MULT ÉS JÖVŐ

* ZSIDÓ IRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI HAVI FOLYÓIRAT *
SZERKESZTI: DR. PATAI JÓZSEF * XV. ÉVFOLYAM, 1925. MÁRCIUS

ABEL PANN KIÁLLITÁSA BUDAPESTEN

A NEMZETI SZALONBAN MÁRCIUS 15—25.

Március tizenötödikén nyilik meg a *Mult és Jövő Ábel Pann kiállítása a budapesti Nemzeti Szalon összes termeiben.* A világhirű művész, *a Kelet és a Biblia legnagyobb élő festője*, a jeruzsálemi „Becalel"-Akadémia vezető mestere, a távirati jelentés szerint, már elindult a szentföldi kikötőből és néhány nap mulva Budapestre érkezik, hogy a kiállítás rendezésében és irányításában *személyesen* részt vegyen.

Mérhetetlen jelentőségű művészi esemény ez, amely a bibliai kultúrának felejthetetlen ünnepe lesz és impozáns arányaival, univerzális értékeivel magasan föléje emelkedik minden felekezeti és politikai korlátoknak. A *Nemzeti Szalón* igazgatósága, élén *Andrássy Gyula gróf*, korunk egyik legnagyobb műértője, áldozatkész lelkesedéssel exponálta magát, hogy Ábel Pann gyűjteménye, amelyet a *londoni Wembley világkiállítás* legkecsegtetőbb attrakciójául szerzett meg, legalább egy hétre megálljon európai diadalútján Budapesten, hogy itt is alkalma legyen a közönségnek magába szívni a Kelet és a Biblia művészetének tündöklő szépségeit és itt is gyönyörködhessenek abban az inspirációban, melyet a Szentírás szelleme a Szentírás ősi földjén sugároztat.

Minthogy az Ábel Pann kiállításnak orientális szinekben ragyogó anyaga, amelynek *bemutatásáért Európa legnagyobb városai versengtek*, csak *Rómában, Párisban* és *Londonban* lesz látható, máris a műértők egész csoportjai jelentették be magukat Bécsből és Prágából, Bukarestből és Varsóból, akik Budapestre jönnek, hogy az itteni első és legteljesebb kiállításon tekinthessék meg Ábel Pann halhatatlan alkotásait.

Erre a kiállításra fel fognak zarándokolni az egész országból, még fokozottabb mértékben mint annak idején a Mult és Jövő Lilien-, Struck- és Becalél-kiállításaira. És mindenki, akinek csak módjában lesz, meg fog szerezni egy-egy bibliai festményt, egy-egy szentföldi grafikát, hogy otthonának dísze legyen egy darab az istenáldotta zseni képeiből, amelyekről az amerikai Szépművészeti Múzeumok főigazgatója a chicagói kiállítás alkalmából azt írta, hogy *„Ábel Pann minden egyes műve múzeumi értéket jelent."*

A Mult és Jövő mai számához az Ábel Pann-kiállítás ünnepélyes megnyitására szóló *tiszteletjegyet* mellékelünk budapesti előfizetőink számára. Vidéki és külföldi előfizetőink átvehetik tiszteletjegyeiket a kiadóhivatalban (Budapest VI., Révay-utca 14. Telefon 199—55.) A vernissaget a kultuszminiszter, *gróf Klebelsberg Kunó* és a Nemzeti Szalón nevében az elnök *gróf Andrássy Gyula* nyitja meg. Képviselve lesznek az összes művészeti körök és országos kulturális intézmények felekezeti különbség nélkül. A zsidóság pedig különös ünnepként köszönti a kultúra, a művészet jegyében meginduló társadalmi béke kivirágzását.

Az Ábel Pann-kiállítás az a szimbolikus olajfaág lesz, amely jelezni fogja befelé és kifelé, hogy már lecsendesedtek a vizek nálunk is és békés munka és kultúra áhitása tölti el a lelkeket. Nekünk pedig büszkeségünk, hogy ez az olajág éppen az Olajfák hegyéről kerül hozzánk és hozza a Biblia országából a Bibliának egy nagy fia.

NÁDAI PÁL: MŰVÉSZET JELVÉNYEK NÉLKÜL

Chana Orlowa szobrásznő és nem kell más, csak a nevét jól megfigyelni, hogy az ember nyomban kitalálja: zsidó és orosz ez a szobrásznő. Abból a fajtából való, amelyik sokezer éve ráparancsolta magára a képfaragás tilalmát és abból az országból származik, mely sok száz évig megtiltotta a zsidónak, hogy tehetséges legyen.

Ukrajnában született, Palesztinában élt, Párisban tanult, most Németországban dolgozik és ez talán mind ki is olvasható az ő szobraiból, de elsősorban és főként mégis asszony, anya és ember, ember, ember ez a szobrász, a legszebb, legnemesebb fajta ember az ő művészetében azok közül, akikhez az utolsó években szerencsém volt. Csak a képes folyóirat finom reprodukcióin keresztül volt szerencsém Chana Orlowához. Csak onnan mosolyognak rám alkotásai. Elsősorban gyermekfejei, ezek a kis pufók, élettől dagadó, tuskóból faragott hústömegek. Egész alakjukban kigyúrt kedélyes pipázóin a zárt zsírmasszák humora lebeg. Csontos és bütykös fiatal férfi-büsztjein a formák összerakásának nyugodt bölcsessége. Anyáskodó édes szeretet, humor, emberi jovialitás, embermegfigyelés, kell-e hogy valaki külön is elmondja róla, hogy zsidó művésznő Chana. Azt olvasom róla, hogy büszkén, öntudatosan emlegeti zsidó voltát. De sohasem csinált egyetlen szobrot sem, mely zsidótárgyú volna, mely témájával, figurájával, tincseivel, vagy imajelvényeivel hirdetné, hogy zsidó, mely a zsidóságot a művészet cégtáblájára írná és kirakatba rakná, mely egy régi recipe szerint a novellák, a mesék, az üldöztetés, vagy az áhitat zsidó hősét jelentetné meg és rakná közszemlére. És mégis, mégis, azt hiszem: a filozófiájából, az emberszemléletéből, a nagy és rajongó érzéseiből, ahogy a fába belevési őket, ahogy az arányokat elnyujtja, elnyujtva énekeli, ahogy melegen magához öleli — az emberségéből — süt a religiója.

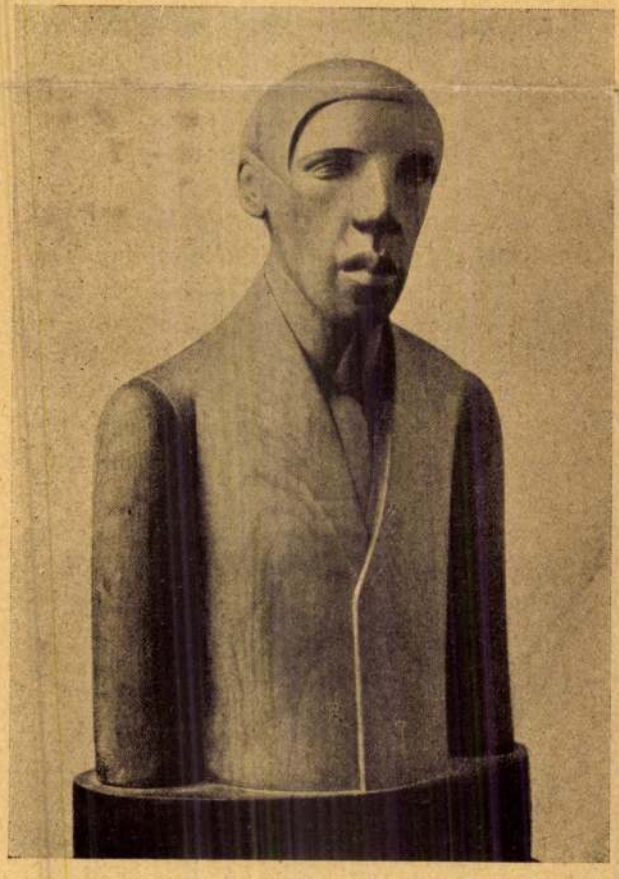

Chana Orlowa: Picard mellszobra (fa). *Bildnisbüste Picard (Holz)*

Mert legyünk azzal tisztában, hogy a programmatikus művészeten túl is van egy nagy és széles sávja a művészi alkotásoknak, melyre bátran rá lehetne tenni a mi hitünk jelvényeit, mert művészetszemlélete mögött megdöbbenő emberiességében, átölelő humanizmusában van zsidósága. Régóta tisztázott fogalom a művészet világában, hogy nem témája, mondanivalója, meséje, vagy genre-alakjának élethűsége tesz valamit művészivé, hanem a kifejezésmódja. Ha valaki Európában zsírkőből elkezdene apró kis Buddha-szobrocskákat, vagy kínai szenteket faragni, avval bizonyára egész csomó embert tévedésbe ejthetne, sőt elragadtatást is kelthetne, esetleg igazhívő buddhistákat is térdre kényszerítene szobrai előtt. De mikor a tokiói iskolákban egynéhány iskolásgyermek elkezd — egészen közömbös témákat — például a kis testvérének a hátát és fejét agyagból mintázni, akarva, akaratlanul megszólaltatja a sokezeréves keletázsiai lelket — az értő előtt. Mi teszi azzá? Az internacionális téma, a közömbös figura mögött van egy megnevezhetetlen szemlélet-tradició, egy érzésbeli komponens, amely a messze ősökből indul ki és magába sűríti évezredek emberlátását, hitét, vágyait. Alig lehet ennek a vonalakba és tömegekbe transzponált fajbeli elkötelezettségnek, szemléletnek, akcentusnak mibenlétét pontosan megnevezni. A modern élet, a nagyvárosok kozmopolitizmusa elenyészteti az azonos kultúrák éghajlata alá tartozó jelenségek nagyrészét. Mégis: ki tagadná, hogy az ősi televények hajtásainak közös zamatjuk van. Az orosz regény, az iráni díszítőnyelv, a keletázsiai mozdulatritmus, az egyiptomi plasztika egy-egy mélyről jövő sóhaja, nemzedékek közös életnyilvánulásának és benne van az a szellemileg magasrendűen értelmezhető fajtisztaság, mely csak akkor gyúl fel tisztán, ha nem szántszándékos,

Panner László, grafikus

Panner László: Illusztráció

16.

XXVII/43

m csupán amennyi
el meg lehet tenni.
eg végig hevertem
. — Időm ne teljen
ván; az árokszélen
dalt fütyürésztem.
a útszéli nótát.
Micsoda útszéli valóság!

Virágének

Virág a virágágyásban.
Ágyamban volt virágszálam.
A virágágyást felástam.
Virágszálam másik ágyban.

eretsz hát a rosszra
vezess — johászkodott a falurossza.
A rosszlányokat vezéreld a jóra:
velem való éji találkozóra.
Segedelmeddel hogy a rossz így jóra
fordulhassék. S a jórafordulókra
úgy tekints: (miként írva) az Úrnak ke
egy-két megtérő mint száz erényesek.

Panner László, grafikus

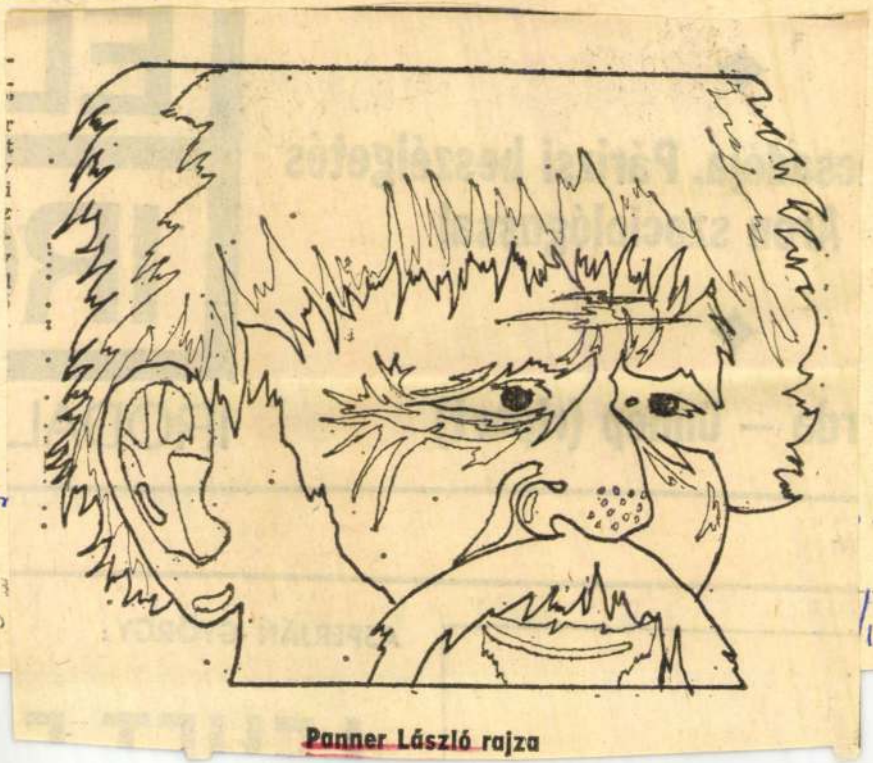

Panner László rajza

Panner Lás

Erel és

/15

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-730, 340-726

Tanner László, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM
1982 JAN 15

1021

egy sz
egjelen
nőalal
nán sz
A főhé
rült ala
je s a
aikban, indulati fel-
élnek.
int tudjuk) az első
játszódik. Miett és
nkább érzéki fellob-
valódi szerelemből

legforróbb jelen, az
vő, Zilahy pedig legaktuálisabb
színezetű műveiben is a távol
múlt.

Múlt idő üzenete — ma kétszere-
sen az — a Két fogoly. Elég szép

ÉLET É
IRODA

9

Panner László: Illusztráció

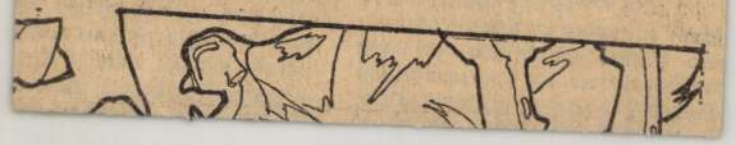

AJTÓFIGYELŐ

APEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
efon: 337-748, 340-726

1981

LET ÉS IRODALOM (

Panner László
grafikus

1981 DEC 2 3

1021

Panner László: Illusztráció

akár egy fa ágai, mert szerették egymást, szerették, a meráni Gertrúd gyerekei.

(A király elcsöndesül, megnyugszik.)

KÁLMÁN No. Most engedj vissza szépen, és engeszteld meg a fővásznestert. Nehéz szolgálata van.

BÉLA Dehát mitől féltek ennyire?

KÁLMÁN Éjszaka van. Vigyázni kell.

BÉLA De mért kell annyira vigyázni? Hát nem tudok én vívni?

KÁLMÁN Nem eléggé. Ha megtörténik, amivel mindig számolni kell, a sohase várt, és éjszaka támadnak mégis, mi még nem készítünk elő mindent, s te a lábadat töröd a kötelek közt, lemészárolnak, mint egy állatot. Neked pedig meg kell menekülnöd, mert ameddig te élsz, addig van egy fogalom, ami összetartja az országot a káoszban. Addig még van Magyarország.

BÉLA Hogy én meneküljek?

KÁLMÁN Igen. Ne kezdd újra a hisztériázást, nincs idő. Az osztag a sátrad mögött készenlétben áll, megkapta az utasításokat, csupa olyan barátod, aki meghal érted, és ez még egyszerű, de hajlandó fogadni is helyetted a tatárt, ami már némileg komplikáltabb helyzetet eredményez. Feküdj le szépen, ne kínozz már bennünket. Ez nem a palotád. Ez a tábor.

BÉLA Én nem menekülök. Nekem elég volt.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 9

VALÓSÁG

Panner László

JEGYZETEK

1 Szikra, Budapest, 1948. 15—16. l.
2 The Limits to Growth. New York, 1972.
3 Mankind at the Turning Point. The Second Report to the Club of Rome. New York, 1974.
4 I. m. 56—69. l.
5 I. m. 79—80. l.
6 I. m. 115. l.
7 I. m. 133—134. l.
8 I. m. 146. l.

1021

Panner László rajza

Számomra egészségügyünk mai fejlettségét
ket a legkiválóbb eredmények jelentik — amely
elértük a világszínvonalat, vagy annak mértékét é
túlságosan is szemérmes. Hogy elkerülje egyes k
hanását, nem szorgalmazza, sőt nemegyszer ne
ról, berendezésekről, eredményekről. Ezt még az
egy új gyógyszer, eljárás többnyire csak az adott
gyógyulást, a többiekben pedig hamis remények
zációhajhászó ismertetése. És a betegek így is tul gyakran kivannak maguk megszaoni
gyógyításuk irányát és eszközeit. Ám a szemérmességnek hátránya is van. Anekdotába
illő esetek sora szól olyan drága külföldi gyógyszerek fáradságos megszerzéséről, melyek-
nek alapanyagát mi, vagy mi is gyártjuk, hazai változatuk csupán csomagolásban — és
a nemzetközi átlagnál jóval olcsóbb árában! — különbözik a külfölditől.

A másik végletet egy hazánkban végzett tanzániai néger orvos, dr. Mikol Philemon Sarungi tárta elém. Ő egy ideig a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Bodrogközben praktizált, hogy diplomája mellé körzeti orvosi gyakorlatot is szerezzen. Olyan vidékre került, ahol — a termelőszövetkezeti jogosultsággal — csak kevéssel korábban váltak az emberek biztosítottá. Amikor találkoztunk, beteg kollégáját is helyettesítve, két körzetet látott el egyszerre. S elmondta, hogy tanzániai tapasztalat szerint — ahol akkora területen, mint hazánk, 20—30 orvos ha dolgozik —, akiket ők például Angliában taníttatnak, azok ott hozzászoknak a drága felszereléshez, a kedvező körülményekhez, és odahaza azután, mert ez sincs, meg az sincs, nem tudnak és nincs kedvük dolgozni. Ő viszont nálunk, a mélyvízbe dobva kint a végeken, azt gyakorolja, amire otthon szüksége lesz... Szavait alátámasztotta, amit láttam, végigülve rendeléseit, megismerkedve az orvoshoz még nem szokott parasztemberek viselkedésével, éjszakába nyúlóan kísérve őt házról házra a fekvőbetegekhez.

Ez a két véglet persze, bár valóságos, de nem meghatározó. Beszélgetésünknek is sokkal inkább az lehet a tárgya, ami gyakrabban fordul elő, ami közbül van. A végletek között.

Dr. Schultheisz Emil egészségügyi miniszter úgy tölti be munkakörét az államigazgatásban, hogy közben megmaradt gyakorló gyógyító orvosnak is. És mert orvostörténeti tevékenysége sem csak hobbi — a gyógyítás múltja, mai gyakorlata és felsőbb szervezése felől egyszerre van módja áttekinteni egészségügyünket.

1975. július 1-én az ingyenes egészségügyi ellátás Magyarországon állampolgári joggá vált. Ez történelmi dátum egészségügyünk számára. De nemcsak elvi jelentősége teszi azzá? Hogyan alakult a biztosítottak aránya korábban? Hogyan vált lehetővé, és miért most következett el ez a lépés?

A könnyebb megérthetés kedvéért szabadabban kezelem a kérdések sorrendjét. Az állampolgári jogon nyújtott egészségügyi ellátás bevezetése valóban történelmi dátum a magyar egészségügy fejlődésében. A felszabadulást követő társadalmi-gazdasági, politikai átalakulás az egészségügyet is minőségileg új feladat elé állította. Olyan méretű, szellemű és minőségű ellátás kialakítását követelte meg, amely a fenti változásokkal formáiban és tartalmában összhangban van. Először is fel

IRODALM

Panner László

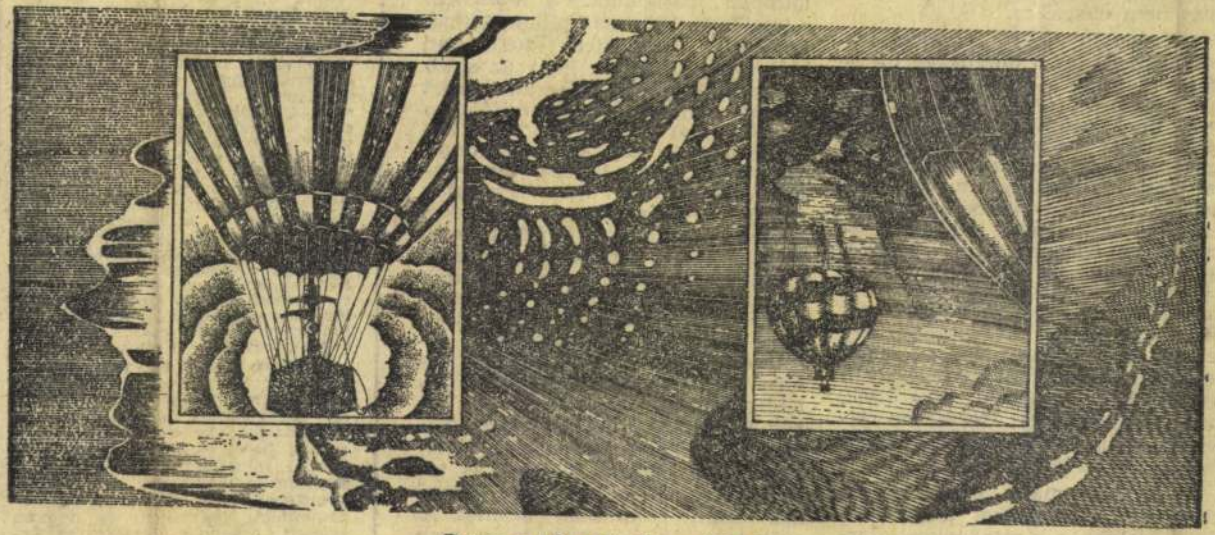

Panner László: Kiemelés

Élet és Irodalom, Bp. 1979. juni. 16.
XXIII. évf. 24. sz. cimlap

Hagyjuk békén az olvasót

egyezsé
Mezei
szített

— viszont már kifejezetten az „árulás" jegyében született.

Nekem nem az a gondom Zsolt Róberttel, hogy „áruló", hanem hogy nem eléggé az.

Nyilvánvaló, hogy a szerző információinak csak töredékét használta fel könyve megírásakor. Az interjú szerint a határt ott húzta meg, ahol bennfentesként, barátként jutott titkokhoz. Ez az író szuverén joga, bár nem mindig lehet pontosan meghúzni a szerephatárokat. Gyakran másodlagos, célszerűségi szempontok is közrejátszhatnak az öncenzúrában. Marad így is egy jókora terület, amivel kapcsolatosan a szerző úgy érezheti, hogy sportújságírói minőségében derítette fel. A maradék történetek nagy része viszont eddig sem volt titok. Bár igaz, hogy a nyomtatást általában elkerülték, vagy kozmetikázott formában jelentek meg, de a modern folklór szerves részeivé váltak.

A szájhagyomány természetesen különböző változatokat termelt ki. Ilyen esetekben a mindenkori szerző fő tevékenysége az lehet, hogy leteszi voksát az általa hitelesnek ítélt változat mellett, esetleg kiegészíti addig még ismeretlen árnyalati finomságokkal. Minél közelebb áll ugyanis valaki a történetek forrásvidékéhez, annál nagyobb lehet a hitele. A szerző ilyen szempontból előnyös helyzetben van. Mint sportoló, majd sportújságíró első- vagy másodkézből hozzájuthatott az információkhoz, gyakran az események részeseként. Kötete, persze, nem előzmény nélküli.

színűleg eddig is sokan hallották

rét rajzol — és jól teszi.

Véleményem szerint is számolnunk kell azzal a lehetőséggel, hogy olimpiai bajnokunk a müncheni olimpián a kritikus pillanatokban hibázott. Ismételten tudomásul kell vennünk azt is, hogy az előző olimpiáról azért hiányzott, mert órákat csempészett. (Távollétében lett olimpiai bajnok dr. Török Ferenc.) Illetve azt kell tudomásul vennünk, hogy Balczó sem tudott lemondani az élsportolók számára félig-meddig elfogadott kereseti forrásról. Mindezt nem mások, netán ellenségeink tárják a világ elé, hanem mi magunk vállaljuk. Szép dolog és biztató példa, de... Amíg Balczó András, mint önkéntes száműzetésben élő öttusa-ajatollah a lovardában az elrontott lovakat lovagolja be, addig egykori csapattársa, dr. Török Ferenc jelenleg szövetségi kapitány. A hozzá kapcsolódó történetek sem kevésbé színesek és tanulságosak. Sőt, bizonyára közérdeklődésre tarthatnak számot. A szövetségi kapitánynak talán nem jár a realista portré? És ha Balczó volna a szövetségi kapitány? Helyet cserélne az elévülés?

Való-e úgy szórni a villámokat, ha vannak, akiket villámhárítók védenek? Az előbbi példa ugyanis nem egyedi eset, hanem jellemző a könyv válogatási rendszerére. Csak így lehet mellőzött Gyarmati Dezső is, (hogy a szövetségi kapitányoknál maradjunk) abból a sorból, amely a külföldön szerencsét próbáló élsportolóinkat veszi számba, és kalandvágyukat ismerteti.

vagy hiányával
t eredményez
yedeire vonat-
átlag az egyed-
vagyis nagy-
számú ellentétes nemű ember vonzódik iránta, akkor nagy a valószínűsége, hogy betölti a természet rendjét, vagyis szexuális és/vagy házastárs lesz belőle. Úgy tűnik, ez a rendszer eddig jól bevált. Nem halt ki az emberiség, egészséges, szép emberek élnek a Földön." Hozzátehetjük: minden viszonylagos. Voltak és vannak érdekházasságok (csőstül). Nincs tökéletesen egészséges ember. Van, aki félig sem az. S hogy ki szép (pontosabban: szexuálisan vonzó), azt minden kor és minden kultúra másképp ítéli meg. Valószínűleg ennek — és főként a csúnya, nem kiváló, nem egészséges emberek elfojthatatlan nemi ösztönének — a következménye, hogy Földünkön ilyen sokféle ember él: szép, csúnya, értékes, értéktelen, középszerű. Ebbe bele kell nyugodnunk. A mesterséges megtermékenyítés általánossá válása természetesen „korszakos jelentőségű" lehet, csak azt nem tudjuk, milyen előjellel.

HIRSCH KATALIN, BUDAPEST. Olvasónk a következőket írja: „Nem értek mindenben egyet az És kritikusaival, azt hiszem, ez természetes egy »naiv olvasó« részéről. De tisztelem a véleményüket... Bevallom, hogy amikor a Ragtime-ot megláttam egy könyvsátorban, rögtön lecsaptam rá, hazamentem, elolvastam és nagyon tetszett. Azután elolvastam az Ésben Széky János kritikáját, ami tényleg »ürömöt lopott az örömömbe«. Először Joseph Hellert dorongolják le, aztán E. L. Doctorowot. Mindenkiről, akit sokan szeretnek és olvasnak, kiderül, hogy lektűr-író, nem egyéb dörzsölt szakembernél... De akkor miért nem támadják kritikusaink ugyanilyen hévvel a magyar lektűr-írókat?" A magunk szemében a gerendát se vesszük észre? A „magyar lektűr" valóban nagyobb figyelmet érdemel. Már gyűjtjük a kurázsit, hogy elmondjuk róla a véleményünket.

H. ZOLTÁN, NAGYKANIZSA. „A szokásosnál is nagyobb érdeklődéssel olvasom [illegible]

1972

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 — 12

VALÓSÁG
Budapest

Panner László

1024

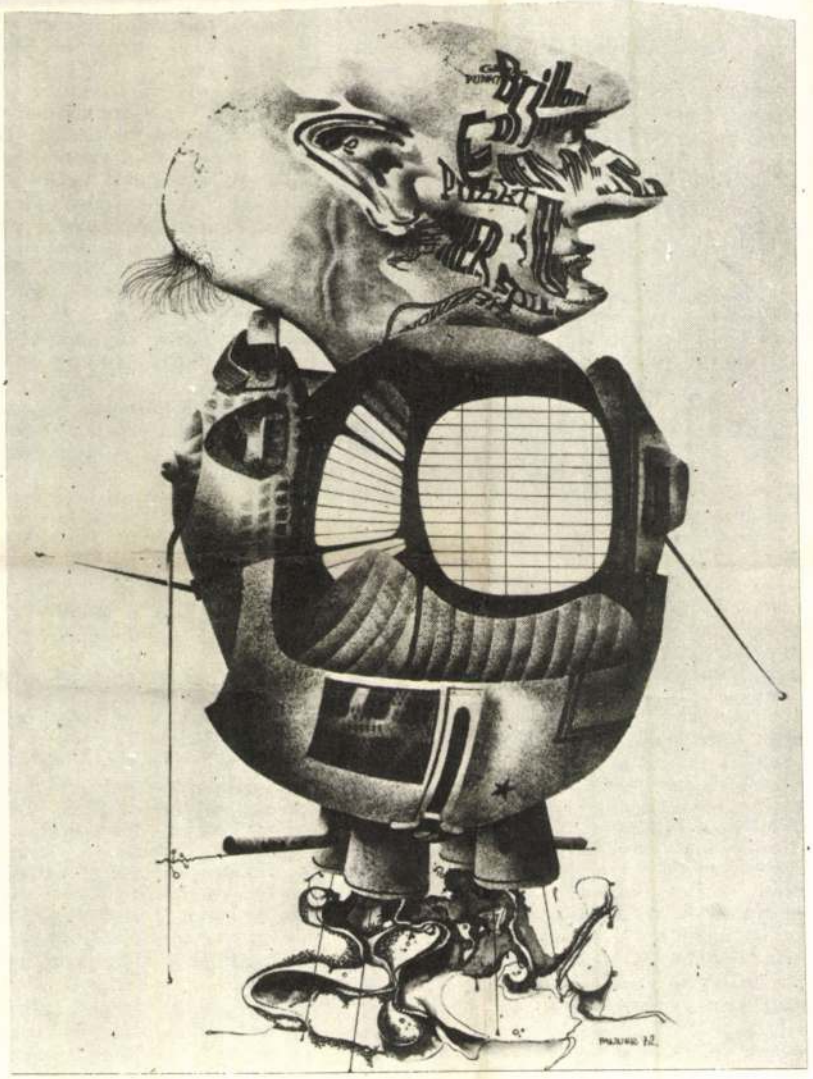

Panner László: Gép-ember

A kötet címadó tanulmánya: *Bal[illegible] avagy a holtak szellemei a Trobriand-szigeteken* több, mint fél évszázaddal ezelőtt jelent meg. Bronislaw Kaspar Malinowski (1884—1942) 1915 és 1918 között a csendes-óceáni Trobriand-szigeteken végzett terepmunkát, s a gyűjtött anyag feldolgozása során hihetetlenül széles társadalmi hátteret vázolt fel. Ma talán túl terjengősnek tűnnek részletes leírásai, de Malinowski helyesen ismerte fel, hogy az európai szemlélettől ennyire távol eső kultúrák megértéséhez mennyire szükséges ez a módszer.

A balomákról szóló tanulmányában kifejti, hogy a hiedelmek (ez esetben a holtak vándorló lelkeivel kapcsolatos elképzelések) mélységesen befolyásolják a viselkedést, s hogy igazi jelentésüket megérthessük, többféle (nyelvi) szövegben, a társadalmi használat többféle szövegkörnyezetében kell bemutatni őket. Minden hiedelem tulajdonképpen magában hordja a társadalmilag intézményesült felhasználás szabályrendszerét.

Hasonlóképpen vélekedik Malinowski a mítoszokról is *A mítosz a primitív lélektanban* című, kevésbé ismert tanulmányában: „A mítosz elengedhetetlen összetevője minden kultúrának... és mint a társadalom szakrális tudásanyaga... gyakorlati szabályokat ír elő az emberi magatartásra vonatkozóan."

A varázslat mítoszairól tereptapasztalatait általánosítva megállapította, hogy a mágia, a varázslat azokat az élethelyzeteket kíséri, amelyekben a véletlennek nagy szerepe van. Amikor az esemény végső kimenetele bizonytalan, amikor az egyén a remény és félelem között ingadozik, akkor hívták segítségül a mágiát; vagy ha a veszély reális lehetősége fenyegette a munka eredményét. E pszichikai tényezőn kívül fontos a mágia társadalmi funkciója (a munka megszervezésének aktív tényezője) is. Igen finom és pontos Malinowski megfogalmazása: „A mágia megadja a primitív embernek a siker lehetőségébe vetett erős hitet, határozott szellemi és pragmatikus technikát szolgáltat

felsorolásához alig fűz megjegyzéseket, inkább csak a pontos kulturális beágyazottságot igyekszik minél részletesebben megrajzolni úgy, hogy „a tények egyetlen szerves egésszé álljanak össze" — hiszen csak így lehet egy intézmény funkcióit megragadni. E cserekereskedelemben az értéktárgyak (dísztárgyak, karperecek) cseréjének meghatározott szabályrendszerhez kell igazodnia. A *kula* tárgyai önmagukban nem képviselnek nagy értéket; csak azáltal, hogy e rituális cserekereskedelemben részt vettek. Keresve sem találhatna a kultúra és filozófia kérdésével foglalkozó gondolkodó jobb példát az *értékek* a priori kulturális eredetére, arra, hogy minden érték, éppen úgy, mint a jelek, tulajdonképpen a hagyomány és a konvenció terméke.

Híres tanulmánya, *A vademberek nemi élete Északnyugat-Melanéziában* a férfi és a nő kapcsolatával foglalkozik, a szerelemben, a házasságban és a törzsi életben. Az anyajogú társadalom alapelveit veszi sorra igen alapos megfigyelés, kikérdezéssorozat segítségével. A szexuális tabuk, az erkölcs, az illem-szokások, a szerelmi expedíciók leírása alighanem a legszélesebb olvasóközönség számára is érdekfeszítő olvasmány. Malinowski beszámolói mindig igen szemléletesek: a személyes élmény, az átélés intimitása jellemzi néha pletykákkal is fűszerezett leírásait.

Rokonság című írásában elveti azt a felfogást, amely szerint ál-algebra szükséges a rokonsági rendszerek vizsgálatához. Véleménye szerint ezzel éppen emberi vonásaitól fosztjuk meg ezt az érdekes kérdés-

Panner László

1021

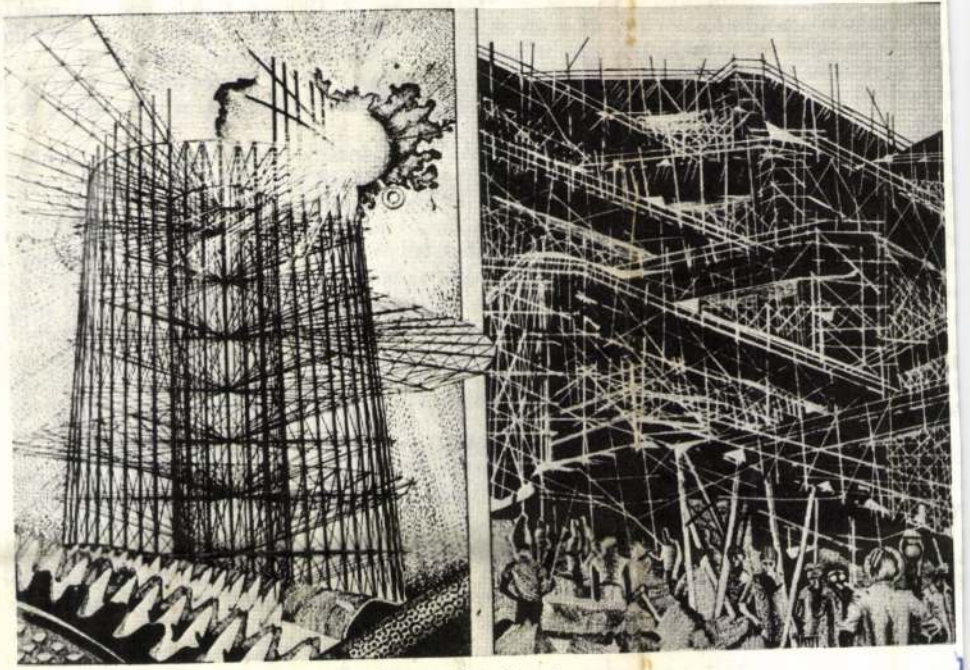

Panner László rajza

pajainak egyedüli orvoslását a föderációból való kiv
észak-amerikai állam megteremtésében látják — a
szavazatoknak mindössze 7%-át szerezték meg. 196
következett be Francia-Kanada politikai viszonyaib
megalakulásával. Az 1970-es választásokon a Quebe
mondhatta magáénak és 7 képviselőt küldött a Ne
vényhozó testületébe.

Az 1973-as parlamenti választások ismét a föd
éles összecsapását hozták. Ezúttal azonban a liberálisoknak sikerült megerősíteniük helyzetüket, és a szavazatok 55%-ával 102 képviselőt küldtek a Nemzetgyűlésbe, miközben a Quebec Párt mandátumainak száma hétről hatra csökkent. Ebből az eredményből azonban sok politikai elemző azt a téves következtetést vonta le, hogy a szeparatizmus „haldokló politikai erő" Quebecben. Figyelmen kívül hagyták azt a körülményt, hogy a Quebec Párt jelentős választói tartalékokkal rendelkezik még; népszerűsége növekvő irányzatot mutat pl. a fiatalság és az értelmiség körében.

Az 1976 novemberi választások a Quebec Párt meglepően nagyméretű győzelmét hozták. A tartomány elszakadásának hívei a rendelkezésre álló 110 parlamenti helyből 70-t szereztek meg, míg liberális ellenfeleik mandátumainak száma 27-re csökkent.

A Quebec Párt kormányra jutása távolról sem jelenti Quebec automatikus elszakadását Kanada többi részétől. Mégis a Párt egyik fő választási jelszava — a három éven belül megtartandó népszavazás az elszakadás kérdéséről — az eredmények nyilvánosságra hozatala után erős nyugtalanságot váltott ki Ottawában. René Lévesquenek, a Quebec Párt elnökének, a tartomány kijelölt miniszterelnökének 1976. november 15-én tett nyilatkozata, miszerint Quebec „baráti kapcsolatok" és „az eddiginél jobb partnerség" kialakítására törekszik Kanada többi részével, csak részben csillapította az országszerte felzaklatott politikai kedélyeket.

Annak ellenére, hogy a Quebec Párt szavazói között is sok progresszív gondolkodású személyt találunk, a kanadai és quebeci haladó erők többségükben az elszakadás

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

VALÓSÁG

1975 — 6

Panner Lászlot

dozásoknak, amelyek a zavaros újnépi tendenciák velejárói (amint azt a peronista uralom első másfél éve bizonyította).

Politikai szinten Gelbard eltávolításával homogénné válik az ortodox peronisták vezetése; a jobboldal módszeres „tisztogatást" folytat, és jelenleg nincsen kormányszerv, amely ellen tudna szegülni ennek. Gelbard bukása kétségtelenül véget vet a kezdetben Peron által is helyeselt centralizált „nemzeti újjáépítés" politikájának. Ez azon a célkitűzésen alapult, hogy a kis- és középvállalkozók, valamint a munkásság segítségével függetlenítsék Argentínát a nagy külföldi monopóliumoktól, elsősorban az észak-amerikai konszernektől. Az egy évvel ezelőtt meghirdetett hároméves terv az árak és bérek befagyasztása révén folytatott inflációellenes küzdelem mellett a belső piac szabályozott bővítését irányozta elő, azzal a céllal, hogy a spekulációs tevékenységében korlátozott külföldi tőkével szemben a hazai ipart erősítse. A terv eleve bukásra volt ítélve a nemzeti burzsoázia gyengesége miatt.

Az agrárreform tervezete, amely legjobb esetben is csak a munka nélküli jövedelmek némi korlátozásával járt volna, valamint az a kísérlet, hogy ár- és hitelszabályozással korlátozzák a nagyvállalatok profitját és növeljék a munkabérek arányát a nemzeti jövedelemben, nyomban mesterséges áruhiányt idézett elő a piacon. Fellendült a feketepiaci spekuláció, és leálltak a produktív beruházások. Ehhez járultak még a túlzott költségvetési kiadások. Tizenhét hónapig tartó óvatos egyensúlyozás a jobb- és a baloldal között, bizonyos külső eredmények ellenére (új piacok megnyitása Kubában és a szocialista országokban) magában Argentínában szinte minden társadalmi réteget elégedetlenséggel töltött el, s szinte senkinek sem használt. Senki sem állt ki mellette.

Argentína társadalmi és gazdasági problémái a külföldtől függő tőkés rendszer keretében nemigen oldhatók meg. Úgy tűnik, hogy most kaotikus állapotok és különböző „csodaszerek" időszaka következik. Persze egy chilei mintájú katonai puccs lehetősége sem kizárt.

Az egyik legfontosabb ismeretlen tényező az, vajon a hivatalos elnyomó apparátus és a fasiszta rohamcsapatok által súlyos veszteségeket szenvedő és megosztott ellenzéki erők mennyiben lesznek képesek újjászerveződni és ismét támadásba lendülni. Nehéz előre látni azt is, mi történik akkor, ha a változást támogató CGT, tagságának elkerülhetetlenül bekövetkező nyomására, béremeléseket követel majd, amelyeket Morales már eleve vissza is utasított. A harmadik ismeretlen tényező: vajon olyan feltételeket tud-e biztosítani Argentína, amelyek *odavonzzák a külföldi tőkét*, olyan időszakban, amikor a recesszió nemzetközi méreteket ölt, s amikor Brazília komoly versenyt támaszt, hiszen a tőkések szemében kétségtelenül érdekesebb és „biztonságosabb" terület. Az argentin burzsoázia, amely felismerte ugyan, hogy egy nyitottabb, összetevőit jobban integráló társadalmi modell révén felveheti a versenyt a nála sokkal nagyobb Brazíliával, ismét elszalasztotta a nagy alkalmat. *(Wiener Tagebuch, 1975 január.)*

Az argentin könyvkiadás megmenekülése vagy összeomlása

1021

A. Avellaneda

(A Buenos Airesban megjelenő *La Opinión* című napilap kulturális mellékletének szerkesztősége az év elején közvéleménykutatást tartott az argentin könyvkiadók körében.)

Argentína a spanyol nyelvű könyviparon belül sajátos helyzetben van. A spanyol világ legtartósabb kulturális hagyományainak egyik birtokosa. A 40-es években — amikor az ipar haldoklott a francoizmus által kirobbantott polgárháború következtében — az első helyre került a spanyol nyelvű könyviparban. Harminc évvel később a helyzet nemcsak visszájára fordult, hanem azzal fenyeget, hogy az argentin könyvkiadó ipar egyike lehet azoknak, amelyek Latin-Amerikában a legrosszabb bánásmódban részesülnek.

A könyvkiadás fontossága tekintetében (a termelés kiterjedtsége és minősége; az értékesítés; az export volumene stb.) az első helyre Spanyolország került. Mexikó és Argentína — azonos színvonallal — a második és harmadik helyet foglalja el. Venezuela és Kolumbia áll a negyedik és ötödik helyen. Kuba különleges helyet foglal el, tekintettel könyvkiadásának azokra a jellemzőire, amelyek egyedülállóvá teszik a spanyol beszédű országokban. Egyes (argentin) kiadók szerint Kuba az első helyek egyikére sorolandó be az utóbbi években megvalósított könyvpolitikája miatt: évenként 28 millió könyvpéldányt állít elő, és ez még mindig kevés a potenciális piac szempontjából, amelynek igényét 60 millióra becsülik.

Venezuela és Kolumbia helyzetének jellemzője az expanzió. A jelenlegi szakaszban tapasztalatokat és technológiát halmoznak föl ahhoz, hogy „megcsáklyázzák" a spanyol nyelvű piacot. A venezuelai

legújabban kialakult kiváltságos penzügyi helyzet következtében. Venezuelának jelenleg modern nyomdagépparkja van, és azt tervezi, hogy papírgyárakat épít Közép-Amerikában. Jelenleg van olyan venezuelai kiadó, amelyik havonta 8—10 könyvet hoz forgalomba, amivel Latin-Amerika egyik legnagyobb termelőjévé válik.

Venezuela és Kolumbia, akárcsak más latin-amerikai országok, a régebben virágzó argentin könyvipar hagyta űr terhére dolgozza ki terveit. Néhány kiadó jelezte, hogy pár év óta szokatlan jelenség észlelhető: argentin szakembereket szívnak el más spanyol nyelvű országok. Csábító fizetések és ígéretes, kényelmesebb munkakörülmények okozzák azt, hogy sok könyvkereskedelmi szakértő, irodalmi vezető és sorozatszerkesztő vonzónak tartja azokat a kiadói központokat, amelyek gyorsan megszerzik a szükséges tapasztalatokat ahhoz, hogy olyan versenytársak legyenek, amelyek ki tudják szorítani Argentínát a jelenlegi második vagy harmadik helyről.

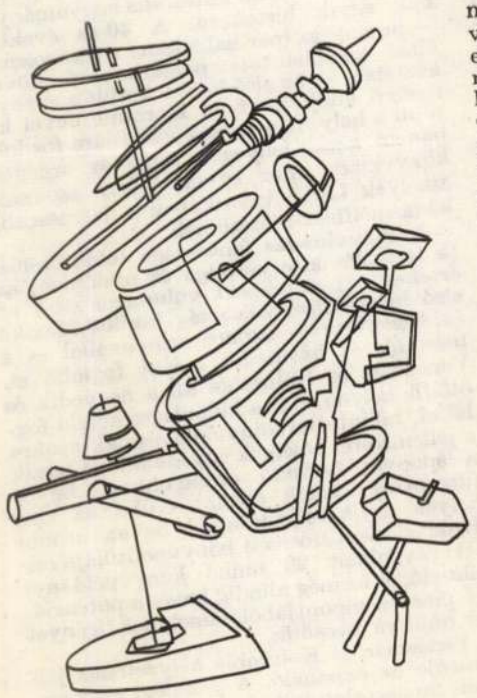

Panner László: Üzenet

…a alatta van az évi ötezer műnek …ít 1945 és 1950 között sikerült pub…likálnia —, az argentin könyv exportja 1974-ben 20 millió dollár értékű volt. Csökken ennek az értéke, ha arra gondolunk, hogy Spanyolország — fontossági sorrendben — a második helyet biztosította ennek az iparágnak, amelyet csupán az idegenforgalom előz meg; viszont nagyon jelentős, ha figyelembe vesszük azokat a lehetőségeket, amelyeket ez a tevékenység jelent mint devizaforrás és mint leendő munkaalkalom.

Sok akadálya van azonban az argentin kiadói ipar teljes kifejlesztésének. A megkérdezett kiadók egyetértettek abban, hogy első helyen kell említeni a gazdasági nehézségeket: a termelési költségek emelkedése, az importból származó, nélkülözhetetlen eszközök és anyagok árának folytonos emelkedése, például a gépek, a nyomdafesték, a papír esetében; az árfolyampolitika; a szokásos kamatlábbal szerezhető hitelek hiánya.

A nehézségek másik csoportja: a bürokratikus béklyók, amelyek megakadályozzák ennek az iparágnak a fejlődését. A gazdasági gondokon kívül talán az a legérthetetlenebb, ahogyan megadóztatják a szerzői jogot. Amíg Mexikóban nem adóztatnak, és Spanyolországban is csak 7,5%-ot vonnak le, Argentínában a levonás 54%-ra emelkedett 1974-ben. Ennek következménye, hogy a szerzők inkább az előbbi két országban adják ki műveiket, mivel ott nagyobb bevételhez jutnak. Betetőzi ezt, hogy az említett okból itt ki nem adott könyv adómentesen jön be az országba, mivel Argentínát nemzetközi szerződések kötelezik az importált könyv adómentesítésére.

Megfeleltek-e a kiadók az ország várakozásainak a kulturális fejlődés szempontjából? A 25 legfontosabb kiadónál mutatkozó tendenciák a nem latin-amerikai külföldi szerzők túlsúlyát jelzik az 1974-es eredmények tükrében: az összes új könyv szerzőinek 57%-a, szemben a 32%-ot kitevő argentin és a 6%-nyi latin-amerikai szerzővel. A tavalyi utánnyomások viszont azt mutatják, hogy az olvasók ízlése némileg módosította az arányokat: az utánnyomásban megjelent összes könyv szerzőinek 49%-a volt nem latin-amerikai külföldi, 36%-a argentin és 15%-a latin-amerikai.

Az 1975-ös tervek arra mutatnak, hogy az argentin kiadók kitartanak az utóbbi évtizedek jellemző irányzata mellett: katalógusaikban továbbra is túlsúlyban lesznek a nem latin-amerikai külföldi szerzők.

(La Opinión, 1975. március 16.)

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 OKT 12
TÜKÖR
Budapest
Panner László
1021

Panner László rajza

STANISLAW ZIELIN!

HARCOS

Éjszakánként rakétákkal álmodunk, de vonaton utazunk. Valami mindig történik a vonaton, az állomáson vagy az állomás közelében. Persze, mert az emberek utaznak. Nem ismernek mértéket az utazásban. Kiszámították: azzal az energiával, melyet Európa lakosai naponként egyik helyről a másikra való utazgatásra fecsérelnek, az Alpokat sokkal szebb környékre lehetne áttelepíteni.

Az emberek utaznak és kellemetlenkednek. Keménytojást esznek, és az idegeinkre mennek. Batyuikat egymás oldalának verik, és annyira tolakodnak, hogy a magunkfajta normális embernek féllábra kell állnia. A mi eredetileg nyolc személyre tervezett fülkénkben egy asszony gubbaszt az ablak mellett. Csak ül, még csak nem is néz ki az ablakon. Egyáltalán minek utazik az ilyen? Se nem szép, se nem fiatal. Ugyanazzal az erővel nyugodtan horkolhatna otthon. Az asszony mellett kivörösödött szemű és izzadt hónaljú fiatalember malmozik, a zokniját húzogatja, és szakadatlanul sóhajtozik. Ismerjük az ilyet. A vak is látja, kihez száll ez a sóhaj, és mi a célja vele... Túl a hegyen

~~leschek tatán szándéktalan, de szerénységében is fontos eszköze.~~

Panner László

Panner László: Szerkezet

Élet és Irodalom, Bp.

1975.aug.2. XIX.évf.
31.sz.13. lap.

„Jöjjön asszonyom, szétcincálom."

Milyen magányos az ember. Az előbb még volt egy nőm, most nincs senkim. Csak a percek múlnak, perceg a homokóra. Perceg a nyavalyát. Régen rossz, ha perceg. A szú perceg. A homokóra néma. A néma homokóra. „A szerelmes kínai." Ez egy regény. Filléres regény. Emlékszem, ott olvastam a tanyán, a budiban, egy forró augusztusi napon, a csendben, a szikrázásban, amikor körös-körül minden olyan száraz és forró volt, hogy féltem, meggyullad. Hátul a kertben, a lepotytyant, túlérett ringlószilva cukros-mézes-édes illatot árasztott és ezer millió dongó dongta. Béke volt. Nyár. És én retiken olvastam az „A szerelmes kínai"-t. Nagy élet! Micsoda távlat. Hogy elsüllyedt az a régi magyar világ. Ringlószilva. A magyar nyár. A nagy meleg. A dongók. A túlcsorduló élet.

Fáj, végtelenül fáj. Én, aki tudom, mit vesztettünk, én, aki tu-

1021

STANISLAW ZIELINSKI

HARCOS

Éjszakánként rakétákkal álmodunk, de vonaton utazunk. Valami mindig történik a vonaton, az állomáson vagy az állomás közelében. Persze, mert az emberek utaznak. Nem ismernek mértéket az utazásban. Kiszámították: azzal az energiával, melyet Európa lakosai naponként egyik helyről a másikra való utazgatásra fecsérelnek, az Alpokat sokkal szebb környékre lehetne áttelepíteni.

Az emberek utaznak és kellemetlenkednek. Keménytojást esznek, és az idegeinkre mennek. Batyuikat egymás oldalának verik, és annyira tolakodnak, hogy a magunkfajta normális embernek féllábra kell állnia. A mi eredetileg nyolc személyre tervezett fülkénkben egy asszony gubbaszt az ablak mellett. Csak ül, még csak nem is néz ki az ablakon. Egyáltalán minek utazik az ilyen? Se nem szép, se nem fiatal. Ugyanazzal az erővel nyugodtan horkolhatna otthon. Az asszony mellett kivörösödött szemű és izzadt hónaljú fiatalember malmozik, a zokniját húzogatja, és szakadatlanul sóhajtozik. Ismerjük az ilyet. A vak is látja, kihez száll ez a sóhaj, és mi a célja [illegible]

Panner László.
Tükör, Budapest,
1946. okt. 12,

Panner László rajza

1973 — 8 -

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

VALÓSÁG
Budapest

Panner László
1021

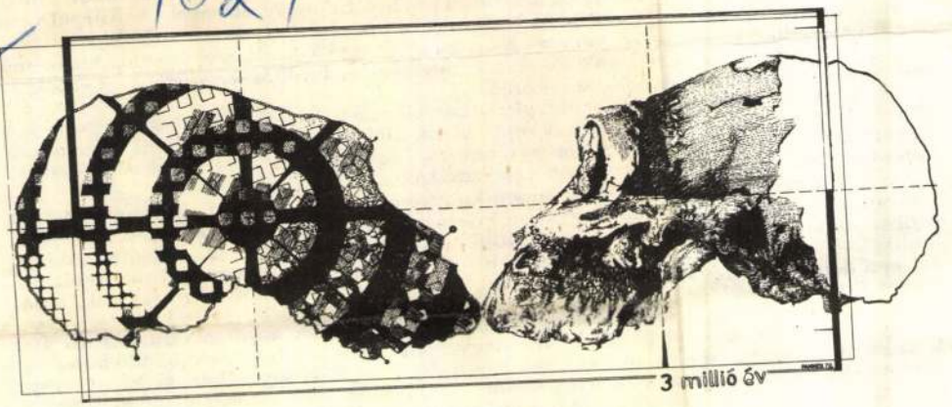

Panner László: 3 millió év

7*

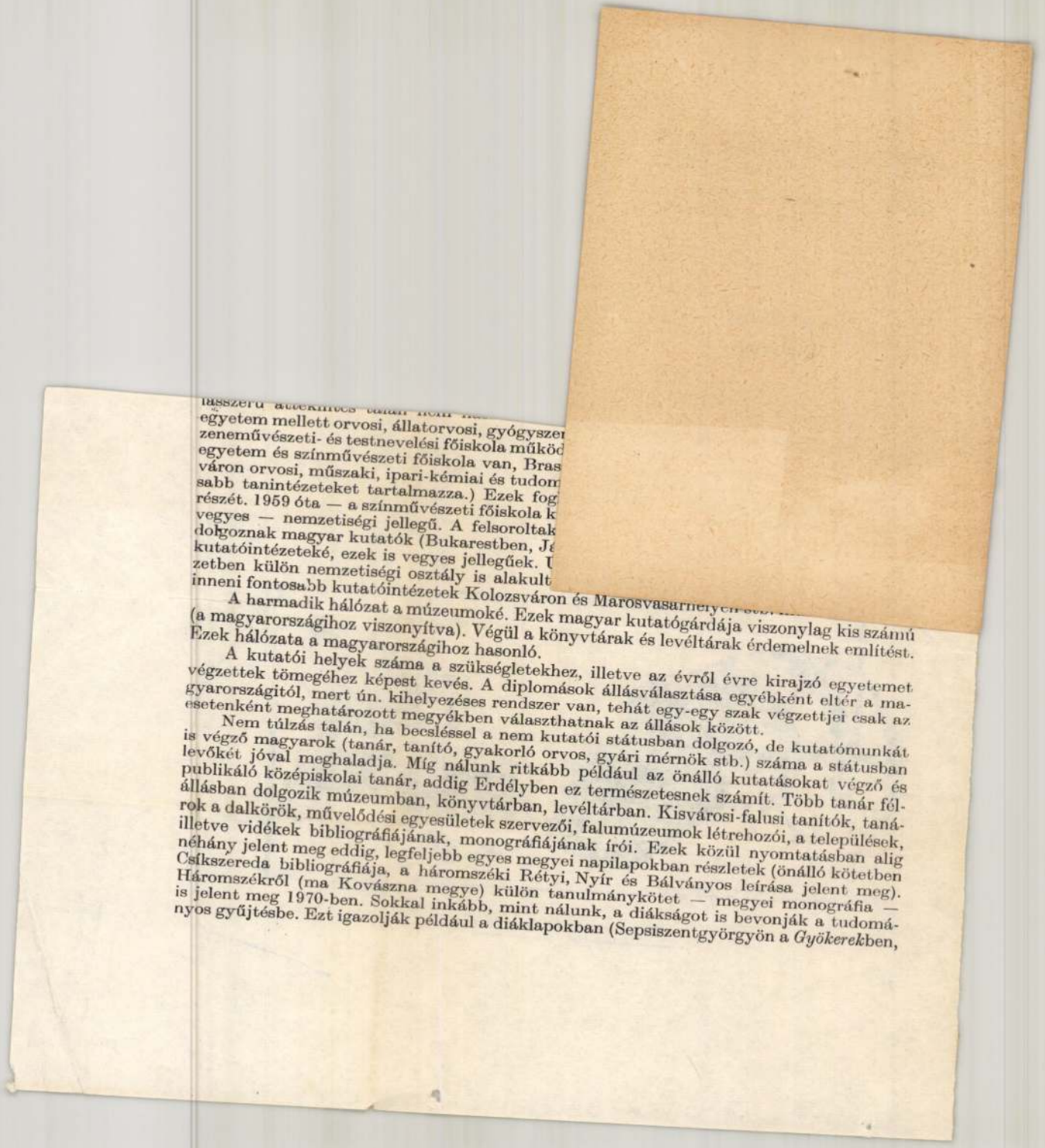

lásszerű áttekintés talán nem
egyetem mellett orvosi, állatorvosi, gyógyszer
zeneművészeti- és testnevelési főiskola működ
egyetem és színművészeti főiskola van, Bras
váron orvosi, műszaki, ipari-kémiai és tudom
sabb tanintézeteket tartalmazza.) Ezek fog
részét. 1959 óta — a színművészeti főiskola k
vegyes — nemzetiségi jellegű. A felsoroltak
dolgoznak magyar kutatók (Bukarestben, Já
kutatóintézeteké, ezek is vegyes jellegűek. U
zetben külön nemzetiségi osztály is alakult
inneni fontosabb kutatóintézetek Kolozsváron és Marosvasarhelyen

A harmadik hálózat a múzeumoké. Ezek magyar kutatógárdája viszonylag kis számú (a magyarországihoz viszonyítva). Végül a könyvtárak és levéltárak érdemelnek említést. Ezek hálózata a magyarországihoz hasonló.

A kutatói helyek száma a szükségletekhez, illetve az évről évre kirajzó egyetemet végzettek tömegéhez képest kevés. A diplomások állásválasztása egyébként eltér a magyarországitól, mert ún. kihelyezéses rendszer van, tehát egy-egy szak végzettjei csak az esetenként meghatározott megyékben választhatnak az állások között.

Nem túlzás talán, ha becsléssel a nem kutatói státusban dolgozó, de kutatómunkát is végző magyarok (tanár, tanító, gyakorló orvos, gyári mérnök stb.) száma a státusban levőkét jóval meghaladja. Míg nálunk ritkább például az önálló kutatásokat végző és publikáló középiskolai tanár, addig Erdélyben ez természetesnek számít. Több tanár félállásban dolgozik múzeumban, könyvtárban, levéltárban. Kisvárosi-falusi tanítók, tanárok a dalkörök, művelődési egyesületek szervezői, falumúzeumok létrehozói, a települések, illetve vidékek bibliográfiájának, monográfiájának írói. Ezek közül nyomtatásban alig néhány jelent meg eddig, legfeljebb egyes megyei napilapokban részletek (önálló kötetben Csíkszereda bibliográfiája, a háromszéki Rétyi, Nyír és Bálványos leírása jelent meg). Háromszékről (ma Kovászna megye) külön tanulmánykötet — megyei monográfia — is jelent meg 1970-ben. Sokkal inkább, mint nálunk, a diákságot is bevonják a tudományos gyűjtésbe. Ezt igazolják például a diáklapokban (Sepsiszentgyörgyön a *Gyökerek*ben,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1974 MÁR - 2

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Panner László

1021

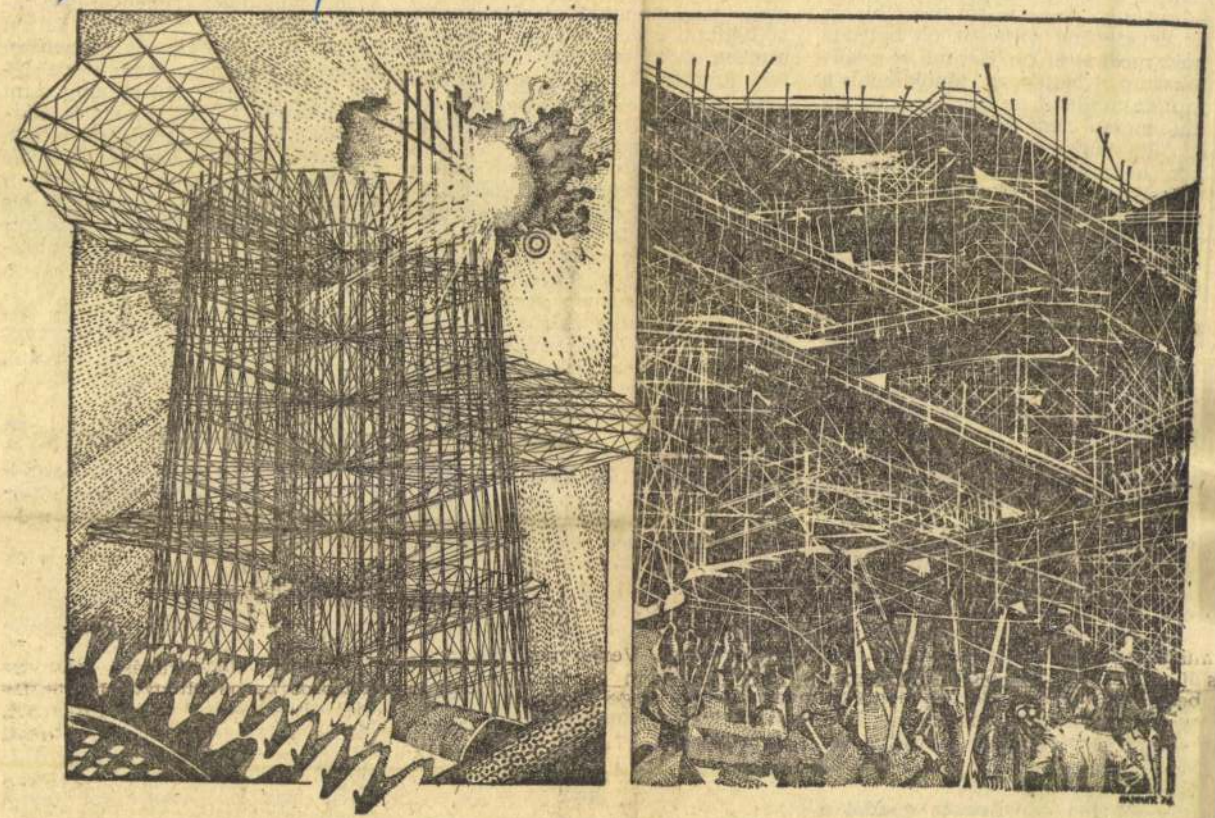

Panner László: Bábel

De nemcsak a szüleimmel, a régi barátokkal is egyre nehezebb megtalálni a közös hangot. Amikor találkozunk, nincs miről beszélni: én az egyetemről mesélek, ők hallgatnak, mert nem tudják, mi az a kollokvium. Majd a főnöküket, a munkatársaikat emlegetik — ez pedig engem nem érdekel. Kinéznek az öltözködésem miatt, azt mondják, nagyra vagyok az egyetemistáskodásommal. Ez nem igaz, de mit tegyek, ha már nem tudok olyan lenni, mint régen? Más világban élek, és ezt nem tudják megbocsátani.

Az „elszakadás" szót senki nem említi; inkább a „kapcsolatlazulásról", mint a két életforma közötti különbség természetes velejáróiról beszélnek. De akárhogyan nevezzük is: a társadalmilag igen hasznos folyamat során kivédhetetlen sebeket kap a család, amely iskoláztat, s hosszú ideig viseli ennek terheit. Hiányzik ugyanis a kéz, amely, bár tudna már pénzt hozni a házhoz, inkább pénzt visz el. Nem is keveset: havonta átlagosan 1200—1500 forintba „kerül" egy diák a családnak. Ráadásul a szülő azt sem tudja biztosan, mikor érezheti révbejutottnak a fiát; és arról még gondolkodni sem mer, hogy ez a rév vajon milyen messze esik az otthontól?!

K. Nándort nagy távolság választja el a szülőktől; az utazás sok időbe, pénzbe kerül.

— Milyen érzésekkel gondol a szüleire?

— Tisztelem őket. Egyszerű munkásemberek, akik csak a maguk módján tudják kimutatni szeretetüket. Tanácsot nem kérek tőlük, mert már nem tudnának adni; fedezek fel. Ma már ingerel, egyik szoba a háló, másik a dégé. Ha jön. De vendég csak ritkán érkezik. A „tiszta szob mégis ragaszkodnak. A városb kollégiumi szobában úgy mo mintha az enyém volna; azt c lok, amihez kedvem van. O nem lehet: a viselkedésre ige kat adnak. A mi falunkat eg jellemzi: elmaradott. A szi élete nem a falusi átlaghoz, h a saját lehetőségeikhez képest csony. A házat nem használják ceiszerűen: van ugyan helyiség a fürdőszobának, de csak egy tűzhely árválkodik benne. Teremthetnének maguknak városias életet, de a gond és a munka már a vérükben van. Nem tudnának nyaralni, a pihenés számukra tétlenséget jelent és nem kikapcsolódást. Ha autónk lesz, az talán segíteni fog. Szeretném bejárni velük az országot, hogy mást is lássanak: tanuljanak meg vágyni a szórakozásra, a pihenésre, — hogy úgy tudjanak élni, mint ahogyan élhetnének. Bármilyen kedves is az otthoni templom-kocsma-népbolt-harangláb által határolt terület, egy idő után unalmas. Amikor hazamegyek, kicsit idegen is. Kiábrándító lenne, ha egy távolbalátó azt jósolná, hogy ott fogok élni. Ne értsem félre: hazamenni — jó. Pihenni, elbeszélgetni a szüleimmel. De egy életre ez túl kevés.

Ezek a fiatalok városban élnek öt évig, az agrármérnök élete pedig helyhez: faluhelyhez kötött. A fiatal szakemberek iránti kereslet elsősorban falusi téeszekből érkezik, az állami gazdaságok telítettek

faluba kerülök, ott majd válogathatok a fiatal tanítónő és a diáklányok között...

K. Nándor két végletben tudja elképzelni az életét: — Nehéz, komoly munkával nagyobb anyagiakhoz jutni; vagy kevesebbet keresni, de azt kulturált környezetben.

— Mit ért ezen?

— Kulturált életformát. Ez nem városhoz kött, de a falusi környezetnek van egy nagy hibája: a tudatlanság. Ebből ered aztán a többi...

— Marad tehát a város?

— A városi életben sem látok nagy romantikát.

— Hogyan fogja megszokni a munka és a leendő család kötöttségeit?

— Majd meglátom, ha eljön az ideje. Abban bízom, hogy mindenhol megtalálom a szépet és a jót. Megszoktam, hogy külön utakon megyek, hogy egyedül vagyok. Magány? Csak ritkán érzem. És nem ettől, nem is a munkától fogok megijedni, ha kikerülök innen. Ismerem mindkettőt. Jó volna, ha most lehetne egy tizennyolc éves fiam; szeretnék mégegyszer felnőni, a saját korosztályommal... Tisztelet, hála a szüleimnek, amiért

Panner László, grafikus

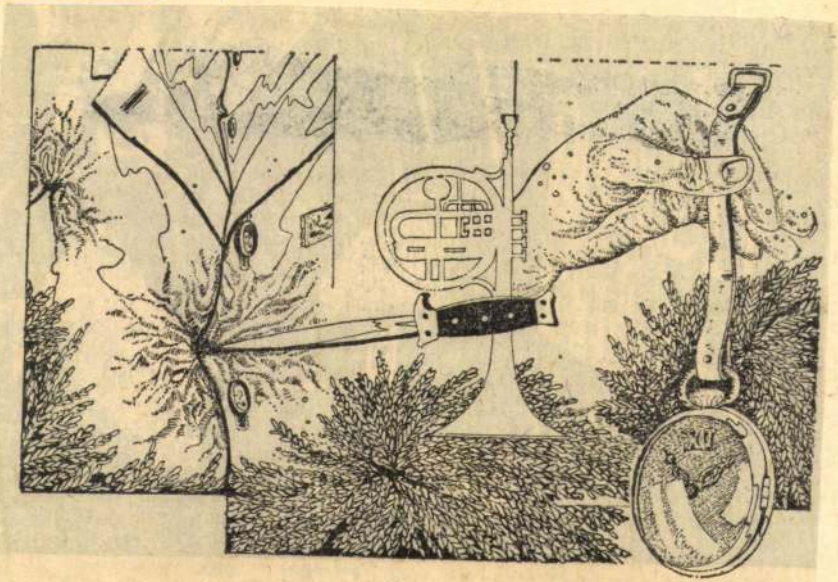

Panner László rajza

Panner

Esti

4.

XXVII/37

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Panner László

ÉLET ÉS IRODALOM

Grafikus

1983 SEP 16

1021

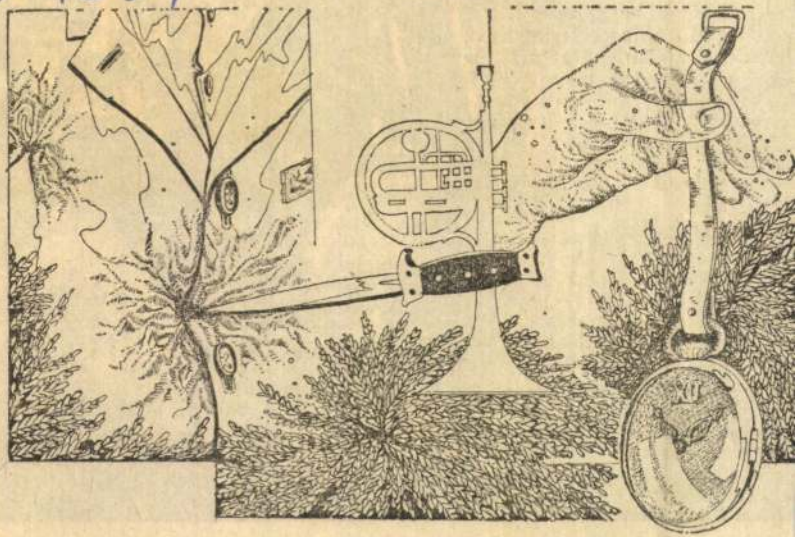

Panner László rajza

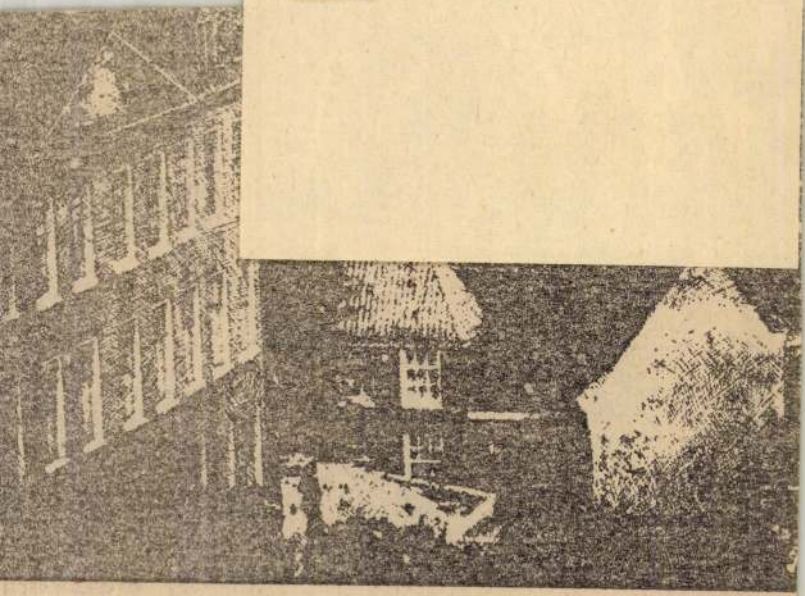

Gellér B. István fotógrafikája

KI VISZI HAZA ELEMÉRT?

Panner László

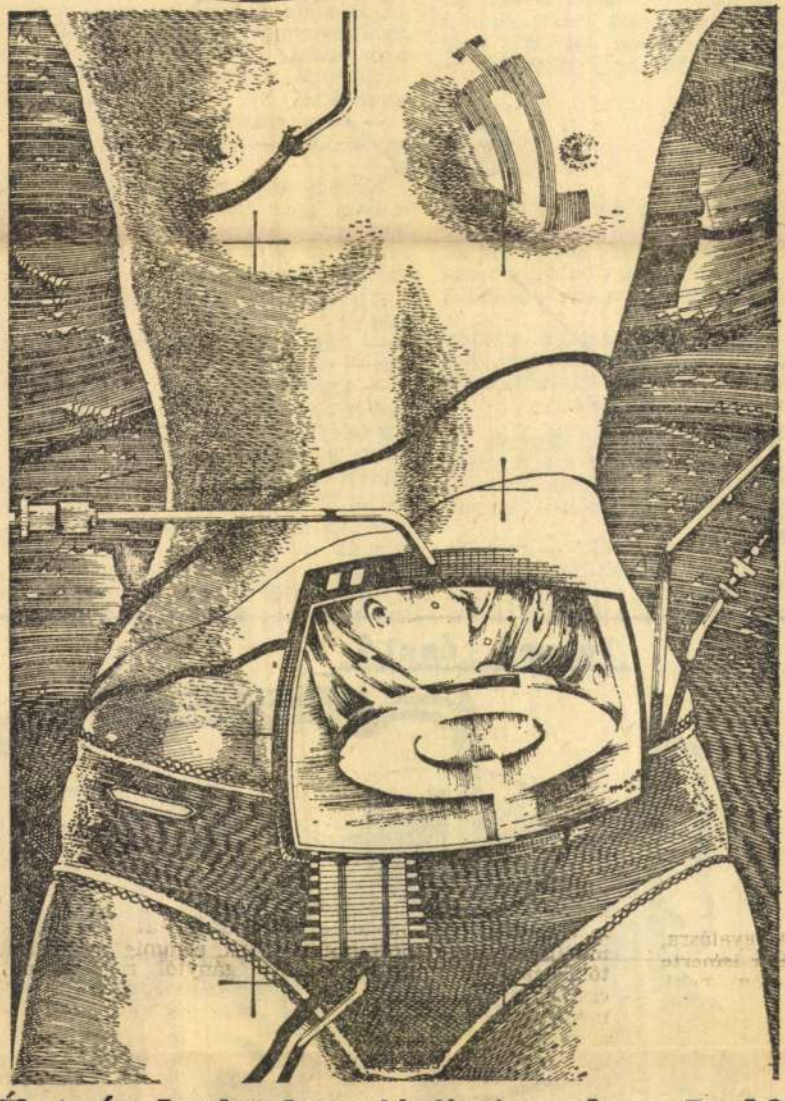

Élet és Iroda- Panner László rajza -lom, Bp.1977. okt. 1. XXI.évf. 15.lap A tuloldalon lásd: a művész egy másik rajzát.

Györgyi maga a lelkiismeretesség, mindig lehetett számítani rá. Három héttel előbb küldte a levelet most is, benne hely, nevek, idő. „Kérlek, értesítsd Jánost, az ő címét nem tudom, sajnos." Különben Szentgyörgyi volt a neve, de mi csak Györgyinek hívtuk.

Jánosnak még este telefonáltam: jön-e, marad-e, és ha jön, mikor.

— Édesapám, egy ilyen bulira! Mit mondtál, huszonötödikén? Na várj csak.

Hallottam, ahogy nyálaz a noteszában.

— Azt mondod, huszonötödikén. Szombaton. Persze, hogy megyek.

— De akkor el is viszel — szegeztem neki a kérést.

János belesóhajtott a telefonba.

— Helyes a bőgés, János. Ha tudsz még valakiről, szólj neki. Igen, szólhatok én is.

Nem nagy város a mienk, egészen pontosan: kicsi. Kicsik az emberek is, no nem termetre, persze. A két kis gimnázium kicsi költőkről kapta a nevét, igaz, a költők itt születtek, az éttermet Kishajósnak hívják, s a helyi nagyságokat is csak kiskirálynak. De azért jó hely, ha hazamegy, mindjárt nagyfiú lesz az ember.

János csak Elemérről tudott, hármasban utazunk haza.

— Spinozát — mondta Elemérnek —, Spinozát, ugye, dobtad?

— Ne fűts — válaszolt Elemér.

— Tudom, csak fűteni akarsz.

Elemér filozófus volt, a filozófia professzora. Civilben tanársegéd, kétezerhatért, az egyetemen. Spinozán dolgozott, Spinoza *Etikáján*. János szerint öt éve nem is olvasott mást.

János csak speditőr volt, a TESPED-nél expediált. „Kérj, amit akarsz, csak gyere" — csalta az igazgató. János szerény volt, bérét tízezerrel.

Ahogy terveztük, pontosan úgy alakult, talán még jobban. Nagyokat nevettünk a Fiatban, főleg a tanárokon. „Fűszeres", „Igric" — jól elláttuk nevekkel őket. Huszkáné: szőke ciklon. És hát a fiatal diri.

Hat előtt öt perccel odahaza voltam, hétig ki is pihentem magam.

— Csak azt nem írtad meg, hol lesz a vacsora — mondta anyám. A vasalóval bajlódott, felgőzölte a zakóm.

— A Kishajósban. Tudhatja, mindig ott van.

Az ajtóból azért utánam kiabált.

— Sokáig ne maradj el. A Vargáék Elemérjét meg jobb, ha elkerülöd. Úgy hallom, sokat iszik.

A Kishajóst kivilágították, talán épp tiszteletünkre. A bejárat fölött zöld kishajó úszott, piros vitorla dagadozott rajta. Szemben, a parkolóban Skodák meg Zsigulik.

— Szervusz — köszönt az igazgatónk. A parkoló felől jött, kulcscsomó lengedezett az ujján.

— Szervusz. Látom, összeigazgattál egy Zsigát.

— Neked még nincs? — veregette meg a vállam. — No csak...

A különteremben Györgyi bicegett elénk.

— Ott a helyetek. Te itt, te meg ott szemben.

Lassan összeverődtünk. Két asztal körül csibongtunk, üldögéltünk tíz esztendeje nem volt.

János közbekiabált.

— Nincs is már cé. Csak két osztályt indítanak.

— Nincs is már cé — kapta fel a fonalat a diri. — Hogy is lehetne, tiutánatok! Nincs már, és ne is legyen. Mert olyan, mint ti voltatok... De nézzetek körül. Itt vagytok. Hiánytalanul. Vagy majdnem. Jó volt veletek, fiúk. Összetartottatok. Jól forgattátok, amit az alma mater...

A pincérek hozták a vacsorát, nagy lett a csörömpölés. Az igazgató mégegyszer megemelte a poharát, és leült.

— Már van lakásod?

— A... Ennekem nem jár. Egymagamnak? Elvagyok édesanyámnál.

Elemér repertoárja a cigányokéhoz igazodott.

„Deres már a határ..."

Éjfélkor Györgyi tapsolt, s egy kis figyelmet kért a társaságtól.

— Örülök, hogy mindenki jól érezte magát. Sajnos, éjfélig kaptuk a termet. Öt év múlva ugyanitt találkozunk.

Megköszöntük Györgyinek a szervezést, és szedelődzködtünk.

A küszöbön Elemér megbotlott, és elvágódott.

— Aztán vigyázzatok rá —

ÖTTHON?

— Takarítónak menni, ez most erre a divat! — nevet a férje.

— Inkább az van — szól rá a felesége —, hogy rájöttek, mivel a munkaidő kötetlen, emellett otthon még el tudják látni a családot meg a jószágokat is a háztájiban. S a nyugdíjhoz szükséges időt is meg tudják így szerezni.

S mondja, hogy anyámat is biztatta, vállaljon ő is takarítást.

— Miért? Nem megérné neki is?

Épp ezért vagyok itt. Beküldött anyám a távolsági busszal, hogy megtudjam tőle, hogy lehet jelentkezni.

3

Meséli apám az úton, valamelyik nap, mentünkben a tanyára, hogy tavaly december közepére tudtak csak, úgy ahogy, beköltözni a faluba. A karácsony majdnem odakint érte őket.

— Pedig hol a biciklin vittünk valamit, hol a téesz-kocsival, hol gyalog. Ha mentünk a faluba, mindig megfogtunk valamit.

A jószágok, csirkék, disznók, libák maradtak odakint a legtovább. Helyük se volt a faluban, de meg az ennivalójuk is még a tanyán volt.

— Más baj is akadt! — mondja apám, ahogy biciklizünk az úton. — Odaérkeztünk az idővel, hogy lehetett volna a kukoricát törni.

Évek óta P. Mihályék háztáji földjéről veszik meg a kukorica termését. De nekik kell kapálni, s tűrés után a szárat is letakarítani arhon. Veszekedett apámmal, mikor hazaért:

— Ha te elszuszogod az időt, mikorra tudunk beköltözni a faluba, mi?!

S a kutya is elkezdett ugatni.

Ugyanaz volt, amelyik most a ganajrakás mögül szalad elénk. Beletették egy zsákba, ha ne lássa, merre viszik, s kihozták házőrzőnek a tavasszal. S érdekes, nem megy haza. Hetente egyszer-kétszer hoznak neki kenyeret, csontot, valamit, s azon elvan.

Belépve a kapun, megdöbbent, amit látok.

— Ilyen gaz itt még nem nőtt sose, biztos! — állapítja meg apám is.

Nyakig ér a paréj, a ki tudja, milyen gaz. Harmincöt év alatt, amíg itt laktak, szál fű se tudott kinőni az udvaron. Ha kibújt, már el is csípték a tyúkok.

S hogy fest az istálló meg a nagyház is!

— Úgy, mint ahonnan elköltöztek — mondja apám.

— Ezért nemigen adna senki hetven-nyolcvanezer forintot — fordulok feléje. Még jobb állapotban van, mint T. Péterék tanyája, kétszer annyit ér, mint az, de nem sokáig, ha így romlik tovább.

— Az idén még majd rendbehozunk itt mindent, s akkor megér annyit — válaszolja apám. — S amíg a téesz nem szól, hogy el kell adni, sok mindent kiad innen kert: krumplit, zöldséget, mákot. Jövőre még kukoricát is vetek a végébe.

Veszi a kaszát, s először a kút kö-

— Már meg is vettem a sebrút, vödröt, mindent — mondja.

„A munkáltató — olvasom a szerződésben —, 1977. augusztus 1-től alkalmazza a munkavállalót, kötetlen munkaidőben, a Kassai u. 70-től a 74. és a 76-tól a 80. sz. első és második épületénél, azoknak öt szintjén, a lépcsőházakban és mellékhelyiségekben, mint takarítót, 1600 Ft-os fizetéssel, meghatározatlan időre."

Kaba Lajosné kísérte el a lakásszövetkezet irodájába.

— Utána még a két házat is megmutatta — mondja anyám. — Lehet söprögetnem, mosnom. A házak előtt a járda is az enyém. Lehet azt is takarítani, télen sózni, söpörni a havat. Így kezdtem én az életet, mikor lánykoromban elkerültem otthonról, hogy akkor is takarítottam; tizenkét éves koromban már cseléd voltam. S lám, így is fejezem be, hogy megint takarítok.

— Egy évig majd csak kibírod! — legyint Matild néni, aki a szomszédból jött át fekete cérnát kérni. — S könnyebben megszerzed így azt a kis időt, ami még kell a nyugdíjhoz, mintha a téeszbe járnál.

— Ez vigasztal csak — mondja anyám —, s hogy egy év múlva a nyugdíjért már nem kell dolgozni. — Közben a kiskonyha-gádor gerendájáról leemeli a fadobozt, kivesz belőle egy guriga cérnát, s odaadja az öregasszonynak, „ne kelljen ezért elmennie a boltba".

— Nem úgy vagy te, mint T. Péter felesége — biztatja apám is —, hogy nem dolgozott máshol sose, csak otthon. Neki sokat kellene menni, hogy nyugdíjat kapjon. Te dolgoztál, mint kívülálló a Szolnoki Lenin téeszben, meg a zagyvarékasiban is, s vonták tőled az esztékát. T. Péternének milyen időt számítsanak be, hogy valami kis pénzt kapjon? Azt az időt, amíg a tehenet legeltette, meg a kacsákat költette az ágy alatt? Neked ha most meglesz az öt éved, hozzáveszik azt a másik ötöt is, amit még a múlt rendszerben dolgoztál. S akkor már neked tíz éved lesz összesen!

Panner László

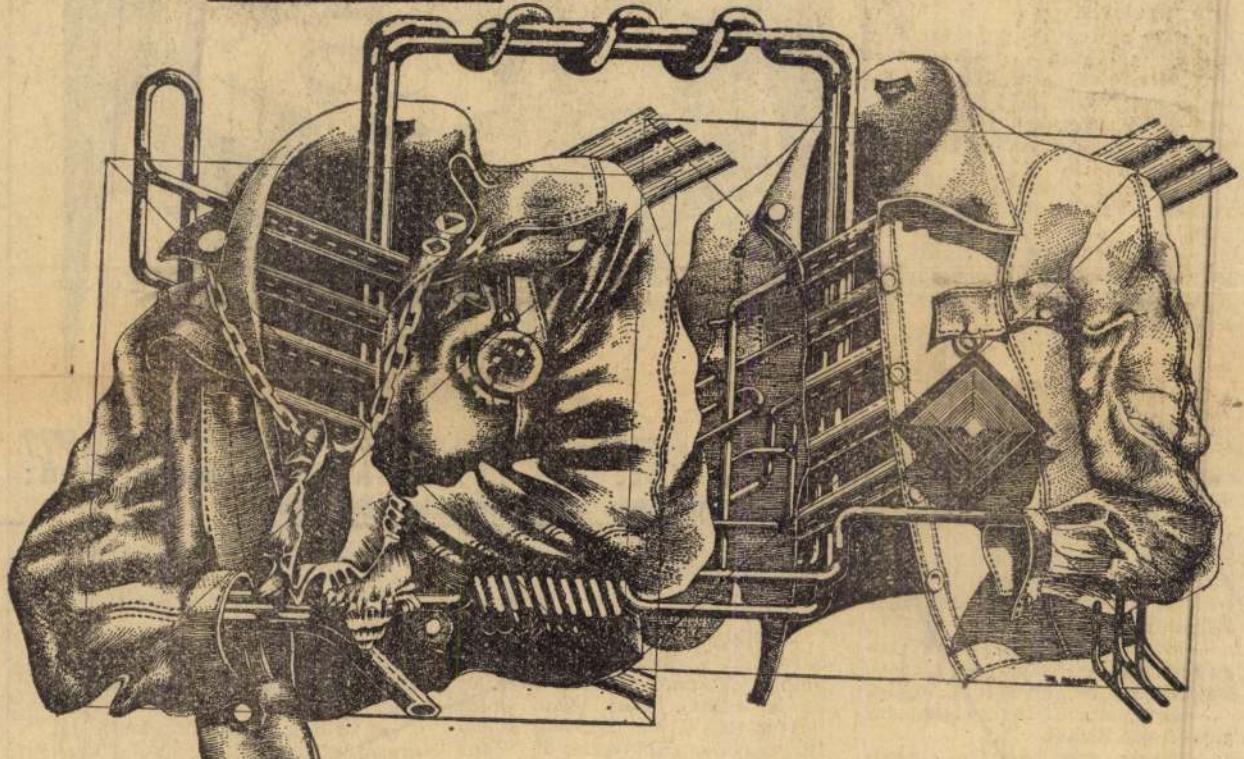

Élet és Irodalom, Bp. Panner László rajza 1977. okt.1.XXI.év.
4o. sz. 16. lap.

Panner László

Magyar Ne

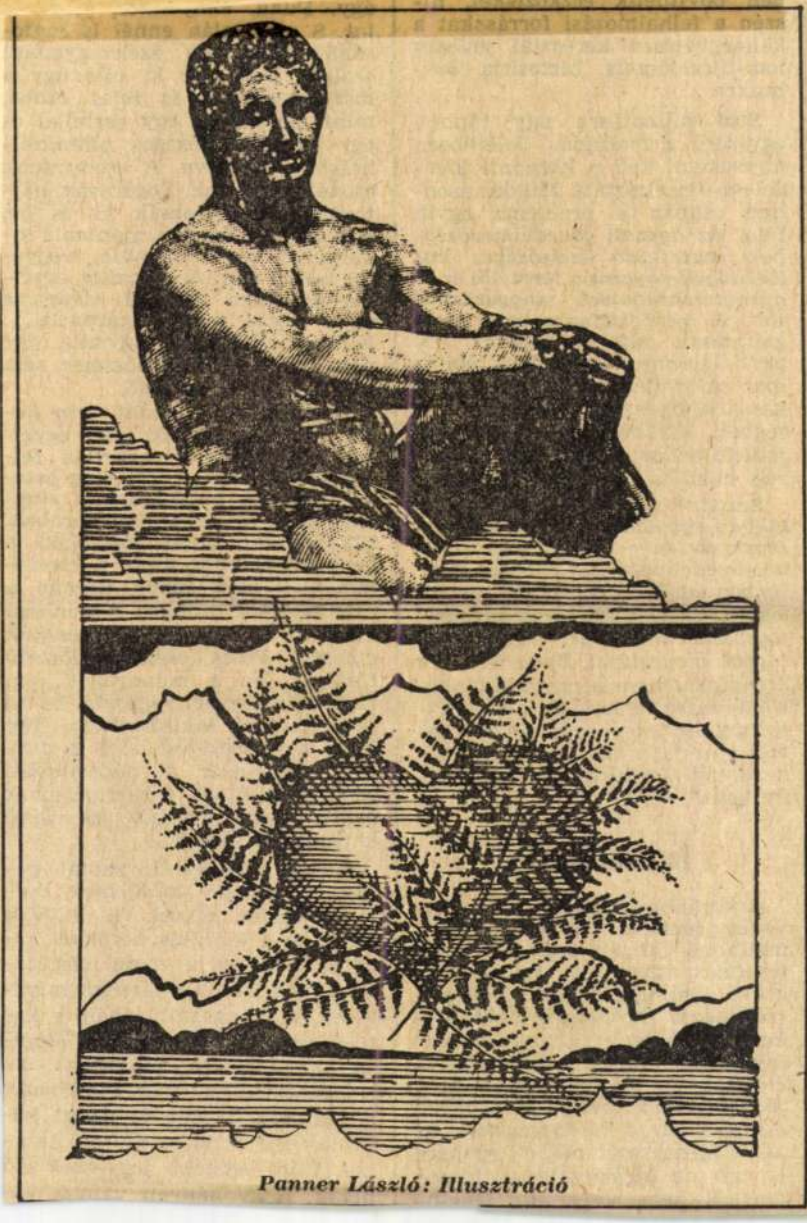

Panner László: Illusztráció

ző ágazatba tartozó vállalatok hatékonyságát összemérni, ami ismét gátolja a vállalati és a népgazdasági szintű hatékonyság közelítését.

Tartós változást

A korábban kialakult és a hetvenes években tartóssá, rugalmatlanná vált állapot tehát meglehetősen groteszk: *az ágazati árak aránytalanságai egészen szélsőséges jövedelemkülönbségeket hoznak létre az egyes ágazatok között, majd a központi újraelosztás oly módon rendezi át a jövedelmeket, hogy lényegében elegyengesse a különbségeket.* Az adott árszerkezet mellett szükség is van az újraelosztásra, hiszen anélkül nem, vagy alig lehetne

ragasztja a gyári ragasztó, ha új szövetet kell kikísérletezni, ami bírja a gyűrögetést... S a gondolat tovaszáll, s háborítatlan rendben gyűlnek a raktárban az ovális hátú, masszív, négylábú kárpitozott székek...

A bútorüzletek kirakatai pedig *maradnak, amilyenek voltak.* Minden ősszel, a BNV-n megtelik a kiállítás nézőkkel, elgyönyörködnek a végre más színű s más szabvány szerint méretezett konyhagarnitúrában, a kecsés asztalokban, a szinte álomba ringató franciaágyban; az erőszakosabbak megrohamozzák a kiállítók irodáit és vadul követelik, adják el az áhított darabot, vagy legalább jegyezzék elő nekik. Hogy hányan válnak vá-

[redacted]

Panner László [redacted]

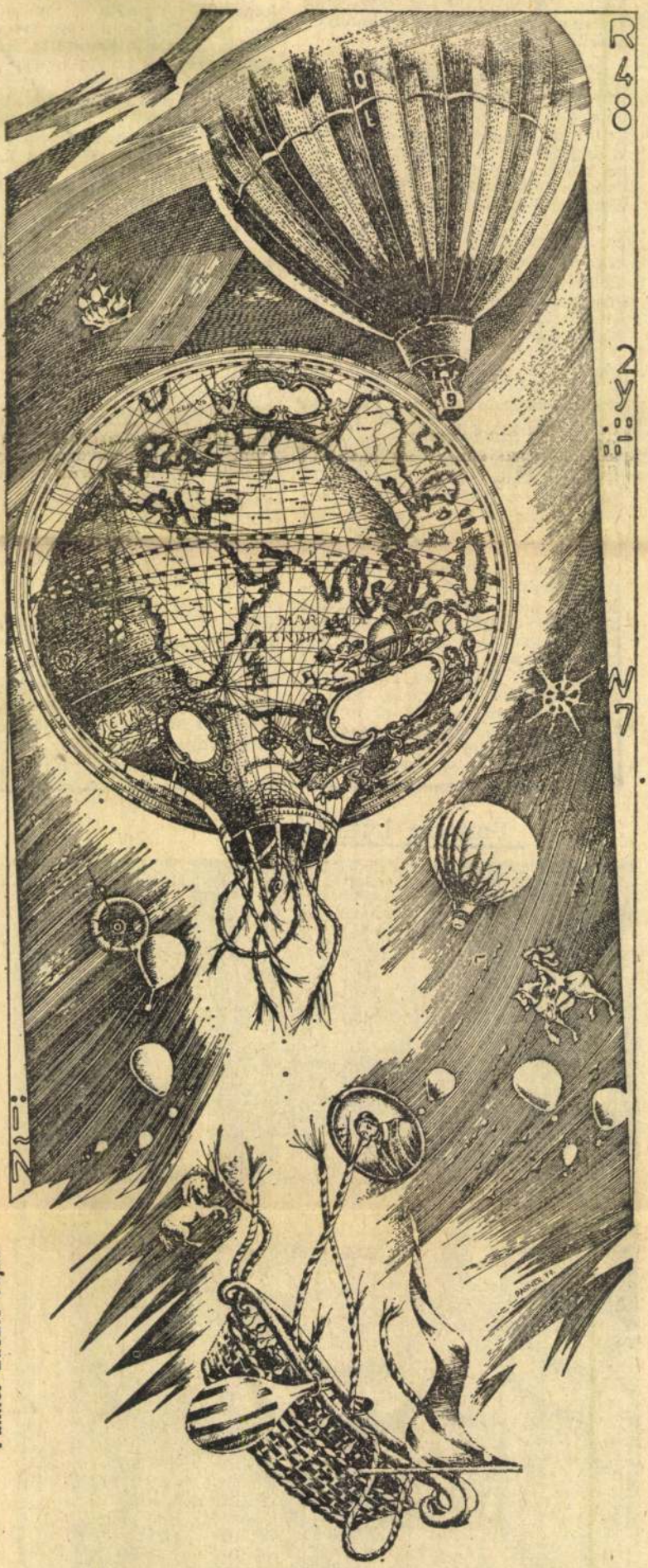

Panner László rajza

ÉLET ÉS IRODALOM

1977. okt. 1. XXI. évf. Bp.
40. sz. 9. lap.

A tuloldalon lásd: a művész rajzát.

ság szerepéről a második világháborúban. A „önmagától"-t úgy értem, hogy minél mélyebbre merült anyagában, annál jobban látta meg az irányzatokat és árnyalatokat, a komplikált elágazásokat és összefüggéseket a Telekitől Sztójay-ig egymást váltó magyar kormányok politikájában.

Tizenöt-húsz évvel ezelőtt, de kivált a felszabadulást közvetlenül követő esztendőkben a népszerű, felvilágosító, leleplező rendeltetésű politikai dokumentumközlésekben s azok kommentárjaiban nem volt szokás arról elmélkedni, milyen felfogásbeli disszonancia, feltűnő különbség vagy éles ellentét volt — például — olyan politikusok között, mint Bethlen István és Imrédy Béla, Kánya Kálmán és Bárdossy László, Teleki Pál és Kállay Miklós, vagy (hogy végletes is legyen a példák között) Keresztes-Fischer Ferenc és Vajna Gábor, noha ez utóbbi nevet a politikusok közé tenni eléggé blaszfemáló. (Még Imrédyre és Bárdossyra nézve is.) Egyenlőségi jel [illegible] végeredmény és a folyama- [illegible] bunokkal terhelte meg önmagát, hogy a náciktól belsőleg viszolygó, kényes gondolkodású, úri és konzervatív Teleki Pálnak, aki emelkedett magán-erkölcsi indítékból a saját személyére nézve levonta a következtetést — a felelősségen a politikai szennycsatornák olyan jövevényeivel kell osztoznia, mint Vajna vagy Szálasi. Ez nagyon fájdalmas tény, de tény. Lehet magyarázni, mert van rá magyarázat. Még mentegetni is lehet, a mentőokok közül sokat el is kell fogadni, de megváltoztatni nem lehet. Vagyis: nem lehet változtatni azon a tényen, hogy 1919 és 1945 között a politikai cselekvések szer-

tárgyalásáról. Vannak benne ismert iratrészletek és van benne sok új, ami eddig nem került olvasók elé. Talán nem lesz érdektelen, méltatás helyett, ez utóbbiak közül idéznem néhány mondatot.

Horváth Zoltán, az Imrédy-per közvádlója mondta a vádbeszédében: „Amikor a nemzet megmozdulása arra kényszerítette, hogy a kormányban a helyét elhagyja, átállt a szélsőjobboldalra és ezzel elkövette az első árulást. Beállt a selejtesek sorába és ezzel szalonképessé tette a nácizmust, amelyet eddig nálunk a Kovarczok, a Rajniss Ferencek és hasonló csirkefogók képviseltek. Imrédy Béla volt az első úriember, aki beállt közéjük és ezzel megnyitotta a zsilipet." A Sztójay-per politikai ügyésze, Marosán György ezt mondta a vádbeszédében: „...Március 19-én a németek nem önmaguktól jöttek ebbe az országba. Ez nem igaz. Március 19-én ide a németeket egy 20 esztendős politika konzekvenciája hozta... Nekem vissza kell vetítenem az emberek emlékezetébe március 19-ét, mert nagyon ke- [illegible] ide, mert akiket kerestek, azokat meg is találták. Órák alatt tudták, kit kell megkeresni, kit kell elvinni és napok alatt szedték össze ennek az országnak a legértékesebb és legbecsületesebb politikusait, vezető férfiait. Nagyon kevés ellenállás volt, ezt le kell szögeznem, mert önmagunkkal szemben is tartozunk ennyivel az igazságnak..." S részlet egy tanúvallomásból, Arnóthy-Jungerth Mihályéból, aki 1938-ban Magyarország követe volt Moszkvában: „Litvinov magához kéretett és azt mondta: magát a maga kormánya nem informálja...

Panner László

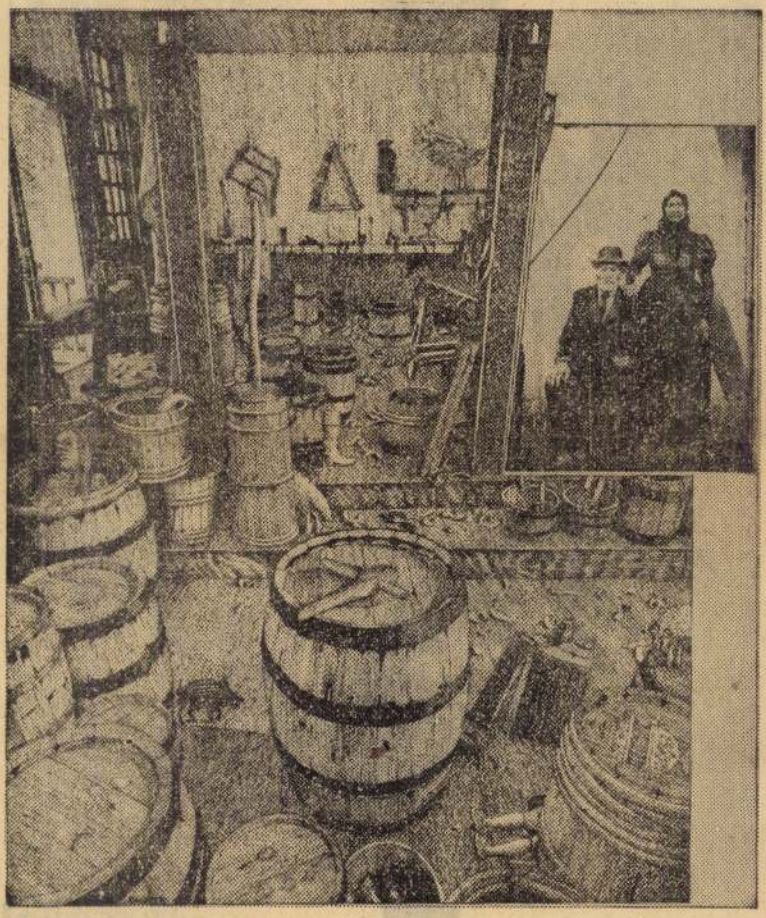

Panner László rajza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1977 OKT 1

ÉLET ÉS IRODALOM

Panner László

1021

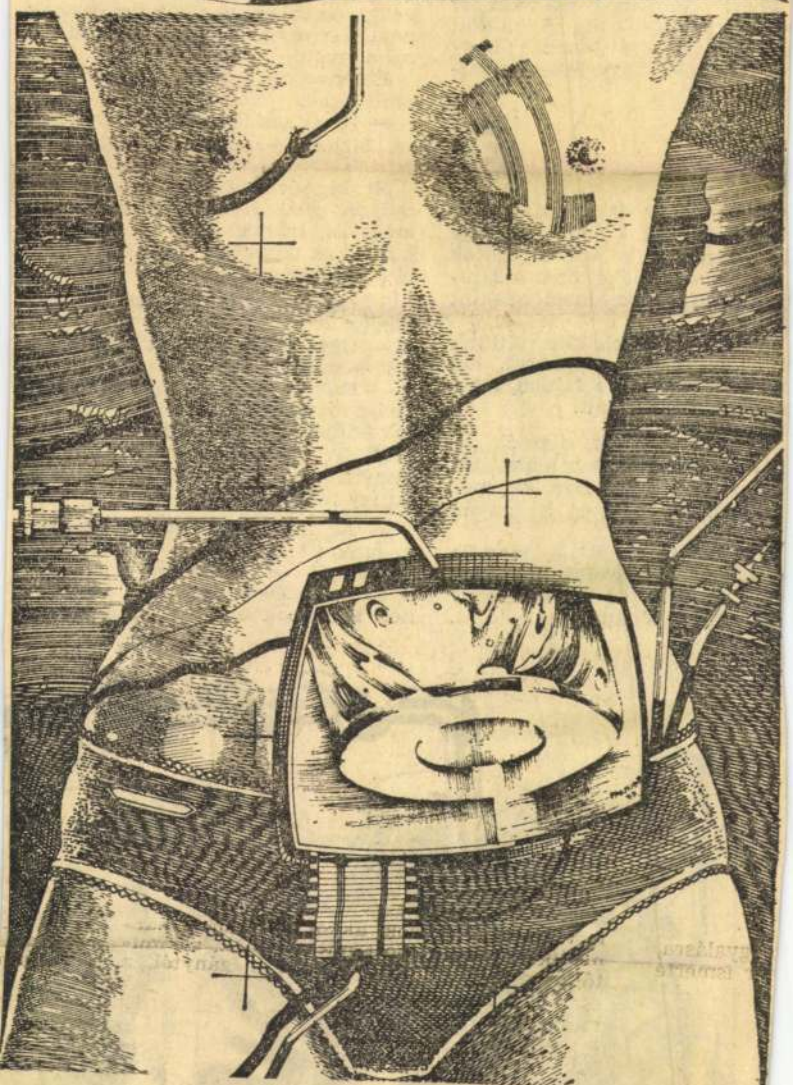

Panner László rajza

OTT

Takarítónak menni, ez most
a divat! — nevet a férje.
Inkább az van — szól rá a fe-
e —, hogy rájöttek, mivel a
aidő kötetlen, emellett otthon
el tudják látni a családot meg
zágokat is a háztájiban. S a
díjhoz szükséges időt is meg
k így szerezni.
nondja, hogy anyámat is biz-
vállaljon ő is takarítást.
Miért? Nem megérné neki is?
ezért vagyok itt. Beküldött
n a távolsági busszal, hogy
udjam tőle, hogy lehet jelent-

3

séli apám az úton, valamelyik
mentünkben a tanyára, hogy
y december közepére tudtak
úgy ahogy, beköltözni a falu-
karácsony majdnem odakint
ket.
Pedig hol a biciklin vittünk
nit, hol a téesz-kocsival, hol
g. Ha mentünk a faluba, min-
negfogtunk valamit.

jószágok: csirkék, disznók, li-
naradtak odakint a legtovább.
ik se volt a faluban, de meg
nnivalójuk is még a tanyán

Más baj is akadt! — mondja
, ahogy biciklizünk az úton.
daérkeztünk az idővel, hogy
ett volna a kukoricát törni.
hon. Veszekedett apámmal, mikor hazaért:

— Ha te elszuszogod az időt, mikorra tudunk beköltözni a faluba, mi?!

S a kutya is elkezdett ugatni.

Ugyanaz volt, amelyik most a ganajrakás mögül szalad elénk. Beletették egy zsákba, ha ne lássa, merre viszik, s kihozták házőrzőnek a tavasszal. S érdekes, nem megy haza. Hetente egyszer-kétszer hoznak neki kenyeret, csontot, valamit, s azon elvan.

Belépve a kapun, megdöbbent, amit látok.

— Ilyen gaz itt még nem nőtt sose, biztos! — állapítja meg apám is.

Nyakig ér a paréj, a ki tudja, milyen gaz. Harmincöt év alatt, amíg itt laktak, szál fű se tudott kinőni az udvaron. Ha kibújt, már el is csípték a tyúkok.

S hogy fest az istálló meg a nagyház is!

— Úgy, mint ahonnan elköltöztek — mondja apám.

— Ezért nemigen adna senki hetven-nyolcvanezer forintot — fordulok feléje. Még jobb állapotban van, mint T. Péterék tanyája, kétszer annyit ér, mint az, de nem sokáig, ha így romlik tovább.

— Az idén még majd rendbehozunk itt mindent, s akkor megér annyit — válaszolja apám. — S amíg a téesz nem szól, hogy el kell adni, sok mindent kiad innen

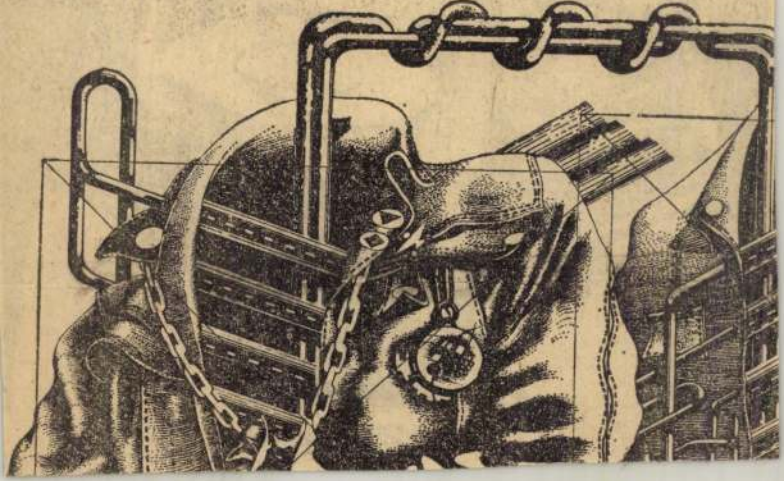

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1977 OKT 1

ÉLET ÉS IRODALOM

Tamási László

1021

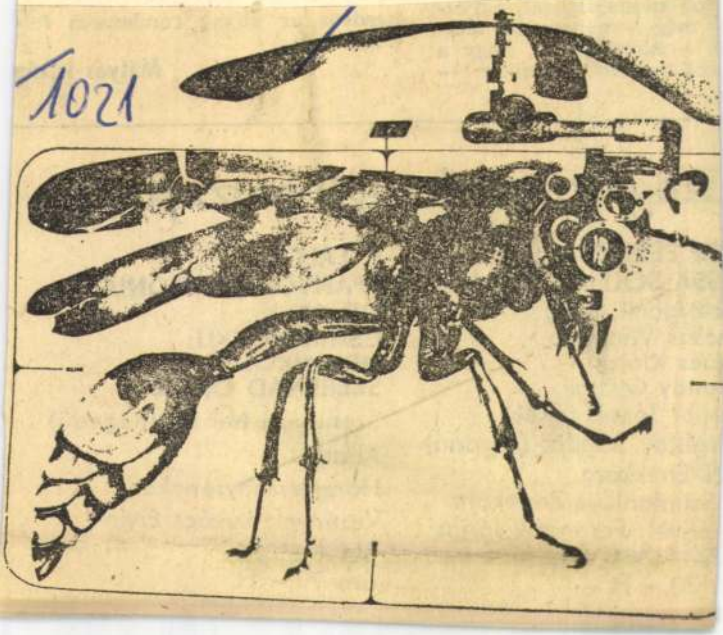

Panner László rajza

jár
ien
atl
olt,

roton hanglemezajánlat

IC:
EMNIS
mise)
onika,
ı,
örgy,
ef (ének),
ándor (orgona)
ra
:us Zenekara
erencsik János

E. LALO:
SPANYOL SZIMFÓNIA
OP. 21
CSAJKOVSZKIJ:
MELANKOLIKUS
SZERENÁD OP. 26
Szenthelyi Mihály (hegedű)
Állami
Hangversenyzenekar
Vezényel: Lukács Ervin
SLPX 11826
ára 70,– Ft

Panner László

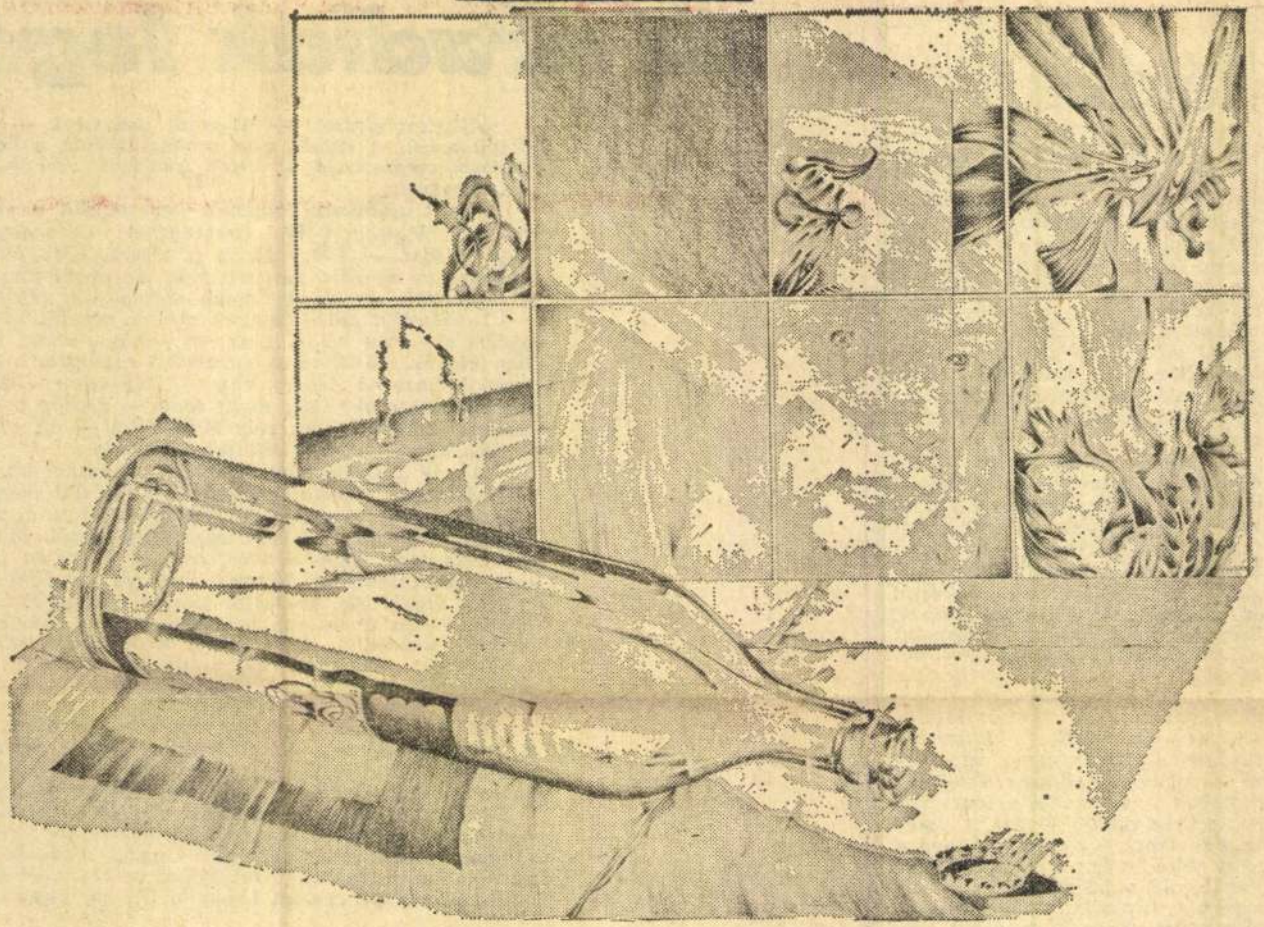

Panner László rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977.okt.1.XXI.évf.

ÚJ DOKUMENTUMOK

4o. sz. 8. lap.

~~Kolozsvári beszélgetés Bustya Ender Ady-kutatóval~~

hálóban

tatkozhattak, nézhették egymás produkcióit az amatőrfilmesek (szállás, étkezés *természetesen* a rendezőség ajándéka), négy napig panaszolták gondjaikat. Egy üzemi amatőrfilmklub például azt, hogy noha a gyár támogatja tevékenységüket, sőt ipari tévéhálózaton sugározza is havonta megjelenő, félig-meddig *rendelt* híradóikat, a munkások, akik ezekben a híradókban szerepelnek, még önmagukat se nézik meg.

A jelenség korántsem olyan érthetetlen, mint azt az „alkotók" elmondták. Telekommunikációval telített korunkban az embereket (az alanyokat) már nem hatja meg, hogy viszontláthatják magukat a munkapadnál. *Feltűnni* és *kitűnni* akar a legtöbb ember. Szép ruhában okosan válaszolni riporteri kérdésekre, ez igen, erre még kaphatók, erre kíváncsiak. Hogy mennyire eltávolodott eredeti értelmétől az amatőr kifejezés, arra egy másik, indulatos kifakadás utalt. Az egyik versenyző — véletlenül éppen a legeredetibben gondolkodó, a legkevésbé leckefelmondó — azt javasolta, vetítsenek a stúdiómozikban a nagy film előtt amatőrfilmeket. Tehát míg a hivatásos fiatal filmesek a társadalmi forgalmazás jelszavával keresik az üzemi, iskolai, mozgalmi közösségekkel való személyes találkozás lehetőségét, miközben az idősebbek is lelkesen „házalnak" a filmjeikkel ankétról ankétra, a műkedvelők a mozira kacsintanak.

Veszélyben a játék. A mecénások anyagi támogatása rossz irányba terel egy mozgalmat, melyet oroszul például a *filmszeretők* mozgalmának hívnak. (Ezt a

Az aradiak lege

Alkalmi sírások — új-aradi parasztok —
Mezítelenül. A ruhák, régi szokás szerint, a h
talosan megtagadja a testek kiadását. Ám se
akit akarnak.

Kis kézilámpák fényénél bontogatják a s
testeket. Vécseyért 50, Leiningenért 13 aran
együtt adja — 600 osztrák forintért. Kiss E
testvére és egykori tisztiszolgája. Az aradi tem
a teste fölé, álcázásul. Onnan csempészik késő

Dessewffyt csak hónapok múltán emelik ki
akivel a család megköti az 500 forintos alkut,
ban vigyék. Ládában, feldarabolva csempészik
zetéből. Lázárné Aradon van a kivégzéskor — a
a várparancsnok: Darf nicht sein! — s vagy pé
vásárhoz. Férje — és vele Schweidel — ott m
helyén. Csak 1911-ben találják meg őket.

A vár a szabadságharc után is katonai ob
„illetéktelenek" behatolásától. Egy kis idő mé
végzés helyét. Amikor Pöltenberget keresi a
rületet forgatnak föl érte, eredménytelenül. M
rök, Knezich, Nagy Sándor, Aulich. Végre az
dett csontjaikat, jó párszáz méterre az „aka

Az etnográfia tanúsága szerint a nép tört
terjed. Aztán a valóság bomlásnak indul, hied
sékkel színesedik. Az 1948-as centenárium gy
vashatunk: „A tizenhárom aradi közül egy nő
akasztották, a gyereket megfojtották..." „Mi
tek..." „Bem apót, a féllábút kocsin nitték k

Előéletük nincs, tetteik feledésbe merültek
Ha nevekre kérdezünk: Damjanich, Nagy Sán
a műveltebbek se igen tudnak előkotorni az
zenhárom aradi vértanúk. 128 éve egységes szob

Jelképpé váltak. Hiszen ők fizettek minde
nyújtottak vigaszt a megrendült nemzetnek, a
lóknak: a szép halál és a közös gyász vigaszát,
lés, az élet záloga is. Ami következik: „harm
talán csak népi, családi legenda. De így vagy

Két beszélgetés

I.

Részletek egy magnótekercsről. Felvételtett Elemir (Elemér) községben és a zrenjanini (nagybecskereki) Öregek Házában. Jugo-

— Három-négy éve. Azelőtt nem volt.

— És kik szoktak jönni az ünnepségre, honnan?

— Gyünnek Pestrül, Noviszádrul. Zrenjaninbul. A katonák, azok

gükre érnek.

Panner László

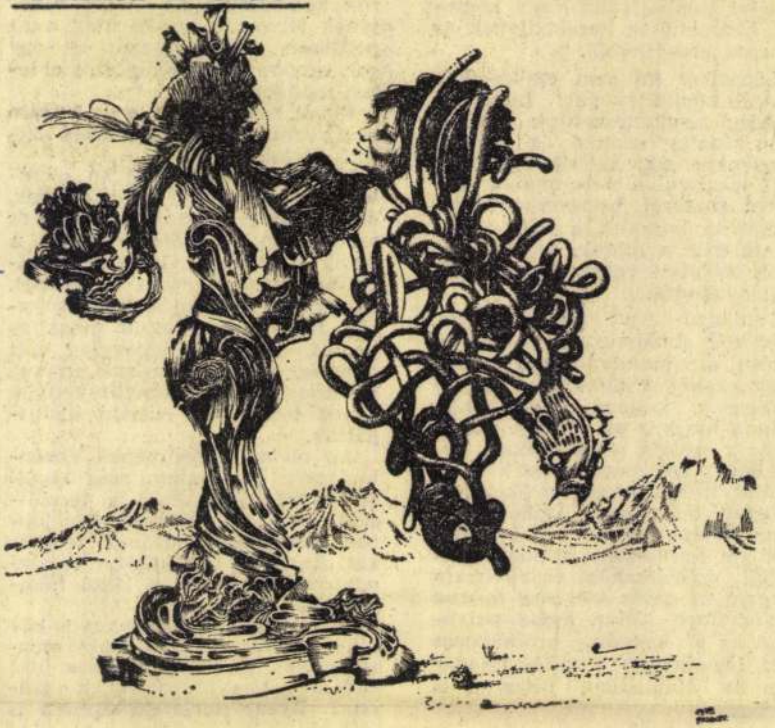

Panner László rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977. okt. 8.

XXI. évf. 41. sz. 6. lap.

tusával sehogysem akartak összefonódni. A magyar folklórnyelv jellegzetességét pedig különösen kerülnöm kellett, nehogy erdélyi népballadák vagy somogyi kanásznóták kerekedjenek az ó-orosz históriákból.

Látszólag mi sem egyszerűbb, mint népköltészetet fordítani. Gazdag népköltészetünk bőségesen kínálja azokat az utakat, amelyekre, úgy tetszik, csak rá kell igazítani a más nyelvű költészet szekerét, az rendben elkocog rajta hozzánk, s mire ideér, szinte már a mienk, mintha nálunk született volna. Éppen ettől kell óvakodni.

Telt-ürült a papírkosaram. Már-már abbahagytam a kísérletezést, azt mondván magamban, hogy ezeket a mondákat olyan embernek kellene lefordítania, akinek magyar az anyanyelve, de orosz a múltja, a történelme. Tehát olyan régi népnyelvet kellene találni hozzá, amely gyökerében magyar, de magyar tájhoz, magyar történelemhez nem kötődik.

Végül félretettem minden hangulati segédeszközt és rábíztam magam az orosz szövegre meg az ösztönöimre. Talán egész pályámon ez a keresés, próbálkozás volt legnagyobb fordítói feladatom és élményem, örömöm is egyben.

[illegible] zetét. Azt hiszem, nem tévedek azzal a — biztosan nem is saját — felfedezésemmel, hogy a sorok hosszúságát az énekes tüdejének térfogata szabta meg, azaz pontosan olyan hosszú egy-egy sor, amennyit egylélegzetre el lehet mondani.

Ebből indultam ki, s itt fogtam el a ritmust is: az élő beszéd lüktető ütemét.

Munka közben gyakran elcsábított a könnyebb kötött forma, önkéntelenül egyforma ritmus és szótagszám gyeplőjére bíztam a sorok vonulását. Gyorsan korrigáltam, megbotlattam az ütemet, durvábbra szőttem a sorok anyagát, hiszen nem holmi megállapodott, letisztult szöveggel volt dolgom, hanem olyannal, amit az alkalmi énekesek kényük-kedvük — és tehetségük szerint alakítgattak.

Az olvasó figyelmének ébrentartására igyekeztem még hangsúlyosabbakká tenni a feszültségteremtő fokozásokat, még jobban elnyújtani a drámai cezúrákat, hogy az érdeklődést csigázva továbbemeljem a lassú hömpölygésű történetet.

De persze, a szöveg maga is bőséggel kínálta az unaloműző mozzanatokat. A kievi egyenes utat tudakoló Ilja Muromecnek például ilyen, terjengősségében is

förget

egyen

Senki
senki
fekete

tarka

egyen

göbös
tölyűf

Szmor

fekete

görbe
libánu

ott ül

Azt hi
példázza
posnak,
végtelen
Sok fe
közben
nek elta
nyelvet
ruálni, a
ba vinn
mészetes
telen is,
hetőség

atnál mélyebbre süllyesztő gyötrelmeit
gyávaság bamba csordafutásával, de
alt harc, a szembeszegülés elvi tuda-
ával éli meg, az soha nem tud meg-
ni, soha nem tud belenyugodni a sze-
ség erőszakos korlátozásába, annál az
i gyengeségnek megértése is, a huma-
s is a fasizmus szövetségesei közé so-
k, annak a fasizmus nem homogén
ég, hanem különböző fokozatokból áll
ezdeteket még jobban gyűlöli talán,
a totalitást, a végkifejletet, mert a
tekből, az ártatlannak tűnő jelensé-
l nő ki a szörny, mikroszkópikus bak-
ok hozzák a dögvész, a pestis ragá-
minek folytassam neked, megérted
csakhogy ott volt a baj, hogy nekem
verén egyéniségem van és bizonyos
hoz, bár a szó nem pontos, fogal-
k úgy: etikai normákhoz makacsul
kodtam, hisz ezek voltak az én cö-
n, tartópilléreim az életemben, ha
értem meg a vasutast, ha nem foga-
t el, hogyan maradhattam volna élet-
s én szenvedélyesen ragaszkodtam az
z, az egyszerihez és megismételhetet-
, az én megértésem nem volt megal-
, majd egyszer kifejtem Neked, útá-
faji elkülönülést, a különbözőségek
armóniáját sóvárgom, de erről majd
r, na szóval sírtam, kétségbeesetten,
lelkiismeretemmel nem birtam meg-
ni, és végül megírtam a levelet, mert
hozzátarozott az én etikai normáim-
melyek nélkül nem tudok élni. Akko-
persze mindezt csak éreztem, ilyen
san nem tudtam volna megfogalmaz-
ter mellett kezdtem nőni, háztartási
azottunk volt, aki levette rólam a
gondjait, a gyerekeket a sofőr hordta
odába, én az egyetemre jártam, nap-
tagozatra, a könyvtárakat búj tam,
nehogy szembekerüljünk a tömegekkel, az én személyiségem is elkopik és felörlődik, mire az elvi korrekció elérkezik, impotens vén hülye leszek, mire a jezsuitizmus a pártból kikopik, futnak az évek alattam is, meg mit tudom én, a szabadság kategóriájáról beszélt, ha nekem hiányzik, csináljam én is, ő nem korlátoz engem, de én se próbáljam meg őt kalodába csukni, a végén már üvöltött, valósággal őrjöngött, hogy nem tűri a dresszúrát, mégegyszer nem lesz sorakozó az »Appelplatz«-on, néztem őt, ez egy idegbeteg, ha felingerlik, dühöngő őrült lesz, és tudod, Miklós, akkor megértettem, hiába a szép otthon, hiába szültem neki két gyereket, hiába hordom a hasamban a harmadikat, hiába vagyok színjeles az egyetemen, ez mind semmi, mert nincs társam, egyedül vagyok. Péter nagyszerűen él a maga individuumában is, meg a közösségben is, csak éppen velem nem, kettesben, csak éppen a családban nem, amit neki építettem."

Karolina nehezen beszélt, cigarettáját már rég elszívta, most fölült és háttal nekitámaszkodott a fenyő törzsének. Kapkodva vette a levegőt, elhallgatott. „Nyugodj meg, most már ne izgasd magad" — mondta Miklós, az asszony azonban, mintha nem is hallotta volna, újra megszólalt: „Folytassam? Én is megtudtam, amit mindenki beszélt, a titkárnőket, a munkatársakat lefektette... És körülöttem fogyott a levegő és sűrűsödött a magány. És megszűnt a felelősségem, a kötöttségem Péterhez. Beletemettem magam a munkába, de egyre fojtogatóbban gyötört... Valakit akartam, egy társat, az élet melegét. Eddig nem találtam. És most már talán értesz mindent, hogy meztelenre vetkőztem az egész életemet előtted. És többet nem is tudok mondani semmit, mert már csak a frázisok jöhetnek, a giccs, amit utálok."

Panner László

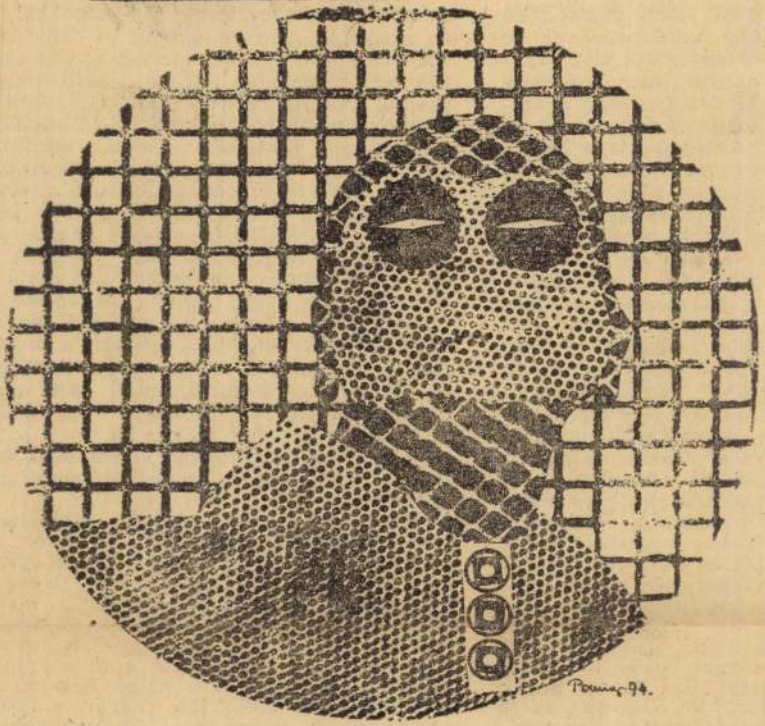

Panner László rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977. okt. 1.
XXI.évf. 4o.sz.
13. lap.

ezét emiatt semmi közöttünk, én megértet-
tem őt, aki Dachaut és Auschwitzot megjár-
ta, aki a megaláztatásoknak és kínzásoknak

Panner László

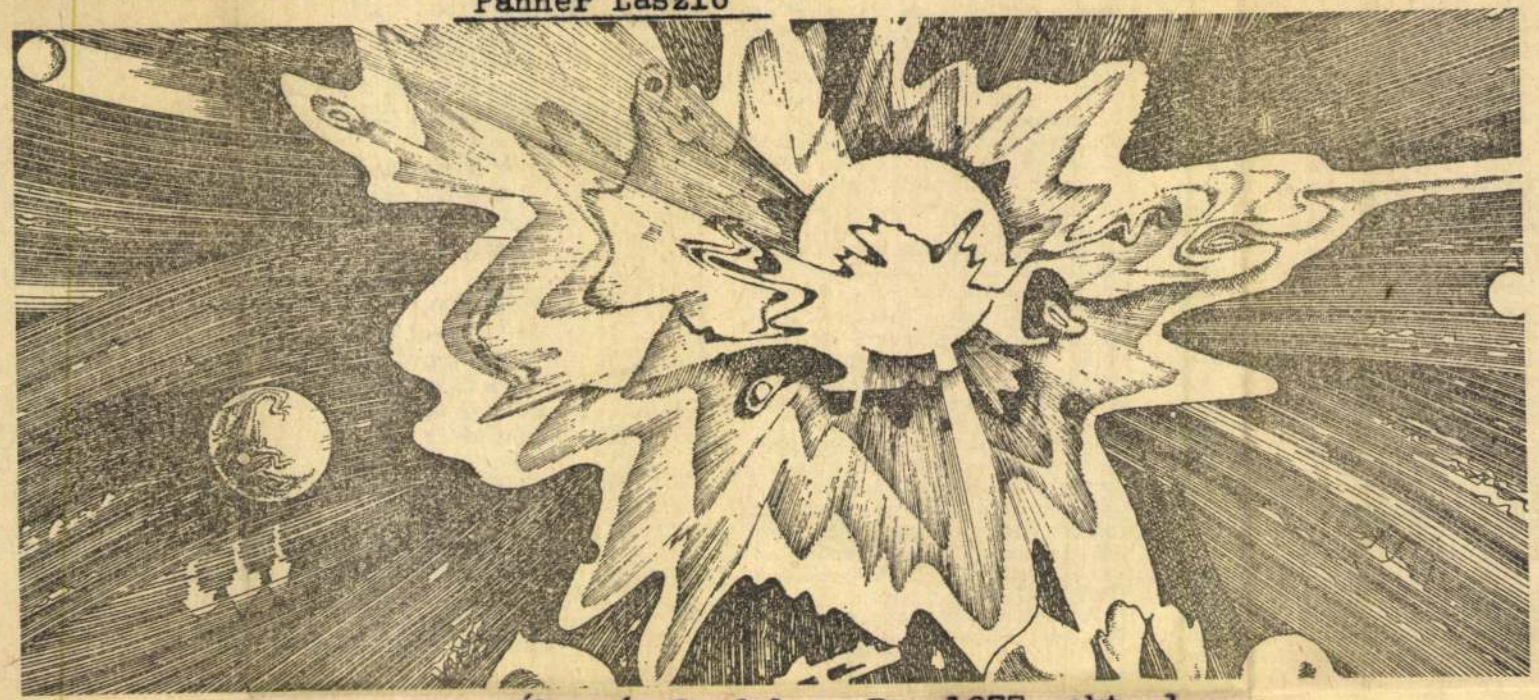

Panner László rajza (részlet)

Élet és Irodalom, Bp. 1977. okt. 1.

1977. OKTÓBER 1.

XXI. évf. 4o. sz. 14. lap.

egyetlen helyszínre koncentrálni figurái konfliktusát, szinte élvezettel — és úgy tetszik — könynyedén oldja meg a három-, négy- vagy ötszereplős jeleneteket, soha nem feledkezve meg egyetlen jelenlevőről sem, epizódfigurái egyké szavas szerepekben is lehetőséget kapnak emlékezetes alakításokra.

Itt mindennek az ellenkezője történik, s ezzel nem azt kívánom elmondani, hogy gyenge Csurkadarabot láttunk, hanem azt, hogy egy érdekes hangjátékot, amelyre mindaz jellemző, amit az imént a speciális magyar hangjáték műfajáról elsoroltam. De ez a hangjáték színpadon igen nehezen leli meg talaját. Gyorsan változó helyszínek, kettős párbeszéd-jelenetek, a rádióműfajoknál elengedhetetlen, de színpadon már felesleges (mert eljátszható, jelezhető) információmennyiség az epizódszereplők szájából is. Állandó és nagyjából egyenletes érdeklődésfenntartás, csúcspont nélkül, szellemes, de fellazító bemondások, tromfok és így tovább.

Pedig lehetne itt konfliktus, mai, megrázó és továbbgondoltató. Például a defenzív vezetés elméletéből továbbgyűrűztetett defenzív életvitel nemcsak magánéleti, de társadalmi vetületeinek és kömegírt, a főhős, Lovas László, a defenzív vezetés és életvitel prófétájának szerepét pedig talán nem *Fülöp Zsigmondra* kellett volna osztani. Nem hiszem el neki ezt a figurát. Anna iránt érzett gerjedelmét sem, felesége iránti szerelmét sem, nagy ivászatokra való képességét sem. Kétarcúak vagyunk, mondja, de egyetlen arcát látjuk, végig a félhivatalost. Felesége szerepét *Szemes Mari* játssza: kosztümös, férje viselt dolgairól mit sem sejtő tanárnő, akinek feladata a rádöbbenés, majd ezt követőleg némi önvizsgálat. De mintha egy másik darabból került volna ide, ezeknek a szereplőknek a világáról, gondolatairól, életviteléről mit sem tud. Meglepi, felháborítja, idegenkedik tőle. Ha jól emlékszem, tizennégy éve él házasságban Lovassal. Efféle rádöbbenések a Lovas-életvitelű figurák mellett egykét évi házasság után szoktak bekövetkezni. Szemes Mari nehezen oldódik, statikus, szinte csak az utolsó jelenet szópárbajában talál magára. Miltényi szerepében *Horváth Gyula*, a tanárnőében *Telessy Györgyi* tetszett.

A nagytakarítás, amelyet Csurka ígért, elmaradt. Ami, persze, nem jelenti azt, hogy söprögetni nem volt érdemes.

megrakva drága vendégekkel
s mielőtt közéjük én

a pingpongasztal
ez a napszítta régi pálya
félrelökve
repedéseivel a bordáimba
hol a fény szűköl

s az ablak függönye félre
A bentiek arcán a borosta
hirtelen nőtt roncstelep
Egészen le az Al-Dunáig

Öreg barátom ki megjelentél
te kemény férfi
kiért úgy rajongtam
hogy ütöm remegve nyúlt
a labda mellé
Elküldesz hát

Idegen vagyok a világodban
s jöttömre
a barátság meleg füstjeiből
sietve bomlik a titkos társaság

Rég láttalak
motyog a szó fogaimon

Panner László a hazai sci-fi képzőművészet másik kiemelkedő alakja. Tizennégy éve, épületgépész-technikus korában kedvelte meg a műszaki, tudományos témákat, és mint grafikus is ezeket próbálja visszaadni. Ebből és a szürrealizmusból született nála a sci-fi alkotás vágya, saját stílusát tréfásan *szür-naturalizmus-nak* nevezi. De nála a sci-fi még valamit jelent: *saját fantáziát.* Ugyanis, két művésztársától eltérően, nem irodalmi művek alapján alkot, *a témákat* teljesen saját képzeletvilágából meríti. Illusztrációkat is készített például a Kozmosz-sorozat könyveihez. Egyébként ő sem csak sci-fi témákban alkot: *Faulkner, Romain Gray,* és *Mikszáth* egyaránt szerepelt illusztrációja listáján. Hatvan sci-fi témájú grafikája, festménye van. 1975-ben ő is megkapta az Arany Meteort, a TIT-klubbeli kiállítása után. A 27-es Galaktikában 30 grafikával szerepel.

A harmadik művész újból másféle módon határozza meg a sci-fi képzőművészet lényegét: nem szabad, hogy irodalmi hatás terméke legyen, csakis a *saját fantáziáé.* Ne legyen túl tudományos, mert az a művészi hatást rontja, de a tudományhoz mindenképpen kapcsolódnia kell, ha másképp nem, hát a pszichológia területén.

Sz. K.

Panner László sci-fi grafikája

Panner László grafikus
Sz. K.: Sci-fi a képzőművészetben.
Pest Megyei Hírlap, 1978. jan. 1.

— Amit itt lát, az már a hálózatépítés világszínvonala — mondja *Kimpián Aladár*, az Országos Villamos Távvezeték Vállalat osztályvezetője, a beruházás felelőse. — Ilyen berendezés a világon három országban van, a Szovjetunióban, az Egyesült Államokban, és Kanadában, mi leszünk a negyedikek ebben a sorban.

Az országos nagyberuházást hazánk növekvő energiaszükséglete indokolta. Eddig az import villamosenergia a Szovjetunió nyugat-ukrajnai erőműrendszeréből a 400 kV-os *Munkács—Göd* közötti távvezetéken érkezett. A többletért már messzebb kell menni: az új távvezeték *a Donyec-medencéből* indul, s 1600 km megtétele után érkezik Albertirsára. *Itt a fogadás, a letranszformálás és a továbbindítás lesz a feladat.* Az új távvezeték ugyanis *része lesz a KGST-országok egységes energiarendszerének*, s ennek megfelelően kormányközi megállapodás alapján *hat ország* közös beruházásaként épül.

— A közös rendszer számtalan előnye közül érdemes kiemelni, hogy a nagy földrajzi távolságok már időbeli eltolódást is jelentenek. — folytatja Kimpián Aladár. — Ennek

felelő távolság, itt viszont a szintén Ganz-gyártmányú *kénhexafluorid töltésű, zárt szigetelési rendszer* váltja fel a régit. Ennek a színtelen, szagtalan gáznak az alkalmazásával lehetővé válik, hogy a 400 kV-os indító oldali berendezést a hagyományoshoz képest mindössze 8 százaléknyi területen építsék meg.

Az alállomás építésében éppen most van a váltás, kezdődik a techológiai szerelés. *Budavári János*, az OVIT beru-

Az épület már fogadja a szerelőket Bozsán

Panner László

Panner László rajza (részlet)

Élet és Irodalom, Bp.

1977. OKTÓBER 1.

XXI. évf. 4o. sz. 12. lap.

megfulladjunk? hogy elevesszük a partot?

Most közelebb vagy. Mégse vagy itt.

Felmértelek

Felmértelek.
Távolból jobban látszanak arányaid,
az aranymetszés is előtűnik.
Nem pihentelek ki.

Akár a rézm
gazdagít-gaz
más-más jel
Él, akár a sir
a gyorsuló lé

Panner László

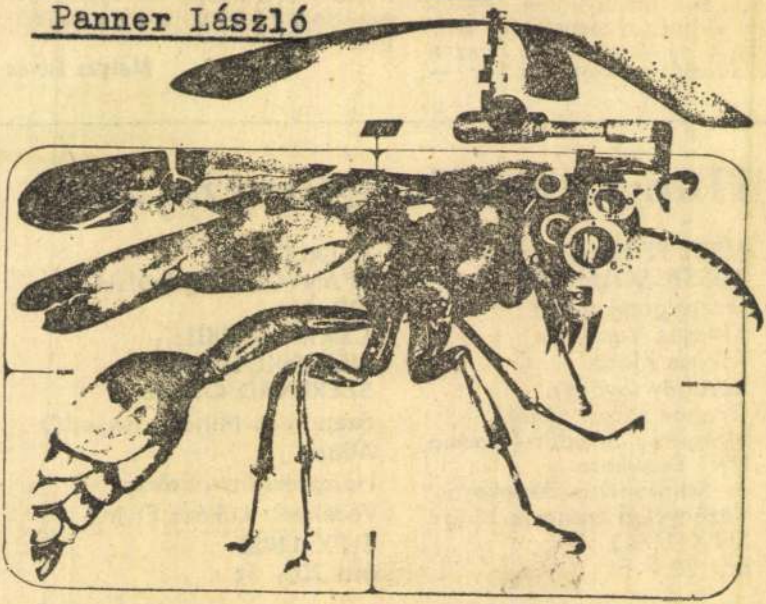

Panner László rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977. okt. 1.

XXI. évf. 4o. sz. 7. lap.

eseményeket: az ausztriai Maria-Grünből rövid időre, „kimenőre" eltávozó Ady Endre például ügyesen összekuszálta a nyomokat maga után. Sok utánajárással, egyeztetéssel — még a menetrendi adatokéval is — kimutatható, hogy a bécsi állomáson volt, amikor — [illegible] az „összekötő szöveg" ugyanis — ha nem én írom meg — velem együtt megsemmisül. Gondolva a kötetre, a centenárium után megkezdem az anyag rendszeres feldolgozását.

Mátyás István

SZOVJET
állítása
kintheti
SZILÁGY
tása a M
október
LITKEI J
Műcsarn
ber 23-ig

Hungaroton hanglemezajánlat

LISZT FERENC:
MISSA SOLEMNIS
(Esztergomi mise)
Kincses Veronika,
Takács Klára,
Korondy György,
Gregor József (ének),
Margittay Sándor (orgona)
MRT Énekkara
és Szimfonikus Zenekara
Vezényel: Ferencsik János
SLPX 11861
ára 70,– Ft

E. LALO:
SPANYOL SZIMFÓNIA
OP. 21
CSAJKOVSZKIJ:
MELANKOLIKUS
SZERENÁD OP. 26
Szenthelyi Mihály (hegedű)
Állami
Hangversenyzenekar
Vezényel: Lukács Ervin
SLPX 11826
ára 70,– Ft

BAKFARK
LANTMŰV
Benkő Dá
SLPX 1181
ára 70,– F

BEETHOVE
ZONGORA
– f-moll s
Op. 2.
– g-moll
Op. 49.
– d-moll s
Op. 31
Bächer Mi
SLPX 1185
ára 70,– F

Panner László

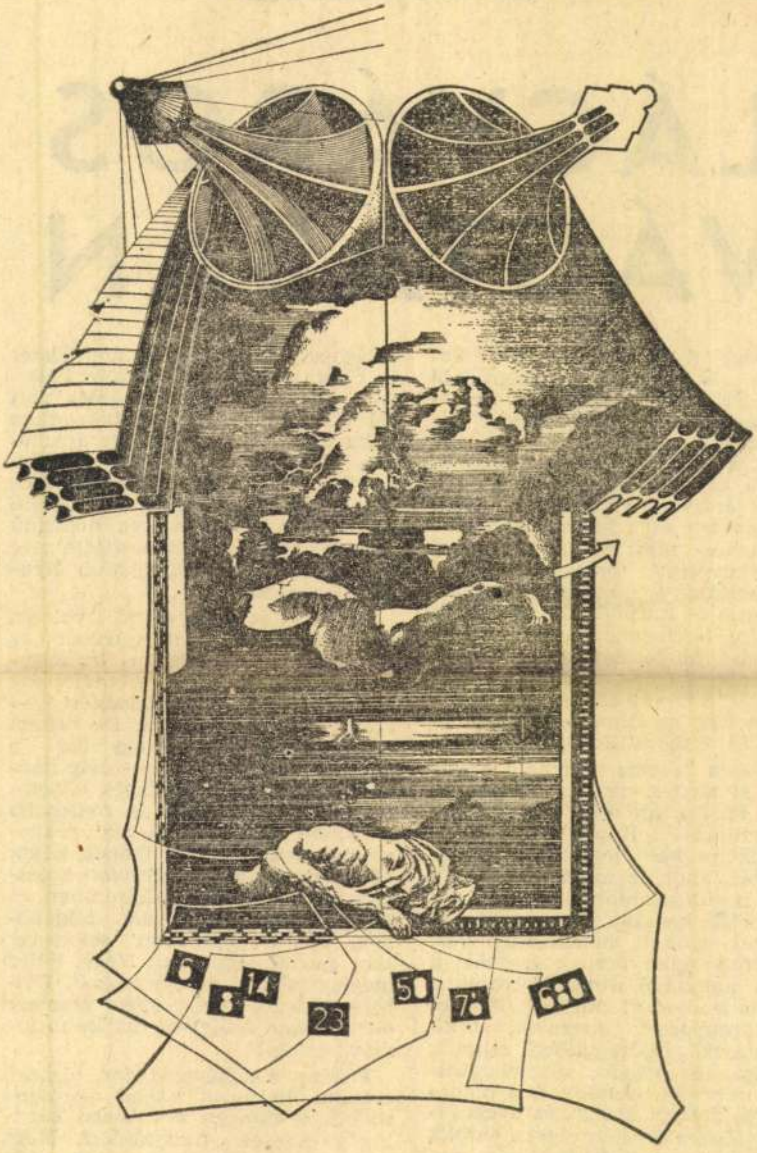

Panner László rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977. okt.1
XXI. évf. 4o. sz. 4. lap.

VILÁGVÁROS YVÁGTÁBAN

zarándokhelyeit — Moszkvából Zagorszk kolostorát, Leningrádból Nagy Péter nyári palotáját, Petrodvorecet. Az iskolai kötelező olvasmányok mintájára, úgy vélem, igazat is adhatok vendéglátóimnak: ezek a kötelező látnivalók. És kötelező látnivaló a moszkvai Puskin Múzeumban és a leningrádi Ermitázsban — mint minden európai képzőművészeti múzeumban — kontinensünk „magaskultúrája": Leonardo és Raffael, Rembrandt és Murillo, Michelangelo és Rodin Európája, Monet és Signac, Picasso és Matisse Európája, Zadkin és Arhipenko, Sadr és Liszickij Európája. No meg az Ermitázshoz legjobban illő Rubens Európája.

Micsoda lakoma volt ez a szemnek! A terítés, tálalás túlságosan is. A Puskinban még hagyján. De az Ermitázs... Képzeljék el a világ elképzelhető leggazdagabb vacsoráját, ahol az asztalon az edények is süttgalambból vannak, s a desszertes kanalat is marcipánból öntötték rafinált cukrászművészek. A mennyezeten barokk freskók, a terem nagyságú átmenőfolyosókon cári és hadvezéri portrék; mindenütt aranyozott angyalok, uráli márványból, féldrágakőből csiszolt, medence nagyságú vázamonstrumok, intarziás asztalok. S a planetáriumi méretű arany- és üvegcsillárok! Sosem éreztem úgy a barokk súlyát minden egyéb kultúrára nehezedni, mint a Carlo Rosetti tervezte Ermitázsban. Még boldogtalan múltú falvaink és kisvárosaink templomaiban és főúri kastélyaiban sem.

A képzőművészet szempontjából soha rosszabbkor nem jöhetett volna minden idők legnagyobb formátumú uralkodója, a két méter és világosult elméjű és önnön életét is nagy lánggal égető Nagy Péter. Ami az orosz nemzet diadala volt fél világ fölött, az a művészetben a barokk stílus aranyozott űrrakéta-szerű templomtornyait, uszkárszerűen nyírott franciakertjeit, szökőkút-csodáit, hókeblű Vénuszait, nem nélküli Ámorait és hússzínű márványcsarnokait honosította meg — méghozzá a legnyugatibb Nyugat-Európából.

Közönséges futóbolond volnék, ha hálásan oda nem járulok az Európát mindenképpen legmagasabb színvonalon reprezentáló, sok humort — emésztőnedvet! — igénylő terülj-asztalhoz. De nekem ott, orosz földön — egyelőre a „kultúránál" maradva — még imádott francia pointillista és divizionista kedvenceimnél is fontosabb és újabb volt, amit a régi pravoszláv katedrálisok és ikonok adtak Moszkvában, a Novogyevicsi kolostorban, a Rubljov Múzeumban és Zagorszkban. Aranyban, drágakőben, díszítő pompában semmivel sem puritánabbak a Nagy Péter meghonosította modernségnél. Emberiesebbnek mégis miért éreztem őket? Talán a régiség füstösebb tónusai miatt?

Főképp a sokévszázados, bizánci eredetű építészeti kánon eloroszosodott, s egészen a modern cárokig érintetlen naivitásáért. Mert közelebb kerültem az orosz nép mélyebb múltjához; szórványosan élő maradékait életközelből is láthattam a zakorszki szentmisén, ikonokat végigcsókoló, márványpadlót homlokkal illető idős emberek személyében. Az ikonokat semmiféle múzeumi féltés nem védelmezi a koptató csóktól, míg a ki-

Panner László

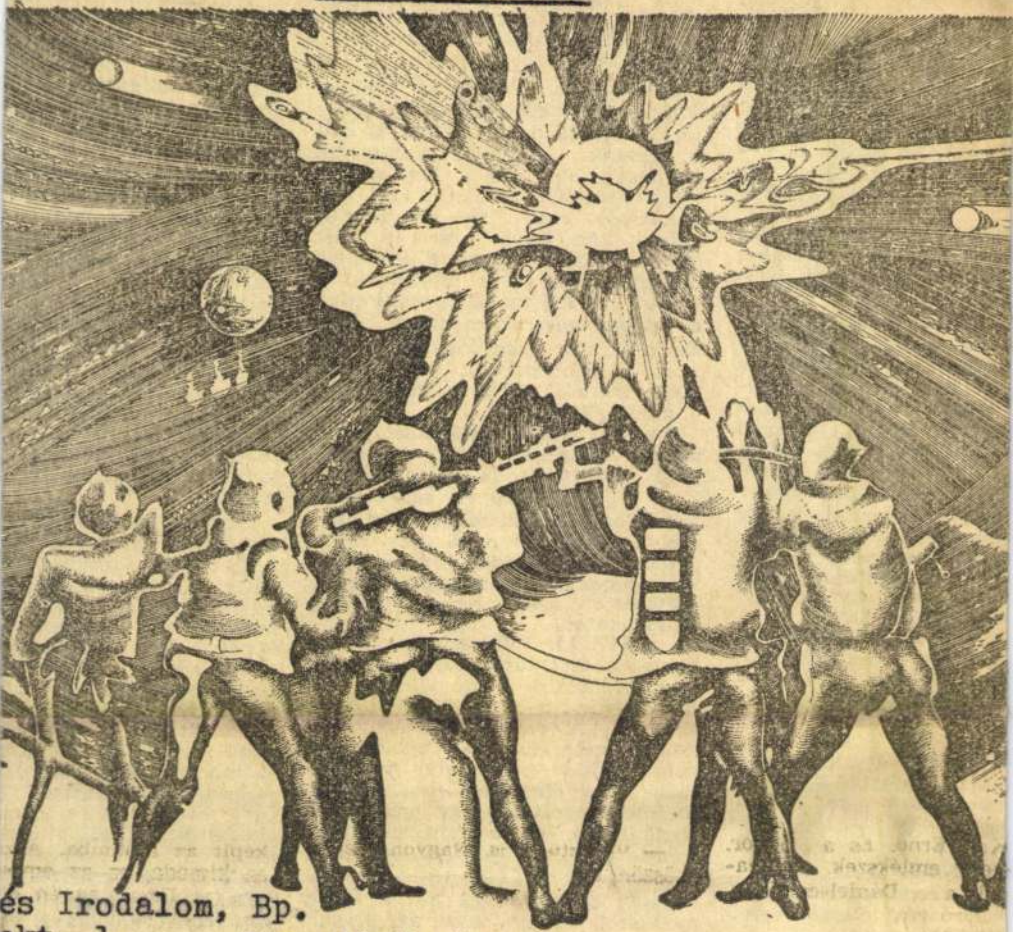

és Irodalom, Bp.
okt. 1.
évf. 40.sz.6.lap.

Panner László rajza

helyesnek tartható, uralkodó alak. A köznyelvben már sokkalta szokásosabb helyette a *várnánk, kérnénk* típus, s ha például amazt üzemi termelési értekezleten használja valaki, keresetten hat..."

Nyelvművelő könyveink már igen régóta azon a véleményen vannak, hogy — a közszokásnak megfelelően — mind a két formát el kell fogadnunk. Simonyi Zsigmond, leghatásosabb és legkiválóbb nyelvművelőnk például ezt írta századunk elején megjelent művében: „Az *írnók, kérnők* alak csak Erdélyben maradt fönn az élő beszédben; a többi magyarság e helyett ma azt mondja: *megírnánk a levelet, visszakérnénk a pénzt.* Ezt a formát tehát írásban is bátran alkalmazhatjuk határozott tárgy mellett" (Helyes magyarság, 3. kiadás, 21. l.).

Hasonló módon nyilatkozott egy másik, ugyancsak kiváló nyelvművelőnk, nyelvtanárunk, Nagy József Béla: „Kétféleképpen szokásos a föltételes jelennek többes első személyű alakja is a tárgyas ragozásban: *Megtehetnők*, ha *akarnók. Megtehetnénk*, ha *akarnánk.* Egyik változatot sem lehet jogosan helytelenníteni... (Egy emberöltő... 147. l.). Valószínűleg ő fogalmazta egy türelmetlen és harcias levélírónak a Magyarosan című folyóiratban is (9:96) ezt a választ: „A *várnók, kérnők* maholnap már csak a nyelvtanok példatáraiban és némely nyelvjárásban fog élni. Ezt lehet sajnál-

Lehet persze, hogy aki a fenti mondatot olvassa, csak azt jegyzi meg s azt idézi belőle: „nyelvünk egy igealakkal szegényedik..." S ha szegényedik, kötelességünk ezt meggátolni, amíg lehet. Nos, lát-

Élet
1977.
XXI.

HALOTT OSZTÁLY

golyó kering, kínosan és kellemetlenül zörögnek; a mechanikus bölcső ringatója, az anya egy másik kísérteties szerkezetet is kipróbál: a többiek az úgynevezett család-géphez kötik, mely obszcén közönnyel feszíti szét és zárja össze a lábait. A gépet kézzel hajtják undorító öregurak, akik minden alkalommal bepislantanak a szétfeszített lábak közé. „Mellesleg meg kell említenem" — írja Kantor —, „hogy ebben a színházban többnyire botrányos módon »objektiválódnak« az összes lelki és biológiai funkciók. Erre a célra különleges »gépezeteket« használunk, rendszerint gyermetegen primitíveket; e gépezetek technikai értéke minimális, de képzeletbeli hatalmuk óriási." Az élet elgépiesedésének ezek a kezdetleges víziói az atomkorban mulatságos korszerűtlenségükkel a pillantást a technikáról az emberre fordítják; az ember viszont panoptikumba illő bábuhoz hasonlít. Az elembertelenedett technikának és az elgépiesedett embernek ez a találkozása a Frankensteinek és Gólemek romantikus iszonyatát is közvetíti, és persze a középkor iszonyatát is. A gépezetek a középkor igen primitív és igen hatékony kínzóeszközeit idézik emlékezetünkbe; de a bábuvá lényegtelenített ember rögeszméi is, akárcsak a szuronyos puska az első világháborús katona kezében, vagy a nyomorult gyerekbicikli, vagy az üres ablakkeret, amelyet egy nő néha az arca elé tesz, hogy átnézzen rajta sóváran, rémülten, tanácstalanul — hova is? a halálba? Ezt a női szerepet — akárcsak a takarítónőét — leplezetlenül férfi játssza, viszont a vécén ülő öregúr láthatóan nőnemű — ahogy a bábu és a színész közti különbség nivellálódik, úgy szűnik meg a nemek közti különbség jelentősége is. Ahol a nemek hangsúlyt kapnak, ott mindig megjelenik az obszcenitás: a lecsupasztott mell, vagy a családgép ugyanúgy ezt árasztja, mint a két meztelen férfi hulla, akik végül a félreértések elkerülése végett megkocogtatják pompásan fejlett fa-nemiszervüket. Az obszcenitás itt sohasem közönség-csalogató és kellemes — ellenkezőleg, a nemiséghez a bűn, a bűntudat és a lelki mocsár-világ képzetét társítja.

Kantor nagyon nagy művész — teoretikus alapállásának és színpadi látomásának eredetisége és együttesének tökéletes szakmai képzettsége egyaránt ezt bizonyítja. Műve — ez a haláltánc és misztériumjáték — a lengyel katolicizmus talajából fakadt, és középkort idéző víziókból sugárzik. A *Halott osztály* azonban modern alkotás is: azzá teszi mindenekelőtt groteszk szemléletmódja. Igaz: a középkori művészetnek is alapeleme a groteszkség, de ott a szenvedés és a szenvedély torzítja el a testet és az arcok és a dolgok arányait; maga a lét torz. Kantornál azonban — igen huszadik századi módon — a szemlélet torzít. Az alvajáró prostituált és egy öreg férfi gyászjelentésekkel kártyázik; a pedellus az osztrák nemzeti himnusszal az ajkán üdvözül; a gépezetek kezdetleges szadizmusa, az emberszerű bábok és a bábuszerű emberek elegyedése mind-mind a groteszk *szemlélet* gyümölcse, és arra való, hogy a valóság torz mivoltát a természethű utánzás és ábrázolás *elkerülésével* szemléltesse. E szemlélet alapja az a meggyőződés, hogy a valóság képtelen ficamjai már nem is utánozhatók, és ezért a szellemnek

Panner László

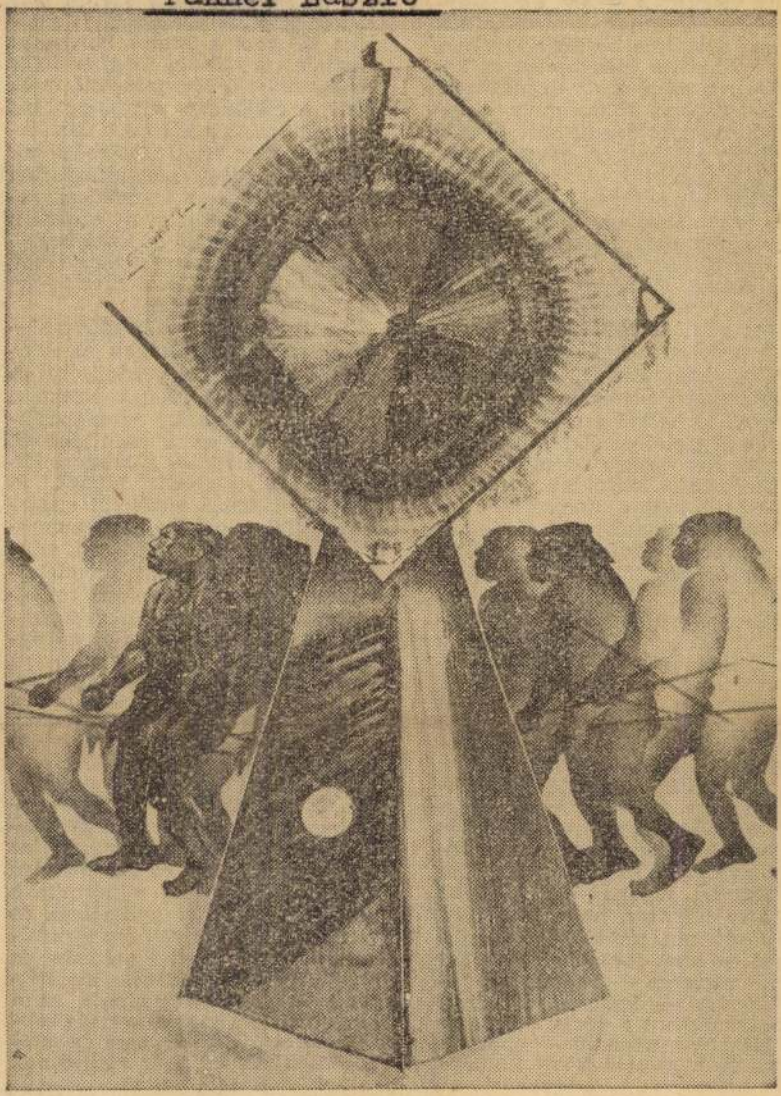

Panner László rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977. okt. 1.

XXI. évf. 40. sz. 5. lap.

ÁGVÁROS — EGYVÁGTÁBAN

oldalról)

el —, az
általam
za meg.
annyival
ennyivel
ik euró-
ő város-

ndó szó,
variasak.
giek in-
ő forma-
k a ma-
erélyes
alán az
rhoz ké-
ja miatt
eszembe,
nemcsak
Léptem-
allal, ci-
tbaigazí-
ék álta-
ölt nyel-

célszerű-
méretű
l eszkö-
nem is
hanem
az erő-
mbernek
sietsége
a hagya-

lépcsőin
az uta-
ak, hadd
a sietőb-
szükség
propa-
önerőből

ak nem-
befogad-
thonaik-
asztal-
n egy-
unk leg-
állomá-
Ez az,

oly vonzó volt: az óriásváros a jót őrizte meg nem is tudom, milyen régen felszámolt vidékiességéből, s azt a nemzetközies nagyvárosi jelleget adta hozzá, ami értesüléseim szerint először Párizsban szerzett polgárjogot. A gépkocsivezetők és gyalogosok viszonyát kellene felülvizsgálniuk: gyalogátkelőhelyeken is a pilóták élvezik — idős asszonyokat is szapora futásra bírva — azt az előnyt, amit a másutt oly természetes könyökműködés gépi erejű megsokszorozódásának köszönhetnek. Sértődés jeleit azonban az utolsó pillanatban félreugró gyalogosokon sem láttam. Féltem őket és a jóhiszemű emberiséget, hogy ha egyszer — joggal! — megsértődnek, akkor a földalattin is mindenki majd csak a saját jogaira gondol.

●

Gyógykezeltetésre tudtommal nem szoruló érzékenységem kemény próbára tétetett, amikor a leningrádi második világháborús emlékpark öröktüzéhez autóbuszoztam egy német utazócsoporttal.

Fiatal, háborút csak filmen láthatott orosz idegenvezető ismertette a kilencszáz napos leningrádi blokád borzalmait, amelyek számomra, a bombázások, aknázások, s a rettegés emlékeit már eszmélettel átélt korosztályú számára is éppen csak felfoghatók. Hatszázötvenezer halott, negyven-ötvenezer lerombolt ház, negyvenfokos fagy, éhínség, járvány, vízhiány. A tárgyilagos hangú idegenvezetői mondatok egész ideje alatt egy hatvanas — a háború idején tehát hadköteles korú — német férfit figyeltem, az egyetlen férfit a turistacsoportból. Testalkata erős, ruházata viszonylag egyszerű, arca keményen gyűrt, mint akinek szoros kapcsolata lehetett a fizikai világ dolgaival. Meggörnyedő testtar-

Képzeletben meghosszabbított benyomásokra utalt meditációimon kívül parázslóan eleven társas élményekről is beszámolhatok. A *Lityeraturnaja Gazeta* szerkesztőségében alkalmam nyílt arra, hogy a bravúros reflexű tolmácsnő közreműködésével elbeszélgessek négy fiatal költővel: Olga Csugajjal, Diamid Kosztyurinnal, Grigorij Kruzskovval és Alekszandr Scsuplovval.

Ismerkedésünk legérdekesebb tanulsága az volt, hogy a mai fiatal szovjet-orosz költő miként ítéli meg sajátos helyzetét és feladatait. Megbecsüléssel emlegették az ötvenes-hatvanas évek fordulóján támadt „új hullám" nemzedékét, de lényeges különbséget látnak a szovjet irodalom akkori és mai körülményei között. A társadalom eseményei akkoriban gyors reflektálást, közbeszólást kívántak a költőktől, munkájukat erősen meghatározta az időszerűség. A versből azonnal felfogható, határozott indulati fűtöttségű állásfoglalást várt a közönség. A költők pódiumokon, a nagy tömeg nyilvánossága előtt mondták el frissen született verseiket; személyes föllépésük maga is a műalkotás elemévé vált. Azóta nagy mértékben megnövekedett a technikai közvetítő eszközök szerepe és a könyvkiadás teljesítőképessége; plakátként harsogó versek helyett másfélékre támadt igény. A közönség egyre iskolázottabb és igényesebb; otthoni magányában olvassa a költők műveit, rádión hallgatja őket. A televízió hivatásos versmondók műsorait közvetíti.

●

Mindez átalakította a költői magatartást és a kifejezés módszereit. A stílus bensőségesebb és elvontabb, s ha maradéktalan befogadása fokozott figyelmet és több fáradságot igényel is, az olvasók hajlamosak arra, hogy megbírkózza-

Élet és Irodalom, Bp. 1977. okt. 1.
XXI. évf. 40. sz. 3. lap.

Panner László

Panner László rajza

lyén nincs, eltűnt, nyoma veszett. Azzal kezdődött, hogy szerettem volna belel[illegible] hangulatom tá[illegible] mert emlékeke[illegible] gíteni, talán másért, tulajdonképpen mindegy. Egyszóval az egész csak passzió, mánia vagy ilyesmi, nem túlságosan fontos, egyáltalán semmi jelentősége nincs. De most már csak azért is elő akarom keríteni.

Többször végigtúrom a zsúfolt polcokat, a szűkös hely miatt, kényszerűségből a külső sor mögé préselt lefokozott, eldugott, porral lepett köteteket is. Teljesen biztos vagyok benne, hogy megvolt, emlékszem a formájára, a borító színére, a címlap képe tisztán előttem van, a groteszkül megnyújtott keskeny betűket le tudnám rajzolni. Nem különleges kiadvány, nem egyedi példány, nem holmi értékes ritkaság: csak egy hétköznapi könyv, közönséges tucatmű, amelyet huszonöt-harminc-ezres példányban szokás kiadni; minden bizonnyal megtalálható bármelyik közkönyvtárban. Most mégis nyugtalanít, bosszant a dolog. És minél inkább bizonyossá lesz, hogy nincs, annál jobban, annál ingerlőbben hiányzik.

Végül, nem kis agymunka után sikerül rájönnöm, hogy kölcsönadtam, és akkor sejtem is már, kinek. Jó ideig kóválygok a telefon körül, kerülgetem a készüléket: nem tudom, hogyan fogjak bele, hogyan és mivel kezdjem, végtére nem lehet ajtóstul rontani a házba, az ember nem akar pofátlan lenni, nem akar modortalannak és kicsinyesnek látszani. Először valami semleges, de hihető apropó kell, egy kis meleg hangú csevegés, elterelő kommunikációs tohuvabohu, hogy hátulról rá lehessen kanyarodni a tárgyra. Úgy, mintha akkor, véletlenül jutna eszembe. Finom csomagolásban kell tálalni a dolgot, könnyedén, lezseren, nagyvonalúan. Azzal, hogy a könyv nálam is csak kölcsönben volt, és fogalmad sincs, öregem, hogy a pasas milyen rigolyás ócska kis pitiáner, ismered az ilyeneket... Azt mondja, ismeri, hajjaj, de még mennyire! Vagy nyolc-tíz percig várakoztat, az izzadtságtól nyirkos kagylót már egyik kezemből a másikba rakosgatom. A könyv nincs meg. Lába kelt, felszívódott, esetleg elkeveredett a kacatok közé, ami, ugye, nem is csoda egy akkora lakásban. Ha nem is a bútorokat, nem fog soronkívüli nagytakarítást rendezni. Ezt ép[illegible]

[illegible] a vacak? Az arabol legfeljebb egy pár silány zoknit lehetne kapni. Vagy tíz deka Omnia kávét. Vagy három üveg gyenge minőségű sört, üveg nélkül. Kész röhej. Tudod mit, kispajtás? Megveszem. Kettőt veszek belőle. Ha akarod négyet. Megfelel?

Találomra leemelek néhány könyvet a polcról.

A félkegyelmű, Dosztojevszkij vaskos, majdnem 800 oldalas regénye potom 38 forintba került. József Attila összes versei 26-ba, a tizenegy modern német drámát tartalmazó kötet 42 forintba. Vagy itt van Bernard Malamud világhírű műve 30-ért, García Márquez három kisregénye 16,50-ért. Bizony, olcsón vesztegették őket. A sorokban csupa krajcáros kiadvány, tulajdonképpen bagóért vettem mindet. Még a Világtörténelmi Kisenciklopédiáért kifizetett 110 forint vagy a Világirodalmi Lexikon F—Groc kötetéért adott 167 is bagatell összeg. Az árakat nagyon egyszerű művelettel át lehet számítani zoknira, kávéra, sörre vagy egyebekre.

De csakugyan átszámíthatók-e?

A tizedik könyv után, a gyalázatosan összepréselt, egymás hegyén-hátán szorongó kötetekkel szembenézve az a fellengzős gondolatom támad, hogy minden ellenkező látszattal szemben mégis-csak gazdag vagyok. Van valamim. Valami összegszerűen meg nem határozható, s az adóbevallásból következetesen, lelkiismeretfurdalás nélkül kihagyott vagyonom. Az a korszerűtlen, gyermeteg elképzelésem támad, hogy sikerült összehoznom, összegyűjtenem valamennyit a világ egyetlen szilárd, biztos fedezetű értékéből: az emberiség gondolataiból. Ebből az időtálló, kemény, nemes szellemi valutából.

Vagy tévednék?

A hűvösen praktikus, ám fölöttébb modern érvekkel szemben megnyikkanni is alig tudok. Minek is a könyv? Sok hely kell neki, fogja a port. Idővel elsárgul, elszürkül, kifakul, dísznek se jó. Sok egyéb van, ami hasznosabb. Az egész csak impotens, testetlen [illegible] ladott értelmiségi komplexus. Az élhetetlenek, ábrándozók, hold-[illegible] manadike Csendes, bár sze-[illegible] y, amely [illegible] elintéz-[illegible] hető. Végeredményben mindenki azt a kisded játékot választja, amelyikhez kedve van. Ki-ki azt gyűjt, amit akar. Bélyeget, miniüveget, szeretőt, állást. Tegye csak. Az igazi élet úgyis csak a megfogható dolgokkal mérhető. A kamatozó betét összegével, a nyaraló s a telek méreteivel, a kocsi márkájával. Mert országosan is a megtermelt tonnák, a fogyasztási cikkekre költött milliók, a felépült lakónegyedek adatai a megbízható mutatók.

Igaz a közhely: az élet rohan. A tempót sugárhajtóművekhez kell igazítani. A versenyhez a *van* és a *kellene* között. Szabad-e, illik-e hát morogni, mondjuk azért, mert egy új sorház bizonyos áldozatot is követel? Egy műemlék, egy emlékhely, egy szobor eltörlését például. Hiszen, a tervezőknek így könnyebb. Így egyszerűbb. S így olcsóbb. Mit számít egy rozoga épület, amely gyakorlatilag semmit sem ért, de tízezreket kellett volna költeni rá? Viszont lakáshoz jutott egy-kétszáz ember, aki eddig munkásszálláson élt, albérletben nyomorgott, ágyra járt.

A számok előtt fejet kell hajtani. Mert ahogy belénk verték, s ahogy igaz is: a tények makacs dolgok. Ám az impozáns tablók, színes grafikonok, bármennyire beszédesek is, nem mondanak el mindent. Nem is mondhatnak. Mégis, mintha csak velük törődnénk. Túlzottan tiszteljük a számokat. A láthatatlanul amortizálódó, lappangó, dimenziótlan értékeknek kevesebb a becsületük. Mintha az anyag ráülne, rátelepedne a szellemre. A dolgok szentsége a tudatra. Mintha az alap és a felépítmény közötti kölcsönösséget nem ismernénk.

Egy fürdőszobai csaptelep manapság társadalmilag magasabb rangot kap, mint például Shakespeare összes művei. Talán azért is, mert időnként semmilyen csaptelep nem kapható. Shakespeare pedig minden mennyiségben.

Profán a gondolat, mégis megkockáztatom: Shakespeare-rel netán a fürdőszoba is célszerűbben, jobban, értelmesebben használható.

ÁRA: 2,50 Ft

Bemutatjuk

Panner László grafikáit

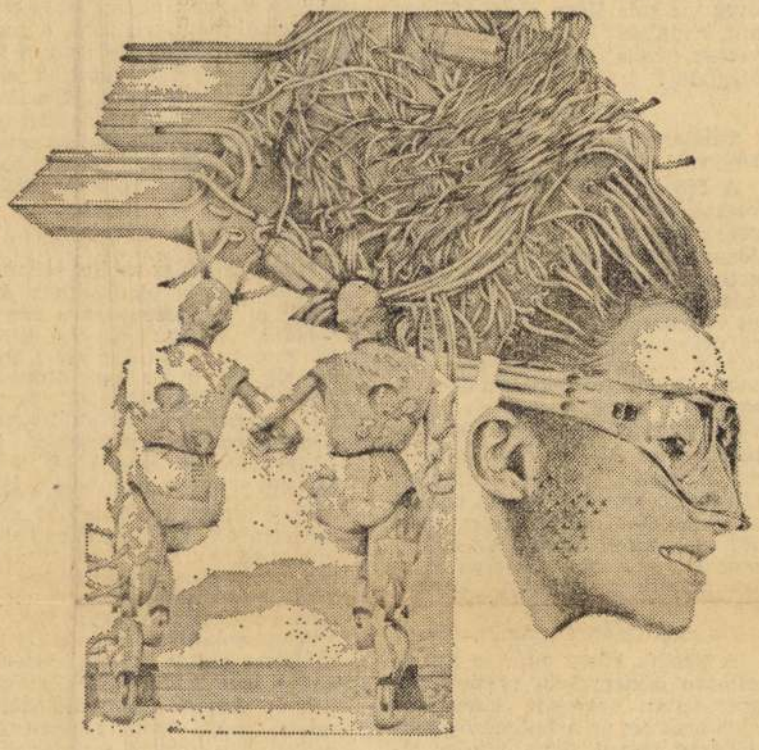

1946-ban született Kaposvárott, épületgépészeti technikumot végzett, majd mérnökhallgató lett, de a Műegyetemet harmadéves korában otthagyta, azóta rajzol, fest. Művészeti főiskolát nem végzett, képzőművész körbe sem járt, sehol sem tanult. Korga György, Lakner László és Kóka Ferenc festőművészektől kért és kapott kritikát. Panner hét évig, reklámgrafikusként dolgozott a Magyar Hirdetőben és a Reklámdekorban, 1974 óta „szabadúszó" grafikusművész.

1967-ben rendezte első kiállítását a Műegyetem leánykollégiumában. A Központi Fizikai Kutató Intézetben (1968), a Kertészeti Egyetemen — Korga Györggyel és Méhes Lászlóval együtt — (1974), a majna-frankfurti Puth galériában (1975), idén a veszprémi Vegyipari Egyetemen és a monori Művelődési Házban voltak önálló tárlatai. Részt vett az Európa Festival kiállításain, Triesztben (1975) és Poznanban (1977).

Rendszeres rajzolója a Rakétának és a Magyar Ifjúságnak, számos munkáját közölte az ÉS meg a Valóság. A Móra Kiadó Kozmosz Fantasztikus könyvek kilenc kötetének színes borítóját tervezte. A Galaktika folyóirat 27. számában Panner László harminc festményének és rajzának reprodukciója jelenik meg.

Grafikai munkásságáért 1975-ben a TIT Arany Meteor díjával tüntették ki.

★

Autodidakta. Edző nélkül készült föl a művészpályára, talán éppen ezért fejlődött ki alaptulajdonsága: akadémiai szintű, bravúros rajztudása. Vonalai, árnyékolásai, tónusai, pontsorai magabiztosak. Ceruzarajzai az ezüstvessző szuggesztív finomságaira utalnak, tusrajzainak vonalhálója rézmetszet, méginkább rézkarc hatásúak. Panner grafikai munkásságán kívül rendszeresen fest, hagyományos módon olajjal, de kísérletezik egyéb anyagokkal is; érdekesek például a kollázs jellegű — de nem kollázs —, nyomdai ofszet-festékkel, fényes papíron készült képei.

Intellektuális művész, sohasem csúszik a lírába, minden vonása tárgyilagos. Az úgynevezett szürnaturalizmus iskolájából indult, de a klasszikus szürrealizmus is nyilvánvalóan előképei közé tartozik. Ő „fantasztikus realistának" nevezi magát, találóan. Képzeteit, kép-elemeit összevissza dobálja, legalábbis az akkurátus leíráshoz képest: pedig csak gondolkodásnak belső rendje érvényesült. Azt mondja: témairányzat és nem művészeti irányzat az övé. Valóban sci-fi, műszaki, tudományos, biológiai, szociológiai rajzai, próza- és vers-illusztrációi eredendően, már a tárgyukban is áttételesek. Tehát a tárgy nála a legtöbbször direkt: hűséges a tárgyához, de nem alázatos, követi ugyan a librettót, de nem hallgatja el a saját véleményét, amikor a meghatározott feladatot végrehajtja, egyáltalán nem húzódik háttérbe. Mint illusztrátor mindvégig korrekt marad, közben mégis megteremti a saját szuverén világát. És képes rá, hogy ezt az ellentétet egységbe hozza lapjain.

Frank János

Élet és Irodalom, Bp.

1977. OKTÓBER 1.

XXI. évf. 4o. sz. 2. lap.

XXI. ÉVFOLYAM 40. SZÁM

Panner László

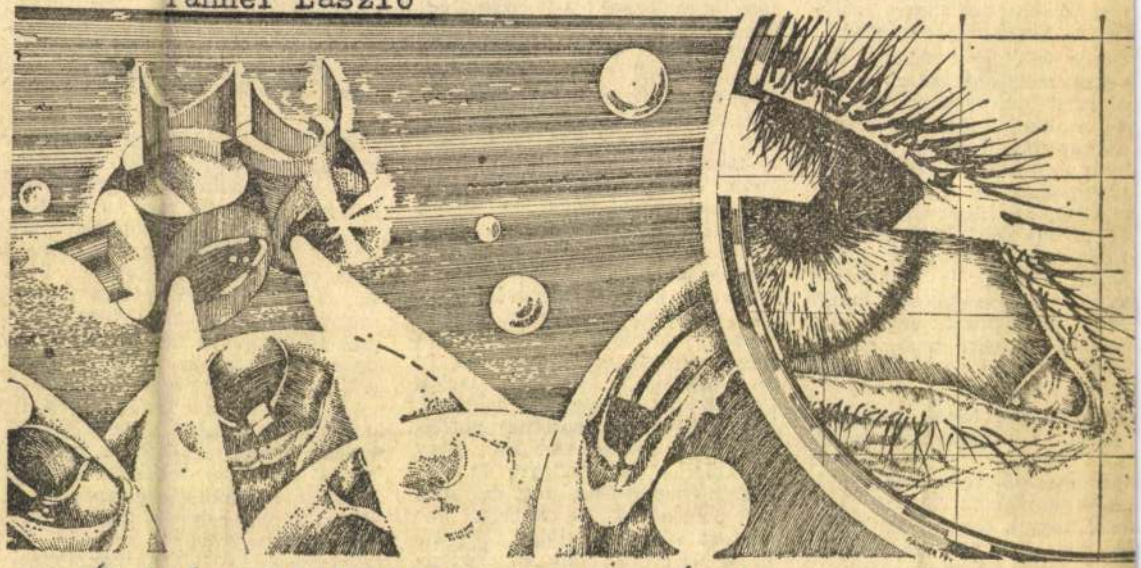

Élet és Iro alom, Bp. 1977. okt. 1.
XXI. évf. 4o. sz. cimlap.

Shakespeare a fürdőszobában

Két napja keresek egy könyvet, kásban. De egy ilyen szi-szar imádat. Önkielégítő szeretkez

azonban az, hogy a Székely János matén át; Budapesten zatérőben halt meg 8. december 16-án. csak meg a szülőkasréti temetőbe.

óban használt írói t antifasiszta munkarta veszélybe so- r még Budapesten t, Székely Áronnét. néven is (Temptaı't do that to Svoz Oscar-díjat pedig névvel jelzett Arise, ıű filmjéért kapta díj is „hazatért", özvegye őrzi Budatelynek nem volt Amerikában, haladó iért egy időben ott a került.

ny tévé-„átdolgozáa néhai Székely Jálett volna hasznos sak tehetséges, erdéának. Joggal írja a darab „unalmas", ıígromantika vizein ny *eszmei* mondanitt, a kiragadott részhissá váltak. Mindez a könyv legutóbbi, dása alapján.

n nem értek egyet az val. A „slusszpoén" m bátor, se nem erezzünk csak a mintáesti tavasz végére,

Panner László rajza

Felhasználás

Megkérdeztem Máriássy Juditot, miért írta az Élet és Irodalom szeptember 3-i számában közölt *Sokszínű az isten* című tárcájában, hogy Euripidész *Helené* című drámáját Kerényi Grácia „német és francia fordítások felhasználásával magyarította". Azért kérdeztem meg, mert a tárca elolvasása után jóakaróim érdeklődtek: Máriássy Judit nem tudja, hogy te görög eredetiből fordítottad? És eltűnődtem rajta: közöljem-e helyreigazítás formájában az Élet és Irodalom szerkesztőségével, illetve olvasóival, hogy én, kérem szépen, félreértések elkerülése végett, csakis eredetiből, mindig és mindent, görögöt, latint, szanszkritot, lengyelt, németet, olaszt, horvátot ésatöbbi; görögből eddig sok-sokezer sort, Szophoklészt, Aiszkhüloszt, Euripidészt, Theokritoszt, meg ezt, meg azt, meg amazt. De Máriássy Judit azt válaszolta, hogy ő igenis tudja és tudta, hogy én eredetiből, csak mert a szövegen, amit a rendezőtől elkért, a felhasznált német és francia kiadások impresszum-adatai szerepeltek, azt gondolta, ezzel inkább az alaposságomat hangsúlyozza, vagyis hogy az inkriminált „felhasználásával" — dicséret értékű. Így hát ezen a helyen csak annyit

ján", vagy meg: „a klasszika-filológiai kutatás legújabb eredményeinek felhasználásával" — és akkor én sem írtam volna meg ezt a levelet.

Kerényi Grácia

„Fata libelli"

Meg kell nyugtatnunk mindenkit, aki aggódott: Kecskés János nem az Akadémia Könyvtárának könyvét vásárolta meg a Szent István körúti könyvesboltban, a könyvtári példány megvan, a helyén van. Az ÉS szeptember 24. számának *páratlan oldalán* felfedett esethez azonban a Könyvtárnak valóban van némi köze. Salvucci Adam Smith politikai filozófiája című könyvének ez a példánya először ide került kötelespéldányként. Csak a feldolgozás közben derült ki, hogy a könyv hibás, ezért a Szerzeményezési Osztály visszaküldte és más példányt kapott helyette. Hogyan került a visszaküldött példány a könyvesboltba? A könyvforgalmazás bizonyára jobban meg tudná fejteni e „rejtélyt".

Mindenképpen köszönet illeti a glosszaírót: a közkönyvtárak tulajdonára elsősorban a „könyveseknek" kell felfigyelni.

Vitályos László

MTA Könyvtára

Panner László

Élet és Irodalom, Bp. 1977. nov. 12.
XXI. évf. 46. sz. 9. lap.

Panner László rajzai (részletek)

nyilatkozatában: „...napjainkban nyúltabb emberi jellemeket, összeütközéseket, tetteket, árnyaltabb és expresszívebb érzéseket fedezhetünk fel a falusi emberben. Egymás közötti és a humanizált környezethez, valamint a természethez fűződő kapcsolataik természetesebbek." Az említett írók egyetemes korkérdésekre kutatják a megoldást. Olyan jelenségek ellen emelik fel szavukat, melyek a város és a falu népét egyaránt gyötrik, s amelyek nem ismernek országhatárt.

A magányosság szinte összeegyeztethetetlennek tűnik a falu létformájával. Csakhogy a magányosság viszonylagos, testreszabott, mint a kisregény főhőséé, Paraszkeva Oszipovnáé. A vastag parasztasszony alighanem irodalomtörténeti jelentőségű figura: hatvan év alatt egyebet sem tett, mint életeket adott és életeket veszített; tíz gyermeket szült, nyolc testvérét eltemette. A születés, a halál, a munka, s a háború négyszögébe vonható egész földi léte. Férfiakat megszégyenítően ért a halászathoz meg a káromkodáshoz — e mögé rejti lenyűgözően tiszta érzelmi világát. A félig hívő, félig hitetlen asszony egyvégtében égnek küldött háromszázharminc válogatott káromkodásával — a néphit szerint — szándékosan és önfeláldozóan vonja magára az Isten haragját, amely a kisregényben egy csodálatosan leírt tajgai zivatar formájában jelenik meg, a rendkívül tikkasztó nyárvégen.

A magánytól szenved Paraszkeva, pedig nem él egyedül; magához vette háborús sérült öccsét, szál-

Panner László

Perújrafelv
(Szépirodalmi, 600

Perújrafelvételt hallván, dolom, először is egy perre dolunk. Mégpedig olyanra, lyet előzőleg valamikor már folytattak, s be is fejeztek, leg félbeszakítottak. Íróról ván arra is gondolhatunk, hogy szen minden író — vagy ink minden művész — állandóan rakezdi a maga perét igazs vagy személye elismertetéséér pert a társadalom, az iroda szakmai közvélemény, a krit sok megnyeréséért.

Ám *Fekete Gyula* pere egyszerűen egy a sok közül; nyével — ha úgy tetszik: írói katával magyarázható.

Bár sokak szerint ő az az akiről az elkötelezettséget, a életiséget, a művész társada felelősségtudatát mintázni le ne, mások szerint éppen itt va bökkenő, a kifogások, vádak a ja. Merthogy ő mindenbe b szól. Hozzáértés nélkül, his *csak egy író*, aki — termész sen — semmihez sem ért.

Íróként viszont azok közé tozik, akiket régóta igyekeztek vagy még most is igyekeznek betuszkolni ama emlékeze „meszesgödörbe". A „meszes dör"-nemzedék volt az — ha laki nem emlékezne —, melye kritika (a hajdanvolt ifjú kr kusok) sajnálattal úgy teme el, mint a sematizmus korána „szoc. reál." erőltetésének, sa elkötelezettségének áldoza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1977 OKT 1.

ÉLET ÉS IRODALOM

Panner László

Panner László rajza (részlet)

Zeuszra! bikává vá
és elrabollak. Átús
— maradj nyugton
hallgass már! azt a
megfulladjunk? ho

Most közelebb vag

Felmértelek

Felmértelek.
Távolból jobban látszanak arányaid,
az aranymetszés is előtűnik.
Nem pihentelek ki.

gazdagít-gazd
más-más jelen
Él, akár a sim
a gyorsuló lél

Panner László

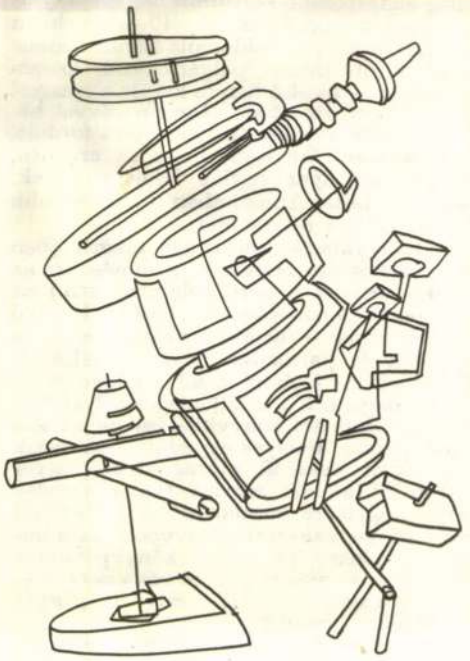

Panner László: Üzenet

Venezuela és Kolumbia helyzetének jellemzője az expanzió. A jelenlegi szakaszban tapasztalatokat és technológiát halmoznak föl ahhoz, hogy „megcsáklyázzák" a spanyol nyelvű piacot. A venezuelai

g

ű-lélek,
ések.
ajló,
szakajtó.
s ábra,

gok,

rma szárnyon,
rácsom.
a-gyökér,
ett a szél.
aptam,
z alattam.
már szabad.
alatt —
minden.
n?

Panner László

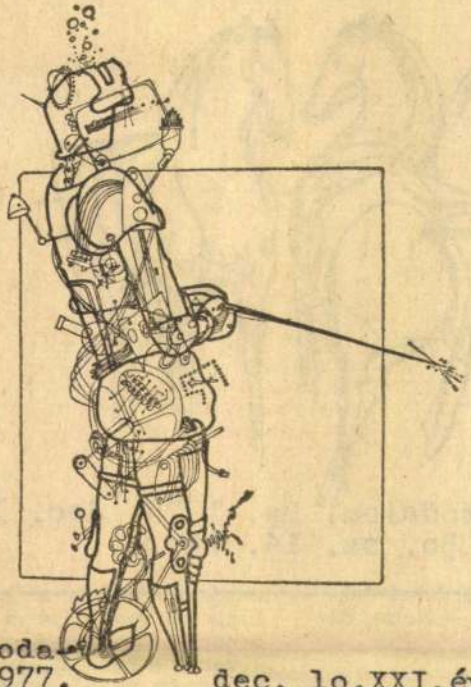

Panner László rajza

Élet és irodalom, Bp. 1977. dec. 1o.XXI.évf. 5o.sz.13. lap.
A tuloldalon lásd: Cs. Kovács László rajzát.

...esen, ne hallja senki más

mennyi baj van című dokumen... zönséget vagy sem. Hiszen ami

KROÓ GYÖRGYK

Az előadó... kérd...

A Nemzetközi Zenei Tanácsban legutóbb kerekasztal mellett vitattuk a zenei előadóművész helyzetét, funkcióját a mai zeneéletben. Mind több szó esik erről világszerte, s a problémacsoporttal lassan szembetaláljuk magunkat mi is. Érdekelnek benne zenepedagógiai intézményeink, hangversenyrendezésünk, hanglemezgyártásunk, a szakkritika, de mindenekelőtt maguk az előadóművészek, akik közül sokan csak az újfajta megosztottság, az átalakulás egzisztenciális követelményeit latolgatják, de többségük, s a tehetséges fiatalok szinte kivétel nélkül, művészi felelősségük tudatában várnak tanácsra.

Hadd fogalmazzak élesen. Korunkban három különböző előadótípus él egymás mellett. Az egyiket nevezzük utazó virtuóznak, a nemzetközi hangverseny- és operaélet kisebb-nagyobb csillagának; a másikat hívjuk a régi zene misszionáriusának, a harmadikat az új zene heroldjának, aki tevékenyen részt vesz az avantgard, sőt a kísérleti zene születésében és megszólaltatásában.

Cs. Kovács László

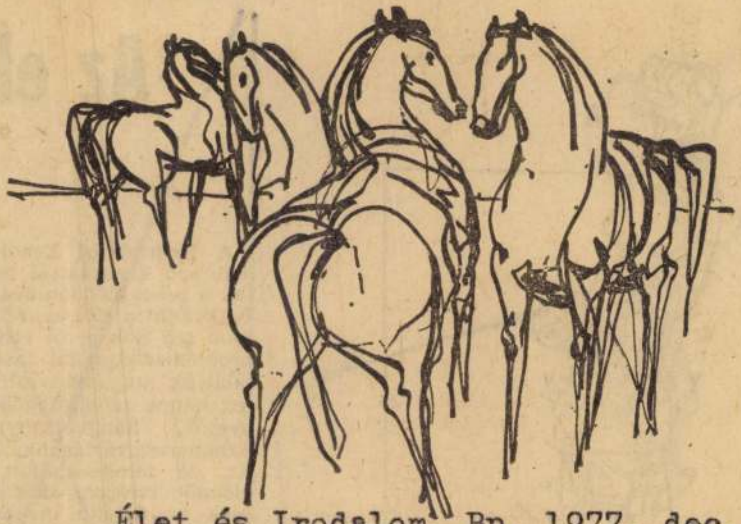

Cs. Kovács László rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977. dec. 1o.
XXI. évf. 5o. sz. 14. lap.

Franc ebbe az alkatrészbe. Ki lehet dobni — mondta az írógépszerelő. — Nézze, itt a törés.

— Hol lehet másikat kapni?

— Sehol.

— És akkor mi lesz? Itt a féligkész munkám ...

— Majd kitalálok valamit. Egy kis drót akad a táskámban, meg valami lemez. Tudja, a legkisebb csavarban is csodák vannak, csak bűvölni kell. Megtanultam én ezt a buchenwaldi lágerben.

— Maga? Buchenwaldban? Hogyan?

— Bámulok rá: húsz éve javítja az írógépemet. Soha nem említette. Nem is ...

megint behoztam a gyógyszert a lágerba, tudja, milyen hülye és könnyelmű egy tizennégy éves gyerek.

Teltek a hónapok, egyszer megint megyek a városba az SS-emmel. Átvágunk az erdőn, hát akkor óriási légitámadás volt. Rosszkor jött, mert a Fritz éppen a legújabb rádióhíreket mesélte: Budapesten óriási harcok vannak, a Nagykörúton csak három ház maradt meg. Még arra gondoltam: ezt azért este nem mesélem el a többieknek, úgyis van elég bajunk ... Szóval mondat közben jött a támadás, az őrzőm futni kezdett ész nélkül, be a fák közé.

gyógyítás irányát és eszközeit. Ám a szemérmességnek hátránya is van. Ahhoz hasonló illő esetek sora szól olyan drága külföldi gyógyszerek fáradságos megszerzéséről, melyeknek alapanyagát mi, vagy mi is gyártjuk, hazai változatuk csupán csomagolásban — és a nemzetközi átlagnál jóval olcsóbb árában! — különbözik a külföldiétől.

A másik végletet egy hazánkban végzett tanzániai néger orvos, dr. Mikol Philemon Sarungi tárta elém. Ő egy ideig a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Bodrogközben praktizált, hogy diplomája mellé körzeti orvosi gyakorlatot is szerezzen. Olyan vidékre került, ahol — a termelőszövetkezeti jogosultsággal — csak kevéssel korábban váltak az emberek biztosítottá. Amikor találkoztunk, beteg kollégáját is helyettesítve, két körzetet látott el egyszerre. S elmondta, hogy tanzániai tapasztalat szerint — ahol akkora területen, mint hazánk, 20—30 orvos ha dolgozik —, akiket ők például Angliában taníttatnak, azok ott hozzászoknak a drága felszereléshez, a kedvező körülményekhez, és odahaza azután, mert ez sincs, meg az sincs, nem tudnak és nincs kedvük dolgozni. Ő viszont nálunk, a mélyvízbe dobva kint a végeken, azt gyakorolja, amire otthon szüksége lesz... Szavait alátámasztotta, amit láttam, végigülve rendeléseit, megismerkedve az orvoshoz még nem szokott parasztemberek viselkedésével, éjszakába nyúlóan kísérve őt házról házra a fekvőbetegekhez.

Ez a két véglet persze, bár valóságos, de nem meghatározó. Beszélgetésünknek is sokkal inkább az lehet a tárgya, ami gyakrabban fordul elő, ami közbül van. A végletek között.

Dr. Schultheisz Emil egészségügyi miniszter úgy tölti be munkakörét az államigazgatásban, hogy közben megmaradt gyakorló gyógyító orvosnak is. És mert orvostörténeti tevékenysége sem csak hobbi — a gyógyítás múltja, mai gyakorlata és felsőbb szervezése felől egyszerre van módja áttekinteni egészségügyünket.

1975. július 1-én az ingyenes egészségügyi ellátás Magyarországon állampolgári joggá vált. Ez történelmi dátum egészségügyünk számára. De nemcsak elvi jelentősége teszi azzá? Hogyan alakult a biztosítottak aránya korábban? Hogyan vált lehetővé, és miért most következett el ez a lépés?

A könnyebb megérthetés kedvéért szabadabban kezelem a kérdések sorrendjét. Az állampolgári jogon nyújtott egészségügyi ellátás bevezetése valóban történelmi dátum a magyar egészségügy fejlődésében. A felszabadulást követő társadalmi-gazdasági, politikai átalakulás az egészségügyet is minőségileg új feladat elé állította. Olyan méretű, szellemű és minőségű ellátás kialakítását követelte meg, amely a fenti változásokkal formájában és tartalmában összhangban van. Először is fel

Panner László

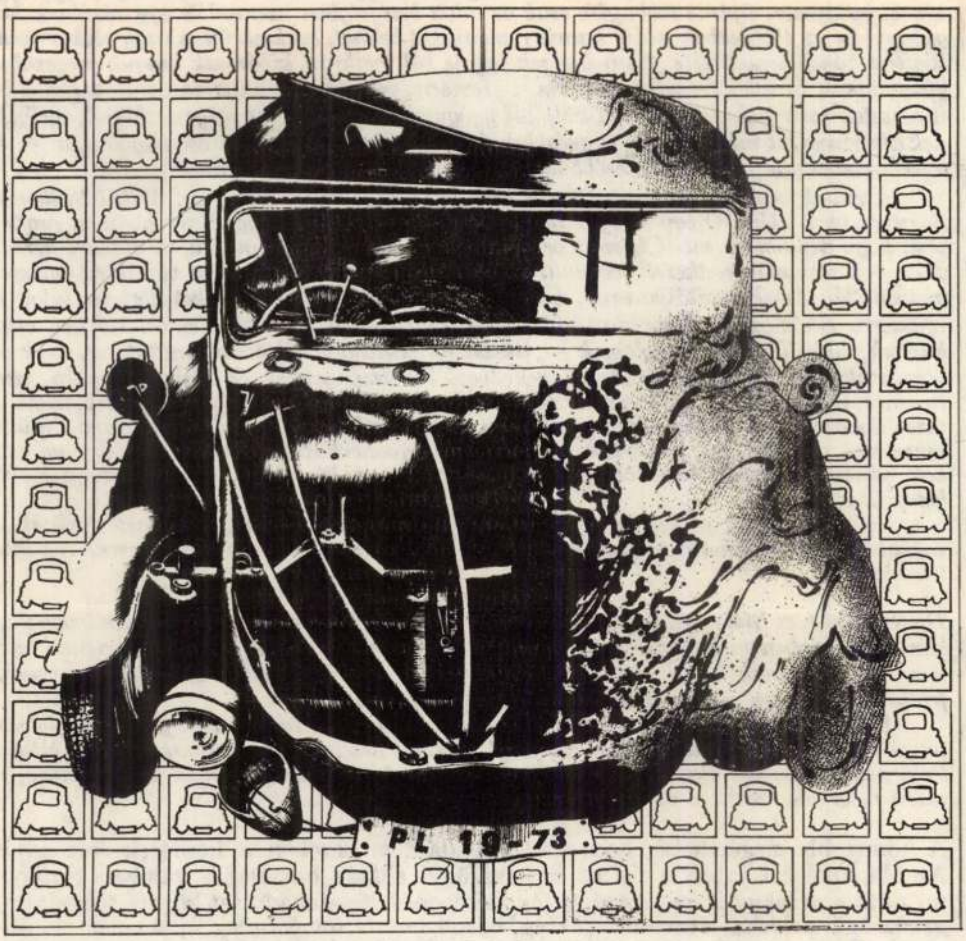

Panner László rajza

Panner László

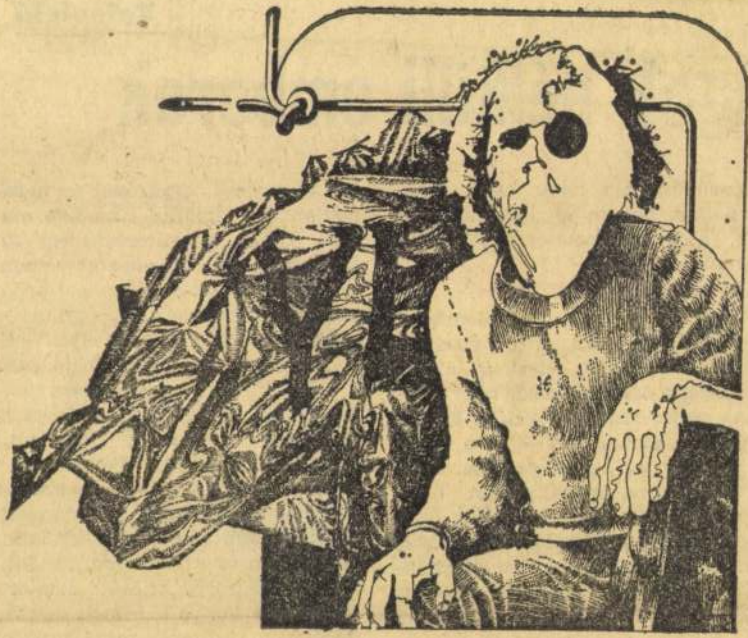

Panner László: Sci-fi

Élet és Irodalom, Bp. 1978. febr. 25.
XXII.évf. 8.sz. 11.lap.

Beírt lapok kalan

nságok nélküli emberek

képernyőn, aki történetesen tévébemondó, hanem egy bemondót látok, akit történetesen X. Y-nak hívnak.

Nyilván így van ez jól.

Végül is a bemondó diplomáciai szolgálatot teljesít, ő képviseli a néző otthonában a televíziót, következésképp létfontosságú, hogy *persona grata*-nak minősítsük. Ennek pedig — úgy látszik — az a feltétele, hogy ne legyen *persona*. Függessze fel a személyiségét, hogy kedvelhessük. Mert gondoljuk csak meg, miféle következményekkel járna, ha a bemondó nem csupa általános meghatározásból tevődne össze, hanem individuálisakból is,

ják el a tévét, egyszóval ne haragudjanak, roppantul röstellem magam. Tehát: ezt mondaná egy tulajdonságokkal felruházott bemondó. És ezzel feltehetően polgárháborút robbantana ki, ugyanis — megfigyeltem, — nincsen olyan tévéműsor, sőt el sem gondolható, mely a nézők bizonyos (jelentékeny) százalékának ne tetszene, melyért ne volnának hajlandók fontolgatás nélkül síkraszállni. Persze, ez a példa határhelyzetre vonatkozik, korlátozott érvényű. Általánosabban: minden ember, aki feltűnik a képernyőn és *valamilyen*, tüstént a legszélsőségesebb nézői indulatok fókuszába kerül, s minél karakteresebb, a reakciók annál sarkítottabbak. Logikus módon. Hiszen ez az ember a sokasággal szembesül, a négymilliófelé hasadt tudatú, pizsamás, vacsorázó, emésztő, unott, álmos sokasággal, amely számon kéri rajta az összes — örökérvényűnek hitt — normáját. S miután a tulajdonságok azt fejezik ki, hogy

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1978 FEB 25.

ÉLET ÉS IRODALOM

Panner László

1021

Panner László: Sci-fi

Televízió

ságok nélküli emberek

képernyőn, aki történetesen tévébemondó, hanem egy bemondót látok, akit történetesen X. Y-nak hívnak.

Nyilván így van ez jól.

Végül is a bemondó diplomáciai szolgálatot teljesít, ő képviseli a néző otthonában a televíziót, következésképp létfontosságú, hogy *persona grata*-nak minősítsük. Ennek pedig — úgy látszik — az a feltétele, hogy ne legyen *persona*. Függessze fel a személyiségét, hogy kedvelhessük. Mert gondoljuk csak meg, miféle következményekkel járna, ha a bemondó nem csupa általános meghatározásból tevődne össze, hanem individuálisakból is, ják el a tévét, egyszóval ne haragudjanak, roppantul röstellem magam. Tehát: ezt mondaná egy tulajdonságokkal felruházott bemondó. És ezzel feltehetően polgárháborút robbantana ki, ugyanis — megfigyeltem, — nincsen olyan tévéműsor, sőt el sem gondolható, mely a nézők bizonyos (jelentékeny) százalékának ne tetszene, melyért ne volnának hajlandók fontolgatás nélkül síkraszállni. Persze, ez a példa határhelyzetre vonatkozik, korlátozott érvényű. Általánosabban: minden ember, aki feltűnik a képernyőn és *valamilyen*, tüstént a legszélsőségesebb nézői indulatok fókuszába kerül, s minél karakteresebb, a reakciók annál sarkítottabbak. Logikus módon. Hiszen ez az ember a sokasággal szembesül, a négymilliófelé hasadt tudatú, pizsa-

SAJTÓFIGYELŐ
HIRADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1974 MÁR 9

9.

1021 Panner László

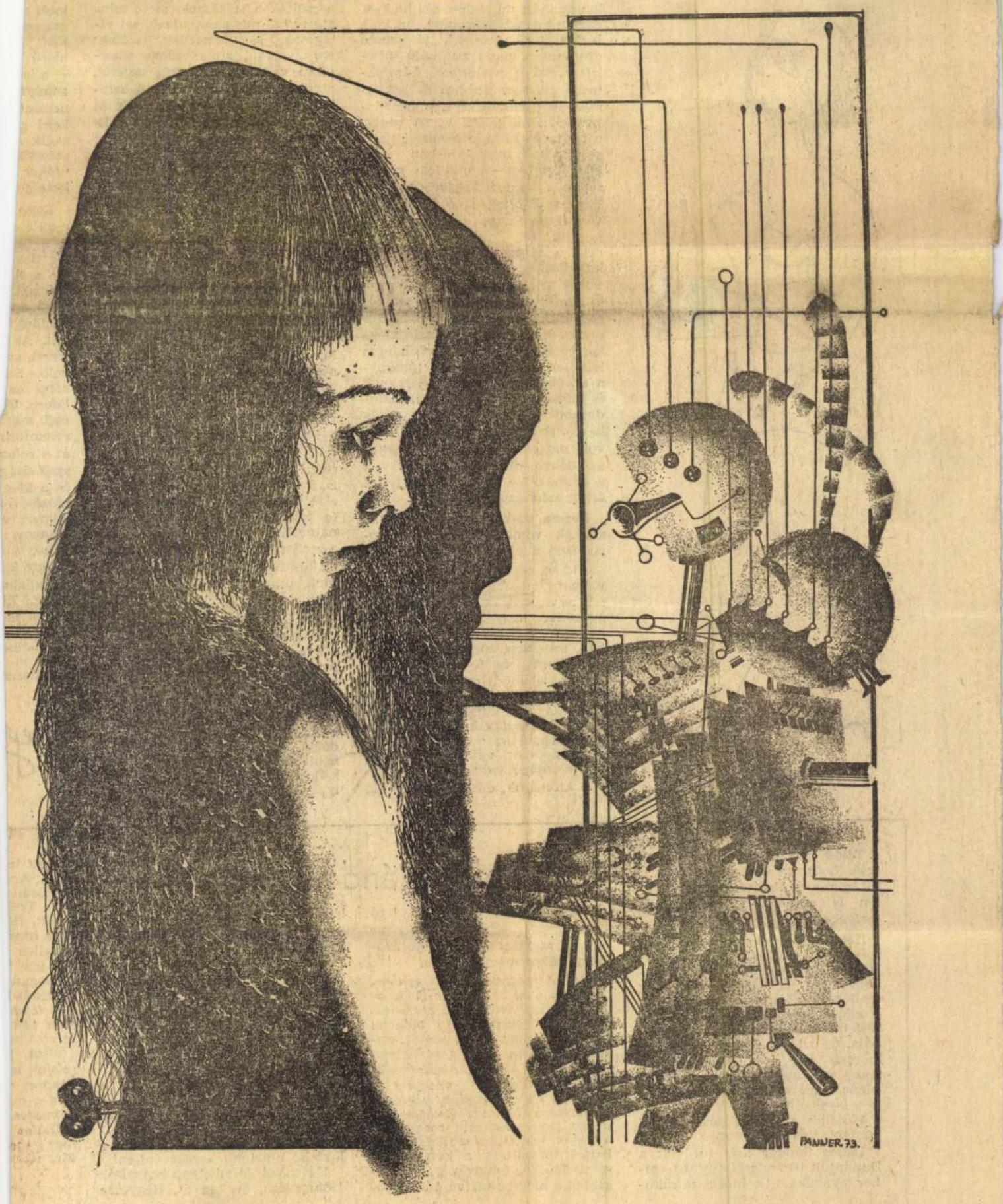

Panner László: Angyali üdvözlet

ÁRA: 2,50 FT

INDEX 25 244

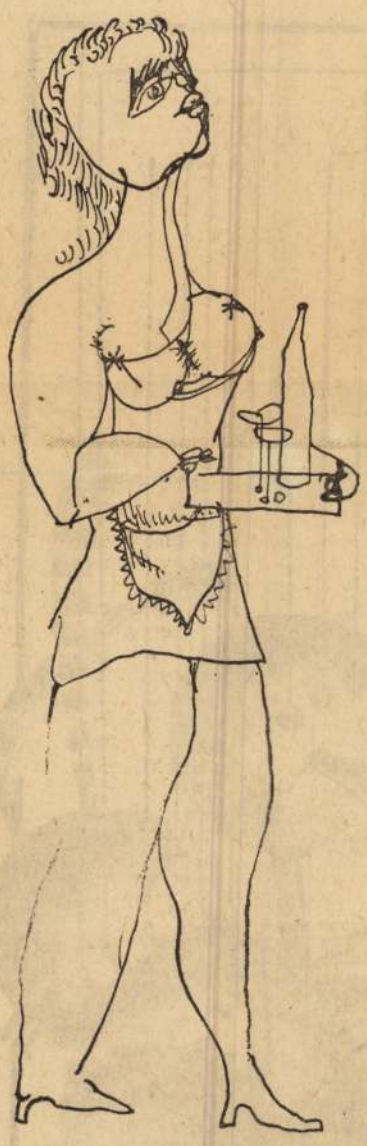

Tardi Sándor rajza

történelmével azonos. Am
Nemzeti Színház végre lé
az akkor 23 éves fiatalemb
ismert drámaíró és nélkülö
len színházi mindenes, aki h
énekes és táncos színész, h
biztos kezű rendező, jó
dramaturg, gyors munkájú díszlettervező és díszletfestő, bámulatosan gyors műfordító és lelkiismeretes titkár. Amit egy színházban csinálni lehet, azt ő végigcsinálta és mint a Nemzeti igazgatója halt meg 1878-ban — 64 éves korában —, mindent előkészítve a Paulay fémjelezte fénykorhoz. Paulayt is ő hívta meg főrendezőnek és utódnak. De ő nevelte fel Paulay számára a nagy gárdát: Jászai Marit, Márkus Emíliát, Vízvárit, Gabányit, Újházit. Ő szerezte be fordítónak, dramaturgnak, majd házi szerzőnek Csiky Gergelyt. S mindehhez nemcsak száznál több színjátékkal gazdagította a műsort, hanem lelkesen — és liberális túlkönnyedséggel — teret adott ifjaknak és időseknek ahhoz, hogy ha színdarabot írnak, ám azokat adják is elő. Soha annyi bemutató nem volt magyar színházakban, mint az időben, amikor Szigligeti volt a színházi élet irányítója, a testet öltött színházpolitika.

Persze szidták is. Miért is ne szidták volna, hiszen a középpontban állt, mindenünnét ő látszott. És fölényes könnyedséggel vette tudomásul, bármit mondottak is vagy írtak felőle. Meg volt győződve, hogy nélkülözhetetlen; ha van is kifogásolni való műveiben, tetteiben, senki jobban nem csinálhatná, és főleg senki más nem adná úgy a maga teljes életét a színházért, mint ő. Léte volt a színház, ott zajlott magánélete is, ott virágoztak ki és hervadtak el szerelmei is, ott fűződtek barátságai és ott vetettek hullámokat ellenségeskedési.

A kifogások, ellenségeskedések, amit csinált, annak eleve sikerszaga volt; a művészeti vezetőt, majd igazgatót szerették a színháziak, mert méltányos volt és mindig számítani lehetett rá. És különös módon az írót szerették a többi írók, mert rendkívüli műveltsége és irodalom-szakmai hozzáértése ellenére szerény udvariassággal tudott mindenkit lebilincselni.

Sohase mondták vagy írták róla, hogy nagy vagy akár jelentékeny író. Nem is volt az: igazi leleményes színpadi szerző volt, kifogyhatatlan az ötletekből, biztonságos a helyzetteremtésben, érzékeny minden aktualitás iránt. Nem művésznek jelentékeny, hanem irodalomtörténeti jelenségnek. Vele diadalmaskodik színpadjainkon a Victor Hugo típusú vad romantika, ő egyengeti az utat a szellemes társalkodó vígjáték felé, némi előzmény után ő teremti meg a népszínművet (a szót is ő találja ki), de később, ő az első, aki elfordul a népszínműtől és kísérletezni kezd a már-már naturalista népdrámával, és még a realista igényű polgári társadalmi drámát is ő kezdeményezi nálunk, utat nyitva Csiky Gergelynek.

Nagyon is hullámzó értékű életművének van néhány kétségtelenül maradandó értéke. Vígjátékirodalmunknak legalább két klasszikussá vált művet adott: a *Liliomfit* és a *Fenn az ernyő nincsen kast*. Népszínművei közül mindig találhatunk újrafelújítandókat, mindenek előtt a kitűnő népi-krimit: *A csikós*t. De nem kellene megfeledkeznünk a komolyabb népdrámát előkészítő *Le-*

idezo
— a le
amelyr
nemzet
kerű s
zadik
száznál
utókor
kessége

Élete
csak élc
ki kelle
leg Sza
De a N
mérnök;
gorú ap
romantil
állt. Az
nevet, ar
belőle Sz
sőbb az
Edére. 18
padi szer
zelemfor
át a refo
szabadsá
és a kieg
idézéséve
nemzet
vigaszra
a kor lil
fejezte ki
forradalr
volt a h
haladt ko
pi szüks
mindahh
vívta ki
hatatlans

Heg

Dallos Sándor emléke

Talán még a gyöngynél is kisebb betűi voltak. Talán még a tűhegynél is élesebb ceruzái. Külön is vásárolt grafitbetéteket, melyeket pengével hegyezett.

Két dolgozószobájára emlékszem. Az egyik a régi Pesti Hírlap épületében volt, majdnemhogy sötét; örökösen villanyfény mellett írt. Ezt a szobát a Hírlap örökölte. itt dolgoztam vele együtt 1946 ősze után. Másik dolgozószobája, az otthoni, ennél is kisebb lehetett. Egyetlen szék, asztal. Asztalán ceruzahegyek, Montblanc ceruza, ceruzabelek, pengék, bicska, kés.

Mindkét szoba udvari. Udvari homály. Udvari komor.

Dallos Sándor már túl volt a Dunántúli legendáskönyv, Az ember nyomában, a Mezei mirákulum prédikátori hevületén, izzó nyelvezetén, elbűvölő tájleírásain, a szent szegénység ábrázolásán, mikor megis.nertem.

Napjait megosztotta e szerkesztőségbeli s az otthoni „cselédszoba" között. Ezekben élt, két édes-sötét ketrecében. Néha oldalról figyeltem. Nem látott senkit, engem sem. Nem látta a szobafalat sem. Minden leomlott, izzóvá vált körülötte. Úgy írt, ahogyan az acélt edzik. Hihetetlen hőfokon. Homlokára tolta szemüvegét, felugrott, kipenderítette maga alól a széket, két kitárt tenyeréből folyosót formált, s e két tenyér, mint mozgó felvevőgép, a magasból a mélybe tartva, külön pályát írt le. Utána roskadt csak le a székre, hogy a hegyek hegyeivel följegyezze: körsvenk. Vagy valami hasonlót.

E két udvari sötétségben már csak a fényeket látta. Az ábrázolás, a kifejezés szikrázását és világosságát. Már csak filmeket írt. Ő vitte filmre, mint forgatókönyvíró, a Talpalatnyi földet. A „Semmelsweis"-ért József Attila-díjat kapott.

Már nem volt Hírlap, nem volt újságriport, nem írt novellát, regényt, már megjelentette Munkácsy-ját, mikor pályája tornyát, a legfelső emeletét kezdte építeni.

Hajnaltól. Mindennap hajnaltól. Hónapokon, éveken át. Hegyesre

hímzett ir
jével, Ar
azonosulv
A Tol
Toldit, fil
nagy híré
Dallos
úgy írta
felmagasz
szegénysé
A forg
nem lett
Miklós tú
Mint
mielőtt m
Sándort
nult a ce
galmatos,
Dallos
meg ha
Már tíz e

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Panner László

1974 SEP 28

1021

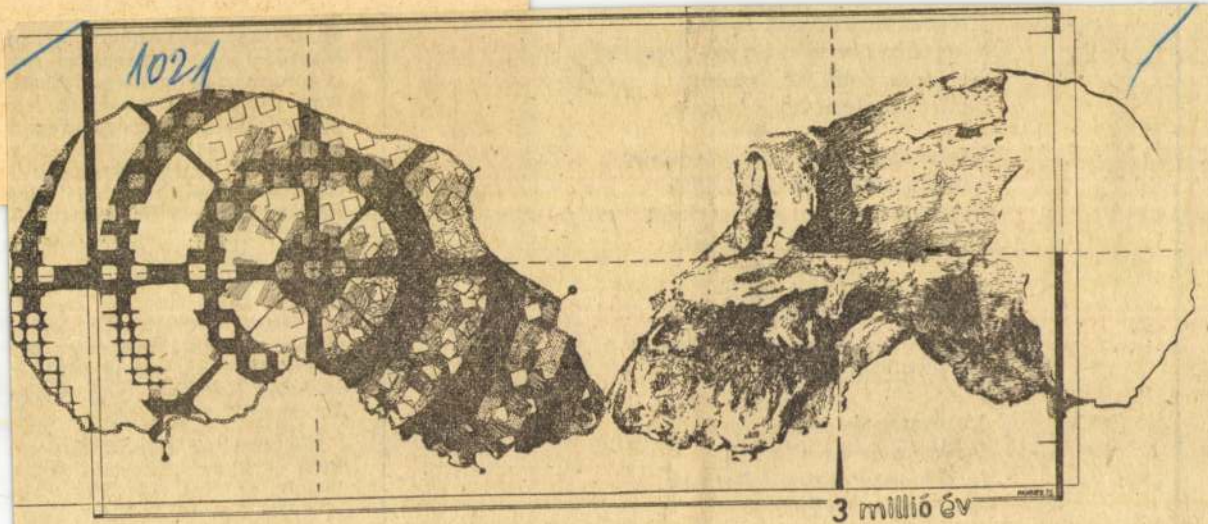

Panner László: Antropológia

Álomra hajthatom fejem,
hogy álmom mindig meglegyen,
ha elvesztem, ha őrizem,
de álmom mindig ő legyen.

★

Istennek kellett volna lennem
a múlt században, délelőtt.
Levetve minden mai terhem
és örömöm. Nem sikerült.

★

Barátaim, ahogy telik-
múlik — üdvözlöm önöket,
kiket ma is, sorsomhoz képest
aránytalanul szeretek.

★

Rengeteg év után,
mikor már nem lehet,
kocsmaasztaloknál hozunk
hibás döntéseket.

iró közül *Ernest Bryllt* nem ü
sen stilizált betyárjátéka, hane
Wyspianski romantikáját foly
Élj leplezetlenül című poétikus
ralitása képviselné. És ha *Sta*
law Grochówiak összetett műv
tét nem A fiúk 1964-ben keletk
életképéből, hanem az 1972-es
lelmetes *Hajnali szorongáso*
kellene megismernünk.

(Félreértések elkerülésére: a
múlt években ezek sem volta
legjobb lengyel előadások! Ha
— *Józef Szajna* és *Grotowski*
gasrendű *kísérletein* kívül — *M*
kiewicz, Stowacki, Witkiewicz

magam is, de tévedtem. Lábaim tönkrementek, elvesztették formájukat, bőröm kiszáradt, megsérült a gerincem is, nemrég operálták ugyan, de már nem lehet segíteni rajta, meg különben is, ki tudja, igazi vágás-e az a lapockám alatt? Féltem. Féltem egyedül a homoktenger közepén, kevés volt az erőm, hiszen asszony vagyok, imádkoztam, nyelvemre tapadt a homok, csikorgott a fogaim között, de fáradhatatlanul könyörögtem a Napnak, kíméljen meg, és adja vissza a képzelet országát, ahol úgy-ahogy mozogni tudtam.

Aztán akadt egy ember, akinek elhittem, hogy látta már az én sivatagomat, megpróbált átkelni rajta, de egyedül ő sem képes rá, megkért, hogy segítsek neki. Én nevetve megráztam a fejem, miket beszél, hiszen sivatag nincs, az csak képzelődés, de azért megígértem neki, hogy számíthat rám. Évekig éltünk együtt, akkor már ti is velem voltatok, ismered jól azt az embert, aki becsapott.

Megint nyár volt, a Bükkben nyaraltam vele, terhes voltam, a hetedik hónapban, annak a férfinak a lányát hordoztam, aki a sivatagról beszélt nekem, boldog voltam, a nap narancssziní volt, és nem fehér, mint az, amelyik a sivatag fölött ontja a forróságot, erdőkben jártunk, bújócskát játszottam, mint kislány koromban. „Hol vagy? Na, ne bolondozz!" — kiáltoztam nevetve, és nagy hasammal könnyedén szaladtam a fák között. Nem találtam sehol, de bátran mentem tovább, azt hittem, játszik velem, és titokban követ a fák között. Egyre magasabbra kapaszkodtam, a fák ritkulni kezdtek, a levegő is egyre ritkább lett, végül kiértem egy tisztásra a hegy tetején, és letekintve, megpillantottam a sivatagot. Egy pillanatra megrémültem, de csak egy pillanatra, hiszen nem kellett félnem, megvolt az emberem, aki jól ismerte a sivatagot — jön utánam az én emberem, és az ölébe kap, ha elfáradtam.

Két óra múlva tátogtam a fájdalomtól. Szomjas voltam és lázas. „Hol vagy? Hol vagy?" — suttogtam. Azt gondoltam, eltévedt, elvétette a nyomomat és másfelé indult, arra gondoltam, mennyire kínozhatja őt is a homok és a forróság, erre gondoltam, és már nem is voltam annyira kétségbeesve. Felálltam, és tovább indultam, hogy megkeressem, de az az átkozott fehér Nap megmutatta nekem az én emberemet. A menedékház pincéjében ült, bort ivott, és azt mondta a csaposnak, ne nyugtalankodjon, majd csak előkerülök. Elájultam. Elment tőlem a gyerek. A képzelet országának emberei autóba raktak, kórházba vittek, majd hazakerültem. Tudtam, hogy senkire nem számíthatok már, csak rátok, a gyermekeimre.

Megpróbáltam a bizalmatokba férkőzni, tőletek vártam a segítséget, hiszen a munkámban már nem tudtam elveszíteni magam, megöregedtem, már mások fényképét szórja repülő a városra, megbecsülnek ugyan, de én tudom, hogy ez a megbecsülés nem nekem szól, hanem annak, aki voltam, a fiatalnak és szépnek.

Amikor te, fiam, pofon ütöttél, megértettem, hogy nem számíthatok rátok sem. Nem haragszom, megértelek, lehet, hogy te is el vagy foglalva a magad bajával, nincs időd és energiád egy habókos öregasszonyra, aki a sivatagra szült téged. Mert ne hidd, hogy megmenekülsz. A városon túl, ahol a csatorna vize sötétzölden kavarog, van egy régi híd. Nem mondtam neked, gyakran sétáltam arra. A híd túloldalán homoktenger fehérlik, várja a magányos utazót.

Ha átmégy a hídon, gondolj majd rám, fiam.

Mezei István rajza

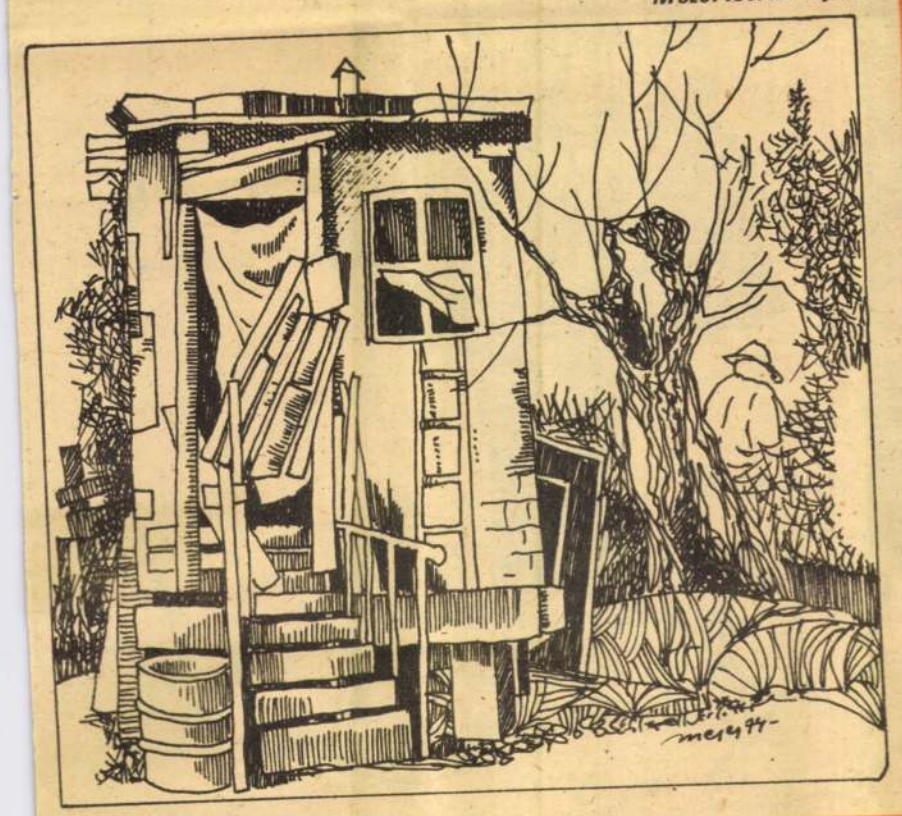

ELBESZÉLÉSE

Egyszer élünk.

A kulcsok sem egyformán fordulnak a zárban. Egyik vidáman csattan, a másik lopakodó csikorgásán bűntudat érzik. Sándor ajtónyitása inkább közömbös volt, mindenesetre nyugodt.

Éva pongyolát vett a hálóingére, és az előszobába sietett. Érdeklődött.

— Ez most már így lesz?

— Mi lesz így? Déneséknél voltam, beszélgettünk.

— Látom. Ne ébreszd fel a gyereket.

— Én? Tudtommal...

— Légy szíves, jó? Aludd ki magad.

Bár pontosan tudta, mennyi az idő, az órájára nézett. Fél tizenkettő múlt. Az utcán egészen felfrissült a hidegtől, a lépcsőn kettesével jött fel. Most aludni kívánt, minél előbb. Minek védekezzék, hogy csak egy pohár gyenge szódás bort ivott, szomjúság ellen. Mindegy. Ha Éva kedvesen fogadja, és nem céloz az ivásra, az sem változtat semmin.

Sanyika, a kisfiúk nyitott szájjal aludt, térdét a nyakáig felhúzva. „Kinőtte a rácsos ágyat. Ha elmennék, átköltözhetne az én rekamiémra."

Szótlanul vetkőzött. Amikor készen volt, Éva eloltotta a villanyt, és ő is lefeküdt.

A sarokban merőlegesre állított heverőkön majdnem összeért a fejük.

Sándor rágyújtott az utolsó cigarettára, enélkül nem tudott elaludni. A parázs lengett a sötétben, szája és a kis asztal között.

Ez volt a második kimaradása.

A harmadikról a hajnali villamossal ment haza. Éva már nem a fotel karjára dőlve várta. Fel sem ébredt a csendes ajtónyitásra.

Szokott időben reggeliztek a konyhában, a gyerek még aludt. Sándor a teát főzte. Éva edényt, ennivalót rakott az asztalra. Nem néztek egymásra, úgy beszélgettek.

— Felszedtél magadnak valakit? Jobb, ha megmondod.

— Tudod, hogy nem.

— Reggelig társalogtatok, Dénesékné?

— Igen. Találjak ki valami hazugságot?

— Így akarsz élni?

— Sokkal rosszabb férjek is vannak.

— Így nem lehet élni. Gondolkozz.

— Majd gondolkozom.

Sándor ment a gyárba. Éva óvodába vitte a gyereket, azután indult az iskolába, hogy Sanyikánál valamivel nagyobb fiúkat, lányokat tanítson. Írni-olvasni. Másra úgy látszik nem lehet, nem érdemes tanítani az embereket.

■

A nagy beszélgetést délutánra tartogatta.

Mintha olajos kézzel síkos labdát akarna megfogni. Sima volt Sándor, hozzáférhetetlen. Neki társaság kell, emberek közé akar járni, ezt senki sem tilthatja meg.

— Milyen társaság az? Dénes a szeretőjével él.

— Az ő dolguk.

— A többi meg hóbortos taknyos!

Erre nem válaszolt Sándor. Vállat vont.

— És ki vagy, mi vagy te köztük? A melósból lett mérnök elvtárs. Ők meg a — született értelmiségiek! Te vagy a díszpéldány, ilyen is kell abba a majomházba! Biztos vagy, hogy nem nevetnek a hátad mögött?

Sándor csontos arca lassan halványpiros lett. Összeharapta az ajkát, nehogy szóljon.

Éva érezte, hogy túlságosan messzire ment. Sírni lett volna kedve, de tudta, hogy ez lenne most a legrosszabb.

— Amikor mind a ketten tanultunk — mondta halkan —, jó volt itthon. A gyerek az asztalra könyökölve nézett minket, és elaludt. Egyszerre kezdtünk nevetni, és megfogtad a kezemet...

— Akkor más volt.

Sándor elektromérnöki vizsgára, Éva pedagógiai képesítőre készült akkor. Éva is csak ezt mondhatná most: más utazni, és más megérkezni. De miért lesz rosszabb, ami más lett? Hat éve ismerik egymást, öt éve házasok, eddig ő volt az okosabb, de Sándor új, rendíthetetlen nyugalma mögött olyan erő van, amitől összekuszálódik minden okosság.

— Egyedül akarsz élni? Család nélkül?

— Dehogy. Illetve...

— Ha itthon unalmas, akkor szépen fogod magad...

Ő sem fejezte be a mondatot.

■

Három hét múlva Sándor bejelentette, hogy elköltözik.

— Nem bírom a válási cirkuszt — mondta, és egyenesen, nyugodtan Éva szemébe nézett.

Panner László

1021

Az asszony ráhagyta: semmi értelme, hogy cirkuszt csináljanak.

Még aznap csomagolt. Január volt, csak téli holmit rakott a bőröndbe, elhárítva Éva segítségét.

Sanyikát bátorítóan megrázta a két karjánál, és folyékonyan, ahogy felnőttek szoktak hazudni a gyereküknek, azt mondta, hogy vidékre megy dolgozni, és majd sok képeslapot küld.

Megcsókolta a gyereket, s amikor Éva egyedül az előszobába kísérte, csak fél pillanatig állt zavartan az ajtóban, azután kezet nyújtott a feleségének.

— Szervusz. — Még valamit akart mondani, talán azt, hogy ne haragudj, vagy meg kell értened, de nem szólt.

Éva is halk, de határozott szervusszal búcsúzott.

Dénes előre megmondta, hogy a kisszobát nem lehet fűteni. Nem is szoba — lomtár. Ide dobja be a ragacsos palettáit, a félkész állapotban megunt, soha be nem fejezett vásznait. „Télen nem üzemelek" — szokta mondani, mint a könnyelműnél is könnyelműbb tücsök, aki nyáron sem gyűjtött. Télen lendületes, kicsit humoros munkavédelmi, balesetelhárítási táblákat, feliratokat fest a gyárban, ahol Sándor dolgozik, és ahol összeismerkedtek.

„Élni fontosabb, mint megélni" — Dénesnek ezt a mondását Sándor gyakran ismételgeti magában.

A lomtár egyik sarkában festőállvány, mintha felrúgták volna, a másik sarokban priccs, fonott asztal és szék.

— Nagyszerű lesz — mondta Sándor.

— Nem fogsz fázni? — nevetett Dénes.

— Gyerekkoromban sem volt fűtött szobám. Nem ez a legfontosabb az életben.

A fűthető szobában Dénes lakik Licivel, a barátnőjével. Lici kerámiákat csinál. Gyűszűnyi likőröspoharaktól méteres vázákig minden méretű, és színű műveivel telerakja a szobájukat. „Tömör figurát sohasem csinálok, csak üregeset. Az üreg a nyitott forma, a lehetőségek szimbóluma. Nézzétek a virágkelyhet, a koponyát, a sírt, a..." És elsorol minden élettelen és élő üreget a világon.

Panner László rajza

Bezártak egy bányát

Kétszázhuszonkilenc makacs ember vitat
ügyi döntőbizottságokkal, ügyészségekk
Melyik félnek van igaza? Már eldöntött
Hogyan derült ki?

Határozatok alapján

Fokozatosan gyengébb és gyengébb minőségű szénrétegek bukkantak elő egyik bányánkban. A bányaüzem ezer munkása naponta száz vagon alacsony fűtőértékű szenet termelt 1963-ban. Később már nyolcszáz kalóriás szenet is a felszínre hoztak, amelynek termelése tonnánként 260—270 forintba került, de csak 120 forintot kaptak érte. Minél jobban teljesítették a tervet, annál inkább ráfizettek. Csökkentették a termelést — megváltozott a gazdaságpolitika és az energiagazdálkodás —, először nyolcvanöt vagonra 1967-ben, hatvanötre és negyvenötre a következő két esztendőben. 1969 végén már csak négyszázötven dolgozónak adott kenyeret az üzem. A bányászoknak el kellett menniük más bányákba vagy más szakmákba. Mindenki tudja, hogy a legjobban megbecsült és megfizetett munkák közé tartozott a bányászat. Az a bányász, aki más munkára kényszerül, sokkal kevesebbet keres és kedvezményektől esik el. A kormány — mivel a bányászok nem tehetnek a gazdaságpolitika és az energiagazdálkodás megváltoztatásáról — 1967-ben hozott 2006-os és az ezt módosító, 1969-ben kiadott 2007-es határozatában megfelelő szociálpolitikai intézkedéseket törvényesített: a volt bányászok keresetkiegészítést, áttelepülési segélyt, lakáskedvezményt, végkielégítést kaphatnak. Nem szabad elfelejteni, hogy a bányászoknak minden évben jár hűségjutalom — az évi kereset tizenhat százaléka —, földalatti pótlék — a kereset harminc százaléka. A nyugdíjkorhatáruk ötvenöt év, és ötvennégy százalékos rokkantság után is kapnak már nyugdíjat. A határozatok mindezt figyelembe vették.

1969 elején nem volt titok, hogy az év végén a termelést megszüntetik a telepen. A bányászok idegességére csillapítóan hatottak a kormányhatározatok. A sok bányaüzemet (köztük a megszüntetésre ítélt bányát is) irányító vállalat vezetői a telepet el akarták adni. Megegyeztek egy építőipari vállalattal, a szerződést 1969. június 24-én alá is írták: a telep ötmillió-hatszázezer forintért gazdát cserél, és az új tulajdonos „kötelezettséget vállal, hogy ... a felszabaduló létszámot áthelyezéssel átveszi...” A dolgozók megnyugodtak, ha akarják, ugyanott lehet a munkahelyük, mint eddig, s ha az építőiparban kevesebbet is keresnek, a kormányhatározatok alapján majd kiegészíti a bányavállalat. A szénbánya vezetői kérték munkásaikat, hogy év végéig tartsanak ki — 1969. december 31-én szüntetik meg az üzemet —, bár a gazdasági igazgatóhelyettes már április 24-én kijelentette a járási pártbizottságon, hogy a bánya bezárása után a vállalatnak a dolgozókra nem lesz szüksége. A vájárok közül tizenkettőt saját kérésükre, július 1-én már áthelyeztek az építőipari vállalathoz. A tizenkét bányász minél hamarabb meg akarta tanulni az új szakmát, kitapasztalni a körülményeket, a kereseti lehetőségeket — biztosítani a jövőjét. A határozatok alapján megkapták a jövedelemkiegészítést, a kedvezményeket. Akik maradtak, nyugodtabban dolgoztak tovább, mert az áthelyezett tizenkét társuk példáján tapasztalhatták — a bánya bezárása után — új helyen, új szakmában sem éri őket majd károsodás. A bizakodást megerősítette a vállalat igazgatóságának — két hónappal a bánya bezárása előtt — 1969. október 31-én kiadott utasítása a 2007-es határozat alkalmazásáról.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

VALÓSÁG
Budapest

1972 MAJ

Panner László

1021

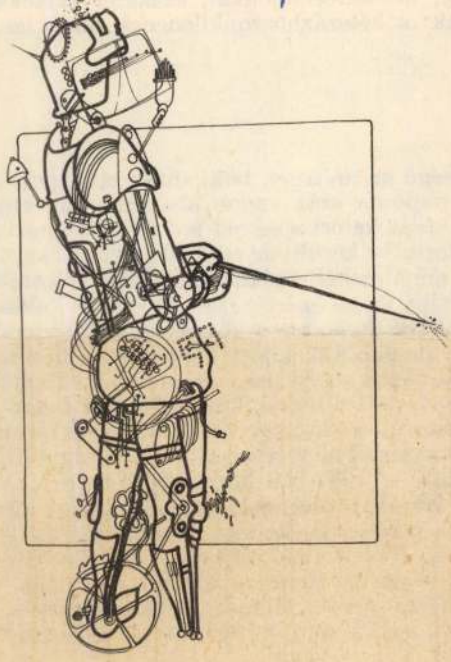

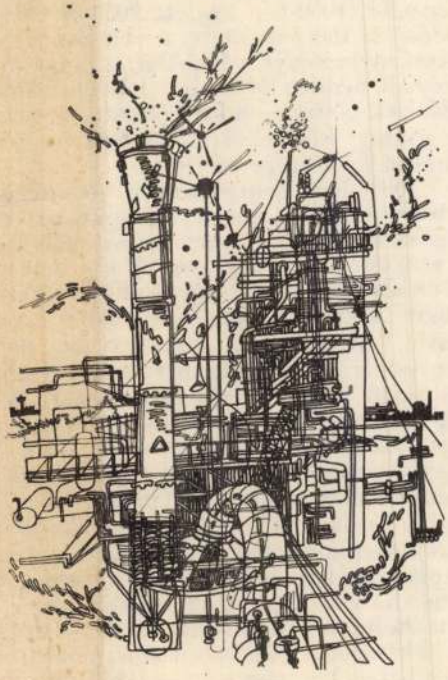

Panner László rajzai

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

VALÓSÁG
Budapest
1972 3 -

1021

Panner László

Panner László rajzai

megerősítések a családi erkölcsről kialakult elképzeléseiket. Így például azok a folytatásos műsorok, amelyek a tv-híradó előtt egy „középszerű" francia család hétköznapjait viszik képernyőre, hozzájárulnak a családon belüli szerepek megrögződéséhez. Érthető, hogy ezeknek az adásoknak különösen példás életű családokat kell bemutatniuk.

A televízió és a befogadó közötti viszony azonban nem korlátozható a műsorok puszta informatív tartalmára. Ha meg akarjuk érteni, miért épülhetett be a televízió olyan gyorsan a családi életbe, és miképpen tölti be társadalmi funkcióját, mindenekelőtt azt a hamis intimitást kell szemügyre vennünk, amit a tér „technikai megszüntetése" tesz lehetővé. A televízió műsorának egyik legalapvetőbb jellegzetessége a televízió személyzetének szinte mindennapos megjelenése a képernyőn. Ezek a személyiségek, akik hol híreket mondanak, hol konferálnak, hol vetélkedőket vezetnek, azért lehettek a tv-adások főszereplői, mert „családtaggá" váltak. Az a feladatuk, hogy családias, megnyugtató kapcsolatot építsenek ki a nézőkkel. Az újságírók bemondók és játékvezetők számtalan kifejezéssel sejtetik, hogy mindannyian egy „nagy család" tagjai. A szorosan vett televíziós technika csak fölerősíti ezt az illúziót: a gyakori premier plan, a tv-híradó baráti és fesztelen légköre, a „kandalló melletti" beszélgetések, melyek intimitása éles ellenhatásban van a hivatalos bejelentések ünnepélyes hangvételével

mint
telme
Kétsé
sen b
ba: le
megn
rátail
hogy
a tel

Az
nem
és az

jelent meg olyan világosan, mint 1968-ban, amikor a televízió legismertebb újságíróit elbocsátották. A nézők tiltakozásából kiderült: ahogyan az ember kopogtatás és bemutatkozás nélkül nem tér be idegen lakásba, éppúgy nem lehet a tv-nézőkre bárkit rákényszeríteni. Az újonnan jötteknek el kell fogadtatniuk magukat, nem általában a közönséggel, hanem a „családdal": valóságos szertartások alakulnak ki egy-egy új bemondó bemutatásakor. A nézők nemcsak azért háborodtak fel, mert egyik napról a másikra vadidegen emberek jelentek meg a képernyőn, hanem azért, mert az elbocsátott újságírók éppen azok voltak, akikkel sikerült érzelmi viszonyt kialakítaniuk. Az elbocsátások körüli tiltakozási hullám azt is lehetővé tette, hogy fényt derítsünk azokra a szempontokra, amelyekkel a nézők a bemondókat megítélik: kiderült, hogy sem politikai hovatartozásuk („baloldali" vagy „jobboldali" meggyőződésük), sem pedig szaktudásuk nem játszik szerepet, a min-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Panner László

VALÓSÁG
Budapest

1971 — 11

1021

törvények nyomása alatt, ha semmi efféle (1971. június 16—30.)

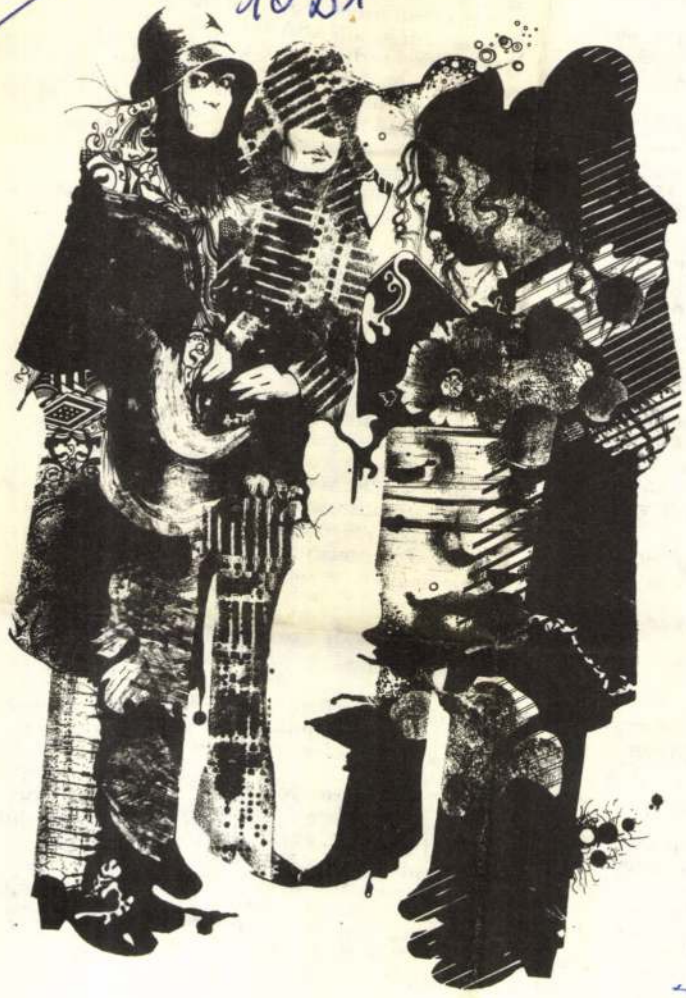

Panner László
rajza

ranak feltétlenül érdekesnek kell lennie azok számára is, akik soha sem olvastak Hölderlintől.

Elképzelhetőnek tartja, hogy Hölderlin*jét — mint egyszer összes darabjait illetően óhajtotta — előadják majd munkásnegyedekben, gyárakban, iskolákban?*

Ez természetesen elképzelhető. De nem kell minden darabot a gyárakba vinni. A darabok bemutatásához még mindig a színházak biztosítják a legelőnyösebb feltételeket. Nem akarok csatlakozni ahhoz a jelszóhoz, hogy minden polgári színház szemét. Inkább arról van szó, hogy ezeket a nagyon is használható szervezeteket struktúrájukból kiindulva megváltoztassuk.

Új drámája ezzel kezdődik: „Egy Friedrich Hölderlinről szóló darab nem kímélheti meg magát az árnyékos oldalaktól." Pesszimista darab a Hölderlin?

Egyáltalán nem. Igaz, Hölderlinnek nagy árat kellett fizetnie, de hitt a változásban, mint ahogyan mi is hiszünk. Állandóan új meg új perspektívákat látunk magunk előtt. Ha nem így lenne, máris vehetnénk a kalapunkat.

Nem jut túlságosan szűkös hely darabjában a szebb jövő egyetlen hírnökének, Karl Marxnak?

A lényeg az, hogy febukkan. *(Der Spiegel, 1971. szeptember 13.)*

Norman Mailer Hold-könyve

J. P. Amette

Norman Mailer nem tétlenkedett az utóbbi évtizedben: tőrrel mellbe szúrta feleségét, demokrata színekben indult a New York-i polgármester-választásokon és megírt három fontos könyvet: *An American Dream* (Amerikai álom), *Why Are We In Vietnam* (Miért vagyunk Vietnamban?) és *The Armies of the Night* (Az éjszaka seregei). Ez a

nak; egy kicsit ugyanaz a saját helyzetének, mint volt annak idején Stephen Crane, illetőleg Hemingway a maga generációjának.

Mailer nemcsak és nem is elsősorban Armstrong és Aldrin holdéjszakáját írja le, hanem egész Amerika álmatlan éjszakáját; a technológia és a Pentagon, a Soledad-testvérek és a hippi közösségek korát. Bevetette minden regényírói, kritikusi képességét, s úgy érezte: „egy új világ tanulmányozásába fog bele... és kényszerítően ezt a kérdést kell feltennie magának: vajon az űrkutatási program a XX. század legnemesebb vállalkozása-e, vagy pedig alapőrültségünk kvintesszenciája?"

Mailer 526 oldalon próbálja megadni a választ. A houstoni központban, Armstrong otthonában, a Cap Kennedy-i sajtókonferencián, ahol csak megfordul — figyel, lát, reagál, és egy különös, de totális mű születik meg belőle. Az űrhajósok pszichikumának tanulmánya: remekmű. Az *Apollo—11* hajnali útnak indulása: remekmű. Mailer nem egyszerűen leír, hanem egy civilizáció valóságos dimenzióját ragadja meg, hol részletek, hol zseniális beleérzések segítségével.

Több, mint riport: elmélkedés a technológiáról, a gépek pszichológiájáról, a NASA-beli emberek ábrándjairól. A világegyetem titkai is foglalkoztatják, ilyenkor mintha egy modern Pascal szólna belőle. A karteziánus logikájú olvasót talán zavarba ejti Mailer könnyed csapongása — a komputerektől a Bibliára, a fekete gettótól a hold sápadt mezőire.

1971 FEB 13

AKÁCZ LÁSZLÓ:

ELÉGTÉTEL

Szid a színész. Szapul. Ha nem vetne-hányna úgy ez a váltók billegtette vaskerekű étkezőkocsi, s ha nem két, de a megszokott négy kisflaskányi bor szaladt volna le a reszelős torkon, bizony már a nyakamhoz nyúlna, s úgy fojtogatna kezével is, mint azt — szavaival — immár jó másfél órája teszi.

Szid a színész; szapul. Félrészegségének nekibátorodott állapotában azt kéri számon tőlem, amit húszegynéhány éves vidékjárása során a hírverés-csinálásért felelős sajtó tőle mindeddig megtagadott.

— Végigjátsztam a fél országot; benne voltam, vagyok, ki tudja hány drámában, zenés darabban — mondja —, de te is csak három sort eresztettél meg legutóbb rólam. S azt is úgy, hogy aki csak olvasta, azt elfogta a hányinger... Tudod, te, nagyokos, akinek egy ilyen premier semmi, hogy mit tanul, kínlódik egyetlen figurájáért is a színész; hány óráját, napját, hetét tölti ki az egyetlen előadás húszperces színpadjárásáért — délelőtt, délután, nappal, éjszaka — végzett munka? Dehogy is tudod, honnan is tudnád!

Dehogy is nem tudom, honnan is ne tudnám!

Ha kevesebb, s könnyebben oszladozó köd ülné meg a szemét, most nekilátnék, és elsorolnám, hogy hány próbán át kiabált rám — ránk — a rendező: „Egyszerre a lábakat, statisztá!"

Színházismeretem, a színészi munkáról való, alaposabbnak hitt tájékozottságom azonban most nem téma.

Téma viszont, nagyon fontos — a művésznőként, művész úrként emlegetett század számára fontos — téma az imént szememre hányt, „hányingert" okozó három sor. És minden egyéb, ami e három sor, meg e három sorok mögött van.

Fényképek a kirakatban

Hogyan is folytassam, hiszen itt valóban emberekről, sorsokról, vagy éppen félemberekről, félsorsokról, a tehetség szerinti érvényesülés egyenes útjáról lekanyarodott — lekanyarított — emberekről van szó...

Folytatom egy, az előbbinél tragikusabb, tragikomikusabb példával; nevettető, ríkató esetével egy hasonlóképp színházi embernek.

Egy kiöregedett operaénekesről van szó, akit elérvén a nyugdíjkorhatárt, s elkoptatván hajdan szép baritonját, nyugdíjba küldtek. Az illető, mivel obsitolását az egyik karmester intrikájának vélte, furcsa manőverbe kezdett. Összeszedte régi alakításainak fényképeken megőrzött emlékeit, végigjárta a főutca minden valamire való boltját azzal az inkább elsírt, mint elmondott kéréssel, hogy a fotókat kirakassa. Tussal írott kísérőszöveget is mellékelt a felvételek mellé, efféle mondatokkal: „X. operaénekes ekkor és ekkor, ebben és ebben a szerepében, Y. partnereként, Z. szakember szerint nagy, igen nagy, illetve óriási sikert aratott." Jó tíz napig virítottak szokatlan helyükön a szokatlan felvételek. Eltűnésüket egyszerre kérték a művelődésügyi meg a kereskedelmi hatóságok.

És ez a fejet csóváltató kísérlet is azokért a megírt, de még inkább azokért a meg nem írt, és most már soha meg nem íródó három sorokért.

Azok a három sorok! Azok az annyi éven át várt és hiába várt három sorok...

Mire „jön le" a kritika?

Most már nem a tovább s tovább sorolható példákon rágódva: csak egy vidéki városban is hány színészt, meg festőt, meg szobrászt, meg egyéb művészrangra méltó magamutogatót szikkaszt, kedvetlenít a kelleténél sokkal kisebb figyelem.

A színészek munkája a legmegfoghatatlanabb — a visszhangtalanságot is ők érzik, panaszolják leginkább.

Mikor és hol írnak egy Pesten inneni, túli színészről? (A színész szót természetesen e minősítésre érdemes tehetségekre értem.)

Ha valami másutt is játszott darabban lép fel — legyen bár a szerep életrekeltői között a legjobb —, legfeljebb pár sor méltatja a helyi lapban. Egy színész az Éjjeli menedékhelyben, egy Tiborc a Bánk bán-ban, vagy éppen egy Liliomfi, többnyire csak néhány soros MTI-hírként őrződik meg az országosan olvasott lapoldalakon. (Meg esetleg — inkább egyszer mint tízszer —, egy keskenyre, s laposra szabott fotó ad róla hírt valamely képeslap legzsúfoltabb oldalán.)

Jól tudják — s erősen érzik ezt — a színházvezetők is, s hogy intézetüknek nagyobb hírt, művészeiknek több minősítő jelzőt szerezzenek, a közönségvonzó meg normateljesítő darabok mellett gyakorta néznek olyan játékok után, amelyekre „lejön" a kritika.

Ügyes kis tanulmányt lehetne arról írni, hogy mire „jön le" a kritika...

Lejön, ha hazai szerző új munkája szólal meg először. (Kivéve a szakmányban gyártott zenés vígjátékokat.)

Lejön, ha idehaza még nem játszott, külföldi darab a premier. (Ilyenkor a „szakos" fordítók, irodalomtörténészek érkezése is várható.)

Lejön, ha valami jól átdolgozott, régi magyar darabot választottak bemutatásra. (Az újraköltések manapság különösen barátságos — de inkább tisztelettel, mint izgalommal látogatott — otthonra lelnek számos vidéki színházunkban.)

És lejön, ha ráérő idejében fővároson kívüli fellépést vállal egy egy „országos" név, vagy ha egy helyre toboroztatván, valami mutatósabb produkcióra vállalkoznak a vidéki „nagy" nevek. (Ez is, az is csak nagyritkán feljegyezhető esemény.)

Máskor nemigen „jön le" a kritika.

És aki kimarad...

S ha az említett esetekben lent járt is, szeszélyes és többnyire keskeny sugaracskában éri az alkalmi csillogásra vágyakozókat az országos fénycsóva.

De mit tehet az a tehetséges, jobb osztályokba illő színész, aki a fentebb elsorolt szereplési alkalkalmakból sorra kimarad, vagy kisebb szerepbe kényszerítve, nem tudja szaporítani a méltatottak, megemlítettek sorát?

Kesereghet rossz szerencséje miatt, bizakodhat egy alkalmi tévéközvetítésben, készülhet az újabban megtartott tájfesztiválokra „hátha észrevesznek"-alapon. De mindenek előtt — kellő számú sörök, konyakok vagy borok biztatására —, szidhatja a róla is szóló ítéletmondót, ki csupán három sorra méltatta: a „helyi" kritikust.

Színészmonológok

Az a „helyi" kritikus...

Igaz és vélt sérelmek tapló-mód töltekező magábagyűjtőjeként — inkább magam, mint mások nevében — hosszan kéne most nyilatkoznom. Elsorolni számlálhatatlan méltatlankodást, beígért, „felvett" interjúkat, tovafutott alkalmait az országos „kitöréseknek".

Csak rövidre fogva, s mutatóba néhány ilyen monológ:

— Látod, nagy szerep, főszerep; húsz évet vártam rá. És rajtad kívül..., legalább szóban, ha már olyan szűk az a hely.

— Én már csak röhögök, öregem! Mi idelent drámát játszunk, klasszikust játszunk, mindent játszunk, és esküszöm, hogy jól csináljuk, de betű, meg kép, az egy se! Odafönt meg? Elmond valaki három verset egymás után, és tele vannak vele a lapok...

— Cak legalább ne ígérgetnének! Csak legalább ne írogatnátok folyton, hogy a vidéki színészeknek vidéki stúdiót csinál a tévé. Csak egy tornaterem kell — ez volt benne az újságokban. És mondd már meg, van-e legalább egy ilyen fellámpázott tornaterem! Van? A fenét van! Csak ígérgetés van, hogy ezt csinálhatjuk, meg azt csinálhatjuk. Csinálhatjuk — járhatunk tájba harminc forintért...

Színészmonológok.

De néhány szó változtatással festőmonológok is lehetnének. A Pesten innen és túl élő képzőművészek lekottázott keservei.

„Nincs mérce!"

Mert a vidéki kiállításokra hasonló szeszéllyel „jön le", illetve nem „jön le" a kritika.

Panner László rajza

Jubileumi nyári tárlat itt, ilyen vagy olyan — határtól határig meghirdetett — seregszemle amott: sem a gyűjtemény egészének rangja, sem pedig egy-egy kiállító teljesítménye nem biztosíték arra, hogy illendő lesz az annyira várt visszhang.

Ismét egy ide kívánkozó monológ:

— Az, hogy kit hova meg miért zsűriznek be, most mellékes. De az már semmiképp, hogy egy sokadrendű fővárosi pincetárlatról tízszer hamarabb írnak és húsz gyorsabban számol be a tévé, mint egy hatvan-, hetven-, nyolcvanéves vidéki művész életmű-kiállításáról. Ezekről meg a többi, meg sem nézett, s így észre sem vett bemutatókról jó, ha megemlékezik éves, másfél éves késéssel valamelyik szakfolyóirat. De az is egy repróval, de még inkább repró nélkül. Nincs mérce, öregem! Ideszületés, odakerülés van — de mérce, az nincs. Sem a bárhol elért teljesítménynek kijáró figyelem...

Szegény Kohán György is pontosan ezt panaszolta, amikor rövid pár évvel gyors halála és későn jött sikere előtt a vásárhelyi presszó előtt — egy kolléga jóvoltából — összemutatkoztunk.

— Újságíró — mondta —, és képeket akar nézni? Itt? Tanulja meg, fiatalember, hogy itt nem lehet képeket nézni, mert képek csak Pesten vannak. És kiállítások is csak Pesten vannak. Tanulja meg, hogy minden Pesten van! Én már megtanultam, velem aztán már jól megtanultatták. Szóval, maga itt csak ne keressen semmiféle képet...

Ellenérvként persze, felhozható Kohán „felfedeztetése", amikor a Galéria-beli nagy kiállítása után beszélt a tévé meg a rádió, s egymást túllicitálva dicsérték munkáit a lapok; de hát, akkor már nemigen tudott mit kezdeni a nagy dicsőséggel. — Túl későn jött — mondta valakinek, és már felmetszetten, minden remény nélkül összevarrottan tudta később átvenni régóta megérdemelt Kossuth-díját.

Igaz, nem minden vidéken produkáló festőművész Kohán, s nem mérhető az ő teljesítményéhez az egyéb műfajokban tevékenykedők nagyobb részének munkássága sem. Példája viszont épp tragikus volta miatt, szimbolikus.

Figyeljenek, figyeltessenek

Ezek után: mit is lehetne, kellene tenni, hogy mindenfelé egyformán mutassa — s mutassa is! — a magasságot az a bizonyos mérce?

Tulajdonképpen figyelem és igyekezet — de irányított és ellenőrzött figyelem, de programként megszabott és ellenőrzött igyekezet kérdése az egész.

Arról van szó, hogy egyszerűen tudomásul kell venni, ha valami megvalósult, elkészült, létrejött; ha valami méltó alkotásnak zárófüggöny, beszegő ecsetvonás — vagy éppen a legutolsó pont — kerül a végére.

Néhány, vagy inkább néhány tucat arra hivatott ember ráadásigyekezetén múlik az egész; azon, hogy „vegyék egyesek a fáradságot" s figyeljenek, figyeltessenek az eddig megszokott — bizony, szűkös, bizony rosszul megvont — birodalomhatárainkon túl is.

Figyeljenek, figyeltessenek! Adjanak, adhassanak illendő elégtételt kinek-kinek.

Éppen annyit, amennyit teljesítménye megérdemel.

TÁJÉKOZÓDÁS

KÉNYSZERZUBBONY HELYETT NYUGTATÓ?

A közelmúltban, s különösen tavaly Franciaországban szakmunkák egész sora tárgyalta a pszichiátria elméletét és gyakorlatát. Fejlődött-e a századok során a gyógyításnak ez az ága? S beszélhetünk-e egyáltalán gyógyításról? Hisz a hagyományos elmegyógyintézet inkább börtönre emlékeztet, ahol a félelem és az erőszak uralkodik. S mi lenne akkor, ha az ápoltak egyszer fellázadnának börtönőreik ellen? A *La Recherche* című francia tudományos folyóirat a legutóbbi elemzéseket ismerteti.

„Gyógyítás erőszakkal" — ez a gyakorlat ma is érvényes. A pszichiátria úttörői időről időre emberségesebb módszereket sürgettek ugyan, de a kezelés csak a kivitelezésben lett tökéletesebb. Ezt a tökéletesedést a modern tudomány hozta — csak éppen az a baj, hogy nagyon is kétségesek a modernizálás tudományos alapjai. A gyógyítás helyett továbbra is a közösség számára kellemetlen, beteg emberek elszigetelését, letaglózását szolgálják ezek a huszadik századi újítások, például az elektrosokk és a nyugtatók.

A pszichiátria az orvostudomány egyetlen ága, ahol élő emberen nyíltan folytatnak kísérleteket. A harmincas években Cerletti megfigyelte, hogy a vágóhídon az állatokat elektromos árammal kábítják el, mielőtt levágnák őket. Később az elmegyógyintézetekben is így ütötték le a betegeket. Az eljárás elektrosokk néven világszerte elterjedt, bár alkalmazása a kezdetektől fogva rendkívül heves ellenzést váltott ki.

A módszer hívei szerint az elektrosokk még mindig szalonképesebb, mint bármelyik hagyományos sokkmódszer, a hidegvizes és jeges zuhany vagy az inzulin-injekció.

A modern kezelés másik meglehetősen vitatott példája a kémiai terápia. A negyvenes években úgy gondolták, hogy az újonnan felfedezett gyógyszerek néhány év alatt nyomtalanul eltüntetik az elmebetegségeket. Az utóbbi harminc évben azonban inkább a felfedezést kísérő optimizmus tűnt el nyomtalanul. A betegek elcsendesedtek ugyan, a régi, embertelen kényszerzubbonyt sem kell többé használni — mert van helyette sokkal hatásosabb, s még erőszakosabb csillapító: az új vegyszeres kényszerzubbony. A nyugtatókkal agyonütött elmebetegek pedig narkománná „gyógyulnak".

A La Recherche a tévutakon kívül részletesen szól a valódi gyógyítás és az emberhez méltó kezelés elméleti és gyakorlati próbálkozásairól is. Kiváló pszichiáterek kísérleteiről; intézetekről, ahol a betegek közösségi életét és mozgási szabadságát akarták megvalósítani, s olyan elméleti munkákról, amelyek az elmebetegségek okait, kialakulását, a gyermekkorban feltűnő kezdeti tüneteket kutatják. S tájékoztat a folyóirat a fejlődés gyakorlati, orvosi, sőt, társadalmi oldaláról is. Franciaországban a fiatal pszichiáter-nemzedék elveti az erőszakos eszközöket. Meggyógyítani akarják a betegeket, nem pedig elszigetelni és elnyomni őket.

Sz. J.

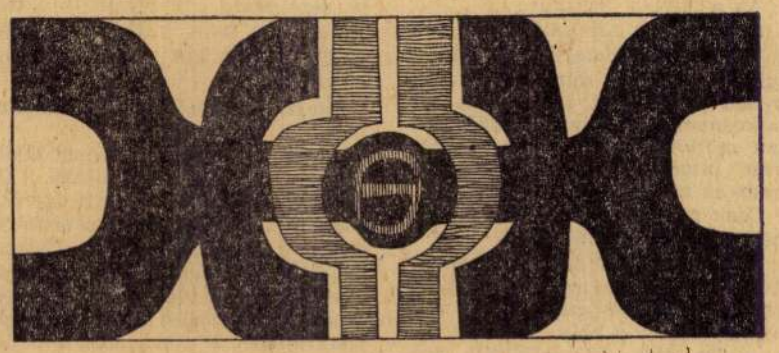

Haász István: Motívum

MEZEI ANDRÁS:

„Törhetetlen fajta"

— Mi a helyzet ma „Madrid határán?" — kérdezhetné Komját Aladár (aki ma lenne nyolcvanéves), ha mondjuk föltámadna, ami semmivel sem hangzik hihetetlenebbnek, mint az adandó válasz: Madrid határán még mindig *az* a helyzet, Komját elvtárs. Franco úgy látszik, örökre konszolidálta önmagát, de ez nem tipikus, Komját elvtárs. Azért rengeteg az új „várta", melyeken jól állunk. — Mutathatnánk a forradalmasult világot, de ő azért a madridiért, gondolom, szomorú lenne egy kissé. S bármennyire lelkesítené is a Hold meghódítása, a szociális forradalmak nagy kiterjedése, a jövőről alkotott képe, mint minden korán elpusztult forradalmáré, nem biztos, hogy azonos lenne a megvalósulttal. Mondhatni: biztos, hogy nem. Talán még akkor sem, ha minden egykori képzeletét fölülmúlná is a jelen... Ezért van aztán, hogy a forradalmárok nem támadnak föl. Vágyálmokban és hiedelmekben is csupán csak egészen rövid időre. Ám így is igaz a vallott hit: mi meghalunk, de utánunk a teljesség marad.

Igen! A századvég teljességes szervezettsége, mely mintha némi megrendült nosztalgiával nézne vissza kezdetre. Mintha bűntudattal szemlélné egykori soványabb arcát. A romantika föltamasztható: a haj- és a szakállviselet. A jelmezek tökéletessége. De kitetszik: dundik a „megváltók". Párnázott ábrázatokon tenyész a Krisztus-szakáll. Divat lett, ami véres valóság, olykor tragédia volt. Ezért is szeretem őket elfogultan és megkülönböztetetten, a huszadik század forradalmárainak első, nagy nemzedékét. Akiknek inkább az erényeik nőnek az időben, nem a hibáik. Hiszen küldöttek voltak ők — s közöttük Komját Aladár is, aki magára vett minden emberi szenvedést. Értelmes halált vállalt. Jó veszedelmet. Ő volt a „százszor megtipornak, százszor újra kezdjük" hitvallásának embere. A „törhetetlen fajta", aki hívta és vívta a forradalmat Angyalföldön és „Madrid határán", mert mint egy nemzeti dal, úgy hangzott akkoriban az Internacionálé. S mint egy nemzeti gárda, olyan egységes volt az „Ezer nyelvű, egyszívű brigád". Igen, Komját Aladár élete és költészete iránt elfogultak vagyunk, mert az teljes és igaz. Pusztíthatatlan igazságérzete mint egy megfoghatatlan, boldog reszketés áramlik át az időn. Örök hullámzás a történelemben.

Elhangzott a Komját Aladár születésének 80. évfordulója alkalmából rendezett koszorúzási ünnepségén.

BOLDIZSÁR IVÁN AMERIKAI NAPLÓJA:

BEOLVADÁS VAGY EGYÜTTÉLÉS?

(Az integráció halála) „Az integráció meghalt. Megölték Martin Luther Kinggel együtt", mondta Hiram. Az S.-i cafetériában ültünk, az ablak mellett, a fekete fiúk mind hátat fordítottak az éteremnek, én sem akartam figyelmemet eltereltetni a késő délutáni jövés-menéstől, tányércsörgéstől, beszélgetéstől, de ha egy vonalban ültem velük, nem hallottam jól a hangjukat. Csináljunk félkört, mondtam. „Igaz, nincs más kiút", idézte Kafka mondatát — [illegible] után. Szó sincs arról, amit Pesten újra meg újra hallani, hogy „jaj, a tenyerük olyan világos, a kezük feje meg sötét, én igazán nem vagyok fajgyűlölő, de ezt olyan nehezen viseli el a gyomrom". A keze feje is, a tenyere is, egyenletesen világosbarna, vagy sötétfehér volt; vonásai kevésbé negroidák, mint nem egy szicíliaié vagy andalúzé. Éppen ezért furcsa, hogy az amerikai négerek szeretik magukat feketéknek nevezni, hiszen nem fe[illegible] az integrálás szót, hanem a négerek egyenjogúsításáról írnak és beszélnek.

„Teljesen történetietlen kategória", mondta Dunbar és büszkén nézett maga köré, tetszhetett neki ez a megfogalmazás. Tekintete, fejforgatása ismerősnek tűnt fel. Láttam ezt már huszonöt évvel ezelőtt, amikor népi kollégistákkal beszélgettem. „Az elnyomottakat és az elnyomókat nem lehet törvénnyel és jogszabályokkal egyen[illegible]!"

amerikai „népbe", sőt éppen e beolvadás révén váltak az amerikaiak néppé, miért ne történhetnék ugyanez a négerekkel is? Hogy a bőrük színe más? Keveredjenek! Ha egyenjogúsítják őket, mi lesz az akadálya a tömeges fehér-fekete házasságoknak és akkor két-három nemzedék alatt eltűnik a probléma. Így gondolkoztam, mielőtt kimentem Amerikába; így gondolkozik ma nálunk is a legtöbb ember, azt merném mondani: mindenki, még az is, aki például olvasta Malcolm X. önéletrajzát. A könyvből, tanulmányokból szerzett új ismereteket csakhamar kiveti magából, idegen szövetként a más jellegű élmény-szervezet.

(Egyirányú utca) Az integrálás szerintük egyirányú utca, erőfeszítést és áldozatot csak a feketéktől kíván, a fehér fensőbbséget — mind az érzést, mind magát az uralmat — egy szikrányit sem vál[illegible]

emészteni Duna-parti emléktárral és élményrendszerrel. De érdemes, és kell is. Első hallásra ugyanis azt gondolná az ember, hogy ezek a négerek csakugyan értetlenek, már miért tételezné fel az egyenjogúsítás az ő csekélyebb értéküket? Ők is ugyanolyan emberek, mint a többi amerikai, csak a bőrük fekete. De éppen ez az, aminek elfogadtatása alig sikerült a fehérekkel, hiszen zsigereikben még ma sem nyelték le, de közben a négerek is visszautasítják. Azt tartják, hogy ők nem ugyanolyan amerikaiak, mint a fehérek. Más a múltjuk, mások a hagyományaik, a szokásaik, még az étrendjük is. Ők nem voltak európaiak, hanem volt afrikaiak. „Egy népnél sem vagyunk alábbvalók." James Baldwin még hivatkozik angolos nevére, de csak azért, hogy az angolszász eredetű amerikaiak érvelése ellen fordítsa. A Fekete Muzulmánok elvetik angol nevüket és mohamedánt vesznek fel helyette; így lett Cassius Clay-ből, a nehéz-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Budapesti Rundschau

Panner László

1024

Panner László

László Panner: Der Wind

GÁBOR HAJNAL

HARMONIE

Du Gleichgewicht, heilige Harmonie,
welch Klüfte überspannt doch dein Gewölbe!
Der Tölpel sieht nur meinen Gleichmut, sieht
den Weg sich hinziehn, eben und breitlaufend
und ahnt nichts von dem eigensinngen Willen,
der mich zu Gipfeln trug, wo Sonne blitzte,
da tief das Tal im Abend schon versunken.
Wie oft, ach, wollte ich mich müde da
am Wegrand ausruhn im blauweißen Schnee,
um niemehr zu erwachen.

Du Gleichgewicht, heilige Harmonie,
wachsende Flut, Auflodern, leichter Klang
all meiner Stunden, meines heitren Lächelns:
Nichts weiß der Tölpel vom Spießrutenlaufen,
von Sehnsucht hoffnunglos, vom Scheitern, Zweifeln,
verbißnem Neubeginn, bis endlich dieses
Lächeln da ist im abendlichen Zwielicht
schwindender Farben, und nichts von Erfahrung
der Lehre, sich am Menschen zu erfreun.

Du Gleichgewicht, heilige Harmonie!
Schon schau ich dich als Allbeschirmende,
als Maß der Blütenkelche und kristallenen Prismen,
der Sterne auf entfernten Himmelsbahnen.
Und auf des Menschen Antlitz strahlst du wider
und läßt ihn all die dumpfen Triebe von
Jahrtausenden bezwingen, weckst den Willen
zu Neuem, Hehrem und zu Weiserem,
daß einmal auch geringre Qual genüge
anderen, allen, um dich zu erreichen,
dich, hold von der Musik Magie Gewiegte:
friedliches Leben, heilige Harmonie!

Übertragen von Franz Fühmann

meine — bei schwarzem Haar ist das ziemlich selten —, und in der Mitte ihres Schopfes den blassen Ring ihres Wirbels. Als sie noch klein war riß sie immer an dieser Stelle ein Haar aus, bettete es in ihre kleine Faust, steckte den Daumen in den Mund und kitzelte sich mit dem Haar an der Nasenspitze. Nur so konnte sie einschlafen, und da half weder Zanken noch Gutzureden. Im Pubertätsalter bereitete es mir direkt ein physisches Vergnügen, Mitesser auszudrücken. Und meiner Schwester auch. Sie bettelte und schmeichelte, nur damit sie die Mitesser auf meinem Gesicht ausdrücken durfte. Diese matt durchscheinende Tonsur dort in der Mitte des Haares sprach die gleiche Sprache der einsamen und geheimen Freuden des Körpers wie die winzigen bräunlichen Schorfstellen auf meinem Kinn.

„Welches ist Ihre geheime Leidenschaft? Eine, die sie niemandem eingestehen?"

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1971 FEB 13

1021

Panner László

Panner László rajza

TÁJÉKOZÓDÁS

KÉNYSZERZUBBONY NYUGTATÓ

A közelmúltban, s különösen tavaly Franciaországban szakmunkák egész sora tárgyalta a pszichiátria elméletét és gyakorlatát. Fejlődött-e a századok során a gyógyításnak ez az ága? S beszélhetünk-e egyáltalán gyógyításról? Hisz a hagyományos elmegyógyintézet inkább börtönre emlékeztet, ahol a félelem és az erőszak uralkodik. S mi lenne akkor, ha az ápoltak egyszer fellázadnának börtönőreik ellen? A *La Recherche* című francia tudományos folyóirat a legutóbbi elemzéseket ismerteti.

„Gyógyítás erőszakkal" — ez a gyakorlat ma is érvényes. A pszichiátria úttörői időről időre emberségesebb módszereket sürgettek ugyan, de a kezelés csak a kivitelezésben lett tökéletesebb. Ezt a tökéletesedést a modern tudorosokk még mindig szalonképesebb, mint bármelyik hagyományos sokkmódszer, a hidegvizes és jeges zuhany vagy az inzulin-injekció.

A modern kezelés másik megle hetősen vitatott példája a kémia terápia. A negyvenes években úgy gondolták, hogy az újonnan felfedezett gyógyszerek néhány é alatt nyomtalanul eltűntetik az el mebetegségeket. Az utóbbi har minc évben azonban inkább a fel fedezést kísérő optimizmus tűnt e nyomtalanul. A betegek elcsende sedtek ugyan, a régi, embertele kényszerzubbonyt sem kell több használni — mert van helyett sokkal hatásosabb, s még erőszakosabb csillapító: az új vegyszere kényszerzubbony. A nyugtatókka

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Panner László

1967 JUL

VALÓSÁG

1021

Panner László rajza

Leopold Senghor mind mélyebben irracionali
negritude-nek, amely végül az ő értelmezésében n
lizmus visszhangja Afrika földjén.

Franz Fanon a fehérek négerekkel szembeni meg
a negritude-mozgalomhoz; Sartre hatására azonban felismeri, hogy nem lehet be-
zárkózni a négerségbe, mert ez a zajló történelem előli félrevonulást eredményezi.
A fekete, a gyarmatosított csak a történelem valóságában, mély és perzselő harcok
árán nyerheti vissza önmagát. A gyarmatosított népek az erőszak dialektikáján
keresztül alakíthatnak ki egy új típusú humanizmust és szocializmust, amelynek
tartalma kizárólag a harmadik világ sajátszerűségéből fakadna.

Aimé Cesaire fejezi ki legszenvedélyesebben a negritude-mozgalom ellentmon-
dásosságát, a kisemmizett, kiéheztetett és lealacsonyított néger szenvedését, út-
keresését, reményeit és megtorpanásait. Költői hálójában a múltba merült ősi
kultúra kincseit akarja visszaemelni. Megénekli az afrikai négerek lelkületének és
civilizációjának különösségét. Vergődve keresi, megtalálja és újra elveszti a har-
monikus szintézist, amelyben eggyé akarja olvasztani mindazt, ami a legsajátosabb
és legegyetemesebb a négerek sorsában, történelmi múltjában és alakuló jelenében.
Aimé Cesaire-t már a negritude-mozgalom bölcsőjénél ott találjuk. Csatlakozik a
Francia Kommunista Párthoz, eljut a proletariátus világtörténelmi hivatásának
felismeréséhez és elismeréséhez, de 1956-ban szakít a kommunista mozgalommal,
keresi a harmadik világ sajátos útját. Bár botladozva — folytatja a harcot az impe-
rializmus ellen. Megénekli a függetlenné vált afrikai népek reményét, és ecseteli
azokat a veszélyeket és nehézségeket, melyek a függetlenség elnyerése után fe-
nyegetnek.

Aimé Cesaire 1913-ban született Fort de France városában, Martinique szigetén.
Apja kistisztviselő. A középiskola elvégzése után 1931-ben Párizsban tanul tovább
ösztöndíjjal, és bekerül az École Normale Superieure-be.

1934-ben Senghorral és Damas-sal közösen kiadja a L'Etudiant Noir *(A fekete egyetemista)* c. folyóiratot. E folyóirat érdeme volt, hogy egyesítette az Afrikából és az Antillákból jött egyetemi ifjúságot, vitát folytatott társadalmi síkon a kommuniz-musról, irodalmi téren a szürrealizmusról. A folyóirat zászlaja mögött felsorakozott fiatalok fokozatosan távolodtak el a nyugati civilizációtól; a négerség sajátszerű értékeit kívánták felfedezni.

Cesaire a *Fekete egyetemistá*ban harcra szólít a kultúrális asszimilálódás ellen. „Az asszimilálódás, melyet a félelem és a félénkség szült, a megvetésben és a gyűlö-letben vergődik... A vének gyülekezete mondja: asszimilálódás. Mi azt feleljük: újjászületni... Mit akar a fekete ifjúság... Élni. De, hogy igazán éljen, önmagához hűnek kell maradnia... Hogy önmaga lehessen, először is harcolnia kell fajtestvéreiért, akik félnek önmaguk lenni... Harcolni azok ellen, akik ki akarják oltani énjüket. Végül az önmagadért való küzdelemben harcolni kell önmagad ellen is, le kell rom-bolni a közönyt, kiirtani a műveletlenséget és gyökerestől kitépni a szentimenta-lizmust."

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PETŐFI NÉPE

1987 JUN - 4

Panner László

1021

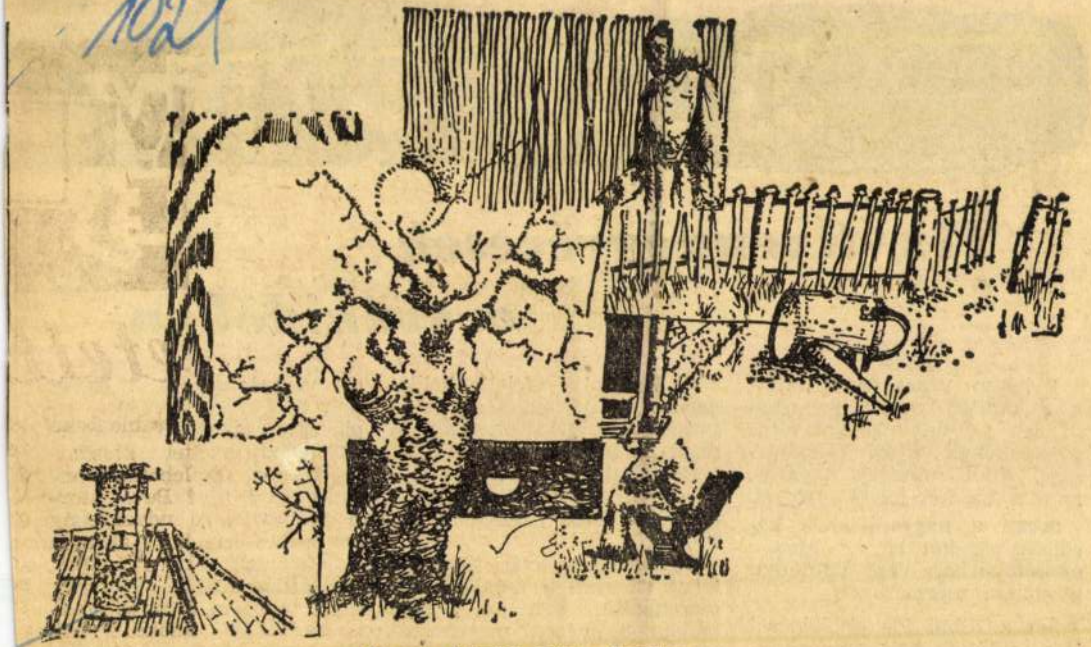

Panner László: Este a kertben.

AMI OTTHO

Tíz–tizennégyévesek a szünidőben

E héten véget ér a tanév, s a tanítás befejezése után minden szülőnek gondot okoz gyermekének nyári elfoglaltsága. Nem mindegy ugyanis, hogy a tíz hét mivel telik el.

Sokan a nagyszülőkhöz kerülnek egy-két hétre. Mások úttörőtáborban vagy üdülőben pihennek, szórakoznak.

Ám a többi idő eltöltéséről is a szülőnek kell gondoskodnia. Legtöbben lehetőséget keresnek és találnak arra, hogy

— Pecázni — felelte boldogan..., majd büszkén hozzátette: a horgászfelszerelést a saját keresetemből vettem!

Gratuláltam neki, sőt a legközelebbi osztályfőnöki órán tanulótársai előtt példaként említettem...

Gyermekeink nyári munkája tehát elősegíti a munka megszerettetését, s a jól végzett munka örömének megismerését.

Foglalkozzunk tehát körül-

rat végigdolgozza!... Két-három hét elég, s akkor még pihenésre is bőven marad idő.

Törekedjünk arra, hogy a gyermekek kellemes, kedves emlékekkel távozzanak a nyári munkából. A szép élményeket szíves-örömest elbeszélik osztálytársaiknak a tanítás megkezdése után. Volt eset: egyik tanulóm oly színes, „kalandos" élményeket mondott el a gyümölcsszedésről, hogy a következő nyáron több társa

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Panner László

ÉLET ÉS IRODALOM
1967 FEB 25

1021

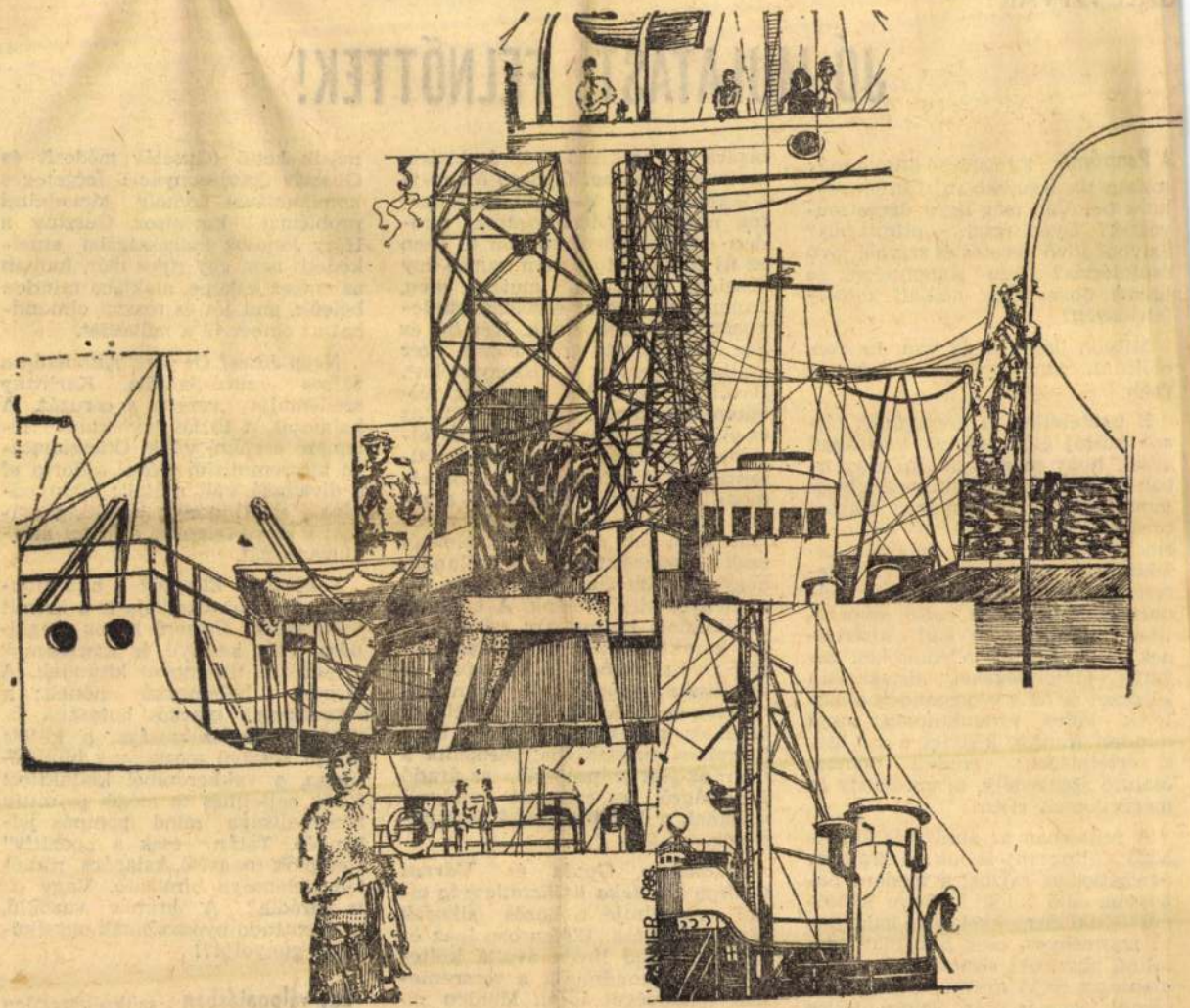

Panner László: Hajó

GÁLL ISTVÁN:

JÓ MULATÁST, FELNŐTTEK!

A Pannónia Filmstúdió önálló műsorban tíz legújabb rajzfilmjét mutatja be. Van még ilyen derűs művészet? Ilyen igazi optimizmus? Szívből jövő nevetés és szívből jövő csúfolódás? Ilyen álmélységek és hamis borongások nélküli komoly felelősség?

Milyen öröm, hogy van. Itt van, előttünk van: egy egész műsorra való.

E tiszteletlen és könnyűnek látszó műfaj előtt akarok tisztelegni azzal, hogy megállapítom: elsősorban az jellemzi a rajzfilmeket, hogy *mondanivalójuk* komoly, magasrendű. Gondolatiságuk bátor és emelkedett. A Filmstúdió egész kollektíváját dicséri ez a tény. Ütközésük, tévelygésük, formai elcsúszásuk (ha volt) belső műhelytitok maradt; nem kell „kísérletnek" kikiáltaniuk félsikereket, zavaros álmélységeket, tisztázatlan közérzet és félig végiggondolt elméletek kétes produktumait; majd minden filmjük kísérlet a szó igazi értelmében: eredeti munka, őszinte szenvedély, új eredmény és megérdemelt siker.

A műsorban az ábrázolás különböző változatait látjuk: a groteszk és szatirikus rajzok, a modern bábosság, álló fotók keverve képzőművészeti elemekkel, lírai hangulatú festmények, csak hangulati tartalmú absztrakt színhatások, dokumentatív erejű gyermekrajzok sorjáznak egymás után. Szinte teljes skálája ez a lehetőségeknek. (A régi sikerekhez hasonló népmese-feldolgozásokat hiányolom.)

tására és sokrétű ábrázolására, melyre *Kovásznai György Napló*-ja a legjobb példa. Régebbi, emlékezetes munkája *(Átváltozások)* minden eredményével tovább él ezen az új filmen. Most nem csupán egy érzelem árnyalatait mutatja meg, hanem egy életkor érzelemkomplexusát varázsolja elénk. Két fiú és egy lány között szövi-bontja ezer szállal az emberi viszonylatokat. Barátság, vonzódás, szerelem, féltékenység, rivalizálás, elragadtatás és ellágyulás, gyermeki játék és felnőttes szenvedély ezer színét villantja fel. A színek és a rajzok elmondják az elmondhatatlant, a zene és a kép sokféle hangulat varázsát idézi fel. A mai fiatalokról ezek a konkrét fotók úgy vallanak, hogy az örök fiatalság tündér tüneményét idézik elénk. A találóan kiválasztott három arc szinte teljes karaktertanulmány a fiatalokról. Óvó-szerető-féltő vallomás ez egy tiszta nemzedékről. Öröm látni őket, és fáj kívül lenni köreiken. Lírai és groteszk képsorok után himnikus magasságba emelkedik a film: az élet szépségéről, az áradó fiatalságról, az ezerarcú világról vallanak a befejező festői kompozíciók.

Macskássy Gyula és Várnai György Tíz deka halhatatlanság című rajzfilmje a közös sikerek újabb állomása. Elsősorban igaz és mélyen zengő lírája avatja költeménnyé. Ökonómiája a versremekek tömörségét idézi. Minden cikornyától ment, leegyszerűsödött stílusa példája lehet az alkotói érettségnek. Klasszikus tökéletességű

másik kettő (Gusztáv módosít és Gusztáv karácsonykor) fergeteges komikumával komoly társadalmi problémát karikíroz. Gusztáv a Háry Jánosok magasságába emelkedett: nem egy típus már, hanem az ember jelképe, alakjába minden belefér, ami jót és rosszat elmondhat az emberről a művészet.

Nepp József Öt perc gyilkosság-a rajzos krimi-paródia. Karinthy szellemujja vezette a ceruzát. A halmozás, a túlzás komikuma leleplező erejűvé válik. Ötletzuhataga megsemmisítő erővel sodorja el a divatossá vált műfajt; könnyedsége kiemeli annak izzadtságosságát; fölénye leleplezi a krimi antihumanitását.

Foky Ottó Ellopták a vitaminomat című bábparódiája is a krimit veszi célba. Újszerű bábos megoldásai (két kesztyű és szerszámok játsszák a történetet) kitűnőek. A tárgyak jellemekké nőnek: a bokszkesztyű mackós butasága és gengszter erőszakossága, a kötött ötujjú kesztyű mozgékony bűnöző-típusa, a vekkerórából kialakított főnök sejtelmes és mégis primitív bonyolultsága mind pompás jellemkép. Talán csak a „pozitív" szereplők (nagyító, kalapács, rádió) jellegtelensége bírálható. Vagy ez is paródia? A krimik vasöklű, mindenttudó nyomozóinak egysíkúságát gúnyolja?!

Egy válogatásban szükségszerűen vannak közepes alkotások is. *Richly Zsolt Indiában* című filmje inkább csak kísérlet, mely színekkel, rajzos formákkal bont fel és illusztrál

Panner László

1967 JUN 25

1021

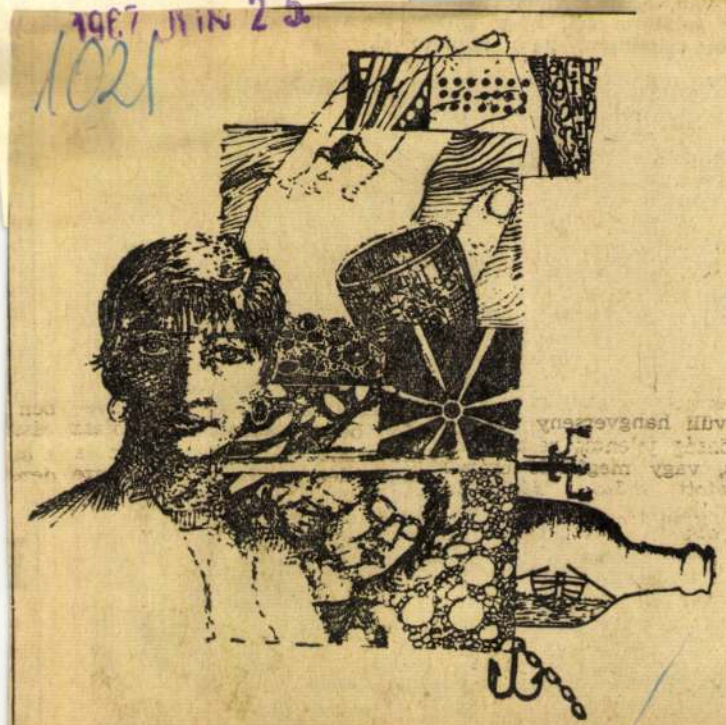

Panner László: Kompozíció.

ból van. Száraz vadkörteából.
Úgy találtam fel, hogy mikor
egyet csináltam, nem kaptam

1968 OKT

Panner László 1021

Panner László

Panner László rajza

séget és nem épülnek a sokkhatásra, hol
sétől. Ez szerinte nehezebb, mint az irónia vagy a rettegés z
hatásában bizonyosan tartósabb lesz. Miroszlav Szkorik (Sz
tartja a magyar művek hagyományőrző jellegét, azt, hogy
tradícióhoz. A matéria zeneisége nyilvánvaló — mondotta
cionális szerepet kap a formálásban is, füllel appercipiálh
(Csehszlovákia) Durkó és Láng művének értékeit hangsúlyo

A magyar zeneanyag tehát jó benyomást keltett. El kell
1966-ban, a fiatal zeneszerzők Jugoszláviában tartott összej
tűnést keltettek a fiatal magyar zeneszerzők művei, olyanny
maguk kérték, legyen Magyarország a következő találkozó helyszíne.
— önnön értékük mellett — annak is köszönhető volt, hogy a bemutatás sorrend
sem bíztuk a véletlenre, műsorunknak volt dramaturgiai vonala és műfajilag is eléggé
változatos volt ahhoz, hogy a darabokat most először halló külföldiek ne fáradjanak
bele az egyhangúságba.

Végezetül a vitákról szeretnék beszámolni. A disputa igen nehezen bontakozott
ki, mert a résztvevők egyrészt nem voltak idegen nyelvtudással megfelelően felvér-
tezve (3 hivatalos nyelv volt pedig!), másfelől otthonról nem is kaptak megfelelő tájé-
koztatást a találkozók menetéről, nem tudták tehát, hogy itt szokásos a hallott művek
megbeszélése. A vendéglátó magyar delegáció a provokatív, szinte már sértő támadá-
sokig bezárólag mindent elkövetett, hogy vitára gyújtsa a vendégeket — napokon át
hiába. Mit sem ért, hogy a jugoszláv „nap"-on e sorok írója rámutatott a művek és az
írásos anyag ellentmondásaira, s utóbbi leplezetlen idealista esztétikájára, vagy hogy
Durkó Zsolt ugyanekkor felrótta az új technikák uniformizált alkalmazását.

A szovjet napon Tomasz Sikorski lengyel küldött joggal, ám a kelleténél kétség-
telenül agresszívabb hangnemben bírálta az írásbeli anyagnak azokat a kitételeit,
amelyek a szovjet zeneszerzők újító törekvéseire vonatkoznak, mondván, hogy a
hallott művek semmiféle újító szándékot nem tükröznek. Barátibb, kevésbé indula-
tos, de tartalmilag hasonló nézeteket hangoztatott Durkó Zsolt és Luboš Fišer is.
Alexander Buzovkin, a szovjet delegáció vezetője higgadtan próbálta megmagya-
rázni, milyen helyet tölt be a mai fiatal szovjet zeneszerzésben Szkorik és Gavrilin

Budapest V., Petőfi Sándor
Telefon: 188-296, 188-307

Panner László

ÉLET ÉS IRODALOM

1965 APR 16

1021

Panner László: Női fej

ÉLET ÉS IRODALOM

16

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

CSERES TIBOR: KR
SOMOGYI TÓTH SÁNDOR:
BAJOR NAGY ERNŐ RIPORTJ

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Telefon: 186-2

VALÓSÁG

1961 MÁR

1021

Panner László

Panner László: Négyen

dosította, és nem csupán a tudományos érdeklőd
tott útbaigazítást.

A magyar társadalom figyelmét idegenek hí
sában Eötvös József így ad hírt a fiának, Loránd
római akadémia matematikus osztálya elnökétől
egyszerre, s melynek tartalmáról most sem tudon
junk. Az elnök tudósít, hogy ugyanezen postá
Rómában kijött olasz biográfiáját küldi, hozzá e
jött biográfikus ismertetést, melyhez Bolyai Já
kisebb munkája szintén fordításban csatoltato
állítólag, a római tudósnak nézete szerint, a legn
század alatt történt. Bolyai munkáját csak Gau
Farkas a dolgozatot közlé... Csak Gauss korres
tott, lettek figyelmessé a tudósok Bolyaira, s miután róla egy [illegible] példányt, mely most
cikk jelent meg *Grunert*ben, nagy nehézséggel megszereztek egy példányt, mely most
olasz és francia fordításban megjelent, és a legnagyobb szenzációt csinálja a matemati-
kusok között. Buoncompagni csak ezért fordult hozzám, mert biztos tudomást sze-
rezvén, hogy a két Bolyai irományai Marosvásárhelyen vannak, három év óta mind
ő, mind a bordeux-i és párizsi akadémiák tízszer írtak a marosvásárhelyi kollégium-
hoz, de még választ sem kaphattak, s most — meg lévén győződve, hogy ily lángész
irományai közt sok becses jegyzet lesz — azért fordulnak hozzám, hogy az irományok-
ra kezemet tegyem, s érdemes részét vagy az akadémiánál adjam ki, vagy nekik en-
gedjem át kiadás végett. És azon ember soha nem volt akadémikus, Erdélyben fél-
bolondnak tartatott, s míg Gauss vele éveken át levelezett, Ausztriában mint genie-
hadnagy penziáltatott; s ha örülünk, hogy nagy matematikust adtunk a világnak:
lehet-e nagyobb bizonysága barbarizmusunknak?"

Az érdeklődő levelek egyikét Battaglini írja a nápolyi egyetemről 1868 szeptem-
berében Szabó Sámuelnek Marosvásárhelyre. A „jeles honfitárs", Bolyai János iratai
után érdeklődik. Sürgősen szeretne felvilágosítást kapni, hiszen csak a tudo-
mányos dicsősége lesz nagyobb Bolyai János hazájának.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Élet és Irodalom

Panner László

1021

1969 MÁJ 10

Panner László: Illusztráció

ÉLET ÉS IRODALOM

19

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

GULYÁS MIHÁLY:

FOLYÓ-ÜGYEK

Siralmas látvány egy folyó, melytől elhúzódnak a vesztüket

A Sajó—Hernád—Tisza évezredek alatt kialakult biológiai egy-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VALÓSÁG
1969

1021 Panner László

Panner László: Hármaskép

Eszmét következetesebben keveset valósítottak meg. F
uralom emlékei közül, melyben nemcsak a megvalósítás iparn
göző, hanem az alapeszme is. Sőt, mindenekelőtt az.

Fatihpurban nem túlzás a mogul korszak „reneszánsz
kísérletéről beszélni. A város nem is annyira Akhbár meglevő,
mának fővárosául épült. Olyan fővárosnak, ahová hindu és m
lyel indulhat kivívni szerencséjét.

Az volt ugyanis Akhbár nagy észrevétele, hogy a valláso
nak. Egy-egy vonásuk elüt, de lényegük rokon. Ez bölcselet
világrengető, mégis ez tette az uralkodót igazán naggyá.

A körülmények miatt, melyek között tétetett. A szente
képviselőjének ajkát hagyta el egy meghódolt és túlnyom
országban. Olyan országban, ahol a más vallásúak mindeddig
zatos-Hitetlenek-Fejére-Legkegyelmesebben-Kivetett-Különadót is kötelesek voltak
megfizetni.

E körülmények között a vallási egyenlőség gondolatának puszta fölvetése is forradalmi tett. Lehetőség arra, hogy a gondolkodás egy hirtelen mozdulattal kirántsa az ortodoxia alól a szent imaszőnyeget. Ami esetünkben egy korai elöregedésre ítélt

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Panner László

1961 JUN 17

1021

Panner László: Kerékpáros

téseknél, sokszor
számadókönyvei, és
aprópénzei.

y az emberek min-
voltak, lyukas zse-
könnyű volt, s mind-
kockát vetni; illet-
denkor gyorsan elve-
eszközből hamar sze-
lett. És mily szeren-
ányok ügyetlenek vol-
az edényt, s a borisz-
atonák, minden időben
z, a falhoz részeg fővel
Vagy nem azért került a
és annyi konyhaedény,
nyi tört cserép?

t, nevet, gyakran évszá-
a kincstárak mindegyre
ŏle, fémje viszont mara-
mi pedig rohamosan fogy,
andó, kézi munkával fo-
tömegtermelésben szün-
kulást mutatnak anyagok,
k. Pénzéről szinte minden
ől majdnem minden év-
.

em a ritka és drága lele-
azítást, hanem az itt-ott
esett, hulladékba került,
ett aprópénz segíti a ré-
lombra hajított cseréptör-
ó, törött lábas, repedt té-

világ dicsősége. A ré-
aragott követ, település-
halotton ruhát, ékszert,
nem egyszer akkor a leg-
métdombra lel. Jobb egy
hozzátartozó ház nélkül,
ozzátartozó hulladékgödör
stílusa alapján nehezebb
n, mint a padló alatt lelt
prok alapján. Az ékszer
abeli ember művészeté-
modoráról, a ruha a di-
nűvesiparról, valamennyi
kereskedelmi viszonyai-
a pedig a hitvilágot tük-
t evett ez az ember, és
szerezte meg, hogy mi-
t élt, s vadászott-e in-
n részesítette-e a háziasí-
latokat, ezt legpontosab-
ról lehet megállapítani.
dványából odakerült ga-
tt csontjaikról felismert
latokat szolgáltatnak az

életkörülmé
más módo
legalábbis
hitelesíthetők.

●

Emlékszem, nem én voltam az egyetlen, aki tavaly *A magyar művészet ezer éve* kiállítás anyagából MS mester remekművei mellett, talán a budai vár ásatásain előkerült kályhacsempékben gyönyörködtem leghosszabban. S most Gerevich László *A budai vár feltárása* című könyve tanít meg, ébreszt rá arra, hogy akárhány eleven leírása készült is az évszázadok folyamán a később elpusztult Zsigmond- és Mátyáskori palotáknak, néhány dúlt alapfal, faragott kő, legfőképpen pedig a nagy mennyiségű csempetöredék ad legbiztosabb támpontot, ha múltunk e kincseit magunk elé próbáljuk idézni. S hogyan fogadjuk el forrásértékűnek, amit külhoni követek valamelyik király személyiségéről, politikájáról írtak haza jelentésükben, ha kapukról, udvarokról, amiken áthaladtak, szobrokról, amiket láttak, termekről amikben várakoztak, tárgyaltak és mulattak, úgy emlékeznek meg, hogy a mai kutató bosszankodva és csodálkozva állapítja meg leírásaik ingatagságát vagy éppen tévedéseit.

●

Tollforgató vagyok. Tisztelnem kell a mesterségemet. De éppen mert belülről ismerem az írás nehézségeit és buktatóit, megnyugvással, elégtétellel tölt el, ha látom a modern régészet és történelemtudomány szentségtörően makacs kételkedését a leírottakban, s ha megismerkedem empirikus segédtudományaik növekvő jelentőségével, eredményeivel.

A drapériás, koturnusos történelemszemlélet nemcsak azzal táplál felesleges illúziókat, ha egyes csaták, hősök vagy gondolatok szerepét túlértékeli, ha vágyat s lehetőséget összekever. Hanem akkor is, amikor például azt sugallja, mintha Mátyás építkezései, szinte varázsszóra teremtették volna oda a reneszánsz csodáit Budavárába. Egy-egy uralkodó akarata, pénze és ízlése persze sok mindent meghatározott. De a történelem aprópénze inkább lassú, uralkodóról uralkodóra öröklődő, háborúktól és tűzvészektől zavart építkezésről szól. Kézről kézre adott vakolókanálról és kőfaragó vésőről. Amit nemcsak azért érdemes megemlíteni, mert így történt, hanem mert jelképnek is szép és igaz.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Panner László

1968 MÁJ 17

1021

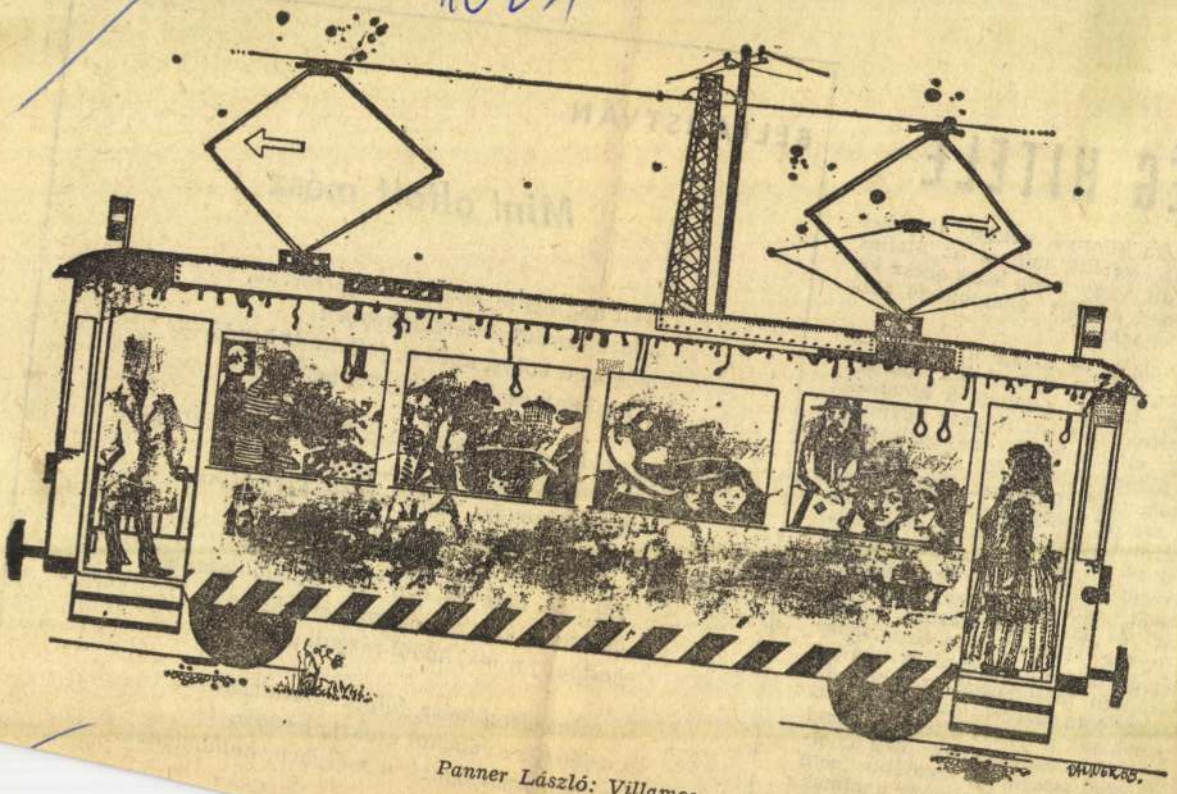

Panner László: Villamos

SÉG HITELE

ez nem könnyű, nekem tizenkét évembe került, míg ez az átállás sikerült, vagy pedig lehet egész jól baloldali polgári álláspontról nézni a világot."

A dolog — illetve a műfaj —, természetéből következik persze, hogy bőven találunk a kötetben ellentmondásokat is, azaz egymásnak ellentmondó tényközléseket és főként egymásnak ellentmondó értékmegállapításokat. Fenyő Miksa szerint például Osvát volt az abszolut szerkesztő, századok múlhatnak el, míg párja akad; Lukács György viszont „szívből utálja" Osvát „előkelő konzervativizmusát" és tanulmányozásra ajánlja Herczeg Ferencről és Szomaházy Istvánról írott elismerő kritikáit a testetlen legendákkal szemben. És ez így van rendjén: ezek az ellentmondások a közlés hitelét és ezzel a kötet értékét növelik. Meg az olvasmányosságát is, legalább nem lesznek a Nagy Emberek unalmas, kanonizált szentekké, fejük fölött a tökély glóriájával. De az már nincs rendjén, hogy míg az Adyról szóló emlékezéseket a szerkesztő

BELLA ISTVÁN:

Mint oltott mész

Mint döglött ló, bomlik a nyárfaerdő,
a laza bordák, letört águegyek
mögött a völgy, nyitott, fölhasadt bendő —
a keskeny utak megfagyott belek.

És eldobált mankók, kapcák, fölhasadt árnyak,
szalmába tekert éj, és vizelet-
-meleg homály, nagy mezők, borostásan,
fagyott lábujjak, püffedt gyökerek.

Tél van. Egy kút, egy kert. Foszló kazalra
bámul a világ végén egy barackfa,
hallgat farönk, hóból sárgáll a nap —

s mint oltott mész, folyik a farakásra
a fény, s az ágakat csontig lerágja,
s még nyöszögnek a mélyben, hullámlanak.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VALÓSÁG

1968 XII/6
Panner László

1021

Panner László: „Elindultunk tavasszal"

— A baloldali értelmiségi, [illegible]
semleges.

— A disszidens sportoló és a

— kis-nyilas cipész a legkevésbé rokonszenvesek.

Ugyanígy lehetne értékelni a feljebb bemutatott semleges és neg
inkább közöljük azt a táblázatot, amely abszolút számokkal fejezi ki

Az életutakra adott szavazatok megoszlása

Életút	Pozitív	Semleges	
1.	89	309	
2.	742	109	
3.	739	109	18
4.	669	196	22
5.	366	376	118
6.	42	264	563
7.	374	295	187

A három kategória egybevetésével az *abszolút sorrendet* így lehet megállapítani:

2. 3. 4. 5. 7. 1. 6.

Ez a sorrend csekély eltéréssel megfelel a rokonszenv-skálának, mindössze az 5. és 7. életút cserélődött fel. Az abszolút skála és ellenszenv-skála (hátulról visszafelé olvasva) majdnem identifikálódnak. Annyi csupán a különbség, hogy az abszolút skálán az első helyet elfoglaló falusi tanító, mivel egy ellenszenvet kifejező szavazattal többet kapott, nem az utolsó, hanem az utolsó előtti helyet foglalja el az ellenszenv-skálán. Ez egyébként teljesen elhanyagolható különbség. Ezért teljes nyugodtsággal kijelenthetjük: abszolút skálánk mind a pozitív, mind a negatív értékeket egyértelműen kifejezi, ami alatt azt értjük, hogy azok a típusok, amelyek a legszimpatikusabbak, azok egyben a legkevésbé ellenszenvesek és fordítva. Ez triviális kijelentésnek tűnik, de a válaszolóknak még három kategóriája van — semlegesek, nem válaszolók és nem értékelhetők —, ami megzavarhatná az abszolút skála két ellentétes pólust magában foglaló tartalmát. (A nem válaszolók száma egyébként összesen 229, a nem értékelhető válasz pedig 16.)

A Veszprém megyében élő mintegy 900 megkérdezett véleménye szerint tehát társadalmunkban *alapvetően pozitív típusnak számítanak* a 2-es, 3-as, 4-es életúton járó emberek, negatív típusok a 6. és 1-es. (Bár az 1-es csak semlegesbe hajlóan negatív.) Az 5. típus pozitívba hajló semleges. A 7. semlegesbe hajlóan pozitív.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Panner László

1968 AUG 26

1021

Panner László: Illusztráció

BOLDIZSÁR IVÁN:

WROCLAW, 1948

Részletek egy húszéves naplóból

(Érkezés a városba.) Még világosban érkeztünk, de beesteledett, mire Hegedüs Gézával elindultunk be, a városba. Azazhogy először a város szívéből kifelé mentünk, a volt mezőgazdasági akadémia épülete felé. Ez volt az egyetlen épen maradt ház a háború után, mondja Borejsza, a lengyel főtitkár, az értekezlet fő szervezője.

A csúf épületen sok zászló, a mienk is. Kapuján és golyóütötte falain soknyelvű felírás: „Értelmiségi világkongresszus a béke védelmére". Alig három éve van vége a háborúnak. H. G.-vel igyekszünk, mint mindig idézőjelben beszélni, de most nem megy. „El fogják hinni a fiaid", kérdezi H. G. „ha majd húsz év múlva megkérdezik, hogy három évvel azután..."

Már bent jártunk a városban. Foghíjas utcák, gyér világítás. „Nem rosszabb, mint Pest volt 45-ben", mondjuk. Azután egy utca végén hirtelen sötétség fogad. Nem is sötétség: több annál. A semmi. Fekete falak. Homlokzatok, amelyek mögött nincsen épület. Árkok, téglatörmelék. Szögesdrót-akadály. Nincs tovább. Ez volt a belváros. Az óváros. A híres kora-reneszánsz országház. A fogadó, ahol Mátyás király a „boroszlói asszonyt" ölelgette. Semmi sem maradt belőlük. A belváros megközelíthetetlen. L[illegible]

hallgatóságból. Egy szőke fiatalember angolul közbevág: „Kérdezzük meg Joliot-Curie-t". Igen, ő is itt van feleségével, Irène-vel együtt érkezett.

A résztvevők névsorából össze lehetne állítani korunk szellemi „Ki kicsodá"-ját. Képeslapokban sokszor látott arcok elevenednek meg: Ilja Ehrenburg, Julien Benda, Andersen-Nexö, Max Pechstein, a német festészet nagy alakja. Bontempelli és Vittorini, Julien Huxley, az UNESCO vezérigazgatója, Haldane és Prenant professzorok, Pudovkin, Fagyejev, Solohov. Autoramokat gyűjtök a fiamnak. Czóbel Béla, akit a francia küldöttség is beltagként üdvözöl, rajzol is nekem valamit. „Menj, kérj Picassótól is." Jó lenne. De Paul Éluard-tól kapok jellegzetes aláírást: mintha két keresztbe tett kard volna a keresztnév és a vezetéknév utolsó betűje. Amikor figyelmeztetem rá, azt mondja: „A szeretetnek is van fegyvere."

(A vita.) A vita nehezen indult. Az értekezlet szervezői, lengyel és francia értelmiségiek, nem gondoskodtak napirendről és tárgysorozatról. Eleinte mindenki érzelmeiről beszél. Szép mondatok hangzanak el. Feljegyzem Ehren-

meglincselnek, az egyetemes emberi kultúra egy darabja omlik össze és az egész emberiséget ütik arcul."

Utána, mintegy szavai illusztrálására a máskor szótlan Picasso lépett a mikrofon elé és vádolta a chílei kormányt, hogy üldözi Pablo Nerudát. A. J. P. Taylor, oxfordi és Geoffrey Barrachlough cambridge-i történelemtanárok Toynbee-vel vitatkoznak és a háború elkerülhetőségének, vagy elkerülhetetlenségének kérdését taglalják. Lukács György valóságos esszét olvas fel „Fasizmus és demokrácia" címmel. Ő is és mások is néven nevezték az amerikai imperializmust, mint a béke veszélyeztetőjét.

A második napon és főképpen a harmadikon, a kongresszus önmagára talált. Majdnem mindenki egyetértett abban, hogy az értelmiségi nem zárkózhatik el a közélettől. Politizálnia kell, még akkor is, ha jobban szeretne csak regényt írni, képet festeni, vagy laboratóriumban dolgozni.

(A közös nyelv.) Persze, hogy Ehrenburg lelt rá a leghelyesebb kifejezésre: „Közös nyelvet találtunk". Mindenki érezte, hogy valami elkezdődött Európa és talán nemcsak Európa történetében. Az

ÉS
IROD

IRODALMI ÉS P

MARGÓCSY JÓZSEF:

MAGYAR

Körülbelül tíz éve, a humán-reál tagozatok megkülönböztetésének megszüntetése után, bizonyos gimnáziumok néhány osztályában különféle tagozatokat vezettek be.

Először nyelvi szakosítással kísérleteztek, s ezek sikere után egy-[illegible] több természettudományi tago-[illegible]ítettek enge-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM
1968 AUG 24

BOLDIZSÁR IVÁN:

WROCLAW, 1948

Részletek egy húszéves naplóból

(Érkezés a városba.) Még világosban érkeztünk, de beesteledett, mire Hegedüs Gézával elindultunk be, a városba. Azazhogy először a város szívéből kifelé mentünk, a volt mezőgazdasági akadémia épülete felé. Ez volt az egyetlen épen maradt ház a háború után, mondja Borejsza, a lengyel főtitkár, az értekezlet fő szervezője.

A csúf épületen sok zászló, a mienk is. Kapuján és golyóütötte falain soknyelvű felírás: „Értelmiségi világkongresszus a béke védelmére". Alig három éve van vége a háborúnak. H. G.-vel igyekszünk, mint mindig idézőjelben beszélni, de most nem megy. „El fogják hinni a fiaid", kérdezi H. G. „ha majd húsz év múlva megkérdezik, hogy három évvel azután..."

Már bent jártunk a városban. Foghíjas utcák, gyér világítás. „Nem rosszabb, mint Pest volt 45-ben", mondjuk. Azután egy utca végén hirtelen sötétség fogad. Nem is sötétség: több annál. A semmi. Fekete falak. Homlokzatok, amelyek mögött nincsen épület. Árkok, téglatörmelék. Szögesdrót-akadály. Nincs tovább. Ez volt a belváros. Az óváros. A híres kora-reneszánsz országház. A fogadó, ahol Mátyás király a „boroszlói asszonyt" ölelgette. Semmi sem maradt belőlük. A belváros megközelíthetetlen. Le kell rombolni ahhoz, hogy majd felépíthessék. Wroclaw városa szinte színpadi tökéletességű környezet egy olyan értekezlet számára, amelyen a béke védelméről fogunk tárgyalni.

Elhatároztuk, hogy másnap visszajövünk és megnézzük világosban is. Nem jutottunk hozzá. Megkezdődött a vita, a beszélgetés, az egyetértés és sokszor az összecsapás is arról, hogy ne pusztuljanak el a megmaradt reneszánsz és nem reneszász épületek Európában.

(Reggeli seregszemle.) Tíz órakor kellett volna elkezdődnie az első ülésnek, de erről szó sem lehet. Régi ismerősök ölelik és csókolják meg egymást, ha déliek vagy oroszok, ráznak kezet, ha Európa északibb vagy nyugatibb tájáról jöttek. A mi küldöttségünk kap ölelést is, csókot is, félszegen adjuk vissza vagy mímeljük és szorongatunk inkább kezet. Negyvenöt ország ötszáznál több küldötte: számnak is szép, de súlyban sokkal több. Az egyik folyosón megreked a forgalom. Ágaskodom, és az embergyűrű közepén egy alacsony, kopasz férfit látok, nyakát keményen tartja, és szeme fekete és mégis világít. Picasso. Nem hittem, hogy el fog jönni, de még ennél is többet tett: elhozta új kerámiaműveit, és egy mellékteremben kiállította. Bejutni lehetetlen.

Lukács György Anna Seghersszel és Ernst Fischerrel ül egy sarokban. Körülöttük akkora hallgatóság, hogy az első sorban állók leguggolnak, így a többiek is jobban látnak és hallanak. „Be kell bizonyítanunk, mondja Lukács, hogy Nietzschétől Simmelen, Spengleren és Heideggeren át egyenes út vezet Rosenberghez és Hitlerhez." Ernst Fischer Bergson és Ortega nevét is említi. „Amíg fennáll az amerikai atom-monopólium..." — szól közbe valaki a hallgatóságból. Egy szőke fiatalember angolul közbevág: „Kérdezzük meg Joliot-Curie-t". Igen, ő is itt van feleségével, Irène-vel együtt érkezett.

A résztvevők névsorából össze lehetne állítani korunk szellemi „Ki kicsodá"-ját. Képeslapokban sokszor látott arcok elevenednek meg: Ilja Ehrenburg, Julien Benda, Andersen-Nexö, Max Pechstein, a német festészet nagy alakja. Bontempelli és Vittorini, Julien Huxley, az UNESCO vezérigazgatója, Haldane és Prenant professzorok, Pudovkin, Fagyejev, Solohov. Autoramokat gyűjtök a fiamnak. Czóbel Béla, akit a francia küldöttség is beltagként üdvözöl, rajzol is nekem valamit. „Menj, kérj Picassótól is." Jó lenne. De Paul Éluard-tól kapok jellegzetes aláírást: mintha két keresztbe tett kard volna a keresztnév és a vezetéknév utolsó betűje. Amikor figyelmeztetem rá, azt mondja: „A szeretetnek is van fegyvere."

(A vita.) A vita nehezen indult. Az értekezlet szervezői, lengyel és francia értelmiségiek, nem gondoskodtak napirendről és tárgysorozatról. Eleinte mindenki érzelmeiről beszél. Szép mondatok hangzanak el. Feljegyzem Ehrenburgét: „Azt mondják, hogy a fegyverek között hallgatnak a múzsák. A mi dolgunk, íróké, művészeké, tudósoké, hogy beszéljenek a múzsák, mert akkor hallgatnak a fegyverek." Aimé Césaire, a martinique-i néger író, túlmutat Európán: „Amit tőletek kérünk, nyugati értelmiségiek, ez: győződjetek meg és győzzétek meg honfitársaitokat arról, hogy az emberiség ügye és a szabadságé is, egy és oszthatatlan. Hogy valahányszor egy vietnami elesik, egy madagaszkárit megkínoznak, egy zsidót megbántanak, egy négert meglincselnek, az egyetemes emberi kultúra egy darabja omlik össze és az egész emberiséget ütik arcul."

Utána, mintegy szavai illusztrálására a máskor szótlan Picasso lépett a mikrofon elé és vádolta a chilei kormányt, hogy üldözi Pablo Nerudát. A. J. P. Taylor, oxfordi és Geoffrey Barrachlough cambridge-i történelemtanárok Toynbee-vel vitatkoznak és a háború elkerülhetőségének, vagy elkerülhetetlenségének kérdését taglalják. Lukács György valóságos esszét olvas fel „Fasizmus és demokrácia" címmel. Ő is és mások is néven nevezték az amerikai imperializmust, mint a béke veszélyeztetőjét.

A második napon és főképpen a harmadikon, a kongresszus önmagára talált. Majdnem mindenki egyetértett abban, hogy az értelmiségi nem zárkózhatik el a közélettől. Politizálnia kell, még akkor is, ha jobban szeretne csak regényt írni, képet festeni, vagy laboratóriumban dolgozni.

(A közös nyelv.) Persze, hogy Ehrenburg lelt rá a leghelyesebb kifejezésre: „Közös nyelvet találtunk". Mindenki érezte, hogy valami elkezdődött Európa és talán nemcsak Európa történetében. Az első este, a háborúból visszamaradt, drótakadállyal körülzárt romváros előtt tudtuk, mit nem akarunk. A harmadik nap estéjén azt is tudtuk, hogy valami újat kell gondolatilag létrehozni és ez nem más dolga, hanem azoké, akik itt vannak Wroclawban, és felismerték, hogy összetartoznak.

Az első este nem feleltem H. G.-nek, amikor fiaimat emlegette. Most már úgy éreztem, hogy fogok tudni válaszolni a kérdéseikre. Wroclaw gondolati kincséből még sokáig fogunk élni, mondtam G.-nek.

XII. ÉVFOLYAM 34. SZÁM.

Panner László: Illusztráció

zegek

miatt hamarosan minden komolyabb vasúti szerelvényen megraknak itallal egy második fülkét is. Előbb félig, aztán, az igényrobbanás stádiumában, szintén tetőig. Nekem úgy tetszik, hogy a szeszipari és szeszkereskedelmi erőfeszítés ma herkulesi, holnap gigantikus lesz. Gépesített hadosztályok száguldoznak a sörraktárak és a

tésemben megerősít, hogy sörhiány, például, bárhol lehet, de pályaudvarokon, vonatokon szerfölött ritka. Megerősít még, hogy a vasúti részegeskedés sokakat aggaszt, az utasok italellátása viszont senkit, mert az bőséges és pontos. Évek óta szinte szakadatlanul hallok a vasúti részegek gyarapodó botrányairól, baleseteiről, összerondított vasúti kocsikról. Ha utazom, észlelek ilyesmit. És észlelem, hogy szépülnek a pályaudvari talponállók, több a szerelvényeken a büfé. Devernyázás-ügyben csak óvatos, szemérmes szavak hangzanak el,

riférián hathatnának, hogy sínek közt tántorgó szeszkazánokat és kötekedőket, rendbontókat meggyőznének.

●

Célom azonban nem az, hogy megoldjam a pályaudvari részeg disznók problémáját. Sarokba húzódva szoktam utazni, és csak eszembe jutott, hogy voltaképpen mitől is részegedik le egyre több szomjas ember, és miért is randalírozik egyre több részeg azon a távolsági vonaton, amelyen ülök? Ha tudniillik meg akarnám oldani a problémát, egyszerűen azt mondanám, hogy pályaudvarokon, vonatokon szesztilalmat kell elrendelni. Akinek annyira kell, cipeljen butykost, demizsont. Különben meg, vízcsap van elég. Van szódavíz, Bambi, Coca-Cola. Kész.

ISSZAJÁRNAK

film.

ÓZSEF

László

oor

ERMANN KÁROLY

Szirtes Ádám, Bánhidy László,
nre, Harkányi Endre, Raksányi

SZTUS 29.

Panner László

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

VALÓSÁG
Budapest

1970 9
1021

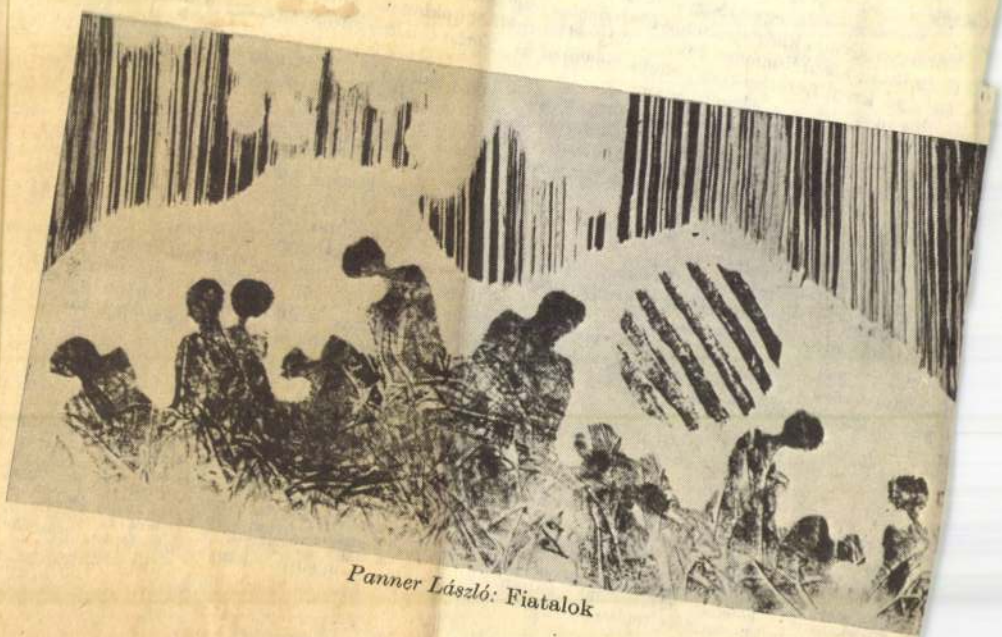

Panner László: Fiatalok

emekké kell összeállniuk, amelyek szerves evolúció
alakítják az egyetemeket. (Szentágothai professzor
rtikálisan integrált oktatásának bevezetését javaso
tszámú hallgatócsoporttal.[2])

A közgazdasági egyetemen radikálisan csökken
velték a gyakorlatok, szemináriumok arányát, nem
eznek a koncentrált, egy időegységben csak egyetle

Több egyetemen kísérleteznek a lépcsőzetes, ágaza
zaktechnikusi, a stúdiumokat tovább folytatva mérn

De ezen kívül feltétlenül el kellene tervezni és kísérletekben kipróbálni a
gyszakos oktatást a tanárképzésben;
mindenütt racionalizálni kellene mennyiségileg a tárgyak terjedelmét, meg kellene valósítani
a hagyományos tanszékek sokkal termékenyebb együttműködését, az összehangoltabb oktatást;
állandóan korszerűsíteni kellene a vizsgamódszereket;
be kellene vezetni a hároméves aspirantura-rendszert, és ennek alapján sokkal tervszerűbbé
enni a káderutánpótlást;
mindig a gondolkodtatásra, a gondolati csomópontokra kellene koncentrálni a tankönyv
ömlesztett adatai helyett;
ki kellene dolgozni az oktató és nevelő munka ellenőrzésének módjait;
sürgősen biztosítani kellene a kiscsoportos oktatás személyi és tárgyi feltételeit.

Általában: az egyetemeken gondolatokban és tettekben sokkal intenzívebben kellene keresni
a továbblépés reális útjait. Az új egyetemi törvények a szélesebb körű egyetemi önállóság
biztosításával nem állítanak akadályt a kísérletező kedv útjába: és sokkal jobb ma az evolúció
lépésein gondolkodni, mint az esetleg hirtelen nyakunkba szakadó revolúciós igényeket kielé-
gíteni.

JEGYZETEK

1 Dr. Szentágothai János: Reform vagy az oktatás forradalma? Felsőoktatási Szemle, 1970 február.

2 A sussexi (Anglia) vertikálisan szervezett minta-egyetemről és a francia reformokról a Köpeczi Béla által szerkesztett *Reform vagy forradalom?* című tanulmány- és dokumentum-kötetben olvashatunk. (Kozmosz könyvek, 1970.) Köpeczi Béla írja bevezető tanulmányában a sussexi egyetemről: „Itt megszüntették nemcsak a tanszéki, hanem az úgynevezett departament- (tehát intézeti) szervezetet is, és a tudományok több ágát összefogó tagozatokat (school) hoztak létre. Ez elősegíti a több tudományágban való képzést, egy fő- és több melléktárgy összefogott tanítását." A francia reformról: „Szervezetileg fontos változás,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR IFJUSÁG

1969 OKT 24

1021

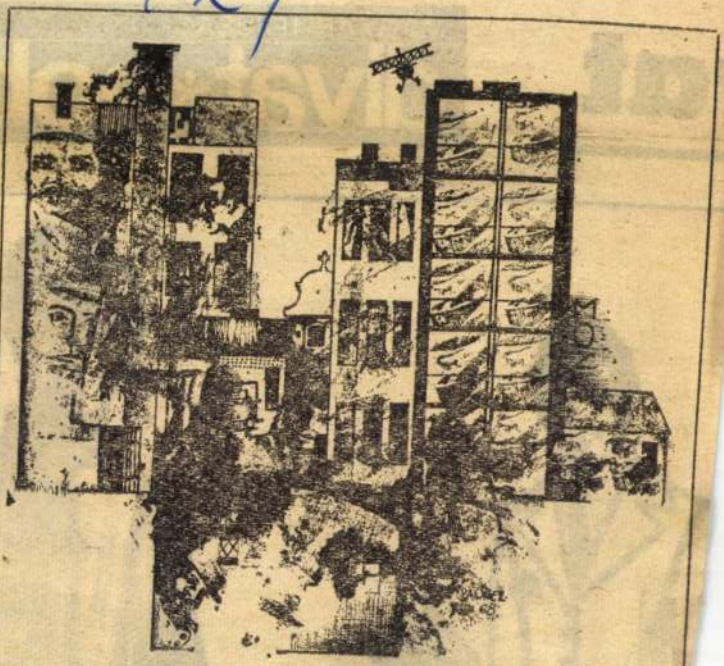

Pamer László: KISVÁROS

vat

MAGY

di

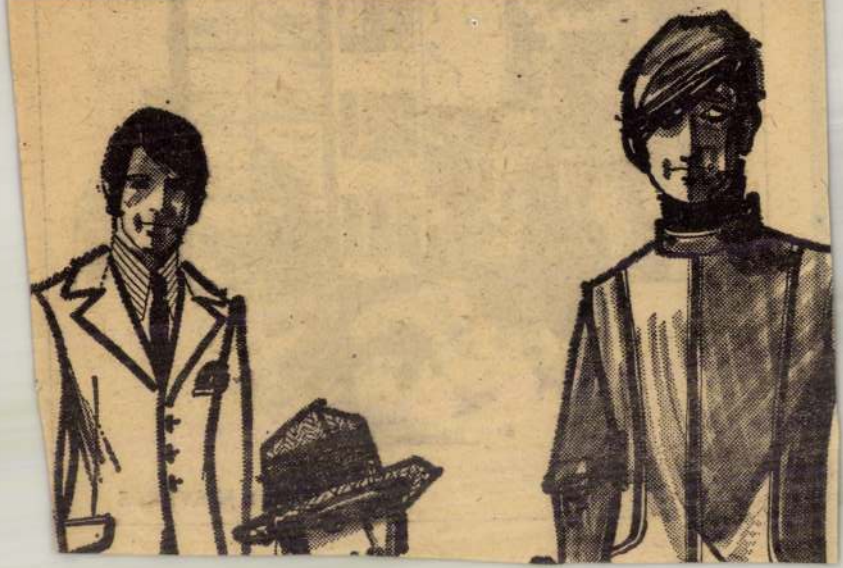

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Panner László

1968 FEB 2 4

1021

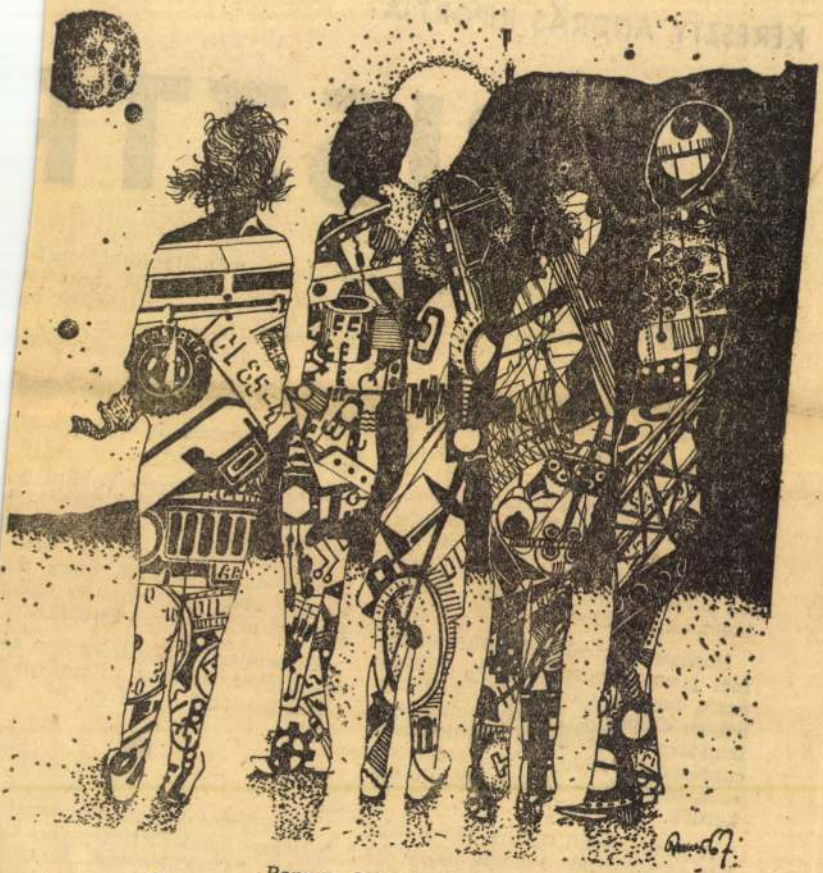

Panner László: Öten

KERESZTY ANDRÁS RIPORTJA:

BISZTR

A pénztárosnő ujjai a gép gombjain zongoráznak. Bablelves füstölt hússal 5,50, túrós tészta 4,30. Gulyásleves 8 forint, kenyér 30 fillér. Dupla adag krumplis tészta 6 forint. Székelykáposzta 10,50, egy kenyér 30 fillér...

Már nem emlékszem, kinek a címére adtam föl Bulgáriából a képeslapot, csak a szövegét tudom: „Hatalmas étvágyuk lehet a szófiai embereknek. Minden ötödik lépésnél árulnak valami ennivalót: kis kolbászkákat, aludttejet, csokoládét, káposztalevest..."

Hazatérve, kicsit felfrissült szemmel járva a pesti utcákat, vettem észre, hogy a város szívében hány helyen csábítják gasztronómiai kalandokra a járókelőket. Éttermek, cukrászdák, hidegbüfék, eszpresszók, bisztrók — és önkiszolgáló étkezdék.

A pénztárosnő ujjai a gép gombjain zongoráztak. Pirított máj 10,60, egy kenyér 30 fillér. Lekváros de- füstölt hússal

nem lehet megállapítani, mifé Jár ide egy főmérnök káposzt tésztát enni. Otthon a felesége ne főz, mert ki nem állhatja — ő szont imádja. És jönnek segédmu kások, akik fizetésnapkor végi eszik az étlap legdrágább étele

Székelykáposzta 10,50, két keny 60 fillér.

— Én is itt eszem. Sokkal jo a koszt, mintha magam főznék. N nek kotyvasztanék otthon? Kine Nincs türelmem másfél órát konyhában pepecselni, hogy azt tíz perc alatt bekapjam az egész Egyedül nem élvezet az étel.

Elmosolyodik. Kacér ránc a szá szögletében, mintha valami pajz tréfát mondott volna el.

●

Beszélgetni kellene. Az asztaln hatalmas termetű férfi nyeli szap rán a disznópörköltet, kezében kés, a villa nevetséges gyerekjáté

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

VALÓSÁG
Budapest

1969

Panner László: Kettős kép

misszum árán elérhető lélegzetvétel, illetve a ke
a helyzet változása következtében a magyar és
vetlen egybeesésére vonatkozó eredeti stratégi
követelte. A Forradalmi Kormányzótanács ere
szovjet Vörös Hadsereg gyors előrenyomulására
védelmének és fennmaradásának lehetőségét. A
ban késett, és Lenin, valamint a szovjet vezetés
forradalom vezetése júniusban távolabb került
közvetlen kapcsolat lehetőségétől, mint volt má
lentette, hogy nagyobb mértékben kellett számol
zéssel, az osztrák és csehszlovák munkásság forradalmi megmozdulásának lehetséges
ösztönzésével, s a lehetséges kompromisszum árán elérhető lélegzetvétel és az ez alatti
belső konszolidáció kombinációjával.

A Vörös Hadsereg június közepére elért pozíciói és a hadsereg kiváló szelleme kedvező kiindulópontot biztosított a stratégia szükséges módosítására, az átdolgozott hadműveleti tervek alapján a nyugat felé fordulásra, a forradalom — akár harcok, akár tárgyalások révén — aktív védekezés útján való megszilárdítására. A hadműveleti vezetésnek erre kidolgozott intézkedési terve volt. A III. hadtest parancsnoksága június 9-én azzal a javaslattal fordult a Hadseregfőparancsnoksághoz, hogy vál-

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Panner László

ÉLET ÉS IRODALOM
1983 OKT 28

1021

Panner László: Illusztráció

SIMONYI IMRE:

Tizenhét groteszk

Kezdet és vég

Csakugyan — minden kezdet nehéz.
Ezzel szemben bizonyos megnyugvást ígér
hogy minden vég
már csupán valamicskével nehezebb.

Baráti kérés

Ha valami mondanivalód akadna:
százszor is fontold meg mielőtt
végképp elhallgatnád barátom.

Virágének

Virág a virágágyásban.
Ágyamban volt virágszálam.
A virágágyást felástam.
Virágszálam másik ágyban.

Utam vége

Odáig jutottam csupán amennyi
utat félkedvvel meg lehet tenni.
Másik felét meg végig hevertem
az árokparton. — Időm ne teljen
mégse mihasznán; az árokszélen
az Út Végéről dalt fütyürésztem.
Fütyültem rája útszéli nótát.
Út Vége? — Micsoda útszéli valóság!

Fohász

Istenem! ha szeretsz hát a rosszra
vezess — fohászkodott a falurossza.
A rosszlányokat vezéreld a jóra:
velem való éji találkozóra.
Segedelmeddel hogy a rossz így jóra
fordulhassék. S a jórafordulókra
úgy tekints: (miként írva) az Úrnak kel
egy-két megtérő mint száz erényesek.

Panner László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR IFJUSÁG

1969 AUG 15

1021

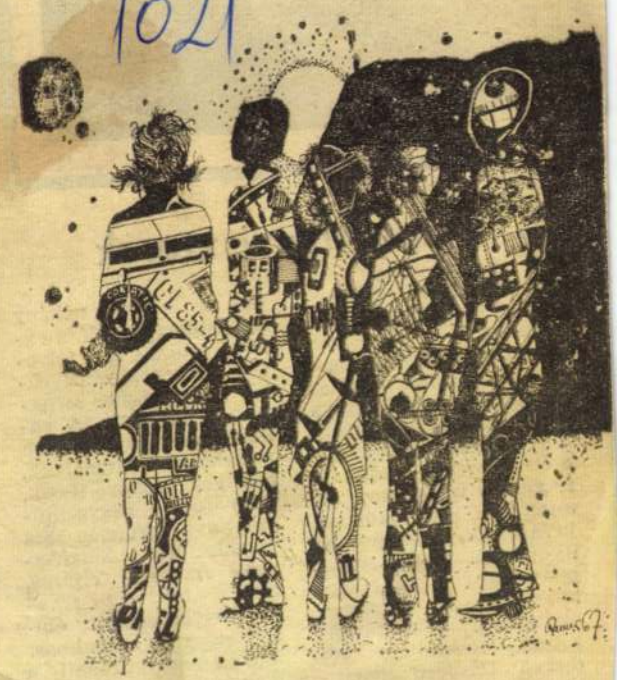

Panner László: ÖTEN

Papír-tranzisztorok

A vékony rétegből készülő tranzisztorokhoz alátétként általában olyan törékeny anyagokat használnak, mint az üveg, a korund vagy a kvarc. Ezeket az alátéteket polírozni kell, mielőtt felviszik rájuk a félvezető bevonatot. Az amerikai mérnökök azt javasolták, hogy az ilyenfajta tranzisztorok gyártására alátétként használjanak rugalmas anyagokat: acetátcellulózt, fémfóliát, sőt durva felületű papírt. Az egyik tekercsről a másikra folyamatosan felgöngyölődő alátétszalag egy vákuum berendezésen halad át

ban a szalag néhány másodpercre leáll, s ekkor kerülnek rá a félvezető rétegek, amelyekből a tranzisztor struktúrája kialakul. A vákuumkamrában olyan maszkokat használnak, amelyek lehetővé teszik, hogy egy négyzethüvelyknyi területen 658 tranzisztort készítsenek. Az új eljárás, amely integrált tranzisztor-rendszerek előállítására is alkalmas, lényegesen csökkenti a szennyeződés valószínűségét.

Ezek a tranzisztorok 1,5 milliméter

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1969 OKT 17

1021

Panner László: Illusztráció

bírálataiban is érvényesü
tikusi tendencia. Eszeri
Harold Pinter mindegyre
munikáció lehetetlensé
Edward Bond pedig „me
tellektuális" színműíró. A
műtermésben érdekes, el
áramlatok örvénylenek.
dig tartja hadállásait a
tumokra épülő, historik
let, amely a szerzői fantáziának

óky Mária: Vázlat Grünewaldhoz

Abel Pann (Jeruzsálem): Ézsau

Abel Pann (Jeruzsálem): Jakob fiai
Die Söhne Jakobs

Nemzeti Újság

1932. XXII. június

Marek Swarz (Paris): Izsák megáldja Jakobot — Isak segnet Jakob

A Behrmann (Tel-Aviv): A jeruzsálemi szentély helye

A Mult és Jövő 1932 juniusi műmelléklete

PATAI EDIT: ABEL PANN BIBLIÁJA

Abel Pann bibliája az első látásra annyira lebilincsel és elkápráztat ragyogó színeivel, a kék, zöld, vörös, barna, sárga árnyalatok teltségével, a finom lilák, pasztelles szürkék, rózsaszínek ezerszínű változatával, hogy csak később eszmélünk rá, hogy az új színek mélyén új meglátások, a Biblia újszerű értelmezése adja meg ennek a művészi munkának nagy jelentőségét.

Abel Pannál a szín nemcsak ábrázolásra, leírásra és hangulatkeltésre szolgáló eszköz, hanem őselem: előbb volt, mint a vonal és forma, mely határt szab neki. Azzal, hogy ilyen uralkodóvá teszi a színt, egészen új korszakot nyit meg a művész a Biblia illusztrációjának történetében.

Az egyszínű technikák objektivitását a színeknek szubjektiv élettel teljes gazdasága váltja fel.

Abel Pann lapjain keresztül nem históriának, messze, ködös távolok homályába takaródzó áhitatos történetnek érezzük a könyvek könyvét, hanem eleven életnek, melynek ujjongásai ma is dalolnak, fájdalmai ma is véreznek. Abel Pann ott él, ott dolgozik, ott termékenyül az ősi földön, melynek növényzete, földje, vize és ege ugyanaz mint volt sokezer év előtt, az ő újrateremtő fantáziáját minden virágszál, minden felhő segíti, itt a kisded héberül, a föltámadt ősi nyelven gagyog anyjának és az aratók ajkán héber dal csendül. Itt a művész lelke igazabban kapcsolódik a föld lelkéhez és ihletett fantáziájában életté válik a történelem. Igy van az, hogy ez a feltámadt Palesztinában keletkezett új Biblia új lelket áraszt felénk. Ezenfelül kifejezési eszközei teljesen újak. Kelet minden színpompája ott él a lapjain, úgy hogy az egyszínű reprodukció csak halvány, sápadt mását adja az eredeti lapoknak, amelyeknél még a sokszorosítás technikai munkáit is a művész maga végzi, a Becalél grafikai intézetében.

Abel Pann lelkében hatalmas erővel ébred újjá az ősi világ és az ősi emberek. Ádám az Isten kezéből tisztán kikerült, de bűnbeesett ember és Éva a bűnrecsábító, egészen a forradalmárságig kiváncsi asszony az ő meglátásában sok új egyéni vonást kapnak. A hatalmas harmadiknak, a kígyónak emberi arcot ad, gnómszerű gonosz, csufondáros emberi arcot, mintha ezzel is jelképezni akarná azt a nagy változást, melyet az érintetlen ősvilágban a kígyó megjelenése okoz. Abel Pann lapjai csupa misztikus fénynyel, csupa zengő színnel szólaltatták meg a teremtés isteni harmóniáját. Visszaálmodja magát az ősvilágba a szörnyetegek közé, melyek benépesítették a földet, lerajzolja a leviatánt, visszaálmodja a nagy pillanatot, mikor a gőzölgő káoszból kiszakadt a szárazföld, mikor először álltak össze egységes hatalommá a vizek, mikor a nagy világító először jelent meg a szűz égboltozaton és mikor a kis világító először öntötte el fényével az első éjszakát. Milyen levegősek, hullámosak, változatosak itt az Abel Pann lapjai! Sötétek, mélyek, misztikusak, a kék, zöld, fekete színek komor fátyolaiban mint az éj, sugárzóak mint a napfény és finomak, ezüstösek

Abel Pann bibliájából: „Kajin a föld mivelője vala."

Múlt és Jövő
1925. XV. évf. Január

MULT ÉS JÖVŐ

* ZSIDÓ IRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI HAVI FOLYÓIRAT *

SZERKESZTI: DR. PATAI JÓZSEF * XV. ÉVFOLYAM, 1925. JANUÁR

TIZENÖT ESZTENDŐ

Tizenötödik évfolyamába lép mai számával a Mult és Jövő. És ha figyelembe vesszük, hogy ebből a tizenöt évből tíz a háború és a forradalmak súlyos korszakában telt el, ami a rettentő világkrizis közepette a duplánál is többet számít, — méltán mondhatjuk, hogy a Mult és Jövő generációt nevelő munkája megállta a legfergetegesebb tűzpróbát és most már fokozott bizalommal tekinthetünk további fejlődésének emelkedő csúcsai felé. Nehéz és küzdelmes volt az út. Meg kellett küzdeni a tornyosodó külső nehézségekkel, gazdasági válságok fenyegető hullámaival, majd a reánk súlyosodó erőszakkal. De mindennél is súlyosabb volt a belső elfogultságok és előítéletek leküzdése.

A Mult és Jövő vitte bele nálunk a köztudatba, hogy a zsidó közélet nem merülhet ki apró csetepatékban, hiábavaló üres demonstrációkban és hizelkedő személyi kultusz ápolásában. A Mult és Jövő oltotta bele a lelkekbe a zsidóságot mint kultúrfogalmat és feltűzte a zászlóra az ötezeréves zsidó kultúra jelszavát, hogy diadalra vigye az eszmét és napról-napra növekedő lelkes tábor kövesse az évezredes ideálok útján. Egyenesen haladtunk a kitűzött cél felé, hogy folyóiratunkban, kiadványainkban, kultúrestéinken megismertessük a zsidó alkotó erő örökbecsű kincseit, zsidó tudást vigyünk a zsidó családba és a zsidó szellem fegyverzetével acélozzuk a zsidó öntudatot.

Akik a Mult és Jövő hódításait érthető okokból nem szívesen látták, a „hazafiság" széles palástja alá igyekeztek rejteni a féltékenység éles tőreit. Oh ismerjük ezeket a „hazafias felbuzdulásokat", amelyekkel minden egyéni akciót és felelőtlen bombavetést is fehérre próbáltak meszelni a mi napjainkban. A Mult és Jövő senkitől a hazafiságból leckét nem kér. A hazafiság nem érdem, hanem kötelesség és a mi szent meggyőződésünk, hogy minden zsidó minden országban teljesíti hazafias kötelességét és erre senkinek sehol privilégiuma vagy monopoliuma nem lehet. De a hazafias kötelességek teljesítése nem jelenti seholsem azt, hogy a zsidónak meg kell tagadnia az ötezeréves zsidó multat és megszakítani a kapcsolatot az egyetemes zsidósággal és sokezeréves kultúrájával!

Az egyetemes zsidóság kérdései között az újabb események folytán előtérbe jutott a szentföldi telepítés problémája és a zsidó renaissance kérdése. Ezzel foglalkozik most legtöbbet a zsidó sajtó az egész világon. Senkit sem csábítanak seholsem a kivándorlásra, a tizenhatmilliós zsidóságnak talán csak egy tizedrészét fogadhatja be Palesztina. Ezt is csak fokozatosan évtizedek alatt. De nincs oly zsidó szív, amelyet ne töltene el örömmel a Szentföldön feltámadó zsidó élet, az ott folyó konstruktiv épitőmunka, önfeláldozó fizikai és szellemi erőfeszítés és a héber nyelv és kultúra csodálatos újjászületése. Hiszen ezért imádkoznak minden zsidó templomban kétezer év óta. És aki azt hirdeti, hogy ezt az imát nem kell komolyan venni, ne csodálkozzék, ha egyéb nemzeti imáját és himnuszát sem tartják majd őszintének és reásütik a „destruktiv zsidó" nemzetietlen bélyegét!

A Mult és Jövő mint zsidó orgánum legelemibb kötelességének tartja, hogy amikor az egész világ zsidóságának kultúrmunkájáról beszámol, elsősorban a szentföldi zsidó renaissance eredményeit ismertesse becsületes, szubjektiv objektivitással és azzal a szeretettel és lelkesedéssel, amelyet a zsidó kultúra ősi talaja, a vallások bölcsője, a próféták hazája minden ideális lélekből kivált.

Tudjuk, hogy féktelen agitációt folytatnak a Mult és Jövő ellen, melynek anyagi alapjait szeretnék egyesek megingatni. De egyrészt a tizenöt esztendő bizonyság amellett, hogy a mi kultúrmunkánk mély gyökeret vert a zsidóság széles rétegeiben, másrészt, ha tudnók, hogy csak egy jottányit is kell zsidó meggyőződésünkből feláldozni, inkább feláldoznók egész exisztenciánkat! A zsidóság multja és jövője nem ismer megalkuvást. Ezt vallottuk nyiltan a Mult és Jövő betiltott politikai hetilapjában is, amikor kifelé kellett harcolnunk és a zsidóság sérelmeinek orvoslásáért küzdöttünk nyilt sisakkal. Viseltük meggyőződésünkért és a zsidóságért az üldöztetést és annak a betiltásnak súlyos anyagi veszteségeit, amelyet máig sem vontak vissza. És amikor a Mult és Jövő irodalmi és művészeti folyóirata, minden politikától mentesen, hazai és külföldi zsidó szellemi értékeink javának segítségével, befelé teljesíti nagyfontosságú misszióját, itt sem ismerünk megalkuvást. Mint független bírálói és krónikásai a zsidóság belső életének, a zsidóság érdekét, a zsidóság jövőjét, a zsidóság hitét, a zsidóság kultúráját szolgáljuk. „Aki Istenért van, velünk van!"

vel volt is elfoglalva. Szinte egész életében tagja volt a magyar törvényhozásnak, de a Házban mindig a szomszédjai figyelmeztették, hogy álljon fel, mert itt a szavazás ideje. És ő felállt és szavazott, talán a saját halálos ítéletét is megszavazta volna, mert amikor a tőketerebes-gálszécsi helyiérdekű vasut koncessziójáról volt szó, ő akkor a Csendes-oceán mélységes mélységeiben kalandozott a csipkés korallok, a tarka turbánhoz hasonló csigák és a selyemfényű kagylók között, amikor pedig az indemnitás vihara zúgott minden sarokban, ő az eljövendő század csodáin tépelődött.

*

A zsidóság elitjének a lapjában ünnepeljük őt ezuttal, — illik megemlékeznünk azokról az érzés- és felfogásbeli kapcsolatokról, amelyek őt a magyar zsidósághoz fűzték.

Elfogultak és túlzók mindig voltak és lesznek itt is, amott is; olvastuk és valószínüleg olvashatjuk is majd nem egyszer, hogy Jókai valami különös, szinte szokatlanul meleg vonzódással vonzódott a zsidókhoz. Ez nem igaz. Ilyen keresztény ember nincs és a zsidóságnak nincs is szüksége arra, hogy mesterségesen bizonyított szimpátiákkal provokálja az ellenbizonyítékokat. Pedig azok, akik ragaszkodnak ehhez, bármikor hajlandók Jókai saját szavait idézni, főként politikai vonatkozású megnyilatkozásai nyomán. Az úgynevezett „politikai" nyilatkozatok alapján állva, még az átlag-ember lelkületébe sem lehet bepillantani, főleg, ha az illetőről, mint régi szabadelvű párti képviselőről van szó és főként, amikor az illető, mint ilyen, a zsidókról beszél. Ez a két fogalom azonban: *Jókai* és *politikai nyilatkozat* a Sziriusznak a Vegától való távolságát juttatja a hallgató, vagy olvasó eszébe.

De olvashattuk és kétségtelenül olvassuk ezután is nem egyszer, hogy Jókai titokban mélységes ellenszenvet táplált magában a zsidósággal szemben és ezt az érzését csak opportunitásból takargatta. Ez már nem is *nem igaz*, hanem egyenesen képtelenség. Aki olyan tökéletes színekkel, olyan ragyogóan tiszta meglátásban tudta megfesteni a zsidó Fortunátus Imrét, a magyar történelem e rendkivül fontos alakját, aki nélkül az események fejlődése kétségtelenül még szomorúbb ösvényre tért volna, mint megfestette ő, az nem lehet a zsidóság titkos ellensége.

Szerette és nagyrabecsülte a zsidóban is azt, ami nagy és nagyszerű és lenézte és semmibevette a keresztényben is azt, ami kicsinyes és hitvány.

*

Bár a mi közös, egy istenünk több olyan ragyogó csillagot gyújtana ki a magyar égen, amilyen őbenne kilobbant.

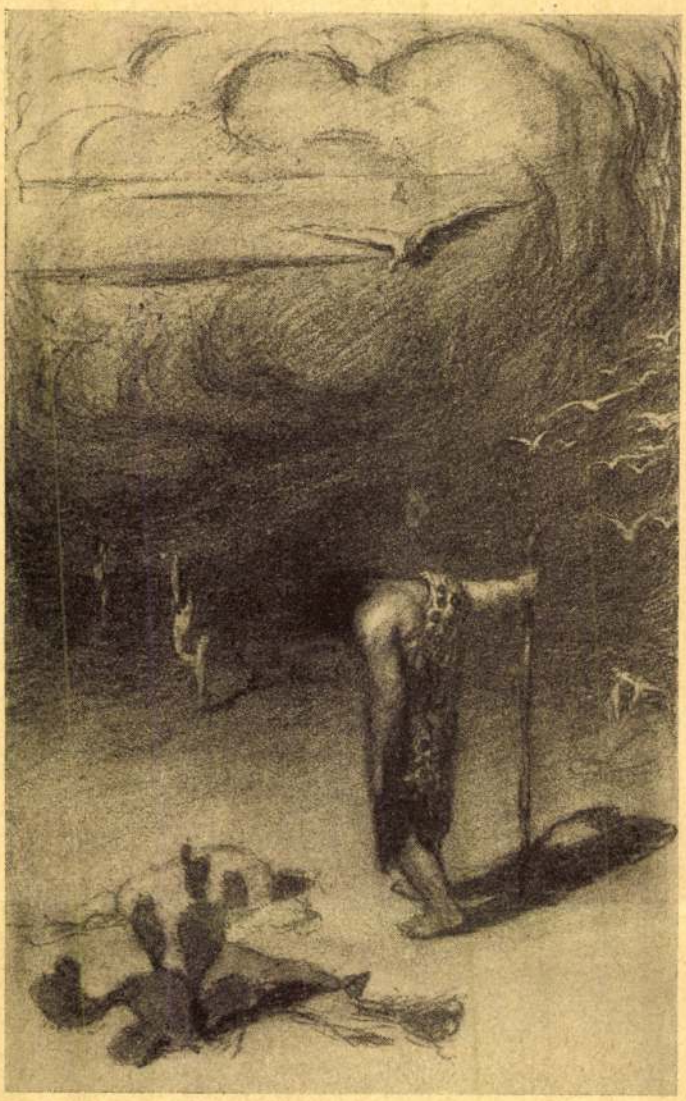

Abel Pann bibliájából: „Bolyongó és bujdosó leszel a földön"

Bródy László: Búcsú a völgytől

A lábamat a szél serkenti
és pecsétes parancsolat,
énnekem nem szabad pihenni
a nyugalom fája alatt.
A vállamon a jövőt hordom
s a szeredásban a napot,
a völgyben nekem semmi dolgom,
ó, völgy, én nem maradhatok.

Nomád lelkem a hegyre kerget
szeszélyes, bizarr utakon.
Isten veletek, rózsakertek,
füves völgy, árnyas nyugalom.
Túl iszamos, mohos sziklákon,
próféták ivadéka én,
az Úr szőlejét megkapálom
a magányosság szent hegyén.

PATAI JÓZSEF: DAGANJA ALEFBEN, A GENEZÁRETH PARTJÁN

A három Daganja. — Daganja Alef hősei. — Elesett sómerek sírjai a Jordán és a Genezáreth partján. — A Niszanovok anyja. — „Dalolva szállunk romok és holttestek fölött." — Alkony a Galileai Tengeren. — A meggyászolt borjú. — Indulás hajnalban.

Hogyan jutottam el a pálmás paradicsomkertbe és az égbe nyúló ciprus-fasorok közé, melyek mint komor díszőrség állanak Daganja Alef-bejárata előtt? A Genezáreth nevű vizitündérmesén át, ahol a kék habok mint regebeli bölcsők miriádjai ringatóznak a kék hegyek karjai között és felülről káprázta tó kék sugarakat hullat rájuk a daloló mennyboltozat . . . *„Haló keszem l'Kinereth... Haló keszem l'cheress... Ét tifkach afapéha . . .*" „Varázsa van a Kinerethnek... És varázsa van a Napnak, ha reányitja pilláit . . ." Csodálatos ez a végtelen mélységü kék a kékben. És körös-körül a hullámos láncba fogódzó hegyek is mintha kék párát lehelnének. Ott, hol a Jordán kilép a Genezáreth tavából, hogy lejtős medrébe húzódva, délre a Holttenger felé siessen, mindkét parton egyszerre fogtak bele Erec Jiszrael hazatért gyermekei, hogy a kétezer év óta beteg anyaföldet gyógyítsák. Bekötözték a sebeket, kisimították a ráncokat, eltávolították a mérgező anyagokat, megtisztították a levegőt és most két virágzó zsidó kolónia emelkedik a régi pusztaság helyén, a Jordánon innen: *Kinereth* és túl a folyón: *Daganja*. Két zsidó szem, amely figyelve, őrködve néz a Genezáreth tavára: fölépülnek-e már a romokból körös-körül a régi zsidó városok, tanítanak-e már a régi mesterek Tiberias tóparti oszlopcsarnoka alatt és fönt a másik szélen, szemközt északon, hol a Jordán belép a Genezárethbe, feltámadnak-e már a régi bölcsek eltemetett városai, Magdala, Kerazim, Kápernaum?

Átmegyek az új hídon a Jordánon. Új a híd, még neve sincsen. Egyszerű, még mohátlan fapilléreihez nem tapadnak évezredek legendái, mint a Gyiszr bint Jaakobhoz, Jákób leányának hídjához Mismár ha-Járdén mellett. Talán a táj hangulatát is rontja a hosszú, dísztelen faalkotmány. De még nincs itt az ideje a díszítésnek, szépítésnek, hangulatok mélyítésének. Most még csak az alapok lerakásánál tartanak. És ez a híd már is szimbólum: Hogy a Jordán két partját hódító zsidó munka köti össze. Csak szétzúzott oszlopfejek és a vízben heverő, hatalmas kőtömbök maradtak a római *Sennabris* várából, amely itt a parton őrködött a genezárethi völgy országútja fölött; most annak a helyén a kinerethi zsidó farm pálmaszegélyes gazdasági épülete tükrözik a „Galileai tenger" csillogó habjaiban.

A régi *Beth-Jerach (Tarichaea)* hőseinek áldozatos ellenállását meg tudta törni Titus ereje, amikor a nagy és népes várost itt a víz felől megostromolta és barbár módon elpusztította. De kétezer év után most újra zsidó kezek építenek ezen a helyen és a rómaiak várának romjaiból szedik a köveket . . . A hidon túl alig pár lépésnyire bekanyarodik az út jobbra *Daganja Alef* majorjába. A kétemeletes fehér épületnek csak éles konturjai villognak elő a datolyapálmák és narancsfák sorai mögül. A kolónia mintha délutáni álomba merült volna, a nyári nap melege elől menekülve. Olyan csendes minden. A ciprusok is némán, mereven állanak, mintha ma egyetlen bólintással sem akarnának felelni senkinek. Beljebb megyek, komor hangulatok ereszkednek alá az oleanderek és szentjánosfák hallgatag árnyékai közé. Mintha valami elvarázsolt, elhagyott keleti kastély udvarába léptem volna. A nagy majorudvar túlsó végén egy zömök kis alak tűnik fel nagy gereblyével a vállán. Felém fordítja napégette arcát és meggyorsítja a lépteit. „Salóm! Salóm!" töri meg a csendet.

A kinerethi lányfarm. *Mädchenfarm in Kinereth.*

A „chacran", azaz a soros „udvarmester", vagy udvar-

Kiss Arnold: Prágában, Brünnben

Vérben és hulláknak sora között,
Tátongó sebbel a szive fölött
Alszik egy hős örökké —
Egy édes anya hiába várja,
Egy zsidó özvegy sohase látja
Szép, délceg fiát többé.
Nem messze tőle véres papirra
Néhány szó kusza betükkel irva:
„Ha föltaláltok holtan,
Vigyétek testem hazai földbe,
Temessetek az otthoni rögbe,
Hadd pihenjek én ottan".

*

Tanulni, tudni, fáklyákat vinni,
Elborult égre lángbetüt irni,
Egy jobb korért csatázni:
Sok ifju szivnek legforróbb vágya,
Magasra csap föl álmaik lángja,
Szent bajvivásra szállni. —
„Hátrább zsidó te!" — rikolt a fütykös,
„Nincs hely az aulán!" bunkó süvöltöz,
H a l h a t s z a honért bátran!
É l n i, tanulni, nincs a jogodban,
Prágában, Brünnben, bárhol pokolban,
Csak nem a te hazádban! . . .

Abel Pann bibliájából: „Nem fogtok meghalni . . ."

CHOLNOKY LÁSZLÓ: JÓKAI

— A századik születésnap. —

Azon az éjszakán, amelyiken teljessé lesz a száz év, talán leszáll kőpárnáiról és észrevétlenül bejárja a régi utcákat, megnézi a régi házak helyén dermedező hideg palotákat, ahol valaha a lelkéből magzott félistenek és emberi alakra formált démonok laktak és csak hajnalban foglalja újra vissza márványtrónusát, hogy örök mozdulatlanságában folytassa évszázados álmát. Mert száz éve álmodik már, attól a pillanattól fogva, hogy azúrkék szemével meglátta a napisten lángoló arcát. Az egész élete álom volt, tündérálom, a mennyország és a pokol legizzóbb színeiből összeszőtt, csodálatos álom.

*

Ő abban is egyetlen volt, hogy sohasem volt titka az életének. A legnagyobbak, amikor eltávoznak közülünk, mindig valami nyugtalanítót, valami meg-nem-fejthetőt, valami új, külön titkot hagynak itt emlékül maguk helyett. Azt a titkot, amelyet maguk is úgy hoztak magukkal az ismeretlen tartományból és amely árnyék gyanánt kisérte őket egész életükben. Ők maguk elmentek, hanem az árnyékuk ittmaradt. De a mi prófétánknak nem volt titka soha; amit érzett, amit gondolt, amit álmodott, azt nyomban odaajándékozta mindannyiunknak. Ezért van, hogy minden, amit leírt, a legragyogóbb, a legtisztább képmása a maga gondolat-szüleinek, az ő minden betűje igaz, mint a szentírás. És ez a fenséges igazság nem tűr meg maga mellett mást, csak a mindent átfogó szeretetet, mert hiszen a szeretet is magának az igazságnak a mivoltából sugárzott. A mi prófétánk mindenkit szeretett. Ha azok a gonoszok, akiket az írásaiban lesujtott és a porig alázott méltó büntetésként életrekelve odagyűltek volna köréje, bizonyára csak szeliden mosolygott volna és kegyelemben elbocsájtotta volna őket.

*

Ez a titoktalanság az oka annak, hogy nehéz nekrológot írni róla. Nincs mit számonkérni tőle. Mi volt az életfelfogása? Hogy a szép a legszebb, a jó a legjobb a világon? Mi volt a politikai nézete? Az, hogy mi magyarok szeressük egymást, akárki volt az apánk, akármilyen templomba járunk. Nem is ért volna rá megvárni, hogy bárminő gyülölség is virágba szökkenjen a lelkében, mert mindig dolgozott. Dolgozott, ha az íróasztalánál ült, ha az utcán járt, dolgozott ébren, dolgozott álmában és dolgozott akkor is, ha az úgynevezett közéleti tevékenység kifejtésé-

mint a holdsugár leszűrődő fénye...

De megjelenik a gonosz és az örök harmóniát felváltja az örök küzdés. Sötétlő színek nyomasztó terheiben hagyja el az első emberpár a paradicsomot. Abel Pann már az alapszín megválasztásával érezteti a nagy változást, amely a paradicsomból a Halállal pecsételt küzdelmes életbe vezet. És mikor az emberiség békés éposza sötét tragédiába hajlik, mikor Káin megöli testvérét Ábelt, még súlyosabbá válnak a színek, még komorabb az ég és Káin hatalmas izmoktól duzzadó alakja szinte összeroskad a ránehezedő, sötétlő mennyboltozat terhe alatt. Ádám és Éva pedig görnyedten viszik vállaikon az első halottat, gyermeküket és a művész megérezteti velünk, hogy görnyedésükben több van mint a gyász a magzatért. Az első emberpár Ábel holtteste mellett a saját és az emberiség sötét végzetének megismerését hordozza vállain.

Abel Pann bibliájának egyik legszebb lapja az, amelyiken Jubált: — minden művészek ősét ábrázolja. Hatalmas fák között, kis domboldalon pengeti lantját az első muzsikus. Mintha a természet is figyelne, a fák lejebb eresztik ágaikat és a lombok között csendesen és magavesztetten áll néhány ember, köztük egy pásztor, aki botjára támaszkodva, teljesen átengedi magát a hangok varázsának.

Abel Pann bibliájából: „Ábel pedig nyájak őrizője vala."

Maga Jubál háttal ül a nézőnek, de egész tartásában, lehanyatló fején, karjának ívelő mozdulatán érezzük, hogy itt egy tiszta lélek adja át magát önfeledten, boldogan és mélységes áhitatban a muzsikának, az első művészetnek, mely hivatva van, hogy évezredeken át búban és örömben kisérje az emberi lelket.

*

A hatalmas albumalakú, gyönyörű vászonkötésű héber és angol aláírással ellátott, keleti szinekben ragyogó műlapok gyűjteménye *„The Palestine Art Publishing Co. Ltd."* kiadásában jelent meg, még pedig háromféle kivitelben. *Rendes kiadás ára 10 dollár, luxuskiadás pergamentkötésben, számozva, a művész sajátkezű aláírásával 25 dollár, superluxuskiadás bőrkötésben, 50 dollár.* A gyűjtemény 25 lapból áll. *Megrendelhető a Mult és Jövő kiadóhivatala útján is,* az összeg előzetes beküldésével (VI., Révay-utca 14.)

UJ REGÉNYÜNK ÉS NOVELLASOROZATUNK

Mai számunkkal megkezdjük *Sass Irén,* a kiváló írónő biblikus regényének közlését. A rendkivül érdekes szövésű regény régi korok romantikus keleti levegőjét varázsolja elénk és olvasóink bizonyára megkülönböztetett figyelemmel fogják kisérni a cselekmény fejlődését és kibontakozását. Ugyancsak mai számunkkal kezdjük meg *Kiss* Arnoldnak a zsidó életből vett humoros novellasorozatát, amely méltó folytatása lesz a nagy poéta-pap eddigi pompás írásainak. Minden egyes novella természetesen önálló és független rajzot zár le. Sőt a regény konstrukciójában minden egyes rész teljesen egész benyomást tesz.

Somlyó Zoltán: Kenyér és költő

— Részlet egy zsidó misztériumból. —

SZEMÉLYEK:

az atya és a fiu, akik tiz évi távollét után találkoznak.

FIU:

A kertek alatt jöttem meglapulva,
fagyott burgonyaföldeken keresztül.
Nehány kutya messziről megszagolt,
csak megszagoltak, ám meg nem ugattak.
De, ni, a combom: vér bugyog belőle!
Be jó meleg e sötét, vörös vér.
Egy keritésen kelle átugornom,
egy rozsdás szeg . . . nyilván az sérte fel.
Be bús dolog, atyám, még kiskoromból
emlékszem rá: a palánkok fölött
nagy, szúrós, vastag drótrácsokat húztak
a boszorkányok és kisértetek ellen.
Most is ebben akadtam fenn, atyám,
és elhült a vér mindenik eremben.
Kisértetnek éreztem magamat
a boldog, tiszta, rózsaszinű multból;
kisértetnek, mely vissza-visszajár
a falujába, ólmos, havas estén.
Keresni régi kavicsszemeket,
amikkel játszott s amikkel azóta
meleg falakat épitettek fel,
mig őneki a tagjaiba fagy száll . . .
Ó, szines kavicskövek és falak! . . .
Ó, életem, te szintelen salak! . . .

ATYA:

Szegény fiam: kisértetnek is vézna
és gyenge vagy. Tudod: mi a kisértet?
A régi vér, mi tiszta, lenge lánggal
felégett bennünk régidők ölén
és nagysokára a felégett vérnek
hűs pernyehulladékait kifujja
valami szél a csontjainkon át . . .
De csontjainkat már a szú kirágta,
sok nyavalya halálfőt karcolt rá;
s a régi pernye fölsir új szelekben . . .
újul a vér minden tiz újult évben!
Ez a kisértet, tudd meg: ez fiam!
Szegény fiam, életem könnyezése,
szivem sötét szikrája, jó fiam! . . .
Mily istenes volt ajkad perdülése,
mily hű s hites volt egykor még szived!
Kis verseket mondtál születésnapra
és két szemedből ifjú könny omolt.
És kis kezed, ha ágyacskádban ültél,
mily forrón és szorosan tetted össze.
S ha szepegőn ezt mondtad: Adonáj . . .
kis vaságyad fellendült, fel, a mennybe
és jól aludt az egész ház imádra.
. . . S ma arcodon gubbasztanak az árnyak,
miket Isten helyett magadra vettél.
Hűsszivű emberek jöttek eléd
s megannyi rossz kisértet szállt beléd . . .
De nyeljük el e tompa, siri hangot
és rejtsük el szivünkbe a sirást:
ma péntek este van, tisztitsuk meg szivünk
és nézzünk mélyen a rőt gyertyalángba,
szoritsuk össze fáradt ajkaink:
„Lechó dajdi likerász káló . . .“

FIU:

Előttetek szorongó szivvel állok:
Isten s szülőm, két elvesztett atyám!
A gyertyaláng melegét, ó, még érzem,
de imádkozni nincs elég erőm.
A rőtes gyertyalángba, hogyha nézek,
máglyát szeretnék összehordani,
egy füsttel égő, irtózatos máglyát,
amelyen annyi embertest vonaglik,
ahányszor éhség mardosá szivem,
ahányszor sirva, bőgve, átkozódva
kellett pompázatos utcák során
megállnom, suta, tompa megállással,
mert torzult főm szédülten lehanyatlott,
mert kenyér helyett szókat rágtam én,
irtózatosan gyulladt, éles szókat,
mik testemet táplálták sötét nedvvel,
mely keserűbb, miként a nadragulya . . .
A csengős, tiszta városi kutyák
úrasszonyok ölében cukrot rágtak.
Jól abrakolt lovak rohantak fessen
és áldott asszonyok kacagtak, prémbe bujva.
Megmosolyogtak s megreszkettek ők —
s én összeestem kapujuk előtt . . .

ATYA:

A nők, fiam és a kenyér: az élet!
Téged az élet nyilván meg nem ismert.
Te hamis, rossz igékre sanditottál
s szemed üvegje elhomályosult,
hogy ferde fénytörésben, ferde mozdulattal
nyultál kenyér és nő után
s kezed kövekhez ért s kétélű fegyverekhez,
amik szivedre hulltak s ajkad felszakiták...
Nyitott szemekkel mérni utakat,
s nyitott kezekkel merni kutakat:
ez méri fel a leirhatlan távolt,
mely kezeinktől a szájunkig tátong! . . .

FIU:

Én csókok langy zamatját szűrtem át
halálos, dalos, tajtékzó zenéjén.
És oly himnuszt daloltam a kenyérhez,
hogy, aki hallá: buzgón térdrehullott
minden falatnál. Diszes polcokon
és asztalokon, mik roskadtan álltak,
megindult a kenyér gurulva és görögve
és milliók szájába önként gurult belé.
S fogam közt harsogott a rossz kenyérhaj —
s e harsogást világgá kürtölém.
Keresztények üldöztek engemet,
zsidók is gúnyolták üzött lelkemet.
S egy búséletű, zord zsidó fölött
a költészet szent virágba szökött . . .

ABEL PANN BUDAPESTEN

Kiállítás-megnyitás 1925 március 29-én d. e. 9 órakor.

Csak néhány nappal halasztódott el a Mult és Jövő Abel Pann-kiállításának megnyitása, a közbejött *vizum*-akadály miatt. A külügyminiszter, amint ezt a Magyar Távirati Iroda jelentette, azonnal intézkedett, hogy a művésznek sürgönyileg megküldjék a beutazási engedélyt. Igy csak egy hajóindulást késett le és most már a jeruzsálemi művész néhány nap óta Budapest vendége, ahol valóságos ünnepléssel veszik körül a társadalom legmagasabb köreiben. Mindjárt első nap fogadta dr. Patai kíséretében Sir Colvill *Barclay* miniszter, *az angol nagykövet,* aki az egész diplomáciai kar élén fog megjelenni a kiállítás megnyitásán. Hiszen Abel Pann e képeit a bibliatisztelő *angol királynő kívánságára* viszik Jeruzsálemből Londonba a Wembley-kiállításra. Rendkivül szivélyesen fogadta a biblia nagy művészét *gróf Andrássy Gyula* is, aki bemutatta neki európai hírű gyűjteményét, amelyben eredeti Rembrandt-, Velasques- és Murillo-képek foglalnak helyet. A *nagy napilapok* képviselői egymásután jelentek meg Abel Pann-nál, meginterjuvolták a szentföldi életre vonatkozólag és terjedelmes tárcákat közöltek róla. Nagyon érdekes dolgokat mondott el *a jeruzsálemi héber egyetem megnyitásáról,* amely véletlenül egybeesik az ő budapesti kiállításával. Az egyetem mellett tízezer embert befogadó amphitheátrumot épitettek, amely nemcsak a megnyitás alkalmára szolgál, hanem állandó előadóhely lesz. A turisták már az egész világból gyülekeznek az ünnepségre, melyet *Lord Balfour* fog megnyitni.

Abel Pann

Abel Pann kiállításából: Bocharai zsidó nő Jeruzsálemben.

Az Abel Pann-kiállítás anyaga körülbelül *kétszázötven képből,* olajfestményből, pastellből, rajzból, litografiából áll. Ennek *nagyobb fele bibliai kép.* A szentirás elevenedik meg benne, ahogy csak a Szentföldön élő művész láthatja. Ezek a bibliai képek, valamint Abel Pann alkotásai általában, a keleti szineknek csodálatos finomságával tünnek ki, amiről semmiféle reprodukció fogalmat nem nyujthat. Ezeket a képeket látni kell eredetiben.

Ami az árakat illeti, vannak képek, pastellek harminc-negyven-ötven millióért és vannak a művésztől szignált gyönyörű szines kőrajzok két-háromszázezer koronáért. És vannak képek, amelyeket okvetlenül Londonba kell vinni és semmi áron nem eladók. A Nemzeti Szalón belépő díjai a vernissage-ra és ünnepnapokra személyenként 20.000 korona, hétköznapokon 10.000 korona.

A Mult és Jövő budapesti előfizetői számára mellékelünk két személyre szóló tiszteletjegyet. Vidéki és külföldi előfizetőink átvehetik tiszteletjegyeiket a szerkesztőségben (VI., Révay-utca 14. Telefon 199—55.) Ezek a tiszteletjegyek a megnyitás napjára díjtalan belépésre, azontul pedig félárú jegyek váltására jogositanak. A kiállítás előreláthatóan április 13-án délig lesz nyitva.

Mult és Jövő 1925. ápr. 27.

Panner László

Két sportkabátot műszerekkel ábrázoló rajz.
Repr.

Fenti rajzot lásd: a 15.- oldalon bemutatot rajz hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. okt. 1.
XXI. évf. 4o. sz. 16. lap.

Pauner László

Rog 7

Magyar Nemzet 1985. X. 25.

Pannier László

Zajt

Magyar Nemzet 1985. X. 19.

MDK

Pann Abel

1925-ben Bpesten Pann Abel gyüjteménye a Nemzeti Szalon kiallitasan márc 15-25-ig.

Cikk: Abel Pann kiallitása Budapesten.

Mult és JÖvő 1925. Márc. XV.évf. 83.old.

MDK

Pann Abel

Abel.Szines kőrajz.44x31.

Árverési Közlöny,1938.dec.8.rk.sz.
88.aukció.28.l.

MMK

Pann Abel

Talmudista.Kőrajz.35x22.

Árverési Közlöny.93.aukció. 31.l.

3. sz.

Homlokzata felsőmagyarországi renaissance stílű
sz.. ban oromfalát átalakították s vak ablakokkal
Udvari homlokzata hosszában boltozott gyámköve
nyolcz kosáríves nyílású, árkádos folyosó. XVII. szá

4. sz.

Kétemeletes, kettős telken épült ház oromfalán egy
félkörívekkel, ovális nyílásokkal s lőrésekkei
czikornyás ablakkeretekkel. Földszintjén újabban b
csarnok csillagboltozat alakjában tagolt dongabolt
sz. Kapuja boltívének jobb oldali gyámkövén sü
domborműve.

PANKRAZ Zönüwa

Vároštorony, 1599

Ars 1997/1-3. 224.

Panner Tányló

rajza az 54. oldalon

Valóság 1977/7

Panner Ágyló

Recept a 32. oldalon

Valóság 1977/2

Pannier László

rajza a 94. oldalon

Valóság 1977/1

Panner László, grafikus

L. Kerpai Zoltán

(f.f.) Sa-i a képzőművészetben

Esti Hírlap, Bp. 1981 ápr. 21.

2.

Egy halványszürke elefánt meli a magasba mulatságosan acskaringós ormányát, és ezekkel a szavakkal kezdi:

— Máténak hívnak, itt la-om, nem messze az óriáski-yótól, tudjátok!

Azóta is vándorolnak, talán már meg is találták azt a helyet, bár én még nem hallottam róla.

Szűcs Eszter,
a Zrínyi Ilona Gimnázium tanulója

Csak körbe körbe
És csak körbe körbe
És csak körös körbe és c
És csak körbe körbe
És körbe körbe
Szaladok.

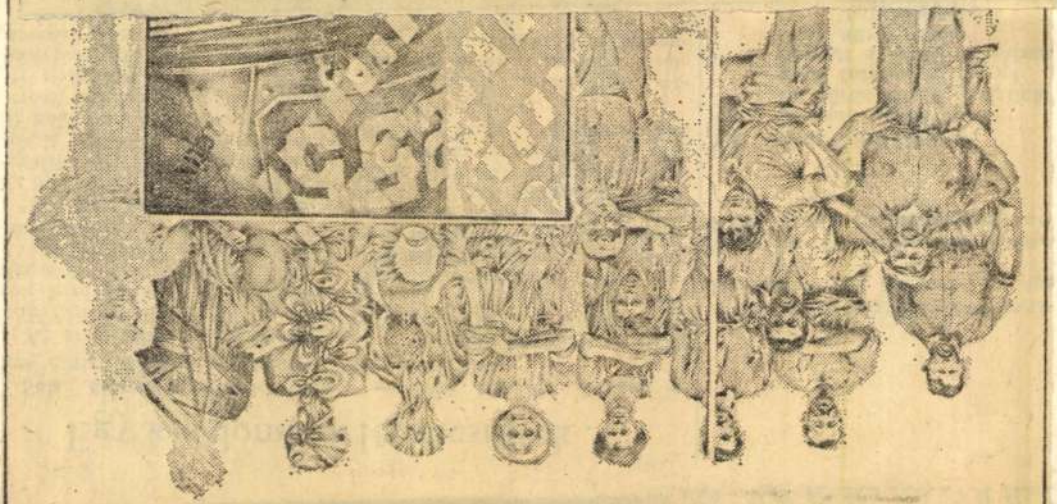

Panner László

Aktivizálás

NÉPSZAVA, 1977. julius 17.
9. oldal

Pannes László

Illusztrációk

Szárazgöngy: László alatt a téren.

Tükör, 1976. jan. 22 – 16. oldal

M.D.Y.

[illegible]ánner László
Grafikus

„Kerékpáros"

Élet és Irodalom, 1967. jun. 17 – 5 kep.

Pauer László
grafikus

M.D.K

Őszi fej

Élet és Irodalom, 1966. ápr. 16 - 2 kép

Panner László, [festő?]

L.: Papp Gukár

K. J. J.: Üdvözlet ....

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976 aug. 27.

Panner László

"Bábel" cimmel két kép. Az egyik a félig felépitett tornyot, a másik az épitőket és munkájukat ábrázolja.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. márc. 2.
XVIII. évf. 9. sz. 15.

Panner László

"Angyali üdvözlet" cimmel fiatal leányt ábrázoló képe a cimlapon szerepel.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. márc. 9.
XVIII. évf. lo. sz. cimlap.

Panner László

„Darázs" cimmel hozza a lap a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. szept. 23.
XVI. évf. 39. sz. 16. lap.

Panner László

Kádár-műhelyt ábrázoló képét bemutatja a lap. A falon az iparosmester és feleségének fényképe látható.
Repr.

Fenti képet lásd: a léghajókat ábrázoló kép hátlapján.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. okt. 1.
XXI. évf. 4o. sz. lo. lap.

Panner László

Két rajzát bemutatja a lap. /Részletek/ Repr.
A több részre osztott rajzok egyikén egy vaddisznóhoz hasonlitó állat, a másikon a stilizált madárféleség mellett, körző, szögmérő, gyalupad és egyéb szerszámok.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. nov. 12.
XXI. évf. 46. sz. 9. lap.

Panner László

Befőttes üvegben különféle technikai felszereléseket ábrázoló rajzát hozza a lap. Repr.

Fenti rajzot lásd: Vadas József: "Egzakt forma, ideológiai tartalom" c. cikkének hátlapján, Molnár Farkas nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. okt. 1.
XXI. évf. 4o. sz. 11. lap.

Panner László, grafikus

Képsorozata:

Repr.

↓

Temesi Ferenc, - Panner László. Parthogenezia, jövel!
Képregény 82-85

Mozgó Világ, Bp. 1978. aug. IV/4.

Panner László

"Tornyok" cimmel a lap bemutatja a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. május 18.
XVIII. évf. 2o. sz. 15. lap.

Panner László

"Sci-fi" cimmel egy rémalakot ábrázoló képét hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. juli 27.
XVIII. évf. 3o. sz. 15. lap.

Panner László

"Antropológia" cimmel, "3 millió év" feliratal őslény koponya.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. szept. 28.
~~XVIII. évf. 39. sz.~~
XVIII. évf. 39. sz. 11. lap.

PANNER LÁSZLÓ, grafikus

Panner László rajzai. /Két rajz/. Fekete repr. 128.old

VALÓSÁG, A TIT folyóirata. XV.évf. 1972. 5.szám
Budapest

Panney (Paury?)

Martin Anna

Modellierer 1750

U.

Schirek Holitsch

121.-l.

Palmer László, grafikus

Kisváros
repr.

Magyar Ifjúság, 1969. X. 24. 15. l.

Pauer László, grafikus

Ötven
repr.

Magyar Hírlap, 1969. VIII. 15. 16. l.

Pamer László

Hármaskép (repró)

Valóság, 1969. 5. sz. 79. l.

Pauer László

Rajz (repró)

Valóság, 1970. 2. sz. 108. l.

Pomucz László

Kettős kép (versek).

Valóság, 1969. 9. sz. 23. l.

Panner László

Fiatalok (repró)

Valóság, 1970. 9. sz. 84. l.

Panner László

Női fejet ábrázoló rajzának repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. febr. 13.
XV. évf. 7. sz. 5. lap

M.D.K.

Panna László
gráfinus

„Villanos"

Élet és Irodalom, 1968. mágies 18 - 8 lap

Pannier László

M.D.K

grafikus

„Hármas konstrukció"

Élet és Irodalom, 1968. március 30 – 12 lap

Panner László

rajza (+epr.)

Valóság X. (1967.) 7. sz. 71. l.

M.D.Y.

Pannier László

Grafikus

„Ősök"

Élet és Irodalom, 1968. febr. 24 - 6 lap.

Pammer Károly

grafikus

M.D.K.

"Illusztráció"

"

Élet és Irodalom, 1968. aug. 24. - 2 lap.

Panner László

Négyen (repr.)

Valóság XI. (1968.) 3. sz. 75. l.

M.D.

Pannier László

Grafikus

„Kaja"

Élet és Irodalom, 1967. febr. 25 - 9. lap

M.D.K.

Panner László

"Illusztráció" c. müvének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. okt. 11.
XIII. évf. ~~40.~~/sz. 3. lap
/41./

M.D.K.

Panner László

"Illusztráció" c. müvének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. május 1o.
XIII. évf. 19. sz. 2. lap

Parmet Ferenc,

„Kávé" (repr.)

Vadas József: Vert érem.
Élet és Irodalom, 1982. nov. 26.

MDK

Pann Abel

Ábel, szin.kőrajz

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

28 l.

Ponner László, festő

Ponner László óhaja nyilvánvaló: a festészet anyanyelvén kívánja megörökíteni a sci-fi tematikát, mely korunk tudatának új eleme. Tisztességes ez az átköltés, néha sikeres is. Különösen szép sokat mondó a Csillagkapu és a Kaucsuk babák strandja. Itt érezni világát igazán eredetinek. Nem szerencsések a művek egyhangú méretei.

L. M.: Kiállít

Pest Megyei [illegible] 1974. júl. 6.

Panner László,

L.M.: Kiállítás Monaron.
Pest Megyei Hírlap, 1974. júl. 6.

Panner László óhaja nyil-

vánvaló, a festészet anyanyel-

[illegible] megörökíteni a

vén kívánja megörökíteni a sci-fi tematikát, mely korunk tudatának új eleme. Tisztes-séges ez az átköltés, néha si-keres is. Különösen szép és sokat mondó a Csillagkapu és a Kaucsuk babák strandja. Itt érezni világát igazán eredeti-nek. Nem szerencsések a mű-vek egyhangú méretei.

Pannonhalma

Emléklapok a pannonhalmi főmonostori Stéhes-egyház negyedik felszentelésének alkalmából. Győr 1876.

248

2954

14. W. Firle.

(Sz. Breslauban 1859. augusztus 22-én.)

Vasárnapi iskola.

A vörös téglákkal kirakott tanteremben balra ül az iskolamester és a kezeiben levő nyitott könyvből olvas, mit három fiú, hat felnőtt leány, egy kis gyermek és négy leányka hallgat különféle érzelmekkel arcukon. A fiúk egyike térdére könyökölve állát támasztotta fel és a kis gyermekek közül jobbra, az ölben ülő leányka félve tekint a mester felé, kinek erősen megvilágított haja szőke, bajusza és szakálla leberetvált; a keskeny nyakkendőjét csokorra kötötte, bársonygalléros fekete kabátja és ugyanilyen pantallója már zöldbe játszik; kék zsebkendőjét pedig mögötte a szalmafonatú támlásszéken látjuk. Jobbról, a keresztbevetett lábakkal s ölbetett kezekkel unatkozó leány mellett, egy szék maradt üresen. Az ablakokon át, a melyek egyikén virágcserép van és a melyek alatt öt szalmafonásos ülőkét helyeztek el, kertre nyílik kilátás s jobbra

281

Lkék zsebkendőjét a fehérre vette és a kinek

Pannonhalmi
székesegyház

Emléklapok a pannonhalmi székesegyház 1876. évi felszentelésére.

Solaris Anotheo. Da Milan

A kiállítás megnyitója alkalmával bemutatásra kerül a Műemlékek Állami Gondnoksága által szerkesztett

Az épített örökségünk sorozat II. kötete

Dr. Sisa József

A DÉGI FESTETICS-KASTÉLY

című könyve.

A könyvet bemutatja:
Dr. Bibó István
művészettörténész

A kiállítást rendezte:
Ladányi József
művészettörténész
Petőfi Irodalmi Múzeum

A kiállítás kurátora:
Pannonhalmi Zsuzsa
Ferenczy Noémi-díjas keramikusművész
a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
alelnöke

A Műemlékek Állami Gondnoksága és
a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
szeretettel meghívja Önt és barátait

2005. október 16-án vasárnap 16 órára
a péceli Ráday-kastélyba a
(Pécel, Kálvin tér 1.)

III. KÖNYV–TÁRGY BIENNÁLE

kortárs képző- és iparművészeti kiállítás
megnyitójára.

Köszöntőt mond:
Dr. Csány Éva
a Műemlékek Állami Gondnoksága igazgatója

Dr. Benkovics Gyula
Pécel város polgármestere

A kiállítást megnyitja:
Dr. Ratzky Rita
A Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója.

Közreműködik:
Kallo Zsolt hegedű
Rác Gábor brácsa
Vályi Csilla cselló
Hegedűs Gönczy Katalin fortepiano

A kiállítás létrejöttét támogatták:

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM

Nemzeti Kulturális Alapprogram

Műemlékek Állami Gondnoksága

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

Péceli Parnasszus Alapítvány

Magyar Képzőművészek Szövetsége

Hungart Egyesület

Ráday-gyűjtemény

A kiállítás megtekinthető:
2005. október 16-tól november 27-ig,
péntek, szombat, vasárnap 10–18 óra között,
előzetes bejelentkezés alapján
csoportok részére más időpont is lehetséges.

További információk: Ráday-kastély (28) 453-354,
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete (1) 311-2479.

Megközelíthető: vonattal a Keleti pályaudvarról, autóbusszal az
Örs vezér térről a 61-es, 61E-s járattal Rákoskeresztúrig
és a 69-es járattal Pécel, Kossuth tér megállóig.

III. KÖNYV–TÁRGY BIENNÁLE 2005.

Pécel, Ráday-kastély

Kultusministerium, Akten II. 232

Pannon Sándor

Gob. in Szeged

25 J. alt.

1822-23.

Bècsi akadèmia
jhiay

Pannin Sándor

festő

Szegedről, 1827 ben 25 évs

laid

Fleischer Bécs 73. l.

Kailhau Jains II. 152

Pannin Alexander

25 evès, nül. Szeged

1827

Bècsi akadèmia
könyvtàr

Megjelenőben a
ni magyar irodak
összefoglalásának
kötete, s a vállall
szerzője, *Pomogát*
Gondolat kiadott
kézikönyvet a tár
sebbet megírhatta
társszerzői közül a
sem véletlen, hog
Hogy a közös válla
kult elképzelés hí
na-e? Pomogáts akkor is megírta volna. Mert mindenki másban erényes, Pomogáts éppen abban, hogy neki van a legtöbb türelme az újabb magyar irodalmat módszeresen gyűjteni, szemmel tartani és elolvasni. Ő adja át magát a legszolgálatkészebben az irodalmat közvetítő munkának is. Van, aki csak akkor ragad tollat, ha úgy érzi, olyat közölhet, ami másnak nem igen jut eszébe, Pomogáts azonban közvetít. Van, akinek az intuíciója erős, Pomogáts emlékezete valamennyiünkénél félelmetesebb. S akinek van ilyen megkülönböztető erénye, annak többé nincsen olyan benyomása, mintha a más kertje zöldebb volna. Mert lehet a másé zöldebb, de neki éppen elég bíbelődni a magáéval. Pomogáts már olyan, amilyen. Valamiben biztosan egyedülvaló.

Láttam a könyvet az imprimatúra előtt. Örültem, hogy megírta Pomogáts. Bár sose tudhatom, lehet, annak örültem, megint van egy könyv, amit majd a hozzáértők társaságában jól elmarasztalhatunk. Ha van eredeti elképzelés benne, akkor azt szedjük darabokra, ha meg nincs, azért aprehendálhatjuk. Nem is szólva arról, hogy ilyen adathalmazban csak akad néhány tucat hibás tény, s ha annak csak a

hogy az Újholdat Új holdnak ír
Pomogáts. Nem tudná tehát, hogy
nevezetes folyóirat ama kifli alá
ról kapta a címét, amely a fog
hold után következik? Mégis a
kell hinnem, hogy tudja. S bizt
vagyok benne, hogy kezébe v
minden egyes könyvet, amit mu
kája említ, s ezért még könyvtár
se kellett mennie, mert valamer
nyi ott van a saját gyűjtemén
ben. Ekkora adathalmazban az
ban éppen annyira kilátástalan
kélyre jutni, mint valamely kérd
teljességgel kimeríteni. Javasl
ezért, hogy segítsünk Pomogáts
lának, ami hibát könyvében t
lunk, említsük meg neki, hadd
vítsa ki könyve házi példányát
következő kiadás így lehet m
hibátlan.

Hasonló vállalkozás volt a ne
venes évek elején Várkonyi N
doré. Az a két háború közti
dalmi folyamatokat foglalta tö
netbe. Pomogáts munkája hossz
időt ölel magába; a felszabadu
utáni irodalom története már h
mincöt esztendő. Igaz, háború k
ti évtizedekben is jelen voltak i
dalmunkban. Pomogáts könyve
ra nevelheti a csöppet sem alázá
fiatalabb magyar irodalmat, h
törődjön többet arányérzékével.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1982 JUN 4

ÉLET ÉS IRODALOM

(T. H. újságíró): „Megélénkült a vállalkozókedv az ötvenes évek lelki vetületének ábrázolására.”

(Rádióközlemény): „Az M 7-esen az útfeltartás ma is folyik”

(iszlai)

1021

Panner László: CACIB

PANNER LÁSZLÓ

MTI SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 FEB 5

ÉLET ÉS IRODALOM

kit, ei
észre. Olyanként vegyen észre,

1077

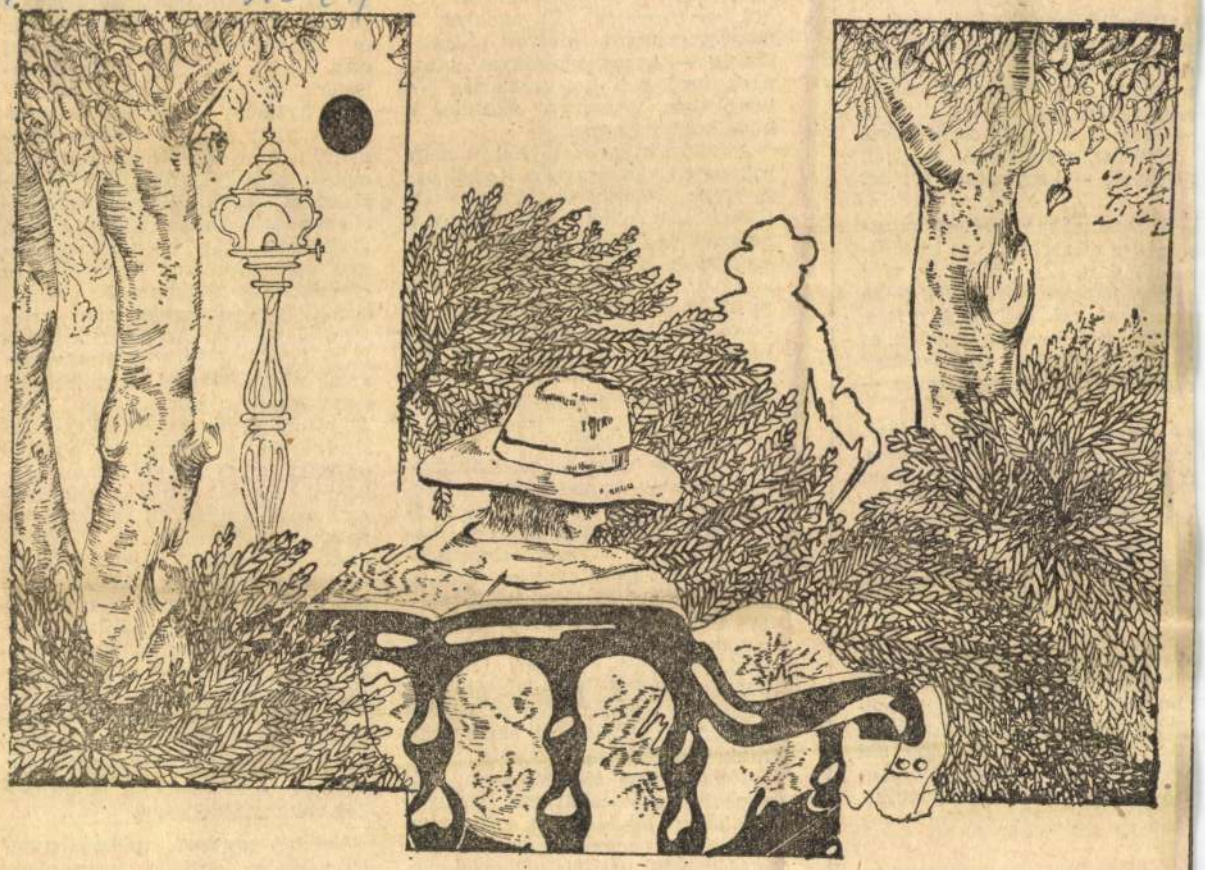

Panner László: Illusztráció

mi körülményeinkből is eredez-
ısan illeszkednek a pszeudo fo-
és mai változatai nyilvánvalóan
tragikomikus másod-harmadle-
ıdszer nem egy vonása „Ugocsa
ıonból is van (bal)szerencsénk
eljárást, viselkedést, amelyek
ir ott se — képviselnek értéket

zva, mostanában gyakran az za-
a szinte mazochisztikus lebecsü-
ndolkodást. Kis ország? De még
agnak nehezen hazudható. Néha
ɔs edénykének melyik az a fele,
gyünk hát józanok, tetteink és
ánt. Ahol illúziók gomolyodnak
megteheti, hogy nem koronáz —

sá Woody Allen pszichiáteréhez.
rzés — tett, eredmény, szépség,
ık rögtön bebizonyítani, hogy az
. Ne kozmásodjon belénk, hogy
'-kétellyel szabad megítélni. Ké-
n elég. S a kétely egyike a leg-
lyre szükségünk van mostaná-
hajlamosak — a kétely jogának
rra, hogy túljátsszuk ezt a játsz-

d el, ami jót és „jót" összeírnak
holmi lenyomat, nem vagyunk
bokréta sem. Ha ez olykor amo-
próbáljuk vállalni önmagunkat,
ne legénykedj, / az vagy, aki
ıjámin László önmagáról, önma-
Ha mindannyian vele mondjuk,

letre, amely valóban
het el harcában. U
nemzet számára kivi
lenség —, ez az a biz
nyos fokú politikai s
birtokában lehetetlen
következő fokozatot.

A világtörténetben
rokonszenvvel tárgyalj
sa török reformjait. A szimpátia
tökéletesen érthető, hiszen azok a
nemzeti és társadalmi problémák,
amelyeket Kemál megoldott, vagy
amelyeknek megoldását célul tűzte
ki, nagyjából azonosak az indiai
bajokkal. Mégsem hallgathat arról,
hogy a török kormány milyen kegyetlenséggel nyomta el a kurdok
1929-es felkelését. „Azok a törökök, akik nemrég vívták ki saját
szabadságukat, elnyomták a kurdokat, de ők ugyanolyan szabadságot kívántak önmaguknak. Hihetetlen, hogy a védekező nacionalizmus miként válik agresszív nacionalizmussá — és a szabadságharc pedig az elnyomás eszközévé!" Hasonló szellemben tárgyalja Nehru a harmincas években ugyancsak időszerű palesztinai kérdést. Rámutat az angol imperializmus kétszínű játékára, amiként kijátsszák egymás ellen az arab és a zsidó nacionalizmust, önnön uralmuk biztosítására.

Nehru nem téveszti szem elől azokat a mítoszokat sem, amelyek *általában* tapadnak a nacionalizmushoz. A nacionalizmusok ideológiáján belül ugyanis valamiképpen

mat is lábbal tipró angol imperializmus ellen. Hitlerék szovjetellenessége is hatott világnézetének alakulására, de legkivált a spanyol polgárháború ébresztette az igazságra. Így fogalmazott: „A fasizmus és a nácizmus harci kihívása lényegében az imperializmus harci kihívása. Ezek ikertestvérek, azzal a különbséggel, hogy az imperializmus a gyarmatokon és a függő országokban működik, a fasizmus és a nácizmus viszont ugyanígy működik az anyaországban is. Ahhoz, hogy a szabadságot megteremthessük a világon, nemcsak a fasizmust és a nácizmust kell teljesen felszámolnunk, hanem az imperializmust is." Nehrut történelmi gondolkozása tette képessé arra, hogy a politikai cselekvés sorrendiségét pontosan megállapíthassa. Ellentétben — mondjuk — egy másik angol imperializmus ellen küzdő nemzeti mozgalommal, az egyiptomival, amelynek egyes vezetői (Anvar Szadat, például) a nácizmussal is hajlandók voltak szövetkezni.

Nehru roppant rokonszenvvel tárgyalja az októberi forradalmat

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 APR 15

Panner László

1021

Panner László rajza

mforgatás – t

ácsadója. Párizsi beszélgetés
l Aron szociológussal

erda – ünnep (riport)

IRODAL

ÁM

ASPERJÁN GYÖRGY:

I FHFT-F

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1982 JAN 1

1021

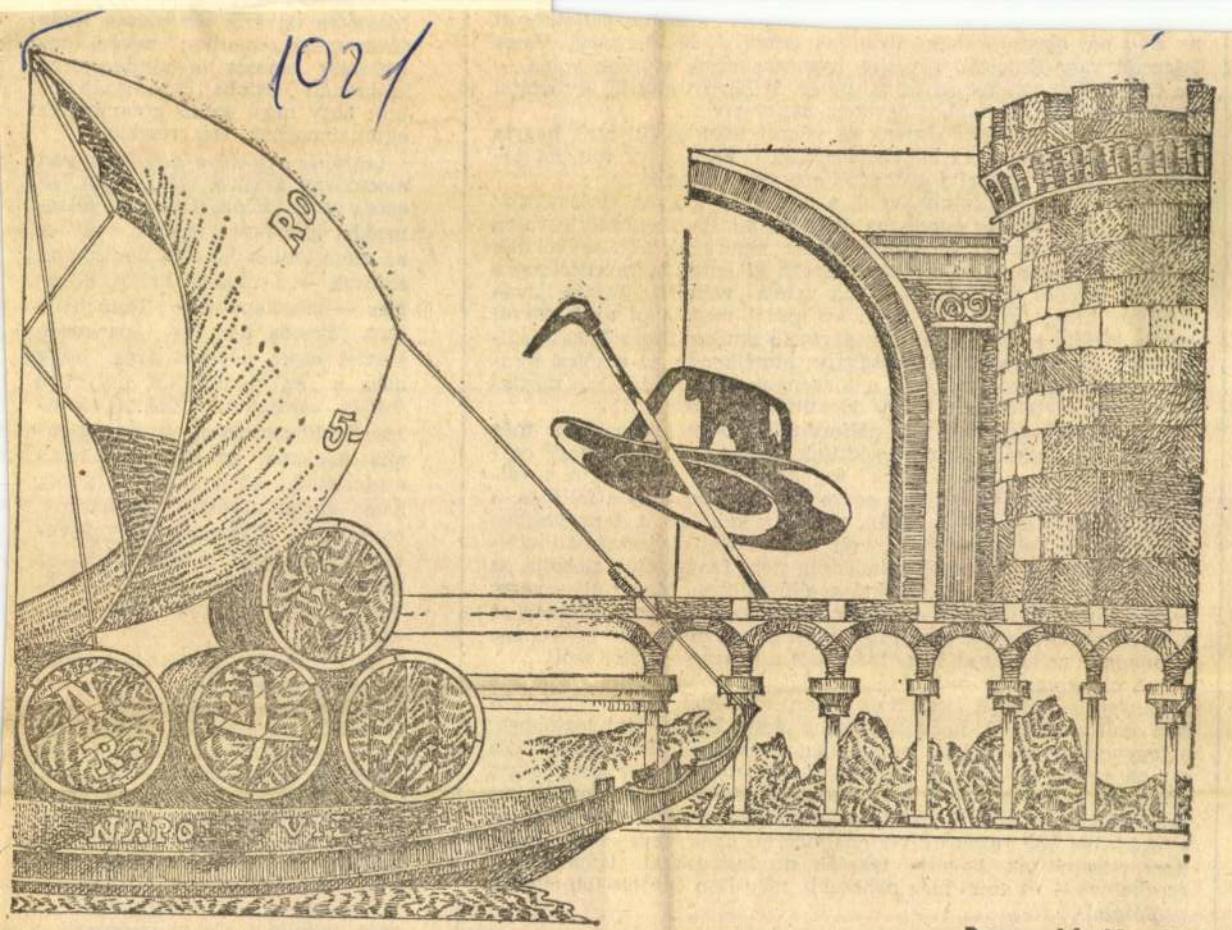

Panner László rajza

Panner László

az *Egy nap hordalékában* olyannak, amit Jócsik Lajostól, Pétertől vagy Erdeitől, Illyéstől természetesnek vettünk vol de Tőle? Mint amikor az egész életén át harcos ateista, elvb őszinte rémületére, halálos ágyához papot hív...

Azután Déry Tibor elment, és végrendelet nélkül ránk l a világ baját. Sokunkra hagyta, mert az Ő ereje nagy volt, mi pedig, mi tagadás, sokkalta gyöngébb eresztés vagyunk.

S azóta látom fölbukkanni a semmibe dobott stafétabotját Bertha Bulcsu kezén; gondokba ősszülése mintha megfertőzte volna Mezei András lobogó sörényét; suhanc riporterek kételyekkel teli dokumentációkkal és interjúkkal kezdik ki öntelt technicistáknak a lineáris fejlődés mindenhatóságába vetett vakhitét; Tamás István elégikus hangja szinte ugyanonnan szólal meg, ahol az Ő füredi kertje kínálta elégia-témák sokaságát; s amikor Szász Imre a süllőről és a törvények hatékonyságáról elmélkedve, az erkölcsi romlás objektív paraméterét véli a törvények elsokasodásában megtalálni, nem folytatója-e ő is egy dérytibori gondolatnak?

És honnan énbennem a pálfordulás? Déry arcán szinte még tovább nő a szakáll. Nem öregedtünk halála óta annyit, hogy egyszerűen az idő „rombolásának" foghatnám föl magamban a változást. Nem. A világ mutatja egyre ijesztőbben, hogy a fejlődés, a haladás más mércéket is kíván, mint az eddigiek. A természetben az ember megjelenése régóta kelt irreverzibilis, visszafordíthatatlan változásokat. Ám ezek mindeddig nem fenyegettek globális, az egész Földre kiható tragédiákkal az élővilágban. Ma az új — vagy: csak újabban fölismert? — fejlemény viszont az, hogy nincsen az a kerti rigócska sem, amelynek óvatlan pusztulásakor ne kellene elmondani: ne kérdezd, hogy kiért szól a harang — érted szól!

Amit az öregség nyűglődésének láttam, abból ma már kiérzem a nagyon is örökifjú Déry friss pillantását. Élete végén éppen abban volt avantgard, hogy hamarabb vette észre, mint legtöbben: e fegyverkezésbe szédült, öntelt világot nemcsak Mars pusztíthatja el; az ember sárkányfogvetemény voltában még egy sereg olyan szemléleti, pszichológiai és a tudományos-technikai forradalom árnyoldalán támadó baj rejtezik, amelyek egyenként is felérnek a nukleáris kor rettegett veszedelmeivel. Csak ezek nem olyan horror-teátrálisak, kevésbé tehetők prognózisokkal láthatóvá-átérezhetővé — és ezért még nehezebb, még Don Quijote-ibb ellenük prófétálni.

Leszállás előtt a gép, ... alacsonyan szállva, végigrepül az egész város fölött. Irdatlan, féligmeddig kiszáradt mocsár volt ez az egész terület hajdan, amikor az aztékok — a mocsár kellős közepén — megalapították Tenochtitlánt. Micsoda dac és büszkeség késztet egyes népeket arra, hogy néha a „legképtelenebb" helyekre építsék városaikat. Később, amikor Teotihuacánban, a Nap-piramis tetejéről, az aztékok-alkotta magaslatról elnéztünk a távoli, nem ember alkotta magaslatok, hegyek felé, egyszercsak angol szavak ütötték meg a fülemet: „Az istenért, hát annyi hegy van itt, miért kellett ezeknek *még egyet* emelni?"

Kétségbeejtően *praktikus* kérdés. Az egész emberi kultúra tele van látszólag öncélú, irgalmatlan erőfeszítések sorozatával. Hisz épp *azért*, mert annyi itt a hegy, s mert amúgy is olyan magasan vagyunk, azért kellett a lángoló Napisten kényére és irigységére, áldozatként és diadalként, áldozatba rejtett és áldozatokkal feloldozott, újra meg újra megnyert, isten s a világ fölött aratott halhatatlan győzelemként felépíteni Teotihuacánban a

Amerikai börtönök

A keményebb, szigorúbb ítélkezési politika következtében lassan, de biztosan alaposan megtelnek az amerikai börtönök. Az Egyesült Államokban egy nem régen készült országos felmérés szerint másfél millióan vannak rács mögött, majdnem kétszer annyian, mint tíz évvel ezelőtt.

Az amerikai börtönöket azok töltik meg, akik néhány évvel ezelőtt elkövetett bűncselekményükért még csak öt év börtönt kaptak volna, ám most tízéves szabadságvesztést szabnak ki rájuk — mutatott rá *James Austin,* az amerikai országos bűnügyi tanács képviselője. A feltételes szabadon bocsátás lehetőségét is megszigorították az Egyesült Államokban.

Az amerikai igazságügyi statisztika is azt állapította meg, hogy a bűnözőknek számolniuk kell a börtönbüntetésre való elítélés valószínűségének növekedésével. Az elfogott rablók esetében 1992-ben 36 százalékkal nagyobb volt az esély arra, hogy börtönbüntetésre ítélik őket, mint 1980-ban.

Tovább nő tehát majd a túlzsúfoltság az amerikai állami börtönökben, holott a fogva tartottak száma már így is 17 százalékkal magasabb a befogadóképességnél. A szövetségi igazságügyi minisztérium nemrég 21 millió dollárt utalt ki arra, hogy negyven tábort építsenek (vagy bővítsenek) a nem erőszakos bűnelkövetők számára. *Janet Reno* igazságügy-miniszter asszony azonban szükségesnek tartotta a figyelmeztetést: „Sohasem fogjuk megtalálni a végleges kivezető utat a bűnözés problémájából."

Orosz igazságszolgáltatás

Ha Oroszország valóban demokratikus állammá akar válni, akkor pártatlan, tiszteletet parancsoló és a gyakorlatban érvényesülő jogrendszert kell kialakítania. Ezt egyelőre akadályozza az országban mindenütt jelen lévő bűnözés és a korrupció. A lassú jogi reform ennek ellenére már kezd megvalósulni Oroszországban.

Tavaly például hatvanötezer személy állította magáról, hogy jogellenesen tartják előzetes letartóztatásban, és az egyre inkább függetlenné váló bíróságok határozata alapján tizenháromezret közülük szabadlábra is helyeztek. Kísérleti jelleggel már több helyen újra esküdtbíróságok ítélkeznek Oroszországban. Mivel az igazságszolgáltatás a tervek szerint teljesen függetlenné válik, egyre nagyobb jelentősége van a valódi jogi ismereteknek.

Természetesen maradtak még nagy problémák, ezek közé tartozik, hogy Oroszországban nagyon kevés jogász tevékenykedik. Az Egyesült Államokban tizenhétszer több a jogot végzett szakember, mint az oroszoknál.

Az orosz alkotmány szerint csak bíró adhat ki letartóztatási parancsot. A gyakorlatban azonban az ügyészek változatlanul letartóztattatnak embereket anélkül, hogy erre bárkitől engedélyt kérnének.

A bírák viszont gyakran gyengének számítanak, mert a köztársasági elnök helyett sokszor a területi kormányzók nevezik ki őket, és a helyi „nagykutyák" jóakaratára vannak utalva sok juttatás, például a lakás, a telefon, az üdülési lehetőség dolgában, ezeknek pedig jelentős szerepük van a nyomorúságos fizetések mellett.

Az orosz kormány egyébként különleges jogi intézkedéseket hozott a bűnözési hullám leküzdésére. A Szövetségi Biztonsági Szolgálatnak, a KGB egyik utódszervezetének a bíróság előzetes engedélye nélkül lehetősége van bármely lakás, vállalati vagy kormányhivatal átkutatására. Az alkotmány értelmében hivatalos vádemelés nélkül nem szabad a gyanúsítottakat 48 óránál tovább őrizetben tartani, *Borisz Jelcin* azonban elnöki rendelettel ezt az időszakot 30 napra terjesztette ki.

Az orosz legfelsőbb bíróság tavaly úgy határozott, hogy a biztonsági szolgálatok csak a bíróság előzetes engedélyével hallgathatják le valakinek a telefonját vagy bonthatják fel a postáját. Orosz emberi jogi aktivisták szerint azonban ezt az előírást továbbra sem tartják meg.

High-tech az Újvilágban

Az amerikai gazdaság arculata jelentősen megváltozik azzal, hogy a nagyvállalatok és a fogyasztók is tömegesen térnek rá a digitális berendezések alkalmazására. A technológiával összefüggő iparágak jelenleg az Egyesült Államok bruttó hazai termékének több mint az egykilencedét adják. Ez a részesedés tíz évvel ezelőtt még egyhuszad volt. Hosszú távon a technológiával kapcsolatos ipar a példa nélkül álló növekedés időszaka elé néz. Az amerikai vállalatok a következő négy évben előreláthatóan hetven százalékkal növelik majd az információs technológiára fordított kiadásaikat.

A világ hat legnagyobb számítógépgyártója közül ma ötnek a központja az Egyesült Államokban van. Hasonlóképpen az Intel vezeti a világ félvezetőgyártását, a Microsoft a szoftverpiacot, és a Motorola áll az élen a mobiltelefonok világpiacán.

A csúcstechnika bevezetése azonban együtt jár bizonyos problémákkal is. A vállalatok szerkezeti átalakításával és automatizálásával a kékgalléros és a fehérgalléros munkások is elvesztik az állásukat. Előfordul, hogy a termelékenység növekedése ellenére a bérek stagnálnak. S ha a gazdaság továbbra is lassan fejlődik és a kamatlábak nem csökkennek az Egyesült Államokban, akkor az amerikai vállalatok valószínűleg kevesebbet fognak befektetni a költséges és tőkeigényes high-tech termékekbe.

Az amerikai vállalkozók azonban arra számítanak, hogy a csúcstechnikába továbbra is érdemes lesz beruházni. A high-tech fejlesztésében az Egyesült Államok azért van előnyös helyzetben, mert felsőoktatási rendszere fejlett és jól van finanszírozva. Emellett az amerikai egyetemekre az alapítványoktól, a nagyvállalatoktól és a kormánytól háromszor akkora összegű kutatási pénz áramlik, mint az összes európai egyetemre együttvéve.

Sok amerikai számítógépgyár a külföldi piacok felé tekint. Kína és India esetében ezer lakosra jut egy komputer, míg az Egyesült Államokban ez az arány háromszázhúsz darab, s ebben a helyzetben az amerikai személyi számítógépek szállításának évente huszonöt százalékos növekedése várható az ázsiai—csendes-óceáni térség országaiba.

Az amerikai cégeknek szembe kell nézniük azonban azzal, hogy egyes kormányok korlátozni próbálják a külföldi vállalatok behatolását a piacukra. A Microsoft például kénytelen volt kifejleszteni a Windows 95 kínai változatát, mert a pekingi kormány nem engedte meg a szoftver-óriásvállalatnak a tajvani verzió alkalmazását az országban.

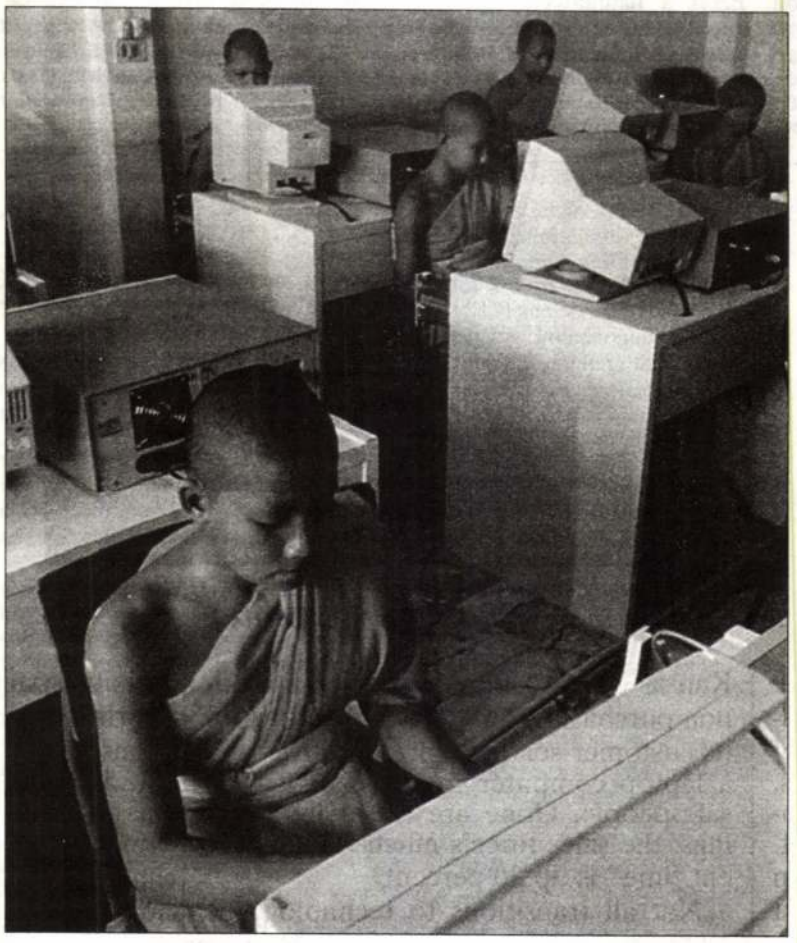

Amerikai számítógépek Indiában

Vitéz, báró, párttitkár

Egy magyar katonacsalád története

— Királyi Fenség! A Fővezérség engem bízott meg azzal, hogy önt és családját, az antant hatalmak kívánsága szerint, Triesztbe kísérjem.

A király — *IV. Károly* — nem szólt semmit, csak bólintott. *Horváth Imre* vezérkari ezredes, *Horthy Miklós* bizalmi embere pedig teljesítette a parancsot. Triesztben átadta az exuralkodót az angoloknak, ezek pedig egy őrnaszád fedélzetén Madeira szigetére szállították.

Hogy ezután mi történt a királyi családdal, az mindenki előtt ismert, a parancsot végrehajtó — későbbi vitéz — Horváth Imre altábornagy regényes élettörténetét azonban már igen kevesen ismerhetik.

A kalandos életű katonatiszt Hencidán született 1869-ben. Szülei 25 holdas gazdálkodók voltak. A gimnáziumot a Debreceni Református Kollégiumban végezte, érettségi után a pesti Ludovika Akadémiára került. Mint évfolyamelső főhadnagyi rendfokozattal került ki, egyenesen a bécsi Thereziánumba, ahol vezérkari továbbképzést kapott. Az első világháborúban mint seregtestparancsnok vezérkari őrnagyként vett részt. 1915-ben volt egy parancsellenes önálló vállalkozása, amikor is a központi hatalmak frontvonalát sikerült 150 kilométeres szélességben kiegyenesíteni: 25 ezer foglyot ejtettek, saját vesztesége 16 tiszti és 136 legénységi eltűnés volt. Ezért a haditettéért Horváth Imre soron kívüli ezredes lett. Megkapta a Mária Terézia Rend lovagkeresztjét, amely egyben bárói cím viselésére jogosította. Mivel szerfelett érdekelte a kémia és az ezzel kapcsolatos tudományok, csak úgy „mellesleg" elvégezte a gyógyszerészeti fakultást.

Az egykori parasztfiú karrierje rohamléptekkel emelkedett. Tanított a kőszegi Hadi Akadémián, majd pedig Budapesten vezérkari előadó lett. Tábornokként egy ideig Pécsett dandárparancsnok volt, majd újranősülése révén Kaposváron a 6-os ezred parancsnokává nevezték ki.

A tősgyökeres kaposvári Gruber családba való benősülésével élete teljesen megváltozott. A fegyelmezett és egész életében hithű kálvinista tábornok meghasonlott önmagával. Második feleségének, *Gruber Adriennek* kérésére áttért a katolikus hitre. Olyan vakbuzgó katolikus lett, hogy búcsúkba járt és rendszeresen böjtölt. Nemsokára idegzavar kerítette hatalmába és nyugállományba került. Az egész életében absztinens katonatiszt vesezsugorban halt meg 1933-ban egy udvari vécé deszkái között…

Első feleségétől két fiúgyermeke született: *Imre* és *Sándor*. Érettségi után mindkét fiú a Ludovikára került. Sándort főhadnagyként avatták tisztté. Aktív tisztként aktív csillagász lett, meghívott egyetemi előadó a természettudományi karon és a Honvéd Térképészeti Intézet könyvtárosa. Megjárta a Don-kanyart, valahol Salzburg környékén piheni örök álmát.

Az idősebb fiúval, Imrével történt meg az akkor Kaposvár-szerte ismert eset, hogy egyszer a Ludovikáról hazatértében betévedt a városi restibe. A kb. negyedik fröccs után leültetett az asztalához egy piros sapkás hordárt, és csákócsere után jó hangosan közölte: „Én a marokkói császár vagyok!" A császár rövid életű kaposvári uralmának egy tiszti járőr vetett véget, aki aztán az apjához kísérte. Nem csoda, hogy ezután még az első év elvégzése előtt sorozatos fegyelmi vétségei miatt kicsapták a Ludovikáról.

Vitéz Horváth Imre

Apjára való tekintettel a *Horthy István* nevével fémjelzett budapesti repülőgépgyárba került bérelszámolónak. Nem sokáig volt ott, egy alkalommal megszökött a munkások egész heti fizetésével. 1941-ben fogta el körözés alapján a budapesti államrendőrség a Ferencváros egyik kocsmájában — sakkparti közben. Irány egy MUSZ-század és a keleti front, aknaszedés! Az más kérdés, hogy Horváth Imre onnan négy hét elteltével — lovasstoppal — hazajött, és önkényesen beköltözött Sándor öccsének József körúti lakásába. Női pongyolában járt, mivel testvérének nemcsak a katonaruháját adta el, hanem a saját felöltőjét is. Amikor a katona testvér 1942 végén visszatért Budapestre, egyenruha hiányában a jelmezkölcsönzőből kivett főhadnagyi uniformisban volt kénytelen jelentkezni szolgálattételre.

Bármilyen kucséber, snóblis-kártyás vagány volt is az ifjabb Horváth Imre, a családból mégis ő járt a legjobban. 1945—46 küzdelmes éveiben cipőfűzőket és egyéb kacatokat árult mezítlábasan az Ecseri-piacon. Aztán visszakerült az előző munkahelyére. (Ekkor már senki sem tudott az elsikkasztott négyezer pengőről.)

A Rákosi-rezsim „gyengéit" is kiválóan kihasználta. Az évekkel azelőtt még toprongyos, mezítlábas, kéregető Horváth Imre az ötvenes években, mint a Ganz-Mávag párttitkára, egy luxuskocsiból köszöntötte a Gruber család munkát kereső férfi tagját.

Úgy hírlik, hogy a hatvanas évek végén halt meg — mint ugyanennek a cégnek az asztalosa — az egykori ludovikás, bérelszámoló, sikkasztó, munkaszolgálatos és apja után vitézi városmányos, snóblis párttitkár. A marokkói császár!

Lévai József György

Pannonhalma világörökségre pályázik

Az elmúlt hónap végén a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumban *Baja Ferenc,* a tárca vezetője és *Várszegi Asztrik* főapát sajtótájékoztatón jelentették be, hogy a pannonhalmi főapátság mint komplex épületegyüttes benyújtotta pályázatát a világörökség-jegyzékbe történő felvételére. Hazánk képviselői az ehhez szükséges dokumentumokat szeptember 26-án, Párizsban adták át az UNESCO, az ENSZ kulturális és tudományos szervezete illetékes igazgatójának.

Magyarország tíz esztendővel ezelőtt csatlakozott a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló UNESCO-egyezményhez. Ennek égisze alatt hozták létre a világörökség-jegyzéket, melyben 1987 óta már a budapesti Duna-panoráma a budai Várnegyeddel, valamint Hollókő védett faluközpontja és táji környezete is ott szerepel.

Jövőre lesz ezer éve, hogy *Szent Benedeknek,* a nyugati szerzetesség megalapítójának, Európa védőszentjének életeszményét, az „ora et labora" (imádkozzál és dolgozzál) felszólítását követve cseh és német földről, illetve Itáliából érkezett szerzetesek telepedtek le a magyar törzsek által elfoglalt Kárpát-medencében. Az egykori Római Birodalom Pannonia provinciájának eme sík tájból kiemelkedő magaslatát évszázadokon át Mons Sacer Pannoniae néven ismerték. A bencés szerzetesek Szent Márton tiszteletére emelt monostora — a fejedelmi alapítás szándéka szerint — a középkori Európa evangelizációjának és kultúrájának keleti végvára lett, s ezt a szerepét rövid megszakításokkal immár csaknem egy évezred óta tölti be.

A jelenlegi épületegyüttes magában foglalja az első szentély alapfalait, a XIII. században épült bazilikát, a késő gótikus kerengőt, a XVII—XIX. századi kolostorépületeket, a klasszicista könyvtárat, a becses értékeket őrző levéltárat és az 1943-ban átadott bencés gimnáziumot, melyekhez arborétum és régészeti feltárás is csatlakozik. A monostor egyébként nemcsak páratlan műemlék, hanem tizenöt település lelkipásztori szolgálatát ellátó egyházi centrum, ugyanakkor itt van a Magyar Bencés Kongregáció központja is, amelynek a Győrben, Tihanyban, Komarnóban, Sao Paulóban élő szerzetesek és a tiszaújfalui szerzetes nővérek a tagjai.

Magában a főapátságban jelenleg 68 szerzetes dolgozik. A gimnázium és a diákotthon, ahol 360 tanuló lakik, világi tanárok bevonásával nevelési, közoktatási feladatokat lát el. Egy másik itteni intézményben, a Szent Gellért Hittudományi Főiskolán a szerzetesi vagy a szerzetespapi hivatásra készítik fel a növendékeket, míg a Szent Adalbert Otthonban idős szerzeteseket gondoznak. A főapátság a környéken élők egyik jelentékeny munkaadója, ami azért érdemel említést, mivel — a bencések hagyományaihoz híven — a monostorban vannak törekvések az önellátás minél szélesebb körű megszervezésére is.

A jegyzékbe való felvétel természetesen hosszú folyamat: a benyújtott dokumentumok alapos áttanulmányozása után a Műemlékek és Történeti Együttesek Nemzetközi Tanácsának szakemberei Pannonhalmára látogatnak. A Világörökség Bizottság csak ezután tárgyalja majd meg a főapátság kérelmét. Ez a „procedúra" előreláthatólag egy-másfél esztendőt vesz igénybe.

Minden bizonnyal érdeklődésre tarthat számot az a tény, hogy az Aggtelek-Domica cseppkőbarlangról szóló magyar—szlovák közös felterjesztést is kedvezően fogadták Párizsban. A bizottság operatív ügyeket intéző irodája a közelmúltban a jegyzékbe történő felvételt javasolta, ám végső döntés csak a testület decemberi ülésén születik.

Egyébiránt Magyarország a jövőben több hasonló kezdeményezéssel szeretne élni. Íme, a „lista", amelyet 1993-ban juttattak el az UNESCO-hoz: Hortobágyi Nemzeti Park; A Rózsadomb környékének termálkarsztja; Pécs — kultúrák rétegződése a történelmi belvárosban.

Nagy Attila

Futó séta Pozsonyban

Pozsony, május hó.

(Az Uj Magyarság kiküldött tudósítójától.) Mint a mágnes a vasport, úgy vonzza a város Szlovenszkó lakosságát. Mindenki ide törekszik, úgyhogy a nagyarányú „bevándorlás" következtében óriási a lakáshiány, a szállodák is zsúfoltak. Szünet nélkül tart az áramlás, *ha valahol egy lakás megüresedik, száz igénylő jelentkezik érte.* Az ősi koronázóváros lakosságának lélekszáma az új állam fennállása óta, tehát igen rövid idő alatt, 138.000-ről 160.000-re szökkent fel, de ez a tekintélyes szaporulat csak azoknak a számát tünteti fel, akik „polgárjogot" nyertek Pozsonyban. A valóságos lélekszám jóval több ennél.

A háborús helyzet természetesen itt is megnehezítette az életet. A közellátás aránylag zavartalan: jegy ellenében mindenki 4 kiló kenyeret és 1½ kiló lisztet kap havonta. A heti húsadag 40 deka. Mindenkinek adnak havonta egyszer egy kiló cukrot és negyedkiló margarint.

Textilárukhoz szabadforgalomban lehet hozzájutni, de — drágán. A cipő árát maximálták. Évente egy pár új cipőt vásárolhat mindenki és igénye van két talpalásra is. Természetesen az efféle vásárlásokat csak „könyvre" lehet eszközölni, aminthogy vásárlási könyvbe való bejegyzés ellenében szolgálnak ki fűszerárut és sok más közszükségleti cikket is. Vajat csak gyermekeknek tizennégyéves korig és állapotos asszonyoknak adnak. Ezzel szemben hetenként mindenki kap két tojást.

*

Az elsötétítés este 9-kor kezdődik. Azokat a vendéglőket, éttermeket, kávéházakat, amelyeknek tulajdonosa ellen állambiztonsági szempontból kifogás merült fel (csehek, kommunista-gyanusak), bezárták. *Teljes a tánctilalom, nem tarthat nyitva bár, vagy éjjeli mulató sem, sőt a tánciskolákat is megszüntették.* A villamos este 10-ig közlekedik. Tizenegy óra után tilos alkoholt kiszolgálni, *a vendéglők és kávéházak egyébként éjjel 12 óráig nyitva maradhatnak.*

*

Az új állami berendezkedéssel egyidejűen nagy lendületet kapott az építkezési tevékenység. Jelenleg is sok új középületen dolgoznak serény kezekkel, a Hlinka-téren a Szlovák Nemzeti Bank építtet óriási méretű palotát, de hat-tízemeletes üzletházak is készülnek itt.

Pozsonyban a magyar gimnáziumot olyan épületben helyezték el, amely nagyon magánhordozza az idő fogának nyomát, ebben azonban nincs „tendencia", mert míg a magyar diákok délután tanulnak a rozoga épületben, délelőtt ugyanide járnak a szlovák gimnázium tanulói.

Jelenleg egy magyar ujság jelenik meg Pozsonyban. A Magyar Hirlap. *Esterházy* János gróf tulajdona a napilap, amely a Magyar Párt hivatalos közlönye. Most újra megjelenik a Magyar Néplap című hetilap is, amely sokáig be volt tiltva.

Pozsonyi magyar sajtótermék még az Uj Szív katolikus folyóirat is. A rádióban ezévi január 1-től megszüntették a heti egyórás magyar műsort. Egyébként sem engedélyeznek magyarnyelvű hangversenyt vagy színielőadást, szünetelnek a hasonló műkedvelői előadások.

Pozsonyban, ha végigmegy az ember a korzón, vagy a Szárazvám-, Lőrinckapu-, Mihálykapu-utcán, de akármerre a történelmi házsorok között, szép magyar beszédet hall mindenfelé. A magyar lélek nem hervadt bele az állampolitikai változásokba, nem sápadt le a magyar szó azoknak ajkáról, akik legtöbbjének már ük-nagyapja is itt látta meg a napvilágot. És igen szépen beszél a multtal kapcsolatban statisztikailag is a — temető. Az írottköves, faragott fejfás temető, a sírkeresztek erdeje. A legújabb népszámlálási adatok Pozsonyban 30.000 magyarról és hasonlószámú németről beszélnek. A többi szlovákajkú. *A csehek úgyszólván teljesen eltűntek.* Részben visszatelepítették őket a protektorátusba, részben az illavai koncentrációs táborban elmélkednek arról a két évtizedről, mikor Pozsonyban a többi nemzetiség kárára az ő kezükben volt a hatalom.

*

A dohány, szesz, cukor állami monopólium. Az utóbbi időben ezek a cikkek újra megdrágultak. Mintegy 10—100 százalékkal. Különösen némelyik cigaretta árát emelték feltűnően magasra.

Szlovákiában nagy gondot jelentett az állami közigazgatás megszervezése. Nem állt rendelkezésre megfelelőszámú, tisztviselői pályára alkalmas állampolgár. Ma már akadálytalanul forog a közigazgatás gépezetének minden kereke. Nincsenek nagyobb zökkenők, annak ellenére, hogy igen sok magasrangú állami hivatalnokot találni, aki mindössze négy középiskolát végzett. Pesti napilapok, általában Magyarországon megjelenő ujságok nem jönnek Pozsonyba. A bécsi szintársulatok hetről-hétre egy-két napon át vendégszerepelnek. A magyar közönség is ezeket az előadásokat látogatja. A szlovák színházban mindennap tartanak előadást. Jól „mennek" a mozik is: német, olasz és újabban szlovák filmeket mutatnak be. Magyar filmet, amely rendkívüli népszerűségnek és látogatottságnak örvendett, már három év óta nem vetítenek.

Csávossy László báró

Nagyipari vállalat keres

üzemkönyvelése és utókalkulációja részére többéves, lehetőleg vasipari sokoldalú gyakorlattal biró öskeresztény

utókalkulánst

Német nyelvismerettel előnyben. Ajánlatok „Fizetés megjelölésével I." jeligére Balogh hirdetőbe, Szent István-körút 9. küldendők.

Nagyipari vállalat keres

motoralkatrészek előkalkulációs munkálataihoz

ipariskolai és mérnöki képzettségű

lehetőleg német nyelvben jártas öskeresztény

urakat

a gyártási előkészítő munkálatok megszervezése és folytatólagos előkalkulációs munkálatok eszközlésére. Ajánlatok „Fizetés megjelölésével II." jeligére Balog hirdetőbe, Szent István-körút 9. küldendők.

A pannonhalmi „basilica minor"

XII. Pius pápa a pannonhalmi főapátsági székesegyházat a *„basilica minor"* címmel tüntette ki. A pápai irás, amely a *Decimo primo saeculo ineunte* ... szavakkal kezdődik, kiemeli ennek a nagy történelmi értékkel bíró templomnak kimagasló érdemeit. A pápai kitüntetés alkalmából minden magyarnak büszke örömmel kell Pannonhalma felé tekinteni, hiszen ez a monostor a magyar kereszténység kiindulásánál és megerősödésénél soha el nem halványuló érdemeket szerzett. Szent Benedek fiai tudatában vannak a pápai kitüntetés nagyságának, de — munkásságban eltöltött multjukhoz méltóan — ezt nem a megérdemelt jutalom jelének, hanem a további fáradhatatlan tevékenység ösztönzőjének tekintik.

A „basilica minor" cím adományozása igen ritka dolog, annyira, hogy a közvélemény nincs is tisztában jelentőségével. Érdemes tehát közelebbről megnézni, mit is jelent ez a kitüntetés. A bazilika liturgikus kiváltságokkal és jogokkal rendelkező templom. Kétféle bazilika van: a *„basilica maior"* és a *„basilica minor"*. *Valódi „basilica maior" csak négy van,* mind a négy Rómában: a *Lateráni-bazilika,* „a világ egyházainak az anyja", a bazilikák kettős kitüntetésével, a *Szent Péter-templom,* a *Szent Pál-székesegyház* és a *Santa Maria Maggiore-bazilika.* Van még két névleges „basilica maior": a *Szent Ferenc* testét őrző templom *Assisiben* és a *Porciuncula-templom.* Az elsőnek *XIV. Benedek,* a másodiknak *X. Pius* adta a címet. A „basilica maior"-nak *„szent kapuja"* van, melyet a jubileumi év kezdetén a pápa, vagy megbizottja falaz ki és a jubileumi év végén ugyanő zár be. A jubileumi búcsú elnyerése a „basilica maior"-ok látogatásához van kötve. Ezeknek a bazilikáknak *pápai oltáruk* is van s ennél csak a pápa mutathat be misét; más csak az ő engedélyével. A „basilica maior"-okat *pátriárkai bazilikáknak* is hívják. A Lateráni-bazilika a *nyugati,* a Szent Péter-bazilika a *konstantinápolyi,* a Szent Pál-bazilika az *alexandriai,* a Santa Maria Maggiore-bazilika pedig az *antiochiai* pátriárka egyháza. „Basilica minor" Rómában kilenc van: a *Szent Lőrinc „extra muros"*, a *Szent Kereszt „in Jerusalem"*, a *Szent Sebestyén,* a *Szent Lőrinc „in Damaso"*, a *Szűz Mária „in Cosmedin"*, a *Tizenkét Apostol,* a *Szent Péter „in vinculis"*, a *Szűz Mária „de Monte Sancto"* és a *Szűz Mária „in Trastevere"* bazilika. Hazánkban a pannonhalmin kívül még két „basilica minor" van: a *székesfehérvári székesegyház* és a *budapesti Szent István-bazilika.* Az utóbbi 1931 május 15-én kapta ezt a kitüntetést „művészi értéke" miatt; egyébként *történelmi jelntőség* címén szokta a pápa adományozni ezt a kitüntetést, mint ahogyan a székesfehérvári székesegyháznál, Szent István egyházánál és a pannonhalmi székesegyháznál is tette.

A bazilikák közös kiváltságai: a *conopoeum* vagy *papilio,* egy selyemszövetű sátor, melyet a bazilikák papsága előtt visznek a kereszt után, a magas rudon lévő csengetyű és a *cappa magna,* a díszesebb főpapi palást, amelyben a bazilika vezető papjai résztvesznek a körmeneteken. Megjegyzendő, hogy a kisebb bazilikák közé sorozott Szent Lőrinc „extra muros" bazilika a nagyobb bazilika címét kapta, ámbár csak „basilica minor".

A „basilica minor" cím csupán világviszonylatban jelent „kisebb bazilikát", a valóságban nem, mert hiszen, mint a fentiekből látható, csak kivételesen adják ezt a nagy kitüntetést; a „minor" tehát itt a szó helyes értelmében nem „kisebbet" jelent, hanem jelenti azt, hogy a legmagasabbrangú templomok sorában a „basilica minor" a második helyen áll. Ezekből megérthetjük, hogy a *pannonhalmi ősrégi bencés székesegyházat ért kitüntetés igen nagy dolog a Román kívül álló templomokat érhető legnagyobb kitüntetés.*

Nagy József

Május 12

Feltűnően csendesek és az utóbbi időben megszokott zsufoltsághoz képest szinte üresek voltak hétfőn este a budapesti nyilvános helyek: éttermek, zenés kávéházak, mulatók, sőt még az utcákon is észre lehetett venni a forgalom csökkenését. Hiányoztak a minden este pezsgőző társaságok a budai divatos kiskocsmákból, nem harsogott a háborúban meglehetősen indokolatlan jókedv, senki se vagdosott földhöz poharakat. Mi volt az oka ennek a hirtelen beállott csöndnek, miért változott egyszerre az éjszakai Budapest oly illedelmessé? Csak annyi történt, hogy hétfőn alkonyatkor a rendőrség razziát kezdett városszerte, igazoltattak néhány kávéházban férfivendégeket, pár étterembe is bekukkantottak a detektivek s a hír futótűzként terjedt el azok közt, akik máskor elsőnek sietnek elfoglalni a legjobb asztalokat s akiknek poharába kilenc órakor már gyöngyözve csordul a pezsgő. Egyszerre mindenütt talált üres asztalt a betévedő vendég, egészen kibirhatóvá váltak a helyiségek, ahol más estéken hangos társaságok féktelen nevetése, duhaj kurjongatása szinte szétvetette a falakat ... Elmaradtak Stammgastok, akik nélkül elképzelhetetlen volt már a divatos helyek esti képe, mert bőkezű vendégek nem tartották ajánlatosnak találkozni a detektivekkel s megmutatni nekik az igazoló papirokat. Most derült ki, ezen a razziás estén: mennyi léhütő, semmittevő, — a belügyminiszter szavaival élve, — mennyi parazita él ebben a városban, mennyi olyan ember nyüzsög az élet derüs és villanyfényes felszinén, akinek oka van tartani a hatóságok kérdezősködéseitől. Most derült ki, hogy elsőizben — hiányoztak a lokálokból, kávéházakból és finom kiskocsmákból ... De a lecke mindenesetre jót tett, úgylátszik, amire az ösztönös szemérem nem volt képes ránevelni egy parvenü réteget, a razziák gorombább eszköze arra is alkalmas lesz. Azért szomorú, hogy egy főváros drága mulatóhelyeinek elcsendesítésére ugyanazt a módot kell használni, amit régebben a kültelki bünözők ellen alkalmaztak ...

Leon Menachem Papo névre hallgatott az a merénylő, akit a szófiai rendőrség a legutóbbi gyilkosság után végre kézrekerített s elfogatása lassacskán fényt derit a politikai merényleteknek arra a sorozatára, amely az utóbbi időben a bolgár fővárost s az egész ország közvéleményét izgalomban tartotta. Nem volt kétséges: miféle körökből származnak ezek a vakmerő orgyilkosok, milyen célok érdekében dörrenek el revolvereik, robbannak bombáik s hogy honnan irányítják a sorozatos merényleteket. De mégis nagyon jellemző, **hogy az elfogott** tizenkilencéves suhanc a bulgáriai zsidóság soraiból került ki s hogy tagja volt a kommunista bolgár ifjúmunkás szövetségnek. Az a rendszer, amely a bolsevizmus bulgáriai ellenségeinek és a tengelypolitika kifejezett követőinek meggyilkolásában, a nemzeti érzelmű szakmunkások láb alól való eltevésében áll s félre akar az útból állítani mindenkit, ha nem kiván résztvenni az ellenség által tervezett szabotázscselekményekben, — világosan felismerteti a külföldi terrorszervezetektől a bulgáriai zsidóságig nyuló kapcsolatokat. Leon Menachem Papo csak egy láncszeme volt ennek a szervezetnek, jelentéktelen tagja a tábornak, amely vak gyülölettel, engesztelhetetlen dühvel és végsőkig való elszánással veti oda magát a történelem érckereke elé is, kivetkőzve eredendő gyávaságából, csak azért, hogy megakadályozza az európai nemzetek új, becsületes életformáinak kialakulását, vagy ha már ez nem sikerül, legalább zavart keltsen és hátráltassa ennek a rendnek megszilárdulását.

A csipkelődő kritika, amely amerikai lapokban a szövetséges brit birodalom életének ferde momentumait tüzte ki céltáblájául, Angliában viszont a testvéri angolszász demokráciában található visszásságok fölött csufolódott, máig se szünt meg. A londoni lapok például most is igen szivesen tollhegyre tüzik az USA politikai és gazdasági életének egy-egy momentumát, hogy a sorok közt egészen komoly felelősséggel vádolják meg a tengerentúli küzdőtársat olyan dolgokért, mint például a szigetország élelmiszeradagjainak kényszerű csökkentése s bizonyos közszükségleti cikkekben mutatkozó hiány. Az Evening Standard washingtoni levelezője például legutóbb az Unió gumiügyei gondozójának, Jeffersnek nehézségeiről cikkezik, de nem állhatja meg, hogy kritikát ne gyakoroljon ugyanakkor az Egyesült Államok háborús gazdálkodásának egész rendszere fölött. Azt mondja: „Washingtonban az úgynevezett cár-rendszer uralkodik. Van petróleumcár, kaucsukcár, élelmiszercár, sajtcár, a hadseregnek pedig több cárja is van, viszont mindezek fölött nincsen egy legfőbb cár, aki bizonyos rendszert tudna meghonosítani. Tipikus amerikai ama sokak által ajánlott megoldás, — írja haza az Evening Standard munkatársa, — hogy nevezzenek ki egy újabb cárt, akinek feladata legyen meghatározni: mire van szüksége a polgári lakosságnak. Sajnos azonban, ezidőszerint egyetlen cár se türi, hogy számára valamit előirjanak s így mindig késlekedés, halasztás, vita és civódás merül fel" ...

— Kisebb lett a húsadag Németországban, viszont a zsír- és kenyéradagot emelték. Berlinből jelentik: A birodalmi hivatalos közlönyben most kibocsátott rendelet alapján 1943 május 31-től kezdve heti 100 grammal kevesebb a hús- és húsárufejadag személyenként. Az éjszakai, valamint nehézmunkások pótadagja változatlan marad. Az elmaradt heti 100 gram hús tápértékének kiegyenlítésére négyhetenként, vagyis ellátási időszakonkint a zsíradagot ötven grammal és a kenyeret 300 grammal növelték. A legközelebbi négy ellátási időszakban további élelmiszer- és sajtkülönadag kiutalásával gondoskodnak a megfelelő élelmezésről és ezenkívül egy alkalommal fejenként egy kilogram cukrot kap minden fogyasztó.

A kubáni hídfőnél hétfőn elcsendesedtek a harcok

Az egész keleti arcvonalat átfogó támadásra mindkét fél megtette már előkészületeit

Berlin, május 11.

A keleti front harcairól a német távirati iroda kedden délután 2 órakor a véderőfőparancsnokságnak *a Führer főhadiszállásáról* kiadott következő *hivatalos jelentését* közölte:

Az ellenség hétfőn a kubáni hídfőnél csak egyes helyeken támadott gyengébb erőkkel. A támadásokat részben már előkészületi állapotukban szétvertük.

A kubáni hídfőnél folytatott eredményes védekező harcokban április 29-től május 10-ig egyedül a hadsereg csapatai 159 szovjetpáncélost romboltak szét, zsákmányoltak, vagy mozdulatlanná lőttek.

A Barent-tengeren egy háromezertonnás tartályhajót bombatalálattal elsülyesztettünk.

A német távirati iroda további értesülése szerint *a kubáni hídfőnél a bolsevistákat súlyos veszteségeik arra kényszerítették, hogy a hétfői napon az egész délelőtt nyugton maradjanak. Csupán a délutáni órákban intéztek több szakaszon néhány előrenyomulást zászlóalj-erősségben,* a támadások azonban a német csapatok rendíthetetlen ellenállásán összeomlottak.

A nemzetközi sajtótudósító a szovjetfront helyzetéről még a következőket jelentette:

A keleti arcvonalon a sáros időszak véget ért, eltekintve a kimondott mocsaras területektől, amelyek nyár közepén sem száradnak fel teljesen. E területeken kívül a terep most már mindenütt olyan állapotban van, hogy *ismét lehetővé teszi a nagykiterjedésű hadműveleteket.* Egyelőre nem lehet tudni, melyik fél kezd ilyen hadműveletekbe és ugyancsak nem lehet előre megmondani, hogy az arcvonal melyik szakasza lesz a közeljövőben vagy talán már nemsokára a harc gyújtópontja.

Ezzel szemben nem kétséges, hogy *mindkét fél nagyszabású hadműveletekre készül,* mert időközben bizonyára a szovjetnek is sikerült könyörtelen új sorozásokkal és az ipari termelés brutális fokozásával a téli ember- és hadianyagveszteségeket legalább számszerűleg pótolnia. Ami a minőséget illeti, mindenesetre feltehető, hogy *a szovjet arcvonalcsapatainak nagy része ma már nem rendelkezik ugyanolyan harci értékkel, mint a téli offenziva kezdete előtt,* mert kétségtelenül emelkedett a túlfiatal és túlöreg katonák, valamint a hiányosan kiképzett vagy teljesen kiképzetlen emberanyag százalékaránya. E hátrány bizonyos kiegyenlítése céljából a szovjet hadvezetősége *ismét szaporította a gárdahadosztályok számát és emellett nagy súlyt fektetett speciális alakulatok, főképpen a tüzérség kiképzésére.* Mivel azonban ilyen célokra természetesen az utánpótlásnak csupán legértékesebb emberanyaga jöhet tekintetbe, az arcvonalcsapatok kitöltésére még kevésbé alkalmas emberanyag marad. *A szovjet elitalakulatainak szaporítása tehát szükségképpen a rendes lövészhadosztályok átlagos harci értékének további csökkenésére vezetett* és a vörös hadsereg nagy tömege mégis csak lövészhadosztályokból áll.

Ami a hadianyagot illeti, az ellenfél ezen a téren kétségtelenül ismét meglehetősen erősnek érzi magát. Különösen a tüzérségre vonatkozik ez, amit világosan mutat az a körülmény, hogy olyan mellékhadszintéren, mint a kubáni hídfőállás, egészen szokatlanul nagyszámú üteget és megfelelő nagymennyiségű lőszert alkalmaztak. Ugylátszik, hogy *az utóbbi hónapokban a szovjet légiereje is számszerűleg lényegesen erősödött,* bár a lelőtt repülőgépek számának állandó emelkedése nem vall minőségjavulásra. Mindenesetre figyelemreméltó körülmény, hogy *a szovjet fokozta bombavető alakulatainak harcbavetését a német utánpótlási vonalak ellen.*

Mindent összevetve, általános benyomásul megállapítható: *nincs semmi ok annak feltételezésére, hogy az ellenség a kubáni hídfőállástól eltekintve, ahol már támadásban van, az egész további arcvonalon egyelőre csupán védekező magatartást akar tanusítani.* Ez a lehetőség ugyan nem kizárt dolog, de éppen úgy feltételezhető, hogy a szovjet — már csak a várakozás ideges feszültségének eloszlatására is — elhamarkodott offenzivát indít, még mielőtt a német véderő újabb csapásra indulhatna. Igy történt ez, mint emlékezetes, a mult tavasszal is, amidőn Timosenko Charkovtól délre előretört és megsemmisítő vereségbe rohant bele. Ez az eset, ha az ellenfélnek erre támad kedve, igen könnyen megismétlődhetik.

Helsinki, május 11.

A kedden kiadott *finn hadijelentés* ezeket mondja:

A karéliai földszoroson helyenként kölcsönös tűztevékenység volt. *Maaselkaenél* tüzérségünk két szakaszon ellenséges állásokat lőtt, több ellenállási fészket megsemmisített, többszáz méter hosszú lövészárkot szétrombolt és veszteséget okozott az ellenséges csapatoknak.

A többi arcvonalról nincs semmi különösebb jelentenivaló.

A téli csata magyar hősei

A téli csata egyik legvéresebb és legelkeseredettebb szakasza *a sustyei áttöréssel* kapcsolatosan kialakult ütközetek sorozata volt. Ezekben a harcokban tüntette ki magát *Papp József főhadnagy, madi Kovács Dénes főhadnagy és Talpag Kálmán tartalékos főhadnagy,* mindhárman ugyanannak a tüzérezrednek ütegparancsnokai.

A sustyei védőállások 1943 január 14-én történt megrohanása alkalmával mindhárman vakmerő bátorsággal vezették ütegeik tüzét, még akkor is, amikor az ellenség már közvetlen közelből fenyegette megfigyelő-helyeiket. *Papp* főhadnagy elkeseredett kézigránátharcot vívott a reátörő bolsevistákkal, majd tüzelőállásába vonult vissza, ahol a közben odáig nyomult ellenséges tömegekkel immár ütege élén vívott késhegyig menő közelharcot. Ugyanide vonult az ezred sí- és rohamosztaga is, amelyek nyomban ellentámadásra indultak. Papp főhadnagy ütegének, valamint a szomszédos ütegek pusztító tüzével és az ellentámadás lendületével sikerült is a bolsevisták két hatalmas rohamát visszaverni s az ellenséges gyalogságot visszavonulásra kényszeríteni, majd hosszabb ideig feltartóztatni. Ezzel huzamosan késleltették *Kresztiki* község elestét. E harc közben az utolsó lövésig küzdő löveg kilőtte a bolsevisták két harckocsiját is. Amikor Papp főhadnagynak az önfeláldozó harcban márcsak néhány embere maradt, ezekkel visszavonult Kresztiki községbe s annak körvédelmében harcolt addig, amíg a teljesen bekerített községből való áttöréskor *halálos lövés érte.*

Ugyanilyen rendületlenül harcolt példás vitézséggel madi *Kovács* Dénes főhadnagy. Miután a gyalogság támadása közben a legsúlyosabb veszteségeket okozta az ellenségnek, de ez ennek ellenére is már madi Kovács figyelőjét rohanta meg, a hőslelkű fiatal tiszt kézigránátot ragadva vette fel a küzdelmet támadóival. Szakadatlan kézigránátharc közepette húzódott vissza tüzelőállásába, ahol saját ütegét, végül már súlyos közelharcot vívó két másik üteg megmaradt legénységét is összevonta és személyesen vezette a küzdelmet. Az ellenség ekkor harckocsikkal megerősített újabb támadó hullámokban özönlött előre, madi Kovács főhadnagy rendületlen szívvel biztatta további kitartásra embereit s azok parancsnokuk példáján felbuzdulva, emberfeletti hősiességgel viaskodtak tovább. Sikerült is három harckocsit kilőniök. Ezzel hosszabb ideig feltartóztatták a bolsevistákat s így időt biztosítottak a gyalogságnak az elvonulásra. Madi Kovács főhadnagy azonban *súlyosan megsebesült a harcban.*

Ugyanitt lelte hősi halálát Talpag Kálmán tartalékos főhadnagy, aki az áttörés során félelmet nem ismerő bátorsággal irányította ütege tüzét, roppant veszteségeket okozva az ellenségnek. Miként két bajtársát, őt is hamarosan közeltámadás érte. Ennek elhárításában bámulatos nyugalommal vezette a tüzelőállás legénységét, miközben maga mindig az elsők között harcolt. Lelkesítő és példaadó magatartásával sikerült is kivetnie a tüzelőállásba már betört ellenséget. A további harcokban több súyols sebet kapott, amelyekbe utóbb bele is halt.

Hősi önfeláldozásuk mindig magasztos példája marad a magyar honvéd áldozatos ***kötelességteljesítésének.***

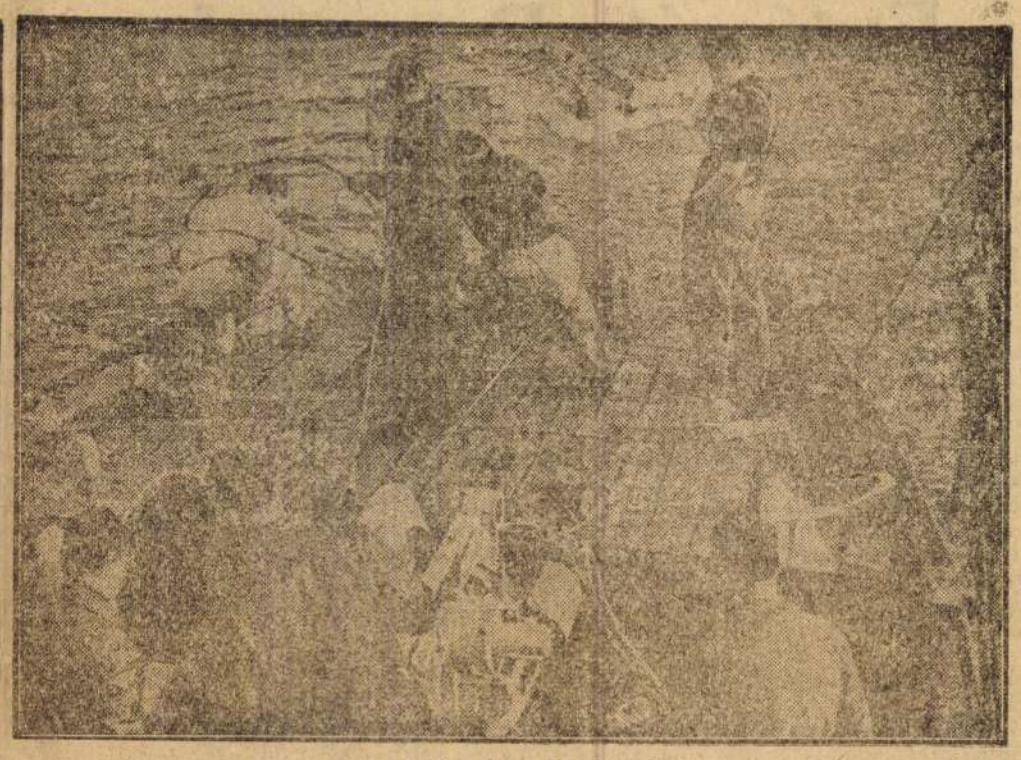

Akna-halászat az Égei-tengeren

Partizánok kifüstölése valahol Horvátországban

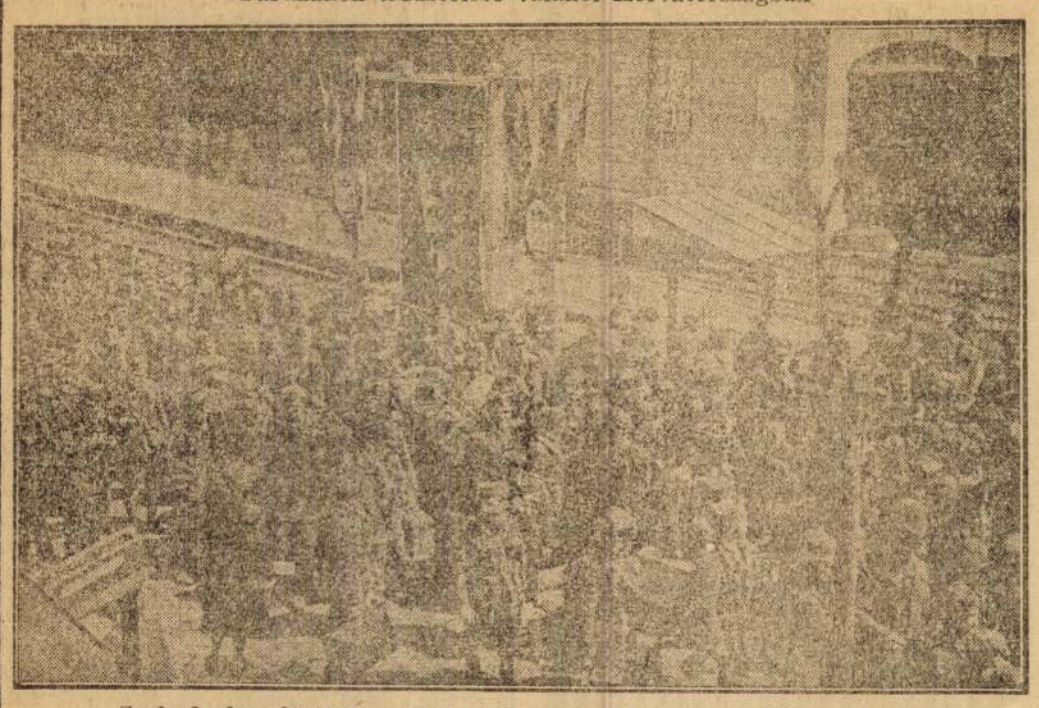

Szabadonbocsátott francia hadifoglyok a compiegnei pályaudvaron

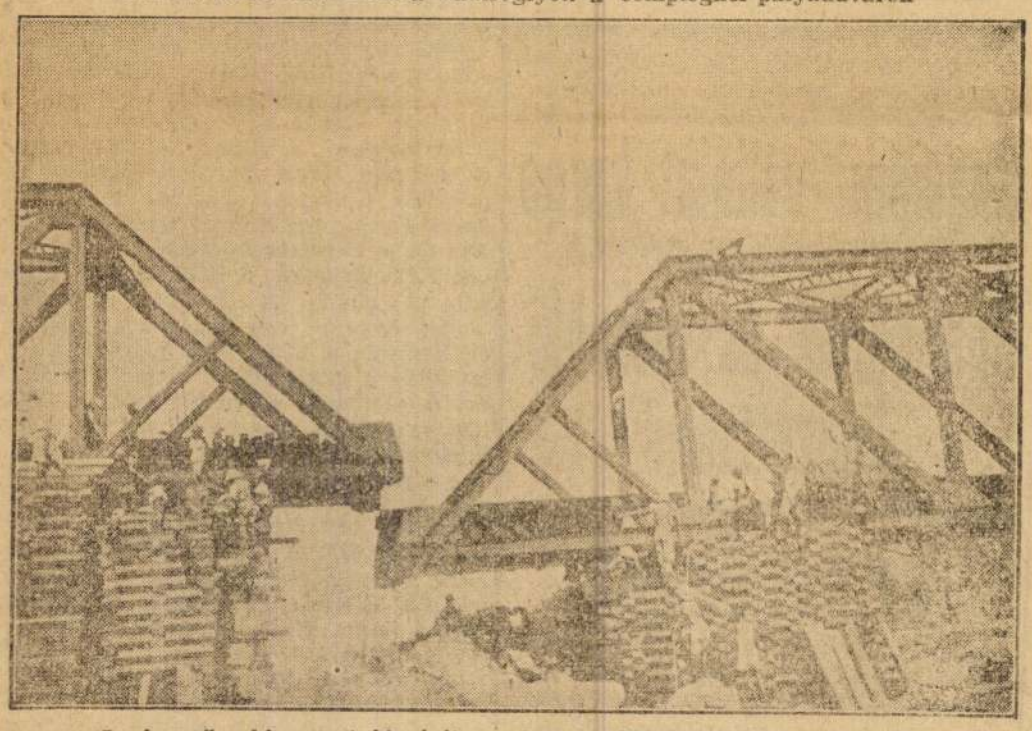

Japán műszaki csapat újraépít egy burmai hidat, melyet az angolok visszavonulásuknál felrobbantottak

Pannonhalma.

A bencés templom
újjáépített belsége.
Hárylyuka rajza
Repr.
Om IV. 157. l.

6820
T. 6444.-

bbra megjelölt térképnek felirata:

VANIE
UIE
IE &c.

raphe
atolique

dans l'Isle
le Quay
la Sphere
17.

2.8 : 32.6 cm.

901
.

Guzmics Izidor kezdték építgetni az aranyhídat Pannonhalma és Debrecen között. A Pannonhalma elnevezés is Guzmics Izidortól származik.

A XIX. század a nagy bencések kora: találomra bukkannak fel előttünk a nevek a képtárban vagy a könyvtár melletti bencés-szobában: Czuczor Gergely, a költő; Jedlik Ányos, a feltaláló; Römer Flóris, az archeológus; Rónay Jácint, a királyi nevelő; Vaszary Kolos, a hercegprímás s a nagy főapátok egész sora.

Ezt a történelmet hordják ezek a monumentális falak. E mult fölött őrködik, mint roppant fehér gránátos a 49 méter magas torony s itt áll az épülettömb két szárnya közt Asztrik apát szobra, amely rendíthetetlen nyugalmával magába az érche öntött *aeternitas*, a bencés szellem és a magyar lélek megbonthatatlan összeolvadásának a jelképe. És egy pillanatra itt szemlélődés közben eszükbe ötlik, hogy Szent Benedek rendje az egyetlen szerzetesrend, amelynek a magyar nyelv magyar nevet adott; a „bencés" név a Benedek becéző magyar nevéből származik s ez is arra utal, hogy a magyar nép barátainak és testvéreinek érezte a bencéseket.

A templomban

Ha vasárnap délután letérdelsz a templom félhomályában és végighallgatod a vesperás fölemelő, hieratikus dallamát s megérted a szöveget, amely a zsoltárok elmulhatatlan és lenyűgöző fenségével repíti szárnyakra a lelket és megérted az állandóságnak ezt a latin és katolikus csodáját, akkor megérted ezt a templomot is, amelynek román alaprajza és román altemploma századok építészetének emlékeit hordozza. Csodálatos egységbe olvadnak össze itt a román, gótikus, renaissance és a barokk stílus emlékei és rétegei, hogy az architektúra egyetlen és páratlan szimfóniájával szárnyaljanak az ég felé. Ezt az égbe szárnyalást, ezt az ég felé törést jelképezi a templom négy szintje is. A torony alatti színt után következik a hívek területe, utána a szentély előtti emelkedett térség s végül tizenöt lépcső magasságában maga a szentély, Oros apát 1225-ben gótikus stílusban újította meg a templomot, mindössze az altemplom maradt meg a román épülettömbből. Ez az altemplom még az 1001. év templommaradványa; mindig is altemplom volt, csak nem maradt meg tiszta román stílusúnak. Hat román oszlop három hajóra osztja; ezek Dávid apát idejét idézik (1137), de boltozata már tompa-csúcsíves és Oros apátra utal. A lecke-oldal félköríves fülkéje freskójával együtt románkori kézmosó vagy keresztelőmedence, szemben vele, az evangéliumi oldalon a szentségház már gótikus. A felső templom sudáran magasba szökő oszlopkötegei a gótikus boltozatok mindenféle fajtáját hordozzák; a csillagboltozat, a mellékhajók hálóboltozatos megtoldása, a Szent Benedek-kápolna stalaktit boltozata az angol gótikára utal. Ezt a hatást Szigrfid apát közvetítette (1355—1365), aki kétszer volt a magyar király követe Angliában.

A szentélyben Szent István és Szent Benedek francia eredetű szobra, a szent király mögött a bencés, a szent atya mögött a magyar címer ugyancsak a magyar—bencés lelki közösségre utal, — a jobboldali mellékhajó végében Czudar László és Szigfrid apát gótikus síremléke, a bal hajóban a keresztkút gyönyörű renaissance kapuzata és a renaissance Mária-oltár jelzi a stílusok és korok változását s ha belépsz a jobboldali hajón, a Porta Speciosán, a román építészetnek ezen a sugárzó csodáján léptél át. E ragyogó kapu tardosi vörösmárványa eleven krónika is: sok-sok zarándok belekarcolta nevét és látogatása évszámát, mint ama Padary Benedek, aki mint maga mondja, *hic fuit 1578*. Ez a Portia Speciosa a folyosó négyszögre nyílik: ez volt valaha a monostor életének a gócpontja. Itt volt az apátúr lakása, a káptalan, a noviciátus, a betegszoba, a konyha, a refektórium, a scriptórium; boltozatának gyámkövei, gyíkok, ökörfejek, birkózók, torzarcok mind Oros apát korából származnak és a középkori szimbolika nyelvén a bűn és erény örök küzdelmének valóságos kőbe faragott képeskönyvét adják.

Egyetlen pillanatra sem szabadulsz a történelem lehelletétől. Amint egyszer megérezted a főmonostor egyedülvaló hangulatát, többé nem enged el. Úgy érzed, mintha századokat lépnél át, amit kőkockáról kőkockára lépsz s megérted a régi bencéseket, akik az ebédlőből jövet mindig hangosan mondták a Miserere-t: mintegy könyörületért esedeztek azok számára, akik életükkel és halálukkal megszentelték e főmonostor történetét. Amit kőbe vésték vagy könyvekbe róttak a századok, jórészt megmaradt. Az, ami élt és lobogott, ami vér volt, küzködés, élet és munka, az ellobogott, a testek elhulltak s aki itt jár, régi bencések porai felett rója a köveket. Ez a hangulat kísér, akár a káptalan aranyfehér stukkóinak és márványoszlopainak fenségébe tévedsz, a *Deliciae Benedictinorum*, a Boldogságos Szűz gyönyörű menynyezetképe alatt, akár a képtár kincseiben gyönyörködöl, az ifjabb Teniers Brüsszeli búcsújában, vagy a régi híres könyvekben, misekönyvekben, kincseket érő magyar porcellánokban, akár a levéltárban betűzgeted áhítattal Szent István alapítólevelét, vagy a tihanyi alapítólevelet, amely II. Endre korából, 1055-ből kilencven magyar szót őrzött meg, vagy a Liber Ruber-t, az első magyar chartulatiumot, vagy a levéltár legnagyobb kincsét, a húsz darab Árpádkori oklevelet, — mindig kísért a mult, körülleng a századok lehellete s érzed a levéltár latin feliratának igazságát: *Hic vivunt vita functi mutique loquuntur.*

A jelen

És a refectoriumban, amely neve szerint is az üdülés és pihenés helye, nem pedig a testi gyönyöröké, a szerzetesi élet utolérhetetlenül gazdag és zárt szimbólikája ragad el. A barokk stílus egyik legszebb magyar remekműve ez az ebédlő, Sajghó Benedek, a kuruc főapát építtette 1734-ben. Csak a legújabb kutatások derítették ki, hogy építője Pater Márton, győri karmelita, festőművésze pedig Fossati, a pozsonyi prímási palota freskóinak művésze. A festőművész a végtelenbe tágította a boltozatot és a falakat; a vak falakon festett ablaknyílások tárulnak tündéri tájakra, a mennyezet megnyílik s égi jelenést mutat, amint Szent István felajánlja a koronát a Boldogságos Szűznek. A falak gobelinszerű freskói, függő képei az étkezés biblai szimbólikájával állanak összefüggésben s a hat közül az utolsó Szent Benedek legendás vicovaro-i ebédjét ábrázolja. A négy sarokban a négy evangelista, fölöttük medaillon-képekben a bencés rend nagyjai és jóltevői. Az ablakmélyedésekben a szerzetesi szabályokat és erényeket jelképező képek és mondások: köztük a hordó, amelynek pántjait leverték s most kifolyik belőle a bor — *libertate perit* — mondja a kép aláírása és kényszerítő erővel utal a szerzetesi fegyelem édességére. Prohászka Ottokár szerette ezt a képet. S a barokk pompa fölött amorettek tartják szalagokon a rend történetére vonatkozó adatokat. Mit adott a rend az Egyháznak? Harmincegy pápát, kétszáz bíborost, hétezer érseket, tizenötezer püspököt s megszámlálhatatlanul sok vértanút és hitvallót. Valósággal a szentség statisztikája ez.

De ez mind csak mult, emlék, történelem. A főmonostor jelene a szívós, szorgalmas szakadatlan munka: a lelkészkedés, a rend lelki és anyagi ügyeinek intézése, a Pannonhalmi Szemle írása és szerkesztése, a Szent Gellért főiskola egyetemi színvonala, és az olasz gimnázium lelkes és úttörő munkája: ez a jelen. A bencés akarat, szorgalom, szívósság és imádság most akarja felépíteni a főmonostor új szárnyát az olasz gimnázium számára, hogy ezzel mintegy feltegye a koronát a pannonhalmi iskolázás első ezredévére.

És ha beteltél a jelen és mult dicsőségével, szépségével ezernyi emlékével, vonulj vissza a negyvenhatholdas parkba, a szent hegy oldalába, ahol ezernyi madár dala kíséri elmélkedésedet multak és jövők felett. A táj pompája után a természet pompája ölel magához: sokszázados fák, végtelennek tűnő tisztások, rejtett ermitage-ok a bokrok zöldjében, a színek és formák csodái: a bencések mindig kedvelői és mesterei voltak a kertművészetnek. Itt látod csak be, a csendben és magányosságban, mivé lett az Anjouisok legnagyobb sarjadékának, Szent Benedeknek műve. Ma már Pekingtől Brazíliáig 189 bencés monostor őrzi azt a szellemet, amely a szent hegy munkáját is megtermékenyítette. A világ 25.000 bencés szerzetese és apácája között ugyan csak kis számot tesz a 283 magyar bencés, de jutott belőlük négy Sao Paolo magyarjainak is, itthon pedig négy apátságban, nyolc gimnáziumban és huszonöt plébánián végzik azt a munkát, amelyre a szent hegy öröksége kötelezi őket.

A szent hegy a magyar művelődés legforróbb műhelye. Itt egyesültek a világ minden tájának kultúrtörekvései, egységbe olvadtak az olasz, francia, angol és bizánci hatások. A bencések voltak az új, a keresztény magyar honfoglalók: leszállították a tóról a nyakas és portyázó magyar kivették kezéből a fegyvert, s könyvet, tollat, vésőt, ecsetet, kalapácsot, ásót és kapát adtak helyette a kezébe s kezébe adták a keresztet, hogy Kelet pogányából Krisztus népe legyen. Termővé tették a magyar földet, mocsarakat szárítottak, erdőket irtottak és már Szent István korában hét magyar papot neveltek.

Pannónia szent hegye hármas hegy: egyiken a barokk Boldogasszony kápolna, az életben és munkában megfáradt rendtagok temetkezőhelye, a középen a klasszikus homlokzatú millinniumi emlék s a harmadikon a főmonostor. Ez a hármashalom a maga ezredéves történelmével a magyar címernek ma is legszebb szimbóluma.

Itt állsz, amint esteledik. Körülrajzanak az emlékek, érzések és benyomások. Szeretnéd rendezni fejedben és lelkedben ezt a pompát, ezt a gazdag örökséget, ezt a felejthetetlen látomást. De hosszú idő kell hozzá, amíg lehiggad benned ennek a lelki látogatásnak csillaghullása és megnyugszol a hétköznapok munkájában a szentség izgató és átszellemült élményeitől. Itt állsz s látod amint lassankint kigyúlnak a fények a főmonostor ablaksoraiban. Messze, a dombokon túl, leáldozik a nap s onnan lentről a völgyek népe nézi a napáldozatot és új fények lángolását a hegyen. Ez a nép századok óta tudja, hogy idefent ilyenkor kigyúlnak a munka s az imádság mécsesei is: Szent Benedek fiai virrasztanak a magyar mezők és magyar századok felett.

Élik és vallják címerük jelképét, a piros szívekbe foglalt bűvös *Pax* szó mély jelentőségét, amelynek ma is úgy, de úgy ráférne erre a boldogtalan, vergődő világra.

RÉVAY JÓZSEF:

PANNONHALMI EMLÉK

Nem véletlen, hogy Szent István bencései Szent Márton hegyén építették meg az első magyar monostort. *Benedictus montes amabat,* — és Monte Cassino, Mont Serrat, Mont Saint-Michael, Andechs, Melk — a bencés munka fellegvárai, mind hegyen épültek. Van ebben mélyértelmű szimbólum is: a *civitas supra momentem posita* szimbóluma: így Szent Márton hegye a magyar Grál-vár, amely nemcsak a bencés lélek, hanem a magyar megtérés és a magyar történelem eszmei kincseit őrzi.

A hegy alatt húzódott valamikor a római hadiút s nyomát követi a mai országút is, a hegy alatt élte zajos életét *Savaria Sicca,* a római státió, Szent Márton szülőfaluja. Szent Márton, a császár katonája s később Krisztus püspöke, itt lett keresztény. Szent Márton ma Magyarország, Győr vármegye, a főmonostor és Győrszentmárton védőszentje: születése, megtérése, apostoli munkája és emléke ütötte rá a szentség bélyegét Pannonia szent hegyére.

Megállsz a főmonostor templomának homlokzata előtt az aranymozaik alatt, amelynek két jelenete ezer év magyar és bencés történelmét öleli egységbe; az egyiken *Szent István* adja *Anasztáznak* hithirdetési parancsát, a másikon *I. Ferenc* király a tanítás feladatát bízza a bencés-rendre. Nyolcszáz év történelmének két határvonala vaspántként fogja össze a magyar bencések kettős hivatását.

Ez a homlokzat nyugatra néz, *Cluny* felé, ahonnét a szentség fénye áradt a fiatal magyar kereszténységre, Európa felé, amelyet mindig testvérének vallott Magyarország. Olasz és francia bencések törték a föld és a lélek ugarát a magyar kereszténység első századában és a szent hegy magasságában *ma is ez a latin szellem él csorbítatlanul.*

Amint végigtapogatódzik tekinteted a tájon, amely Umbria szelíd és puha lankáit, enyhe és mosolygó hajlatait idézi, valóban a béke és a termékenység völgyét látod magad előtt. Északon Győr kéményei füstölögnek, idébb a nemesi fölkelés kismegyeri csatatere s a ménfői csata mezeje, keleten fekete hajófüst fínom fátyola jelzi a Duna vonalát, iderévlik a komáromi Szent András-templom, felbukkanak Tata épületei s mögöttük feketéllik a Vértes vadona. Délen a Bakony őserdeje kékellik a látóhatár peremén, a Kékhegy tüzes bortermő földje, a Kőröshegy, Cseszneki zord romja, a zirci apátság s itt előtted Szent Imre hegye alatt a régi római országút kanyarodik északra, Veszprémvarsány felé. Nyugaton a sokorói hegyvonulat laposodik alfölddé és torkollik a Kisalföldbe. Mintha Assisiben volnál, a San Damiano golgotavirágos kis köves udvarában s onnan jártatnád végig szomjas szemedet a dús és duzzadó umbriai tájon: itt is — érzed — bőnedvű magvak csíráznak a földben és a szívekben s innen, a szentség hegyéről, csak a szentség völgyének nevezheted ezt az áldott tájat.

Ezer éven át...

Árpád vezér állt itt vitézeivel, midőn táborba szálltak, Szent Márton hegye mellett megpihentek és a Savaria forrásából mind ők, mind lovaik ittak; „és a hegyre fölmenvén s Pannónia földjének szépségét látván, fölötte örvendezének". Igy mondja Anonymus s így érzi ma is a látogató, mikor a magasból végigjáratja tekintetét a szent hegy tájain és történetén. Ilyennek látta ezeket a tájakat Géza fejedelem, aki 996-ban megkezdte a főmonostor építését. A bencések nem itt találkoztak először a magyarokkal magyar földön, hanem ismerték már őket a Sankt Gallen-i kalandból; hosszú évek során bizonyára híre ment monostorról monostorra az európai bencések közösségében a magyar virtusnak. Mikor az első olasz bencések Magyarországra értek, már tudták, hogy kikkel lesz dolguk. De Anasztáz, Szent Márton hegyének első apátja, bizonyára kellemesen csalódott, mikor Szent Istvánban a nyugateurópai szellemű uralkodó igazi eszményképét ismerte meg. Hányszor látta ezt a tájat Szet István, mily buzgón imádkozott itt a végzetes Koppány-csata előtt s s hányszor járt itt fiával, a fiatal herceggel, akinek hét csókja nemcsak Szent Mór, hanem az egész monostor életét és történetét megszentelte. Szent László király a Decretumok második könyvében reánk hagyta a szentmártonhegyi országgyűlés emlékeit s itt derül ki, hogy a néhány évvel ezelőtt Pannonhalmán tartott miniszterkanács tulajdonképpen történelmi tanácskozásokat újított fel. Itt fogadta Szent László IV. Henriket s valamivel később (1096-ban) itt fogadta Kálmán király az első kereszteshad vezérét, Bouillon Godofrédot.

Amint itt a magasban fölidézed a szentség hegyének történetét, fölségesen bukkan fel a 13. század ködéből a rettenetes Oros apát harcias és hatalmas alakja. Oros apát kemény arcvonásait megőrizte az altemplom egyik pillérének gyámköve, tetteit és alkotásait pedig a templom és a történelem. Ez a keménykötésű főapát sikeresen védelmezte a szent hegyet a tatár támadás ellen. Rogerius írja, hogy a tatárok hiába ostromolták Szent Márton pannóniai várát, az apát szerzeteseivel együtt férfiasan védekezett. A templom bal hajója fölött a gyilokfolyosó keskeny lőréseivel ma is őrzi e régi harcok emlékét, bár a folyosó ma már nem a vérontás, hanem a vérontás nélküli szent áldozat helye, pompás, modern, domborműves oltáraival. A tatárokat csak három vár: Szent Márton hegye, Esztergom és Fehérvár tudta megállítani, úgyhogy a dunántúli kudarc után el is kotródtak innen.

Mátyás király járt itt valamikor, mint a folyosónégyszög (Quadratura) egyik gyámkövének 1486-os évszáma mutatja; sőt a műtörténészek úgy vélik, hogy a templom és a monostor egyik restaurálása éppen Mátyás király idejében történt. De súlyos napok is zúdultak a szent hegyre: Kara Musztafa 1683-ban fölégette, úgy hogy a kuruc kapitányból lett főapátnak, Sajghó Benedeknek, idestova fél évszázadig kellett dolgoznia és építenie, hogy a főmonostort és a templomot régi fényében visszaállíthassa. S alighogy elkészült munkájával, jött a „felvilágosodás", amelynek egyik első dolga volt föloszlatni a bencés-rendet is (1786). A rend kiherverte ezt a tetszhalált, már 1802-ben visszaállították s Novák Krizosztom főapát, a magyar bencés-rend második alapítója, elvégezte az újjászervezés emberfeletti munkáját. De a feloszlatás mégis helyrehozhatatlan károkkal járt: a monostor és templom évszázados kincseit, képeit, könyveit, kelyheit, ornátusait széthordták és elkótyavetyélték s ezzel a felvilágosodás a magyar művelődéstörténet és művészettörténet pótolhatatlan kincseit pusztította el. A XIX. század elején Kazinczy Ferenc és a híres bencés,

FRANÇOIS MAURIAC leveleződlapja:

A megalázott édesanya

1940 nyarán nem múlt el Franciaország egész története. Nincs semmi szétrombolva, mit végbevitt. A szégyen napjaiban halottaink nem hagyták itt a földet. A borzalomban, amelyben élnünk kell, még szorosabbá vált „a halottak e nagy ölelése hazájuk iránt", amiről egy költő beszélt. Őseink, apáink, testvéreink és fiaink tetteit nem rabolhatja el tőlünk senki.

A szolgáló nem nagyobb, mint az úr: gyermekkorunk óta megtanultuk, hogy imádjuk a Vérig Sértettet s a bűneink miatt Megköpdösöttet; csak ezt az utat kell tehát követnünk, hogy kétszeresen szeressük a cölöpökhöz kötözött Franciaországot, hogy kisimítsuk megalázott arcába hulló haját, hogy letöröljük a verejtéket lángésztől ragyogó homlokáról.

Montaigne mindig itt van, Blaise Pascal is, meg Jean Racine. És Paul Valéry lélegzik meg e pillanatban. Fölemelem a megláncolt szép kezet, amely Poussin, Watteau, Manet, Cézanne ecsetjét tartotta. Félig nyílt ajkakról panaszkodó szó röppen és hallom, amint Mélisande, a kislány azt suttogja, hogy ő sem boldog e sötét világban.

Ne higyjetek azoknak, akik azzal vádolnak bennünket, hogy nagyon szerettük irodalmunkat. A „Mon curé chez les riches" szerzője Charles Baudelaire-t és szellemi fiait is felelősnek mondja szerencsétlenségünkért. Hagyjuk ezeket és nézzük büszkén Franciaország homlokán azt a koronát, amit semilyen vereség nem rabolhat el: „a szép diadémot, mely káprázta tó és világos..."

Hosszú, esős hetek után, az utolsó esték egyikén szél kergette szét a felhőket s a vihar utáni égre, amely úgy borult a táj fölé, ahogy a föld első éjszakáján borulhatott, fölkapaszkodott a hold. Azt gondolná az ember, hogy semmi félelmetes nem történt az alvó völgyben, amely úgy pihent a tisztára mosott hold elvarázsolt fényeiben, akár gyermekkorom boldog vakációinak idején. Nézdd: minden ott van még, minden a helyén van. Kormányok jönnek és mennek, intézmények, rendszerek: minden jó és minden rossz, mert az emberben és a megsértett természetben élnek, mert nem angyalok, akik angyalokat vezetnek s mert az emberiség történelme szenvedélyekkel zsúfolt és vágyakkal teli világmindenségben tárul föl.

Igaz... De semmi reménytelenség nem lebeg ezen az éjszakán sem Bazadais fenyvesei, sem Sauternes szőlőhegyei fölött, amelyek átadják magukat a hold varázsának. Azt a Franciaországot áldom bennük, amelyet semmi szerencsétlenség nem rombolhat össze és amely némán s láthatatlanul termi tovább gyümölcseit a rászakadt homályban, szégyenben, könnyek között.

gyarország egyik legszebb barokk belsőségével, a vendégszárnyat a palotával, a régi Tarisznyavár helyén a barokk Boldogasszony-kápolnát. Épitőmestere a tiroli imsti származású Witwer Márton, szerzetes nevén fráter Atanáz karmelita laikus testvér volt. Ugyancsak Sajghó festtette ki az ebédlőt és palotát a pozsonyi primási palota festőjével, Antonio Davide Fossati olasz festővel. A katonás Sajghó és a finomlelkű Somogyi főapát alatt nagy a fejlődés. Teológiai főiskolánk doktorátust is adhat. 1771-ben Pannonhalma háromnapi ájtatos tiszteletben részes theti a Raguzából hazahozott dicsőséges Szt. Jobbot. 1775-ben Mária Terézia meglátogatta a főmonostort s ennek emlékére a koronázó palástnak 1031-ből való bisszus selyemre festett előmintáját és egy saját kezével is hímzett aranybrokát miseruhát ajándékozott a rendnek. A főapátot az ország mágnásai közé iktatta: a főrendiházban közvetlenül a püspökök után kapott ülést és szavazati jogot.

*

Ki gondolta volna Mária Terézia korában, hogy II. József kimondja a halálos ítéletet a nemzettel egyidős bencés rendre? A központosító és németesítő hatalom nem tűrhette az egyházias szellemű, hazafias szerzetet. Dobra ütik műkincseit. Sír a lelkünk, ha rágondolunk. 13 frt-ra becsülték a Szt. István korából való, bokáig érő, arannyal, ezüsttel, kövekkel és gyöngyökkel díszített kilenc miseruhát s Szt. Imre herceg köpenyének egy darabját. Árpádkori elefántcsont oltáröltöztetőnket (4 láb magas, 1 öl széles), mely bizánci művészettel kidolgozva, ezer alakkal ábrázolta az Úr Jézus életét, 8 frt-ra becsülték és 20 frt-on kelt el az árverésen. Könyvtárunk az egyetemi könyvtárba került. Börtön lett a magyar Montecassinóból. 1786—1802 halott korszak a rend életében.

*

1802-ben I. Ferenc a rendet visszaállítja s tanítórenddé teszi. Azóta Pannonhalma még erősebben kapcsolódik bele a nemzet életébe. Guzmits Izidor résztvesz a M. T. Akadémia megszervezésében, Rónay Jácint, Römer Flóris, Czuczor Gergely a hazai tudományosság emelésén kívül résztvesz a szabadságharcban. Jedlik Ányos, a dinamó feltalálója mint fizikus vált ki. Közben 1829-ben felépül az empire könyvtár s a székesegyház 49 m. magas tornya, mely új vonást ragyogtat fel Pannonhalma arcán. Újra megtelik az egyházi kincstár, ruhatár értékes ötvösmunkákkal, felszerelésekkel. Kruesz Krizosztom, a rend egyik legnagyobb főapátja (1865—85) idején a középkorért rajongó romanticizmus meghozza a templom megújítását. Az évszázados vakolat, meszelés alól újból előkerültek a gyönyörű pillérek, oszlopok, oszlopfők, beszédes gyámkövek, gerincek és bordák, újra érvényesülnek művészi formáikkal. Minden, ami új, a legfinomabb anyagból, ezüstből, salzburgi márványból, libanoni cédrusból készül s mindenen stílusos munka ragyog. Kruesz Krizosztomnak a nagy lelke és Stornónak a finom érzéke lebeg a restaurált templomon. Megkímélték a történelmi mult emlékeit, úgyhogy a történelmi folytonosság templomunk legfőbb érdekessége. XI—XII. századi román részletek mellett a gótika minden kora, a renaissance, a barokk, empire mind képviselve van egészen Megyeri vertvas kandelábereiig. Vaszary Kolos, a kiváló szónok, történetíró, hercegprímás lett. Fehér Ipoly megíratta a millenniumra a rend történetét. A 14 kötetes nagy monográfia az újabb bencés tudományos működésnek monumentális emléke. Hajdu Tibor egyéb üdvös alkotásai mellett a márványban ragyogó renaissance káptalanteremmel gyarapította Pannonhalmát, melyet Tury Gyula festményei díszítenek. Dr. Bárdos Remig megalapította budapesti gimnáziumunkat s az immár XI. évfolyamában járó Pannonhalmi Szemlét, mely Szt. Benedek szellemét sugározza a főmonostorból az egész országba. Serédi Jusztinián, a nagy egyházjogász, bíbornok, hercegprímás lett. Kelemen Krizosztom, az országos nevű szónok, nagy szociális érzékű főpap lelkiismeretes gondozással fejleszti a rend minden intézményét, különösen teológiai és tanárképző főiskoláját. A hatéves főiskolai tanfolyam nagyban elmélyíti a rendtagok kiképzését.

A főmonostort nemcsak történeti multja, hanem műemlékei is híressé teszik. 1225-ből való átmeneti stílusú templomában minden kor képviselve van a Szt. István-kori falaktól kezdve napjainkig. 1802 óta szerzett egyházi felszerelése, ruhatára, ötvösmunkái főleg barokk, rokokó darabokban gazdagok. XIII. századi keresztfolyosóját beszédes, jelképes gyámkövek díszítik. 1734-ben épült barokk ebédlőjének goblenszerű nagy képein kívül nagyon sok életbölcseség van elrejtve kisebb emblémáiban, faliképein. Játékos, finom stukkódíszei meg a szemet gyönyörködtetik. 1824—1832-ben épült empire könyvtárában 240,000 könyv van s németalföldi, olasz, osztrák festőket magábanfoglaló képtár. Külön látványosság az új renaissance stílusban márvánnyal ékesített káptalanterem Tury Gyula képeivel. A levéltárban van az 1001-ből való alapítólevél, az 1055-ből való tihanyi alapítólevél 58 magyar szóval és 9 magyar képzővel a legrégibb magyar és egyben finnugor nyelvemlék, a Liber Ruber, Magyarország legrégibb oklevélgyüjteménye 1240-ből. A főapáti kincstárban őrzik a Szt. István korából való drága ereklyénket, a koronázó palástnak festett előmintáját 1031-ből, mely a bizánci hatás alatt fejlődésnek induló magyar képírásnak európai vonatkozásban is jeles alkotása. Ott van még az 1482-ből való sodronyzománcos Mátyás-kehely, a XVI. századi zománcos, aranyszobrokkal díszített ereklyetartók stb. Várkertünk József nádor korának alkotása, az angolkert minden szépségével.

Nagy nemzeti kincsünk Pannonhalma, nem csoda, ha ezrével járnak ide magyarok, hogy lelkéből merítsenek s felfrissüljenek.

koronázzák fáradozását. 1514-ben X. Leó pápa díszes renaissance bullában az egész magyar bencés rend, 80 magyar apátság főapátjává teszi és megerősíti a főapátnak a pápáktól és királyoktól nyert összes jogait és kiváltságait. Tolnai apátsága idejéből maradt ránk a Magyar Művészetből s a Pannonhalmi Szemléből jól ismert Pannonhalmi kódex, melynek egyik része a Forgách - kódex. Könyvfestés dolgában e kódex a külföldiekkel vetekszik s jelzi veszteségeink nagyságát. A legszebb mederben indult a magyar bencés rend megújhodása, mikor a török veszedelem letarolt mindent. Talán nem érdektelen a bencés rend középkori nagyságáról, elterjedtségéről egy kis képet alkotnunk hogy mérlegre tehessük azt a kárt, amit apátságaink pusztulásával hazánk kultúrája szenvedett. Királyi kegyuraság alá tartozó apátságok voltak Pécsvárad, a Visegrád mellett levő Szentendre, Szekszárd, Kolozsmonostor, Garamszentbenedek, Báta, Szent Jobb, Somogyvár, (Duna)Földvár.

Teniers: A brüsszeli búcsú. A pannonhalmi képtár legértékesebb képe

Nemzetségi és egyházi kegyuraság alá tartozó apátságok voltak az esztergomi érsekség területén Kolos, Bozók, Ludány, Tereske, Lekér, Jánosi, Stola, a győri egyházmegyében Tata, Lébény, Ják, Koppánmonostor, a veszprémi egyházmegyében Zselicz Szt. Jakab, Hahót, Csatár, Vérteskeresztúr, Kapornak, Kőszin, Ercsi, Jást, Almád, Káva, Mura-Keresztur, Okor mellett levő vagy Osztró-Mindszent, a pécsi egyházmegyében Iván, Madocsa, Szent Trinitás (Siklós), Berzétemonostor (Valkó), Szentpéter, Babocsa, Mágócs, Zebegény, Rudina, Szent László, Száva Szent Demeter, Szék, az egri egyházmegyében Sár, Századmonostor, Kács, Pásztó, Széplak, Boldva, Tapolca, Péteri, Szerencs, Kompolt, Tomaj, Dabolc, a váci egyházmegyében Monyoród, a nyitrai egyházmegyében Zobor, Szkalka, a kalocsai érsekség területén Garáb, Kő, Szt. Gergely, Franca villa vagy Nagyolasz, Dombó, az erdélyi egyházmegyében Kaplonymonostor, a csanádi egyházmegyében Oroszlános, Csanád, Biszere, Eperjes, Ajtonymonostor, Bulcs, a váradi egyházmegyében Meszes, Almásmonostor, Szentjános, Pannonhalma kegyurasága alá tartozó apátságok voltak Telki, Béla. Összesen 76 elenyészett, csak címében, romjaiban, itt-ott birtokaiban tovább élő apátság. Mennyi kultúrérték veszett el ezekkel! El lehet mondani, hogy a bencés rend együtt szenvedett a hazával Mohács után. Csak Bakonybél, Zalavár, Tihany, Dömölk maradt meg.

*

A mohácsi vész utáni belső harcokban, pártviszályokban, törökdúlásban elpusztultnak a bencés monostorok. Pannonhalma is inkább vár, mint monostor. A török hódoltság egészen körülveszi az ősi szenthegyet, hiába sugárzik ormán a szent kereszt, ott tombol körülötte a pogány áradat. Erős, négy toronnyal tüzdelt, olaszosan megépített várfalak gyűrűznek körülötte, sánc övezi, hajdan élesre hegyezett gerendákkal megtüzdelt árok védte, felvonóhíd zárta, kötötte a világgal. Mint Székesfehérvár Budának, mint Győr Bécsnek, Pannonhalma Győrnek az előbástyája. 1594-től 1597-ig Pannonhalmán is a félhold az úr. Ekkor szóratta ki «az alkalmas számú és nem kis költséggel épített és felfüggesztett, faragott bálványképeket», vagyis a középkori szárnyasoltárokat gazdag felszereléseikkel, de a monostor egyéb vagyona is ekkor ment tönkre. Utoljára 1683-ban bécsi útjában rombolta széjjel Kara Musztafa Pannonhalma erődítéseit.

A török veszedelem elmúltával új honfoglalás, új telepítő munka indul meg. Az elmenekült lakosok visszaszállingóznak, az elpusztult falvakat, birtokokat a főapátok új életre keltik. Magyar, német, szlovák telepesek munkájából új kultúrértékek születnek a XVIII. századi katolikus megújhodás idején. Érdekes, hogy az első szegénység idején sövényből font ú. n. fecskerakású kápolnákban indul meg az új telepesek istentisztelete. Még papjuk sincs. Vizsgázott mesterek imádkoznak a néppel, keresztelnek, temetnek, vasárnap felolvassák a Pannonhalmáról kapott prédikációkat. Csak ünnepnap kaphatnak még szentmisét. De amint erősödik a rend anyagilag, számban, barokk, rokokó, empire templomok emelkednek mindenfelé s új világ sarjad az elpusztult középkori kultúrértékek ugarán. Sajghó Benedek főapát, aki mint kuruc vitéz vett részt a Rákóczi-felkelésben, újjáépíti a főmonostor északi és keleti szárnyát az ebédlővel, Ma-

Sevillai Szt. Izidor, Venerabilis Beda stb. műveit bőven használja, idézi.

Hiba volna a bencésekben tisztára vallási réteget látni, mégha a clunyi kultúra a klasszikus írók édes mérgétől kissé óvakodik is. Műveltségük a hét szabadművészeten, a regulán, biblián, a keresztény erkölcstanon, a római és egyházi jogon s a történelmen épül fel. A közoktatás, az értelmiség képzése, az írásbeliség az ő kezükben van. A tíz-tíz falu templomát az ő íródeákjaik látják el könyvekkel. Micsoda kultúrát jelentenek a magyar törzsek és nemzetségek közt ezek a templomok az élő szó és a beszédes képek, szobrok kultúrájával!

A koppányi keleti kultúra összeomlása nyomában gyökeret ver a krisztusi módfelett gazdag kultúra, mely magában foglalja az antik humanitást és a keresztény természetfelettiséget! Hihetetlenül kitágulnak a bencések működése nyomán a magyar lélek távlatai. Nem csodálkozunk, ha ennek az új kultúrának a hordozói nagy jogokat, közvetlen a pápának való alárendeltséget, montecassinói jogközösséget, önálló bíráskodási jogot, a közigazgatásban és igazságszolgáltatásban, sőt a törvényhozásban is, tehát az államhatalom gyakorlásában való részvételt élveznek. Alapítólevelünk kiváltságainak értelme egyszerre megvilágosodik előttünk.

Pannonhalma történelmének gazdag századaiból azonban csak a kiemelkedőbb pontoknál állhatunk meg. Kálmán király itt fogadta 1096-ban Bouillon Gottfriedot keresztes lovagjaival.

A pannonhalmi székesegyház tornya

Oros apát, II. Endre kortársa, a kitűnő gazda, a nagy utazó, hétszer járt Rómában, egyszer a Szentföldön, résztvett a IV. lateráni zsinaton s az angol világ főpapjaival való érintkezéséből nyert tapasztalatait szépen értékesíti az aranybulla megalkotásánál. Montecassinóba is elment s megszerezte a cassinói kiváltságokról szóló bullák átiratait. Népeinek kötelességeit írásba foglalta és ez az összeírás kétezer hely és személy nevével egyik legbecsesebb nyelvemlékünk. A Szentföldön szerzett tapasztalatok alapján felépíti átmeneti stílusban mai gyilokfolyosós vártemplomunkat, mely a tatárok támadásának is ellenállt. A templom felszentelésén II. Endre és neje Jolánta királyné is jelen volt 1225-ben. A 25 méter hosszú, lövőréses gyilokfolyosót most alakítják át kápolnává Szt. Mór tiszteletére 900 éves jubileuma alkalmából.

Ebben az alkotásban két nagy apátunk lelke ölelkezik. A gótikus lövőrésektől áttört erős falak Oros harcias egyéniségét, csodálatosan aktív lelkületét tükrözik, a ráboruló nehézkes román ívek s a kolostorboltozatok Szt. Mór lelkét szimbolizálják. Szt. Mór lelke olyan, mint egy román templom. Teljesen befelé irányított, középpontjában Krisztus, a külvilággal csak azok a méteres falak kötik össze. A világban él, de szeretettel, vidámsággal, részvéttel, minden bajon segítő készséggel párosított imádságos, kemény, lemondó életet. Térérzéke a befelé való koncentrációra van irányítva, a kívülvalókat nem veti meg, csak óvakodik a sártól, a szennytől. Nem akar élvezni a földön, ahol Istene annyit szenvedett, vérzett érette. Vele szemben Oros apátunkat gótikusnak kell mondanunk. A gótika áttöri a falakat, óriási ablakai színt és fényözönt árasztanak be, ívei felfelé törnek, pompás kapui kifelé tárulnak, külseje kődíszben ragyog. Oros egyéniségében, óriási cselekvőerejében sok van a gótika dinamikájából. E két nagy ember lelke árad ki az emlékműből.

Hatalmas virágzás van Pannonhalmán az Anjouk és Zsigmond idején is. Nagy Lajos Szigfrid apátot 1345-ben Angliába küldi III. Edvárd király udvarába, hogy segítségét kérje a nápolyi Johanna elleni bosszúhadjáratra. Küldetése sikerrel jár. Egyébként is nyitott szemmel utazott, megragadta lelkét a gótikának sajátos angol nemzeti iránya. Ekkor nyeri a székesegyház szentélye gyönyörű csillagboltozatát, a Szt. Benedek-kápolna szinte magábanálló cseppkőboltozatát.

Míg Zsigmond még példaképül állítja egyházaknak és világiaknak Szt. Benedek fiait, addig a XV. század kormányzó apátjai, Vitéz János, Bakócz Tamás, Borgia Cézár hanyatlást jelentenek a rend életében, fegyelmében.

II. Ulászló 1500-ban a magyar bencés reformtörekvések legeszményibb megtestesítőjét, Tolnai Mátét teszi meg apátnak. Emberfeletti erővel lát a munkához. Szép sikerek

a magyarság is bekapcsolódjék a keresztény Nyugatba, hogy üldözőből testvér legyen, hogy a portyázó népség nyugati mintára nemzetté, állammá alakuljon.

Egyben a magyar kultúra bölcsője is Pannonhalma. Innen indul útjára a magyar írásbeliség a maga latinos műveltségével. A Szent Imrétől hét csókkal kitüntetett Szt. Mór, aki pannonhalmi apátból éppen 900 évvel ezelőtt lett pécsi püspök, írta meg az első (latin nyelvű) magyar irodalmi terméket, Szt. Zoerard hitvalló és Szt. Benedek vértanú zoborhegyi remeték életét. Az első magyar irodalmi megnyilatkozás után itt készült a legrégibb magyar történelmi mű is, a pozsonyi évkönyvekben fennmaradt Pannonhalmi évkönyvek 1019-től 1060-ig. Nemzeti krónikáinknak hazafias érzéstől, az ősi királyi családhoz való ragaszkodástól lüktető legrégibb és legszebb részeit bencés szerzetesek írták. Itt nyílt meg a magyar ifjúság részére az első iskola, a hajdan kalandéhes magyar lelket itt nevelik a subiaciói sziklaember sziklagyermekei a magyar haza földjének megbecsülésére. Első ismert iskolásfiúnk Pannonhalmi Szt. Mór, aki apát korában már négy teljesen kiképzett rendtagot tudott küldeni a Szt. Imre nevelőjéből lett új marosvári, csanádi püspök, Szt. Gellért támogatására. Csanádon aztán új iskola nyílt, ahova örömmel vette fel Szt. Gellért a 30 jelentkező magyar fiút, hogy immár saját vérünkből való papok ajkáról hallhassa népünk az Isten igéjét.

Szt. István keresztény politikájának első vértanúja is bencés volt, Szt. Gellért.

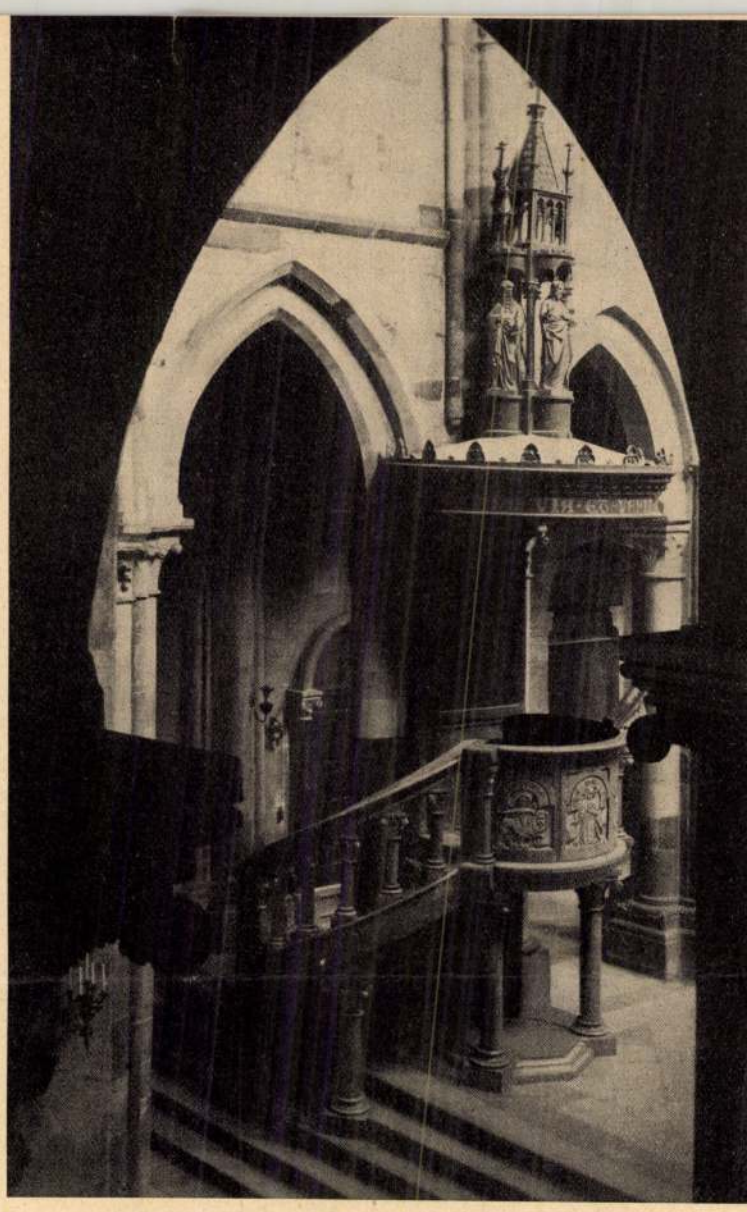

Részlet a pannonhalmi székesegyházból: A szószék

A szentek korszakát csak pillanatra rázkódtatja meg a Vata-féle lázadás. Szt. László idején már újra virágzó élet van a kincses-könyves Pannonhalmán. Szt. László az ország nagyjaival országgyűlést tart Pannonhalmán, hogy megakadályozzák a gonosz emberek szándékát és előmenetelt szerezzenek nemzetünk ügyének. A szent király ebből az alkalomból összeíratta a monostor templomait, kincseit, jogait, birtokait, 80 kódexből álló könyvtárát. Itt is meglátszik, mit jelent nekünk a clunyi kultúrkörbe való bekapcsolódásunk. Micsoda értelmiségi réteg áll a szerzetesekben az uralkodó szolgálatára! Nem csoda, ha megbecsült, független, nagy kiváltságokkal elhalmozott, anyagilag is jól megalapozott réteg. Társadalmi berendezkedés szempontjából is előkelő helyet foglal el. A királyi megszállások részére palotát tart fenn, az előkelő vendégek számára megszállóhelyet, kényelmükről, ellátásukról a legmesszebbmenően gondoskodik. Míg a szerzetesek belső életformája a legszigorúbb, éjjeli zsolozsmázó, hallgatásos, önmegtagadásos, kézimunkás, elmélkedő, szellemiekben, lelkiekben mozgó élet, addig a külvilággal való kapcsolatuk a legelőkelőbb.

Templomunk felszerelése, az istentiszteletre szánt tárgyak, arany-ezüst edényeink, kárpitjaink, szőnyegeink, elefántcsontfaragásaink, ötvöstárgyaink igazán méltók Isten dicsőségének öregbítésére. Van két arany, négy ezüst, két elefántcsont ereklyetartónk, 10 drágakövekkel kirakott arany feszületünk, egy színezüst feszület, 24 kelyhünk, melyek közül 13 arany, három pedig drágakövekkel kirakott. Könyvtárunkban a 41 liturgikus könyv mellett 16 a rendtagok lelki épülését szolgálta, a többi az iskola céljait. A szentatyák mellett ott volt Cicero, Cato, Lucanus.

Hogy milyen nagy műveltsége volt pl. Szt. Gellértnek, fennmaradt 297 oldalas nagy munkájának, a Deliberatiónak minden sora mutatja. A szentírást fejből idézi, Szt. Jeromos, Szt. Ambrus, Szt. Ágoston, Ál-Areopagita Dénes, Cassiodorus, Nagy Szt. Gergely,

FOTO SZÖLLŐSY KÁLMÁN

IFJÚSÁG

Pannonhalma

Pannonhalma

Írta MIHÁLYI ERNŐ

Magyarország legszentebb helye, a magyarság szent hegye, a bencések ősmonostora, mely az örökkévalóságba lélekzik. Valami sajátos erő árad ki innen, nem anyagi, nem fizikai, amely erőszakos kézzel nyúl bele az idők folyásába, hanem belső, tisztán szellemi erő, az eszmének, a világnézetnek az ereje, amely gyakran jobban megrázza a világot, mint a külső. A mai ideáltalanságban eszmények, a mai céltalanságban nemes életcélok gyúlnak itt ki e szent magaslat Istenközelségében. Magyarország misztikus, titokzatos szent hegye Pannonhalma. Jönnek is ide az áhítatos zarándokok s az igazi kultúremberek ezrével és ezrével, hogy felfrissüljenek lelkéből.

A Bakony minden szépsége itt kristályosodik ki. Mielőtt belehajlik feje a Kis-Alföld sírjába, itt még egyszer büszkén felemelkedik 282 m magasságba. Szinte arany koszorúként övezi a főmonostort kődiadémja, szinte rá van álmodva ez az imádságos vár, melynek villanylámpái, ha esténkint kigyúlnak, úgy tűnik fel, mintha a csillagos ég egy fátyolfoszlánya borulna vállára.

Itt ver a magyar bencés tanítórend s a közvetlenül a Szentszéknek alárendelt főapátsági egyházmegye szíve. Az anyamonostor kebelében van teológiai és tanárképző főiskola híres könyvtárral, gyüjteményekkel. Ide szaladnak össze hét középiskola és 25 plébánia és egy nagy birtoktest összes szálai.

A keresztény gondolat szolgálatában állt Pannonhalma a multban, abban áll a jelenben is. A magyar történettudomány mindig érezte, de még sohse emelte ki annyira, hogy minden idők legnagyobb magyar tekintélye, első szent királyunk mellett milyen nagy szerepet töltöttek be a bencések, hogy a bencés rend a magyar egyház, a XI. századi magyar királyság s a középkori magyar társadalom kialakításában milyen alapvető munkát végzett. Pannonhalma országépítő szerepe mindjárt alapításánál kezdődik. A magyar egyház az egész Európát elárasztó szigorú fegyelmű clunyi bencés korszak szellemében kapott szervezetet Szt. István korában. Pannonhalmán és a bencés kolostorokban szentek korszaka van. A püspöki szervezet élére mindenütt ezek a Róma-eszmével telített, pápai gondolattal átitatott szent szerzetesek kerülnek. Esztergomba Szent Anasztáz, Kalocsára Szt. Asztrik, Pécsre Szt. Mór, Csanádra Szt. Gellért. Ennek a szerzetesi eredetű főpapságnak nevelő munkája alakítja ki a századvégi papságot, mely VII. Gergely egyházi reformjaival nemcsak hogy egyetért, hanem kész a Róma-eszme mellett a császár-eszmével szembe is szállani, a császár-eszmét meggyöngíteni, a magyarságot a német császár nyomásától megszabadítani s a magyarságot nagyhatalmi, hódító politikára alkalmassá tenni. Horvátország és Dalmátország meghódítása a clunyi állameszme diadalával függ össze.

A clunyi bencés irányzat államszemlélete nemcsak külpolitikailag fontos, hanem fontos tényező a XI. századi magyar királyság belső fejlődésének alakításában is. A vallási értékrendszer éppen a nagyműveltségű, európai színvonalú bencés hatások alatt behatol a legegyszerűbb gyakorlati intézkedésekbe is.

Mikor a magyarság új hazájában tétovázva kereste helyét az európai népek közt, s mikor a magyar nyilak egymásután pattantak le az európai műveltség, a hadi ügyesség, a diplomáciai bölcsesség évezredes európai vértezetéről, az ámuló magyarok minden országban ott látták az Uralkodót, fején a szent koronával, az Úr felkentjét, aki a pusztító barbársággal szemben összegyüjti a nép erejét, igazságot szolgáltat, békét szerez—akkor újra bencés az, aki koronát hoz a magyarok urának is, hogy a magyarok fejedelme is királlyá legyen, hogy

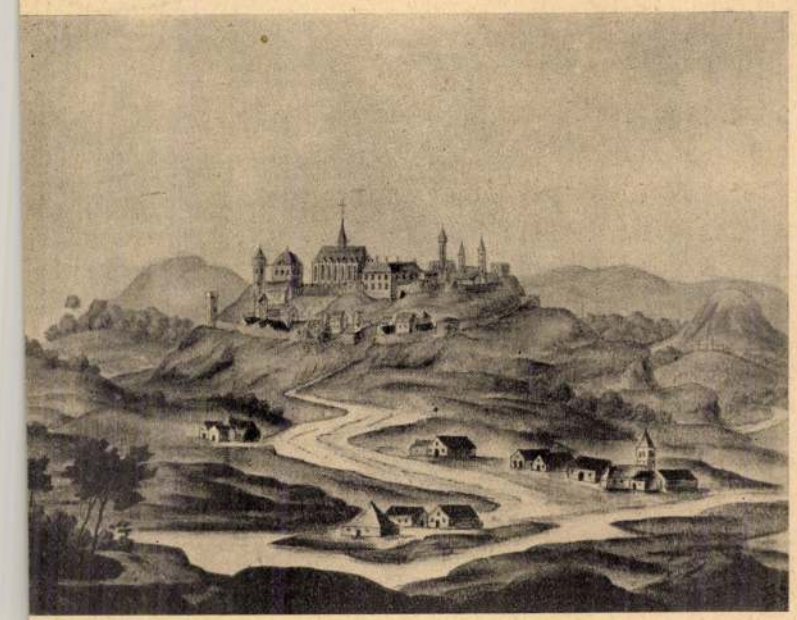

Pannonhalma mint vár 1640-ben

Tükör 1936. aug.

Pannonhalma

Benteltvirtalás

MAGYAR MUVESZET
1936.378.l.

A szegény állatokért. Mennyi szív és mennyi irgalom hozta össze a napokban a világ minden tájáról az állatvédő kongresszus tagjait! Csupa önzetlen buzgólkodás, mely enyhíteni kíván azon a sok kegyetlenségen és erőszakoskodáson, melyet magának az ember a védtelen állatokkal szemben megenged. Ügyvédjéül szegődni kínzott, rabságra fogott, igába hajtott szegény állatoknak, bizonyára a szívben lakó legszelidebb érzelmek és az önzetlen igazságérzetnek magas erkölcsi színvonalon álló jele. Nem csoda, hogy az állatvédő kongresszus tagjait annyi barátságos jóindulattal fogadta a közönség meg a kormány. Azokon a gyűléseken, melyeken az állatvilág elkínzott rabszolgái érdekében hoztak határozatokat, nagyon szép megnyilvánulásait láttuk a gyöngéd szeretetnek és irgalomnak. Fínom és mély költészet veszi körül ezeknek a derék embereknek akcióit. Nem pusztán ökonómiai meg gazdasági szempont birja a kongresszust az állatok védelmére, hanem elsősorban egy ideális elv: az ember erkölcsi kötelezettsége a védtelenek megvédésére. Hallottunk szívreható történetkéket kis fogoly madarak szomoru életéről, rabságba zárt állatok bánatáról és kínjairól, a vesztett szabadság fájdalmairól. Azután hallottunk szörnyü példákat a brutális emberek állatkínzásairól, munkára fogott állatok *over-working*-jéről, mik föllázítják az emberben a vért s melyeknek igazságos és gyökeres orvoslására sok derék rendszabályt dolgozott ki a kongresszus, miket aztán a különböző kormányok elé terjeszt hivatalos szentesítés végett. Szép jele az állam erkölcsi öntudatának, hogy a maga polgárain kívül most már az emberiség e kis foglyaira és igába fogott rabszolgáira is kiterjedt figyelme s hogy tanitással s ha kell büntető rendszabályokkal növeli az emberekben az igazságérzetet, irgalmat, szelidlelküséget. De minden kongresszus munkája, az állam minden rendszabálya keveset használ, ha e mozgalmakhoz nem csatlakozik meleg szívvel és gyakorlatilag az egyes ember. Az irgalmas apostolkodásnak olyan ténye a szegény állatok védelembe fogása, mely felér egy imádsággal az Ur előtt s a lelki nemesség egyik legszebb gyakorlata. Azért remélhető, hogy az irgalom és szívjóság e kongresszusán nem fog eredménytelenül elhangzani ez a sok lelkes, szép beszéd, hanem fel fog buzditani mindenkit, hogy a maga hatáskörében serényen védelmébe vegye azokat a szegény állatokat, melyeknek semmi pártfogójuk sincs, csak erejüket és képességeiket önzőn kihasználó uraik vannak. Az apostolkodásnak ez a fajtája, mely különösen a német népeknél oly nagyszerü szervezetet nyert immár, remélhetőleg nálunk is sok lelkes támogatóra fog találni.

Régi magyar találmányok. A *Természettudományi Közlöny* legutóbbi számában *Lengyel* Bálint érdekes apróságokat közöl e század elejéről való magyar találmányokról. Abban az időben még ritkaságszámba ment a feltalálás, nem úgy, mint ma, mikor minden esztendőben ezrekre rúg csak a kormányozható léghajók száma. Hogy milyen gyakorlati irányban haladt hetven esztendővel ezelőtt a feltalálók eszejárása, mutatja a következő két közlemény:

Kotsi fékező. Pétsett Baranya Vármegyében Makkai Kapitány Úr olly módot talált fel, melly által a' megijedett és a' szekereket elragadó lovak által következhető szerentsétlenségek bizonyosan meggátoltatnak. Az ő találmánnya annyival bátorságosabb, hogy nem a' lovaknak szemét tsukja be, mint az Anglusok tanátslották, vagy a Franciák megújjították; hanem más egygyűgyű szerrel tartóztatja a' lovakat, és a' legsebesebb elragadtatás közben is egy nyomás végbe viszi, hogy a' hátulsó kerekek megfeszüljenek, 's igy a' további menetel gátoltassék. Az elmés Úrnak találmánya már Péts Városában több minden rendbéli Urak jelenléttében a' próbát szerentsésen kiállotta. (Hasznos Mulatságok 1819. Második félesztendő 31–32. l.)

Secreter formáju alkotmány. Melly szerentsésen terjed Hazánkban is a' szép Mesterségekbeli tehetség, arról nevezetes bizonyságot tesz *Lalik Jósef* Urnak, különben Egri finak, Kalotsai Asztalos Mesternek szép igyekezete, a' ki mostanában úgy nevezett Secreter formában, egy derék alkotmányt készített, mely azon kivül, hogy afféle iró, és rejtek fiókos almáriomoknak tulajdonságával bir, belől architectonica ékességekkel fel vagyon készítve; optikai játékkal mulatja a' nézőt, és a' Mesternek titkos illetésére szép muzsika darabokat is játszik. (Hazai s Külföldi Tudósítások 1824. Első félesztendő 193. l.)

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI.

Rézi kisasszony. Alig van valami meséje és ez mindennapi, érdektelen. Jobbat mondhatunk az irályáról, mert az már elevenebb és vonzóbb. De mi haszna a legszebb ruhának, ha csak halottat takar?

Sz. Jenő. A Szépirodalmi Könyvtár aza kötete, a melyben Sipulusz említett vig rajzai megjelentek, ma már csak antikváriusnál kapható. A vállalat megszünvén, egyelőre nincs kilátás második kiadásra.

Hosszúrév. Sorsjegyei nem jöttek ki.

Studiosus medicinae. Az érettségi bizonyítványnak ahhoz semmi köze, csakis az egyetemi tanulmányok sikere a mérvadó.

Nagy-Ősz. Még a nyár folyamán megkapja. A késedelmet előre nem látható akadályok és nehézségek okozták.

M. Igaza volna, ha rossz hír ment volna, de mikor édes az üzenet magva, minek súlyt fektetni olyan csekélységre, a mely könnyen megesik ott, a hol hetenkint kétszáz levelet is el kell olvasni.

Hazavágyás. Nem csupán a forma kedvezőtlen, de az egész vers gyönge.

Tavaszszal olvad a hó. Nem feledkeztünk meg róla, de most annyi az aktuális, hogy nótáknak egyelőre nem szoríthatunk helyet. Majd később, ha lezajlottak a millénium ünnepnapjai.

Nem közölhetők: A lőcs. — Napkeletről. — Fizika. — Gonosz lelkek. — A hóhér fia. — Hajnali csillag ragyogása. — Érdemrendek. — A futó bolond. — Hazakívánkozó lelkek.

MAGYAR LÁNYOK. A legtartalmasabb és a legjobb képes hetilap fiatal leányok számára. A legkiválóbb magyar írók közreműködésével szerkeszti *Tutsek Anna*. Előfizetési ára negyedévre 1 frt 50 kr. Tessék mutatványszámot kérni a kiadótól: Singer és Wolfner könyvkereskedése, Andrássy-út 10. sz.

AZ ÉN UJSÁGOM gyermeklapra, a melyet *Pósa* Lajos szerkeszt, ezen a helyen is felhívjuk a szülők figyelmét. A legjobb gyermekujság, mulattató, szórakoztató, emellett oktató, nevelő, szivet-lelket nemesítő, s mindenek fölött minden ízében magyar.

Ezek teszik, hogy a legelterjedtebb gyermekujság lett. s mindezeken kívül még a legolcsóbb is: az előfizetési ára egy forint negyedévenkint.

A kiadó: Singer és Wolfner (Andrássy-ut 10.) kívánságra ingyen küld mutatványszámot.

Tartalom:

Szöveg: *Második szerelem.* (Folytatás.) Irta Herczeg Ferenc. — *Munkács.* Költemény. Irta Pósa Lajos. — *Modern képek.* Irta Lyka Károly. — *A fetis.* Elbeszélés. Irta Tábori Róbert. — *Modern fürdőzés.* — *A jó isten vidéke.* Irta Igric. (Öt képpel.) — *Rovatok:* Képeink. Művészet. Színház. Irodalom. Mindenféle. A szerkesztő üzenetei.

Képek: *A bencések kiállitása.* (Három kép.) — *Kell-e alma?* Neogrády Antal rajza. — Öt kép a *munkács-beszkidi ünnepélyről.* Rajzolta Fireman Gyula. — *Goncourt.* — *Mária Dorottya* királyi hercegnő. — *Az orleansi herceg.*

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: **Singer és Wolfner.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, Andrássy-ut 10. sz.

Alapitási év 1810.

HALTENBERGER BÉLA Kassa.

Magyarország legrégibb és a vidék legnagyobb ruha-kelmefestő gyára és vegytisztitó intézete. — Postai cimzés: **Haltenberger kelmefestő és tisztitóintézet Kassán.**

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSAI BUDAPESTEN ANDRÁSSY-UT 10.

SZOMAHÁZI ISTVÁN.

NYÁRI FELHŐK.

Elbeszélések. (Egyetemes Regénytár XI. 12).

Ára csinosan bekötve 50 kr.

JUSTH BÉLA.

KÖLTEMÉNYEK.

Ára 1 frt 80 kr. — Diszkötésben 2 frt 80 kr.

BENEDEK ELEK.

TESTAMENTUM és HAT LEVÉL.

(6—8 ezer.) Ára 80 kr. Diszköt. 1 frt 50.

GÖRE GÁBOR biró ur könyve.

Uj darabokkal mögszaporitott kiadás.

Ára 1 frt. Diszköt. 1 frt 80.

HERCZEG FERENC

Szabolcs házassága

(3—4 ezer.) Regény, a szerző arcképével.

Ára 1 forint 50 kr. — Diszkötésben 2 forint 40 kr.

MAGYARORSZÁG UTIKALAUZA.

Különös tekintettel a fővárosra Budapestre.

Sok térképpel. Ára bekötve 2 frt.

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN.

Goncourt-tal, és jegyeztette föl általa napjainak minden apró, és itt-ott bosszantóan közönséges eseményeit, a melyeknek ő azonban rettenetes fontosságot tulajdonított, minthogy *vele* és *körüle*, *ő* körüle estek meg. Ez a napló, évről-évre, egy-egy vaskos kötetben *Le Journál des Goncourts* címen látott napvilágot és sok, igen sok embernek fájdalmas órákat okozott. Mert Goncourt mindent, mindent megírt, könyörtelen indiszkrécióval beszélte el, a mit barátai neki beszéltek, a minek barátainál szemtanuja volt. És a mikor a legutóbb megjelent kötet a harag és protestálás egész fergetegjét zudította az öreg Goncourt fejére, csak a szegény testvére szavával élt:

— És soha bennünket meg nem fognak érteni!

A II. Goncourt halálával az irodalom egyik legnagyobb rajongója szállt sírba. Imádta az írás művészetét, imádta az ő kisebb-nagyobb attributumaiban is, így egy könyv, főleg ha a sajátja volt, a bolt, a papir, de sőt a tinta, mód felett kedves volt neki, a ki az egész világot és az egész életet az irodalom és művészeten keresztül látta. Asszonyt zaklatott szíve talán sohasem szeretett. De élt a maga írásainak, rajongás és extázisban, és itt-ott a termelése során olyan lapokat írt, melyek az emberi művészet örök fényességei fognak maradni, de rengeteg és nemes talentumát elrontotta fájdalmasan beteges képzelődésével, mely megnyesegette a szárnyait, és a mikor el akart repülni, mindig csak önmagához roskadt vissza.

Szomory Dezső.

A magyar bencések a kiállitáson.

Fehér Ipoly, a pannonhalmi főapát, kit az idén két nagy kitüntetés ért: az egyik a király részéről, a másodosztályu vaskorona-rend s a másik: a magyar tudományos akadémiának tiszteleti tagsága, — ez a nagytudományu és szakadatlan tevékenységü főpap 1874-ben megszerkesztett és részben meg is írt egy 700 oldalra terjedő kitünő művet: *Györmegye és város egyetemes leirását.* Ebben a műben az ő tollából való *Pannonhalma* leírása, melyet akkoriban még mint pannonhalmi bencés tanár írt. Pannonhalma látóképéhez, melyet *Palatin* pannonhalmi bencés tanár fényképfölvétele után bemutatunk, ez a leírás volna a legméltóbb szöveg, de terjedelménél fogva csak egy kis rész közlésére kell szorítkoznunk.

»Szent-Márton mezőváros (mely Pannonhalma alatt terül el) - írja Fehér Ipoly – mint afféle hegyitelep, főleg emelkedettebb részein alig mutat csak némi rendszerességet is; házai összedobálva, sok helyen mint fecskefészkek függnek a partok oldalain; alsóbb fekvésü részében már elég határozott az utcák iránya. Kiterjedése jelentékeny, jóllehet lakósainak száma nem sokkal haladja meg a három ezeret. Szerény házai közül csakis a főapátság uradalmi épületei emelkednek ki; ilyen a három udvarra osztott majorság, gazdatiszti lakok, fogadó és magtár. Plebániatemplomául a főapátsági székesegyház szolgál és a mezővárosban csakis kisded kápolna áll, hol a lelkész mindennapi miséjét végzi.

Magára Pannonhalmára, vagy mint a nép mondja, *a várba*, kényelmes kocsiút vezet, mely mindkét oldalról bokorszegélyzet közt a nyugoti oldalon indul fölfelé, többször kanyarog és végre egészen a keleti oldalra kerülve, ér fel a hegyre.

Pannonhalma tulajdonképp három dombhullámzatból áll; a középsőn, mint legemelkedettebb ponton, áll a kálvária magasra nyúló három kőkeresztjével; az éjszaki dombon a főmonostor és ezzel szemben a déli emelkedésen az ugynevezett Boldogasszonykápolna áll. A vallásos nemzeti hagyomány e három ormot látja Magyarország címerében, a honnan elsőben hajtott ki e hazában a szent kereszt fája.«

Jelenleg a pannonhalmi kolostort nagyban restaurálják, hogy augusztus huszonhatodikára ünnepi új köntöse legyen. Akkor teszik le ugyanis a mostani kálvária helyén emelendő milléniumi nagy emlékcsarnok alapkövét, a közoktatási miniszter jelenlétében. Az ország költségén épitett emlékcsarnokba szent Benedek-rend első apátjának: *Astriknak* szobrot állittat.

Hogy a bencések nemcsak a legrégibb, de egyuttal Magyarország egyik leghazafiasabb rendje, az köztudomásu. Kezdve a hercegprimástól, kit a királyi bölcseség a pannonhalmi őskolostorból szólított elő a magyar egyházfejedelmi polcra, a rend mindegyik tagja igaz hazafisággal és vallásossaggal folytat közhasznu működést. Az országos kiállításon meggyőződhetünk a rend tagjainak nagyjelentőségü munkásságáról az irodalom és tudományok terén úgy a multban mint a jelenben, s nem egy kiállított emléktárgyuk előtt nagy multunk iránti, mély kegyeletet érezünk.

Ilyen: a *szent István palástja*, melyet *Palatin* tanár fényképfelvétele után bemutatunk. Ez a nemzeti ereklye alakra és ábrára nézve a koronázási palástnak az utolsó vonásig hű mása és Gizella királynétól származik; e bizanti izlésü köpenyeg anyaga legfinomabb fátyolszövet, mit a szakértők Kiosz szigetén készült bisszusnak neveznek, — írja Fehér Ipoly. A szövet oly finom, hogy az egész köpeny ujabb eredetü vörös selyem bélésével együtt csak 22 lat sulylyal bír és így magára a fátyolszövetre alig esik némi csekély suly. A palást hossza illetőleg magassága 4'3", körzete 14'; nyakát 1'10" hosszu és 8" széles gallér födi. A palástón ugyanazon alakok, cifrázatok és feliratok láthatók, mint a minők a koronázási köpenyen vannak. Ékitményei különféle színekkel festett a fátyolszövetre.

Ott látjuk a szent István király kiállított eredeti okmányt is, melylyel 1001-ben a pannonhalmi apátságot alapította, s ereklyéik közt látható az itt bemutatott *ereklyetartó* is (Palatin felvétele), melyet Mária Terézia ajándékozott volt a rendnek. Ez az ereklyetartó fekete ébenfából készült, oszlopai karneolból, s alakjai: a Jézus és Mária a tizenkét apostol s az angyalok tömöaranyból valók.

Thewrewk István.

Örökre vége.

— Akár hiszitek, akár nem, a dolognak most már örökre vége. Nem akarom többé látni! . . . Pedig ti tudjátok legjobban, hogy mennyire szerettem, hogy hányszor ittam baráti körben egészségére, hány éjjeli zenét rendeztem tiszteletére, sőt még verseket is írtam hozzá . . .

— S mi okozta ezt a váratlan szakitást? — kérdezte valaki a társaságból.

— Egy nyomorult papagály! Ha az nincs, akkor ma talán már meg is tettük volna látogatásunkat az anyakönyvvezetőnél . . . Mert én kimondhatatlanul szerettem Vilmát és csak az zsenirozott, hogy olyan nagyon is tartózkodó. Valahányszor meg akartam csókolni, mindig kivonta magát ölelésemből és halkan így szólt:

— De kedvesem, mit gondolsz? Ha meglátnak . . .

Pedig már el is voltunk jegyezve. Így ment ez az egész télen keresztül és minden csókot, meg ölelést úgy kellett kikönyörögnöm vagy rabolnom.

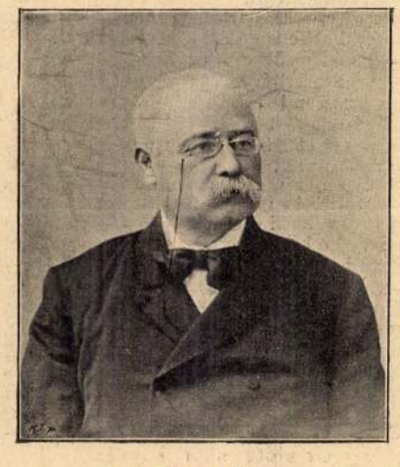

Dr. Kanitz Ágost.

Sokat reméltem a tavasztól, a szabad természettől és a virágillattól. A mint egyszer este magunkra maradtunk a kerti házacskában, meg is kisérlettem szerencsémet. S Vilma csakugyan nem volt már annyira kegyetlen. Engedte, hogy megöleljem, éppen meg is akartam csókolni, mikor megszólal a fejünk fölött egy rekedt hang:

- De *Jenő!* Mit gondolsz? Ha meglátnak . . .

A Vilma papagálya szólt így hozzánk és ezúttal megsokaltam a dolgot. Szó nélkül fogtam a kalapomat és elmentem. Azóta nem is láttam Vilmát és mindennek vége közöttünk.

A társaság összenézett.

— Mire való ez a hebehurgyaság? — kérdezte az egyik – hisz' megszokhattad már, hogy azt mondja, mikor meg akarod csókolni?

— Azt már csakugyan megszoktam. A dologban csak az aggasztott, hogy a papagály valami Jenőt emlegetett, az én nevem pedig *Vilmos.*

Uj Idők 1896. II

37. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, SZEPTEMBER 15.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

PANNONHALMA.

Pannonhalma a magyarországi benczésrendnek már Szt. István óta főhelye, hol a rend főapátja, jelenleg Fehér Ipoly v. b. t. tanácsos székel, s a hol a szerzet tanárképző-intézete van. A 900 éves ősi monostor hegyen fekvő várszerű hatalmas épület, a mely érdekes fekvésével, tornyával, melynek aranyos kupolája a ráeső napfényben szinte vakitóan csillog, már messziről megfogja az utas ember figyelmét.

A várhegy a Bakony hegyvidékének egyik legészakibb nyúlványa; tövéhez már a Kis Magyar-Alföld feketeföldű rónasága simul. Északnak, Keletnek fordulva ezt a messzeterjedő rónát, délnek a Bakony kék hegylánczolatát látni. A közeli környezet hullámzó dombvidék, a melyen közbe-közbe egy-egy elragadóan kies völgykatlan húzódik meg. A hegynek voltaképen három egymáshoz közeleső csúcsa van. A vár az északin épült, míg a középsőn az országos millenniumi emlék, a délin pedig kisebb templom áll. A várat körösköről bástya keriti, melyet a déli oldalon Vajdahunyadra emlékeztető kisebb tornyok diszitenek. Az épület maga a kapu mellett három emeletnyi, legnagyobb részében azonban két emelet magasságában épült. Az Árpádok korában királyi várpalotát is foglalt magában, melyben a királyi udvar gyakrabban meg is szállott. Szent László például országgyűlésre is odahívta a nemzet nagyjait, Könyves Kálmán királyunk meg ott fogadta Bouillon Godofrédot.

Ebből a régi Árpádkorból persze már csak kevés van meg. A századok folyamán nagyon sok átépítés, bővítgetés volt szükséges. Az épület külsején nem is kereshetünk hát egységes stílust. A XIX. század elején ugyan tervbe vették az egész épületcsoportnak egységes újjáépítését, a munkálat azonban csakhamar félbemaradt. Csak a torony és a könyvtárépület készülhetett el.

A vár középpontja és legérdekesebb része a templom, a mely kétségtelenül Magyarország egyik legszebb temploma. Lényegét tekintve, a

PANNONHALMA. — Balogh Rudolf fölvétele.

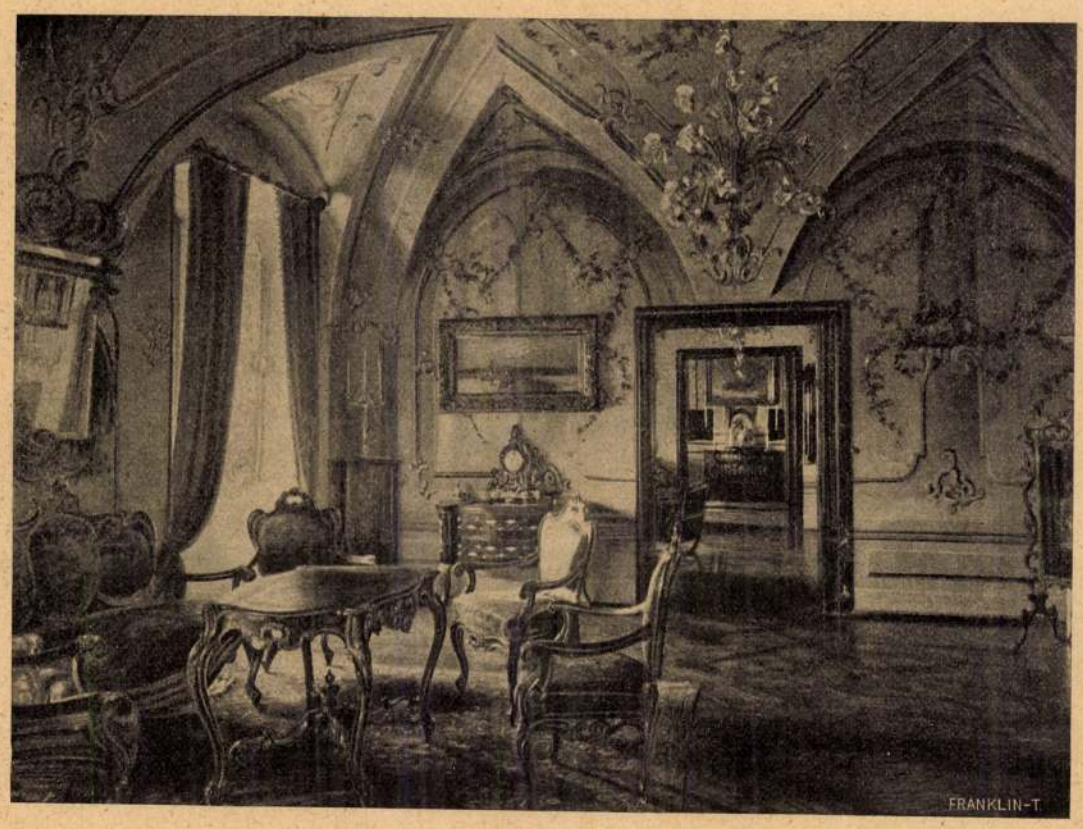

XVII. SZÁZADI BÚTOROKKAL BERENDEZETT SZOBA PANNONHALMÁN.

XIII. századból származik, alapépítményeinek egy része azonban még Szt. István alkotása. Három hajója s a magasan fekvő szentély alatt alsó temploma van. Mai formáját, freskóit, oltárait a mult század hatvanas évciben nyerte, a mikor Kruesz Krizosztom főapát Storno Ferenczczel eredeti stílusa (átmeneti stílus) szerint restauráltatta.

Rendkívül szép és tartalmas a templom elrendezésében, festményeiben és felszerelésében rejlő szimbolika. Sajátságos hangulat tölti meg, a mely a közömbös idegent is áhítatba ringatja. Van benne valami, mit a modern nyelv történeti levegőnek mond. Az alsó templom követi Szt. István korában vágták s illesztették együvé. Ha illik a helyéhez. Messzebbről semmi hatást sem kelt. A freskói pedig alig tíz évi fennállás után is már romladoznak. Kirándulók ha nézik, főleg azon csodálkoznak, hogy olyan rengeteg pénzbe kerülhetett, és akkordot énekelnek a kupolájába, mivel erősen és nagyon sokáig hangzik. Legtöbbjét azért mégis csak megfogja a magyar nemzet ihlete is, s erre bizony felsóhajt a magyar lélek s a mint már a vár templomában is meg kellett tennie, imádkozik a magyarok Istenéhez *a második ezerévért.*

Havadi Barnabás.

meg őszi napnyugvás idején a nyugati ég sárgapiros világossága tölti meg, mintha színes viziókkal íródnék tele a szürke kőfal, az oszlopos zugok rejtelmes homályában mintha a régi idők nagyjai járnának: az első nagy magyarok s az első magyar szentek . . .

A templom mellett levő gótikus keresztfolyosó (quadratura) szintén az Árpádok korából származik. Ablakfestményei persze már újabban, a folyosó restaurálásakor készültek. Remekmű a templomnak e folyosóra nyiló diszkapuja. Vörösmárvány lépcsőzet felett mindkét oldalról tíz-tíz karcsú márványoszlop tartja a diadalívszerű kapucsarnokot. Érdekes, hogy a márványban XVI. századbeli névkarczolások olvashatók.

Csinos kis alkotás a keresztfolyosóról nyiló Szt. István-kápolna is. Mai formájában tiszta román stílus szerint a mostani főapát építtette a magyar kereszténység és Pannonhalma 900 éves fennállásának emlékére. Érdekes látványosság azután a nagy ebédlő. Hatalmas méretei, érdekes freskói, különösen pedig művészi stucco diszítményei érdemelnek figyelmes megtekintést.

A monostornak a templom után a legnagyobb büszkesége a 150,000 kötetet tartalmazó könyvtár. Főcsarnoka az idegen látogatóra valóban nagy hatással is van. Százezer kötet könyv egyetlenegy teremben világszerte is ritkaság. A renaissance-stílű hatalmas főcsarnok világos derűje, márványoszillogása szinte templomi hangulatot ébreszt. A nehéz könyvtárszag alig érezhető, a hogy az egész házban sincs semmi nyoma annak a fülledtségnek, szagnak, mely egyebütt a jellemző s nem épen kellemes kolostori levegőt alkotja. Főpapi udvartartás nemes előkelősége egyesül itt a kolostori élet egyszerűségével és áhítatos csendjével. A kolostor környéke is ezt mutatja. Mindenfelé gondozott sétaútak, parkültetvények vannak, a várhegy keleti lejtőjén meg szép nagy angolkert van üvegházakkal, tekepályákkal, jégpályával. Csak épen tenniszpálya nincsen.

Az országos millenieumi emlék magában véve szép alkotás ugyan, de semmiképen sem

SOLITUDO.

— Strófák egy magányos ember könyvéből. —

1.

Megállok az élet-uton tünődve:
— Száll az idő . . . szép tavaszom tünőbe'.
Hull a virág . . . perzselve jő már nyaram,
S az életem olyan árva, társtalan.

Pedig az volt mindig szívem szép álma:
Hogy egy édes hű kis párra találna.
. . . Búsan sejtem, olyan szép ez az álom:
Valóságban meg sem lehet találnom.

2.

Nem is élet ez, a hogy most én élek:
— Egyre tűrök, egyre várok, remélek.
Pedig minden van most bennem, úgy érzem,
Csak türelem, csak várás, csak remény nem.

Szomjas ez ajk, és tikkadtak e karok.
Csókolni ah, és ölelni akarok,
És szeretni híven, forrón, szenny nekül,
Egy drága nőt, ki enyim csak egyedül.

Olcsó gyönyört énnekem is kínálnak
Ide-oda könnyen hajló virágok,
Szomjam is elcsitítná vad mámor-ár . . .
De ez az én bohó szivem másra vár!

Valakire, ki lelkem megértené,
Csüggedt szárnyát emelné az ég felé!
Kibékitne mosolygva a világgal,
Rögös utam teleszórná virággal . . .

Ki szeliden letörölné a sarat,
Mely az élet ingoványin rám tapad.
Megbocsátná, ha mit eddig vétettem,
A ki tudna imádkozni érettem.

A kihez a szenny árnyéka se fért még,
Ki maga a liliomos fehérség.
Ki maga — oh, méltó nevét hol lelem? —
Az egyetlen, tiszta, örök Szerelem . . .

Erre várok, ezért tűrök, remélek,
— Míg a fojtott vágyak tűzén elégek.
Sírversem lesz: — megölte egy szerelem,
Kit nem ismert életében sohasem . . .

Lampérth Géza.

HAJNAL.

A harcznak vége . . Legyőzött királyként
Szökik az éj, üres szemmel, vakon.
Mögötte csörtet üldöző sereg
S meg-megvillannak a lángfegyverek
Hajszolva szárnyas lábakon.

És most, kétségbeesten, hogy feltartsa
Egy perczre még a lángokat:
Bár lassan már kicsordul szive vére,
— Az üldözők elé, az ég ivére,
Fénylő aranypénzt szórogat . . .

Balla Ignácz.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Vacsora után Fruzina mama mindjárt lefeküdt, bocsánatot kérvén, hogy holnap mozgalmas nap vár rá, a tyúkokkal fekszik le, hogy a kakasokkal kelhessen, a két úr ellenben sokáig beszélgetett a borocska mellett, országos és megyei közügyekről, a hogy ez már szokás magyar anyától született emberek közt, szidták a németet és a zsidót, majd kifogyván a themákból, az örök forráshoz, a kártyához nyúltak, néhány parthie piquetre vállalkozván. Palojtay kimelegedvén a somlyaitól (Tóth Mihály termése, — dicsérte a gazda), ingújjra vetkőzve csinálta a hatvanasokat és kilenczveneseket, már szinte az éjfélhez járt közel az idő, mikor valami kopogtatásféle hallatszott az ablakon.

A gazda megrángatta a falon levő zsineget, mely a szomszéd szobában alvó inasának szólt, állítólag a lábára volt kötve a zsineg másik vége, mert az inas, Mucskó Berti, szintén nagyot hallott, túl lévén ő is a nyolczvanon. Nagy lassan előkullogott, ásítozva.

— No, mi a szó? — kérdé nem minden boszúság nélkül.

— Nézd csak apuska, — mondá a gazda a kártyáit igazgatva, — valaki az ablakon kopogtat már harmadízben és nem lehet meglátni, mert jégvirágos az üvegtábla, kinyitni pedig nem akarom, mert ki vagyok melegedve.

— Hát én nézzem meg, ugy-e? Mert én nem vagyok kimelegedve, ugy-e?

— Bizonyára te is ki vagy melegedve, apuska, de te nem kártyázol, ráérsz felöltözködni s kimenni, hogy tájékozást szerezhess, ki az és mit akar?

Az inas kiczammogott kedvetlenűl, dörmögve s elmúlt vagy negyedóra, míg visszatért.

— Ki volt? Mit akar? Csak nem vendég?

— Egy zsidó fiatalember.

— Micsoda? — ugrott fel Palojtay dühösen. — Hol az a korbács? Hát korcsma az én házam? Hát ki vagyok én, hogy éjnek évadján rám merjen kopogtatni? Ejnye, mordizom adta, ez már több az egynél. Hol van? Ereszd le rá a kutyákat a lánczról.

— Itt van az előszobában.

— Beeresztetted? Én hozzám? Most, éjjel? Hát meg vagy te veszve, apuska? Hát nem tudod te, hogy én antiszemita vagyok? Korbácsold ki azonnal, te vén szamár.

— Már azt pedig nem teszem, — felelte Mucskó nagy flegmával.

— Mit? Nem teszed, — s villámok jelentek meg a szemeiben, — a mit én parancsolok . . .

— Az Iczik zsidóné fia, azé a szegény özvegyasszonyé, a ki a templom mellett lakik, a rozzant házikóban.

— Mit bánom, akárkié. Hogy mer idejönni? Ilyenkor? Hozzám?

— Hát úgy mer, hogy az anyja hirtelen nagyon megbetegedett, talán a halálán van, s borostyán-csöppeket jött kérni a tekintetes úrhoz.

— Hm, — szólt Palojtay megjuhászodva, — az a beteges, sovány asszony az ugy-e, a ki némi fűszerrel s nyáron gyümölcscsel kereskedik?

— S úgy tartja fenn az apró gyermekeit.

— No hát adunk neki borostyán-csöppeket. Küldd be azt a süldő zebedeust.

Egy tizenhat-tizenhét éves kamaszt tuszkolt be kis vártatva az apuska, a ki vagy a hidegtől, vagy a félelemtől reszketve állt meg az ajtónál, összehúzva mellén a kopott zöld női wiklert, melybe be volt burkolva.

— Mi baja az anyádnak? — kérdé Palojtay.

— Görcsei vannak, — szólt siránkozó hangon, — már napok óta igen gyenge.

— Ki mondta, hogy borostyán-csöppeket vegyen?

— Ezek szokták fájdalmát enyhíteni, de nekünk nincs, elfogytak.

Palojtay könyvtárszekrényében tartogatta kézi patikáját, onnan vett ki egy kis üveget, a melyből átöntött valami keveset egy üres üvegbe.

— Eredj, siess velök, aztán jó volna, ha egy kis bort itatnál az anyátokkal; van borotok?

— Van otthon. Árulunk azt is.

— Azt igya meg a béka, meg a kutya, a mit ti árúltok. Hanem egy kis erős tokaji bor kellene a betegnek. No, megállj csak. Mit is csináljunk csak? (Az öreg úr a fejét kezdte vakarni.) Hogy az ördög vigye el az anyádat, még utoljára is nekem kell lemennem a pinczébe. Nagy hideg van odakünn, apuska, mi?

— Borzasztó hideg van, — felelte Mucskó.

— Azért mondod, imposztor, hogy te szeretnél lemenni a pinczébe. Nem találtam el, mi? Nix, nix, fráter. Neked már ártanak az ilyen expedicziók, öreg vagy s ha teleszopod magadat, két napig alszol utána, nem lehet hasznodat venni, majd csak magam botorkálok le. Add rám a bekecsemet és keresd elő a kulcsokat, hadd hozzak annak a szegény beteg asszonynak egy pár kortyot. Így, most jól van. Eredj előre, világíts a gyertyával! Te pedig vigyázz, öcsém (ez a szolgabirónak szólt), hogy ez a ficzkó valamit addig el ne lopjon. Te pedig Slajmi (ez a zsidófiúnak szólt) eredj közelebb a kályhához és melegedj meg.

Az öreg úr csakugyan nem restelt a térdig érő hóban végigmenni az udvaron, a melléképület mögött a sziklába vájt pinczébe s felhozni egy kis itczés üveg tokaji eszenciát.

— De nehogy megkóstold útközben, te gazember, — figyelmezteté a suhanczot, átadva neki az aranyszinű folyadékot, — és nehogy egyszerre találd az anyáddal megitatni, mert menten tánczra kerekedik és férjhez megy.

Ha már egyszer lent járt, bizony egy kis altatót a maguk számára is hozott, megtöltött két kis poharat s koczczintott a vendégével.

— Mi értünk is meghalt a Jézus Krisztus, — jegyzé meg kedélyesen, némi felköszöntés gyanánt, — azaz hogy megfeszítették a zsidók.

— Úgy ám, de urambátyámnak ez nem mindég jut eszébe, mert úgy látom, nem olyan nagy antiszemita, mint a milyennek tartják.

— Mit beszélsz? — csodálkozott az öreg. — Hogy én nem vagyok antiszemita? Hát hogyne volnék én antiszemita? Mindig ellenök beszélek a megyegyűléseken. Hiszen majd meg fogod te azt hallani.

— Mi a fityfenét ér, ha aztán olyanokat tesz, mint a minek az imént tanuja voltam?

Palojtay furfangosan mosolygott.

— Nem érted te a csiziót, öcsém. Mert látod, úgy van az, hogy én alapjában borzasztó antiszemita vagyok, de csak azokra a zsidókra haragszom, a kikre én szorulok rá: azokra, a kik én rám szorulnak, nem haragszom.

S hogy im így kivágta magát, erre a dicsőségre még egy-egy kupicza tokajit kellett felhajtani Szent János áldásának. Még mikor lefeküdt és a gyertyáját eloltotta is egy szép, czirádás ezüst koppantóval, sokáig hánykolódott, elmélkedvén párnái közt, hogy milyen bolond ember ez az új szolgabiró, a ki még őt se tartja igazi antiszemitának. Hát érdemes a közügyekben fáradozni?

Reggelre nagy nyüzsgés-mozgásra ébredt Noszty Feri. Talpon volt az egész ház. Mozsárdöngetés, habverés zaja, malaczvisitás, baromficsipogás hallatszott a konyhai helyiségek tájáról. Az udvaron cselédek lótottak-futottak, mindenféle nyelveken kiabálva, mintha a Babilontornyát építenék, s valamennyi fölött, mint valami tábornoki parancsszó, uralgott a Fruzina mama hangja; sertést forráztak, távolabb a kamra előtt őzet s nyulakat nyúztak az ambituson. Azután a vendégek kezdtek érkezni a megye távolabbi részéből, csörgő-bongó szánokon, nehézkesen gördülő nagy batárokban. A bemutatkozásoknak nem volt se hoszsza, se vége. Az urak kártya-parthiekká alakultak át, az asszonyok pletykázó kompániákká. Odakünn az istállók előtt máglyatüzet gyujtottak meg, hogy a vendég cselédek melegedjenek körülötte. Ebéd után a közeli falvakból is ömlöttek a vendégek, úgy hogy hova-tovább szükebb lett a lakosztály, mivelhogy télen csak az innenső részét lehetett a szobáknak használni. A kuriát a híres utazó Palojtay, István úr öregapja épittette, nagy fantaszta volt s talán Persiában is járt, a hol a sah palotájáról vette a burleszk ötletet, de akárhogy volt is, akármiért tette, elég az, hogy a «Paszománt» nevű patakot, mely átszeli a kertet, keresztül vezette a fundamentum-falba illesztett rostozaton át a szobák egy részén, úgy hogy keresztül folyik rajtok és hűsen tartja őket; nyáron például úri élvezet a patak csörgése mellett szundikálni a divánon, vagy csibukozni (valljuk meg, nem utolsó dolog), azonfelül pisztrángtenyésztést is próbált ott a leleményes ős, hanem bezzeg télen nyirkosak és mohtól zöldek, fölfelé pedig penészesek lévén a falak, nemcsak kifűthetetlenek a szobák, de nem is használhatók. A halála lenne a falak dögleletes kipárolgásától, a ki most ott töltene egy napot vagy éjszakát. Bizvást eltörülhetné a király a halálos büntetést, ha ilyen börtönei volnának.

Ily viszonyok mellett csak nehány szoba jutott a vendégeknek, s a mint egyre gyűltek, mindig több-több butort kellett kivinni. Ágyak, almáriumok apránkint kikerültek az udvarra, a hóra. Ilyenkor csak a székeknek van becsületük. S egyetlen professzor lenne most, a kire Palojtay bácsi nem mondana élczet, még a főherczeg ő fensége kedvéért sem, t. i. Hatvani professzor uram, a ki ismerte azt a büvös fortélyt, hogyan kell a kicsiny szobákat tetszés szerint egy pillanat alatt megtágítani öblös palota-termekké.

Torzonborz bácsik, öreg matrónák, szép fiatal leányok, délczeg fiatal úrfiak fejtőztek ki rendre a különféle bundákból és prémes csurapékból, melyeket halomra hánytak az első szobában. A mennyi csókot és kézcsókot ezektől kapott ma Fruzina mama, jó hogy át nem lyukadt az arcza vagy a keze. Hát még a sok jókivánat!

Rangra ugyan nem volt egyforma a társaság, némelyik négy ficzánkoló lovon jött, másik két rosz gebén, volt itt nagy úr, de falusi jegyző is, tanitók leányzói és baronesszek (Mezernyéről a báró Krackner kisasszonyai), de szinre nézve egyformák voltak az érkezők: vörösek és fehérek, — vagyis vörösre mart a csipős hideg minden orrt és minden arczot, s fehérre meszelt minden bajuszt, hajat és szakállt a zuzmara. Csakhogy mikor aztán Fruzina mama nyájas szólamára: «tessék, tessék beljebb kerülni, édes lelkem», beléptek a bundaszobából a nagy zöld szobába, melyet két vaskos kályha fütött kivülről, némely haj kiengedett, megfeketedett, némely arcz kifehéredett, vagy rózsaszint váltott, másik a sárga szint vette fel, míg ellenben maradtak hajak és szakállak, melyek megtartották a fehér szineiket azon túl is.

Úgyszólván egymás hátán tolongtak a vendégek este felé, de azért igen jól érezték magukat, kivált a fiatalok; egy almát nem lehetett volna elhajitani, a hogy szokás mondani, de egy gyújtó tekintetet most sokkal észrevétlenebbül lehetett kicserélni. Végre is ki tehet arról, hogy Fruzina néni télen született, épen abban a hónapban, melyben legkevesebbet beszélnek az asszonyok? A szükség nagy tanitómester s a «sok jó ember elfér együtt», olyanforma pótigazság, mint a hiányos emberi tagok eltüntetésére vagy kidomborítására kitalált vatta és egyéb mesterséges töltelékek. Egy darabig elhiteti, hogy ez mind idem, — de alapjában mégis csak vatta. A szobákban beállott szorongás rendesen minden évben megszüli azt az indítványt, ha fagy van odakünn, hogy: «ki a szabadba!». A vendégek már tudják és magukkal hozzák a fiatalok a korcsolyáikat. A kert alatt a befagyott Mamutszem (így hivják a tavat), óriás ezüst karika, melyen csodás élvezet siklani, odaállítják a partra a czigányt, s a zene hangjainál foly a mulatság, míg csak be nem sötétedik és megjelenik a hírnök, hogy: «tessék vacsorálni jönni.»

Most is úgy volt. A fiatalokat kikergették az öregek. Még a kártya-szoba (pedig az immunis hely) sem védte meg Noszty Ferit.

— Eredj ki öcsém. Jégre magyar! — dirigálta Palojtay. — A mi kártya-asztal elfér, adjuk át whistező öreg hölgyeknek és uraknak. A ferbli majd csak a vacsora után jön. Addig te még menyasszonyt is találhatsz magadnak!

Hát el is ment az új szolgabiró s meglepte, elkápráztatta a tündéri kép, mely a Mamutszemen elébe tárult a keresztül-kasul sikamló fiatalság, a strucztollas és virágos női kalapok szinpompája, a sehol véget nem érő fehérségben, mint egy illanó, összefolyó és szétszakadozó virágerdő.

Megállt a jégtábla szélén s még az összképben gyönyörködött, midőn látja, hogy egy mellette elrohanó hölgy elesett a felkarczolt, szinte porzó tükör-lapon.

Odasietett és kezét nyujtotta, hogy fölemelje. «Köszönöm» — mondá a leány gépiesen s csak akkor nézett lovagjára, mikor már fölkelt. Összerezzent s egyszerre kék lett az arcza. Miden vér elszállt abból, csak a fagy ereje maradt rajta, az pedig kék szint ad a vér nélkül.

Feri is csak most ismerte fel, Tóth Mari volt.

— Nem ütötte meg magát? — kérdé.

— Oh nem, — rebegte és reszketett. — Egy kicsit meglazult a korcsolya-szijj, azért estem el.

— Megengedi, hogy megigazítsam. Noszty Ferencz vagyok, az új szolgabiró — mutatta be magát mosolyogva, — a kit most sokan szidnak.

(Folytatása következik.)

A KÖNYVTÁR.

A SZÁZÉVES GŐZHAJÓ.

Szeptember elején útnak indult Anglia partjairól a világ legnagyobb hajója, a *Luisitania*. Hatalmas teste, mely királyi büszkeséggel szeli az ijedten hátráló hullámokat, lassan, ünnepélyesen távolodik a kikötőből, hogy egyre növekvő sebességgel neki vágjon új hazájának, az oczeánnak.

Első utján Amerikába igyekszik. A czélja New-York kikötője, a honnan száz esztendővel ezelőtt a geniális feltaláló újjongó reményei és a csudájára gyülekező nézők gúnykaczaja kisérték első útjára — az első gőzhajót.

Nem tudjuk, véletlen-e, hogy az angolok épen most küldik legujabb, legnagyobb hajójukat Amerika partjai felé, a mikor a hálás amerikai utódok megünnepelni készülnek *Fulton Róbertnek*, az első gőzhajó szerkesztőjének emlékét, de kétségtelen, hogy Anglia sem szebben, sem méltóbban, de büszkébben sem kérhetne részt a világnak ezen a kulturünnepén, mint e meseszerű hajóóriás megjelenésével. Ha a *Luisitania* meghajtja lobogóját *Fulton* ünnepén: a százesztendős hajóépités legkiválóbb alkotása dicséri és tiszteli a mester emlékét. És Albion népe büszkeséggel vallhatja magának e hajót, a mely ezernyi ember eszének és kezének a munkája a mely ijesztő méreteivel, erejével és testének gyönyörű vonalaival a világ legelső gőzhajója — ma, minthogy száz évvel ezelőtt a legelső hajó volt a Fulton Róbert *Clermontja*.

Száz esztendő! Alig több egy emberéletnél, a melyben egy kis boldogságon, keserüségen és csalódáson kivül, egyéb nem igen talál helyet. És ugyanez a száz esztendő elégséges arra, hogy ugyancsak halandó emberek lángeszével és szorgos munkájával megalkossa a Clermontból — a Luisitaniát. Mintha egy kis megnyugvást, egy kis vigasztalást nyujtana ez az összehasonlitás, a mely az emberi élet temérdek hiábavalóságából elvitázhatatlan, igazi eredményeket válogat ki és reményt nyujt arra, hogy az emberiség jövője mégis csak egyéb örökösen vissza-visszatérő körfutásnál.

1807 aug. 17-én, mások szerint szept. 27-én nagy embertömeg állott New-York kikötőjében Fulton hajója előtt és hitetlen Tamásként nézte, mikén készülődik első utjára ez a furcsa alkotású, füst és tüzokádó süveggel ékeskedő vizi jármű. Jóslatokban, gúnyolódó kiáltásokban nem volt hiány, mindenkinek akadt valami szellemes megjegyzése és mindegyik bölcs mondásnak a «Fulton hóbortja» — igy nevezték el a gőzhajót — volt a czéltáblája. A hajó fedélzetén azonban keveset törődtek a tömeg gúnyolódó jó kedvével, mert a feltalálók életútja a mult században se vezetett rózsás ösvényeken és Fultonnak már eladdig is bőségesen kijutott a tövisekből.

Eredetileg festőnek készült és ifjú korában szép sikereket aratott szükebb hazájában, Pennsylvaniában. Ambiciója és kalandos vágyai azonban már 21 éves korában Londonba szólitották, a hová tanulmányainak folytatására 1788-ban meg is érkezett.

A festésnek azonban csakhamar vége szakadt. Angliában ép akkor hajnalodott a gépek korának és a technikai forrongás magával ragadta Fultont is. *Watt* gőzgépének csodás eredményei nem hagyták nyugodni az ifjú amerikai fantáziáját és a mióta meglátta, hogyan forog nyugodtan, egyenletesen a hatalmas gőzgép tengelye, azóta egyre azon töprengett, vajjon miként hajthatná evezőnél, vitorlánál sebesebben a tengerjáró hajót.

Tudott róla, hogy voltak elődjei, a kik évtizedes munkát áldoztak ennek az eszmének és keserves csalódásnál egyebet nem arattak. De ő azért mégis munkához látott és nem csüggedt akkor sem, mikor — már-már a siker küszöbén — a háborus idők elvonták Európa figyelmét kisérleteitől és ő támogatás nélkül, szegényen, elhagyottan, kénytelen volt visszatérni hazájába. Amerikában sem nézte azonban ölbe tett kézzel, hogy az akadályok miként tornyosulnak merész vállalkozása elé, hanem a feltaláló fanatikus hitével és a lángész törhetetlen erejével közelebb nyomult, egyre közelebb jutott czéljához, míg végre — ott horgonyozott gőzöse a new-yorki kikötőben.

A tartó köteleket eloldották és a gőzgép lassú zakatolással megforgatta az oldalt kinyúló két lapátkereket. A hajó megmozdult és engedve a kormány nyomásának, karcsú ivben távolodott el a parttól, hogy aztán merészet kanyarodva szembe kerüljön a folyó árjával és megküzdve a viz sodrával, eltünjön az ámuló nézők szeme elől.

Száz esztendővel ezelőtt igy indult első utjára a *Clermont* és eljutott egészen *Albanyig* 240 kilométernyire New-Yorktól. Ezt a távolságot 32 óra alatt futotta be és a hányszor csak útközben kikötött, a gúnyolódó tömeg helyett ujjongó nép fogadta a merész hajóst. Valóságos

A REFEKTÓRIUM.

PANNONHALMI KÉPEK. – Balogh Rudólf fölvételei

Pannonialma

TEHERHORDÓ.

szintén bambusznádból van fonva. Ennyi az egész — több ugy se szükséges. A kényelmet pár vánkos szolgáltatja.

Embereim könnyen vállokra kapják s elindulunk. Neki a vadonnak. — Se út, se ösvény, — mindössze egy mesgye kigyózik a páfrányok között a hegy oldalán. Őserdő, a merre tekintek, százados kámforfák, örökzöld chryptomeriák, terebélyes magnoliák emelkednek. — A hatalmas törzsek körül pedig illatos azalea, rózsaszin rododendron és százféle cserje nőtt áthatatlan sürüséggé.

A növényzet kivételes gazdagsága, buja növése e kis szigetország fővarázsa.

Japán szivében, Jamato őserdeiben szándékszom pár hetet tölteni. Czélom kettős: már régen óhajtottam a japán nemzet klasszikus földjét felkeresni s ez időszerinti műtörténeti kutatásaimat e tájékon igyekezem folytatni.

Jamató-ban terült el az ősi japán királyság. E földön telepedtek le az első honfoglalók. Úgy viszhangzik e kifejezés: *Jamato,* minden igaz japán szivében, olyan emléket ébreszt és olyan eszményeket kelt, mint nálunk e szó: *Pannonia.*

Szép föld ez nagyon és sajátságos. Eredeti és egyedüli a maga nemében. Hegyes-völgyes, csupa sziklaorom és örvény. Aztán minden átmenet nélkül következik a hegyre a völgy — hogy a lapályból csak annál meredekebben emelkedjék egy másik hegy csúcsa a magasba. Vulkanikus kitörések soha fantasztikusabb formákat nem öltöttek. Egy-egy vízválasztóról alá tekintve, olyan a vidék, mint egy hullámzó, kitörő láva-tenger.

Az idő gyorsan múlik a rengetegben. És a csendes magány közepett gondolataim zavartalanúl szövődnek. Minden legkisebb tárgy egy-egy új eszmét ébreszt, a legcsekélyebb esemény új fogalmakat kelt. Órám régen felmondá a szolgálatot, embereim pedig nem rendelkeznek ilyen felesleges lommal. Zsebök sincs, a hová tehetnék, a ruházat nagyon lenge és egyedüli birtokuk: a kis rézpipa és dohányzacskó az övről függ alá.

Dél lehetett, mikorára a vízválasztókat érjük, vagy talán később is lehet, — mellékes. A nap teljes erejével löveli függőleges sugarait. Az erdő és a természet déli álmát aluszsza. Az a bizonyos rejtelmes déli csend nehezedik hegyre és völgyre, mely még teljesebb, még némább, mint az éjszakai. Körültünk minden pihen és úgy rémlik, mintha a világ életlüktetése megszünt volna egy időre.

Jamato ott terül el lábaim alatt, sajátságos alakulású hegylánczai, szűk völgyei, pántlikázó folyói, viz alatt álló rizstáblái mind olyanok innét a magasból nézve, mint egy óriási topográfiai térkép. De legszebb a kilátás dél felé. Hegyláncz hegyláncz fölé tornyosulva vetődnek a világos, ezüstfelhős égboltra. És ezüstös párák fátyolozzák szakgatottan a völgyeket. Fellegek csipkésen, foszlányosan kavarognak, kergetik egymást alattunk is és felettünk.

Vándorutunk főeseménye a délelőtt folyamán egy emberi lak felfedezése. A szalmafedeles, széllel bélelt épület ottan emelkedik a hegy nyergén. Útszéli vendéglőnek látszik. Megpillantása újult erőre serkenti vitéz táltosaimat. Nem csekélyebb a csárda népének öröme sem, vendégeket látva közeledni erre, — «a merre még a madár se jár.» És kész a lakoma, egy tál főtt rizs és pár csésze tea. De ha rövid az étlap, annál hosszabbra nyúlik a siesta. És még tovább tartanak a bucsúzás mondókái. Soha szertartásosabb népet a japánnál. A spanyol udvar etiquette-szabályai egyszerű csiszolatlanság számba mennek azokhoz az aprólékos szólásformákhoz, bókokhoz, meghajlásokhoz hasonlítva, melyek itten az utolsó kulira nézve kötelezők; kivált a hegység között, elszigetelve a külvilágtól, távol a modern befolyásoktól, a nép híven őrizte meg a mai napig hajdani szokásait, hagyományait.

Embereim és a háziak valami tizedszer hajtják meg magukat. A bucsúzásnak se vége, se hoszsza. Így kivánja azt meg a hagyomány. És e hosszadalmas, kölcsönös bókolás közben valamennyi mosolyog. A mosoly egy másik társadalmi szabály. Ha két halandó találkozik az úton, első kötelessége mosolyogni. Mondjon bármi közönyös dolgot, vagy tudasson bármennyire szomorú hírt, ábrázatának nem szabad semmi érzelmet, semmi belső felindulást kifejezni. Az arcz változatlanúl derült marad egy lakodalmas menet vagy temetés alkalmával. E nép illemtana azt parancsolja: ha barátod szomorú és szenved, ne tedd még levertebbé siránkozásoddal. Első kötelességed nem fokozni, de enyhíteni fájdalmát. Így mosolyog kicsi és nagy, a bölcsőtől a sírig, mígnem a mosoly odafagy valamennyinek ábrázatára.

«Bekei!» «Josso!» mondja szakadatlanúl a két első, mire változatlanúl feleli a két hátulsó székhordó: «Jantako!» «Jasso!» És ez így megy óráról órára, reggeltől estig — *Bekei Josso — Jantako Jasso.* Mit jelentenek e felkiáltások tulajdonképen, sohase tudtam meg. Értelmét meghatározni annál nehezebb lett volna, mert a betűk és hangok folyton változtak. Megannyi ritmikus exclamatio, hogy annál könnyebben lépést tarthassanak. Mentől meredekebb lett az út, vagy mentől szédítőbb az ösvény, annál hangosabban ismétlődött a «Bekei!» «Josso!» és «Jantako!» «Jasso!»

És a mint megvannak a kis mondókák, megvan számtalan más apró sajátság is őrizve abból az időből, mikor se vasút, se kocsi nem járt az egész ország területén — és a saját, vagy más lábán járt kivétel nélkül mindenki. A székhordozók száma ezrekre ment, és szövetkezetük hatalmas intézménynyé vált. Szerepök így sokszor túlhatolt az egyszerű teherhordáson. Napokig, sőt hetekig egy-egy hatalmas vezért vive vállaikon, a közvetlen szomszédságot és folytonos érintkezést nem egyszer használhatták fel a régi időben saját előnyeikre. És még ma is szokásaik, modoruk sokat megőrzött azokból a napokból, mikor ők voltak a közlekedés egyedüli közvetítői. Erejök a régi — és kitartásuk se csökkent. — Olyan bátran lépnek és olyan parancsszóra váltják a rudat egyik vállukról a másikra, mint mikor a Shogunokat és Mikadókat vitték Tokióba, vagy Kyoto felé.

A hegy nyergéről egyenesen az alant tátongó völgybe ereszkedünk alá. Utunk új és új meglepetéseket tár elénk. A növényzet talán még dúsabb és változatosabb. A füvek és páfrányok ezer ismeretlen válfaját tanúlmányozhatjuk. Sok helyen a pántlikafű és aranypáfrány szálairól fehér papirzászlót lenget a szél. Egy-egy óhaj, vagy fohász áll rajtok, melyet ájtatos zarándokok illesztettek oda: a szellőre bízva, vigye fel az égbe imájukat.

A mint leérünk a patak mentére, egy irgalmatlanúl hosszú kigyó kerül az első két kuli talpai alá, szájában félig lenyelt préda. És fejét magasan fenhordva kacskaringózik, csaknem lábaik köré tekeredzve. Oda se néznek, és annak az ösztönszerű borzalomnak vagy undornak, melyet e csúszó-mászó reptilia nálunk okoz, ez embereknél nyoma sincs. Buddha követői egyforma babonás tisztelettel viseltetnek minden állat iránt.

Öreg lett a délután, a nap már hanyatlóban van, de falut még mindig nem találtunk. Előttünk a völgy torkolatánál mindössze pár tanyát látok. De bizony nem nagyon hivogatnak éjjeli szállásra. Van egy korcsma is. Embereim mindenáron ott akarnak maradni. Értem, ha fáradtak, közel 12 órája vagyunk úton. De egy kis dohány, pár csésze saké és sok jó szó ráveszi őket, hogy induljunk és folytassuk utunkat Dorokaváig. A mesgye lejtőn le vezet, így hát gyalogolhatok én is. A tájék változatos, hol sziklafal áll előttünk, hol kis csermelyek vágják el utunkat, vagy egy-egy vizesés zuhog alá a magasból.

Eközben eljutunk a tájék vizeinek egyik fő ágához. A széles mederben közepes folyó hullámzik a tenger felé. Ezen kell átmenni, de híd nem látszik. Mindössze pár szál deszkát kötöttek egymás végébe, de ezeknek sincs szilárd alapja, hanem a két part szikláiról függenek. Kétségkivül eredeti, sőt festői alkotmány. De e tulajdonok bármennyire becsesek elméleti szempontból, gyakorlati értékök semmi. A ki járatlan a kötéltánczolás mesterségében és nincsenek kecskepatái, arra nézve az átkelés eleve ki van zárva.

VIZESÉS.

«JAPÁN SZIVÉBEN» CZÍMŰ CZIKKÜNKHÖZ.

diadalmenet volt a gőzhajónak ez az első útja, a mely végre meghozta Fultonnak a rég áhított, jól kiérdemelt teljes sikert.

A *Clermont*, 40½ méter hosszúság mellett, 5½ méter szélességű, a gőzgép hengerének hoszsza 1220 miliméter, átmérője pedig ennek épen a fele. Ez a gőzgép néhány lóerőnél alig fejtett ki többet, de az egész szerkezet a maga jól megalkotott egyszerüségében megadta az impulzust a további feljődésre és gyors egymásutánban a gőzhajók egész sorát állította az amerikai folyókon utazó közönség szolgálatába. Európában 1812-ben egy skót ezermester, Henry Bell, bocsátotta utjára a gőzhajót, az első oczeánjáró gőzös pedig 1819-ben hagyta el Amerika partjait és 25 napi tengeri úttal érte el Liverpool kikötőjét.

Azóta bámulatos gyorsasággal haladt a gőzhajó fejlesztése és ma a *Luisitania* utasai a 237 méter hosszú, majd 28 méter széles hajótest kényelmes szalonjaiban vígan szórakoznak, míg a 68 ezer lóerős gőzturbinák szakadatlan forgással hajtják a 38 ezer tonnás koloszsust, a mely a szárazföldhöz hasonló biztonságot nyujt az utasoknak.

És a hatalmas *Luisitania* mélységes tisztelettel hajtja meg lobogóját a kicsiny, igénytelen *Clermont* emléke előtt, mert *Fulton* genieje nélkül ki tudja mikor jártunk volna szédületes sebességgel és megnyugtató biztonsággal a bizonytalan vizeken. *Péter Jenő.*

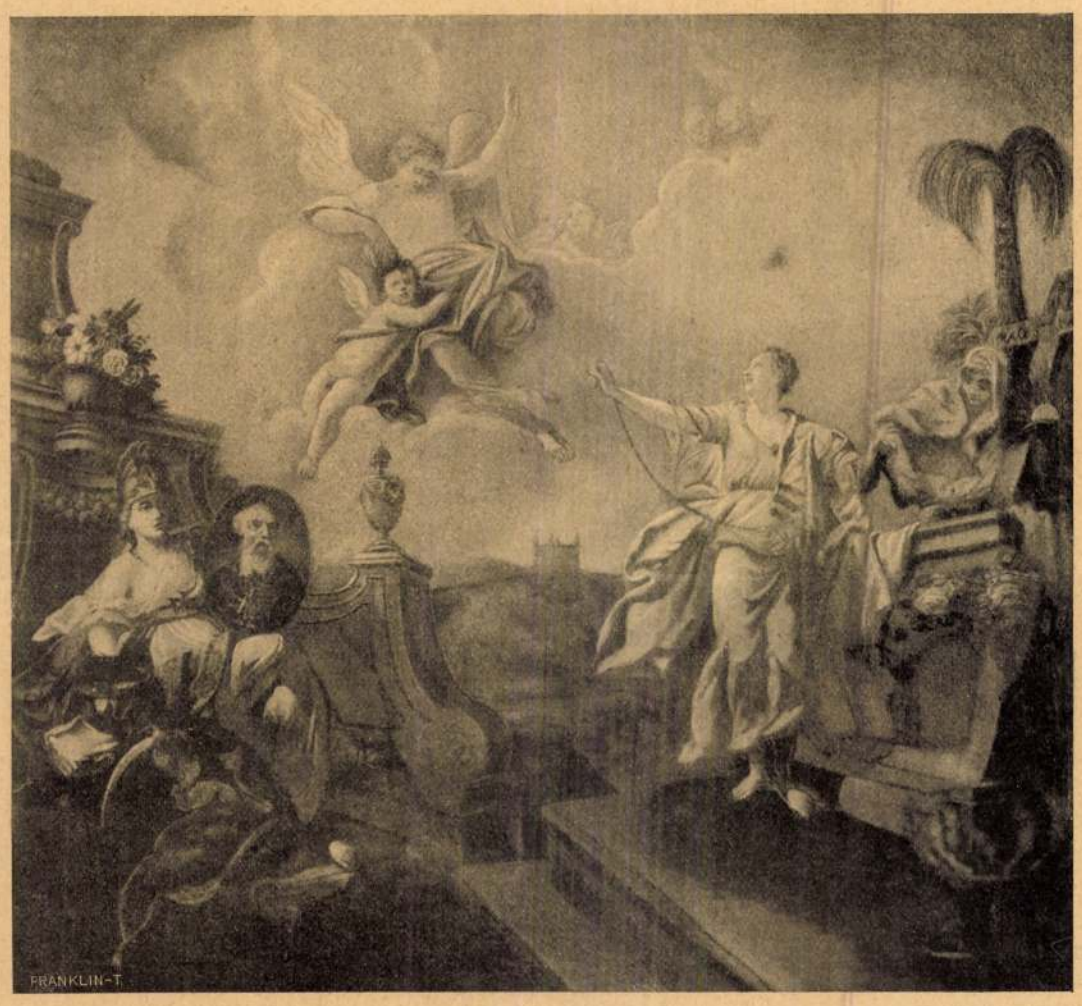

MARTINUZZI APOTHEOZISA.

JAPÁN SZIVÉBEN.

— Jamato. —

Irta gróf **Vay Péter.**

A nap keltével indultunk. Joshino, a legközelebbi czélpont még hosszú két napi járóföld. Nincsen időnk vesztegelni. A kago útra kész. A törékeny bambusznád-alkotmány fel van szerelve elemózsiával, takarókkal és ernyőkkel. De mind e szükséglet nagyon kis teret foglal, — és a minimumra szorítkozik. Az étel egy-egy kis kosár főtt rizs. A takarók megannyi olajos papirlap. Azonkívül egy-egy szalma-bocskor, hogy ha útközben egyik-másik elkopik, legyen mindjárt kéznél váltani. Mindössze ennyire terjed az egész szükséglet. De hiszen az orientális népek egyik nagy kiváltsága, hogy a feleslegeset soha se kivánták. És igy gondolkoztak a japánok is. Ilyen alapra van épitve egész életrendszerök. Ezt tanitotta philosophiájuk. Minek az, mire szükségünk nincsen? Minek a felesleges? Ez a tétel volt jelszava úgy e nép életbölcsészetének, mint egész művelődésének is, hogy egyszerű, de kényelmes lét, a szerény — de a legapróbb részletekig gondozott hajlék. — Az itt-ott kifejezésre jutott műérzék, mely inkább suggestiv gondolatokat igyekszik kelteni alkotásaival, mint materiális műkincseket gyártani. És ilyen módon vált lehetővé, hogy nem csak a gazdag, de a szegény is részesülhetett kényelemben, műélvezetben. E felfogás tette lehetővé, hogy Nippon kulturája behatoljon a társadalom legalsóbb osztályaiba.

A *kago* kétségkivül a lehető legprimitivebb jármű. Egy hosszú bambuszrud, erről kosár, jobban mondva kosárfenék függ alá, mely

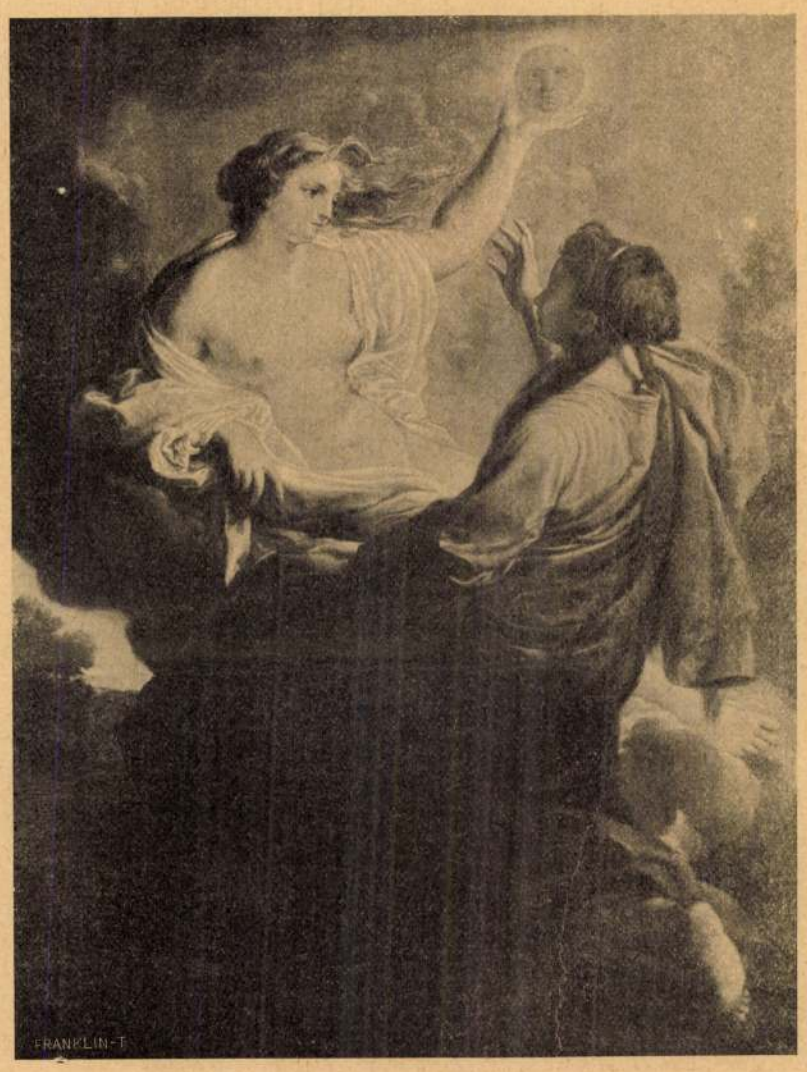

MISERICORDIA ÉS VERITAS. — Battoni festménye.

JUSTITIA ÉS PAX. — Battoni festménye.

PANNONHALMI KÉPEK. — Balogh Rudolf fölvételei.

díszítőszándék indítékai és célja. Korábbi munkái közül ennek az elmélkedésnek a jegyében született az antiváza, amely anyagánál fogva nem tartja meg a vizet, de szétrepesztett fala szilárd tárgy tárolására sem teszi alkalmassá. A csupasz kerámia fatörzs az aljában szétgurult fekete almákkal ugyancsak e gondolatkörben született.

Ennek a törekvésnek a folytatásaként értelmezhetők a székesfehérvári kiállítás antitáljai: a tál öblében megjelenő plasztikus elemek, a tál öblére ráhelyezett szabálytalan alakú hullámos felület – a rajta megjelenő rajzos díszítésekkel –, a tálak öblének pozitívba fordítása, domború felületté alakítása. A domború felületen plasztikus növényi, tájи és figurális motívumok jelennek meg. Ezek előadásmódját a pozitív-negatív formák változatai, a plasztikus és rajzos elemek, a színes és fehér felületek kontrasztja jellemzi.

Az antitálak érdekessége, hogy noha eltávolodnak a tál klasszikus megoldásaitól, mégsem válnak domborművekké. A felületek legmagasabb pontján a rajzos elemek kaptak helyet, míg a felület lejtését a plasztikus elemek egyensúlyozzák ki. A sík felületű tálakon megjelenő királyportrékon ugyanakkor nincs is plasztikus elem. A barna alapon megrajzolt fehér arcok, valamint a korona és az ékszerek kristályszerűen fényes mázának egysége ad plasztikus hatást. Az irányított nézőpont feszültsége olyan kozmikus hatást kelt, amely azonos az ember kozmikus létélményével, a nem csupán anyag, de a szellem által való meghatározottságával. (Székesfehérvár, Mészöly Terem, 1989. VII.)

Bakonyvári M. Ágnes

995.

A feltörekvő s e nemes hagyományokon „nagykorúsodó" új művésznemzedék bebizonyította, érdemes elődei mások számára oly nyomasztó nagyságához: *Németh János* keramikus, *Hadnagy György* faszobrász, *Gábriel József* festőművész, *Szabolcs Péter* szobrászművész már külhonban is bizonyították, folytatódik ez a szép helyi hagyomány. A faluházépítő mozgalmak sem véletlenül kezdődtek el éppen a fa hazájában, hisz Nagykapornakon született és élt *Makovecz Imre* (Ybl-díjas), a világ tíz legjobb építésze közé beválasztott művész, aki az itteni faluházak többségének szülőatyja: így az ő tervei alapján épült sorrendben a zalaszentlászlói, a bagodi s legutóbb talán a legszebb, a baki faluház. Itt kapott otthont a zalai művészek tárlata is. Csodálatos élményben lehetett mindazoknak része, akik megtekintették Szabolcs, *Kotnyek István*, Gábriel, *Ludvig Zoltán*, *Járási Ildikó* és *Budaházi Tibor* kiállítását.

Szabolcs 1942-ben született Diósgyőrben. A képzőművészeti gimnáziumban *Somogyi József*, a Képzőművészeti Főiskolán *Szabó Iván* növendékeként diplomázott. 1967 óta Zalaegerszegen él és alkot. Számos hazai és külföldi kiállítás díjazottjaként aratta a sikereket, míg az 1985-ös Ravennai Nemzetközi Dante Kisplasztikai Pályázat aranyérmét nyerte el. 1980-ban a Képzőművészeti Alap Kiállítási Nívó-díjával, 1983-ban a Zala Megyei Tanács Alkotó-díjával, majd 1984-ben Munkácsy-díjjal jutalmazták kiemelkedő művészeti tevékenységéért.

Szabolcs Péter nemcsak jó szobrász, hanem közismerten jó tollforgató is. Egy helyütt azt írta: „Régóta foglalkoztat a kiállítások problematikája. Maga a kiállítás is egy viszonylag új keletű bemutatkozási forma, és mint olyan, sok kívánniva-

Valóság-értelmezési lehetőségek az iparművészetben

Pannonhalmi Zsuzsa keramikusművész és *Takács Judit* textiltervező művész az elmúlt években több alkalommal együtt mutatta be munkáit. Ezt az indokolja, hogy művészi hivatásukról, az iparművészet szerepéről hasonlóan gondolkodnak. Anyagalkalmazási, tárgyteremtési és valóságértelmezési törekvéseik sok rokonságot mutatnak. Miközben mindketten esztétikai értékkel rendelkező használati és dísztárgyakat készítenek, következetesen ügyelnek arra, hogy a textilek és kerámiák egyfajta világfelfogást tükrözzenek és köznapi életünk gépiesen ismételt cselekvéssorainak, tevékenységeinek a szertartások élménye által embernemesítő tartalmat adjanak.

Pannonhalmi és Takács tárgyain újra él a díszítésnek az az ősi funkciója, amely nem kényelemérzetünk, gondtalanságunk ábrándjának fokozására hivatott, hanem a világrend egyfajta modellezésével, annak megtartó erejét éreztetve erősíti belső békénket, meggyőződésből fakadó nyugalmunkat.

Takács brokátfüggönyeinek, asztalterítőinek szitatechnikával készült motívumai egy szilárd és egy folyékony anyag egymásra hatásának következtében öltöttek formát. Ez a forma fotóeljárással megörökítve – majd felnagyítva –, szitázással került a textilre. A szárny formájú vagy a folyékony anyag sugárirányú elrendeződését tükröző motívumok jól éreztetik a textilben rejlő lebegés képességét. Az így felkeltett szárnyalás képzetét nemcsak anyaghoz kötve, de elvont értelemben is jelzik.

A fényes felületeken megjelenő matt motívumok, a fehér felületek és színes motívumok ellentéte, illetve egysége sajátos dinamikát ad a munkáknak. Egy-egy motívum különböző faktúrájú változatainak különböző színekkel történő egymásra nyomása érezteti ugyanannak a jelenségnek lényeg szerint azonos, de anyagi megnyilatkozás szerint eltérő lehetőségét. Ezek a kompozíciós megoldások jól kapcsolódnak az anyag jellegzetességeihez, illetve a motívumok tartalmi sajátosságaihoz. A sugarak tágulása a textília alsó széléről felfelé haladva érezteti a felemelkedést, míg a textília felső szélétől lefelé összetartó sugarak keltik ugyanezt a képzetet. Az összeölelkező sugárnyalábok a körforgás hangulatát idézik. Takács Judit díszítő textiljei – funkciójukat is betöltve – motívumvilágukat által úgy sűrítik a fényről szerzett élményeinket, hogy azok nem csupán a jelenség fizikai valóságára figyelmeztetnek, hanem lelkünket, szellemünket meghatározó erejére, anyagban megnyilatkozó anyagtalanságára is.

Pannonhalmi munkái elárulják, hogy az alkotót intellektuális problémaként, filozófiai kérdésként foglalkoztatja a dísztárgyak mibenléte, szerepe, az emberi

1 Pannonhalmi Zsuzsa: Tál, részlet, 1989

2 Takács Judit: Szolarizált függöny, részlet, 1989 (fotók Mészáros István)

2

kell magyarázat. Építészmérnökök ezrei kezdték, gyakorolták s gyakorolják a szakmát mostanáig, anélkül hogy tudnák: műtétet végezni anyánk szemén kockázatos. Valamennyi főiskolán, egyetemen, ahol tárgyés téralkotó embereket nevelnek, nélkülözhetetlen az alkalmazott néprajz, a népművészet oktatása. Enélkül nincsen, nem lesz jövő. Ezután még annyi sem, mint eddig, arról majd gondoskoNem szólnánk, ha a mindent kisajátító dolláreső nyomán lechneri ihletésű pompás paloták születnének a szürkén hömpölygő folyam mentén, de amit látunk, az számunkra kétszeresen is idegen. A Nyugatra nyitás ugyanúgy fölkészületlenül éri ma építészetünket, mint érte húsz éve a szatmári árvíz. Építeni kellett volna: magyarul, de nem tudtuk, hogy fogjunk hozzá. Az agymosás, lám, sikeres volt, nem is kell hozzá pol-poti nyakazás. Arctalanná épített településeink vádolják az oktatást – célzatos mulasztásáért. Erre semmiféle magyarázkodás nem válasz, és ezért nem hiszünk az erdélyi pusztítás miatt hulló krokodilkönnyeknek sem.

Most mégis feltűnt egy, bár még halvány reménysugár. 1989 júliusában már nemcsak a Villa rustica helyreállításán dolgoznak a Műegyetem építészmérnök hallgatói, de egy kis lelkes csapat a skanzen népi építészeti emlékeinek építésében is segédkezik. Hisszük, hogy belőlük olyan alkotó szellemű mérnökök lesznek, akiket régóta vár 3000 magyar falu és város. Szeretnénk, ha ez a ma még törékeny együttműködés a Műegyetem és a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum között a jövőben tovább erősödne. Hallgatóink befogadásáért mindenképp köszönet jár. S ha semmi más értelme nem lett volna kisebb vihart kavart írásomnak, mint ennyi, akkor már nem volt hiába.

Csete György

1 1989 az első év, amikor a Műegyetem Építészkarának hallgatói nemcsak a kőből épített „Villa rusitca", hanem a mulandó anyagokból lett népi lakóházak helyreállításában is segítkeztek.

2 A magyar népi építő kultúra letétei az enyészeté lesznek, ha a kulturális kormányzat nem segít pénzzel, s ha a jövendő fiatal építőit nem mozgósítja a Skanzen és a Műegyetem.
(fotók Csete György)

OLVASÓINK FIGYELMÉBE

Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy 1990 januárjától lapunk példányonkénti ára 80 Ft lesz. A nyomdai és papírárak folyamatos emelkedése miatt lapunk példányonkénti előállítási költsége már meghaladja a 150 Ft-ot. A lap eladási és tényleges költsége közötti különbséget hosszú évekig a Pallas Lap- és Könyvkiadó Vállalat fedezte. Az évekkel ezelőtt megállapított 30 Ft-os ár – ilyen színvonalú lap esetében – ma már tarthatatlan. A jelentős áremelés ellenére, a költségeknek mintegy csak a felét hárítjuk a tisztelt olvasókra.

*

Az előfizetők januártól jelentős kedvezménnyel juthatnak folyóiratunkhoz. *Az éves előfizetői díj 960 Ft helyett csupán 804 Ft.* Belföldön a folyóiratra továbbra is a kézbesítőknél és a postahivatalokban lehet előfizetni. *(A szerk.)*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 ÁPR 24
Petőfi Népe

Pannonhalmi Zsuzsa kerámikus-iparművész

KERÁMIA-KIÁLLÍTÁS

1021

● Sikerrel zárult Kecskeméten az Egészségügyi Dolgozók Klubjában Pannonhalmi Zsuzsa kerámikus iparművész bemutatkozása. A használati tárgyakon kívül főleg a térelválasztó rácsok keltettek fel a látogatók érdeklődését. Képünkön a kiállítás egyik részlete látható. (Karáth Imre felvétele)

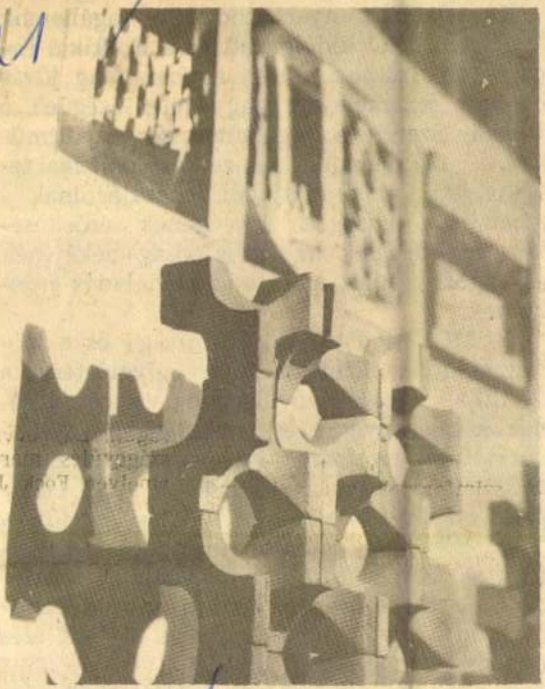

ését, és annak tevékenys

Megállapítást nyert, h
képviselői által kidolgozot
nácskozó Testület ülésén
hagyott intézkedések nag

Varsói Szerződés tagállamainak együttmű-
ködése, összehangolt nemzetközi politikai te-
vékenysége szempontjából, hozzájárulnak a
szocialista országok egységének erősítésé-
hez, megfelelnek az egész világ békéjének
és biztonságának, a társadalmi haladás érde-
keinek.

Az MSZMP Politikai Bizottsága és a Mi-
nisztertanács kifejezte teljes egyetértését a
Politikai Tanácskozó Testület varsói ülésé-
nek közleményével és az elfogadott nyilat-
kozatokkal. A közzétett dokumentumok a
nemzetközi helyzet fejlődésének mély elem-
zését adják, felölelik a mai világ legidőszе-
rűbb kérdéseit, világos útmutatást tartal-
maznak a még vitatott nemzetközi problé-
mák rendezéséhez és elősegítik a nemzet-
közi enyhülés, a békés egymás mellett élés
további térhódítását.

A Politikai Bizottság és a Minisztertanács

nács megerősít
rábbi álláspont
vetség tagállam
európai katona
jű megszünte
Varsói Szerződ
ségének erősíté
lesztése e tekin

A Magyar
ponti Bizottság
a Minisztertaná
veket és intézr
kozó Testület
a Magyar Nép
Szerződés tag
kidolgozásával.
fog tenni a ma
hogy a Politik
áprilisi üléssza
szolgáló céljai

MAULBERTSCH ANTAL (1724–1796):
SZŰZ MÁRIA LÁTOGATÁSA ERZSÉBETNÉL. Színvázlat

SIMON BENING (1483/84—1561) KÖRE: HÓRÁS KÖNYV EGYIK LAPJA

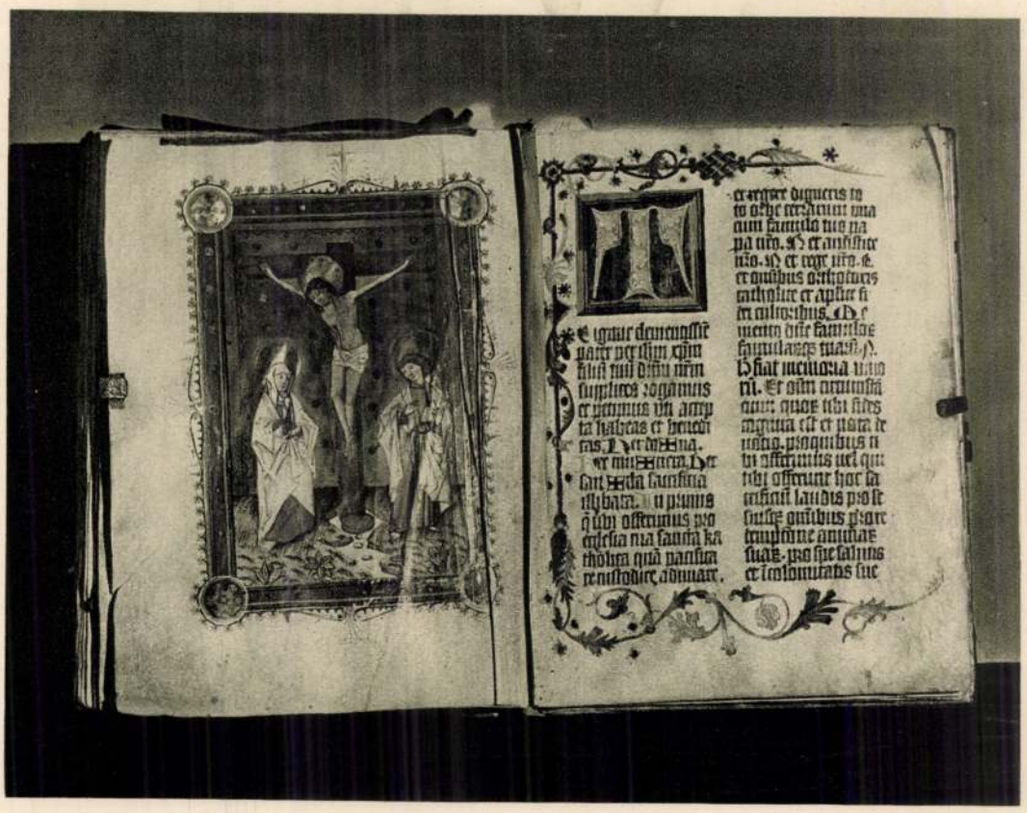

SALZBURGI ISKOLA: A PFANNBERGI VÁR MISSALÉJÁNAK KÁNONKÉPE. XV. SZ. VÉGE

MAGYAR MUVESZET
1928.

TROGER PÁL (1698—1762): SZŰZ MÁRIA AZ ALVÓ KIS JÉZUSSAL

MAULBERTSCH ANTAL (1724—1796): SZENT FERENC EXSTASISA. Színvázlat

féták szabadabb mozgása, lendülete, majd utána az árkádok építészeti környezetében levő apostolok s a körös, medaillonos díszű mártírok változatos alakítása. A szférák közti szalagok még világosabb tagozást hoznak létre s megkönnyítik az egésznek egységes felfogását.

A palást képeinek eszmei tartalmát, Krisztus dicsőségét a Szűz Anya, az angyalok, a próféták, az apostolok és mártírok társaságában, még *a mellékdíszek szimbolikája* is emeli. A negyedik szféra és a gallér növény- és állatdíszeiben az élet fáját, az Isten fáját sejtem, a peridexiont, amely fáról a középkor népszerű Physiologusa azt mondja, hogy Indiában nő, galambok lakják s róla táplálkoznak is. A sárkány ezt a fát nem meri megközelíteni, még az árnyékát is gondosan kerüli. De ha a galamb a fáról elszáll, ráveti magát és elpusztítja. Ez a fa a Szentháromság jelképe. Ha mi emberek a Szentháromság hitében élünk, annak a gyümölcseiből táplálkozunk, az ördög hatalma nem győzedelmeskedhetik rajtunk. De ha a sötétség műveihez tévelygünk, leselkedik ránk és megöl bennünket. Szépen szólt tehát a természet ismerője az élet fájáról.[1]

A páváról azt olvassuk u. o., hogy gyönyörködnek szépségükben, de ha rút lábukat megpillantják, kiabálnak. Így sírjon és kiabáljon az ember is Istenhez bűnei miatt.

A griffek Szent Mihály arkangyalt és Szűz Máriát jelképezik, amint az Isten oldalán állanak és mérséklik haragját, hogy mindenkinek azt ne mondja: Soha nem ismertelek benneteket. Máté. VII. 23.

Ezek a szimbolikus díszek a Spenglertől magikusnak jelzett kor érdekes megnyilatkozásai.

A palást színein már sokat fakított az idő, de a varrásoknál, ahol a dupla szövet jobban beitta a festéket, még régi erejében ragyog s napsütésben még a többi helyen is kicsillog. Ilyenkor kékbe-vörösbe játszó párás lilaszín hömpölyög rajta végig. A szövet alapszíne, a fehér vagy világossárga, nem érvényesül rajta sehol. Az alakok barnássárga kontúrok, barnássárga árnyékolások és széles ruhaszegélyek közepette hol aranysárgában, hol meg zöldessárgában égnek, a drapérián pedig négylevelű virágmotívumok zöldje körül kékesvillogású csillagok ragyognak. A madarak és állatok is sárgák. Általában eredeti festésben maradt fenn minden, de itt-ott későbbi megerősítés nyoma látszik. A kontúrok újból meg vannak húzva Jakab apostol arcán, balkezén, a vadászjelenet egész hosszában, kivéve egy kis szakaszt. Az újabb feketésbarna kontúrok szinte kiabálnak az eredeti festés diszkrét színmezejéből. A kontár festő nevét is megörökítette a palástón Szent Pál lábánál. Eraz Frőlich volt, aki különben 1754-ben le is rajzolta a palástot.

Ha a XII. századi gallér s a csattartónyúlvány szerkezete jó is, színhangulatában már egyáltalán nincs meg a palást festőjének finom ízlése. Halványsárga színhangulat ömlik el rajta, melyen nefelejcskék, gombostűfej nagyságú pöttyök vannak elszórva. A román ívek szinte fehéreknek látszanak a sárga növény és állatalakok mellett. Rosszul sejti Braun, hogy a kis csattartónyúlvány három medaillonos angyalalakja a kazuláról való nyesedék, mert mint színei és anyaga is mutatják, a paruraszerű gallérral egyidős.[1]

A sok-sok probléma közül, amelyet ez a palást nyujt, még csak egyet emelek ki. Az apostolok körül egész sor épület emelkedik: városfalak, városkapu, emeletes tornyokkal, egy-kétemeletes házak, paloták, tarajos oromzatokkal, bazilikák egyenes, félköríves záródású ablakokkal, nyulánk gömbös-keresztes díszítésű tornyokkal, színes, félköríves cserepű, kúpos tetőzettel. Vajjon melyik város: Székesfehérvár, Esztergom, Veszprém palotái, temploma, falai maradtak fenn a művész rajzaiból.

A pannonhalmi palást nemcsak a képírás történetében európai jelentőségű esemény, hanem művelődéstörténeti érdeklődésre is számot tarthat.

3. Mátyás-kehely 1482-ből. Aranyozott ezüst gotikus kehely, magyar sodronyzománcos díszítéssel. Súlya 93 dg. Stílszerűen restaurált rózsalevélszerűen karéjos talpa új. Kruesz Krizosztom főapát csináltatta. Markolata, pajzsain az 1482-es évszámmal és kupája régi. A sárgán izzó aranyfényben meggyszínű, sötétkék, rózsaszín és világoskék virágszirmok, zöld zománclevelek és fehér bibék ragyognak. Az új rész

[1] Ethnographia 1920. 18-19. l., 23. l.

[1] L. Braun i. m. 229-30. l.

LIGETI ANTAL (1823—1890): BALATONI TÁJ. 1877

LIGETI ANTAL (1823—1890): A MOROTVA VIZE HÁTTÉRBEN TOKAJ VÁRÁVAL. 1888

POMPEO BATTONI (1708—1787): ALLEGORIA. MISERICORDIA ET VERITAS

pedig mellette térdel. A jobbra eső mandorlában a Szűz Anya képe van e felírással: Emicat in coelo sanctae Genitricis imago. A Szűz Anya képe ragyog az égben. Itt is ugyanaz az angyalszolgálat. A két kisebb mandorla körül még a négy evangélistának szimbolumai láthatók medaillonban. Sajnos, a betűk fekete festékje egészen átrágta a szövetet. Az első és második szférát elválasztó szalagban balról 9, jobbról 10 angyal medaillonos alakja van virágok között.

A második szférában balról egy medaillonképet tartó névtelen próféta, Habakuk, Natam, Ezekiel, majd újra Krisztus, mindennek kiindulása és célja, e felírással, principium et finis, Daniel, Aggeus, Zakariás, Malakiás, jobbról Mikeás, Jónás, Abdiás, Jeremiás, alfa és omega között újból Krisztus, Izaiás, Hózeás, Jóhel, Amos állanak. Az elválasztó szalagon lehet olvasni az adományozás fontos szavait: Casula haec operata et data ecclesiae Sanctae Mariae sitae in civitate Alba anno incarnationis Christi MXXXI. indictione XIIII. a Stephano rege et Gisla regina. István király és Gizella királyné csináltatta és adományozta ezt a kazulát Szűz Mária fehérvári egyházának 1031-ben, a XIV. indictióban.

A harmadik szféra mandorlájában Krisztus ül. A mandorla felírása: Sessio regnantem notat et Christum dominantem. Trónfoglalása Krisztus országlását, uralmát jelzi. Magában a szférában az égi Jeruzsálem árkádos ívei s tornyos, falkerítéses, oszlopos épületek közepette az apostolok láthatók,[1] balról Péter, Pál, János, Tamás, Jakab, Fülöp, jobbról Bertalan, Máté, Júdás, Simon, Tádé, András. Mintha csak Máté 19. 20-át hallanók: Midőn az emberfia az ő felségének székén fog ülni, ti is tizenkét széken fogtok ülni, ítélendők Izrael tizenkét nemzetségét. Az árkádok fölött mindkét oldalon 16—16 alak látható, akik közt van térdeplő, lépő, törökülésben ülő, pajzsos, lándzsás, sisakos kivont karddal, nyíllal támadó, védekező, valamit kezében mentő alak, a legtöbb térdig érő ruhában, de van köztük tógás, hosszú, alul bő nadrágos alak is. Talán azt a sok szenvedést, küzdelmet jelzik, amelyek az apostolokat az égbe juttatták. A harmadik és negyedik szféra között való szalagdíszen öt kutya űz váltakozva három nyulat és egy szarvast stilizált virágdísz között.

A negyedik szférában medaillonokban egy névtelen, továbbá Kozma, Pantaleon, György, Vince, majd a jobb kezében templomot tartó Gizella, Imre, István, Kelemen, Sixtus, Kornél s a medaillonképet tartó Lőrinc szent vértanuk alakjai vannak.[1]

Mivel a palást körös-körül nyirbálás nyomai látszanak, felmerülhet a gondolat, hogy *mekkora volt* kazula korában. A kazula elejére eső mandorla majdnem egészen hiányzik, ez körülbelül 15 cm. széles sávnak felel meg a felső részen. De az alsó rész medaillonjain is hiányzik néhány centiméter szélességű sáv. Ha még hozzávesszük a Brauntól említett ötödik szférát, a hitvallók és szűzek szféráját s a kazula stílusához tartozó s akkori ruhákon nagy szerepet játszó szegélyeket, akkor megkapjuk a XI. századi harangalakú kazulák méreteit.

A gallér dísze szimmetrikusan elhelyezett, a szélétől a közepéig folyton növekedő, román oszlopon nyugvó, tiszta román ívvel záródó hét kis fülke. A fülkékben stilizált növénydísz között az elsőben két madár, a másodikban alul két griff, felül két madár, a harmadikban alul két páva, fenn két mókus, a negyedikben alul két oroszlán, fönn két páva van, az ötödik, hatodik és hetedik fülke a jobb oldalon szimmetrikus a bal oldallal. A kapcsot tartó nyúlványban három angyalos medaillon van.

Ha *összevetjük palástunk szerkezetét a kor másik nagy iparművészeti remekének*, a bambergi dóm kazulájának, II. Henrik császár ajándékának a *szerkezetével*, azt találjuk, hogy áttekinthetőség, világos szerkezet dolgában rendkívül gazdag tartalmú, 44 nagyobb körös, medaillonos díszítésével meg sem közelíti a pannonhalmi palástot. A felső szférákban mindenütt Krisztus áll a középpontban, a jobb és bal vállon, a jobb és bal oldalon újabb és újabb csoportok közepette, hihetőleg a mellen való mandorlában is,[2] tehát a körös-körül való nézetre számító miseruhán mindenütt Krisztus a csoportosítás középpontja, a szemlélet főtárgya. A vállon jobban tömörülő három mandorla után jól esik a szemnek a pró-

[1] V. ö. a reichenau-niederzelli XI. századi templom apszisának képeivel, ahol az apostolok szintén árkádok alatt trónolnak. Künstle: Ikonographie der Heiligen. Freiburg. 1926. 99. l.

[1] V. ö. a krajnai St. Paul-kolostor XII. század közepéről való kazulájának képeivel. Braun i. m. 231. l.

[2] V. ö. Braun i. m. 227. l.

VINCKBOONS, DAVID (1578—1629) (?): FARSANGI MENET BACCHUSSZAL

VINCKBOONS, DAVID (?): FARSANGI MENET CERESSZEL

TROGER PÁL (1698—1762): JÉZUS JÁKOB KÚTJÁNÁL

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Panner László

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 OKT 28

1021

Panner László: Illusztráció

SIMONYI IMRE:

Tizenhét groteszk

Kezdet és vég

Csakugyan — minden kezdet nehéz.
Ezzel szemben bizonyos megnyugvást ígér
hogy minden vég
már csupán valamicskével nehezebb.

Baráti kérés

Ha valami mondanivalód akadna:
százszor is fontold meg mielőtt
végképp elhallgatnád barátom.

Virágének

Virág a virágágyásban.
Ágyamban volt virágszálam.
A virágágyást felástam.
Virágszálam másik ágyban.

Utam vége

Odáig jutottam csupán amennyi
utat félkedvvel meg lehet tenni.
Másik felét meg végig hevertem
az árokparton. — Időm ne teljen
mégse mihasznán; az árokszélen
az Út Végéről dalt fütyürésztem.
Fütyültem rája útszéli nótát.
Út Vége? — Micsoda útszéli valóság!

Fohász

Istenem! ha szeretsz hát a rosszra
vezess — fohászkodott a falurossza.
A rosszlányokat vezéreld a jóra:
velem való éji találkozóra.
Segedelmeddel hogy a rossz így jóra
fordulhassék. S a jóraforduló kra
úgy tekints: (miként írva) az Úrnak kec
egy-két megtérő mint száz erényesek.

ELSHEIMER, ADAM (1578–1610) KÖVETŐJE: KRISZTUS MEGKERESZTELKEDÉSE A JORDÁNBAN

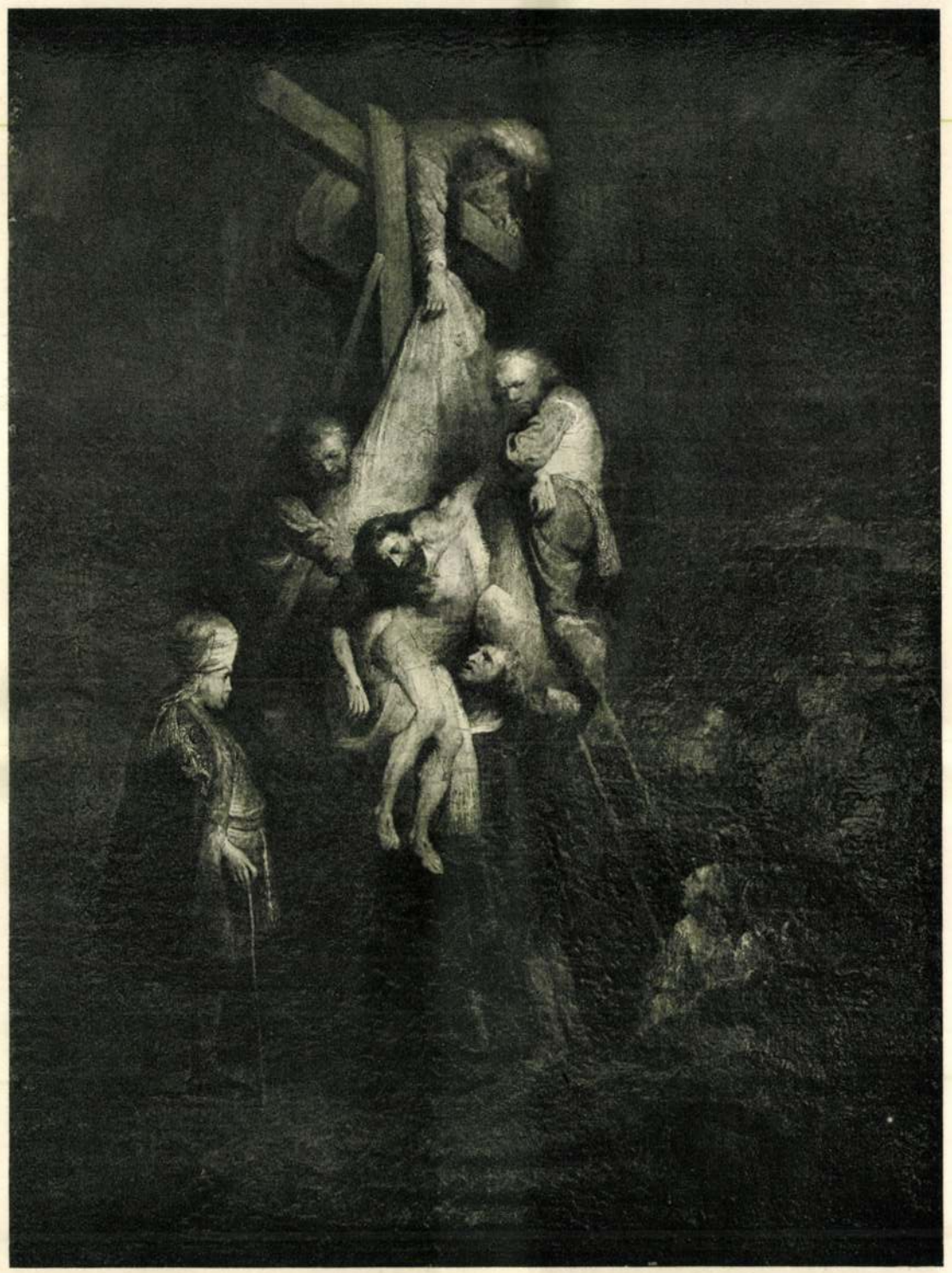

REMBRANDT (1606–1669) MŰHELYÉBŐL (?): A KERESZTRŐL VALÓ LEVÉTEL
Másolat

LUDOLF BAKHUISEN (1631—1708): VIHAROS TENGER

WILLEM DE POORTER: JÓZSEF MEGFEJTI A FÁRAÓ ÁLMÁT

POMPEO BATTONI (1708—1787): ALLEGORIA. IUSTITIA ET PAX

AZ ALSÓTEMPLOM EGYIK GYÁMKÖVE: OROS APÁT FEJE (30. SZ.)

meister festette. A főoltárkép az assumptio, a mellékoltárok képe Szent Benedek halála s Krisztus föltámadása. Szép gondolat jut tehát művészi kivitelre: Szent Benedek fiai a Szűz Anya pártfogásában bízva várják a boldog föltámadást.[1]

Festői hatású a mansarde-tetejű kerti ház a tekepályával. A kert azonban, amely körülveszi, már nem a napkirály szellemének kisugárzása, nem szabályosan nyírt fájú barokk kert, hanem szabadnövésű fák bájos csoportjaiból alakuló, szép távlatokat nyitó, nagy virágágyakkal díszített angolkert, Rousseau naturalizmusának, a József-nádorkori átalakulásnak, új szellemnek a lecsapódása.

Az empire stílus Pannonhalmán.

A természetet utánzó kert mellett megjelent az újból újjászülető görög világ művészete is, az empire. Klasszicizáló stílusban épült 1829—32-ben a templomtorony, az esztergomi bazilika kupolájának édestestvére, a kismartoni születésű *Páckh* János Mihály alkotása.[1] Klasszicizáló stílusban újultak meg a székesegyház márványoltárai. Ugyanebben a stílusban dolgozott az oltárképek festője, *Füger* Henrik is, a bécsi akadémia igazgatója. (A székesegyház restaurálásakor a szép kidolgozású oltárok a szomszédos Nyalkára kerültek. A főoltárkép helyére Gutschnak a műve került 1872-ben. A mellékoltárok képei nagyon rongált állapotban vannak s elég gyengék.)

Klasszicizáló stílusban építették *Engel* és *Páckh* 1824—1832-ben a könyvtárat is, mely nemcsak nyugodt vonalvezetésével, fínom arányaival, de színhangulatával is a stílus legjobb alkotásai közé tartozik. Az ebédlő nyugtalan vonalaival, erős, telt színeivel szemben éppen ellentétesen hatnak a könyvtár nyugodt geometriai vonalvezetése, lefokozott, arany, rózsaszín, hamuszürke színei s a berakásos cseresznyefaszekrények szelid fénytörései.

A káptalan.

A rendi ima- és gyűlésterem újrenaissance márványburkolatát és stukkódíszét 1914-ben nyerte Hajdu Tibor főapátsága idején. A márványburkolat helyenként úgy hat, mint valami gazdag színezésű akvarell-kép. A képeket *Thury Gyula* festette. Az oltárkép Jézus Szíve, amint Alacoque Margitnak látomásban megjelenik, a mennyezetkép Szent Benedek családjának hódolata a Boldogságos Szűz előtt, az egyik oldalfalat Szent Benedek, Maurus és Placidus képével az engedelmesség csodája díszíti. A szolíd művészettel faragott tölgyfapadok szintén hozzájárulnak a terem monumentális hatásához.

Pannonhalma műkincsei.

1. Szent István alapítólevele. Magyar bencés és egyben nemzeti ereklye, Pannonhalmát Magyar Montecassinóvá avató kiváltságlevél s a somogyi ispánság tizedeivel, sok birtokkal és a pozsonyi vámharmaddal gazdagító adománylevél. Évszázados izzó diplomatikai harcoknak középpontja, a magyar tudományos oklevélkritika megindítója. Legkiválóbb diplomatikusaink tanulmányozták s Fejérpataky László és Erdélyi László a hitelesség külső és belső ismertető jeleinek magas színtű diplomatikai vizsgálata alapján Szent István 1001-ből való hiteles oklevelének tartják. Karácsonyi 1030 tájáról keltezi, Szentpétery pedig az eredeti hiteles oklevél interpolált utánzatának nézi s az eredeti oklevél keltét 1002-re teszi.

2. Egyházi ruhák és a koronázó palástnak mintája. Magyarország egész művészettörténetén, a magyar művészettörténet minden ágán végig kellene mennünk, ha Pannonhalma műkincseit igazán értékelni akarnánk. Szent László összeírása szerint a templomfalakat szőnyegek borították. Volt köztük ezüsthímzésű is. Volt egy arany, négy ezüst, két elefántcsont ereklyetartó, tíz oltárra való aranykereszt az üdvözítő alakjával. A huszonnégy román stílusú kehely közül 15 színarany, 3 pedig drágakövekkel ékes. Volt negyvenegy harangidomú arany- és selyemszegélyű miseruha. De a többi felszerelés is méltó volt a hely szentségéhez. A középkori és újkori gyarapodást folytatólagosan meg lehet találni az 1518-tól ismételten felvett s a feloszlatás idejéből való leltárokban. Rengeteg műkincs van felsorolva ezekben. Sajnos, az idők viszontagságai, de főleg a József-kori feloszlatás széjjelszórt mindent.

Még az 1699-i leltárunk is a szent királyok korából való 11 különböző színű, részben gemmákkal ékesített, remek szövésű kazuláról beszél. Az 1708-i leltár szerint két fehérszínű kazulát Szent István palástjából alakítottak át. Novák Krizosztom, az 1802-ben visszaállított rend nagyműveltségű és műérzékű főapátja, a feloszlatás előtt még saját szemével látta a hosszú, egészen bokáig érő Szent István-kori 9 kazulát. Őrizte a főmonostor Szent Imre palástjának a maradványait is. Ezek azonban a kótyavetyélés alkalmával mind eltűntek.

A nagy pusztulásból mégis megmaradt az 1031-ből való festett díszű, finom bisszuszselyem palást, mely a koronázó palástnak mintájául készült.

A koronázó palást és vele együtt annak mintája, a pannonhalmi palást körül már egész nagy irodalom tornyosul. A régieket nem is említem. Bocknál kezdem, aki alapvető munkájában[1] Franciaországban, Németországban, Olaszországban végzett tanulmányok alapján történeti fejlődésben tárgyalja az egyházi ruhákat s mint gyüjtő is 600 darabból álló, VIII—XVI. századi ruhagyüjteményre tett szert. Művének I. 157. lapján a legrégibb s egyben a legnagyszerűbb hímzésnek nevezi a koronázó palástot. Ezzel indul meg nyugaton az egyházi hímzés művészete nagy és önálló útjára. Csodálatos technikájú aranyhímzését[2] Gizella királynénak tulajdonítja.

A pannonhalmi palástot ezen világhírű kézimunka prototípusának mondja, amely a legfinomabb bisszuszselyemre[3] van festve gyengéd növényi színekkel, hogy mintául szolgáljon a Szent István és Gizella által 1031-ben a székesfehérvári templomnak ajándékozott kazula számára. Nagyérdekességű, hogy a készítés és ajándékozás éve is

[1] Bognár Mihály nyuli tisztttartó írja Szily szombathelyi püspöknek Dorfmeisterről 1786. május 29-én: „Szentmártonba jön, a klastrom mellett levő templomban az öregoltár Sanctuariumát írásával fogja kiékesíteni, ezenkívül két laterális új oltárt ugyanazon templomba fog készíteni. Apát úr önagyságával ezek iránt már végzett." Dr. Kapossy János úr szíves közlése.

[1] A torony mozaikképét, a rend alapításának és visszaállításának messze elragyogó magasztalását, Fehér Ipoly készíttette 1909-ben. *Roth Miksa* alkotása.

[1] Geschichte der liturgischen Gewänder des Mittelalters. Bonn. 1859.

[2] Velics László S. J.: Vándorelőadásaim az egyházi művészetről. Budapest, 1912.

[3] Byssus, görög szó a héber buz vagy az arab bazz szóból (?), finom ruhaanyag, legtöbbször vászonból vagy gyapotból.

rajta van a kazulán is, meg a mintáján is. Szerinte alakok tekintetében mindkettő teljesen azonos. Helyesen észleli azt is, hogy a koronázó palást mai formájában csonka. Egész alakok át vannak metszve, egész darabok estek áldozatul a kazulából palásttá való átalakításnak. Az átalakítás idejére nincs feltevése. A palástra csak hevenyében, durva öltésekkel ráerősített gallért, parurát — alakját, díszítési módját tekintve — humerale, vállkendő művészien díszített felső szegélyének tartja.

A pannonhalmi palást jelentőségét abban látja, hogy egyenes leszármazottja a római toga pictáknak és tunica pictáknak, amelyek nemcsak hímzettek, hanem festettek is lehettek. Élő bizonyítéka e palást annak a szokásnak, hogy egészen a XI. századig festették vagy dúcok segítségével színes rajzokkal díszítették a fínom ruhadarabokat. De, hogy csak a XIV. századi firenzei krónikákra hivatkozzam, e szokás később sem veszett ki. A palást rajzaiban ügyes bizánci udvari festő munkáját sejti. A növényi színek annyira átitatták a szövetet, hogy az alakok a fordított oldalon is kivehetők. Hogy a palást régisége és lehelletszerű fínomsága mellett is jókarban van, annak köszönhető, hogy XVIII. századi vörös tafota-selyembéléssel van ellátva s a szakadozott részek sárga selyemfonállal vannak rávarrva.

Fontos bizonyítéka e két palást annak a szerepnek, amelyet a festészet és hímzés az egyház szolgálatában már a XI. században játszott. Belelátunk az akkori műhelymunkába. Milyen nagyszabású készülődés előzte meg a hímzést: a színek összeválogatása, a szövés, az aranyszálak elkészítése, az eszmei tartalom megállapítása, a kompozíció, a rajz, a festés s csak azután következett a hímzés munkája. Mindezt egy ember nem is végezhette, hiszen ez a munka gazdag alkotó fantázián, rajzoló-, festő-, hímzőtehetségen kívül még alapos theológiai, tudományos képzettséget is föltételezett. Külön veszi tehát az auctort és factort s a pannonhalmi palást megtervezőjének, festőjének valamelyik ügyes, bizánci udvari festőt, a koronázó palást hímzőjének magát Gizella királynét tartja.

Bockon kívül a németek közül még Braun foglalkozik a koronázó palásttal[1] és különösen kompozicionális művészi értékét domborítja ki. A palást képeinek kompozíciója messze kiemelkedik a kor egyéb egyházi ruháinak képszerkezetei között. Felülmúlja még a bambergi dóm híres császárkazuláját is. Mint a középkori kazulák méreteinek pontos ismerője, rögtön észreveszi, hogy itt egy, a palásttá való átalakításkor megcsonkított kazulával van dolga s valószínűnek tartja, hogy a palástot díszítő négy vízszintes szférán, az angyalok, a próféták, az apostolok s a mártírok szféráján kívül még egy ötödiknek is kellett lennie, a hitvallókkal és szűzekkel, amelyből az átalakítás után csak a palást elejének csattartó szalagja maradt fenn néhány alakkal. A pannonhalmi palást festett díszeinek azonosságát a koronázó palást hímes díszeivel ő is elfogadja, de hogy a pannonhalmi palást mintája-e vagy másolata a koronázó palástnak, ehhez a kérdéshez nem mer hozzászólni, mert nem látta.

Magyar részről Ipolyi Arnold[1] és a millénium alkalmával Czobor Béla[2] írtak a koronázási jelvényekkel kapcsolatban a palástról. Ipolyi szorosan csatlakozik Bocknak a véleményéhez. Ha tesz is néhány ellenvetést, ezekről maga is elismeri, hogy inkább csak apróbb nehézségek. 1. Az ábrák és a feliratok betűi egy-két helyütt több, bár csekélyebb jelentőségű eltérést mutatnak. 2. Miért vágták ketté a mintául készült kazulát is, mikor a hímzett kazulát koronázó palásttá alakították? 3. Sokkal élénkebbek a színek a pannonhalmi palástón. 4. Nem a pannonhalmi palást-e a II. Mátyás alatt a pápa számára készített másolat, amely azután később esetleg visszakerült Bécsbe?

Czobor Béla már határozottabban kimondja, hogy néhány eltérő részlet „megingatni látszik Bocknak a tételét. Az előminta ugyanis több részletében gyarlóbb és értelem nélkül való, melyről pontosabbat aligha készíthettek még a legkiválóbb mesterek sem. Valószínűleg meg kell elégednünk majd azon eredménnyel, hogy a festett bisszuszszövet a mai koronázó palástnak régi másolata. Lehetséges, hogy akkor készült, amikor a miseruhát palásttá alakították át s előbb ezen a mintán próbálták meg az átalakítást. Kétségtelen azonban, hogy mint régi, talán

[1] Die liturgische Gewandung, 1906. 229—30 l.

[1] Ipolyi Arnold: A magyar szent korona és a magyar koronázási jelvények műtörténeti leírása. Budapest, 1886.

[2] Dr. Czobor Béla: A magyar koronázási jelvények, Budapest, 1896.

kapcsolatban. 60. A jobb első lábával a farkát fogó szalamanderről újra a Physiologus tanítását vesszük elő. 61. Szerinte a szalamander, a foltos tűzölő nagyon hideg állat. Ha tűzbe esik, vagy tűzbe dobják, a tüzet azonnal kioltja. Hasonlóképpen az igazságos embernek sem árthat semmi veszély. Ezért maradt a három ifjú, Ananiás, Azariás és Mizael, Dániel három társa, a szokottnál hétszerte jobban fűtött kemencében is sértetlen. 62. A szőlőlevél fürttel Krisztus megváltó vérét jelenti. 63. A negyedik szakasz pillértalapzatán kereplőt találunk. Ilyen kereplővel figyelmeztették a bélpoklosok a járó-kelőket rettenetes bajukra s intették őket óvatosságra. Ez a kereplő a bűn bélpoklosságától igyekszik távoltartani a híveket.[1]

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a nép bejárójánál levő Árpád-kori vörösmárvány szenteltvíztartót, mely eredetileg medence volt. Csurgó vizénél mosták meg kezüket, frissítették fel arcukat az éjjeli zsolozsmára menő szerzetesek. Oroszlánfej és két emberfej díszíti. Az oroszlán a keleti hagyományok szerint templomőrként is szerepel, de itt Krisztust, Juda győztes oroszlánját személyesíti,[2] a mellette levő arcokban Mózest és Elizeust sejtem egy régi képcsoport és bibliai vonatkozások, vízcsodáik alapján. Egy XIV. századi Concordantia Caritatis, mely Lilienfeldi Ulrik apáttól származik s bizonyára régibb szentírásmagyarázatokra támaszkodik, Vízkereszt nyolcadára egy érdekes képcsoportot állít össze, amelyben a Jordánban megkeresztelkedő Krisztus mellett Mózes és Áron s Elizeus és Illés van ábrázolva ezzel a felírással: Germanum lavit Moyses et pontificavit. Eliseus undas fundebat, prophetam cum faciebat. Mózes vizet önt Áron fejére, Elizeus pedig Illés kezére. Kraus: Christliche Kunst. II. 1. 277. l. Lev. 8. 6. Mózes Áront és fiait a főpapi konszekráció előtt megmossa. Különben is Mózesnek és Elizeusnak is több vízcsodáját említi a Szentírás. II. Kir. 2., 8., továbbá 2., 19—22.

Igyekeztünk a középkori transzcendentális gondolkodás szellemében, a kor kútfői alapján végigmagyarázni a pannonhalmi székesegyház s a keresztfolyosó szobordíszeit. Kerestük a kulcsot megértésükhöz. Építészetileg lüktető ritmust találtunk a kövekben, tartalmilag harcot, küzdelmet, emelkedést az ég felé. Krisztus, az Úr, áll szemben a keresztfolyosón az ördöggel, a bitorlóval, hulló lelkek, bűnrabok az égbetörő erényekkel. Egyik félen a fölrázott kaosz gomolyog feldúlt arcvonásokon, a másik félen erő, tisztaság, kegyelem, megváltás, szeretet szeplőtelen virágszimbolumai nyílnak. Kinn a keresztfolyosón harc, benn az Isten házában olyan végtelen hívás, meleg védelem, eltakaró szent nyugalom vár a zaklatott lélekre. Próféták, apostolok, a kinyilatkoztatás hordozói, világbirodalmak urai, magyar királyok visznek el bennünket Isten trónjához. Ezen a nagylélekzetű dombon még nagyobb lélekzettel emelkedünk az ég felé.

[1] Pál országbírónak 1347-ben a budai káptalanhoz írott levelén vízjegyként szerepel a kereplő. Rendi levéltár.

[2] Gen. XLIX. 9. Apoc. V. 5.

A barokk kor Pannonhalmán.

Míg a renaissance kor művészete csak néhány részlettel van képviselve Pannonhalmán, addig a barokk kornak nagyszabású művészete, új szellemi áramlata szép emlékeket hagyott maga után: az ebédlőt, a palotát, a sekrestyét és faragott szekrényeit, a Boldogasszony-kápolnát és a kerti házat.

Az 1754-ből való ebédlő építészetileg két emeletnyi magasságú pompás, egységes téralkotás, melybe négy nagy ablak árasztja be szimmetrikusan a világosságot. A festő a valóság nagyszerű illúzióját keltő, pilléreken nyugvó, ablakoktól áttört kupolás épületet festett beléje. A pillérekre stukkókeretekbe foglalt gobelinszerű freskóképeket akasztott, a falakra pedig medaillonképeket s tanulságos jelenetekben gazdag emblémákat alkalmazott. A fenmaradt teret finom stukkódísz tölti ki ünnepies páthoszban hullámzó vonalaival. A nagy művészi egységbe olvadó hatás alól, amelyben egyként van része a tér szépségének, a plasztikai és festészeti dísz elevenségének, nem tudja kivonni magát egyetlen szemlélő sem.

Az előkelő vendégek lakosztályául szolgáló palota bolthajtásos termeinek XVIII. századi freskógirlandjai varázsos vonalvezetésükkel jólesően hálózzák be a szemlélő lelkét.

A Hármasdomb déli emelkedésén van a barokk stílusú Boldogasszony-templom, a bencések temetkezőhelye, hajdan Tarisznyavár, 1720—24-ből. Főoltárképét *Kégl*, a szentélyt s a két mellékoltár képét *Dorf-*

MAGYAR MŰVÉSZET
1928.

Árpád-kori másolat, művészettörténeti szempontból továbbra is méltánylásra tarthat igényt." Czobornak a véleményéhez csatlakozott Gyulai Rezső is a rendtörténetben.[1]

Vegyük sorra az ellenvetéseket.[2]

1. A koronázó palástnak az Ipolyi művében megjelent másolatát s a pannonhalmi palástot motívumról motívumra, betűről betűre összevetettem s csak apróbb eltéréseket találtam. A pannonhalmi palástón ilyen kis hibák vannak: Daninel, Betrus, Pamtaliom, Sephanus, Judás neve mellett ki van hagyva az apostol szó rövidítése. Ebben különben is következetlenséget látunk, hol Ap., hol Aps. az apostol szó rövidítése. Azt hiszem, a mintának ezeket a hibáit hímzés közben minden nehézség nélkül ki lehetett javítani. Ezekkel szemben sokkal nagyobbak az én nehézségeim. Az apostolok és a mártírok szféráját elválasztó szalagdíszen a pannonhalmi palástón öt kutya, 3 nyúl és 1 szarvas, a koronázó palástón 9 madár és 8 oroszlán van lombok között. A próféták sorában pedig a pannonhalmi palástón Hoseas neve és alakja is szerepel ilyen formán: Esaias, Hoseas, Johel, Amos, a koronázó palástón Hoseas nevét egyszerűen kihagyják s így alakul a sor: Esaias, Johel, Amos és egy névtelennek az alakja. Ezeket az eltéréseket abból az elméletből, hogy a pannonhalmi palást volt a minta, meg lehet magyarázni a hímzés közben eszközölt változtatással, de azon elmélet alapján, hogy a pannonhalmi palást másolat, semmiképpen sem. Hogyan hozott a másoló egészen új prófétát a sorozatba, hogyan másolt nyulakat, szarvast kergető kutyákat az oroszlán és madarak helyére? Ekkora változtatást a másoló alig engedhet meg magának, míg ellenben az ügyes hímző nincs annyira kötve mintájához. Itt mindjárt Czobornak is megfeleltünk.

2. Miért alakították át a Szent István és Gizella-féle hímzett kazulával egy időben a festett mintakazulát is palásttá, holott erre a koronázásnál nem volt szükség? Ugyanazon okból, mint a másolatelméletnél, hogy ezen eszközöljék a próbavágásokat s a paruraszerű új gallérnak a ráillesztését. Összehasonlítottam a pannonhalmi palástnak és gallérjának az anyagát s azt találtam, hogy a palástón a selyemszálak vastagabbak, fél centiméterre csak 12—13 szál esik, a galléron a szálak vékonyabbak s így fél centiméterre 15 szál esik. Ha egy időben készültek volna, bizonyára egy anyagból is készültek volna. Összehasonlítottam a festékanyagot, a festés technikáját, a stílust, legalább is száz év választja el őket egymástól. A palást festője kék, zöld, sárga, sárgásbarna színekkel, erős kontúrokkal, a gallér festője világossárga, kék, nefelejcskék, fehéressárga színekkel dolgozik. Egészen más az ecsetkezelés is. Míg a palást figurális díszein az erősen hangsúlyozott kontúrok uralkodnak, addig a galléron az állattesteken, növényágak végein, közein egyenkint, hármasával elhelyezkedő nefelejcskék pöttyök jutnak nagy szerephez. A palást festése még egészen bizánci iskola, a galléré tiszta román. Összehasonlítottam a pannonhalmi palást gallérját a koronázó palást gallérjával is. Ebből meg kitűnt, hogy a legutolsó pontig egyeznek, de míg a pannonhalmi palást paruraszerű gallérja festett, a koronázó palásté hímes. Tehát egyik gallér sem volt soha díszes humerale-szegély, mint Bock véli, hanem a pannonhalmi palást gallérja festett mintául készült a koronázó palást hímes gallérjához, amint valamikor a festett kazula is mintául készült a hímes kazulához. Az átalakítás pedig, amint a gallérok tiszta román díszítőmotivumai mutatják (félköríves csarnokokban az élet fája madarakkal, pávákkal, griffekkel, mókusokkal), a XII században történt.

3. Hogy a pannonhalmi palást színei sokkal élénkebbek, mint a koronázó palásté, azon egyáltalán nem lehet csodálkozni. Nem volt kitéve annyi viszontagságnak. 1543-ig Székesfehérvárott volt. Innen a török veszedelem elől a bécsi udvari kincstárba vitték. A kincstárnak Mária Terézia idejében megejtett rendezése alkalmával France József hivatalnok értékéhez mérten a becsesebb kincsek közé helyezte, Frölich jezsuita atya lerajzolta s Balassa kiadta.[1] Mária Terézia pedig Szent István ősi monostora iránt való kegyeletből az 1775-i látogatása után Pierer József ozerói püspök, győri kanonok útján elküldte Pannonhalmának ajándékba a „Gi-

[1] Erdélyi László dr.: A pannonhalmi főapátság története. I. 519—20. l.

[2] Hálásan emlékszem itt meg Zalán Menyhért rendtársamról, aki a részletkutatásokban nagy segítségemre volt.

[1] Casulae S. Stephani vera imago. 1754. Henszlmann: Magy. rég. emlékek. II. 94.

A SZÉKESEGYHÁZ 61. SZ. PILLÉRTALAPZATÁNAK DÍSZE: SZALAMANDER

KÖNYVTÁRI RÉSZLET AUGUSTUSNAK S A KLASSZIKUS ÍRÓKNAK KLIEBERTŐL VALÓ KÉPCSOPORTJÁVAL

AZ EMPIRE STÍLUSÚ TORONY 1909-BŐL VALÓ MOZAIKKÉPE;
az 1830—1882. évek között e helyt volt dombormű nyomán készítette *Roth Miksa*

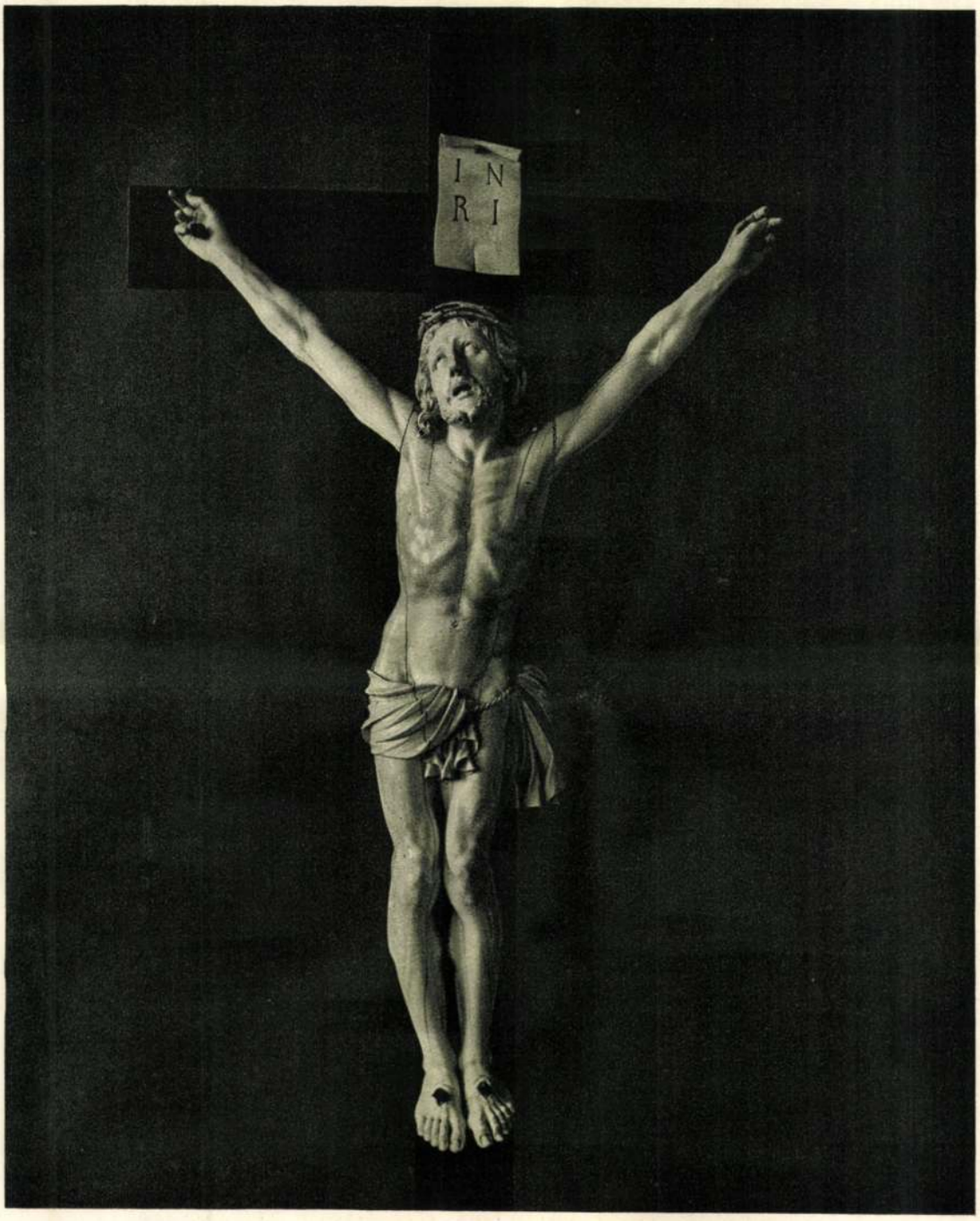

ÉBENFA KERESZT, ELEFÁNTCSONTFARAGÁSÚ KRISZTUSTESTTEL. (XVII. SZ.)

KÖNYVTÁRI RÉSZLET A REND VISSZAÁLLÍTÓJÁNAK, I. FERENCNEK
KLIEBERTŐL VALÓ SZOBRÁVAL

BAROKK KERTIHÁZ (XVIII. SZ.) A PANNONHALMI ANGOLKERTBEN

A PANNONHALMI EBÉDLŐ 1734-BŐL

A XVI. SZÁZADI RENAISSANCE ÉBENFA EREKLYETARTÓ
ZOMÁNCOS DÍSZÍTÉSŰ ARANYSZOBROKKAL

XVII. SZÁZADI ÉBENFA SZÁRNYAS HÁZIOLTÁR

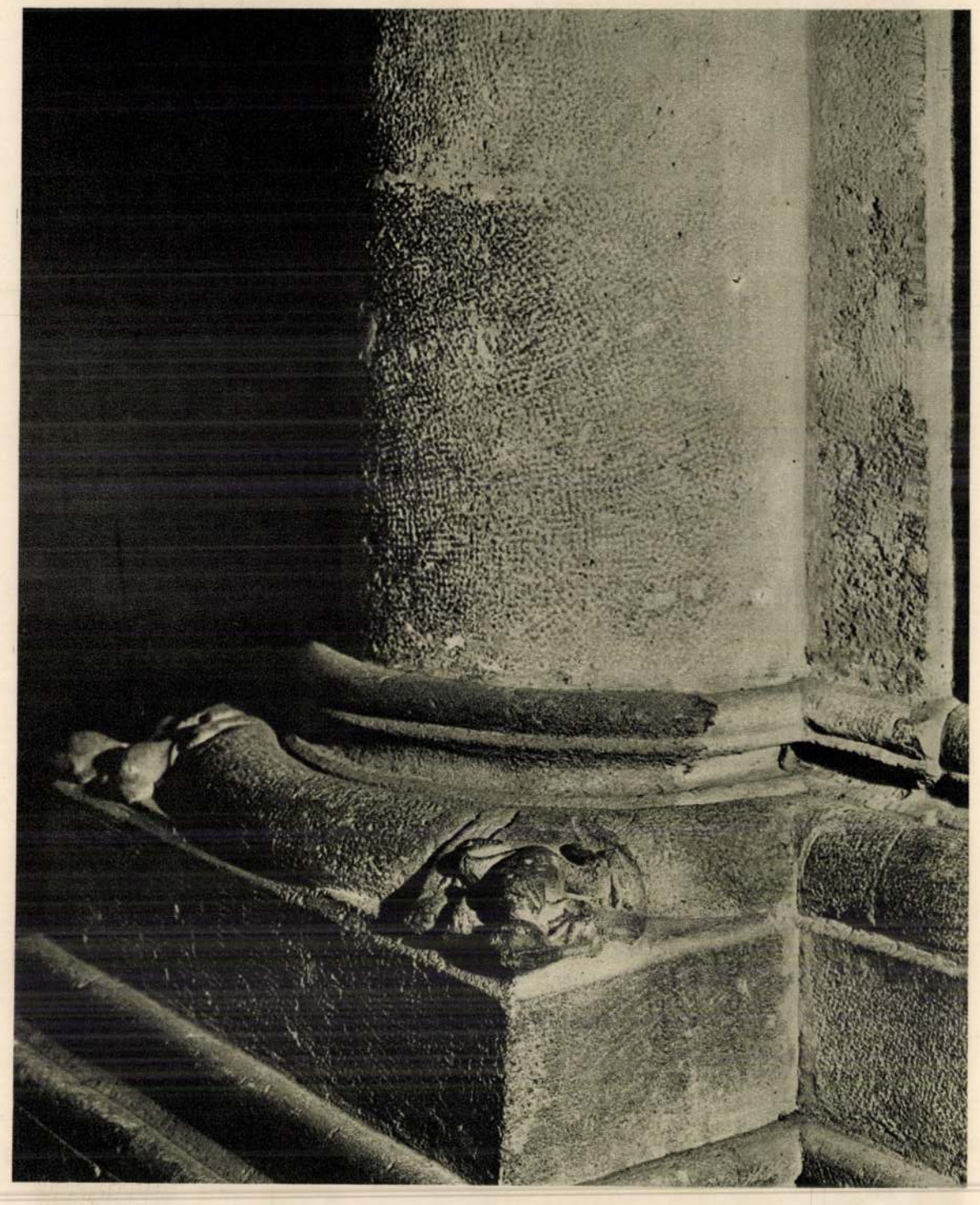

A SZÉKESEGYHÁZ 60. SZ. SAROKKÖVE: LEVELI BÉKA

SODRONYZOMÁNCOS GOTIKUS KEHELY 1482-BŐL (MÁTYÁSKEHELY),
ZOMÁNCOS, TRÉBELT BAROKK-KEHELY ÉS A SAJGHÓ-FÉLE SZENTSÉGMUTATÓ 1738-BÓL

AZ ÚJRENAISSANCE KÁPTALAN (1914—16) THURY GYULA KÉPÉVEL
(AZ ENGEDELMESSÉG CSODÁJA)

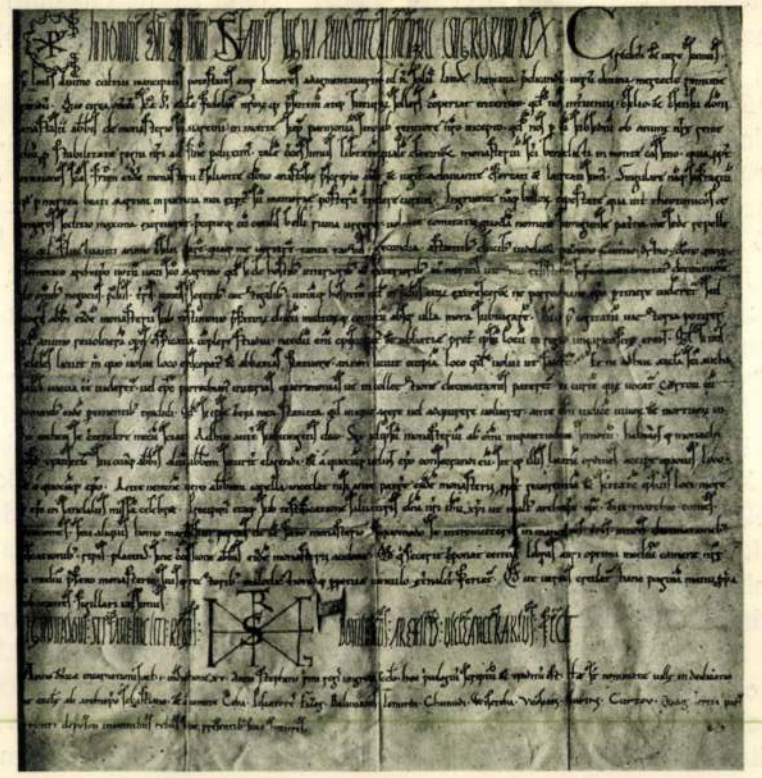

A PANNONHALMI ALAPÍTÓLEVÉL 1001-BŐL

zella királynétól Szent István számára készített házipalástot", mint Czinár Mór hibásan feljegyezte.[1]

A rendnek 1786-ban történt feloszlatásakor Somogyi Dániel főapát és a rendtagok a palástot a kegyelet csókjaival illetve átadták Szily János szombathelyi püspöknek azzal a kikötéssel, hogy a palást a rend visszaállítása esetében Pannonhalma birtokába szálljon. Az isteni Gondviselés nem engedhette, hogy a magyar Montecassino sokáig börtön legyen. 1802-ben Ferenc király új munkakörrel, nagyobbarányú tanári működéssel visszaállította a rendet s Novák Krizosztom, a visszaállított rendnek a főapátja Szily János rokonától, Eölbei János szombathelyi kanonoktól újból átvette (1804) a drága emléket. Attól kezdve a bécsi és a milléniumi kiállítást leszámítva a legféltőbb gonddal őrzik Pannonhalmán.

Ezzel szemben a koronázó palást az orsovai füzesben sokat szenvedett, ahova 1849-ben Szemere miniszterelnök ásatta el. A régiségtől is megfakult színeit a nedvesség még jobban megrongálta.

4. Nem a pannonhalmi palást-e a II. Mátyás alatt a pápa számára készült másolat?

A másoló mindig visz bele a másolatba valamit a saját korában gyökerező egyéniségéből, a korszellemből. Ebben a festett palástban pedig egyetlen vonás sincs a barokkba lendülő XVII. század minden régi stílust irgalmatlanul leigázó szelleméből. Pusztán paleografiai szempontból nézve pl. a palást majuszkuláit már az átalakításkorabeli másoló is máskép írta volna, ha másutt nem, egy-két kritikusabb betűnél feltétlenül megcsúszott volna a keze, a kor szabadabban kibontakozó művészi felfogása is bizonyosan érvényre jutott volna. Összehasonlító kritikai szempontból még átalakításkorabeli másolatnak sem mondható, nemhogy XVII. századinak.

Ezek után teljes meggyőződéssel csatlakozom Bocknak a felfogásához, hogy a pannonhalmi palást eredeti kazula formájában a Szent Istvántól és Gizellától az 1031-ben Székesfehérvár egyházának ajándékozott hímzett kazulának festett mintája, sőt megtoldva azzal, hogy kétszeresen is mintája, mert a hímzett kazulának koronázó palásttá való XII. századi átalakításakor ezen végeztek a próbavágásokat s paruraszerű festett gallérja szerint hímezték a koronázó palást gallérját is. Ilyen látószögből nézzük most már a pannonhalmi palástot.

Létét annak a nagyszabású művészeti fellendülésnek köszöni, amely nyugaton a X. század vége felé II. Ottó császár alatt a bizanci származású Theofana császárné korában bizanci hatás alatt megindult, de ebből csakhamar ki is bontakozott. Minden krónikánál beszédesebb emléke e palást annak a művészeti életnek, amely II. v. Szent Henrik császár nővére, Gizella királynénk magyarországi tevékenysége nyomában felsarjadt a királyi udvarban s a veszprémvölgyi apácák kolostorában. A XI. századi korai román képírásnak egymagában álló emléke e mű. Hogy szerzője nem feltétlenül bizanci udvari festő, mint Bock véli, mutatja a Pamtaliom névnek az írása. Görög embernek még véletlenül sem hibáz rá az ecsetje a szóvégi μ-re, mert ez a görög nyelvben egyáltalán nem fordul elő. Ötvenéves multja van ekkor már a nyugati művésziskolának, nem kell okvetlenül keletre menni palástunk mesteréért sem. Nagybecsű ereklyévé teszi a palástot az is, hogy a kor szokása szerint fentartotta számunkra a donátor-család képét, István király, Gizella királyné és az éppen abban az időben (1031) elhúnyt Imre királyfi portraitját.

A palást jelen alakjában 1·342 m m., 2·97 m sz., kerülete 4·424 m. A koronázó palást mérete 1·345 m m., 2·685 m sz. A palást gallérja 21 cm m., 60 cm sz. A kapocsnyúlvány 15 cm h., 45 cm sz. A palást félkörívalakú, nyolc darab, 44 cm szélességű selyemszövetből van összevarrva.

Ami *szerkezetét* illeti, négy szférában tárul fel előttünk Krisztus dicsősége, a Maiestas Domini. A felső szférában, a keresztvilla háromszögében ovális keretben, mandorlában trónol az Úr. A mandorla keretének a felírása ez a *leoninus* vers: Hostibus en Christus prostratis emicat altus. Az ellenségein győzedelmeskedő Krisztus fennen ragyog. Lába zsámolya oroszlán és sárkány, a halál és a pokol. A háromszög balkézre eső mandorlájában újra Krisztus van e felírással: Dat summo Regi famulatum concio coeli. Az égi gyülekezet hódol a legfőbb királynak. Két álló angyal tartja a mandorlát, kettő

[1] Czinár kéziratai. I. 424.

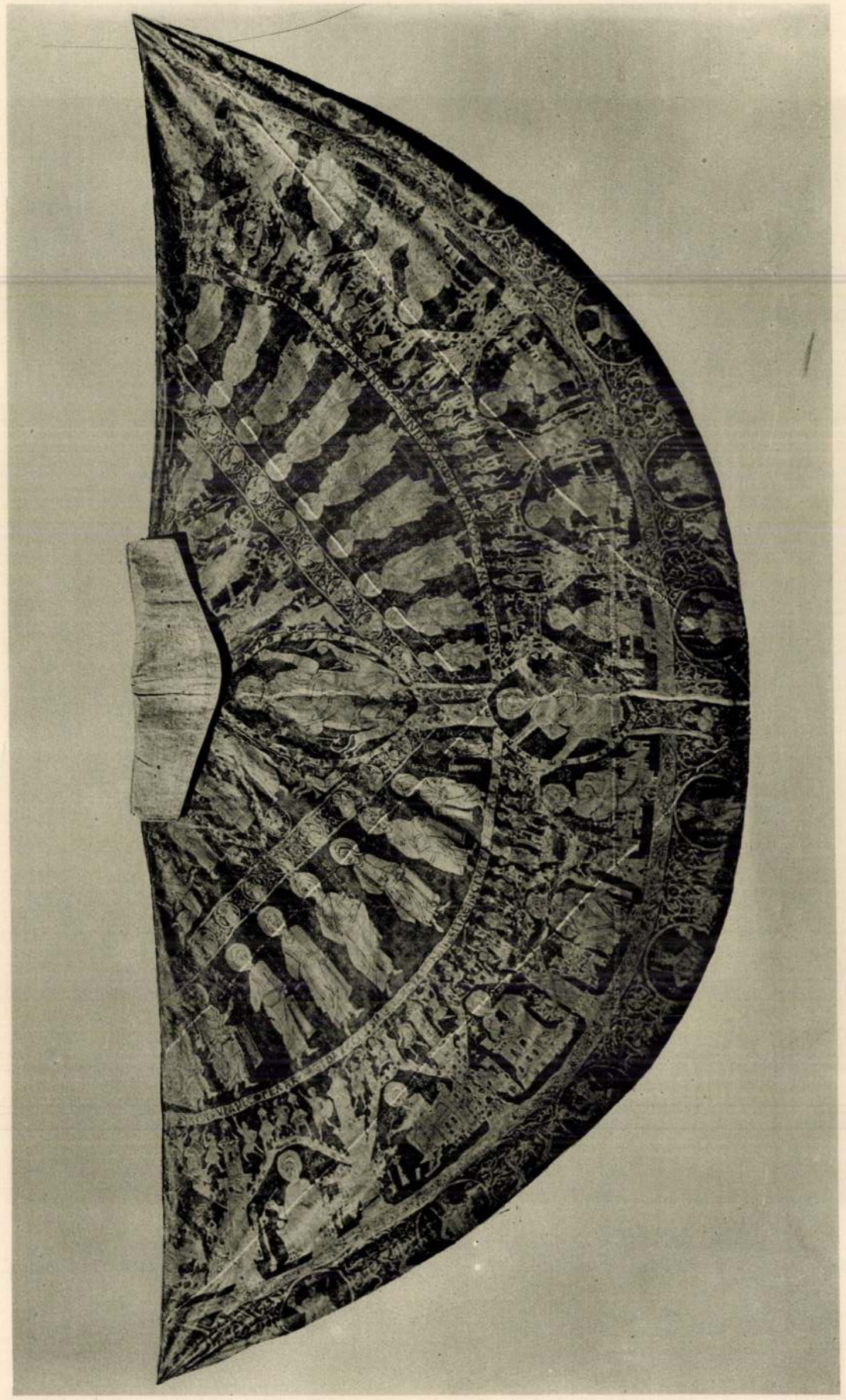

A KORONÁZÓ PALÁST KÉTSZERES ELŐMINTÁJA 1031-BŐL

PANNONHALMA

Főtemplom

Dr. Récsy Viktor... Századok, XXXI–1897, 763 l.

Pannonhalma

Orvosi rendelők, ügyeletek folytatás

IX. kerület:

Szent István Kórház-Rendelőintézet
1095 Mester u. 45. * 215 6454
Vezető főorvos 215 6324
Gazdasági vezető 215 2507
Főnővér 215 2407
Kardiológia 215 6729
Felülvizsgálat 215 0615
Diagnosztikai központ 215 9568
215 0064

Porta 1097 Óbester u. 5. 215 6383
○ Éjszakai és munkaszünnapi ügyelet
1096 Haller u. 29. 215 1644
Ügyelet 215 7838
○ Idegbeteg-gondozó Intézet
1096 Haller u. 16/18. 215 4430
○ Alkoholevonó 215 9956

X. kerület:

○ Bajcsy-Zsilinszky Kórház-Rendelőintézet
1101 Kőbányai út 45. * 157 3322
Főigazgató járóbeteg-ellátási helyettese 157 3689
Főigazgató üzemegészségügyi ellátási helyettese 157 2082
Személyzeti vezető 157 3775
Gondnok 157 5767
Vezető asszisztens 157 3775
Onkológiai gondozó 157 5229
Sebészet 157 5309
Tüdőbeteg-gondozó Intézet 157 0047
Idegbeteg-gondozó Intézet 157 3974
Bőr- és Nemibeteg-gondozó Intézet 157 0523
○ Gyermekfogászati rendelő
1101 Kőbányai út 47. 178 2701
○ Reuma- és ortopéd szakrendelés
1101 Pongrác út 19. 157 4655
○ Éjszakai és munkaszünnapi ügyelet
1105 Zsivaj u. 2. * 157 5222
Ügyelet 157 5888

XI. kerület:

○ 1. sz. 1115 Tétényi út 12/16.
(bejárat a Bártfai u. felől) * 209 1222
* 209 1232
Ügyvezető főorvos 209 1261
Kollegális vezető főorvos 209 1260
Fogászati rendelő, főorvos 209 1259
XI. kerületiek részére felnőtt éjszakai orvosi ügyelet 209 1294
Gyermek háziorvosi rendelő, vezető főorvos 209 1255
Onkológiai rendelő 209 1341
Rheuma rendelő 209 1279
Sebészeti rendelő 209 1285
Szájsebészeti rendelő, főorvos 209 1261
○ 2. sz. 1117 Fehérvári út 12. * 209 1300
Ügyvezető főorvos 209 1308
Belgyógyászati ügyelet, EKG 209 1309
Felnőtt háziorvosi rendelő 209 1310
○ Ideg- és alkoholgondozó
1137 Radnóti Miklós u. 21/b. 129 5880
Munkaterápia 1135 Szent László út 55/b. 149 9749
○ Éjszakai és munkaszünnapi ügyelet
1138 Karikás Frigyes u. 1/b. 129 8295
Szombaton 149 8500

XIV. kerület:

○ 1146 Hermina út 7. * 122 9679
Megbízott ügyviteli vezető 122 5054
Kardiológia (EKG) 122 2678
Börgyógyászat 122 9858
Idegbeteg-gondozó 122 2564
Gépjármű alkalmassági 142 6926
Mozgásszervi osztály 142 7383
Nőgyógyászat 122 7038
Sebészet 142 2464
Titkárság 122 7607
Fogászat * 142 7383
Gondnokság 122 7607
○ 1148 Örs vezér tere * 252 8888
Orvosigazgató járóbeteg-ellátási helyettese 183 3585
Főnővér 183 4975
Fogászat 183 6384
Nőgyógyászat 183 6574
Mozgásszervi osztály 183 6574
Sebészet 183 6384
Gondnokság 183 5908

XV. kerület:

○ 1152 Rákos út 73/75. * 169 1555
Igazgatóság 1152 Rákos út 77/79. 169 4140
Ügyvezető főorvos 1152 Rákos út 73/75. 169 1583
Gondnokság 1152 Rákos út 77/79. 169 1438
Sebészet 1152 Rákos út 73/75. 169 0558
Főnővér 169 0348
Háziorvosi szolgálat 169 9905
○ Éjszakai és munkaszünnapi ügyelet
1152 Rákos út 58. * 169 2222
Szombati ügyelet 08-12 óráig
1158 Hősök útja 1. 183 7947
○ Onkológiai gondozó 1152 Rákos út 58. * 169 2222
○ Bőr- és Nemibeteg-gondozó Intézet
1153 Bácska u. 17. 189 0270
○ Idegbeteg-gondozó Intézet 1152 Rákos út 58. 169 2451
○ Tüdőbeteg-gondozó Intézet
1152 Szentmihályi út 17. 169 2677
Tüdőszűrő Állomás 189 0633
○ Alkoholelvonó állomás 1151 Fő út 71. 189 3736

XVI. kerület:

○ 1163 Jókai Mór u. 3. * 252 6888
Igazgató főorvos 183 6505
Gazdasági vezető 163 5634
Éjszakai és munkaszünnapi ügyelet 163 4045

Ügyelet
Bőr- és Nemi
Alkoholbeteg
1193 Táncsi

XX. kerület

○ Jahn Ferenc
○ 1. sz. szakor
Bőr- és Nem
Főorvos
Sebészet
Felnőtt fogá
Gyermekfog
1201 Magy
○ Háziorvosi
Vezetői szol
Gondnoksá
Beruházási
Beruházási
○ Éjszakai és
1204 Köve
Naponta 2
Pénteken 2
○ Anyatejkia
○ Fogászati
(felnőtt) 12
1201 Virá
Fogtechnik
○ Idegbeteg
Főorvos
○ Szakosító
1208 Tán
Belgyógyá
Főorvos
Fogászat
Gondnok
Pulmonol
Tüdőbete

XXI. ker

○ 1212 Ár
Igazgatós
Titkárság
Gyermek
Nőgyógy
Bőr- és N
○ Déli, éjs
○ Mentálh
1212 Ki
○ Tüdőbe

PANNONHALMA

Bencés főapátság

LÁSZLÓ Csaba: Pannonhalma első temploma. = Pannonhalmi Szemle, 2. évf. 2. sz. 1994 118-120.

a 11. sz. templom feltárása

Pannonhalmi kincstár

ébenfa ereklyetartó/a
Zománcos aranyszobrok-
kal is ékkövekkel.
Leírva, repr.

Pul Rad

I. 25, 26 l.

Ernst Kapocs IV. 123

Pannonhalmi eröditett

zárda

Könyöki

412, 413-l

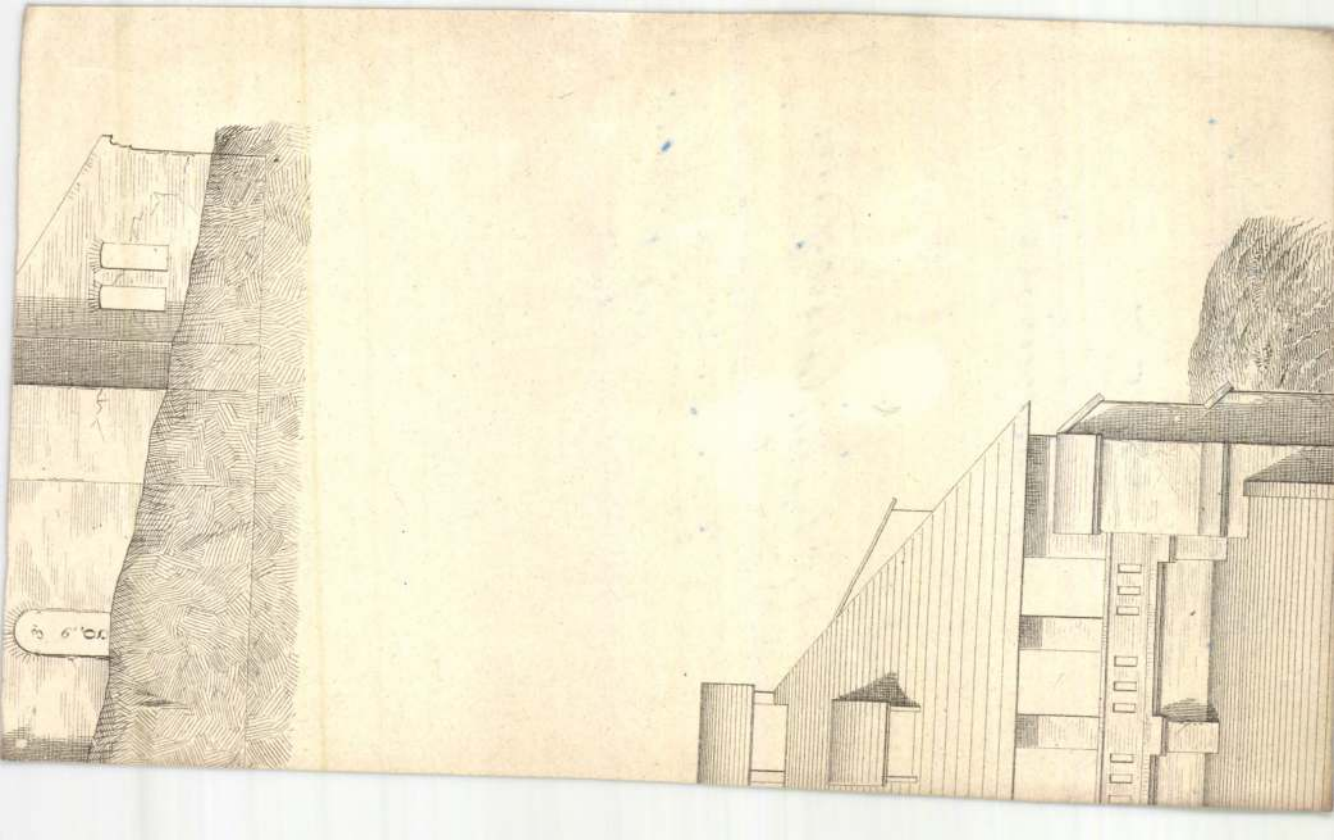

Pannonhalmi néres-
egház
ötvösművei

l

Mihályfalneghm
3 — 5. l.
képekkel.

gy választékban

szerek

ÁNDOR

önyvkereskedés

nyomda •

Képeslevelezőlap

Zizla

Főüzlet

Horthy Miklós-ut 41.

Pannonhalmi főmo-
nostor falképei
(Győr vm)

l.
Gerecze falképek
499 - 500. h.

Vajka, tpl.

2

Pannonhalmi főapátság

kéje repr.

Kiss Bikl Kath. Magy

1056-l

Fordult ~~nezve~~, tojásdad medaillonban. Nyílt ~~Tejen~~
sszú, szakála leberetvált. Lehajtott széles
~~a~~ pánuél ~~bi~~látszik. Felirata a kép alatt

horens.
regirt von 1574.

nek 7.9 : 6.9 cm.

140/95 N:22.

Pannonhalmi

főmonostor

l.

Mihályi falu egyhm

40. l

, kissé jobbra fordult, tojásdad medail-
re támasztott s baljával leereszett palást-
l, bajusza és szakálla be van beretválva.
á és mellfodra látszik, nyakkendője körül
s paszomántos ~~prémes~~ mentéje felett a szt.
eli, melynek csillagja mellét díszíti. A hát-
y lóg s jobbról, az ofszlop mellett, hegyes
tást. Felirata a kép alatt hét sorban:

Nic. Esterhazy de GALANTHA,
, T. Ord. S. Steph. Reg. Apost. magnae
Sopron. Sup. ac perp. Com. S. C. et R.
int. Stat. Cons. Gener. Campi Maresch.
. ped. ord. Mil. Hung. Colon. nec non
Hung. Capit.
D. D. D. dev: Soc. Arteriana
mae apud Artaria Soc."

tei a medaillonnak 17.2 : 14.8 a réilapnak 27.7 :

:0

140/95 N: 40

Pannonhalmi rk

alsótemplom

Ep. 1734

l.

Mihályifalnegyhm

40.l

a fordul~~va~~t, de szemközt néz~~ve~~. Jobb kezé-
rojttal ~~van~~ diszit~~ve~~ettek, emeli föl úgy, hogy
~~ható~~; bal kezét pedig keblére ~~teszi~~ tette. Göndör
a omlanak, ruhájának kivágott dere-
ésja hermelines. Mögötte balról szökőkút
Felirata a kép alatt három sorban:

CHRISTINA
HISPANIARVM

38.

140/95 N° 37.

Pannonhalmi
Boldogasszony-
templom

l.
Mihályifalucsylum

40. l.
41. l. keppel
42. l.

MALAHUANAS

PANNONHALMA

Ipoly és monostor

Győr vármegye és város egyetemes leírása.
Századok, VIII – 1874, 590 l.

PANNONHALMA

Templom, apátsági

Ezobor Béla: Könyvismertetés. Századok, XII—
1878, 435 l.

PANNONHALMA

Apátsági · tkl

Ballagi Aladár: Legrégibb műemlékeink a keresztyén korból. Századok XI-1877, 245 l.

PANNONHALMA

Apátsági tpl

Ipolyi Arnold: A magyar történeti emlékek tanulmánya. A Magyar Történelmi Társulat 1878. évi aug. 27-sept. 1-ei tiszai kirándulása Abauj-vármegyébe és Kassa városába. Pp. 1878, 29, 30, 33 és 47 l.

PANNONHALMA

Apátsági: tpl

Zsilinszky Mihály: Könyvismertetés. Szd-
zadok, VIII – 1874, 276 l. 279 l.

PANNONHALMA

Apátsági templom

Magyar Tudományos Akadémia. Századok, II—1868, 733 l.

Az Archaeologiai Értesítő. . Századok, II-1868, 746 l.

PANNONHALMA

Tpl: Zudar-kérő

D. D: Könyvismertetés. AÉ, X – 1890, 442 l.

PANNONHALMA

Apátsági tpl

A Képzőművészeti Társulat... Századok, XXI–1887, 386 l.

PANNONHALMA

Apátsági tpl.

Magyar történeti bibliográfia az 1939. évről.
Századok, LXXIV – 1940, 560 l.

PANNONHALMA

Apátsági templom

Benincasa Consolo: Gli artisti Italiani in Ungheria (Opere del Genio Italiano all'Estero) Roma 1936.
15 l. 17 l.

PANNONHALMA

Irodalom:

Kr. Forster Gyula: A M. Tud. Akadémia és a műemlékek védelme. Akadémiai Értesítő, XXXIX — 1928, 34 l.

PANNONHALMA

Vnátrájí templom

Képe VU 1913, 294 l

PANNONHALMA

Apátsági templom

Csányi, Carl: Italienischer Einfluss auf die ungarische Kunst. L'Italia e l'arte straniera. Roma, 1922, 271 l.

PANNONHALMA

Monostortyl
Siegfried-sírhő

Hankiss János: A magyar Géniusz Bp. 1941,
képe 204 l. és képe 258 l.

PANNONHALMA

Czudar-sérkő

— d: Könyvismertetés. Századok, XIII – 1879, 765 l.

PANNONHALMA

Kincstár: Bissus-palást

1. A: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása.
Századok, X – 1876, 524 l.

PANNONHALMA

Rendház: Byssus-palást

Czobor Béla: Egyházi szerelvények Szent István király korában. Századok, XXXV–1901, 1018 l.

PANNONHALMA

Bisszus

Könyves Tóth Kálmán: Utazás Magyarországon a XVIII. század végén. VV 1912, 14 l.

PANNONHALMA

Kincstár: Sodrenyzemáncos kehely

Hampel József: Egy fejezet hazai ötvösségünk történetéből. AE, VII-1887, 128 l.

PANNONHALMA

Kincstár: Ellenőrző

ab: Könyvismertető. AE, IX – 1889, 72 l.

PANNONHALMA

Múzeum: Ébenfa-ereklyetartó

Imrei Ferenc: Könyvismertetés: AE, VI–1886, 762l.

PANNONHALMA

Szentföldi-elefántcsont-oltár

Könyves Tóth Kálmán: Utazás Magyarországon a XVIII. század végén. VV 1912, ~~[illegible]~~ 14 l.

PANNONHALMA

Templom, Szigtvid és Czudar-úrkő"

Divald Kornél: Régi magyar üremlékek. VV 1912, 880 l.

PANNONHALMA

Tóth

Értekezések az 1905/1906 évi iskolai Értesítőben. Századok, XLII – 1908, 572 l.

PANNONHALMA

Dpl: Zudar – sírkő

Csoma József: A magyar heraldikaelső két vzázada.
TURUL, XXVI – 1908, 7 l.

PANNONHALMA

Apátsági tpl

Czobor Béla: Egyházi szerelvényeket Szent István király korában. Századok, XXXV – 1901, 1009 l. – 1010 l. 1011 l. 1030 – 1037 l. 1038 l.

PANNONHALMA

Templom

Stessel József: A márczi prépostság és a horpácsi monoster. Századok, XXXV–1901, 151 l.

PANNONHALMA

Tpl

Karácsonyi János: Könyvismertetés. Századok,
XXXVII—1903, 937 l.

ESSI LÁSZLÓ
LATA, BUDAPEST
TELEFON: JÓZSEF 321-01
ÉDJEGYŰ FAÁRUK, TALIGÁK,
NYELEK, LÉTRÁK GYÁRA

SALAMANDER
MÁRKA

CIPŐK
OLCSÓK
ÉS JÓK!

BUDAPEST VI, ANDRÁSSY ÚT 37

MEINL

Pannonhalmi román-
kori emlékek

l. Ger MRE 833.1

m Bild ist nichts atelierartig Gestelltes, nichts Dargestelltes. Sondern:
, Natur, Lebenswärme. Die Salondekoration ist die der Makartzeit.
r Ecke steht auch ein sogenanntes Makartbukett. Heute erscheint es uns
a selbstverständlich, daß die Jugend von damals gegen die innere Leere
ekoration Sturm lief. Umso aparter, daß Umberto Veruda, dieser jugend-
evolutionär, gerade dies ein wenig antiquierte Sujet, und zwar gerade
ilieu, wählte. Denn Veruda zeigt darin mit einer geradezu blendenden
ür starke, neue, lebensvolle Akzente auch dort zu finden sind, wo die
t einer Epoche des Niederganges sich am meisten offenbart hatte: in
les Salons und in einer süßlichen Salonmalerei. Kühn brach Umberto
as ureigenste Gebiet seiner Gegner ein und gestaltete Neues, Erstaun-
gte ihnen erst, wie grandios ein solches Bild werden konnte, wie lebens-
isch und frei von jeder Süßlichkeit. Prachtvoll malt er dieses Licht,
den Tüllschleier, die Salonatmosphäre, den ganzen Raum. Überzeugend
is Wichtige hervorhebt, das weniger Wichtige zu einem Hauch, zu einem
u einer Andeutung werden läßt, so daß dabei alles an Körper gewinnt,
t. pulsiert! Hier ein Akzent, dort ein Pianissimo, hier ein heller Punkt,

Das Talent des Umberto Veruda hat die Welt in Erstaunen gesetzt
rien haben seine Werke erworben. Als junger Mensch war er weit über
Italiens und Österreichs berühmt geworden. Den Künstlerkreis seines en
bezirkes hat er aufgewühlt. Wie ein Apostel hat er die Wahrheiten der n
seiner Vaterstadt verkündet . . .

Mitten in der Arbeit ist er — erst 36 Jahre alt — im Jahre 190
gestorben.

—*—

Tromső kikötője — Hafen von Tromsö (Tromső, 1913)
Szépművészeti Múzeum, Bp. — Museum der Schönen Künste, Bp.

Pannonhalmi főapát-
sági templom

l. Récsei Viktor: Egy régi
feindombormüről a
pannonhalmi templom
külső falában. (Egy
ábrával.) Arch. Ért.
400—
1899. 404. l.

Pannonhalmi bene-
dekrendi főapatsági
templom

Szabóárpép
120 – 132. l.
képekkel

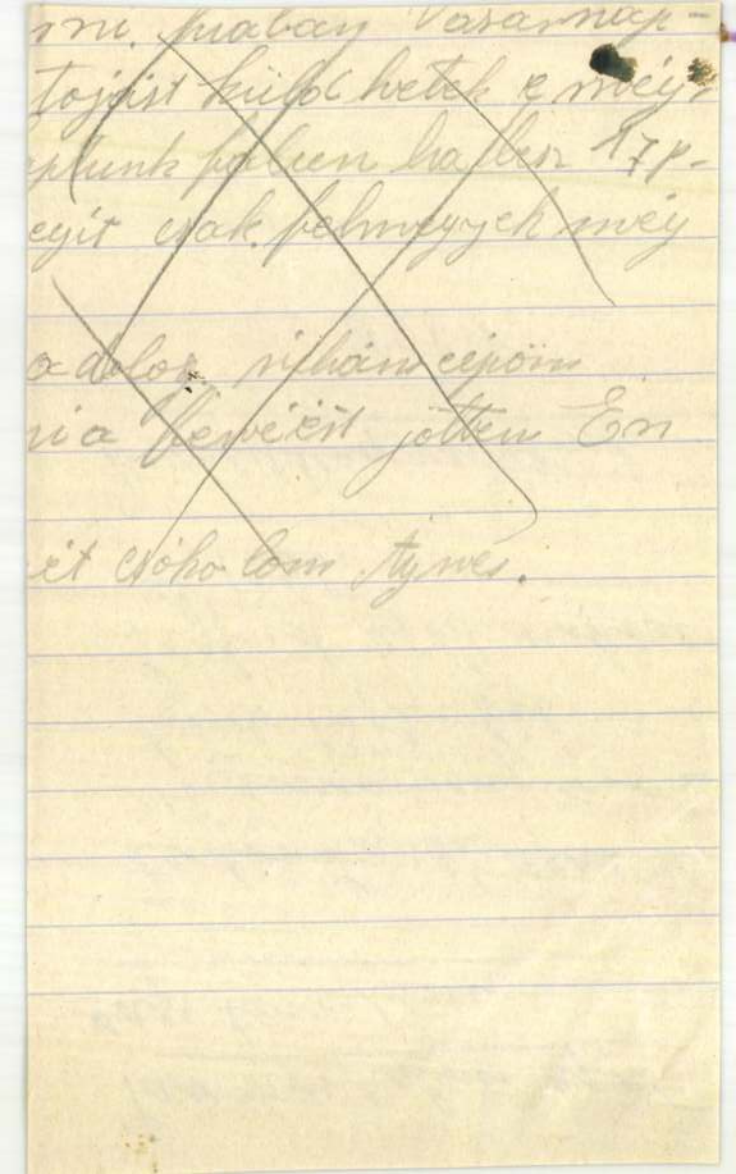

Pannonhalmi apát-
sági templom

Zudar László apát
vörösmárvány sir-
köve 1372-ből
Sigfrid apát sirköve
+ 1365.

Divaldmagyarmüvenel

108-l-

Pannonhalmi apát

PANNONHALMA

Apátsági templom

templom

A pannonhalmi apátságnak... VV 1876, 475 l.

A pannonhalmi templom... VV 1876, 539 l.
A pannonhalmi ünnepély... VV 1876, 572–573 l.

Pannonhalmi apátsági templom

PANNONHALMA

Apátsági templom

—m— —i—: Storno Ferencz és a pannonhalmi vrékezegyház. VI 1876, 817–818 l.
(képe 821 l)

PANNONHALMA

Apátsági templom

A pannonhalmi ősrégi templom...
VV 1875, 284 l.

Pannonhalma

PANNONHALMA

Apátság

VA „La France Illustrée"... VV 1880, 408 l.

Pannonhalma apátsági könyvtár

PANNONHALMA

Apátsági könyvtár

Zombory Gusztáv: A szentmártoni könyvtár Pannonhalmán. V 1863, 112 l. (kéve 112 l)

Pannonhalma

PANNONHALMA

Templom, kolostor, könyvtár

Majer István: (Brent-) Márton Pannonhegyén. W 1856, 209 – 211 l. (képe 212 és 213 l)

magyar abba tanulmányait. Zavartalan örömet talán csa
szép tájkompozíció („Részlet Locrum szigetéről") sze
valamennyi többi művén van kifogásolni való. Álmode
hiányos rajzműveltség hatnak zavarólag. Figurálisain
részletek megoldatlan részekkel váltakoznak, „Asszonyok"
alkotás meg éppen az ellenkezője a tudásnak, nem is „alk
csak kínlódás, bár ma ezt sokszor könnyű gazdagon kam
tatni.

Pannonhalma

Pannonhalma a multban és napjainkban, Ungvár, 1913

Pannonhalma

(Győr vm)

Könyvtár 165, 170, 350. l.

Kép 95-98. sz.

Zádor - Rados

2729. ASZTAL, diófa, négyszögü lapja, h
— Tisch, Nussholz, Ungarisch, XV

2730. HÁLÓSZOBABUTOR, mahagonifa
ágy, egy éjjeliszekrény, egy mosdó m
garnitur, Mahagoni, zw. H. XIX.

2731. SECRETAIRE, diófa, két fekete fa
mit zwei schwarze Säulen, innen l

2732. KÉTAJTÓS SZEKRÉNY, diófa, sz
Schrank, Nussholz, mit Bandintars

2733. NAGY IRÓASZTAL, mahagonifa,
fiók és 2—2 féloszlop. — Grosser S

2734. FIÓKOS SZEKRÉNY, tölgyfa, Lo
Kommode, Eichenholz, mit Dekor

2735. FIÓKOS SZEKRÉNY, diófa, 4 fi
Nussholz. Biedermeier.

2736. ASZTAL, diófa, 4 csigás és hajlitott

2737. ASZTAL, négyzetes lappal, diófa, 4
holz. Italienisch, XVII. Jh.

2738. ASZTAL, tölgyfa, kihuzós, egyszerü
holz, Ungarisch, um 1800.

2739. ASZTAL, tölgyfa, faragott Louis X
Tisch, Eichenholz. Ungarisch, um 1

2740. ASZTAL, diófa, kihuzós, Louis XV
Nussholz. Ungarisch, um 1800.

hermás lábakkal. Egy asztal, egy kanapé, két karosszék
niholz, mit Bronzebeschläge und Hermenfüsse : Ein Tisch,
vei Stühle. XIX. sz.

karosszék és még két karosszék, palissanderfából, japán-
kkal. Garnitur.

RÉNY, fényezett tölgyfából, a sarkok letompitva. Magyar
er Schrank.

ott lábakkal. Magyar, XVIII. sz. — Tisch, XVIII. Jh.

esztergályozott lábakkal, tölgyfa. Magyar, XVIII. sz.

Pannonhalma

Mihályi Ernő:

Pannonhalma
részletes kalauza.
Bp 1923

Fiók-üzletei:

Debreczen
Piacz-utcza 85.
Telephon 107.

MUNKÁCS

TÉCSŐ
MÁRAMAROSMEGYE.

BECK S.

KŐBÁN

Központ: Erdő

Sürgönyczim: **Beck Tolcsva** *(küldöncz*

_____ *szám.*

Tek.
Stehlo
az Országos mi

SAJÁT
KŐFEJTÉSI TELEPEI:

Erdőbénye
fehér középkemény
trachyt-tuff.

Pannonhalmi főapát-
sági templom

Szeder Fábián. Szent
Márton temploma Panno-
nia hegyén.
Egyházi Tár.
Pest, 1835. VI. füzet
134-152 l.

Egy nevet sem
emlit a
mesterek körül-

eingenommenheit auf! Mit welchem Grund fassen wir die Gesinnung der in den verschiedensten Gegenden Ungarns lebenden Künstler zu einer Einheit zusammen? Das der Bewohnerschaft von der Tiefebene, Transdanubiens, Oberungarns und Siebenbürgens? Wie allgemein bekannt und auch schon erwähnt, kamen die Arbeiten grossenteils aus den Gegenden deutscher Mundart hervor. Das Seelenleben der deutsch sprechenden Künstler kann sich jedoch nicht dermassen von dem der deutschen Künstler unterscheiden, als man es ihnen aufdrängen will. Es handelt sich um ein

sichtlich, und würden sie die ungarische Kunst von der Deutschen so klar absondern, wäre es nicht möglich gewesen, dass man von zahlreichen Kopien nach deutschen Stichen fest glaubte sie wären Originalwerke ungarischer Künstler; hätte man vom Altar von Donnersmarkt nicht denken können, er wäre die Arbeit eines Ungarn, bis es mit Hilfe einer Zeichnung in Erlangen gelang, seine Nürnbergische Herkunft unzweifelhaft zu beweisen.[1] Es wäre nicht unter den ungarischen Arbeiten eine Serie von Bildern[2] behandelt worden, von denen es sich seither herausstellte, sie seien

die Arbeiten aus Ungarn einen entschieden individuellen Charakter, die Siebenbürger für sich und die Oberungarischen für sich, haben doch von uns einige schon vor der jüngst durchgeführten Aussonderung der erwähnten Stücke, das entschiedene Gefühl gehabt, es könnten keine ungarischen Arbeiten sein. Vom instinktiven Gefühl bis zur prezisen, in Worte gefassten Definition ist aber ein grosser Schritt. Diese Fragen sind ausserordentlich verwickelt und es sind noch viele Reinigungsarbeiten und viel Forschungen nötig, bis wir klar sehen und die hauptsächlichsten Charakterzüge der Kunst in Ungarn genau umschreiben können.

Dr. Edith Hoffmann.

Pannonhalmi
vörösegyház

l.

Egyházm. Lap
I. 88, 89. l.

nézi meg. Kell tehát, hogy ez az egyetlen város minden lényegest elmondjon neki a sajátos Magyarországról.

Az első benyomás : a szellem kőruhája. Azon a csodálatos színpadon, amelyet a Gondviselés készített a magyar fővárosnak, az ember faragta ki kőkulisszáit. Ezek sokoldalú és lenyűgöző benyomást keltenek a nézőben, aki először lép be a színházba. Repülőgépről Aquincum, a várhegy, a Gellérthegy messziről figyelmeztetik : ennek a városnak multja van. De Aquincumtól a Gellérthegyig s körülöttük mindenütt a jelen kúszik fel a dombokra : ezernyi bérház és villa, a szögleteken füstölgő kémények és mindenfelé, elszórva templomtornyok (ennek a városnak nagyon sokszor kellett kitárnia kezét Isten felé!) — templomtornyok csúcsíves, renaissance-, barokk-, klaszszikus-, újgótikus-, neobarokk-, újbazilika-stílusban . . . A város keresi a harmóniát a tűzvésztől, ellenségtől megkímélt régi s az elemi erővel feltörő új között.

Ezt a benyomást el kell mélyíteni. Séták következnek a Duna partján, a Vár régi házai között, a hegyek élén, az Andrássy- és Rákóczi-úton, az új negyedekben. A hidakon, — mert a

Pannonhalma

Hankiss 258. l.

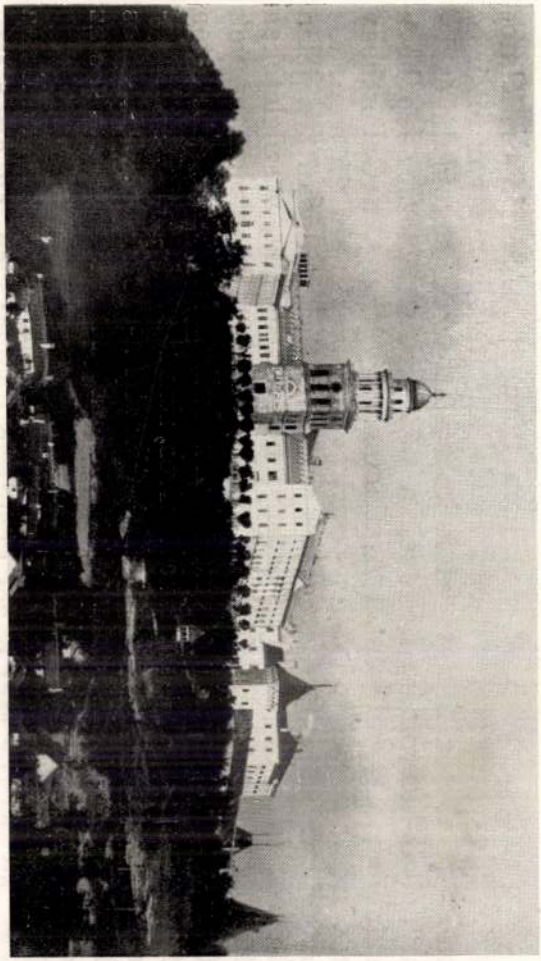

PANNONHALMA

sincs semmi »potlek« jellege: nem azért bontakozott ki a népművészet, hogy eltakarja a művészet hiányait, mint a Balkán egyes államaiban, hanem a magas művészet mellett és sokszor annak egy tőről sarjadt, nemes versenytársaként. Ma is megfigyelhető, hogy míg egyfelől a művelt középosztály küzd a népi művészet, különösen a népviseletek, népi hímzés stb. fenntartásáért, s az új magyar ünneplőruha divatja egyre hívebben simul a táj népviselethéhez (Tüdős Klára *Magyar ünneplő* c. kötete!), addig a fölfelé törekvő nép soraiból nagyon sokszor válnak ki, már az első nemzedékben is »őstehetségek« — festők, szobrászok, iparművészek —, akiknek épen a művelt közönség számára van nagystílű mondanivalójuk. Ha a népművészetben sok a »gesunkenes Kulturgut«, az úri házakból a népre átruházott kultúrkincs, viszont a magas művészetnek szinte vérévé vált, levetkőzhetetlen szokása az az anteuszi mozdulat, amellyel

Pannonhalma

Siegfried apát sírköve

A HALA
SZÉPSÉ

Siegfried apát sírköve
Pannonhalmán
(1365)

Hankiss 204. l.

Pannonhalmi
székesegyház

Mihályi Ernő dr:
A jubiláló pannon-
halmi székesegyház.
Pannonhalmi Szemle
1926. I. évf. 1. sz.

feld.

Pannonhalmi székes-
egyház

Sodromyzomaúcos Matyás
kelyhe 1482-ból
Repr.

Pannonhalmi Szemle
1926. 119. l. (A ju-
bilálo pannonhalmi székesegyház
XVI. századi karulája
Repr. u. o. 133. l.
XVI. sz. dalmatikája.
Repr u. o. 143. l
XVII. sz. hári oltár
Repr. u. o. 173. l.
Sajgho főapát barok szentség-
tartója 1783-ból.
uchany cidekesebb
minkincse. 181-
184. l.)

Pannonhalma

képe

Orsz. Tv. 471. l.

Sárospataki ref. Kollegium nagykönyvtára

III 62.

Pannonhalma

Laid Olv.

A pannonhalmi
szent-Benedekrend tör-
ténete.

1—6 kötet

PANNER LÁSZLÓ

emlitve repr. "Cim nélkül"
ld. Gyémánt László

Szamosi Ferenc: Sci-fi
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/23.sz.24-25.o.

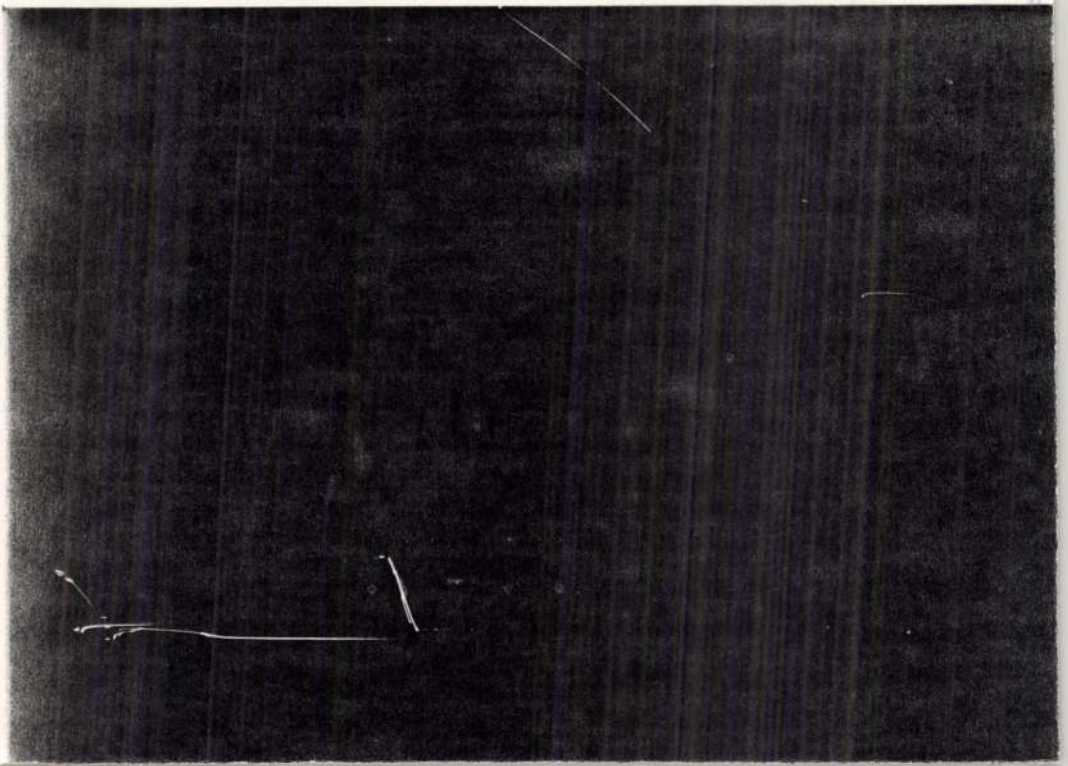

Pannonhalmi Kodex,
Evangeliarium miniatura

MAGYAR MŰVÉSZET

1929. 181–198

3022

19 40

Műemlékek Országos Bizottságán

Budapest

18

HAJDUBÖSZÖRMÉNY

9.10 FEB 1937

Pannonhalmi apát-
sági templom

Gerevich Tibor

Magyarországi művészet
Szent István korában.
Serbst Istvánemlékk. III. k

96, 97. l.

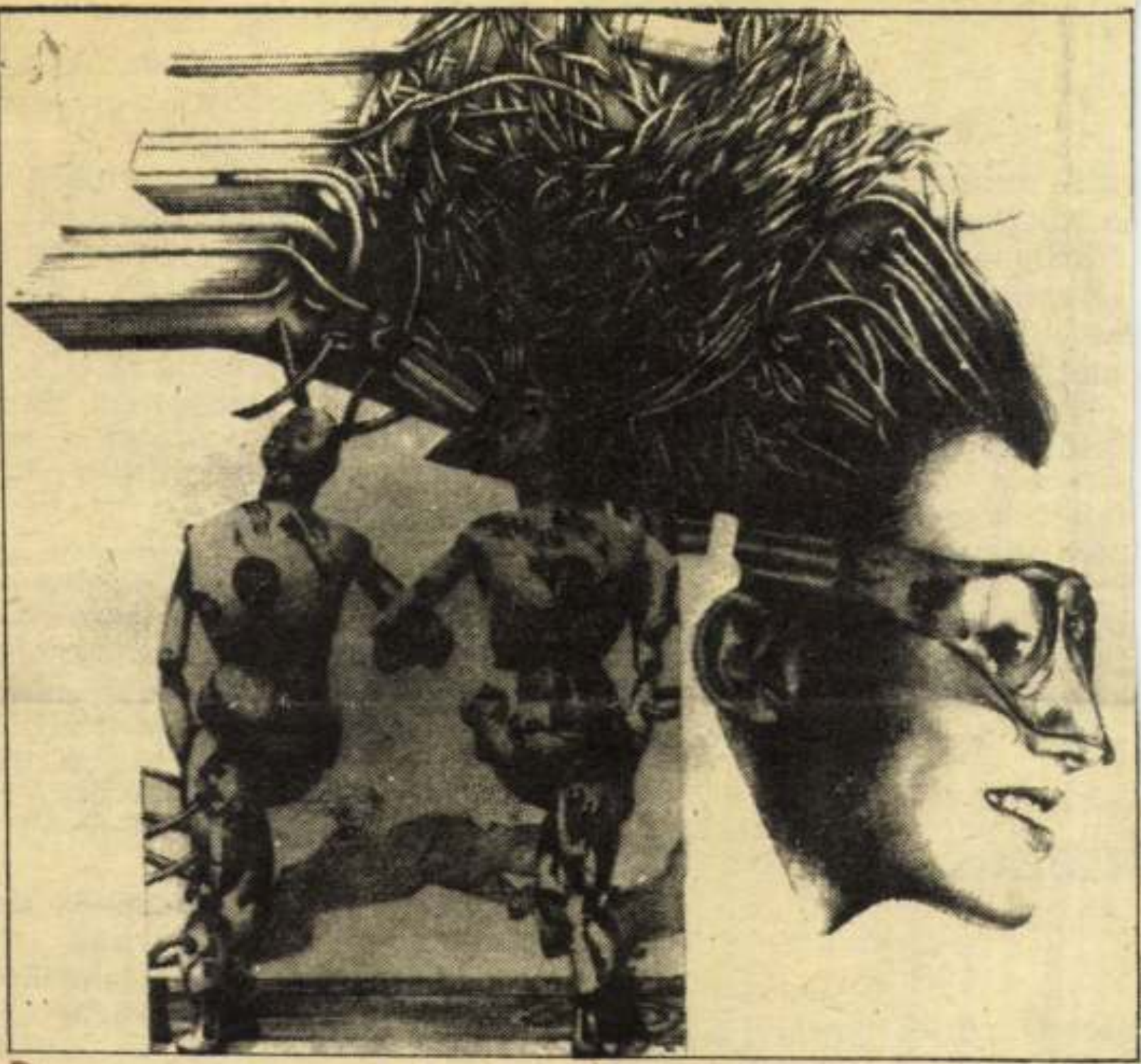

Panner László sci-fi grafikája.

Van Nepe 1944. akt. 13.

Panner László grafikus, 2) Felicitás

mi munkavédelmi felügyelő a jövőben nagyobb gondot fordít a megelőzésre és az ellenőrzésre. Mint a tények és adatok mutatják, erre nagy szükség is van.

Év végéig még tíz vállalatot és szövetkezetet minősítenek. Megvizsgálják azt, hogy a vezetők és a dolgozók mennyiben tesznek eleget a munkavédelmi jogszabályoknak. Egyúttal javaslatot tesznek az észlelt hibák kijavítására.

F. L.

nezés

szerű, színes keramikusréteg keletkezik, A nyersbeton felület keramizálásával zöldes színt nyernek, de különböző

meg a Szolnok megyei Héki Állami Gazdaságban. A csütörtökön kezdődő versenyre azok a vasi fiatalok is elutaztak, akik a Gencsapátiban tartot megyei verenyen a legjobb helyezéseket érték el.

— **Tv-film készült** a Sárvári Állami Gazdaság dolgozói életkörülményeinek megváltozásáról. A filmet a közeljövőben közvetíti a magyar televízió.

— **A mesteri üdülőtelep** új közlekedési útját műszakilag átadták. A termalfürdő szomszédságában ezenkívül eddig hetven hétvégi ház készült el. További száz kis üdülő építésére pedig engedélvt kértek a telektulajdonosok.

— **Az üzemi kölcsönös segítő takarékpénztárnak** 21 évvel ezelőtt, az alakuláskor 270 tagja volt a Savaria Cipőgyárban. Azóta a tagok száma megduplázódott és az idén több mint egymillió fo-

Panner László - grafikus
1) folytatás

Szatmári: Sci-fi a képzőművészetben.

Vas Népe, 1977. okt. 13.

Panner Lászlót a hazai sci-fi képzőművészet másik kiemelkedő alakjaként tartják számon. 14 éve, épületgépész-technikus korában kedvelte meg a műszaki, tudományos témákat, és mint grafikus is ezeket próbálja visszaadni. Ebből és a szürrealizmusból született nála a sci-fi alkotás vágya, saját stílusát tréfásan „szür-naturalizmusnak" nevezi. De nála a sci-fi még valamit jelent: Saját Fantáziát. Ugyanis, két művésztársától eltérően, nem irodalmi művek alapján alkot, a témákat teljesen saját képzeletvilágából meríti. Illusztrációkat is készített, például a Kozmosz-sorozat könyveihez. Egyébként ő sem csak sci-fi témákban alkot: Faulkner, Romain Gary és Mikszáth egyaránt szerepelt illusztrációja listáján. 60 sci-fi témájú grafikája, festménye van.

A harmadik művész újból másféle módon határozza meg a sci-fi képzőművészet lényegét: nem szabad, hogy irodalmi hatás terméke legyen, csakis a saját fantáziáé. Ne legyen túl tudományos, mert az a művészi hatást rontja, de a tudományhoz mindenképpen kapcsolódnia kell, ha másképp nem, hát a pszichológia területén.

Szatmári

ben az állami vállalatoknál négy, a mezőgazdasági szövetkezetekben két, összesen tehát hat halálos üzemi baleset fordult elő. Tavaly az első félévben öten haltak meg üzemi baleset következtében. A csonkulásos balesetek száma csökkent. Tavaly a vizsgált időszakban 11, az idén hat csonkulásos baleset történt a megyében.

A balesetek miatt kiesett munkanapok száma is elég magas és a korábbihoz képest növekedett. Tavaly az első félévben 23,723 napig nem dolgozhattak az üzemi balesetet szenvedettek.

Pannor Zárabó, grafikus 1) Folytatás.

Épületgépész-technikus korában, 14 éve, kedvette meg a műszaki, tudományos témákat és mint grafikus is ezeket próbálta visszaadni. Stílusát tréfásan „szür-naturalizmus"-nak nevezi. De nála a sci-fi még valamit jelent: saját fantáziát. Illusztrációkat is készített, pld. a Kozmosz sorozat könyveihez, de illusztrált Faulkner, Gary, Mikszáth műveket is. – 1975-ben megkapta az Arany Meteort, a TIT-klubbeli kiállítása után. – a 27 és Galaktikában 30 grafikával szerepel.

(Sz): Sci-fi a képzőművészetben.

Dunaújvárosi Hírlap, 1977. aug. 9.

Panner László a) Falgyalás

Panner László sci-fi grafikája

(Sz): Sci-fi a képzőművészetben,

Szmaújvárasi Hírlap,
1977. aug. 9.

rintot is megha... ruházás, amelyek elkészüléséhez nagy segítséget nyújtottak a dunaújvárosi diákok.

— A Növényolajipari Trösztte... közösen a Dunai Vasmű által gyártott aranyérmes terménytárolót építjük fel. A jaráshan ez az első ilyen létesítmény. Először magunk akartuk megépíteni az egészet, azután láttuk, hogy a berendezések felszereléséhez nincs elég emberünk. Ezért kértük az iskola segítségét.

— Forintban mennyit ér ez a segítség?

— Két-háromszázezer forintot érhet, amit a fiúk megcsináltak, hozzátehetem, nagyon szakszerűen. Amit még szeretnék kiemelni, példás volt a gyerekek szakmai irányítása, szívügyüknek érezték a szerelést az iskola nevelői. Nekik is köszönhető, hogy szeptemberre elkészül a terménytároló, s lesz hova tenni a napraforgót...

(csongor)

A pannonhalmi főmonostortemplom altemplo ma. Az 1001-ben felszentelt székesegyház altemplomának csúcsíves boltozata 1225-ben készült.

Genthon – Gerevich
A magy. tört. képeskönyve.
Bpest, 1935.

Pannonhalma

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1925 augusztus 20-iki számához. (26.)

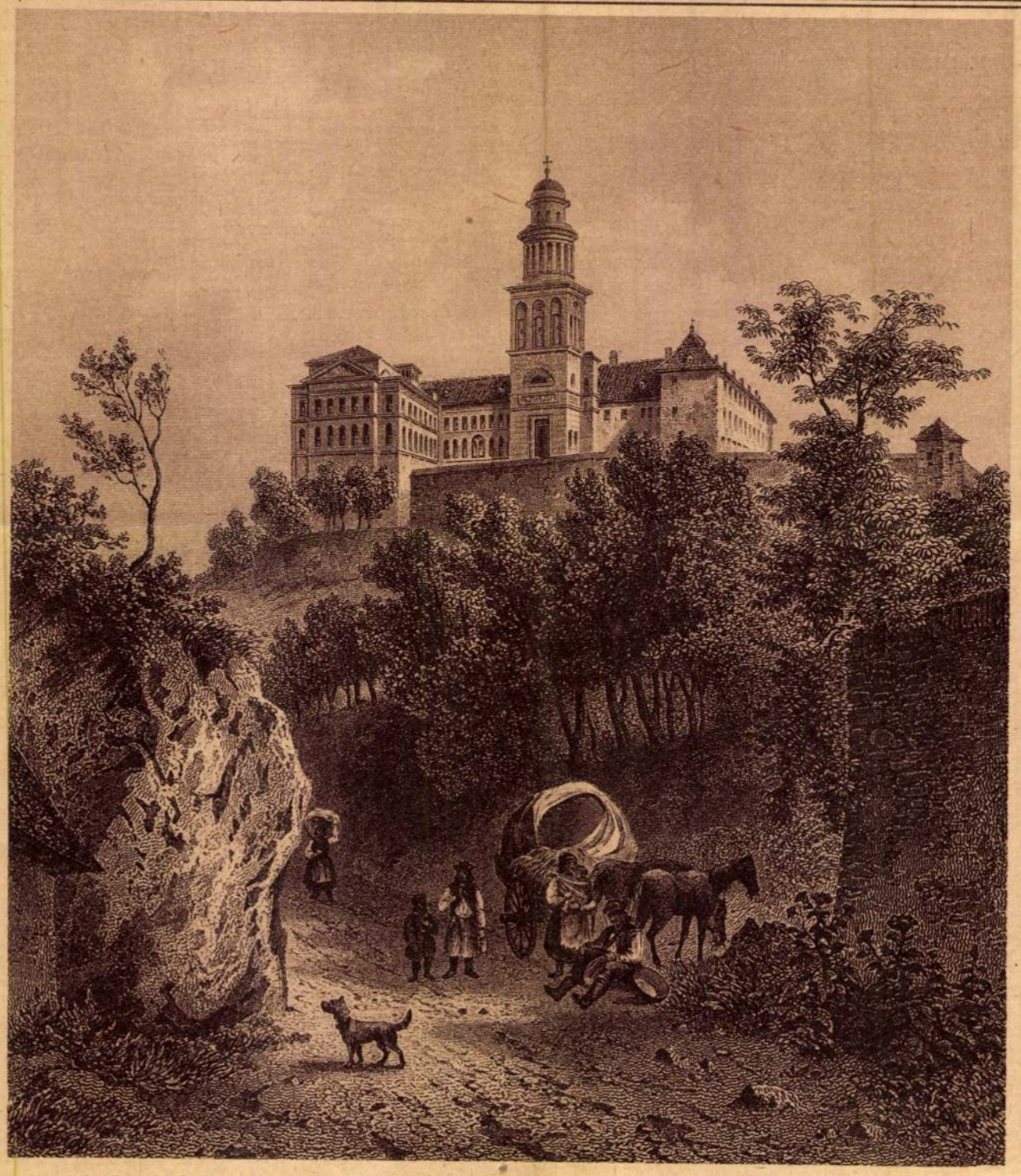

A pannonhalmi apátság épülete, itt őrzik Szent István királyunk egyetlen hiteles alapító levelét.
(A mult században készült acélmetszet után készült reprodukció.)

Eesti

Ez az uj fogalom kezd ujabban bepolgárosulni magyar szótárunkba. Bizony mindeddig vajmi keveset tudtunk a mi orosz rabságban sinylődő legközelebbi egyik finn-ugor nyelvrokonunkról. Ujabban ez a kis nép a szabadság esztendeit ősi népies kulturájának kiépitésére és megizmositására használja ki. Esztországban ismeretlen az analfabetizmus, mig a nagy Oroszbirodalomban Finnország, a Baltikum és Lengyelország elhagyásával, a háboru előtt 80%-ot meghaladt az irni-olvasni nem tudók aránya. Az iskolákon kivül a népmüvelés céljait szolgálják a hires egyetemi városban, Tartuban (Dorpat) lévő Észt Nemzeti Muzeum (Eesti Rahva Muuseum), amely egy balti bárói kastély átalakitásaként épült meg. Ezt szolgálja továbbá a hatalmas egyetemi könyvtár (Ülikooli Raamatukogu), amely a XIII. században épült s a XVI. században egy vigyázatlanul rakott János-tüz következtében leégett Péter-Pál dóm ruináiban nyert elhelyezést. A Dómhegyen a gondozott parkban a könyvtár bejárati frontja előtt áll ez a képünkön látható hatalmas áldozati kő, amely még a jégkorszakban került le Skandináviából.

Bemutatjuk azután a 130.000 lakosu fővárosnak, Tallinnak (= dán város, mert 1219-ben dánok alapitották) egyik legszebb s egész Kelet-Európának legmagasabb tornyu templomát. Ha Stettin, vagy Stockholm, vagy Helsinki felől a Keleti-tengeren hajóval érkezik az ember Revalba, messze kimagaslik ez a torony s az egész hanseatikus város igen pittoreszk képet nyujt középkori nagyszerü épületeivel és várfalaival meg tornyaival.

Egyik képünk a hires narvai várat mu-

Tallin, belvárosi részlet a Miklós-templommal.

A narovai várak a Narva folyó partján Észtország és Oroszország határán.

A PANNONHALMI BENCÉS FŐAPÁTSÁG TÖRTÉNELMI MULTÚ TEMPLOMI RUHAFELSZERELÉSEI

(Folytatás)

5.* A „Magyar rokokó“ miseruha tiszta aranyhímzés, jellegzetes rokokó díszítőelemekkel. A kézimunka valószínűleg magyar tervezőjétől és magyar kézimunkázóitól kapta nevét, mert rajzában nem igen találunk jellegzetes magyar díszítőelemekre. Az eredeti munka már moiré selyemre van átdolgozva. A Rend feloszlatása után Polgár tábori lelkész birtokába jutott, aki a visszaállító rendelet után visszaadta a miseruhát.

Nagy megbecsülésben részesül a Novák Krizosztom szerzeményeként visszakerült „Aranyos ornatus“ is, melynek egyes darabjain FPSN betűk és 1776-os évszám látható. Nem hímzett, csak szövött brokát.

6.* A „Kápolnás miseruhá“-n találjuk azt az érdekes, jellegzetesen magyar domború hímzést, hol a kézimunka nemcsak kidomborodik, de egyes helyeken erkélyszerűen kiemelkedik az alapból és önálló kidolgozást nyer. A miseruha rajza egy gótikus templomrészt mutat, hol Maaswerk lassan elválik az alaptól és míg a gótív befejezést nyer, addig alatta kápolnaszerű mélyedés marad, hol a szárnyasoltárok mintájára három alak kap elhelyezést. Középütt áll Szűz Mária, a Kisdeddel a karján, Kétoldalt pedig két zöldruhás angyal térdeplő alakja látható. Kár, hogy itt az oszlopok nem kaptak olyan önálló kiképzést, mint ahogyan azt a hasonló megmunkálású esztergomi és a Nemzeti Múzeumban kiállított miseruhákon láthatjuk. Itt az oszlopok már ráfeküsznek az alapra és csak reliefszerűen emelkednek ki. Nagyon finom és aprólékos a miseruha keresztalakjának aljában kidolgozott, gótablakot mintázó aranyhímzés. A gótikus krabbék sok helyen színes ékkövekkel vannak kirakva. A krónikus lelkiismeretesen feljegyzi. hogy csak hamis ékkövek. A 48-as idők főapátja, Rimely szerezte 500 frtért a rend számára.

7.* A kisebb kézimunkák között néhány igen nagy multú darabot őriznek a székesegyházban, de némelyiknél a rámondott dátumot megcáfolja a munkák rajza. Így például egy finom árnyalású, aranynyal, ezüsttel és selyemmel hímzett kehelyfedőről azt állítja a szájhagyomány, hogy XV. századbeli. Pedig az egészen könnyed, hajlott vonalú vadrózsákat és szegfűket mutat fel. A XV. században még csak klasszikus, stilizált levélformák élnek és a szegfűt is a törökök kedveltették meg a magyarokkal. Nem hinném, hogy a Hunyadi János idejében történt betörések alatt már a miseruhákon igyekeztünk volna a törököket utánozni. A törökhatás csak akkor kezdődhetett, mikor a magyarok egy része mint fegyvertársat hívta be az ozmán népet földünkre. A virágok ezüsttel vannak szegélyezve, a levelek, szárak, kocsányok pedig aranyszegélyt kaptak. A virágok halvány alapszínében sötétebb erezések futnak. De nem a megszokott tűfestéssel, hanem a pointe d'Hongrie öltéssel találkozunk. A kézimunka érdekessége a szélen futó, az arany vertcsipkét az alappal összekötő, finom ezüst mesterkeszegély.

8. Van egy zseniliahímzésű gremiálé (térdtakaró), állítólag XVII. századbeli. Itt pedig olyan finom, aprólékos szőlő- és virágelemekkel találkozunk, ami talán már nem is a rokokó, de biedermeyer otthonülő leánykáinak a kezéből került elő.

9. Nagyon szép példája az aranyos rokokó díszítésnek egy már szakadozásnak indult gremiálé, melyet a gondos Kocsis bácsi, a sekrestyés sajátkezűleg kartonra erősített, hogy az alapanyag tovább ne szakadjon.

10. A monostor az évszázadok folyamán sok átépítésen, utánpótláson ment át. A Szent Istvánkorabeli alsótemplom fölött már gót ívelésű ablakmélyedések és oszlopok adják meg a templom méltóságát. Az oldalkápolnákban reneszánsz-korabeli emlékekre, a sekrestyében pedig Mária Terézia stílusú faragásokra akadunk. A volt kuruc vitéz, Sajghó Benedek főapát is sokat építtetett. A legnagyobbmérvű restaurálást Storno Ferenc vezette, mikor a templom az empire stílusú, 46 méteres tornyát kapta. Az átalakítások befejezése után a templomot 1876-ban újra felszentelték. Ez alkalomra Kruesz főapát a teljesen új, magyaros motívumú „Templomfelszentelési ornatus“-t készíttette, 10,000 frt-ért. A hatvanas évek magyarruhás fellendülése látszik a miseruhák tervezésén és hímzésén. Az összes ornatusokat lapos aranyhímzésbe foglalt piros és zöld tulipánok díszítik. A ruhák közepén pedig a magyar szentek és a bencésrend nagy szentjei vannak kihímezve, tűfestéssel. Bemutatásra azt a dalmatikát választottuk, amelyen Szent István alakja látható. Érdekes, hogy ebben a korban, mikor már Horváth, Salamon, Toldy és a sok remekíró száz és száz alakban elevenítette fel a multat, még előfordulhat, hogy Szent István fejére azt a kettős koronát teszik, amelynek alsó részét még csak Dukász Mihály ajándékozta I. Gézának, Szent István hatodik utódának. (Ilyen koronával ékesített Szent Istvánszobrot láttam már egy honvédkórház kápolnájában is.) A miseruhákon meglátszik, hogy különböző kezek hímezték az egyes darabokat. Egy-egy szent alakja bámulatos finomsággal van kidolgozva, másutt pedig egészen kezdetleges, nehézkes hímzéssel találkozunk. Szent Mór alakja már nem a megszokott, bujtatott tűfestés-öltéssel van hímezve, hanem vastag sodrású selyemfonalak sorakoznak egymás mellé és csak rejtetten vannak leerősítve. Sem alábujtatás, sem átöltések nem látszanak a szálakon. Az alakok ábrázolásánál nem igen törődtek a korhűséggel. Szent László például olyan kerek, kicsiny fejjel van ábrázolva, hogy rajzolója biztosan nem látta a nagy királynak sem a nagy-

* Fényképek a 110. oldalon.

Muskáli
MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1937. 107, 108. l.

váradi lovasszobrát, sem a győri hermáját. Az ornatus aranyhímzése egészen lapos, úgy, hogy szinte festés benyomását kelti. A hímzés nélkül maradt részeket pávamintás brokátselyem tölti ki.

11.* Egy kínai érdekessége is van a székesegyháznak. Főúri ajándék, egy menyasszonyi ruha részeiből összeállított vecsernyepalást. Az egész kínai várrészletekkel, a híres kínaifal ábrázolásával, hídrészletekkel és fa-, meg virágcsoportokkal van tele. Igaz, hogy a rokokókorban nálunk is nagyon divatba jött a kínai festés és hímzés utánzása, de itt azzal a tipikus, rétegezett színezéssel találkozunk a virághímzéseknél, mint amilyenek azokon a hímzett ruhákon vannak, miket a mi kínai misszionáriusaink küldtek haza, hamisítatlan kínai kezek által varrva. A várrészek és nyárfasorok között igaz, pagodarészlet nem akad, de keresztény templomábrázolás sem. Látszik, hogy eredetileg nem egyházi célra készült. A vecsernyepalást sok kisebb darabból van összeállítva, ahogyan azt éppen egy komplikált szabású női ruhából a félköralakú vecsernyepalást számára össze tudták varrogatni. A munka alapanyaga már nagyon megrongálódott.

A későbbi szerzemények között nevezetes a Rimely főapát által 1860-ban, 1857 frt-on szerzett lila ornátus. Szép még a búzakalászos, továbbá a szövött virágos ornátus, egy feszületet ábrázoló, igen finom kidolgozású miseruha és még sok, igazán munkás, hímes, aranyos miseruha, melyeket felsorolni is elég nehéz volna.

12. A fehérneműek között is akad sok szép kézimunka, régi vertcsipkék, hetényi subrika stb. Egy darab brüsszeli csipkét is őriznek a régi ruhadarabok között.

13. A rend oltalma alatt álló Szent Vincze apácák most kapták meg templomuk főoltára számára azt a nagyértékű selyem-gobelin képet, melyet Libanon patriarchája hozott egy látogatása alkalmával a monostornak ajándékba.

A szuzandsird = tűvelvarrott gobelin-kép két részből áll. A belső, ovális alakú szövésben Szent Vincze alakja látható, karingben, stólával. A karing kissé felgyűrt ujja alól a fekete papi ruha tűnik elő. A távlatilag rosszul rajzolt kezek kissé gyermekes alakot kölcsönöznek a szentnek. Az arcon, mintha csak kínai szoborról mintázták volna, élesen fel vannak rajta tüntetve az arcvonások, ráncok. A fej körül fénylő aranykorona és az alapul szolgáló kőkék szövés már többé-kevésbbé aranyfonalakkal kevert selyemmel van szőve. E belső szövetanyagnál egy centiméterre tizennégy láncfonál esik. Így — a kéziszövők nyelvén beszélve — egy méternél hétszázas felvetésről (a fonalakat páronként számítva) beszélhetünk. A belső szövésnél a megfordulásoknál keletkező kis nyílások alulról felfelé haladnak, így a szövőtű iránya vízszintesen haladó, akárcsak a keleti karamani és a torontálszőnyegeknél. A szédületes finomságú szövés valósággal a moiré-selyem benyomását teszi.

A külső keret már a francia gobelinek módjára — a haute tissure szerint — felülről lefelé van szőve, tehát a láncfonalak a belsőre merőlegesen esnek. Itt már a szövés is ritkább, „csak" ötszázas felvetésű. Az ovális belső minta körül futó aranycsíkok szálai nincsenek mindenütt leszőve és így erősebb fényhatást mutatnak. A liliomok levelei és szírmai már egészen naturalisztikusak, finoman árnyaltak ; arany alapszínből emelkednek ki. A beleszövött írás 1899-et jelez. A belső kép, rajzánál és színezésénél fogva sokkal korábbi eredetre mutat. A kép körülbelül 100 cm széles és 140 cm hosszú. Hacsak a munka technikai részét figyeljük, akkor is láthatjuk, hogy ennyi munkával egy 32 négyzetméteres torontáli szőnyeget meg lehetett volna szőni. De eredetét tekintve is kitűnik, hogy itt a híres szuzandsird selyemgobelinek egyikével van dolgunk, olyan ritka kinccsel, amit csak fejedelmek számára szoktak rendelni. Ez esetben a libanoni egyházfejedelem ajándékozta meg a magyarországi bencések papifejedelmét.

Modern festők, ruhatervezők és lakásberendezők szemében talán unalmas és értelmetlen ez a szédületes munkát rejtő kézimunkagyüjtemény. De, ha az istentelen vörösvilág mindent felégető, elpusztító és leromboló hadjáratát látjuk, akkor felébred bennünk a ragaszkodás azokhoz a példákhoz, melyek a békés keresztényi lélek herosi munkateljesítményének a tanúi. E sok pénzt és munkát felölelő gyüjtemény fényes bizonyítéka annak, hogy a magyar barokkor mecénásai, és minden korok főpapjai nem dőzsölésre, nem lélekgyilkoló aknamunkára fordították aranyaikat, hanem szépérzékükkel és művészetpártolásukkal a férfiak és nők ezreinek adtak békés munkaalkalmat, építettek lélekbékével telt otthonokat, rendházakat, palotákat, istenházakat.

A ma géplelkű, evilági emberei eljárhatnának az „Ora et labora !" ezeréves főiskolájára az örökértékű alkotások titkainak az elsajátítására.

Dr. JÁMBORNÉ ZSÁMÁR MARGIT

* 11—13. sz. darabok fényképeit a jövő számban közöljük.

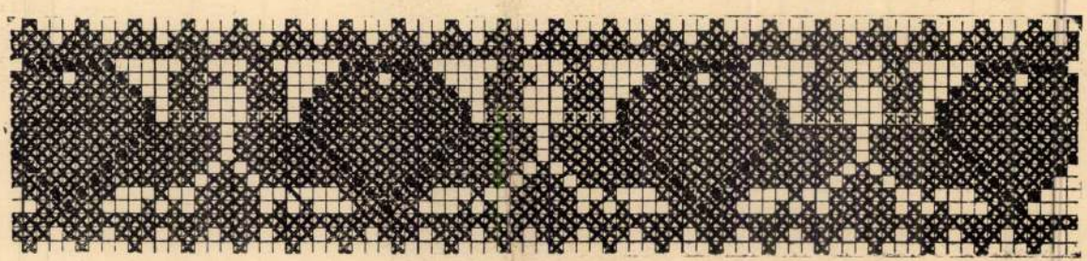

Tardi keresztszemes hímzés. U. Kerékgyártó Adrienne rajza.

HELYREIGAZÍTÁS. A mult számunk 90. és 91. oldalán közölt miseruha-felvételek aláírásai felcserélődtek. A 90. oldalon lévő fényképek magyarázó szövege a 91. oldalon lévő miseruhák fényképei alá kerültek — és megfordítva ; a 91. oldal fényképei alá tartozó szöveg a 90. oldalra került.

7.

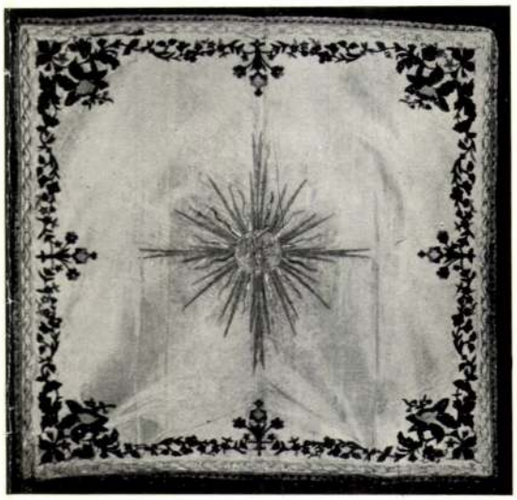

8.

9.

10.

Esztergályos Tibor felvételei.

Fent balra : XV. századból való kehelyfedő. Jobbra : Gremiale (térdtakaró). Lent balra : Gremiale. Jobbra : „Templomfelszentelési ornátus", kasula. — Oben links : Kelchdeckchen aus dem XV. Jahrhundert. Rechts : Gremiale (Knieschurz). Unten links : Gremiale. Rechts : Kirchenweih-Ornat, Casula. — Above to the left : Coverlet for chalice, from the XV. century. To the right : Gremiale (Apron covering the knees). Below to the left : Gremiale. To the right : „Church-consecrating ornate", casula.

Nagy és kis estélyi ruhák. Farnadi Ilona tervei. — Toiletten für grosse und kleine Soirée. Entwürfe von I. Farnadi. — Evening dresses. Designed by I. Farnadi.

Régi néphímzésű dombóvári férfiingek. — Männerhemden aus Dombóvár mit alter volkstümlicher Stickerei. — Men's shirts from Dombóvár with old peasant-embroidery.

Esztergályos Tibor felvételei.

5. 6.

Balra : „Magyar rokoko“ ornátus. Jobbra : Kápolnás ornátus. — Links : Ornat in „ungarischem Rococo“-Stil. Rechts : Kapellen-Ornat. — To the left : „Hungarian rococo“ ornate. To the right : Chapel ornate.

Pannonhalmi Lőrinc

bencés könyvmásoló 1447. Hogy mit másolt arra nincs adat, valószínűleg az egyházi chorushoz szükséges énekeskönyveket.

Kuncze Leo: Magyar Könyvszemle 1878. 171. l.

Csontosi János. u. o. 1879. 140. l.

Sörös Pongrác és Rezner

Tibold: A pannonhalmi főapátság története. ~~Harmadik~~ (Bpest IIIk), 1905. 350. l.

kem, hogy túl sok oxigén fogy. Az életmentőknek voltak oxigénpalackjaik, és ezek igen drágák voltak. Utánanéztem, de nem történt baleset. Hova lett az oxigén? Mindjárt tudtam. Az oxigén feldobja az embert, és az életmentők azt használták drog helyett. Szóltam az igazgatónak, hogy beszélje rá őket, ne az oxigént használják, mert túl drága. Így mentek ezek a dolgok. A park időre megnyitott, és én ott dolgoztam még két évig, de egyre jobban unatkoztam. Az már csak rutin volt. Boldogan mentem el, amikor a minisztérium újabb feladattal bízott meg.

Itt élsz már egy ideje. Kíváncsi vagyok, milyennek látszik a művészeti élet, a hazai viszonyok amerikai szemmel?

Úgy tűnik nekem, hogy egy magyar színházban többen dolgoznak, mint bárhol a világon. A világ alatt a Nyugatot értem, mert a többi kelet-európai országot nem ismerem. A művészek hozzászoktak, hogy mindent megcsinálnak nekik. Nem élesben megy a dolog, nem elég nagy a tét. Amerikában a legnagyobb színháztól a legkisebbig óriási a kockázat. A nagy színházban dollármilliók forognak kockán. Ha nem sikerül a bemutató, rossz kritikákat kap, vége mindennek. Bezárhatnak. Itt néha úgy tűnik, színésznek lenni csak egy szakma, egy állás. A nyilvánvalóan meglévő tehetség – remek színészek, rendezők – mellett nem látom a beléfektetett energiát és a gondosságot, ami a színház szeretetéből és a személyes kockázatból jön. Odaát a legkommerszebb Broadway-produkcióban is szívvel-lélekkel dolgozik mindenki. Az nem baj, hogy Pesten ilyen sok a színház. De a produkciók minősége – amibe beletartozik a világítás, a díszlet – alatta marad annak, amire ez a sok nagy tehetségű művész képes lenne. A magyar színházakban nem értenek a világításhoz. Amerikában ez 6 éves kurzus az egyetemen, és utána még 3 évig gyakornok vagy. A világosító olyan, mintha fénnyel festene. A díszletekkel is bajom van, kevés jó díszletet láttam, mintha ezt itt nem tekintenék egyenrangú művészi alkotásnak. Néha túlteng a díszlet, és túl sokat is költenek rá. Azt látom, hogy szórják a pénzt. Persze itt a pénzt az állam adja, mind a mai napig. Egész Európában így van, az állam nagy összegekkel támogatja a művészeteket.

Ezzel a véleményeddel kevés tapsot fogsz aratni.

A színházjegyek pedig túl olcsók.

Na ne!

Fel kell arra készülni, hogy a világon mindenütt a kulturális kiadásokat nyirbálják meg először, ha gazdasági nehézségek támadnak.

Ezt már ismerjük.

Nem hinném. Látom, hogy már megjelent a magánszponzorálás is. De ennek határai vannak. Amit itt látok, az a pazarlás. Ahelyett, hogy *egy* nagyszerű előadást csinálnának, csinálnak tízet – roszszul. Sok színház túl sok darabot játszik, és az előadások menet közben nem egyre jobbak, hanem egyre rosszabbak lesznek. Amerikában elképzelhetetlen, hogy egy vezető színész egyszerre hat darabban játsszék. Nyugat-Európában vannak ugyan repertoárszínházak, amelyek számos darabot tartanak műsoron, de egyetlen színész sem játszik többet 3-4 nagyobb szerepnél. Ez megöli a tehetséget, megöli bennük az érdeklődést és az érdekeltséget.

Amerikában az első nyilvános előadás és az igazi bemutató között sokszor játsszák a darabot, amíg csak olyan tökéletes nem lesz, hogy meg merik hívni a kritikusokat. A vezető lapok – The New York Times, Village Voice – kritikusainak roppant hatalma van, egy jó előadást is meg tudnak buktatni. A színház csak a közönség előtt kel életre, és előadásról előadásra változik, alakul. A produceren és a menedzseren múlik, hogy elegendő nyilvános próbát szervezzen, megnyerje a sajtót, egyáltalán, a tervezéstől a megvalósításig ott kell lennie. Itt sem a színháznál, sem a filmnél nincsenek olyan produkciós emberek, akik mindenre ügyelnek, akik öt lépéssel előre gondolkoznak. A filmnél mindent ezerszer végig kell rágni, nincs még egy olyan művészet, ahol ennyi minden előadódhat. A menedzser legnagyobb kérdése mindig az, hogy mi van, ha... Úgy kell felkészülnöd, hogy minden helyzetet meg tudj oldani. Megtörtént, hogy egy kocsmában forgattak, jó sok pénzt kellett fizetni a helyszínért, és hosszú, 12 órás forgatásról volt szó, több jelenetről, sok szereplővel. És akkor meghibásodott egy alkatrész a kamerában, le kellett állni, és másnap újrakezdeni az egészet. Ez nem történhetett volna meg, ha van egy jó menedzser. Egy szegény filmnél, ahol nincs második kamera, tudni kell, honnan lehet gyorsan kölcsönkérni egyet. Minden helyzetben találd fel magad. Ha nincs meg a csapó, és a rendező ragaszkodik hozzá, akkor ne kelljen már két órát várni, amíg kerítenek egyet.

Megteszi helyette egy erőteljes tapsolás. Nem is beszélve a „nehéz" rendezőkről, akik szeretnek rögtönözni. Biztos lehetsz benne, hogy az ilyen rendezők mögött ott áll egy nagyon profi menedzser, mert az legenda, hogy komoly felkészülés nélkül, improvizálva lehet filmet csinálni. A menedzsernek úgy kell ismernie a rendezőt, mint a tenyerét, és betűről betűre ismernie kell a forgatókönyvet. Itt nem ismerik a könyvet, el se olvassák. Sokszor ott sincsenek a forgatáson.

Hátha a rendezők nem is vennék jó néven, hogy folyton ott nyüzsög valaki, és mindenbe beleüti az orrát.

De nem erről van szó! Ne a nagy hatalmú producerekre gondolj – egyébként nem is volna szerencsés Magyarországon amerikai értelemben vett produceréket keresni –, hanem egy olyan emberre, aki a filmet szolgálja. Mindent azért tesz, hogy megkönnyítse a rendező dolgát. Itt mindig a rendező volt az isten, közben ő futkos minden után, ami a lehető legroszszabb megoldás. A nyugati rendezőknek nem kell mással foglalkozniuk, csak a rendezéssel. Ha bármi előadódik, arra ott van a produkciómenedzser.

Ez csak Amerikában működhet így, meg talán a nyugati kommerszfilm-gyártásban. Wim Wenders filmjéből, A dolgok állásából én úgy láttam, hogy nekik sem könnyebb, mint a nyomorult magyar filmeseknek. Forgatás közben elfogy a pénz, sőt a nyersanyag is, meglép a remek amerikai producerük...

Elhiszem, de ha van egy jó menedzser, ilyesmi nem fordulhat elő.

Nem lehet, hogy itt nem annyira a rendszerek, mint inkább kommersz film és művészfilm különbségéről van szó? Az egyik mint egy automatizált nagyüzem, a másik egy lepusztult kóceráj, manufaktúra, ahol mindent magadnak kell csinálnod.

Nem, nem ez számít. Sőt, minél kevesebb a pénz, annál fontosabb a jó menedzser. Felbecsülhetetlen az a veszteség, amit a hiánya okoz, nemcsak pénzben. Mert a kész produkciót el kell juttatni az emberekhez, meg kell találni a közönségét, itthon és külföldön is. A producer és produkciós menedzser nélkülözhetetlen, és ezután még inkább szükség lesz rá.

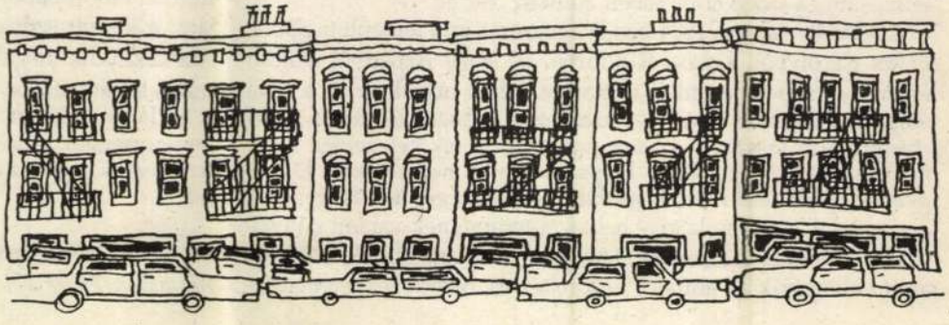

PANTELOU Csaba

HAJDU ISTVÁN

Hit, halál, szerkezet

A Pantenon csoport kiállítása a Szentendrei Képtárban

A „szegény-művészet" – az olasz származású arte povera – a dadaizmus schwittersi értelmezésének érveit rakta új rendszerbe a hatvanas–hetvenes években; szeszélyes szerkezetek mintegy önmagukat rótták össze a használhatóság peremén tengődő anyagokból, hogy anarchisztikus konstrukciójukkal különös mítoszok vagy legalábbis mítoszokra emlékeztető homályos és elharapott történetek színtereiként, kulisszáiként szolgálhassanak, a dada befelé irányultságánál tágasabb gesztussal. Egyfelől tehát az *építettség* igénye, másfelől a réges-régi, meg nem történt históriák szelleme iránti érzékenység táplálta és növelte az arte poverás gondolatot, melynek burka – híven követve a mester, Schwitters iniciatíváit, mik a *Merzbau* építése közben feküdtek föl –, tehát a poverás eszme köpenye mindig is az akart szegénységség, a másodkezűség szálaiból szövődött; magyarul és egyszerűen: többnyire hulladékból ábdálódott. Jannis *Kounellis* vagy Mario *Merz* munkái általában *szent helyekre* mutatnak egyszerű és *nemtelen* anyagok segítségével, mely utóbbiak azután – éppen a forma és az eszme közt feszülő ellentmondás erejétől – szinte megszépülnek, sőt valóban szépp[é] válnak, de legalábbis nemessé és valódivá lesznek.

A formálásnak ez a módja a hetvenes évek közepén, majd a nyolcvanasok elején Magyarországon, s mint később kiderült, Erdélyben is (a materiális és egzisztenciális körülmények okán egyáltalán nem meglepő módon) tökéletesen érthető, értelmezhető és alkalmazható lett. A *povera* előbb ironikusan óvakodott az *arte* felé, majd némiképpen patetikusabbá lett, végül egészen áhítatossá és monumentálissá vált, éppen az erdélyiek interpretációjában.

Ott és az ő számukra – úgy látszik – ez a szemléletmód tűnt a legalkalmasabbnak arra, hogy a körülmények hatalmát megtörhessék, még ha az igénytelenségig egyszerű eszközök segítségével is; a szabad, dadás-poverás anyaghasználat teremtett lehetőséget, hogy tradicionálisak, olykor majdnem folklorikusak maradhassanak az avantgárdhoz közeledve is, s hogy azt csinálhassanak, amit akarnak, miután alkalmazkodni nem hagyták őket.

A legendássá vált *Marosvásárhelyi Műhely* éppúgy „regionalizálta" az arte poverát, az akcionizmust vagy a concept artot, mint ahogy néhány száz évvel korábban a gótikával tették például a kelet-közép-európai mesterek. Csak az „ideológiai" tartalom, az érzelem és a filozófia iránti igény erősebb és másabb ma az eredetinél, s túlságosan is áttelítődik vele a szerkezet, amire persze ilyen mértékig annak idején soha sem volt szükség. Ettől viszont mássá és autonómmá lesz a mozdulat: szélesebb és patetikusabb, a szó jó értelmében, mint az eredeti.

A MAMÜ három, 1984-ben Magyarországra települt tagjából, *Elekes* Károlyból, *Krizbai* Sándorból és *Nagy* Árpádból alakult *Pantenon* csoport munkái is pontos képet adnak erről a fajta vágyról. Elekes és Krizbai a szerkezet, a feszes és mégis anarchisztikusan kiszámíthatatlan konstrukció elkötelezettjei. Krizbai csak utal a valóságos helyszínekre és helyzetekre, Elekes gyakran pontosan rájuk is mutat talált és megépített tárgyaival, a szemlélet azonban közös: helyeket teremtenek valami pátosszal teli esemény számára. (Azonnal meg is csuklik a dolog, amint elhagyják az áhítatot és a rejtélyes, megnevezhetetlen tereket: a közösen szerkesztett fa tv-kamera tükörbe nézve sem bír túlemelkedni egyfajta önironikus karikatúra szintjén.)

Nagy Árpád képei másfajta, egyszerre spirituális és érzéki-konkrét helyeket rögzítenek. Hatalmas, hússzínű viaszkezei a kegyképek, ikonok kanonizált tartásába merevednek, s antikeleties drótornamentikával stigmatizálódnak. Krizbai faácso-

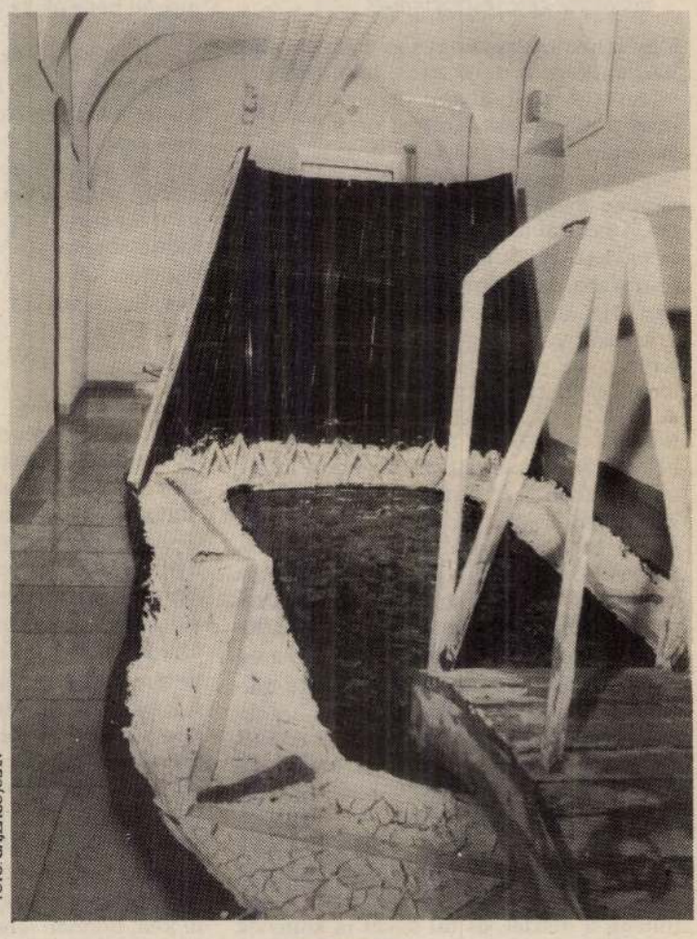

FOTÓ: GÁJZÁGÓ JÓLÁN

Nárcisz kertje
Közös mű (Elekes Károly–Krizbai Sándor–Nagy Árpád)

latba foglalt tereiben kicsiny, koporsószerű üvegdobozokban mintha halott bábok heverésznének, Elekes talált ornamentikájára, a kopott szőnyegre (vér)vörös, ám reszketeg konstrukció szerkesztődik megalvadhatatlanul, Nagy Árpád hideg tenyerei már a föltámadásba belepusztult test merevségét hordozzák.

Halál mindenütt, szegényesen és emelkedetten. Pátosszal és komolysággal, s hozzá illően, szenvtelenül. A povera érdektelenné válik, csak az arte mutatkozik meg, mérhetetlen fájdalommal.

(A Pantenon csoport kiállítása június 14-ig látható a Szentendrei Képtárban, Fő tér 2–4.)

Pannonhalma kincsei

Házi oltár a XVII. századból. (Barokk)

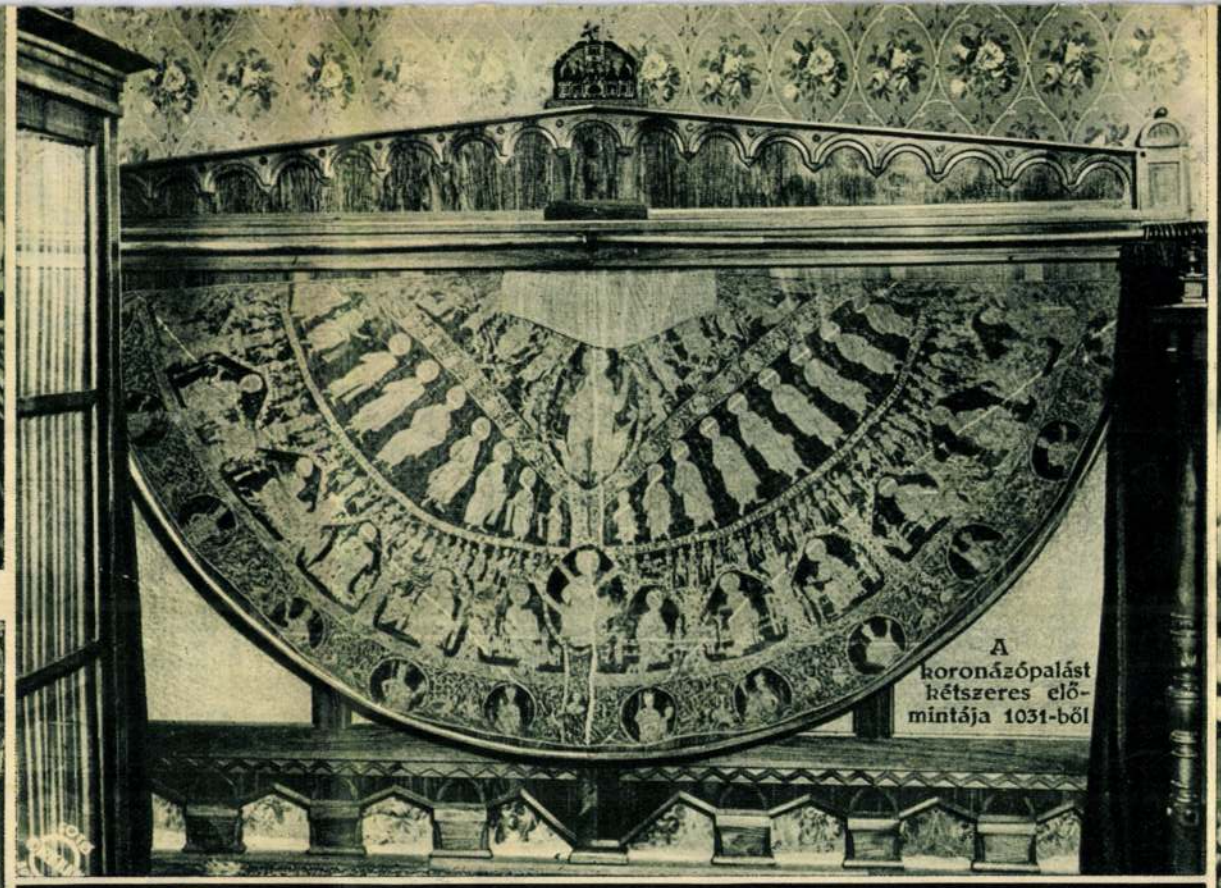

A koronázópalást hétszeres előmintája 1031-ből

A székesegyház alsó temploma

Ereklyetartó a XVI. századból, késői renaissance, zománcos, arany női szobrocskákkal

A székesegyház díszkapuja (porta speciosa)

Könyvtár-részlet

A gótikus Mátyás-kehely 1482-ből

A pannonhalmi főapátság alapító-levele (1001)

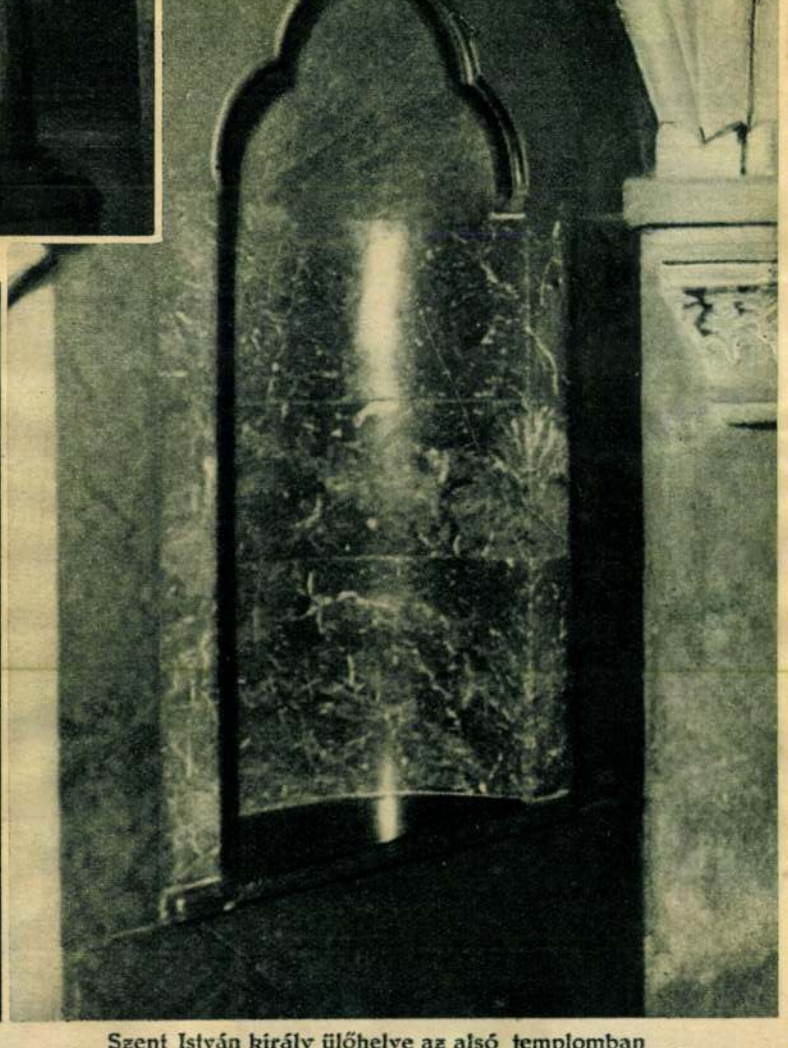

Szent István király ülőhelye az alsó templomban (Foto Orelly)

Egy szép tavaszi modell: homokszínű angora-szövet ruha és kepp, szilvakék övvel és villámzárral

Füst-kék színű sportkabátka, hosszuszőrű angorából. A kristályüveg gombokban apró kék és rózsaszínű virágok

a divat

Hász István tábori püspök az diákok táncestélyén

Selmeczy Neci az Öreg Bencés-diákok táncestélyén

Lolia Zink, aki Zárából jött Pestre farsangolni

Majunke Zsuzsi a Bencés-bálon

Duda Ilona a Szociális Missziótársulat táncestélyén

Az Öreg Bencés-diákok táncestélyének nyitó-párjai

1938

mely az «állam» szótól az «arany» szóig majdnem kétezer kisebb-nagyobb czikket tartalmaz. E füzethez négy külön melléklet van csatolva, s ára 30 kr; megjelenik kéthetenként.

Naptárak. A Légrády-testvérek kiadásában két kemény kötésü, ugynevezett zseb-naptár jelent meg. Mind a kettő a régi naptárak közül való.

Egyik: *Jegyzék napló*, ügyvédek, közjegyzők, birák és birósági végrehajtók számára; 28-ik évfolyam, szerkeszti dr. Kenedi Géza. Bélyeg és illetékszabási, kamatszámítási táblázatok, a kir. táblák, járásbiróságok, ügyvédi kamarák, ügyvédek névjegyzéke, stb. vannak benne, az év minden napjára jegyzeteknek való helyekkel. Ára 1frt 40 kr. A másik *tanítók zsebnaptára*, 17-dik évfolyam. Most is György Aladár szerkesztette, közölvén benne a kisdedóvásról szóló törvényczikket, s egyéb a tanügyre vonatkozó tudvalókat, iskolai, hatósági, tanfelügyelői czimtárt, stb. Ezt is jegyzéklapok egészítik ki, ára 1 frt 20 kr.

Uj zeneművek. Két kedvelt zenedarabot adott ki újabban a *Nádor és Bárdi* zenemű kiadó czég zenekarra átírva. Az egyik, a «Feneleányok» spanyol indulója, már második kiadásban jelenik meg, s ára a zenekarok részére szóló partiturának 1 frt. A másik a Linka Camillo által szerzett «Budapester Madl'n» czimű keringő. Ennek ára ugyancsak zenekarra 1 frt 50 kr. *Schunda W. József* m. kir. udv. hangszergyáros kiadásában s *Allaga* Géza szerkesztésében új czimbalom-folyóirat indult meg. Czime «A czimbalom családi körben» Előfizetési árai: Egész évre (12 nagyobb havifüzet) 6 frt. Negyedévre (3 nagyobb havifüzet) 1 frt 50 kr. Egyes füzetek 60 krajczárjával kaphatók. Megrendelhető a kiadónál, Budapest magyar-utcza 26.

Bertha Sándor Párisban élő jeles zeneszerző hazánkfiától közelebb ismét pár zenemü jelent meg. Az egyik, «La plainte,» (A panasz.) Lucien Pate költeményének megzenésítése, Detrois Alice kisasszonynak van ajánlva. Ára 1 frt. 50 kr. Durdilly V. előkelő párisi zenemü kiadóczég adta ki. A másik zenemű czime «Hongroise;» szintén zongorára van irva s a «La Mode Style» czimű párisi hetilap egyik közelebbi számában jelent meg.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tudományos akadémia nyelv- és széptudományi osztálya nov. 3-iki ülésében *Simonyi* Zsigmond az igeidők használatáról értekezett. Röviden kifejtette, hogy a mai nyelv nem térhet vissza az igealakoknak régi használatához, a melyet Hunfalvy és Szarvas alapítottak meg a nyelvemlékek alapján. Azután tüzetesen tárgyalja az *irand* alakot, mert ennek értékét nézete szerint hibásan határozták meg a régi nyelvemlékekből. Kimutatja számos idézettel, hogy az nem a jövőben befejezett cselekvést jelent (vagyis futurum exactumot), a mint tévesen hitték, hanem általában a beálló cselekvés alakja volt é egyértelmü az irandó (irandó vagyok) és írni fog alakokkal. Hunfalvy Pál rövid megjegyzése után *Budenz* József az ugor és szamojéd névragozásról értekezett.

A magyar néprajzi társaság a mult szombaton ülést tartott *Hunfalvy* Pál elnöklete alatt.

Az első felolvasó *Herman* Ottóné volt, ki igen mulattató és néprajzi szempontból is érdekes felolvasást tartott «A harangok szaváról.» Összeállította azokat a mondásokat, melyekkel a nép az ország különböző vidékein és külföldön a harangszót utánozza, pl. «uri bunda — uri bunda» a nagy harangra, «apró gombok — apró gombok» a második harangra, «a milyen — olyan» a kis harangra és «ringy — rongy» a csengettyüre stb. A nagy számu hallgatóság zajosan megtapsolta a fölolvasást. Utána *Hermann* Antal «A néprajznak a milleniumi kiállításon való méltó képviseltetéséről» értekezett, amaz óhajt fejezve ki, hogy akkor az igazi magyar népéletet mutassák be, ne holmi franczia pezsgős mulatságokat, hitelvesztett népünnepeket, stb. rendezzenek. Dr. *Alexics* György a legtöbb európai népnél meglevő népmesét adta elő a számokról. Az ördög kisérti az embert és sorra kérdi tőle, hogy mi az egy, mi a kettő, stb., egész a tizenháromas számig. Ha a kérdezett nem tud a számokra felelni: az ördög alattvalója lesz. Az isten azonban, mint koldus elmegy az emberhez s megfelel az ördög kérdéseire. Még dr. *Katona* Lajos említette fel a számok meséjének több czigány és egy franczia változatát. Ezután a választmány tartott ülést.

MI UJSÁG?

A «Vasárnapi Ujság» mai száma, a legközelebb történt egyháznagyi kinevezésekre való tekintettel, *három egész íven* jelenik meg, számos illusztrációjával a közleményeknek, melyek az illető egyházfejedelmekre s működésük eddigi terére vonatkoznak. Igy az első ív *Vaszary* Kolosról, az imént kinevezett esztergomi érsekről és Magyarország herczegprimásáról s eddigi székhelyéről: Pannonhalmáról tartalmaz több közleményt illusztrációkkal; a második *Császka* György új kalocsai érsekre s volt szepesi püspökre vonatkozólag ad közleményeket és képeket, míg a harmadik ív részben Pannonhalmára vonatkozó közleményeket és illusztrációkat mutat be. Képeink nagyobb részt eredeti fölvételek nyomán, s kiküldött saját rajzolóinknak Háry Gyulának és Dörre Tivadarnak a helyszinén eszközölt fölvételei után készültek. Vaszary Kolos herczegprimás és Császka György érsek arczképeinek rajzait *Cserna* Károly festőművész munkatársunk *Kozmata* F. újabb fényképei fölhasználásával készítette. Pannonhalmi rajzaink közül kettő (a könyvtár és főbejárat) *Erdélyi* M. fölvétele után készült.

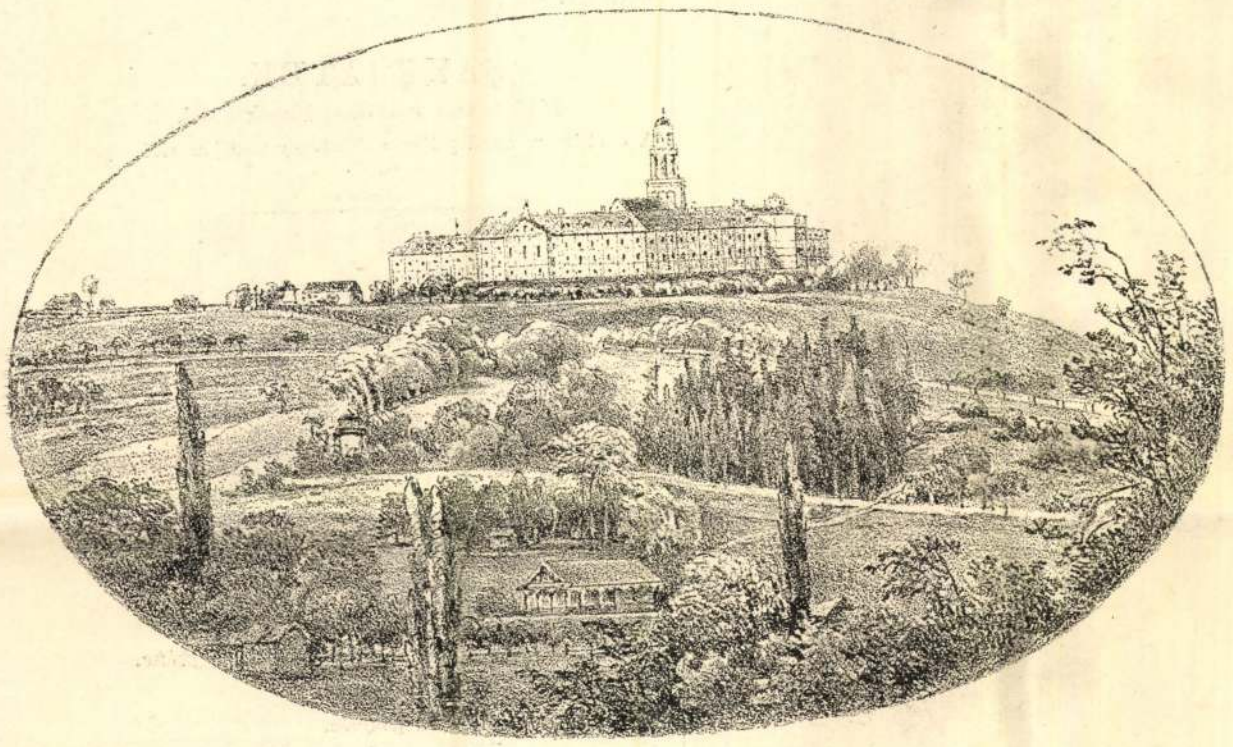

A PANNONHALMI FŐMONOSTOR ÉJSZAKRÓL NÉZVE.

Az uj érsekek Bécsben. *Császka* György kalocsai érsek szerdán délben Budapestről Bécsbe érkezett. Este Pannonhalmáról megérkezett Vaszary Kolos herczegprimás is. A herczegprimást a pályaudvaron várták Winter Ágost, a Pázmáneum alkormányzója és Hettyei spirituális. A herczegprimás Winter kormányzó társaságában a pázmáneum épületébe hajtatott, melynek kapujában Bergmann József dr. tanulmányi felügyelővel az intézet növendékei fogadták a primást zajos éljenzéssel. A primás meleg szavakkal köszönte meg a szives fogadást. Az új herczegprimást, nemsokára megérkezése után, meglátogatta Császka érsek s hosszabb időt töltött nála. Másnap délután egy órakor külön kihallgatáson fogadta Vasszary herczegprimást a király. A herczegprimás meglátogatta *Galimberti* nunciust és *Szögyény* minisztert, és maga is több látogatót fogadott, ezek közt *Kautz* Gyulát és Cziráky gróf udvari tanácsost. Este hét órakor Galimberti érsek, pápai nunczius diszebédet adott, melyen részt vettek *Gruscha* dr. bécsi biboros érsek, *Kálnoky* gróf külügyminiszter és *Szögyény-Marich* miniszter. Vaszary Kolos herczegprimás és Császka kalocsai érsek «canonicus processusa» csütörtökön délelőtt 11 órakor ment végbe Galimberti pápai nunczius előtt. Vaszary herczegprimás a pannonhalmi főapátság vezetését már átadta Halbik perjelnek.

A nemzeti muzeum igazgatósága az ornithologiai kongresszus alkalmával megigérte *Sharpe* angol tudósnak, hogy az angol muzeumnak egy, a magyarországi madárvilágból összeállitott gyüjteményt fog ajándékozni, melynek viszonzásául az angol muzeum nekünk nehány ritkaságot küld. A gyüjtött madarak nagy része már megérkezett és körülbelől 1000 darabból áll. Igen szép és érdekes a fogarasi gyüjtemény; ebben oly példányok is vannak, melyeket megtartanak a nemzeti muzeum számára, nevezetesen egy seregély-csoportozatot. A muzeum igazgatósága 60 frton megszerezte azt a *fehér hollót*, melyért tulajdonosa eredetileg oly magas árt szabott, hogy azt a muzeum igazgatósága nem volt hajlandó megadni.

A Württemberg-huszárok 1848/9-iki története ügyében még a következő levelet vettük: «T. szerkesztő úr! Becses lapjának nov. 1-én megjelent számában közzétett levelemre vonatkozó megjegyzés ama részét, hogy az 5-ik számu huszárezred nem Vilmos, hanem szárd király, később gr. Radeczky tábornagy nevét viselte valónak elismerem és tudom, hogy eme huszárezred 48—49 években Olaszországban állomásozott. Nem is volt nékem czélom a Radeczky huszárezred felől bármit is írni, hanem igen is a Galicziában Tarnopol és környékén állomásozott Vilmos porosz király nevét viselő huszárezredről és csakis az ezred számát tévesztettem el, mert hát levelem tartalmát csak emlékezetem után irtam, akkor pedig könnyen megesik, hogy valamely ezred számát — majdnem 44 év eltelte után, — könnyen elirja az ember. Ama részére az észrevételnek, hogy az ezred többi része is a 2-ik század módjára szökött volna meg, fentartva korábbi állításomat, megjegyezni kivánom, hogy erre nézve Horváth Mihálynak az észrevételben idézett munkája csak azzal szemben képezhet kényszerü bizonyitékot, a ki állításait nem személyes tapasztalat alapján teszi. Horváth Mihály történetiró levén, figyelmét kevésbbé az egyes hadcsapatok ténykedéseire, mint inkább a korszak történelmének hü megirására fordította, mit igazol azon körülmény is, hogy Horváth Mihálynak az ezred hazajövetelére vonatkozó állításai Gelich Rikhard «A szabadságharcz története» czimű munkájában teljes czáfolatot nyertek. Már pedig ha tisztán katonai dolgokról van szó, Gelich munkájának több hitel adható, mert Gelich a szabadságharcz egész ideje alatt a központi hadműveleti irodában működvén, mint kiválóan képzett katonának elég módja volt tudomását — különösen katonai dolgokban — közvetlen tapasztalataiból meríteni és idézett munkájában közlött hadügyminiszteri rendeletek állításait igazolják is. — *Egy 48—49-iki Württemberg-huszár.*»

A halottak emlékét kegyelettel ülte meg a főváros közönsége. A temetők felé fordult e napon az érdeklődés, a sírokat fölékesitették s egész napon át tömérdek ember járt-kelt a máskor néptelen utakon. A temető kultusza évről-évre fejlődik s ma már igazi művészetet fejtenek ki a sírok diszítésében. Ezen kivül vagyont érő virágokat és koszorukat vittek ki az örök nyugalom helyére. A kerepesi-uti temető, hol annyi jelesünk pihen, igazán nagyszerü látványt nyujtott. A hideg, borongós idő daczára nehéz virágillat töltötte meg a levegőt s a főbb utakon csak úgy tolongott a közönség. Nevezetesebb halottaink sírjai szépen fel voltak ékesítve. *Deák* Ferencz mauzoleumának ormáról csokorba kötött gyászfátyol lengett alá s belseje délszaki növényekkel volt megrakva, melyeknek haragos zöldje érdekes ellentétet képezett a remek szarkofág fehér márványával. A mauzoleumot folyton tömérdek érdeklődő nézte. A szarkofágot különben az idén keresztbe fordították az ajtóhoz, úgy hogy most kitünően látható a «haza bölcsé»-nek alakja a reáhajló búsuló Nemtővel. A mauzoleumot a főváros diszíttette fel, épen ugy, mint gróf *Batthyány* Lajos mauzoleumát, melynek homlokzatát fekete posztó födte, a tető párkányzatán ezernyi mécs égett s a lépcsőfeljáratoknál pedig hatalmas kandeláberekben lobogott a

tüz egész nap. De nem feledkezett meg a kegyelet többi nagyjainkról sem. *Arany* János, *Trefort* Ágost és többi jelesünk sírja is virágoktól volt ékes. A *Henneberg* altábornagy gyönyörü síremlékét cziprusfák övezték s a sír előtt két honvédhuszár állt díszőrséget.

A tudomány és a műegyetemi ifjuság az idén is megtartotta temetői gyászünnepélyét. Az *egyetemi hallgatók Forinyák* Géza, *Woroniecky* Miczizláv, gr. *Batthyány* Lajos, a vértanuk, *Deák* Ferencz, *Csányi* László, *Vörösmarty* Mihály, *Kisfaludy* Károly és *Czuczor* Gergely, s a *műegyetemi polgárok Woroniecky* Miczizláv, *Wagner* László, a vértanuk, *Deák* Ferencz, *Trefort* Ágost, *Stoczek* József, gr. *Batthyány* Lajos, továbbá *Hunyady* Jenő, *Pilch* Ágost, *Vész* Ármin és *Horváth* Ignácz műegyetemi tanárok sírjára helyeztek koszorut, emlékbeszédek kiséretében. Az *állatorvosi akadémia* ifjusága dr. *Azary* Ákos tanár és *Zlamál* Vilmos sírját, a *budai paedagogium* ifjusága *Virág* Benedek, *Döbrentey* Gábor és *Hunfalvy* János, a II. ker. *kereskedelmi iskola hallgatósága Verseghy* Ferencz sirját, a *budapesti lengyel egylet Woroniecky*, a *kath. legény egylet Szabóky* Adolf, a *szinészeti gyakorló iskola* növendékei *Molnár* György, a Tancsics-bizottság *Táncsics* Mihály sírját, s a munkások *Ihrlinger* Antal és *Essl* András munkásvezérek sirjait koszorúzták meg. A Kisfaludy-társaság díszes babérkoszorut helyeztetett a *Kisfaludy* Károly sírjára. A budai temetőben igen szépen voltak feldiszítve a honvédsírok, melyekre koszorút küldött az orsz. honvédegylet is. Sokan rándultak ki a *kőbányai új temetőbe*, a hová a most megnyilt köztemetői vasut szállította a közönséget. A tolongás a vasutnál oly nagy volt, hogy valóságos szerencse, hogy komolyabb baj nem történt.

Az új *köztemetői gőzvasút* hosszú vajudás után készült el s a miniszterium nem akarta megengedni a megnyitást mindaddig, mig a halottszállítás ügye rendezve nincs. Viszont a főváros ezt a gyakorlati élet követelményeitől tette függővé. Végre is engedni kellett a közönség óhajtásának s megnyilt a vasut egyelőre a személyszállításra. A vasuton egy félóra alatt ki lehet jutni az egy mérföldnél meszszebb eső új temetőbe, hova eddig csak rozoga omnibuszok közlekedtek. A közönség örömmel fogadta e vasut megnyitását. Az új vasút a népszinház-utczán megy keresztül s a Rókuskórháztól számítva, a hol kiinduló állomása van, a népszinház az első megállóhely. Igy a népszinház jelenleg három különféle vasut közé van ékelve, közvetlen mellette vezet el a villamosvasut, a lóvasut és a köztemetői gőzvasút.

* **Vilmos német császár** szeszélye, hogy szakállt növesztett, nagyban megkárosította a berlini fényképárusokat, mert most már senki sem vesz oly fényképeket, melyeken a császár csak bajuszszal, szakáll nélkül látható.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

	egész évre	félévre	negyedévre
A Vasárnapi Ujság --- ---	frt 8.—	frt 4.—	frt 2.—
A Világkrónikával együtt	« 10.—	« 5.—	» 2.50
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok ---	« 12.—	« 6.—	« 3.—
A Világkrónikával együtt	« 14.—	« 7.—	« 3.50
Csupán a Politikai Ujdonságok	« 6.—	« 3.—	« 1.50
A Világkrónikával együtt	« 8.—	» 4.—	« 2.—

HALÁLOZÁSOK.

Mudrony Pál, ismert közgazdasági iró, Mudrony Soma országos képviselő testvéröcscse, 48 éves korában, Budapesten meghalt. Épen anyja sírját akarta meglátogatni, midőn hirtelen rosszúl lett, s pár percz mulva szívszélhüdésben meghalt. Mudrony 1843-ban született Késmárkom. Egyetemi tanulmányai befejeztével a hirlapirói pályára lépett és itt kizárólag a közgazdasági szakmának szentelte magát. Már a 70-es évek legelején rovatvezetője volt a «Hon» közgazdasági részének. Hirlapirói működése mellett ráért könyveket, figyelemreméltó közgazdasági tanulmányokat irni s a gyakorlati életben is odahatni, hogy a szövetkezeti eszmék terjedjenek és megvalósuljanak. Mikor a «Hon» és «Ellenőr» egybeolvadásával a «Nemzet» keletkezett, Mudrony Pál megvált a hirlapirói pályától és a miniszterelnökség sajtó-osztályába lépett be, a hol utolsó órájáig tevékeny, szorgalmas munkálkodást fejtett ki.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Kaszay Zsigmond, nyugalmazott kuriai biró, Szirákon; férje volt Markovics Ilka asszonynak, a nemzeti szinház egykor ünnepelt művésznőjének. — Soó Károly, Udvarhelymegye udvarhelyi járásának főszolgabirája, életének 51 évében, Bethlenfalván. — Gróf Wartensleben, Károly, élete 50-ik évében, Domoszlón. Szentpáli Károly, nyugalmazott törvényszéki albiró, élete 49-ik évében, Aranyos Rákoson. — Pertl István, földbirtokos, 69 éves korában, Miháliban. — Schwarcz Dávid, kereskedő, 86 éves, Sátoralja-Ujhelyen. — Renz János, közalapítványi ellenőr, S.-Vásárhelytt, élete 49-ik évében. — Szlávy Antal, a fővárosi árvaszék nyugalmazott jegyzője, 38 éves, Budapesten. — Dr. Kiss Miksa, járásorvos, megyebizottsági tag, 40 éves korában, Bogsánban. — *Zilahi és diósdi* Sebes Ferencz, Szilágyvármegye bizottsági tagja, 76 éves, Sz.-Paniton. — Nyirák Sándor, alesperes-plébános, kerületi tanfelügyelő és szentszéki ülnök, 50 éves, Ettyeken. — Dr. Pilaszanovits Mátyás, Bácsmegye tiszti alügyésze, Zomborban. — Bignio Henrik, miniszteri tisztviselő, 1848—49-iki honvédfőhadnagy, 64 éves, Ujpesten. — Lutter Gyula, Lutter János főgimnáziumi igazgató fia, Budapesten.

Özv. Thury Györgyné, szül. Csabay Katalin, Belényesen, élete 62-ik évében. — Szénássy Andrásné, szül. Sebestyén Róza, Somkereken. (Az elhunyt anyósa volt Jakab Ödön dévai főreáliskolai tanárnak, az ismert nevü irónak.) — Özv. Fogarasi Mária, *104 éves korában* Alsó-Tömösön. — Kluckyné szül. Ris Aranka, 80 éves, Sövényházán. — Schack Anikó, Dr. Schack Béla pozsonyi tanár leánya, Pozsonyban.

A TURF SZÉLHÁMOSAI.

Busby.

Coates

A közelébb lefolyt őszi lóversenyek alkalmával a turf terén oly botrányos dolgok derültek ki, melyek a nemes sport-ügynek roppant károkat okoztak s a fogadó közönség zsebét nem egyszer ürítették ki. Sikerült azonban a Magyar lovaregyletnek és az osztrák Jockey-Klubnak a már alattomban rég működő szélhámos konzorcziumot elvégre szétrobbantani, leálczázva pár jockey képében a főczinkosokat, kik kötelességükről megfeledkezve, a versenyszabályokba ütköző cselekményt követtek el, mikor — a fogadás nekik tiltva lévén, — ismerőseik közvetítése mellett derűre-borúra fogadtak. Noha a gyakori «meglepetés»-ek a gyepen az idén nagyon szembeszökők voltak, azt nem lehetett rájok bizonyítani, hogy a lovak esélyeire befolyással lettek volna, habár több gyanus körülmény merült is föl arra nézve, hogy talán a szerencse kerekének forgását ők intézték volna. Nem tehetett tehát a két Jockey-Klub igazgatósága egyebet, mint azt, hogy a két főczinkost, *T. Busby-t* és *R. Coates-t* a lovaglástól a felügyelete alatt levő valamennyi versenytéren eltiltotta. Ez példás büntetés, ha tudjuk, hogy Európa valamennyi Jockey-Klubja kizárja versenytereiről a bárhol megbélyegzett s a lovaglástól eltiltott jockeyket.

Eme két jockey, — kiket képben is bemutatunk — különben már a jövő évben készült a turf teréről visszavonulni. Az egyik, T. Busby, már birtokot is vett, melyen idomitó-intézetet akart berendezni; a másik pedig a nyáron beszélte ismerőseinek ama szándékát, hogy Newmarketbe vonul vissza, hol pompás vendéglőt rendez be magának.

Ha a jockeyk oly silányan volnának jutalmazva, hogy életfentartásuk végett mellékkeresetre szorulnának, még nem lehetne csudálkozni szélhámosságuk fölött; de ők oly gazdag jutalomban részesülnek, hogy egy miniszternek a fizetésével nem cserélnék el a jövedelmüket. Egy-egy hirre kapott jockeynek a jövedelme nálunk is 20—25,000 frtra rúg, melyből rövid idő alatt szép tőkét gyüjthet.

A «Magyar Lovaregylet» és a bécsi «Jockey-Klub» igazgatóságai szigorú vizsgálatot tartottak a szélhámosság kiderítésén, s midőn az illető jockeykat kitiltották a turf paradicsomából, házi úri jogukat használva kiutasítottak úgy a bécsi, mint a budapesti versenypályáról több oly egyént is, a kiket a nyert tapasztalatok nyomán, a felügyeletök alatt levő versenypályákról száműzni üdvösnek láttak.

Szerkesztői mondanivalók.

Csak járom. Nehézkesen indul, csak a 6-ik versszaktól kezdve válik hangulatosabbá; az enyészet szomorú melankholiáját szépen tolmácsoló s Lamartinera emlékeztető pár strófa elárulja a hivatott tehetséget, a befejező két sor azonban nemcsak hogy nem szép, hanem még nyelvtanilag is hibás. A *Beteg szivem* és *Szerelemről régi dalhang* czimü kis költemények elég csinosak, de nagyobb költői becscsel nem birnak.

Győrvidéki. Köszönettel vettük, s további közleményeit szivesen vennők.

SAKKJÁTÉK.

1689. számu feladvány. Planck C.-tól.

A «Baltimore Sunday News» feladvány tornáján első díjat nyert.

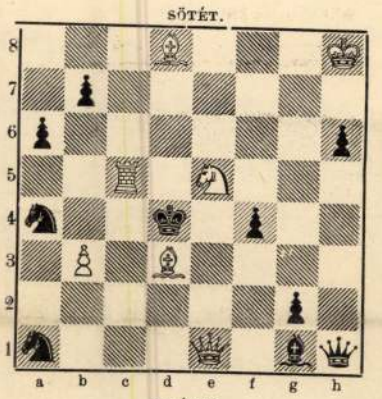

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1682. számu feladvány megfejtése.

Ros J. A.-tól.

Megfejtés.

Világos	*b.*	*Sötét*
1. Bh2—c2 ---	--- ---	Ke6—d6:
2. Kf4—f5 ---	--- ---	Kd6—e7
3. Fa5—b4 +	--- ---	Ke7—e8
4. Bc2—c8 mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. Andorfi S. — Kovács J. — *Kecskeméten:* Balogh Dienes. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 42-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Tetemre hivás.*

HETI-NAPTAR, november hó.

Nap	*Katholikus és protestáns*		*Görög-Orosz*	*Izraelita*
8 V.	**D 25 B.-A. olt.**	**D 24** Gottfried	27 **F.** Nesztor vt.	7
9 H.	Tivadar vt.	Tivadar vt.	28 Terencz vt.	8 Sch. b.
10 K.	Ábel, András vt.	Lutter Márton	29 Anaszt. sz.v.	9
11 S.	Márton pk.	Márton	30 Zenób s Zen.	10
12 C.	Jozafát pk.	Jónás	31 Epimak vt.	11 Cham.
13 P.	Koszt. Szaniszló	Homobón	**1. Nov.** K. és D.	12
14 S.	Jukund pk.	Jukund	2 Aczindin s t.	**13 S. L.-L.**

Holdváltozás. ☽ Első negyed 9-én 10 óra 2 pk. d. e.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Selyem-grenadine, fekete és színes (esti világításhoz is minden színben) **95 kr.** egész frt 9.25 méterenkint (18 minőségben) — szállít ruhánként vitel- és vámdij-mentesen **Henneberg G.** (csász. és kir. udv. szállító) gyári raktára, **Zürichben.** Minták postafordultával. — **Levelekre Svájczba 10 kr.-os levélbélyeg ragasztandó.**

vetődtek, hol csak a szeretetnek és jóságnak kellene uralkodni. Eme szeretetnek és atyai jóságnak eszméjét a legtökéletesebben Vaszary testesítette meg, a ki 6 évi kormánya alatt megmutatta, hogyan lehet valamely testületet szeretettel, atyai jósággal, mégis bölcsen és tapintatosan kormányozni. Ő a megtestesült szeretet és jóság apostola; neve felejthetetlen lesz a szerzet évkönyveiben, mert érecnél maradandóbb emléket állított nevének és dicső szellemének: a szerető atya emlékét a rendtagok szivében.

Győrvidéki.

VASZARY KOLOS — PANNONHALMÁRÓL.

Vaszary Kolosnak, az új herczegprimásnak, egy régibb dolgozatából közlünk itt nehány részletet, hogy az ország első főpapjává lett nagytudományú szerzetest történetírói minőségében is bemutassuk.

Vaszary Pannonhalmának, a magyarországi kereszténység e bölcsőjének, a polgáriasodás ez első veteményes kertjének történetét nagy szeretettel s a kútfőknek alapos ismeretével irta meg.

«Pannonhalma, — irja mindjárt a bevezetésben, — látta a szép haza gyönyörű téreire körültekinteni Árpádot, a honfoglalót; e kolostor falai közt sokszor üdvözölte szűz fiával Istvánt, a honalapitót, tanácskozni hallotta az élet szentségét hősiséggel párositani tudó Lászlót, ormain tisztelte Kálmánt, a bölcs törvényhozót.

«Pannonhalma nem Pannonia tartománytól, hanem a halom tövében elterülő Pannonia városról vette nevét. Már a római uralom alatt elhiresült az által, hogy Szent-Márton, római vitéz ezredes fia, később turoni püspök a Pannonhalma tövében létezett Sabaria nevű helységben született.

«Történeti multunkban a honfoglalás idejében kezd szerepelni. Árpád vezér nemeseivel fölmenvén Szent-Márton hegyére, midőn gyönyörű változatosságban látta a vidéket, melyet a két év előtt még hazátlanul bolygott nép az ő vezérlete alatt szerzett, szive eltelt magas örömmel, magas érzelmekkel.

«Bár a honfoglalás nagy műve befejezve; bár a vérrel szerzett haza tágas térei untig elegendők a nemzet befogadására, eltartására: a harczi zaj nem némul el, külföldre tör a nyugtalan nemzet s évtizedeken át űzi kalandos hadjáratait, melyeket csak akkor szüntet meg, midőn anyagi veszteségével életereje is majd kimerül; midőn a győzhetetlenség varázshitének letünte után méltán attól tarthat, hogy ép úgy, mint törzsrokonai, a hunok és avarok, Európa visszatorló boszújának esnék áldozatul! E veszélyben egyedüli mentő eszköze: a kereszténység fölvétele. Géza erősen ragadja meg e mentőszert s Pannonhalmán, hol egy századdal előbb, 896-ban, az ősök csatabárdjai villongtak a honfoglalásért, — 996-ban a szent kereszt jelvényét tűzi ki a hon megtartásáért! In hoc signo!

«A hármas halom egyikén monostort kezd építtetni Szent-Benedek szerzeteseinek számára, kik a kereszténységet terjeszszék. István végzi be az atyja által megkezdett munkát, s a monostor ünnepélyes alapitványlevelét 1001-dik évben adja ki.

«A javakkal gazdagon ellátott kolostor első lakói külföldről jött benczések voltak; gyakori és kedves tartózkodási helye volt ez a szent királynak, ki a monostor egyházának értékes kereszteket, kelyheket, edényeket, ruhákat adományoz.

«A pannonhalmi *felső iskola* első volt a hazában, mely az István király kegye és figyelmének tárgya volt. E tanoda már István korában nemcsak ügyes *magyar hitszónokokat*, hanem irókat is nevelt. E monostorból és ennek felső tanodájából kerültek ki hazánk szent életű első püspökei: Anasztáz, Asztrik, Sebestyén, Mór, Gellért és mások.

«Az iparnak és kereskedelemnek első székhelyei szintén Pannonhalma és a többi Benedek-rendi apátságok valának. Pannonhalmán már a kolostor épitésének ideje alatt valának: fazekasok, molnárok, ácsok, timárok, sütők, kovácsok, csizmadiák, asztalosok, ötvösök, kerékgyártók, üvegesek, stb., kik, valamint a földmüvelők, kik áruczikkeiket a kolostor és templom közelében, — hová ünnepnapokon nagy néptömeg gyült össze, — cserélték ki vagy adták el, s igy megvetették alapját a vásároknak (vásárnapok).

«A történelem okmányai tanusitják, hogy a

Pannonhalma 1664-ben.

benedekiek alapitója: Szent-Benedek, szerzete tagjait az ima, tudomány és földmüvelés ápolásán kivül a gyógyászattal való foglalkozásra is kötelezi. S hogy a magyarországi benedekiek már Sz. István korában gyógyászattal foglalkoztak, kitünik a pécsváradi apátság ajánló-leveléből,

«A vallás és tudomány ez apostolai közül többeket a kormánytanácsba is meghivott István királyunk; valamint felhatalmazta őket a birtokaikon lakók fölött — halálos itéletek kivételével — bármi végzések hozatalára!

«1044-ben, a ménfői csata után, a kolostor, részint az erre visszavonuló magyaroktól, részint az előnyomuló németektől sokat szenvedett. De még többet 1047-ben, a pogányságot visszaállitani akaró Vathától és társaitól, kik a szerzeteseket legyilkolták, a kolostort feldúlták. Az életbenmaradt apát összegyüjtve azon társait, kiknek éltüket megmenteni sikerült, azokat hevenyészett kunyhókban helyezte el. Utóbb fölépült a lerontott kolostor is, s hasonló támadások ellen ekkor vették fallal körül.

«Szent László alatt a kolostor visszanyerte régi fényét. A szent király mindazon javakat, melyeket egykor Szent István a pannonhalmi monostornak ajándékozott, visszaadta, megerősítette és újabbakkal tetézte, miáltal azt eszközlé, hogy a főiskola ismét megnyilt, az ipar és nemzetgazdászat virulni kezdett. Szent László 72 kötetből álló — akkori időben rendkivüli — könyvtár adományozása által megvetette alapját a mai nagyszerű pannonhalmi könyvtárnak. Igen valószinű, hogy a szent helyen, hol több izben megfordult, hol az ország nagyjaival országgyülést tartott, melyet IV. Henrik német császárral való találkozása helyéül kitüzött, — maga és utódai számára királyi lakot is emelt.

«Szent László halála után majd egész nyugat mozgásba jött. A szent földre tóduló keresztes hadak fegyelmezetlen előcsapatai igénybe vették Kálmán magyar király éberségét, hősiségét, ki Pannonhalmáról szemmel és féken tartá vagy szétveré a szent czéljukról megfeledkezett rabló tömegeket. A rendezett főhadtest vezérét, Bouillon Gottfriedet Kálmán pannonhalmi palotájába hívta meg, hogy itt az ország főrendjei jelenlétében Gottfrieddel és kiséretével a keresztes hadnak az országon miként való átvonulásáról tanácskozzék.»

A tudományos képzettsége után «Könyves»-nek nevezett Kálmán alatt érte el a pannonhalmi iskola virágzása korát, mely azonban nem tartott sokáig, mert a monostor összes épületeivel, lángok martaléka lett. Dávid apát építtette föl újra s fölszentelése ünnepén II. Béla király is jelenvolt. II. Géza óta nemcsak a királyok, magánosok is jelentékeny birtokokat hagytak a szerzetre, a mi fényes tanubizonysága a kegyeletnek, mely Pannonhalma iránt a nemzetben élt, biztositván a szerzeteseknek nemcsak a megélhetést, hanem szellemi önképződésükre is megadván nekik az eszközöket.

A tatárdulástól Pannonhalma, melyben a menekülő IV Béla is megpihent, csodálatosképen megmenekült, de sokat szenvedett, s a visszatért király hálája is csak részben pótolhatta veszteségeit. Az Árpád-ház kihalásával megzavart vagyonbiztonság nem biztositotta javait az olygarchák ellen, s csak I. Károly uralkodása hozott ismét némi javulást a közállapotokba s Nagy Lajos az elfoglalt kolostori javak nagy részét visszaadatá ugy, hogy Zsigmond idejében az apátság jövedelme fölért a veszprémi püspökségével. A következő 70 év alatt a monostor igen alásülyedt, s még Mátyás sem birta fölemelni. II. Ulászló, hogy a rendi fegyelmet helyreállitsa, közbenjárt a pápánál, ki a pannonhalmi apátot az összes magyarországi benedekiek főapátjává s primásává tette. E bulla egyik pontja igy szól:

«A szent-mártoni monostor feje a magyarországi összes Benedek-rendi monostoroknak, annak apátja a *főapát* czimével és tiszteletével bir; a főapát összehivhatja a magyarországi összes Benedek-rendi apátokat, és velök három évenként egyetemes káptalant tarthat; a pannonhalmi monostor és ennek szerzetesei a monte-cassinói monostor vagy congregatio kiváltságaival birnak, a nélkül, hogy abba bekebelezve volnának, ugyanazon monostor és ennek apátja konventje, szerzetesei, plébánosai, áldozárai, jobbágyai, alattvalói, stb. Magyarország egy érsekének vagy püspökének sem, — hanem *közvetlenül* az apost. szt. széknek és a római pápának vannak a lelkiekben alávetve; a monostornak jobbágyait, szolgáit és alattvalóit ő felségén kivül a főapátnak és konventjének beleegyezése nélkül senki más nem vonhatja itélet alá polgári úgy, mint bünügyekben.»

Ettől számitható a Benedek-rendiek teljes átalakitása, a magyar állam életében viselt fontos szerepe. A mohácsi ütközetben az apátság jobbágyainak egy ötöde vett részt, s ettől kezdve Pannonhalma élete ismét nem volt egyéb hosszú haldoklásnál. A mindenükből kifosztott szerzetesek oly szánandó állapotba jutottak, hogy a főapát kénytelen volt a legbecsesebb templomi ékszereket, köztük a Szent Istvántól ajándékozott kelyhet is eladni, földjeit pedig 14 forintot érő buzáért elzálogosítani A megszálló katonaság által is nyomorgatott szerzetesek nagyrészt elszéledtek, s ahhoz még a monostor el is égett 1567-ben. 1593-ban Pannonhalma török kézre jutott s noha pár év mulva visszavétetett, a szerzetesek mégis csak évtizedek multán tértek vissza (1638-ben), s innen kezdődik a tudományokkal való foglalkozásuknak üdvös sikere. 1647-ben a főapát az országgyülésre is meghivatott, s a háboruk folytán kihalt falvak és lassankint népesedni kezdtek. Magger Placid főapát alatt (1647—1665) a monostor, a vár, az egyház minde fölszerelésével együtt ismét leégett s mikor nagy költséggel újra fölépültek, Kara Musztafa 1683-ban megint fölgyujtatta.

Buda visszavétele után Pannonhalmára is békésebb idők következtek, s megindult a nevelésügy és a tudományok ama buzgó ápolása, mely e rendet a hazában oly népszerüvé tette. Mária Terézia Pannonhalma főapátját az ország mágnásai sorába igtatta s azóta az a főrendek házában mindjárt a püspökök után bir üléssel. II. József azonban 1786 nov. 14-ikén kelt rendeletével a pannonhalmi monostort is eltörülte, birtokait a vallás-alaphoz csatolta, a szerzeteseket lelkipásztorkodásra vagy iskolai tanitásra utasitotta. A Szent-Benedek-rendet korábbi jogaival együtt csak Ferencz király állitotta vissza 1802 április 25-én kelt okmányaival, melynek értelmében a pannonhalmi Szent-Benedek-rend áll: a pannonhalmi főapátságból, a tihanyi, bakonybéli és dömölki valóságos, de fiók-apátságokból; a szerzet köteles a következő tiz gymnáziumot tanárokkal ellátni: Pozsony, Győr, Soprony, Fehérvár, Pécs, Kőszeg, Nagy-Szombat, Komárom, Esztergom és Pápa, továbbá 21 helységet lelkészekkel. Ez okmány följogositja a főapátot az emlitett gimnáziumokba igazgatókat és tanárokat, a falukba pedig lelkészeket kinevezni, vagy azokat állásaiktól elmozditani. A főapátot az ünnepélyes fogadalmat tett rendtagok által kijelölt három egyén közül ő felsége nevezi ki, a tihanyi, bakonybéli és dömölki apátokat pedig a rendtagok véleményének meghallgatása után a főapát nevezi ki s a király megerősiti.

Vaszary Kolos, a pannonhalmi Benedek-rendről irt monografiájában, melynek itt csak fölötte vázlatos kivonatát adtuk, annak a kérdésnek a megoldását, hogy «vajjon a pannonhalmi Benedek-rend tagjai a visszaállitás óta ápolják-e, mint nyolcz századon át, a keresztény hit magvait; közreműködnek-e hazai közmüvelődésünk, tudományosságunk, irodalmunk előmozditására, gondozzák-e elég önfeláldozással és sikerrel a haza legnemesebb csemetéit — az ifjuságot?» a haza itéletére bizza.

Azt hiszszük, e kérdésekre a monografia érdemes irójának az ország legelső főpapi állására emelésével megadta a választ a király s megadta a nemzet, mely e kinevezést osztatlan örömmel fogadja.

Engedjék meg Felségtek, hogy én is, ki nyolcz éven át láttam növekedni testben, lélekben József Ágost ő Felségét, ez ünnepélyes alkalommal felszólalhassak.

Ma kérdezői tisztem, melylyel Felségtek legmagasb és boldogító kegye megbízott, véget ér, és bár örök, de fennmarad annak a törhetlen hűségnek, annak a legmélyebb hódolattal párosult őszinte tiszteletnek és szeretetnek erős kapcsa, mely engem a felséges család minden egyik tagjához fűz; de megszakad az a gyöngéd kötelék, mely tanárt és tanítványt összeköt, s mely eddigelé József Ágost ő Felségéhez csatolt.

A búcsu órájában eszembe jutnak egy ifjú harczosnak a küzdtérre lépő fiatal katonához intézett ennek szavai: esto vir, légy férfi, esto vir a szónak azon teljes értelmében: qui habet virtutem, mert lehet valaki rendkivüli észtehetségü, de azért közönséges lelkü; lehet valaki gazdag értelmi tehetségben, de szegény a szív nemes érzelmeiben. Nem erre vonatkozólag intézem Felségedhez az említett búcsu szavakat; abban ugyanis biztos vagyok, hogy a lelkület, a jellem tekintetében Felséged a vir fogalmával megfog felelni; hisz azon előttünk ideális alakokat - a felséges szülőket és testvéreket.

Két naponkint szinről szinre láthatta, erzelmek érinyeit tellerben vagy, mint szavakban nyilvánulni naponkint tapasztalhatta Felséged, és bár távol a szülői háztól, mégis naponkint megszokhatja azokat a szülői áldó kezeket, melyek vezették; hallhatja azokat az áldó ajkakat, melyek áldották; időközönkint megpihenhet azokon a hőn dobogó szülők és testvéri édes szíveken, melyek oly benső szeretik és fogják szeretni a sirban is.

Búcsu, illetve kérő szavam Felségedhez tanulói időszakának végén, uj pályájára vonatkoznak, melynek kezdetén Felséged is ugy van, mint azon vándor, kinek utja eleje virágokkal van behintve és e miatt nem látja a fáradalmak, a kisértetek és szenvedések ezreit, melyen pedig keresztül kellend hatolnia, mert nincs ember, bár mily magas állásu, ki fájdalmat nem érzett, nincs, ki könnyet ne hullatott volna. Az az ör, ki Felséged ajtaja előtt áll and, nem fogja Felségedet a szenvedésektől megvédeni. És e szenvedések nehéz élesebben fognak megadni minden ~~ezt~~ földi jóval bővelkedő fejedelem, vagy fejedelmi sarj szivét, mint a mindennapi kenyeret nélkülöző szegényét.

A fájdalom ily óráiban emlékezzék meg Felséged búcsu szavaimról; esto vir, legyen erős férfi, enyhítse fájdalmát azon vigasztaló tudat, hogy nem csak a Felséges család, hanem a Felséges családot egész hazafiával és tisztelettel tisztelő és szerető egész nemzet vesz részt Felséged bánatában, mely annál kisebb, minél többen viselik · valamint részt vesz örömében, mely annál nagyobb, minél többen érezik.

Pannonhalmon 1890. julius hóban.

Vaszary Kolos
főapát

Vaszary Kolos főapátnak József Ágost főherczeghez intézett beszéde az érettségi vizsga letétele után.

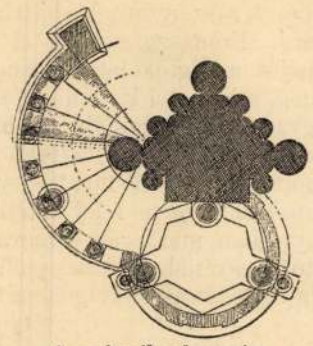

A szószék alaprajza.

A szószék mennyezete a «Sz.-Lélek» galamb képével.

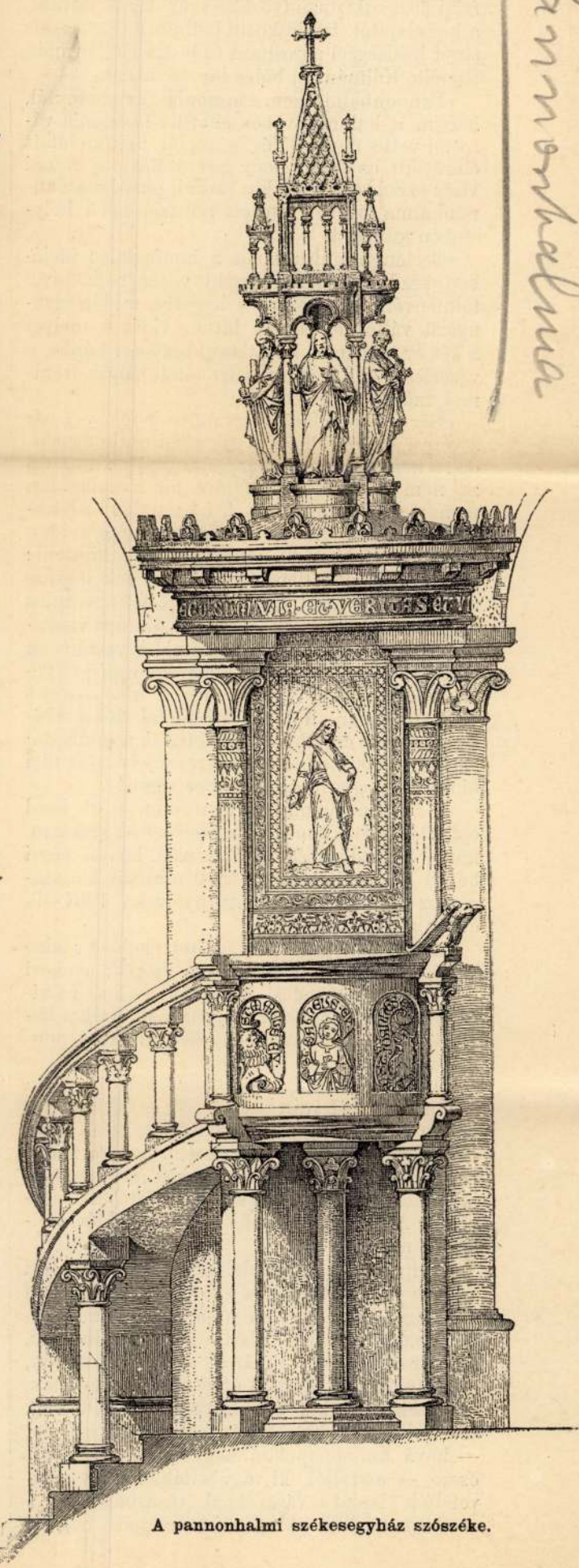

A pannonhalmi székesegyház szószéke.

Pannonhalma

Storno Ferencz rajza után.

A PANNONHALMI SZÉKESEGYHÁZ SZENTÉLYE.

Maga a monostor, mely Győrmegye délnyugati részén hármas halmon épült, nemcsak történelmi emlékei, nemcsak kincsei, nemcsak régi lakói miatt kelti fel az érdeklődést, hanem építészeti, műtörténelmi és művészeti szempontból is. A győri országuton másfél órai kocsizás után tünnek szemünkbe impozáns arányai, hatalmas tornyával és oszlopos portáléjával. A távolból mint egy darab középkor mered reánk, várfalának tömör vastagságával, s a békés rónára irányzott lőréseivel. De ha közelebb érünk, a zord benyomást elmossa a torony kupoláján ragyogó kettős kereszt. Magyarázni nem kell, szembetünik azonnal, hogy ez a hely nem hadfiak menedéke, udvarának porondos terén nem a csatamének patkói szikráznak, s a lőrések mögött nem kandikál ki egyetlen egy ágyú sem. Kürtszó, trombitahang, dobpergés nem szakítja meg az ünnepélyes csendet. Nyugalom van itt mindenütt; csendes, békés szerzetesek járnakkelnek benne, s a hit malasztját hirdetik az ifjuságnak.

A benyomás, melyet az utas a vár alján kap: valóban megragadó. Két impozáns épületszárny közt emelkedik a hatalmas torony, melynek szürkés fekete köveit tizenhat karcsú oszlop szegélyezi, s az erkély fölött merész kupolával árnyékolja be. Az épület balszárnya, melyben a könyvtár van elhelyezve, egész modern építmény, széles, nagy ablakokkal és kecses díszszel, míg a balszárny, mely a szerzetesek lakásául szolgál, megmaradt a régi eredetiségében, apró ablakaival, dísztelen egyhangúságában. Egyik képünk bemutatja a kolostort, úgy, a mint az ma látható, a másik pedig azt a mintát, a mely szerint azt át akarták alakítani. Ezzel a templom két egyforma hatalmas tornyot nyert volna, s az új torony mellé csatlakozó jobbszárny homlokzata a balszárnyhoz hasonlóan modern köntöst nyert volna. Kétségtelen, hogy ez a terv igen impozáns, és a kolostor pompáját rendkívül emelné, de megvalósítása olyan óriási áldozatokba kerülne, hogy arra jóformán gondolni sem lehet, főleg most, a mikor a szerzet csak napról-napra él, és alig képes a ránehezedő terheknek megfelelni.

A lankás hegyoldalon, bokrokkal szegélyezett, jó karban tartott kocsi-út vezet fel a várba. Balra hagyjuk a függő kertet, melynek árnyas útai messze elvezetnek, s biztosítják a magányt a vizsgákra készülő papnövendékeknek. Jobbra a hegyoldalból kövek meredtek ki, s a várfal vörös téglasorai kaczérkodnak a lenyugvó napfénynyel. A kocsi-ma is vastag várkapun robog át, mely előtt valamikor felvonó-híd állott, ma azonban feszület köszönt.

Ezen a kapun belül ma már semmi sem emlékeztet arra, hogy a monostor a múlt századokban nem egyszer hadi czélokra is szolgált, a hol a hadseregek pihentek meg, s a hol hadvezérek tanakodtak a csatatervek megállapításán. A régi megfigyelő tornyokat lehordták, s nem maradt meg más, mint az épület, mely különböző helyről nézve különböző benyomást kelt, a talaj lejtős voltához képest emeleteinek száma is változik, s belhálózata a különböző korú építkezések következtében meglehetősen bonyodalmas, úgy, hogy az idegen csak bajosan, vagy alig képes magát első látogatáskor tájékozni. De egészben véve a sárgára meszelt, hatalmas monostor kellemes benyomást kelt, füstölgő kéménye azt bizonyítja, hogy falai közt nem lehet rideg az élet, s a fecskefészek, mely most az eresz alól lakó nélkül kandikál ki, azt bizonyítja, hogy a madárdalt szivesen hallgatják a hegytetőn is.

A főbejárásnál szíves szerzetesek fogadnak bennünket, s kényelmes vendégszobában szállásolnak el. A perjel és a tanárok mindent elkövetnek, hogy jól érezd magadat körükben, és hogy kellemes emlékeket vihess magaddal. A tágas folyosón fel s alá sétálgatnak, kezükben könyvvel az egyszerű fekete talárba öltözött szerzetes-növendékek, kikre kettős hivatás vár az életben: a tanárság és a lelkipásztorkodás.

A hatalmas építmény nevezetesebb részeit rajzokban mutatjuk be olvasóinknak. Első helyen magát a székesegyházat, melynek keleti homlokzata eredeti román alakjában szabadon áll és a belső szűk udvarra néz; nyugati homlokzatán pedig a főbejárat kelti fel figyelmünket, melyhez mindkét oldalról széles, márvány lépcsőzet vezet. A székesegyház belsejét 1868-ban kezdték restaurálni Kruesz Krizosztom főapát alatt. A falakat befestették, az ablakokat szines üvegekkel látták el, a hajókat oltárokkal ékesítették és a sanctuariumot szobrokkal látták el. A nagyszabásu restaurálásnál mindig tekintettel voltak a templom eredeti stiljére, mely a román és góth építészet átmeneti korszakára vall, de inkább a román felé hajlik. Az egész nagy munkát, mely ezrekbe és ezrekbe került, Storno tervei szerint művészileg hajtották végre, s el lehet mondani, hogy alig van templom hazánkban, mely összhangzóbb és megragadóbb volna, mint a pannonhalmi. Arányai nem nagyok, de azért impozánsak; falai nem czifrák, de nem is kopárak, a templom ür komorságát elüzi a szines ablakokon beszürődő napsugár, s a következetesen keresztülvitt művészi harmónia lebilincselőleg hat a kedélyre. A sanctuariumhoz széles, márvány folyosó vezet fel, s míg két oldalt bársonynyal betakart padsor fut végig, közepén a tiszta román stilü, négy karcsu oszlopon nyugvó oltár köti le figyelmünket. Az oltárral szemben balra van a főapáti trón, meggyszin bársony mennyezettel. Az egész templom pompás berendezésével imponál, s megkapó ékitésével áhitatos hangulatra ragadja a lelket.

A szentély alatt van a kripta, vagy altemplom, egyszerü, oszlopsorával. Az oltárral szemben látható Szent István vörösmárvány széke is, a melyről az a hagyomány, hogy a nagy királytól származik. A legenda szerint senkinek sem görbül meg a dereka, a ki erre a székre leül.

A templomon kivül a legszebb ékessége a monostornak a könyvtár, mely egymásba futó két hajóból áll s 1824-ben épült. A két hajót ívezetes kapu köti össze, úgy, hogy az egész T alaku helyiség egygyé olvad. A terem valóban imponáló nagyságu. A hosszukás kupolán négyszögü torony emelkedik, melynek üveg ablakai bőven ellátják a helyiséget világossággal. A termet karzat futja körül, s a bejárásnál két életnagyságu fősz-szobor diszíti, az egyik Szent Istvánt, a másik Ferencz királyt ábrázolja. Az oldalfalakat könyvszekrények foglalják el, az emeleten lévő loggiát pedig olajfestmények és arczképek diszítik.

Egyik legnevezetesebb helyisége a főmonostornak az étterem. A nagy arányu, hatalmas helyiség emeletnyi magas, melynek íveit freskók diszítik. Oldalain hat nagyobb kép látható, fölül pedig a magyar királyok arczképei, a sarkokban az evangelisták, s a nagy szárnyajtó előtt Szent Benedek arczképe ragyog. Mikor először léptem a terembe, este volt. A szerzetesek a teremhez vezető folyósón Asztrik primás olajfestményü képe előtt gyülekeztek össze. Egyenkint jöttek félreeső czelláikból, s lassu lépteik visszhangoztak a folyosó koczka-kövein. Mikor mind együtt voltak, előre bocsátották a vendégeket, azután belépett a perjel s a többiek mind kor szerint, sorrendben. A termet végig futó óriási három asztalon virágok közé helyezett ezüst gyertyatartók álltak, de a fény nem volt elég erős a boltíves helyiség betöltésére. A bejárással szemben három hatalmas ablak néz a szabad természetbe, s a szem a mosolygó csillag-fénynyel találkozik. A háttérben negyven-ötven fekete talárba öltözött ifju pap áll félkörben, összekulcsolt kézzel. Egyszerre csak elhangzik a perjel ajkáról:

— Laudate!

És az ima nyolczvan ajkon kel éneklő visszhangra. Van valami megkapó, valami megragadó ebben a halk zsolozsmában, melyhez a háttér, a terem öblös aránya, a mennyezet sötétsége, az égő gyertyák fénye, sajátságos összhangot nyújt. Az ellentétek vonzásán alapszik az egész hatás, melynek varázsa akkor sem múlik el, mikor a perjel ajkán elhangzott az «Amen», s a társaság jókedvvel, hangos zajjal ül asztalhoz. Az inasok felszolgálják az estebédet. A társalgás fesztelen, de nem zajos, a jókedv igaz, de nem hivalkodó. A perjel csengettyű-jelére aztán minden ember talpra áll, s újra felhangzik a halk, zsolozsmaszerü ima.

Az ifjak aztán párosával távoznak, az öregek azonban még együtt maradnak, szivarozgatva, beszélgetve. Az asztalbontás nem történik egyszerre. Egyik alak után lassan elsuhan a másik, s mire kilenczet üt az óra, kiürül a terem.

A léptek zajától még egy ideig visszhangzik a hosszu boltíves folyosó, de csakhamar beköszönt a nyugalom, a czellák megnépesednek, s még egy rövid ima, s a hosszu ablaksorban egymásután alszik ki a fény, a termekben elhal a zaj, s a békés, szelid csapat nyugalomra tér.

Pannonhalmán minden csendes.

RELLE IVÁN.

EGY KÉP PANNONHALMA MÚLTJÁBÓL.

Ha körültekintesz e dús kalászokkal ékeskedő s hegyeiből nektárt csepegtető ország bérczein és völgyein, ott a kies Dunántúl zöldelő halmai között megpihennek szemeid a hármas halmon, mely mint, a keresztény hit, remény és szeretet jele, majdnem ezeréves multnak dicsőségét és viszontagságát hirdeti. Egyik halmon a pannonhalmi ős monostor ódon falai emelkednek zordon fenségükben, körülvéve a természet gazdag ajándékaival: szőlőhegyekkel és vadregényes, örökzöld fenyvesekkel. Itt fakadt a keresztény magyar czivilizáczió legelső forrása, mely bőven ömlött, miként az ár s megtermékenyitette a nemrég vérrel áztatott földeket. Itt töltötte sokszor a nagy király a kormányzás gondjaitól és terheitől szabad óráit s akarta, hogy ez általa alapított és gazdagon jutalmazott csendes kolostor a késő századokban is részt vegyen a magyar nemzet művelődésének nagy munkájában. A benczés rend osztozott is mindenkor a magyar nemzet örömében és keserüségében, tagjait kebeléből választá, kik kétszeresen érezték a jó és balsorsot, mely a magyar nemzetet érte, mert rendjüknek dicsősége egybeolvadt a haza dicsőségével, szenvedése a haza szenvedéseivel és fájdalmával.

E magyar rendnek legelső főnökét emelte a királyi kegyelem az újonan alapított magyar egyház trónjára, alig sejtve, hogy majdnem ezer év mulva egyik fenkölt szellemű utóda ismét a benczés rend főnökét teszi a magyar egyház fejévé. Vaszary Kolos, az új herczegprimás, a 71-ik azok sorában, kik e majdnem ezer éves multban a benczés rend kormányát vezették 1500-ig mint apátok, Tolnay Mátéval pedig, a ki 1500-tól 1534-ig volt a rend főnöke, mint az összes magyar benczések főapátjai. Mily sok szépet, dicsőt, szomorút és érdekeset rejt magában e rendnek majdnem ezeréves története! Főnökei között akárhány van, a kinek emléke örökké élni fog a jövő utódok között is, mert a rólok szóló hagyomány szájról-szájra száll. A ki nem ismeri a kolostori életet, alig tudja elképzelni, mily érdekes események folynak le a csendes falak között, mely különböző képet tár elénk egy középkori, múlt századbeli vagy egy mostani kolostor! Csak egy homályos képet akarok rajzolni a pannonhalmi ős monostor multszázadbeli életéből.

Tudvalevő, hogy a háborgós időben a pannonhalmi kolostort is több izben katonák szállották meg, s egy parancsnokuk annyira megkedvelte a szerzetesi életet, hogy lemondva katonai rangjáról, a béke és szeretet apostolává szegődött s nem sokára fényes tehetsége őt a főapáti méltóságra emelte, s mint főapát Sajghó Benedek néven 1722-től 1768-ig vezette a rend ügyeit. A katonaviselt, erős, athléta alaku férfiu kérlelhetetlen vas szigoráról, erélyéről és katonás modoráról emlékezetes.

A hagyomány szerint oly kemény szigorral kormányozta alattvalóit, hogy még az éltesebb rendtagok is csak bizonyos megszabott órákban, párosával mehettek sétálni. Börtönt is tartott, s a legcsekélyebb rendellenes kihágást fogsággal vagy koplaltatással sujtotta. Tyrannizmusa annyira ment, hogy a rendtagok közül nehányan panaszra mentek Mária Teréziához; de a főapát neszét vevén a dolognak, úgy intézkedett, hogy midőn az út fáradalmaitól kimerülten Bécsbe értek, elfogatta és keményen megbüntette őket, s így nem juthattak a királynő szine elé. Egyikök egy keserves elégiában örökitette meg szerencsétlen kimenetelü kalandjukat. Halála után panaszolták el a királynőnek a tyrannus alatti szomorú sorsukat, s a jószívű királynő annyira megindult, hogy együtt sírt velök.

E katonás, erélyes főapát minden zsarnoksága mellett is emlékezetessé tette nevét a tanés gazdaságügy terén szerzett nagy érdemei és üdvös intézkedései által. Főkép a rend gazdasági ügyeit teljesen rendbe hozta s több elfoglalt birtokát, részint törvényes uton, részint fegyveres erővel visszahódította. A hagyomány azt is megemliti róla, hogy egy szomszéd birtokossal többszörös vitája volt bizonyos birtok miatt, s a per annyira fejlődött, hogy végre a kardnak kellett közöttük dönteni. A főapát fölfegyverkezve, füssi nemesei élén az ellenséges csapatot Ács mellett szétugrasztotta.

Mindezen hagyományok érdekes képet nyujtanak a XVIII. század abszolutizmusáról, melynek hullámai még a kolostor csendes falai közé is be-

lát gazdagon fölszerelte. Szent-Iván községben, mely még e század közepén is horvát ajku volt, de a hazafias benczés plébánosok buzgalma folytán lassanként megmagyarosodott, a község teljes megmagyarosodását azzal tette emlékezetessé, hogy nagy költséggel leányiskolát és kisdedóvodát építtetett s a fiuiskolát is segélyezte.

Továbbá Zala-Apátiban kisdedóvodát, Varsányban és Tömörd pusztán népiskolákat építtetett, Kajáron örök időkre szóló alapitványnyal megvetette a kisdedóvoda alapját, Kis-Czellben leányiskolát s szintén kisdedóvodát is létesített. Mindezeken kivül 24 szegénysorsú tanuló részére évi 100—100 forint ösztöndij-alapról gondoskodott.

Mindezeken kivül pedig Balaton-Füredet, mely e rend tulajdona, s mely évtizedeken keresztül az ő kedvelt fürdőhelye is volt, mintegy 200 ezer forint költséggel a világfürdők szinvonalára emelte, hogy ez által a hazai fürdők emelésére példát mutasson másoknak és megtanítsa, hogy miként kell a fürdőző közönséget a honi fürdőkhöz édesgetni.

Ezeket a nagy költségü intézkedéseket pedig csak az által lehetett végrehajtania, hogy ő maga is jó gazda s a takarékosságnak mintaképe. Önmaga kényelmére keveset szokott fordítani. Életmódja egyszerű. És igy annnál bőkezübb a közügyek és a szegények iránt.

Egyéni jellemére nézve maga a megtestesült szerénység, minden affektálás nélkül. Pártolója az irodalomnak és művészetnek. Nem csak a magyar, hanem a külföldi irodalom jelesebb termékeit is teljesen ismeri. Francziául kitünően beszél. A klasszikus nyelveket alaposan birja, valamint a német nyelvet is.

Volt tanitványai, kik közül sokan már a közélet kimagasló alakjai közé tartoznak, — mint Baross Gábor miniszter is, — rajongó szeretettel és tisztelettel emlékeznek róla most is. Modora nyájas, lebilincselő, s egész lénye csupa finomság, szeretet. Szemeiből jóság sugárzik. Mindamellett erély, szívós kitartás, átható ész, ügyes tapintat főbb jellemvonásai. Elve: suaviter in modo, fortiter in re.

Most a herczegprimási méltóságra emelte őt a legfelsőbb bizalom. Egy egész ország szemei csüngnek rajta. A közvélemény rokonszenvvel fogadta kineveztetését s az egyszerű, a szerény, a munkás és nemes jellem előtt tisztelettel hajol meg. Jó pap, jó hazafi és jó gazda; pártolója a művészetnek s irodalomnak s barátja a békének, a kultura haladásának.

Ilyen férfiura volt szükség a Pázmányok és Széchenyiek örökében. Áldás legyen működésén!

Vargyas Endre.

AZ ÚJ HERCZEGPRIMÁSRÓL.

Az új herczegprimás jóságos és erélyes, jó kedélyü és szeretetreméltó ember. A hol kell, tud szigoru lenni és vasmarokkal intézkedik, de ha minden rendben megy, ha intézkedéseit pontosan teljesitik, ha gáncsolni valót nem talál, megnyilatkozik szeretetreméltó kedélye, és ilyenkor igen tréfás és elmés. Egyéniségéhez egész legenda-kör füződik, s a pannonhalmi ősmonostor lakói sok kedves apróságot tudnak róla beszélni.

Jellemrajza nem lenne teljes, ha csak azokról az alkotásokról vennénk tudomást, a melyek nevéhez fűződnek. Ezekből csak a tanárt, a lelkipásztort, az egyházfőt ismerhetnők meg, de be kell mutatnunk magát az *embert* is, úgy, a mint otthon él, a mint papjai közt mozog, a mint a napi munkában kifáradva, megpihen. Ezek az apró vonások kiegészitik nagyszabásu alkotásait, s a derű meleg sugarában mutatják be fenkölt alakját.

A teremtés munkája egyaránt bámulatos: akár nagyszabásu, akár kicsinyes dolgot produkál. Az őserdők tölgyének létrehozásában ugyanaz az isteni erő nyilatkozik meg, mely a nyirkos zsombékban az illatos ibolyát életre fakasztja. Igy van ez az emberrel is. A nagyság nem csak a komoly munkában, nem csak a méltóság diszében, nem csak hivatása pompájában érdekes, hanem apró vonásaiban is felkelti érdeklődésünket, mert világot vet arra az egyszerű körre, a melyben él, a melyben munkálkodik, s a hol a komoly munkára erőt merit.

*

Vaszary Kolos nem kereste a kitüntetést, mely őt a pannonhalmi ősmonostor szerény czelláiból az esztergomi herczegprimási palotába vitte. Mikor Csáky Albin gróf kijelentette előtte, hogy őt fogja javaslatba hozni a koronánál, esedezve kérte, hogy tekintsen el személyétől.

— Öreg ember vagyok már, kegyelmes uram, — igy szólt a miniszternek, — nehezen megy az ilyen nagy változás. Aztán meg nagyon megszoktam ezt a szerény munkakört, a melyben élek. Nehezen tanultam bele a főapáti funkcziókba is, ne kivánja tőlem, hogy kitegyem magamat a támadásoknak.

— Hát a hazáért nem áldozunk semmit!? — replikázott a miniszter. — Lássa méltóságod, én is kényelemben éltem szepesi hajlékomban; mégis fölcseréltem a miniszterséggel. Pedig engem ugyancsak meghurczoltak és ugyancsak megtámadtak. De eltürtem, mert szolgálnom kell a közügyet és a hazát.

*

A pannonhalmi szerény kolostorból az esztergomi fényes palotába magával viszi legkedvesebb barátját: kanári madarát. A főpap már fiatal tanár korában szenvedélyes madárkedvelő volt, s mindig tartott magánál egy-két kanári madarat. A legvadabbat is úgy meg tudta szelidíteni, hogy két-három hét alatt vállára szállt, elvette tenyeréből a kendermagot és kedves csicsergéssel derítette föl.

A jelenlegi kanári már megette a kenyerének javát, énekelni sem igen szokott, mert, mint valami kiérdemelt tenorista, elvesztette a hangját. De azért a főpap nagyon szereti a kedves állatot, mely szinte olvasni tud az arczáról. Ha a főpap komoly vagy rosszkedvű, körülötte repdes, és felderíteni igyekszik, s ha igy sem sikerül, nagy nehezen rádurálja magát valami madár-áriára.

Ezt aztán lehetetlen mosolygás nélkül hallgatni.

Hisz ki ne nevetne egyet a hamis akkordon, vagy a kivágott gixeren?

*

Mandinak, a kedvencz kanárinak van azonban egy rossz szokása. Elpiszkítja a selyem butorokat. Halbik Cziprián, a pannonhalmi Szent-Benedek-rend szeretetreméltó perjele, a ki féltékenyen őrzi a rend minden vagyonát, váltig biztatta a főapátot, hogy kergesse a pokolba azt az illetlen madarat.

— Meg is esnék! Ez az én egyedüli barátom. Olyan hűséges hozzám, hogy hiába nyitom ki az ablakot, el nem repül. Ha kikergetném is visszajönne. Aztán meg olyan, mint magam. A a béke és engesztelődés csicsergője.

A perjel nem tett több ellenvetést. De azért ma szívből örül, hogy a kis kanári is elmegy Esztergomba. Nem azért, mintha a pannonhalmi butorokat féltené tőle, hanem, mert a békét és az engesztelődést megy oda csicseregni.

*

Mert az új primásnak ez a programmja. Nem akar mást, mint az egyházi békét megteremteni, a felizgatott kedélyeket lecsendesíteni, a vallási surlódásokat eloszlatni. És e feladattal kétségkívül nagy fába vágta fejszéjét, de nem kételkedünk benne, hogy a fát fel fogja aprítani.

— Pedig, — úgymond e sorok irójának, tréfás beszélgetés közben, — e feladat rám nézve nem könnyű. Itt a fegyelmet könnyű volt fenntartani. A plébánost, ha nem úgy viselte magát, mint szerettem volna, egyszerüen visszahivtam a kolostorba. Aztán meg én jóformán egész életemet tanítással töltöttem, egyházi téren nem igen működtem, s igy nekem kétszeres munka lesz a kitűzött feladatot elérni.

Valami olyanfélét mormogtam, hogy az új herczegprimás sokkal erőteljesebb és fiatalabb, hogy sem az akadályokkal meg ne küzdhetne.

— Fiatalság! — válaszolt finom mosolylyal. Elhegedülte azt már Szent Dávid.

*

Mikor kimentem a kényelmes fogadó szobából, egy kék libériás alak kapaszkodott a karomba. Első pillanatra megösmertem benne a hatalmas Gyurit, a herczegprimás régi inasát, a kiről a főpap oly sok kedves és érdekes apróságot tudott beszélni.

— Tekintetes úr! — szólott bizalmas komolykodással, — hallottam, mikor az imént vizet vittem be, hogy Ő herczegségének már csak Szent Dávid tud hegedülni. Ne tessék elhinni. Tud ő maga is hegedülni, csakhogy — zongorán.

*

Gyuri barátunk ezzel a mondással arra czélzott, hogy a főpásztor minden vacsora után a zongorához ül és nagy gyönyörűséggel játszik a régi magyar egyházi énekek és zsoltárok gyöngyei közül. Ez a szokása már igen régi keletü; még Esztergomban kezdte. Hozzá énekel is, halk, áhitatos hangon és szinte megkönnyebbülve tér nyugalomra.

*

A herczegprimást igen sok kedves és gyengéd kötelék fűzi *József főherczeghez* és fenséges családjához. Tudvalevő, hogy a főherczeg a győri főgymnáziumba iratta be fiait, még pedig abban az időben, mikor *Vaszary* Kolos volt az intézet igazgatója. A főherczegi sarjak tanárait is a benczések közül választották ki. Vaszary Kolos mindig jelen volt az ifju főherczegek osztályvizsgálatain s ezt a kedves kötelességet akkor sem háritotta el magáról, mikor már a főapáti székben ült. Azt a gyönyörű beszédet, melyet lapunk mai számában az ő eredeti kézirása szerint közlünk, József Ágost főherczeghez intézte, mikor ez tavaly az alcsuthi főherczegi kastélyban az érettségi vizsgálatot letette.

Hogy a főherczegi család minő gyöngéd és figyelmes volt mindig a főapát iránt, bizonyítják a hozzá intézett levelek, melyekkel úgy József főherczeg, mint fenséges hitvese a főapátot megtisztelték, s a melyeket a főpap kegyelettel őriz. De bizonyítja József főherczeg ragaszkodását és szeretetét az a rendkivül meleg hangú üdvözlő távirat is, melyet a főapáthoz, f. hó 1-én, primássá történt kineveztetése alkalmából Alcsúthról intézett, mely szószerinti szövegében igy hangzik:

«Fogadja Főméltóságod összes családom legbensőbb, legőszintébb üdvkivánatait herczegprimássá lett legfelsőbb kinevezéséhez. Mind engem, mind fiaimat a legbensőbb hála érzelmei csatolnak általunk mindenkor szeretett személyéhez. Áldja meg az Isten minden léptét!

József főherczeg.»

*

Ismeretes, hogy Vaszary Kolost, mint tanárt, tanítványai nem csak szerették, hanem a szó szoros értelmében rajongtak is érte. Pedig egy egész generácziót nevelt a hazának. Nincs az a társadalmi kör, vagy réteg, a hol tanitványai ne volnának. Győrmegye és a szomszédos törvényhatóságok intelligencziáját jóformán ő nevelte az életnek, s a kormányon ülő előkelőségek közt is nem egy van, a ki az ő keze alól került ki. Ezek kivétel nélkül szeretettel s gyöngéd ragaszkodással viseltetnek iránta, a mit legjobban bizonyít, hogy legelső, legkiválóbb, fenséges növendéke, *József Agost* főherczeg is jóformán az elsők közt volt, a kik az új herczegprimást, mint volt növendékei, táviratilag üdvözölték. A fiatal főherczeg üdvözlő sürgönye igy hangzik:

«Nagy lelkesedéssel olvasám Főméltóságodnak herczegprimássá való kinevezését. Fogadja Főméltóságod egykori növendékének a legbensőbb szivből fakadó üdvkivánatait. Isten legbensőbb áldásait kivánom az én mélyen tisztelt, szeretett tanitómnak, kihez való ragaszkodásom ezen esemény által még jobban fokozódott és a kit az Ur Isten sokáig éltessen és vezényeljen.

József Agost főherczeg.»

*

Az alcsúthi érettségi vizsgálatra a főapát magával vitte régi inasát, a köpczös Gyurit is, kit hűségéért, buzgóságáért és gondoskodásáért nagyon szeret.

Gyuri úr nagyon eredeti legény. Huszonöt év óta szolgálja gazdáját és teljesen azonositja magát annak minden örömével és bajával. Kissé nyers, néha goromba is, de zsémbelése csak jó

Háry Gyula rajza.

A pannonhalmi főmonostor.

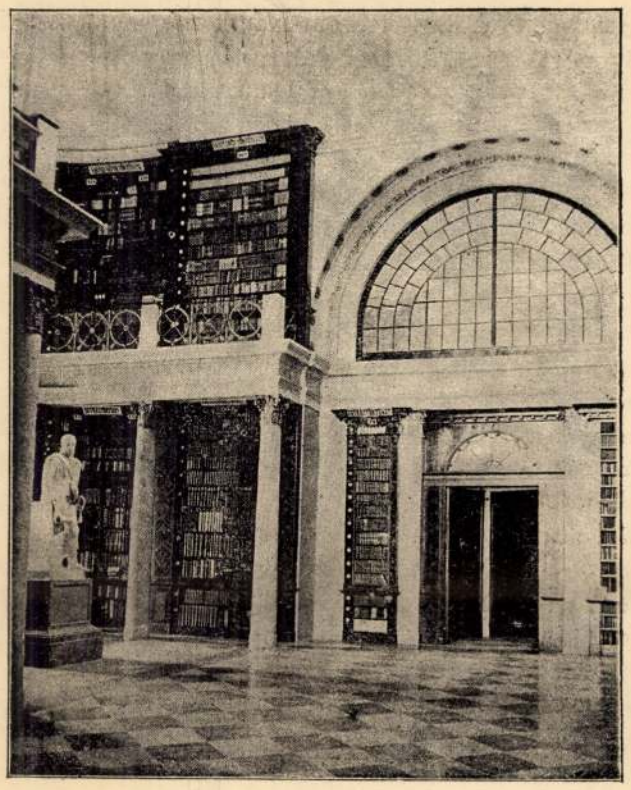

A pannonhalmi könyvtár.

szivéről és odaadó hűségéről tesz tanúságot. Zsarnokságát a főapát szivesen eltűri és sokat nevet rajta.

A primás nagyon keveset eszik és csak egyket újjnyi bort iszik. Egy izben a pinczekezelő ezt észrevette, és elhatározta, hogy nagy palaczk helyett csak három deciliter bort fog a főapát asztalára tenni.

Az újítás első napján Gyuri, behozva a levest és meglátva a kis palaczkot, oda bök az újjával:

— Mi ez?

— Bor.

— Hát illik ez, egy főapát asztalára ilyen kevés bort tenni.

— Hiszen, fiam, ezt sem iszom meg.

— Sebaj! Megiszom én! *R.*

PANNONHALMA.

A pannonhalmi Szent-Benedek-rend tagjai a gondviselés újját látják abban a körülményben, hogy a kereszténységnek Magyarországon való megalapitásakor is benczés szerzetest neveztek ki az esztergomi érseki székbe, s most, hogy a nemzet Magyarország ezeréves fennállásának nagy ünnepére készül, ismét benczést hívtak meg a herczegprimási méltóságra. Ez a körülmény az általános érdeklődést ismét Pannonhalma felé tereli, mely a történelem tanusága szerint nem egyszer vonta magára a közérdeklődést. Hisz a kereszténységnek honunkban bölcsője volt, szervezése és kiváltságai régibb keletüek az összes magyarországi püspökségeknél, falai közt hirneves férfiak nőttek nagygyá, s csendes czelláikba elvonulva olyan munkásságot fejtettek ki, melyeknek nyomai megtalálhatók művelődéstörténetünk lapjain. Ismeretesek Szent Mórnak, a Pannonhalmáról kikerült hírneves pécsi püspöknek nevezetes alkotásai, s az újabbak közül, — hogy csak nehányat említsünk, — Guzmics Izidor, Czuczor Gergely, Czinár Mór, Rónay Jáczint, Römer Flóris és Jedlik Ányos kiváló és érdekes munkássága.

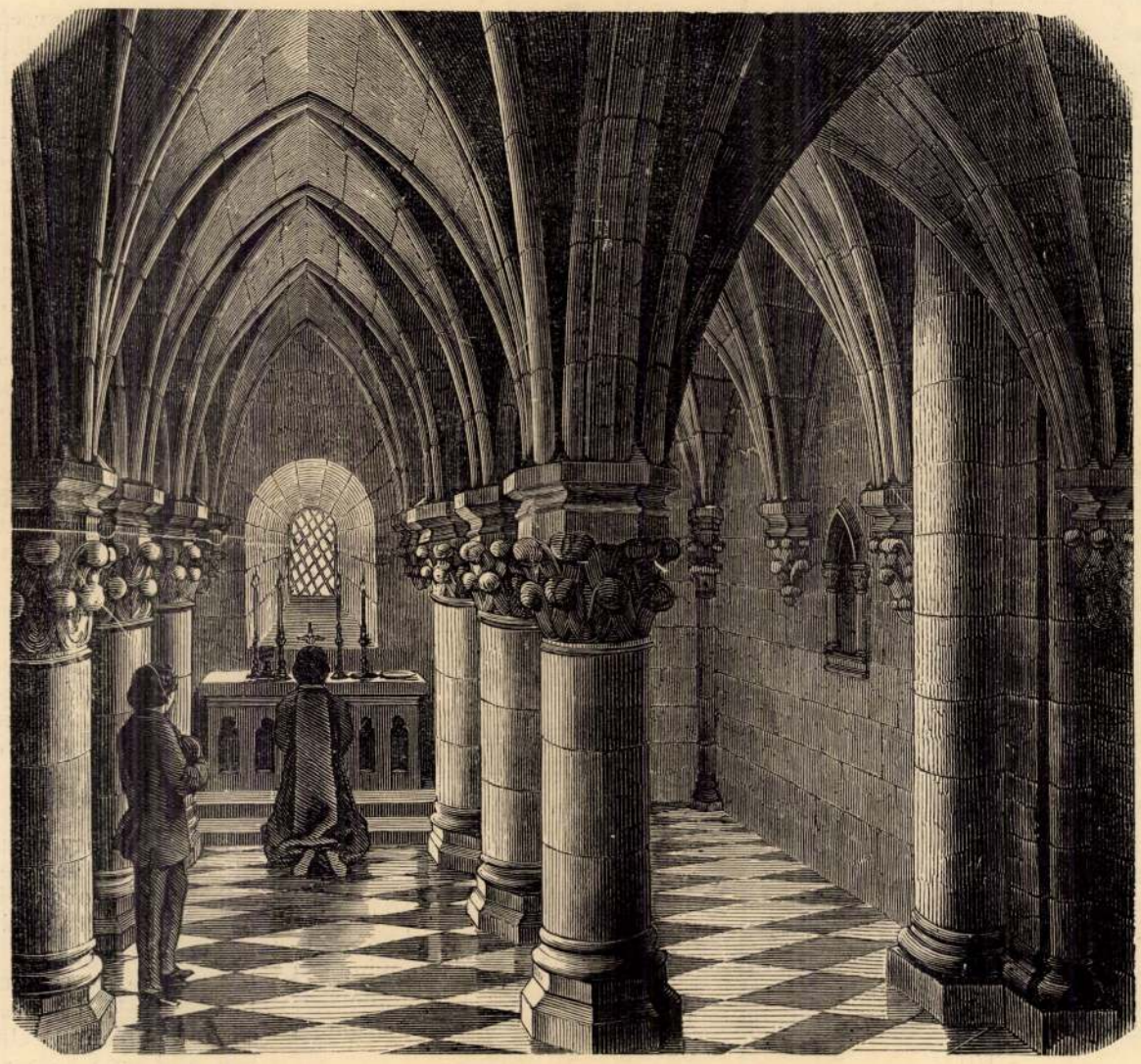

A pannonhalmi székesegyház katakombája.

A pannonhalmi főmonostor végleges tervének gipszmintája.

A pannonhalmi főmonostor főbejárata.

45. SZÁM. 1891. BUDAPEST, NOVEMBER 8. XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt | egész évre 12 frt, fél évre 6 frt. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG | egész évre 8 frt, félévre 4 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK | egész évre 6 frt, félévre 3 frt. Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

AZ ÚJ HERCZEGPRIMÁS.

Az alkotmány visszaállítása óta lefolyt huszonnégy év alatt ez az első eset, hogy az ország egy felelős magyar miniszter ellenjegyzése mellett kap herczegprimást. A boldogult Simor Jánost közvetlenül a magyar minisztérium kinevezése előtt ültették a győri püspökségből az esztergomi érseki székbe, s az ő elhunytával jutott a magyar kormány először azon helyzetbe, hogy a hazai katholikus egyháznak vezető kezet adjon. Úgy látszik, hogy Győrnek e fontos feladatban hagyományos szerep jutott. Az elhunyt primás ott élte át azt a tevékenységét, a mely közvetlen kiindulásul szolgált Esztergomba szólíttatására. Kevés híja, hogy ugyanez történt Vaszary Kolossal is. Rá nézve, a közvetlen kiindulás ugyan nem Győr, de a szerzet intézeteiben töltött munkásságából Győrnek jutott a legtöbb idő. Alig hagyta el Simor a püspöki széket, Vaszary került be székhelyére, mint gymnáziumi igazgató s tizenöt évig vitte köztiszteletben e tisztét. Öt év előtt felvonult vezérnek Pannonhalmára s ma Magyarország herczegprimása. Bizony kiszámíthatatlanok az élet útjai. Tegnap az ország főpapjai között egy egyszerű szám, — a szerzetes szerénysége föltünést kerülve dolgozik, — ma Magyarország püspöki karának élén a legelső. Ez szokatlan dolog. Ezer évben egyszer fordul elő. De az ő igazi léleknemessége, — melyért bálványozták pályatársai, — megszokottá fogja tenni ezt a dolgot újabb körében is, csakhamar. Ránk nézve teljesen mellékes, hogy kik voltak a kormány jelöltjei; ránk nézve a lényeges az, hogy a ki megleett, beváljék. Kormányok elmulnak, a primások hosszú életüek. Nem az a kérdés, hogy ennek vagy amannak a pártnak kedvére van-e a primás. A primás nem a pártoké, a primás az országé. Nekem úgy tünik föl, hogy az országnak nincs oka elégedetlennek lenni.

Ránk nézve két főszempont létezik a herczegprimási széket illetőleg. Nekünk jó pap és jó hazafi kell. — A jó pap alatt értem a szorosan vett egyházi életet, hogy méltó tisztelet tárgya legyen az a hivekre s azok közvetlen vezetőire egyaránt; értem azt, hogy egy fölvilágosult, emelkedettséggel gondolkozó tiszta fő, mindenkor tanácsot tartson a szivével is a dolgok eldöntése előtt, s hogy a kibékítés szelleme lengje át ellentétek kiegyenlítésére hivatott ténykedéseiben. A hazafi érzelmét nem szükség magyarázgatnom. Annak az az értelme, hogy a mire a nemzet szive megdobban, az megrezzentse az övét is. Magyar szellem egyházban, iskolákban, magyar ipar, magyar művészet, magyar irodalom a jelszók. A ki ezt a zászlót lengeti Esztergomból, az a mi herczegprimásunk.

Vaszary Kolosnak eddigi működése sok reménnyel kecsegtet ezen két főszempontot illetőleg. Hogy jó pap, ahhoz szó nem fér. Közel-

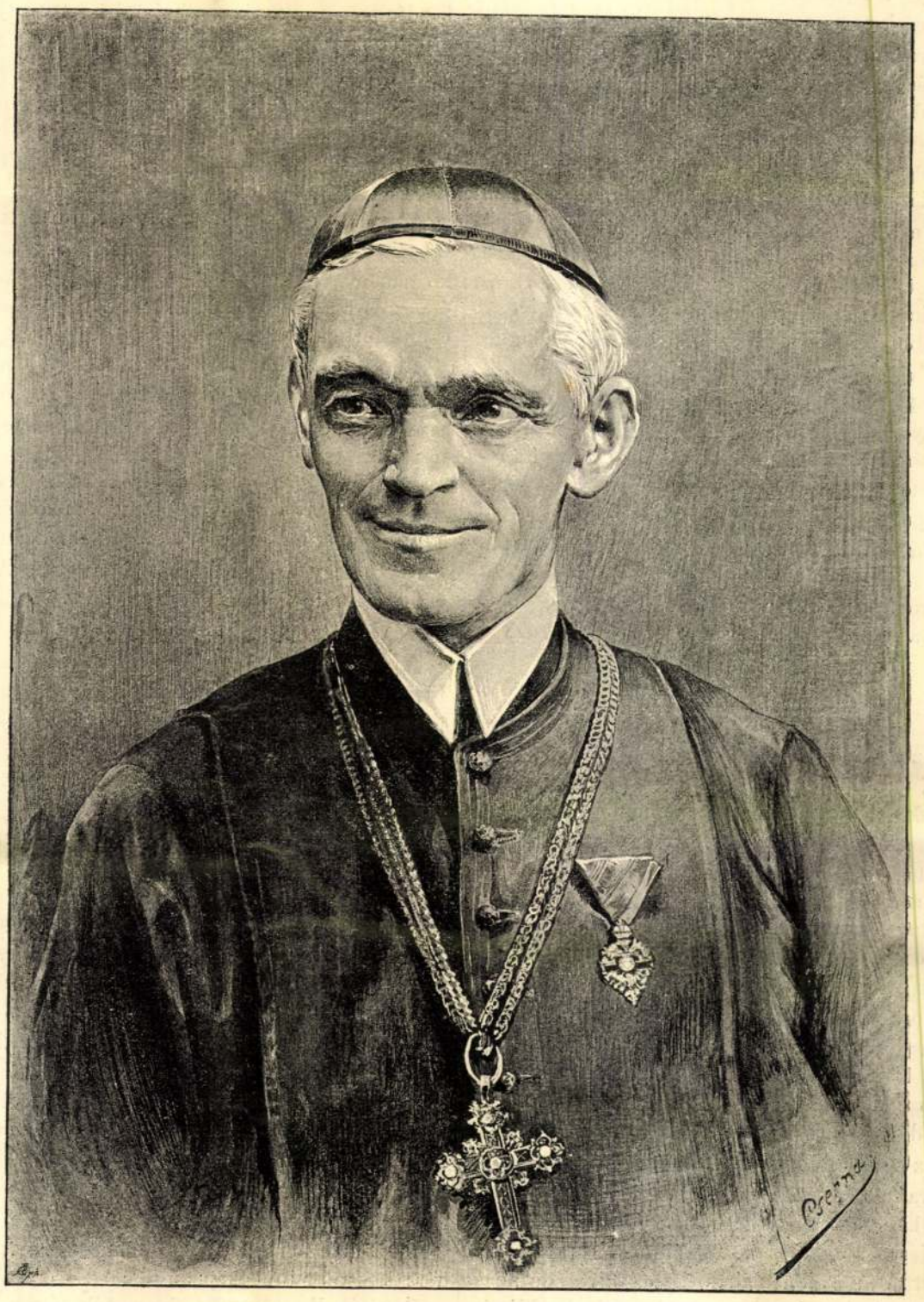

Cserna Károly rajza.

VASZARY KOLOS, ESZTERGOMI ÉRSEK, MAGYARORSZÁG HERCZEGPRIMÁSA.

állói s közvetlen munkássága szemlélői szivét, jellemét, fejét, szerencsés összhangban lévőnek ismerik. Előélete példás, igényei egyszerűek, s ége[illegible] észben véve a kötelesség embere. Hogy lélekből magyar, arra elég biztosíték az a tény, hogy [illegible] Szent-Benedek-rendi tanár volt harmincz éven át. Ez a rend csendes munkásságával nagyon üdvös dolgokat művelt kétes időkben. Visszaemlékezem a hatvanas évekre személyes tapasztalatokból. Tőlök nyertem akkoriban a vezetést, és én is éreztem a gyermek öntudatlanságával a szabadabb szó varázsát, melynek a hatvanas évek első föllélegzése idején, szellemök irányával kifejezést adtak. Ezen szellem emberei közé tartozik Vaszary Kolos. Valóban áldásosnak mondható, hogy benne a jó pap, a jó nevelő s a jó hazafi ily szerencsésen találkozik.

Ezekkel a tulajdonságokkal kétségtelenül sok üdvöset alkothat majd azon a széken, a hova nem sokára ősi fény és pompa közt beültetik. Mi ezt várjuk is tőle, nekünk erre az ő egyszerű, jóságos, nemes és tettben határozott egyénisége értékes zálogunk. Mi az ő herczegprimásságát örömmel üdvözöljük, s örömünket fokozza még egy olyan körülmény is, a mely nagy fordulót jelent az esztergomi érsekek életében, s a mely hivatva lesz az ország vezető főpapja és az ország szíve közt közvetlen köteléket teremteni. Ez a kötelék szerintem egy erős segédtársa lesz a herczegprimásnak az egyház, iskola és állam java előmozdítására irányzott czélzatai érvényesítésére. Értem azt a megvalósulásához közelgő reményt, mely szerint a herczegprimás az országgyülések tartama és az udvar itt időzése alatt fővárosunk lakója lesz s hogy távollétében is törvényes képviselőt tart Budapesten. A katholikus püspöki kar kiválóbb jelesei most is itt időznek téli időn át, de ők csak szállói Budapestnek. Csendes utczák elvonult lakházaiba húzódnak s érintkezést előmozditó házat nem visz egyik se. Ha majd a herczegprimásnak két otthona lesz, s budapesti palotájában módot ad arra, hogy köréje gyüljön az ország és a főváros fölvirágzásán működő minden szellemi tényező, a többi püspökök is lassankint majd előkerülnek visszavonultságukból. — A primás ittlétének lesz erkölcsi hatása, s meglesz az a nagy előnye, hogy esetleges ellentétek időben kiegyenlítésére biztosabb módot fog szolgálni az irányadó tényezőkkel való közvetlen érintkezés lehetősége, semmint a jegyzékváltás.

Üdvözöljük az új korszakot és lélekből kívánjuk, hogy áldás legyen Vaszary Kolosnak, Magyarország herczegprimásának élete az egyházra és az országra egyaránt. △

VASZARY KOLOS.

Az a fényes állás, melyet az esztergomi érsekek, mint Magyarország herczegprimásai betöltenek, nemcsak egyházi, hanem politikai és nemzeti szempontból is nagyfontosságú közjogi méltóságot képvisel.

Azért midőn Simor Jánosnak, a magyar kath. egyház biboros főpapjának életpályája bezárult, az egész ország úgyszólva lázas érdeklődéssel várta, vajjon a legfőbb bizalom, az alkotmányos faktorok közbejöttével, kit fog majd odaállítani a magyar Sion őréül, a ki egyszersmind hivatva lesz közjogi tényezőként is szerepelni király és nemzet között, s kinek bölcs tapintata megtalálja majd a nyitját annak is, miként csillapithatók le az egyházi ügyek terén az utóbbi időben annyira felzaklatott kedélyek s miként egyenlithetők ki az éles ellentétek.

Végre a gondos körültekintés megtalálta azt a férfiút, a ki jellemének tisztaságával, hazafias érzelmeivel s hatalmas működésével eddig is rejtett gyémántként ragyogott. A király ő felsége, Csáky Albin gróf vallás és közoktatásügyi magyar kir. miniszter ellenjegyzése mellett, *Vaszary Kolos* pannonhalmi főapátot nevezte ki a megürült főméltóságra esztergomi érsekké s Magyarország herczegprimásává, a ki egyszersmind a szentszék született követe s mint ilyen a római kuriával közvetlenül érintkezhetik.

Az a férfiú, a ki ekként érdemeinek létrafokain, egyszerű, szerény szerzetesből most egyszerre a magyar főnemesség sorába lép s ott is a legelsőnek, — épen mint közvetlen elődje, iparos családnak a sarja, s fényt, pompát soha nem keresve, saját személyes tulajdonságai által jutott erre a magas polczra.

Még a férfikor java éveiben van, s emberi számítás szerint még elég idővel rendelkezik arra, hogy nagy alkotásokkal s fényes érdemekkel tegye nevét áldott emlékűvé.

Született 1832-dik évi február hó 12-én Zalamegyében, Keszthelyen. A keresztségben Ferencz nevet nyert s a Kolos nevet, rendi szabály szerint, csak később, mint szerzetes kapta. Öt testvére közül ő volt a legfiatalabbik s alig volt nyolcz éves, midőn atyját, a család fentartóját elvesztette s özvegy édes anyjára sulyos gondok nehezedtek. A gymnázium hat osztályát szülővárosában, Keszthelyen végezte s itt már annyira kitünt szorgalmával, hogy ösztöndíjban részesült, a mi által némileg könnyítve lett édes anyja gondjain is. A hat gymnáziális osztály befejezése után a Szent-Benedek-rendbe lépett, s Pannonhalmán befejezvén a theológiai kurzust, pappá szentelték. Mint benczés-tanár Komáromban kezdte meg működését, a hol 1854—1856-ig az ottani algymnáziumban tanította kedvelt tárgyát, a történetet; 1856-tól 1861-ig Pápán működött. Itt kezdte meg irodalmi működését is. Füssy Tamás igazgatóval együtt «Ifjúsági Plutarch» czím alatt füzetes vállalatot indított, mely az ifjúság okulására s hazafias jellemképzésére élet- és jellemrajzokat tartalmazott. A füzetek sürün hoztak az ő tollából is magvas közleményeket. Ilyenek: Hunyady János, Fehér György, Festetich György, Szilágyi Erzsébet czímű történeti korrajzai.

Mint pápai tanár, tevékeny részt vett Veszprémmegye politikai mozgalmaiban is. Nevezetes alkalmakkor mint díszszónok szerepelt nem egyszer. Igy akkor is, midőn Fiáth Ferencz báró főispán beiktatása alkalmával a székváros fáklyás-zenét rendezett, őt kérték fel az ünnepi szónoklatra. Ekkor történt az a kis epizód, hogy szónoklata közben, panyókára vetett mentéje, az egyik közelálló fáklyatartó vigyázatlansága folytán tüzet fogott.

A főispán észrevevén a veszélyt, maga sietett a tüzet elnyomni; de a szónok nem jött zavarba, hanem azzal az elmés rögtönzéssel folytatta beszédjét:

— Ne bánja Méltóságod: szivünk, szeretetünk lángjának jelképe az!

Riongó lelkesedés, szünni nem akaró éljenzés követte ezt a megkapó hasonlatot.

Ugyancsak pápai tanár korában történt, hogy Teleki László gróf egy küldöttség élén Pápán keresztül utazott Dákára, özvegy Batthyány Lajosné grófasszony üdvözlésére, a ki akkoriban tért vissza Genfből hazájába. Pápa város a küldöttség üdvözlésére Vaszaryt kérte fel, a ki oly hazafias, meleg hangú szónoklattal üdvözölte a küldöttséget s annak vezérét, Teleki grófot, hogy könybe lábadtak Teleki szemei s lelkesülten ragadta meg a szónok kezeit.

Van is Vaszary hangjában valami sajátos báj, mely lebilincsel, szivig hat. Előadásában van hév, szónoki lendület. A körmondatokban mester; hasonlatai megkapóan találók.

Pápáról Esztergomba helyezték át, a hol 1861-től 1869-ig működött, mint a történelem tanára. *Itt irta meg «Világtörténelem»* czimü nagyobb munkáját, mely három kötetben több kiadást ért s újabban, mint a minisztérium által engedélyezett tankönyv, maig is rendes tankönyve a gymnáziumi ifjuságnak. Ugyancsak a tanuló ifjuság számára megirta «Magyarország történeté»-t, mely hazafias szellemben tartva, nagy hatással volt az ifjabb nemzedék nemzeti érzelmeinek fejlesztésére.

Esztergomból 1869-iki évben Győrbe helyezte át főapátja, a hol 1885-ig, mint az ottani főgymnázium igazgatója folytatta tanári pályáját. Az irodalomnak szorgalmas munkása volt itt is. Győrmegye és város monografiájában ő irta meg Pannonhalma történetét. Ezenkivül a «Várnai csata» czím alatt nagyobb történeti tanulmányt tett közzé, kiigazitván több közforgalmú téves adatot. Továbbá külön-külön kötetben kiadta «Az 1825. és az 1830-diki országgyülések történeté»-t.

A közélet terén is tevékeny részt vett. Tagja volt Győrváros törvényhatósági bizottságának, a nevelésügyi és alapitványi bizottságoknak, igazgató-tanácsosa volt a győri állami tanitónőképző-intézetnek és az állami polgári leányiskolának, s tagja volt a győri kath. autonomiai választmánynak és a kath. iskolaszéknek, s előkelő részese az emberbaráti intézményeknek. Sokoldalú, üdvös működése folytán, ekkor nyerte, tanári működésének 30-dik évfordulója alkalmával, a Ferencz-József-rend lovagkeresztjét, melyet utóbb ugyane rend nagykeresztje követett.

A győri főgymnázium az ő vezetése alatt oly kitünő hírnek örvendett, hogy József főherczeg is a győri főgymnáziumnál iratta be József és László fiait magántanulóknak, s évenkint Vaszary Kolos igazgató elnöklete alatt tették le a kis főherczegek az osztályvizsgálatokat. Innen datálódik a főherczegi család tisztelete a derék férfiu iránt.

Kruesz Krizosztom főapát halála után az a kitüntetés érte, hogy rendtársainak bizalma őt emelte a főapáti székbe 1885-ik évi ápr. 28-án.

Az a hat év, melyet a főapáti székben töltött, mindenkor fényes betükkel lesz följegyezve Pannonhalma történetében. Ahhoz a hat évhez a nemes alkotásoknak és hazafias tetteknek hosszú lánczolata füződik.

Mindjárt első föllépése is jellemző volt. A beiktatás ünnepségeit elkerülendő, a legnagyobb csendben avattatta fel magát Győrött. Csak közvetlen környezete tudott a dologról. Az egyházi funkcziót Zalka János győri megyés püspök végezte saját udvari kápolnájában. Hanem aztán az ünnepi külsőségek hiányát azzal ütötte helyre, hogy egyházi, közoktatási és közművelődési czélokra 10,000 forintos alapitványt tett. Mikor pedig Pannonhalmán a győrszentmártoni képviselőtestület üdvözlésére megjelent, hiveinek megemlékezését azzal viszonozta, hogy összes irói tiszteletdíjait, melyeket időnként munkái után kiadóitól kapott és összetakargatott, egy összegben átadta a községnek iskolai czélokra.

Ezután sorba következtek hazafias áldozatai. Annak emlékére, hogy a zalavári apátság az ő főapátsága alatt lett egyesitve a pannonhalmival, Rada községben, mint új patrónus, nagy költséggel diszes templomot építtetett. A tihanyi ősrégi templomot stilszerüen restauráltatta s a templom freskoképeit Lotz Károly és Székely Bertalan hazai festőművészeinkkel készíttette el. Ezenkivül renováltatta a tényői, péterdi, szent-iváni, ravazdi és bársonyosi templomokat.

A közoktatás érdekében is kiváló buzgalmat fejtett ki, hasznos intézetek létesítése által. Első sorban is, mintegy 120 ezer forint költséggel újraépittette a főgymnáziumi épületet s az isko-

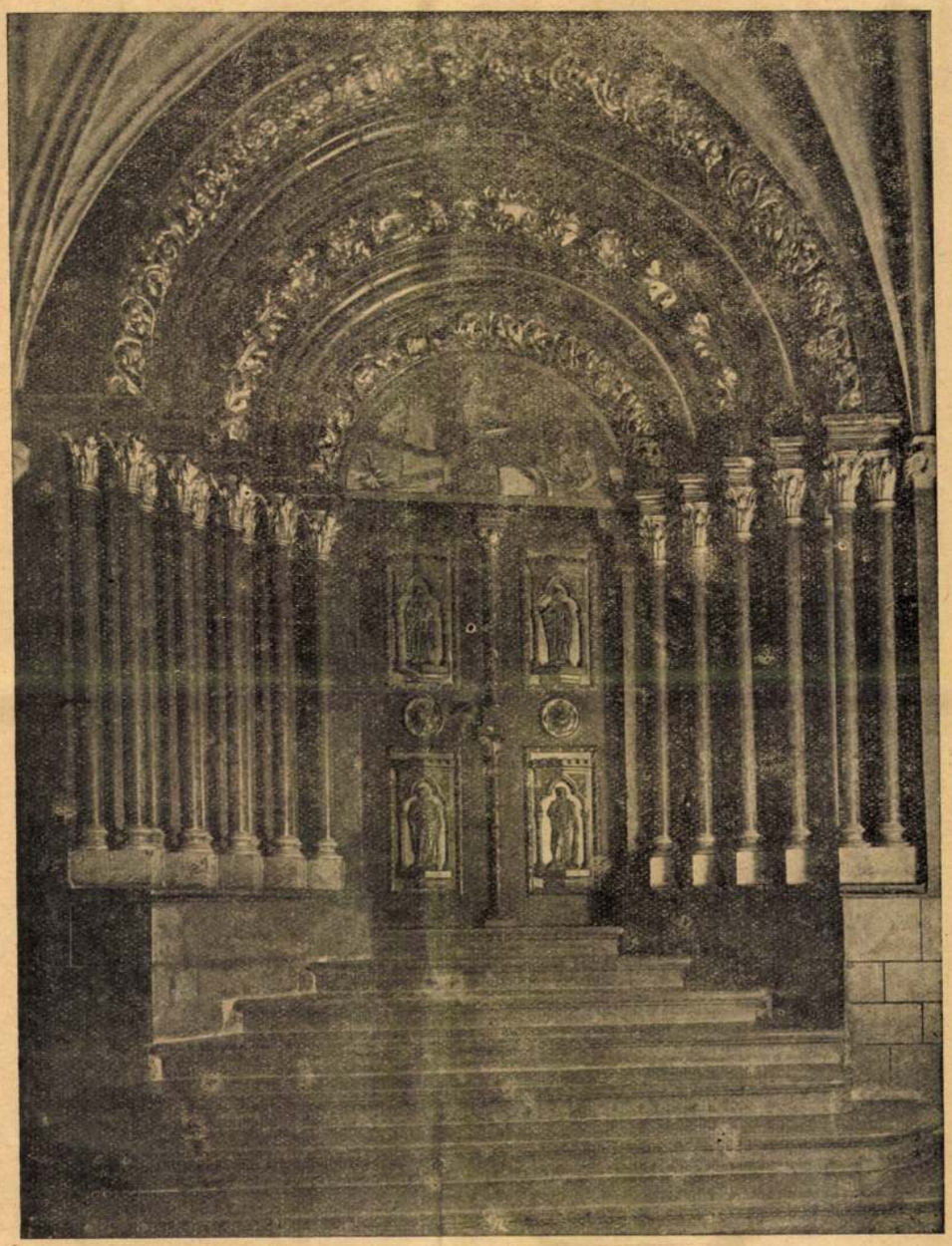

PANNONHALMA

A FŐAPÁTSÁGI TEMPLOM DÉLI KAPUJA. 1225 TÁJÁN

Pannonhalma

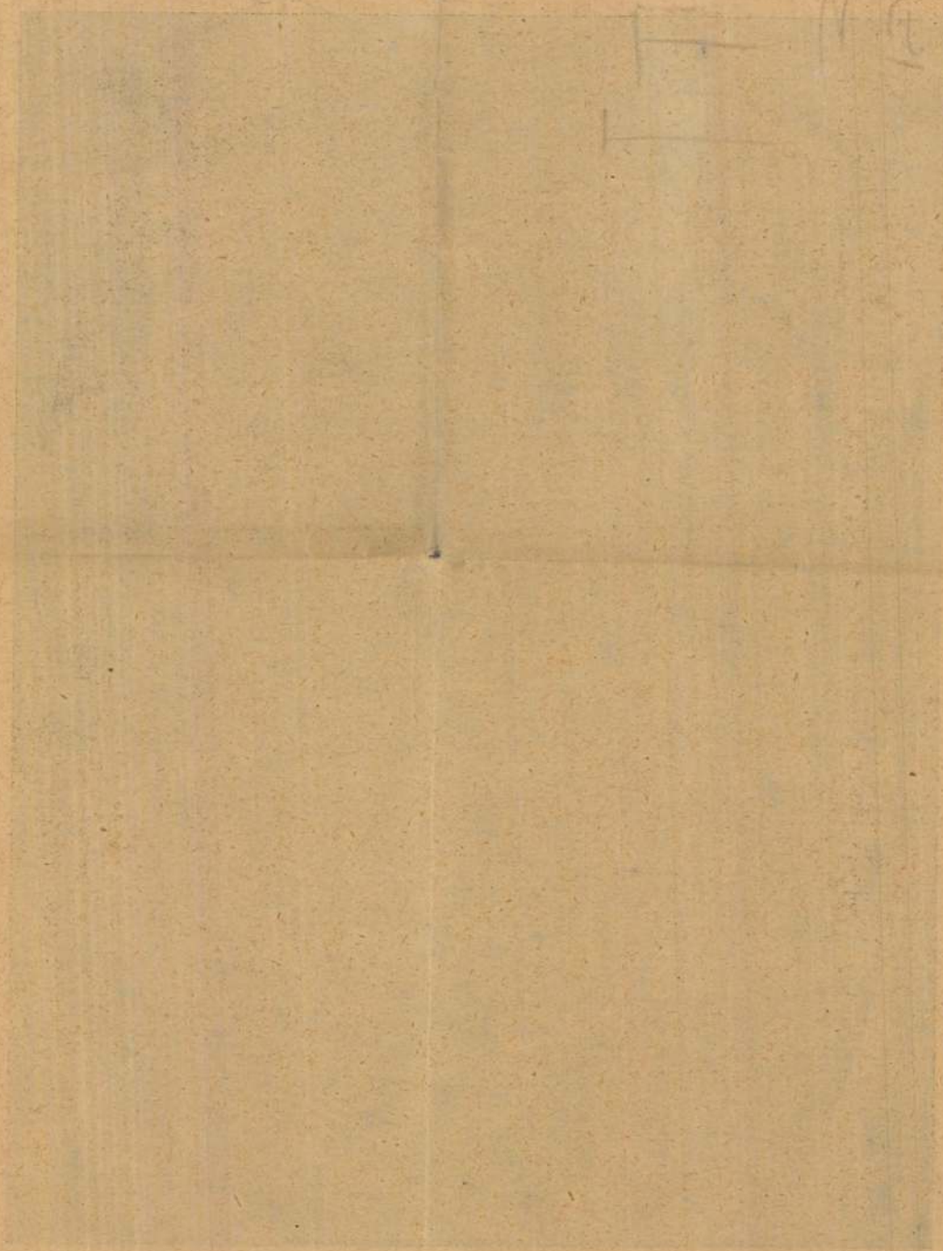

PANNONHALMA

A FŐAPÁTSÁGI TEMPLOM BELSEJE

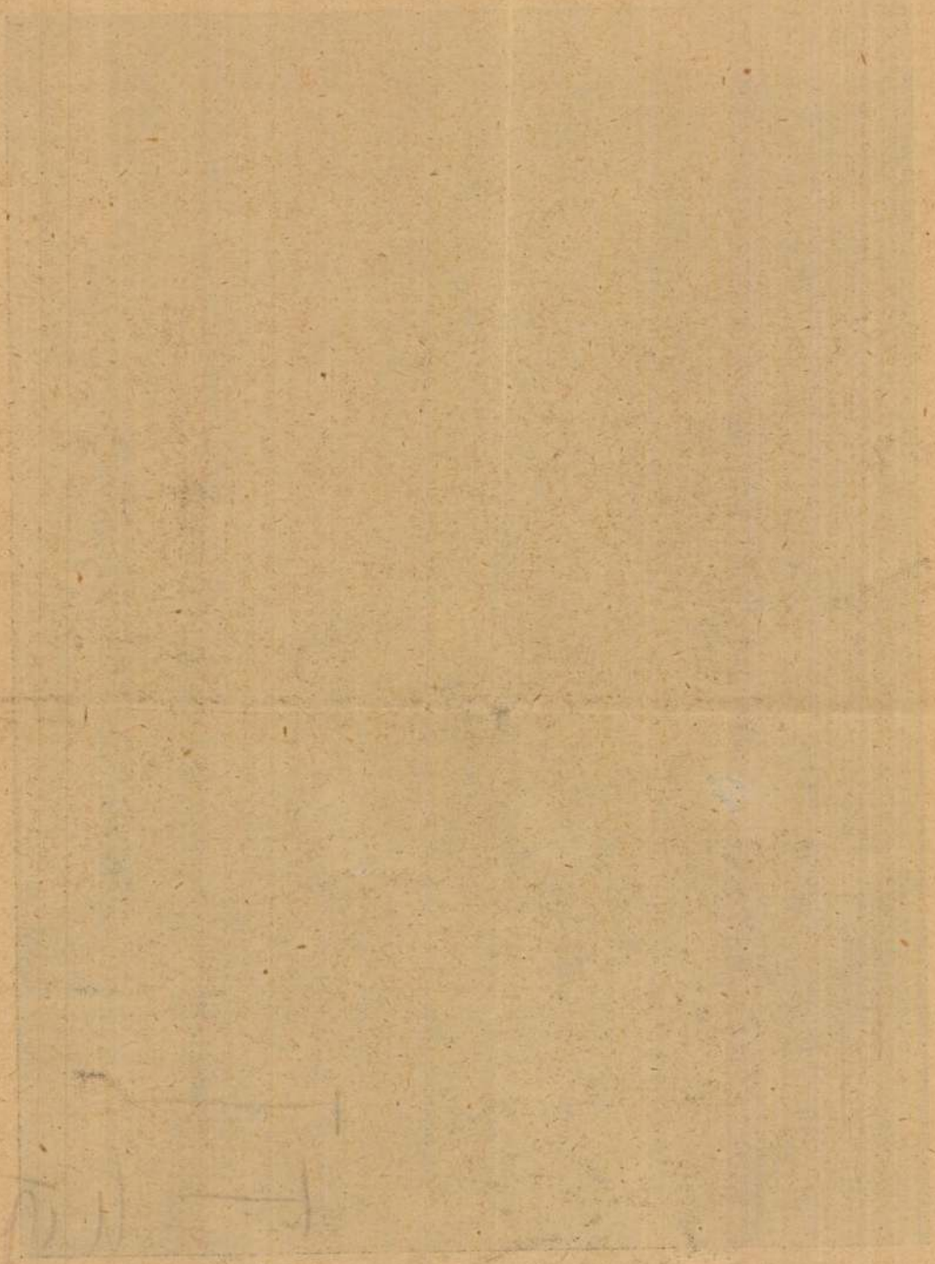

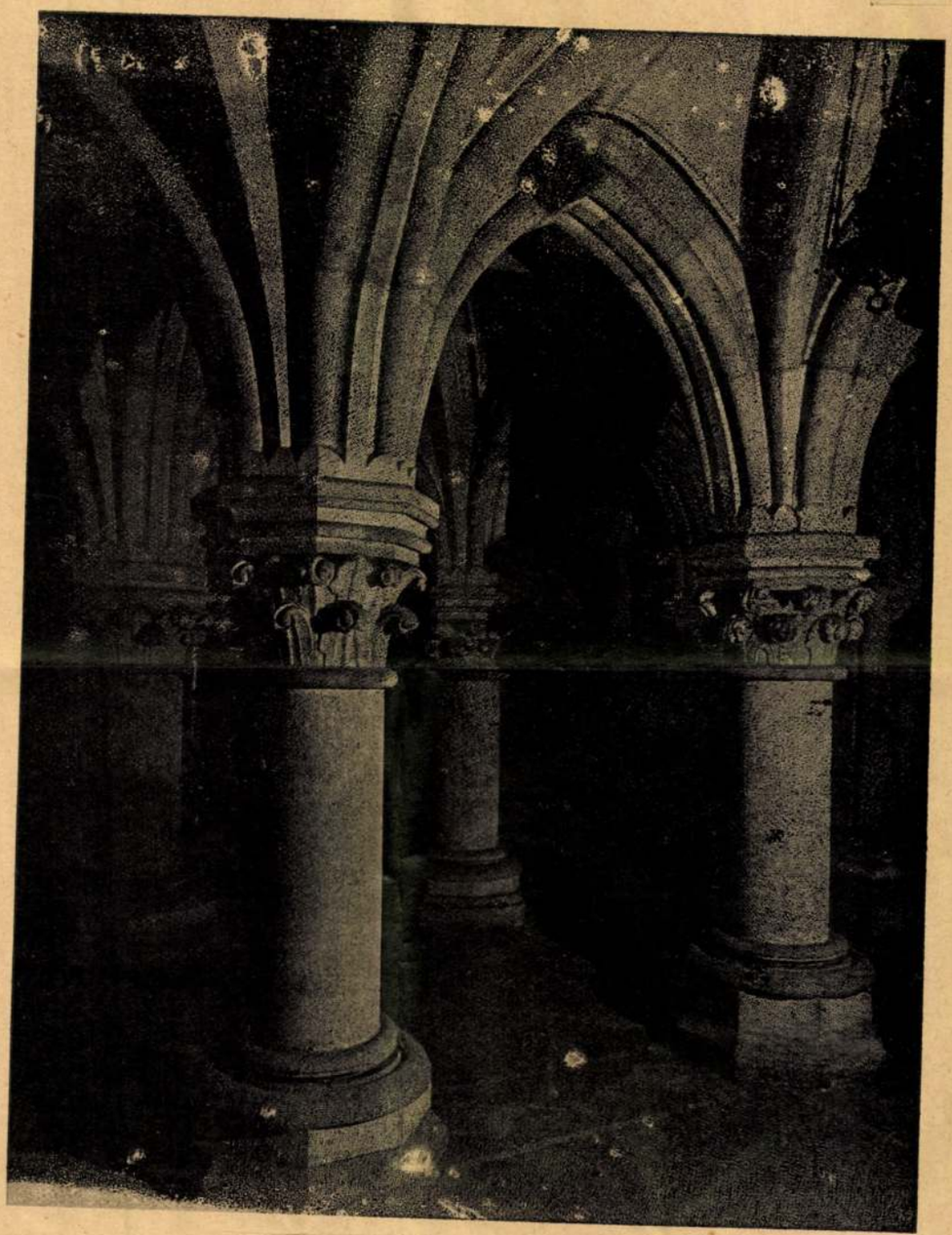

PANNONHALMA
ALTEMPLOM

Gerevich – M. románkori eml.

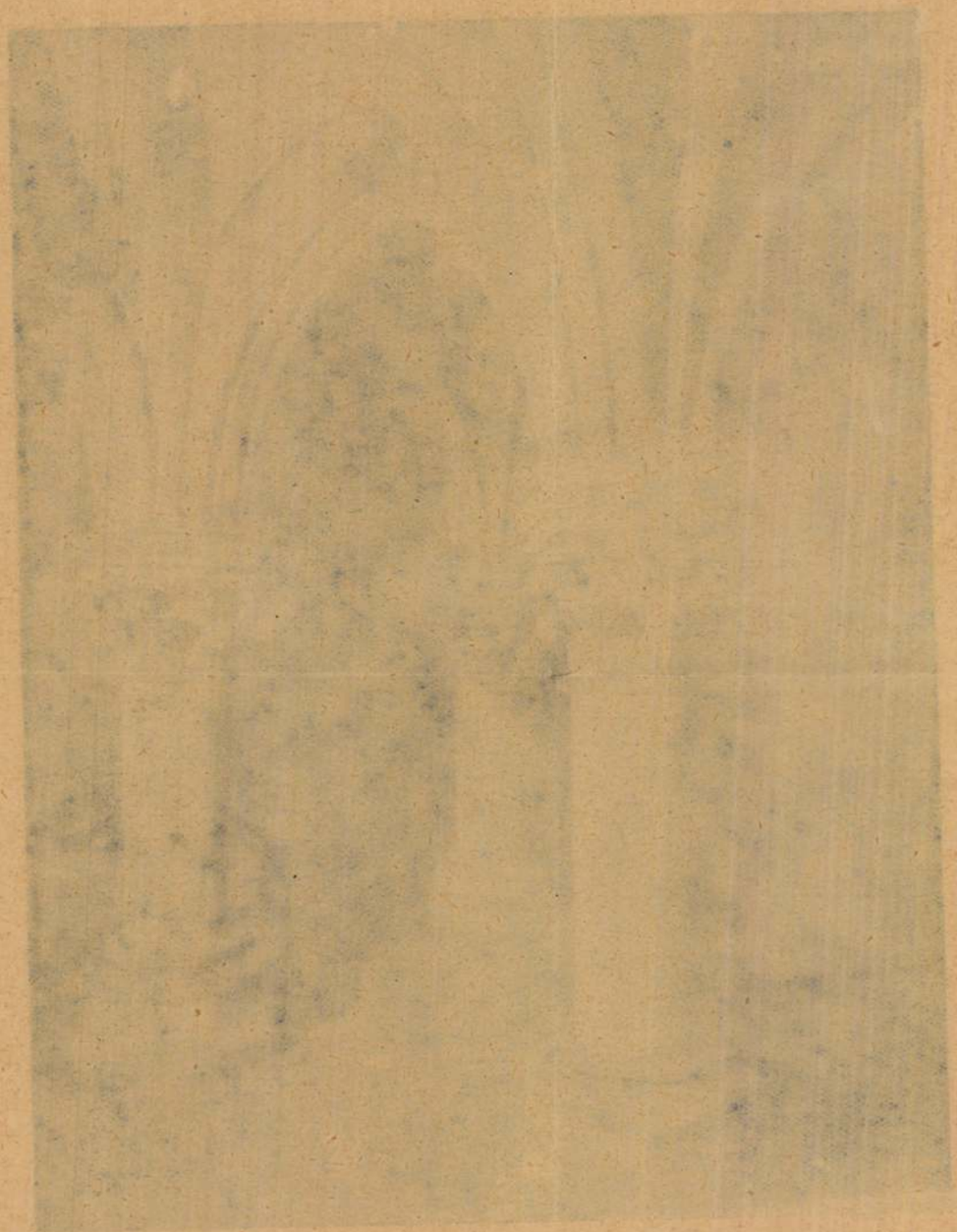

gyott fiára, és midőn a végrendeleti végrehajtók a hagyatéki leltár tüzetes összeállítását elkészítették, kitünt, hogy a vagyon tulajdonképen még nehány százezer fonttal többre rug. Igy tehát a fiatal P. bátran elmondhatta magáról, hogy kénye-kedve szerint élheti világát a nélkül, hogy a pénzolvasáson kivül más fáradsága lenne. Ámde az apai végrendeletnek egy öt soros pontja megzavarta a fiatal ember boldogságát. Ugyanis az öreg P. ama végrendeleti pontban a következő akaratát fejezte ki:

«*Azon esetre, ha fiam, P. Vilmos, akár itthon, akár külföldön kártyát venne kezébe, a reá hagyott örökség, — 1000 font sterling évi járadék kivételével, — a Szent-Pál kórházat illeti, melynek gondnokságát ezen akaratomról hivatalosan értesíttetni kérem.*»

Magától értetődik, hogy a milliomos örökségre való kilátás a kórház gondnokait nagyon érdekelte, s habár mindenki tudta, hogy az ifju P. még időtöltésből sem szokott kártyázni, a roppant összeg miatt, mely igy szóban forgott, őt mégis szemmel kellett tartani.

Nagyon természetesen az e részben feltünés nélküli felügyelet első sorban a rendőrség detektiv osztályára lőn bizva, mely ez iránt hivatalos uton intézkedett.

Nehány évig P. Vilmos figyelembe sem vette az akaratát megszorító intézkedést és szigoruan követte atyja végrendeletét, de utóbb külföldre utazván, több alkalommal nagyon kellemetlenül érezte annak hatását. Londonban a leghiresebb

[illegible]iktől arra nézve tanácsot, ha valamely úgynevezett n részt venni akarna, delet szószerinti értelmi, vagyis kártyáznia kórház egyik gondén felvetette, azt vájátszma whistet elelvesztésére.

[illegible]ntleman azt találta gy ő most már azért gveszedelmesebb haak idején az öreg P. melylyel fiát a kári, csakugyan hiányos-

felkereste a nemzeta Szent-Pál-kórházi gára rengeteg pénzt rdőre vonhatták, illedhették volna. kséges elővigyázat elútjában rendesen egy vatalnok követte, kikvalahol in flagranti , ötezer font sterlinget

rtesítés nyomán, mely óba készül, én és Bluff bájos Rivierába in-

társaság volt együtt. asz, görög, török, lentékosok, kik legfeljebb zöld asztal körül, míg ludni kénytelenek, de envedélyüknek áldoz-

e fázisait leírni nem ig van ember, ki azt ne ismerné. Legújabszínűleg a bank részéozattak be, melyeket észre venni, de azon r egy év óta még csak m fordúlnak elő, míg ellenben az óriási veszteségek napirenden állnak, a feltevést bizonyossá teszik.

A nagy játékosok kontingensét mostanában Anglia és Amerika adja, mit leginkább a vagyoni viszonyok rendkívüli emelkedésének lehet tulajdonítani.

A filadefiai és newyorki milliomosok sarjadékai gyakran ellátogatnak Monte-Carlóba és egy-két millió frank elpotyogtatása után ismét haza sietnek, hogy a veszteséget minél előbb helyre üthessék. A legnevezetesebb benne az, hogy 20—22 éves hölgyek aránylag sokkal több szenvedélyt fejtenek ki, mint a férfiak. Ottlétemkor Miss Georgiana Phlepps, egy bostoni kötélgyáros leánya, ki egy másik hölgygyel Európába jött, három nap alatt kétszázötvenezer dollárt vesztett, s miután londoni bankárja a papa meghagyása nélkül többet előlegezni nem akart, addig sürgönyözött Bostonba, míg csak pénz helyett maga Phlepps ur meg nem érkezett és a kisasszonyt haza nem vitte.

P. Vilmost a roulette-asztalnál találtuk. Nem rakott sokat — már az ottani fogalmakhoz mérten, hanem azért másfél óra alatt szemem láttára mégis tizenötezer font sterlinget vesztett. Ebből könnyen kiszámíthattam, hogy az öreg P. milliói egy-két esztendő alatt a zöld asztalnál maradnak, ha ama különös végrendeleti megszorítás a szerencsétlen fiatal emberre még sokáig fennáll. Ámde a mint egész valóján észrevettem, P. Vilmos elméjében már meg volt háborodva, mit csakis annak a rögeszmének tulajdonítottam, mely őt a kártyatilalom folytán gyötörte.

Valószinüleg valamely elzüllött angol ember P-t jelenlétünkre figyelmeztetvén, a szánalomra méltó ifju utóbb roppant összegeket rakott egyes számokra. Darab ideig a szerencse kedvezett is nékie, mert három tétellel mintegy 800 ezer frankot fizettek ki a bankárok, de hajnal felé, midőn a játékosok száma kissé megfogyott, nemcsak az imént nyert pénzt, de tán még háromszor annyit is elvesztett.

A bankárok nagy fájdalmára azonban P. agyszélhüdésben harmadnapra meghalt és a roppant örökség szegény oldalrokonaira szállott, kiket a végrendelet megszorítása bizonyára nem fog Monte-Carlóba vonzani.

Az üdv hadserege a pálinka és bor ivása ellen küzd, de Booth tábornokot még soha sem láttam a Riviera nemzetközi bünbarlangjaiban, hol egy éjjel lefolyása alatt több pénz pusztul el, mint a mennyit London valamennyi pálinkásboltjában elköltenek.

Én a nemzetközi játékbarlangokat a XIX. század legbotrányosabb szégyenfoltjának tartom. A hármas szövetség, mely a világ békéjét az emberiség számára biztosítja, nem képes arra, hogy az egy nehány ezer négyszögméternyi területen uralkodó fejedelmet a gyalázatos üzelem beszüntetésére szoríthatná.

A műkedvelő monacói fejedelem csillagászattal és a tenger mélységének kutatásával foglalkozván, úgy tesz, mintha nem tudná, hogy a földgolyó legnagyobb bűnfészke épen az ő területén van . . .

AZ 1891/92-IKI TÉL IDŐJÁRÁSA.

A rendkivül sokáig tartó és nyárias jellegű ősz után egyszerre beállott zordon téli idő zavarba hozta a meteorologusok azon részét, kik az időjárás rendsorozatát úgyszólván napról-napra előre megállapították.

Erős, szeles és hűvös nyári hónapok után, száraz, enyhe telet jövendöltek. De már szeptember első felében Európa éjszaki részeiben erős esőzések, szélvészek és havazások állottak be, melyek a nyári időjárással meglehetős összhangzást mutattak.

A londoni és edinburgi csillagvizsgáló állomásokhoz a világ minden részeiből érkezett közlések azt sejtetik, hogy ezen rendkivüli fordulat a *Nap* és *Mars* körül észlelt tünemények tól ered. A nap gyakran megfigyelt és emlegetett foltjai augusztus utolsó napjaiban elanynyira megszaporodtak, hogy az ekkor megejtett fényképészeti felvételek az előbbiekhez alig hasonlítottak.

A *Mars* gőzköreinek szine is teljesen megváltozott. Ezen óriási égitest szeszélyeinek értékét a naptól való függése nagyon leszállította, és mostanában a tudomány legelőkelőbb szakemberei *Kopernikus azon régi mondásához térnek vissza, mely szerint valamennyi égitest között az elsőbbség a napot illeti meg.*

Mily összefüggés van a nap és ama hatalmas égitest között, mily befolyást gyakorolhat ez utóbbira a meleg és a világosság örökös kútforrása, mindez ekkoráig a természet meg nem fejtett titkainak egyike.

Az 1891/92-ik év téli időjárását tehát a meteorologusok túlnyomó része hibásan állapította meg, mi abból is kitünik, hogy az egyes állomások jelzései, a mint ezeket a nagy közönség számára közzéteszik, még huszonnégy órára sem válnak be.

Közép-Európában az éjszakról elterjedt légnyomást rendkivüli magas áramlatok hetekig tartották vissza, és csakis ezen áramlatok fordultával állott be az Európa déli részeiben most is uralkodó hideg, a hozzávaló havas és jeges csapadékokkal.

Minthogy bennünket első sorban azon kérdés érdekel, vajjon mily időjárást várhatunk novembertől kezdve márczius közepéig, arra kell szorítkoznunk, a mit e tárgyban a csillagászok valószinünek, sőt majdnem bizonyosnak vélnek. A közönséges értelemben vett tél talán nem lesz ugyan oly hosszú és zordon, mint a mult évi, de a meteorologusok által jövendölt száraz s ennél fogva káros jellegétől azért nem kell tartani, mivel mostanáig is oly tünetek mutatkoztak, melyek ama jövendölés helytelenségét teljesen kimutatták.

A nap többször említett foltjainak felmerülését rendesen nedves időjárás követte. Igy az 1829, 1849 és 1879-iki erős telek után rendetlen nyarat éltünk, de azért az akkoriban szintén kilátásba helyezett szárazság mégis elmaradt.

Croyden tanár, a londoni csillagvizsgáló-állomás másodfőnöke a mostani konstellácziót leginkább az 1829/30-iki télhez hasonlónak találja.

November, deczember és január hónapokra ködös, fagyos és gyakori csapadékokkal járó időt jövendöl, a minő 1829-ben volt.

Hasonló jelentések és csillagászati jelzések Amerikából, Afrikából és Ausztráliából nevezetes összevágással megerősítik Croyden tanár nézeteit, s ezek folytán a most felsorolt föltevéseket nem annyira jövendöléseknek, mint inkább tudományos alappal biró elveknek tekinthetjük.

Dr. T.

AZ ÚJ HERCZEGPRIMÁS EDDIGI OTTHONA.

Kevés ember részesül azon kitüntetésben, hogy még életében elismerjék érdemeit, mert emberi természetünk hiúsága nem szivesen türi, hogy egyesek a fény és kitüntetés magas polczára emelve, felettünk ragyogjanak s bennünket homályban hagyva túlszárnyaljanak. Csak egy esetben vagyunk hajlandók kivétel nélkül és önzetlenül mások számára megfonni az elismerés myrtuskoszoruját: ha érezzük a szerénység, alázatosság és önzetlen emberszeretet melegét, mely kitüntetett embertársunk szivéből felénk sugárzik. A tehetség, az értelem fénye egymagában hideg fény, mint a téli napsugár; meleget neki csak a sziv jósága, szeretete és önzetlensége kölcsönöz.

Talán sejti az olvasó, hogy az új herczegprimásról akarok szólni, (kinek pannonhalmi szobáit ime rajzban is bemutatjuk), midőn az önzetlen elismerésben részesült férfiút említem. Bizonyára nem a szerény férfiú önzetlen munkásságában kell keresnünk az osztatlan öröm egyedüli okát, hanem a szeretetben és szivjóságban is, mely a fáradhatatlan munka gyümölcsét megaranyozza. Vaszary teljes életében a csendes és önzetlen munkásság embere volt, mint tanár, igazgató és főapát. Szobája volt mindenkor legkedvesebb tartózkodási helye, s ha valaki, úgy

bizonyára ő érezte legjobban, hogy cella continuata dulcescit. Mindazonáltal nem lett félszeg, unalmas és pedans szobatudóssá, a ki kerüli az embereket, mert rosszul érzi magát közöttük, mivel nem beszélhet mindig kipallérozott systemákról, agyafúrt mathematikai képletekről s régi molyette öles és mázsás kodexekről. Ennek a szobatudósnak szeretetét és szívjóságát nem fagyasztotta meg a magánosság ridegsége, mert rendtársait, barátait, rokonait és ismerőseit mindenkor szeretettel vette körül, örömest érintkezett mindenkivel, sőt ártatlan örömmel részt vett nem egyszer rendtársai szórakoztató mulatságaiban is.

Jóllehet már igazgató korában a házfőnöki, igazgatói és tanári teendők rendkívül elővették idejét és erejét, mégis igazgatóságára esik irodalmi munkásságának és történeti búvárlatainak java része. A ki ismeri a házfőnöki és igazgatói teendők sokaságát és nehézségét, csak az tudja elképzelni, mennyire be kell osztani az időt, hogy maradjon irodalmi munkásságra is. Hogy Vaszary mint tanár és igazgató hogyan értékesítette a kötelesség szigorú és pontos teljesítésén felül fenmaradt idejét, fényesen bizonyítja hazafias irányu történelmi munkássága. Mint főapát, a rend ügyeinek buzgó és lelkiismeretes vezetésében elmerülve, már alig szakíthatott magának időt kedves tárgyával való foglalkozásra; de irodalmi munkásságának e hiányát gazdagon kárpótolta nagyszabásu intézkedései, foganatba vett tervei és bőkezü adakozásai által, melyek számosaknak javát és boldogságát előmozdították.

Mint főapát is szobájában töltötte idejének nagy részét, s szerény asztalánál érlelődtek meg nemes humanizmusról tanuskodó tervei, melyeknek megvalósítása által rendjének tanulmányi, vallási és gazdasági ügyeit felvirágoztatni iparkodott.

Mindjárt a főapáti szék elfoglalása után új gazdasági rendszert állapított meg, hogy a jövedelem szaporítása által a vallási és tanulmányi ügyet jobb karba helyezze. A rendtársak jogos kérelmeit a legnagyobb készséggel és szeretettel iparkodott teljesíteni.

Dolgozószobáját ritkán hagyta el, ha csak a szeretet és kötelesség nem kényszerítette arra. Egyetlen szórakoztató mulatsága, mint főapátnak az volt, ha a fiszharmonium mellé ülhetett s kedves egyházi énekeit játszotta. Egyéb szórakoztató mulatságok előtt bezárta ajtaját; de az rögtön megnyilt, ha valaki felkereste s nála tisztelegni ohajtott. Senki sem távozott szobájából segítség, vigasztalás, lelki felüdülés nélkül. Ha fogadó-termének falai beszélni tudnának, bizonyára elmondanák, hogy mily sok ember távozott onnan arczán az öröm és vigasztalás érzetével, melyen előbb a búbánat és keserűség könyei vontak barázdákat. Ajtaja egyaránt nyitva állott a gazdagok és szegények, a tudósok és tudatlanok előtt s bármennyire visszavonult is csendes magányába, az emberszeretet mindenkor megszakíttatta vele magányát. Hálószobája, melyet ezuttal szintén bemutatunk olvasóinknak: szigorú egyszerüsége által lep meg. A fényezett faágyat egyszerü lepel födi, s fölötte nehány kép ékeskedik.

A mosdón, a szekrényen és az imazsámolyon kivül jóformán alig van benne butor, ezek is a lehető legegyszerübbek. Az egész szobában példás rend uralkodik; széthagyott ruhadarabokat, könyveket, vagy jegyzeteket nem lehet látni. Csak a szekrényen mosolyog állandóan nehány fürt szőlő, a primás kedvelt gyümölcse, és rendes reggelije. A szekrény mögött erősen pántolt vasládán akad meg a szem. Ebben őrzik a pannonhalmi Szent-Benedek-rend ereklyéit és kincseit, régi okiratokat, melyeket a rend évszázadok óta a főapát őrizetére és gondjaira bizott.

Ebből a csendes hajlékból távozik most el Vaszary Kolos.

Kölcsey Parainesisében azt mondja, hogy az ember olyan, mint a mécs, mely csak igen szűk körben terjeszti ki fényét, s ha onnan elviszik, sötétséget hagy maga után; de a ki szükebb körben is oly erős fényt terjeszt, hogy annak áldását mindenki érzi: a legbiztosabb rem sab sze cse hoz kin

Háry Gyula rajza.

VASZARY KOLOS HERCZEGPRIMÁS HÁLÓSZOBÁJA PANNONHALMÁN.

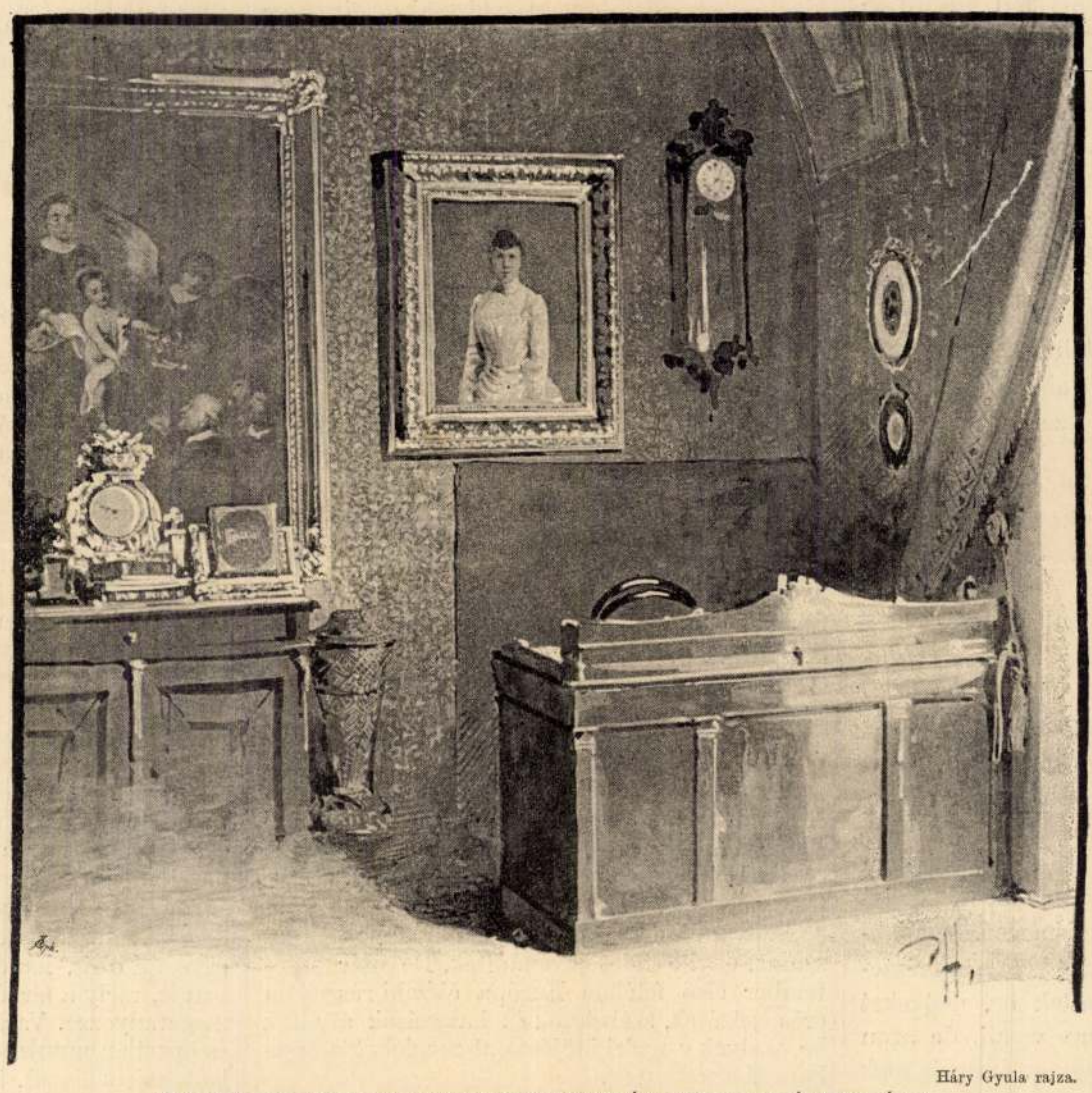

Háry Gyula rajza.

VASZARY KOLOS HERCZEGPRIMÁS DOLGOZÓSZOBÁJA PANNONHALMÁN.

ható Placci-képmása is igazolja,[1] csak a főformák kikeresésével, a lényeges kiemelésével, tiszta strukturával akar hatni s a tekintet a szemformák egyszerűsítésével szinte elutasító erejű. Távolságot teremt, nem kapcsol az ábrázolthoz. Követői közt, *Lederer* Hugó (sz. 1871) Richard Straussa kiváló emberjellemzés, a befelé hallgató zeneköltő álmodozó lelke ül az arc egyszerű formáin. Végül *Zutt* Richárd (sz. 1887) svájci, de egy ideig nálunk is működött szobrász fiatal rómaija egészen Hildebrand szellemében formaleegyszerűsítéssel kelt nyugodt, magától távoltartó hatást.

Egészen más szellemben foggant *Minne* (sz. 1867) szobrászata. Őt a középkori spiritualizmus ihlette. Alkotásaiban a lélek és érzés az anyag fölé kerekedik és elnyomja a forma kihangsúlyozását, csakhogy az *anima* annál lélekbemarkolóbb erőben nyilatkozhassék.

A gyüjteményben található állatszobrászok *Gaul* (sz. 1869), a fiatal *Zügel* (sz. 1876) és *Winsloe* Christa realisztikus éle ábrázolók, *Stuck* (1863—1928) és a fin *Liipola* (sz. 1881) kisméretű aktjai szinte mind mozdulat-tanulmányok.

A norvég *Vik* (sz. 1867) két nagyobbméretű aktján meglátszik a kopenhágai lelkű visszhangozói és így tükörképeik és vízióik újabb és újabb színekben pompáznak. A gyüjtemény tovafejlesztésének tehát az lehet a feladata, hogy lépést tartson a haladó idővel.

Dr. LÁZÁR BÉLA

[1] Repr. Magyar Művészet I. (1925) évfolyam 1. sz. 30. oldal.

ET ÉS IRODALOM

HOGYAN TÜKRÖZŐDIK VISSZA A KÖZÉPKOR SZELLEME MŰVÉSZETÉBEN? Dr. Mihályi Ernő.

A Pannonhalmi Szemle legutóbbi, f. évi 4. számában igen érdekes tanulmányt közöl Mihályi Ernő dr. a középkor művészetben megnyilvánuló szelleméről, és a pannonhalmi székesegyház szobordíszei és gyámkövei szimbolikus megfejtésével iparkodik megmagyarázni a középkori transcendentalis gondolkodás szellemét.

E szellem megértéséhez elengedhetetlenül szükséges a kor kultúrtörténeti ismerete. A keresztény középkor — a letűnő pogány antik világon és a keresztény ókoron túl, egészen a VIII–IX. századig, és a XIV. században kezdődő renaissance kultúrhistóriai határán belül — valami egészen sajátos, önmagában is jelentős szellemtörténeti képet mutat.

Ennek az egészen sajátos kultúrtörténeti képnek megvilágítására a legelfogadhatóbb művészettörténeti magyarázat, hogy az antik és a renaissance világ művészete

1. a természetből (anyagvilágból),

a középkor művészete a lélek vallásos mélységeiből, tehát

2. szellemből (a lélek világából)

fakadt.

A szellemiség, a lélek világának föltétlen uralma az anyagon jellemzi a középkor művészetét. A természetfölötti világba való bekapcsolódás adja meg a középkor művészetének idealisztikus alapját. A keresztény spiritualizmus betölti a lelkeket s a művészetben is a szép formák világából a szellemi tartalomra és lelkiségre helyeződik át a művészet súlypontja.

„A középkori művészet az építészeti anyagot pompás szerkesztéssel, csengő-bongó rythmikával eszmék hordozójává teszi; képeiben, szobraiban, iparművészeti alkotásaiban is mélyebb értelmet, az alapjában való átszellemesítést keresi. Szinte elmondhatja az ember, hogy a középkori művészek már nem is a testi szemek, hanem a lelki szemek számára dolgoznak“ — írja tanulmányának bevezető conclusiójaként Mihályi Ernő s ezen megállapításának igazolására részletesen ismerteti a pannonhalmi székesegyház szobordíszeit és gyámköveit, megmagyarázva e jelképes díszítések mély értelmét.

A középkori szimbolikus ábrázolások legfőbb forrásai a liturgia és a liturgikus írók művei. Kimeríthetetlen bőségű anyagot a szimbolikus ábrázolások számára pedig a bestiariumok, herbariumok és a Physiologus nyujtottak.

A szimbolikus ábrázolások célja kettős volt:

1. az üdvösség egész rendjének az egyénre gyakorolt misztikus határait kidomborítani;

2. az emberiség történelmének és az Egyház működésének kölcsönös vonatkozásait kiemelni.

A középkori szimbolikának ezen két főirányát nem lehet egymástól határozottan és világosan elválasztani, de Sauer szerint, akire tudós szerzőnk is a legnagyobb mértékben támaszkodik: Symbolik des Kirchengebäudes und seiner Ausstattung in der Auffassung des Mittelalters c. munkájában megállapítja, hogy a későbbi középkor szívesebben foglalkozik az üdvösség egész rendjének az egyénre gyakorolt misztikus hatásával.

A pannonhalmi székesegyház keresztfolyosójának, alsó- és felsőtemplomának közel 70 drb. szobordísze és plasztikai ábrázolásokkal díszített gyámköve van, amelyek különböző korokból származnak s Mihályi valamennyinek szimbolikus értelmét adja. Így megtudjuk, hogy az ökörfej türelemre és alázatra figyelmeztet. A szőlőtő Krisztusra, a torzarcok a bűnökre, a virág és növénydíszek az erényekre, a tintahal és polip a gyenge akaratú keresztényekre, a fölfelé törekvő gyík a Krisztust kereső lélekre emlékeztetnek. A próféta- és apostolfejek az erőség és sarkalatos erények szimbolumai. Dundi gyermekfej az érzéki ember képe stb. stb. Vége-hossza nincs a sok szimbolumnak és allegorikus értelmezésnek, amelyeket a középkori ember pontosan értett s amelyekről úgy olvasott, mint a huszadik század embere a legértelmesebb aszketikus könyvből.

A középkori dómok fölséges monumentumaiban tehát beszédesek a kövek. Értelmes

MAGYAR MŰVÉSZET
1928 -

történik. Az „Orbis Pictus“ is megfeledkezett rólunk, mint annyi egyéb kiadvány, mely beszámol a világon mindenkiről, az exotikusan érdekes országokat nem is említve, Szerbia, Horvátország s persze Csehországról. Azt hisszük, erősen tévedünk, ha a hibát csak a német kiadókban keressük. *Annyira már nem vagyunk exotikusak, hogy azzal magunkra vonjuk a figyelmet, de európaiak sem vagyunk annyira, hogy egy szervünk, irodánk, egyletünk lenne, mely ilyen képanyaggal önként a*

Pannonhalma

Ebédlő" freskói.

Fossati, Davide

Antonio

munkái

lásd ott

MAGYAR MŰVÉSZET
1928. 713, 714 l.

Pannonhalma

Főapátsági Könyvtár
Mátyás-kehely
1482

Repr.

Magyar Művészet

1930. 303. l.

virág nyílik ablakaiban, rózsaliget az udvara. Nem a mult dicsőségéből él, hanem mindennap fűz égi koszorújához babért. A szent hegy nagy-nagy szűzi csendjében égvívás fegyverzaja hallatszik.

A vidék koronája Pannonhalma, a tájkép messzeragyogó gyöngye. Homlokrajza finom tagozódásával, hosszú ablaksoraival, tornyának klasszikus tömörségével kitörülhetetlenül belerajzolódott immár a környék képébe. Amint felrobognak a kocsik a hegyre, szemükbe tűnik az ezer évet hirdető emlék, amint kupolájával magasba emeli a hárommétéres átmérőjű szent koronát, s mikor a kapun át a vágtatón a főbejáró elé kanyarodnak, Asztrik apát kemény keze ott is a szent koronát tartja feléjük erősen.

Napról napra járom a várat, járom a környékét. Hol félelmes felhő koszorúzza, hol a nap küld rá tüzes fénycsóvákat, majd vihar viharzik körüle, majd meg köd burkolja homályba. Látó szemekkel nézem s színes víziók íródnak lelkembe. Kőbalták kopácsolása hangzik fülembe a bakonyi nyúlványok őserdeiből, a hármas hegy ormáról. Majd meg ragyogó bronzfegyverekbe öltözött vadászok űzik itt zsákmányukat. A hegy tövében római legionáriusok verik fel a veszprémi országút porát s befordulnak Sabaria Siccaba. A tribunnak a fia, a liliomos lelkű Márton, ide jár fel imádkozni. A rómaiak buknak, egyik nép a másik után tűnik fel. Megjelenik Árpád is diadalittas népével, mely sóvárgó lázzal kerget mindennap új holnapot. Nagyszerű paripák négy röpítő lábán száguldják be Európát, nagy síkságok széles lélekzetét szívják, feldúlják a keresztény kultúra tűzhelyeit. Faltalan, határtalan az életük. Azután új honfoglalók jönnek erre a magaslélekzetű hegyre. Fegyver helyett kereszt, könyv, toll, véső, ecset, kalapács, ásó, kapa van a kezükben. Új, végtelen tereken száguldanak, új dalokat dalolnak, ajkukról Istendícsérő zsolozsmák fakadnak. Acélos karjuk termővé hasítja a földeket, hátraszorítja a Pánzsa mocsarait, a Bakony erdeit, barázdát szánt a kenyérnek, kapálja az édes bor tövét. Csodálja működésüket a makrancos lelkű, kemény nyakú, dacos magyar. Égre néző tiszta szemükből, békét sugárzó lelkükből megérti, hogy a síron túl is van élet. Új mezőkre viszik a bencések a kalandéhes magyar lelket, új bort öntenek régi poharába. Megkedveltetik vele ezt az édestejű, jókenyerű, tápláló húsú, tüzes ború, gazdag kincsű, halas-vadas szép Magyarországot. Így vált Pannonhalma a magyar lélek egyik formáló műhelyévé. Nagy sír mélyéről rántotta vissza a magyart, ezeréves, szebb életre támasztotta fel s mint saját gyermekét féltő gonddal nevelte.

Történelmének gazdag századaiba most csak a művészet látószögéből tekintek vissza s csak a kiemelkedőbb magaslatokon állapodom meg.

A székesegyház.[1]

A 900 éves Pannonhalma legfőbb érdekessége, a történelmi folytonosság, sehol sem jut olyan szembetűnő kifejezésre, mint éppen székesegyházában. Az 1001-ben Szent István jelenlétében felszentelt templom maradványa az alsótemplom keleti fala. Első szent királyunkig viszi vissza a hagyomány az alsó templom oltárával szemben levő s még az Árpád-korban márványba foglalt s 1695-ben restaurált Szent István-széket. A Dávid apát alatt 1137-ben fölszentelt templomból való a leckeoldali fal román fülkéje keresztelő- vagy kézmosómedencével, halakat és kagylót ábrázoló freskóval, mely a hazai román stílusnak kiváló emléke. 1225-ből, a nagy Oros apát korából való az alsótemplom tompacsúcsíves boltozata s a felső templom átmeneti stílusú egész törzse. Középhelyet foglal el a lébényi (1210) s a jáki (1256) templom között. Külön ki kell emelnem a még tiszta román stílusban készült díszkaput, az ú. n. porta speciosát. Míg a lébényi kapunál 3—3, a jákinál 6—6, a horpácsinál 7—7 oszlop van, itt 10—10 oszlop párosával helyezkedik el s míg amazoknál az oszlopok kőből valók, itt tardosi vörös márványból. Két-két oszloppárt gyönyörű kidolgozású ívek koronáznak, gazdag faragású szőlő- és levéldísszel, meg emberarcokkal. Az oromzat Szent Márton-képét Storno festette. A porta speciosát Karner Egyed főapát restauráltatta 1700-ban.

Anjou-kori a szentély angol hatásra való csillag-, a Szent Benedek-kápolna cseppkőboltozata s a meghosszabbított oldalhajók hálóboltozata, valamint Szigfrid (1355—65) és Czudar László (1365—72) gotikus sír-

[1] L. bővebben a Pannonhalmi Szemle, 1926. I. évf. 1. sz. 27—46. l. A jubiláló pannonhalmi székesegyház.

bűnök küzdelmét a nép a misztériumjátékokon, élvezettel hallgatta tüzes prédikációkban, szívesen látta a művészetben is. Nem egyszer éppen csodás erejű füvek segítségével sikerült a győzelem. A mi képfaragónk is éppen a bűnök ábrázolásaival szemben, az ősbűnnek az állatember arcán való kiütései ellen, az ősi ellenség állandó támadásai ellen alkalmazza a gyámköveken a gyógyító, titokzatos erejű növényeket, esetleg mint a szemben levő bűnnel ellentétes erények szimbolumait. Így kerülhetett oda az ágacskával ábrázolt remény, a virággal jelzett béke és igazságosság,[1] az olajággal szimbolizált egyetértés s a pálmával ábrázolt tisztaság.[2] Így kerülhettek oda a tűzvész és villámcsapás ellen szentelni és őrizni szokott virágok ábrázolásai.[3]

6. Ítéletes orkán rázza meg ezt a *torzarcot*, szinte kiharap belőle a düh. Mindent összezúzó, felemésztő haraggal tör ránk benne az emberiség örök ellensége, le akarná tarolni a keresztény lélek jóságát, erejét, tisztaságát, hitét, reményét. Szinte érezzük, hogy vele szemben természetfölötti védelemre van szükségünk, amit a már letöredezett szemközti gyámkövek bizonyára jeleztek is.

7. Egy katona és egy polgári öltözetű ember küzdenek egymással. Ilyen küzdők a bécsi Szent István-dóm portáléjának leckeoldalán is vannak. Ezeknek a küzdelmeknek éppen a templom bejárójánál mélyebb jelentősége van. Benn a béke, künn a harc. A léleknek sok küzdelmet kell megvívnia ősi ellenségével, míg beléphet Isten templomába.[4]

8. A gyámkő tetején töredezett levéldísz aljában tintahal, polip-féle tengeri állat. Talán a Physiologusnak a tüskés vagy vitorlás hala, amely a hajókkal egy ideig versenyez, de nem bírja a küzdelmet s jelképezni akarja azokat a kereszténeket, akik a szentek példáinak követésében elfáradnak s a menynyei haza kikötőjébe el nem juthatnak.[5]

9. Három fölfelé törő gyík közvetlenül a porta speciosa közelében. A Physiologus a gyíkról azt írja, hogy ha megöregszik, meggyöngül mind a két szeme. Ekkor kelet felé néző falra megy s egy nyílásán kibúvik s tágra nyitott szeme visszakapja látását. A középkori ember gondolatvilágának megfelelően hozzáteszi a tanítást: Te is, ember, ha szíved szeme gyengül, fordulj az igazság napja, keletje, Krisztus felé, hogy szívedben újra felkeljen az igazság napja. Igazán szép s a középkori iskolás műveltségű emberek számára világosan érthető szimboluma a templomba törekvő, Krisztust kereső lelkeknek.[1]

11—12. A porta speciosa dúsnedvű szőlőkoszorújának szimbolikus értelmét már ismerjük. Krisztus megváltó vére csorog róla lelkünkre. A két férfiarc a koszorú tövében külföldi analógiák szerint apostol- vagy prófétafej. De a gonoszlélek itt sem nyugszik. Ott van az ív legmagasabb pontján. Szemében ott csillog a marás gonosz öröme. Szája megnyílik, bármely percben készen van az elnyelésre. Gondolhatunk a hivőket fenyegető eretnekségre is.[2]

13. *Sámson*, amint erős vállán tartja a gyámkövet, hol az erősség sarkalatos erényének a szimboluma, hol meg a pokol kapuin győzedelmeskedő Krisztusnak az ószövetségi prototípusa.[3]

16. *A kecskeszakállas zsidóarc* a lex mortifera, a halálthozó törvény képviselője az élet, a megváltás kapujában, a megátalkodott hinni-nem-akarás példája.[4]

17. A Mátyás-kori (1486) *restauratornak* korhű ruházatú, spanyolgalléros, nemes arcvonású, hosszúhajú, nagyszakállú alakja. Balkezével szakállát fogja, jobbját lábán pihenteti.

19. Dundi *gyermekfej*. Torkos szájával mohón szívta anyja tejadó emlőjét, mohón szívta az életet, a hús-, csont-, vérvilágot. Az érzéki, a torkos, testi ember képe.[5]

22. *Élveteg kifejezésű torzarc*, 23. fanyar *csuklás barátarc*, 26. *denevérfülű torzarc* szája körül mély árkolással, mind a három a szenvedélyektől meggyötört, megkínzott, az ördög igájába hajtott érzéki, irigy, kaján lélek képe.[6]

[1] Sauer I. m. 240. l.
[2] Sauer I. m. 240. l.
[3] Franz: Kirchliche Benedictionen im Mittelalter. 406.
[4] Einiges über die romanische Symbolsprache und die Bilderfriese von Schöngrabern in Niederösterreich und St. Stephan in Wien. Von Dr. Ignaz Pamer, Wien. Die christliche Kunst. 1925. 176. l. — Mintha csak az a Krisztus katonája öltene testet köben, akiről Szent Vazul beszél egyik munkájában. (Admonit. ad filium spiritualem.) L. Sauter. Die Sonntagsepisteln. 547. l.
[5] Ethnographia XXXII. 29. l.

[1] Ethnographia XXXII. 10.
[2] V. ö. Die christliche Kunst. 1925. 175. l.
[3] Sauer I. m. 241., 346. l. Bir. 16. 22—30.
[4] Sauer I. m. 252.
[5] Kraus: Christliche Kunst. II. 1. 394. l.
[6] Kraus: Christliche Kunst. II. 1. 394. l.

A XIII. SZÁZADI PANNONHALMI ALSÓTEMPLOM SZENT ISTVÁN SZÉKÉVEL

A PANNONHALMI FŐMONOSTOR DÉLNYUGATRÓL

PANNONHALMA

A magyar bencésrend főmonostora, a magyar bencés apátságok, Bakonybél, Zalavár, Tihany, Dömölk főapátjának, az ősi pannonhalmi egyházmegye főpásztorának székhelye. Sokszor megerősített exemptio nativájánál s montecassinói jogközösségénél fogva közvetlenül a szentszéknek alárendelt, független, megyés főapátság a 996-ban alapított s a clunyi reform szellemébe beilleszkedő Pannonhalma. Itt ver a magyar bencés tanító-rend szíve. Az anyamonostor kebelében van theológiai és tanárképző főiskolája gyakorlógimnáziummal, konviktussal, híres könyvtárral, gyüjteményekkel kapcsolatban. Ide szaladnak össze nyolc középiskola, huszonöt plébánia s egy nagy birtoktest ügyeinek összes szálai.

Középkori bencés vár, fellegvár a Bakony egyik 282 m. magas dombján. Önmagában, de nem önmagáért élő, hegyre épült város. Erős, tornyos falak gyűrűznek körülötte, sánc övezi, hajdan árok védte, felvonóhíd zárta, kötötte a világgal. A külső vár falai közt egy nagy gazdasági üzem tartozékai, műhelyei, a belső várban a gyilokfolyosós erődtemplom s a keresztfolyosó körül a monostor helyiségei, a káptalan, a könyvtár, az írószoba, az ebédlő, a konyha, a betegszoba, a hálószoba, a levéltár, a hiteshely, a kincsesház, a perjel lakása. Külön áll az apát, a kapitány, a katonaság, az ágyúmester lakása. Világos, téres, levegős minden. Alul a kazamaták, a börtön, a pince. A ciszternás, virágos, négyszögű udvar, a keresztfolyosó beszédes román gyámkövei, szép mértani művekkel ékes, üvegfestményes ablakai, hálós boltozata, jobbra-balra nyíló kedves távlatai, maga a Szent István-kápolna is gondolatébresztő, álmodozásra késztető látvány.

Ma is vár Pannonhalma, nem babonás, gőgös, dacoló, elhagyott, hanem lélekjárású vár ez, Isten, szentek lelkének suhanásai érződnek rajta. Nem ürességtől kongó oszlóskövű termek sötét szemei néznek le a völgybe; minden este kigyullad több száz ablakszeme s mögöttük az új vár önkéntes katonasága vívja harcát a betűvel. Nem romokban heverő Akropolisz, nem kriptaszag üti meg lelkünket benne, nem elátkozott hadak nyöszörgése veri fel álmainkat, nem moha lepi falait, nem fű veri fel udvarát,

MAGYAR MŰVÉSZET 1928.

A XIII. SZÁZADI ÁTMENETI STÍLUSÚ SZÉKESEGYHÁZ

A PANNONHALMI FŐAPÁTSÁG SZÉKESEGYHÁZÁNAK CSILLAGBOLTOZATOS SZENTÉLYE

rászok és festők ellen, akik a testi szépséget keresik alkotásaikban. Szent Ágoston is hangsúlyozza, hogy nem a testben kell keresni a szépséget. A középkori ember szemében a test, a természet lassankint alárendeltebb szerepet kezd játszani a léleknél, a lex Dei diadalmaskodik a lex naturae-n. A templomok szobrai is megtelnek lelki tartalommal, biblia pauperummá, a szegények bibliájává lesznek, a kinyilatkoztatás igazságainak, az isteni törvényeknek hordozóivá. Szinte nem is a testi szemeknek, hanem a lelki szemeknek készülnek a szobrok. A lélek kultuszának az ápolása a test kultuszának a mellőzésére vezet, az áteredő bűntől megrontott világ csak akkor nyom valamit a latban, ha benne az összépség tükröződik vissza, ha valamiképpen szellemivé válik. Ilyen gondolatokkal lépünk keresztfolyosónk, templomunk szobordíszei, a középkori szellemtörténet megmutató szimbolumai elé.

Kezdjük a keresztfolyosó 1225-ből való gyámkövein a keleti oldalon.[1] 1. *Az ökörfej* legelfogadhatóbb magyarázatát Corblet adja. Szerinte a templom előtt Krisztus kínszenvedésére emlékeztet, míg az *oroszlán*, mely nálunk a templom egyik bejárója előtt felállított Árpád-kori mosdómedencén, ma szenteltvíztartón fordul elő, Krisztus feltámadását jelenti. Hivatkozik Origenesre, a középkor egyik leghíresebb természetrajzi könyvére, a Physiologusra, a Természetbúvárra, a középkori prédikációs és himnusirodalomra. Mindkét állatot azért alkalmazzák a templombejárat előtt, mert Krisztus szenvedése és feltámadása nyitotta meg az emberiség számára az örök életet. Az oroszlánt különben már a pogány időkben is alkalmazták paloták, templomok bejáratánál őrnek. A kereszténység tehát új tartalmat öntött ebbe a régi motívumba.[2] De az ökörfej a középkori gondolkodás szerint türelemre is inti a lázadó vérű, izzó szenvedélyű embert, a kemény nyak meghajtására, engedelmességre, alázatra, a dac megtörésére. 2. *A szőlőtő* Krisztusra figyelmeztet: Én vagyok a szőlőtő, ti vagytok a szőlővessző. A szőlőből sajtolják a bort, mely Krisztus megváltó vérévé változtatva üdvöt hoz a lélekre. Döbbenetes realizmusú ábrázolást láttam a malmői dóm egyik középkori kápolnájának freskóján. Folyik a szüret, szórják a présbe a szőlőt, de a présben benne van Krisztus is. Krisztus sebeiből hordókba folyik a vérbor, a papok, püspökök szent áhitattal gyüjtik, a hivők pedig mély sóvárgással vágyakoznak utána. Sánták, bénák, mindenféle szenvedők a szent vértől várnak gyógyulást.[1] 3. *Egy majomfülű torzarc*, 9. *egy meredt szemű*, vastag szemöldökű, lapos homlokú, hosszú orrú, széles szájú arc az ősbűn munkáját tárják fel, vagy egyenesen magát az ördögöt ábrázolják. A majomra vonatkozólag érdekes elolvasni a Physiologus tanítását.[2]

A 4., 5., 8., 11., 14., 15., 18., 24., 28. számú gyámköveken mindenütt *virág* és *növénydíszek* láthatók. Botanikailag meg nem határozhatók, mert erősen stilizáltak. A vallási gondolkodással való kapcsolatuk azonban elvitathatatlan. Szent Hildegardnak, a XII. századi híres, tudós apátnőnek természetrajzi munkájában olvassuk, hogy a gyógyító erejű növényeket a gonoszlelkek nagyon gyűlölik, míg a méregtartalmúakat szeretik. Tehát a növényeknek is nagy szerep jut abban a harcban, amelyet a léleknek a gonosszal meg kell vívnia. A XII. századi Szent Flórián-i Rituale a füvek szentelésénél egész sereg olyan füvet sorol fel, amelyeknek a nép gyógyító erőt, titokzatos hatást tulajdonít s melyeknek erejét az áldás csak fokozza. Ilyen értelemben kerültek be a növények a művészetbe is, mint a pszichomachiának, a lelki harcnak a fegyverei a gonoszlélek incselkedései, a bűnök ellen. Keresztfolyosónk képfaragója is hatása alá került a középkori felfogásnak, mely az ó- és újszövetségi szentírásból kiindulva végig vonul a középkor egész irodalmán, prédikációin, misztériumjátékain stb. Tertullian tüzes fantáziával írja le pl. azt a küzdelmet, mely a tisztátalanság, hitetlenség, erőszakosság, kevélység legyűrése után a tisztasághoz, a hithez, az irgalomhoz, az alázatossághoz vezet bennünket.[3] Programmot ad a IV. századi Prudentius nevű keresztény költőnek Psychomachiájához, melyben szintén élénk színekkel van ecsetelve ez a küzdelem. Nagy érdeklődéssel nézte az erények és

[1] A középkori keresztfolyosók a monostornak a templommal szoros kapcsolatban levő részei, de a monostori életnek is főhelyei. Ezért díszítésük szorosan kapcsolódik a templom díszeihez.

[2] L. Sauer: Symbolik des Kirchengebäudes 222. l.

[1] L. Sauer: Symbolik des Kirchengebäudes 438. l.

[2] L. Ethnographia, 1921. 21. l.

[3] De spectac. c. 29. Migne. l. 660.

emlékei. Mátyás-kori a Szent Benedek-oltár mögött nyíló halhólyagdíszű ablak s a Tolnai Máté (1500—1535) főapátságának idejéből való Mária-oltár, meg a keresztkút fülkéjének renaissance portáléja.

A barokk kor emléke a szép barokkfaragású szekrényekkel díszített sekrestye. Az empire-kor toldotta meg két szakasszal a templomot s emelte a tornyot. (49 m.)

A középkorért rajongó romanticizmus hozta meg a templom restaurálását 1868—76-ban. Az évszázados vakolat, meszelés eltűnt. Újra előkerültek a gyönyörű pillérek, oszlopok, oszlopfők, gerincek, bordák. Egységbe hozzák az empire-toldást a régivel. Minden, ami új, oltárok, a felszerelés, Szent István, Szent Benedek szobra a legfinomabb anyagból, aranyból, ezüstből, bronzból, márványból, libanoni cédrusból készül s mindenen finom, stílusos munka ragyog. Kruesz Krizosztom főapátnak a lelke és Stornónak a finom érzéke lebeg a restaurált templom falai közt.

A toronynak a rend alapítását és visszaállítását szemléltető mozaikdísze 1909-ben, Fehér Ipoly alatt, a vertvas kandeláberek, keresztkútfedő pedig 1912-ben Hajdu Tibor főapát rendelésére készültek.

Ha ennek az átmeneti stílusú, lépcsőzetesen emelkedő épületnek a lelkét sóvárogjuk, úgy találjuk, hogy megvan benne a román stílust jellemző erő, megvan benne a gotikát jellemző magasbatörés, megvan benne a középkori művészetnek az a sajátsága, hogy az építészeti anyagot pompás szerkezettel, szépen csengő ritmikával idealizálja, eszmék hordozójává teszi, képes, szobros ábrázolásaival mélyebb értelmet kölcsönöz neki, átszellemíti s a műremek objektív, hideg kultusztárgy helyett teljesen átszellemült vallási építménnyé lesz. Antik hagyományok (oszlopláb-, oszlopfej-alakítások), új, gyakorlati technikai megoldások (lépcsőzetesen emelkedő alap, százféle mesterkedés az egyes szakaszok felépítésében, a szimmetriának sokszor szándékos kerülése, a ritmusnak öntudatos keresése), erős naturalizmus az ember-, állat- és növény-ornamentikában, új spiritualisztikus és idealisztikus tartalom a főjellemzői templomunknak. Az ókor naturalisztikus, anthropocentrikus világnézetével szemben a középkori spiritualisztikus, idealisztikus szellem üli itt diadalát. A magyar egyháznak abból a korszakából való, amikor még egész kultúránk lelki alapon épült fel. A világegyháznak az a kora teremtette, amelyben III. Incének nagy szelleme úgy érvényesítette a Krisztusi gondolatot, mint azóta kevésszer. A szédületes magasságokba emelkedő külföldi dómok korának emlékei a pannonhalmi székesegyház imádságos ívei. A görög és román építészetben uralkodó dualizmus, a falakban és oszlopokban rejlő tartóerő s a gerendás vagy félköríves boltozatban reájuk súlyosodó teher dualizmusa, merev egymásmellettisége, megkülönböztethetősége helyére lép templomunkban a felfelétörés monarchikus uralma. Egy párkányvonalon kívül, amely az első emelet magasságában szalad végig a templomon, s a pillértalapzatok, pillérvállak rövid vízszintes vonalain kívül a többi mind függőleges, a sok karcsú oszlop, a sok vékony pálcatag, a keskeny ablakok, a csokorba, csillagba, ékbe szaladó bordák s egyéb szerkezeti elemek a vertikalizmus, a függőleges tagozódás szolgálatában állanak. Az anyag a nehézkedési törvény uralma alól felszabadul s az elvont szerkezeti törvényszerűség uralma alá jut. A kő, mint építészeti elem, az egységes művészi eszme hordozójává lesz anélkül, hogy anyagi hatóerejét elvesztené. Nagyon érdekes a főhajó két-két szakaszának egymással párhuzamosan induló, de fönt egymástól elhajló pálcataggal való kapcsolása. Ugyanilyen jelenséget láttam a klosterneuburgi keresztfolyosón. S valamint az egyház és államok életében a középkorban az isteni törvény s az isteni törvényt képviselő egyházi és világi tekintély szabályoz s foglal össze ideális egyetemes egységbe mindent, úgy tartja össze ezt a templomot is valami sajátos, belső törvényszerűség. Így válik székesegyházunk a középkori világnézet megkövesült szimbolumává.

Ha már az építészeti kövek is tudnak beszélni, ha már ezeknek is van lelkük, még ékesebben, még lelkesebben szólnak a szobrok. Ezek is a spiritualisztikus világnézet szócsövei. Mi a pozitív tartalma a középkori szobrászatnak? Nem a testi szépség, mint a görög szobrászatnak, hanem a szentírás, a theológia, Krisztus és a szentek élete, a megváltás művének csodái. Már Tertullián is szenvedélyesen kifakad a pogány szob-

A KERESZTFOLYOSÓ 15. SZ. GYÁMKÖVE: SÁMSON

A KERESZTFOLYOSÓ 17. SZ. GYÁMKÖVE: AZ 1486-IKI RESTAURATOR

27. *Kutyaarc.* Majd a hitnek,[1] majd a kapzsiságnak, majd a zsugoriságnak a szimboluma,[2] itt inkább ez utóbbiak dohognak, vakkantanak ki belőle. Szent Bernát szerint a világ hiúsága után kapkodó szerzetest is jelentheti.[3]

29. Erős vonású női arc, az érzéki kívánság szimbolizálója.[4]

Bár a keresztfolyosó déli oldalán teljesen elpusztultak már a gyámkövek s néhány már a többi ágában is letöredezett, mégis kiérezzük szimbolikájának mély értelmét. Látjuk a bűn, a szenvedély rabszolgaságában levő lélek arcának eltorzulásait, látjuk a megigazulásnak ősi ellenségét, látjuk a megváltás erejét, diadalát, az erényeknek virágokkal, növényszálakkal, növényágakkal ábrázolt hosszú sorát. A bűn végzetes igézetével szemben vidáman lobog az élet tüze, a hit s a kegyelem titokzatos ereje. A keresztfolyosónak ebből a küszködő világából, ahol még a templombalépés pillanatában is leselkedik ránk az eretnekség veszedelme, lépünk be a székesegyházba, Isten szárnyainak melegsége alá.

Az alsótemplom szobordíszei.

Az átmeneti stílusban átépült XIII. századi alsótemplomban mindjárt a bejáratnál a leckeoldali oldalhajóban az építtető Oros apát hajkoronás feje látható, a vele szemközti gyámkövön külföldi analógiák szerint két próféta- és apostolfej, az evangéliumi oldali bejáratnál a templom felszentelésén is résztvett s gazdag adományokkal kedveskedő II. Endre koronás feje, a középső hajónak a Szent István széke előtti zárókövén pedig négy más koronás királyfej látható, bizonyára a főmonostorral erős vonatkozásban levő Szent István, Szent László, Kálmán és Vak Béla. (A párisi Notre-Dame homlokzatán huszonkét, a reimsi katedrálison ötvenhat királyszobor van!)[5]

A székesegyház szobordíszei.

A szentély első szakaszának egyik pillértalapzatán vízbeugró béka van, 38. az evangéliumi oldal harmadik szakaszának pillértalapzatán pedig az egyik sarkon leveli béka ül. 60. A Physiologusban azt olvasom, hogy a leveli béka a legnagyobb forróságot is elviseli, de ha eső éri, elpusztul. A vízi béka, ha feljön a vízből, nem tudja elviselni a nap melegét, hanem azonnal lebukik. A leveli béka, magyarázza tovább a középkori természettudós, az igaz hivőket jelképezi, akik sok gyötrelmet eltűrnek, sőt az üldöztetésbe bele is halnak. A vízi béka a világfiakat példázza, akik a napnak, azaz a kisértésnek a hevét nem tudják elviselni.

A főhajó íveinek, bordáinak, vékony oszlopainak gyámkövein nem kevesebb, mint tizenhárom próféta- és apostolfejjel találkozunk. Sajnos, sok elpusztult már s a meglevők közül néhány újabb keletű. 39—50. Az ó- és újszövetségi kinyilatkoztatás hordozói a templomépítés művészetében már a IV. századtól kezdve ilyen érdekes, szimbolikus boltozathordozó szerephez jutnak.[1] Ezeken kívül a hatodik szakaszban két ruhátlan szakállas férfi a bűntelen, ártatlan embernek szimbolumaképpen gubbasztva tartja a féloszlopot. 51—52.

A leckeoldali mellékhajó harmadik szakaszában a boltozat záróköve körül négy koronás fej van. 53—56. A négy világbirodalmat szimbolizáló négy bibliai királyt, Nabukodonozort, Dáriust, Cyrust és Nagy Sándort sejtem bennük, amint ez a középkori műemlékek egész során kimutatható.[2]

57. Ugyanezen szakasz egyik pillértalapzatának sarkán rák-féle állat van. Szent Pálnak Timoteushoz intézett szavait juttatja eszembe. Kerüljük a hiábavaló, hitfelforgató beszédeket, melyek, mint a rák, beollózzák magukat a lélekbe. Tim. II. c. 2.

58. A negyedik szakasz egyik pillértalapzatának a sarkán levő s a szentély felé forduló gyíkot, a Krisztuskereső lélek szimbolumát már értjük.

Az evangéliumoldali mellékhajó második szakaszának egyik gyámkövén levő két kőtábla a tízparancsolatot tárja a hivők elé. 59. A harmadik szakasz leveli békájának magyarázatát fentebb láttuk a vízi békával

[1] Sauer i. m. 240. l.

[2] Kraus: Christliche Kunst. II. 1. 394. l.

[3] Hom. IV. sn. 10. Breviarium. Sabb. infra Dom. XXII. p. Pent.

[4] Kraus: Christliche Kunst. II. 1. 394. l.

[5] Sauer i. m. 341. 30—37.

[1] Mennyire át voltak hatva a Szent Pál-i mondástól „Most már tehát nem vagytok többé idegenek és jövevények' hanem a szenteknek polgártársai, Istennek háznépe, ráépítve az apostolok és próféták alapjára, míg a fő szegletkő maga Jézus Krisztus, kiben az egész építmény összeszerkesztve szent templommá növekszik az Úrban, aki által lélekben ti is egybeépültök Isten hajlékává. Ef. II. 20—22."

[2] Sauer i. m. 422. (V. ö. Dániel próféta látomásával. Dan. 7, 2—9.)

SZIGFRID APÁT XIV. SZÁZADI GOTIKUS SÍREMLÉKE

A KERESZTFOLYOSÓ 7. SZ. GYÁMKÖVE: KÜZKÖDÖK

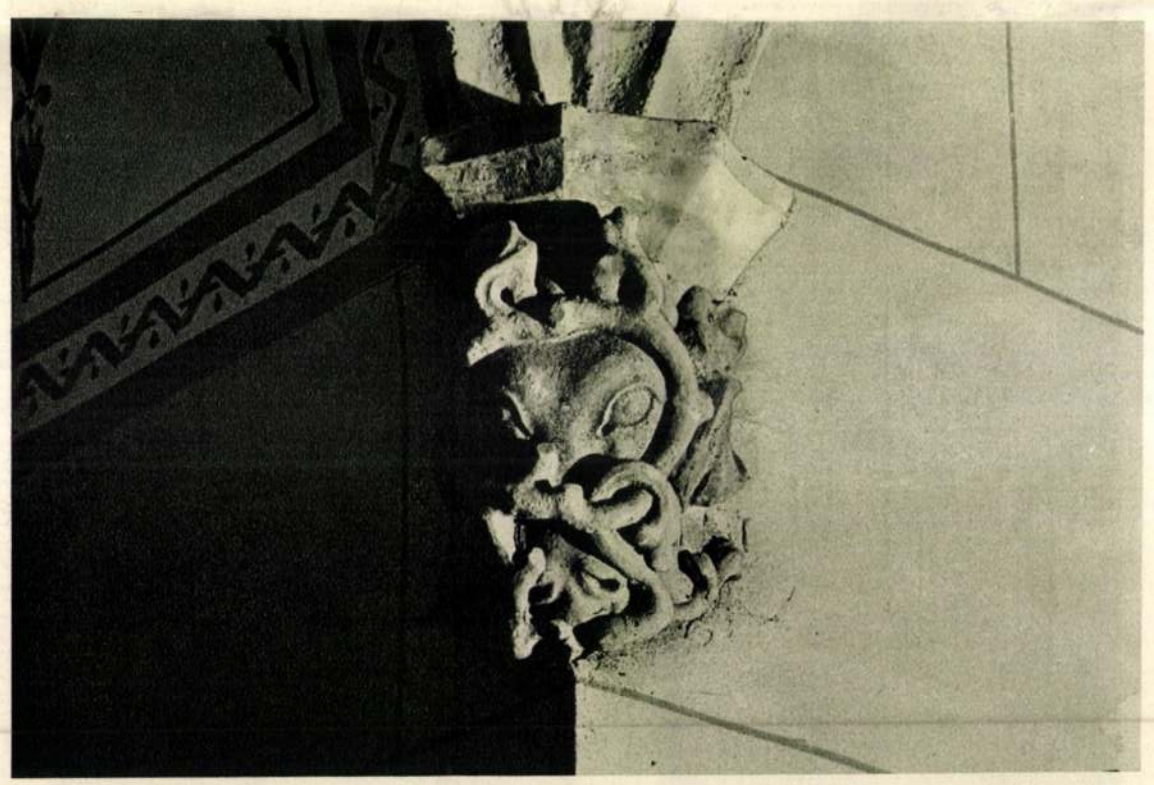

A KERESZTFOLYOSÓ 1. SZ. GYÁMKÖVE: ÖKÖRFEJ

A KERESZTFOLYOSÓ 22. SZ. GYÁMKÖVE: TORZARC

A KERESZTFOLYOSÓ 16. SZ. GYÁMKÖVE: KECSKESZAKÁLLAS ZSIDÓARC

A XIII. SZÁZADI ALSÓTEMPLOM

A GOTIKUS KERESZTFOLYOSÓ XIII. SZÁZADI ROMÁN GYÁMKÖVEKKEL

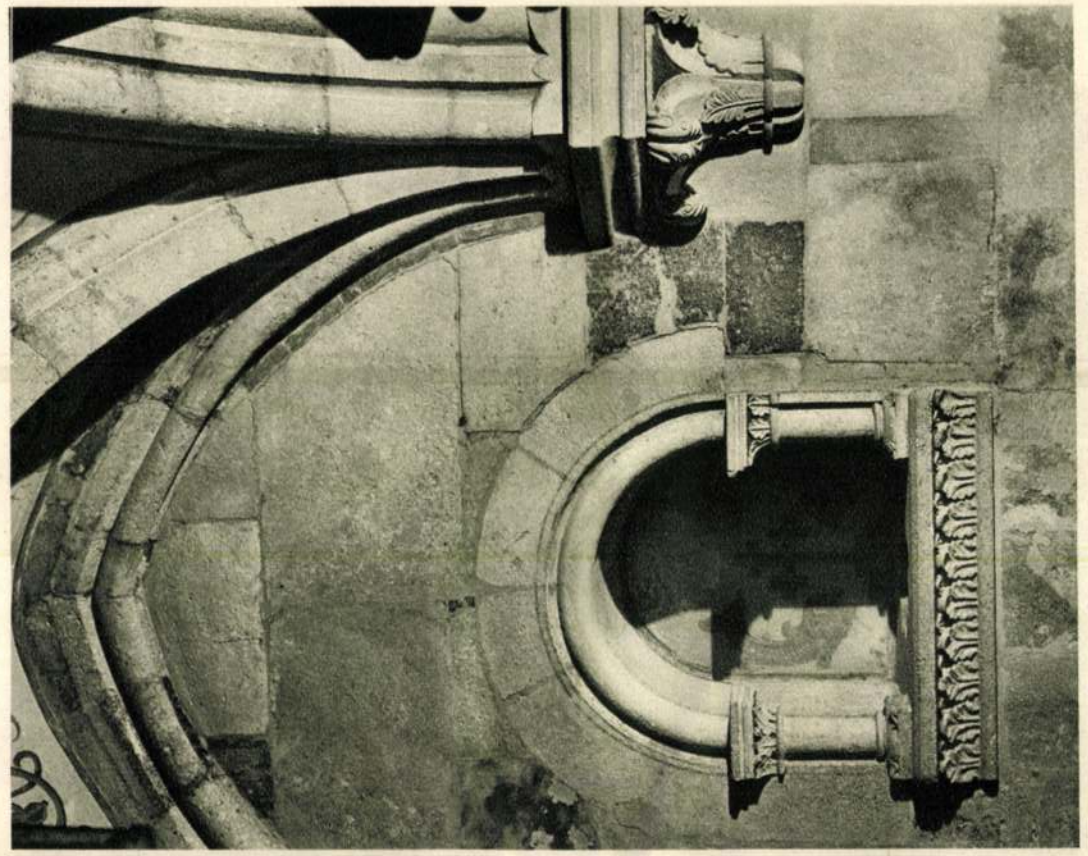

A PANNONHALMI ALSÓTEMPLOM ROMÁN RÉSZLETE 1157-BŐL

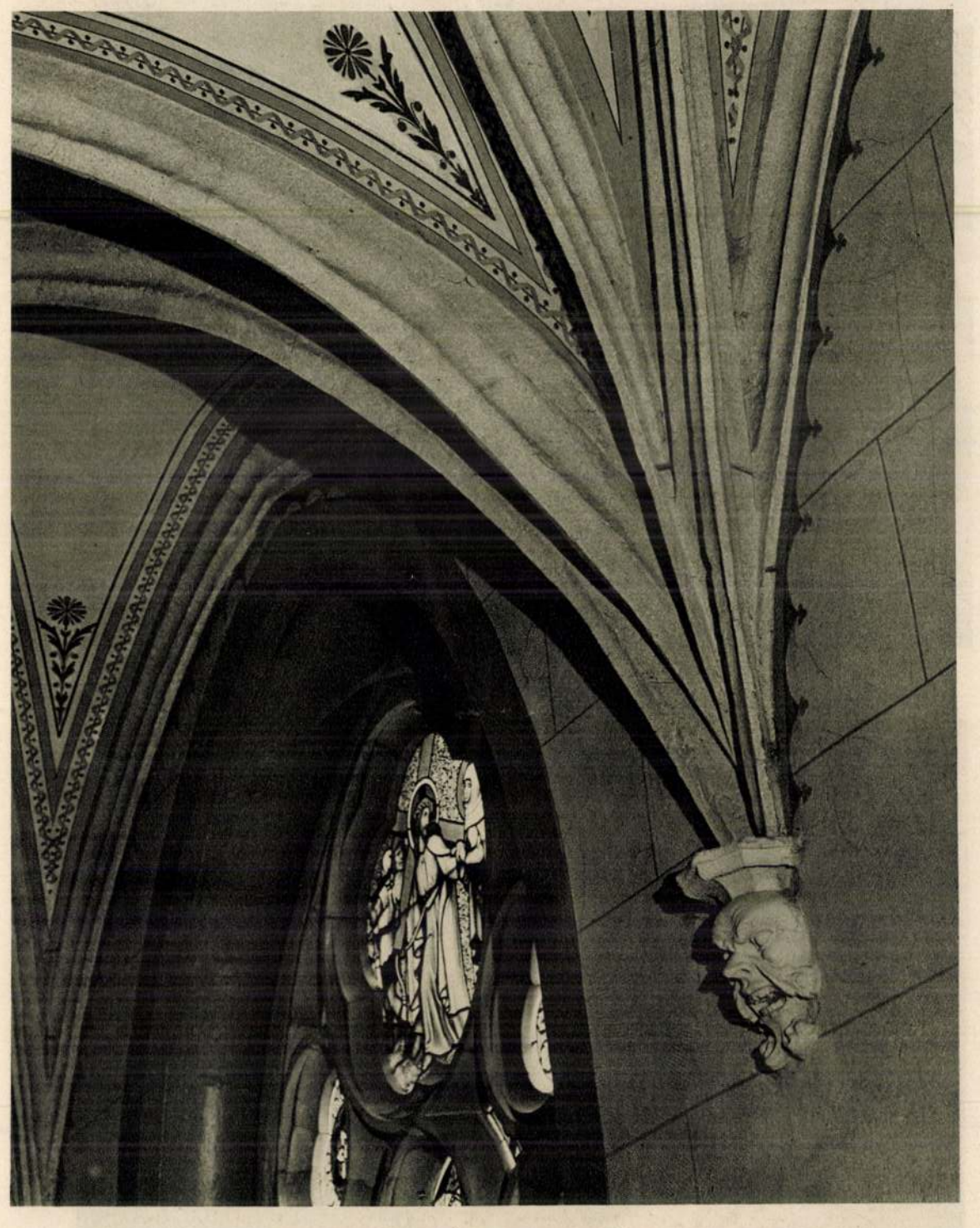

A KERESZTFOLYOSÓ 6. SZ. GYÁMKÖVE: TORZARC

AZ 1225-BŐL VALÓ ROMÁN PORTA SPECIOSA SZENT MÁRTON KÉPÉVEL

A KOLOSTORKERT

- szimpozion -

A Szent Márton-hegyi monostor alapításának millenniumára készülve a hortus conclusus is megújul. Jónak látszik a kert ősi jelentésének emlékezetbe idézése. Ezért szeretettel hívjuk az atyákat, a testvéreket, barátainkat és azokat a munkatársainkat, akik a tervezésben és kivitelezésben segítenek, továbbá azokat, akik az idegenvezetésben társaink!

Az előadások 1994. május 29-én, vasárnap délután 16.00 órakor Pannonhalmán a Bencés Gimnázium Teleki termében lesznek.

Program:

16.00 A szimpoziont Várszegi Asztrik főapát úr nyitja meg
16.15 Takács Imre: Hortus conclusus
16.45 Stirling János: A kolostorkert növényszimbolikája
17.15 Vízkelety András: A kert a középkor irodalmában

Az előadások után 18.30-kor a Bazilikában
- Szentháromság ünnepén - Vesperást énekelünk.

Pannonhalma, 1994. május 19.

Tillmann József és Vásárhelyi Anzelm

Pannonhalma

MAGYAR MŰVÉSZET

1928. 1. szám

színárnyalata észrevehetően különbözik a régitől. Mennyivel elevenebb, melegebb, olvadékonyabb a régi, mennyire együtt él ott a zománc a sodronnyal, milyen opálos mélységűek a színek s milyen hideg, merev az új, milyen kemények a színei s mennyire külön él a zománc és a sodrony egymástól.

A másik kehely Sajghó főapátnak kis vertmívű, zománcos díszű barokk ezüstkelyhe. A barokk szentségtartó szintén Sajghó szerzeménye 1738-ból. 63 cm magas, 2·80 kg súlyú monumentális iparművészeti alkotás. A lunulát öt igazi drágakő díszíti, egy smaragd, két rubin és két gyémánt. Szerény maradék a feloszlatáskor elkótyavetyélt kincsekből.

4. A két oltáralakú, kései renaissance, ébenfa, zománcos aranyszobrokkal díszített, 0·43 mm. ereklyetartó Mária Terézia ajándékaképpen került Pannonhalmára 1775-i látogatása emlékére. A rajtuk levő Habsburg-címerek szerint is az osztrák uralkodóház megrendelésére készültek a német iparművészet valamelyik gócpontjában, Münchenben vagy Augsburgban a XVI. sz. végén.

Az egyikben női szentek ereklyéi vannak gyöngyökkel kirakott, hímzett selymen s achat, chalcedon, heliotrop féldrágaköves oszlopok között tizenkét női szentnek ragyogó színű zománcokba öltöztetett színarany szobra, a másikban férfiszentek ereklyéi vannak a tizenkét apostol zománctól ragyogó aranyszobraival. A nagy anyagi és művészi értékek mellett még az ébenfa fekete alapjáról kicsillogó varázslatos színhatás is különös becset ad az oltároknak.

5. A XVII. századi ébenfa, ezüstözött veretű szárnyas házioltár (0·75 m magas) a nagymunkásságú, fáradhatatlan, tudós kutatónak, Sztahovics Remignek († 1884) a hagyatékából való. A Krisztus születését, körülmetéltetését és a templomban való bemutatását, továbbá a Dávid királyt és Izaiás prófétát ábrázoló képek kompozíciós érzék, a színezés élénksége s a meleg barokk érzelmesség dolgában erős olasz hatásra vallanak. A szárnyakon még a négy evangélistának jelvényei is láthatók.

6. Ébenfa kereszt elefántcsontfaragású Krisztus-testtel. Állítólag Benvenuto Cellini műve, de kidolgozása a XVII. századra vall. Pendl Alajos főapáti helynök ajándékozta 1863-ban a balatonfüredi fürdőtemplomnak, ahonnan később nagy értéke miatt védelmi célból Pannonhalmára került.

A pannonhalmi képtár.

A pannonhalmi képtár nemcsak értékben, de problémákban is gazdag, méltán tarthat számot tehát a szakemberek és műbarátok érdeklődésére. A 900 éves multra visszatekintő rend abban a lázasan alkotó, gyüjtő korában szerezte, amikor a II. József alatt történt (1786) eltörlésével kapcsolatos prédálás után újra berendezkedett, a szétszórt kincsek helyére új értékeket, új gyüjteményeket szerzett, hogy kultúrmunkáját 16 éves szomorú megszakítás után ott folytathassa, ahol elhagyta. Nagy lendület jellemzi ezt a kort minden téren. A rend szellemi újjáépítése mellett ekkor épül empire stílusú tornyunk, az esztergomi bazilika kupolájának édestestvére, empire stílusú, finom színhangulatú, nyugodt vonalvezetésű könyvtárunk, amelynek északi szárnyában van elhelyezve a képtár.

A képtár története.

Képtárunknak magva az a gyüjtemény, amelyet *Viczay József gróf* héderváry hagyatékából vett Kovács Tamás főapát az 1832—36-i pozsonyi országgyűlés alkalmából lefolytatott árverésen, 1833. március 4-én. A 12 darab képből a legértékesebb az *ifj. Teniers* Brüsszeli búcsúja. Ára nincs jelezve. Nagy értéket képvisel Pompeo *Batoni* (Battoni)-nak két allegorikus képe. Darabja 115 frt 30 kr. volt.[1] Viczay gróf 1000 frt-on szerezte a kettőt. Olcsó volt, 16 frt, a Riberának tulajdonított kép, „Izsák megáldja Jákobot", mert Jákob arcánál három lyuk volt rajta, egyébként 100 frt-nál is többet ért volna, — mondja a gyüjtemény krónikája. (Pigler Andor dr. hívta fel figyelmünket, hogy e kép a Galerie Harrach, Wien, 280. számú Luca Giordano-féle képnek hű másolata.) Rembrandt tanítványának, Poorternek képe, „József megfejti a fáraó álmát", 51 frt 30 kr-ba, Annibale Carracci képe, „A zsidó nők tánccal fogadják a győző Jefte bírót", 14 frt-ba, a bécsi Swobodának két tájképe 31 frt-ba, a német Ruthartnak Oroszlán és tigrise 20 frt 30 kr-ba, Querfurtnak két képe egyenkint 11 frt 52 kr-ba, „Szent Katalin" 8 frt 30 kr-ba került.

[1] Csak mellékesen jegyzem meg, hogy Szépművészeti Múzeumunknak egyetlen Battonija sincsen.

A Pálffy grófok gazdatisztjétől, Gollingtól vett 11 kép közül 9-nek az ára ismeretes: a két Snyders-másolat, két „Vadkanvadászat" 61 frt, a hollandus de Wiethnek Holland polgára 9 frt 25 kr., Lodovico Carraccinak Tájképe 7 frt, S. R. monogrammistának Árgus és Jója (Jordaens-képről készült gyenge másolat) és Nárcisszusa egyenkint 9 frt 15 kr-ba, „Lázár feltámasztása", „Jézus Máriával és Mártával" 15—15 frt, „Socrates mérget iszik" 9 frt 25 kr. A „Hitetlen Tamás" és az „Emmauszi jelenet" ára ismeretlen. Gollingnak összesen 398 frt 10 kr-t fizettek ki.

Később a Keglevich grófok egyik pozsonyi bizalmasától, egy Signorino nevű özvegy őrgrófnétól is vettek 22 darab képet 300 frt-ért. Az egyes képek ára nincs jelezve. Ebből a vételből való Rembrandtnak (?) A keresztről való levétele, Bakhuisennek két tengerképe, a német Dennernek és Oellenhainznak két férfiarcképe, Kremser-Schmidtnek „Jézus Nikodémusszal" c. képe, Rosenhof „Fészekben ülő madarak", Heeremans „Férjét étellel kínáló nő" c. képe, Egy szent, Szent Jeromos, Éltes nő portraitja, Küzdelem, a Hamilton modorában készült Gyík, Béka, Holzmann „Lóth leányaival", „Jób feleségével és barátaival", „Ábrahám és vendégei", „A három királyok" c. képei, továbbá Querfurtnak „Ujságot olvasó három férfi" és „Fontos beszélgetés" c. képei. Ezen utóbbi kettőért darabonkint 11 frt 52 kr-t fizettek.

Berghoffer püspök, győri nagyprépost hagyatékából vették 1835 januárjában a két Maulbertsch-vázlatot, „Szűz Mária és Erzsébet találkozásá"-t, „Szent Ferenc extasisá"-t 1 frt 30 kr-ért, „A keresztrefeszített imádásá"-t 4 frt 16 kr-ért, „Szűz Máriá"-t 8 frt-ért, „A gyermek Jézus angyalokkal", hét ismeretlen portrait 2 frt 14 kr-ért, „Lázár feltámasztásá"-t 3 frt 36 kr-ért, tíz apostolképet 4 frt 28 kr-ért, 2 ismeretlen fejet 48 kr-ért, a Haldokló Kamillust 50 frt 2 kr-ért. Összesen 25 darab.

Migazzi érsek gyüjteményéből került képtárunkba 1835. július 12-én az egyideig Coxcie kezétől származottnak tartott „Ádám és Éva felelősségrevonása", „A haldokló Szent Ferenc", „A forgó Krisztus", D. Teniers „Keresztről való levétel"-e à 40 frt-ért és egy Rubens-kópia, „A kereszt felemelése" 30 frt-ért.

A pozsonyi könyvtárból való Pázmány Péter és Kecskés János képe, a soproni székházból az öt hatalmas méretű Solimena-kép: Lósy, Szelepcsényi, Széchenyi György (?), Martinuzzi és Esterházy Imre prímások allegorikus, medaillonos képei, a pápai székházból a „Keresztelő Szent János" és a „Jámbor kapucinus", *Mária Terézia* ajándéka saját és férjének hatalmas arcképe Toni jelzéssel, Lieder festőművész ajándéka I. Ferenc József arcképe 1850-ből, Tomek Anasztáz bencés hagyatékából való († 1881) Hamilton Vadkacsája, Pólimadara, Strozzi Cimon és Perája, a velencei iskolára való „Szent Anna Szűz Máriával" (az 1861-ben feloszlatott lengyel kolostorok elárverezett képeiből vette Pilper József útján), továbbá Krepp Női feje, összesen 8 darab.

Abday Asztrik hagyatékából való († 1884) Gutsch képe „Józsefet eladják testvérei", Michelangelo Unterberger „A szent család az alvó kis Jézussal", a korábban Cranachnak tulajdonított Rottenhammer „Jézus az olajfák hegyén" s a Carracci-iskolából való „Diana nimphával", továbbá több ájtatossági kép, összesen 15 darab.

Sztachovits Remig hagyatékából († 1884) való Noltsch „Szent Benedek és Skolasztika utolsó találkozása".

Meszlényi püspöktől kaptuk duplumkönyvekért cserébe Francken (?; Gombosi György dr. szerint David Vinckboons) két képét, „Farsangi menet Bacchusszal", „Farsangi menet Ceresszel" és Rahlnak Péter és Pál apostolát. Bresztyenszky Béla tihanyi apát után maradt Rottmayr Artes liberalese. (Vázlat a salzburgi rezidencia Harrach-termének egyik mennyezetképéhez.)

Ez kis ízelítő, hogy hogyan tevődött össze a 227 darabot számláló képtárunk. Sajnos, házi krónikánk itt-ott hézagos! Csak mellékesen jegyzem meg, hogy főmonostorunk egyéb részeiben, a főapáti lakosztályban, a palotában stb. is igen értékes képek vannak. 1875-ben félévig dolgozott a képtárban Mandausz János restaurator.[1] Restaurálásai nem mondhatók sikerülteknek.

Száz év lefolyása alatt sok szakértő, sok világlátott műbarát végignézte már képtárunkat, végigélvezték, végről végre bírálták, de keveset írtak róla. Récsei Viktornak van cikke róla a Szalon Ujságban (1907) s Pig-

[1] Chronica Collectionum 61. l.

FADRUSZ JÁNOS (1858—1903): RÓNAY JÁCINT. 1889

JAKOBEY KÁROLY (1825—1891): CZUCZOR GERGELY

BARABÁS MIKLÓS (1810—1898): GUZMICS IZIDOR, BAKONYBÉLI APÁT

U 1
MAGYAR MUVESZET
1928.

ler Andornak A Műbarátban (1921. I. évf. 20. sz.); teljes katalógusa csak 1923-ban jelent meg Pannonhalma részletes kalauzában.[1] Azt hiszem, nem végzek hiábavaló munkát, mikor a Pannonhalmán megfordult szakértőknek a véleményét és sok európai képtárban végzett saját megfigyeléseim eredményét a Magyar Művészet hasábjain összefoglalom.

A képviselt iskolák.

A képtár vázlatos történetéből, fejlesztésének módjából is láttuk, hogy a régi iskolák vannak képviselve a pannonhalmi képtárban, főleg a holland, flamand, olasz, német és osztrák iskolák s néhány magyar mester.

A hollandusok.

Képtárunknak egyik legérdekesebb problémája a Rembrandt (1606—1669) nevéhez fűződő „Keresztről való levétel".[2] Nem akarok eléje vágni a szorgosabb kutatásnak s a folyamatban levő restaurálásnak, mely hivatva lesz az átfestett és felületi változásokat is szenvedett kép szerzőségéről dönteni. Csak annyit jegyzek meg, hogy a müncheni (Alte Pinakothek) Rembrandt-képnek, a „Keresztről való levétel"-nek tükörképe, a „nagy" Keresztről való levétel c. rézkarccal pedig nagyjából megegyezik. Hogy Rembrandt *műhelyével* vonatkozásban áll, az kétségtelennek látszik. Valószínűleg egyik láncszeme annak a Krisztus szenvedésével foglalkozó képciklusnak, amelyet Rembrandt az 1633—39-es években Orániai Frigyes Henrik megbízásából festett. A színek mesteri kezelése, a hideg és meleg színek ellentéte és egyensúlyozottsága, a háttér sötétjéből szinte meseszerű könnyedséggel előtűnő alakok, a Krisztus összeomló teste körül gyűrűző tömeg megkomponálása s szinte mágikus fénnyel való megvilágítása, a kép tárgyának lélektani elmélyítése Rembrandthoz való közelségre vallanak. A kép vászonra van festve.

Rembrandt tanítványait *Willem de Poorter* képviseli „József megfejti a fáraó álmát" c. jól megrajzolt s kellemesen színezett képével (66×54), továbbá *Gerard Dou* (1613—75) Hollandi hajóskapitányával. Dou-nak főjellemvonása a legutolsó részletig való pontos kidolgozás. Vászonra van festve. (24·5×33.)

A holland életképfestőket *Ostade* képviseli (1610—85). A két pipálva borozgató paraszt egészen elmerül a térben, a szoba borongós sárgásbarna színhangulatában. Jelzett kép. A. Ostade. Fára van festve. (28×21·5.)

Szép két, rézlapra festett képe van az ügyes elbeszélő tájképfestőnek, *Hendrik Verschuuring*nak (1627–1690). „Istállóban" s „Pihenés az útszéli kocsmánál" c. képeit régebben Wouwermannak tulajdonították. Barna színhangulatából világos színfoltok ragyognak ki. (33×39·5.)

Ludolf Bakhuisen (1631–1708) a viharos tengert viszi képeire. A képek fára vannak festve. (16×20·5.)

A flamandok.

Míg a legnagyobb flamand mesternek, Rubensnek csak egykorú kópiáját őrzi képtárunk, a Keresztrefeszítést, addig az *ifjabb Teniers* (1610—90) egy ragyogó szép, vászonra festett s füzetünkben színesen visszaadott életképpel, a „Brüsszeli búcsú"-val (60·5×87) — a hozzávaló rajz (Pigler Andor szíves közlése szerint) a drezdai metszetgyüjteményben van – s egy kisebb képpel, „A kancsót szorongató csaplárossal" (fára festve; jelzése a kancsón DT. 22·5×15·5), az idősebb a bizonyára Rubens műhelyében készült, talán későbbi jelzésű Keresztről való levétellel (vászon; 117×153·5) s a Levelet olvasó öregasszonnyal van képviselve. (Fára van festve. Jelzése a levélen: D. Teniers Pinxit. 22·5×15·5.) Üde színek, tagadhatatlan olasz hatás jellemzi *Frans Francken* (1581—1642) — Gombosi dr., Behr Sz. József urak szerint David Vinckboons – két farsangi jelenetét, „Farsangi menet Bacchusszal", „Farsangi menet Ceresszel". Fára vannak festve. (35×57.) A másik *Frans Francken* (1607—1667) „Salamon ítélete" c. képén már a márványpalota barokk monumentalitása, az alakok rubensi ereje, gazdag ruhakiképzése (római katona, középkori vértes lovag, Bocskai-Bethlen-kori magyar főurak, nagyasszonyok stb.), élénk cselekmény az uralkodó vonás. Vászon. *Peeter Snayers*nek (1592—1667) egy jó csataképe van. Fára van festve. (36·5×44.) *Snyders* csak két

[1] Pannonhalma részletes kalauza. Írta: Dr. Mihályi Ernő. 15 képpel, 2 alaprajzzal, 1 műmelléklettel. Budapest, 1923. Turistaság és Alpinizmus kiadása. A szerkesztő megjegyzése.

[2] Rembrandt: Keresztről való levétel. (48·5 × 64·5.) A Migazzi-gyüjteményből. 40.

VASZARY JÁNOS: VASZARY KOLOS

A „Magyar Művészet“ melléklete

TENIERS, DÁVID AZ IFJ. (1610—1690): BRÜSSZELI BÚCSÚ. Olajfestmény

Pannonhalmi képtár. Előbb a gróf Viczay József-gyűjteményben

Az Athenaeum r.-t. nyomása

székesegyház, a keresztfolyosó restaurálása, művészi egyházi fölszerelések szerzése, a káptalannak megnagyobbítása és renaissance stílusú márványburkolása, a barokk stílusú ebédlő restaurálása, a torony mozaikdíszének elkészítése, a templomnak vertvas kandeláberekkel való ellátása, az Asztrik-szobor felállítása, stb.

Kissé megrongált állapotban van Forgáts Ferenc arcképe 1647-ből. (15×18) Felírása: F. Forgáts Com. Perpetuus de Ghymes, Sup. Comes C. Barsiensis, S. C. R. M. Camerarius ac. Praes. Seceniensis Sup. Capit. A Wiedemann-féle metszettel szemben itt bajusszal van ábrázolva Forgáts. *Barabás*nak van két arcképe, Guzmits Izidor, híres bakonybéli apát (54×67) és Bély Fidél, kiváló bencés esztetikus, (54×67) *Donáth*tól az ifjú Kazinczy, (25×31) *Stasitzky*tól Széchenyi, (45×55) *Jakobey*től Czuczor Gergely, (55×67) Verbőtzytől Kopácsy prímás veszprémi püspök korából, (65×85) a porosz származású, de pesti polgárjogú *Lieder*től Ferenc József (1850), *Vaszary János*tól Vaszary Kolos bíbornoki díszben, (121×220) Kohl Medárd prímási titkár korából. *Ligeti Antal*nak van két szép tájképe: „Morotva vize Tokaj-heggyel a tiszai töltésről nézve Ókenéznél (1888)", „Balatoni táj a Badacsonnyal és Szigliget romjaival (1877)". Mindkettő jelzett. (38×71, 43·5×67·5) Van még néhány kép *Molnár*tól, *Ferenczi*től, *Kézdi-Kovács*tól, *Vágó Pál*tól.

A képtár emeleti helyiségében van felállítva *Fadrus*nak realisztikus megmintázású, erőt, életet, nagy értelmet sugalló Rónai Jácintja 1889-ből.

Ezen rövid, vázlatos ismertetésnek nem lehet célja képtárunk értékeinek kimerítő feltárása, érdemleges méltatása, inkább csak megindítása akar lenni annak a folyamatnak, amely idővel értékeinek teljes méltatásához vezet.

*

Pannonhalma multján, műemlékein, műkincsein, képtárán végigtekintve megállapíthatjuk, mint kereszteződnek itt olasz, francia, bizanci, angol, német hatások, dél, észak, kelet, nyugat kultúrtörekvései s micsoda szép magyar együttessé olvadnak ezek itt össze. Feltétlenül megérzi a lelkünk, hogy micsoda nagy nemzeti kincs Pannonhalma. Terebélyes magyar fa, lombos magyar erdők dicsősége, melynek gyökerei a magyar mult kezdetéig ereszkednek vissza, melynek árnyékába bús magyarok járnak megpihenni.

DR. MIHÁLYI ERNŐ

PANNONHALMA KELET FELŐL

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

SZINYEI MERSE PÁL EMLÉKE

GLATZ OSZKÁR SERLEG-BESZÉDE AZ 1928. ÉVI SZINYEI-LAKOMÁN.

Vallás és művészet egy gyökérből sarjadnak, két rokon hajtása, misztikus, irracionális megnyilatkozása az emberi léleknek. Általuk az ember közvetlen kapcsolatba lép az ősszellemmel, a végtelennel, a kimondhatatlannal, az elképzelhetetlennel és mégis minden kézzelfoghatónál magasabb Valósággal, minden élet forrásával. Bennök visszhangra talál a világegyetem örök Melódiája, formát ölt az érzékelhetetlen.

Nem véletlen ama kapcsolat, mely a legrégibb idők óta fennáll vallás és művészet között, nem véletlen, hogy a művészeket a művészet papjainak mondják. Miként az igaz vallásosságnak, úgy az igaz művészetnek is az ihlet, a mély és szilárd hit, a forró lelkesedés a forrása, mindkettő eme örökké titokzatos és azért isteni erőkből merít — a vallásos rajongó, az igazán nagy művész meglátja Istent. Rajongás, lelkesedés, a lélek gyökeréig lenyúló meggyőződés nélkül nem képzelhető sem szent, sem nagy művész. És ha a vallásos és művészi lelkesedés, e két gazdag forrás egy ember lelkében hatalmas folyammá egyesül, akkor teremnek a legmonumentálisabb alkotások. Dante, Michelangelo, Dürer, Beethoven minden idők legnagyobbjai közé tartoznak. Fra Angelico bájos alakja, ki mielőtt napi munkájához fogott volna — letérdepelve kérte a Mindenható áldását ecsetjére — talán legközvetlenebbül testesítette meg azt a kapcsolatot, mely a művészi és vallásos rajongás között fennállhat. Miként a vallásnak, úgy a művészetnek is megvannak a martírjai.

Vannak idők, melyeknek vallásossága, melyeknek művészi megihlettsége mélyebb, és mások, midőn ezen ihlettségnek csak külső formája maradt meg igazi melegség nélkül. Vannak mélyhitű és vannak hit és meggyőződés nélküli korok. Vannak korok, mint a gotika ideje, melyekben a vallásos hit ereje dominált, elannyira, hogy a művész Isten akarata eszközének érezte magát, — művét Istenhez küldött fohásznak. A maga egyénisége, embervolta, teljesen háttérbe szorult; a gót építészeknek, szobrászoknak, festőknek sokszor még neve is ismeretlen, nem kívántak ők dicsőséget, elismerést az emberektől, munkáik Istenhez szóltottak.

Máskor a vallás háttérbe szorul, a művészet elvilágiasodik, de azért mívelői — így a renaissance mestereinek zöme — pogány világnézetük dacára éppoly híven szolgálják művészetüket, mint a gót idők művészei.

Előfordul, hogy vallásos mozgalom, egy lelki forradalom teljesen átalakítja egy kor művészeinek lelkét, így hatottak Savonarola tüzes prédikációi, melyek a görög pogány világ festőjéből, a keresztény felfogás egyik legszenvedélyesebb harcosává formálták Botticellit.

Ismétlem, őszinte lelkesedés, a művészetnek a lélekkel való összeforrottsága nélkül nincs igaz művész és azért az igaz művész inkább kerékbe töreti magát kortársaitól, tűri, hogy gúnyolják, megfeszítsék, de nem enged belső meggyőződéséből, hitéből, nem árulja el művészete ideálját, mert ha vannak is idők, mikor a nagy művész és kortársai között megvan a harmónia, — Perikles kora, a renaissance nem ismert martírokat — úgy vannak olyanok is, midőn a nagy művész mindig elől jár, korát megelőzve, ezen idők termik a martírokat, a későn felismert úttörők sorait.

Alig van idő, mely oly gazdag volna ilyen martírokban, mint a mult század második fele; a festészet vezérférfiai legalább állandóan egy hatalmas lépéssel előzték meg korukat és szerencsés volt az, kinek még életében tették fejére az elismerés, a dicsőség koszorúját.

Ezen utóbbiak közé tartozik a mi nagy Szinyeink, a mi kedves szeretett Pali Bácsink. Hiszem, kevesen szerették oly őszintén művészetét, mint én, hisz ami őt lelkesítette: a magyar táj, a napfény, a természet közvetlen meleg ragyogása, a magyar dombvidék poézise — annak én is szerelmese voltam és vagyok, és most is emlékszem, mily rettentő büszkeséggel töltött el, mikor Nagybányán, hol megtisztelte településünket látogatásával — megdícsérte egyik iskolai tanulmányomat, mert akkor még Hollósy növendéke voltam.

Tudom, mily borzasztónak találtuk már akkor, hogy egy ilyen nagy művész kortársainak teljes közönye folytán 15 évig nem alkotott a haza, a világ művészetének pótolhatatlan veszteségére. Ez volt az ő igazi martíriuma, nem volt meg benne az erő, hogy szembeszálljon kora, környezete ellenszenvével, hogy elbírja a zaklatásokat, a közönyt, a lebecsülést, 15 évig pihent az ecset, mely oly remekműveket alkotott, a fiatal magyar művészei legragyogóbb drágaköveit: 15 év egy nagy művész életéből, mikor teljes erejében, tehetsége teljes érettségével alkothatott volna — ki van törölve, el van temetve mindörökre. Az én szememben ez tán a legrettenetesebb martírium. Nem ismertem közelebbről, sohasem volt alkalmam véle e szomorú időkről beszélni, de ha talán mással sem beszélt róla — lehetetlen, hogy ne lettek volna órái, napjai, hetei, mikor meg nem szenvedte volna ezt a borzasztó mulasztást, mikor nem égette volna ez a sajgó, ez a mindig nyitott seb, a tudat, hogy vétkezett Géniusza, művészete ideálja ellen, mert letette a fegyvert, mikor teljes erejéből kellett volna harcolnia szent igazságáért! Mikor újra ecsethez nyúlt, a tisz-

prímás (1725 után) foglalkoztatta Esterházy Solimenát.[1] A pálos szerzetesből lett prímás elsősorban nagy elődjét, a szintén pálos szerzetesből lett esztergomi érseket, Martinuzzit festtette meg, mint a kép felírása bizonyítja.[2] Martinuzzin kívül még három más elődjének medaillonos képét festtette meg Esterházy hatalmas allegorikus barokk kompozíciókban. A medaillonos alakokban Losy, Szelepcsényi, Széchenyi György prímások képét sejtem. Solimenától tehát egész prímás-ciklussal rendelkezik Pannonhalma. (V. ö. Wiedemann egykorú metszeteivel!)

A barokkvilág nagyarányú díszítő művészetével foglalkozó Carlone-családból, melynek tizenkét tagja működött a művészet különböző ágaiban, *Carlo Carlone*-tól (1686–1775) van két Rembrandttal kapcsolatba hozható kép: „A kereszt felállítása" és a „Keresztről való levétel". (51×81·5.) Vászon.

Francia iskola.

XIV. Lajos klasszikus századának festőjétől, *Bourguignon*tól (1699—1775), Rubens tanítványától van két mozgalmas, színekben gazdag csataképünk.

Német iskola.

Néhány *Balthasar Denner* (1685—1749) és August Friedrich *Oellenhainz*-féle (1745–1804) arcképen kívül a XVI. század második felében működő *Johann Hoffmann*nak van egy mélyfájdalmú Krisztusfeje, *Michael Willman*nak (1629—1706) egy Tiziánra emlékeztető jellemportraitja, a XVII. századi *Ruthart*nak egy állatképe, Oroszlán és tigris, egy XVII. századi ismeretlennek élénk színekkel, vastag palára festett Sírbatétele, *Rugendas*nak (1666—1742), Bourguignon tanítványának, két csataképe, *Querfurt*nak (1696—1761) négy képe, „Ujságot olvasó férfiak" (16×20·5, fa) „Fontos beszélgetés", „Az istállóban", „Vadászjelenet" s a drezdai Karl Friedrich *Holzmann*ak (1740—1811) két apostolképe és „Krisztus sírbatétele". Fára festve. Jelzése H. (51×18)

Osztrák iskola.

A XVIII. századi nagy barokk fellendülési korszak mesterei közül a következők vannak képviselve: Dame János bécsi festő 1701-ben a rend 700 éves fennállása alkalmából Karner Egyed főapát megrendelésére megfesti az összes apátok és főapátok képét. 1786-ban a II. József-féle feloszlatás alkalmával szétverődtek a képek s csak a koronát hozó Asztrik apát képe maradt meg. Johann Franz Michael *Rottmayr* von Rosenbrunn (1660—1730). „Artes liberales". (44×75) Színvázlat a salzburgi rezidencia Harrach- vagy Karabinersaaljában 1711-ben festett három mennyezetkép egyikéhez. *Dániel Gran* (1694-1757). „Szent Miklós". (47·5×79) Színvázlat az egykor a bécsi Schwarzspanierkirchét, ma a minorita-templom oldalfalát díszítő képéhez. Paul *Troger* (1698–1762). „Szent Erzsébet". (27×39·5) Színvázlat a pozsonyi Szent Erzsébet-templom főoltárképéhez. (Pigler dr. úr szíves közlései.) „Jézus és a szamáriai asszony". (36×48) Olajban való kidolgozása a bécsi Barockmuseum 33. sz. akvarell-vázlatának. „Szűz Mária és Szent Domonkos". (?) Anton Franz *Maulbertsch* (1724–1796). „Szent Teréz". „Szent Ferenc extasisa". (21·5×40) „Szűz Mária látogatása Erzsébetnél". Színvázlat a szombathelyi székesegyház főoltárképéhez, vagy a váci székesegyház főoltárfreskójához, melyet jelenleg M. J. Schmidtnek képe, „Krisztus a kereszten", takar el. M. J. *Schmidt [Kremser Schmidt]* (1718–1801). „Emmauszi jelenet" és „Jézus Nikodémusszal". A ruha hidegkék színhangulatával s kemény ránctöréseivel nagyon hatásos M. Speernek 1738-ból való képe, „Szűz Mária halála". Jelzett kép. Az újabbak közül *Karl Rahl*nak (1812—1865) két szép apostolfeje és egy ismeretlennek Erzsébet királynéja érdemel különösebb figyelmet. (69×84)

Magyar festők.

Sajnos, magyar mesterekkel csak szórványosan találkozunk képtárunkban. Az a gyüjtőkedv, mely a XIX. század első felében kigyulladt, a második felében a festmények szerzése terén lelohadt. Képtárunk rendszeres fejlesztése, talán helyszűke miatt, abban maradt. Nem merjük azt írni, hogy érzék híján, mert hiszen ebbe a korba esik a

[1] A kép alján VI. Károly (!) kinevezési okmányának szavai olvashatók: Vestrae experientiae et zelo in omnibus utiliter ulterius me confido, dein omnibus, quae occurrere poterunt, pro mea in vos confidentia vestram fidelem et experimentatam opinionem et consilia prae omnibus repetam etc.

[2] Georgius Martinuzzius Cardinalis Archiepiscopus Strig.

vadászjelenetének XVIII. századi, vászonra festett másolatával (50×86) (Vadkanvadászat)[1], *Hamilton* (1664–1750) két ragyogó színekbe öltöztetett csendélettel (Vadkacsa, Polimadár) van képviselve. Vászonra vannak festve. (45×73.)

Az olasz iskolák.

Az olasz művészetben megszokott fínom formák uralkodnak a római barokk képíró, *Pompeo Battoni* (1708–87) két allegorikus, vászonra festett képén, a drezdai híres Bűnbánó Magdolnának édestestvérein: „Misericordia et veritas", „Justitia et pax", az Irgalom és igazság s az Igazságosság és béke c. képeken. (98×74.) Nem a tartalom kedvéért készültek ezek az allegóriák, hanem hogy a szép formák összes bájaival felruházott, porcellánszerű női testek, a gondosan kidolgozott, fínom kezek, a leomló szőke haj, a sárga-, piros-, kékszínű ruhák s egyéb szín- és fényhatások ábrázolásában remekelhessen a mester. Jelzése: P. B. P. 1745. Azt hiszem nem tévedek, ha képtárunk Toni jelzésű Mária Teréziáját és Lotharingiai Ferencét is inkább Battoninak, a bécsi udvar kedvelt emberének tulajdonítom, mint Martin Meytensnek. Az arc, a kezek, a ruhakidolgozás egészen Battoni ecsetjére vallanak. *Zanchi* (1639–1722) három hatalmas vászna (A tizenkét éves Jézus a templomban, Jézus megkeresztelkedése a Jordánban, Jézus kiveri a kufárokat a templomból) az olasz naturalizmust képviseli hatalmas erővel.

Antonio Zanchi Olaszországon kívül csak a müncheni theatinus-templomban szerepel, ahol Tintorettóval ő festette az oltárképeket, és nálunk.[2] A művész kézjegye, Ant:us Zanchi, az 1680-as évszámmal a „Krisztus kiveri a kufárokat a templomból" c. képen van, a képek története pedig „A tizenkét éves Jézus a templomban" c. képen van megörökítve. (Effiges [!] Tres Ab Antonio Zanchi Veneto An. M. D. C. LXXX. Pictas, quas Franciscus S. R. J. Lib. Baro A Carnea Steffaneo Pro Imp. Commissarius Aul. Plenipotentiarius Histriae, Dalmatiae et Epiri Ab Civitate Justinopolitana In Histria An. M. D. C. C. C I Dono Accepit, Caesarea Reg. Artium Academia Vindobonensis Ecclesiae Ordinis S. Benedicti, quae Martinsburgo est, An. M. D. CCC III Dono Dedit.) Carnea báró útján Isztriából kerültek Bécsbe, onnan pedig a bécsi szépművészeti akadémia ajándékaképpen 1803-ban Pannonhalmára.

Ide lehet sorolni *Procazino Pietro*-nak 1654-ben festett gyönyörű architektúrás képét, „Sába királynője Salamon előtt" (70×90) (jelzése a kép hátulján: Procazino Pietro Romae, 1654.) s az ismeretlen mestertől való, nagy rövidüléssel dolgozó „Forgó Krisztus"-t. (95×95) *Lodovico Carracci* (1555–1619) mithológiai tájképe, „Jo és Argus", a korai olasz tájképfestést képviseli s így becses művészettörténeti értékkel rendelkezik. (31·5×38·3) A genovai iskolából való a kiváló barátfestőnek, *Alessandro Magnasco*-nak (1681—1747) „Hajkoronavágás a kolostorban" c. képe. (59·5×43) Vászon.

F. Solimena-nak (1657—1747), a nagytermékenységű nápolyi festőnek, öt nagy allegorikus képe van képtárunkban, melyeket Esterházy Imre, 1706-tól váci, 1723-tól veszprémi püspök, 1725-től esztergomi érsek rendelésére festett. Az első képen a jótékonyságáról híres püspöknek barokk emelvényen álló mellszobrát, mely bizonyára valamelyik egykorú barokk szobrász alkotása után van megfestve, égből leszálló angyal készül megkoszorúzni babérkoszorúval. Az állvány jobboldalán egy női géniusz írja az élet könyvébe a főpap jócselekedeteit, két kis angyal pedig a főpapi jelvényeket, a pásztorbotot és süveget tartja. A kép baloldalán díszes barokk oltár van kehellyel, melynek tövében rózsákat tartó nő ül. Gazdag színpompa üli meg a képet. A zöldessárga, rózsaszínű ruhák, kék, piros palástok közül a gazdag ráncvetéseknél hol ez, hol amaz a szín csillog ki jobban. A mester kézjegye a kép jobboldalán látható. (F. Solimena Pinx 1713. Viena.) Solimena Esterházyt még váci püspök korából ábrázolja, de a mellszobor talapzatán levő felírás (Emer. Esterházy, Regni Hungariae Primas, Archiepiscopus Strigoniensis Ex ordine S. Pauli F. Eremitae.) már abból a korból való hozzátoldás, mikor már mint

[1] V. ö. Uffizi, Snyders: Vadkanvadászat. E kép 1783-ban a Belvedereben, azelőtt pedig valószínűleg Pozsonyban volt. Hasonló kép van a drezdai képtárban is. L. Zoege von Manteuffel: Bilder flämischer Meister in der Galerie der Uffizien zu Florenz. Monatshefte 1921. S. 31. Pigler dr. szíves közlése.

[2] L. Dr. Récsey Viktor: A pannonhalmi képtár. Budapest 1907. 7. l.

vezetett az a körülmény, hogy nemcsak a Paczkalló-völgy minden gazdája, hanem a szomszéd Kálmán-völgyé is jobbra-balra és a szélrózsa minden irányában kimutatták, hogy földjeik tele vannak alapfalakkal és az általam kiásottakhoz hasonló római maradványokkal. Ott tehát csak folytatni kellene a tervszerű ásatást és szép sikerre számíthatnánk.

Már az eddigi kutatás révén is bebizonyult, hogy itt nagyobb római telepítvénnyel van dolgunk. Bizonyos az, a mit tanukkal erősíttettem meg, hogy az egyik forrást a nép ma is *Pannonia*-forrásnak nevezi. Bizonyos, hogy Szent István király alapító oklevelében, Szent László király 1093-iki megerősítő

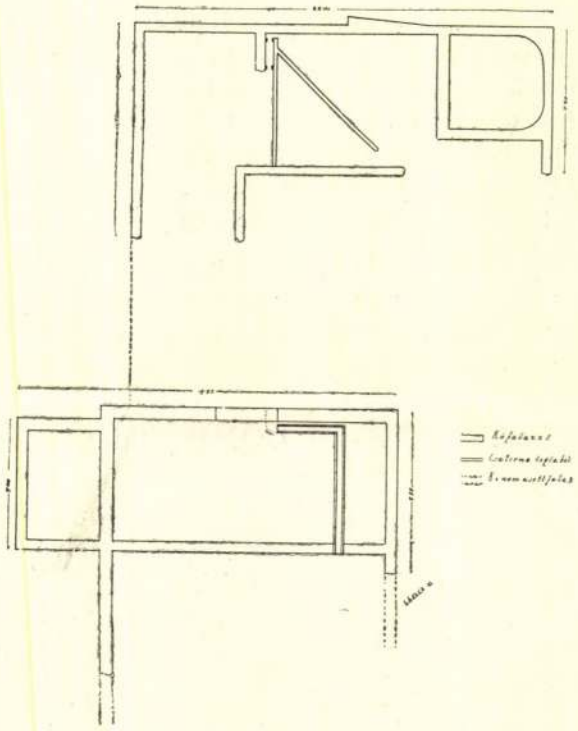

VI. A FÖLÁSOTT FALAK ALAPRAJZA.

oklevelében és Géza 1157-iki oklevelében, melylyel Güssing apátságot alapítja, a sz. hegy alatt elterülő *Pannonia* községről beszélnek.* II. Endre 1213-iki oklevelében, melyben Szent László adományait megerősíti, szintén mondja: «primum prædium est *Pannonia*, ubi monasterium situm est, secundum prædium est Ruohti (Ravazd) stb.»** IV. Béla király 1234. és 1236-iki okleveleiben, melyekben Pannonhalma birtokait felsorolja: «Conterminales autem villas habet has . . . ibi in valle media est *fons sacer*, qui vocatur *caput Pannoniae*, qui

* Pannonhalmi levéltár.
** Capsa II. B. és K. jelzésű diplomák.

cum aliis fontibus facit rivulum sub ecclesia S.-Willibaldi et vocatur *Pannosa* (ma Pánzsa)» stb.* Azóta ez a *Pannonia* község a XV. század óta *Alsók*, a XVI. század óta Győr-Szent-Márton nevét viseli. Ugyancsak régi okleveleinkben említtetik *Sabaria sicca* nevű község, melyből Sulpicius Severus szerint Szent-Márton még mint római veteranus feljárt Pannonhalmára keresztény isteni tiszteletre. Ezt a *Sabaria* nevű római községet Sztachovich közelebb Pannonhalma tövéhez, a mai győr-szent-mártoni Tabán nevű városrészbe helyezi.

Újabb időben hozzájárult, hogy 1894-ben Pannonhalmán, a vár északi tornyának alján egy pannoniai veteranus sírkövét találták.** Továbbá ugyancsak nem régiben a lelethelyünkkel határos écsi erdőben egy római elbocsátó diploma találtatott, melynek fontosságáról már volt alkalmam e helyen szólani.*** Végül ha hozzáveszszük, hogy vannak érmeink, melyeken mint pénzverő hely, *Pannoneia civitas* neve szerepel; akkor tán nem túlságosan vérmes feltevésem, hogy ezen sokat emlegetett *Pannonia* római község romjaival kezdettem foglalkozni. A nemzeti múzeum régiségtári osztálya kellőkép méltányolván ezen kutatás fontosságát, az igazgatóság révén a pannonhalmi főapát figyelmét is felhívta erre, a ki ennek következtében hajlandó is lett engem ez iránybeli további ásatásaimnál támogatni. Ügybuzgó közbenjárásáért a fentisztelt igazgatóságnak ezen helyen nyilvánosan is köszönetet mondok. A nyár folyamán folytatandó kutatásaimról pedig a szakkörök előtt beszámolni, nem fogom elmulasztani.

Dr. Récsei Viktor.

AZ ARACSI DOMBORMŰ.

Dr. Gerecze Péter az aracsi (Torontál m.) XI. vagy XII. századi puszta templom romjai mellett a vezetése alatt folyó ásatás közben, mikor a templom melletti klastrom romjait fürkészte, a zárda udvarán vezetett puhatoló árokban mintegy méternyi mélységben reá akadt egy domborműves kőtáblára, melyet tulajdonosa Karácsonyi Gyula földbirtokos szives volt a nemzeti múzeumnak megküldeni.

A kőtábla kemény mészkőből készült és eredeti idoma hosszúnégyszögű volt. Sajnos, hogy a táblának mintegy fele része hiányzik. Szélessége 52 cm., ezt az eredeti méretét ismerjük, mert a tábla oldalaiból mindkét felől egy darab sértetlen maradt, bal oldalán egy 54 cmnyi, jobb oldalán pedig 60 cmnyi sértetlen darab van meg; míg felső széle mindkét sarkán kicsorbult és csak mintegy 30 cmnyire maradt meg a tábla felső befejezése. A tábla vastagsága egyenlőtlen, bal oldalán vastagsága legépebb pontján 22 cmnyi, míg a jobb oldalon legnagyobb vastagsága csak 15 cm és felső szélén 18 cm. A tábla hátulja egyenlőtlen

* U. o. Capsa IV. A.
** Arch. Értesítő 1894. 358. l.
*** U. o. 1895. évf. 26—35. lapokon levő értekezésem.

A mint ezen első épület északi és utolsó zárófalát kutattam, kilencz méternyi távolban észak felé egy még erősebb, 70 cm. széles kőfallal kerített másik épület alapjaira akadtam. Ennek az előbbi épület felé néző kőfala 16 méter

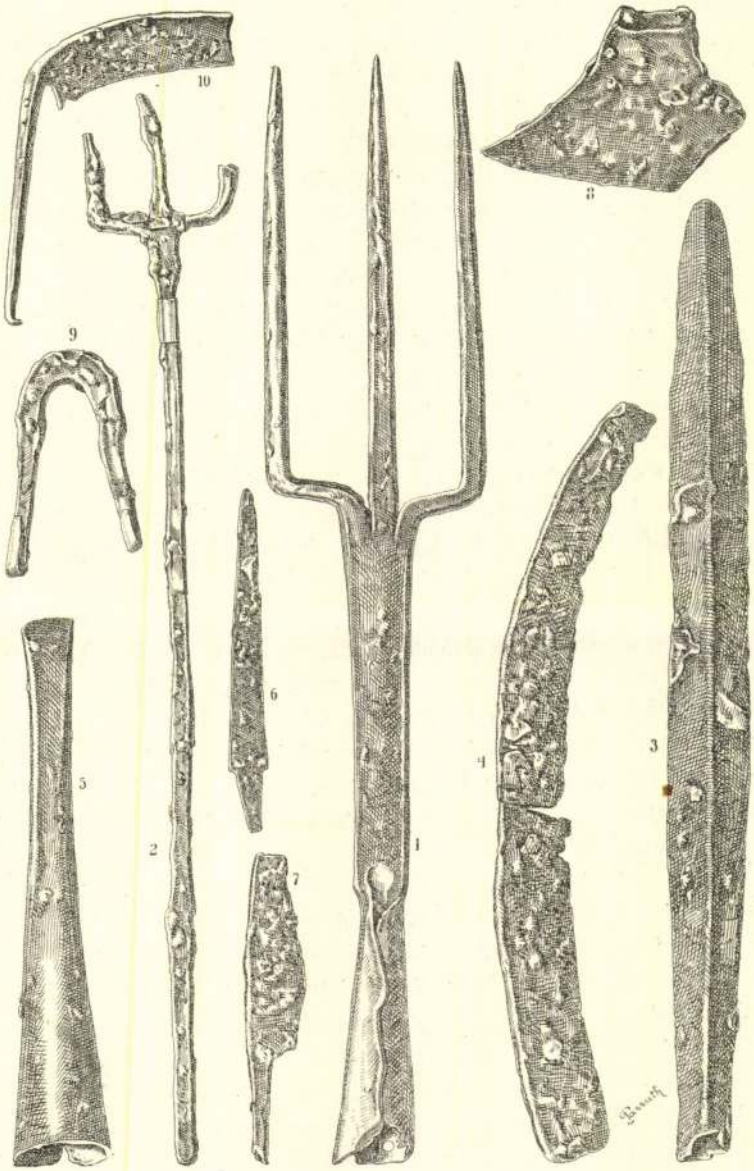

V. VASRÉGISÉGEK GYŐR-SZENT-MÁRTON TÁJÁRÓL.

hosszú, de közepe táján egy három méternyi folytonossági hiány van, hol alapfalnak nyoma sincs. Ide tenném a kapubejáratot, melyhez utóbb még visszatérek. A mint ezen főfal kiásatásánál két szögletére értünk, a keleti végén foly-

tattam a kutatást és ott ugyanazon vastagságban, szögletben megtörve, egy 7 m. hosszú fal mutatkozott, melyhez két-két szélről ötödfél m. hosszú oldalfalak, végül az előzővel parallel haladó ismét 7 m. hosszúságú zárófal jutott; úgy hogy itt már egy $7 \times 4^1/_2$ m. szabályosan megépített helyiséget kaptunk.

Most a főfal másik, nyugoti szöglethajlásánál kerestem egy másik helyiség falait és csakugyan itt is találtunk egyet, melynek két-két fala körülbelül hat m., kettő-kettő meg harmadfél m. hosszú fallal van zárva. Egyúttal megtaláltuk ez épület első főfalával egyenközűen haladó másik északi főfalát, mely a két szélső helyiséget összekapcsolja. Ásatásom egy legértékesebb lelete itt került napvilágra. Ezen második épület kapubejáratának egyik sarkánál kezdődik egy vízvezető csatorna, mely negyven cm. szélességben és négy méter hosszúságban nyugot felé húzódik, azután megtörik és addig, a mig az ásatást folytattuk, 5 m. hosszúságban folytatódik; végére még nem értem, mivel itt az ásatás félbemaradt. A csatorna erős, római félméter hosszú fali téglákkal, helylyel-közzel párkányos téglákkal van béllelve. A forrásnak, melyből nyugot felől vizet vezethettek volna ide, most ugyan nyoma veszett; de még Sztachovich idejében létezett, a mint ő az abból csergedező víz folyásának irányát élénken leírja. Ő azonban csak gyanította, hogy a rómaiak ezt a most már bedugult vízforrást mennyire értékesítették. Különben épületromjainktól egy száz lépésnyire most is bugyog egy igen jó vízzel bővelkedő forrás, csakhogy ez lejebb esik és legfölebb egy másik épületcsoportnak szolgáltatott vizet. Tény, hogy ezen forrás melletti szántóföldekről is kocsiszámra hordják szántás után a kivetett római tégla- és edénytöredékeket.

Visszatérve a mi kiásott alapfalainkhoz, ezen második épület romjai között is alighanem a tetőről lehullott rengeteg mennyiségű párkányos téglát, lábas tégláknak töredékeit találjuk; sőt a legnyugotibb zárófaltól nem messze, ez épületnél is két fűtőcsövet emeltünk ki. Vastárgyak közül egy hastát (IV. ábra 3. sz.) és egy pengét (IV. ábra 7. sz.) hoztam el, úgyszintén elrozsdásodott zablaforma lánczszemeket. Itt kerültek elő diszített edénytöredékek is. Római pénzek itt is voltak szép számmal.*

Ezen második épület falai folytatólagosan még követhetők voltak, de a határt képező kocsiúton túl a tulajdonosnak igen szép nagy tábla szántóföldjén őszi vetése oly kecsegtetően állott, hogy semmi áron sem engedte feltúratni.**

Ha már most a kiásott épületek rendeltetésének kérdésére térünk át; azt kell mondanom, hogy az ásatás mai stádiumában tiszta képet nem lehet alkotni róla. Eleintén közfürdőre gondoltam, mert a vízvezeték és hypocausis arra a gondolatra vezettek. De akkor ott már nagyobb római községet kellene feltételeznünk. Majd castrumi épület tervrajzát kerestem benne, hisz fűtőszerkezettel bíró castrumok másutt is ismeretesek Pannonia területén és a hely biztos, védett és mégis exponált volta mellettem szólott volna, mert onnan Ravazd, Győr-Szent-Márton, Pannonhalma, Écs s hasonló régi telepek szemmel tarthatók, főbb közlekedési vonalaikkal együtt. Másrészt azonban egész római község feltételezésére

* Érdekes, hogy ezen másik épület falának nagy része haránt fektetett félméteres római fali téglákból van megépítve.

** Az eddig kiásatott terület egy kataszteri holdnak negyedrészét képezi.

lyaink idejében is tó volt, melynek halászati joga fölött a pannonhalmi főapátság és a bakonybéli apátság perlekedtek, biróul pedig a veszprémi püspököt rendelte a király.* Ha így van, miért nem lehetne a talált szerszám egy római halászmesternek emléke, ki völgyünkben pákászni szokott.

Ezek alapján kiterjesztettem figyelmemet az egész *Paczkalló*-völgyre, mely Győr-Sz.-Márton és Ravazd között mintegy határvonalat képez és a több forrásból táplálkozó *Pannosa* (Panzsa) folyócskától nyugotra igen kies fekvésű terület. Maga Pannonhalma és hegyoldala vízforrás nélküli, kopár volta kevésbbé kellemetesnek látszott a rómaiaknak; mint ezen, délnyugot felé vonuló árnyas erdők által szegélyzett, mérsékelt dombokkal határolt, szép völgy. Először a névvle kellett tisztába jönnöm, mert nyelvészeink a *Paczkalló*-ra nem tudtak magyar értelmet kihozni. Keresgélésem közben levéltárunkban egy régi térképet találtam, melyen ezen völgy *Potszkale* név alatt fordul elő és ez már érthetővé lőn. *Szkala*, szláv nyelven *szikla*, sziklás hegy; *pot*, alatt, alant: Potszkale tehát Sziklaalja, *Hegyalja*. Ez elnevezés még a szlávok itteni szerepléséről maradt reánk.

Megbizásomra, 1896. évi szüret után első volt, ki egy római sírleletet tudott bejelenteni a paczkallói szőlőhegyből, ugyanaz a Komondy-család, melynek birtokán már Sztachovich is konstatálta a sűrüen előkerülő római leleteket. A téglasír csak három nagy darabból volt összeróva, két élére állított római fali téglából és az ezeket födő párkányos téglából. Az üregben két kis agyagedényke volt, telve gyenge csontocskákkal.

Alig hogy a szőlőművest a további forgatásnál való megfigyelésre útbaigazítottam, néhány nap múlva újabb és nagyobb sírra akadtak. Ez már több párkányos téglából szabályosan volt összerakva oly módon, mint a papföldi ásatásoknál talált néhány római sír, a mint azokat Hampel József a «Budapest Régiségei» című munkában rajzban szemlélteti. Ezen sírhantalakú téglasírban egy egész csontvázat találtunk, minden egyéb melléklet nélkül.

Ugyanaz a földmíves gazda bemutatta a domb alján azt a földjét, melyről évtizedek óta hordják a római tégla- és edénytöredékeket. Októberben már zöldelleni kezdett rajta a búza, melyet a furfangos paraszt kérésem ellenére az őrszemtől elég távol eső szántóföldön elvetett, midőn én meg nem állhatván a várakozást, kibéreltem egy jókora darabot, a vetés árát is megtérítettem és elkezdtem ásatni. A siker meglepő volt. Másnap a Paczkó-erdő felőli déli oldalon egy félméternyi vastagságú, terméskőből és római fali téglából összeállított, sziklaerősségű falra bukkantam. A törmelék között az ismeretes kőkemény római falragaszték göröngyeivel nagy párkányos téglákat, párkányfödőket, vöröses sárga, máznélküli, keskeny talpú edénykéket és oxidált üvegdarabokat annyit emeltünk ki folyton-folyvást, hogy én csak szebb és jellemzőbbeket választottam el, a többit kocsiszámra vitettem félre az útból. Már az első napokban került elő az ime bemutatott vasból való lándzsavég (V. ábra 3. sz.).

A mint az első fal két végét elértük, folytattuk az ásást a két szöglet hajlásánál és míg a 22 méter hosszú főfal nyugoti sarkán egy 5 m.-nyi záró-

* Pannonhalmi levéltár.

falakkal kerített helyiség alapfalai bontakoztak ki, addig a másik, keleti szélén 12-edfél méternyi zárófalat kaptunk, melynek folytonossága azonban megakadt. Utóbb azonban ezen fallal egyenközűen 6 m.-nyire egy rövidebb, csak 2 m. hosszú és 60 cm. vastag válaszfalra akadtunk, melylyel parallel, de csak 40 cm. távolságnyira egy másik vékony falacska huzódik el. Ez a kis köz rejtette a legnagyobb meglepetést. Élükkel egymás fölé és oldalnyílásaikkal egymás mellé rakott egyenközény alakú és agyagból való fűtőcsövek egész csoportja volt ez, melyeket fölül egy lapos, de igen széles kőlap fedett. Azon hiszemben, hogy most már az egész hypocaustumot fel fogom tárni, felforgattam az egész középső, nagy terem padlatát, de itt az összeomlott vagy elégett épület törmelékeinél és egy vas sarlónál egyebet nem találtam.

A fűtőcsöveket szétszedtem, kettőt azonban a födő-lappal in situ hagytam, hogy másnap a mérnökünkkel rajzba felvétessem, midőn a községtől kocsin jó félórányira fekvő területen ezeknek reggelre hült helyüket találtam. Nem nagyon örültem, hogy a nagy számmal odazarándokló kíváncsi népben ily módon nyilatkozott a tudományos szomjúság.

Figyelemre méltó azonban, hogy ezen említettem parallel falacskának sarkától kilenczedfél m. hosszú s hasonló vékonyságú, ferde, keresztező fal húzódott el egy másik, vastagabb zárófal alapjaihoz, mely utóbbi a nagy terem negyedik falának látszik. Ez a vékonyka keresztező fal talán az alfűtéshez tartozott csak, mivel a fűtőcsövekkel körülrakott kis fallal együtt csak padlatot tarthatott. Az utóbbi zárófal keleti sarkától ismét egy 5 m.-nyi hosszú, erősebb fal nyomait követtem, csakhogy ez hamar megszakadt. Itt öt darab olyan téglát találtunk, melyek hosszúsága és vastagsága a rendes párkányos téglákéval azonos, de párkányzat nélkül valók és négy sarkukon egy-egy vastag lábbal vannak ellátva. Ezek is a falakhoz voltak illesztve, úgy, hogy a lábuk által eszközölt üreben czirkulált a hő. Ilyeneket mutat be Frankfurter is a carnuntumi római leletek ről szóló művecskéjében.* Találtam továbbá ezen első épület törmelékei között egy strigilis-nek vélt vasat (V. ábra 9. sz.), egy kis háromágú szigonyforma vas szerszámot (V. ábra 2. sz.) és egy vas késpengét (V. ábra 6. sz.). Agyagból terra-sigillata edénykéknek töredékei, köztük egy díszesebb ornamentikával birókerült elő. A szórványosan lelt bronz pénzek I. Constans és II. Constantius, valamint más IV. századbeliek voltak. Az első Constans-féle pénzek egyik reverse «Securitas Reipublicæ», egy másiké «Victoriæ dd. Aug. nn.», II. Constantius pénzein revers «Fel. temp. reparatio.» és «Vot. xx. MVLTxxx.»

Nevezetes körülmény az is, hogy a törmelék között pompeji vörös színnel festett finom vakolat maradványait is találtam, a mi azt mutatja, hogy az épület termei falfestéssel voltak ékesek. Nem tudom, a fűtőkemenczéknek nyomai-e a romok közötti földrétegnek részben haragos vörösre égetett volta, váltakozva koromfekete, úgyszólván szenes rétegekkel, melyen egész területek tiszta hamuréteggel vannak megszakítva. Lehet, hogy nagyobb tűzvésznek nyomai ezek. Habár ez utóbbi feltevés kevésbbé lesz elfogadható, ha tekintetbe veszszük, hogy ezen rétegek egy-két méternyire a földszínen alúl láthatók.

* Frankfurter-Kubitsek «Führer durch Carnuntum.» 1894 Wien. 83. l.

hozott el azon szántóföldekről. Megtudta, hogy onnan kétszázötven db. másodféllábnyi római faltéglát, nyolczvan db.-nál több üres téglát, hét db. lábas téglát és számtalan párkányos téglát hordtak el. Ezen első lelhelytől beljebb, a völgy hátsó része felé — úgymond — egy másik hypocaustum feldulásához fogtak, a mit megakadályoznia nem volt módjában.*

Ennyiben állt a dolog 1871-ben, midőn Sztachovich e közleményét irta, de mivel ő igen zárkózott természetű volt és sem szóbelileg, sem irásbelileg nem volt közlékeny, nem tudtam reájönni, hogy ő ott azóta épületeket, alapfalakat vagy sírokat kutatott-e?

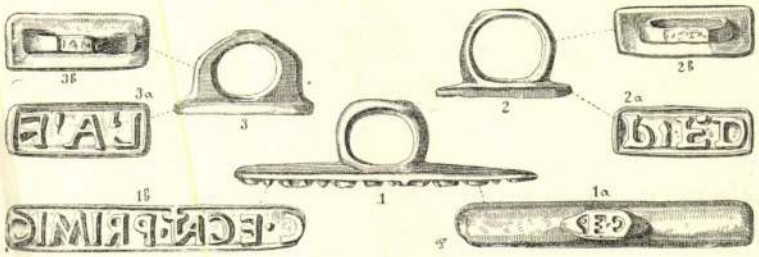

IV. RÓMAI PECSÉTLŐ GYŰRŰK.

Keresgélésem közben megtaláltam régiségtárunkban három db. bronz pecsétnyomó gyűrűt (IV. ábra) és három bélyeges párkánytéglát, és utánjárásom azt eredményezte, hogy annak az embernek, Komondy Jánosnak özvegye, kinek földjén a Paczkalló-völgyben az előbb felsoroltak találtattak, szemtanukkal bizonyította előttem, hogy ezeket is ők szolgáltatták át az öreg Sztachovich régiségtár-őrnek élte vége felé.

A pecsétlő gyűrűk közül a leghosszabbiknak betűi a következők (1. *a. b.*):

C · EGN · PRIMIG ·

(Cajus Egnatus Primigenius.) A pecsétlő rudacskával szemben, a karika átellenes oldalán csak a kezdőbetűk láthatók:

C · E · P ·

A másik bronzgyűrű kisebb pecsétlő rudacskáján ezen kezdőbetűk vannak (3. *a. b.*):

L · A · F ·

A harmadiknak kezdőbetűi (2. *a. b.*):

P · E · D ·

* A római időkből Kis-Ravazd és Paczkalló-völgy tájáról következő tárgyak kerültek a győri főgymn. muzeumába, a mint azokat *Börzsönyi Arnold* muzeum őr szíves volt megmutatni: Római gerezdelt agyag-gyöngyök, római kulcs-töredék, 18·5 cm. hosszú és 0·7 cm. vastag bronz-cső, aranyozott római csattnyelv (Ebenhőch gy.), bronz karperecz és fibula, római ezüst karperecz (Ebenhőch gy.), szárnyas nyilcsúcsok és egy kettős végű nyilcsúcs vasból, ásó alaku ekevas, szürke agyag-edény-töredékek a peremükön + | és +X bélyegekkel. *R.*

A bélyeges téglák, melyek a Paczkalló-völgyből valók, következők. A legnagyobb, párkányos téglának bélyege:

LEG · I · AD · P · F ·

Ez tünteti fel egyszersmind a legkezdetlegesebb betűformákat. (Legio prima adiutrix pia fidelis.)

A másik sokkal szabályosabb betűkkel ezt a rövidebb bélyeget viseli:

LEG · I · AD · P ·

(Legio prima adiutrix pia.)

Ez a Prima adiutrix legio tudvalevőleg Bregetio tájékának építője, egy pár századig őre és lakosa volt.

Bélyegünk mindenikén az I csak a felső végén van szokatlanul nagy keresztvonallal határolva, úgy, hogy inkább T(aunak), mint I-nek látszik.*

A harmadik, faltéglán levő bélyeg a tizedik kettős legiótól származik és olvasása ez:

LEG · X · G · P · Ƴ ·

Ezeken kívül van ugyanazon helyen már korábban előkerült leletek között egy agyagból való fűtőcső, melynek alján egy bélyeg nyoma csak ezzel a számmal látható:

LEG · IV ·

Ha az a negyedik legio Flavia emléke volna, nem is oly csodálatos; hisz Ó-Budán is nyomát hagyta.**

Ennyire voltam tájékozva ezen terület római leleteiről, midőn a győr-veszprémi viczinális vasut építésénél a vállalat épen ezen római telepen keresztül készíttette töltéseit. Ekkor, 1895 őszén tág völgyünk keleti szélén, a főapátsági uradalom Imre-majorjánál római sírra akadtak. A sír vastag óriási kőlapokból és régiségtárunkba került szokatlan nagy római faltéglákból volt összeróva. Rengeteg nagy urnában, melynek már csak a felső felét tudtam megmenteni, két kisebb agyagedényke volt és az ime bemutatott háromágú vasszigony (IV. ábra 1. sz.). Hogy ez a vasszigony nemcsak valami Neptun-szobornak attributumaként szerepelhetett, kitűnik egyrészt abból, hogy visszahajlított éles hegyei gondosan ki vannak dolgozva, másrészt van bizonyos történeti adatunk arra, hogy ezen Paczkó-hegy és a Szent Imre-hegy közötti ingoványos területen még első kirá-

* Az I-nek ez az alakja, valamint az T-nek a harmadik bélyegen látható Ƴ különös alakja Cagnat (Cours d'Epigraphie Latine) szerint a II. század lapidaris cursiv irásában fordul elő.

** Rómer-Desjardins 31. és 149. sz. Ezeken kivül vannak a győri főgymn. régiségtárban római vas nyilcsucsok, különböző bronz fibulák és egy bronzból való szép fogadalmi kéz-fő, melyek ugyanezen vidékről kerültek oda.

Ha nem is római jellegű ez a bronzlelet, akkor a Hœrnes szerinti osztályozás szerint *késő La Téne*-korszakból valónak kell elismernünk, midőn a barbár ékszereken is a provinciális római hatás mutatkozik. Olyan kölcsönhatást

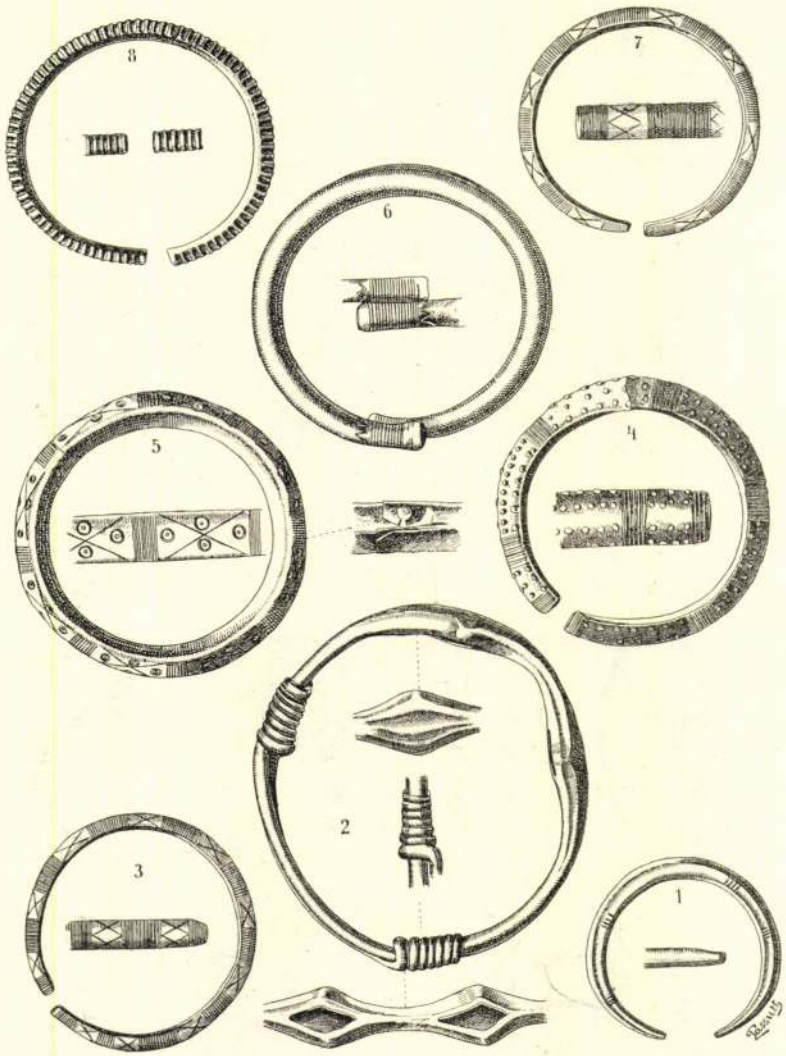

II. BRONZKARPERECZEK A KIS-RAVAZDI LELETBŐL.

észlelünk itt, mint a milyent *Tischler* Bibracte-ipartermékeinél a gall-római La Téne-korszakra bizonyít.*

Sztachovich ugyanazon közleményében felhozza azon tagadhatatlanul római leleteket, melyek ugyancsak a fentnevezett Kis-Ravazd határában kerültek elő.

* Hœrnes «Urgeschichte d. Menschen.» 1892. 640. l.

Az ő pontos leirása szerint ott, az ú. n. Paczkó-erdő hosszában végigvonuló *Paczkalló* a Győr-Sz.-Mártonból (Pannonhalmáról) Veszprémbe vezető országútról nyugotnak 350 ölre terjed. Ennek egyik lejtője, az ő idejétől számítva,

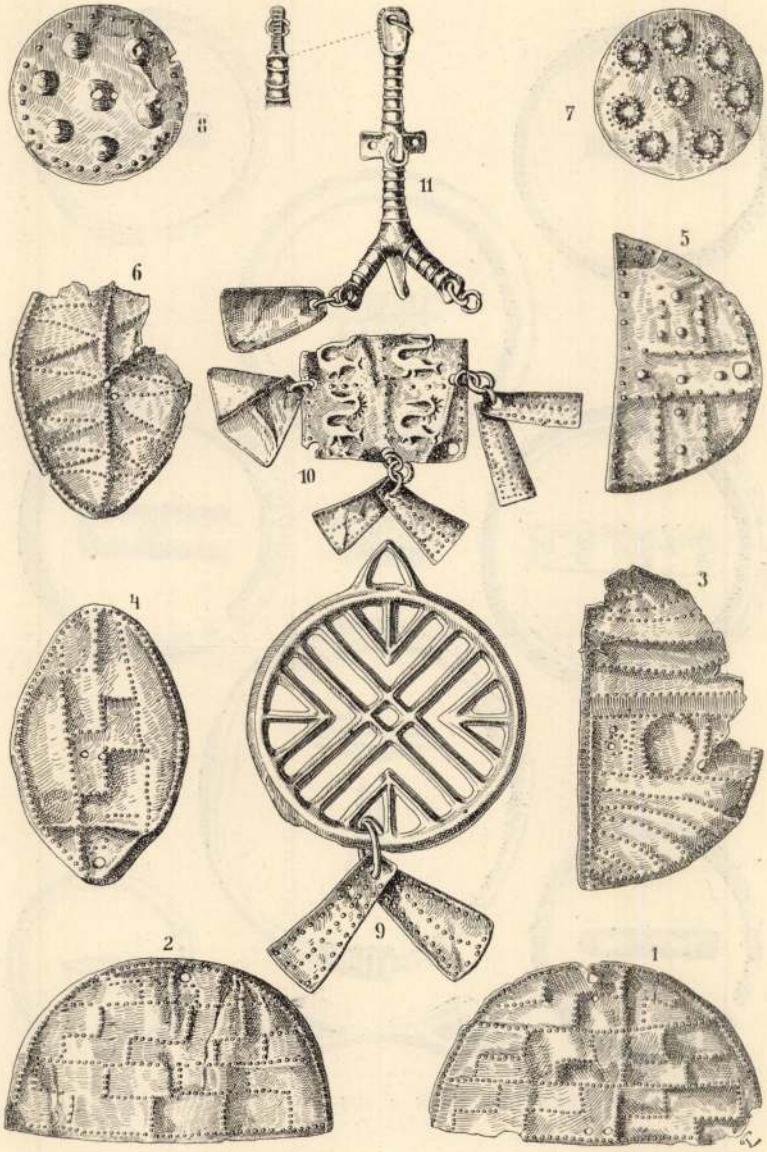

III. CSÜNGŐ BRONZÉKSZEREK A KIS-RAVAZDI LELETBŐL.

10 évvel azelőtt jóval magasabb volt, mert belőle vagy hetven szekérrel vittek el római fal- és cseréptéglát a szentmártoni 9. számú ház vastag homlokfalának felépítésére. Pontosan közli Sztachovich mindazon római faltéglák (lateres), párkányos, párkányfödő (imbrices) és lábas téglák méreteit, melyeket ő maga

EMLÉKEK ÉS LELETEK.

PANNONHALMA TÖVÉBEN ELTERÜLŐ PANNONIA NEVŰ RÓMAI KÖZSÉG ÉS LEGÚJABB ÁSATÁSAIM ÖSSZEFÜGGÉSE.

Mielőtt tulajdonképeni tárgyamhoz hozzáfognék, röviden elő kell adnom az előzményeket.

Pannonhalma (Mons Pannoniæ) tövében, *Ravazd* (okleveleinkben Ruozd) községhez közel, a régi Szent Willebald-templom romjaival 1826-ban, a hegyen épülő nagy könyvtár egyik mellékbejáratánál a kapu alján befalazott, római feliratú nagy sírkő került Pannonhalmára. Ezt a követ *Julia Fuscilla* a háborúban elesett két fiának, *Julius Paternus* és *Julius Fuscus* emlékének szentelte. Rómer Flóris ezt, előbb a «Tudomány-tár»-ban,* majd a «Corpus Inscriptiorum Latinarum»-ban** közölte. A nevezett Willebald-templom középkori romjaitól innen, Pannonhalma felé van egy bő vízforrás, melyet a hagyomány szerint Béla-kútjának nevez, mert állítólag IV. Béla király, ki menekülés közben Uros pannonhalmi apáttól segélyt kért, itt itatta lovas népét. Innen Pannonhalma alá folyik a régi *Pannosa*, ma Pánzsa folyócska, melyet útközben ismét egy *Pannonia forrása* nevű kútfő táplál. Ezen tájékba esik *Kis-Ruozd* régi helység területe, melyet XIII. és XIV. századbeli okleveleink *Cebh-Ruozd*, villa Comitis Cebh-nek is neveznek.*** *Dr. Czinár Mór* hivatalbeli elődöm tanusága szerint innen 1845-ben következő bronztárgyak kerültek a pannonhalmi régiségtárba:

«Négy nagyobb és tizenhárom (13) kisebb fibula bronzból (I. ábra), melyek vékony lemezből alkotvák, belül üresek és szabályos vonalakkal és pontozással ékítvék. A fibulák tűk nélkül valók, de velük együtt négy db. különálló bronztű találtatott, mint mindmegannyi fibulatöredék. Mindezeket egy ravazdi paraszt két eleven vízforrás közötti szőlőhegyen, nem nagy mélységben, agyagedényben találta. Akadt egynéhány átfúrt gyöngy is, melyek a fibulákhoz tartoztak. Ugyanezen edényben volt még három vastagabb, tömör bronzból való karperecz, továbbá két db., vékony bronzlemezből készült, belül üres karperecz és *három db.* kisebb, üres karkötő, melyek egy félkörívre hajlítvák (II. ábra). Ezekhez járul két hasonló, üres karperecznek öt db. töredéke, melyek kecsesebb alakot mutatnak. Ezeken kívül volt ugyanazon edényben tizennyolcz db. különböző bronzdísz (III. ábra). Ezek között négy köralakú, öt elliptikus, hat félkörű bronzlemez, egy

* 1840. évf. XII. 370—372. l.
** Corpus Inscr. Lat. III. k. 4375. sz. felirat.
*** Pannonhalmi levéltár.

Arch. Ért. 1897

négyszögletes, a rajta lógó lapos csörtetőkkel és egy tömör bronzból öntött kerek ékszer, öt négyszögű és nyolcz háromszögű idom által áttörve, rajta két lógó csilinggel. Végül ugyanezen lelethez tartozik egy triposba végződő bronzrudacska, melynek szélein a rajta látható lyukakon szintén csörgő lemezkék lógtak, a mint azt az egyik megmaradt lógó is tanusítja. Mindezeket Dulmics Norbert ravazdi plébános 1845 június 1-én szolgáltatta be a pannonhalmi régiségtárba.»

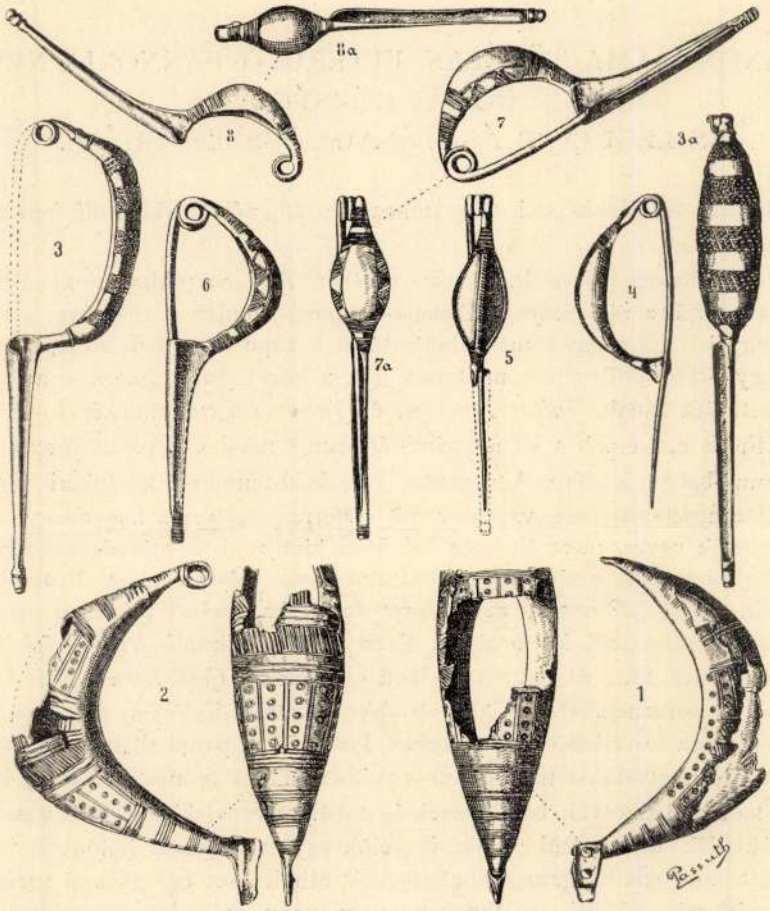

I. BRONZFIBULÁK A KIS-RAVAZDI LELETBŐL.

Ezt a leirást latin eredetében *Sztachovich Remig*, egy másik hivatalbeli elődöm, az «Archæologiai Közlemények» 1871-iki évfolyamában* közli. Ennek alapján én átnéztem Czinár jelzett protocollumát és az ezennel bemutatott bronzleletet a fönnebbi leirással megegyezőnek találtam.

* «Régészeti adatok Győr-Sz.-Márton környékéről.» Archæol. Közlemények VIII. k. 105. lap.

Unsere Sponsoren:

Wolfgang und Edith Mecklen –
Burg von Kaenel, Schweitz

Otto Maurer, Pfarrer, Deutschland

Dr. Sándor Zsóka,
Ehrenkanoniker, Pfarrer

Gyula Pintér
Otto Losonczi
Peter Mészáros

Selbstverwaltung der Deutschen Minderheit von Pesterzsébet:
Peter Hertelendi, Vorsitzender;
Gabriel Thomann, Stellvertretender Vorsitzender; Frau Pálné Csepregi, Rätin; Frau Gabriele Borcsányi Fábián, Abgeordnete

Támogatóink:

Wolfgang und Edith Mecklenburg von Kaenel, Svájc

Otto Maurer plébános, Németország

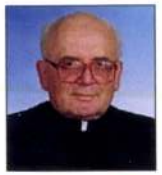

Dr. Zsóka Sándor,
tb-kanonok, plébános

Pintér Gyula

Losonczi Ottó

Mészáros Péter

Német Kisebbségi Önkormányzat, Pesterzsébet: Hertelendi Péter elnök; Thomann Gábor, Elnökhelyettes; Csepregi Pálné tanácsnok; Fábiánné Borcsányi Gabriella képviselő

EINLADUNG

MEGHÍVÓ

Im Namen der Selbstverwaltung
der Deutschen Minderheit von
Pesterzsébet

Lade ich Sie Herzlichst ein,
am 22. November 1997, um 11 Uhr
im XX. Bezirk, Budapest
auf dem Sankt-Elisabeth-Platz zur

EINWEIHUNG

des Kunstwerkes der
Keramikerin-Bildhauerkünstlerin
Zsuzsa Pannonhalmi

DER STATUE VON DER HEILIGEN ELISABETH VON ARPADENHAUS

Das Kunstwerk wird von
Dr. János Schiffer,
dem Vizeoberbürgermeister
der Hauptstadselbstverwaltung
Budapest übergeben werden.

PETER HERTELENDI
VORSITZENDER

A Német Kisebbségi
Önkormányzat, Pesterzsébet
nevében

szeretettel meghívom

Pannonhalmi Zsuzsa
keramikus-szobrászművésznő
alkotásának,

ÁRPÁDHÁZI SZENT ERZSÉBET SZOBRÁNAK

1997. november 22-én 11 órakor
a Budapest XX. kerület
Szent Erzsébet téren tartandó

AVATÁSÁRA

A szobrot dr. Schiffer János
Budapest Főváros
Önkormányzatának
főpolgármester-helyettese adja át.

HERTELENDI PÉTER
ELNÖK

Am 23. November, um 11 Uhr wird in der Sankt-Elisabeth Kirche eine oberhirtliche heilige Messe vom Kardinal-Erzbischof *Dr. László Paskai* zelebriert werden. Nach der Heiligen Messe werden die renovierte Kirche und die Statue der Heiligen Elisabeth von Arpadenhaus feierlich eingeweiht werden.

November 23-án 11 órakor a Szent Erzsébet főtemplomban *dr. Paskai László* bíboros-érsek főpásztori szentmisét mutat be. A szentmisét követően ünnepélyes keretek között kerül felszentelésre a felújított templom és az Árpádházi Szent Erzsébet szobor.

fűszerezve.

Jó sajtót, jó reklámot akar?

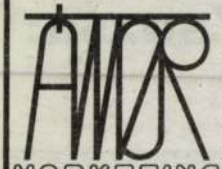

Újsághirdetés - Rádióreklám
TV reklám - Reklámkampány
Dekoráció - Szóróanyag
2230 Gyömrő, Szent Imre út 75.
MARKETING **Tel: 06(29)333-550 06(29)330-379**
Reklámügynökség Fax: 06(29)331-745 Mobil: 06(20)438-308
Színvonalas, teljes körű reklámszolgáltatás.
Internet: www.kiskapu.hu/amor E-mail: amor@mail.matav.hu

PILIS RÁDIÓ
FM 91.1
...a fülbe való!

Állandó műsorok:
02.–04.00:
Melody Time: 04.00–5.00:
Ébred a város: 05.00–06.00:
Reggeli turmix: 18.00–20.00:
Magazinműsor helyi információkkal, programajánlattal
20.00–20.30
Nyerő percek (kivéve csütörtökön: 19.30–20.00)

Hétfő:
00.00–01.00: Üzenet az éjszakába
20.30–24.00: Lotters-Seprűs élő telefonos kívánságműsor

Kedd:
00.00–01.00: Élő kívánságműsor Papp. L. Richivel
01.00–02.00: Zenevonat: Papp L. Richi műsora
23.30–22.00: Oldies: Fehérvári Zolt műsora
22.00–23.00: Talk-show
Lui vagy Csepregi Éva
23.00–24.00: Magyaróra Fehérvári Zsolttal

Szerda:
00.00–01.00: After Midnight
Seprűs László műsora
20.30–22.00: Zenemánia DJ. Tommal
22.00–23.00: Talk-show

Csütörtök:
00.00–01.00: Chart Top 20 ismétlése
01.00–02.00: Nyúz a News
Szomolányi Gábor műsora

MINDEN NAP
18-TÓL 06 ÓRÁIG
2000 Szentendre,
Szentlászlói út 13/A
Telefon: (26) 31-41-51
Fax (26) 31-90-90
E-mail:
Pilisrad mail. matav.hu

20.00–20.30: Reflex, közlekedési magazin. Vezeti: D. Szabó Miklós
20.30–24.00: Komiki-Szyittya élő telefonos kívánságműsor

Péntek:
00.00–01.00: Kívánságműsor Luigival
01.00–02.00: Rock óra. Mv.: Luigi
18.30–19.00: Kertészkedők műsora. Mv.: Kállai Tünde
20.30–22.00: Newsic
Telkes Tibor műsora
22.00–23.00: Soul a Funky Telkes Tiborral
23.00–01.00: Őrület a négyzeten. A mikrofonnál a Földi–Janovics duó

Szombat:
20.30–24.00: Szombat esti láz

Vasárnap:
00.00–01.00: Dvorák Tamás műsora
18.00–20.00: Útonállók kívánságműsora.
Mv.: Brezina Kinga, Gelle Zsóka, Szomolányi Gábor
21.00–22.00: Chart Top 20
Szomolányi Gábor és Brezina Kinga slágerlistája
22.00–23.00: Talk-show
Mv.: Brezina Kinga
23.00–24.00: Mixtúra Szomolányi Gáborral

PANNONHALMI ZSUZSA - keramikus

Az ÚPMH tárlata

Pannonhalmi Zsuzsa: Napóra

A Pécelen élő és alkotó Pannonhalmi Zsuzsa keramiaművész a főváros környékének talán legismertebb iparművésze. Pest megyében sok köztér és középület őrzi munkáit: a pestszentimrei szószéktől el egészen a turai "Pavilonos ivókút"-ig, az ikladi általános iskola figurális faliplasztikájától a péceli zeneiskola hangversenytermében látható domborműig. A művésznő 1979-ben diplomázott az iparművészeti főiskolán -egy ideig az Iparművészeti Vállalat tervezője, majd önálló keramikus, saját műteremmel Pécelen

Új Pest Megyei Hírlap
1997.08.13.

Hegyvidék 1998 jún 17

PAUNOVHALMI ZSUZSA

Miss K.W.

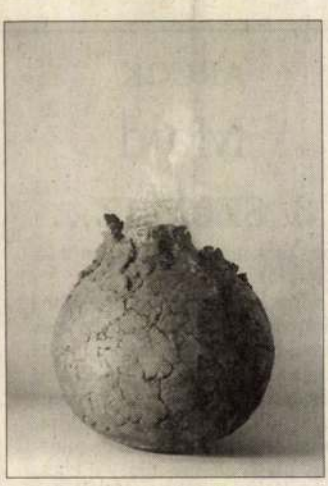

Kibontakozás

Punk

Művészcsalád a Márton-hegyen

„Szeretnénk a kerámiaművészet sokféle irányzatát, sokféle törekvését megmutatni. Társaságunk tagjai jelentős szakmai múlttal rendelkeznek, de ez a társasági tagság feltétele is. Az a szándékunk, hogy mindenki azt az értéket fejlessze ki önmagában, ami neki a sajátja. Azt is fontosnak tartom, hogy ne egyfajta, a divat diktátumát követőtárgyak halmaza kerüljön ki a műtermekből és az országos és nemzetközi rendezvényeken és kiállításokon egyenlő eséllyel jelenjen meg mindenki, bármely korosztályhoz és irányzathoz is tartozik. Azt is fontosnak tartom, hogy ízlésben és törekvésben közelálló alkotók kisebb létszámú kiállításokon teljesebben mutathassák be önmagukat, munkáikat... – jegyeztem fel egy kiállítás megnyitásán *Pannonhalmi Zsuzsa* szavait. Először egy ilyen kisebb létszámú kiállításon ismertem meg *Berzy Katalin* színes, sokoldalú művészi munkásságát. Amit akkor a Magyar Keramikusok Társaságának elnöke mondott, kimutatható Berzy Katalin munkásságán is. A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége keretén belül működő Magyar Keramikusok Társaságának 1991-től ő is tagja és a kiállítások állandó résztvevője. Mint legutóbbi látogatásakor mondta – ő is kerületünk lakója s a *Hegyvidék*-ben megjelent felhívásra – a Művelődési Központ kupolatermében rendezendő hagyományteremtő kerületi képzőművészeti seregszemlére örömmel jelentkezett. Legutóbb Hódmezővásárhelyen, a Tornyai János Emlékkiállításon vett részt kedves figuráival s néhány szép „idol"-jával. A közeljövőben Bécsben lesz kiállítása.

Szobrász férjével igazgatja legújabb műve darabjait. Mint mondta, az idolt képező darabokat nyolcféle mintával állíthatja össze. Szívesen kísérletező művész, erről árulkodnak változatos munkái.

Katalin Kaposváron született és a pécsi Művészeti Gimnáziumban, kerámia szakon érettségizett. Tanárai *Rétfalvi Sándor, Polgár Ildikó* – ugyancsak kerületünkben lakó művész – és *Fürtös György* voltak. 1973-ban szerzett diplomát Budapesten, a Magyar Iparművészeti Főiskola porcelán szakán, tanára *Schrammel Imre* volt. Még ebben az évben I. díjat nyert a Képző- és Iparművészeti Lektorátus Építészeti pályázatán, '74-ben pedig a kiemelkedő művészi munkáért járó díjat kapta meg. Saját műtermében dolgozik. Az építészeti és a figurális kerámia érdekli különösen, *Kun Éva* nevű kedves kolléganőjétől megtanulta a rakuzást, saját leányától, *Krisztinától,* az üvegművésztől az üveges munkát sajátította el és használja a samottal. *„Kíváncsi voltam, mit lehet az üvegből kihozni"* – mondja Berzy Katalin. Művészcsaládban él, másik leánya, *Orsolya* ötvös, a modern és antik fülbevalók művésze, anyaga az ezüst és a jáspis. Jó barátságban volt *Wieber Mariannal,* bejárt a filmgyárba, a forgatásra, jelmezeket kivitelezett részére.

– Szerettem játszani – mondja –, de az én első játékom a ceruza volt, állandóan rajzoltam, gyurmát formáztam... Erről a játékos kedvről tanúskodik sok műve, például a Nővérek portréi, a Miss K.W., a Punk, melynek „haj"díszе puhán hajló szögekből készült, s ha valaki megsimítja, csodálatos zenei hangot ad.

Nagyméretű munkái vannak Balatonfüreden: 4 m^2-es porcelán térelválasztó, Százhalombattán 30 m^2-es kerámia térelválasztó rácsa, portré, radiálburkolatok a MEDOSZ-ban, népi kályha a Bőszénfa étteremben, nagyméretű virágtartók Budapesten a Fehér teremben... Lehet, hogy rövidesen műtermén kívül, kerületünkben is találkozunk munkáival?

Schelken Pálma

Műtermi részlet

ARCOK

Majd a szerviz...

Elromlott a televízió, se kép, se hang. Nem mintha tragédia lenne, de azért mégse mindegy. Már felé fordítottam a nagyfotelt, lábam alá a birkabőrt, hogy majd nézem, nézem az adást, szokás szerint, míg le nem ragad a megfájdult szemem. Így megy ez számtalan estéken át évtizedek óta. Szükségletemmé vált nekem is az a jó kis szövegmérgezés, amibe annyira bele lehet bambulni.

Persze, hogy tönkrement, hiszen régi már. Legutóbb is, lassan két éve, milyen kálváriát jártam vele! Akkor még bíztam a tőlünk pár háznyira lévő javítóműhelyben. Konstatálva a bajt, átmentem hozzájuk, épp nem volt benn emberük, mire a rendelésfelvevő – frissen kikent csicsergő kis titkárnőféle – elkezdett telefonálni. Meg is találta, mint később mondta, az egyik szerelő feleségét, aki közölte vele, hogy a Jóska kiment a strandra, „mert hisz olyan szép idő van". Hát ide nekem többé nem szabad belépnem. Szerencsére innét pár utcányira tudok egy helyet, ahol nagybetűkkel meghirdetve áll: „Szerviz".

Majd a szerviz. Mire felöltözöm, hogy indulok, odakint cseperészni kezd a langyos eső. Az utcán előttem szalad át egy fekete macska. Mivel utam célja egy pincehelyiségben működik, lefelé menet jól beverem a fejem. Az eső már zuhog, úgy esem be. Kész harci helyzet. Ám bévül békítő csönd. Emberi hang, türelmes meghallgatás. – Megyünk kérem, hogyne mennénk. – Könnyű elhinnem, esőben csak nem mentek strandra a szerelők.

Jön is egy közülük a mondott időre. Fiatal, rokonszenves arcú, bár gondterhelt, majdnem komor, hát igen, a felelősség súlya... Miután maga is meggyőződik a bajról, kifordítja, befordítja a készüléket és mintegy maga elé mondja: – Lehet, hogy be kell vinni. – Rákérdezek: akkor biztos többe kerül, ugye? – Rám néz hosszan: – Négy–ötezer. – Kibelezi az egész vercajgot. Homlokán mély hosszanti ránc. Egyszerre háromfelé nyílik a szerszámosládája, apró kis mütyür alkatrészeket vesz elő belőle, próbálja, jók-e, de nem jók. Keresgél tovább. Bosszúsan azt mondja végül: – Mindig az nincs meg, ami kellene.

Leveszi a nadrágszíjára kapaszkodó mobiltelefonját, átszól a műhelybe: – Szia, figyelj, át tudnál nekem hozni egy... – közli, hogy mit. Nem telik bele negyedóra, és már két autójuk áll a házunk előtt. Kis mokány fiatalember, aki jön. Roppant magabiztos, így aztán némiképp lehengerlő. Mint klinikákon a főorvos. Félszavaira, amiket társához intéz, félszavak a válaszok, mintha latinul társalognának. Nekiesnek ketten a munkának. Már a forrasztás is javában tart: kékes füstcsíkok szállnak az ég felé, mint pápaválasztáskor. Magam adom hozzá az áhítatot: Uramisten! Ezek tényleg értenek ahhoz, amit csinálnak! Már van kép! Bömböl a hang! Csavargatják a gombokat, behozzák nekem az új kettes csatornát, amit létrehozása óta nem tudtam nézni. Ugye, hogy vannak még csodák, embertársaim?

A számla végösszege annyi, mintha be kellett volna vinni a telephelyre. Ötezret fizetek csekély borravalóval együtt.

Van képük hozzá. Ennyit kérni. Én meg még lelkesedek is, de ez már az én bajom, csak erről még nem tudok. Örülök. Örülök a nagyfotelnek is, hogy majd este... A birkabőrnek ott előtte. Legszívesebben hófehér zsebkendővel integetnék utánuk.

Jó, hogy nem teszem meg. Talán még le sem értek a lifttel, amikor próbaképpen kinyitom a készüléket. Príma. Ezután a távirányítóval elzárnám, nem megy. Rögtön újra beugrik a kép, így meg ez ötször–tízszer. Közben fémes recsegés-ropogás, mint amikor valaki üveglapon járja a csűrdöngölőt.

Míg e sorokat kopogom, megint várom a szervizt. Eszembe jut jó pár tapasztalatom a közelmúltból. A redőnyös. Aki négyjegyű számmal határozta meg csak a kiszállás díját. A vízvezeték-szerelő, akinek kezemunkája nyomán még egyszer akkorára nőtt a csőrepedés. Végiggondolom, hányszor bíztam már és hányszor csalódtam. Passzív a mérleg.

Kovács Imre

Budavár újabb ékessége • Felavatták Görgey Artúr lovas szobrát

Ötvenhárom év után újra áll Görgey Artúr monumentális szobra a budai Várban. Először 1935. május 21-én avatták fel, Budavár 1849-es visszafoglalásának évfordulóján. Akkor a Bástyasétány végén levő Prímás bástyánál állt az emlékmű, mostani újraalkotott változata még kiemelkedőbb helyen, a Dísz térhez közeli Fehérvári ronthellán szolgáltat igazságot a tábornoknak. Mindenről *Katona Tamás*, az I. kerület polgármestere történészi szakértelemmel beszélt az ünnepélyes külsőségek között megrendezett szoboravatón. Az ifjabb *Vastagh György* által készített alkotás 1945-ben ledőlt talapzatáról, de nem sérült meg annyira, hogy ne lehetett volna visszaállítani. A háború utáni romeltakarításkor a szobrot mint helyreállítható köztéri emlékművet szállították el, talapzata még évekig állt a Várban. A politikai szándék azonban másképp döntött: mivel Görgeyt sommásan árulónak bélyegezték, szobrának tizenöt mázsa súlyú bronzanyagát beöntötték és később a Sztálin szobor készítéséhez használták fel. Budavár polgárai sosem nyugodtak bele a szobor végleges elvesztésébe – mondta Katona Tamás. Helyreállítási alapítványt hoztak létre, és az önkormányzat is jelentősen hozzájárult a történelmi emlékmű visszaállításához. *Marton László* szobrászművész kapott megbízást a szobor újraalkotására. Saját bevallása szerint pályafutása legnagyobb feladatával találkozott, mert ugyan 140-nél több köztéri munkát készített, de a lovas szobor mindenképpen szakmai csúcspont. A másfeles életnagyságú, két és fél tonna súlyú mű kifejezi az alkotó kvalitását: minden apró részletében kidolgozott, portréhűségű emléket állít és egyben igazságot szolgáltat a sokáig méltatlan viták ütközőpontjában állott tábornoknak. Görgey Artúr lovas szobra méltó helyen magasodik, nem csak Buda várát, hanem az egész városképet is gyarapítva.

no 1896 (X)

m, az Önök korában már az Er-
essünk egy pillantást balra, az
szép platánfák felé, majd hajtas-
a Vámház-téri új Ferenc József
utunk elején, de mellette, az új
al tervezett Vámházról még nem

Heckenast Nyomda épülete, s mögötte a Hild József által épített Cziráky-palota (1828).

Itt a Barátok (vagy Ferenciek) terén áll a ferences rend régi temploma és előtte Uhrl Ferenc kedves Nerediák kútja (1835, felújította Feszl Frigyes). Még állnak a régi házak, s közöttük még élnek a régi terek. Tőszomszédságában a Sebestyén tér, Vörösmarty egykori Csiga Vendéglőjével és barokk házaival, majd a Váci utca vonalában a kis Rózsa tér copf és klasszicista házai. Lejjebb, a part felé a plébánia mögött a mészárszékeiről, halpiacáról és Halászlány kútjáról nevezetes Hal tér. Egykor Liszt Ferenc is itt lakott, s hírlik, a század elején még e tér közepén állott a kaloda. Arrébb, a Belvárosi templom előtt volt a Plébánia tér, s nem utolsó

1

MEGHÍVÓ

Tisztelettel meghívjuk Önt
és kedves családját

1996. AUGUSZTUS 18-ÁN 14 ÓRAKOR

a péceli
Szemere Pál Művelődési Ház parkjában
(Maglódi út 12.)

PÉCEL VÁROSSÁ AVATÁSA

alkalmából
az általunk tervezett és készített

"PAULA" DÍSZKÚT ÁTADÁSÁRA.

A díszkutat
Csekovszky Árpád keramikusművész,
címzetes egyetemi tanár adja át.

A város önkormányzata nevében
Teleki Gyula polgármester veszi át a kutat.

A művet dr. Világosi Gábor
a Belügyminisztérium
politikai államtitkára avatja fel.

Pannonhalmi Zsuzsa
keramikusművész

Gál István
mérnök-tanár

PANNONHALMI Zsuzsa levelei

HUMÓRUM

A pénz (nem) minden

— Állj csak meg egy szóra, kedves öcsém! Amióta felvitte az Isten a dógod oda, abba a ménkű kemény paraszti érdekképviseletbe, még a színedet sem látjuk a faluban!

— Ne csinálja már, Jani bátyám, hát hogy lehetnék egyszerre itthon is, meg a városban is? Annyi a dolgom, hogy belekékülök.

— Az nem lenne rossz, Jóska öcsém! Legalább az a randa vörös eltűnne belőled.

— Jani bátyám! Utcán nem politizálunk, legalábbis kettesben nem. Csak tüntetésből kifolyólag. ...Apropó, szervezünk egy jó kis demonstrációt, csak még egy pár milliócska hiányzik hozzá.

— Ha már a pénzt említed, jó lenne, ha szólnátok az érdekünkben a bankároknak. Nagyon drágán adják a hitelt azok a vaskalaposok!

— Megvolt az is. Úgy fél éve, hogy összerántottunk egy tök jól sikerült kerekasztal-táncoltatást.

— Szóval lesz olcsó hitel?

— Miből lenne? Nem olyan olcsó manapság a maguk érdekképviselete. Erre a tanácskozásra rámént az elkövetkező ötévi kamattámogatás teljes összege!

— Akkor legalább a vetőmagvat forszírozzátok!

— Két hete rendeztünk ebben a témában egy nemzetközi tanácskozást. Még a Déli-sarkról is jöttek nemesítők. Olyan lesz a választék datolyamagból, hogy szemeszája eláll tőle!

— Megterem ez az izé az én fél aranykoronás szikesemen?

— Maga mindenbe beleköt. Ezért aztán összehozhattuk ezt a találkozást Miamiban! Tudja maga, mi pénzben van ez? Elment rá a privatizációs bevétel egészen 2050-ig!

— Aratógép is kellene. Erre nem gondoltatok?

— Minek az magának, ha vetni sem tud? Egyébként gondoltunk rá, hisz a maguk érdekeit képviseljük, ...nemde?

— Pénz kéne rá, Jóska fiam! Erre tudtok-é szerezni?

— Éppen tegnap tartottunk egy szimpoziont arról, hogy miért nincs pénzük a magafajta paraszti vállalkozóknak.

— No és miért nincs pénzünk?

— Azt nem tudtuk meg, mert annak a bankárnak, aki erre válaszolt volna, elmaradt az előadása. Neki már nem futotta honóráriumra.

— Akkor nincs mese, el kell adnom a lovam. Egy lóval úgysem tudok mihez kezdeni.

— Ne keseredjen el, öreg! Épp most jött a telex, hogy kapott az érdekképviselet tízmillió forintot.

— Adtok nekem belőle egy lóra valót?

— Mit nem képzel?! Elherdálná a maguk érdekeinek képviseletére szánt összeget? ...Jani bá'! Ez pont elég lesz arra a tanácskozásra, amit abban a témában fogunk megrendezni, hogy „Miért adják el Magyarországon a Jani és egyéb bácsik még az utolsó lovaikat is?"

Bodnár Gyula

SZERENCSEJÁTÉK RT®
SZERENCSEJÁTÉK RT
a szerencse kovácsa
Humoros oldalaink
a Szerencsejáték Rt. támogatásával készültek

— Szatelit-fa ez, lelköm? DLUHOPOLSZKY LÁSZLÓ RAJZA

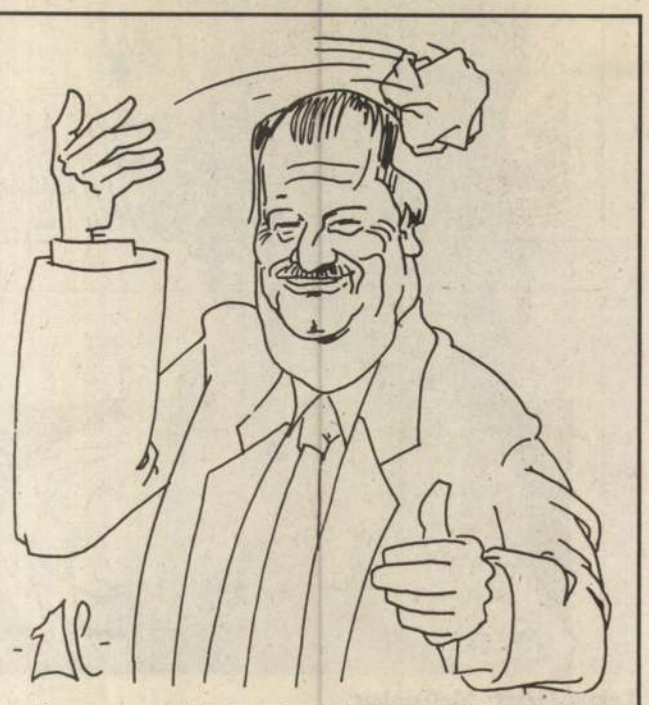

— Egyszerű! A költséget elvetjük, és marad a bevétel.
ANTAL L. JÓZSEF RAJZA

— Jobban tennéd, ha nem babrálnád a fridzsideremet!
DLUHOPOLSZKY LÁSZLÓ RAJZA

EGY RÉGI EMLÉK

Galkó Balázs, a Charta-tüntetések versmondója... előzőleg kukaszónok
DLUHOPOLSZKY LÁSZLÓ RAJZA

Forradalmi rádióműsor

6.00	Zenés ébresztő	Fel, fel, vitézek a csatára!
6.10	Reggeli torna	Bőrönddel futás pincébe és vissza.
6.30	Zenés műsor a harcba induló dolgozóknak:	Csin-bumm zenekar játszik „Ég a kunyhó, ropog a nád" és több hasonló békés nóta. A „Népszabadság" el nem égetett példányaiból adunk szemelvényeket. Közben fegyverropogás és ágyúdörgés.
7.15	Szórakoztató zene:	„Ott fogsz majd sírni, ahol senki se lát."
8.10	Hírek, rémhírek:	Az előző nap megjelent lapok cikkeinek megismétlése.
8.30	Operarészletek:	Bevonulási induló. Előadja a 20. hadosztály. Vezényel: Grebenyik. Katonakórus: közreműködik az ÁVH zene- és fegyverkara, szólót énekel: Münnich Ferenc.
10.00	Óvodások műsora:	„A nyugati segítség." Mese, előadja Eisenhower bácsi.
12.00	Pontos időjelzés:	A következő ágyúlövés pontosan 12 órát jelez.
12.10	Olimpiai hírek:	Magasugrás: győztes Sztalin, Szovjetunió, 11 m 20 cm. Olimpiai és világcsúcs. Kötélhúzás: győztes Magyarország. 1 szobor, 8 kötél este 6-tól 10 óráig.
13.00	Szellemi olimpiász:	Kádár János aranyköpésben nyert. Céllövészet: baklövésben győz a Szovjetunió. Csapat-összeállítás: Hruscsov, Malenkov, Bulganyin, Szuszlov és Sepilov.
13.30	Komolyzene:	Sztalinorgonán játszik: Zsukov.
14.00	Időjárás-jelentés:	A holnapi napra borúlátás várható, amely több, mint az ez évi átlag. A levegő forró és büdös, a Parlament felől erős köd várható.
14.30	Szív küldi műsora:	Az ENSZ küldi a magyar népnek: „Nem tudok én néked, csak virágot adni." A disszidensek küldik az itthon maradottaknak: „Ott túl a rácson egy más világ van."
15.00	Falurádió:	Hasznos tanácsadás a gazdáknak, hogyan kell az élelmet elásni a kertben.
17.00:	Tánczene:	Füttypolka, fütyüli a felkelők zenekara, táncol a szovjet Páncélos együttes.
18.00	Betlehemes játék:	Szabad-e bejönni? Csak egy-két lövést szeretnénk leadni.
19.30	Jó éjszakát, gyerekek!	„A barikádon vagytok már?"
20.00	Üzenetek:	Kádáréknak üzen a magyar nép.
21.00	Magyar nóták:	A Szabadságharcos népi együttes muzsikál: „Most kezdődik, most kezdődik a tánc."
21.30	Népi játékok:	Kinn a Bárány, benn a Farkas. Ki a Nagyot nem becsüli, az az Aprót megérdemli. Ki korán kel, az felkelő.
22.00	Hírek, rémhírek.	
22.10	Tánc éjfélig, sőt azután is.	
24.00	Műsorzárás:	Ebből éppen elég volt.

AZ SZDSZ NAGYOBB MOZGÁSTERET KÍVÁN A POLGÁRMESTEREKNEK

BALOGH LAJOS RAJZA

— Látom, megint egy amerikai rajzfilmen dühöngsz, megkerestem neked a „Timur és csapata" diafilmet...
JELENSZKY LÁSZLÓ RAJZA

Pannonhalmi Zsuzsa

Kerámiák a világkiállításra

Lakos József: Mellszobor

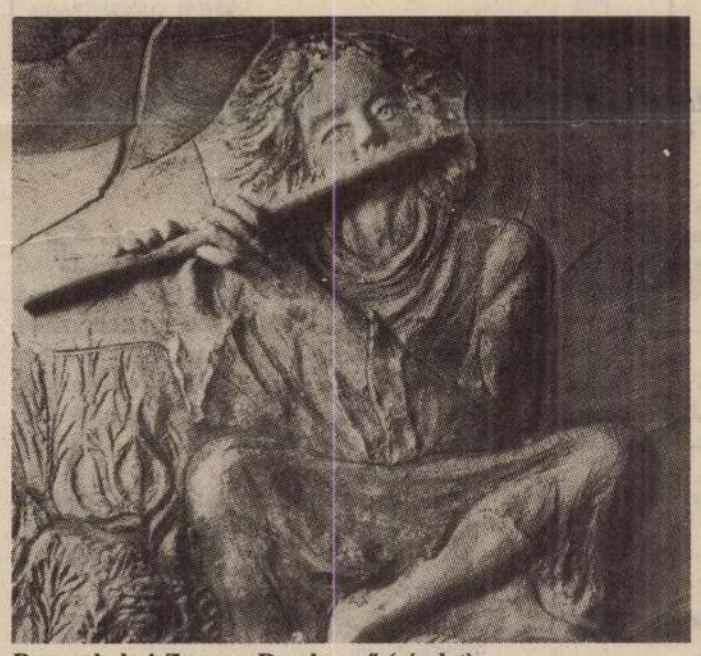

Pannonhalmi Zsuzsa: Dombormű (részlet)

A kerámia — az égetett agyag — értékén alul becsült matéria, holott az emberi történelem legellenállóbb tanúja, akár ha a múltból üzen, akár ha űrhajók hővédő páncéljaként ostromolja csillagrendszerünk határait.

A keramikusok mégsem állnak a mai magyar művészetre figyelők szeme sugarában, talán azért, mert műveik részei életünknek, nemcsak bemutatótermekben megcsodált műtárgyak.

Így kétszeresen örvendetes, hogy a *Csók István Galéria* kiállítást rendezett a Magyar Keramikus Társaság művészeinek munkáiból. A művek között láthattunk használati tárgyakat és környezetünket díszítő alkotásokat is. A nézelődő otthonosan mozoghat a művek között: a kerámiák nem sugallják azt a kötelező múzeumi megilletődöttséget, ami a jól nevelt látogatót eltölti egy-egy kiállításon. Éppen ezért nagyobb a művek hatása ízlésünkre: még az iskolázatlan szépérzékű ember is mer válogatni a tárgyak között.

A bemutatott kerámiák szemet gyönyörködtetőek.

Alkotóik szépet akartak teremteni, nem csak azért is modernet. Milyen nagyszerű lenne, ha a magyar közönség leírhatná adóalapjából azt az összeget, amit zsűrizett műalkotások vásárlására költött! Ezzel életre kelthetnénk a magyar mecenatúrát, és mindenki a galériákat bújná a neki legjobban tetsző teáskészlet vagy díszdoboz kiválasztásáért. (Európában számtalan példa van erre.)

Megtudhattuk a kiállításon azt is, hogy a Magyar Keramikusok Társasága jövőre megrendezi *Pécsett a Kerámia Biennálét*, hogy kollektív kiállításokat terveznek Nagytétényben, Gödöllőn és a pesti Iparművészeti Múzeumban. A nagy hírű Kecskeméti Kerámia Stúdió vezetője a megnyitón azt is elmondta, hogy az 1996-os *világkiállításon tíz köztéri kerámiát* állítanának ki, természetesen magyar művészek munkáiból.

v. e.

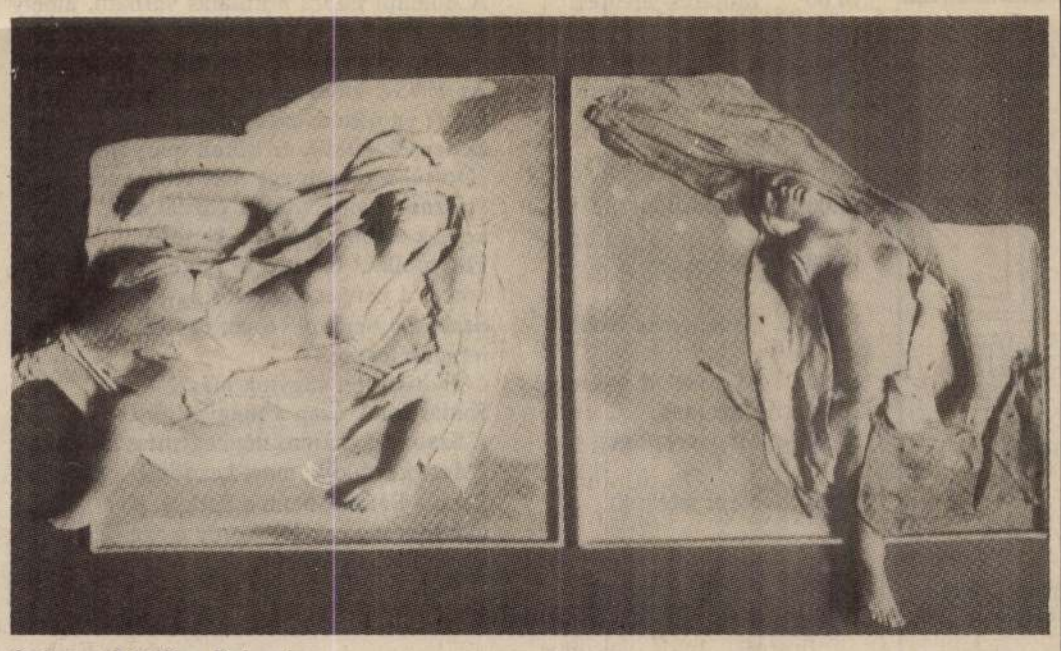

Szávoszt Katalin: Zuhanás

Mostanság

Fejezetek a köszönés hazai történetéből

A köszönés és az üdvözlés a hétköznapi beszédben rokon kifejezések. Általában, ha megérkezünk valahová vagy találkozunk valakivel és legalább köszönőviszony szintű ismeretségünk van, köszöntéssel, esetleg más gesztusokkal üdvözöljük egymást. Maga a szóbeli köszöntés és a gesztus tükrözi viszonyunk milyenségét.

Másképp köszönünk, és előre, a hölgyeknek és nálunk idősebb uraknak. Az ifjabb urakat a kialakult illem az idősebbek irányában előre köszönésre készteti, ugyanakkor kezet mindig a hölgyek vagy az idősebb urak nyújtanak előre. Természetesen a köszönésnél kialakultak a tegező, magázó és ezeken belül is ezertónusú változatai. Néha egy forma divatossá válik, majd szinte teljesen eltűnik.

Más a helyzet, ha hivatalos ügyeinket intézve elhagyjuk magánéletünk biztonságos teknősbékapáncélját.

A hivatalos és közéleti jellegű érintkezések során sok köszönésváltozatot alakított ki a huszadik század második felének története.

Különösen 1944 óta mindig úgy köszöntek, hogy kifejezésre juttatták azt, amit a vezető politikai erő szeretett volna birtokolni.

1944 őszén például a Kitartás és a Bátorság vált üdvözlési formává bizonyos körökben. No igazán sok nem lehetett ebből a két dologból, mert hamarosan másképpen köszöntek. 1949 után a fekete-fehér szocialista-realista filmek pozitív hősei Szabadság, elvtársak köszöntéssel érkeztek munkahelyeikre, hogy aztán legalább 300 százalékra teljesítsék a normát. Erre is azt lehetne mondani nagy-nagy jóindulattal, hogy féligazság, mert elvtársak azok voltak ugyan, de szabadság nem túl sok. Itt a következő a Szebb jövőt, azt hiszem már a nyolcvanas évek végén el tudtunk volna képzelni, ha nem is szebbet, de kisebb kamattörlesztéssel járót biztosan. A militáns testületeknél Erőt, egészséget kiáltással üdvözöltük elöljáróinkat és bajtársainkat. Ez már olyan régen volt, hogy nekem is csak a nyugodt erőm maradt meg.

A piros nyakkendős úttörők Előre-jéből is kevesen sejtették, hogy egyszer majd nem lesz más hátra, mint újra résen lenni.

Lassan születik új világunk. Kialakulóban vannak a jelenünkre és megálmodott jövőnkre jellemző jelek és gesztusok.

Mostanság még a Jó napot kívánok napszakra idomított változatait használjuk. De ebből is egyre kevesebb van, mert hol egy kis áfa, hol egy kis infláció némi áremelkedéssel vegyítve megkeseríti mindennapjainkat.

Sokan mondják — soha rosszabbat, tegyük a szívünkre a kezünket, volt-e már olyan rossz, amelyet az emberi elme találékonysága segítségével ne múltak volna felül.

Rövid köszönéstörténeti összefoglalóm tanulságaként azt javasolhatom, hogy szakítsunk az eddigi hagyományokkal.

Közéleti üdvözlési formaként azokat a dolgokat kell megnevezni, amiktől szeretnénk megszabadulni.

Például: Kis fizetést nagy árakkal vagy boldog, megérdemelt ínséget.

Ezek után pedig jöhetne a boldog, meg sem érdemelt jólét.

Gambrinus

Magyar kincsek

Aba Novák Vilmos (1894—1941) művészetének két fő törekvése a formák térbeliségének erőteljes érzékeltetése, illetve itáliai élményei után a világ színességének szemléltetése volt. A tiszta színek nagy hatású kontrasztjával dolgozott. Egyházi és történelmi tárgyú falfestményeivel (például az 1936. évi párizsi világkiállítás magyar pavilonjában) élére került az ún. *római iskolának*, amely a harmincas évek vezető magyar alkotóműhelye volt.

1993. október 28-án este hét órakor a gödöllői Grassalkovich kastélyban jótékonysági koncert lesz a *gödöllői árvák javára*. A MÁV Szimfonikus Zenekara *Gál Tamás* vezényletével, szólisták és kórus közreműködésével *Verdi Requiemjét* adja elő.

Talán lesz még „szent" Pesterzsébet

Budapest idén 125 éve született, Pest, Buda, Óbuda egyesülésével. De akkor még jóval kisebb volt, mint ma. Egyházi szempontból egységesen az Esztergomi Főegyházmegye része volt a főváros. 1950-ben csatolták hozzá Pest és Buda elővárosait, amelyek a pesti oldalon a váci, a budai oldalon és a Csepel-szigeten a Székesfehérvári Egyházmegye részeit képezték egészen 1993-ig. Ma Csepel kivételével Nagy-Budapest az Esztergom-Budapesti Főegyházmegyéhez tartozik. Pesterzsébet is, amely a főváros XX. kerülete.

Ez a hajdan önálló város valamikor egy egyházközség volt, amely 1886-ban alakult. Szép, neogótikus temploma 1908—10 között épült. A település neve gyakran változott. Eredetileg Erzsébetfalvának hívták. Az első világháború után, a kommün idején Leninfalvának, majd 1920-tól 1931-ig Pesterzsébetnek, azt követően, a kommunista hatalomátvételig Pestszenterzsébetnek, majd egyszerűen XX. kerületnek nevezték. A rendszerváltozáskor, 1990-ben a Pestszenterzsébet nevet vette vissza, de a második önkormányzati választáson hatalomra került baloldali többség ismét deszakralizálta a várost, és azóta megint Pesterzsébet felirat olvasható a hivatalos iratokon, táblákon.

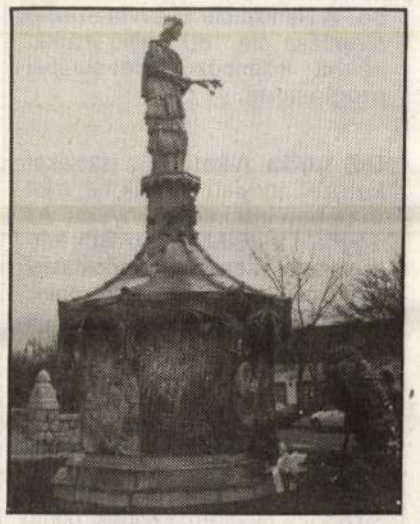

Szent Ezsébet-szobor a templomtéren

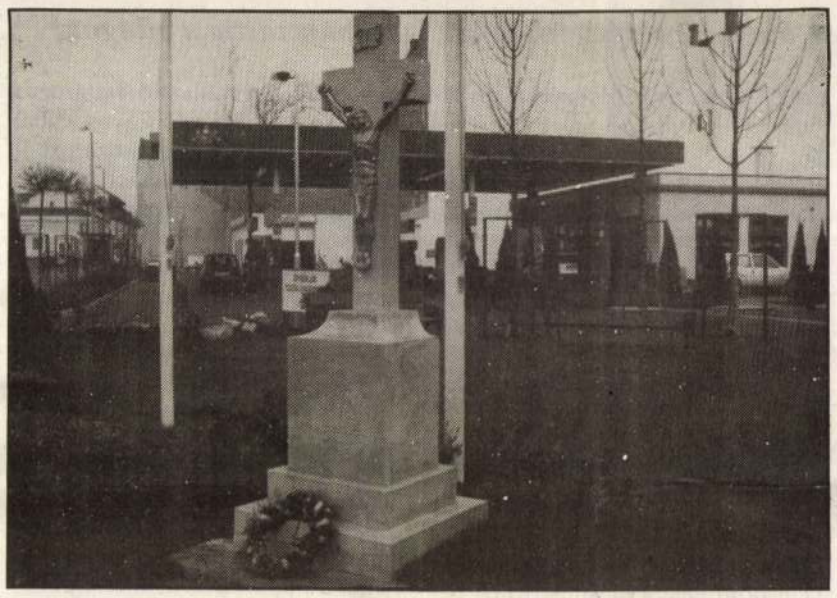

Az egyik helyi vállakozó saját benzinkútja területén felállított keresztje

A népes városrész hívő és hagyománytisztelő polgárai azonban ma is a szent jelzővel emlegetik szűkebb hazájukat, s bíznak benne, hogy a következő választások után végleg Pestszenterzsébet lesz lakhelyük elnevezése.

E bizakodás egyik szép megnyilvánulása volt, hogy a múlt év végén közadakozásból köztéri szobrot emeltek az erzsébeti főplébániatemplom előtt Árpád-házi Szent Erzsébetnek. (*Pannonhalmi Zsuzsa* kerámikus-szobrász alkotása.) Az ünnepélyes aktus mintegy megkoronázta azt a hosszú menetelést, amely a templom teljes külső és immár befejezéséhez közeledő belső felújítását eredményezte. Nem elég közismert, hogy ez a templom ad otthont hazánk s talán Európa legnagyobb és művészi szempontból felbecsülhetetlenül értékes szecessziós freskósorozatának. Az egész szentély, a hajó, a mennyezet a híres gödöllői iskolához tartozó *Nagy Sándor* remek alkotásaival várja — immár nagyrészt eredeti szépségében — a művészetszerető és -értő híveket, érdeklődőket.

Pesterzsébet önmagában is már nagy város. Területe ma öt katolikus egyházközségre van osztva. Csak a főplébániához 25 ezer hívő tartozik. Vasárnaponként 1200, hétköznapokon 60-80 hívő vesz részt a szentmiséken. Félezer gyermeket tanítanak hittanra a környék iskoláiban és a templomban. Népes cserkészcsapatuk van. A Kolping-család most szerveződik. Jól működő karitászszervezetük 120 magára maradt idős személyt gondoz rendszeresen. Hetilapunk 100 példányban fogy itt hetente, ami a mai nehéz körülmények között egyáltalán nem lebecsülendő.

A templom plébánosa, *Zsóka Sándor* 1984-től vezeti az egyházközséget. Azóta folyamatos a megújulás. A most befejeződött munkálatok és a szobor felállítása sok tízmillió forintba került. A hívek adományai között néhány sikeres vállalkozó tetemes hozzájárulása tette lehetővé mindezt. Biztató jel, hogy nemcsak a kispénzű, bérből élő családok hoznak áldozatot a közös otthon, a templom tatarozásáért, hanem olyanok is, akik milliókat, tízmilliókat is adni képesek. Az ő áldozatuk nem értékesebb, nem nagyobb, mint a kisnyugdíjasé, aki esetleg szájától vonja meg a falatot, hogy szeretett templomának adhasson. A sikeres, nagypénzű vállalkozók adakozókedve nélkül azonban egy ilyen nagy és értékes templom nem, vagy csak sokkal lassabban nyerhette volna vissza eredeti szépségét.

Sz. Cs.

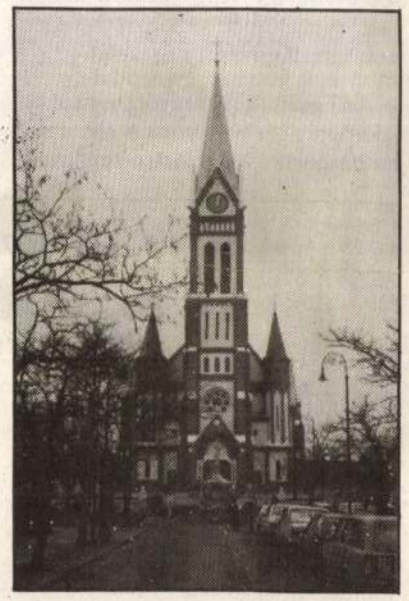

Az erzsébeti főplébániatemplom

Kuba: pápalátogatás után

Bár több hét telt el a II. János Pál pápa kubai látogatása óta, az esemény továbbra is lázban tartja a világot.

Sok politikus állította a kubai pápalátogatás előtt és után: a legnagyobb karibi állam már nem lesz olyan, mint korábban. Hogy ez mennyire így van, több, a látogatást megelőzően elképzelhetetlennek tartott esemény igazolja.

Az Egyesült Államok például bejelentette: bár továbbra is fenntartja embargóját a Castro-rezsimmel szemben, „egyes passzusait" felülvizsgálja. Hírek szerint az USA több élelmiszer, továbbá eddig a „tilalmi listán" szerepelt gyógyszer bevitelét engedélyezi az országba. Az embargó föloldását illetően egyébként az USA mind nagyobb nyomásnak van kitéve: a Vatikánon kívül Európa több állama (Spanyolország, Portugália, Franciaország, Olaszország) és számtalan latin-amerikai ország, valamint a világ püspöki konferenciái (így az Egyesült Államok-béli is) nyíltan szembefordult az USA politikájával. Egy héttel a pápalátogatás után például Venezuela több mint 3 évtized után állította helyre diplomáciai kapcsolatait a szigetországgal, hiszen — amint a dél-amerikai állam vezetője megfogalmazta — „a Szentatya iránymutatását követnünk kell".

Mégis, egyelőre csekély az esély arra, hogy az USA rövid időn belül teljesen föloldaná az embargót. Az Egyesült Államok Kubával szembeni politikájára ugyanis óriási befolyással van a Miamiban élő mintegy milliós kubai emigráns közösség. Ennek vezetői úgy vélik: Castro lemondatását csak a kubai gazdaság teljes tönkretételével lehet elérni. A pápalátogatás óta azonban mind több jel utal arra, hogy a „Kis Kuba" polgárainak jelentős része hajlana a Castróval való párbeszédre.

[illegible] várható-e nem a 72 éves államfő határozza meg egy személyben. Egyes kubai vezetők által tett nyilatkozatokból kitűnik: a háttérben óriási hatalmi harc dúl a keményvonalas kommunisták és a liberálisabbak között. Nagy kérdés, hogy a „Fidel" utáni érában melyik csoport kerekedik felül.

A konzervatívok vezetője Castro 66 éves öccse, Raul, aki néhány nappal a pápa hazatérése után kijelentette: akárki akármit mond is, Kuba nem tér le a kommunizmus útjáról, és folytatja eddigi politikáját. Ellentmondást nem tűrő hangon azt is kijelentette: nem tesznek eleget a pápa kérésének, és a politikai foglyokat nem engedik ki a börtönökből.

A nyilatkozat sokkolta a világot, hiszen óriási visszalépés az előző napok eseményei-reményei után. Csakhogy alig néhány órával később a parlament elnöke, a liberális szárny vezetőjének tartott *Roberto Alarcón* kifejtette: az idős és beteg foglyokat mégis kiengedik.

Mint láthatjuk, egyelőre sem az USA embargóját, sem Kuba politikáját illetően nem beszélhetünk igazi fodulatról. De II. János Pál elindított egy folyamatot, amelyet már nem lehet visszafordítani.

S. B.

Évforduló

Emlékezés Mahatma Gandhira

Ötven esztendővel ezelőtt, 1948. január 30-án merénylet áldozata lett Mohandas Karamchand Gandhi, az erőszakmentesség apostola.

„Az életem az üzenetem" — az indiai nemzet atyjaként tisztelt Ma- ténynek nevezik magukat, nem ismerik Jézust. Kritikája ma is elgondolkodtató: a modern nyugati civilizáció a kereszténység lelkiségének, a hegyi beszéd üzenetének tagadása.

szólt ellen

llamok katolikus egyháza nyt február 4-én, gezték.

befolyása alatt — különös kegyetlenséggel ölt meg két embert. Bűnösségéhez tehát kétség sem férhet. [illegible] juthatott idáig? Milyen

HÍREK

Vatikán. Mind valószínűbb: valóra válik a nigériai püspökök óhaja, és márciusban országukba látogat II. János Pál pápa. A Szentszék ugyanis bejelentette: a Szentatya március 21—23 között lesz a *Sani Abacha* diktátor uralta ország vendége. A program szerint az új fővárosban, Abujában kezdi meg útját, majd másnap — Enugun keresztül — Onitshába látogat, ahol *Ciprian Tansi* (1903-64) trappista szerzetest avatja boldoggá. Ezután visszatér Abujába. A pápa 1982-ben járt utoljára a fekete kontinens legnépesebb államában.

Ruanda. A hutu-tuszi polgárháború sújtotta ország fővárosában, Kigaliban, a Szent Családtemplom közelében lelőtték *Vjeko Csurics* horvát lelkipásztort. Csurics 1981 óta a Caritas segélyszervezet munkatársaként dolgozott az afrikai országban.

Németország. A Renovabis segélyszervezet az idén 60 millió márkát fordít a kelet-európai újjáépítésre. A szervezet szerint a pénz kétharmada az egyházi adóból származik, 20 millió márka pedig adományokból folyik be. A Renovabis 5 évvel ezelőtti alapítása óta 180 millió márkát költött különböző kelet-európai programokra.

Dél-Afrika. A katolikus iskolákat kétszer annyian fejezik be, mint más nevelési intézményeket. Az egyházi iskolákból a diákok kétharmada szeretne felsőoktatási intézményekben továbbtanulni. A 370 katolikus iskola többsége a feketék által lakott vidékeken található.

Az ország katolikus püspökei katolikus rádióadó indítását tervezik. A közvéleménykutatások szerint a megkérdezettek „döntő többsége" igényelné az Evangélium szellemében működő rádióadást. A műsor eleinte csak a Johannesburg közelében lévő Gauteng tartományban lesz

kerámikus MKT

PANNONHALMI ZSUZSA

PANNON

1949-ben Újpesten születtem.
1974-ben diplomáztam az Iparművészeti Főiskolán.
Mestereim: Mattioni Eszter, Kiss Roóz Ilona, Laborcz Ferenc a főiskola előtt, a főiskolán Csekovszky Árpád.
1979-ig az Iparművészeti Vállalat tervezője voltam, ezt követően önállóan dolgozom.
Egyedi porcelán tárgyakat készítek. A tevékenységem másik területe: építészeti kerámia, dombormüvek illetve plasztikák.

Kollektív kiállítások:
1975 Ernst Múzeum - Iparművészeti Főiskola kiállítása
1979 VIT kiállítás - Magyar Nemzeti Galéria
1980 "A kéz intelligenciája" - Műcsarnok
1985 IDEA - Vigadó
1987, 1989, 1991 Pestmegyei Iparművészeti Tárlat - Szentendre
1986 Váci Fesztivál

Külföldön:
Pozsony, Leningrád, Zürich, Párizs, Sedan, Berlin, Erfurt

Egyéni kiállítások:
1974 Kecskemét - Erdei Ferenc Művelődési Ház
1982 Zürich
1983 Salgótarján
1984, 1985 Szolnok
1985 Kecskemét
1986 Madách Galéria - Vác
1986, 1989, 1991 Szeged - Gulácsy Galéria
1990 Budapest - Mednyánszky Terem
1991 Montreux
1993 Tornyai János Múzeum - Hódmezővásárh.

Murális munkáim:
1982 Bassesrdorf (Svájc) - Golla faliplasztika
1982 Újpest - Szószék, Úrasztal
1982 Pestszentimre - Szószék, Úrasztal
1983 Dunaharaszti
1984 Pécel - Általános Iskola, "Életfa" 32 m²
1986 Debrecen - Baptistérium
1986, 1992 Iklad - Általános Iskola, Aula, dombormű 32 m²
1991 Kispest - Baptistérium, Napórák
1992 Pécel - Zeneiskola, dombormű 13 m²

I was born in Újpest, in 1949.
I graduated from the College of Applied Arts in 1974.
My masters were: Eszter Mattioni, Ilona Kiss-Roóz, Ferenc Laborcz, Árpád Csekovszky
Until 1979 I wokid as a designer for the Industrial Arts Company.
Since 1979 I have been freelancing.
I make non-series porcelain objects, the other field of my activites is; architectural ceramics; reliefs, plastic art.

Collective exhibitions:
1975 Ernst Museum - The art show of the College of Applied Arts (Graduation art work)
1979 World Youth Festival Exhibition
1980 "The Intelligence of Hands" - Art Gallery
1985 IDEA - Vigadó
1987, 1989, 1991 Pest Country Industrial Arts Exhibition - Szentendre
1986 Vác - Festival

Abroad:
Pozsony, Leningrád, Zürich, Párizs, Sedam, Berlin, Erfurt

One-man art shows:
1974 Kecskemét
1982 Zürich
1983 Salgótarján
1984, 1985 Szolnok
1985 Kecskemét
1986 "Madách Gallery" - Vác
1986, 1989, 1991 Szeged - Gulácsy Gallery
1990 Budapest - "Csók Gallery"
1991 Budapest - "Mednyánszky Gallery"
1991 Montreux
1993 Tornyai János Museum - Hódmezővásárh.

My mural works of art:
1982 Bassrsdorf (Svájc)
1982 Újpest
1982 Pestszentimre
1983 Dunaharaszti
1984 Pécel
1986 Debrecen
1986, 1992 Iklad
1991 Kispest
1992 Pécel

PANNONHALMI ZSUZSA
Keramikus

Új Ember
1997. június 1.

tudja egy frissen behozott ellenálló

gyünk. Csönd ülte meg az egész

találkozom Kiquet atyával. De most állandóan együtt leszünk.

Egy szobor útja

Az első rajztól a megvalósulásig

Késmárki utamról hazatérve számoltam be a nemzeti értékké, védetté nyilvánított belvárosban lévő, 1444-ben épített Szent Kereszt plébániatemplomban látott Szent Erzsébet képről, Liesen-Mayer egyik híres festményéről. Baráti körben — az írás kapcsán — az Erzsébetet megörökítő képzőművészeti alkotásokról és az őt körülvevő legendákról beszélgettünk, ekkor említette Pannonhalmi Zsuzsa, azért is érdekli a téma, mert régi vágya, hogy szobrot készítsen Szent Erzsébetről. Vázlatokat, kisebb-nagyobb rajzokat, elgondolásokat már papírra vetett, de még csak a helykeresés folyik. Rövidesen megismerhettük vázlatait, s hallhattuk az örömhírt, Pestszenterzsébet művészetbarát plébánosa, Zsóka Sándor kanonok úr már megtette az első lépéseket — nem kis áldozatvállalással —, hogy az egyre szaporodó vázlatokból szobor legyen.

Budapest XX. kerületének neogótikus temploma az 1908 és 1910 közti években épült, tervezése, kivitelezése Pánszky Mihály építész munkáját dicséri. A templom Európa hírű freskó-együttesét — Décsey Géza prelátus megbízásából — Nagy Sándor festőművész készítette. Gellér Katalin művészettörténész e freskókat a szecesszió hosszú utóéletének egyedülálló példáinak minősíti. Az Árpád-házi Szent Erzsébetet ábrázoló szoborkompozíció e műértékekben gazdag templom előtti kis térre kerülne.

Új fejezet a szobor történetében — sok előkészítő megbeszélés, tárgyalás után —, amikor a *Műleírásba* bekerült a zárómondat: „A Pesterzsébeti polgármesteri hivatal, a Szent Erzsébet plébánia és a Pestszenterzsébeti Német Kisebbségi Önkormányzat e szobor létrejöttével a kerület névadójának, szüle-

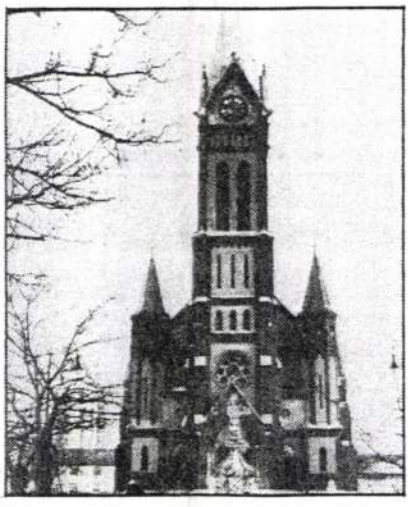

tése 790. évfordulóján az 1997. évi Erzsébet napi búcsú alkalmával kíván emléket állítani."

Március 8-án Hatvanban Pannonhalmi Zsuzsa keramikusművész önálló kiállításán sokan gyönyörködtek a Szent Erzsébet szobor makettjében. Az 5 méter magasra tervezett szoborkompozíció alsó részén a posztamentumok a Szent életének jelentős történéseit ábrázolják — a művész sajátos szimbólum-rendszere eszközeivel.

A napokban a művésszel és a kerületi német kisebbségi önkormányzat elnökével, Hertelendi Péterrel a helyszínen jártunk, felkerestük Zsóka Sándor kanonok urat, akinek a helyzete nem irigylésre méltó — a templom külső tatarozása még a kezdetén tart, közben folyamatban van a Nagy Sándor freskók restaurálása is, az élet mind több gonddal jár —, mégis a gondok közepette tele hittel, reménnyel, mert novemberre ott áll majd a templom előtt névadója, Szent Erzsébet szobra.

Erdélyi Attila

Fekete zongora

(Parafrázis)

„sír, nyerít és búg"
Ady Endre

„Sír, nyerít és búg" ez a hangszer mint egy megőrült
bolond. Hát fusson, meneküljön a józan el innen.
Mert éjnél feketébb ez a zongora amit e megvert,
vaksággal megvert mester most tép meg cibál. És
nem csak azért fekete ez a zongora mert feketére
festették valaha, éjnél komorabb feketére,
de mesterét áldott vaksággal verte a sorsa;
s csillagokat hint-szór játékával a szemembe.
Káprázom. Ezért feketébb ez a hangszer az élet
szép és szörnyű melódiája patakzik belőle.
Zúg a fejem, könnyem könnyen hullik a szememből,
vágyaimat tornáztatja; menekülnék előle?
Nem. Préselje szívem vérét ki belőlem a hangja
és üteme; boros bolond szívemnek a vérét
mind; ez a csillagtalan éjnél feketébb zongora most.

Mikor atyáink Arnulf császár által Svatopluk Marahania királya ellen hadiszövetségbe hivattattak, Pannonia N. Károly által alapitott Frankbirodalomhoz tartozott, előbb ugyan változó szerencsével harczoltak, végre Béla névtelen jegyzőjeként 897-ben Árpád hatalmas seregével Budáról kivonulván, Pannonhegyénél tábort ütött, s miután szomját Sabaria kutjánál eloltotta volna, Pannonhalmára fölment, honnan a messze szétható fölséges kilátásban gyönyörködvén, benne a szép föld birtoklása iránti vágy föllángolt, s harczosaival azonnal meghóditásához fogott, melly kedvezőleg ütvén ki, a vitézek közti földosztás alkalmával Pannonhegyét valószinüleg magának tartotta fen, melly örökségkép Geyza és István vezérekre szállván, általok az ország mivelésére behozott sz. Benedek rendének adományoztatott.

De vessünk még egy pillantást a szent hajdanba.

Pannoniában a keresztény hitvallás jóidején annyira elterjedt volt, hogy a 3-ik század közepén már hat püspökkel szervezett egyházat képezett, mellyek voltak : a szerémi (Sirmiensis, Cibalis régente Vinkovicium), ó budai (carpis), szőnyi (curtae), sisseki (siscii) és győri (braegetii), miként az Kornél pápa decretumainak aláirásából kitünik, sőt Pannoniáé ama dicsőség, hogy sz. czélokhoz az egyleti szövetkezést hatalmas eszköznek találván, nyugoton a szerzetestársulatoknak ő lön anyjává.

A népvándorlás alatt Pannonia s benne a kereszténység fölötte sokat szenvedett. Nagy Károly által az avarok Tiszáig leszorittatván, Pannonia tót gyarmatokkal népesittetett, avarok közül csak azoknak engedtetvén meg a honosulás, kik a keresztséget fölvették, a mikor Bonfin tanuságaként, Budán a Boldogságos Szüznek, és Inchoferként, mint az a sz. Benedek rendi 1846-ki schematismusban jelesen kifejtetik, Pannonhegyén sz. Mártonnak tiszteletére templomok emeltettek.

A pogány magyarok Pannonia keresztény népeit ujra üldözőbe vették, miglen a békére és szelidebb erkölcsökre hajló Geyza vezér 973-dik év körül a kereszténveket türni, majd szeretni is kezdé. Az időben Adalbert szentéletü prágai püspök, a csehek keménysziviisége miatt püspöki székét elhagyván, 988-ban a sz. Bene rend cassinohegyi, s innen ugyanazon jeles rend római sz. Elek és Bonifáczról nevezett zárdájába vonult, életét öt éviglen szent elvonultságban folytatván, miglen a csehek kecsegtetései következtében XV-dik János pápa által visszatérésre kényszeritetnék. Szent rendeltetésének tehát megfelelendő 994-ben több buzgó rendtársával Csehország felé utazván Magyarországnak tartott, hol Geyza vezér nemes vágyairól értesült, s a már akkor is világhirü magyar vendégszeretetben bizva, személyesen megtisztelte, és igen kegyesen fogadtatván, öt szent föltételében megerősitette. De a cseh követek, kiknek élén Boleslav vezér fivére vala, a hazatérést sürgetvén, a magyar földet mihamar oda hagyta. Csehektől diadalmasan fogadtatván, Brzenoban a magával hozott római Benczék számára zárdát emelt, apátjokká a kiválólag szentéletü és tudós római kedvenczét Astrik-Anastázt nevezvén ki. Ám a csehek megátalkodottsága Adalbert buzgalmát kifárasztá elannyira, hogy két év mulva ujra Rómába menekült, s csak érseke kerelmére és a római pápa sürgetésére indult vissza, csak hogy Gaudentius atyjafia által a csehek dühösségéről értesittetvén, Magyarországban megállapodott, a mikor Geyza vezér fiát Istvánt Esztergomban megkeresztelte, és kinyerni szerencsés volt, hogy a Rómából Csehországba szállitott Benedekiek Pannonhegyén 996-ban épittetni kezdett zárdába meghivatassanak a magyarok megtérítését és mivelését eszközlendők.

1847-ben szünnapjaimat sem élvezetesebben sem épületesebben nem tölthettem volna el, minthogy a nyájas, vendégszeretetökről és tudományosságokról elhirhedt pannonhegyi Benczék barátságos meghivásuknak engedve, több napra törzsházukba telepedtem. Ekkor aug. 5-kén Pannonhegy harmadik vagy is déli ormán épült Boldogasszony temploma oldalgyöpén merengve, épen a történelem csodálatos menete fölött elmélkedtem, midőn *Henzelmann*, a kassai székesegyház remek ismertetésével szinte európai hirre kapott hazánkfia által meglepettem. A viszonlátás kellemes érzete, kivált illy magasztos helyen, örömmé lobbant, s majd tüzes eszmecserére lelkesültünk. Jól emlékszem rá, miként értekezésünk fő kérdőpontja az vala : valljon e hatalmas sz. Mártontemploma mikor épült? nézeteink egyelőre eltértek, miglen a zöldpázsitról fölpattanva lábra keltünk, s karöltve át, közép vagy is főormon épült szentegyházba tértünk, ott szemlét tartandók. Legelőször is a szentély alatti ó templomba vagy is az úgynevezett catacombába tértünk. E szenthely rajzát tisztelt olvasóinknak mutatjukfel.

Nem minden illetődés nélkül léptük át a küszöböt, mert hisz hazánk legnagyobb fiai is itt ajtatoskodtak, itt látható maiglan, a nép hite szerint, nemzetünk apostola *sz. István* királynak vörösmárvány fülkeszerü széke; itt nyerte *Uriás* apát Istentől a rendületlen vitézség malasztját, melylyel várát a tatárok ellen megvédte; itt edződött nem egy országnagy hitbuzgóvá és szilárd hazafivá, valóban szent e hely, s a belépőt szent borzalom s az igazság kutatót komolyság, szinte ihletség szállja meg. — Henzelmann abban a véleményben vala, miként e catacomba Geyza és sz. István épitette egyháznak maradványa; mig én azt állitám, miként valószinü, hogy mivel a pannoniai keresztények sz. Mártont itt, mint születése helyén kitünőleg tisztelték, és tiszteletére N.-Károly itt sz. egyházat is épittetett, a hátsó ablak, s oldaslag a szentségfülke, és az egész hát- és oldalfal jellege és ószerüsége a N.-Károly korabeli épitési stillel azonos, ezen részletek a legrégibb épület maradványa, melly tisztelet okáért meghagyatván, Geyza és sz. István épületeivel gyarapittatott; miként ezt a szerzet hagyományos hite is tartja. E véleményhez részletes vizsgálódás után, Henzelmann barátunk is hozzájárult.

Ezen ókori szentegyház és zárdája az idő viszontagságok, s kivált a tatárok ostroma alatt fölötte sokat szenvedett, de folyvást a tudományosság, erényesség, és békeszellemének csarnokaul tiszteltetett, melly ből hazánk több elhagyatott pontjára fiókházak keletkeztek, miszerint a magyarságot miveljék és egét derítsék. Maga a pannonhegyi zárda gyakran látta falai közt királyainkat, és országunk nagyait, sőt sz. László itt országgyülést is tartott s a nép e törzshely iránt különös kegyelettel viseltetett, a szegények pedig seregenkint maiglan itt biztos menedékét lelve, e sz. házat az irgalmasság tárházaként becsülte. Az igazságnak jó szolgálatot vélünk tenni, midőn e helyt a „Magyar föld és népei“ czimü folyóirat uj folyama I.-füzetébe csusztatott azon alaptalanul gyanus állitmány ellen szót emelünk, mintha Géjza és sz. István a Bencze szerzetet azért akarta volna Pannonhegyre a magyar Sion ez erős épületébe helyezni, hogy innen a keresztény szeretet és szelid polgárosodás malasztos sugáraival együtt, a legpusztitóbb vihar vala kirohanandó a magyar pogányság, s ezzel együtt a magyar nemzetiség megtörésére. A magyartörténelem — melylyel a Bencze rend története egybeforrt — ezen ráfogásnak minden lapján ellenmond; mert midőn e tisztes férfiak egyrészt Isten országát buzgón terjesztették, másrészt hazájok és népe igazait és érdekeit olly hévvel pártolták, a tudományokat és szép mesterségeket terjesztették, az ifjuságot nevelték, ugy hogy minden korban a pápák, a királyok bizalma- és egyéb kitüntetéseivel, s a nép hő szeretetével jutalmaztatnának; s nem hogy a magyar nemzetiségen csorbát ejtenének, sőt annak harczban, békében legerősebb bajnoki valának, ugy hogy magyar barátoknak, méltán Magyarhon gyöngyeinek neveztetnének, kikből a hazának *Astrikban, Bonifáczban, Mórban, Gellértben* védszentei keletkeztek; másokból püspökök, királyi tanácsosok, királyi követek, és vitéz bajnokok lettek; s hogy a tudományok és honi irodalom mivelésében kitünő szerepet játszottak, hogy az élők szerénységét megnevezésökkel ne sértsük, csak *Novák Chrysoston, Guzmics Izidor, Vajda Sámuel Brestyensky Béla, Már Bonifácz, Molnár Titus, Stanke Lénárd, Kovács Márk, Vidák Özséb*, mint korunkban ismertebbek neveit kell felmutatnunk, s fejünk önként e jeles rend tiszteletére hajuland, mellyről *Turóczy* „Ungaria suis cum regibus“ czimü munkája 170-dik lapján méltán hirdeti, hogy „a pannonhegyi ház a legjelesebb, mellyben legelső tudományos intézet nyittatott Magyarországban, mellyből mint egy istenibb tenyészintézetből az egyházak kormányzatára főpapok vitettek át, mellyben apostolok képeztettek, vértanuk növekedtek, tanitók képeztettek, szentek éltek, ... melly számban, tudományosság és erényességben napról- napra gyarapszik.“

Helyén van most, hogy a Pannonhegyi szentegyház és kolostor épületét is bővebben megismertessük. Emlitettük, mikép az ősrégi sz. Márton templomához Geyza és sz. István által derék zárda épittetett, melly kevésre nagyobbitást is nyerhetett, miután benne sz. László király országgyülést tarthatott, itt alkotván törvényczikkeinek II.-dik könyvét. Szegény hazánk viszontagságait annak minden egyes pontja, s igy Pannonhegy is osztván, a harczok viharai épületeit is nem egyszer rongálták, mi kivált a tatárok ostroma alatt történt, kik sz. Mártont várát, bár ha Uriás bajnok apát védelme mellett be nem vehették, de azt még is megrongálták; melly hely-

25. szám.

Vasárnapi Ujság

Pest, junius 22-én 1856.

A „Vasárnapi Ujság“ hetenként egyszer egy nagy negyedrétü iven jelenik meg. — **Előfizetési dij** január—juniusig azaz: 6 bónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy **postai uton a „Politikai ujdonsagokkal“** együtt **csupán csak 3 ft. pp.** Az előfizetési dij a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalához (egyetemutcza 4. sz.) bérmentve utasitandó.

Szent-Márton Pannonhegyén.

Atyáink erényeinél mi sem alkalmasb az unokák föllelkesitésére. Ezért szeretjük lapjainkat történeti emlékekkel érdekesitni.

Ez uttal tisztelt honfi azon hármashalomra vezetünk, melly Györmegyének koronája, s hazánk egyik legérdekesb, legdicsöbb pontja, s ez *Pannonhegye*, melly védszentjéről, s a körében épült mezővárosról *Sz. Mártonnak* neveztetik.

E tisztes hegyorom Karancsics szerint régente Pannoniában feküdt. A pannonok Tiberius császár által meghóditatván, Pannonia római tartománynyá lön, mellynek Duna-Dráva közti alsó részét Galerius nejének, ki Diocletian császár leánya volt, tiszteletére *Valeriának* elnevezett. Nagy-Constantin korában e földrészt pannonok, s később hat századiglan N.-Károlyig fölváltva vandalok, hunnok, góthok, longobardok, avarok birtokolták, majd a kilenczedik század elején a tótok lakták, a mikor Árpád vezér hadai által magyarok birtokába jött.

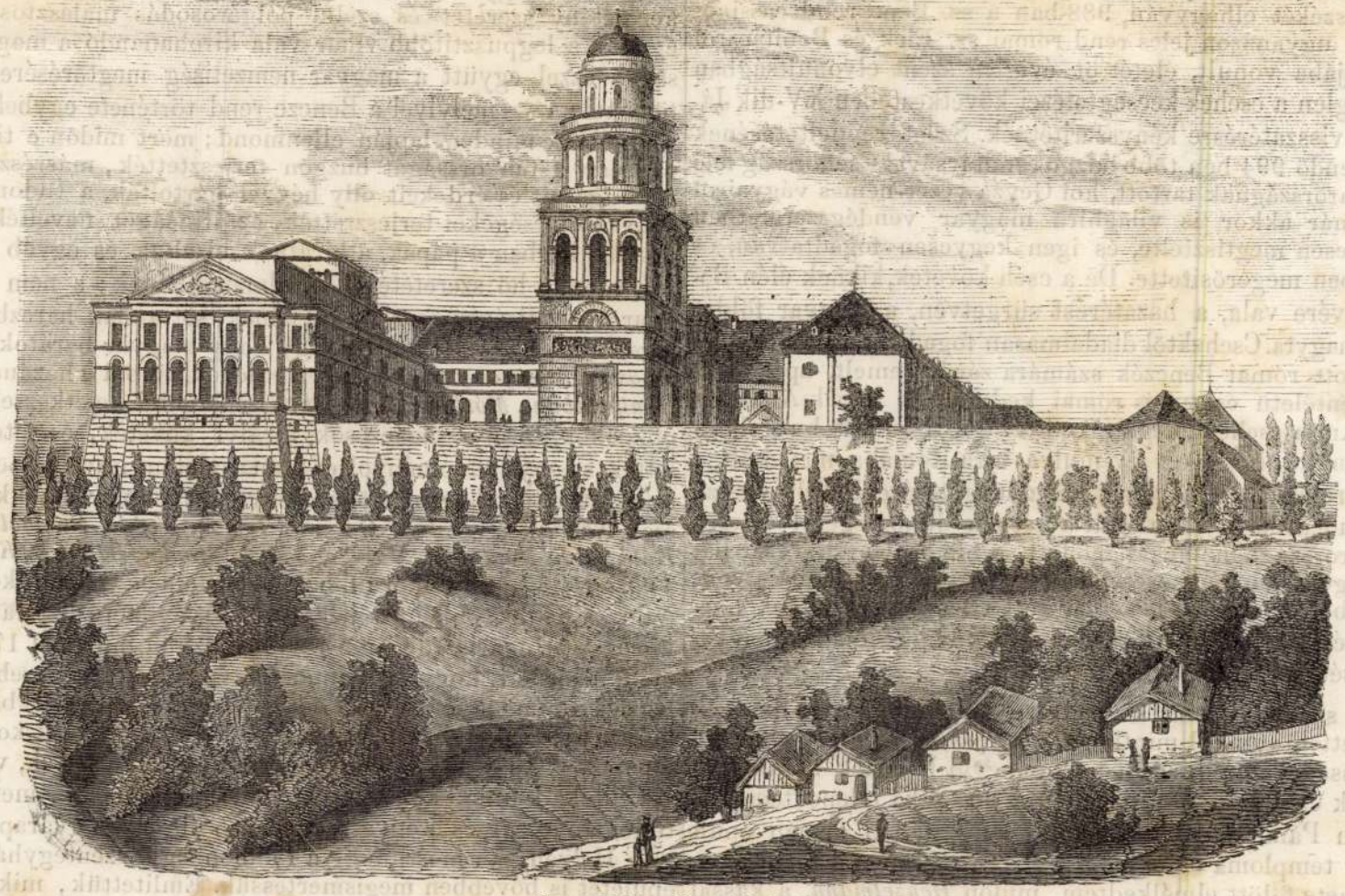

Szent-Márton Pannonhalmán.

Sz. Márton, a turoniak hirneves püspökük, Nagy Constantin császár korában, Krisztus után mintegy 316-ik évben, Pannonhegy tövében lévő Sabaria nevü városában születvén, e hely természetileg kitünő fekvése mellett, a keresztyének előtt különösen szentté és keresetté lön.

A nagy férfiakat sajátjokká vallva, ezzel szülőföldjöknek dicskört kölcsönözni, közös törekvés. Igy van Sz. Márton, a hitbuzgalma és ritka szinte hősies emberszeretete által nagytiszteletre magasztalt szenttel is, kit a vasmegyei Szombathely (Sabaria) is fiának szeret tartani; azonban hitelt érdemlö történeti kutatások nyomán kétségtelen, hogy Pannonhegyünk tövében létezett ama Sabaria, melly 1242-ben a tatárok által elpusztitatott, s mellynek romjaiból a tatárok elköltözése után visszatért magyarok azon városkát emelték, mellyben szent fiának emlékét kivánták megörökíteni, s azért is *Szentmártonnak* nevezték el, melly nevét maiglan megtartá.

A régiek magaslatokon szeretvén a Magasságbelinek szolgálni, a ritka szép kilátással, lelket-, szivetemelö Pannonhegyét is illy szent helylyé avatták, miként a pogány szülöktöl származott Sz. Márton életéből tudjuk, hogy már kiskorában e hegyre járt Istent imádni, s azért ös időktöl maiglan *Szenthegynek* is neveztetett.

reállittatván, rajta az idő foga által ejtett csorbáit *Siffrid* apát (1355–1365) kiigazittatta. A törökök szent hegyünket szinte fölkeresték, és ostromaik közt bár mi becses épületeit nem kiméltek, mégis *Tolnay Máté* jeles főapát, Bakics Pál várkapitány által visszafoglaltatván, idővel romjaiból felépült. 1567—1592-dik idő közt, belföldi katonák gondatlansága miatt, a sz. mártoni zárda kétszer tüz által elpusztittatott, a mikor kölcsön vett pénzzel lehetett helyrehozni. 1595 táján Sinan basa Pannonhegyét uj ostrom alá vette, és Zádory János várkapitány gyávasága mellett török kézbe került, a harczosok közt felkonczolt rendtársak közül *Előchei Baranyay Pál* főapát maradván meg, ez menekülni kénytetett, ki a Miskolcz melleti keresztesi csatában vitézül elesett. — A török kiüzetése után visszaszereztetvén, 1652-ben ismét a várőrség gondatlansága miatt, az egész kolostor tüz által hamuvá lön, ám az akkori főapát *Magyar Placid* lehetségig helyre hozta; a vár tekintete ekkor 1664-ben illyen volt. Lásd a túlsó lapon.

Pannonhegynek ennél régibb rajzát nem ismerem, ezt is Bircken Zsigmond azonkori német utazónak köszönhetjük, ki „Der Donau-Strand“ czimü képes leirását Nürnbergben 1674-ben tette közzé.

Ám a harczias világban Sz. Márton nem maradhatott nyugton, 1684-ben Karamusztafa katonái által ujra fölperzseltetett. *Rumer Márton* főapát (1689–1693) Pannonhegyét ujra fölemelte, s az óta a bár régibb eredetü, jeles goth-izlésben épült szentegyház falai azon alakot nyerték, melly maiglan magasztosan hat az áhitatos zárandokra.

Ezen templomnak kolostor felőli ékes kapuját márvány oszlopkáival, s a catacomba bemenetét *Karner Egyed* főapát a mult század első éveiben, de valószinüleg régibb formájára épitette

Göncz Cselesztin főapát szinte mult század első két tizedében épitette a Pannonhegy déli ormán fölebb is emlitett Boldogasszony templomát, melly alatt az érdemes rend sirboltja találtatik.

Saighó Benedek a jelesb főapátok egyike (1722–1768) a főzárda keleti és északi részét ugy a vendégek délre eső szárnyépületét alapjaiból felépitette.

Somogyi Dániel szinte a lelkesb főpapok egyike (1768–1801) székhelyét történeti fontosságához méltólag magasztos külsővel akarta fölékesitni, midőn a sz. rend 1786-ban József császár határozmányával eltörültetvén, szép tervét meghiusitá, mégis az ég törekvései ama szép sikerét megérnie engedte, hogy rendjének *Ferencz* császár által 1801-ben helyreállitását túlélte. Utóda, a hirneves *Novák Chrisostom* (1802–1828) Sz. Márton templomát 6 márvány oltárral, gazdag öltözékekkel felékesitette, s a könyvtárt több ezer kötettel bővitette. Ennek derék utóda *Kovács Tamás* (1829–1841) alatt épült fel a pannonhegyi kolostornak pompás alakot kölcsönző torony és a nagyszerü könyvtárépület.

A pannonhegyi torony országunk bizonnyal legékesb hasonnemü épitményei közé tartozik, melynek magassága alapjától 138, és a Duna felsznétől 576 lábnyi; a főajtó fölött ólomból öntött dombormü van, mellynek közepén a Religio-alakja trónol, jobbján sz. István Asztriknak az adománylevelet nyujtva, mellyen e szó áll: „*Praedicate 1001*;“ balján pedig *Ferencz* király Novák Chrisostomnak a visszahelyzés okmányát adja át illy felirással: „*Docete 1802.*“ E müvön az ujabb kori alakok arczképe természethü. A torony magasán 16 korinthi rendü oszlopon tágas karzat dicső kilátással kinálkozik; tetejét rézkúp födi, melly a kereszttel együtt gazdag-aranyzatú.

A könyvtár kétségkivül országunk legszebb, és legrendezettebb könyvtára, főteremében sz. István és Ferencz király szobrai és boltozatján fresco festményekkel; jeles kéziratokkal, incunabulákkal dicsekszik; benne a magyar, német, latin, görög, franczia, olasz, angol irodalom s pedig a tudományok minden ágában kitünően van képviselve, szinte 80,000 kötetben; jobb oldala csarnokában egy szép képgyüjtemény van kezdeményezve (egyedül ott láthatni Pázmány Péter mint közpapnak arczképét); a balra eső teremekben van szép pénz-, állat-, növény- régiség- és mügyüjtemény. A magyar valóban büszke lehet ezen intézetére.

Régente a vizet föl a hegyre szamarak czipelték; de *Kovács Tamás* főapát a hegyoldalban egy erőgépet alkalmaztatott, melly a vizet 60 ölnyi magasságra és 100 ölnyi távolságból fellökteti.

Pannonhegyét délre szőlők övedzik, kelet-éjszaknak pedig a rendnek derék kertje terül.

A hegy délnyugoti tövében *Sz. Márton* mezővárosa fekszik 2400 magyar lakossal.

1841 óta főapát *Rimely Mihály* ő méltósága, ki a rendet bölcsesége és nemes szivüségével olly tapintatosan vezényli, hogy tőle a hő tisztelet adóját a hon egy méltányos fia sem tagadhatja meg. — A rend jelenleg 1 főapátot, 2 apátot, 132 áldozárt, 42 növendékpapot számlál; tagjai 3 nagy gymnasiumot, és három kis gymnasiumot tanárokkal látnak el, azonfölül több tagja a cs. kir. tanhatóságnál, a tudományos egyetemben és a m. tudóstársaságnál müködik, és 25 plebániában lelkipásztorkodnak.

Mielőtt Pannonhegytől bucsut vennék, a derék rendnek még egyszer forró tiszteletemet és minden jó hazafi kebel részéről bizonnyal viszhanggal kisérendő azon buzgó óhajtásomat nyilvánitom: adja a jó Isten, hogy az életszentség, vallásos buzgalom, tudományosság, fejedelem iránti hüséggel páros hazaszeretet, s béke malasztja, a vendégszeretet, és minden szép és jó iránti hajlam és tevékenység e szent rendet a végtelenségig lelkesitvén, általa e honra tovább is sokszoros áldás áradjon.

Majer István.

A kétszer elesett magyar király.

(Történeti beszély.) P. SZATHMÁRY KÁROLYTÓL.

I.

(Folytatás.)

Lenka magához tért s szemei először is a főpap gyémántos keresztjére estek, melly a sötét palást alól kicsuszva, a hold világánál csodás fényben égett.

— Oh atyám — kiáltá kétségbeesve a püspök térdeire omolva-szólj mit tegyek, hogy részvétedre méltó legyek.

— Kelj föl gyermekem. Te okos leányka vagy s majd magad is tudni fogod . . . Azt tudod, hogy a király az özvegy magyar királynő követei által férjül hivatott meg.

— Istenem, istenem! — Zokogá kezeit tördelve a leányka.

— Ulászló nem szereti, nem szeretheti öt; a királynő nekie anyja lehetne. De ő föláldozza a közügynek magát, szerelmét, boldogságát. Értsd meg, a fiatal lengyel király tele tüz és lélekkel, kész e természetellenies házasság megkötésére.

— Mindent értek. Ő a király feláldozza magát, s mi vagyok én hozzá képest? — Parancsolj, — én méltó leszek hozzá.

— S nem találnád el? . . Hol van a hely, hol a megszaggatott szív nyugtot talál; hol az önfeláldozás sebeit, a hit balzsamával kötözhetjük be? . .

— Ah a kolostor, a kolostor. A világgal én számoltam, oda vígy engemet tisztelendő atyám.

— Elviszlek gyermekem. Végy búcsut atyádtól; a dolognak még ma meg kell történnie.

— Hát soha se lássam öt többé. Meghaljak egyetlen tekintete, egyetlen vigasztaló szava nélkül? kérdé kétségbeesett szerelmében a leányka.

— Látni fogod öt: azt is megteszem. Látni fogod öt, de a szent fátyollal homlokodon.

— Az ég áldása legyen jutalmad érette — zokogá a leány, a püspök kezeit ajkaihoz vonva. Én készen vagyok!

* * *

Másnap estvére kellett Ulászlónak a magyar követség város előtti táborába kivonulni, hogy azzal más nap útját Magyarország felé vegye.

Fényes lovagok, díszes nagy urak övedzék a királyt, arany- és ezüsttől csillogó méneken: de az ifju tekintete megilletődött és szomoru vala, mintha a menet, melly koronázni vitte, kedvese koporsóját kisérné.

S valljon nem azt teszi-e? . . . . Krakkó egyik díszes egyházába ünnepélyes menet vonul be.

— Mi ünnepély ez? — kérdi a király a mellette lovagló krakkói püspöktől.

— Egy zárdaszüz fölszentelése fölséges király.

Ulászlót valami üzte, vonta a templom felé, honnan áhitatos ének és zene hangzék ki.

A király gyorsitá menetét s az egyházajtóban rögtön megállt.

— Talán be akar menni fölséged? —

— No, mi különös van abban; nem illik-e még egy imát röpitenem a mennyek urához, hogy kétes pályámon megsegítsen?

— Legyen akaratod szerint fölséges ur.

*

A fényes menet megállt, s a király leszállt lováról, hogy betérve, a nagy útra lelkének erőt merítsen.

Ezt hivék és mondák a körüle lévő országnagyok, — de nem ezt hivé ő maga.

Egy hü apródja által már előbb fölkerestette volt Lenka lakását és az a fészket üresen találta. A király sejtette mi történt; de keble fájdalmát lehetőleg elzárta, s volt percz, midőn azt mondá magához: „talán jobb is volt így.“

De e perczben, midőn lelke, mint vizbe haló az utolsó füszálat, boldogsága utolsó perczét, közelben gyanitá, midőn lelkének déleje kedvese közellétét sejteté véle: elfeledte a szomoru fényt, melly körzé, el a martyr-szerepet, mellyet sorsa részére mért s jogosnak tartá a nagy munkára a boldogságnak legalább ez egyetlen enyhecsöppjét kiüriteni.

A püspök nem tágitott királya mellől; talán tudta, hogy a következő perczben támaszra leend annak szüksége.

Sz. Márton 1664-ben.

Az ódon mivü góth falak ékezetébe a tömjén kékes füstje emelkedett, az orgona rezgő hangjai a zárdaszüzek gyönyörü énekének kiséretében ujra meg zendültek s az ifju király a főoltár lépcsőjén egy elfátyolozott szüzet látott, kinek termetét, mozdulatát vonásról vonásra ismeré.

De még nem ment elég mélyen a tör; még teljes meggyőződés kellett a gyanakodó szívnek, — s ő közelebb lépett.

E perczben adaték reá az áldás az imát rebegő alak fejére s e pillanatban fordult meg, reszkető térdekkel társnői csókjára...

S szemei a lehelletétől reszkető fátyolon át; a kövektől ragyogó, harczias kinézésü ifju kövült tekintetével találkoztak.

Egy felkiáltás s a szüz összeroskad ... Leendő társnői veszik körül.

Egy szisszenés s az elhalványodott ifju királynak az ősz püspök gyámolitó karjára van szüksége...

— Nagy Isten! Sokat mértél reám. A fájdalom erősebb a képzeletnél — nyögi Ulászló, mig a szentegyházba gyült nép szeme az eszmélni kezdő zárdaszüz alakján függ, vagy a botrány okát fürkészi.

— Vegyen erőt fölséged. Kinek sokat adott az ég, sokat kiván meg attól. Ennek így kellett történni. Ideje hogy menjünk! ..

A király félig eszméletlenül engedé magát vezettetni.

De a templom kijáratánál indulatosan ragadt vezetője karjába.

— Ki tette ezt? ..

— Én fölséges uram. Vagy minő szerepet szánt fölséged *házassága után* e szegény gyermeknek? ..

— Igaz, igaz. A királynak koronája van; a fény, dics számára termettek, mire való volna hát a boldogság? ..

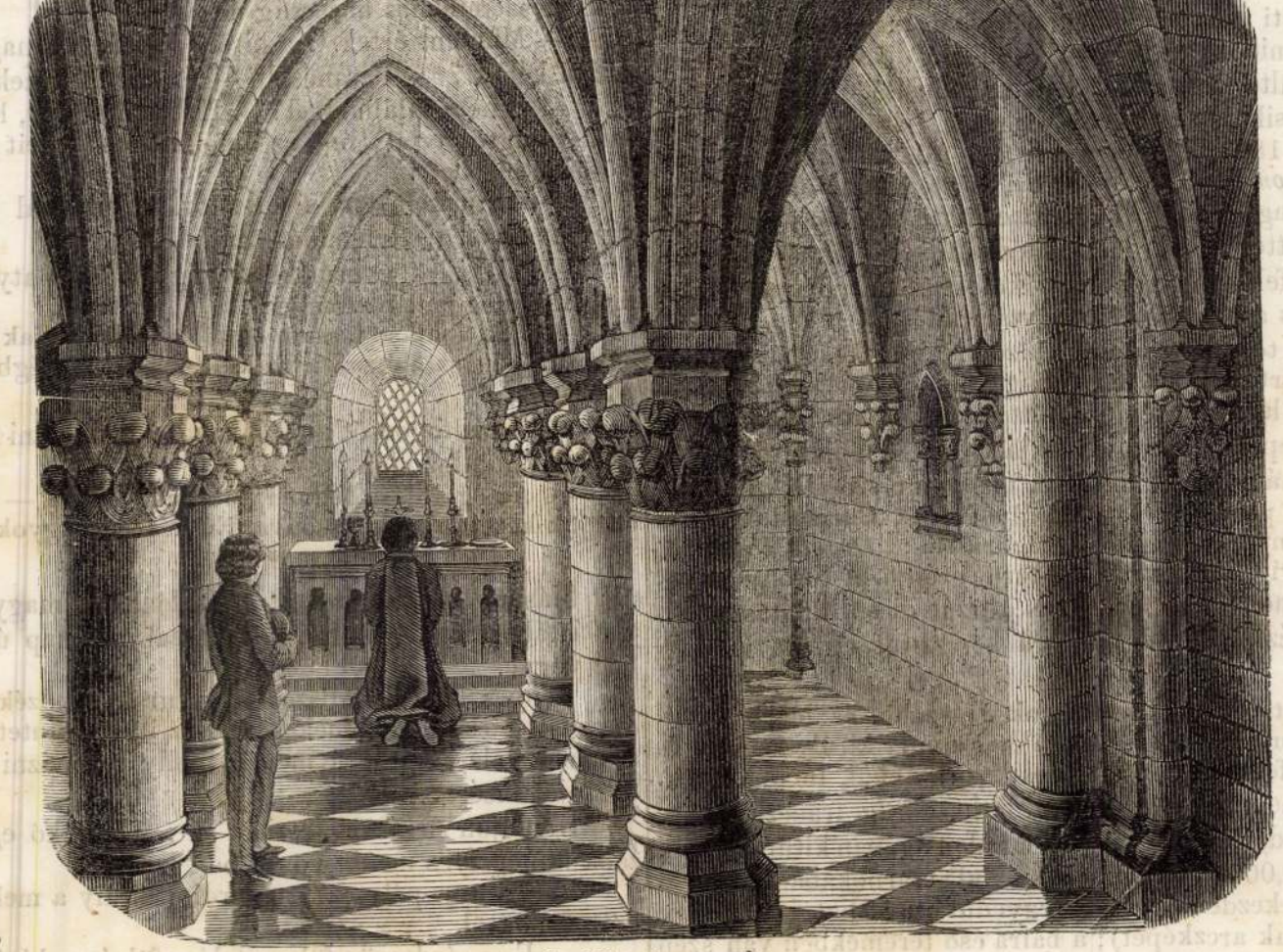

Sz. Mártoni catacomba.

II.

Hogy a szerencsétlen ifju király sorsát kisérhessük, csak hazánk történetkönyvét kell fölütnünk.

Erzsébet királynő, mint nő, még igérhetett áldozatot, — de mint anya meg nem tarthatta azt.

Megszökött az érkező vőlegény elől s miután a magyar koronát Visegrádról hatalmába kerité, azzal és gyermekével együtt fösvény rokonához Fridrik császárhoz futott.

Mit a szerencsétlen királynő e futás közben kiállott, hasonlit az indiánok közé tévedt utasok szenvedéseihez vagy azokéhoz, kik az Amazon folyó rengeteges szakadékait járják.

A betegségéből alig felüdült nő, kisérve hü meghittje Kottánernő által, először a Csalóközbe jutott s itt egy hivénél meghálván, a gyermeke számára megkerített szent ereklyét nem merte a lakba hozatni.

Egy szemben fekvő halmon rohadt füz alá rejtette azt s Latyolozott szüzet látott, kinek termetét, mozdulatát vonásról vonásra dányinak, a vár birtokosának, a hosszu éjjen keresztül kivont kardismeré.

dal kellett a mellett állnia, mig a királynő a lámpafényt melly a helyet jelölé egész éjen át könyökre nyugasztott fővel leste, — csak ez és gyermeke között osztván meg gondjait.

Menekülése valóban egy azon esetek közől, hol a gyönge test életét csupán a szellem ereje tartja fenn.

Irják azt is, hogy Ulászlóhoz küldött követeinek irt, hogy az alkudozást szakitsák félbe; de a tudósitás már későn jött s a magyar urak hihetőleg jobbnak látták elhallgatni.

E szerint Ulászlónak nem volt elég a boldogság föláldozása; azon fölül még menyasszonya is megszökött előle, sőt pártot képezett az országban ellene.

Ulászló megkoronáztatott s a két áldozatra nézve a szenvedések és küzdelmek hosszu kora állt be, mellyet — bár később a külső béke létre jött, — valóban csak Erzsébet halála zárt be.

Oh, ha e fájdalom könyeiben fürdő nagy fekete szemekre s az átlátszóságig fehér arcz beesett bánatos vonásaira nézünk; nincs szükség a szerencsétlen királynő történetét hallanunk, — komoly

ránczokba szedett szép homloka, a mélabús vonás ajkai körül, ezer tolmácsnál jobb utmutatók.

Fridrik császár, igaz, pártul fogta fiát; de Erzsébet tudta, hogy ebben is inkább a zálogba vetett korona és saját érdekére néz, míg maga az özvegy királynő olly nyomorult kegypénzből élt, hogy még azokat sem igen jutalmazhatá, kik egykor szerencsétlenségében gyámoliták.

Kottánernő folyvást mellette volt, de azon hü emberét, ki a koronát Visegrádról elsikkasztani segitett, — a csalódás által ingerült magyarság a budai vértéren végtagjait lovak farkaira köttetve kegyetlenül szétszaggattatá.

Erzsébet elhunytával fia pártja is nagyon megcsökkent Magyarországon. A Fridrik császár patronatusa nem hogy használt söt ártott a kis V-ik Lászlónak, a magyar urak szive a fösvény gyámtól idegenkedvén.

Valóban ugy látszott, hogy az ifju Ulászló király trónja szerencséjében élete boldogtalanságáért kárpótlást találand.

A dicsőség babéros pályája nyilt megelötte.

Egy oszlop tartá a trón zsámolyát, egy védangyal az ország czimerét, kire nem a mi parányi nemzetünk, de Európa s a keresztény világ összesége büszke lehetne.

Hunyady János volt ez, vezéri dicsősége fénykorában.

Ez önzéstelen harczi félisten, kinek aligha többet nem köszön a keresztény világ, mint Buillon Gottfriednek, ki zászlóját a szent város falaira föltüzé.

E lángoszlop járt a fiatal király előtt, intőül, vezérül és védül a csaták viharában. E világitó torony, melly a dühöngő tengerben fürdő végső szikla fokára épitve, az eltemetéssel fenyegető habok — a roppant ellenséges tábor — s vijjogó vészmadarak — kárvágyó és irigy ellenségei — között félszázadon keresztül bámulatos erővel oltalmazta a keresztet, a magyar hazát. Illy példány után, illy mester vezetése mellett lehetlen vala nem okulni s valóban a rögtön utána következő kor a haza és kereszténység legerősebb bajnokait mutatja föl.

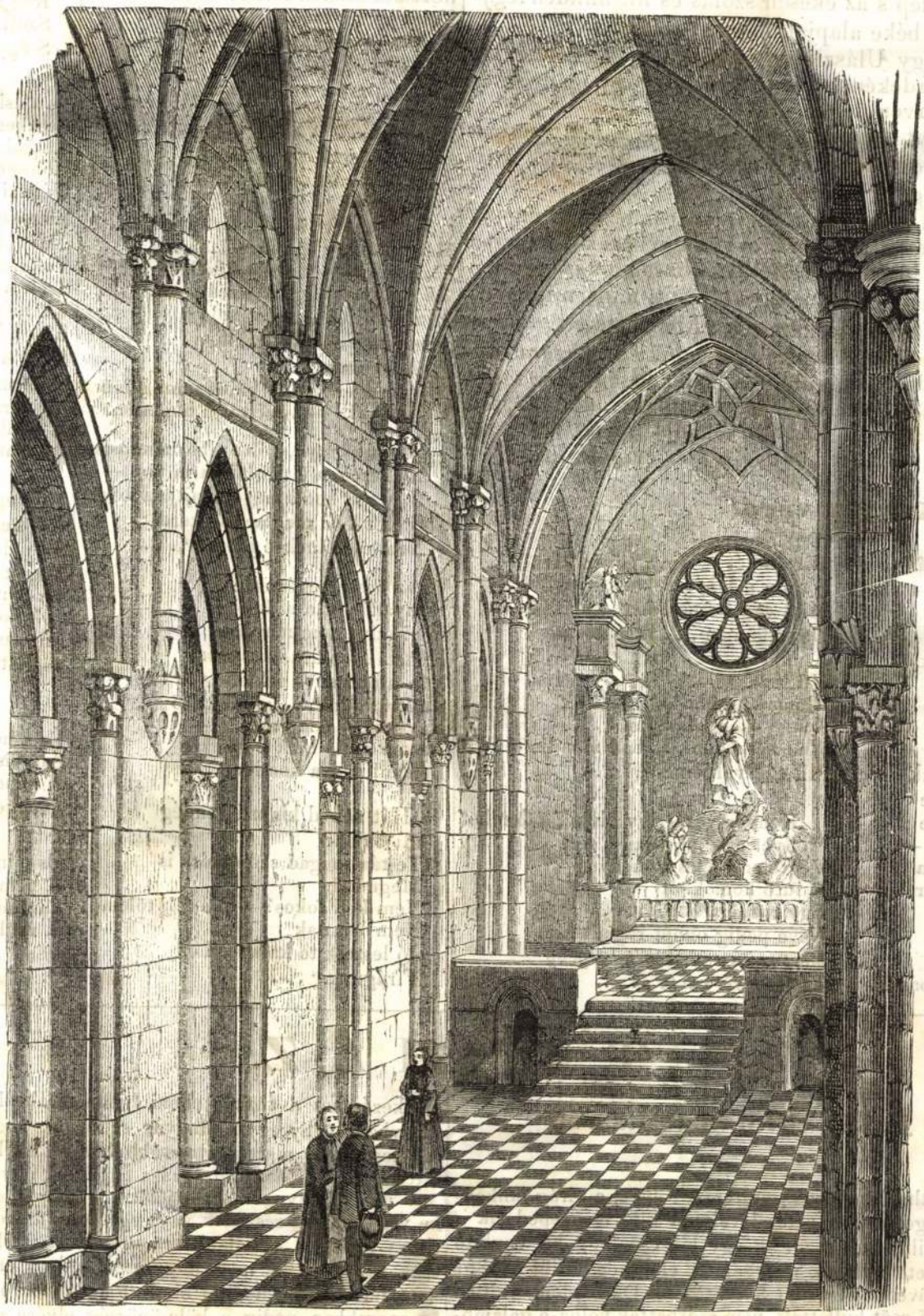

Sz. Mártoni templom belseje.

A hosszu hadjárat megkezdetett; a király megindult Budáról Hunyady társaságában s hozzá csatlakozott Brankovics a szerb fejdelem s Drákula az oláh vajda.

Az 1443-ik év dicsőség éve a magyar fegyverekre. Miként is lehetett volna a harcz eredménye bizonytalan, melly Hunyady Mátyás születésével egyidöben rendeltetett el.

Az ifju király mindenütt babért aratott, Hunyady Nissa és Sophia falaira tüzi Magyarhon czimeres lobogóját; hatalmas karjainak csak a Balkán hegyek vetnek határt; a török hölgy nevével rémitgeti gyermekét,

Hat véres ütközetben győz a magyar sereg s a szép lelkü király martyrarczczal örül a győzelemnek. Hiszen nem hiában áldozta föl magát.

A győzelem hire elhat világszerte. Mindenfelé harsog a magyarok neve, az ifju és lelkes királyé, — de legjobban és legfényesebben ragyog Hunyady dicsősége.

És ez fáj a fiatal királynak. Úgy véli, hogy a király azért feje nemzetének, hogy országában egyetlen embernek se legyen joga jobban szeretni a hazát, önfeláldozóbbnak, vitézebbnek lenni a harczmezőn; szóval a király nevének kell legfölül ragyogni.

Tüz vérü lengyel barátai osztják söt szitják a véleményt s a vezéri tapasztalás, az edzett hösiesség s a vezéri érdemek kiesnek a számitásból.

A király, mert bámulnia kell, kezdi kevésbbé szeretni a hös magyar vezért.

A tanitvány mestere szeretne lenni mesterének. Az Isten fölébe rendelé; kivánja hogy fölébe emeljék az emberek is.

A végzetnek azonban az ellenkezőt tetszett megmutatni.

A szerencsétlen király dicsősége fénypolczáról hullott alá.

Murad szultán megunta a csaták zaját; megbékéllett ázsiai elleneivel s fiát követőjeül nevezvén ki, áhitatos magányába vonult.

Az uj császár ifju vala még, — azért mig megerösödnék, Magyarország részéről is békét akart szerezni számára.

Száz személyből álló s két pasától vezetett küldöttség jelent meg Hunyady előtt, kit az európai szokásokkal ismeretlen törökök másodkirálynak tartottak. De a nagy hös szerényen elutasitja azt magától, tudtokra adván, hogy ő nem király, csak hü alattvaló.

Mégis voltak ollyanok, kik öt ezért is gyanusiták, a fiatal király előtt.

A követség tehát Szegedre ment s miután gazdag ajándékait és a békeföltételeket átnyujtá, az értekezletek komolyan megkezdettek.

A régóta zaklatott országnak békére volt szüksége; Giskra még a hazában, Fridrik császár folyvást ellenséges indulattal s a hatalmas ellenség annyira adakozó kedvében, hogy Bosnyákországon kivül minden elfoglalt magyar koronatartományt visszaigér.

E hatalmas okok győznek s a béke 10 évre megköttetik. Ulászló az evangeliumra, a törökök az alkoránra esküszik annak megtartását.

De alig hagyják el a török követek Magyarhon határait, midőn a pápai hajóssereg bibornok parancsnokától Fiorenzai Ferenctől levél érkezik, mellyben a Helleszponthozi megérkeztét jelenti. Tudatja a királlyal, hogy Murad még mind a karamáni fejdelemmel küzd, s hogy seregének Azsiábóli visszatérte gátoltassék, minden meg van téve; — e szerint most van ideje a vadellenséget Európából végképen kiszorítani. Velencze és Genua hajós sergeiket igérék; Ogli a karamáni fejdelem pedig Murad lemondását s az abból eredő zavarokat tudatja. Skanderbég, a rettenhetlen vezér még folyvást küzd lelkesült seregével az ozmán hatalom ellen.

A pápai követ Julián bibornok a nagy eszmétől megkapatva az országgyülés teremébe lép s az ékesen szólás és hit minden fegyverével küzd a megkötött béke alapjai megingatására.

Hatalmas álokai: hogy Ulászló egymaga nem szerződhetett az összes kereszténység érdekének kárával; s hogy a pogányok és eretnekeknek adott eskü érvénytelen.

A szerencsétlen királyt elragadja a fényes szerep, mellyre magát hivatva érzi s Szent Domokos napján kimondja a gyülés közhatárzatát, a frigy esküszegő fölbontását.

A természet belé szól a vétkes tettbe; az esküszegés napján iszonyu földrengés rázza meg az országot; az egyházak keresztjei vésztjosolva hullnak alá; a láthatár elsötétül; a harangok ismeretlen erötől ingatva megszólalnak. Minden ugy történt, mint midön az Idvezitő ajkairól a keresztfán e szó hangzék: Elvégeztetett.

Már e jelek többeknek szivét megdöbbenték; a magyar nemesség kivonja magát a hadfolytatás alól s a hadi költség egész terhe Hunyady vállaira nehezül, ki a mult hadfolytatásra adott 36,000 arany forinthoz most két annyit toldván, aláadja magát a végzet parancsának.

(Vége következik.)

Kenyér váró.

Nép rege.

Zöld ruhában áll Halas határán
Egy magas domb az országut mellett,
Mit a rege
Ez a jó öreg pap
Arra járván mindjárt megkeresztelt;
‚*Kenyér váró*‘ nevet ada rája
Amint feljegyezte
A nép krónikája . . .

Megmutatja gazda a szolgának
És megáll rá szeme szája vére . . .
A juhász ha kérdezik tán tőle
Horgos bottal integet feléje; —
Elkerüli, meg nem áll itt rajta
A gúnyát rá — világért sem rakja . . .
Gyanúsan néz a fuvaros rája
Ha mellette hajt talán el
A heti-vásárra . . . .
Századik sem tudja ám azonban
Történetét — árva nevén kivül,
S rajta mégis ezreknek gyanúja
Mint egy barna fekete holló ül . . .
De tudom én . . . le is irtam
A mihelyest meghallottam
Uti levelemre.
Elmondom hát hallgassatok
Zengő czimbalmomra . . .
Had beszéljen . . . had mondja el
Mit tud valljon róla? . . .

‚Kenyér váró‘ igy hivják a dombot
Mellyet egykor a szilaj szél
Végtelen széles jó kedvén
A futó homokból
Egy rakásra hordott . . .
Neve pedig onnét ragadt rája
Mert rajta egy szegény legény
Kenyerkéjét várta . . . .
Nagy fokos volt kezében
Suba a nyakában
Setét haja vállaira hullott
Szivén száz halál van . . .
Mind kiosztja egynehány forintért
Nem irtódza az ártatlan sok vért . . .

— — —

Jött az alkony
Fenn a parton
Kész a rabló — utast vár
Oldalánál ón fokosa
Halált osztni készen áll . . .
„Szembe szállok sors te véled
Vagy halált vagy boldog éltet
Vivok ki vas kezedből . . .
Vivok ki és *élni fognak*
Szülőim, kik a nyomornak
Sirva evék kenyerét! . . .
Kincset hordok nagy halomra
Őket s engem e halomba
Szép örömmel temetem.“ . . .

Egy szekér jő öreg férfi rajta
Hátulján egy ifju szép leányka
Tizenöt év — tizenöt kikelet
Alig nézett, alig még reája . . .
Mint az éjjel — setét haja
S van ez éjnek két csillaga:
— A szemek . . .
Ollyan gyenge olly bájos mint liliom
Ha felnyilik — a szép ifju hajnalon.

„Lassan bátya, szólt a rabló hangosan,
És kezében éltetoltó balta van —
Ugy siet kend megszakajtja a lovát,
S én tőlem meg azt se kérdi:
Nem cserélnék-e pipát?“ . . .

És az öreg megértette
Hányadán van a dolog;
Régi szíve nem magáért
Hanem szép úrasszonyáért
Tán utolszor — feldobog . . .
S futni indul . . . ah de késő
Egy ütésre oda van,
Bent a rabló bent a gyilkos
Bent ül már a kocsiban . . .

„Hát neked kis uri vendég
Mi bajod?
Te tán magad szép szóra is
Megadod.
Nem kell fokos? — Ne félj tőlem
Nem bántlak
Jó leszesz te kalapomhoz
Virágnak.“ . . .
S megölelte a remegő kis leányt, —
„Ne félj tőlem — szóla hozzá —
A kis madár kesergése
A karvalynak mit sem árt . . .
Ne sírj tehát, — hanem mond el
Mi járatban voltatok, —
S aztán meg hogy ki volt ez a
Sok időt élt vén bagoly? . .
Tudhatta volna már régen
Hogy törvény a betyár szava
Mig a fokos a kezében. . .

„Ez egy kedves öreg szolgám
Rég igen rég vigyáz már rám.“ . .
Szólt a lányka nevét mondva
S egyet mást is szólva róla. . .

És a zsivány mind halaványabb lesz
Reszket mint a nyárfa levele
S azzal telik mi még nem volt benne —
Könnyel telik mind a két szeme . . .
És nézi a megmeredt halottat
Elereszti a lányka kezét
„Megbünteti szörnyen az ég
Vakmerően ki ellene vét“ . . .
Szólt a rabló — mert a holtban
Kit még egyedül szeretett
Kinek kincset gyüjtött rablott
Saját atyját ismeré meg! . . .
S eleresztè a lánykát a holttal
Megsiratta keserün szörnyükép . . .
A faluban is megsiratták azt
Az emberek — s aztán eltemették. .

Még egyszer ment a zsivány a dombra
Hol kenyerét várni szokta . . .
Széjjel nézett és azután
Magát rajta — meggyilkolta! . .
És ezután pompás temetés lett
Sok holló és sas összesereglett . . .
Mit sem hagytak csak a csupa csontját
— Ezt később a juhászok elásták. —

— — —

És a hegyet hol a rabló
Annyiszor várta kenyerét
A népek és az agg rege
‚Kenyér várónak‘ nevezék. . .

És minden évben e napon
A néma csend éjjeken
Kincset csörgetve egy alak
A rabló lelke megjelen. . .

Kuthen.

TÁRHÁZ.

Nehány szó a jégkár elleni biztositásról.

I.

Égetőn süt a nap, mintha fel akarná gyújtani a földet; a virág lankadtan hajtja le fejét; összezsugorodik a vetés levele; a föld megrepedezik a nagy szomjuság miatt s nyilásaival esedezik egy kis eső, egy kis enyhitő harmat után. Egyszerre fekete fellegek nyargalnak elő, megdördül az ég s bőven zúdul alá a földet, növényt s gazdát felüditő eső. De kérdem, valljon azon fellegek, mellyek üditő esőt hullattak, nem szórhattak volna-e galambtojás nagyságu jegeket, mellyek földhöz verték volna a növényeket, s velök a gazda reményét? Imádkoztok az esőért, s midőn előjőnek a fellegek, rettegtek azoknak méhétől, s nem mertek tisztán örülni; ugyan miért nem veszitek meg a tiszta örömöt, a csalhatlan reményt nehány forinton?

Hazánkban általános mozgalom látszik, mozgalom a társadalmi, mozgalom a gyakorlati, mozgalom az irodalmi téren. Volt idő, midőn sokat küzdöttem a biztositás eszméje mellett, s küzdelmem díja a vihar által korán letört székesfehérvári első magyar kölcsönös életbiztositó intézet lőn; azóta hallgatott a sajtó, vagy csak néha szólalt fel ez ügy mellett egy két lelkes emberbarát, áthatva annak jótékonysága érzetétől. De most, mintha éreznék jelesbjeink a biztositás, különösen a magyar honi biztositás szükségességét, ujra sajtó tárgyává tették. Örömmel olvastam a „Pesti napló“ 1898-ik számában Fényes Eleknek lelkes felszólalását az életbiztositás ügyében; örömmel olvastam a „Magyar sajtó“ 137, 138-ik számaiban avatott tollból folyt értekezéseket a tűzkár elleni biztositásokról: s kimondom véleményemet e tárgyban, melly egy a Magyar sajtóéval, hogy t. i. a biztositások országosak legyenek, mert így olcsóbb biztositást lehet eszközölni, mert minden intézet boldogulása s virágzása tagjainak nagy számától függ.

Milly lényeges a köz jólétre s milly jótétemény a mezei gazdára nézve, ha vagyona egy részének, vagy egész évi jövedelmének jégverés általi elpusztitása esetében kártalanitásra számithat: felesleges fejtegetnünk: azért itt csak azt említjük meg, hogy ezen emberi erő által még csak nem is fékezhető pusztitó elem által okozott károk orvoslását az egyesületi téren, leghasznosabban pedig a kölcsönösség elvére alapitott biztositás utján eszközölhetni.

A jégkár ellen biztositó különféle egyletek jótékony működései, különösen a jégverés ellen kölcsönösen biztositó magyar egyesület előnyei megismerhetése s méltánylása tekintetéből szükséges ezen intézetek belszerkezetével kissé megismerkedni. Jégkárosodás ellen kétfélekép lehet biztositani: a) részvényes társulat és b) kölcsönösség által. Már elnevezésükből ki lehet magyarázni, mellyik jobb, mellyik czélszerűbb. Az első bizonyos számu részvényesekből alakúlt, kik csak saját nyereségüket tartva szem előtt, az elvállalt kötelezettségükért részvénytőkéjükkel állanak jót. De hogy kötelezettségüknek eleget tehessenek s nyereségosztalékuk is legyen, tetemes díjt kénytelenek a biztositani kivánókra kivetni. Részvényes társulatoknál nyereség a kitűzött czél; kölcsönös biztositó társulatnál pedig megelégesznek résztvevők azon eredménynyel, mellyet az évi bevétel nyújt; jelesül károsodottak közt felosztatik azon összeg, mellyet összes biztositók fizettek azon

XVII. SZÁZADI BÚTOROKKAL BERENDEZETT SZOBA PANNONHALMÁN.

XIII. századból származik, alapépítményeinek egy része azonban még Szt. István alkotása. Három hajója s a magasan fekvő szentély alatt alsó temploma van. Mai formáját, freskóit, oltárait a mult század hatvanas évciben nyerte, a mikor Kruesz Krizosztom főapát Storno Ferenczczel eredeti stílusa (átmeneti stílus) szerint restauráltatta.

Rendkívül szép és tartalmas a templom elrendezésében, festményeiben és felszerelésében rejlő szimbolika. Sajátságos hangulat tölti meg, a mely a közömbös idegent is áhítatba ringatja. Van benne valami, mit a modern nyelv történeti levegőnek mond. Az alsó templom köveit Szt. István korában vágták s illesztették együvé. Ha meg őszi napnyugvás idején a nyugati ég sárgapiros világossága tölti meg, mintha színes viziókkal íródnék tele a szürke kőfal, az oszlopos zugok rejtelmes homályában mintha a régi idők nagyjai járnának: az első nagy magyarok s az első magyar szentek . . .

A templom mellett levő gótikus keresztfolyosó (quadratura) szintén az Árpádok korából származik. Ablakfestményei persze már újabban, a folyosó restaurálásakor készültek. Remekmű a templomnak e folyosóra nyiló diszkapuja. Vörösmárvány lépcsőzet felett mindkét oldalról tíz-tíz karcsú márványoszlop tartja a diadalívszerű kapucsarnokot. Érdekes, hogy a márványban XVI. századbeli névkarczolások olvashatók.

Csinos kis alkotás a keresztfolyosóról nyiló Szt. István-kápolna is. Mai formájában tiszta román stílus szerint a mostani főapát épittette a magyar kereszténység és Pannonhalma 900 éves fennállásának emlékére. Érdekes látványosság azután a nagy ebédlő. Hatalmas méretei, érdekes freskói, különösen pedig művészi stucco diszítményei érdemelnek figyelmes megtekintést.

A monostornak a templom után a legnagyobb büszkesége a 150,000 kötetet tartalmazó könyvtár. Főcsarnoka az idegen látogatóra valóban nagy hatással is van. Százezer kötet könyv egyetlenegy teremben világszerte is ritkaság. A renaissance-stílű hatalmas főcsarnok világos derűje, márványcsillogása szinte templomi hangulatot ébreszt. A nehéz könyvtárszag alig érezhető, a hogy az egész házban sincs semmi nyoma annak a fülledtségnek, szagnak, mely egyebütt a jellemző s nem épen kellemes kolostori levegőt alkotja. Főpapi udvartartás nemes előkelősége egyesül itt a kolostori élet egyszerűségével és áhitatos csendjével. A kolostor környéke is ezt mutatja. Mindenfelé gondozott sétaútak, parkültetvények vannak, a várhegy keleti lejtőjén meg szép nagy angolkert van üvegházakkal, tekepályákkal, jégpályával. Csak épen tenniszpálya nincsen.

Az országos millenieumi emlék magában véve szép alkotás ugyan, de semmiképen sem illik a helyéhez. Messzebbről semmi hatást sem kelt. A freskói pedig alig tiz évi fennállás után is már romladoznak. Kirándulók ha nézik, főleg azon csodálkoznak, hogy olyan rengeteg pénzbe kerülhetett, és akkordot énekelnek a kupolájába, mivel erősen és nagyon sokáig hangzik. Legtöbbjét azért mégis csak megfogja a magyar nemzet ihlete is, s erre bizony felsóhajt a magyar lélek s a mint már a vár templomában is meg kellett tennie, imádkozik a magyarok Istenéhez *a második ezerévért.*

Havadi Barnabás.

SOLITUDO.

— Strófák egy magányos ember könyvéből. —

1.

Megállok az élet-uton tünődve:
— Száll az idő . . . szép tavaszom tünőbe'.
Hull a virág . . . perzselve jő már nyaram,
S az életem olyan árva, társtalan.

Pedig az volt mindig szívem szép álma:
Hogy egy édes hű kis párra találna.
. . . Búsan sejtem, olyan szép ez az álom:
Valóságban meg sem lehet találnom.

2.

Nem is élet ez, a hogy most én élek:
— Egyre tűrök, egyre várok, remélek.
Pedig minden van most bennem, úgy érzem,
Csak türelem, csak várás, csak remény nem.

Szomjas ez ajk, és tikkadtak e karok.
Csókolni ah, és ölelni akarok,
És szeretni híven, forrón, szenny nekül,
Egy drága nőt, ki enyim csak egyedül.

Olcsó gyönyört énnekem is kinálnak
Ide-oda könnyen hajló virágok,
Szomjam is elcsitítná vad mámor-ár . . .
De ez az én bohó szivem másra vár!

Valakire, ki lelkem megértené,
Csüggedt szárnyát emelné az ég felé!
Kibékitne mosolygva a világgal,
Rögös utam teleszórná virággal . . .

Ki szeliden letörölné a sarat,
Mely az élet ingoványin rám tapad.
Megbocsátná, ha mit eddig vétettem,
A ki tudna imádkozni érettem.

A kihez a szenny árnyéka se fért még,
Ki maga a liliomos fehérség.
Ki maga — oh, méltó nevét hol lelem? —
Az egyetlen, tiszta, örök Szerelem . . .

Erre várok, ezért tűrök, remélek,
— Míg a fojtott vágyak tűzén elégek.
Sírversem lesz: — megölte egy szerelem,
Kit nem ismert életében sohasem . . .

Lampérth Géza.

HAJNAL.

A harcznak vége . . Legyőzött királyként
Szökik az éj, üres szemmel, vakon.
Mögötte csörtet üldöző sereg
S meg-megvillannak a lángfegyverek
Hajszolva szárnyas lábakon.

És most, kétségbeesten, hogy feltartsa
Egy perczre még a lángokat:
Bár lassan már kicsordul szive vére,
— Az üldözők elé, az ég ivére,
Fénylő aranypénzt szórogat . . .

Balla Ignácz.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Vacsora után Fruzina mama mindjárt lefeküdt, bocsánatot kérvén, hogy holnap mozgalmas nap vár rá, a tyúkokkal fekszik le, hogy a kakasokkal kelhessen, a két úr ellenben sokáig beszélgetett a borocska mellett, országos és megyei közügyekről, a hogy ez már szokás magyar anyától született emberek közt, szidták a németet és a zsidót, majd kifogyván a themákból, az örök forráshoz, a kártyához nyúltak, néhány parthie piquetre vállalkozván. Palojtay kimelegedvén a somlyaitól (Tóth Mihály termése, — dicsérte a gazda), ingújjra vetkőzve csinálta a hatvanasokat és kilenczveneseket, már szinte az éjfélhez járt közel az idő, mikor valami kopogtatásféle hallatszott az ablakon.

A gazda megrángatta a falon levő zsineget, mely a szomszéd szobában alvó inasának szólt, állitólag a lábára volt kötve a zsineg másik vége, mert az inas, Mucskó Berti, szintén nagyot hallott, túl lévén ő is a nyolczvanon. Nagy lassan előkullogott, ásitozva.

— No, mi a szó? — kérdé nem minden boszúság nélkül.

— Nézd csak apuska, — mondá a gazda a kártyáit igazgatva, — valaki az ablakon kopogtat már harmadízben és nem lehet meglátni, mert jégvirágos az üvegtábla, kinyitni pedig nem akarom, mert ki vagyok melegedve.

— Hát én nézzem meg, ugy-e? Mert én nem vagyok kimelegedve, ugy-e?

— Bizonyára te is ki vagy melegedve, apuska, de te nem kártyázol, ráérsz felöltözködni s kimenni, hogy tájékozást szerezhess, ki az és mit akar?

Az inas kiczammogott kedvetlenűl, dörmögve s elmúlt vagy negyedóra, míg visszatért.

— Ki volt? Mit akar? Csak nem vendég?

— Egy zsidó fiatalember.

— Micsoda? — ugrott fel Palojtay dühösen. — Hol az a korbács? Hát korcsma az én házam? Hát ki vagyok én, hogy éjnek évadján rám merjen kopogtatni? Ejnye, mordizom adta, ez már több az egynél. Hol van? Ereszd le rá a kutyákat a lánczról.

— Itt van az előszobában.

— Beeresztetted? Én hozzám? Most, éjjel? Hát meg vagy te veszve, apuska? Hát nem tudod te, hogy én antiszemita vagyok? Korbácsold ki azonnal, te vén szamár.

— Már azt pedig nem teszem, — felelte Mucskó nagy flegmával.

— Mit? Nem teszed, — s villámok jelentek meg a szemeiben, — a mit én parancsolok . . .

37. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, SZEPTEMBER 15.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónikás*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

PANNONHALMA.

Pannonhalma a magyarországi benczésrendnek már Szt. István óta főhelye, hol a rend főapátja, jelenleg Fehér Ipoly v. b. t. tanácsos székel, s a hol a szerzet tanárképző-intézete van. A 900 éves ősi monostor hegyen fekvő várszerű hatalmas épület, a mely érdekes fekvésével, tornyával, melynek aranyos kupolája a ráeső napfényben szinte vakitóan csillog, már messziről megfogja az utas ember figyelmét.

A várhegy a Bakony hegyvidékének egyik legészakibb nyúlványa; tövéhez már a Kis Magyar-Alföld feketeföldű rónasága simul. Északnak, Keletnek fordulva ezt a messzeterjedő rónát, délnek a Bakony kék hegylánczolatát látni. A közeli környezet hullámzó dombvidék, a melyen közbe-közbe egy-egy elragadóan kies völgykatlan húzódik meg. A hegynek voltaképen három egymáshoz közeleső csúcsa van. A vár az északin épült, míg a középsőn az országos millenniumi emlék, a délin pedig kisebb templom áll. A várat köröskörül bástya keríti, melyet a déli oldalon Vajdahunyadra emlékeztető kisebb tornyok diszítenek. Az épület maga a kapu mellett három emeletnyi, legnagyobb részében azonban két emelet magasságában épült. Az Árpádok korában királyi várpalotát is foglalt magában, melyben a királyi udvar gyakrabban meg is szállott. Szent László például országgyűlésre is odahívta a nemzet nagyjait, Könyves Kálmán királyunk meg ott fogadta Bouillon Godofrédot.

Ebből a régi Árpádkorból persze már csak kevés van meg. A századok folyamán nagyon sok átépítés, bővítgetés volt szükséges. Az épület külsején nem is kereshetünk hát egységes stílust. A XIX. század elején ugyan tervbe vették az egész épületcsoportnak egységes újjáépítését, a munkálat azonban csakhamar félbemaradt. Csak a torony és a könyvtárépület készülhetett el.

A vár középpontja és legérdekesebb része a templom, a mely kétségtelenül Magyarország egyik legszebb temploma. Lényegét tekintve, a

PANNONHALMA. — Balogh Rudolf fölvétele.

A KÖNYVTÁR.

A SZÁZÉVES GŐZHAJÓ.

Szeptember elején útnak indult Anglia partjairól a világ legnagyobb hajója, a *Luisitania*. Hatalmas teste, mely királyi büszkeséggel szeli az ijedten hátráló hullámokat, lassan, ünnepélyesen távolodik a kikötőből, hogy egyre növekvő sebességgel neki vágjon új hazájának, az oczeánnak.

Első utján Amerikába igyekszik. A czélja New-York kikötője, a honnan száz esztendővel ezelőtt a geniális feltaláló újjongó reményei és a csudájára gyülekező nézők gúnykaczaja kisérték első útjára — az első gőzhajót.

Nem tudjuk, véletlen-e, hogy az angolok épen most küldik legujabb, legnagyobb hajójukat Amerika partjai felé, a mikor a hálás amerikai utódok megünnepelni készülnek *Fulton Róbertnek*, az első gőzhajó szerkesztőjének emlékét, de kétségtelen, hogy Anglia sem szebben, sem méltóbban, de büszkébben sem kérhetne részt a világnak ezen a kulturünnepén, mint e meseszerű hajóóriás megjelenésével. Ha a *Luisitania* meghajtja lobogóját *Fulton* ünnepén: a százesztendős hajóépítés legkiválóbb alkotása dicséri és tiszteli a mester emlékét. És Albion népe büszkeséggel vallhatja magának e hajót, a mely ezernyi ember eszének és kezének a munkája a mely ijesztő méreteivel, erejével és testének gyönyörű vonalaival a világ legelső gőzhajója — ma, minthogy száz évvel ezelőtt a legelső hajó volt a Fulton Róbert *Clermontja*.

Száz esztendő! Alig több egy emberéletnél, a melyben egy kis boldogságon, keserüségen és csalódáson kívül, egyéb nem igen talál helyet. És ugyanez a száz esztendő elégséges arra, hogy ugyancsak halandó emberek lángeszével és szorgos munkájával megalkossa a Clermontból — a Luisitaniát. Mintha egy kis megnyugvást, egy kis vigasztalást nyujtana ez az összehasonlítás, a mely az emberi élet temérdek hiábavalóságából elvitázhatatlan, igazi eredményeket válogat ki és reményt nyujt arra, hogy az emberiség jövője mégis csak egyéb örökösen vissza-visszatérő körfutásnál.

1807 aug. 17-én, mások szerint szept. 27-én nagy embertömeg állott New-York kikötőjében Fulton hajója előtt és hitetlen Tamásként nézte, mikén készülődik első utjára ez a furcsa alkotású, füst és tüzokádó süveggel ékeskedő vízi jármü. Jóslatokban, gúnyolódó kiáltásokban nem volt hiány, mindenkinek akadt valami szellemes megjegyzése és mindegyik bölcs mondásnak a «Fulton hóbortja» — így nevezték el a gőzhajót — volt a czéltáblája. A hajó fedélzetén azonban keveset törődtek a tömeg gúnyolódó jó kedvével, mert a feltalálók életútja a mult században se vezetett rózsás ösvényeken és Fultonnak már eladdig is bőségesen kijutott a tövisekből.

Eredetileg festőnek készült és ifjú korában szép sikereket aratott szükebb hazájában, Pennsylvaniában. Ambiczióját és kalandos vágyai azonban már 21 éves korában Londonba szólitották, a hová tanulmányainak folytatására 1788-ban meg is érkezett.

A festésnek azonban csakhamar vége szakadt. Angliában ép akkor hajnalodott a gépek korának és a technikai forrongás magával ragadta Fultont is. *Watt* gőzgépének csodás eredményei nem hagyták nyugodni az ifjú amerikai fantáziáját és a mióta meglátta, hogyan forog nyugodtan, egyenletesen a hatalmas gőzgép tengelye, azóta egyre azon töprengett, vajjon miként hajthatná evezőnél, vitorlánál sebesebben a tengerjáró hajót.

Tudott róla, hogy voltak elődjei, a kik évtizedes munkát áldoztak ennek az eszmének és keserves csalódásnál egyebet nem arattak. De ő azért mégis munkához látott és nem csüggedt akkor sem, mikor — már-már a siker küszöbén — a háborus idők elvonták Európa figyelmét kisérleteitől és ő támogatás nélkül, szegényen, elhagyottan, kénytelen volt visszatérni hazájába. Amerikában sem nézte azonban ölbe tett kézzel, hogy az akadályok miként tornyosulnak merész vállalkozása elé, hanem a feltaláló fanatikus hitével és a lángész törhetetlen erejével közelebb nyomult, egyre közelebb jutott czéljához, míg végre — ott horgonyozott gőzöse a new-yorki kikötőben.

A tartó köteleket eloldották és a gőzgép lassú zakatolással megforgatta az oldalt kinyúló két lapátkereket. A hajó megmozdult és engedve a kormány nyomásának, karcsú ívben távolodott el a parttól, hogy aztán merészet kanyarodva szembe kerüljön a folyó árjával és megküzdve a víz sodrával, eltünjön az ámuló nézők szeme elől.

Száz esztendővel ezelőtt így indult első utjára a *Clermont* és eljutott egészen *Albanyig*-240 kilométernyire New-Yorktól. Ezt a távolságot 32 óra alatt futotta be és a hányszor csak útközben kikötött, a gúnyolódó tömeg helyett ujjongó nép fogadta a merész hajóst. Valóságos

A REFEKTÓRIUM.

PANNONHALMI KÉPEK. – Balogh Rudólf fölvételei

— Az Iczik zsidóné fia, azé a szegény özvegyasszonyé, a ki a templom mellett lakik, a rozzant házikóban.

— Mit bánom, akárkié. Hogy mer idejönni? Ilyenkor? Hozzám?

— Hát úgy mer, hogy az anyja hirtelen nagyon megbetegedett, talán a halálán van, s borostyán-csöppeket jött kérni a tekintetes úrhoz.

— Hm, — szólt Palojtay megjuhászodva, — az a beteges, sovány asszony az ugy-e, a ki némi fűszerrel s nyáron gyümölcscsel kereskedik?

— S úgy tartja fenn az apró gyermekeit.

— No hát adunk neki borostyán-csöppeket. Küldd be azt a süldő zebedeust.

Egy tizenhat-tizenhét éves kamaszt tuszkolt be kis vártatva az apuska, a ki vagy a hidegtől, vagy a félelemtől reszketve állt meg az ajtónál, összehúzva mellén a kopott zöld női wiklert, melybe be volt burkolva.

— Mi baja az anyádnak? — kérdé Palojtay.

— Görcsei vannak, — szólt siránkozó hangon, — már napok óta igen gyenge.

— Ki mondta, hogy borostyán-csöppeket vegyen?

— Ezek szokták fájdalmát enyhíteni, de nekünk nincs, elfogytak.

Palojtay könyvtárszekrényében tartogatta kézi patikáját, onnan vett ki egy kis üveget, a melyből átöntött valami keveset egy üres üvegbe.

— Eredj, siess velök, aztán jó volna, ha egy kis bort itatnál az anyátokkal; van borotok?

— Van otthon. Árulunk azt is.

— Azt igya meg a béka, meg a kutya, a mit ti árúltok. Hanem egy kis erős tokaji bor kellene a betegnek. No, megállj csak. Mit is csináljunk csak? (Az öreg úr a fejét kezdte vakarni.) Hogy az ördög vigye el az anyádat, még utoljára is nekem kell lemennem a pinczébe. Nagy hideg van odakünn, apuska, mi?

— Borzasztó hideg van, — felelte Mucskó.

— Azért mondod, imposztor, hogy te szeretnél lemenni a pinczébe. Nem találtam el, mi? Nix, nix, fráter. Neked már ártanak az ilyen expedicziók, öreg vagy s ha teleszopod magadat, két napig alszol utána, nem lehet hasznodat venni, majd csak magam botorkálok le. Add rám a bekecsemet és keresd elő a kulcsokat, hadd hozzak annak a szegény beteg asszonynak egy pár kortyot. Így, most jól van. Eredj előre, világíts a gyertyával! Te pedig vigyázz, öcsém (ez a szolgabirónak szólt), hogy ez a ficzkó valamit addig el ne lopjon. Te pedig Slajmi (ez a zsidófiúnak szólt) eredj közelebb a kályhához és melegedj meg.

Az öreg úr csakugyan nem restelt a térdig érő hóban végigmenni az udvaron, a melléképület mögött a sziklába vájt pinczébe s felhozni egy kis itczés üveg tokaji eszencziát.

— De nehogy megkóstold útközben, te gazember, — figyelmezteté a suhanczot, átadva neki az aranyszinű folyadékot, — és nehogy egyszerre találd az anyáddal megitatni, mert menten tánczra kerekedik és férjhez megy.

Ha már egyszer lent járt, bizony egy kis altatót a maguk számára is hozott, megtöltött két kis poharat s koczczintott a vendégével.

— Mi értünk is meghalt a Jézus Krisztus, — jegyzé meg kedélyesen, némi felköszöntés gyanánt, — azaz hogy megfeszitették a zsidók.

— Úgy ám, de urambátyámnak ez nem mindég jut eszébe, mert úgy látom, nem olyan nagy antiszemita, mint a milyennek tartják.

— Mit beszélsz? — csodálkozott az öreg. — Hogy én nem vagyok antiszemita? Hát hogyne volnék én antiszemita? Mindig ellenök beszélek a megyegyűléseken. Hiszen majd meg fogod te azt hallani.

— Mi a fityfenét ér, ha aztán olyanokat tesz, mint a minek az imént tanuja voltam?

Palojtay furfangosan mosolygott.

— Nem érted te a csiziót, öcsém. Mert látod, úgy van az, hogy én alapjában borzasztó antiszemita vagyok, de csak azokra a zsidókra haragszom, a kikre én szorulok rá: azokra, a kik én rám szorulnak, nem haragszom.

S hogy im így kivágta magát, erre a dicsőségre még egy-egy kupicza tokajit kellett felhajtani Szent János áldásának. Még mikor lefeküdt és a gyertyáját eloltotta is egy szép, czirádás ezüst koppantóval, sokáig hánykolódott, elmélkedvén párnái közt, hogy milyen bolond ember ez az új szolgabiró, a ki még őt se tartja igazi antiszemitának. Hát érdemes a közügyekben fáradozni?

Reggelre nagy nyüzsgés-mozgásra ébredt Noszty Feri. Talpon volt az egész ház. Mozsárdöngetés, habverés zaja, malaczvisítás, baromficsipogás hallatszott a konyhai helyiségek tájáról. Az udvaron cselédek lótottak-futottak, mindenféle nyelveken kiabálva, mintha a Babilontornyát építenék, s valamennyi fölött, mint valami tábornoki parancsszó, uralgott a Fruzina mama hangja; sertést forráztak, távolabb a kamra előtt őzet s nyulakat nyúztak az ambituson. Azután a vendégek kezdtek érkezni a megye távolabbi részéből, csörgő-bongó szánokon, nehézkesen gördülő nagy batárokban. A bemutatkozásoknak nem volt se hoszsza, se vége. Az urak kártya-parthiekká alakultak át, az asszonyok pletykázó kompániákká. Odakünn az istállók előtt máglyatüzet gyujtottak meg, hogy a vendég cselédek melegedjenek körülötte. Ebéd után a közeli falvakból is ömlöttek a vendégek, úgy hogy hova-tovább szükebb lett a lakosztály, mivelhogy télen csak az innenső részét lehetett a szobáknak használni. A kuriát a híres utazó Palojtay, István úr öregapja építtette, nagy fantaszta volt s talán Persiában is járt, a hol a sah palotájáról vette a burleszk ötletet, de akárhogy volt is, akármiért tette, elég az, hogy a «Paszománt» nevű patakot, mely átszeli a kertet, keresztül vezette a fundamentum-falba illesztett rostozaton át a szobák egy részén, úgy hogy keresztül folyik rajtok és hűsen tartja őket; nyáron például úri élvezet a patak csörgése mellett szundikálni a divánon, vagy csibukozni (valljuk meg, nem utolsó dolog), azonfelül pisztrángtenyésztést is próbált ott a leleményes ős, hanem bezzeg télen nyirkosak és mohtól zöldek, fölfelé pedig penészesek lévén a falak, nemcsak kifűthetetlenek a szobák, de nem is használhatók. A halála lenne a falak dögleletes kipárolgásától, a ki most ott töltene egy napot vagy éjszakát. Bizvást eltörülhetné a király a halálos büntetést, ha ilyen börtönei volnának.

Ily viszonyok mellett csak nehány szoba jutott a vendégeknek, s a mint egyre gyültek, mindig több-több butort kellett kivinni. Ágyak, almáriumok apránkint kikerültek az udvarra, a hóra. Ilyenkor csak a székeknek van becsületük. S egyetlen professzor lenne most, a kire Palojtay bácsi nem mondana élczet, még a főherczeg ő fensége kedvéért sem, t. i. Hatvani professzor uram, a ki ismerte azt a bűvös fortélyt, hogyan kell a kicsiny szobákat tetszés szerint egy pillanat alatt megtágítani öblös palota-termekké.

Torzonborz bácsik, öreg matrónák, szép fiatal leányok, délczeg fiatal úrfiak fejtőztek ki rendre a különféle bundákból és prémes csurapékból, melyeket halomra hánytak az első szobában. A mennyi csókot és kézcsókot ezektől kapott ma Fruzina mama, jó hogy át nem lyukadt az arcza vagy a keze. Hát még a sok jókivánat!

Rangra ugyan nem volt egyforma a társaság, némelyik négy ficzánkoló lovon jött, másik két rosz gebén, volt itt nagy úr, de falusi jegyző is, tanítók leányzói és baronesszek (Mezernyéről a báró Krackner kisasszonyai), de szinre nézve egyformák voltak az érkezők: vörösek és fehérek, — vagyis vörösre mart a csipős hideg minden orrt és minden arczot, s fehérre meszelt minden bajuszt, hajat és szakállt a zuzmara. Csakhogy mikor aztán Fruzina mama nyájas szólamára: «tessék, tessék beljebb kerülni, édes lelkem», beléptek a bundaszobából a nagy zöld szobába, melyet két vaskos kályha fűtött kívülről, némely haj kiengedett, megfeketedett, némely arcz kifehéredett, vagy rózsaszint váltott, másik a sárga szint vette fel, míg ellenben maradtak hajak és szakállak, melyek megtartották a fehér szineiket azon túl is.

Úgyszólván egymás hátán tolongtak a vendégek este felé, de azért igen jól érezték magukat, kivált a fiatalok; egy almát nem lehetett volna elhajítani, a hogy szokás mondani, de egy gyújtó tekintetet most sokkal észrevétlenebbül lehetett kicserélni. Végre is ki tehet arról, hogy Fruzina néni télen született, épen abban a hónapban, melyben legkevesebbet beszélnek az asszonyok? A szükség nagy tanítómester s a «sok jó ember elfér együtt», olyanforma pótigazság, mint a hiányos emberi tagok eltüntetésére vagy kidomborítására kitalált vatta és egyéb mesterséges töltelékek. Egy darabig elhiteti, hogy ez mind idem, — de alapjában mégis csak vatta. A szobákban beállott szorongás rendesen minden évben megszüli azt az indítványt, ha fagy van odakünn, hogy: «ki a szabadba!». A vendégek már tudják és magukkal hozzák a fiatalok a korcsolyáikat. A kert alatt a befagyott Mamutszem (így hivják a tavat), óriás ezüst karika, melyen csodás élvezet siklani, odaállítják a partra a czigányt, s a zene hangjainál foly a mulatság, míg csak be nem sötétedik és megjelenik a hírnök, hogy: «tessék vacsorálni jönni.»

Most is úgy volt. A fiatalokat kikergették az öregek. Még a kártya-szoba (pedig az immunis hely) sem védte meg Noszty Ferit.

— Eredj ki öcsém. Jégre magyar! — dirigálta Palojtay. — A mi kártya-asztal elfér, adjuk át whistező öreg hölgyeknek és uraknak. A ferbli majd csak a vacsora után jön. Addig te még menyasszonyt is találhatsz magadnak!

Hát el is ment az új szolgabiró s meglepte, elkápráztatta a tündéri kép, mely a Mamutszemen elébe tárult a keresztül-kasul sikamló fiatalság, a strucztollas és virágos női kalapok szinpompája, a sehol véget nem érő fehérségben, mint egy illanó, összefolyó és szétszakadozó virágerdő.

Megállt a jégtábla szélén s még az összképben gyönyörködött, midőn látja, hogy egy mellette elrohanó hölgy elesett a felkarczolt, szinte porzó tükör-lapon.

Odasietett és kezét nyujtotta, hogy fölemelje. «Köszönöm» — mondá a leány gépiesen s csak akkor nézett lovagjára, mikor már fölkelt. Összerezzent s egyszerre kék lett az arcza. Miden vér elszállt abból, csak a fagy ereje maradt rajta, az pedig kék szint ad a vér nélkül.

Feri is csak most ismerte fel, Tóth Mari volt.

— Nem ütötte meg magát? — kérdé.

— Oh nem, — rebegte és reszketett. — Egy kicsit meglazult a korcsolya-szijj, azért estem el.

— Megengedi, hogy megigazítsam. Noszty Ferencz vagyok, az új szolgabiró — mutatta be magát mosolyogva, — a kit most sokan szidnak.

(Folytatása következik.)

diadalmenet volt a gőzhajónak ez az első útja, a mely végre meghozta Fultonnak a rég áhított, jól kiérdemelt teljes sikert.

A *Clermont*, 40½ méter hosszúság mellett, 5½ méter szélességű, a gőzgép hengerének hoszsza 1220 miliméter, átmérője pedig ennek épen a fele. Ez a gőzgép néhány lóerőnél alig fejtett ki többet, de az egész szerkezet a maga jól megalkotott egyszerüségében megadta az impulzust a további feljődésre és gyors egymásutánban a gőzhajók egész sorát állitotta az amerikai folyókon utazó közönség szolgálatába. Európában 1812-ben egy skót ezermester, Henry Bell, bocsátotta utjára a gőzhajót, az első oczeánjáró gőzös pedig 1819-ben hagyta el Amerika partjait és 25 napi tengeri úttal érte el Liverpool kikötőjét.

Azóta bámulatos gyorsasággal haladt a gőzhajó fejlesztése és ma a *Luisitania* utasai a 237 méter hosszú, majd 28 méter széles hajótest kényelmes szalonjaiban vígan szórakoznak, míg a 68 ezer lóerős gőzturbinák szakadatlan forgással hajtják a 38 ezer tonnás koloszsust, a mely a szárazföldhöz hasonló biztonságot nyujt az utasoknak.

És a hatalmas *Luisitania* mélységes tisztelettel hajtja meg lobogóját a kicsiny, igénytelen *Clermont* emléke előtt, mert *Fulton* genieje nélkül ki tudja mikor jártunk volna szédületes sebességgel és megnyugtató biztonsággal a bizonytalan vizeken. *Péter Jenő.*

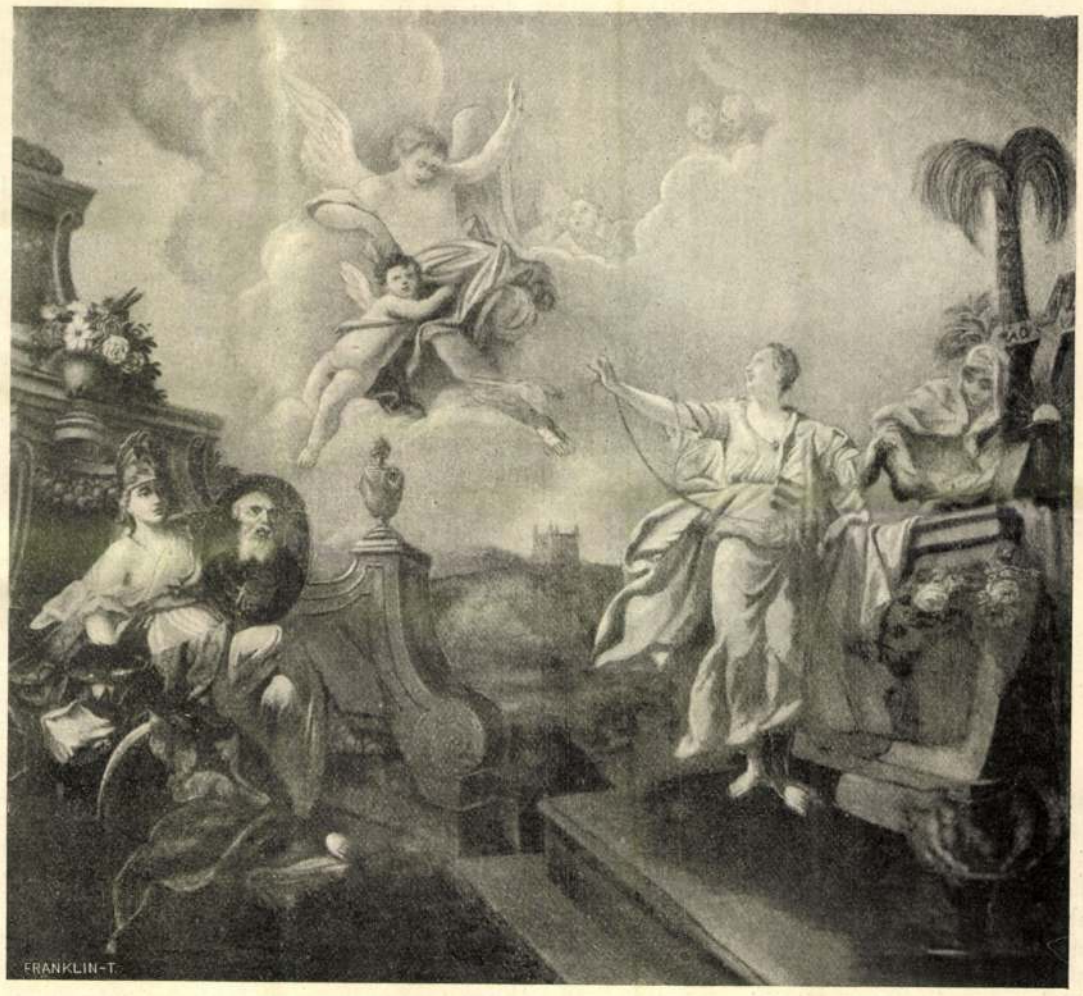

MARTINUZZI APOTHEOZISA.

JAPÁN SZIVÉBEN.

— Jamato. —

Irta gróf **Vay Péter.**

A nap keltével indultunk. Joshino, a legközelebbi czélpont még hosszú két napi járóföld. Nincsen időnk vesztegelni. A kago útra kész. A törékeny bambusznád-alkotmány fel van szerelve elemózsiával, takarókkal és ernyőkkel. De mind e szükséglet nagyon kis teret foglal, — és a minimumra szorítkozik. Az étel egy-egy kis kosár főtt rizs. A takarók megannyi olajos papirlap. Azonkívül egy-egy szalma-bocskor, hogy ha útközben egyik-másik elkopik, legyen mindjárt kéznél váltani. Mindössze ennyire terjed az egész szükséglet. De hiszen az orientális népek egyik nagy kiváltsága, hogy a feleslegeset soha se kivánták. És igy gondolkoztak a japánok is. Ilyen alapra van épitve egész életrendszerök. Ezt tanitotta philosophiájuk. Minek az, mire szükségünk nincsen? Minek a felesleges? Ez a tétel volt jelszava úgy e nép életbölcsészetének, mint egész művelődésének is, hogy egyszerű, de kényelmes lét, a szerény — de a legapróbb részletekig gondozott hajlék. — Az itt-ott kifejezésre jutott műérzék, mely inkább suggestiv gondolatokat igyekszik kelteni alkotásaival, mint materiális műkincseket gyártani. És ilyen módon vált lehetővé, hogy nem csak a gazdag, de a szegény is részesülhetett kényelemben, műélvezetben. E felfogás tette lehetővé, hogy Nippon kulturája behatoljon a társadalom legalsóbb osztályaiba.

A *kago* kétségkívül a lehető legprimitivebb jármü. Egy hosszú bambuszrud, erről kosár, jobban mondva kosárfenék függ alá, mely

MISERICORDIA ÉS VERITAS. — Battoni festménye.

JUSTITIA ÉS PAX. — Battoni festménye.

PANNONHALMI KÉPEK. — Balogh Rudolf fölvételei.

TEHERHORDÓ.

szintén bambusznádból van fonva. Ennyi az egész — több ugy se szükséges. A kényelmet pár vánkos szolgáltatja.

Embereim könnyen vállokra kapják s elindulunk. Neki a vadonnak. — Se út, se ösvény, — mindössze egy mesgye kigyózik a páfrányok között a hegy oldalán. Őserdő, a merre tekintek, százados kámforfák, örökzöld chryptomeriák, terebélyes magnoliák emelkednek. — A hatalmas törzsek körül pedig illatos azalea, rózsaszin rododendron és százféle cserje nőtt áthatatlan sürüséggé.

A növényzet kivételes gazdagsága, buja növése e kis szigetország fővarázsa.

Japán szivében, Jamato őserdeiben szándékszom pár hetet tölteni. Czélom kettős: már régen óhajtottam a japán nemzet klasszikus földjét felkeresni s ez időszerinti műtörténeti kutatásaimat e tájékon igyekezem folytatni.

Jamató-ban terült el az ősi japán királyság. E földön telepedtek le az első honfoglalók. Úgy viszhangzik e kifejezés: *Jamato*, minden igaz japán szivében, olyan emléket ébreszt és olyan eszményeket kelt, mint nálunk e szó: *Pannonia*.

Szép föld ez nagyon és sajátságos. Eredeti és egyedüli a maga nemében. Hegyes-völgyes, csupa sziklaorom és örvény. Aztán minden átmenet nélkül következik a hegyre a völgy — hogy a lapályból csak annál meredekebben emelkedjék egy másik hegy csúcsa a magasba. Vulkanikus kitörések soha fantasztikusabb formákat nem öltöttek. Egy-egy vízválasztóról alá tekintve, olyan a vidék, mint egy hullámzó, kitörő láva-tenger.

Az idő gyorsan múlik a rengetegben. És a csendes magány közepett gondolataim zavartalanúl szövődnek. Minden legkisebb tárgy egy-egy új eszmét ébreszt, a legcsekélyebb esemény új fogalmakat kelt. Órám régen felmondá a szolgálatot, embereim pedig nem rendelkeznek ilyen felesleges lommal. Zsebök sincs, a hová tehetnék, a ruházat nagyon lenge és egyedüli birtokuk: a kis rézpipa és dohányzacskó az övről függ alá.

Dél lehetett, mikorára a vízválasztókat érjük, vagy talán később is lehet, — mellékes. A nap teljes erejével löveli függőleges sugarait. Az erdő és a természet déli álmát aluszsza. Az a bizonyos rejtelmes déli csend nehezedik hegyre és völgyre, mely még teljesebb, még némább, mint az éjszakai. Körültünk minden pihen és úgy rémlik, mintha a világ életlüktetése megszünt volna egy időre.

Jamato ott terül el lábaim alatt, sajátságos alakulású hegylánczai, szük völgyei, pántlikázó folyói, viz alatt álló rizstáblái mind olyanok innét a magasból nézve, mint egy óriási topográfiai térkép. De legszebb a kilátás dél felé. Hegyláncz hegyláncz fölé tornyosulva vetődnek a világos, ezüstfelhős égboltra. És ezüstös párák fátyolozzák szakgatottan a völgyeket. Fellegek csipkésen, foszlányosan kavarognak, kergetik egymást alattunk is és felettünk.

Vándorutunk főeseménye a délelőtt folyamán egy emberi lak felfedezése. A szalmafedeles, széllel bélelt épület ottan emelkedik a hegy nyergén. Útszéli vendéglőnek látszik. Megpillantása újult erőre serkenti vitéz táltosaimat. Nem csekélyebb a csárda népének öröme sem, vendégeket látva közeledni erre, — «a merre még a madár se jár.» És kész a lakoma, egy tál főtt rizs és pár csésze tea. De ha rövid az étlap, annál hosszabbra nyúlik a siesta. És még tovább tartanak a bucsúzás mondókái. Soha szertartásosabb népet a japánnál. A spanyol udvar etiquette-szabályai egyszerű csiszolatlanság számba mennek azokhoz az aprólékos szólásformákhoz, bókokhoz, meghajlásokhoz hasonlítva, melyek itten az utolsó kulira nézve kötelezők; kivált a hegység között, elszigetelve a külvilágtól, távol a modern befolyásoktól, a nép híven őrizte meg a mai napig hajdani szokásait, hagyományait.

Embereim és a háziak valami tizedszer hajtják meg magukat. A bucsúzásnak se vége, se hoszsza. Így kivánja azt meg a hagyomány. És e hosszadalmas, kölcsönös bókolás közben valamennyi mosolyog. A mosoly egy másik társadalmi szabály. Ha két halandó találkozik az úton, első kötelessége mosolyogni. Mondjon bármi közönyös dolgot, vagy tudasson bármennyire szomorú hírt, ábrázatának nem szabad semmi érzelmet, semmi belső felindulást kifejezni. Az arcz változatlanúl derült marad egy lakodalmas menet vagy temetés alkalmával. E nép illemtana azt parancsolja: ha barátod szomorú és szenved, ne tedd még levertebbé siránkozásoddal. Első kötelességed nem fokozni, de enyhíteni fájdalmát. Így mosolyog kicsi és nagy, a bölcsőtől a sírig, mígnem a mosoly odafagy valamennyinek ábrázatára.

«Bekei!» «Josso!» mondja szakadatlanúl a két első, mire változatlanúl feleli a két hátulsó székhordó: «Jantako!» «Jasso!» És ez így megy óráról órára, reggeltől estig — *Bekei Josso — Jantako Jasso*. Mit jelentenek e felkiáltások tulajdonképen, sohase tudtam meg. Értelmét meghatározni annál nehezebb lett volna, mert a betűk és hangok folyton változtak. Megannyi ritmikus exclamatio, hogy annál könnyebben lépést tarthassanak. Mentől meredekebb lett az út, vagy mentől szédítőbb az ösvény, annál hangosabban ismétlődött a «Bekei!» «Josso!» és «Jantako!» «Jasso!»

És a mint megvannak a kis mondókák, megvan számtalan más apró sajátság is őrizve abból az időből, mikor se vasút, se kocsi nem járt az egész ország területén — és a saját, vagy más lábán járt kivétel nélkül mindenki. A székhordozók száma ezrekre ment, és szövetkezetük hatalmas intézménynyé vált. Szerepök így sokszor túlhatolt az egyszerű teherhordáson. Napokig, sőt hetekig egy-egy hatalmas vezért vive vállaikon, a közvetlen szomszédságot és folytonos érintkezést nem egyszer használhatták fel a régi időben saját előnyeikre. És még ma is szokásaik, modoruk sokat megőrzött azokból a napokból, mikor ők voltak a közlekedés egyedüli közvetítői. Erejök a régi — és kitartásuk se csökkent. — Olyan bátran lépnek és olyan parancsszóra váltják a rudat egyik vállukról a másikra, mint mikor a Shogunokat és Mikadókat vitték Tokióba, vagy Kyoto felé.

A hegy nyergéről egyenesen az alant tátongó völgybe ereszkedünk alá. Utunk új és új meglepetéseket tár elénk. A növényzet talán még dúsabb és változatosabb. A füvek és páfrányok ezer ismeretlen válfaját tanúlmányozhatjuk. Sok helyen a pántlikafű és aranypáfrány szálairól fehér papirzászlót lenget a szél. Egy-egy óhaj, vagy fohász áll rajtok, melyet ájtatos zarándokok illesztettek oda: a szellőre bizva, vigye fel az égbe imájukat.

A mint leérünk a patak mentére, egy irgalmatlanúl hosszú kigyó kerül az első két kuli talpai alá, szájában félig lenyelt préda. És fejét magasan fenhordva kacskaringózik, csaknem lábaik köré tekerődzve. Oda se néznek, és annak az ösztönszerű borzalomnak vagy undornak, melyet e csúszó-mászó reptilia nálunk okoz, ez embereknél nyoma sincs. Buddha követői egyforma babonás tisztelettel viseltetnek minden állat iránt.

Öreg lett a délután, a nap már hanyatlóban van, de falut még mindig nem találtunk. Előttünk a völgy torkolatánál mindössze pár tanyát látok. De bizony nem nagyon hivogatnak éjjeli szállásra. Van egy korcsma is. Embereim mindenáron ott akarnak maradni. Értem, ha fáradtak, közel 12 órája vagyunk úton. De egy kis dohány, pár csésze saké és sok jó szó ráveszi őket, hogy induljunk és folytassuk utunkat Dorokaváig. A mesgye lejtőn le vezet, így hát gyalogolhatok én is. A tájék változatos, hol sziklafal áll előttünk, hol kis csermelyek vágják el utunkat, vagy egy-egy vizesés zuhog alá a magasból.

Eközben eljutunk a tájék vizeinek egyik fő ágához. A széles mederben közepes folyó hullámzik a tenger felé. Ezen kell átmenni, de híd nem látszik. Mindössze pár szál deszkát kötöttek egymás végébe, de ezeknek sincs szilárd alapja, hanem a két part szikláiról függenek. Kétségkívül eredeti, sőt festői alkotmány. De e tulajdonok bármennyire becsesek elméleti szempontból, gyakorlati értékök semmi. A ki járatlan a kötéltánczolás mesterségében és nincsenek kecskepatái, arra nézve az átkelés eleve ki van zárva.

VIZESÉS.

«JAPÁN SZIVÉBEN» CZÍMŰ CZIKKÜNKHÖZ.

helyettesíti. A szamáron Krisztus Dürer Krisztusával megegyező tartásban ül s köpenye ugyancsak félig beborítja a szamarat, de lágyabb, ritkább redőzetben omolva alá. A szőnyeget a Megváltó elé terítő férfi a miniaturán jobban érvényesül, a szamár nem takarja el az előtérbe helyezett alakját. A Krisztus mögött álló két apostol mutató kézmozdulatában a miniátor a metszeten Krisztus mögött álló apostol gesztusát kettőzötten ismétli meg. A kapuban álló három férfi közül az első, miként a metszeten, imára kulcsolt kezekkel áll.

Az Utolsó vacsora jelenete a metszettel egybevetve, nem három oldalról zárt, mély perspektívájú szobában, hanem leegyszerűsítve, halvány körvonalban kibontakozó gazdag architektura előtt játszódik le. Az apostolok, Krisztussal a középen, kerek asztal körül helyezkednek el, amelynek mély redőkben aláomló fehér terítőjén körbe elhelyezett cipókat, poharat s középen kerek szürke tálat találunk; mindezt a metszet alapján. De amíg a metszeten az előtérben négy apostol ül Krisztussal szemben, háttal a szemlélőnek, addig a miniaturán ugyanezen helyzetben csak két apostol foglal helyet. A baloldali, a metszethez híven, majdnem teljes hátsó nézetben van ábrázolva, míg Judás oldalnézetben jelenik meg, ölében a metszeten is kezében tartott pénzeszacskóval. Judás alakját különben a miniátor merész ötlettel niveauban lesüllyesztette, úgyhogy az majdnem a földön ül s ezáltal a metszeten Judás mellett a földön látható kancsó a miniaturán nem fér el, de hogy az mégse hiányozzék, a miniátor ezt kedves naivitással, esetlenebb formában, a baloldalon ülő apostol mellé helyezi el. A Krisztus mennybemenetelét ábrázoló miniatura ugyancsak a Kis passio hasonló tárgyú metszetét követi, de a miniátor, miként az előbbieknél, itt is egyszerűsít. A metszettel megegyezőleg, Krisztus lebegő alakjából a gomolygó felhők között csak ruhájának alsó széle s lábafeje látható s a középen emelkedő dombot, melyen Krisztus két mély lábnyoma látható, Mária és az apostolok veszik körül, akiknek elrendezésében azonban a miniátor nem követi pontosan a metszetet. Amíg a metszeten az előtérben egy apostol térdel, aki mögött Mária imádkozó mozdulatban áll, addig a miniaturán az apostol helyett Mária térdel az előtérben, imára kulcsolt kezekkel.

A Krisztus feltámadását és a Szentlélek megjelenését ábrázoló jeleneteken a miniátor már nem követi ennyire a metszeteket. A Feltámadásnál Krisztus heroikus alakján, gesztusán és vállára vetett piros köpenye rajzán vesszük észre a metszet némi hatását. A Szentlélek megjelenésének jelenete annyiban rokon a metszettel, hogy Mária, feje fölött a galambbal, az előtérben van elhelyezve, de nem olvas, hanem imára kulcsolt kezekkel térdepel, továbbá a férfialakok nem laza csoportokban, hanem egységesen, zártan veszik körül. Dürer metszetei hatottak tehát miniátorunkra, de csak annyiban, hogy a metszetek belső szerkezetét és alakjait veszi át, azokat is azonban a miniatura követelményeinek megfelelően átalakítja. Dürer metszetei csak egy szempontból érdeklik. Mintaképül veszi azokat, azért, hogy a rendelkezésére álló térben minél egyszerűbben és logikusabban ágyazza be a kompozíciót és helyezze el az alakokat. Dürer művészete iránt nem tanusít belső megértést, művészete, egyénisége, formaérzéke tőle igen távol áll. Dürer erős plasztikájú, fokozott belső életet élő s ezért komplikált gesztusokkal ábrázolt alakjait nem érti meg, hanem átalakítja azokat szelíd lelkületének és a miniatura követelményeinek megfelelően.

Dürer Kis passio-ján kívül más német mesterek metszeteit is felhasználta. Schongauer metszeteinek hatása is előcsillan. Így az Evangeliarium 2^b lapján a János evangelistát Patmos szigetén bemutató ábrázolás, beállításában erősen emlékeztet Schongauer hasonló tárgyú metszetére, melynek a miniátor mintegy kicsinyített tükörképét adja, azzal a különbséggel, hogy a háttér tengerét zöldelő tájjal váltja fel. Hatottak rá továbbá a baseli fametszetek sorából azon imakönyv sorozatos kis fametszetei, amelyek 1494-ből, a vándor Dürer művészetének hatása alatt felfrissült baseli körből származnak, s amelyekben ezen új irány mellett Schongauer művészetének halvány visszfénye is visszatükröződik. Ezen kisebbméretű fametszeteknek a miniaturákhoz közelebb álló, leegyszerűsítettebb, dekoratív karaktere jobb-

E mellett azonban művészetében a régi miniatura iskola hagyományai is érvényesülnek, különösképp akkor, amidőn a gazdag, figurális jelenetekkel szemben egy-két szentet külön ábrázol. Ilyenkor, a tradíciókhoz híven, a szenteket sötétkék háttér elé helyezi, miáltal a méreteiben megnövekedett szent alakja erőteljesebben bontakozik ki a közömbös háttér előtt. E miniaturákban a miniátor a régi iskola hagyományos egyszerűséggel megszerkesztett, hieratikus beállítású alakjait követi.

A neustifti Missale miniaturáinak kiváló mestere a bibliai jeleneteket a német művészetre annyira jellemző erős realizmussal s drámai lendülettel adja elő. Ezzel szemben a pannonhalmi Evangeliarium miniaturái arra mutatnak, hogy a magyar miniatura festészetben is megnyilatkozik a némettel szemben a magyar józanabb formalátás s miként a táblafestészetben, ha egyes emlékeink formailag a német művészethez is kapcsolódnak, lelki, szellemi tényezőik távol állnak tőle, sőt merőben ellentétesek. Bár a magyar művészetben az új, német irányokhoz való igazodás következtében a drámai kifejezés akkordjai mind erőteljesebben csendülnek meg, sohasem jutottak el a német realizmus túlzó kíméletlenségéig. A régi magyar festészet két kimagasló genieje, korábban — a művészetében olasz s rajnai hatásokat egyesítő első magyar táblaképfestő — *Kolozsvári Tamás*, s — korának legkiválóbb művészei sorába emelkedő — *M. S. mester* a passio-jelenetek megrázó drámaiaságát nem fokozzák a belső lelki gyöngédség kifejezésének rovására. Alakjaik fájdalmukat nem túlzott gesztusokkal és torzító mimikával fejezik ki, hanem a belső, lelki szenvedés érvényrejuttatásával.[1] E két mestert s a magyar művészetet általában jellemző sajátosságok a pannonhalmi Evangeliarium miniaturáiban is élnek. A miniátor távoltartja magát az erős drámai kifejezésektől, amelyeknek erőteljesebb hangsúlyozása amúgy sem egyeztethető össze a miniaturák hivatásával. Nagyobb drámai kitöréseket művészetében nem találunk. Ő maga is érezhette, hogy a drámai jelenetek ábrázolásai dekoratív díszítésekre törekvő egyéniségétől távol állnak. Képminiaturáiban hiába keressük Krisztus életéből a passio-jelenetek illusztrálását. Krisztus és Mária életéből csupán a lírai s elbeszélő tárgyú jeleneteket, a csodatételeket ábrázolta, amelyek szelíd rajongással telített lelkének jobban megfeleltek. Ha művészetében német mintaképekhez fordult is, lelkületében az olasz művészethez áll közelebb; annak, a jóságot megszépítő esztetikája párosul benne a derűs és áhitatos vallási felfogással.

A pannonhalmi Evangeliarium mestere eklektikus művész. Idegen elemekből, friss befogadó képességgel építi fel művészetét s azokat harmonikusan egymásba hangolva fejleszti ki egyéniségét és fejezi ki a magyar stílusalkotó jelleget.

* * *

A Forgách-féle kódex eredetileg nagyobbméretű volt, de a bekötésnél, mint említettük, körülvágták, miáltal a lapszéli díszítés több helyütt megsérült. Két részből áll. Az első benedictiókat tartalmaz s a 25^a lapon kezdődik és az 55^b lapon fejeződik be a következő colophonnal: „Finis per manus fratris Pauli, nati Thome forgach de losonch in die scholastice vg: anno d. 1. 5. 16." A második rész a szerzetesi fogadalom letételének pannonhalmi szertartását tartalmazza s az 56^a laptól 60^b lapig terjed. A fogadalomtétel kezdetéből és végéből kitűnik, hogy a szentmártoni apátságban Tolnai Máté idejében 1515-ben készítette losonci Forgách Pál, aki tehát a második részt készítette előbb. A kódexben 7 lapszéli díszítést, 8 díszesebb inicialét találunk, amelyek egyike figurális s Krisztus feltámadását ábrázolja. Ezenkívül számos egyszerű iniciale díszíti még a szöveget.[1]

A Forgách-féle kódex miniátora kezdetleges s amellett régieskedő mester. Munkájáról maga Rómer Flóris is úgy emlékezik meg, hogy róla „éppen semmi dicsérőt nem mondhatunk." A művészi iskolázottsággal nem igen rendelkező miniátor valószínűleg maga a scriptor volt, aki eleinte betűvetés közben csak kaligrafikus inicialékat alkalmazott, majd pedig munkássága későbbi idejében határozta el magát a lapok díszítésére, amelyeket csekély tudással, de annál nagyobb igyekezettel készített. Mindamellett

[1] *Gerevich Tibor*: A régi magyar művészet európai helyzete. „Minerva" 1924. évf.

[1] A kódex következő lapjain találunk miniált díszítéseket és jelentékenyebb iniciálékat: 25a l., 28a l., 37a l., 39a l. (Krisztus feltámadása), 41b l., 46b l., 47b l.

a levélornamentika vonalvezetése igen erős és lendületes s az indák komplikáltabb egymásba szövődését mutatja. A miniátor az ornamentika közé előszeretettel helyez el kis madarakat, esetlenül, néhol fejjel lefelé csüngve. Az inicialék a sok szín ellenére kaligrafikus jellegűek. Az egyetlen figurális ábrázolás a kódexben a feltámadó Krisztus kezdetleges alakja, amely szinte gyermekrajzszerűen hat, miként az ornamentika egyes részei is. A miniátor e naiv műve alig tekinthető többnek, mint miniaturatechnikával készített kaligrafikus munkának. A miniátor művészete a kaligrafia és miniatura közötti éles határvonalon áll. Már elhagyja ugyan az egy-két színnel megalkotott geometriai vonalak kaligrafiáját és színes ornamentális díszítéseket alkalmaz, de még nem közelíti meg a miniatura magasabbrendű művészetét.

BERKOVITS ILONA DR.

S. STETNER: AUGUSTINUS I. POSCH NEUSTIFTI PRÉPOST MISSALÉJA. (68' l.)
Innsbruck, Egyetemi Könyvtár. J. Hermann úr szíves engedélyével

BASELI IMAKÖNYV:
HÁROM KIRÁLYOK IMÁDÁSA
A Jahrb. d. preuss. Kunstsamml. szíves engedélyével

BASELI IMAKÖNYV:
SZENT MÁRTON ÉS A KOLDUS
A Jahrb. d. preuss. Kunstsamml. szíves engedélyével

MAJTHÉNYI URIEL TÚRÓCI PRÉPOST DYPTICHONJA
A HÁROM KIRÁLYOK IMÁDÁSA
Esztergomi főszékesegyház kincstára

ban megkapta művészünket, mint Dürer új kifejező formákkal telített művészete. A miniaturák nem annyira a kompozíciók felépítésében, hanem az alakok tipizálásában rokonok a metszetekkel, amelyek azonban a miniaturák figuráinál nyersebbek, keményebbek és a német művészet nehézkességének bélyegét viselik magukon. Az Evangeliariumnak két olyan miniaturája van, amelyek nemcsak az alakok típusában, hanem felépítésükben is a baseli imakönyvmetszetekre vezethetők vissza. Az 1ª lap Szent Márton-jelenetén az imakönyv hasonló tárgyú metszetének hatását látjuk a lovas, ló és koldus beállításában, bár a miniátor nem köti magát teljesen a metszethez, hanem azt leegyszerűsíti. Az alakok a síkban helyezkednek el. A metszet öreg, szikár koldusát a miniátor puttószerű alakkal helyettesíti. Az Evangeliarium 14ª lapján az Annuntiatio ábrázolása ugyancsak a baseli imakönyv metszetét követi, még pedig úgy Mária, mint az angyal elhelyezésében. Az angyalnak azonban nincsenek szárnyai. Mária ugyancsak baldachin alatt, imazsámolyon térdel, de nem riadt, alázatos mozdulatban, hanem az angyalt még észre nem véve, nyugodtan olvasva imakönyvét. Általában a miniaturák kevés alakos jelenetein érezzük a baseli imakönyv metszeteinek hatását, ahol az alakok méretben megnagyobbodnak és ezáltal típusuk, arckifejezésük jobban érvényesül, különösen az egyes szenteken és a női szenteken. A ruhák épp oly nyugtalan vonalú redőzetben omlanak alá, bár a metszeten látható kemény, éles szögbe hajló redők a miniaturákon lágyabbak. A Visitatio jelenetében Mária aranyszőke haja, a metszethez hasonlatosan, nyugtalan, hullámos fürtökben hull a vállaira. Amint az összehasonlításokból kitűnik, a miniátor a baseli metszeteket se másolja le szolgailag, hanem saját művészetének megfelelően meríti belőlük egyes motívumokat. Miniaturáinak alakjai ezek típusához állnak a legközelebb, de lágyabbak és szelídebbek, amit a miniatura és fametszet közt levő technikai különbség még erőteljesebben hangsúlyoz.

Más hazai emlék is bizonyítja, hogy a baseli imakönyv fametszetei a XVI. század elején elterjedtek hazánkban. Az esztergomi főszékesegyház kincstárának ezüst diptichonja, amely bár a magyar művészet másik ágába, a jóval termékenyebb ötvösművészet sorába tartozik, stílusában közeli rokonságot mutat a pannonhalmi Evangeliarium miniaturáival, épp a baseli imakönyv közös forrása alapján. A XVI. század elején készült diptichon, amint a rajta lévő felírás elárulja, Majthényi Uriel túróci prépost tulajdona volt, s egyik szárnya a Keresztről levételnek, a másik a Három királyok imádásának részben aranyozott ezüst alapra vésett képét ábrázolja. Ez utóbbinak rajza is a baseli imakönyvre vezethető vissza, annak hasonló tárgyú metszetétől annyiban tér el, hogy a jelenet kibővül. Mária mögé még egy férfi és három női szentet helyez egyéni ízlése nyomán a diptichon vésnöke.

Az Evangeliarium jelenetes miniaturái, annak ellenére, hogy mesterük különféle metszetek hatása alatt dolgozott, a mester egyéniségének egységesítő készsége folytán, mindig egységes stílust alkotnak. Ezzel szemben a miniátor sokkal bizonytalanabb az ornamentális díszítéseknél. A lapot keretelő ornamentikának nincs egységes stílusa. Felváltva, több irányhoz csatlakozik, miközben önönmagát keresi, mindaddig amíg a lapok díszítésében egyéni stílusa ki nem bontakozik. A címlapon elsősorban a miniaturákban is mintaképül választott osztrák művészethez fordul. Az alsóausztriai miniaturaiskola nyugtalan, csigás kanyarulatban végződő, hosszú, keskeny, stilizált leveleit veszi át, de nyugodtabb szellemben alkalmazza azokat. Annak ideges nyugtalanságát józanabb formaérzékkel megalkotott levélornamentika váltja fel, amely könnyedebb, áttekinthetőbb zsúfolt mintaképeinél. A miniátor a kanyargó levelek közé apró virágokat s aranytallérokat szór és apró játszadozó puttókat helyez el. A puttók minden kiszámítottság nélkül, friss rendszertelenséggel, aszimmetrikusan helyezkednek el, miáltal nem kapnak szerves szerepet a díszítés kompozicionális felépítésében s attól függetlenül, felszabadultan, önálló életet élnek. Szerepük teljesen különbözik az egykorú olasz miniaturafestészetnek ugyancsak kedvelt puttóitól; ez utóbbiak az ornamentális díszítés szerves részei, a díszítés szabályosan megkomponált, kiszámított felépítésének alkotóelemei. Az olasz miniaturák puttói a

gyümölcsfüzérek, díszes tálak, gyöngysorok és más díszítőelemek váltakozó ritmusában a számukra kijelölt helyen dekoratíven helyezkednek el s bőségszarut vagy virágfüzért tartanak, harsonát fújnak stb. Az Evangeliarium játszó puttóinak a miniátor teljes szabadságot enged s nem illeszti be őket keretek közé. Miniátorunkat az ornamentális díszítés nem elégíti ki. Más kódexek benyomásai alapján kísérletezik, hogy próbálgatásai közben saját egyéni stílusát kialakítsa. Így mindjárt a 2ª lapon új stílussal találkozunk. Az előbbi lap lüktető, stilizált levelekből egymásba fonódó indáival szemben a lapszélén hanyagul, látszólag minden számítottság nélkül odavetett tüzes szirmú, naturalisztikus virágokat találunk gazdag változatosságban. E stílus tulajdonképpen a flamand kódexek sajátos díszítéséből veszi eredetét, ahol a miniaturafestészetben a legkorábban jelentkeznek a realisztikus, naturalisztikus törekvések. E sajátos lapszéli díszítés azonban lassan átszivárog az osztrák művészetbe, főkép Tirolban lesz otthonossá s eljut Magyarországba is. A régi magyar művészet díszítő motívumai között, nem a miniaturafestészetben találkozunk egyedül a naturalisztikus virágokkal, hanem a régi magyar művészet legvirágzóbb ágában, az ötvösségben is közkedvelt a stilizált virágmotívumokkal szemben a naturalisztikus virágok alkalmazása; sodronyzománcos kelyheinken főkép a kék nefelejcs dominál. Miniátorunk halványrózsaszín és piros nagy, nyíló rózsákat, szegfűket fest, de igen kedveli a nefelejcset és az epret, amelyeket azonban már az előző lap ornamentikájában is alkalmaz. A naturalisztikus virágokat vagy közvetlenül a fehér pergamenlapra, vagy pedig halvány tónusban színezett alapra festi.

A miniátor, akit nyugtalan keresése tovább ösztökél, hamarosan ismét új stílussal kísérletezik. Az 5ª lapon a rózsásbarna alapon szimmetrikus rendbe elhelyezett ötvösmunkákat, kehelytalpakat, drágaköveket, gyöngyöt, *crux gemmatát* stb. találunk, továbbá a lap alsó szélén szimmetrikusan elhelyezett levélfüzérek, bojtok, lánc s növényi ornamentika közé két egymásnak szabályosan megfelelő furulyázó puttót helyez el. Lehetetlenség lenne e díszítésben rögtön fel nem ismernünk az olasz miniaturafestészetet utánzó törekvéseket. A dekoratív díszítőelemek gazdag, harmonikus elrendezése, a két kis puttó kiszámított beállítása kétségkívül az olasz kódexek hatását bizonyítja. Az Evangeliarium mesterétől azonban az olasz művészet áll a legtávolabb, — valószínűleg ez volt számára a legkevésbbé megközelíthető. Kifejezetten olasz motívumokkal, — eltekintve azoktól, amelyek közvetve s a német művészeten átszűrődve kerültek a miniátor művészetébe, — másutt nem is találkozunk többé a kódexben. A stilizált, hegyeslevelű ornamentális díszítés és a naturalisztikus virágok gyűrűkkel, drágakövekkel, aranykandeláberrel, vázákkal, homokórával, szárnyas angyalfejekkel gazdagodnak. Majd a miniátor a két különböző stílusú ornamentikát merész ötlettel egyesíti: a nyugtalan, hegyeslevelű indák folyondárai és játszi puttói közé valószerű, nyíló rózsákat, míg a naturalisztikus virágok változatos színpompájába pajzán puttókat helyez. Már a 8ᵇ lapon találkozunk ezzel az ötletes s harmonikus megoldással, ahol a magasba szökő, nagy rózsában végződő rózsafa tüskés ágain kis puttók kúsznak, míg lejjebb, a hegyeslevelű indák között változatos, valószerű virágok nyílnak. Később a miniátor ezen irányokat a legsajátosabban keveri, ötletesen kibővítve az előbb elsorolt díszítőmotívumokkal.

Az Evangeliarium egyik legkedvesebb díszítéséből igen érdekes következtetéseket vonhatunk. A 6ᵇ lap díszítményei közt egy megtorpanó medve tűnik elő, melyre egy szárnyas angyal felszállni készül. E motívumnak igen hasonló variánsát találjuk Augustinus I. Posch neustifti prépost Missaléjában (Innsbruck, Egyetemi Könyvtár, Cod. No. 100),[1] amely *S. Stetner*-nek, a tiroli miniaturafestészet legkiválóbb mesterének munkája s a XVI. századbeli tiroli miniaturaiskola legértékesebb alkotása. Kapcsolata az Evangeliariummal annál érdekesebb, mert a Missale, miként a címlapon levő dátumból kitűnik, 1526-ban készült. S. Stetner, művészi öntudattal, mesterjeggyel vagy névaláírással szignálta műveit. Dürer erős befolyása alatt dolgozott, akinek tanítványa volt s közvetlen környezetében műkö-

[1] Wickhoff. Beschreibendes Verzeichnis der illuminierten Handschriften in Österreich. I. Bd. Die illuminierten Handschriften in Tirol von J. Hermann. Leipzig 1905. 155—164 lap.

dött. Főműve, a gazdag kiállítású neustifti Missale egy művészi fejlődés végső megnyilatkozása, amint ezt barokkos túlfűtöttséggel és belső nyugtalansággal áthatott alakjai s a háttér fokozatosan gazdagodó tájképének messze a mélybe vezető perspektívája bizonyítja. A Missale 68. lapján gazdagon alakított tájban játszi puttók s külömböző állatok, kutya, teknősbéka stb. között találjuk meg az Evangeliarium medvéjének mintegy testvérpárját. Az egyik puttó a nyakán lelógó kötélen húzza a medvét, amelyen hatalmas trombitát fújó szárnyas puttó ül (lehet angyal, kis géniusz, amorett). Meglepő a hasonlatosság a két medve ábrázolása között, amelyeknek nemcsak alakjuk, hanem vastag bundájuk árnyékolása is pontosan megegyezik. Miképpen magyarázható e csodálatos hasonlatosság, midőn a neustifti Missale több mint egy évtizeddel később készült a pannonhalmi Evangeliariumnál? Stetnernek eddig mindössze három kódexe ismeretes: az 1526-ban készült neustifti Missale, továbbá két 1507-ben készült kódex, amelyeket szintén az innsbrucki Egyetemi Könyvtár őriz. (Cod. No. 194. és Cod. No. 196.) 1507. és 1526. évek között készült kódexei nem maradtak fenn, bár kétségtelenül számos kódexet kellett készítenie, amelyek művészi fejlődésének legmagasabb fokáig, utolsó állomásához, a neustifti Missale megalkotásához vezették. E Missale annak dacára, hogy keletkezési ideje és stílusa későbbi, sok rokon jegyet mutat a pannonhalmi Evangeliariummal. Stetner korábban keletkezett kódexei valószínűleg még közelebb álltak a pannonhalmi Evangeliariumhoz, s könnyen feltételezhető, hogy ennek miniátora ismerte Stetner kódexeit, amelyeknek sorában az említett medvemotívumnak egy korábbi változata is előfordulhatott. Ennél a föltevésnél azonban még több valószínűség szól amellett, hogy a két mester témáját közös forrásból, még pedig Dürer művészetéből merítette. Dürer tudvalevőleg az 1500-as évek elején számos miniaturát készített, köztük főkép címereket, Willibald Pirckheimer, a kiváló humanista könytára számára. Ezek sorában többek közt a Velencében 1495—97-ben, Aldus kiadásában megjelent Aristoteles-köteteket miniálta. Az I. kötet miniatúrája, amely a Pirckheimer-címer két oldalán egy-egy szélforgót tartó s delphinen ülő puttót tüntet fel, 1504 körül készült. Az Aldus-féle Aristoteles II. és III. kötete 1925-ben a londoni Royal Society árverésén megközelíthetetlen magángyüjteménybe került, de leírásuk megtalálható az aukció katalógusában.[1] A II. kötet címlapjának alsó része, amelyet valószínűleg a miniált címer díszített, hiányzik. A III. kötet leírását a Sotheby & Co. cég 1925 május 4-iki katalógusában találjuk, ahol az olvasható, hogy Pirckheimer címerét egy egyszarvún ülő puttó védelmezi s elhárít egy másik puttót, aki *medvén* ül. A III. kötet minden valószínűség szerint nem sokkal az I. kötet után készülhetett, tehát 1504 körül. Mivel Dürernek ekkor készült miniaturái sorában előfordul már a medvén ülő puttó jelenete, ennek megismétlődő motívuma úgy Stetner, mint a pannonhalmi Evangeliarium mesterének művészetében kétségtelenül Dürer hatására vezethető vissza. Stetner, miként a pannonhalmi Evangeliarium mestere is, az inicialéban elhelyezett jeleneteket a hatalmas kezdőbetű mögé helyezi, amely ezáltal igen gyakran elvágja a jelenetet. A miniaturáknak a betű mögé való elhelyezése egyébként a XV. sz. végi és XVI. századbeli német miniaturák sorában több helyütt előfordul. A pannonhalmi Evangeliarium és a neustifti Missale között nemcsak a medve jelenetében, hanem az ornamentika és a miniaturák felépítésében is rokon jegyeket találunk, természetesen kellőképpen mérlegelnünk kell az Evangeliarium jóval korábbi származását s a Missale fejlettebb stílusát, továbbá miniátorának a felsőnémet táblaképfestészet hatása alatt kifejlődött mesteri tökélyét.

A pannonhalmi Evangeliarium mestere a külömböző, általunk imént kimutatott befolyások ellenére megőrizte egyéniségét és azt művészetében érvényre is juttatja.

A pannonhalmi Evangeliarium mestere a XVI. század művészi felfogásának megfelelően, szinte kicsinyített táblaképeket ad megkomponált képszerkesztésben felépített mély perspektivájú miniaturáiban. Metszetek hatnak rá s ezek képszerű jellegét utánozza.

[1] Erwin Rosenthal: Dürers Buchmalereien für Pirckheimers Bibliothek. Jahrbuch d. preuss. Kunstsamml. 1928. Beiheft Z. 49. Bd. I. V.

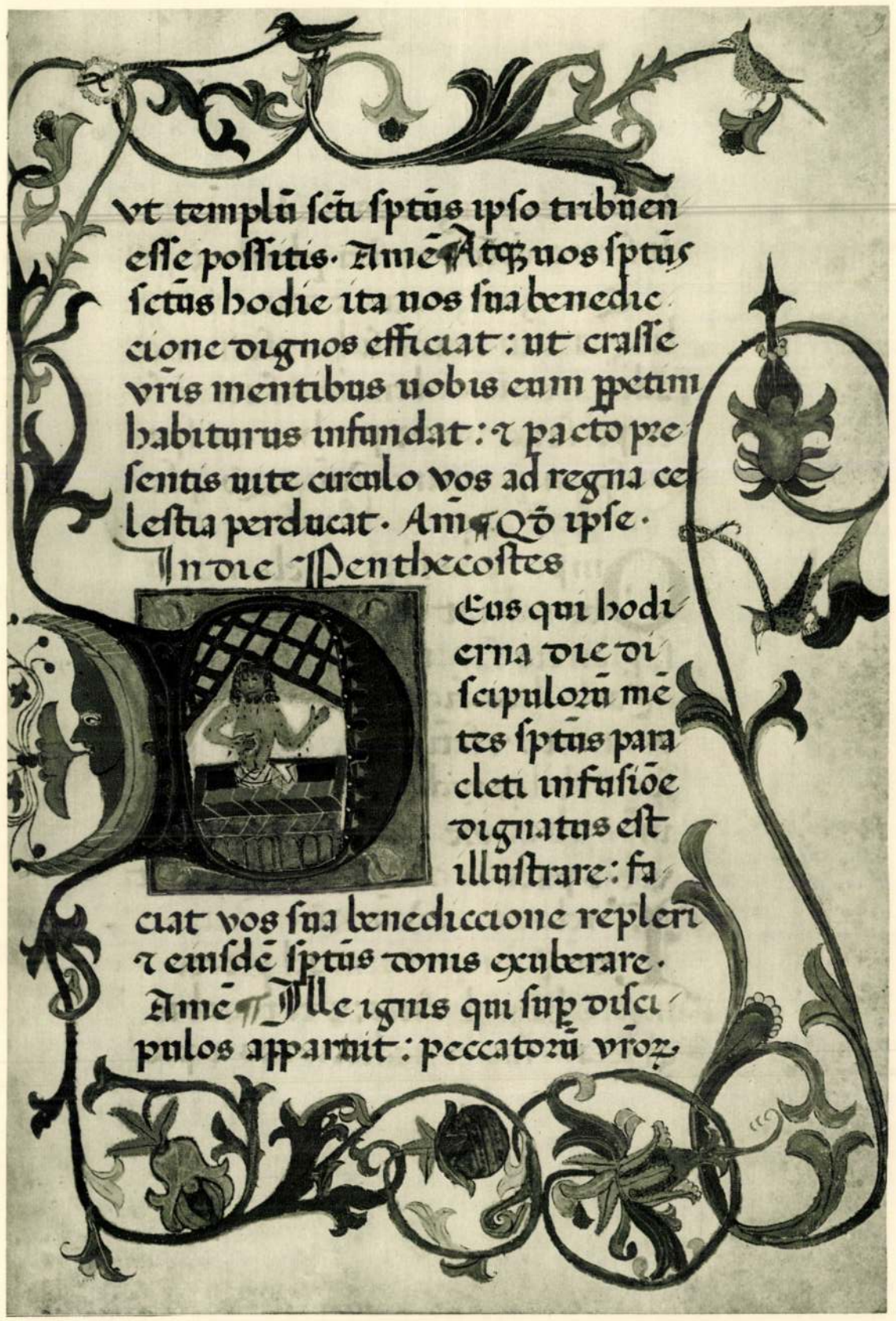

A PANNONHALMI KÓDEX. FORGÁCH-FÉLE KÓDEX. KRISZTUS FELTÁMADÁSA
Pázmány Péter Magy. Kir. Tud. Egyetemi Könyvtár

nincsen megalapozva, s hígabban van az alapra festve. Éppenséggel nem valószínű, hogy a miniaturákon a legkisebb redőket is hajszálfinom vonásokkal kidolgozó miniátor azonos volna a címer kissé nehézkezű, hanyagabb festőjével. Felvetődhetik a kérdés, vajjon a címert nem festették-e később, a kódex elkészülése után a kódexbe, amikor is, — feltételezve, hogy a kódex tényleg pannonhalmi, — a rend ajándékként szánta a címer tulajdonosának, majd pedig ismeretlen okoknál fogva Pannonhalmán maradt? Számos hipotézis merülhet fel a címer megfejtését illetőleg, de mivel konkrét adatok nem állnak rendelkezésre, meg kell elégednünk azzal a negatív megállapítással, hogy a címer nem azonosítható Tolnai Máté fenmaradt gyűrűpecsétjének címerével.

E negatívummal szemben több eredményre jutunk a kódex szövegének és miniaturáinak vizsgálata által. Rómer és Zoltvány a kódexet már a szöveg tüzetes áttanulmányozása alapján kétségtelenül pannonhalmi eredetűnek tartja. Két ízben található ugyanis a szövegben vonatkozás arra, hogy a kódex benedekrendi apátság tulajdonában volt. Figyelembe kell továbbá venni, hogy a 22ª lapon Szent Márton mint helyi szent van megemlítve. „In festivitate scti Martini Patroni hui Loci", s az ezt követő evangelium kezdetét oly gazdag aranyozás díszíti, mint amilyent csak a főünnepek kezdősoraiban alkalmazott a másoló, aki valószínűleg, — a pompás gotikus minuszkulák alapján ítélve, — maga a miniátor volt. Szent Márton azonban nemcsak a szövegben szerepel, hanem a miniaturákban is több ízben találkozunk alakjával, még pedig először leggyakoribb ikonografiai ábrázolásában, német lovagként jelenik meg előttünk, amint köpenyét a koldussal megosztja (1ª l.). Másodízben és harmadszor a kódex legnagyobb iniciáléjában azonban ikonografiai szempontból igen ritkán előforduló ábrázolásával találkozunk. Szent Márton ugyanis díszes püspöki ornátusban jelenik meg, amint kezében a nyárson sült ludat tartja (21ª l. és 22ª l.). Máté apostolnak az 1ª lapon látható ábrázolásából viszont helyesen következtet Rómer arra, hogy az Evangeliarium valószínűleg Tolnai Máténak volt ajánlva. E tények alapján minden kétséget kizáróan el kell ismerni az Evangeliarium pannonhalmi eredetét, amire még egy fontos bizonyítékot tudunk felhozni, amelyet az Evangeliarium eddigi kutatói nem vettek észre. Az utókor a messze multból kap tanubizonyságot az Evangeliarium pannonhalmi származását illetőleg, még pedig losonci Forgách Pál igen érdekes vallomása alapján. A Forgách-féle kódex miniaturái szinte a népművészet határán álló, naiv, kezdetleges munkák. Mesterük nagy gonddal és fáradsággal, de annál kevesebb technikai készséggel és csekély invencióval készítette el őket. Éppen ezért a számára utolérhetetlen mesternek, az Evangeliarium miniatorának alkotásához fordul segítségért. A Forgách-féle kódex 37ᵇ lapján ugyanis, ahol az „In Ressurecciones" áldása kezdődik, a lap belső hosszanti oldalán oly ornamentális díszítéssel találkozunk, amely a kódex eddig alkalmazott díszítéseitől merőben eltér és hajszálnyi pontossággal megegyezik az Evangeliarium 8ª lapján ugyancsak a Feltámadás jeleneténél található díszítéssel, amely szintén a lap belső, hosszanti oldalát ékesíti. Forgách Pál, bár színezésben és kidolgozásban nem tudja megközelíteni e mintaképét, azt vonásról-vonásra haladva a leghívebben másolja le. Sőt a lap alsó szélén, halványan húzott körvonalaiban megtaláljuk az Evangeliarium 8ª lapjának ugyancsak az alsó szélén helyet foglaló nagy arany kandeláber rajzát, amelyet azonban a miniátor már nem színezett ki, valószínűleg azért, mivel aranya, amelyet sehol sem alkalmazott, nem volt, sőt megfelelő színt sem talált ennek helyettesítésére. Forgách Pál eme próbálkozása alapján bebizonyítottnak tekinthetjük, hogy az Evangeliarium Pannonhalmáról származik, s minthogy a kódexet 1515-ben losonci Forgách Pál már mintaképül használta, egyúttal minden kétséget kizáróan megállapítást nyer az a tény is, hogy az Evangeliariumnak már 1515-ben készen kellett lennie.

*

A pannonhalmi Evangeliarium amely az 1ª laptól a 24ᵇ lapig terjed, igen gazdagon díszített. Miniátora 26 lapot látott el ornamentális díszítéssel, ezenkívül 21 iniciálében elhelyezett miniatura, 3 önálló, képszerű miniatura és 5 egyszerű iniciále található

benne.[1] A miniaturák Mária és Krisztus életéből vett jeleneteket, továbbá szenteket ábrázolnak. Méretük különböző. Kisebb, nagyobb aranybetűs iniciálék váltakoznak egymással, amelyeket vékony fekete vonallal szegélyezett aranyléc keretel, amelyet néha kék, zöld, piros keret helyettesít. Az iniciálékban a jeleneteket a miniátor mindig az aranybetű mögé helyezi, amely ezáltal gyakran elvágja a képet. Az iniciálék és miniaturák kísérő motívuma a lapszéli díszítés, amelyet minden iniciáléval vagy miniaturával díszített lapon megtalálunk és amely legnagyobbrészt kétoldalt kereteli a szöveget. Bár az alakok tipikusak, néhol egyéniítő jegyekkel is találkozunk. Mozdulataik kifejezőek, ha nem is változatosak. Krisztus alakját a miniátor nemcsak külső motívumok, hanem az arc egyéniítő vonásai által is, hangsúlyozottan kiemeli az apostolok sorából. Fejét dicsfény övezi, szelídség hatja át arcát, hosszú haja és szakálla sötétbarna. Ruhája a szürke különböző árnyalataiban váltakozik. Mária mindig az eget szimbolizáló kék köpenyben, fején nagy fehér kendőben jelenik meg, vagy pedig koronával, hajékkel, amely alól aranyszőke haja hosszan hullámzik alá. Az apostolok ruháinak — a miniátor által oly kedvelt — piros, kék, sárga, zöld, fehér színe az ornamentika színeivel megegyezik. A fürge, szőke puttók meztelenek, néha kék lágyékkötőjük van, csak két-három ízben találkozunk egy-egy felöltözött fiúcskával, s mindössze két ízben kis szárnyas angyallal. A puttók nyakukon korallgyöngysort vagy aranyláncot viselnek, kezeikben félszárnyú szélforgót, pálcát, nyilat stb. tartanak.

A miniátor élénk, erős színeket alkalmaz, főként a piros, kék, zöld, sárga, szürke szín különböző árnyalatait kedveli, s alakjait igen gondos, alapos technikával, lehetetszerű finomsággal dolgozza ki. Nagy súlyt vet a finoman árnyékolt redőzetre, amelyet többnyire vékony tollheggyel húzott aranyvonalkákkal rajzol. Alakjait saját korának megfelelő ruhákba öltözteti. A ruhát gyakran arannyal szegélyezi, s a haj és a páncél fényét vékony tollheggyel húzott, finom fehér vonalakkal tükrözi vissza. A szabadtéri jelenetek, a korabeli festészet hatása alatt, mélybe vezető gazdag tájképi háttér előtt játszódnak le; halványkék ég alatt, zöldelő mezőkön, ahol a zöld lombok közt messze elnyúló havas, hegyi tájak vagy magas sziklák láthatók. Szívesen alkalmaz a zöld fák között elszáradt ágú, csupasz fagalyakat, kórókat. De olykor régieskedővé válik, s alakjait, térhatás nélkül, sötétkék alapra, semleges háttér elé helyezi.

*

A pannonhalmi Evangeliarium mesterének művészi jelentőségéről csak akkor nyerhetünk tiszta képet, ha korának művészetéhez viszonyítjuk s megjelöljük helyét a magyar miniatura történetében.

A magyar renaissance nagy királyának, Corvin Mátyásnak a miniaturafestészet kedvenc udvari művészete volt. Jórészt idegen, elsősorban olasz miniátorokat foglalkoztatott, amivel ha a nemzet műveltségi és ízlésbeli horizontját tágította s udvari művészetének fényét emelte is, kétségtelen, hogy gátolta fejlődésében a középkorban virágzásnak indult szerényebb hazai miniaturát. Mátyás halála után a miniaturafestészet jóval csökkentebb mértékben élt tovább II. Ulászló udvarában. Ez a miniaturafestészet azonban a Corvinákhoz igazodott és így a magyar miniatura II. Ulászló udvari művészetében szintén nem fejlődhetett tovább. Mindamellett a magyar miniaturafestészet nem sorvadt el, hanem tovább élt és fejlődött oly vidékeken, ahova az udvari művészet már nem hatolt. A világi élet zajától távoleső kolostorok világában fejlődött tovább s oly helyeken, amelyek már nem kapcsolódtak az udvar művészi életébe. De nemcsak a miniaturafestészet, általában a magyar táblaképfestészet is elkülönült az udvari művészettől és más utakon kereste művészi kibontakozásának lehetőségeit. Az olasz szellemű udvari művészet hatása alig jutott el hozzájuk. A politikai irányváltozással párhuzamosan az ízlés is megváltozott, művészeink új formaideált kerestek, s az olasz művészetnek mintegy ellenpolusaként

[1] Az Evangeliarium következő lapjain találhatók miniaturák, iniciálék és díszítések: 1a l. Krisztus születése; Máté apostol; Szt. Márton, — 2a l. Ev. János Patmos szigetén, — 3b l. Circumcisio, — 4a l. — 5a l. Krisztus jeruzsálemi bevonulása, — 6a l. — 6b l. Utolsó vacsora, — 8a l. Krisztus feltámadása, — 8b l. Krisztus mennybemenetele, — 9b l. Szentlélek megjelenése, — 10b l. Szenthároműság, — 11a l. — 11b l. Mária az oltár előtt, — 13a l. Krisztus bemutatása a templomban, — 14a l. Angyali üdvözlet, — 15b l. Szt. Benedek, — 16a l. Ker. Szt. János, — 17a l. Szt. Péter és Szt. Pál, — 17b l. Visitatio, — 18b l. — 19b l. Mária mennybevitele, — 21a l. Krisztus, Szt. Borbála, Alex. Szt. Katalin, Szt. Margit (?) s Szt. Márton, — 22a l. Szt. Márton püspök, — 23b l. Román templom.

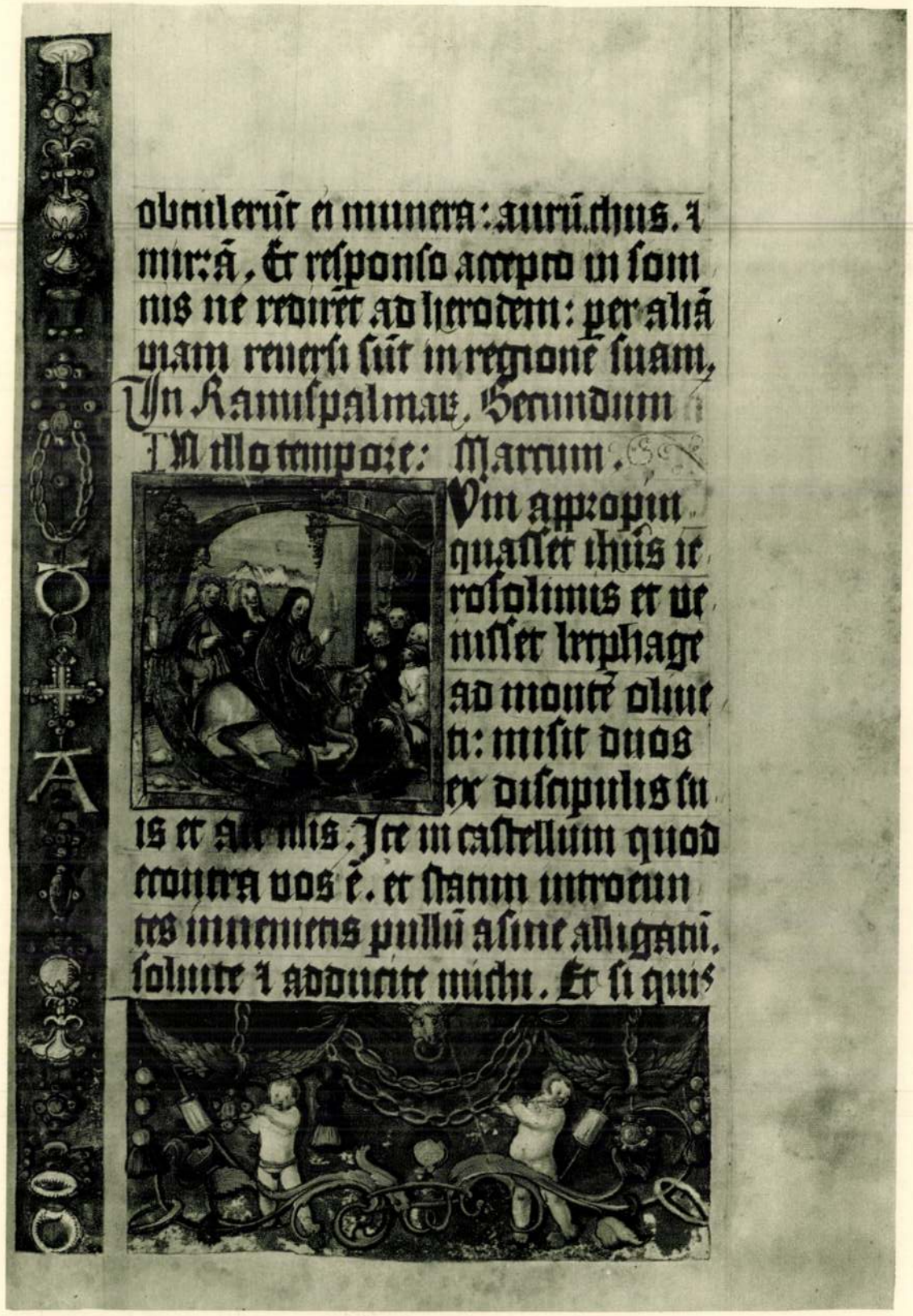

obtulerūt ei munera: aurū.chus. ⁊
mirrā. Et responso accepto in som
nis ne redirēt ad herodem: per aliā
viam reuersi sūt in regionē suam.
In Ramispalmar. Secundum
In illo tempore: Marcum.
Vm appropin
quasset ihūs ie
rosolimis et ve
nisset betphage
ad montē oliue
ti: misit duos
ex discipulis su
is et ait illis. Ite in castellum quod
econtra vos ē. et statim introeun
tes inuenietis pullū asine alligatū.
soluite ⁊ adducite michi. Et si quis

A PANNONHALMI KÓDEX. EVANGELIARIUM. (5ª lap). JÉZUS BEVONULÁSA JERUZSÁLEMBE
Pázmány Péter Magy. Kir. Tud. Egyetemi Könyvtár

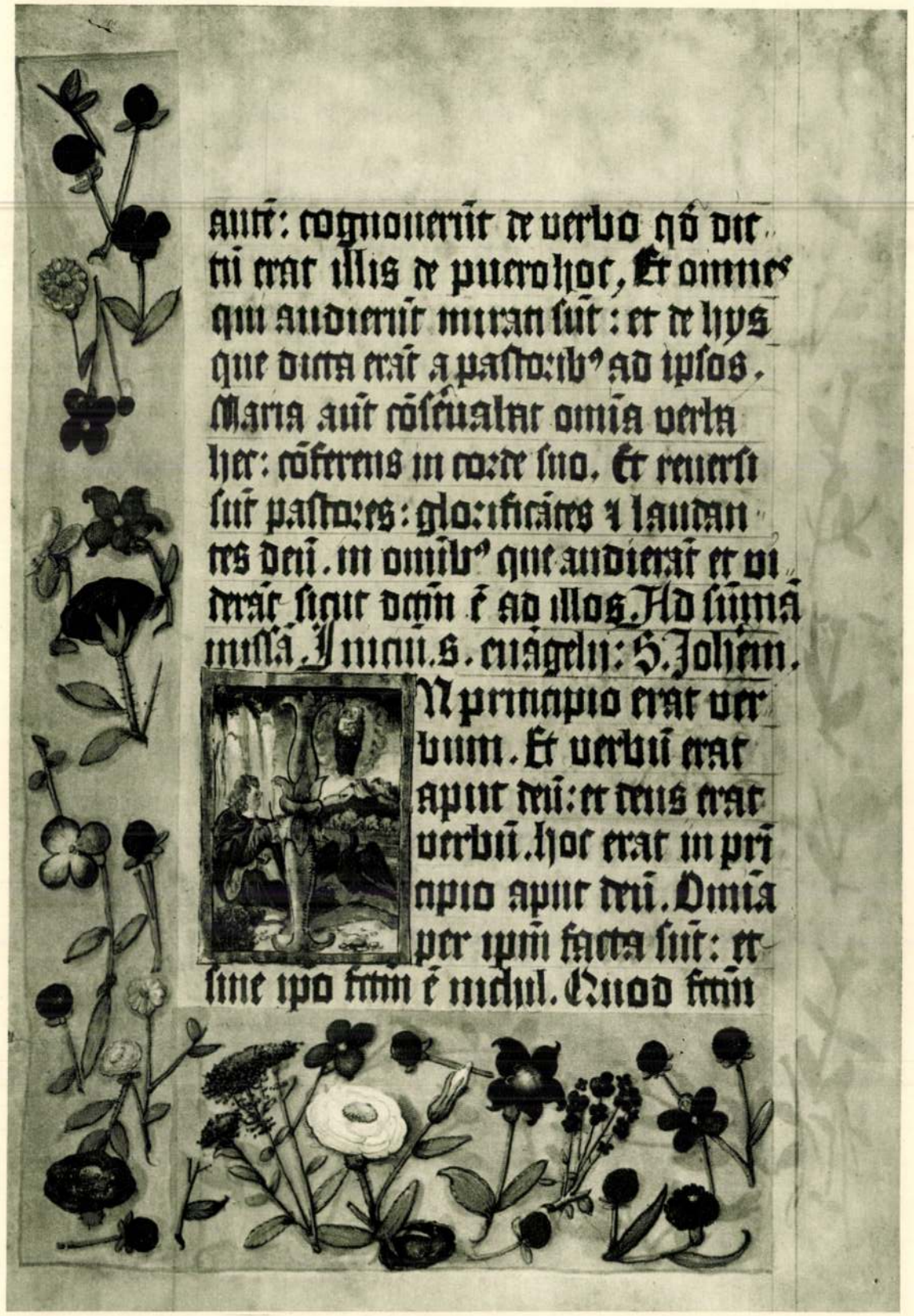

autē: cognouerūt de verbo qd dic
tū erat illis de puero hoc. Et omnes
qui audierūt mirati sūt: et de hys
que dicta erāt a pastoribꝰ ad ipsos.
Maria aūt cōseruabat omīa verba
hec: cōferens in corde suo. Et reuersi
sūt pastores: glorificātes ⁊ laudan
tes deū. in omībꝰ que audierāt et vi
derāt sicut dctm ē ad illos. Ad sūmā
missā. Initiū.s. euāgelii: S. Johēm.
In principio erat ver
bum. Et verbū erat
apud deū: et deus erat
verbū. hoc erat in prī
cipio apud deū. Omīa
per ipm̄ facta sūt: et
sine ipo fctm ē nichil. Quod fctm

A PANNONHALMI KÓDEX. EVANGELIARIUM. (2ª lap). EV. SZENT JÁNOS PATMOS SZIGETÉN
Pázmány Péter Magy. Kir. Tud. Egyetemi Könyvtár

A PANNONHALMI KÓDEX. EVANGELIARIUM.
(8ᵇ lap). KRISZTUS FELTÁMADÁSA
Pázmány Péter Magy. Kir. Tud. Egyetemi Könyvtár

A PANNONHALMI KÓDEX. EVANGELIARIUM.
(9ᵇ lap). SZENTLÉLEK MEGJELENÉSE
Pázmány Péter Magy. Kir. Tud. Egyetemi Könyvtár

A PANNONHALMI KÓDEX. EVANGELIARIUM.
(17ᵇ lap). ANNA ÉS ERZSÉBET TALÁLKOZÁSA
Pázmány Péter Magy. Kir. Tud. Egyetemi Könyvtár

A PANNONHALMI KÓDEX. EVANGELIARIUM.
(19ᵇ lap). MÁRIA MENNYBEVITELE
Pázmány Péter Magy. Kir. Tud. Egyetemi Könyvtár

ALBRECHT DÜRER: KIS PASSIO. KRISZTUS SZÜLETÉSE

A BUDAPESTI EGYETEMI KÖNYVTÁR PANNONHALMI KÓDEXE

A XVI. századeleji magyar miniaturafestészet igen jelentős alkotása a budapesti Egyetemi Könyvtár pannonhalmi kódexének díszítése, amely nemcsak a magyar kódexfestészetben foglal el hangsúlyozott helyet, hanem egy szinten áll a legjobb hasonló külföldi munkákkal. A pannonhalmi kódex miniaturáinak részletes vizsgálata egy lépéssel előbbre visz bennünket a magyar miniaturafestészet történetének földerítésében. Első ismertetője Römer Flóris, a magyar régészet és művészettörténet egyik úttöröje volt, aki bár inkább szövegkritikai és ikonografiai szempontból foglalkozott a kódexszel a „Győri Történelmi Füzetek“ 1863. évf. II. kötetében, annak művészi jelentőségét a régi magyar művészet szempontjából már egy fél századdal ezelőtt felismerte. Nagyjelentőségű miniaturáinak művészettörténeti feldolgozása azonban mind a mai napig nem történt meg.

A kódex származására vonatkozólag semmiféle adat sem maradt fenn. Megoldatlan kérdés, hogy milyen úton került a budapesti Egyetemi Könyvtár tulajdonába.

Maga a kódex[1] colligatum, amint az nemcsak az eltérő méretekből, hanem elsősor-

[1] A pergamenre írott kódex nagy folio-alakú. Jelzete Cod. Lat. Saec. XVI. No. 113. Evangelia, Benedictiones címmel. Az aranydíszítésű piros bőrkötés fedő- és alsó lapján középen a magyar címer.

Magyar Művészet
1929. évf.

ban az írás és a miniaturák lényeges különbözőségéből kitűnik. A XVIII. századbeli bőrkötésben két különálló kódexet találunk egybekötve. Az első kódex, — amelynek kiváló miniaturái alkotják elsősorban kutatásunk tárgyát, — az evangéliumokat tartalmazza. Kiállítása díszes, nagyszámú miniatura díszíti, továbbá a főünnepek kezdőszövege gazdagon van aranyozva.

A második kódex mérete eredetileg az Evangeliariumnál[1] nagyobb volt; az egybekötésnél körülvágták, miáltal a lapokat díszítő ornamentika megsérült. Két részből áll.

Az első rész benedictiókat, a második a szerzetesi fogadalom pannonhalmi szertartását tartalmazza. E második kódexet, amint az a második rész szövegének kezdetéből és az első és második rész befejezéséből, a colophonból kitűnik, 1515-ben, illetőleg 1516-ban losonci Forgách Pál írta a pannonhalmi szentmártoni apátságban. Az első kódexben semmiféle bejegyzést, adatot nem találunk, ami a kódex scriptorára vagy keletkezési idejére és helyére vonatkoznék. Zoltvány Irén dr., a pannonhalmi kódex másik ismertetője „A pannonhalmi Szent Benedek-rend történetének" III. kötetében tévesen nevezi mindkét kódexet a második kódex scriptora után Forgách-féle kódexnek. Nézete szerint feltételezhető, hogy a két kódex ugyanegy mester alkotása. Miniaturáik lényeges különbségét időbeli eltérésnek, a miniátor egyéni hangulatának s főleg a festékanyagok különbözőségének tulajdonítja. A mi véleményünk ezzel szemben az, hogy éppen a miniaturák lényeges különbsége folytán kell a két kódexet egymástól a legélesebben elhatárolnunk. A második kódexnek alighanem maga a scriptor, Forgách Pál által készített miniaturái az Evangeliarium miniaturáihoz viszonyítva csupán egy harmadrangú mester munkájának tekinthetők. Az egész colligatumot tehát nem nevezhetjük Forgách-féle kódexnek, ez az elnevezés csak a második kódexet illeti meg.

Mivel a Forgách-féle kódex Pannonhalmán készült, s viszont az Evangeliariumnak származási helyére vonatkozólag semmi adatunk nincs, elsősorban azokat a tényeket kell megállapítanunk, amelyek bizonyítékul szolgálnak arra, vajjon az Evangeliarium a pannonhalmi benedekrendi szentmártoni apátságból származik-e, avagy származási helyét másutt kell keresnünk. Az a tény, hogy az Evangeliarium egy Pannonhalmán készült kódexszel van egybefűzve, még nem bizonyít semmit, hiszen könnyen föltételezhető, hogy a két kódexet egy késői, közös tulajdonosa köttette egybe a XVIII. században. Az Evangeliariumot Rómer Flóris és az ő nyomán Zoltvány Irén is, a kódex szövegében található benedekrendi vonatkozások, továbbá a kódex első lapján lévő címer alapján, minden kétséget kizáróan pannonhalmi eredetűnek tartja. A címer kék pajzsmezőben, kétoldalt egy-egy piroshajtókás kéz által tartott drágaköves aranykoronát tüntet fel. Rómer minden bizonyíték nélkül a pannonhalmi Benedek-rend kiváló főapátjának, Tolnai Máténak, illetve a Tolnai-családnak címerét sejti benne. Zoltvány Irén e feltevést megerősíteni véli Tolnai Máté fennmaradt gyűrűpecsétjével, amelynek címere szerinte az Evangeliarium címerével azonos. Rómernek és Zoltványnak a címer megfejtésére vonatkozó véleménye azonban nem áll helyt. Tolnai Máté gyűrűpecsétje igen rossz állapotban maradt fenn, s amennyiben rajza kivehető, a legnagyobb jóakarattal sem azonosítható a kódex címerével. Tolnai Máténak, aki II. Ulászló íródeákja volt, családi származása ismeretlen. A történelmi kutatók nagy része szerint neve nem családját, hanem származási helyét jelöli. Viszont ha e címer, — amely egyébként a Tolnay-család címerével sem egyezik meg, — Tolnai Máténak nem családi címere, úgy aligha tételezhető fel, hogy főapáti címerül drágakövekkel díszített, gazdag arany világi koronát választott volna. A címer alaposabb vizsgálatánál különben is feltűnő, hogy amíg a miniátor mindvégig a legfinomabb ecsettel dolgozott és nagy gondot fordított finom miniaturáinak kidolgozására, addig épp a kódex címlapján lévő címer elhanyagoltabb s felületes munkára vall. Bár a címer színekben a többi miniatura színezésével megegyezik, festése hanyagabb. Kontúrja vastag fekete vonallal van meghúzva s a pajzsmező kék színe egyenlőtlenül szökdel ki a kontúr határain, továbbá a korona aranya a többitől eltérően

[1] Színes mellékleteinken az Evangeliarium megjelölés helyett tévesen szerepel a Pontificale megjelölés.

a politikai kapcsolatok folytán közelebb eső német és osztrák művészethez igazodtak. Az olasz művészet szépségideáljával szemben az esztetikai szépet gyakran mellőző, de belső szellemiséggel telített német művészethez igazodtak, amint ezt számos szárnyasoltárunk képei bizonyítják.

A pannonhalmi Evangeliarium mesterének művészi iránya is a német művészethez, még pedig elsősorban Dürer művészetéhez igazodik. A miniátornak a német művészet felé való „orientálódását" külső körülmények is alátámaszthatták. A pannonhalmi apátság ugyanis Tolnai Máté főapát (1500—1535) idejében a legszorosabb összeköttetésben állott a melki apátsággal s így a rend egyes tagjai sűrűn megfordulhattak Ausztriában. Miniátorunk a kódexfestés művészetét ausztriai miniaturaműhelyekben sajátíthatta el, de a német művészet befolyása mellett, egyéni felfogását és nemzete szellemét mégis határozottan érvényre juttatja művészetében. Az Evangeliarium miniaturáiban elsősorban a könnyen megközelíthető német metszetek hatottak rá, amelyeket azonban nem másol szolgai módon, hanem azokat egyéni ízlésének megfelelően átalakítja, összevonja, leegyszerűsíti a magyar józan formaérzéknek megfelelően. A mintaképül szolgáló, datált német metszetek nagy jelentőséggel bírnak számunkra, mivel általuk megállapíthatjuk az Evangeliarium pontos keletkezési idejét. A kódex első miniaturája ugyanis, amely Krisztus születését ábrázolja, Dürer Kis passiójának hasonló tárgyú metszetére vezethető vissza, amely tudvalevőleg az 1509—1511-es években készült. Miután előbb — a Forgách-féle kódex alapján — már megállapítást nyert az a tény, hogy az Evangeliarium csakis 1516 előtt keletkezhetett, továbbá a címlap miniaturája egy 1509—1511-ből származó metszet alapján készülvén, kétségtelen, hogy az Evangeliarium keletkezési ideje az 1510-es évekre esik. Bár a Krisztus születését ábrázoló iniciále a kompozíció fölépítésében és az alakok beállításában a Kis passio metszetére vezethető vissza, nem tekinthető egyszerű másolatnak, mivel a számos megegyező motívum mellett igen lényeges eltérések is kimutathatók, amelyek miniátorunk egyéni felfogására vetnek világot.

A metszettel összehasonlítva, a legszembetűnőbb különbség elsősorban az, hogy a miniátor a kompozíciót egyszerűsíti, az architekturára nem vet súlyt s egy alakkal kevesebbet szerepeltet: elhagyja a második térdeplő pásztort, továbbá a pásztorok feje fölött ragyogó csillagot. Maga a jelenet nem gerendás padlózaton, hanem zöld gyepen játszik s Krisztus nem kosárban, hanem kendőn fekszik. Míg a metszeten Krisztus mögött kis szárnyas angyal látható, addig a miniátor két tehenet és két előbukkanó angyalfejet helyez Krisztus mögé. Az előtérben lévő alakok beállítása viszont teljesen egyezik a metszettel, bár Mária nem hajlik oly alázatosan a kisded felé, hanem merevebb, ünnepélyes, hieratikus tartásban tekint le reá s József nem lámpást tart a kezében, hanem botjára támaszkodik. A metszeten, miként Dürer többi hasonló tárgyú metszetén, többnyire a messze távolban, a kitekintő táj horizontján néhány odavetett vonással, halvány körvonalakkal, az angyal megjelenését látjuk a pásztorok előtt, — mintegy csak utalásként ezen, a főcselekménnyel egy időben lejátszódó eseményre, — amely jelenet azonban a főjelenettel nincs szerves kapcsolatban. A miniaturán ezzel szemben az angyal megjelenését ábrázoló jelenetet a művész előbbrehozza, igen aprólékosan kidolgozza és ezáltal erőteljes hangsúllyal a főjelenet mellékjelenetévé teszi. De ezenfelül a két jelenetet szervesen egybekapcsolja, még pedig az égen előtűnő angyal alakja által, aki a pásztorok felé való röptében a jászol fölött jelenik meg és nézi az ott lejátszódó eseményt. Dürer fametszetei közül nemcsak ennek az egy metszetnek a hatását találjuk a kódexben, hanem a többi miniaturák sorában is többször előcsillan a Kis passio metszeteinek hatása. A Jeruzsálemi bevonulás, az Utolsó vacsora, Krisztus feltámadása, Krisztus mennybemenetele és a Szentlélek megjelenése jeleneteinek fölépítésében a Kis passio hasonló tárgyú metszeteit vette mintaképül a miniátor. A miniaturán Krisztus jeruzsálemi bevonulása, a metszethez hasonlóan, a város kapuja előtt játszódik le. A kapu szintén kerek ívben záródik, amelyet a mintaképtől eltérően, vakolatlan téglasor keretez s a metszeten a kapu mellett elterülő városrészt havas, dombos táj

A PANNONHALMI KÓDEX ELSŐ RÉSZE — PONTIFICALE

1. a. lap. Budapesti Egyetemi könyvtár

A „Magyar Művészet“ melléklete

Az Athenaeum r.-t. nyomása

A PANNONHALMI KÓDEX ELSŐ RÉSZE — PONTIFICALE

6. b. lap. Budapesti Egyetemi könyvtár

A „Magyar Művészet“ melléklete

Az Athenaeum r.-t. nyomása

ÁRPÁD PAIZSRA EMELTETÉSE. (RÉSZLET A PANNONHALMI EZREDÉVI EMLÉK KUPOLÁJÁNAK MENNYEZETI KÉPÉRŐL.) Tardos (Kremer) Viktor festménye.

a fejedelem és bujdosó társai hamvait haza hozzák török földről.

Kolozsvár városa, az erdélyi fejedelmek egykori székhelye, május 24-ikén áldozott a néhai fejedelemnek. A várost fellobogózták, kivilágították; a törvényhatóság ünnepi ülést tartott, az egyetemi ifjuság a maga gyülekezetében lelkesült. Budapestről több képviselő is lement a kolozsvári ünnepélyre. A város közgyűlésén gróf *Béldy* Ákos főispán és *Szvacsina* Géza polgármester megnyitó beszéde után dr. *Márki* Sándor egyetemi tanár tartott fölolvasást Rákócziról. A gyűlés elhatározta, hogy a fejedelem hamvainak hazahozatala ügyében kérvényt intéz az országgyűléshez. Majd a megyeház nagytermében volt szavalás, felolvasás, zene Délben a Mátyás-szobor körül sereglett össze a közönség. Itt *Kun* Béla, a kolozsvári Rákóczi-bizottság elnökének hazafias beszéde után *Hock* János országgyűlési képviselő szónokolt még Rákócziról nagy hatással. A kolozsvári ünnepélyről készült képünk épen azt tünteti föl, mikor Hock beszél a szónoki emelvényről. — Délután az ifjúságnak az egyetemi épület termében tartott gyülekezetében folyt tovább az ünneplés. Dr. *Apáthy* István prodékán, *Bedőházi* János képviselő, *Benke* Antal, az egyetemi kör elnökének beszédei után az ifjúság *Hock* Jánost is hallani akarta, a ki engedett a kivánságnak. Este a szinházban dísz-előadást tartottak.

Debreczen városa, melyet Rákóczi szabadságharczaihoz sok emlék köt, május 22-ikén tartott ünnepi közgyűlést, melyen az összes hatóságok megjelentek. *Puky* Gyula főispán beszéde után *Thaly* Kálmán, a város egyik képviselője, a jeles történetiró tartott előadást a Rákóczi-korról, melyről annyi kötetet irt. Mint e kor történetiróját Debreczen díszpolgárává választották. Rákóczi hamvainak hazahozatalát Debreczen is sürgeti az országgyűléstől.

EGYVELEG.

* **A világ legnagyobb vitorláshajója** most készült Amerikában a Fore River nevű hajógyárban. A hét árboczos hajó hoszsza 132 méter, szélessége 16 méter. A hajó teste és árboczai aczélból készültek, vitorláinak fel- vagy bevonását gépek végezik, ugyanily módon történik az óriási horgonyok felhúzása, valamint az emelődaruk és kormánykerék kezelése is. Ezek folytán a hajó legénysége mindössze 19 emberből áll. A hajó másfél millió frankba került.

* **A dicsőség hiú voltáról** furcsa módon győződött meg egy amerikai zeneszerző, Mac Dowell. Megbízott egy vállalatot, hogy gyűjtsön számára össze mindent, a mit a lapok róla írnak. Tömérdek ujságszelvényt kapott, de ezek legnagyobb része nem ő róla szólt, hanem — a Mac Dowell név meglehetősen elterjedt lévén — mindenféle czirkuszi birkózókról, színészekről, üzletemberekről, stb., végre egy csomagot küldtek neki, mely annyi ujságczikket tartalmazott, hogy a zeneszerző nagyon híres férfiú lett volna, ha mind róla szól. Csakhogy nem ő róla volt ezekben sem szó, hanem egy névrokonáról, a ki híres lókötő volt, a míg fel nem akasztották. A dühre gerjedt zenész ekkor levelet irt a vállalatnak s felkérte, hogy ne küldjenek neki több ujságszelvényt, nincs már rájuk szüksége, hiszen felakasztották.

* **A Themze alatt új alagút** épült Londonban gyalogjárók számára, mely Millwall külvárost Greenwich-csel összeköti. A 371 m. hosszú alagút fúrása sürített levegővel történt s az építés egész ideje alatt baleset nem fordult elő. A forgalom megkönnyebbítése czéljából a Themze alatt ezen kivül még néhány alagútat fognak építeni.

* **Szarvas a mult századokban** hasonlíthatatlanúl több élt Európában mint jelenleg, a mit számos egykorú feljegyzés bizonyít. Így többek közt említik a krónikák, hogy az 1573-iki roppant hóesések és nagy hidegek következtében a Németországi letzlingi erdőségekben 3000 szarvasnál több pusztúlt el. A szarvasok egykori roppant számára mutatnak a fenmaradt följegyzések is néhány nevezetesebb vadászati eredményről, valamint azon összeállítások, melyekben egyik-másik fejedelem vagy főúr által elejtett vadak száma látható. Így pl. I. János György szász választó-fejedelem 39 év alatt, — 1611-től 1650-ig — nem kevesebb, mint 15,637 szarvast, a fia pedig 23 év alatt 6395 szarvast ejtett el. Ugyancsak a tizenhetedik században a mai Poroszország területén rendeztek egy választó-fejedelem tiszteletére nagy vadászatot, melyen szintén vagy 1000 szarvas esett el. Hatalmasan ki is fejlődtek a szarvasok a mai vadaskertekben élőkhöz képest; még a régi feljegyzések nem ritkán tesznek 7—8, sőt 9 mázsás szarvasbikákról is említést.

* **Floridában** (Dél-Amerika) az asszonyok a padlót szappan helyett narancscsal súrolják. A narancsot ketté vágva húsával tisztítják meg a deszkákat.

zotta s tervét a múlt év július 29-én meg is valósitotta két vezető, Dimai Antonio és Pietro Siorpaes kiséretében. A vakmerő hegymászás leirásából a következőket veszszük ki a könyvből:

Reggel félhatkor ott álltunk az óriás falnak tövén. Rövid reggeli után, élünkön Antonióval már ostromoltuk a sziklát arról a feltünő kis hófoltról, honnét egy év előtt kiindult az Alpesek egyik legszebb bravúrja, ennek a túrának első merész konczepcziójú és még merészebb kivitelű megjárása, mely végre valóságos alpesi *tett* volt.

A megkezdett sziklapilléren nem igen akad olyan részlet, mely könnyű volna, de kezdetben a nehézségek szinvonala még sem éri el a lehetőség határát. A haladás iránya majdnem egyre merőleges, egy pillantás a közvetlen homlokunk felett emelkedő sziklafal végtelenségére, könnyen abba a hitbe ejt, hogy sisyphusi munkára vállalkoztunk. A napkeltekor rendszerint beálló hidegebb levegőben és reggeli árnyékban nagyon kinos volt a kapaszkodás, mert a sziklák olyan hidegek, hogy érintésükre az ujjak megmerevednek és elvesztik tapintó képességüket.

Egész az óriás sziklaöbölig, melynek hófoltját a hegygerincz éléig felnyúló sima sárga falak környezik, egy pár nagyon megerőltető kaminrendszer (tűzfalba vájt kürtőhöz hasonló merőleges sziklarepedés) okozza a főnehézséget, de az igazi «coup de maître» csak ezen a sziklaöblön túl van. Ezt a néhány lépés széles hófoltot rohanva kell megjárni a tulsó partig, mert a felső gerinczről gyakran repülnek le száz méteres ivekben egyes kődarabok a dérolvasztó napsugár hatása alatt; ez a részlet emlékeztet a középkori várak ostromára, midőn a falon kúszó hadfiakra felülről köveket hajigált a rejtett ellenség. Néhány rövid kötélhossz és ott álltunk a napi munka legkeményebb része előtt, a 30—40 méternyi fal alatt, melynek első bevételéhez zseniális tájékozó képesség és valóságos vitézség kellett.

E fal legyőzése Antoniónak is vagy 18—20 perczig tartott; a kötéllel biztosított következő azonban nem választhatja azt a tört vonalú utat, hanem kénytelen zsinóregyenesen a magasba küzködni, mert másként a feljutott vezető álláspontjához annyira ferde irányba kerülne, hogy megcsúszás esetén ingamódra átlengene a szomszédos sziklabordához és akkor nincs emberi erő és ügyesség, melylyel meg lehetne váltani az egész társaság életét. A lefüggő kötéllel egyirányú úton egy függélyes, feketés homorú kőlapról kell elkapni jobbra a nagyon magas szirtorrocskát, melyről föl lehet huzódni a szük repedésbe. Nem hiszem, hogy valaki megpróbálná ezt a mozdulatot, ha nem tudná, hogy hűséges aczélkezek tartják felette a derékra szorított és jó nagy sulyt kitartó kötelet; mondhatom, mig pihegve és feszült szemekkel kerestem, hol kapjam meg a legközelebbi sziklát, nem minden irigység nélkül pillantottam át a közelemben keringő madárra. Elmúlt a túra krizise és a fal tövében érzett nagy vállalkozási kedvet felváltotta valami jóleső megkönnyebbülés érzete, hogy a kéz egy pár karczolásán, a térdek és könyökök néhány kék foltján kívül nem szednek nagyobb vámot ezek a kősorompók.

A fal fölött levő terraszról át kell lépni a szirt merőleges élén az ismeretlenbe Falzarego felé és végig kell járni a 60—70 méter hosszú vízszintes kitérőt a fal alatt, keskeny köveken, vagy 1000 méter függélyes magasban a Tre Sassi felé vezető út felett. Ez a «Traversirung» egyike a legérdekesebbeknek az összes Alpesekben; roppant exponált és nehezíti az a körülmény, hogy a kapaszkodók nem maradhatnak ugyanazon a szinvonalon, hanem majd 1—2 métert lefelé, majd ugyanannyit felfelé kell előre nyomulni; azonban hármasban jól lehet egymást kölcsönösen biztosítani és az első megmászás alkalmával hátrahagyott kötélhurok nagyon könnyiti a munkát. Ezután már csak egy nehéz kamin következik, melynek domború alsó végével csak nagy erőfeszítéssel lehet megbirkózni, mégis ennél az akadálynál már nagyon érezni a csúcs közelségének befolyását és hatalmát. Felejtünk mindent, — fáradságot és kiállott veszélyt; nem érezzük a karczokat újjainkon és könnyedén surranunk tova az utolsó erőpróbákon, mert a czél közvetlen közelsége erőt

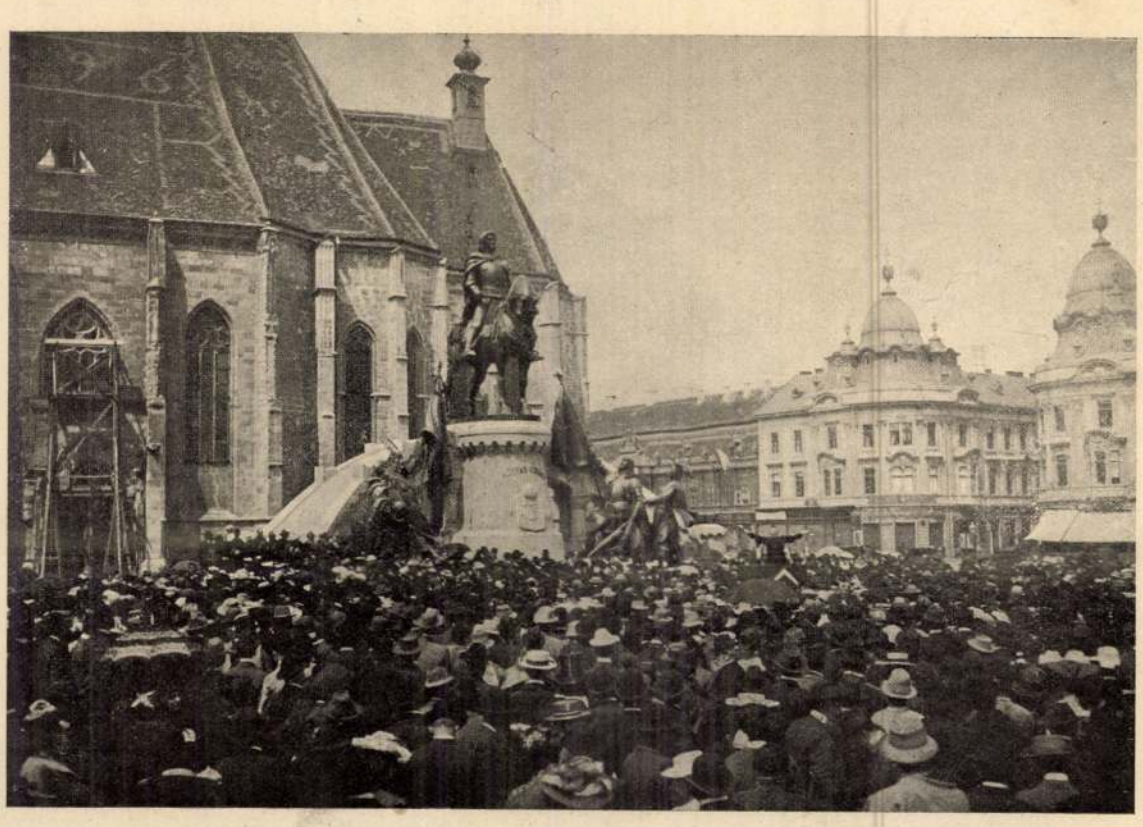

Dunky fivérek fényképe után

RÁKÓCZI ÜNNEPÉLY KOLOZSVÁRT, A MÁTYÁS-KIRÁLY TÉREN.

áraszt a testbe, lélekbe és mágnes módjára vonz magához.

A kősziklán ez az egy kilométer emelkedés, talán összesen két kilométer hosszúságú útra elosztva, — épen hat órát vett igénybe.

Vége volt az utolsó nehézségnek és megkezdődött az a részlet, melyet legszivesebben elengedtünk volna: a végső hegygerincz meredek törmeléke. Lassú tipegésben kénytelen az utas e véget érni nem akaró törmelékes lejtőn odább emelkedni.

Fél egykor álltunk az ismerős csúcson, 3220 méter magasban a tenger felett. (Egy óra pihenés levonásával 8½ órát mentünk Pocoltól; 2½-et lejtőn, 6-ot sziklán kapaszkodva.) Hálásan és őszinte bámulattal ráztam meg hű kiséröim kezét és azután letelepedtünk a kis kőhalom mellé, hogy vérpiros tiroli borral koczintsunk az előzők, a jelenlevők és a következők egészségére.

*

Hasonló érdekességű az az út, melyet Jankovich szintén a múlt évben tett, augusztus 6-ikán a lavaredói három csúcs egyikére, az u. n. «Kleine Zinne»-re. Ez útját igy irja le:

Reggeli hét óra tájba vonúltunk a Kleine Zinne éjszaki bástyája alatt arra a meredek hónyelvre, mely a Kleine és Grosse Zinne-t széthasító, roppant szük és vagy 400 méter mélységü résből húzódik le. Hozzáláttunk a mai nap feladatához. Az éjszaki fal alsó épitménye e hónyelvtől a kis nyeregig terjed, mely a Kleine Zinne két ormát, a Landróból is látható alacsonyabb Punta di Fridát és a szintedór oszlop karcsúságával feltornyosúló főcsúcsát (2881 m.) szétválasztja.

A sziklanyeregből fenséges karcsúsággal emelkedik a «Kleine Zinne» tulajdonképeni főorma. Méreteihez képest keskeny, mint egy minaret; oly meredek, hogy az, ki tövében hanyatt fekve bámúl fölfelé, azt képzelheti, hogy legott ráomlik az egész 120—140 méter magas alkotmány és eltemeti az egész Rienzvölgyet. Sárga falában két párhuzamos, szakadozott élü repedés húzódik függélyesen az oromig, a két óriás kamin; a baloldaliban van az út, ha ezt a hatalmas tornaszert ezzel a szelid névvel egyáltalán jelelni lehet.

A kamin bejárata előtt egy lapos szirtfal parányi egyenetlenségeivel kell megbirkózni. Szédületes helyen, alig újjnyi széles domborodásokon, képtelen helyzetekben kell pár lépést balra tolódni, hol azután egy kiálló kampós kő és egy a falban levő kis mélyedés, melybe két újjat lehet csak beleilleszteni, lehetségessé teszik a felhúzódást arra a keskeny erkélyre, melytől kezdve jóformán toronyegyenesen folyik a munka.

A kamin szük és falai oly csupaszok, hogy a scarpettával (szövet vagy madzag-talpú könnyü fűzős czipő) is alig találni rajtuk valami támaszpontot, soká keresgélni és tétovázni pedig nem lehet, mert a sziklafalak nagyon eltolnak maguktól és a parányi kőtöréseken karral függni nagy erőpazarlás. Folyton 2—300 méter magasságban forgolódunk a törmelékmezők fölött és ezek közt és köztünk nincsen más, csak a végtelen üde, de kapaszkodni valót nem igen adó levegő.

Még egy kemény részlet várt itt reánk, az a nevezetes sárga fal, mely visszariasztotta az első kisérletezőket. Itt a hasadék jobban szétnyilik és a sziklafal befelé homorú, majdnem derékszögű sarkot képez, melynek bal falán sárga kőtorlaszok függnek, mintha démonok rakták volna a kifáradt ember útjába e kődarabokat, melyek a legkisebb érintésre is kattogva zúdulnak le a feneketlen mélységbe; a jobb falon valahogy feljebb lehet jutni, de a kinek jobban tetszik, itt elhagyhatja a repedést és kitérhet jobbra a nyilt exponált falra, hol a nehézségek nagyobbak, de a kőzet biztosabb.

Önkénytelenül le kellett pillantanunk a szikla és attól elálló testünk között: feneketlen mélységet látunk, a minőről csak a léghajós alkothat fogalmat magának. Még csak egy kis nyugodtság, pontos számitás és elszánt erőmegfeszités és egyik lábbal feltérdelhetünk a rövid, alig néhány méter hosszú gerincz bemetszésébe. 11 óra volt; a nyeregtől a csúcsig mindenkinek, körülbelül két óra fog kelleni, pedig csak 120—140 méter útat tesz meg.

Pár lépéssel a csúcson voltunk.* Az életnek vannak remek szép pillanatai, melyeket mi magunk ezerszer is, egész közvetlenségükben fel tudunk eleveníteni lelkünk belsejében, de nem leszünk képesek csak egyszer is másokkal megértetni és átéreztetni, mert szegény a nyelvünk. Ez a pillanat ilyen volt.

RÁKÓCZI-ÜNNEPÉLYEK.

Rákóczi Ferencz szabadságharczának kétszáz éves emlékét országszerte ünnepli a hazafias kegyelet. A tanuló-ifjuság rendezi a legtöbb helyen az ünnepeket, de a hatóságok sem maradnak el. A nyáron ünnepel Rákóczi kurucz városa, Kassa, a hol országos lesz az ünnep, a kétszáz év előtti szabadságharcz emlékeinek történelmi kiállításával. A mozgalom egyszersmind újra fölélesztette azt a kivánságot, hogy

* Rendkívül érdekes látvány e túrát végignézni, különösen ha valaki már az egész utat ismeri. Pár nappal később Eötvös Rolanda és Ilona bárónők tették meg ugyanezt az útat két vezetővel; én a törmelék egy nagy kőtömbjéről figyelemmel kísértem minden mozdulatot. A sziklán tapadó apró alakok minden fordulatát szabad szemmel lehetett észrevenni és minden szót meg lehetett érteni a kristálytiszta levegőben.

Pannonhalmi kódexek

1093-ban még 80 kódex volt

(Kölnnek 100!)

Magyar kódexek Bp. 1965. 13. o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Pannonhalmi
Szent Márton
templom.

Stachovits Remig:

Szent Márton
toursi püspök és
pannonhalmi
temploma. Győr,
1875.

Gent (2056)

Budapest, 1917. október hó 1.

A miniszter rendeletéből:

Dienes

ministeri tanácsos.

III 0

R

13033 917

Z 53 228

34. SZÁM. 1896. BUDAPEST, AUGUSZTUS 23. 43. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** • | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** • | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5.—**, félévre — **2.50** | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

PANNONHALMA.

Magyarország fönnállása ezredik évfordulójának alkalmából Pannonhalmán is országos emléket emelnek, melynek alapkövét a jelen augusztus hó 26-án fogják nagy ünnepséggel letenni. A magyar kormány részéről dr. *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter fog itt megjelenni és alkalmi beszédet tartani. A kormány részéről igen tapintatos választás, hogy ide képviselőjeül épen a vallás- és közoktatásügyi minisztert küldi ki, mert Pannonhalma az az ősi hely, a mely egy részről egyik első terjesztő fészke volt a Szent Istvántól országossá tett keresztény vallásnak, más részről egyik első iskolája volt a keresztény szellemű oktatásnak s ma, ezer év múlva is lankadatlan buzgóságú s nagy érdemű munkása úgy a vallás, mint az oktatás ügyének.

Pannonhalma névvel ma azt a nagy szabású Benedek-rendű kolostort, illetőleg főapátságot nevezzük, a mely Győr városától délre s másfél órányira, Győrmegyének dombos-hegyes délnyugati részén, a Bakony és Vértes hegység végeinek találkozása táján három szomszédos halom tetején várszerűleg emelkedik, gyönyörű kilátással a vele szomszédos alacsony szőlőhegyekre, azokon túl pedig a Duna és Rába felé terjedő nagy és termékeny lapályra. Régen «Szent hegy»-nek («Mons sacer»), majd — még a jelen század elején is — *Pannon-hegynek* vagy *Pannon-hegyének* hítták a kolostor hegyét; a *Pannonhalma* nevet a kolostor egykori lakója, Guzmics Izidor szép emlékezetű irónk adta rá barátja, Kazinczy Ferencz iránti tiszteletből, utánozván a *Széphalom* elnevezést, melylyel Kazinczy a maga lakó faluját, a zemplénmegyei Bányácskát szokta volt nevezni. A Pannonhalma név aztán általános keletüvé lett.

A pannonhalmi főapátság épületcsoportja hajdan valóságos vár volt; a környékbeli nép ma is várnak nevezi, s annyiban nem is ok nél-

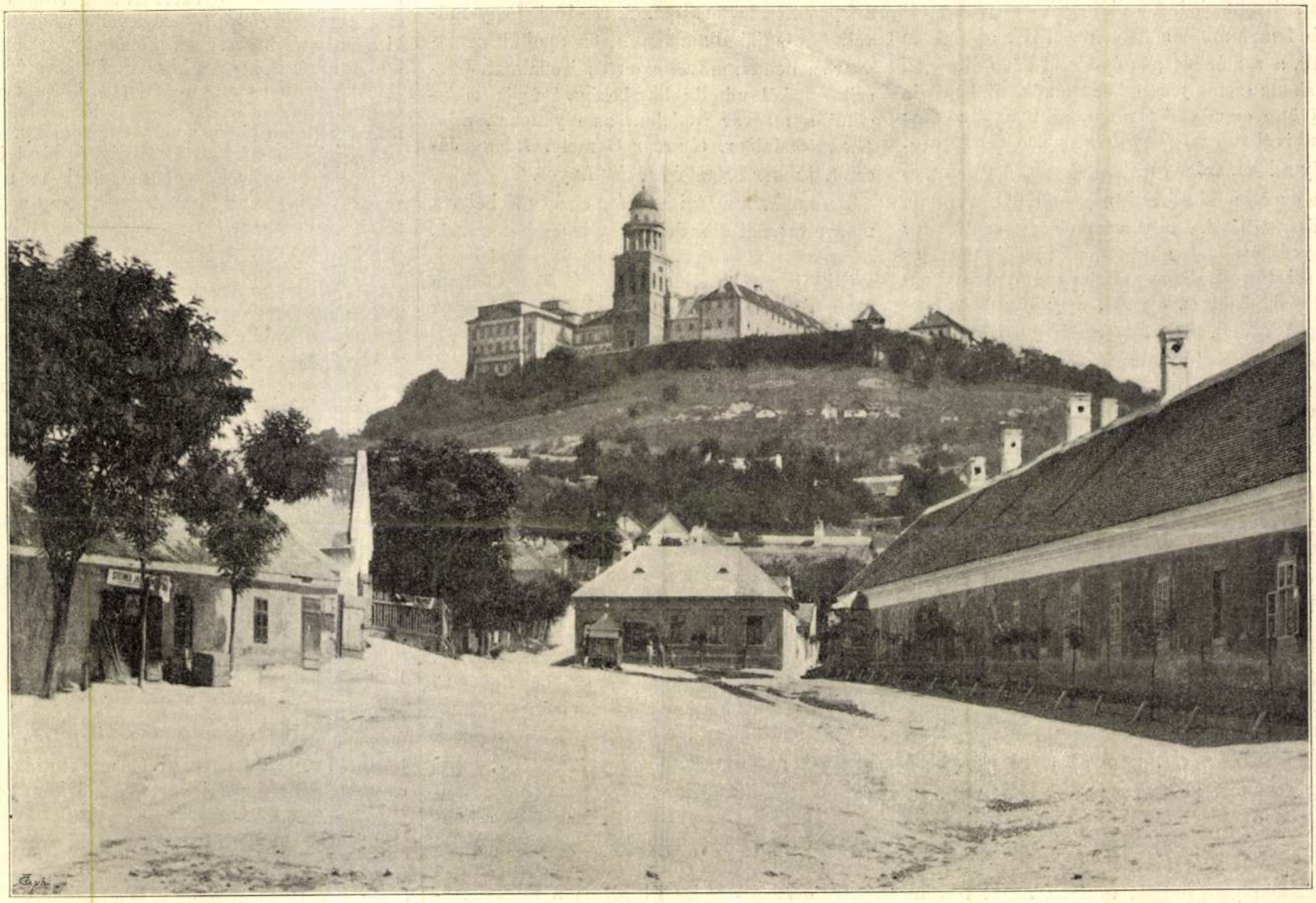

PANNONHALMA GYŐR-SZENT-MÁRTON FELŐL.

A PANNONHALMI KOLOSTOR.

kül, hogy az egészet bekerítő középkori tömör kőfalak most is fennállnak, de már egyszerű kerítéssé szeliditülve, mivel a régi őrtornyokat kettő hiján lebontották róluk; mindössze csak a régi várkapu és itt-ott a lövőrések maradtak meg eredeti alakjukban, bár annyiban mégis megváltozva, hogy a kapu elől a fölvonó híd eltünt s az alatta volt árok úttá van feltöltve, meg hogy a lövőrésekből egyetlen ágyú sem mutatja félelmes torkát. A kolostorban folyó békés munkásságnak nincs többé szüksége hadi eszközökre.

A komor kerítésfalak fölött magasan kiemelkedik és nagy messze ellátszik a fő épület, melynek közepét a diszes, magas tornyú székesegyház foglalja el, két oldalt pedig két hatalmas szárny terjed. A székesegyház egy még régibb templomnak a helyén a XIII. században épült, a román és gót építészet közti átmeneti izlésben; szentélyrésze keletre néz, fő bejárata a fölötte emelkedő toronynyal nyugatra van; ezenkívül van még egy délre nyiló diszkapuja, mely a XVI. század elején készült. A torony és vele együtt a főbejárat is nagyon elüt a templom eredeti stiljétől. Magát a templomot ezelőtt egy negyedszázaddal stilszerűen megújittatta az akkori főapát, Kruesz Krizosztom. A szárnyépületek közül az éjszaki, vagy jobboldali igen szép új épület, mely a mennyiségileg és minőségileg egyaránt nagyszerű könyvtár elhelyezésére szolgál. A déli, vagyis a balszárny régi, dísz nélküli épület, melynek nem régiben megújitott keresztfolyosója még a XV. században keletkezett. Itt és a többi épületekben sok és sokféle helyiség van, ú. m. a főapát lakosztálya, a rendtagok lakásai, a vendégszobák, az imaterem, a gazdag tudományos szertárak s a nagyszabású ebédlő, melyet falfestmények és más ékitmények diszitenek.

Az apátság épületei idők folytán sokat szenvedtek részint ellenségtől, részint tűzvésztől, de az egész mindig újra kikelt hamvaiból. Más részről gyakran voltak örömnapjai. Már valószínű alapitója, Szent István király, gyakran megfordult itt fiával, Imrével. Ő rá vonatkozó nagybecsű emlékekül ma is őrzi a kolostor az 1001-ben kelt s most az ezredévi kiállitás történelmi csoportjában közszemlére kitett alapitólevelet, melynek hiteles voltát némely történetiróink kétségbe vonják, továbbá Szent Istvánnak állitólagos márvány székét, melyről a jámbor nép közt az a hiedelem van elterjedve, hogy a ki bele ül, annak soha sem görbül meg a dereka. Későbbi királyaink is kegyelték az apátságot. A «nagy kegyességü» László országgyülést is tartott itt; majd Kálmán itt egyezkedett Bouillon Gottfrieddel a keresztes hadak átvonulásának módozatairól. Csupán II. József volt iránta kiméletlen, a mennyiben 1786-ban a szerzetet eltörölte. De a rendtagok csak 16 esztendeig nélkülözték az ősi fészket, mert I. Ferencz 1802-ben visszaadta nekik úgy régi otthonukat, mint előbbi jogaikat és javaikat, s azóta háborítatlanúl folytatják két fő kötelességüket: tanitói és papi föladataikat, melyekkel mindenkor bölcsen össze tudták egyeztetni a kifogástalan hazafiságot. A rendnek nagy müveltségü tagjai állandóan hiven ápolták a magyar szellemet, müveltséget és irodalmat. Jeleseik sorából mindig büszkeséggel fogja emlegetni a magyar irodalom az olyanokat, mint *Guzmics* Izidor, *Czuczor* Gergely, *Rónay* Jáczint, *Römer* Flóris és *Jedlik* Ányos.

Pannonhalma régi idők óta első és fő helye a magyarországi Benedek- vagy benczés-rendnek. Itt székel a rend feje, a főapát, ki főapáti czimét II. Ulászló óta birja, s Mária Terézia óta a főrendiház tagja. A pannonhalmi főapátnak minden püspöki egyházmegyétől független állása van; némi megszorításokkal püspöki teendőket végez. E díszes állást ma *Fehér* Ipoly, a Benedek-rend eme kiváló tagja tölti be, s erről az állásról jutott mai méltóságába a jelenlegi herczegprimás, *Vaszary* Kolos bibornok, ki nagy emlékeket hagyott maga után rendjénél, melynek szervezete és kiváltságai régibb keletüek az ország valamennyi püspökségénél.

A pannonhalmi főapátság rendkivül gazdag tudományos, irodalmi és müvészeti kincsekben. Van hittudományi iskolája, tanárképző intézete saját növendékei számára és házi lyceuma. Négy fiók-apátságon kivül hét gymnázium és 15 plebánia tartozik a joghatósága alá.

Alapitólevelének hitelességét illetőleg eltérők lehetnek a történettudósok véleményei, de az iránt semmi kétség nem forog fenn, hogy Pannonhalma mint magyar apátság egykorú a honfoglalás idejével s igy igen méltó hely arra, hogy az ezredévi örömesztendő emlékeinek egyike ott állittassék föl hirdetni a múlt dicsőségét a jelennek és a jövőnek egyaránt.

NE JÁRJ...

Ne járj, ne járj, gyönge ember,
Egyedül a rengetegben,
Vihar és csend, mindakettő,
Benne olyan megdöbbentő.

Ha az erdőt vihar szállja,
Zúgva, mint a sasok szárnya,
S ropva, mint a harczi mének,
Ha a kürtök fölzengének...

Üvölt, dübög, reng a mélység,
Riadoz a vak sötétség,
Dörg az ég s a barlang öble,
Mintha ott is mennydörögne...

Omló felhők zuhatagja
Tör feléd e szörnyü zajba';
Térded előtt a hab jajgat —
És a szived úgy elhallgat!

Vagy ha aztán hang se' rezdül
Sürű erdőn síri csend ül,
Lombon, ágon semmi zúgás,
Bokor alján semmi búgás...

Nincsen szellő, mely susogjon,
Fuvalom, mely lágyan zsongjon,
Nincs bolygás a hangyabolyban,
Zizzenés a bársonymohban...

Csak a szálfák sokasága
Mered rád a némaságba'; —
Ott a szived úgy megdobban,
A vihar sem zúgott jobban!

Fejes István.

EGY ÚJ KIRÁLYI CSALÁD TÖRTÉNETÉBŐL.

II. Vilmos császár a német egység nagy müve alkotói iránt érzett hálaját, nagyatyja emléke iránti kegyeletét kivánja tanusitani, mikor azzal a tervvel lepi meg a világot, hogy nagybátyját, Frigyes *Vilmos Lajos* badeni nagyherczeget születésének 70 éves évfordulójára királyi rangra emelje. Megemlékezés és elismerés ez azokért a nagy szolgálatokért, melyeket *Baden* a német egység kivivásánál s a franczia s német háborúban teljesitett, s melyekért az öreg Vilmos császár nemcsak meleg hangú levélben fejezte volt ki a mai nagyherczegnek köszönetét, de gondoskodott arról is, hogy a birodalmi alkotmányban Badent bizonyos autonom jogok illessék meg, mint például a szesz- és söradó kérdésében, milyekkel nem bir más német tartomány.

A legújabb európai királyság és királyi ház története mindennél jobban mutatja azt a százados fejlődésben nyilatkozó erőt, mely a nemzetek és országok sorsát irányozza, mely Poroszország gyors emelkedését biztositotta, mig Spanyolországot másodrendü állammá nyomta vissza, mely a múlt században a bajor királyság megalapitására vezetett, mig Lengyelországot az elmúlás szélére sodorta.

A badeni uralkodó család leszármazása ugyanazon mondai ősig vezethető vissza, mint a habsburg-lotharingiaké. Mindkettőnek *Ethico* a közös őse, vagy még inkább *Lancelin*, csakhogy míg emezek ősatyja az altemburgi gróf, a rómaiak Vindonissája mellett telepedett le, addig a zähringeni herczegek a mosolygó Neckar völgyét választották s Breisachban szemelték ki székhelyöket. Itt emelkedett fel a család dicsősége már a tizenegyedik század táján annyira, hogy a nevezett Lancelin unokájának, Bertholdnak III. Henrik császár a sváb herczegséget igérte oda. Hogy mégsem kapta meg, oka az, hogy időközben a császár Mathild nevü leányát Rheinfeldeni Rudolf elrabolta a konstanczi püspök kezei alól s a császár halála után a leány anyja, Ágnes, hogy leánya ballépését jóvá tegye, a sváb herczegséget Rudolfnak adta s Bertholdot, a zähringeni grófot a karinthiai herczegséggel és veronai őrgrófsággal kárpótolta.

Mikor aztán a Hohenstaufen-ház került a német császári trónra, Rőtszakállú Frigyes nemcsak megerősitette a zähringeni herczegeket minden eddigi kiváltságaikban, de II. Berthold öcscsének, I. Hermannak még a badeni és hochbergi uradalmakat is ajándékul adta. Innen

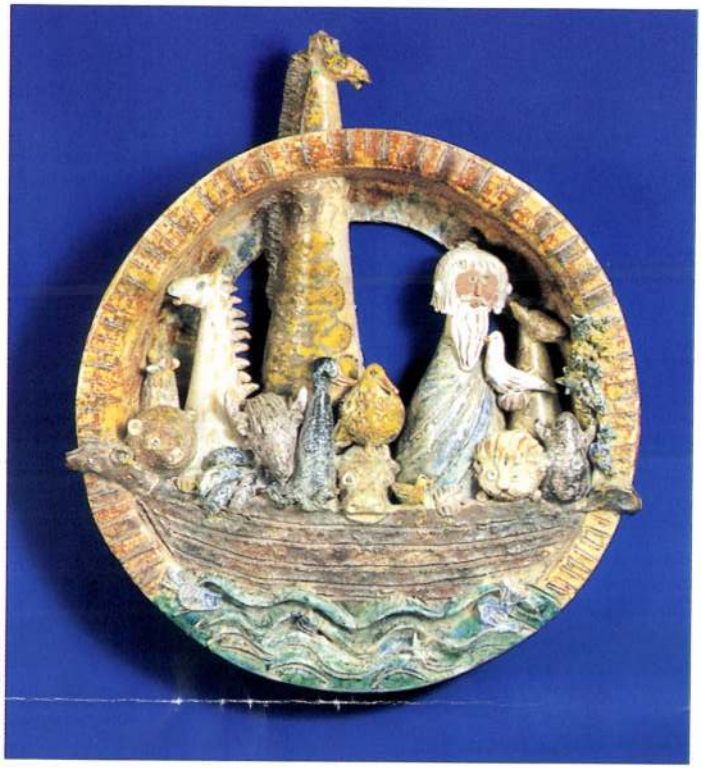

Fotók: Milos József

Kiss Roóz Ilona: Noé bárkája tál, 1969, színes mázas kerámia, ø 35 cm, a művész tulajdona / Ilona Kiss Roóz: Noah's Ark tureen, 1969, colour glazed ceramics, 35 cm ø, owned by the artist

Kiss Roóz Ilona: Kerámia tükörkeret, 1969, színes mázas kerámia, ø 35 cm, egri Kispréposti palota, állandó kiállítás / Ilona Kiss Roóz: Frame of mirror, 1969, colour glazed ceramics, 35 cm ø, Eger Provost's Palace, permanent exhibition

változatos, érdekes, és másokkal együtt azt vallom, hogy a világon mindenütt helytáll. Ezt jelzik azok a díjak, amelyeket különböző kiállításokról hazahoznak kollégáim. Ehhez persze hozzájárul az is, hogy kiváló mesterek tanították és tanítják ma is őket. Gádor István, *Borsos Miklós*, *Csekovszky Árpád*, *Schrammel Imre* és mások.

– *Minden embernek, a művésznek talán még inkább fontos, hogy munkái együtt maradjanak. Többen önmaguk kénytelenek módot keresni a biztonságos megőrzésre, bemutatásra. Ön ezt a lehetőséget megkapta. Felkínálták önnek az egri Kispréposti palotát. Mit jelent ez önnek?*

– Én is ragaszkodom a munkáimhoz. Emlékszem, Gádor mester egyszer egy régi munkáját vásárolta vissza. Kovács Margit csak hosszas könyörgésre – néha még akkor sem – vált meg kedves munkáitól. Ezer és egy okot talált arra, hogy ne kelljen eladnia. Én is vásároltam már vissza munkámat. Én is szeretem magam körül látni a kedvenceimet. Az általam legjobbnak tartott 60 darabot Egerben őrzik, nagyon hálás is vagyok nekik érte. A többi fontos darab itt van körülöttem a lakásban, kicsit összezsúfolva. Családtagok lettek. Az egri munkáimat videón bármikor megnézhetem.

– *Mi az ars poeticája?*

– Nagyon egyszerű. Olyan érzéseket kelteni az emberekben a kerámiáim nyelvén, mint amilyenek akkor ötlöttek föl bennem, amikor a téma megszületett. Ha ez a kapcsolat megteremtődik a néző és köztem, akkor nyert ügyem van.

– *Ön sikeres pályát futott be. A siker boldogságot is jelent?*

– Életem nagy vágya volt, hogy legyen műterem, ahol kedvemre dolgozhatok. Ez teljesült. De még most is vannak terveim, amiket szóban nehezen tudok megfogalmazni. A lényeg talán az, hogy *a munka nekem hármas öröm*. Öröm, hogy tudok még dolgozni (bár egyre kevesebbet); öröm, hogy tudok még valami szépet csinálni; öröm, hogy ezzel másoknak is örömet szerezhetek. Én szerencsés, boldog életet kaptam a sorstól. Szeretteim elvesztése nekem is fájt, de szüleimtől, tanáraimtól, férjemtől, a tárlatlátogatóktól kapott szeretet ma is támogatást ad. Talán ezért is könnyű visszaadni azt.

GÁL JÓZSEF
műgyűjtő

PANNONHALMI ZSUZSA

Porcelán gesztusok posztamensen és köztéren

Pannonhalmi Zsuzsa

Pannonhalmi Zsuzsa keramikusművész alkotói munkáját az 1997-es esztendőben *Árpád-házi Szent Erzsébet* egész alakos portrészobrának elkészítése határozta meg. A pesterzsébeti *Német Kisebbségi Önkormányzat* felkérésére alkotott plasztika anyaga a napjaink köztéri képzőművészeti kultúrájában ritkán használt *porcelán.* Ebből – az ősi etruszk technikai eljárás hagyományaira alapozva – épít szobrot a művész.

E technika iránti érdeklődését, a porcelán anyagából a használati tárgyakon túl kisplasztikák, monumentális murális vagy önálló szobrászmunkák, sőt építészeti értékű alkotások létrehozását számos műve jelzi, különös intenzitással a nyolcvanas évek eleje óta. A legutóbbiak közül néhány: 1992-ben az ikladi általános iskola figurális falinapórája, 1994-ben Bagon a község 600 éves fennállásának ünnepére emelt Emlékoszlop, 1995-ben a Turán elhelyezett pavilonos Szent János-ivókút, 1996-ban a péceli Szemere Pál Művelődési Ház udvarára készült Paula-díszkút. Pannonhalmi Zsuzsa keramikusi pályája több mint két évtizedes múltra tekint vissza. A mostani érett alkotói szemléletmód és munkaprogram előzményei azonban minden korábbi megnyilatkozásában felismerhetők és szervesen kapcsolódnak egymáshoz. Valóságértelmezési kísérleteit meggyőződés, következetesen vállalt felismerések jellemzik. Munkáját az *Iparművészeti Vállalat* tervezőjeként kezdte 1974-ben. Használati tárgyai (tálak, vázák, dobozok) azóta is a részletek finom megmunkálásának igényét, a kézbe vevővel való bensőséges kapcsolat kialakulásának lehetőségét tükrözik. E munkák jellemzője a tiszta, egyszerű formákon megjelenő gazdag növényi ornamentika.

Pannonhalmi Zsuzsa tárgyain a díszítésnek az az ősi funkciója él, amelyet a világrend egyfajta modellezésével, annak megtartó ereje által éreztet, ezáltal éleszt belső békét, a szellem meggyőződéséből fakadó, a tárgyi környezetre is kivetülő nyugalmat. A használati kerámia darabok egyértelműen jelzik, hogy az alkotót intellektuális problémaként foglalkoztatja a dísztárgyak szerepe, az emberi díszítőszándék indítékai és célja. Ennek az elmélkedésnek a jegyében született a korai pályaszakaszban az az *antiváza*, amely anyagánál fogva nem tartja meg a vizet, de szétrepesztett fala szilárd tárgy tárolására sem teszi alkalmassá. E törekvés folytatásaként értelmezhetők az *antitálak* is – a tál öblének megjelenő plasztikus elemmel vagy a ráhelyezett hullámos felülettel, amely rajzos díszítést is hordoz. Hasonló megnyilatkozás a tálak öblének pozitívba fordítása, domború felületté alakítása. Ezen a domború felületen plasztikus növényi, táji és figurális motívumok jelennek meg rajzos elemekkel váltakozva. Az így alakított tálak azonban nem váltak domborművekké, mivel a felület legmagasabb pontján jelent meg a rajzos motívum és a lejtést egyensúlyozták ki a plasztikus elemek. E felületalakításhoz kapcsolódó, *irányított nézőpont* feszültsége azonban olyan kozmikus hatást kelt, amely azonosítható az ember kozmikus létélményével. A dombormű műfaji követelményeinek megfelelő alkotásokat már az antitálakkal egy időben is készített Pannonhalmi Zsuzsa: 1982-ben a svájci Bassersdorfba egy lakóházba (tulajdonosának megrendelésére) növényi motívumokat feldolgozó faliképeket, ugyanekkor a pestszentimrei baptista Betlehem kápolnába, 1983-ban a dunaharaszti baptisztérium szószékére, illetve úrasztalára, 1984-ben a péceli általános iskola aulájába, majd 1992-ben az itteni zeneiskolába, 1985-ben a debreceni baptisztériumba, 1986-ban az ikladi általános iskola aulájába, 1991-ben a kispesti baptisztériumba, 1995-ben az albertirsai baptisztériumba kerámia falképeket. A nyolcvanas évek második felétől egyre jellemzőbb, hogy a faliképek, domborművek a gazdag növényi ornamentika mellett figurális elemet is tartalmaznak. A használati tárgyakhoz való alkotói viszonyban is megsejthető volt, ami a monumentális murális alkotásokon teljes határozottsággal jelentkezett: Pannonhalmi Zsuzsa valamennyi művével arra tesz kísérletet, hogy világképi igénnyel értelmezze a valóságot, az emberi létet. Ennek jegyében motívumvilágában érzékenyen reagál a legkisebb emberi közösséget jellemző szokásokra, hagyományokra, táji, tárgyi jelekre, de a világegyetem egészében érvényesülő törvényszerűségekre is.

Fotó: Mészáros István

Pannonhalmi Zsuzsa: Napra váró, Iklad, 1992, porcelán, samott, 1300 °C, 230 cm / Zsuzsa Pannonhalmi: Waiting for the sun, Iklad, 1992, porcelain, chamot, 1300 °C, 230 cm

Samott és porcelán

Szekeres Károly és Vásárhelyi Emese műhelyében

A szélfútta bakonyi kisváros főutcáján, Veszprémben a neves földrajztudós, *Cholnoky Jenő* szülőházának nyitott átjáróvá alakított, mediterrán hangulatú belső udvarán, szilárd törzsből fakadva terebélyesednek ki a vörösbarna, vaskos, samottos agyagvirág kerámia-lemez szirmai. Kőrózsának a veszprémiek nevezték el őket. Az érzékeny köznyelvi névadás és az írói képzelet,

Szekeres Károly: Kompozíció, 1997, kőcserép, redukciós égetés 1260 °C, 35x50x20 cm / Károly Szekeres: Composition, 1997, clay, reduced baking 1260 °C, 35x50x20 cm

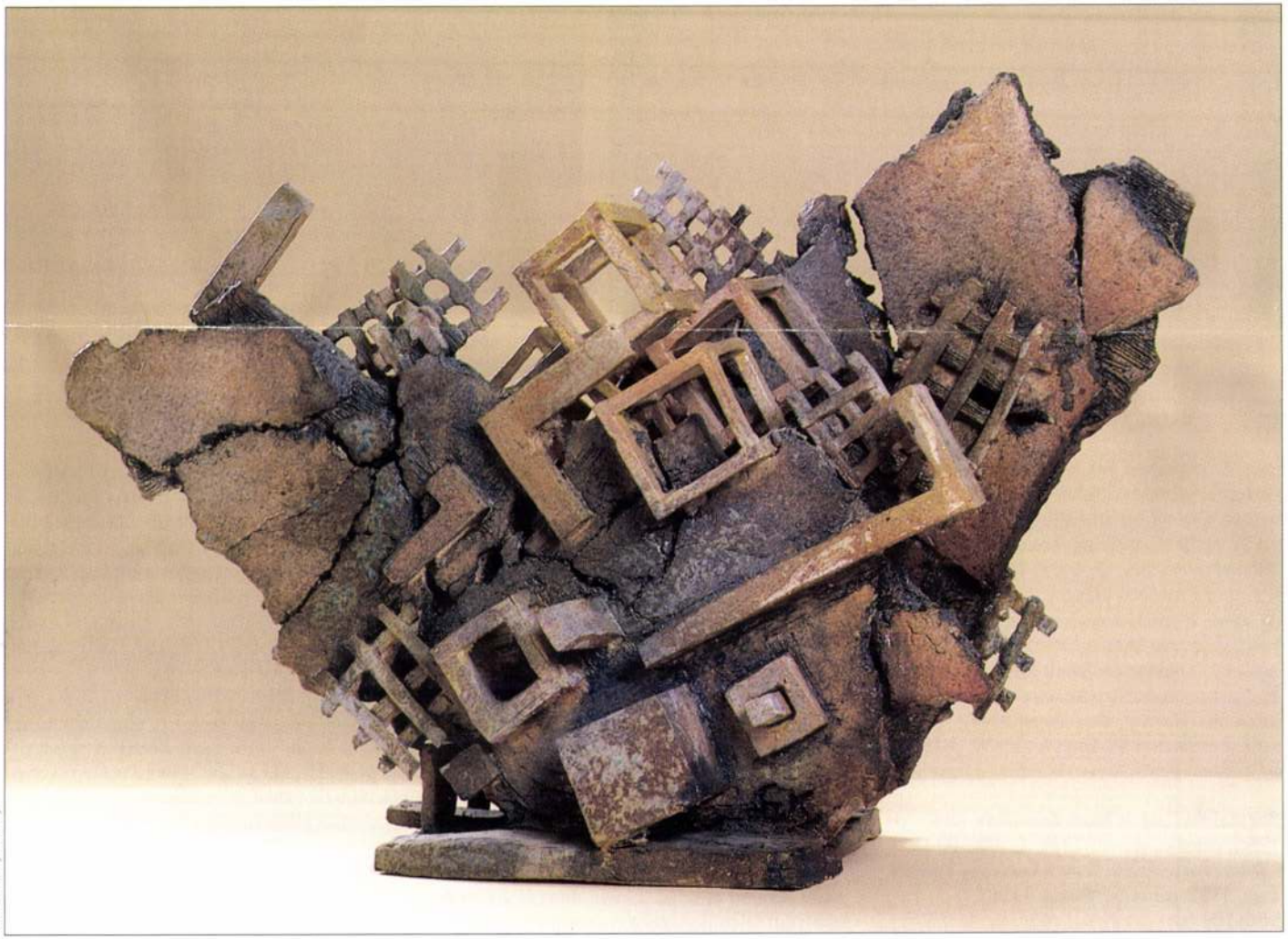

Fotó: Szelényi Károly

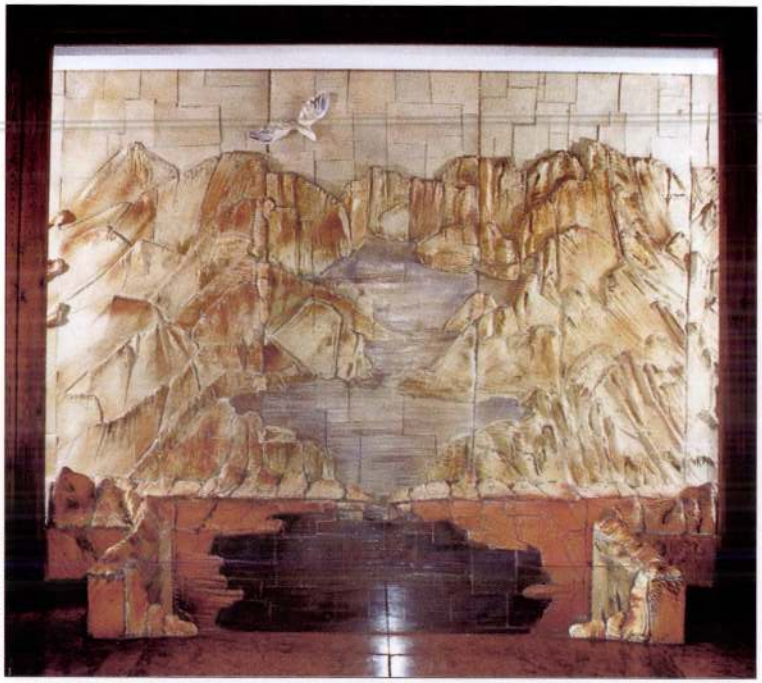

Fotók: Mészáros István

Pannonhalmi Zsuzsa: Debrecen – baptisztérium, Baptista templom, 1985, porcelán, samott, 1300 °C, 32 m² (építész: Kálmán Ernő, Mohácsi Péter) / Zsuzsa Pannonhalmi: Debrecen – baptistery, Baptist church, 1985, porcelain, chamot, 1300°C, 32 m² (architects: Ernő Kálmán, Péter Mohácsi)

Fotó: Czech Attila

Pannonhalmi Zsuzsa: „Bag 600 éves" Emlékoszlop, 1994, porcelán, samott, 1300 °C, 700 cm magas / Zsuzsa Pannonhalmi: „Bag is 600 years old" commemorative column, 1994, porcelain, chamot, 1300°C, height: 700 cm

jain. A turai *Szent János-ivókút* oszlopait a közvetlen környezetre utalva a galgamenti népművészet növényi ornamentikája díszíti. A kupola alatti galambfigurák ugyanennek a kultúrának jellegzetes elemei, de a testi-lelki megtisztulás folyamatában a víz konkrét és jelképes szerepét és ehhez kapcsolódva a Szentlélek hatását is felvetik. A kupola tetején lévő réz *szélkakas* ugyancsak egy őselem erejének megnyilatkozására hagyatkozva összekapcsolja az építményt a kozmosz mozgásaival, összhangot teremt az építészeti és természeti környezet között. A kút felirata Szent Jánost idézve is felhívja a figyelmet a víznek a fizikai és transzcendens lét közötti folyamatosságot biztosító jelképes lehetőségére.

A péceli *Paula-díszkút* nyújtott leányfigurája a helyszínéül szolgáló Pekáry-kúria egykori asszonyára emlékezik. A kút valóságos vize és a medence peremének vízszerű kialakításából adódó kettősség sajátos játékot, ugyanakkor a jelképes vízre utalással filozófiai mélységet ad az építészeti műnek. Ezt erősíti a kettős kehely formájú kút-alapzata is, amely a víz transzcendens átváltozásának lehetőségét és ebből adódó szerepét is felidézi.

Pannonhalmi Zsuzsa eddigi alkotásaiból megismert szemléletmódjának legjellegzetesebb vonása az, hogy a valóság egészét természetes könnyedséggel képes egységnek tekinteni és abban annak törvényszerűségei szerint tájékozódni. Ezáltal nemcsak a saját, de az általa megtapasztalt jelenségek helyét, szerepét is a maguk természetéből adódóan fogadja el. A valóság mesterségesen elkülönített (mert végtelensége miatt egészként átláthatatlan) részeinek a maguk értéke szerint keresi meg helyét az egységben. Ezek a jellegzetességek csak napjainkban tűnnek egy személyiség rendkívüli adottságainak, hiszen a középkor embere számára ez volt a valóság általánosan elfogadott és gyakorolt szemlélete. Mivel azonban ma már nehezen és ritkán élhetjük meg ezt az állapotot, különösen szerencsés választás, hogy egy olyan alkotó készítse el Árpád-házi Szent Erzsébet egész alakos portréját, aki az ábrázoltéval mély rokonságot mutató valóságszemléletet és emberértelmezést mondhat magáénak.

BAKONYVÁRI M. ÁGNES
művészettörténész

Pannonhalmi Zsuzsa: Szent János-ivókút, Tura, 1995, porcelán, samott, 1300 °C, 500x500 cm / Zsuzsa Pannonhalmi: Saint John drinking fountain, Tura, 1995, porcelain, chamot, 1300°C, 500x500 cm

Érzékeny élményként közvetíti az emberi lét tér és idő általi meghatározottságát. Ezért törekszik alkotásaival a tér értelmezésére és készít a térképzésre, a tértagolásra, a térszervezésre alkalmas murális, illetve építészeti műveket. Ennek a törekvésnek jellegzetes megnyilvánulásaként gyakran találkozni munkáin az *oszlop* motívumával, vagy magának az oszlopnak önálló kompozícióként való megjelenítésével (Bag-Emlékoszlop, illetve a *Duna Galéria*ban 1996-ban rendezett kiállításon: *Tűzoszlop*, *Pénzoszlop*, *Felhőoszlop*). Az oszlophoz hasonló térszervező elemként értelmezi Pannonhalmi Zsuzsa a fa, életfa motívumát is. 1976–77-ben Siklóson a *Kerámia a kertben* című szimpóziumon is oszlopot készített az alkotó. 1986-ban a váci *Madách Galéria*ban rendezett kiállításán *Katasztró-fa* címmel egy fahamus égetéssel készített kerámia-fát mutatott be – csupasz ágakkal, a tövében egy kupac fekete kerámia-alma közt egyetlen piroslóval. Ezek mellett a jellegzetes – mert a pályán példaértékű – darabok mellett szinte valamennyi faliképen, domborművön szerepel az *életfa motívuma*. Ennek jelentősége, funkciója hasonló az oszlopéhoz, noha tartalmilag konkrétabban meghatározott. Az egyik mint természeti, a másik mint építészeti függőleges elem úgy képes tagolni a teret, hogy nem határolja körül annak egy-egy részletét, és mégis elkülönülő egységeket éreztet azáltal, hogy jellegzetes pontokat határozottan megjelöl. A horizontális irányú tértagolással egyidejűleg vertikális irányban is léptéket határoznak meg, mintegy átmenetet, összeköttetést képezve az emberi és természetfölötti valóság között. Az épülethez nem kapcsolódó oszlopok támasztó, tartó funkciója átvitt értelemben érvényesülhet Pannonhalmi Zsuzsa kompozícióin éppen úgy, mint az életfa összekötő szerepe. Az oszlopmotívumot feldolgozó alkotások jellegzetes csoportja a *gesztus-szobroké*, amelyeken az emberi figura lábát hanyagul lóbálva az oszlopfőről tekint lefelé. Ember és világegyetem viszonyának szokásos felfogásától eltérő ez a szituáció: a maga kicsinységének tudatában megrendülten felfelé tekintő alak helyett a magabiztosan fentről lefelé szemlélődővel találkozhatunk. Annak az életérzésnek a megfogalmazása ez, amely a transzcendens valósággal természetes, harmonikus kapcsolatban lévén olyan biztos helyet talál léte számára közvetlen környezetében is, ahonnan a valóság egészét jól átfoghatja. Ennek a szemléletnek megfelelően az ikladi általános iskola *Napóra-figurája* is az épület tetején kapott helyet. Onnét tekint le az idő múlását jelző műszerre a gesztus-szobrokéhoz hasonló életérzéssel. Az iskola aulájában lévő faliképen a helyi népviseletben megjelenített gyermekpár és a domonyi dombok motívuma a közvetlen élettérhez való kötődés fontosságát jelzik a kozmosz modelljének és az életfa képének szomszédságában. A valóság apró részletek felé közelítő és az egész egysége felé táguló megközelítésének és befogadásának egyidejűségében ugyanaz az életérzés fogalmazódik meg ezen a képen, mint a gesztus-szobrokon, vagy a Napóra-figurában. Hasonlóval találkozni a bagi *Emlékoszlop* esetében, az ábrázolt helyi kötődésű jelenetek távolodó nézőpontot követő képszerkesztési elv szerint jelennek meg. A történelem konkrétságának megtartó erejű, távolodó vonala éppen oszlophoz kapcsolódása révén veti fel ennek szerves beépülését a kozmikus valóság egészébe. A péceli zeneiskola hangversenytermének *Viva la musica!* című porcelán faliképe is ezt a gondolatkört példázza. A helyi templom és házak között muzsikáló gyermekek, valamint a felhőben úszó, trombitáló puttók közös társasága a zene ég és föld távlatait egymáshoz közelítő lehetőségét konkretizálja.

Pannonhalmi Zsuzsa valóságértelmezési tapasztalataiból felépülő világképe jellemzésének, az ebből táplálkozó életérzés megfogalmazásának fontos művészi eszköze az *őselemek* (a föld, a tűz, a víz és a levegő) motívumainak jelképes és valóságos megjelenése közötti kapcsolat elemzése. Az ezekhez kapcsolódó oszlopkompozíciók és dombormű (*A föld rétegei*) filozófiai mélységű gondolatokat elemeznek plasztikai alapossággal, amint korábban az antitálak hullámmotívuma és halászfigurája már a víz jelképes értelmezésének példái voltak. A szakrális munkákon a növényi ornamentika mellett egyre hangsúlyosabb szerepet kapott a víz képi megjelenítése. A kispesti, a debreceni és az albertirsai baptistériumban is a megtisztulás szimbólumaként értelmezhető a nagy vízfelület motívuma, akár konkrétan a Jordán folyóra utalva. A vízhatást a

Pannonhalmi Zsuzsa: Viva la musica!, Pécel, zeneiskola, 1984, porcelán, samott, 1300 °C, 630x230 cm / Zsuzsa Pannonhalmi: Viva la Musica, Pécel, Music School, 1984, porcelain, chamot, 1300°C, 630x230 cm

porcelánra égetett vékony üvegréteggel érte el az alkotó. A felhőmotívumot felhasználó kisplasztikák, a felhőoszlop, majd az embernagyságúra épített felhőkapu a víznek mint földhöz kötött őselemnek levegőbe emelkedett, megváltozott halmazállapota révén megváltozott téri helyzetű módosulását jelzik. Ez a fizikai folyamat azonban szimbolikus értelmezést enged meg. Erre utal a Viva la musica! című faliképen az angyalok életteréül szolgáló felhők sokasága. A szakrális műveken a stilizált táji elemek szinte keretbe foglalják a vízfelületeket, amelyekkel alulról felfelé világosodva a légneművé válás folyamatát is érezteti. A debreceni víz fölötti galambmotívum pedig a légneműből a szellemivé alakulást, a szellemivel, a Szentlélekkel való kapcsolatot érzékelteti jelképes eszközökkel. Akár a gesztus-szobroknál, a felhőmotívumnál is megfigyelhető, hogy a kompozíciókon fizikai érintkezésben van az emberi figurával, sőt az emberléptékű *Felhőkapu* még a bibliai Jákob-történet jelenetét is magában foglalja. Ez a mű az életnagyságú, vizet idéző *Halász* figurájával együtt arról az élményről szól, hogy pontosan ebben a léptékben, az emberi lét számára adott helyen és nézőpontból értelmezhető és befogadható a valóság egésze.

A *víz* a maga fizikai konkrétságával is a kompozíciók részévé vált Pannonhalmi Zsuzsa kút-

Fotó: Czech Attila

Tisztelettel meghívjuk Önt
és kedves Barátait

Pannonhalmi Zsuzsa

keramikusművész

PANNON '96

című kiállítására

1996. december 4-én 17 órára
a Duna Galériába

(Budapest, XIII. Pannónia u. 95.)

A kiállítást megnyitja:

Kerényi József

Kossuth- és Ybl-díjas építész,
egyetemi tanár.

A kiállítás megtekinthető
1997. január 5-ig,
hétfő kivételével 10 -18-ig.

DUNA GALÉRIA

Támogatók:

Nemzeti Kulturális Alap

Fővárosi Képzőművészeti Alap

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

Magyar Alkotóművészek Közalapítvány

PANNON 96

Pannonhalmi Zsuzsa

Organikus formák • SZŰCS ZSUZSA • 1082 Budapest, Vajdahunyad u. 41. T.: 113-4783

PANNONHALMI ZSUZSA

VI. ŐSZI KERAMIKUS KIÁLL. 1996. OKT. 10-17.

Paula díszkút Pécel (részlet) • PANNONHALMI ZSUZSA • 2119 Pécel, Petőfi u. 52. T.: 06 20 432-793

Pannonhalmi
apátság műemlékei

Balra: Mohácsi mellés. Jobbra: Mohácsi mellés hátja. Baranya Vármegye Múzeumából. Lakatos Arthur vízfestményei. — Brustlatz aus Mohács. Rechts: Rückwärtiger Teil eines Brustlatzes. Aus dem Museum des Komitats Baranya. Aquarelle von A. Lakatos. — Breast-cover from Mohács. To the right: Backside of breast-cover. From the County-Museum of Baranya. Water-colours by A. Lakatos.

Balra: „Kínai" palást. Főhercegnői menyasszonyi ruha darabjaiból összeállítva. Jobbra: Szuzandsird selyem gobelin kép. Közepe karamani, széle haute lissure szövés. Esztergályos Tibor felvételei. Mindkettő a pannonhalmi benedek apátság tulajdonában. Jámborné Zsámer Margit mult számunkban közölt cikkéhez. — Links: Chinesischer Mantel. Rechts: Seiden-Gobelin-Bild aus Suzandsird. — To the left: Chinese „Mantle". To the right: Silk gobelin picture from Suzandsird.

Muséati 1937.

Balra : „Legyezős ornátus". Aranyhímzés és paszomány. A széleken szereplő legyezős brokátselyem XVIII. sz.-beli utánpótlás. Jobbra : „Szekfüves ornátus". Tűfestéssel, aranyhímzéssel kézimunkás paszománnyal. (Esztergályos Tibor felvételei.) — Links : Ornat mit Fächermotiv. Rechts : Ornat mit Nelkenmotiv. — Left : Old church-garments. Right : Old church-garments with carnation-pattern.

Fent : Rábaközi madaras terítő a XVIII. sz. végéről. Lent : Részlet a fenti terítő hímzéséből. — Oben : Decke mit Vogelmotiv aus Rábaköz, Ende des XVIII. Jahrhunderts. Unten : Teil aus der obigen Stickerei. — Above : Coverlet from the Rábaköz from the XVIII. century. Below : Detail from the coverlet above.

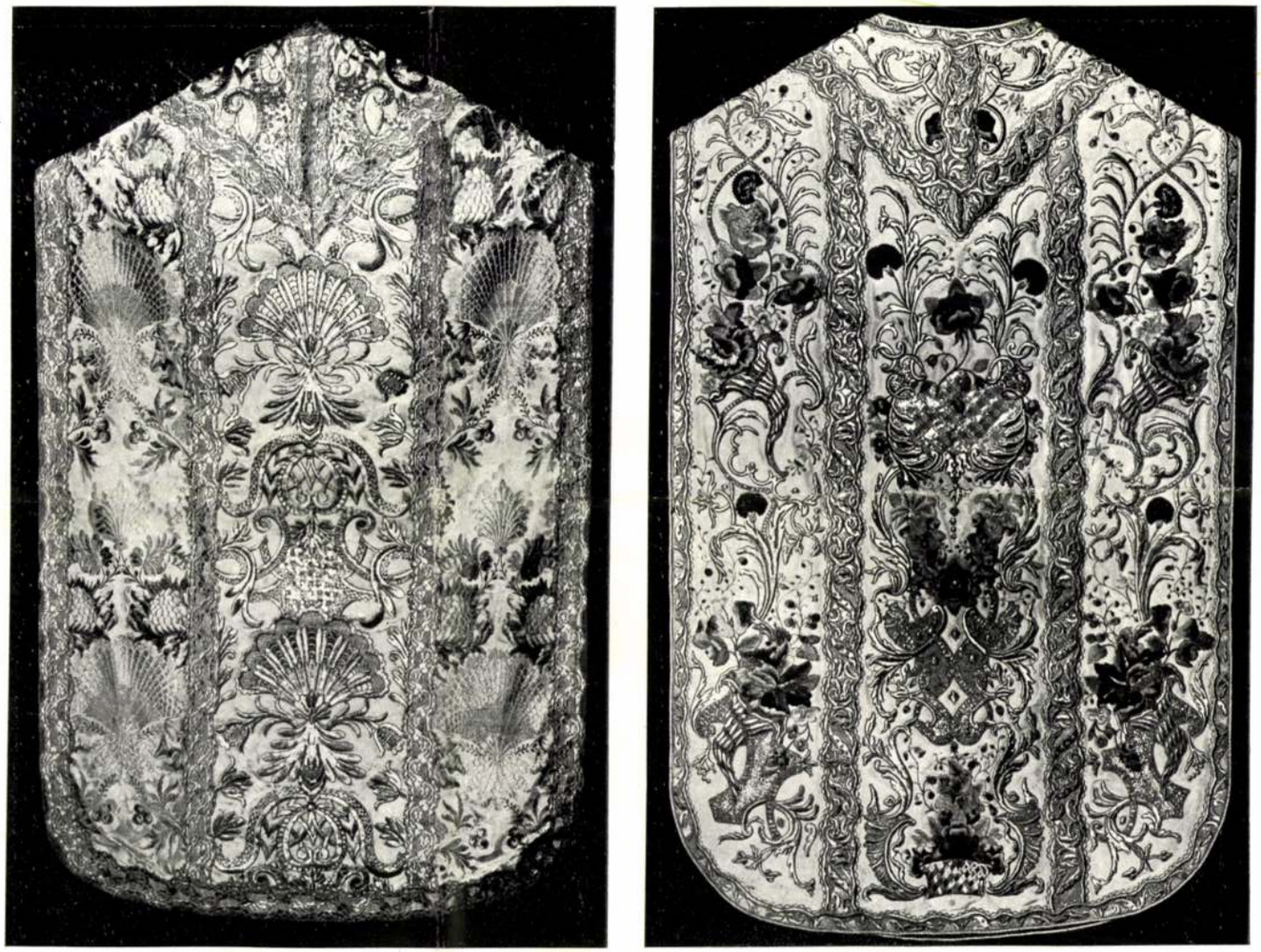

Balra: „Szt. Benedek ornátus". XVI. sz.-beli hímzés. A brokátanyag XVIII. sz.-beli utánpótlás. Jobbra: „Mária Terézia ornátus" Dalmatika. Láncöltéses hímzéssel, arany paszománnyal. 1908-ban új brokátra átdolgozva. (Esztergályos Tibor felvételei.) — Links: Sankt Benedikt Ornat, Stickerei aus dem XVI. Jahrhundert. Rechts: Maria Teresia Ornat. — Left: Old church-garments, embroidery from the XVI. century. Right: Old church-garment with embroidery.

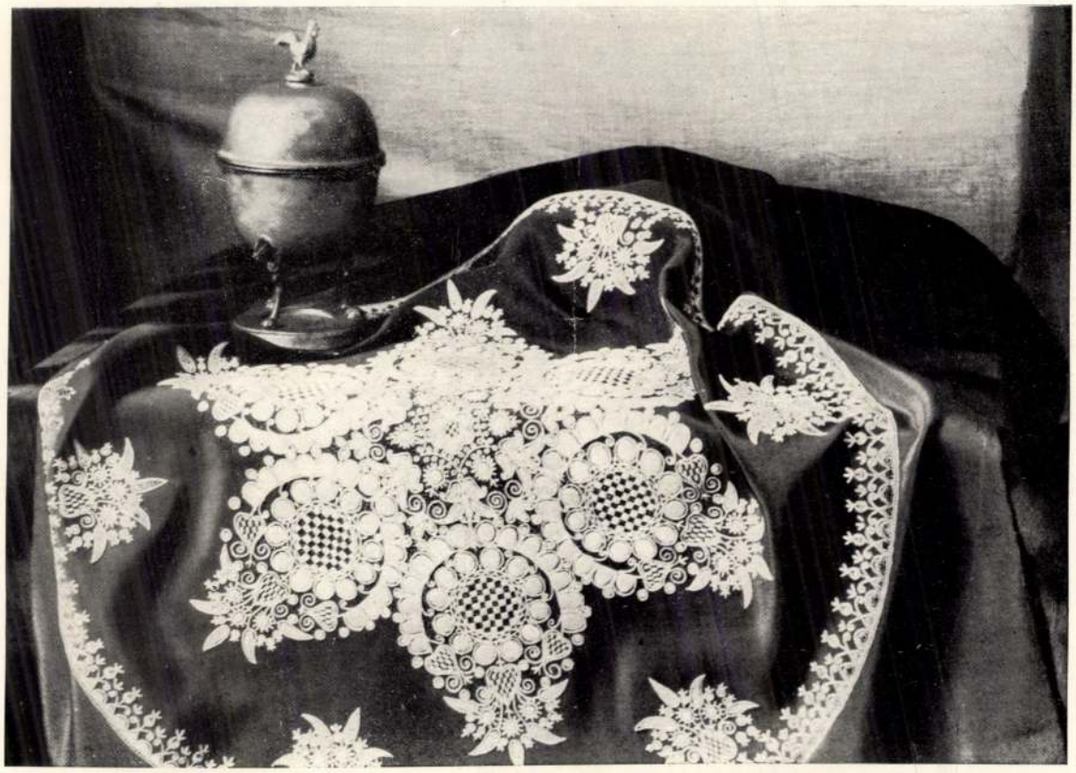

Fent : Sárközi néphímzés elemeiből összeállított terítő. F. Kovács Erzsébet terve. Lent : Régi recebetét lepedővégről. Gömör megye. — Oben : Decke mit Sárközer Muster, entworfen von E. F. Kovács. Unten : Alter Filet-Einsatz von einem Leintuchende aus Gömör. — Above : Coverlet with design of Sárköz, design by E. F. Kovács. Below : old piece of filet-work from a blanket of Gömör.

A PANNONHALMI BENCÉS FŐAPÁTSÁG TÖRTÉNELMI MULTU TEMPLOMI RUHAFELSZERELÉSEI

Az „Ora et labora!“ jelszót hirdető bencés feketesereg pannonhalmi fellegvára tükörképet nyujt azokról a nemzetfenntartó erkölcsi és szellemi erőkről, amelyek a keresztény Magyarország ezeréves fennállását biztosították.

Abban az időben, mikor a lóratermett, katonáskodó magyar nép csak harcokban, vitézkedésben talált dicsőséget, a bencések követ kőre rakva, erdőt irtva és a földet szántva megmutatták, hogy a munka nem szégyen. Ők voltak, kik a kalandozások betiltása után a foglalkozás nélkül maradt fegyvergyártó kézműveseket maguk köré gyüjtötték és templomépítéssel, ácsmunkával, házak berendezésével nekik munkaalkalmat nyujtottak.

A bencések, mivel nemcsak hittérítéssel, de földmíveléssel, építéssel, kézművességgel, tudománnyal és művészettel is foglalkoztak, mindig fenn tudták tartani a kapcsolatot Isten és emberek között. Míg munkásaiknak otthonokat, a betegeknek kórházakat, az elaggottaknak menedékházakat, sőt munkásaik számára fürdőket, a vándoroknak pedig szállást adtak, addig arra is volt gondjuk, hogy a tejjel-mézzel folyó ország gyümölcseiből Istennek tetsző Ábel-áldozatokat mutassanak be templomépítéssel és oltárdíszítéssel. Míg nem sajnálták a fáradságot arra, hogy oltárukat Libaonon cédrusából faragják, meglátszik munkaszerető és művészetpártoló érzékük a pazar kézimunkákat felmutató miseruhákon is.

Amint az ember a pannonhalmi hegycsúcs felé halad, előbb a mintaszerűen kezelt hatalmas búzatáblák és szőlőskertek kötik le figyelmét. Majd a hatalmas monostor épülettömbjéből kiemelkedő, a Balatonra, Sas-hegyre és Pozsonyra is rámutató, büszke torony, a 200.000-nél több kötetet számláló könyvtár, a nagyértékű képtár, a velencei kristályokkal, elefántcsontfaragásokkal ékesített berendezések és a minden korok művészi kincseit őrző székesegyház megcsodálása után örömmel látja az ember, hogy a férfiszemek számára kevésbbé értékes kézimunkák is milyen gondos kezelésben, megbecsülésben részesülnek.

A főapát úr saját lakosztályában őrizteti a sokáig Bécsben tartogatott koronázási palástnak selyemre festett mintáját (melyről oly sok vita folyt már, hogy az eredeti palást előtt, vagy utána készült-e), gyönyörű fafaragású, félköralakú rámában.

A rend hősi tagjai alaposan kivették részüket a honvédelemből. Még a tatárokat is, önerejükből verték vissza Pannonhalma falai alól. De sokat kellett szenvedniök a törökök pusztításai miatt is és sokszor került — hadi célokból — a monostor világiak hatalma alá ; a rend mégis mindig újult erővel dolgozott a háborús veszteségek utánpótlásán és a monostor továbbfejlesztésén. Legnagyobb csapást a nagymultú rendre a II. József-féle rendfeloszlató parancs mérte, mikor az épületet börtön céljaira akarták felhasználni és kincsei szétszóródtak a nagyvilágba.

Az 1802-i rendelet visszaállította a rendet régi jogaiba. Az új főapát, Novák Krizosztom rögtön hozzáfogott a széjjelszóródott monostori értékek összegyüjtéséhez. Sörös Pongrácz a „Pannonhalmi Sz. Benedek-rend története“ című könyvében (Hatodik kötet B) írja :

„1802 augusztus havában ezüst kelyheket szerzett (Novák Krizosztom), majd Román bécsi karmelita perjel közvetítésével Bajorországban, Augsburgban összevette az eltörölt bencés és egyéb monostorok szebb készleteit. 1804. febr. 19-én már Pannonhalmán voltak ezek az egyházi öltözékek és szeptember 1-én az egész konventnek megmutatta a főapát. Időközben az árukat is megküldte. Janics György udvari ágens 1804. máj. 6-án elismervényt állított ki róla, hogy Nováktól részben körmöczi, részben császári aranyakban 1056 dara-

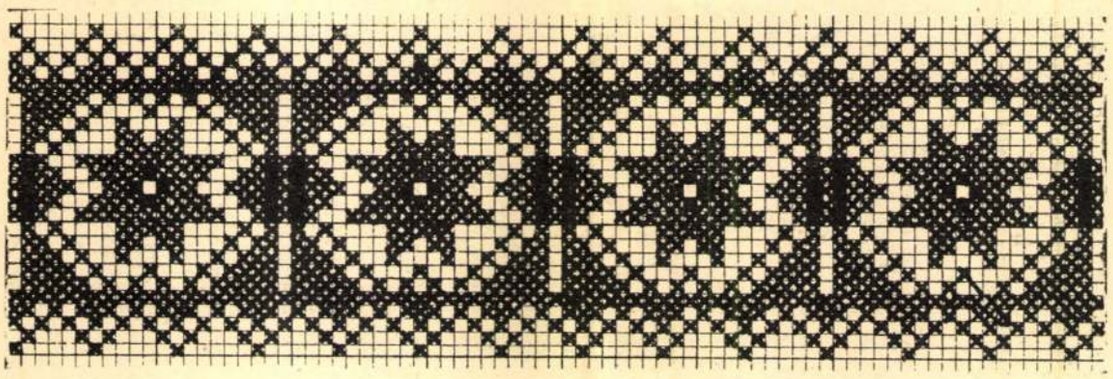

Tardi keresztszemes hímzések. U. Kerékgyártó Adrienne rajzai.

Muskáli
1937. 6-7. sz.

bot, továbbá 91 ½ souveraindort vett át, hogy ezekből az Augsburgban vett egyházi ornátusokat kifizesse. Ebből az összegből 6880 frt ment Augsburgba. A maradék pénz sem lehetett sokáig nála, mivel 1805. szeptember 27-én Rochus karmelita ismét két ornátust, casulákat hozott Pannonhalmára. Hogy egyéb egyházi ruhákról sem feledkezett meg, látszik abból, hogy Somogyi János alkancellár felesége, Győry Krisztina grófnő 1804-ben aranycsipkés albákat készíttetett Novák kérésére."

A II. József-féle rendfeloszlató rendelet előtt még 6—8 Árpádkori miseruhája is volt a monostornak. Ezek, mint sok fontos régi kézirat és könyv is, többé nem voltak visszaszerezhetők.

1. A ma meglévő miseruha-felszerelések közül a legnagyobb multra a „Szent Benedek ornatus" tekinthet vissza. A miseruha hátulján — a leltár szerint gobelin hímzésnek nevezett — de valójában zománcos aranyhímzéssel készített Szent Benedek-kép látható. A hímzés még a XVI. századból való, de alapanyaga már tönkrement és XVIII. századi brokátra dolgozták át. A stólák, manipulusok liliomvégződésű keresztjei még mind XVI. századbeliek. A magasan feltöltött, feszített aranyhímzésen nagyon gondosan és változatosan hímzett arabs öltések láthatók. Nem csak a minta alkalmazkodik hűen a reneszánsz szabályos formáihoz, de a minták kidomborítása is a majdnem félig kiemelkedő reneszánsz reliefek módjára készült.

2. A pannonhalmi székesegyház is dicsekedhetik Mária Terézia hímezte és ajándékozta ornátussal. Míg a győri székesegyház csak egy miseruhát mutat fel (selyme állítólag a királyné menyasszonyi ruhájából való), addig a pannonhalmiaknak teljes ornátusuk van ugyanettől a nagylelkű királynétól. A győri miseruha egyszerű, csokorrendezésű, könnyed szerkezetű mintát mutat. A pannonhalmi ornátusok a barok nagyon is gazdag változatú virágcsoportjait, sőt a már egészen rokokóba hajló, naturalisztikusan árnyalt színezését alkalmazza. A virágcsoportok és szalagdíszek más és más elhelyezést kapnak a vecsernyepaláston, a szerpapi ruhákon és a miseruhán. A legharmónikusabb elrendezésű a miseruha mintája. A szerpapi ruhákon már lekicsinyítve találjuk azokat a motívumokat, amelyek a vecsernyepaláston még szinte túlzsúfoltan szerepelnek, egymás mellett. A tönkrement alapanyagot Fehér Ipoly főapát 1908-ban a pozsonyi orsolyita-apácákkal dolgoztatta át más alapanyagra. Az öltésforma ugyanaz, mint a győri miseruháé. Sűrű láncöltéses kitöltések sorakoznak árnyalt színváltozatokban egymás mellé. A hímzőfonál valami sűrűsodrású, kemény selyemzsinór. A szalagdíszek a sárgától a sötét bordóig menő árnyalással vannak hímezve. Míg ez az árnyalat a miseruhán a legfinomabb, hétnyolc színnek az összetételéből készült, addig a dalmatikán már csak hármas színezésnek nagyon is elütő sávja sorakozik egymás mellé. Külön megfigyelést érdemel az ornátus paszománya. A megszokott aranyos vonalak itt már tekervényesen haladnak és hol egyik, hol másik oldalon egy-egy virágcsokor szerepel, vékonyhajlatú ágakkal és fémlapos nefelejcsekkel.

3. A „Legyezős ornatus" változatos aranyhímzésében a főszerepet a legyezőalak viszi, nevét is innen kapta. Még az oldalrészeket kitöltő brokátselyem is legyezőmintájú ; ez már XVIII. századi utánpótlás. Az aranyhímzésben ugyan előfordul a feszített hímzés is, de nagyobb szerepet visznek már a lapos arabsöltések és a rácsöltések. Kár, hogy az igazán magyaros motívumú, szívalakból kiinduló gránátalma-rajzok mind lefelé fordítva szerepelnek. A kisebb virágelemek között sokszor fordul elő a tulipán, még a stólák keresztjei is tulipánokban végződnek. Érdekes megfigyelni, hogy milyen kifinomodott és sokféle változatú a kehelyfedő, a burza és a palla rajza. Ezeken találjuk a legjellegzetesebb magyaros díszítőelemeket. Az ornatust a nagy restauráló, Kruesz főapát szerezte.

4. A „Szegfüves ornatus" csodás gazdagságú hímzése nemcsak a jellegzetes díszítésre szánt helyeket, de az egész vecsernyepalást alapszövetét is teljesen kitöltik. A fehér damasztalapra hímzett tülökformájú virágvázákból kiinduló, naturalisztikus virágcsokroktól egészen különállóan lép fel sok helyen a szegfű, innen kapta nevét. A változatos virágcsoportok között néhol egész természethűséggel ábrázolt eper, körte és más gyümölcsalakok is előfordulnak. Különösen szép a püspöksüveg rajza. A vázák, kagylóhajlatok és rácsozatok aranyhímzéssel vannak kitöltve. A virágok tűfestéses hímzése a szivárványnak szinte minden színét alkalmazza. A szem valósággal belefárad, ha végigtekinti ezt a pazar hímzésű és aranyozású miseruhafelszerelést. Az ornátus még a Novák szerzeményekből való, tehát Bajorországból került vissza. Megrongálódott alapanyagát a Jó Pásztor apácák (Budán) javították ki, még a háború előtt.

(Folytatása a jövő számban.)

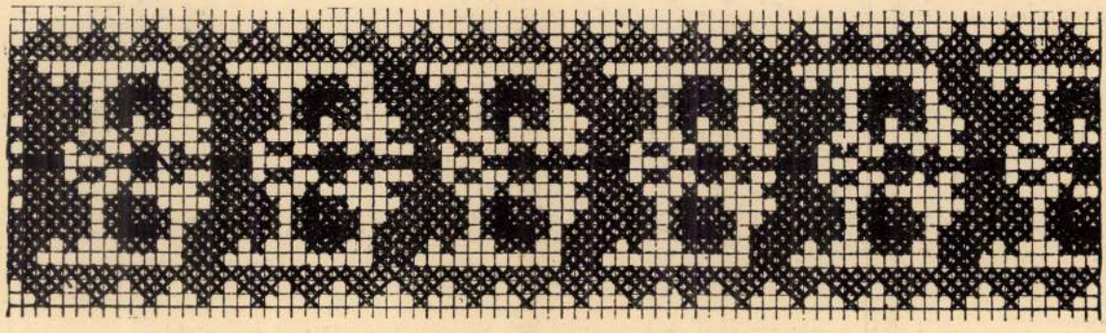

Tardi keresztszemes hímzések. U. Kerékgyártó Adrienne rajzai.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 OKT 10
Panner Rózsa
1021

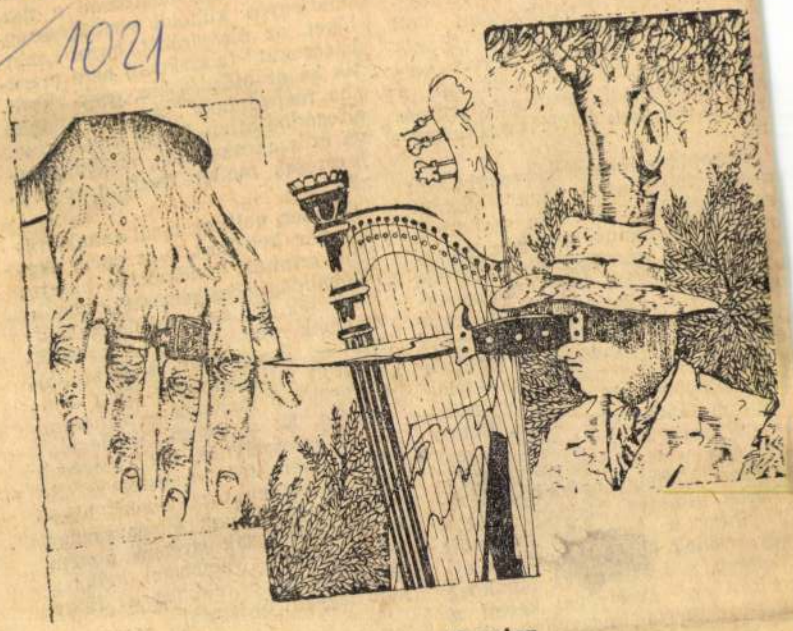

Panner László rajza

1981. OKTÓBER 10.

esztétikum...

teljesen „bejátszották" kvadrofonikus hangokkal, a pici mozgást, s vad rohanást is lehetővé tevő deszka-szintekkel. Felejthetetlen volt Takeuchi extatikus, társkereső szólótánca, a természeti formák elemi azonosságát jelző körmágia, a sejtelmes-költői, groteszk-irónikus fuvola, síp, dob és elektronikus zene.

Hasonlóan magas színvonalú volt a prágaiak „Pas de deux" előadása. Játékuk tündöklően szellemes, mélyen humánus stílusa magával ragadta a közönséget. Nem röstellték közérthetőek lenni. A kacagtató, vérbeli komédiát épp csak jelzett apró tragédiák; beálló csendek szaggatták meg. A történet: a szőke varkocsos naiva, egy kislányosan bohóckodó nagylány mindenáron táncos akar lenni. Ebben akadályozza: a tánctanári merevség, gőg, a járóképtelen, felügyeletre szoruló nagyanyó, a hi-fi-technikusok közönye. Meglepő dolgok történnek: a terpeszbe merevült nagyanyónak későn érkezik az éjjeliedény, a szőke naiva láb közé szorított égő gyertyával keresi a ruháskosár-ágyat, nagyanyó eltű-

lökdösték. Különös volt látni, hogy az egyik rendező szerv — a SZKÉNÉ — igazgatóját is (igazolványostul) feltartóztatták. Csak óriási kerülővel mehetett — a munkahelyére. Ez a típusú „testbeszéd" — az agresszivitás, mint szervező erő — nem túl rokonszenves. És nem is érthető. Az viszont bizonyos, hogy ez az élménygazdag fesztivál nemcsak egyetemi, hanem országos ügy. Támogatni kellene, *anyagilag* is, erkölcsileg is! Hogy jobb legyen: érdemes!

Deme Tamás

1981. OKTÓBER 10.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1977 NOV 12

ÉLET ÉS IRODALOM

Pannes László

1021

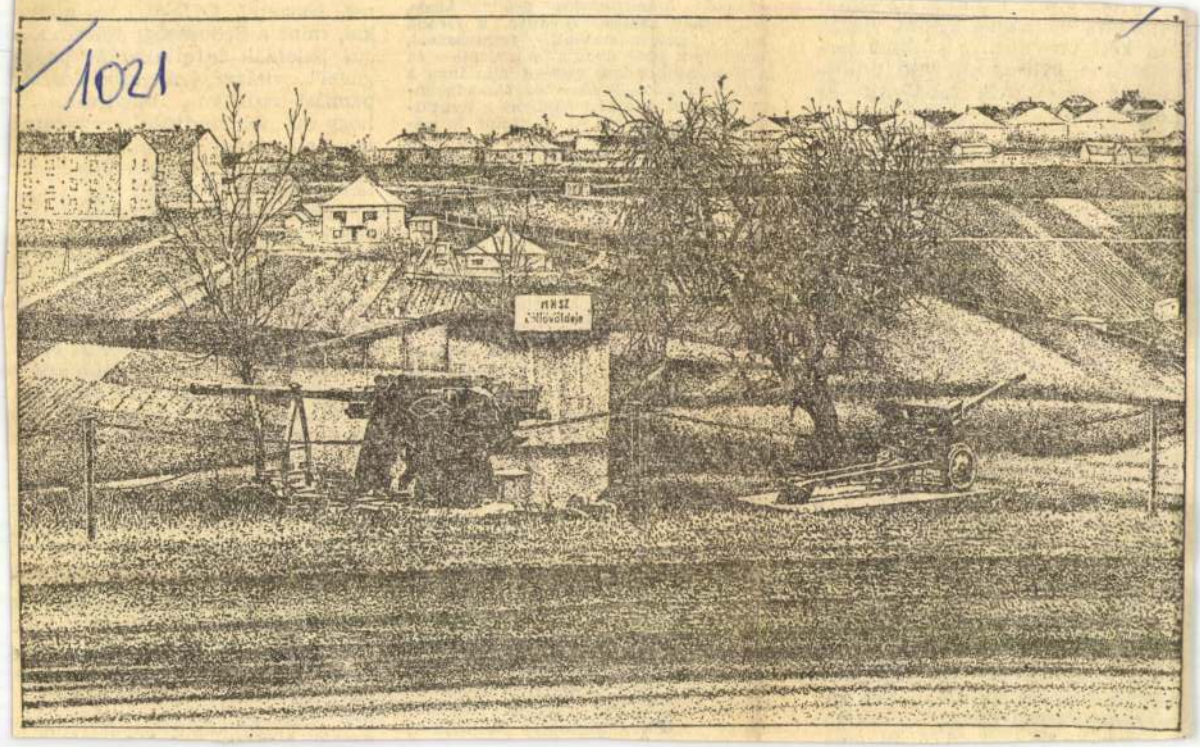

és önképzés, másfelől folyamatos állami önigazolás mehet végbe. Meg kell teremteni a szabad társulás és a nyilvános-érvelő politikai akaratkialakítás szabályait és mozgástereit.

— Rousseau?

— És Hobbes és Kant. Az „isten", a „kozmosz", a „jövő" nem nyújt kielégítő indítékokat a társadalmi azonosulás-készséghez. Az embereknek maguknak kell saját cselekvési illetékességüket kezükbe venniük. És önmaguknak kell tanulási folyamataikat kontrollálniuk. Ekkor és ennyiben fognak magukénak mondani egy társadalmat. Ehhez persze alapintézmények kellenek, gondolok a tanácsköztársaságokra. De ez nem egyszerűen a „felülről való szervezés" kérdése. Az alapintézményeket úgy kell megtalálni, hogy az érintettek nem torzított kommunikációjából nem kényszerített egyetértés jöjjön létre. Konszenzus.

— A hatalom nélküli közmegegyezés? Lehetséges ez?

— A konszenzus nem hatalom nélküli, de hatalom nélkül jön létre. A legszéleskörűbben — racioná-

„végső identifikációs er
mit lehet kezdeni Straus
bajor miniszterelnök
amelyben már nem a ma
a kommunistákat, hanem
baloldali gondolkodást és
tudományt akarja kisöpör
német oktatásból és szel
ból? Továbbmenve: ön
éve tartózkodik mindenfajta politikai megnyilatkozástól és minden erejét egy ideális kommunikációs-közmegegyezéses modell kidolgozásának szenteli. Hogy fér meg az elméleti lendület a politikai rezignáltsággal?

— Nézzük a jogállamot. Említhetném, hogy a müncheni egyetem elutasította professzúra-kérelmemet. Említhetném, hogy az intézet fiatal szociológusai csak Bajorország határain túl oktathatnak: itt nagyon baloldalinak számítanak. De ezt hagyjuk. Tény: lépéshátrányba kerültünk, s már sokkal többről van szó, mint megkésésről. Szó nélkül hagytunk egy tendenciát: egy politizáló szociológiai pamflet-irodalom keletkezését. Szerzőik jobboldai és kispolgári figurák. Súlyos sebeket kaptak a diákmozgalmak éveiben; sérüléseiket nyalogatva — azért a politikai bizalmi válságért, ami a Szövetségi Köztársaságban kialakult — a baloldali oppozíciós társadalomtudományt tették felelőssé. Mintha a

Hogy baloldali intellektuális erjesz-
téssel megrendítettünk egy struk-
túrát És most jöhet Strauss, akinek
egyszerűen fel kell csapnia a jobb-
oldali pamflet-irodalom névmuta-
tóját, ki kell keresnie a szociológu-
sokat, mellé kell tennie néhány po-
litikus — Brandt —, néhány író —
Böll — nevét, és megvan az ellen-
fél! És felszólíthat — nem a szelle-
mi vitára, hol vagyunk már attól
— a „jogállam eszközeinek" elle-
nünk történő bevetésére! Védekező
helyzetből kell érvelnünk, ráadásu
a Szövetségi Köztársaság alaptör-
vényének betartása és betartatá-
sa mellett! Védenünk kell egy
status quo-t, hogy ne legyünk
rendőrállammá!

**— Említene néhány feszültségre uta-
ló körülményt?**

— Ebben a társadalomban meg-
fogyatkozott a bizalom a meg-
levő pártrendszer irányában. Az
materiális azonosulás, amit a gaz-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-968, 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Pannus László

1021

k kerek
ákból.

sem e
észetet
tészetün
zokat a
tetszik,
más ny
az rend
nk, s m
jenk, m
olna. É

Panner László rajza

papírkosaram.
gytam a kísérle-
ván magamban,
nondákat olyan
ne lefordítania,
z anyanyelve, de
történelme. Te-
épnyelvet kellene
nely gyökerében
gyar tájhoz, ma-
ez nem kötődik.
em minden han-
közt és rábíztam
szövegre meg az
án egész pályá-
és, próbálkozás
fordítói felada-
em, örömöm is

durvábbra szőttem a sorok anyagát, hiszen nem holmi megállapodott, letisztult szöveggel volt dolgom, hanem olyannal, amit az alkalmi énekesek kényük-kedvük — és tehetségük szerint alakítgattak.

Az olvasó figyelmének ébrentartására igyekeztem még hangsúlyosabbakká tenni a feszültségteremtő fokozásokat, még jobban elnyújtani a drámai cezúrákat, hogy az érdeklődést csigázva továbbemeljem a lassú hömpölygésű történetet.

De persze, a szöveg maga is bőséggel kínálta az unaloműző mozzanatokat. A kievi egyenes utat tudakoló Ilja Muromecnek például ilyen, terjengősségében is

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Panner László
grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 SEP 24

1021

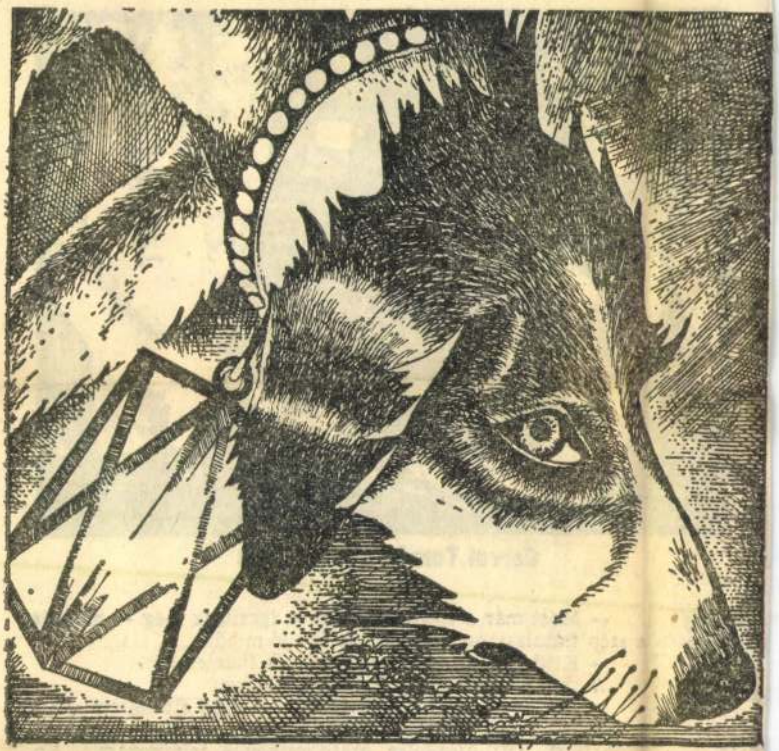

Panner László rajza

Gerval Tamás fotografikája

— Most már a nyakkendődet se igazítjuk meg — mondja a szép fiatalasszony. — Így jó. Így jó minden.

— Kitűnően áll — tódítja a sánta fiatalember.

A szemüveges kettőt pattint az ujjával.

— Szerencsés napod van. Ezt nem fogod elfelejteni. Nem is szabad! Éppen ezért — megint pattint — máris elgondolkozhatunk, mit újságolsz majd otthon a találkozásról. No, mit újságolnál?

Töprengek, szégyenkezem, nem tudom, mit kellene mon-

ellentéteket
követnek,
túl mindenek
i úgy — kivetnek,

k hasadt tükör,
larcra tör meg;
ki — mert nem öl —
elsöpörnek.

negrepedt üveg,
foncsorostul...
ütü-Egy,
ul.

idő *egyszeriségével*, melyben „végül is szabadvers kötöttvers siker és zártosztály egyremegy", de amiben „megfoghatatlanul is szilárd mérték / amit a köznyelv úgy fejez ki / A TÖBBIEK". Az orbáni prózavers — a műfajelméleti tisztázásig hadd nevezzük így — új és jelentős értéke irodalmunknak, ahogy egész költészetének *szenvedélyes józanságát* sem lehet eléggé megbecsülni. Az *alkalmi* s nagyon is érdekszagú moralizálás kóborlovagjai között az *éthosz* egy elhivatott költője küzd itt — talpig a ráció/emóció, a „világos képzelet" védtelenségében.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 SKT 1

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Panner László

1021

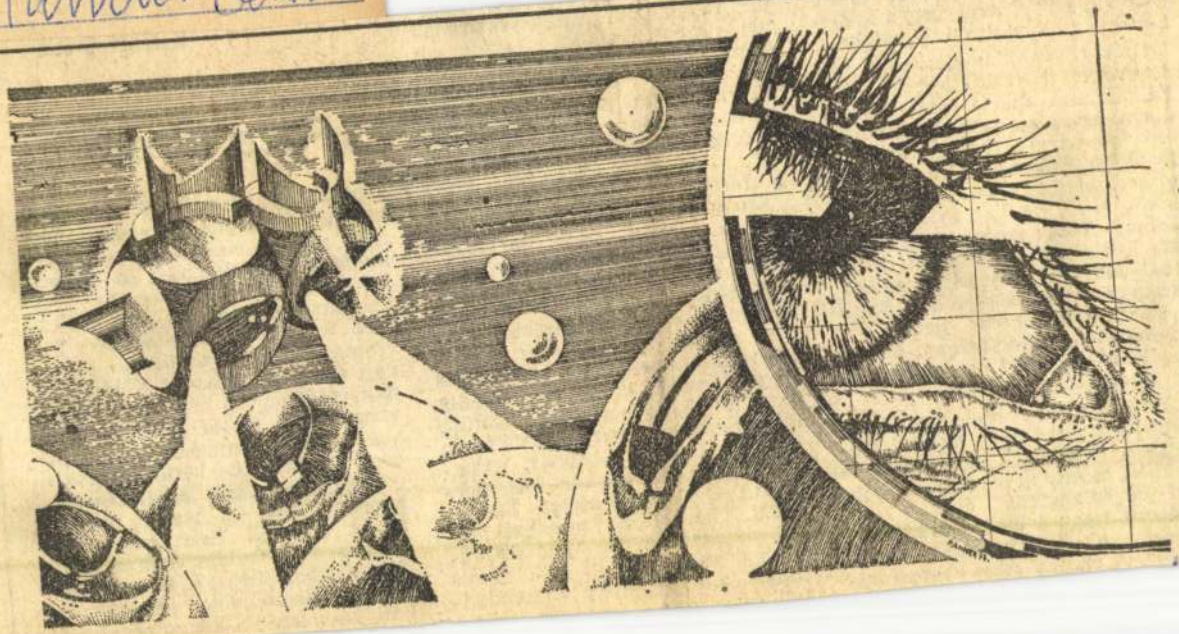

Panner László rajza

Berlinben 1958. december 16-án. Hamvai tértek csak meg a szülőhazába, a Farkasréti temetőbe.

Székely valóban használt írói álneveket, mert antifasiszta munkáival nem akarta veszélybe sodorni az akkor még Budapesten élő édesanyját, Székely Áronnét. Írt John Pen néven is (Temptation, You Can't do that to Svoboda, stb.), az Oscar-díjat pedig John S. Toldy névvel jelzett Arise, My Love című filmjéért kapta 1941-ben. (A díj is „hazatért", Székely János özvegye őrzi Budapesten.) Székelynek nem volt gyöngyélete Amerikában, haladó szellemű írásaiért egy időben ott is feketelistára került.

Ami a regény tévé-„átdolgozását" illeti, az a néhai Székely Jánosnak sem lett volna hasznos reklám, akárcsak tehetséges, erdélyi névrokonának. Joggal írja Váncsa, hogy a darab „unalmas", „naiv", a „hígromantika vizein evez". A regény *eszmei* mondanitot, miért írta az Élet és Irodalom szeptember 3-i számában közölt *Sokszínű az isten* című tárcájában, hogy Euripidész *Helené* című drámáját Kerényi Grácia „német és francia fordítások felhasználásával magyarította". Azért kérdeztem meg, mert a tárca elolvasása után jóakaróim érdeklődtek: Máriássy Judit nem tudja, hogy te görög eredetiből fordítottad? És eltűnődtem rajta: közöljem-e helyreigazítás formájában az Élet és Irodalom szerkesztőségével, illetve olvasóival, hogy én, kérem szépen, félreértések elkerülése végett, csakis eredetiből, mindig és mindent, görögöt, latint, szanszkritot, lengyelt, németet, olaszt, horvátot ésatöbbi; görögből eddig sok-sokezer sort, Szophoklészt, Aiszkhüloszt, Euripidészt, Theokritoszt, meg ezt, meg azt, meg amazt. De Máriássy Judit azt válaszolta, hogy ő igenis tudja és tudta, hogy én eredeti-

nem az Akadémia Könyvtárának könyvét vásárolta meg a Szent István körúti könyvesboltban, a könyvtári példány megvan, a helyén van. Az ÉS szeptember 24. számának *páratlan oldalán* felfedett esethez azonban a Könyvtárnak valóban van némi köze. Salvucci Adam Smith politikai filozófiája című könyvének ez a példánya először ide került kötelespéldányként. Csak a feldolgozás közben derült ki, hogy a könyv hibás, ezért a Szerzeményezési Osztály visszaküldte és más példányt kapott helyette. Hogyan került a visszaküldött példány a könyvesboltba? A könyvforgalma-

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Panner László

1021

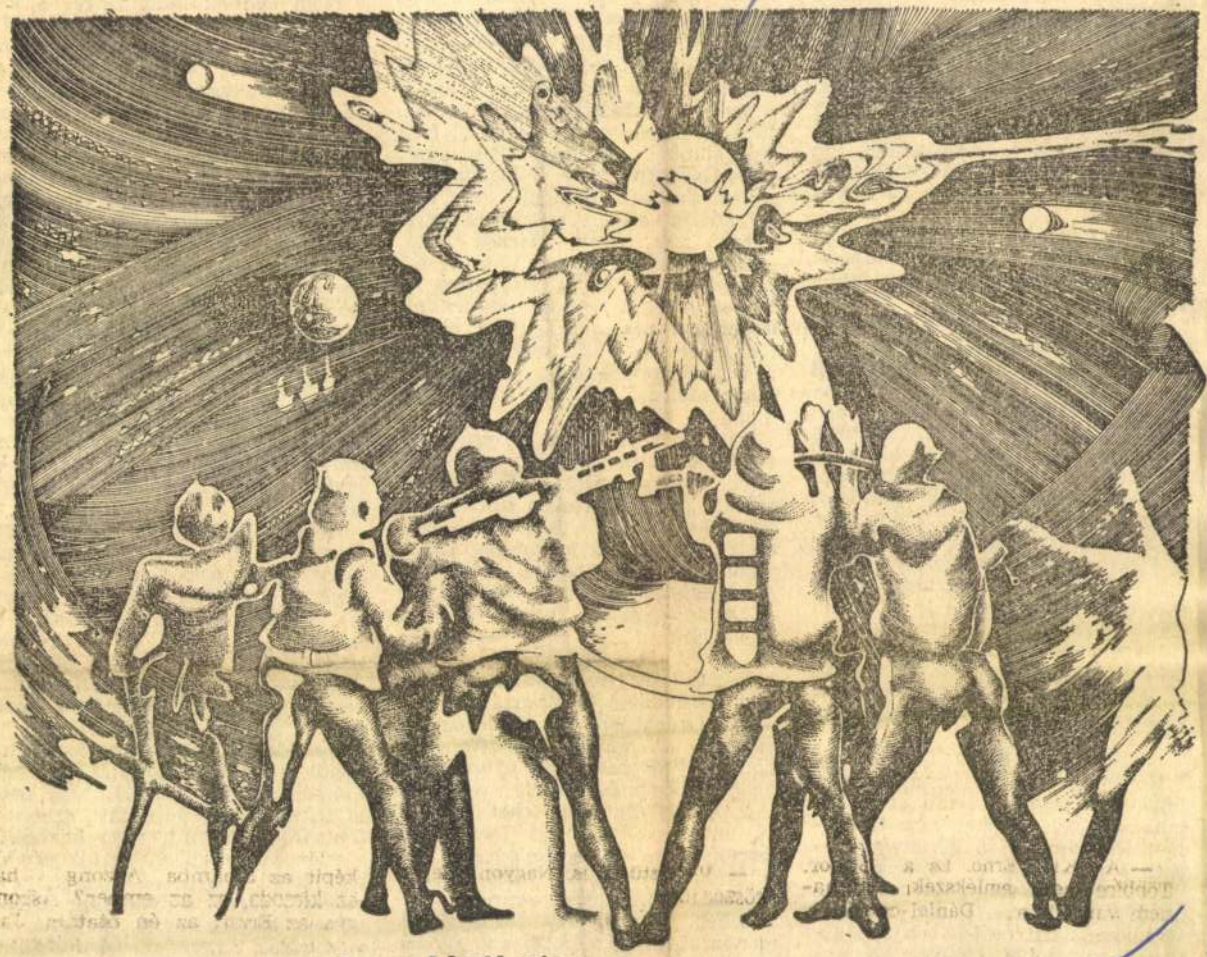

Panner László rajza

ben ismeretlen, tehát a legtöbb helyen furcsának, szokatlannak tartják. Ezelőtt 70 évvel írta valaki a Magyar Nyelvőrben, hogy a tarnaleleszieki kifogásolták az új káplán beszédét, mert szerintük nem tud jól magyarul. Ilyeneket mond: *elhinnők, kiigazítanók.* — No, illyet meég a nagyapám se hallott soha! — mondta az egyik palóc.

A mérgésebb viták persze inkább a másik oldalon vannak: miért nyugszunk bele, hogy nyelvünk szegényedik?

Idézzük Bárczi Géza véleményét, aki mindnyájunk előtt elismert tekintély: „... a föltételes mód tárgyas többes első személyének — *látnók, néznők* — helyettesítése az alanyi ragozás megfelelő alakjával — *látnánk, néznénk* — bármennyire elterjedt is, föltétlenül hibásnak minősül, minthogy ez a magyar nyelv egy jellegzetes vonását, az alanyi meg a tárgyas alak következetes megkülönböztetését, a tömörség egyik eszközét pusztítja el egy ponton" (Nyelvművelésünk 79. l.).

Igaza van-e Bárczi Gézának, illetőleg igazuk van-e azoknak, akik a *látnánk — néznénk* formát — tárgyas funkcióban — helytelenítik?

●

Néhány évvel ezelőtt az ország különböző tájain idősebb és fiatalabb értelmiségiekkel egy kérdőívet töltettem ki a kérdéses igealak elterjedtségére, használatára nézve. Kétszázötven „szavazó" közül a régi, tárgyas formát rendszeresen használja beszédében 5, írásban 7, ritkán 29, illetőleg 38, soha 200, illetőleg 202.

nénk típus, s ha például annak üzemi termelési értekezleten használja valaki, keresetten hat..."

Nyelvművelő könyveink már igen régóta azon a véleményen vannak, hogy — a közszokásnak megfelelően — mind a két formát el kell fogadnunk. Simonyi Zsigmond, leghatásosabb és legkiválóbb nyelvművelőnk például ezt írta századunk elején megjelent művében: „Az *írnók, kérnők* alak csak Erdélyben maradt fönn az élő beszédben; a többi magyarság e helyett ma azt mondja: *megírnánk a levelet, visszakérnénk a pénzt.* Ezt a formát tehát írásban is bátran alkalmazhatjuk határozott tárgy mellett" (Helyes magyarság, 3. kiadás, 21. l.).

Hasonló módon nyilatkozott egy másik, ugyancsak kiváló nyelvművelőnk, nyelvtanírónk, Nagy József Béla: „Kétféleképpen szokásos a föltételes jelennek többes első személyű alakja is a tárgyas ragozásban: *Megtehetnők*, ha *akarnók. Megtehetnénk*, ha *akarnánk*. Egyik változatot sem lehet jogosan helytelenníteni... (Egy emberöltő... 147. l.). Valószínűleg ő fogalmazta egy türelmetlen és harcias levélírónak a Magyarosan című folyóiratban is (9:96) ezt a választ: „A *várnók, kérnők* maholnap már csak a nyelvtanok példatáraiban és némely nyelvjárásban fog élni. Ezt lehet sajnálni, mert nyelvünk egy igealakkal szegényedik, de a fejlődés ilyen irányának semmiféle hatalmi szóval nem lehet gátat vetni."

Lehet persze, hogy aki a fenti mondatot olvassa, csak azt jegyzi meg s azt idézi belőle: „nyelvünk egy igealakkal szegényedik..." S

„szegényes" igealak. A *tudnátok* is kettős funkciójú: *tudnátok* írni — meg *tudnátok* írni. Kinek jutna eszébe, hogy gazdagítsa nyelvünket egy *tudnótok* formával?

Bizony, ez a szegénység olyan szegénység, amely valójában semmi gondot nem okoz, kár tehát vele egymást és magunkat riogatni. Adjuk meg az életlehetőséget a *tudnók, látnók* formának, mint színes régiességnek, de egyeduralomra most már sem oka, sem jóga nincs.

Nem is kaphatnánk társadalmi támogatást ahhoz a törekvéshez, hogy a régi formát tegyük kötelezővé. Kérdésemre, hogy „milyen különbséget érez a *várnánk — kérnénk* és a *várnók — kérnők* között, ilyen válaszokat kaptam: A *várnók — kérnők* modoros, keresett, szokatlan, mesterkélt, erőltetett. Sokan „idegenes"-nek is érzik: idegen, rossz hangzású; idegenül hangzik; annyira idegen számomra, hogy első látásra nem is értem meg; komplikált, sznobos, fontoskodó, elavult, nem korszerű, akadémikus, ósdi, választékoskodó, régieskedő, kényeskedő, poros, nem modern, tájjellegű, városban affektáltnak hat, szépelgő, sznoboknak való, rideg, nagyképű, sérti a fülemet; csak professzorok használják, vagy irodalmárok modorosságból

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 OKT 1

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Panner László

tem öt, aki Buch...
ta, aki a megalázatásoknak és kínzásoknak

1021

Panner László rajza (részlet)

1977. 0

...három-, négy-
...teket, soha
...gyetlen je-
...igurái egy-
...is lehető-
...fes alakítá-

...ellenkezője
...zt kívánom
...ge Csurka-
...n azt, hogy
...ot, amelyre
...az imént a
...áték műfa-
...a hangjá-
...hezen leli
...ltozó hely-
...beszéd-jele-
...ál elenged-
...már feles-
...jelezhető)
...az epizód-
...Állandó és
...rdeklődés-
...élkül. szel-
...mondások.

...liktus, mai,
...dolkoztató.
...etés elmé-
...ett defen-
...nagánéleti,
...nek és kö-

nem *Fülöp Zsigmondra* kellett volna osztani. Nem hiszem el neki ezt a figurát. Anna iránt érzett gerjedelmét sem, felesége iránti szerelmét sem, nagy ivászatokra való képességét sem. Kétarcúak vagyunk, mondja, de egyetlen arcát látjuk, végig a félhivatalost. Felesége szerepét *Szemes Mari* játssza: kosztümös, férje viselt dolgairól mit sem sejtő tanárnő, akinek feladata a rádöbbenés, majd ezt követőleg némi önvizsgálat. De mintha egy másik darabból került volna ide, ezeknek a szereplőknek a világáról, gondolatairól, életviteléről mit sem tud. Meglepi, felháborítja, idegenkedik tőle. Ha jól emlékszem, tizennégy éve él házasságban Lovassal. Efféle rádöbbenések a Lovas-életvitelű figurák mellett egy-két évi házasság után szoktak bekövetkezni. Szemes Mari nehezen oldódik, statikus, szinte csak az utolsó jelenet szópárbajában talál magára. Miltényi szerepében *Horváth Gyula*, a tanárnőében *Telessy Györgyi* tetszett.

A nagytakarítás, amelyet Csurka ígért, elmaradt. Ami, persze, nem jelenti azt, hogy söprögetni nem volt érdemes.

s az ablak függönye félre
A bentiek arcán a borosta
hirtelen nőtt roncstelep
Egészen le az Al-Dunáig

Öreg barátom ki megjelentél
te kemény férfi
kiért úgy rajongtam
hogy ütőm remegve nyúlt
a labda mellé
Elküldesz hát

Idegen vagyok a világodban
s jöttömre
a barátság meleg füstjeiből
sietve bomlik a titkos társaság

Rég láttalak
motyog a szó fogaimon

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 OKT 1

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Panner László

1021

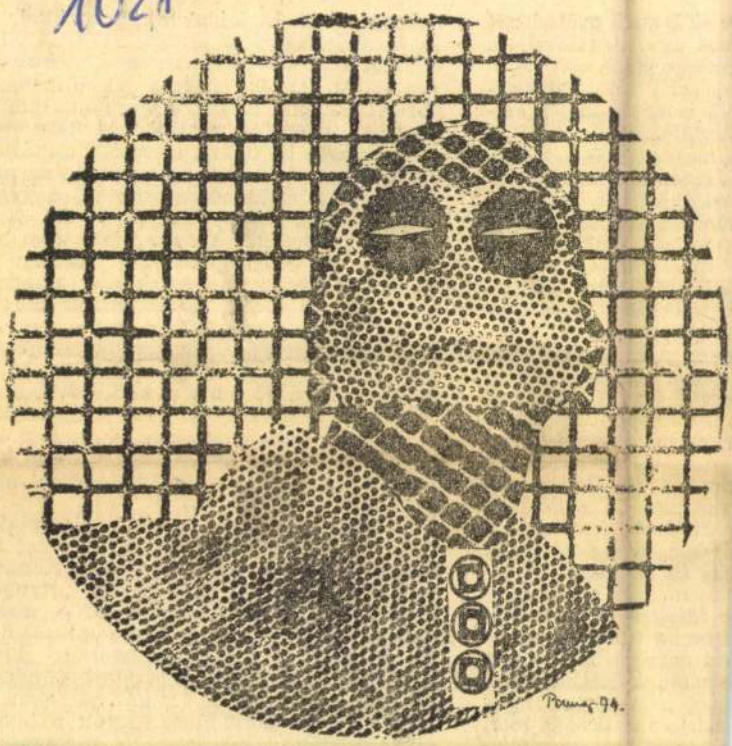

Panner László rajza

re süllyesztő gyötrelmeit
mba csordafutásával, de
embeszegülés elvi tuda-
az soha nem tud meg-
tud belenyugodni a sze-
korlátozásába, annál az
k megértése is, a huma-
is szövetségesei közé so-
fasizmus nem homogén
lönböző fokozatokból áll
g jobban gyűlöli talán,
végkifejletet, mert a
tatlannak tűnő jelensé-
ny, mikroszkópikus bak-
dögvész, a pestis ragá-
ssam neked, megérted
volt a baj, hogy nekem
égem van és bizonyos
szó nem pontos, fogal-
i normákhoz makacsul
ezek voltak az én cö-
eim az életemben, ha
vasutast, ha nem foga-
naradhattam volna élet-
lyesen ragaszkodtam az
ez és megismételhetet-
tésem nem volt megal-
r kifejtem Neked, útá-
llést, a különbözőségek
várgom, de erről majd
sírtam, kétségbeesetten,
mel nem birtam meg-
egírtam a levelet, mert
az én etikai normáim-
nem tudok élni. Akko-
zt csak éreztem, ilyen
m volna megfogalmaz-

nehogy szembekerüljünk a tömegekkel, az én személyiségem is elkopik és felörlődik, mire az elvi korrekció elérkezik, impotens vén hülye leszek, mire a jezsuitizmus a pártból kikopik, futnak az évek alattam is, meg mit tudom én, a szabadság kategóriájáról beszélt, ha nekem hiányzik, csináljam én is, ő nem korlátoz engem, de én se próbáljam meg őt kalodába csukni, a végén már üvöltött, valósággal őrjöngött, hogy nem tűri a dresszúrát, mégegyszer nem lesz sorakozó az »Appelplatz«-on, néztem őt, ez egy idegbeteg, ha felingerlik, dühöngő őrült lesz, és tudod, Miklós, akkor megértettem, hiába a szép otthon, hiába szültem neki két gyereket, hiába hordom a hasamban a harmadikat, hiába vagyok színjeles az egyetemen, ez mind semmi, mert nincs társam, egyedül vagyok. Péter nagyszerűen él a maga individuumában is, meg a közösségben is, csak éppen velem nem, kettesben, csak éppen a családban nem, amit neki építettem."

Karolina nehezen beszélt, cigarettáját már rég elszívta, most fölült és háttal nekitámaszkodott a fenyő törzsének. Kapkodva vette a levegőt, elhallgatott. „Nyugodj meg, most már ne izgasd magad" — mondta Miklós, az asszony azonban, mintha nem is hallotta volna, újra megszólalt: „Folytassam? Én is megtudtam, amit mindenki beszélt, a titkárnőket, a munkatársakat lefektette... És körülöttem fogyott a levegő és sűrűsödött a magány. És megszűnt a felelősségem, a kötöttségem Péterhez. Beletemettem magam a munkába, de egyre fojtogatóbban gyötört... Valakit akartam,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1977 OKT 1

ÉLET ÉS IRODALOM

Panner László

1021

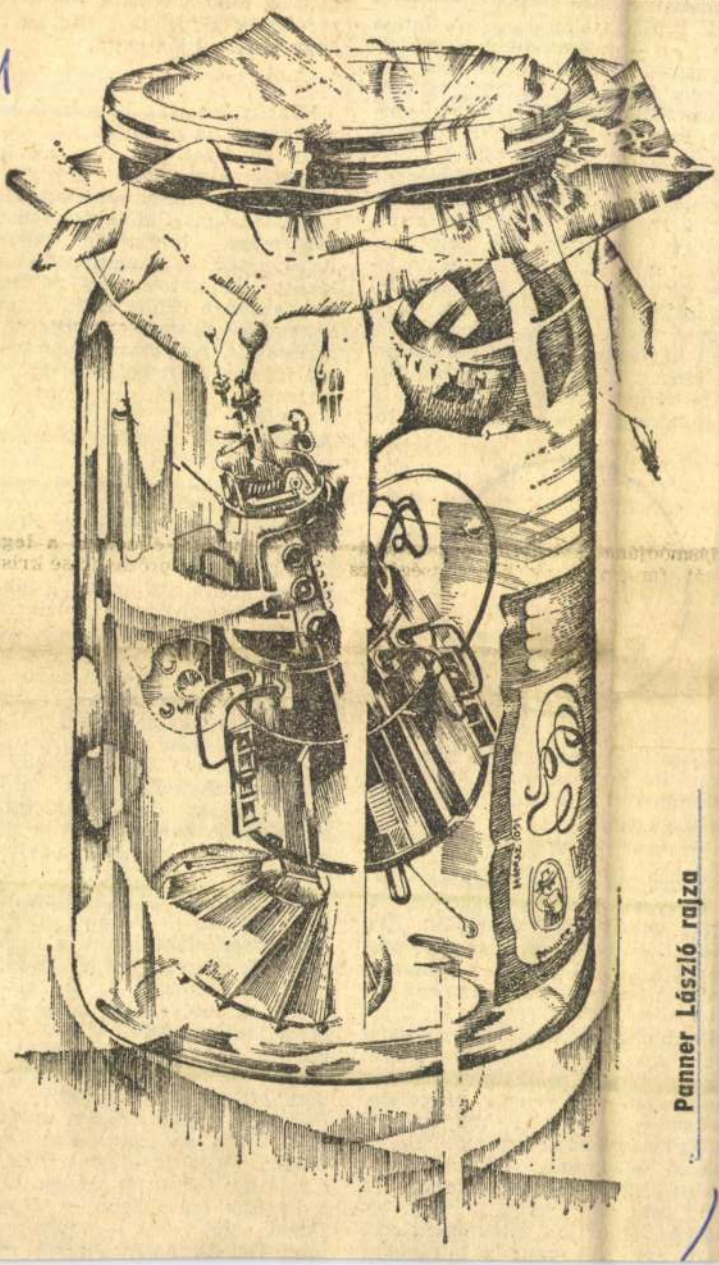

Panner László rajza

zületett. Ebben rejlik irányzatának legfőbb jelentősége. A furcsa csak az — folytatódik a gondolatmenet —, hogy Malevics nem tud, nem is akar azonosulni a művészetéből kisarjadt formatervezéssel. Minthogy továbbra is a festői kifejezésmód mellett érvel, iparművészeti nyelvezetű művészete szükségszerűen mechanikus elmélettel igazolódik: „Szerinte a repülőgép nem azért van, hogy utasokat szállítson, hanem hogy jogos kívánságunkat a gyorsaság kifejezésére megtestesítse." A találó irónia mellett még valamire fel kell figyelnünk Molnár Farkas érvelésében. Nevezetesen: a múlthoz való viszony megváltoztatására. A legprogresszívebb erők számára to-

MŰVÉSZET

vábbra is az avantgard a kiinduló-pont. De a húszas évek végén már okozatosan meghaladandó hagyománnyá válik.

★

Bizonyítja ezt *Uitz Béla* esete.

Hogy enyhítsük a kijelentés súlyát, maradjunk annyiban: Uitz Béla *Ludditák* című rézkarcsorozata és a hozzá írott kommentár szemléletesen mutatja az avantgard értékelődését. Mit fejt ki Uitz? Mármint az egykori konstruktivista. Nem egyszerűen saját művét elemzi, hanem saját műve kapcsán nemzedékére érvényes programot is ad. „A polgári művészet... utolsó stádiumába érkezett." Ezt az utolsó stádiumot formailag a konstruktivizmus, tartalmilag a l'art pour l'art testesíti meg. A köztük fennálló „ellentmondásból csak egy kiút van: a kifejlődött

magában is jele az elmúlt ... szicizálódásnak. Malevics szuprematizmusa bírálatban részesül, *Liszickijnek* a szuprematizmusból kinőtt alkalmazott grafikai kiállítása azonban (Köln, 1930) a lehető legnagyobb elismerést kapja. *Antal Bélának A mai orosz építészet* című írására azért érdemes külön is kitérnünk, mert ugyancsak az avantgard meghaladását hirdeti. Az 1917 utáni hőskor lezárult, vallja a cikk szerzője, a tervek — a megvalósíthatatlan ideálok — kora után a gyakorlati munka következik. A képzőművészetben lezajló hasonló változás illusztrációjaként *Dési Huber István* és *Sugár Andor* műveit közlik. Az utóbbi a Szocialista Képzőművészek Csoportjának leendő tagja; Dési Huber pedig néhány év múlva főként a *Korunk* hasábjain fejti majd ki az új realizmus és az izmusok viszonyát. Abban a szellemben, amelyről festményei kapcsán a *100%* kritikusa így számolt be: „Régen maguk mögött hagyták a formákon való rágódást, de az új proletárformák gazdagságát felhasználták a bőven ömlő proletár tartalom kifejezésére."

A *100%*-nak vitathatatlan történeti érdeme, hogy az ideológiai tisztázással előkészítette a harmincas évek új realizmusnak nevezett szocialista realizmusát. Az első lépéseknek tudható be, hogy az érvelés leegyszerűsítő, a hang türelmetlen, s hogy a megelőző korszakkal szembeni különbség kapott hangsúlyt. Több szó esett Daumier, Kollwitz, Goya művészetéről, mint az izmusokról. Nehezebben megfejthető egy másik egyoldalúság: *Derkovits hiánya.* Ő volt a korszak legnagyobb — egyszersmind elkötelezett — magyar festője. Tegyük hozzá: éppen ebben

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1917 OKT 1

ÉLET ÉS IRODALOM

Panner László

1021

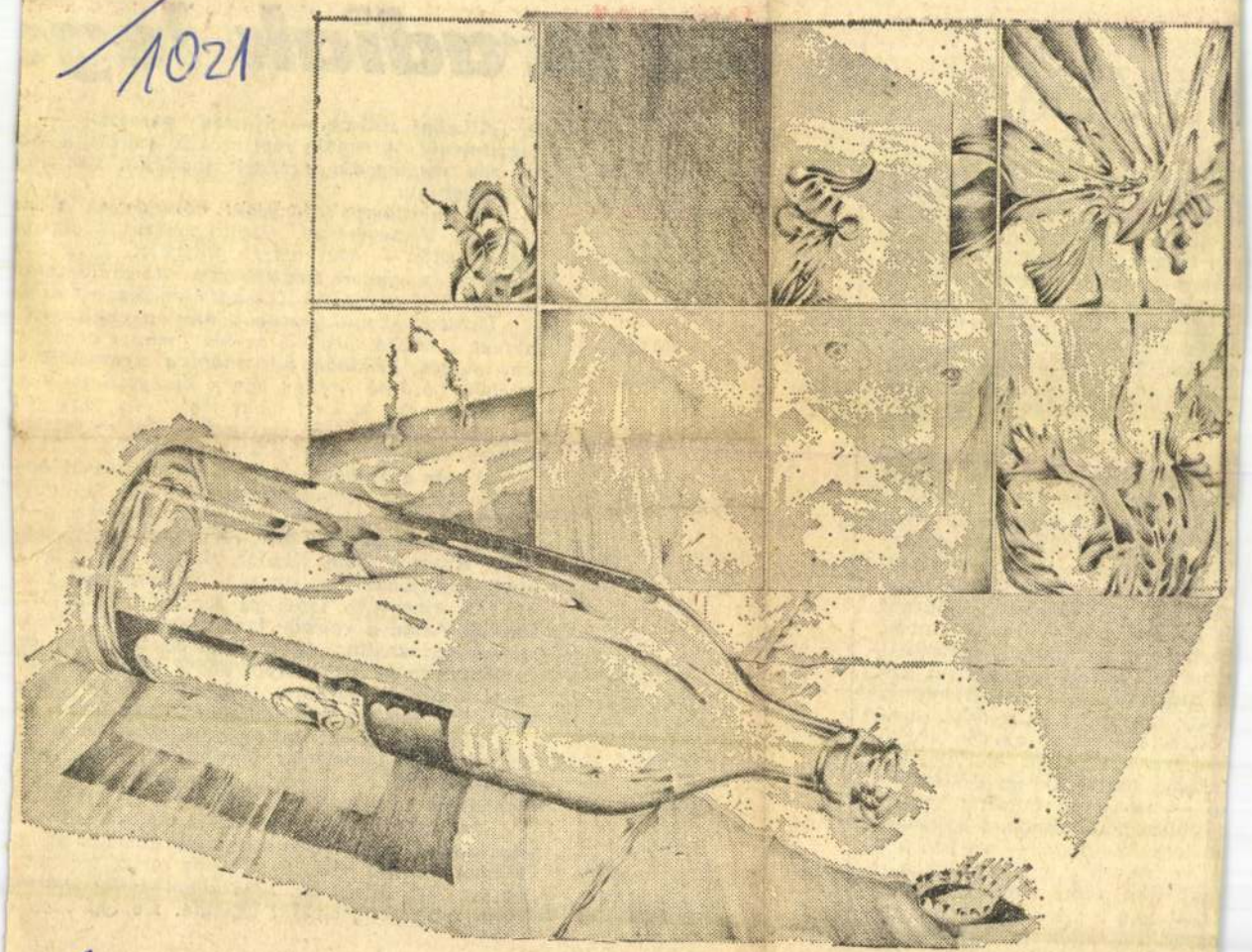

Panner László rajza

hálóban

tatkozhattak, nézhették egymás produkcióit az amatőrfilmesek (szállás, étkezés *természetesen* a rendezőség ajándéka), négy napig panaszolták gondjaikat. Egy üzemi amatőrfilmklub például azt, hogy noha a gyár támogatja tevékenységüket, sőt ipari tévéhálózaton sugározza is havonta megjelenő, félig-meddig *rendelt* híradóikat, a munkások, akik ezekben a híradókban szerepelnek, még önmagukat se nézik meg.

A jelenség korántsem olyan érthetetlen, mint azt az „alkotók" elmondták. Telekommunikációval telített korunkban az embereket (az alanyokat) már nem hatja meg, hogy viszontláthatják magukat a munkapadnál. *Feltűnni* és *kitűnni* akar a legtöbb ember. Szép ruhában okosan válaszolni riporteri kérdésekre, ez igen, erre még kaphatók, erre kíváncsiak. Hogy mennyire eltávolodott eredeti értelmétől az amatőr kifejezés, arra egy másik, indulatos kifakadás utalt. Az egyik versenyző — véletlenül éppen a legeredetibben gondolkodó, a legkevésbé leckefelmondó — azt javasolta, vetítsenek a stúdiómozikban a nagy film előtt amatőrfilmeket. Tehát míg a hivatásos fiatal filmesek a társadalmi forgalmazás segítségével keresik az üzemi, iskolai, mozgalmi közösségekkel való személyes találkozás lehető-

Az aradiak lege

Alkalmi sírások — új-aradi parasztok — Mezítelenül. A ruhák, régi szokás szerint, a hó talosan megtagadja a testek kiadását. Ám sej akit akarnak.

Kis kézilámpák fényénél bontogatják a sí testeket. Vécseyért 50, Leiningenért 13 arany együtt adja — 600 osztrák forintért. Kiss Er testvére és egykori tisztiszolgája. Az aradi teme a teste fölé, álcázásul. Onnan csempészik később

Dessewffyt csak hónapok múltán emelik ki akivel a család megköti az 500 forintos alkut, r ban vigyék. Ládában, feldarabolva csempészik h zetéből. Lázárné Aradon van a kivégzéskor — az a várparancsnok: Darf nicht sein! — s vagy pé vásárhoz. Férje — és vele Schweidel — ott m helyén. Csak 1911-ben találják meg őket.

A vár a szabadságharc után is katonai obj „illetéktelenek" behatolásától. Egy kis idő még végzés helyét. Amikor Pöltenberget keresi a b rületet forgatnak föl érte, eredménytelenül. Me rök, Knezich, Nagy Sándor, Aulich. Végre az 1 dett csontjaikat, jó párszáz méterre az „aka

Az etnográfia tanúsága szerint a nép törté terjed. Aztán a valóság bomlásnak indul, hiede sékkel színesedik. Az 1948-as centenárium gy vashatunk: „A tizenhárom aradi közül egy nő akasztották, a gyereket megfojtották..." „Min tek..." „Bem apót, a féllábút kocsin vitték k

Előéletük nincs, tetteik feledésbe merültek Ha nevekre kérdezünk: Damjanich, Nagy Sán a műveltebbek se igen tudnak előkotorni az zenhárom aradi vértanúk. 128 éve egységes szob

Jelképpé váltak. Hiszen ők fizettek minden nyújtottak vigaszt a megrendült nemzetnek, a lóknak: a szép halál és a közös gyász vigaszát, lés, az élet záloga is. Ami következik: „harm talán csak népi, családi legenda. De így vagy

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1977 OKT 1

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Panner László

1021

Panner László rajza

LÁGVÁROS
VÁGTÁBAN

dokhelyeit — Moszkvából Za-
k kolostorát, Leningrádból
Péter nyári palotáját, Petro-
cet. Az iskolai kötelező ol-
ányok mintájára, úgy vélem,
is adhatok vendéglátóimnak:
a kötelező látnivalók. És kö-
látnivaló a moszkvai Puskin
umban és a leningrádi Ermi-
n — mint minden európai
művészeti múzeumban —
ensünk „magaskultúrája":
rdo és Raffael, Rembrandt és
o, Michelangelo és Rodin
ája, Monet és Signac, Picasso
isse Európája, Zadkin és Ar-
o, Sadr és Liszickij Európá-
meg az Ermitázshoz legjob-
ő Rubens Európája.

oda lakoma volt ez a szem-
A terítés, tálalás túlságosan
Puskinban még hagyján. De
nitázs... Képzeljék el a vi-
képzelhető leggazdagabb va-
át, ahol az asztalon az edé-
s sültgalambból vannak, s a
rtés kanalat is marcipánból
ék rafinált cukrászművészek.
nnyezeten barokk freskók, a
nagyságú átmenőfolyosókon
s hadvezéri portrék; minde-
ranyozott angyalok, uráli
nyból, féldrágakőből csiszolt,
ce nagyságú vázamonstru-
ntarziás asztalok. S a plane-
i méretű arany- és üvegcsil-
Sosem éreztem úgy a barokk
minden egyéb kultúrára ne-
, mint a Carlo Rosetti ter-
rmitázsban. Még boldogta-
ltú falvaink és kisvárosaink

világosult elméjű és önnön életét is nagy lánggal égető Nagy Péter. Ami az orosz nemzet diadala volt fél világ fölött, az a művészetben a barokk stílus aranyozott űrrakéta-szerű templomtornyait, uszkárszerűen nyírott franciakertjeit, szökőkút-csodáit, hókeblű Vénuszait, nem nélküli Ámorait és hússzínű márványcsarnokait honosította meg — méghozzá a legnyugatibb Nyugat-Európából.

Közönséges futóbolond volnék, ha hálásan oda nem járulok az Európát mindenképpen legmagasabb színvonalon reprezentáló, sok humort — emésztőnedvet! — igénylő terülj-asztalhoz. De nekem ott, orosz földön — egyelőre a „kultúránál" maradva — még imádott francia pointillista és divizionista kedvenceimnél is fontosabb és újabb volt, amit a régi pravoszláv katedrálisok és ikonok adtak Moszkvában, a Novogyevicsi kolostorban, a Rubljov Múzeumban és Zagorszkban. Aranyban, drágakőben, díszítő pompában semmivel sem puritánabbak a Nagy Péter meghonosította modernségnél. Emberiesebbnek mégis miért éreztem őket? Talán a régiség füstösebb tónusai miatt?

Főképp a sokévszázados, bizánci eredetű építészeti kánon eloroszosodott, s egészen a modern cárokig érintetlen naivitásáért. Mert közelebb kerültem az orosz nép mélyebb múltjához; szórványosan élő maradékait életközelből is láthattam a zakorszki szentmisé

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 OKT 1

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Panner László

1021

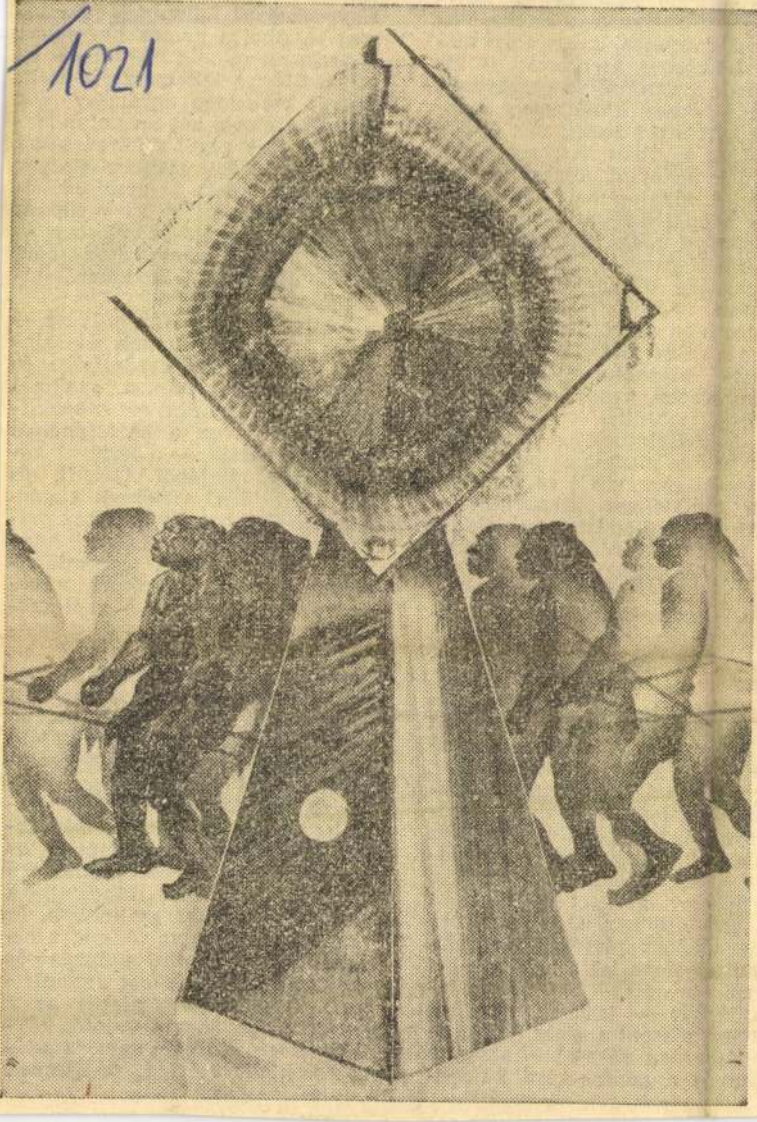

Panner László rajza

golyó kering, kínosa
metlenül zörögnek; a
bölcső ringatója, az
sik kísérteties szerk
próbál: a többiek az
család-géphez kötik,
cén közönnyel feszít
ja össze a lábait. A
hajtják undorító ö
minden alkalommal bepislantanak a szétfeszített lábak közé. „Mellesleg meg kell említenem" — írja Kantor —, „hogy ebben a színházban többnyire botrányos módon »objektiválódnak« az összes lelki és biológiai funkciók. Erre a célra különleges »gépezeteket« használunk, rendszerint gyermetegen primitíveket; e gépezetek technikai értéke minimális, de képzeletbeli hatalmuk óriási." Az élet elgépiesedésének ezek a kezdetleges víziói az atomkorban mulatságos korszerűtlenségükkel a pillantást a technikáról az emberre fordítják; az ember viszont panoptikumba illő bábuhoz hasonlít. Az elembertelenedett technikának és az elgépiesedett embernek ez a találkozása a Frankensteinek és Gólemek romantikus iszonyatát is közvetíti, és persze a középkor iszonyatát is. A gépezetek a középkor igen primitív és igen hatékony kínzóeszközeit idézik emlékezetünkbe; de a bábuvá lényegteleníte:t ember rögeszméi is, akárcsak a szuronyos puska az első világháborús katona kezében, vagy a nyomorult gyerekbicikli, vagy az üres ablakkeret, amelyet egy nő néha az arca elé tesz, ho"" átnézzen rajta sóváran, rémülten, tanácstalanul — hova is? a halálba? Ezt a női szerepet — akárcsak a takarítónőét — leplezetlenül férfi játssza, viszont a vécén ülő öregúr láthatóan nőnemű — ahogy a bábu és a színész közti különbpompásan fejlett fa-nemiszervüket. Az obszcenitás itt sohasem közönség-csalogató és kellemes — ellenkezőleg, a nemiséghez a bűn, a bűntudat és a lelki mocsár-világ képzetét társítja.

Kantor nagyon nagy művész — teoretikus alapállásának és színpadi látomásának eredetisége és együttesének tökéletes szakmai képzettsége egyaránt ezt bizonyítja. Műve — ez a haláltánc és misztériumjáték — a lengyel katolicizmus talajából fakadt, és középkort idéző víziókból sugárzik. A *Halott osztály* azonban modern alkotás is: azzá teszi mindenekelőtt groteszk szemléletmódja. Igaz: a középkori művészetnek is alapeleme a groteszkség, de ott a szenvedés és a szenvedély torzítja el a testet és az arcok és a dolgok arányait; maga a lét torz. Kantornál azonban — igen huszadik századi módon — a szemlélet torzít. Az alvajáró prostituált és egy öreg férfi gyászjelentésekkel kártyázik; a pedellus az osztrák nemzeti himnusszal az ajkán üdvözül; a gépezetek kezdetleges szadizmusa, az emberszerű bábok és a bábuszerű emberek elegyedése mind-mind a groteszk *szemlélet* gyümölcse, és arra való, hogy a valóság torz mivoltát a természethű utánzás és ábrázolás *elkerülésével* szemléltesse. E szemlélet alapja az a meggyőződés, hogy a valóság képtelen ficamjai már nem is utánozhatók, és ezért a szellemnek

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 188-068, 387-748, 340-726
1977 OKT 1
ÉLET ÉS IRODALOM
Panner László
1021

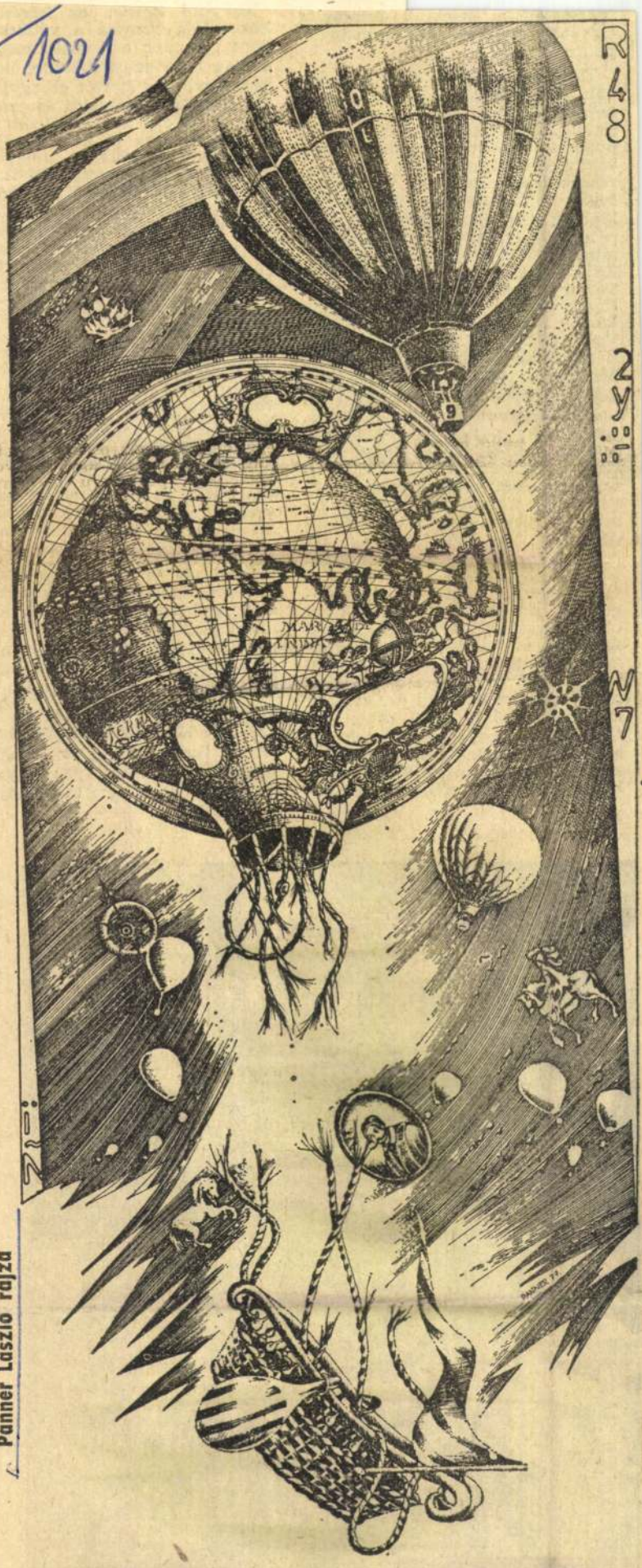

Panner László rajza

ruggeseket a Telekitől egymást váltó magyar politikájában.

Tizenöt-húsz évvel ez vált a felszabadulást követő esztendőkben a felvilágosító, leleplező i politikai dokumentuml s azok kommentárjaiba szokás arról elmélkedni, milyen felfogásbeli disszonancia, feltűnő különbség vagy éles ellentét volt — például — olyan politikusok között, mint Bethlen István és Imrédy Béla, Kánya Kálmán és Bárdossy László, Teleki Pál és Kállay Miklós, vagy (hogy végletes is legyen a példák között) Keresztes-Fischer Ferenc és Vajna Gábor, noha ez utóbbi nevet a politikusok közé tenni eléggé blaszfemáló. (Még Imrédyre és Bárdossyra nézve is.) Egyenlőségi jel volt a végeredmény és a folyamatok között. A két háború közötti magyar országvezetés olyan megbocsáthatatlan és végzetes kimenetelű bűnökkel terhelte meg önmagát, hogy a náciktól belsőleg viszolygó, kényes gondolkodású, úri és konzervatív Teleki Pálnak, aki emelkedett magán-erkölcsi indítékból a saját személyére nézve levonta a következtetést — a felelősségen a politikai szennycsatornák olyan jövevényeivel kell osztoznia, mint Vajna vagy Szálasi. Ez nagyon fájdalmas tény, de tény. Lehet magyarázni, mert van rá magyarázat. Még mentegetni is lehet, a mentőokok közül sokat el is kell fogadni, de megváltoztatni nem lehet. Vagyis: nem lehet változtatni azon a tényen, hogy 1919 és 1945 között a politikai cselekvések szer-

[illegible] a Kovarczok, a Rajnis Ferencek és hasonló csirkefogók képviseltek. Imrédy Béla volt az első úriember, aki beállt közéjük és ezzel megnyitotta a zsilipet." A Sztójay-per politikai ügyésze Marosán György ezt mondta a vádbeszédében: „... Március 19-én a németek nem önmaguktól jöttek ebbe az országba. Ez nem igaz. Március 19-én ide a németeket egy 20 esztendős politika konzekvenciája hozta... Nekem vissza kell vetítenem az emberek emlékezetébe március 19-ét, mert nagyon kevés ellenállással találkozott a német hadsereg ebben az országban. De nagyon szervezetten érkezett ide, mert akiket kerestek, azokat meg is találták. Órák alatt tudták kit kell megkeresni, kit kell elvinni és napok alatt szedték össze ennek az országnak a legértékesebb és legbecsületesebb politikusait, vezető férfiait. Nagyon kevés ellenállás volt, ezt le kell szögeznem, mert önmagunkkal szemben is tartozunk ennyivel az igazságnak.." S részlet egy tanúvallomásból, A[illegible]nóthy-Jungerth Mihályéból, a[illegible] 1938-ban Magyarország követe vo[illegible] Moszkvában: „Litvinov magához kéretett és azt mondta: magát maga kormánya nem informálja.

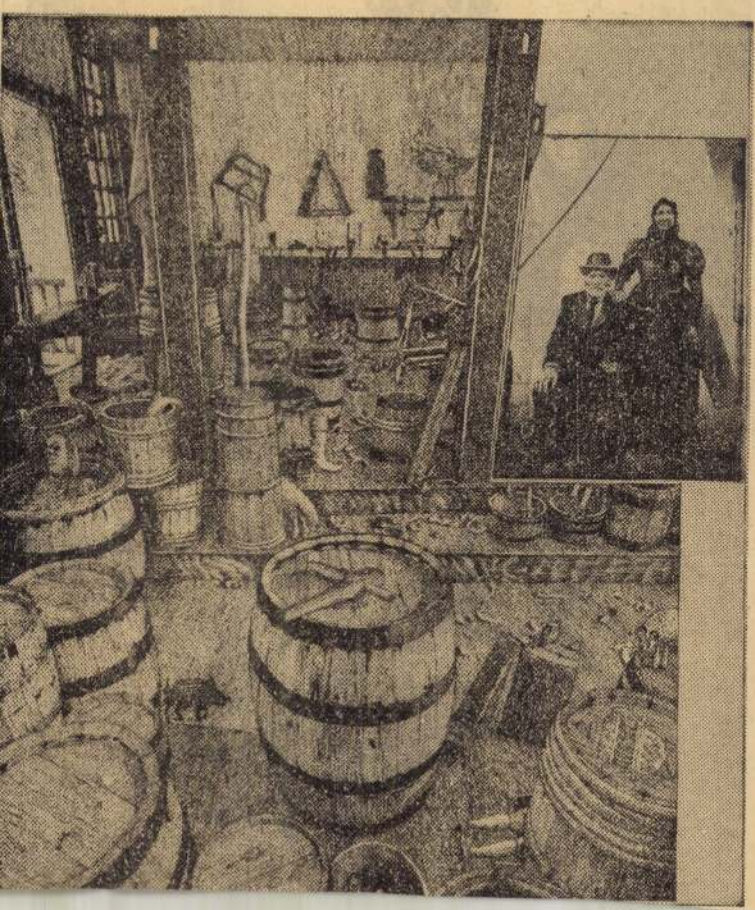

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1977 OKT 1

ÉLET ÉS IRODALOM

Panner László

/1021

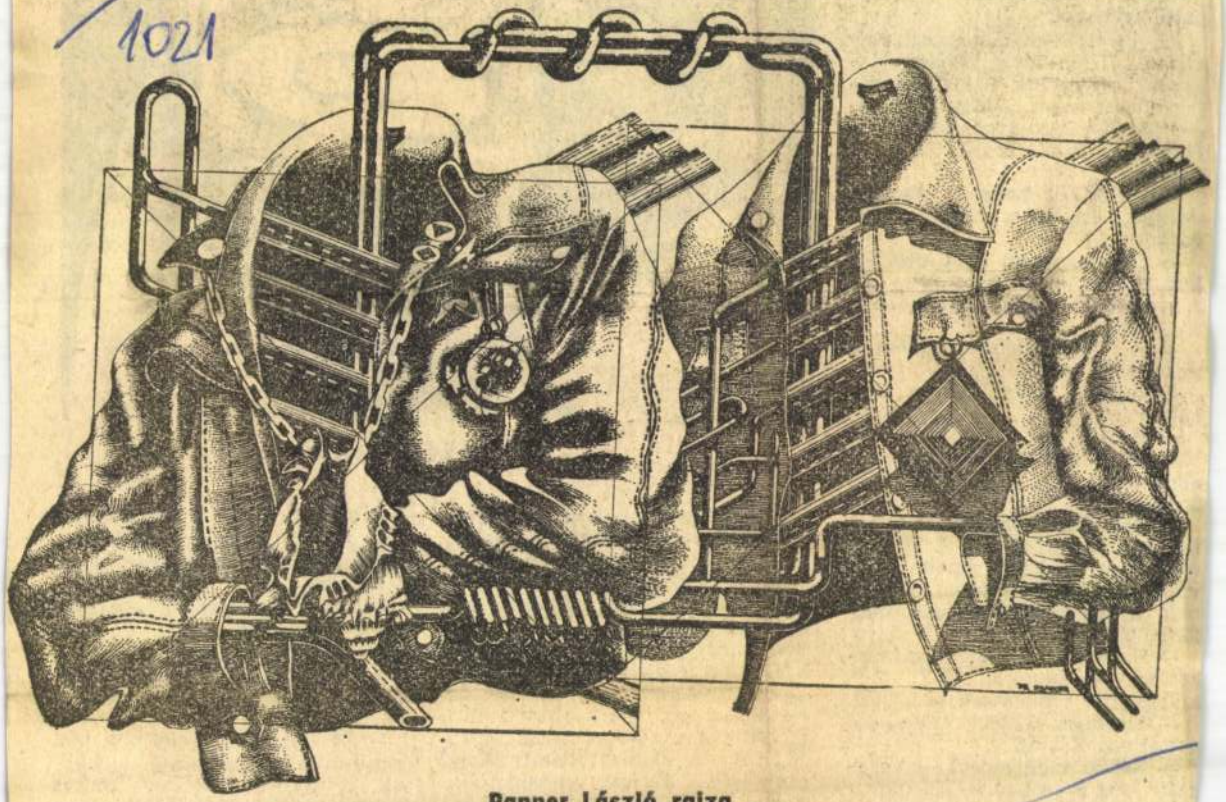

Panner László rajza

igazgató. János szerény volt, beérte tízezerrel.

Ahogy terveztük, pontosan úgy alakult, talán még jobban. Nagyokat nevettünk a Fiatban, főleg a tanárokon. „Fűszeres", „Igric" — jól elláttuk nevekkel őket. Huszkáné: szőke ciklon. És hát a fiatal díri.

Hat előtt öt perccel odahaza voltam, hétig ki is pihentem magam.

— Csak azt nem írtad meg, hol lesz a vacsora — mondta anyám. A vasalóval bajlódott, felgőzölte a zakóm.

— A Kishajósban. Tudhatja, mindig ott van.

Az ajtóból azért utánam kiabált.

— Sokáig ne maradj el. A Vargáék Elemérjét meg jobb, ha elkerülöd. Úgy hallom, sokat iszik.

A Kishajóst kivilágították, talán épp tiszteletünkre. A bejárat fölött zöld kishajó úszott, piros vitorla dagadozott rajta. Szemben, a parkolóban Skodák meg Zsigulik.

— Szervusz — köszönt az igazgatónk. A parkoló felől jött, kulcscsomó lengedezett az ujján.

— Szervusz. Látom, összeigazgattál egy Zsigát.

— Neked még nincs? — veregette meg a vállam. — No csak...

A különteremben. Györgyi bicegett meg a vállam. — No csak...

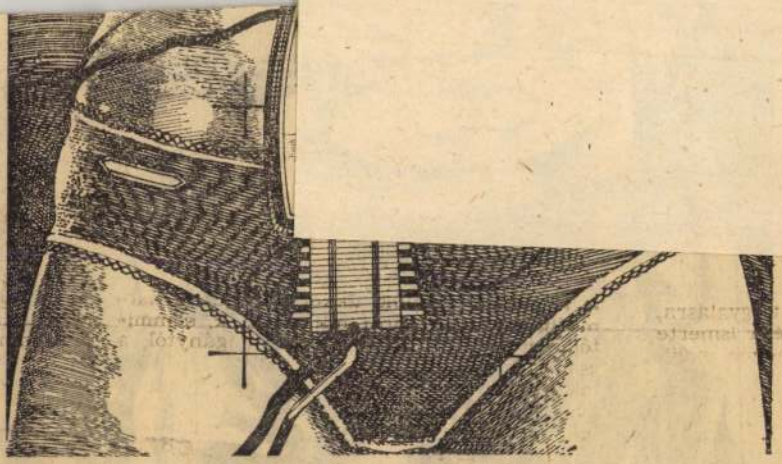

Panner László rajza

— Emelem poharam a hajdani negyedik cére. Amilyen negyedik cénk tíz esztendeje nem volt.

János közbekiabált.

— Nincs is már cé. Csak két osztályt indítanak.

— Nincs is már cé — kapta fel a fonalat a díri. — Hogy is lehetne, tiutánatok! Nincs már, és ne is legyen. Mert olyan, mint ti voltatok... De nézzetek körül. Itt vagytok. Hiánytalanul. Vagy majdnem. Jó volt veletek, fiúk. Összetartottatok. Jól forgattátok,

— Neked már van lakásod?

— Á... Énnekem nem jár. Egymagamnak? Elvagyok édesanyámnál.

Elemér repertoárja a cigányokéhoz igazodott.

„Deres már a határ..."

Éjfélkor Györgyi tapsolt, s egy kis figyelmet kért a társaságtól.

— Örülök, hogy mindenki jól érezte magát. Sajnos, éjfélig kaptuk a termet. Öt év múlva ugyanitt találkozunk.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

19/7 DEC 10

ÉLET ÉS IRODALOM

Panner László

1021

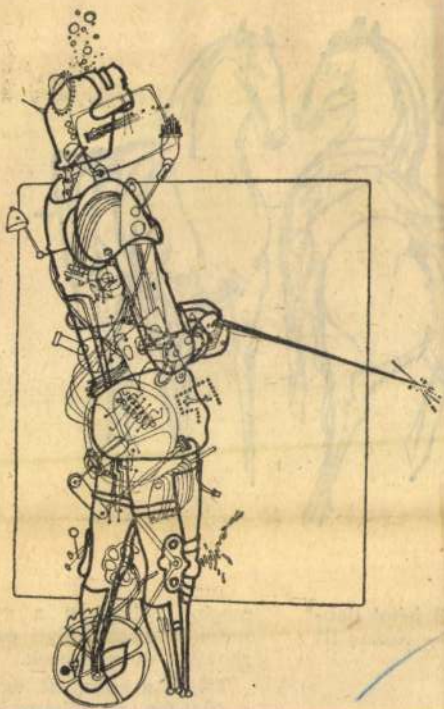

Panner László rajza

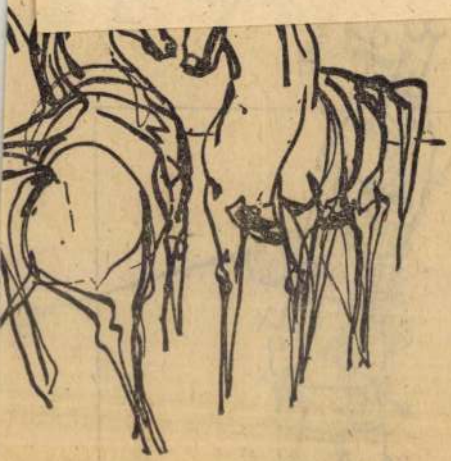

Cs. Kovács László rajza

Ki lehet dob-
. — Nézze, itt
?

megint behoztam a gyógysze
tudja, milyen hülye és könn
zennégy éves gyerek.

Teltek a hónapok, egyszer r
a városba az SS-emmel. Átv

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

VALÓSÁG

Panner László
1977 7.
1021

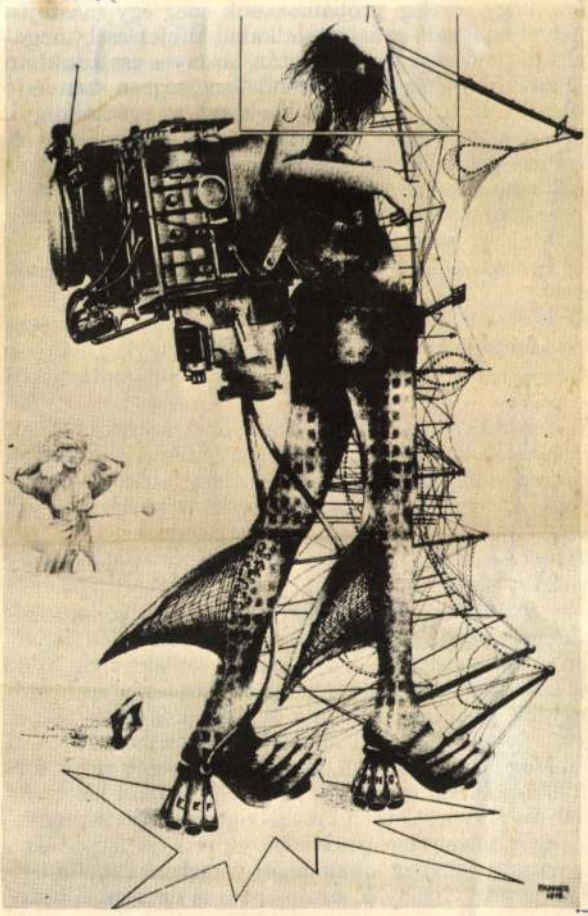

Panner László rajza

…ninisztratív eszközöknek.

…tolandóbbnak tartom, hogy esetl…
…el", például azzal, amelyet a magam…
…pótléknak" neveznék. Árra gondolo…
…tt egy-két értelmi fogyatékos — va…
…, és a továbbiak születésénél is nagy…
…ácsi szervek ajánlanak föl a szülőknek — mondjuk — 5—10 ezer forintot,
…k a méhen belüli fogamzásgátló eszközt alkalmazni. Családi életüket és
…logságukat ez most már nem zavarná, hiszen van gyermekük, viszont a jó
esélyeit növelné, ha már nem születne több. De ezt is csak az önkéntesség
…teletben tartásával tartom megvalósíthatónak.

…erülne ez nagyon sokba az országnak? Soha nem voltunk és ma sem vagyunk …nnan vegyünk rá pénzt?

…gy értelmi fogyatékos gyermek intézeti ellátása körülbelül évi 30 ezer …rül. Komputer nélkül is könnyen kiszámítható, hogy pénzügyileg nagyon …befektetésről" volna szó — nem is beszélve az egészségi, a humanitárius és …mi szempontokról.

…gyzem, vidéki védőnők bizalmasan elmondták nekem, hogy a gyakorlatban …alkalmazzák ezt a prevenciót. Amikor nagyon kedvezőtlen körülmények …ládokban megszületik a második-harmadik — sokszor fogyatékos — gyer…mzásgátló eszköz vállalásáért a szülőknek pár ezer forintos tanácsi segélyt …el. Nem lehetne ezt a gyakorlatot általánossá, legálissá tenni?

…almunkban még mindig sokféle előítélet él és hat. Tudományos szintű szemlé…tés nélkül talán nagy volna a fölzúdulás!

…nt szakember elsősorban a probléma kedvezőtlen egészségügyi vonatkozá…, és meggyőződésem, hogy a jelenlegi helyzetbe nem szabad belenyugod…sadalmi érdekről is szó van, amelynek érvényesítése kollektív és nyílt …kíván. De nemegyszer keserűen tapasztalom, hogy amikor őszintén beszé…nyes" kérdésekről — egyébként az igazi kérdések mindig „kényesek" —, és …megoldás lehetőségeit, olyan társadalmi ellenállással találkozunk, ami …érthetetlen számomra. Meg kell mondanom, hogy az ellenszenv egyik for…a konkrét kérdésben elvi-politikai színezetű. Pedig számokkal bizonyít…gy ez a kérdés egyáltalán nincs kapcsolatban a réteg- vagy osztályviszonyok…akmunkásság körében egyáltalán nem gyakoribb az értelmi fogyatékos …előfordulása, mint az értelmiségi vagy alkalmazott rétegben. Csupán egy …ről" van szó, amely az osztályviszonyok szerint nem is determinálható.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1977 NOV 12

ÉLET ÉS IRODALOM

Panner László

1021

Panner László rajzai (részletek)

mes körkérdésére kutatják a meg
oldást. Olyan jelenségek ellen em
lik fel szavukat, melyek a város é
a falu népét egyaránt gyötrik,
amelyek nem ismernek országha
tárt.

A magányosság szinte összeegye
tethetetlennek tűnik a falu létfo
májával. Csakhogy a magányoss
viszonylagos, testreszabott, mint
kisregény főhőséé, Paraszkeva Osz
povnáé. A vastag parasztasszon
alighanem irodalomtörténeti jele
tőségű figura: hatvan év alatt egy
bet sem tett, mint életeket adott
életeket veszített; tíz gyermek
szült, nyolc testvérét eltemette.
születés, a halál, a munka, s a h
ború négyszögébe vonható egé
földi léte. Férfiakat megszégyen
tően ért a halászathoz meg a k
romkodáshoz — e mögé rejti 1
nyűgözően tiszta érzelmi világát.
félig hívő, félig hitetlen asszo
egyvégtében égnek küldött háro
százharminc válogatott káromkod
sával — a néphit szerint — szá
dékosan és önfeláldozóan von
magára az Isten haragját, amely
kisregényben egy csodálatosan 1
írt tajgai zivatar formájában jel
nik meg, a rendkívül tikkasz
nyárvégen.

A magánytól szenved Paraszkev
pedig nem él

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 OKT 1

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Panner László

1021

Panner László rajza

VÁROS — EGYVAGTABAN

oly vonzó volt: az óriásváros a jót őrizte meg nem is tudom, milyen régen felszámolt vidékiességéből, s azt a nemzetközies nagyvárosi jelleget adta hozzá, ami értesüléseim szerint először Párizsban szerzett polgárjogot. A gépkocsivezetők és gyalogosok viszonyát kellene felülvizsgálniuk: gyalogátkelőhelyeken is a pilóták élvezik — idős asszonyokat is szapora futásra bírva — azt az előnyt, amit a másutt oly természetes könyökműködés gépi erejű megsokszorozódásának köszönhetnek. Sértődés jeleit azonban az utolsó pillanatban félreugró gyalogosokon sem láttam. Félem őket és a jóhiszemű emberiséget, hogy ha egyszer — joggal! — megsértődnek, akkor a földalattin is mindenki majd csak a saját jogaira gondol.

●

Gyógykezeltetésre tudtommal nem szoruló érzékenységem keménv próbára tétetett, amikor a leningrádi második világháborús emlékpark öröktüzéhez autóbuszoztam egy német utazócsoporttal.

Fiatal, háborút csak filmen láthatott orosz idegenvezető ismertette a kilencszáz napos leningrádi blokád borzalmait, amelyek számomra, a bombázások, aknázások, s a rettegés emlékeit már eszmélettel átélt korosztályú számára is éppen csak felfoghatók. Hatszázötvenezer halott, negyven-ötvenezer lerombolt ház, negyvenfokos fagy, éhínség, járvány, vízhiány. A tárgyilagos hangú idegenvezetői mondatok egész ideje alatt egy hatvanas — a háború idején tehát hadköteles korú — német férfit figyeltem, az egyetlen férfit a turistacsoportból. Testalkata erős, ruházata viszonylag egyszerű, arca keményen gyűrt, mint akinek szoros kapcsolata lehetett a fizikai világ dolgaival. Meggörnyedő testtartása, kezében szorongatott kalapja, a könnyűkicsordulás határán rángó arca, egész lényéből áradó megrendültsége nem akármilyen emóciók követelődzéséről árulkodott.

Egyik legkedvesebb költőmmel szólva, olyan ember szemével sze-

Képzeletben meghosszabbított benyomásokra utalt meditációimon kívül parázslóan eleven társas élményekről is beszámolhatok. A *Lityeraturnaja Gazeta* szerkesztőségében alkalmam nyílt arra, hogy a bravúros reflexű tolmácsnő közreműködésével elbeszélgessek négy fiatal költővel: Olga Csugajjal, Diamid Kosztyurinnal, Grigorij Kruzskovval és Alekszandr Scsuplovval.

Ismerkedésünk legérdekesebb tanulsága az volt, hogy a mai fiatal szovjet-orosz költő miként ítéli meg sajátos helyzetét és feladatait. Megbecsüléssel emlegették az ötvenes-hatvanas évek fordulóján támadt „új hullám" nemzedékét, de lényeges különbséget látnak a szovjet irodalom akkori és mai körülményei között. A társadalom eseményei akkoriban gyors reflektálást, közbeszólást kívántak a költőktől, munkájukat erősen meghatározta az időszerűség. A versből azonnal felfogható, határozott indulati fűtöttségű állásfoglalást várt a közönség. A költők pódiumokon, a nagy tömeg nyilvánossága előtt mondták el frissen született verseiket; személyes föllépésük maga is a műalkotás elemévé vált. Azóta nagy mértékben megnövekedett a technikai közvetítő eszközök szerepe és a könyvkiadás teljesítőképessége; plakátként harsogó versek helyett másfélékre támadt igény. A közönség egyre iskolázottabb és igényesebb; otthoni magányában olvassa a költők műveit, rádión hallgatja őket. A televízió hivatásos versmondók műsorait közvetíti.

●

Mindez átalakította a költői magatartást és a kifejezés módszereit. A stílus bensőségesebb és elvontabb, s ha maradéktalan befogadása fokozott figyelmet és több fáradságot igényel is, az olvasók hajlamosak arra, hogy megbírkózzanak a szövegekkel. Csupán a kritikában tapasztalható valamiféle elzárkózás, értetlenség: az új költőnemzedéktől most azt kérik számon, amit Jevtusenkóéknál kifogásoltak, s azt utasítják el, ami tizenöt-húsz évvel ezelőtt amazok

PANNON '2004.

A kiállítás létrejöttét

VIGADÓ GALÉRIA
a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
a Magyar Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
közös működtetésében támogatta.
A Vigadó Galéria megközelíthető a kis földalatti
Vörösmarty utcai megállójától pár perc sétával.

További információ a 354-37-70 telefonon kérhető.

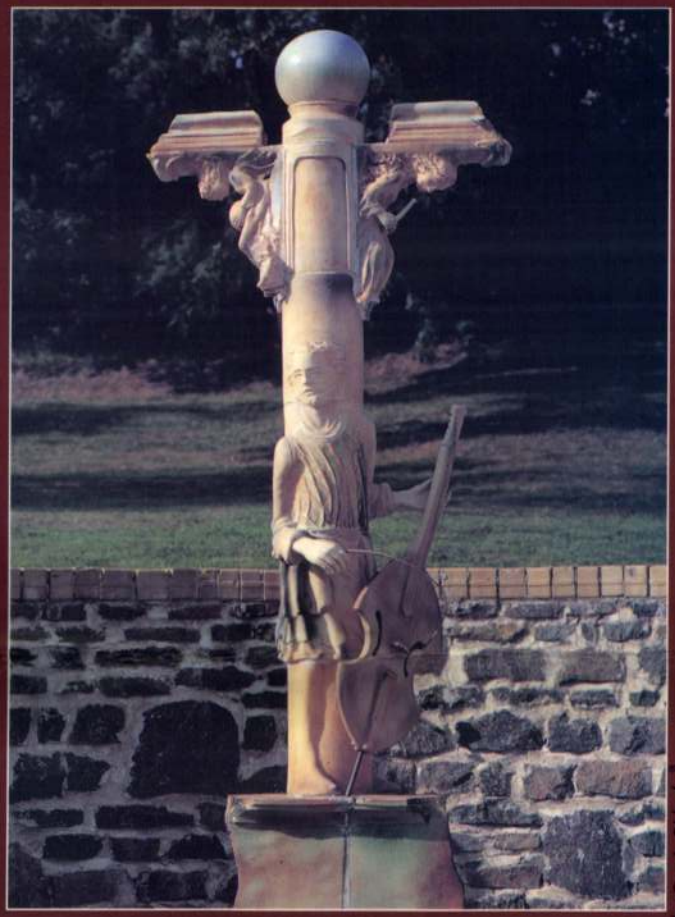

Aszód Zeneiskola
Viola da gamba

MEGHÍVÓ

PANNONHALMI Zsuzsa

The Vigadó Galery request the pleasure of your
and your friends' company
(Budapest, Vörösmarty u. 47/a)

to ZSUZSA PANNONHALMI
the Noémi Ferenczy laureate ceramist's

exhibition
on Tuesday, 16th of November,
2004 at 5 p.m.

The exhibition will be open by:

Dr. Ferenc Vámossy
architect, professor emeritus

Performing:

Andrea Meláth the Liszt laureate singer and
György Vukán the Liszt laureate composer

The exhibition can be visited: 16th of November to 5th of December, 2004 10a.m.-6p.m.
(every day expect 19th of November and 2th of December)

A Vigadó Galéria tisztelettel meghívja Önt és
kedves barátait 2004. november 16.-án kedden
17 órára
(Budapest, Vörösmarty u. 47/a)

PANNONHALMI ZSUZSA
Ferenczy Noémi-díjas keramikusművész

kiállítására.

a kiállítást megnyitja:

Dr. Vámossy Ferenc
építész, professor emeritus

közreműködnek:

Meláth Andrea Liszt-díjas énekművész,
Vukán György Liszt-díjas zeneszerző

A kiállítás megtekinthető:
2004. november 16. –december 5.-ig minden nap 10 – 18 óráig.
Kivéve november 19. és december 2.,
ezeken a napokon hangverseny miatt a kiállítás zárva tart.

PANNONHALMI ZSUZSA

ZAIK ÚJEMBER/LX/50. 2004. december 12.

16.P.

Túl a dolgok törvényén

Művész, aki korunk vadságában megleli a szelídséget, a harmóniát. Nem könnyű anyaggal. Természete a kerámia, a képlékenységben rejlő hajlékonyság. Lélek járja át az anyagot. Honnan ez a lírai érzékenység, spiritualitás? *Pannonhalmi Zsuzsa* valami mást tud az érdekeltség vezérelte világban: túl a dolgok törvényén azt a másikat, amelyik a teremtés „vezényletében" isteni természetű. Az érzékenység egyik lépcsőfoka kétségtelenül a tér. A másik az idő, amely a művészetben a múlót és a múlhatatlant ellentétében feloldja…

A művésznő kiállítása a Vigadó Galériában (Vörösmarty utca) maradásra kényszerítette a látogatót. A mérhető idő nem számít. A tartam vonz – a múlhatatlan, mely nem csupán történelmi emlékezés az artisztikum által, hanem jelen-kifejeződés: az ismeretben az ismeretlennek tűnő jövő-örökség, hogy az emlékezés ideje meg ne szakadjon. Napóra-jelképekben – így áll elénk az Idő. Budapesten a XVII. kerületi Szabadság sugárúti Általános Iskola *Napórája* a csillag után nyúló és a holdat tartó leány porcelán-samott kompozíciója (négy és fél méter magasan) vonzza a látást, a gondolatot. A szigorú számok rendje (fantáziadúsan), az oszlop jelkép-tartalma (kozmikus rendben – a Gondviselés időtlen erejében, zsoltár-szóval: „Ha a föld inog meg is, minden lakójával, erősen tartom oszlopait") meghatározó szigorúság e lírai dimenzióban, amely Pannonhalmi Zsuzsa tehetségének XXI. századi üzenete. Nem véletlenül vonzza a szakralitás. A történelmi „háttérben" a jelen; egy megnyomorított világban a szeretet elementáris evangéliuma ezért jelentkezik ekkora hatással. Benső „kényszerűség" ez, a lélek-szabadság fogságában a teljesség vágya.

A tér transzcendens igény ebben a művészetben. A pesterzsébeti Szent Erzsébet tér szoborkompozíciója (az eddigi életmű egyik csúcsa!) gótikus harmóniájával, historizáló átérzéssel az Árpád-házi szent arcán teljesedik: a szépség belső sugárzásával alighanem az egyik leghitelesebb profil, amely tisztaságával, jelképmozzanatával fölemeli a földi nehézkességből az embert. Egyszerűsége – a modernség égiszében – a szent szeretet hirdetése, amely gyönyörködtet, megvigasztal… A bibliai s magyar historizálásban megragad a Tábor-hegyi jelenet s a nándorfehérvári hős győzelmének együttábrázolása. 1456 emlékezetére rendelte el III. Callixtusz pápa az Úr megdicsőülésének ünnepét s a déli harangszót…

Pannonhalmi Zsuzsa kerámiáin a természet növénymotívumai, a víz ősidős „jelképtana" nem csupán elfelejtett szimbolika fölidézései, hanem a már említett másik dimenzió szuggesztív, meghatározó ébrentartásai egy beszűkült világban.

A Ferenczy Noémi-díjas keramikusművész – erős tehetség. A hagyomány és a modernség kiegyensúlyozott értelmezésével korunk jeles szakrális művésze is.

Tóth Sándor

EGYHÁZI ZENE

Szent István-bazilikában: Dec. 12-én 10 órakor: Bárdos Lajos: Missa prima, Liszt Ferenc: Ave Maria. **12 órakor:** Kodály: Csendes mise orgonára. **Dec. 19-én 10 órakor** Andrea Gabrieli: Missa brevis in F, Anton Bruckner: Ave Maria, Kodály Z.: Veni, veni, Emmanuel.

A budavári Nagyboldogasszony (Mátyás-) templomban **dec. 12-én 10 órakor** Lisznyai: Missa Missa antiqua. **Dec. 19-én 10 órakor** Sieber Mátyás: Missa brevis.

A pesti ferences templomban (V. Budapest, Ferenciek tere 9.) **minden kedden 18.30-kor gregorián szentmisén** énekel a Schola Gregoriana Budapestiensis. Vezényel: Béres György.

Az Egyetemi templomban vasárnap a 9 órakor kezdődő nagymisén a templom Don Bosco Ének és Zenekar énekel. Vezényel: ifj. Benyus Sándor és Bakonyi Katalin.

Az Egyetemi templomban dec. 11-én, szombaton 19 órakor: Cantemus Leánykar előadásában, Baróti István orgonakíséretével előadásra kerül Bach: Prelúdium, Bárdos L.: Arany szárnyú angyal, Ave Maria, Szőnyi E.: Salve Regina, Kocsár M.: Virgo parens Christi benedicta, Liszt: Wienachten, Kocsár M.: Magyar karácsonyi dalok, Bach: In dulci jubilo, Kodály Z.: Ave Maria, Angyalok és pásztorok, 150. genfi zsoltár, F. Biebl: Ave Maria. Karnagy: Szabó Dénes. A belépés díjtalan!

Az Egyetemi templomban dec. 18-án, szombaton **18 órakor** elhangzik Bárdos: Missa tertia, Pellegrini: Ó jöjj le Messiásunk, Kodály: Adventi ének, Cascilioni: Panis Angelius. Vezényel: Bakonyiné Marton Katalin.

Az Egyetemi templomban dec. 24-én, az éjféli misén közreműködik a templom Don Bosco Ének és Zenekara. Vezényel: ifj. Benyus Sándor és Bakonyiné Marton Katalin.

A belvárosi Szent Mihály-templomban (Angolkisasszonyok templomában Bp. V. Váci u. 47/b). **Dec. 12-én,** advent 3. vasárnapján **10 órakor:** Bárdos: Missa tertia. **Dec. 19-én** advent 4. vasárnapján a **16 órai szentmisén** Lisznyai: Missa Antiqua. **„Orgonakoncertek a Belvárosban" sorozat keretében a belvárosi Szent Mihály-templomban dec. 19-én, 17 órakor** Erdődy János orgonaművész hangversenye. Műsoron: Bach, Buxtehude, Brahms, Mendelssohn-Bartholdy, Franck és Liszt művek.

Adventi zenés áhítatok a Szent Rókus-templomban.(Bp. VIII. Gyulai Pál u. 2.). A hangversenyek **az esti szentmise után, 17.45-kor kezdődnek. Dec. 11-én:** „Christi Caterva Clamitet" barokk muzsika. Közreműködik: Farkas Rózsa — cimbalom, Raffay Zsófia — gitár, Karácsony István — versek. **Dec. 18-án:** „Veni, veni, Emmanuel" Fejérvári Kornélia és Nyilas Tünde Mária ária és dalestje. Közreműködik: Simon Barbara — orgona. **A belépés díjtalan.** Minden érdeklődőt szeretettel várnak!

Musica Sacra Belvárosiensis. A belvárosi főplébánia templomban (V. Március 15. tér). **Dec. 12-én,** advent 3. vasárnapján 10 órakor: Introitus: „Gaudete ..."; P. Canniciari: Missa laminore, III. Credo; Halmos László: Benedixisti Domine; C. Casciolini: Panis Angelicus. **Dec. 19-én,** advent 4. vasárnapján **10 órakor:** Introitus: „Rorate coeli ...„ P. da Palestrina: Missa Brevis; J. Arcadelt: Ave Maria; Kodály Zoltán: Adventi ének.

A Felső-krisztinavárosi templomban (Apor Vilmos tér) **dec. 12.** vasárnap, **18.45 órakor** adventi hangverseny. Közreműködik a Ciszterci Szt. Imre és a Felső-krisztinavárosi templom énekkara, vezényel Tőkés Tünde és Csányi Tamás

A ciszterci Szt. Imre-templomban (Villányi u. 25.) **dec. 24-én, karácsony éjjel 23.30** órakor – A történelmi Magyarország egyházi zenéje 6. Valentin Deppisch: Magnificat — újkori bemutató szólisták, ének- és zenekar előadásában

Az országúti ferencsek templomában (Bp. II. Margit krt. 23.) **dec. 12-én 16 órakor egyházzenei hangverseny** keretében Händel: Messiás c. oratóriuma kerül előadásra a Kapisztrán Kórus, a Budapesti Kórus Kamara Kórusa és a Monarchia Szimfonikus Zenekar (hangversenymester [illegible] közreműködésével. Szólisták: Bónyi [illegible]

„O, sacrum convivium" (a 5). Székesegyházi (Palestrina) Kórus, vezényel: Jobbágy Valér.

HALÁLOZÁS

Balogh Simon tb. kanonok, c. prépost, érd. esperes, ny. plébános **életének** 89., pappá szentelésének 66. **évében nov. 18-án elhunyt. Nov. 26-án** a mezőkövesdi temetőben **helyezték örök nyugalomra.**

Piterkovú M. Anzelma, Assisi Szt. Ferenc Leányai Kongregáció tagja, **nov. 20-án** fogadalmának 58. évében **Szlovákiában elhunyt.**

IMAÓRÁK

„Adventi Szombat Esti Áhítatok" a Budapest — soroksári Nagyboldogasszony főplébánia templomban (1238 Budapest, Templom u. 111. tel.: 286-0091) **18 órai kezdettel. Dec. 11-én** Paskai László bíboros, ny. érsek. **Dec. 18-án** Hernádi László esperes, újszászi plébános vezetésével. **Program: 18 órakor gyertyagyújtás, ének, elmélkedés, 18.10-kor szentmise, lelkigyakorlatos homíliával, gyóntatás.**

Az Egyetemi templomban, az **adventi időben** reggel 6 órakor hajnali **„RORATE"** misék lesznek – **vasárnap kivételével** minden nap.

Az Egyetemi templomban adventi konferenciabeszédet tart advent vasárnapjain a 12.30 órakor kezdődő szentmise keretében „Keresztény örökség Európában" címmel Bolberitz Pál professzor, pápai prelátus, címzetes apát, tanszékvezető egyetemi tanár. **Dec. 12. advent 3. vasárnapja:** Isten a történelemben. **Dec. 19. advent 4. vasárnapja:** Megtestesülés és megváltás.

Az adventi szombatokon gyertyagyújtó elmélkedési sorozatra várjuk a híveket a Jó Pásztor kápolnába (VIII. Kálvária tér 22.). A sorozatot fr. Kiss Péter ciszterci szerzetes tartja. A **szentmise előtt 17.30 órakor litániát** imádkozunk, majd a **18 órakor kezdődő szentmise elején gyertyagyújtás,** a szentmisében elmélkedés. Készüljünk igazi lelki módon az Oltáriszentség évében karácsony megünneplésére!

Az Oltáriszentség Évében decemberben minden csütörtökön, (így 16-án, 23-án is) egész napos **szentségimádást** tartanak a belvárosi **Szent Anna Szervita templomban.** Csendes imádásra várjuk a híveket **9–17 óráig.** 17.15 órakor szentmise. Cím: **V. ker. Szervita tér 6.** (Megközelíthető a Deák térről, 3–4 perc, a Ferenciek teréről 4–5 perc a Petőfi Sándor utcánál.)

A törökőri Kis Szent Teréz-templomban (metró – Stadionok megállója) **adventi triduumot** tart **dec. 10–12 között** (péntek, szombat, vasárnap) a **18 órai szentmise** keretében Székely János atya a Központi Szeminárium spirituálisa **„Hit, remény és szeretet"** címmel. Mindenkit szeretettel hívnak és várnak!

A nagykarácsonyi Magyar Betlehemben, a templomban, advent vasárnapjain 10 órakor szentmise, szerdánként 12 órakor zarándokmise. Bővebb információ: **www.magyarbetlehem.hu**

Virrasztás Magyarországért. Budapesten a Szent István-bazilika Szent Jobb-kápolnájában minden csütörtök este 8 órától péntek 5 óráig. Szentmise 21 órakor. Minden nap 15.45-től közösen imádkozzuk a teljes rózsafüzért (örvendetes, világosság, fájdalmas, dicsőséges).

A Szent Korona erejének és eredeti állapotának helyreállításáért mutatnak be szentmisét minden hónap **első csütörtökén a Szent István-bazilika Szent Jobb-kápolnájában délután 3 órakor.** Minden hazáját féltő, szerető és azért tenni is akaró magyar testvérünket szeretettel **hívjuk és várjuk.**

Jézus Krisztus és a Szűzanya Szeplőtelen Szent Szívének mielőbbi győzelméért, nemzetünk és az egész emberiség bűneinek engeszteléséért minden hónap utolsó csütörtökén, így **dec. 30-án is 20 órai kezdettel engesztelő rózsafüzért imádkozunk,** majd ezt követően, **21 órakor szentmise** Kemenes Gábor atya vezetésével. Cím: **XI. ker. Villányi úti Szent Imre templom.**

A Vinculum Caritatis Közösség imaórára hív hazánk jövő[illegible] magyar családokért, **decemberben** kivétel[illegible]

Pannóniai Mihály (1390--95 k. -- Ferrara, 1459. v. 1464.): magyar származásu ferrarai festő, 1415--64 között müködött. Szerepel Michele dai Unni, Michele Ongaro, Michele Pannonio néven. Korábban szerényebb igényü, dekorációs feladatokkal kapcsolatban (zászlófestés, aranyozás) emlitik, 1450-ben a ferrarai székesegyház sekrestyéjének boltozatán dolgozott (Atyaisten; Szent Péter; Szent Pál); a ferrarai kastély torre delle ore-jában Szent Domonkost, Aquinói szent Tamást és Szent Péter mártirt festette, mig 1452-ben a kapitányok házában többek között Borso d'Este arcképét készitette el. Ettől az időtől valószinüleg haláláig Borso d'Este szolgálatában állt, az ő számára készült egyetlen hiteles, szignált müve, a Szépmüvészeti Muz. A trónoló Ceres c. képe, mely a ferrarai Belfiore kastély irószobáját diszitő allegorikus alakok sorozatába tartozik. § müvészete határozott antikizáló jellegében, különösen az ornamentális részletekben a Squarcionétól kiinduló pa-

KSné

Pannóniai Mihály (1390--95 k. -- Ferrara, 1459. v. 1464.): magyar származásu ferrarai festő, 1415--64 között működött. Szerepel Michele dai Unni, Michele Ongaro, Michele Pannonio néven. Korábban szerényebb igényü, dekorációs feladatokkal kapcsolatban (zászlófestés, aranyozás) emlitik, 1450-ben a ferrarai székesegyház sekrestyéjének boltozatán dolgozott (Atyaisten; Szent Péter; Szent Pál); a ferrarai kastély torre delle ore-jában Szent Domonkost, Aquinói szent Tamást és Szent Péter mártirt festette, mig 1452-ben a kapitányok házában többek között Borso d'Este arcképét készitette el. Ettől az időtől valószinüleg haláláig Borso d'Este szolgálatában állt, az ő számára készült egyetlen hiteles, szignált müve, a Szépmüvészeti Muz. A trónoló Ceres c. képe, mely a ferrarai Belfiore kastély irószobáját diszitő allegorikus alakok sorozatába tartozik. § müvészete határozott antikizáló jellegében, különösen az ornamentális részletekben a Squarcionétól kiinduló pa-

KSné

dovai irányzat egyik képviselője. — Irod. Farkas Zoltán: P.M. (Napkelet, 1937); Gombosi Gy.: P.M. és a renaissance kezdete Ferrarában (Bp., 1931).

Pannoniai András

(karthauzi szerzetesnek a modenai kir könyvtárban lévő: „De laudibus Estensium" c. bőrhártya kodexe (kézirat Yr. XV szár. Ékes miniatürökkel V. B. U.) Erkölcstani minek kellene lennie, de mintána szerző minden lapon tüzetesen bebizonyítani törekszik, hogy a kereszténységnek legfőbb érdeke magyarországot a törökök ellen fogt háborúban segélyezni, e codex bizvást a XV. századnak politikai irányművei közé sorozandó.

Századok. A modenai kir levéltár magyar tört. szempontból, br. Nyári Albertől 1868 évf. 254. l.

Pannoniai András 3

vörös tentával vannak irva-
Minden fejezet élénk szinü,
díszes initiálissal kezdődik.
A 60 b levélen az A kezdő-
betü a többinél nagyobb, lap-
széldiszitmenyekkel van körül-
véve, és belsejében minia-
ture kép van, mely arany tró-
non ülő, zöld togába s vörös
tunicába öltözött Justitiát
ábrázol, kivont kerddal és
a mérleggel.
Fényesen van kiállítva a cim-
lap, melynek mind a nagy oldalát
ékes lapszéldiszitmenyek, sok-
szinü virágok és levelek fut-
ják körül. A jobboldali lapszélen
két medaillon látható. A fel-
sőben zöld ruhába öltöztetett
angyal kezében koronát tart. Az
alsóban szelid, nemes arcú kartausi
szerzetes áll kezében vörös bőrbe
kötött könyvet tart, ez nem
lehet más, mint a szerző, ki-
nek igy hihetőleg kü arcképét
is bírjuk.
Az alsó lapszél közepére
a szokásos koszorú ~~[illegible]~~ által
környezve, a cimerpajzs van,
melyet bibornoki kalap föd.
A cimer felső arany meze-
jében fekete sas, az alsó két
mezőben arany sugarakkal
körülvett arc van helyezve; ta-
lán a nap. Kinek cimere ez,
nem tudjuk meghatározni.
A dedicatio első S betü-
jének belseje karszéken ülő
kiráfi alakot tünset föl;
ruhája vörös, arany csilla-
gokkal behintve, harásugai
ibolya szinüek, fekete cipői
aranyyal vannak szegélyezve;
jobbjában korony pálcát
tart. Ezen alak tetsége ki-
vül Mátyást akarja jelké-
pezni, de a miniátor egé-

Pannoniai Andris 4

szen képzelete szerint, olasz fejedelmi alakot festett.
Mikánt a miniaturek, úgy az írás is olasz kéz műve. Alig szenved kétséget, hogy a kézirat Ferrarában készült. Azonban vajjon ez az a példány, meget a szerző Mátyásnak küldött? és ha igen, miképp jutott azon bibornoknak, kinek címerét viseli, birtokába? oly kérdések, mefekre nem válaszolhatunk.

(Ez utolsó sorokból azt veszem ki, mintha Fraknói nem tartana Pannoniai ~~[illegible]~~ Andrást a kézirat készitőjének csak szerzőjének.)

Fraknói Vilmos. Andreas Pannonius. Magyar Könyvszemle. 1879. 113-118 l

Meghívó

Budapest Főváros XVII. Kerület Önkormányzata
tisztelettel meghívja Önt és kedves barátait

1999. szeptember 30-án, csütörtökön 16 órára

Pannonhalmi Zsuzsa keramikusművész
Napóra plasztikájának
ünnepélyes átadására

Köszöntőt mond: ***Devánszkiné dr. Molnár Katalin*** *polgármester*

Dr. Bartha Lajos *csillagász az érdeklődők számára*
az átadást követően előadást tart a napórák működéséről

Helye: Szabadság Sugárúti Általános Iskola tornaterme
1171 Budapest-Rákoscsaba, Szabadság sugárút 34-36.

Megtisztelő jelenlétére számítunk!

ÉPÍTÉSZEK / ARCHITECTS
Hevesi Károly, Pap Gabriella

Finom idézet - kortárs újrafogalmazás

A Béres Rt. székháza Óbuda-Újlakon

FOTÓK • PICTURES • HAJDÚ JÓZSEF

CSARNOK
HALL

Az óbudai dombok egyikén, kellemes környezetben álló ipari épületet vett meg a Béres Rt. irodaháza kialakítására 2001-ben. A főhomlokzat a Dunára néz, alatta erdő. Az 50-es években emelt épületről mindössze annyit tudunk, hogy a Honvédelmi Minisztérium vadászpilótái számára készült, de végül a Központi Bányászati Kutatóintézet költözött ide. Terveinek alkotója ismeretlen. A kutatóintézet az 1980-as évekig működött itt. Az együttes központi részét vette meg és alakította át saját kutatólaboratóriumai és irodái céljára a Béres Rt.

AZ ÉPÜLET rendkívül visszafogott architektúrával, szinte díszítés nélkül készült. Egyedül a hatalmas, négyzetes alaprajzú előcsarnok mutatja hangsúlyosan az ötvenes évek szocreál építészetének jellegzetességeit. Főhomlokzatán néhány lépcsőfok után két szintet átfogó hengeres ikerpillérek fogadják a látogatót. Ezek a vasbeton pillérek is eredetileg teljesen díszítetlenek voltak, fejezet nélkül. Ezt a képet alakította az építészstúdió kortárs módon elegánsabbá acéllemez-burkolattal, valamint a két szintet megosztó üveg előtetővel.

A felújítás során az épületet vázszerkezetéig visszabontották. Megtartották az egyszerű, letisztult formákat, melyeket minőségi, nemes anyagokkal társítottak. A felújítás fő szempontja ugyanis a cégbirodalom innovatív és üzleti sikereinek építészeti kifejezése volt. Ennek szellemében az előcsarnokot német Solhoffen-mészkőtáblákkal borították. Ugyanezt az anyagot használták az oldalszárnyak homlokzatának három szintjén sorakozó ablakkereteken is, illetve a felső két szintet osztó kőtáblák gyémántkváder domborítású soránál. A foyer oldalhomlokzatán a szinteket függönyfalak fogják át, hangsúlyozva a tömb egységét.

Az előcsarnok belső terének – az egész épülethez viszonyítva – óriásinak tűnő méretei a szocreál megalomániáját mutatják. A tér második szintje középen teljes körgalériával tárul fel, melynek eredeti eleme az egyszerű, geometrikus formákból álló vaskorlát. Sajnos a tér hat pár fekete, köralapú pillérét nem tudták eredeti műmárvány-burkolatával felújítani, mivel ma nem volt mód magának a készítési techniká-

FELELŐS TERVEZŐ / LEADING ARCHITECT
HEVESI KÁROLY

ÉPÍTÉSZ / ARCHITECT
PAP GABRIELLA

ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRS / FELLOW ARCHITECT
POZDERKA ISTVÁN

SZERKEZET / STRUCTURE
DR. MEDEK ÁKOS

GÉPÉSZET / PLUMBING&HVAC
LOVAS ALBERT - OPTITERV KFT.

ELEKTROMOS TERVEZÉS / ELECTRICAL PLANNING
KÁROLYI NÓRA – CORVO KFT.

KERTÉPÍTÉSZET / GARDEN DESIGN
BARACZKA KATALIN – VÁRKERT KFT.

BELSŐÉPÍTÉSZET / INTERIOR DESIGN
JAHODA MAYA

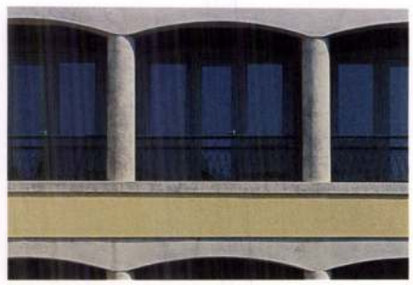

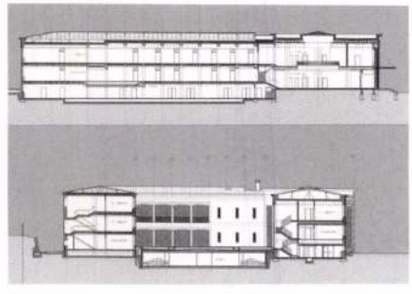

nak a feleleventésére. A jelenlegi megoldás kevésbé esztétikus, mint az eredeti. Az építészek csillag mintájú berakásos padlót és faburkolatú falakat álmodtak a galéria alatti részbe, ami jól illett volna a külsőben már megismert visszafogott eleganciához. A belsőépítész ötlete nyomán azonban vékony, sötét márványsáv fut körbe a drapp színű márványpadlóban, amely nem képes olyan jól szervezni, összefogni a teret, mint az építészek látványtervén látható, az 50-es évek stílusát idéző megoldás. A második szint felett a lapostető síkját egykor kúpos formájú emeléssel bontották meg. Ezt a felújítás során hasonló formájú üvegtető váltotta fel, mely tíz cikkből áll, egyes elemei nyithatók, s így kellemes fényt biztosít a csarnok számára. Mivel az előcsarnok nagyméretű, szellemes megoldású a mesterséges világítás is. A galéria alatti részt mennyezetbe rejtett, kör formájú és azokkal váltakozó sugáralakban elrendezett világítótestek tagolják. A galériát fölfelé irányított fénysugarakkal és fali lámpákkal lehet bevilágítani. A világítótestek együttes működtetése a „szovjet idők" metróarchitektúrája helyett a sci-fik leszálló űrhajójának képzetét kelti a látogatóban.

A főhomlokzat és az U alakot képező oldalhomlokzatok középfolyosós megoldásúak, az irodák egyszerűen sorakoznak egymás mellett, nagyon jól átlátható és használható az együttes. Egyetlen esztétikai probléma – mely jól mutatja vizuális kultúránk kifinomultságának hiányát – a folyosók műfű-zöld szőnyegpadlója, illetve az alagsori részen a kék és homokszín műanyagpadló. Az udvari és az utcai homlokzatok egyforma kiképzésűek. A puritán homlokzatot csak a már említett, három szinten elhelyezett ablakkeret-rend és a gyémántkvádер formájú mészkőlapok sora osztja. A lapostető alatt keskeny sávban visszaugrik a burkolat, ami szintén a ma elegánsnak szánt klasszicizáló proporció szerint tagolja az épületet. Az udvari homlokzatot az egyik belső sarokban néhány szegmensíves árkád bontja meg, melyek alul üvegezettek, felül viszont egy részen az előcsarnok galériájának korlátjához hasonló korláttal nyílnak szabadon az udvar felé. A kerek pillérek és az ívek vasbetonból készültek, nincsenek burkolva – egyszerűségükkel ellensúlyozzák a szocreál formavilágát.

Az épület a 2004-es év Építőipari Nívódíját kapta. A ház eredeti architektúrájából kiszűrt egyszerű elegancia egy lehetséges utat mutat a cégbirodalmak – gyakran vizuális káoszhoz vezető – arculatkeresésének korában.

Rákos Katalin

ÉPÍTÉSZEK / ARCHITECTS
Mátis Lajos, Egri Balázs

Vezérmotívum

Technológiai Innovációs Központ és Inkubátorház, Szombathely, Claudius Ipari Park

Néhány évtizede a házgyári technológiával épült lakótelepek szürke egyformaságán keseregtünk. Szinte remény sem volt arra, hogy a városokat körülölelő, fojtogató betonrengeteg valamiféle markáns építészeti hangsúlyt, emberi léptékű jelet kapjon.

MA GYAKRAN a modern ipar új beruházásaival, az ipari parkokkal, korszerű gyártelepekkel kapcsolatban támad hasonló érzésünk. Vannak persze különbségek. Az egykori lakótelepek szovjet technológiával készült esetlen betonpaneljeit ma a nyugati cégek magas technikájú, fémburkolatú csarnokai váltották fel. Önmagukban imponálóak ezek az épületek, és messze magasabb építési kultúráról, több szerkezeti rafinériáról és finomságról tanúskodnak, mint a lakótelepi blokkházak. Mégis meglepődve észleljük, hogy az új gyártelepek, ipari parkok szürke eleganciája, az egyhangúság és arctalanság idővel ugyanúgy taszít, mint egykor a lakótelepek fojtogató szürkesége.

A szocialista lakótelepeken – ahol még a középületek is szürke egyenpanelekből készültek – remény sem volt valamiféle enyhítő, jókedvre derítő változatosságra. Ezért örültünk, ha – legtöbbször a lakótelep hivatalos határán kívül – felépült egy-egy szerény, de gondosan megformált, szoborszerű templomépület, rendhagyóan megtervezett temetőkápolna. E gondolatok foglalkoztattak Szombathelyen, amikor megismerkedtem az ottani, imponáló méretű ipari parkkal és annak kulcsépületével, az inkubátorházzal.

Ami magát az inkubátorházat illeti, meg kell vallanom, gondolatban másfajta épületre számítottam. Valami szigorú, 21. századi építészetet vártam, a csarnokokhoz hasonló komolyságot, szigorúan komponált, áttetsző tömeget, az iparibbnál is iparibb építészetet. A szombathelyi ipari parkban ezzel szemben jókedvű, vidám és színes épület fogadott. Méregettem messzebbről és nézegettem közelebbről. Nem Erich Mendelsohn áramvonalas Einstein-tornya (1920) – véltem. És persze nem is kápolna; nem kilátó és nem hatalmas földi rádióantenna, bár mindegyikből felfedeztem benne valamit.

Szemrevételezés közben az épület és építésze készséggel vallottak titkaikról. Megtudtam, hogy a létesítményt e pillanatban szigorúan véve nem inkubátorháznak használják. Az új épületre mégis gyorsan felkerült a „megtelt" tábla, hiszen jól hasznosítható, bölcsen megszerkesztett épület. Vannak benne irodák, műhelyek; van előadója és becsületes vizescsoportja és minderre – különösen a területen megtelepedő friss vállalkozások részéről – nagy szükség van. A ház sokféle igényt tud kielégíteni és az állandó változások közepette is megállja helyét. Igazat adtam az építésznek: a mostani időkben leginkább ilyen épületekre van szükség.

A siker magyarázata mindenek előtt az épület sajátos felépítésében rejlik. A megoldás lényege az okosan kifundált alaprajz. Az emeleti előcsarnokokból folyosóval minden irányban ki lehet törni, a használat szempontjából szükséges infrastruktúrához minden helységcsoportból könnyen csatlakozni lehet. Az alaprajz „stílusa" az épület tömegéről is leolvasható. A felvonók tornya és az – egyelőre inkább

ÉPÍTÉSZ FELELŐS TERVEZŐ / LEADING ARCHITECT
MÁTIS LAJOS

ÉPÍTÉSZ TERVEZŐ / ARCHITECT
EGRI BALÁZS

TARTÓSZERKEZET / STRUCTURE
BUKITS ZOLTÁN

ÉPÜLETGÉPÉSZET / PLUMBING&HVAC
HORVÁTH ERVIN

ELEKTROMOS TERVEZÉS / ELECTRICAL PLANNING
VELLADICS TIBOR

KÖZLEKEDÉSI TERVEZŐ / TRAFFIC
JÁSZFI JÁNOSNÉ

KIVITELEZÉS / MAIN CONTRACTOR
ZÁÉV RT.

FOTÓK • PICTURES • CSER DÁNIEL

Pannonhalmi Zsuzsa (Budapest, 1949)
Lakás/Műterem: 2119 Pécel, Petőfi u. 52.
Tel: Pécel 215

Szakmai tanulmányait Mattioni Eszter, Kiss Roóz Ilona és Laborcz Ferenc irányítása mellett kezdte.
1974-ben diplomázott a Magyar Iparművészeti Főiskola Kerámia szakán Csekovszky Árpád növendékeként.
1979-ig az Iparművészeti Vállalat tervezője, majd önálló kerámikusként dolgozik Pécelen, saját műtermében. A kerámiaművészet két területe kedves számára: egyrészt az építészethez kapcsolódó, a teret meghatározó szobrok, domborművek, kutak, másrészt az emberközeli részletek megmunkálása, a kézbesimuló, finom porcelántárgyak (doboz, váza, tál, plasztika) tervezése és kivitelezése.
1976-77-ben részt vett Siklóson a "Kerámia a kertben" c. programban. Több alkalommal dolgozott ösztöndíjasként a Kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdióban.
A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége, a Magyar Kerámikusok Társasága és Művészeti Alap, majd MAOE tagja.

Közgyűjteményben őrzött művek:
Kecskemét, Nemzetközi Kerámia Stúdió Gyűjteménye - Gesztus szobor, porcelán, samott, fahamus égetés, 25x25x54 cm (1994 ?)

Művek köztéren és középületben:
1982 Újpest: Szószék, úrazstala, 1280 °C bauxit meddő
1982 Pestszentimre: Szószék, úrasztala, 1280 °C bauxit meddő
1982 Basserdorf (Svájc): 6 db faliplasztika, 1280 °C bauxit, meddő
1983 Dunaharaszti: Szószék, úrasztala, 1280 °C bauxit, meddő
1984 Pécel, Általános Iskola aulája: "Életfa" 1280 °C bauxit, meddő, 32 m^2
1985 Debrecen: baptisterium, 1300 °C, porcelán samott, 36 m^2
1986 Iklad, Általános Iskola aulája: Figurális falikép, 1300 °C, porcelán samott, 21 m^2
1991-92 Kispest: Baptisterium, 1300 °C, porcelán samott, 32 m^2
1992 Iklad, Általános Iskola: Falinapóra, 6 m^2, figurális napóra, 1300 °C, porcelán-samott 2,3 m^2
1992 Pécel, Zeneiskola hangversenyterme: "Viva la musica" figurális dombormű, 1300°C, porcelán samott, 6 m^2
1994 Bag : "Bag 600 éves", 7 m magas emlékoszlop-történet 6 tételben - porcelán-samott, 1300 °C, porcelán vasbeton, bazalt
1995 Iklad, Általános Iskola Figurális faliplasztika, porcelánsamott, 1300 °C, 20 m^2
1995 Albertírsa, Baptista templom: Szószék, úrasztala, baptisterium, 70 m^2, porcelán-samott 1300 °C
1995 Tura: Pavilonos ivókút Ø 5m, porcelán-samott, 1300 °C

Kiállítások:
Egyéni kiállítások:
1974 Kecskemét, Erdei Ferenc Művelődési Központ
1982 Zürich
1983 Salgótarján
1984 Szolnok
1985 Kecskemét
1986 Vác, Madách Galéria
1987 Budapest, Derkovits terem
1987 Szeged, Gulácsy Galéria
1989 Budapest, Csók István Galéria
1990 Budapest, Mednyánszky Galéria
1991 Kaposvár
1992 Montreux, Városház
1993 Hódmezővásárhely, Tornyai Múzeum
1994 Gödöllő, Városháza
Debrecen, Városi Könyvtár
1995 Stuttgart, Magyar Intézet

Csoportos kiállítások:
"A kéz intelligenciája" Budapest, Műcsarnok, 1980
"Magastűzön", Magyar Kerámikusok Társasága kiállítása, Gödöllő, Galéria, 1994
"Magyar Kerámia" c. kiállítás a Nemzetközi Kerámia , Prága Magyar Intézet, 1994 , IAC Kongresszus idején
IDEA Kiállítás, Budapest, Vigadó Galéria, 1985
Leningrád, Pozsony, Zürich, Párizs
Magyar Iparművészeti Főiskola kiállítása, Budapest, Ernst Múzeum, 1974
Magyar Kerámikusok Társasága kiállítása, Budapest, Csók Galéria, 1993
Őszi Kerámia Kiállítás, Magyar Keramikusok Társasága , Budapest, Csók István Galéria, 1994, 1995
Pest Megyei Iparművészeti Tárlat, Szentendre, 1987, 1989
Váci Fesztivál, 1986, 1988
VIT Kiállítás, Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, 1979

Zsuzsa Pannonhalmi (Budapest, 1949)
Wohnung/ Atelier 2119 Pécel, Petőfi u. 52.
TEl: Pécel 06-20-432-793

PA-GA ART

Sie begann ihre berufichen Studien unter der Leitung von Eszter Mettioni, Ilona Kiss Roóz und Ferenc Laborcz. Ihr Diplom erhielt sie 1974 an der Fakultât für Keramik der Ungarishen Hochschule für Kunsthandwerk, als Schülerin von Arpad Csekoszky. Sie war bis 1979 Planerin des Unetrnchmens für Kundsthandwerk. Danach arbeite sie als selbstândige Keramikerin in ihrem eigenen Ateller in Pécel. Zwei Bereiche der Keramikkunst mag sie besonders: einerseits sich der Arcitektur anschießende, raumbestimmende Stauern, Reliefs, Brunnen, anderseits sind es Ausarbeitungen von menschermahen Details, sowie Planung und Auführung von Handschmiegsamen, feinen Porzellanobjekten (Kârtchen, Wasen, Schüsseln, Plastiken).
1976-77 nahm sie an dem Program "Keramik im Garten" in Siklós tell. Sie arbeitete des öfteren als Stipendiarin im Internationalen Keramikstudio in Kecskemét.
Sie ist Mitglied des Verbands der Ungarishen Bildenden Künstler und Kunsthandwerker, der Gesellschaft ungarisher Keramiker, des Künstlerfonds sowie des Landesvereins der Ungarischen Bildenden Künstler.

In öffentlicher Sammulugen aufbewahrte Werke:
Kecskemét, Sammlung des Internacionalen Keramikstudio - Gestik-Statue, Porzellanschamotte, Holzkohlenbrand 25x25x54 cm (1994?)

Werke auf öffentlichen Plâtzen und in öffentlichen Gebâuden

1982 Újpest: Der Tisch des Herm auf der Kanczel, 1280 °C, Bauxit
1982 Pestszentimre: Der Tisch des Herm auf der Kanczel, 1280 °C, Bauxit
1982 Basserdorf (Schweiz): 6 Wandplastiken, 1280 °C Bauxit
1983 Dunaharaszti: Der Tisch des Herm auf der Kanczel, 1280 °C, Bauxit
1984 Pécel, Aula der Allegerneinen Schule: "Lebensbaum", 1280 °C, Bauxit, 32 m^2
1985 Debrecen: Bapriterium, 1300 °C, Porzellanschamotte, 36^2
1986 Iklad, Aula der Allgemeinen Schule: Figurales Wandbild, 1300 °C, Porzellanschamotte, 21 m^2
1991-92 Kispest: Baptisterium, 1300 °C, Porzellanschamotte, 32 m^2
1992 Iklad, Allgemeine Schule: Wandsonnenuhr, 6m^2, Figurales Sonnenuhr, 1300 °C, Porzellanschamotte, 2,3 m^2
1992 Pécel, Konzertsaal der Musikschule: "La viva musica", Figurales Rellef, 1300 °C, Porzellanschamotte, 6 m^2
1994 Bag: "600 Jahre Bag", eine 7m lange Denkmaisâule-Geschichte in 6 Tellen, Porzelan Schamotte, 1300 °C
1995 Iklad Allgemeine Schule: Figuraile Wandplastik, Porzellanschamotte, 1300 °C, 20 m^2
1995 Albertirsa, Baptischen-Kirche: Der Tisch des auf der Kanzel Baptisterium, 70 m^2, Porzellanschamotte, 1300 °C, Porzellan, Stahlbeton, Basalt
1995 Iklad Allgemeine Schule: Figuraile Wandplastik, Porzellanschamotte 1300 °C, 20 m^2
1995 Albertirsa, Baptisten-Kirche: Der Tisch des Herm auf der Kanzel Baptisterium, 70 m^2 Porzellanschamotte, 1300 °C
1995 Tura: Trinkbrunner mit Pavilon D=5m Porzellanschamotte, 1300 °C

Eigene Ausstellungen

1974 Kecskemét, Erdei Ferenc Kulturzentrum
1982 Zürich
1983 Salgótarján
1984 Szolnok
1985 Kecskemét
1986 Vác, Galerie Madách
1987 Budapest, Derkovits-Saal
1987 Szeged, Galerie Gulácsy
1989 Budapest, Galerie Kók István
1990 Budapest, Galerie Mednyánszky
1991 Kaposvár
1992 Montreux, Rathaus
1993 Hódmezővásárhely, Tornyai Museum
1994 Gödöllő, Rathaus
1994 Debrecen, Városi könyvtár
1995 Stuttgart Ungarische, Kult. Inst.

Gruppenaustellungen:

"Die Intelligenz der Hândle", Budapest, Kunsthalle, 1980
"Auf hohem Feuer", Ausstellung der Gesellschaft ungarischer Keramiker, Gödöllő Galerie, 1994
"Ungarische Keramik"- Ausstellung bei "Internationale Keramik im Prager Ungarischen Kulturinstitut", 1994, wâhrend des IAC-Kongresses
IDEA-Ausstellung, Budapest ,Vigadó-Galerie, 0985
Leningrad, Bratislawa, Zürich, Paris
Austellung der Ungarischer Keramiker, Budapest, Csók Galéria, 1993
Keramikausstellung im Herbst, Gesellschaft ungarischer Keramiker, Budapest, Csók István Galerie, 1994, 1995 Vácer Festival, 1986, 1988
Weltjugandtraff-Ausstellung, Budapest, Ungarische Nationalgalerie, 1985

Pannonhalmi, Zsuzsa (Budapest, 1949)
Home/Studio: 2119 Pécel, Petfői u. 52.
Tel.: Pécel 215

She started her professional studies under the direction of Eszter Mattioni, Ilona Kiss Roóz and Ferenc Laborcz.
She graduated from the College of Applied Arts (ceramics) as a student of Árpád Csekovszky.
Until 1979 she worked as a designer for the Industrial Arts Company and since then she works as ceramist in her own studio at Pécel. She favours two areas of the art of ceramics: on the one hand the shaping of statutes, reliefs, wells joined with space determining architercture, and on the other hand fashioning the details close to people, and the designing and implementing of fine, porcelain objects (box, vase, plate, plastic art) fitting close to hand.
In 1976-77 she participated in the program entitled „Ceramics in the Garden" at Siklós. Several times she worked as a scholar in the Kecskemét International Studio of Ceramics.
She is a member of the Association of the Hungarian Artist and Industrial Designers, the Society of the Hungarian Ceramists and the Foundation of Arts, then the MAOE.

Works kept in public collections:
1994 Kecskemét, Collection of the Studio of International Ceramics – Statute of Gesture, porcelain, fire-clay, baked with wood ashes, 25x25x54 cm

Exhibitions:
Private exhibitions:
1974 Kecskemét, Erdei Ferenc Cultural Centre
1982 Zürich
1983 Salgótarján
1984 Szolnok
1985 Kecskemét
1986 Vác, Madách Gallery
1987 Budapest, Derkovits Hall
1987 Szeged, Gulácsy Gallery
1989 Budapest, Csók István Gallery
1990 Budapest, Mednyánszky Gallery
1991 Kaposvár
1992 Montreux, City Hall
1993 Hódmezővásárhely, Tornyai Museum
1994 Gödöllő, City Hall
1994 Debrecen, City Library
1995 Szirák, Palace Gallery

Collective Exhibitions:
1974 Exhibition of the Hungarian Applied Arts School, Budapest
1979 World Youth Festival Exhibition, Hungarian National Gallery, Budapest
1980 „The Intelligence of Hands", Art Gallery, Budapest
1985 IDEA Exhibition, Vigadó Gallery, Budapest
1986, 1988 Vác Festival
1987, 1989 Pest County Applied Arts Show, Szentendre
1993 Exhibition of the Society of the Hungarian Ceramists, Csók Gallery, Budapest
1994 „On High Fire", Exhibition of the Society of the Hungarian Ceramists, Gödöllő Gallery
1994 „Hungarian Ceramics" Exhibition, International Ceramics, Prague Hungarian Institution. During the IAC Congress
1994, 1995 Fall Ceramics Exhibition, The Society of the Hugarian Ceramists, Csók István Gallery, Budapest
1995 „The Masters of the Clay", Vigadó Gallery, Budapest

Works in public squares and public buildings:
1982 Újpest: **Pulpit**, Communion Table, C 1280 bauxite, spoil
1982 Pestszentimre: Pulpit, Communion Table, C 1280 bauxite, spoil
1982 Basserdorf (Switzerland): 6 mural plastics, C 1280 bauxite, spoil
1983 Dunaharaszti: Pulpit, Communion Table, C 1280 bauxite, spoil
1984 Pécel, Aula in the Primary School: „Life-tree", C 1280 bauxite, spoil, 32 m^2
1985 Debrecen: Baptisterium, C 1300, porcelain, fire-clay, 36 m^2
1986 Iklad, Aula in the Primary School: Figural mural picture, C 1300, porcelain, fire-clay, 21 m^2
1991-92 Kispest: Baptisterium, C 1300, porcelain, fire-clay, 32 m^2
1992 Iklad, Elementary School: Mural Sundial, 6 m^2, Figural Sundial, C 1300, porcelain, fire-clay, 2.3 m^2
1992 Pécel, Concert Hall of Music School: „La viva musica" Figural relief, C 1300, porcelain, fire-clay, 2 m^2
1994 Bag: „Bag is 600 Years Old", 7 m high memorial column-story in six stages – porcelain, fire-clay, C 1300, porcelain, ferro-concrete, basalt
1995 Iklad, Elementary School: figural mural plastic art, porcelain, fire-clay, C 1300, 20 m^2
1995 Albertirsa, Baptist Church: Pulpit, Communion Table, Baptisterium, 70 m^2 , C 1300, porcelain, fire-clay
•1995 Tura: Drinking-fountain with pavilions, 5 ∅ m, C 1300, porcelain, fire-clay

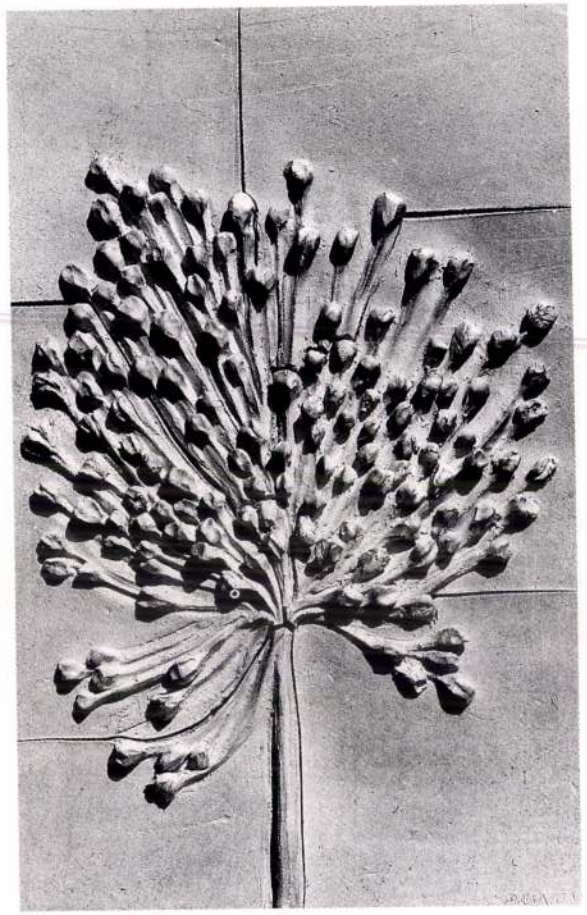

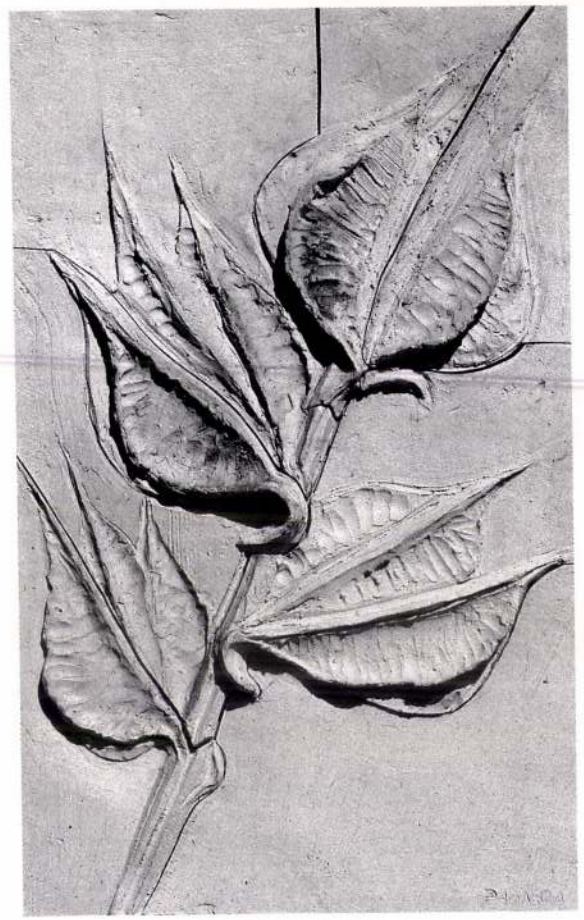

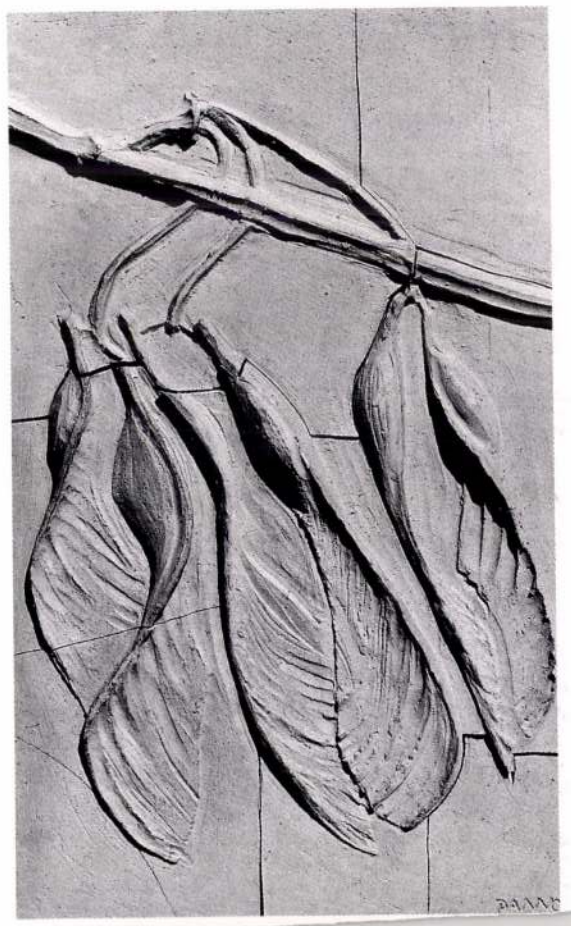

ZSUZSA PANNONHALMI

Napóra - "Napraváró" — m: 2.25 m, porcelánsamott, 1300 °C
Sundial - "Waiting for sunrise" — porcelain, fireclay, 1300 °C

PANNONHALMI ZSUZSA

ÚJ MŰVÉSZET

2000/ápr.

P - 9765

4.o.

PANNONHALMI ZSUZSA

ÚJ MŰVÉSZET
1998/március.

P.-9396

37.0.

a felesége emlékezetét. Mert mi
szava döntő. Nagyon kérem, amil
ez irányban. Főleg a terminus
kisebb összeg, amit segély for
ha nem a legkisebbet adnák, ha
mert az operáció s[illegible] költsége
amelyek szorongatnak. Sőt, már
második félév elején kiadni sz
amennyi lehet, aminek, ha megk
tervem van: egy kis utókurára
feleségem 2-3 hétre a Balatonr
együtt lehetünk, akiket, ugy l
ba - legalább is azon a nyáron

Pannonhalmi Zsuzsa

Magyar Iparmüvészet az
ezredfoRdulón 2003

111.1.
113.1.
115.1.

Elnyert hazai pályázat, megbízás az utolsó 5 évben:	
Elnyert nemzetközi pályázat, kooperáció az utolsó 5 évben:	
Van-e általában, és van-e a projekt témájához kapcsolódóan beadott EU pályázatuk, és mi annak jelenlegi státusza?	**A projekt témájál**
	Általában:

Pannonhalmi Zsuzsa

Magyar iparmüvészet az
ezredfoRdulón 2003
225. l.

Pannónhalmi Tornyanna

Tevanitus

A pécsi biennálén mivel lehetővé vagy
porcelánlapényezből fotrazott tállal
jelentkezett. (hetedik ornágos biennálé!)

Rózsa Gyula
ciste

Népnaladság
1982 nept. 17.

PANNONHALMI Tursa

Hklad, Wkola tér 22. Alt. wsl.

1992

Kenthelyi S.: Mo. napisai. Bp. 1998. 78., ill

u einer vielfältigen Abwandlung, Zerteilung und Kombi-
mente.
er Dialektik der Entwicklung liegen, daß nach dem proble-
andergreifen räumlicher und formaler Bezirke im Kubismus,
smus mit der Einseitigkeit kam, entweder nur Räumli-ches
3.) oder nur Formales zu organisieren. Daß Moholy-Nagy
nzeichnenden Entschiedenheit sich einer rhythmisch äu-
eich bewegten Gestaltung der Form und einer lebhaften
wandte, wird im wesentlichen ungarisches Erbgut sein.
ewegliche, sinnlich Freudige dieses Bewußtseins sträubt
u schroffe und endgültige Bindungen. Daraus folgt, daß
gy das Tafelbild keineswegs die abgetane rudimentäre Er-
ne alte Zeit bedeutet, wie es in den Augen anderer Kon-
scheinen mag. Jedenfalls ist die vom Konstruktivismus
ektonische Einheit der Kunst nicht allein durch das Wand-
Relief zu erreichen. Die Tatsache, daß es gelang, geometri-
leichmäßig getönte Farben und industrietechnische Stoffe
s, Nickel usw. zum Ausdruck vielgestaltigen, beweglichen
nisieren, sichert von selbst eine struktive und formale Ein-
rchitektur, die es auch ohne Ornament versteht, über den
eck hinaus vital gestaltet zu sein und trotzdem präzise,
d materialgerecht zu bleiben. Es ist durchaus unnötig, die-
che Einheit um jeden Preis zum Pathos der monumentalen
ufpumpen zu wollen. Abgesehen hiervon sind die prakti-
keiten einer unmittelbaren malerischen Mitgestaltung an
im Sinne des Konstruktivismus so gut wie überhaupt nicht
enn nicht anders, so als Notbehelf, aber es existiert doch
stische Tafelbild der Lissitzky, Moholy-Nagy, Doesburg u. a.
uffassen als Entwurf zur Wandmalerei, also als Vorstufe zur

Panini, Giovanni Paolo
(1691-1765) iskolája

„Római táj alakokkal"
o.v. 100 x 135 cm Védett.

Kikiáltási ár: 40000 Ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

MDK

A Pannonia Csipkeüzem

diszoklevelet nyert.

"39 díjat nyertek a magyar iparművészek Milanoban".
"Nemzeti Ujság" 1940 junius 29. 13.l.

Pannonia csipke MDK

aranyérmet kapott

A milanói Triennale díjai
Pesti Hirlap 1934. ápr. 1o.

Pannónia csipkeüzem MDK

aranyérmet kapott

Magyar Iparmüvészet 1934. 72.o.

MDK

Pannonia Csipkeüzem ,

az Orsz. M.Iparm.Társ. és a Magy. Iparművészek Orsz. Egyes.által rendezett nagysikerü Első Magy. Orsz.Iparm. Tárlaton tizenhárom művésztöl vásárolt az állam részére gr.Teleki Pál kultuszm.

A kultuszminiszter az iparmüvészetért.
Pesti Hirlap. 1939. jan.18.

MDK

Pannonia Csipkeüzem.

az Első Magyar Országos Iparművészeti Tárlaton az állam vásárlásokat eszközölt. A kitüntetettek közé tartozik.

Állami vásárlás az iparművészeti tárlaton.
Magyarság. 1939.jan.19.

Pannonia Csipkeüzem MDK

vásárlás

Az Est 1939. január 18.

Pannonia csipkeürem

1940. évi milanói
Triannale Diploma
D'onore

MAGYAR IPARMUVESZET

1940. 81. l

nagyhatalmak érdekei meddig nyilat-
ége mellett. Európa szívének kis hegyi
ségét ezért valójában csak a nagyha-
esz képes továbbra is megóvni.

szág külpolitikája

ányt tartalmaz a Külügyi Szemle most
a. Lotz János a stockholmi egyetem

ányban folytatott aktiv külpolitikát
1/ a panskandináv irány Svédország,
ág részvételével, ennek néhány közös
en kivül eredménye nem volt a részt-
att, 2/ a svéd-finn vonal, mely az
sitésére irányult, ezt pedig Orosz-
1939-es orosz-finn háboru, valamint
sa 1940-ben izolálta Svédországot,
talva igyekezik azóta fenntartani
nek fejlesztésével és a pártellenté-

Pannoniai fém-
munkák, áttört

Lakosné - Selley Ibolya

A pannoniai áttört
fémmunkák áttekin-
tése. Arch. Ért. 1940.
I. k. 236-245 l. 10
tábla.

Pannoniai római

művészet

lásd

E. G. II 264 l

265–266

267 l

A felkérendő

Balás Piri László

Balogh Jolán

Bogyay Tamás

Biró József

Csabdi István

Csánky Miklós

Csernyánszky Mária

Dercsényi Dezső

Domanovszky György

Dutka Mária

Ernst Mihály

Ferdinándy Mihály

Gallus Sándor

Gerevich László

Pannoniai András

< (Andreas Pannonius) >

írod

Fraknói Vilmos

( )

Magyar Könyvszemle

1879. 113. l.-

lásd

Hoffmann Edit

cikket

Magyar Könyvszemle

1926. 433. l.

ányi Irma, Mercaderné + 1860. ~~X~~ Bpen tan.

1884-től Nyitrán élt

1882-től Kiállitott Műcsarnokban verág, gyümölcs-
csendéletet

II. 15 l.

Pannoniai András

ANDREAS PANNONICUS, magyar származású miniatúrfestő a XV. század 2. felében. Itáliában dolgozott. Fennmaradt műve a modenai könyvtárban levő miniált kódex, I. Ercole ferrarai herceg képmásával.

K. G. I. 33. l.

1442.

Madonna a gyerm

Umbriai ~~Sienai~~ X

A ~~[illegible]~~

a bal térdén ~~[illegible]~~

nézi. Jézus pedig,

fejét dicsfény veszi

ható. A Madonna

a derékon meg ~~[illegible]~~

va szoknyát hord.

virágedény áll. A

levelek képeik és alól

MARIA · GRATIA ·

Tempera, fa

Florenz,

354.–

Andreas Pannonicus

Pannoniai András

Ferrara

Horv Mátyáskori

182. l.

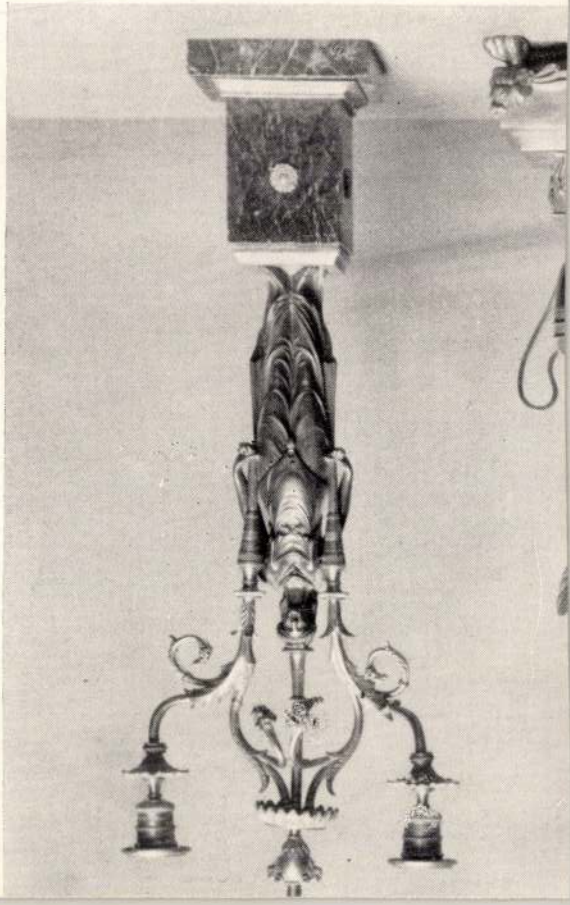

[23] Reform, i. h.

[24] TRÓCSÁNYI ZOLTÁN: Hírlaptári problémák. Magyar Könyvszemle. 1938. 313—316. l.

alapokra.

Az időszaki sajtó könyvészete az így vázolt úton az időszaki sajtó történetének előkészítőjévé lesz. Hazai hírlapirodalmunk FERENCZY kitűnő, de sok tekintetben már kiegészítésre szoruló hírlaptörténete óta csak egyes részleteiben, korszakaiban nyert beható és tudományosnak nevezhető történeti megvilágítást, FERENCZY folytatása pedig 1867-től napjainkig mindezideig nem találta meg a maga históríkusát. *Magyarország időszaki sajtójának könyvészete* az új rendszerezésnek alapvetése is lesz, bevezetései egy-egy korszak megértéséhez adnak majd új szempontokat, a bibliográfia maga pedig az anyag teljes hozzáférhetőségét biztosítja. Végül alapvetése lehet a hírlapbibliográfia az ugyancsak égetően szükséges cikkbibliográfiának is: ez volna hivatva SZINNYEI szellemében az időszaki sajtóban sokszor holtan heverő hatalmas forrásanyagot a történelmi és szaktudományos kutatás tengelyébe állítani. SZINNYEI „A mi hírlapjaink"

Pannoniai András

(Andreas Pannonius)

Karthauzi szerzetes

miniator

Szinnyei Magyar Irók

I. k. 174. l.

10.664/1916.
----------szám.
eln.

A Műemlékek Országos Bizottságának, folyó évi augusztus hó 2-án 299. sz alatt tett előterjesztésére tudomás és további eljárás végett másolatba kiadom.

Budapest, 1916. évi augusztus hó 28

Pannomai András

De regiis virtutibus

mu szerzője

Modenai kompozitor

Nem miniator

Csontosi jegyz

1490–1499

benta 3ik

Oldalon

Nem veandőfel

Temeskubini lelet VI. 15.

Andreas Pannonius

Roma, Vatikáni könyv-
tár.
Andreas Pannonius-
Korvina, 1467,
Cod. Lat. Vat. 3186.
4 r. 107 l.
A könyv minnaturái ismeret-
~~lásd~~ len ferrarai mestertől
lásd

Balogh Jolán. Mátyás
Király archépei. Mátyás
Király emlékkönyv.
I. k. Bp. 1940.
lásd bővebb 529 l.
Genthon: Magyar munkmesek
és emlékek Olaszországban.

Tér és Forma Épit

Budapest, VIII.

Telefo

Pannoniai András

festő

A modenai könyvtárban őrzött latin codexbe festett I Herkules ferrariai hegyet trónon ülve ábrázoló nincve után utelve, András az akkor virágzó miniatur festeszet másodrendű mesterei köze sorolandó. Egyébiránt ez egyen kívül más művet tól mindekkorány nem ismerünk. E Kodex leírását lásd a ~~Ø~~ jellel jelölt papiron.

B. Nyáry Albert. A modenai Hyppolit codexek. Szárádok. 1874. 75. l.

Pannoniai András

Festő

Az illető codexnek mage András volt Herzője, cuire: De Laud. Estensium. Codex könyvtári jegye: M.V.B. A codex előlapján nagy P. betűben Hercules herceg hermelin veres palásban és veres hegyes süveghen, kezeben fejedelmi jogarral zöld karszéken ül, felette csillagos ég. A kép alatt Hercules jelvénye, a gyémántos gyűrű látható, melyet az Atavantes-féle Corvin codexekben is talát kozhatunk.

Nyáry. Kazadoz 1874. 75 f.

~~Majer István~~

Vodaliem

Pannoniai András

(Andreas Pannonicus)
chartausi szerzetes. Olaszországban Eresett
minoszi mitödésének tanúcsanyabb harát.

B. Nyári Albert: A modenai
Hyppolit codexek. Szaradok
1874 évf. 75. l.

Andreas Pannonicus

laid

Arch. Ét 1910,77

Pannoniai András

---

tásd

Magyar Irodalom tör-
téneti Emlékek.
Bpest 1886. I köt
I - XXII. l

Fraknói Vilmos
cikkét.

Pannoniai András

Andreas Pannonicus

Magyar miniatűr festő

Tolnai Világ Lex

I. 715 l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Andreas Pannonicus

Ferrarai miniator

ipod

Ber 278

Andreás Pannonicus

láid

Révai hagy Ex

I. 606. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

Pannoniai András

festi. XV z

Cred

z

NyAth. 3066. l.

Pannoniai András

Kodeke a
Corviniában

lásd
=
Magyar Könyvszemle
1926. 433, 434. l

Pannoniai András

miniatürfestő

lásd

Századok 1868. 254. l.

Századok 1874. 74, 75 l.

Szinnyei: Magyar
irok I. k. Bp. 1891.
174, 175. l.

MDK

Pannóniai Mihály, [ ]

Trónoló Leres c. képe a
Régi Képtárban látható.

— : Régi Képtár 6

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. máj. 14.

M.D.K.

Pannoniai Mihály / Michele Pannonio/ festő

Ferrarában vált festővé.

Termékenység allegóriája.

Kampis antal: A képzőművészetek története 629.l.

A Kulturo Világa p. 1963.

Pannonai Mihály
festő

M.D.K

Festménye látható a
Szépművészeti Múzeum
kiállításán.

Szabó György: Kiállítás nemzedékeknek
Élet és Irodalom, 1966 aug. 27 - 8 lap

M.D.K.

Pannoniai Mihály, festő

a 15. században Italiában működő magyar festők egyike. az igényes ferrarai Esték udvari festője volt. „A termékenység allegóriája" c. képe a Szépművészeti Muzeum tulajdona.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn
Bp. 1966. Corvina

120. old.
R. 121. "

Pannò

Pannoniai Mihály (Michele Pannonio)

Ferrarában lett udvari festő. Temetkezés allegóriája c. képe a Szépművészeti Múzeumban.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes./Minerva zsebkönyvek/

93-94. l.

Ponnoniai Mihály

+ Ferrare 1464. „A tronoló Ceres," nyár-
fa, 136.5 x 82 cm. Alul: „Ex Michaele
Ponnonio" bejegyzéssel. Szépművé-
szeti Muzeum. Bpest, 52. sz.

L'art de Hongrie du X au XX siècle
Kiállítás, Paris, 1966. Katalógus.

Michele Pannonio

a Ferrarai Iskola ~~[illegible]~~ mestere.
Ceres kápe szerepelt a párizsi A magyarországi
művészet 10 évszázada, kiállításon.

Boris Lossky: A magyarországi művészet 10 évszázada
(Petit Palais, Paris, 1966 ápr.-jún)
Magyar Műhely, Paris, 1966 ~~[illegible]~~ nov. 15. 10 f.

Pannoniai Mihály

a Ferrarában működő magyar származású festő jellegzetes, reneszánsz alkotása a termékenység istennőjének, a szőlőkoszorúzta Ceresnek ábrázolása.

Szépművészeti Múzeum (ismertető) 34. l.

Budapest 1965

Pannonio Mihály

Ferrare-ban is élt, a mesternek két hazája lehetett, bár nem alkotott északi hatás ösztönzésére, mégis kivehető müvészi nyelvezetének magyar eredete.

Radocsay Dénès: „Középkor és renaissance." L'art de Hongrie du X au XX siècle. Kiállítás, Paris, 1966. katalógus.

Pannoniai Király, festő

M.D.K.

„Trónusos ülő Ceres" képét egész oldalas színes nyomásban nőrli:

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp.1968.

I. t. ~~old.~~

MDK

Pannóniai Mihály

A trónoló Ceres

A magyar művészet kiáll. Párizsban. Szépm. Muz.
1966.

MDK

Pannóniai Mihály

az előszóban neve emlitve

A magyar müvészet kiáll. Párizsban. Szépm.Muz.
1966.

M.D.K.

Pannoniai Király, festő

nevét említi

Kádár Zoltán: Magyar festők Itáliában, Kiállitás a Déri Muzeumban

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVIII.évf. 12. sz. 79. old.

Táblakép. „Ceres.“ Pannonia Mihály

Pesti Hirlap. 1880. jun. 3. 4.

Ipolyi Arnold beszterczebányai püspök....

Pannoniai Mihály pstő XV. sz.

Pesti Hirlap. 1879. okt. 25. 3.

az Esterházy Kajtánuk Spolyi Arnold....

Pannoniai Mihály festő, XV. sz.

Pesti Hirlap. 1880. jun. 3. 4.

Ipolyi Arnold beszterczebányai püspök....

Pannoniai Mihály festö ? sz.

Művészet.1905.417/18.l.

Pannoniai Mihály MDK

műve: Termékenység

keposolta a paduai iskolának

Győry Aranka: A Müalkotások ismertetése. I. rész.
Debrecen, 1945.

46 l.

Pannoniai Mihály MDK

Mátyás király küldta Olaszországba tanulmányutra. Ferraraban Borso d'Este herceg udvarában dolgozott

Termékenységet ábrázoló allegorikus képe. / a budai országos képtárban/ signálva: Ex Michael Pannonio.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

68.1.

Pannoniai Mihály MDK

Repr.:

"A termékenység" Szépm. Muz.

136. l. 101. kép.

Mirovi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

Pannóniai Mihály

az énakolan körhöz tartozott. Gupán nevét és egy művét, a Cerest ismerjük, mely a Szépművészeti Múzeumban van.

Artner Tivadar: Évezredek művészete. Bp. 1965.
Gondolat k., 605 l., ill.

216. l.

Pannoniai Mihály

A trónoló Ceres Budapest, Szépmüvészeti Múzeum. (repr.)

Artner Tivadar: Évezredek művészete. Bp. 1965. Gondolat k., 605 l., ill.

219. l.

M.D.K.

Pannonia Mihály festő

Trónoló Ceres-e Ipolyi Arnold ajándékaként jutott firenzei mükereskedelemből a magyar állam tulajdonába.

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, [illegible]p. 1956. 87.l.

Pannoniai Mihály

Dutka Mária: A Nemzeti Galéria kiállítása. Magyar festők Itáliában.

Magyar Nemzet, 1967. IV. 8. 4.o

Pannóniai Mihály

A trónoló Ceres. 1450-1460.
Nyárfa, 136,5 x 82 cm.
SzM. ltsz. 44.

Szerepelt a „Magyar művészet kiállítása Párisban" Szépművészeti Múzeumban rendezet bemutatóján. (Kat. 86. sz.)

A magyar művészet kiállítása Párisban Bp. 1966. Kat. ber. Aradi N., Gerevich L.-né, Solymár J. - Bp. 1966. 31 l., 20 t. - 18. l.

Pannóniai Mihály

~~[illegible]~~ magyar mester, Itáliában vált reneszánsz művészé.

A magyar művészet kiállítása Párizsban. Bp. 1966. Kat. Ber. Aradi N. Gerevich L. né, Solymár Y. Bp. 1966. 31 l., 20 t. –

J. l.

Jannónia Minály Posté

M.D.K.

Pannóniai Mihály festő

Művei a kiállitáson

A Párizsi Petit Palais-ban megnyilt a magyar kiállitás

Magyar Nemzet 1966. ápr. 27. 4.l.

Michaele Panonnio
festő

M.D.K.

Festménye van a Szépművészeti Muzeumban.

Beszeviczy, Dirald, Mellar: A művészetek történde 1891.
3 hőtel. Uj hor.

MDK

Michele Pannonio
festő

Cosmé Tura tanitványa.
1446-64-ben Ferraraban találjuk.
"Ceres" /Szépm. Muz./

37.o.

Fraknói Vilmos - Fógel József - Gulyás Pál -
- Hoffmann Edith: Bibliotheca Corvina. Mátyás
király budai könyvtára. Bp. 1927. 172 l- 30 k.

Michele Pannonio. MDK

A ferrarai iskolához tartozott, néhány képe is megmaradt.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.39.l.

Pannoniai Mihály

festő

M.D.K.

A „Termelemség" c. festménye

Dr. Lechner Jenő: Budapest Műemlékei, Bp. 1924.

Csanyi Károly: A renesansz stiluskorszak műemlékei 96 e.

MDK

Pannóniai Mihály

1415-től Ferrarában dolgozott.
" A trónoló Ceres" /Szépm. Muz./

4.o.

Radocsay Dénes: Magyarországi reneszánsz
Művészet.Bp. 1959.

Pannoniai Mihály MDK

Magyar festő, aki Ferrarában müködött a XV. században.

/irodalmi források emlitése 25l.jegyzetben/

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.9o.l.

Ramóniai Mihály

...el, Tiziau, Rembrandt
... alkotásai között.
Arbuer Tivadar

Esti Hírlap
1958. okt. 24.

Pannoniai Miklós

műve, „Sienai Szt. Bernát", Ferrara-i képtárban, fehér-fehér reprodukció.

Gerevich T.: Monumenti Artistici Ungheresi all'Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1976. 1–2 k.

13 l.

Pannoniai Mihály

1675-körül alkotott művei a velencei San Pietro di Castello templom Vendramin kápolnájában találhatjuk.

Genthon I.: Monumenti Artistici Ungheresi all'Estero; Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2 sz.

140.

Pannóniai Mihály

k. tő

Ceres / Szépmű. Múz / Repr.

Dr. Urbach Zsuzsa: Az érszakok a művé-
netben
Élet és Tud. XXIV 1969. VIII. 15. 33. n. 1560.

Pannóniai Iriák

A londoni Victoria & Albert Museumben megtartott magyar művészeti kiállitást ismerteti Mary Webster. Illusztrációban bemutatja az M.S. mester Visitatióját és Michele Pannonio Ceres-ét. /Pantheon, 1968.évf. 145.l./

Bedő Rudolf: Az 1968.évben megjelent külföldi folyóiratok szemléje. Művtört.Ért. 1969.4.sz. 325-337.l.

326.l.

Pannonhalma

E. G. II. 2641

19 38.

zágos Bizottsága

vány	száma:	19
	kelte:	19
	beérkezése:	19

tek száma:

elintézett szám:

záma:

záma:

:

vasta:

Pannonhalma

lásd

ifj. Csernegi József:

A pannonhalmi bencés apátság keresztfolyosójának nobrászati dísze –

MMÉE Közl

1937. 244, 245. l.

képekkel.

Pécs, sréhos

350

Pannonhalmi Hékesegyház

Mihályi Ernő:

A jubiláló pannonhalmi Hékesegyház.

Pannonhalmi Szemle

1926. 27-46 l.

Pannonhalmi Szemle

Stachovits Kenig: Szent Márton tours-i püspök és pannonhalmi temploma.

8°, L, L, Győr, 1875.

Pannonhalma
Nevezetességei

Récsey Viktor: Győr és Pannonhalma nevezetességei.

16 o, 0 K, 59 L, Budapest, 1897.

71./

Rábaközi István: A budapesti kármel
rövid története és leirása. Kis 8 c
Budapest, 1899.

Radisich, Jenő de: L'industrie arti
roise. 8 o, 2 K, 16 L, Budapest, 19

Radisics, Eugene de: Le pavillon hi
la Hongrie a l'Exposition Universel
en 1900. 2 o, 79 K, 90 L, Paris, év

Radisich Jenő-Szendrei János: Magya
I.-III. kötet. 2 o, K, L, Budapes

Radocsy Dénes: Madarász Viktor. 8 c
Budapest, 1941.

44 Fr.

44. Pannoniai Mihály.

Élt Ferrarában 1447 és 1470 között.

Ceres.

I. 457.

Díszes trónuson ül a buzakalász-koszorúval ékesített Ceres, kinek jobb kezében fürtös szőlőág s baljában fehér rózsa van. Meggyszinű köntösének bal vállán és fehér ruhájának szűk ujján aranyékszer képez díszt, melyet drágakövekkel raktak ki; palástja aranybrokát; czipője és harisnyája piros. A trón alsó fokán mindkét oldalon egy-egy díszedény áll liliom-szálakkal. A felső párkányon négy Amorette ül, kik kezökben almával megrakott ágakat tartanak. A háttér hegyes vidék. Ceres lábainál egy iraton a mester jelzése ez:

A talapzat alján két papirszalagon e felirások olvashatók:

ΦΥΤΕΙΑC·ΓΕΝΟΜΟΥCΑΠΘΜΟΥ·ΛΗΓΝ·ΩΤΕΓΕΩΡΓΟΙ

és »PLANTANDI LEGES PER ME NOVERE COL^{O}NI.«

Fa, méretei 137 : 83 cm. — Vétetett Riblet firenzei műkereskedőtől 1600 francért. — 1880: IV. 7-iki adomány. — L. a jegyzék 64. számát.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok az Orsz. Képtban:

1881: 42. *Michael Pannonius* (Magyarországi Mihály): Ceres. — 1888: I. 44. *Pannoniai Mihály:* Ceres. — 1896, 1897: I. 44. *Pannoniai Mihály:* Ceres. — 1897: I. 44. *Michael Pannonius:* Ceres. — 1898: I. 44. *Michel Pannonius:* Cérès. — 1901, 1904: I. 44. *Pannoniai Mihály:* Ceres.

Pannoniai Mihály

Pannonian Lukas

Két régi magyar festész. Dr. Pulszky Károly legujabban egy *„Az országos képtár kiválóbb művei“* czimű kis kötetet adott ki, melyben tárlatunk kilencz régibb remekművét a mostani tudománynak színvonalán álló itészeti módszerrel jelesen tárgyalja. A franczia, ha valakit különösen akar dicsérni, komoly férfinak nevezi s ezen

Herrlmann Imre:

Arch. Ert. 1878.

néven nevezhetjük, fiatalsága daczára, szerzőnket is. A tizedik kép nem tartozik ugyan a remekek közé, azonban mégis érdekes mint oly iskolának teremtménye, melyből képtárunkban még egyetlen példány sincs, a mi pedig még érdekesebbé teszi az, hogy Pulszky annak mesterében *panoniai Mihályban*, a XV. század egyik magyar festészére, ki Ferráraban dolgozott, ismer; végre legérdekesebb a szerzőnek azon logikai és művészetileg folyó vizsgálódása, melynek eredménye az érintett fölismerés.

Nagyságos

Dr.S z e n t i v á n y i G y u l a

u r,

B u d a p e s t,XI.

Lágymányosi u.16.sz.

Pannoniai Mihály

évd
3

Szépm. Muz. A.
régi képtár olasz
részének ideiglenes
jegyzéke. Bp. 1935.
79. n.

ickerei

— BRIEFTASCHE, gepresstes Leder, im Innern petit

nezejében elszórt virágok, sárgarozettás kelet. XIX. sz.
t stilisierter Blumenstaude auf rotem Fond, die Bordüre
ert.

ozetták sora. XIX. sz. e. — 140×125 cm. MUDJUR,
. Anfang XIX. Jahrhundert.

isú keretében apró virágszálak, ill. indák. XVIII—XIX.
lde zwei Blumensäulen, in Streifen geteilte Borte mit
ndert.

retében virágszálak sorai. XIX. sz. e. 165×110 cm. —
grosser Nelkenstaude, die Borte in drei Reihen geteilt
hundert.

. . . . . .

. . . . . .

Pannoniai Múhely

Perállag III.

1111. f -

Pannoniai Mihály

Élt Ferrarában 1447 és 1470 Között.

1. Ceres. Jelzése: „ex Michaele Panonio." Országos képtár. 44 sz. Fa. 137 x 83. Ipolyi Arnold ajándéka. Cat. 19 l. u. o. k. leírva. (A régi olasz mesterek közt van egy magyar művész is, ha XV. század végén és elején (1457 1570) Ferrarában élt. (Sic) Meg is becsülik a festmenyét, külön aranyos emelvenyt áll tottak szainára, hogy mindenki figyelmét felkeltse. Az alak igen feszesen ül tronján, az arcz vem szép, ta szemek pöffedtek. Képzőművészeti szemle, 1881. 75 l. Az országos képtár c. cziktben.)

gegr. 1905.

Scheurembrandt
ARCHITEKTUR-WETTBEWERBE
gegr. 1906.

Sehr geehrter Herr Dr.!

Wir überreichen Ihne
offen stehenden Betrag mi
Zeit durch möglichst umge
unterstützen.

ppa. ERI

1 Rechnung.
1 Zahlkarte.

30000. 12. 10. S.

Pannoniai Mihály

(Magyar Mihály)

l.

Riedl Frigyes:

A magyar irodalom
forrásai. Bp. 1896

62, 136. l.

díszes, kötött kivitelben, több

megj

A művet — melyet a Hivatal a
jében, már a jövő héten kezd szétkü
adta ki a Statisztikai Hivatal, miért is
lítását csak azoknak tudjuk feltétlen
címre e levelünk vételétől számító

A mű ára:

mely összegben a portóköltség, az es
foglaltatik benn.

Hornyánszky Viktor

(Pannoniai Mihály

és a renaissance
kezdete Ferrarában)

Gombosi György:

[] Kny: Szépm.
Muz. Evkönyvei -
4-r. 10 kép, 20 l.
Bp. 1931.

Gent (817)

A vall. és közokt. m. kir. mini
134.480. sz. a. kelt s a IX. ke
deletének másolata:

Németh Sándor, a Műem
tételre kirendelt keb. számelle
9. §-a alapján, a nevezettel kö
resettel nem biró két családtag
felesége és özv. Németh Lipót S
évi Kettőszáz /200/ K családi p

Utasitom ennélfogva a
nevezettnek kellően bélyegelt n

Pannoniai Mihály

wód

Budinis

38. l.

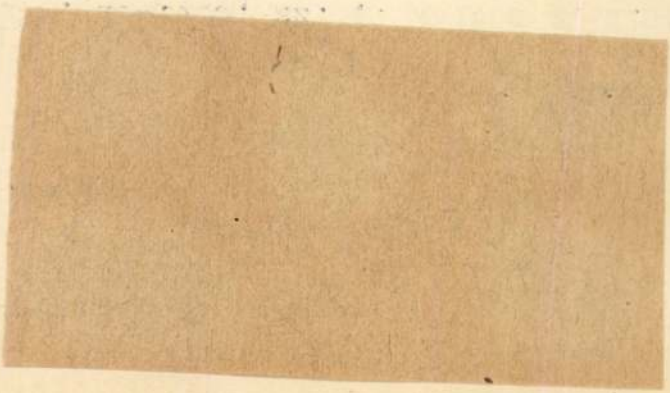

658. **Kenyérkosár,**

porcellán, áttört fallal, belsejében papagályok. X
Wandung, im Fond Papageien. Ende XIX. Jah

659. **Baba-teakészlet,**

porcellán, darabjai két kanna, cukortartó és n
PUPPENTEESERVICE, Porzellan, bestehend a
tassen, mit Goldrippendekor. Böhmen, Mitte XI

660. **Fedeles szelence,**

iokkal. Herend. — KORB, Porzellan, mit durchbrochener

enhága. — KLEINE VASE, Porzellan, mit Blumenzweig

krény előtt. Cseh, XIX. sz. k. — ZIGARRENSTÄNDER,
cherschrank. Böhmen, Mitte XIX. Jahrhundert.

BESPAAR, bunte Porzellangruppe. Böhmen, Mitte XIX.

csoport:

seh, XIX. sz. k. — TINTENZEUG und drei bunte Porzel-

X. sz. k. — DREI PORZELLANFIGUREN. Auf Hund
XIX. Jahrhundert.

NFIGUREN. Böhmen, Mitte XIX. Jahrhundert.

ORZELLANFIGUREN, kleine, bunt bemalte Gestalten.

EI PORZELLANFIGUREN, zwei Hunde und ein Fuchs.

ORZELLANFIGUREN, kleine, bunt bemalte Gestalten.

mészetesen mindenkor nyomatékosan felhívja a figyelmet a helyi viszonyokból következő módosító színezetre, a specifikusan hazai sajátságra. A külföldi művészettörténet részéről számos esetben történt kísérlet, hogy műemlékeink egyes csoportjait, mert német, osztrák vagy cseh kapcsolatokat mutatnak, egyszerűen kisajátítsák a magyar művészet multjából. Divald nemcsak egyszersmindenkorra leszámol ezekkel a törekvésekkel, hanem alapos megokolással egyes külföldi műemlékeken, vagy emlékcsoportokon magyar hatást is kimutat (pl. dunántúli román templomaink hatása Ausztriára, 58. old.).

Mindent összevéve, a magyar kultúrának jelentékeny fegyvere ez a könyv. Nagyon fontosnak tartanók tehát, ha a legközelebbi jövőben, javított és bővített illusztrációs anyaggal, német kiadása is megjelenhetne. Ismerve azt a nagy érdeklődést, melyet az utóbbi időben a német művészettörténeti kutatás hazai művészetünk emlékei iránt tanusit, bizvást állíthatjuk, hogy a német fordítás kiadása üzletileg sem lenne hálátlan vállalkozás, a legkomolyabb értelemben vett propagandisztikus jelentősége pedig felbecsülhetetlen.

Nem vétünk a könyv megbecsülése ellen, ha úgy véljük, hogy ezt az annyira kívánatos idegennyelvű kiadást néhány szempont alkalmazásával s bizonyos apróbb korrektúrákkal még használhatóbbá lehetne tenni. A most előttünk fekvő kötet ökonómiáját helyenként még némi egyenetlenség jellemzi. Hogy csak egy-ket példát említsünk, a vértesszentkereszti és jáki templom méltatását, nagy fontosságuk kiemelése mellett is, az adott keretekhez mérten talán rövidebbre lehetett volna fogni. Nagy élvezettel, sok tanulsággal olvassuk a XVII. századi eperjesi lakóháztípus ismertetését, de az a benyomásunk, hogy ez a részlet is aránylag túl terjedelmes. Arcz Ábrahám selmecbányai kőművesmesternek 1640-ben kelt szerződése nyelvi és művelődéstörténeti szempontból egyaránt rendkívül érdekes, de in extenso közlése, kivált ha ez az egyetlen okmány, melyet a könyvben lenyomtatva találunk, mégsem eléggé indokolt egy ilyen összefoglaló, nagy távlatokat nyitó munkában. Ezeknek és még egykét ilyen részlet terjedelmének összébbvonásával helyet lehetne nyerni egy, szerintünk, nagyon is érezhető hiány pótlására. Csaknem teljesen nélkülözzük ugyanis a magyar ötvösművek ismertetését. Tekintve, hogy éppen ebben a művészetben a magyarság századokon át vezető szerepet játszott, kívánatos lenne legalább a legfontosabb emlékek bemutatása. Ugyancsak említeni lehetne egykori európai hírű kertművészetünk néhány példáját.

Másik kívánságunk lenne — s ennek kielégítése inkább a kiadóra vár, — bő név- és tárgymutató a kötet végén.

Szeretnők, ha az irodalmi utalások is bővülnének, míg

ugyancsak ezek közül egy-két értéktelen munka említése nyugodtan mellőzhető lenne. Így a 167. jegyzet meglehetősen ötletszerűen idézi Max Sauerlandt felületes könyvét a XVIII. századi német szobrászatról. Ellenben okvetlenül említendő lett volna Richard Hamann egyik újabb munkája (Deutsche und französische Kunst im Mittelalter, Bd. II. Marburg a. Lahn, 1923.), mely Lébény és Ják templomaival is bőven foglalkozik, mégpedig — s ez nagyon figyelemreméltó, sőt, bizonyos szempontból, szomorú tanulság — a marburgi egyetem művészettörténeti intézete által készített fényképfelvételek alapján. Még érthetetlenebb, hogy Budapest barokk műemlékeinek irodalmából hiányzik Schoen Arnoldnak a budavári Szentháromság-emlékről szóló, érdemes munkája.

Tárgyi korrektúrát csak kevés és inkább mellékes részlet kíván. A 126. jegyzethez megemlítjük, hogy Pannóniai Mihályt nem lehet Cosimo Tura tanítványának nevezni, minthogy a magyar származású mester már 1415-ben működött Ferrarában, míg Tura valószínűleg csak 1432-ben született. A 174. kép Heraklius keletrómai császárt ábrázolja, amint a szent keresztet Jeruzsálembe viszi. A 219. oldalhoz megjegyezzük, hogy Troger győri freskóművét nem keretezi stukkódísz s az egésznek az 1744. évre datálása nem szabatos, mert ekkor a munkának csak kisebb része készült, míg a nagyobbik rész 1747-ben fejeztetett be. Számos képaláírásban is a datálást pontosabbá lehetne tenni s az évszázad helyett az évtized, sőt egyes esetekben a pontos keletkezési év is megjelölhető lenne. P.

Magyarország tükre. A magyarok eredete és nyelve, Magyarország történelme, földrajza, alkotmánya, szellemi élete és közgazdasága, amerikai kapcsolatai, Trianon. (Csonka-Magyarország térképe Nagy-Magyarország keretében.) Kossuth Lajos newyorki szobrának leleplezése alkalmából kiadta a Magyar Nemzeti Szövetség. Budapest, 1928. 310 oldal.

Ez a könyv 18 író (Ajtay József, Fenyő Miksa, Gombos Albin, Jancsó Benedek, Jánossy Dénes, Kádas Károly, Kiss József, Lampérth Géza, Lipthay Béla, Máthé Elek, Pivány Jenő, Pongrácz Aladár, Péterfy Oktáv, Szávay Gyula, Sajóhelyi István, Szőllősy Zoltán, Tanfi Iván) munkája. Báró Perényi Zsigmond, a Szövetség elnöke, hangulatos ajánlósorokkal vezette be. Sok példányban vitték ki Amerikába a Kossuth-szobor leleplezésekor a kivándorolt magyarok részére, de különösen magyarul nem beszélő utódaiknak — mint halljuk — angol nyelvre is fordítják.

A történeti rész Magyarország történelme 8 fejezetben, a magyar alkotmány történeti kialakulása, irodalom, tudo-

Történeti irodalom.

Divald Kornél: Magyarország művészeti emlékei. Budapest, 1927. Kiadja a Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. Nagy 8°. 256. l.

Címe alapján ítélve, olyannak várhatnók e könyvet, mint például Georg Dehio példaszerű Handbuch der deutschen Kunstdenkmäler-je, vagy legújabban Josef Weingartner munkája, Die Kunstdenkmäler Südtirols: az ingatlan és ingó műemlékek topografiai sorrendben felvett, szigorúan csak az adottságokra és feltétlenül hiteles meghatározásokra szorítkozó lajstroma. Bármely égető szükség lenne is művészeti kultúránk emlékeinek a lehetőségig teljes, megbízható összeállítására, Divaldnak ebben a könyvében sem ezt kapjuk. Néhány oldal felütése meggyőz arról, hogy a nagyérdemű szerzőnek ugyancsak a mult esztendőben, a Szent István Könyvek sorozatában megjelent, Magyar művészettörténet c. munkájának átfogalmazásával, bővített és gazdagabban illusztrált kiadásával van dolgunk. Nem inventáriumot kapunk tehát, hanem történetírást.

Maga a szerző bír leginkább tudatával annak, hogy a hazai művészet multjában sok még a probléma és nem egy ponton teljesen hiányzanak az előtanulmányok. Lelkiismeretes kutató tehát ezidőszerint nem gondolhat arra, hogy végső szintézist adjon. De számot adni arról a képről, mely az eddig ismert emlékekből és az összegyüjtött adatokból már kialakult, megrajzolni azokat a kereteket, melyekbe a jövő kutatások eredményei beilleszthetők lesznek s rámutatni a megoldandó kérdésekre — ez, igenis, elsőrendű szükség volt s ez Divald Kornél két legutóbbi, összefoglaló munkájának minden elismerésre méltó érdeme.

Az őskori, római és népvándorláskori előzmények rövidre fogott ismertetésének jut az első fejezet; teljes joggal, mert „egyre nyilvánvalóbb, hogy a népvándorláskori művészetnek az antik romjain fakadó művészet fejlődésében, ennek irányításában számottevő szerepe volt." Ezt követi az Árpád-kori székesegyházakat és a XI. századbeli királyi monostor-templomokat tárgyaló rész. Itt és a „Román és átmeneti stílű templomok a XII—XIII. századból" c. III. fejezet között természetesen nem lehetett éles határvonalat vonni. Annál zártabb egész a csúcsíves stílű építészetünk emlékeit összefoglaló gazdag részlet. Legtöbb anyagot azonban a szerző művének két következő fejezetében zsúfolt

össze: „A középkori szobrászat és festészet emlékei" s a „Csúcsíveskori szárnyasoltárok és rokonemlékek", ezek ama területek, melyeken egy életen át folytatott, legszemélyesebb kutató munkájának eredményeit tárja elénk. E lapokat valóban csak büszkeséggel és tisztelettel lehet olvasni: büszkeséggel, hogy művészeti kultúránk egykor ily pazar virágzásban állott s tisztelettel a lelkes kutató iránt, ki a feltárás munkájában oroszlánrészt vállalt. A két utolsó fejezet sommásabban mutatja be egyrészt a renaissance, másrészt a barokk, rokokó és a klasszicizáló stílus emlékeit, aminek nem a szerző esetleges előítélete az oka, hanem nyilvánvalóan az előmunkálatoknak itt különösen gyér és gyakran megbízhatatlan volta.

Hatalmas emlékismeretén kívül példás érdeme a szerzőnek, hogy ítéleteit igazi történetírói elfogulatlansággal, nagy körültekintéssel alkotja meg. Midőn rekonstruáló munkájában a fennmaradt műemlékeken kívül, az írott forrásokat is segítségül hívja, csak gondos forráskritika után alkalmazza ezeket. Számos közkeletű állítás dől meg így végérvényesen. Példa erre Villard de Honnecourt kassai szereplésének legendája. Divald nagy mértékben valószínűvé teszi, hogy a híres francia építész magyarországi működését várak építésével és az egri székesegyház tervezésével kell kapcsolatba hozni.

Ámde nemcsak a kutatás alaposssága és módszeressége, hanem a művészeti és fejlődési problémák éles meglátása és a felfogás eredetisége is kitünteti a hazai műtörténetírás e legújabb, legteljesebb összefoglaló munkáját. E téren bizonyára senki sem szerzett több jogot szintetikus ítéletek alkotására, mint éppen Divald, aki a legközvetlenebbül, autopsia alapján ismeri az óriási anyagot. De éppen ezért, ugyancsak ő érzi leginkább azt a nagy felelősséget mely a sokszerűségnek közös nevezőre hozatalában rejlik. Apodiktikusan tehát csak ottan állít, ahol újabb, váratlan leletek állításának semmi körülmények között sem mondhatnak ellent. Ilyen végleges jellemzésnek tekinthetők a magyar bazilikális székesegyházakról mondottak. Ahol azonban még újabb tanúságot tevő emlékek kerülhetnek felszínre, vagy, ahol esetleg levéltári kutatásoktól várható a kérdések tisztázása, szerzőnk a maga nézeteit, bármily alaposak és megnyerőek is azok, mindég kifejezetten hipotézisekként közli. Rendkívül érdekes és gondos tanulmányozást kíván az a több helyen hangoztatott véleménye, hogy Buda már a csúcsíves stílus korában is legjelentősebb művészeti középpontunk volt s a művészeti mozgalmak innen terjedtek el országszerte, centrifugális irányban. Mindazonáltal tökéletes tárgyilagossággal vizsgálja a magyar művészet külföldi kapcsolatainak kérdését is. Rámutat a Bizáncból, Olasz-, Német- és Franciaországból kapott elemekre és hatásokra, de ter-

PANNÓNIAI MIHÁLY MINIATÚRÁI

A Szépművészeti Múzeum évkönyveiben (VI. kötet, 1931) megpróbáltam egy tanulmány keretében Pannóniai Mihály ferrarai magyar festőnek műtörténeti helyzetét pontosabban körülírni. Egyidejűleg a szerencse utat mutatott nekem mesterünk egy ismeretlen műve — egy ferencrendi templom anconájának három szárnya — felé s így most már valamivel kiszélesedett az a stílusismereti bázis, amelynek alapján Pannóniai Mihály életművének rekonstruálását programba vehetjük. Egy újabb lépést tehetünk ebben az irányban hála Giuseppe *Fiocco*, a páduai egyetem tanára ujjmutatásának, aki Pannóniai Mihály miniatúráira hívta fel figyelmemet éppen a ferrarai könyvdíszítés legfőbb emlékének keretében.

A kérdéses mű *Borso D'Este* ferrarai herceg Bibliája, egy hatalmas kétkötetes kézirat, amely nemcsak 1000 körül járó miniatúráinak számával, tehát numerikusan az első az olasz renaissance kéziratai között, hanem pompás kvalitásával, könyvdíszítő stílusának tisztaságával és főleg az udvari környezet szellemének naivan-gáláns interpretációjával is kivételes helyet igényelhet az olasz művészetben. A mű kétkolumnás írásának minden lapját indás, vignettás, medaillonos keret övezi, amely a címlapokban alul nagyobb képszerű ábrázolásoknak is helyt ad; s ezek individuális stíluskifejlésre elég tág teret nyitnak ahoz, hogy egy-egy ismert művész kezét azonosíthassuk bennük.

Virágos keretben, négyoszlopos építmény középső fülkéjében áll a Zsoltárok címlapján (I. kötet fol. 241.) az Esték címerpajzsa, abban a formában, amint azt alig három-négy éve, mint modenai hercegek viselték (1452 óta). Jobbra-balra az oldalfülkékben egy-egy muzsikáló angyal: és ki nem ismeri fel bennük az első pillantásra Pannóniai Mihály Ceres-ének testvéreit? Ugyanaz a széles medencéjű, bőruhás alsótest, ugyanazok a keskeny vállak, ugyanazok a pókszerűen hosszú karok, amelyek esetlenül, éppolyan „gótikus" csuklómegoldással tartják a vonót, mint aminővel a Ceres a maga virágait tartja. És végül, vagy elsősorban, ki nem ismerné meg ezt a fejet, amely túlnagy a gracilis nyakhoz és vállhoz, széles hajkoronájával, kidülledő szemeivel, amelyek akár felfelé néznek, mint a jobboldali angyalé, akár lefelé, mint a baloldalié, mindig a mi Ceresünk szemeivel azonosak. Ha vannak formarészletek, „Morelli-féle jelek", amelyek csalhatatlanok, akkor ezek ilyenek; már nem is jelek, hanem jegyek, mintha a művész hitelesítő pecsétei volnának.

Még pompásabb, és ha lehet még közvetlenebbül felismerhető a Prédikátor címlapja (1. kötet, fol. 280.), amely a könyv kezdősorait: a földi élet gyönyörűségeinek gondolatát illusztrálja; azonban minden rezignáció nélkül, valami elragadó naivitással téve hitet az élet szépsége mellett. Vanitatum vanitas, sóhajt a Prédikátor: s három táncos pár, a ferrarai udvar burgundias viseletében, körtáncra nyujtja egymásnak kezét, egy nyitott loggia alatt, melyben baloldalt három fúvós muzsikus foglal helyet, míg maga Salamon király elfordulva gyönyörködik a táj szépségeiben. Egy tájképben, amelyben Mihály mester önmagát felülmúló remeket alkotott, egyikét a leggazdagabb és legminuciózusabb tájképi motívumoknak, amit a ferrarai festészet, Flandria, Umbria és Padova nyomdokain összehozott. Ez a miniatúra, amely tánctörténeti szempontból is figyelmet érdemel, a kétkötetes mű legszebb darabja. És itt azután bőven nyilt alkalma mesterünknek kedvenc gótikus típusait, tágmedencéjű, keskenyvállú dámáit, nagyfejű, széles hajkoronájú lovagjait festeni, mindig azokkal a furcsán, sajátságosan kibuggyanó szemekkel, amelyeket minden művéről ismerünk s amelyek itt is minden szembenéző figurán, tehát nem kevesebb, mint négyszer szerepelnek: az aranygyapjas vitéznél a trón mellett, a szembenálló táncos párnál és az egyik pihenő udvarhölgynél.

A Biblia alapos átvizsgálása[1] talán még több olyan miniatúrát fog napfényre hozni,

[1] Borso d'Este Bibliája az estei örökséggel Ferenc Ferdinánd trónörökös, majd IV. Károly király tulajdonába kerülvén, a király halála után elárvereztetett Svájcban. Megvette Treccani szenátor és az olasz kormánynak ajándékozta, amely azt a modenai könyvtárban helyezte el s publikálására egy bizottságot küldött ki; ez a bizottság Adolfo Venturi vezetésével működik, a publikáció azonban még idő kérdése. A művel való foglalkozást ez a körülmény nagyon megnehezíti. Én a Biblia szétszedett lapjainak jórészét láttam a ferrarai művészeti kiállításon 1933-ban; reprodukciók dolgában a két alapvető publikációra vagyunk utalva: H. J. *Herrmann*, a Jahrb. d. Kunstsamml. d. allerh. Kaiserhauses XXI. kötetében (1900) és *Bertoni*-nál: Il maggior miniatore della Bibbia di Borso d'Este, Taddeo Crivelli. (Modena, Orlandini, 1925.)

1

Magyar Művészet
1936. 7. szám

Pannóniai Mihály: Ceres

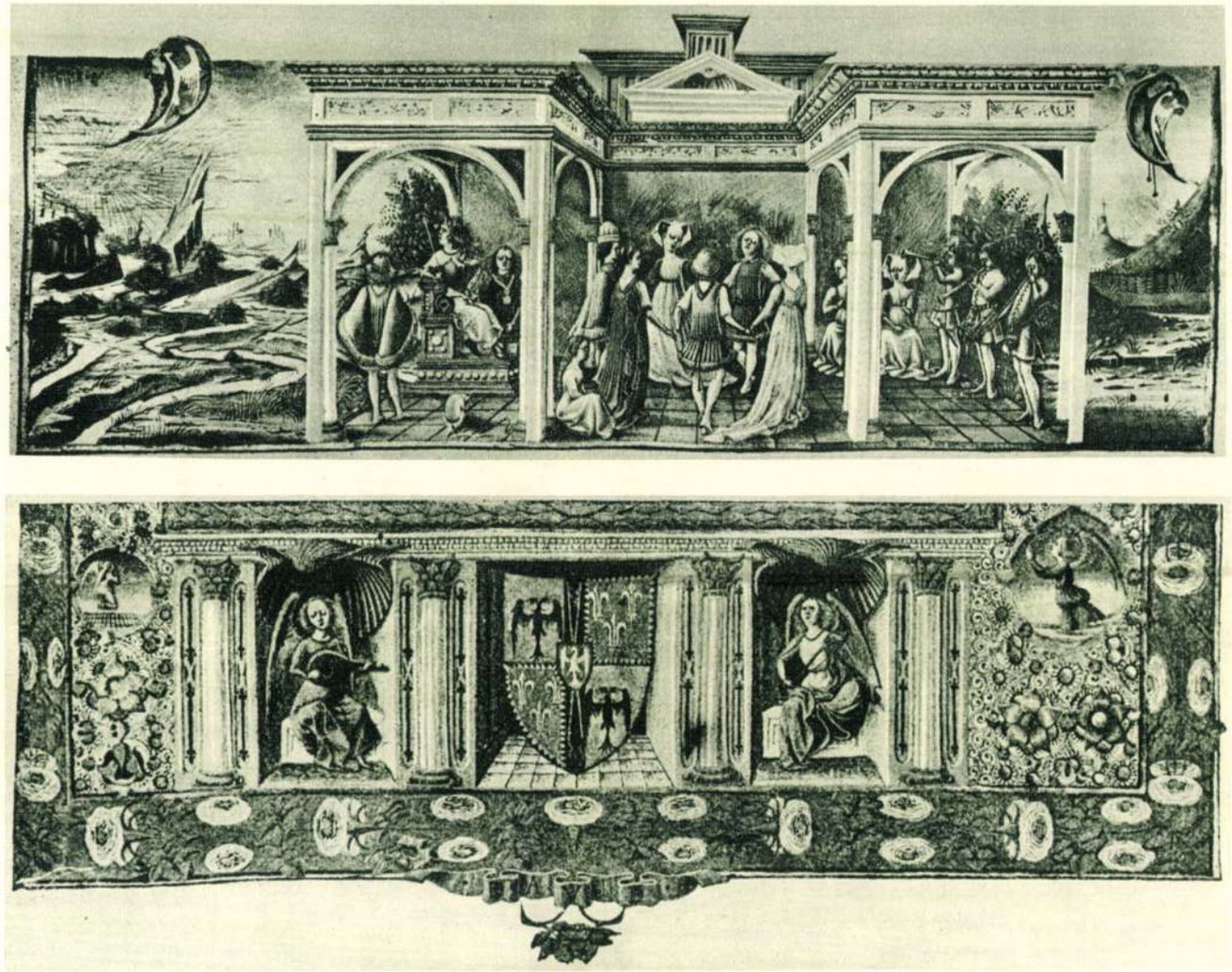

Pannóniai Mihály: Miniaturák Borso d'Este bibliájából

a) a Prédikátor könyve címlapjáról *b) a Zsoltárok címlapjáról*

Pannóniai Mihály

amely Pannóniai Mihály kezére vall: egyelőre még csak néhány vignettát sorolnék fel, amelyek mint ilyenek felismerhetők, valamennyit az első kötetben. Ilyen a *Hirám követsége* (fol. 141.), a *Sába királynője* (fol. 145.) és az *Eszter címlapja* (fol. 223.). Valamennyin ott van kezének, típusainak félreismerhetetlen nyoma. A stílus azt mutatja tehát, hogy Pannóniai Mihály közreműködött a Borsobiblia illusztrálásában, és pedig úgylátszik annak csak első kötetében; ami érthető, hiszen a Biblia munkálatai 1455—1461-ig húzódtak (sőt a címlap csak 1463-ban készült el), mesterünk pedig csak 1459 vagy 1460-ig élt.

•

Mikor azonban tisztán motívumok és stílus alapján attribuálunk: nem kerülünk-e ellentétbe az okmányszerűleg igazolt tényekkel? Ideje, hogy egy pillantást vessünk a Borsobiblia történetére és azokra az okmányokra, amelyek részben az udvari számadási könyvekben maradtak fenn, részben pedig a Biblia egyik fő illusztrátorának, Taddeo *Crivellinek* személyes feljegyzéseiben.

1455 április 21-én költözik be Taddeo *Crivelli* és Franco *Russi* abba a házba, amelyet Borso d'Este herceg bérel számukra „azò che più conedamente posesono miniare la Bibia", hogy nagyobb kényelemben dolgozhassanak a Biblia miniatúráin. (Taddeo Crivelli számadáskönyve.) Ugyanezen év július 3-án Franco Russi benyujt egy próbaívet az udvarnál (Crivelli jegyzete) s miután ez nyilván megnyerte a herceg tetszését, július 11-én az udvar szerződést köt a két művésszel.

Tévedés volna azonban e szerződés alapján azt hinni, hogy a Biblia ezer miniatúrája mind *Crivelli* és *Russi* műve. Ha az egyes képek stílusából ez nem világlana ki magától is, akkor is bizonyítanák az okmányok maguk, hogy számos más művész is kap részt a munkából, így *Giorgio d'Alemagna*, akit a legkiválóbb ferrarai miniatúrafestőnek tekintenek Borso idejében, továbbá *Marco dell'Avogaro*, Franco Russi helyettese, akiknek a neve az udvari számadásokban is szerepel. Ezenkívül azonban Crivelli éppúgy, mint Russi, saját számlájára is számos művészt foglalkoztat; segédeket tartanak állandó alkalmazásban, vagy kiadják az egyes íveket mintegy albérletbe más neves művészeknek, anélkül persze, hogy a szerződésről magáról lemondanának. Az udvarral ők maguk számolnak el s midőn 1465-ben az udvari kancellária egyenlegbe állítja kiadásait, csak Crivelli és Russi szerepelnek benne, előbbi 42½ ívvel, utóbbi 17½ ívvel, ami megfelel a két kötet hatvan ívének. Ők veszik fel a pénzt a többi közreműködő helyett is; így 1458 április 11-én *Francho da Mantoa* (Russi) átvesz 75 lirát *per Marco de l'Avogaro aminiatore, per miniatura de uno quinterno de la dicta bibia, de quelli che haveva a fare el dicto Francho, el qualle Marcho lo ha aminiato de voluntade del decto Francho.* Ugyanígy 1459 december 31-én *Thadeo de Cribelli et Francho aminiadori* átvesznek 75 lirát *per maestro Georgio* (Giorgio d'Alemagna).

Világos, hogy Crivelli és Russi nemcsak mint művészek, hanem mint vállalkozók állnak szemben az udvarral. Ez különben Crivelli működéséből más alkalmakkal is kiviláglik, így például egy esetben, néhány évvel a Biblia befejezése után, amikor egy könyv szállítását megírva, illusztrálva és bekötve vállalja, de életrajzírójának szavai szerint, nem mintha tényleg ő írta volna a betűket és ő készítette volna a kötést, hanem, mert saját vállalatába vette az egész munkát és maga fizette mind az írót, mind a könyvkötőt. Saját jegyzeteiből látjuk, hogy Crivelli ugyanígy járt el egy olyan hatalmas, évekig tartó munka esetében is, mint aminő a Borso-biblia volt; sőt műhelyének üzemét olyan méretekben bővítette, aminők már túlmennek az egyszerű műhelymunka keretein és nagyvállalkozói jelleggel bírnak. Segédeket vesz fel fix fizetésre vagy akkordba s a házon kívül is dolgoztat, nyilván olyan bérért, hogy amellett a maga számításait bőven megtalálja.

Kik voltak Taddeo Crivelli segítői? Könnyű ezt megmondani azokra a művészekre nézve, akiknek neve szerepel Taddeo Crivelli számadáskönyvében. Az 1455—56. években dolgozott a Biblia lapjain Cristofalo *Mainardi*, évek óta Crivelli tanítványa és segédje, a nála albérletben lakó *Zoane de Lira*, továbbá *Zoane de Gaibana*, akinek Crivelli más alkalmakkor is szeretett munkát adni, valamint *Maestro Zoane tedesco da Mantoa* (tehát „mester"), *Niccolò d'Achille*, *Sebastiano del Portello* aranyozó, *Malatesta Romano* állatfestő és 1456 óta egy fiatal *Jacopo Felipo*, aki kétségkívül azonos a későbbi nagy ferrarai miniatorral, *Giacomo Filippo d'Argentával*.

Sajnos, Crivelli egyetlen véletlen eset kivételével sosem jelölte meg azt, hogy pontosan mit, melyik ív lapjait festette a művész, akinek fizetést folyósít. Jegyzetei azonkívül túl lazák ahhoz, hogy teljeseknek lehetne őket tekinteni, az 1456. év végén és az egész 1457. évben alig említ már egy-egy művésznevet. Éppen ezért a legnagyobb hiba volna azt hinni, hogy mindenütt, ahol ismeretlen a kivitelező művész neve, Crivelli sajátkezű munkájáról van szó. Mikor tehát 1456 dec. 9-én azt jegyzi fel Crivelli, hogy benyujtott a hercegnek egy ívet „in lo qualle era le Istorie de Job e uno principio zoe e primo del salmista", s feljegyzi ezt anélkül, hogy ennek megfelelően bárkinek is fizetett volna közreműködéséért, úgy ez korántsem jelenti azt, hogy ez az ív az ő sajátkezű munkája. Egy-

A címlet Gombosi György ta
A befejező oldalt László Kisfaludi Strobl
Irja cornajában, vagy a komplett pldba.

LITERATURA

BESZÁMOLÓ A SZELLEMI ÉLETRŐL

TERMÉKENYSÉG
Pannoniai Mihály festménye a Szépművészeti Muzeumban

III. évfolyam, 2. szám **Budapest, 1928 február**

Ára 60 fillér

LITERATURA

BESZÁMOLÓ A SZELLEMI ÉLETRŐL

A LITERATURA évente tizenkétszer, havonta jelenik meg. Minden egyes száma bőségesen számol be a magyar és a külföldi irodalom, tudomány és művészet legfrissebb jelenségeiről, mindenkor érdekes, eredeti formában. Megszólaltatja magukat a szellemi élet vezetőit, eleven riportázs formájában, nagyképű, de unalmas „tanulmányok" mellőzésével mondja el az olvasónak, hogy mi történik itthon és a külföldön a könyv kulturája körül. Közelebb hozza az irót és az olvasót, akiket eddig a könyvkiadás különböző adminisztrativ külsőségei távoltartottak egymástól.

A LITERATURA az olvasónak vezetője is akar lenni abban, hogy minő könyvek azok — idehaza és a külföldön —, amelyeket olvasnia érdemes és kell; bőséges bibliográfiai rovatában pedig egyúttal áttekintést nyujt arról is, hogy egy-egy kérdésről mi a legujabb szakirodalom.

Külön értéke továbbá a LITERATURÁ-nak a „Tudományos gyüjtemény" rovata, amelynek keretében hónapról-hónapra, közérthetően ismerteti a különböző tudományágak legfrissebb eredményeit.

A LITERATURA tehát nem kritikai, nem szépirodalmi, nem esztétizáló és nem tudományos folyóirat, hanem bőségesen illusztrált, érdekes riportujság a szellemi életről.

Az 1928 februári szám tartalma:

Nil: Poszthumusz találkozásom Ady Endrével	37—41
Hazai s külföldi tudósitások	42—45
Magyar irók és ujságirók idekünn	42—43
K. I.: Irodalom-kivonat	43—44
Palágyi Lajos emlékeiből	44—45
Négyszem közt	46—50
Pogány Kázmér: Katolikus pap, aki végtelenül vágyik Indiába	46—47
Pásztor Árpád: A hetvenéves „Il Conte"	48—50
Irók arcképcsarnoka: Nobud	51—53
Ezeket a könyveket illik elolvasnia	54—57
Magyar regények és elbeszélések	54
Külföldi regények és elbeszélések	54—57
Hasznos mulatságok	58—65
K—g M—a: A „muszka professzor"	58—61
Róna Mária: A ponyva irói és olvasói	62—63
Tudományos gyüjtemény	64—70
Szalai Emil dr.: 30 vagy 50	64—67
A bukó nap a félhold árnyékában	67—69
Történelem	69
Irodalomtörténet	69
Utazások	69
Természet	70
A néplélek	70
A nyomda	70
Beküldött könyvek és folyóiratok	70
Muzsika	71—72
Paul Emerich: Bécsi zenei levél	71
Magyar zenei irodalom	72
Külföldi zenei hirek	72
Zenei pályadijak	72
A szerkesztő üzenete	72

Az évi 12 szám előfizetési ára évi 6 pengő, amelyet több részletben is elfogad a kiadóhivatal (Budapest, IV., Muzeum-körút 3)

A „Muzsika" melléklettel együtt egy szám ára 60 fillér

tében maradt reánk: Psychének szépsége miatt hódol a nép. Éppoly meggyőző, amikor egy földön ülő nő szép rajzát elveszi Chimenti da Empolitól (1553—1640.) és egy évszázaddal korábbi mesternek, a vonzó Bernardino Luininak (megh. 1532.) tulajdonítja. Az újonnan meghatározott, többé-kevésbbé jelentős rajzok mesterei: Baccio Bandinelli, Angelo Bronzino, Giorgio Vasari, Jacopo Ligozzi, Antonio Tempesta, Bernardino Poccetti, Simone Cantarini, Salvatore Rosa, A. E. Procaccini, Sebastiano Ricci, Maarten van Heemskerck, Peter Quast, stb.

Balogh Jolán beható, gondos tanulmányok alapján, gazdag összehasonlítási anyag bemutatásával revideálja a múzeum szobrászati gyüjteményében levő egyes darabokra vonatkozó meghatározásokat, amelyek túlnyomó részben Pulszky Károlytól, Meller Simontól és Paul Schubringtól erednek. Így bízvást hozzájárulhatunk ahhoz, hogy a gyüjtemény oszlopos fülkében álló angyalt ábrázoló szép domborművét, amely eddig mint XIV. századbeli mű szerepelt, a XIII. század közepére helyezi és a velencei Szent Márk templom főkapujának lünettájába helyezett csoporttal hozza összefüggésbe. Kétségtelen, hogy egy művészeti körbe tartoznak, közös mesterre azonban mégsem mernénk gondolni. Éppúgy a Velencében a XIII. században kialakult angyaltípushoz csatlakozó domborművű félalak sematikussá vált formaadásával inkább már a következő századra utal. A velencei szobrászat körébe tartozik még egy szép márvány Madonna, mely újabban Pyrgoteles neve alatt szerepelt, míg Balogh Jolán most — Pulszky régi meghatározását követve — magának Pietro Lombardinak tulajdonítja. Már az összehasonlításképpen vele együtt közölt két dombormű is elárulja azonban, hogy ha közel áll is a mesterhez és feltétlenül a Lombardiak körébe tartozik, mégsem tekinthető Pietro sajátkezű munkájának. Az amazokon feltűnő archaikus fanyarságot itt jóval szabadabb formaadás, bátrabb plasztika váltja fel. Örömmel üdvözöljük viszont Pulszky attribuciójának megerősítését a *Niccolò* dell'Arca követőjének tulajdonított Madonna esetében. Az valóban közel áll a bolognai Palazzo Pubblicóban levő Madonnához, amely a nagy mester hiteles műve.

Zavarban vagyunk, midőn azzal a művel kell foglalkoznunk, amely Balogh Jolán tanulmányának mintegy magva. Színes terrakotta Madonna-szobor ez, amelyért a szerző melegen lelkesedik: „Nagyvonalú felépítése, arisztokratikus előkelőséggel és bensőséges érzelmességgel telített koncepciója azonnal elárulja, hogy nagy mester művével állunk szemben." Eddig sokfelé keresték a kétségkívül érdekes mű eredetét. A különböző meghatározások közül a legvalószínűbbnek látszott a Schubringé, aki a korábban tévesen a Pellegrini-kápolna mesterének tulajdonított, toszkánai eredetű Madonnák csoportjával hozta összefüggésbe. Balogh Jolán most egyenesen magának Ghibertinek tulajdonítja, bizonyítékul gazdag anyagot hord össze, sőt éppen Madonna-szobrunkból kiindulva részletesen foglalkozik a Ghibertinek tulajdonított Madonnák problémájával. Így két-

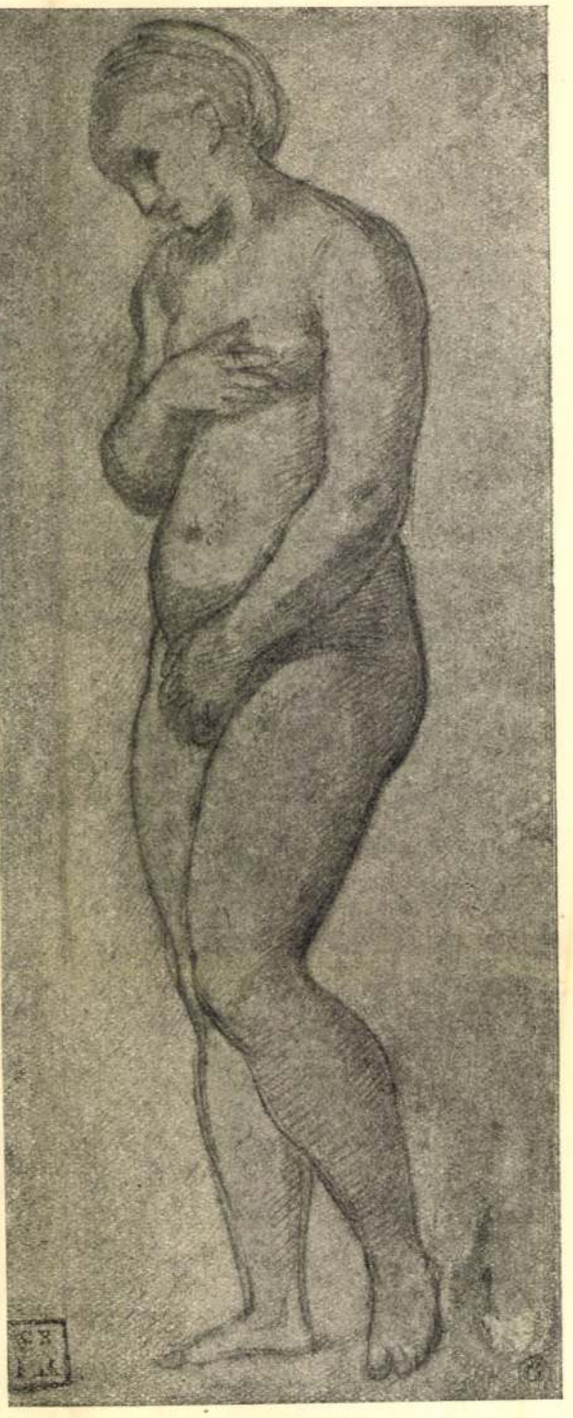

RAFFAELLO SANTI (1483—1520): PSYCHE.
EZÜSTVESSZŐ
Az Orsz. M. Szépművészeti Múzeum tulajdona

ségkívül közelebbről lokalizálva van a mű, amelynek kvalitását azonban egyáltalán nem tartjuk oly nagyra, hogy magának a nagy mesternek kezemunkáját ismerhessük fel benne. Ghiberti nevét vetette fel Schubring múzeumunk egy terrakottából készült álló Madonna-szobrával összefüggésben. Az ernyedt tartású, álmos kifejezésű alak távol áll Ghiberti finom elevenségétől. Balogh Jolán helyesen ismerte fel a szobornak a Baldassare Cossa síremlékét díszítő Madonna-relieffel való közeli rokonságát. Ámde ez a dombormű sehogysem vág össze Pagno di Lapo Portigianinak a firenzei dómmúzeumban levő, egészen más szellemű hiteles Madonna-domborművével és így múzeumunk Madonnája nem illethető Pagno di Lapo nevével. Egy színes mázú Madonna-szobrot, amely eddig mint Benedetto da Maiano követőjének műve szerepelt, Balogh Jolán helyesen Giovanni della Robbia műhelyéből származtatja. Motivuma eléggé közeli rokonságban van Francesco di Simonenak a bolognai Tartagni-síremléken levő Madonna-relieffel, de ne feledjük, hogy a *Madonna del Latte* igen gyakori ábrázolás. Feltétlenül helytálló az a megállapítás, hogy múzeumunk szép fehér majolika Madonnája, mely már 1500 körül a Robbia-műhelyben készült, Benedetto da Maianónak a firenzei Oratorio della Misericordiában levő márvány Madonnája közvetlen hatása alatt keletkezett. Tanulságos példája annak, hogy a műhely ekkor, fokozott és némileg iparszerű üzemével, szívesen használ fel és alakít át a maga technikájának és *sentimentójának* megfelelően idegen mintákat!

Nem a múzeumban, hanem dr. Wittmann Ernő gyüjteményében levő bronzszobrocskával foglalkozik *Ybl Ervin*. A meztelen férfit ábrázoló szobrocskát, amely eddig Bertoldo di Giovanni neve alatt ment, Franceso di Giorgiónak tulajdonítja. A sokoldalú sienai mester (megh. 1502) plasztikai oeuvrejének ismerete igen gyenge lábon áll. A neki tulajdonított domborművek eredete még mindig vitás, így tehát csakis a sienai székesegyház főoltárát díszítő két bronz angyal lehet az összehasonlítás biztos alapja. Innen kiindulva nem fogadhatjuk el Francesco műve gyanánt a drezdai Albertinumban levő Aesculap-szobrot, amelynek mozdulata az angyalok szabad lendületéhez képest erősen kötött. Ez a kötöttség jellemzi a Wittmann-gyüjtemény szobrocskáját is, amely valóban a drezdai szoborra emlékeztet, ámbár arányai zömökebbek és a törzs mintázása is eltérő. Francesco di Giorgióhoz aligha van köze.

Ludwig Baldass (Bécs) igen meggyőzően hozza összefüggésbe múzeumunk zenélő angyaloktól körülvett félalakos, alul valószínűleg csonka Madonna-képét egy 1420 körüli középrajnai mesterrel, aki a frankfurti Städel'sches Institutban levő, eredetileg az ottani Péter-templom oltára számára festett nagy Keresztrefeszítés mesterének tanítványa lehetett, míg nyilván az ő segédeitől valók a berlini Deutsches Museumban levő rokon Madonna szentekkel és a müncheni Casparigyüjteményben őrzött Szent Orsolya. Az esztergomi Keresztény Múzeum sokalakos Keresztrefeszítésének alkotóját a Darmstadti Passio mestere követőinek körében keresi Baldass.

Pigler Andor a tőle megszokott, mélyrehatóan fejtegetés kapcsán mutatja be Giov. Antonio Pordenone (megh. 1539) a négy evangélistát, valamint Sienai Szent Bernardinót és Páduai Szent Antalt ábrázoló festményeit. Ezek a képek, amelyeket Pyrker velencei patriárka korában szerzett meg, már a Nemzeti Múzeumban a Pordenone nevet viselték, míg utóbb „olasz festő a XVIII—XIX. századból" határozatlan megjelöléssel illették őket. Pigler most kimutatja, hogy ama festmények egy részével azonosak, amelyekkel Pordenone a velencei Scuola di San Francesco mennyezetét díszítette. A Scuolát a XVIII. század végén lebontották és a mennyezetképek szétszóródtak: kettő a londoni National Gallerybe került, a Szent Ferenc stigmatizációját ábrázoló fő kép elveszett, a többi a Szépművészeti Múzeumban van. A képek, amelyeknek „tartózkodó lelki tartalmát és higgadt formarendszerét" Pigler találóan jellemzi, mintegy klasszicisztikus intermezzót jelentenek a Szapolyai János által 1535-ben nemesi rangra emelt kiváló friuli mester oeuvrejében. Ugyancsak Pigler állapítja meg, hogy a múzeum számára 1927-ben megszerzett kis olajfestmény mestere a velencei Giovanni Battista Pittoni (1687—1767). A kép, amelynek 6 variánsát ismeri Pigler, egy fenn nem maradt oltárkép színvázlata. Pigler feltevése szerint ezt az oltárképet a bécsi Károly-templom számára rendelték meg Pittoninál, a képet azonban végül is Daniel Gran készítette el.

Igaz köszönettel tartozunk *Gombosi Györgynek* szép tanulmányáért, amelyet múzeumunk egyik legritkább kincsének, Pannoniai Mihály Ceresének szentelt. Hiszen a kép, a mellett, hogy Gombosi szerint „az olajfestésnek egyik legősibb, legjelentősebb inkunábuluma Olaszországban", kézzelfogható emléke a régi magyar festő tevékenységének, amelyet hosszú évtizedeken át folytatott Ferrarában az Esték udvarában és magában is az olasz kora-renaissance-nak formában és tartalomban, elfogódott bájában és pazar gazdagságában egyaránt jellemző, rendkívül szuggesztív hatású alkotása. Borso d'Este számára készült, valószínűleg a fejedelem belfiorei studiója számára, ahol kívüle még Agnolo Parrasio és Cosimo Tura, a „ferrarai Mantegna" is dolgozott. A Ceres párdarabja, Tura Amphitritéje, a londoni

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM HATODIK ÉVKÖNYVE.

Jelentős és vigasztaló tény, hogy intézményeink kényszerű összezsugorodása, sőt sorvadása közepette a Szépművészeti Múzeum kiváló igazgatója és tudós gárdája meggyarapodott terjedelmű kiadvánnyal számol be annak a buzgó munkásságnak eredményéről, amely hivatásszerűen elsősorban a múzeum kincseinek közelebbi megismerését, kritikai meghatározását tűzte ki céljául. Valóban, a testes kötet javarészt a múzeum anyagával foglalkozik. És itt — eltérve a kötetben foglalt dolgozatok sorrendjétől — legyen szabad először is a meghatározások ama hosszú sorára reámutatnunk, amellyel *Hoffmann Edith* fáradhatatlanul folytatja rég megkezdett munkáját. A múzeum nagyszerű rajzgyüjteményének sok-sok darabja tőle nyerte végleges és megtámadhatatlan megnevezését. Munkája a múzeumi munka mintaképe, módszere, amelyet már több alkalommal kiemeltünk, a művészeti alkotások széleskörű ismeretén, irígylésreméltó emlékezőtehetségen és szigorúan fékezett kombinatív képességen épül fel. Kívánatos lenne, ha módjában állna *ex cathedra* is munkásokat nevelni a jövő feladatai számára! Ez alkalommal ismét sok fontos rajz új meghatározását adja. Jellemző példa: két lapon levő két-két tollrajz az Esterházy-gyüjteményben Baroccio nevén, a múzeumban mint „velencei művész munkája a XVI. század első felében", azután Bernardo da Parenzo, majd Lorenzo di Credi, végül Piero di Cosimo nevén szerepelt. Most kétséget kizáróan megtudjuk, hogy a rajzok Francesco Bonsignori (meghalt 1519.) kezétől valók. A rajzgyüjtemény egyik híres darabja, a hol Ráffaelnak, hol Sodomának tulajdonított szép női akt, amellyel sokan foglalkoztak már, most új megvilágítást nyer. A rajz kétségkívül Ráffael műve, de nem a Nagy Sándor és Roxane képéhez készült tanulmány, mint azt Pulszky Károly vélte, hanem Hoffmann Edith meggyőző fejtegetései szerint Ráffael egy oly kompozíciójának fő alakja, mely csak a „mester a kockával" rézmetsze-

ket egybefoglaló, igazán átfogó nemzeti kiállítást, holott az ily kiállításnak van a legnagyobb ösztönző, szelektáló és nevelő hatása. Elhatározott törekvésem az erre irányuló eddigi eredménytelen törekvések fonalát újra felvéve, az évente meghatározott időben megismétlődő és valamennyi művészi irány képviselőinek legjobb munkáit közszemlére bocsátó nemzeti repraesentativ kiállítás megvalósítása, amely mintegy seregszemléje lenne magyarok és idegenek számára az egész magyar művészetnek s egyúttal legméltóbb alkalom az állami és fővárosi díjak és jutalmak kiosztására, vásárlásaink megtételére. E tekintetben teljes harmóniában kívánok eljárni a székesfővárossal és művészszervezeteinkkel. Ugyanez a szempont vezet a külföldi kiállításoknál is. Feleslegesnek tartom a sokszor és sokféle csip-csup kiállításon való részvételt. Ritkán, de annál nagyobb erővel és súllyal szeretnék a külföldre kizárólag termelésünk legjavát. Ez az utóbbi években nem így történt s egy hibás szervezet balfogásaiért művészetünk presztizse szenvedett.

Nagyon örvendetes ígérete a miniszternek, hogy: „a kiállítási akcióval kapcsolatban szükségét érzem régi és mai művészetünknek méltó irodalmi formában s a nemzetközi világnak is hozzáférhető nyelveken leendő ismertetését. Ily publikáció kiállításainkkal párhuzamosan terjesztve, nagy propagatív erővel bírna s ezért ennek előmozdítását is feladatomnak tekintem."

A „*Magyar Művészet*" már évek óta mutat rá azokra a hátrányokra, amelyeket ily ismertetések hiánya művészetünknek okozott. Örvendünk, hogy e bajon a miniszter segíteni akar.

A miniszter új kultúrpolitikájának csak alapvető fontosságú célkitűzéseit említettük itt. Az itt ismertetett elvek egészségesek s őszintén kívánjuk megvalósításukat.

Pannóniai Mihály: Miniatúrák Borso d'Este bibliájából

a) a Prédikátor könyve címlapjáról b) a Zsoltárok címlapjáról

Pannóniai Mihály

amely Pannóniai Mihály kezére vall: egyelőre még csak néhány vignettát sorolnék fel, amelyek mint ilyenek felismerhetők, valamennyit az első kötetben. Ilyen a *Hirám követsége* (fol. 141.), a *Sába királynője* (fol. 145.) és az *Eszter címlapja* (fol. 223.). Valamennyin ott van kezének, típusainak félreismerhetetlen nyoma. A stílus azt mutatja tehát, hogy Pannóniai Mihály közreműködött a Borso-biblia illusztrálásában, és pedig úgylátszik annak csak első kötetében; ami érthető, hiszen a Biblia munkálatai 1455—1461-ig húzódtak (sőt a címlap csak 1463-ban készült el), mesterünk pedig csak 1459 vagy 1460-ig élt.

•

Mikor azonban tisztán motívumok és stílus alapján attribuálunk: nem kerülünk-e ellentétbe az okmányszerűleg igazolt tényekkel? Ideje, hogy egy pillantást vessünk a Borso-biblia történetére és azokra az okmányokra, amelyek részben az udvari számadási könyvekben maradtak fenn, részben pedig a Biblia egyik fő illusztrátorának, Taddeo *Crivellinek* személyes feljegyzéseiben.

1455 április 21-én költözik be Taddeo *Crivelli* és Franco *Russi* abba a házba, amelyet Borso d'Este herceg bérel számukra „azò che più conedamente posesono miniare la Bibia", hogy nagyobb kényelemben dolgozhassanak a Biblia miniatúráin. (Taddeo Crivelli számadáskönyve.) Ugyanezen év július 3-án Franco Russi benyujt egy próbaívet az udvarnál (Crivelli jegyzete) s miután ez nyilván megnyerte a herceg tetszését, július 11-én az udvar szerződést köt a két művésszel.

Tévedés volna azonban e szerződés alapján azt hinni, hogy a Biblia ezer miniatúrája mind *Crivelli* és *Russi* műve. Ha az egyes képek stílusából ez nem világlana ki magától is, akkor is bizonyítanák az okmányok maguk, hogy számos más művész is kap részt a munkából, így *Giorgio d'Alemagna*, akit a legkiválóbb ferrarai miniatúrafestőnek tekintenek Borso idejében, továbbá *Marco dell'Avogaro*, Franco Russi helyettese, akiknek a neve az udvari számadásokban is szerepel. Ezenkívül azonban Crivelli éppúgy, mint Russi, saját számlájára is számos művészt foglalkoztat; segédeket tartanak állandó alkalmazásban, vagy kiadják az egyes íveket mintegy albérletbe más neves művészeknek, anélkül persze, hogy a szerződésről magáról lemondanának. Az udvarral ők maguk számolnak el s midőn 1465-ben az udvari kancellária egyenlegbe állítja kiadásait, csak Crivelli és Russi szerepelnek benne, előbbi 42½ ívvel, utóbbi 17½ ívvel, ami megfelel a két kötet hatvan ívének. Ők veszik fel a pénzt a többi közreműködő helyett is; így 1458 április 11-én *Francho da Mantoa* (Russi) átvesz 75 lirát *per Marco de l'Avogaro aminiatore, per miniatura de uno quinterno de la dicta bibia, de quelli che haveva a fare el dicto Francho, el qualle Marcho lo ha aminiato de voluntade del decto Francho.* Ugyanígy 1459 december 31-én *Thadeo de Cribelli et Francho aminiadori* átvesznek 75 lirát *per maestro Georgio* (Giorgio d'Alemagna).

Világos, hogy Crivelli és Russi nemcsak mint művészek, hanem mint vállalkozók állnak szemben az udvarral. Ez különben Crivelli működéséből más alkalmakkal is kiviláglik, így például egy esetben, néhány évvel a Biblia befejezése után, amikor egy könyv szállítását megírva, illusztrálva és bekötve vállalja, de életrajzírójának szavai szerint, nem mintha tényleg ő írta volna a betűket és ő készítette volna a kötést, hanem, mert saját vállalatába vette az egész munkát és maga fizette mind az írót, mind a könyvkötőt. Saját jegyzeteiből látjuk, hogy Crivelli ugyanígy járt el egy olyan hatalmas, évekig tartó munka esetében is, mint aminő a Borso-biblia volt; sőt műhelyének üzemét olyan méretekben bővítette, aminők már túlmennek az egyszerű műhelymunka keretein és nagyvállalkozói jelleggel bírnak. Segédeket vesz fel fix fizetésre vagy akkordba s a házon kívül is dolgoztat, nyilván olyan bérért, hogy amellett a maga számításait bőven megtalálja.

Kik voltak Taddeo Crivelli segítői? Könnyű ezt megmondani azokra a művészekre nézve, akiknek neve szerepel Taddeo Crivelli számadáskönyvében. Az 1455—56. években dolgozott a Biblia lapjain Cristofalo *Mainardi*, évek óta Crivelli tanítványa és segédje, a nála albérletben lakó *Zoane de Lira*, továbbá *Zoane de Gaibana*, akinek Crivelli más alkalmakkor is szeretett munkát adni, valamint *Maestro Zoane tedesco da Mantoa* (tehát „mester"), *Niccolò d'Achille*, *Sebastiano del Portello* aranyozó, *Malatesta Romano* állatfestő és 1456 óta egy fiatal *Jacopo Felipo*, aki kétségkívül azonos a későbbi nagy ferrarai miniatorral, *Giacomo Filippo d'Argentával.*

Sajnos, Crivelli egyetlen véletlen eset kivételével sosem jelölte meg azt, hogy pontosan mit, melyik ív lapjait festette a művész, akinek fizetést folyósít. Jegyzetei azonkívül túl lazák ahhoz, hogy teljeseknek lehetne őket tekinteni, az 1456. év végén és az egész 1457. évben alig említ már egy-egy művésznevet. Éppen ezért a legnagyobb hiba volna azt hinni, hogy mindenütt, ahol ismeretlen a kivitelező művész neve, Crivelli sajátkezű munkájáról van szó. Mikor tehát 1456 dec. 9-én azt jegyzi fel Crivelli, hogy benyujtott a hercegnek egy ívet „in lo qualle era le Istorie de Job e uno principio zoe e primo del salmista", s feljegyzi ezt anélkül, hogy ennek megfelelően bárkinek is fizetett volna közreműködéséért, úgy ez korántsem jelenti azt, hogy ez az ív az ő sajátkezű munkája. Egy-

Befejező oldal Kisfaludi Strobl Zsigánál.

Gombosi György:

PANNÓNIAI MIHÁLY MINIATÚRÁI

A Szépművészeti Múzeum évkönyveiben (VI. kötet, 1931) megpróbáltam egy tanulmány keretében Pannóniai Mihály ferrarai magyar festőnek műtörténeti helyzetét pontosabban körülírni. Egyidejűleg a szerencse utat mutatott nekem mesterünk egy ismeretlen műve — egy ferencrendi templom anconájának három szárnya — felé s így most már valamivel kiszélesedett az a stílusismereti bázis, amelynek alapján Pannóniai Mihály életművének rekonstruálását programba vehetjük. Egy újabb lépést tehetünk ebben az irányban hála Giuseppe *Fiocco*, a páduai egyetem tanára ujjmutatásának, aki Pannóniai Mihály miniatúráira hívta fel figyelmemet éppen a ferrarai könyvdíszítés legfőbb emlékének keretében.

A kérdéses mű *Borso D'Este* ferrarai herceg Bibliája, egy hatalmas kétkötetes kézirat, amely nemcsak 1000 körül járó miniatúráinak számával, tehát numerikusan az első az olasz renaissance kéziratai között, hanem pompás kvalitásával, könyvdíszítő stílusának tisztaságával és főleg az udvari környezet szellemének naivan-gáláns interpretációjával is kivételes helyet igényelhet az olasz művészetben. A mű kétkolumnás írásának minden lapját indás, vignettás, medaillonos keret övezi, amely a címlapokban alul nagyobb képszerű ábrázolásoknak is helyt ad; s ezek individuális stíluskifejlésre elég tág teret nyitnak ahoz, hogy egy-egy ismert művész kezét azonosíthassuk bennük.

Virágos keretben, négyoszlopos építmény középső fülkéjében áll a Zsoltárok címlapján (I. kötet fol. 241.) az Esték címerpajzsa, abban a formában, amint azt alig három-négy éve, mint modenai hercegek viselték (1452 óta). Jobbra-balra az oldalfülkékben egy-egy muzsikáló angyal: és ki nem ismeri fel bennük az első pillantásra Pannóniai Mihály Ceres-ének testvéreit? Ugyanaz a széles medencéjű, bőruhás alsótest, ugyanazok a keskeny vállak, ugyanazok a pókszerűen hosszú karok, amelyek esetlenül, éppolyan „gótikus" csuklómegoldással tartják a vonót, mint aminővel a Ceres a maga virágait tartja. És végül, vagy elsősorban, ki nem ismerné meg ezt a fejet, amely túlnagy a gracilis nyakhoz és vállhoz, széles hajkoronájával, kidülledő szemeivel, amelyek akár felfelé néznek, mint a jobboldali angyalé, akár lefelé, mint a baloldalié, mindig a mi Ceresünk szemeivel azonosak. Ha vannak formarészletek, „Morelli-féle jelek", amelyek csalhatatlanok, akkor ezek ilyenek; már nem is jelek, hanem jegyek, mintha a művész hitelesítő pecsétei volnának.

Még pompásabb, és ha lehet még közvetlenebbül felismerhető a Prédikátor címlapja (1. kötet, fol. 280.), amely a könyv kezdősorait: a földi élet gyönyörűségeinek gondolatát illusztrálja; azonban minden rezignáció nélkül, valami elragadó naivitással téve hitet az élet szépsége mellett. Vanitatum vanitas, sóhajt a Prédikátor: s három táncos pár, a ferrarai udvar burgundias viseletében, körtáncra nyujtja egymásnak kezét, egy nyitott loggia alatt, melyben baloldalt három fúvós muzsikus foglal helyet, míg maga Salamon király elfordulva gyönyörködik a táj szépségeiben. Egy tájképben, amelyben Mihály mester önmagát felülmúló remeket alkotott, egyikét a leggazdagabb és legminuciózusabb tájképi motívumoknak, amit a ferrarai festészet, Flandria, Umbria és Padova nyomdokain összehozott. Ez a miniatúra, amely tánctörténeti szempontból is figyelmet érdemel, a kétkötetes mű legszebb darabja. És itt azután bőven nyilt alkalma mesterünknek kedvenc gótikus típusait, tágmedencéjű, keskenyvállú dámáit, nagyfejű, széles hajkoronájú lovagjait festeni, mindig azokkal a furcsán, sajátságosan kibuggyanó szemekkel, amelyeket minden művéről ismerünk s amelyek itt is minden szembenéző figurán, tehát nem kevesebb, mint négyszer szerepelnek: az aranygyapjas vitéznél a trón mellett, a szembenálló táncos párnál és az egyik pihenő udvarhölgynél.

A Biblia alapos átvizsgálása[1] talán még több olyan miniatúrát fog napfényre hozni,

[1] Borso d'Este Bibliája az estei örökséggel Ferenc Ferdinánd trónörökös, majd IV. Károly király tulajdonába kerülvén, a király halála után elárvereztetett Svájcban. Megvette Treccani szenátor és az olasz kormánynak ajándékozta, amely azt a modenai könyvtárban helyezte el s publikálására egy bizottságot küldött ki; ez a bizottság Adolfo Venturi vezetésével működik, a publikáció azonban még idő kérdése. A művel való foglalkozást ez a körülmény nagyon megnehezíti. Én a Biblia szétszedett lapjainak jórészét láttam a ferrarai művészeti kiállításon 1933-ban; reprodukciók dolgában a két alapvető publikációra vagyunk utalva: H. J. *Herrmann*, a Jahrb. d. Kunstsamml. d. allerh. Kaiserhauses XXI. kötetében (1900) és *Bertoni*-nál: Il maggior miniatore della Bibbia di Borso d'Este, Taddeo Crivelli. (Modena, Orlandini, 1925.)

Magyar Művészet
1936. 7. szám

Pannóniai Mihály: Ceres

Pannoniai Mihály

TURA, *Cosimo, másképp Cosmè*, ferrarai festő, * Ferrara 1429 v. 1430, † u. o. 1495. Fr. Cossa és Ercole Robertival a ferrarai iskola megalapítója a XV. században; előtte a ferrarai művészek csak alárendelt szerepet játszhattak e nagy bevándorolt mesterek mellett. Főleg Ferrarában működött, 1452—55. valószínűleg Páduában vagy Velencében, 1457-től az Esték udvari szolgálatában. Miközben Mantegna az Eremitani-kápolna freskóit festette Páduában, hatása alá került. Tőle vette határozott kemény formáit, a perspektiva és az antik szeretetét. Színei sokszor frissebbek, de nem éri el Mantegna nagyszerűségét. Mantegnán kívül Piero della Francesca is hatott rá, ki 1451 körül Ferrarában dolgozott; kivüle Pannóniai Mihály, aki talán első mestere és mint udvari festő közvetlen elődje volt. A ferrarai udvar részére készített freskói elpusztultak. Függő képei közül még Ferrarában vannak: Angyali üdvözlet és Szt. György (1469), valaha orgonaszárnyak (dóm), továbbá Szt. Maureliust a vesztőhelyre vezetik és a szent lefejezése (köralakú képek), Szt. Jeromos (valamennyi Ferrara képtár), Szt. Jakab (Santini-gyüjt.) Velencében: Madonnna a gyermekekkel (Akadémia), Pietà (Museo Correr). Olaszországon kívül egyik főmunkája nagy Trónoló Madonna Szt. Apollonia és Katalin között, lenn a trón előtt Szt. Ágoston és Jeromos, Szt. Sebestyén, Szt. Kristóf egyes alakjai arany alapon, oltárrészek (Berlin); az utóbbi oltárhoz tartozik egy Madonna (Bergamo). Szt. Antal (Louvre). Szt. Domonkos (Uffizi). Egyéb képek: Szt. Sebestyén (Drezda); Szt. Jeromos; Trónoló Madonna zenélő angyalokkal; Trónoló allegorikus nőalak (London, National Gall.). — Irodalom: *Gruyer* (Párizs, 1892). *Fónagy.*

Ebben-féle művészeti lexikon. II. kiadás

II. Kötet.

A LEGJOBB SZAKÁCS RECEPTJEI

Velős pudding négy személyre

Egy borjuvelőt jól megtisztitunk és apróra összevagdosunk. Egy evőkanálnyi finomra vágott hagymát megpiritunk kevés zsirban. Ha a hagyma már pirulni kezd, hozzákeverjük a velőt, lefüszerezzük só, kevés törött bors és finomra vágott zöldpetrezselyemmel és ha a velő már megpirult, átnyomjuk finom szőrszitán, egy tálba tesszük, hozzákeverünk négy egész tojást és két sárgáját, majd felengedjük két deci tejjel. Négy darab egyszemélyes puddingformát kikenünk vajjal és négy részre osztva, beleöntjük a velőkeveréket. Egy lábasba belehelyezzük a formákat, öntünk a lábasba annyi vizet, hogy a formák félig vizfürdőben álljanak. Lefödjük és igen gyenge tüz mellett kipároljuk. Arra kell ügyelni, hogy a viz a hábasban ne forrjon erősen. Ha a pudding már átkocsonyásodott, a vizfürdőből kiszedjük a formákat, pár percnyi pihenés után kiboritjuk. Mielőtt kiboritjuk, egy kis késsel vágjuk körül a forma széleit. Adhatunk hozzá mousseline-mártást, vagy gomba-mártást.

Mousseline (tejszinhabos mártás)

Négy személyre

15 deka vajat langyos sütőben vagy a tüzhely szélén lassan felolvasztunk és a felszinre jövő irót leszedjük. Kis habüstbe adunk egy és fél deci vizet, öt tojás sárgáját, sót, habverővel jól elkeverjük, majd a tüzhely szélén állandóan addig keverjük, amig sürüsödni kezd. Ha már jó sürü, ugy a mártást az asztalra tesszük és lassan hozzákeverjük a langyos olvasztott vajat. Ezután belefacsarjuk egy negyed citrom levét, esetleg szürő ruhán átcsavarjuk a mártást. Végül közvetlen tálalás előtt hozzákeverünk három-négy evőkanál cukrozatlan felvert tejszinhabot.

Borjuvelő barna vajban

Egy friss borjuvelőt tisztitsunk jól meg a hártyától, sós és kevés citromos vizben főzzük meg. Ha megfőtt szedjük ki a vizből (a vizet jól lecsurgatni) s tegyük megfelelő tálba. Facsarjunk rá fél citrom levét, szórjunk rá kevés törött borsot, finomra vágott zöldpetrezselymet, pár szem kárpi bogyót, 5—6 deka vajat egy serpenyőben barnitsunk meg és öntsük rá a velőre s a velőt jó forrón feladjuk.

Turbolyaleves (S. E.-nek ajánlva)

Kellékek négy személyre

1 kiló borjucsont, 1 darab sárgarépa,
1 darab petrezselyemgyökér, 10 deka zsir,
20 deka turbolya, darabka zeller,
6 deka vöröshagyma, 4 deka liszt,
1 deci tejfel, 2 tojássárgája,
só, bors, zöldpetrezselyem.

A csontokat jól megmossuk és a körülbelül 1 és fél liter vizzel feltesszük. Ha felforrt, a felszinre jövő habot leszedjük, teszünk bele sót, pár szem egész borsot, félórai forrás után beleteszük a tisztitott, vastagabbra vágott vegyes zöldséget, majd még jó félórát főzzük a csontokat. Közben a turbolyát jól megmossuk, szitán lecsurgatjuk. A finomra vágott hagymát megfelelő lábasban a zsirral lepiritjuk, ha a hagyma már kezd pirulni, hozzá keverjük a finomra vágott turbolyát, a finomra vágott zöld petrezselymet is, ezután lefödve, puhára pároljuk a turbolyát. Ha a turbolya már puha hozzákeverjük a lisztet, két-három pere után felengedjük a leszürt csontlével. Még 20—25 percig forrni hagyjuk, majd szőrszitán átnyomjuk az egészet. Fazékba téve ujból felforraljuk, belekeverjük a tejfelt, három-négy pere után félrehuzzuk a tüzhelyről. Végül két tojássárgáját elkeverünk fél deci tej, vagy tejszinnel s a levesbe habarjuk. Ügyeljünk arra, hogy a leves ezután már ne forrjon fel, mert ha felforr, összefut. Izlés szerint tehetünk a levesbe kevés ecetet, vagy citrom levét is. Külön felszolgálhatunk apró kockákra vágra piritott zsemlét.

Töpörtős pogácsa. (S. E.-nek ajánlva.)

30 deka liszt, 10 deka zsir, 2 darab tojás,
20 deka nem zsiros töpörtő, 1½ deka só,
1½ deka élesztő, féldeci fehér bor,
kevés törött bors.

10 deka lisztből kevés langyos tejjel az élesztőből kovászt készitünk. Ha a kovász megkelt, a lisztet fele zsirral, negyed részét a darált töpörtővel, egy egész tojással és egy sárgával, só, kevés törött borssal s fehér borral összegyurjuk az egészet. Ha nem elég puha a tészta, ugy hozzá öntünk kevés tejfeles vizet és összegyurás után 15—20 percig pihentetjük a tésztát. Közben a visszamaradt zsirt a töpörtővel összegyurjuk és kifagyasszuk. A tésztát ezután kinyujtjuk, a kifagyott töpörtőt a tészta közepére illesztjük, a tésztát egymásra hajtjuk, azután kinyujtjuk, megkenjük tojással, ujból duplán egymásra hajtjuk. Ugy kezeljük, mint a vajastésztát és a dupla behajtásokat minden fél óra pihenés után megismételjük. Összesen háromszor és minden kinyujtásnál a tésztát megkenjük tojással. Végül kétujjnyi vastagra kinyujtuk, a tetejét a kés vastagabb felével sürü rácsformába bevagdossuk tetszés szerinti nagyságban kiszaggatjuk, tojással megkenjük, majd meleg helyen megkellni hagyjuk. Mielőtt a sütőbe tesszük, ujból megkenjük tojással. Nem tul erős sütőben sütjük.

Pásztortokány

Kellékek öt személyre

20 deka marhahus, 20 deka borjulapocka,
20 deka sertéslapocka, 10 deka gomba,
20 deka báránylapocka, 10 deka zsir,
10 deka borju- vagy sertés vese,
18 deka hagyma, 2 szál babérlevél,
1½ deka paprika, majoranna, só, bors.

A vöröshagymát szeletekre vágjuk és a zsirban lepiritjuk. Ha a hagyma már pirulni kezd, hozzákeverünk egy gerezd finomra vágott fokhagymát és a pirospaprikát, ezután mindjárt felengedjük egy merőkanál vizzel. Majd hozzákeverjük a mogyorónagyságura vágott marhahust. Lefüszerezzük só, töröttbors, kevés majoranna és két szál babérlevéllel. Lefödve pároljuk. Közben, ha a leve lepárolódik, mindig felengedjük egy merőkanál vizzel. Ha a marhahus már félig puha, hozzákeverjük a többi mogyorónagyságura vágott husrészeket is és hirtelentüznél, gyakori keverés mellett lefödve pároljuk. Közben, ha a leve lepárolgott, mindig felengedjük egy-két merőkanál vizzel. Ha a hus már puhulni kezd, hozzákeverjük a szintén kockákra vágott gombát, melyet előzőleg vajban vagy zsirban hirtelen lepiritottunk és a gombával még 10—15 percig pároljuk. Ha van, eltett lecsót is keverhetünk bele. Köretnek adhatunk sósvizben főtt burgonyát vagy tarhonyát vagy párolt rizst.

Heinrich Antal.

*

Megkezdődött a Magyar Szakácsok Körének szakácsmüvészeti tanfolyama (Budapest, Rákóczi-ut 38., I. emelet), amelyet a kör vezetősége irányit, köztük konyhamüvészeti rovatvezetőnk, Heinrich Antal szakácsmester.

AZ OLASZ RENAISSANCE MAGYAR FESTŐJE

A Szépművészeti Muzeum régi olasz részének negyedik termében egy állóalaku festmény látható, mely a trónoló *Ceres*-t, a földmüvelés istennőjét ábrázolja. Jóllehet ez a kép nem tartozik a képzőművészet kiváló alkotásai közé, nekünk magyaroknak mégis drága kincsünk, mert egy kétségtelenül magyar származásu művész, *Pannoniai Mihály* festette a XV. század közepe táján Ferrarában, az estei őrgrófok pompaszerető udvarában.

Amióta kiderült, hogy Leonardo da Vinci rakoncátlan, szép tanitványa, Salai, sohasem volt magyar és akit vele összezavartak, a XVI. század végén élt Andrea Salaino, szintén olasz származásu volt: csak három kétségtelenül magyar eredetü művészről tudunk, aki az olaszországi renaissance művészetében tevékenykedett és ezek közül csak kettőnek maradtak kétségtelen művei az utókorra. Az egyik *Nanni d'Unghero*, a XVI. század elején működő firenzei szobrász, a másik pedig Pannoniai Mihály, a Ceres festője. A harmadiknak, Giorgio di Domenico *l'Ongaronak* csak neve ismeretes. De mig Nanni Ungheroñak, a szobrásznak művei Firenzében maradtak, Pannoniai Mihály festménye, a Ceres, hazakerült Itáliából. *Ipolyi* Arnold besztercebányai püspök vette meg egy firenzei műkereskedőtől 1600 frankért és mint utolsó nagylelkü ajándékát, 1880-ban adományozta a Nemzeti Képtárnak, melyet már előbb annyi remekművel gazdagitott.

A részben temperával, részben olajfestékkel készitett, topolyfadeszkára festett kép Cerest fiatal nő alakjában, dus aranytrónusán ülve ábrázolja. Az istennő, aki balvállával a trónus sarkába dül, halványrózsaszinü, egybeszabott, deréktól kezdve erősen testhezsimuló, nyakban kivágott negyedujjas ruhát visel, mely jobb térdén felcsapódik. Látni a sárgásszürke ruhabélést, a fehér alsóruhát és a cinóbervörös lábbelit. Karját a kézcsuklóig fehér, vékonyszövetü ujj boritja, balvállára fehér vállkendő van vetve. Oldalt fekete, aranyhimzéssel gazdagon diszitett fekete palástja omlik le. Balkeze merev tartással baltérdén nyugszik és néhány leveles virágot fog. Jobbkeze, melyet vállmagasságba emel, venyigét tart, melyről dus szőlőfürt csüng alá, jobbkarja erős rövidülésben megy át a vállba. Halványan világitó fejét aranyszőke hajkoszoru veszi körül, melyet buzakalászból font korona övez. A trónus fölötte gazdagon diszitett, valóságos ötvösmunka, amiért némelyek a művészt ötvösnek is tartották. A trónus lábánál jobbról és balról is egy-egy remekbekészült aranyváza áll, benne egy-egy szál több virágban végződő liliom. A trónus párkányán négy meztelen gyermekecske üldögél, akik remek gyümölcsökkel terhes gallyakat tartanak, amelyek kettős füzérré ivelődnek a trónus fölé. Ceres ballába alatt felkunkorodó pergamenlapon ez a felirás látható: *Ex Michele Pannonio*, azaz hogy *Pannoniai Mihály készitette*. A trónus alatt latin felirás és ennek görög fordítása. A két szöveg között *Borso* d'Este herceg cimere. A festmény hátterének alsórészében parányi kis tájék, felette kékellő ég és rajta lomhán uszó, három világitó felhőcsoport.

A ferrarai festészet a XIV. században és a XV. század legelején — ekkor 1415-ben emlitik Pannoniai Mihályt először a ferrarai feljegyzések — jelentéktelen volt. De már a XV. század közepe felé a művészetkedvelő *Lionello* d'Este őrgróf, korának legjelentékenyebb festőit hosszabb-rövidebb időre Ferrarába csalogatja. Igy fordulnak meg ott *Pisanello*, Roger van der *Weyden*, Piero della *Francesca* s végül *Mantegna* is. A sok, egymásba olvadó hatásból a XV. század derekán önálló ferrarai festőiskola kezd kialakulni. Első kiemelkedő alakja Cosmé *Tura*. Pannoniai Mihály művészete időben és stilusban megelőzi Tura művészetét. Nem Michele tanult a jóval fiatalabb és vele csak egy-két évig érintkező Turától, hanem éppen ellenkezően, némely vonatkozásokban éppen Cerese szolgálhatott amannak mintaképül.

Az Esték udvarában

A Ceres-en gótikus elemek is megfigyelhetők. Ilyen a test szervetlen ábrázolása, az ügyetlenül rajzolt, tulhosszu és merev balkar, a csenevész lábak, amelyek olyan művészre utalnak, akinek az emberi test ábrázolása még nem igen állott hatalmában. Mégsem szabad ezeket a gótikus elemeket tulságosan hangsulyozni, mert az egész festmény szelleme jellegzetesen korai renaissance.

Igaz, hogy Ceres arca üres, teste félszeg, de az egész képen olyan friss és olyan fecsegő báj ömlik el, mely távol esik a gótikus szellemtől. Valami naiv fiatalság árad erről az alkotásról, gyermekesen örül a kék égnek, a felhők gomolygásának, a gyümölcsök szépségének, a trónus ezernyi kis részletének. A gótika ájtatosságban átszellemülő festményeivel szemben ez a Ceres egy földi örömökre berendezkedő kor naiv életvágyát sugározza.

Az élet pedig, mely ekkor Ferrarában folyt, fölötte eleven, mozgalmas és gazdag volt. Elsősorban a ferrarai őrgrófok udvarában. A folytonos belső és külpolitikai viharok lassanként elültek, vagy legalább is szelidültek, a palotákba tudomány és művészet vonult be. Michele Pannonio élete éppen erre a korra esett. Körülbelül 1385 táján születhetett és körülbelül 1464 táján halt meg. Ez idő alatt Magyarországon Zsigmond, Albert, Ulászló, Hunyadi János, V. László uralkodtak, sőt Mátyás királyságának hat első esztendeje is erre az időre esett. Ferrarában pedig *III. Miklós*, *Lionello* és *Borso* következtek egymásra.

Harmadik Miklós, a hatalom- és vagyonszerző, folytonos harcok és szakadatlan tevékenység között élt. Valóságos zabolátlan ősember, akit semmiféle erkölcsi szabály sem köt. Kegyetlen, vérengző, rettenthetetlenül bátor verekedő, ostrom közben bástyafalakra kuszik fel a harc hevében. Vad kegyetlenséggel pusztitja el az ellene támadókat, vagy összeesküvőket, méltó kortársa a véreskezü Gian Galeazzo *Visconti*-nak. Alattvalóihoz igazságos, de csak addig, mig érdekei mást nem kivánnak. Pártolja az ipart, kereskedelmet, fejleszti a földmüvelést, gazdagon segiti a ferrarai egyetemet. Összegyüjti oda azokat a kiváló tudósokat, akik feiedelmük elől, hazájukból menekülni voltak kénytelenek. Könyvbarát, szenvedélyes épitkező, ötvösöket hí be, goblinszövőket, lelkes barátja a zenének. Pazar, fényüző életet él és mint olasz kényurhoz illik: méregtől hal meg.

Erre a vad Übermenschre szelid és jóságos őrgróf következik, fia, *Leonello*. Felsoroltuk már a nagy művészeket, akikkel kapcsolatot tartott, de remek arcképét ismerjük Jacopo *Bellinitől*. Fölötte érdekes arcvonásait különben *Pisanello*-nak számos érme is megőrizte. De Leonello nemcsak a művészetet pártolta, hanem humanista költő is volt. Nagy tudósok barátja. Szenvedélyesen keresteti és másoltatja az ókori kéziratokat, maga is kitünő latinista. Palotája, a Belfiore, valóságos muzeum.

Utódja öccse, *Borso*, aki alatt Ferrara még nagyszerübb virágzást ért el, III. Frigyes császár, akinek kiséretében ott volt V. László magyar király is, 1452-ben káprázatos ünnepségek keretében meglátogatja őt, hogy *Modena* és *Reggio* hercegévé üsse, amit csak uralkodása végén, halála évében követ a ferrarai herceg cim, mellyel a pápa tünteti ki. Borso mindenben méltó követője volt bátyjának, Leonellonak, sőt túl is szárnyalta őt. Palotákat, templomokat épittetett, a meglévőket átalakittatta és dus pompával diszittette. A Schifanoia palota freskódisze ma is tanuskodik erről.

Munkás művészélet

Magáról Pannoniai Mihályról nem sokat tudunk, ami nem is csoda, hiszen jóval jelentékenyebb renaissancekori művészek életét is feledés fedi. Elsősorban nem tudjuk, hogy miképen jutott Itáliába? Talán már atyja telepedett ott meg, aki talán Nagy Lajos hadjárata közben került oda? Vagy másképpen? Sokféle lehetősége volt ennek e korban, mert az akkori Magyarországot tömérdek szál füzte az olaszokhoz. Hogy egyebet ne emlitsünk, II. Endre magyar király harmadik felesége, estei *Beatrice*, *Azzo Novello* őrgróf leánya volt. Vagy talán fiatalon, a művészet vágyától hajtva, maga Michele ment ki Olaszországba? Ezekre a kérdésekre a tudomány nem ád választ, legfeljebb költői képzelet rajzolhatná meg életét.

Az estei lajstromok és okmányok csak töredékes adatokat közölnek, amelyek Magister Michaelis Ungari, vagy Michelo Ongaro, vagy Michiel Ungaro, vagy Michele dai unii, azaz hun Mihály néven emlitik Pannoniai Mihályt. Először 1415-ben, mikor egy lobogó festését vállalja. Ha harminc évesre becsüljük ekkor, ugy 1385 körül születhetett. A következő, de már nem ferrarai adat az, hogy Firenzében 1423-ban két okmány is emlit Gentile da *Fabriano* festőnövendékei között egy Michele d'Ungheriát. Azonos-e ez a mi Pannoniai Mihályunkkal, arról megoszlanak a vélemények, de az is bizonyos, hogy e kérdést stiluskritikai elemzéssel eldönteni nem lehet, mert a Cerest több mint harminc év választja el e tanulóévektől. A legközelebbi adatunk 1427-ből való, ekkor Leonello d'Este jelvényeivel, gyöngyökkel és gyémántokkal diszit egy másik lobogót. Husz év üresen marad. Ekkor a Niccolo *Baroncelli* firenzei szobrász készitette hat sárgaréz angyalt aranyozza be Leonello udvari kápolnájában. Az 1447. évben ugyanezen kápolna oltárszekrényére csillagokat fest. Három évvel később már művészibb feladatot végez, a ferrarai dóm sekrestyéjének boltozatára alakokat fest, majd a *Castello* egyik tornyát szentek képével ékesiti. Aztán 1452-ben a Capitano házát disziti festményekkel és az oroszlánkapu fölé Borsó képét, 1459-ben a székesegyház függönyére az ember teremtésének ábrázolását festi.

1460-ban, *Maccagnino* halála után ő lesz az udvari festő. Meghivást kapott Lodovico *Gonzaga* mantovai hercegtől, de oda már nem jutott el. Egy 1464-ből származó okmány örökőseként leányát emliti. Helyét Ferrarában a fiatal Cosimo *Tura* foglalta el.

Ezekből az adatokból tévedés volna arra következtetni, hogy Pannoniai Mihály csak afféle mestedemberféle lehetett. Hiszen a renaissance legkiválóbb mesterei sem átallották a foglalkozásukkal összefüggő munkát. Az sem döntő, hogy a Ceresen kivül egyéb kétségtelen műve Pannoniai Mihálynak nem maradt reánk. Elkallódtak, vagy fel nem ismerten lappanganak. De maguk a ferrarai lajstromok sem teljesek, sok mindenről megfeledkeztek, például a Schifanoia palota nagyszámu freskóiról is.

A Cerest Pannoniai Mihály Borso herceg számára festette 1459-ben, ama dolgozószobája diszitésére, amely a Belfiore palotában volt. A Ceres egyike volt azoknak az allegorikus alakoknak, melyek a herceg pazarul diszitett studióját ékesitették. Közülük még három maradt fenn. Kettő *Maccagnino*-tól a firenzei Strozzi-házban, egy Cosimo *Tura*-tól a londoni Nemzeti Képtárban. Hasonló méretüek és szintén trónuson ülő női alakokat ábrázolnak. Tura képe a legkülönb közöttük. Minden izével a korai renaissance lelkét sugározza.

A Belfiore palota pedig, melyet a XIV. század végén épitettek s amelynek pazar berendezésére az Esték rengeteget költöttek, nyomtalanul eltünt. A XVII. század elején még a helyén állott, de későbbi sorsáról mit sem tudunk. Ma a *Corso Vittorio Emmanuele* vezet arra, uj városrész épült a régi helyén.

A palota pusztulásának köszönhető, hogy Pannoniai Mihály Cerese vándorutra indult és végül is eljutott a mi muzeumunkba, hogy magyar földön hirdesse annak a magyar festőnek emlékét, aki ötszáz év előtt szorgalmas és derék munkása volt az itáliai festészetnek.

Farkas Zoltán.

BÉCSI BALESET

irta: HADUSFALVI MARICA 1

Milica vonatja egy koratéli estén futott be Bécsbe. Örült nagyon, hogy megint két szép hetet tölthet a barátnőjénél, mert ismerte jól és szerette ezt a várost. Valahányszor taxija az Ostbahnhofról jövet, bekanyarodott a Ringre, annyira feszitette valami furcsa örömérzés, hogy majdnem könnyek gyültek a szemébe. Horvát földbirtokos családból származott, nem volt szegény, de nem is gazdag. Már évek óta Belgrádban lakott szüleivel és a legjobb társaságba jártak. Huszonegy éves volt, magas és szőke. Elsőrendü nevelést kapott, rengeteget utazott, olvasott és kifogástalan modorral rendelkezett.

Bécsben sok barátja és ismerőse volt, akikkel gyakran járt ödöngeni a városban, a képtárakban és esténként a belváros intim kis bárjaiba táncolni, zenét hallgatni, meg beszélgetni. Egy ilyen este mutatták be neki Willyt.

Willy magas volt, erős és kékszemü. Kis bajusza és kissé ritkás haja szőke. Vidáman nevetett, bolondozott és ha tul is volt már a harmincon, volt benne valami fius. Milica első perctől kezdve hallatlanul megtetszett neki, éppen ezért kedvesen, közvetlenül, de minden eszközt megragadva s minden kelléket felhasználva, udvarolni kezdett. Nagyon eszes nem volt, ezt a leány rögtön látta, de lendületesen beszélt és remekül táncolt. Igen, ehhez aztán igazán értett. Egyszer, mikor Milicával táncolt, mindenki megállt a parketten és őket nézte, mikor pedig befejezték, önkéntelenül tapsra lendült a körülállók keze.

Willynek azonkivül nagyon jól szabott ruhája, szép nyakkendője, tökéletes télikabátja, kifogástalan kalapja, kesztyüje, meg egy vadonatujra lakkozott százas Steyer-ja volt. Mielőtt elhagyták a bárt, borsos áron nagy csokor vörös rózsát vásárolt a virágárus nénitől és kedves mosollyal nyujtotta át Milicának. Aztán hazakisérte és bucsuzásnál kifogástalan meghajlással csókolta meg a a kezét.

Willy nap-nap mellett telefonált. Autóztak együtt, szinházba meg moziba jártak, néha táncolni és sok mindenről beszéltek egymásnak. Szóval, nagyon jóban voltak. Willy már célzásokat is tett a jövőre. A lány ilyenkor mosolygott és másról kezdett beszélni, de azért csöppet sem idegenkedett attól a gondolattól, hogy sorsát a Willyéhez kösse.

A férfi tovább is remekül viselkedett. Határozottan európéer volt. Remekül tudott bánni mindenkivel, még szombaton is szerzett asztalt a leglátogatottabb helyeken, mozi-, vagy szinházjegyekről előre gondoskodott, éttermekben ügyesen állitotta össze a menüt és nagyon jól vezetett. Minden nap friss ing volt rajta és zsebéből ehhez illő, kézzel szegett zsebkendő kandikált. Egyszóval minden jól ment és Milica a legjobb uton volt, hogy beleszeressen.

Amig aztán egyszer történt valami.

Az történt, hogy Willy nővére, akit Milica már futólag ismert és nem talált tul szimpatikusnak, meghivta otthonukba teára. Igy mondta: „Uzsonnára."

Aznap Mikulás napja volt. Willy, mint rendesen, autón jött a lányért és hosszabb kanyargás után a kilencedik kerület egy mellékutcájában, háromemeletes szürke ház előtt állt meg. Milicának tulajdonképpen semmi kedve sem volt az uzsonnához, de most már későn volt, végig kellett csinálni.

Willy az első emeleten becsengetett. Emmy, a nővér nyitott ajtót. Milica előszedte minden jó modorát és a lehető legbarátságosabban mosolyogva mondott köszönetet a meghivásért. Az előszoba — rövid és keskeny, sötét helyiség, — nem volt nagyon biztató. Ajtó nyilt és beléptek egy szobába. Milica megtorpant. Ebédlő volt, de milyen! . . . A középen, teritett asztal, rajta négy csésze és nagy tál cukros kalács. Az asztal fölött kopott sárga ernyőslámpa, amely kizárólag az abroszra világitott, a kis szoba többi része sötétben maradt.

Milica szeme végre megszokta a félhomályt. Volt itt minden. Az egyik sarokban két fölöttébb gyanus szinü plüsfotell, egy rádió és egy gramofon. A másikban egy iróasztal, a harmadikban kopott pianino, rajta szintjátszó üvegvázában porette, valamikor vörös müvirág. A nagy ablakpárkányom pedig vagy ötven, apróbb-nagyobb kaktusz pompázott.

— A kaktuszgyüjtés Emmy szenvedélye, — mondották gyakran, érthetetlen okból valami rosszul leplezett büszkeséggel.

A szobában, minthogy valójában ebédlő volt, a fal mellett pohárszék is állott, egy kis asztalon pedig hatalmas ezüstserleg, Willy valcer-világbajnokságának fényes bizonyitéka. A falak meghatározhatatlan szinü és mintáju tapétáit lehetetlen olajnyomatok ékitették. És mint utóbb kisült, ez volt „a" szoba. Ezen kivül már csak a szülők hálója létezett, Willy meg a nővére két udvari kamrában laktak.

Emmy udvarlója is beállitott, — széles mancsu és ragadozóképü nagy darab szőke lakli, — és megindult a beszélgetés. Milica, aki rendszerint élénk és jókedvü volt, egy ideig emberfeletti erővel tartotta saját hangulatát, de egyre csendesebb lett. Emmy Mikulás-hozta édességeket tett eléje és kicsit parancsolólag igy szólt:

— Vegyen kérem!

(Vége köv.)

A HÁZIASSZONY ÉS AZ OTTHON

Közli a Kat. Háziasszonyok Orsz. Szövetsége

Szövetségi hirek

Élet Iskolánk előadássorozatának befejezéséhez érkeztünk. Utolsó előadásunk *március 27-én* délután 5 órakor lesz. *Pályaválasztás* a riuknak. Tartja: dr. Orell Géza főigazgató. Utána a leányok pályaválasztásáról Hainissné Garay Ilona gimnáziumi tanár tart előadást. Összefoglaló előadást ft. dr. Kemenes Illés tankerületi főigazgató tart.

*

Március 27én, hétfőn délután fél 7 órakor varrótanfolyamunk vizsgabemutatója.

*

Ruszin testvéreink felsegélyezésére f. hó *28-án, kedden* délután fél 6 órai kezdettel társas-összejövetelt rendezünk székházunk földszinti nagytermében. Belépődij nincs. Kötelező ruhatári megváltás 1 pengő. Tagjainkat és a Nemzeti Ujság előfizetőit szivesen látjuk. A résztvevőknek sok meglepetésben lesz részük!

Szövetségünk és a Szent Skolasztika Obláta Szövetség **március hó 29-től április hó 2-ig** Szekeres-Bónis O. S. B. tanár, a szövetségek lelkiigazgatójának vezetésével, székházunk kápolnájában (VIII. Mária-utca 7) lelkigyakorlatot rendez.

A lelkigyakorlat részvételi dija 2 pengő. Tagokat és a Nemzeti Ujság előfizetőit szivesen látjuk.

*

Április elején szövetségünk VIII., Mária-u. 7. szám alatt a következő tanfolyamokat nyitja meg:

3 hónapos délelőtti mindennnapos és második asszonyok részére. Tanitás hetenkint háromszor, délelőtt 9—1-ig. Beiratási dij 5 P, havi tandij 15 pengő. A résztvevők megtanulják a varrógép rendes használatát, a szakszerü ruhaszabást és varrást.

Jelentkezni lehet a tanfolyamokra szövetségünk központi irodájában, VIII., Mária-utca 7. I. 15. délelőtt 9—2-ig.

12. számu keresztrejtvény

Kérjük a megfejtéseket mindenkor csütörtök reggelig beküldeni.
Későn érkezett megfejtéseket nem vehetünk figyelembe.
Beküldendő sorok: Vizszintes 1, 44, 79 és függőleges 15, 26, 45.

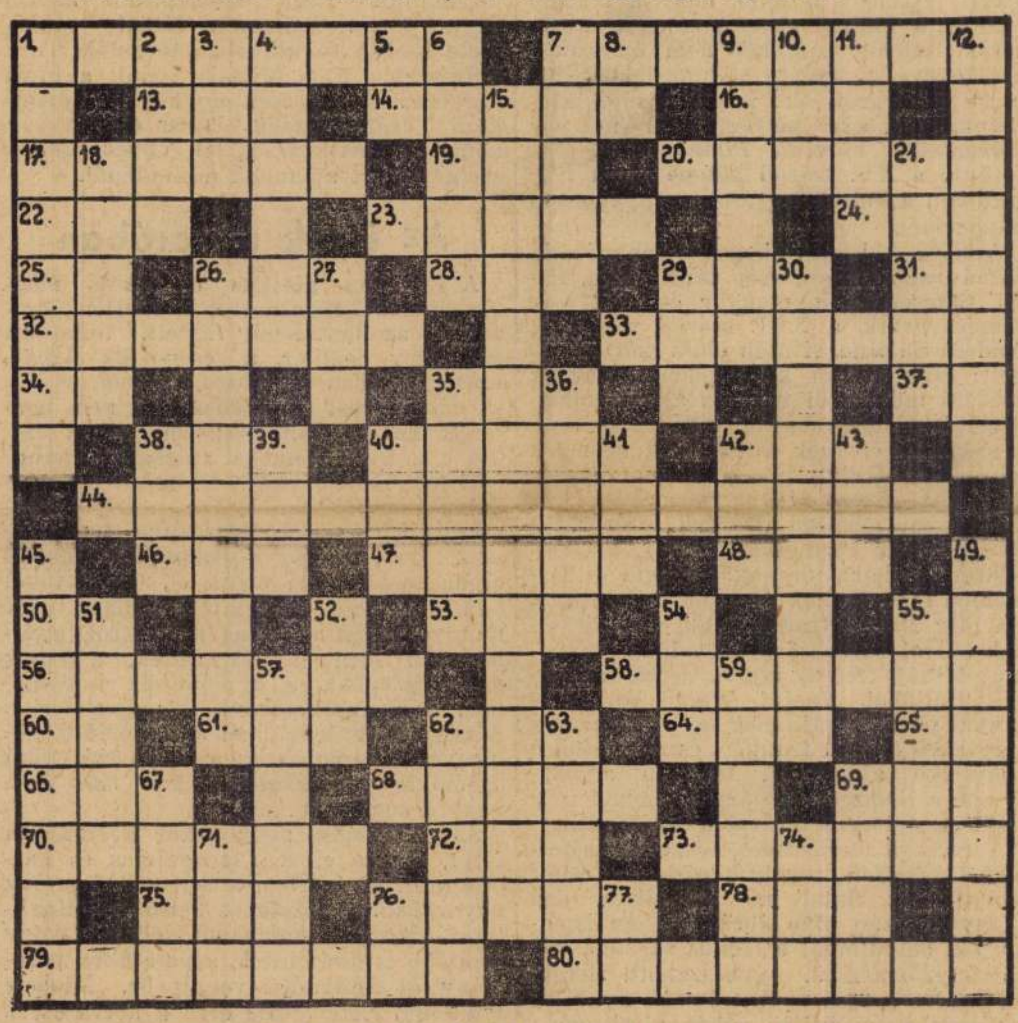

Vizszintes sorok: 1. *Nagy költőnk.* 7. A bünbocsánat alapja. 13. Olyan, röviden. 14. Eltür. 16. Országos védegylet. 17. Budai nagy mozi. 19. Kis házikó. 20. Dalol. 22. Dácia népe. 23. Magyar folyó. 24. Beszédrész. 25. Vércsatorna. 26. Egyik oldal. 28. K. N. T. 29. Szeszesital. 31. Középiskola, röv. 32. Kihalt indiántörzs. 33. Kártyajáték. 34. Olasz névelő. 35. Okos igéje. 37. Német rohamosztag, röv., magyar fonetikával. 38. Vizinövény. 40. Füvet eszik. 42. = vizsz. 29. 44. *A vizsz. 1. egyik verse.* 46. Testrész. 47. Sütemény. 48. Eme párja. 50. Vasutállomás röviditése. 53. Afrikai folyó. 55. Csecsemősirás. 56. Állomásépület, régiesen. 58. Hires épitész, nevével jelölik a padlásszobákat. 60. Háborus bajtárs. 61. Kosár. 62. Szabadsághős. 64. K. E. Ő. 65. Német névelő, fon. 66. Skandináv folyó. 68. Ebbe szedik a gyümölcsöt. 69. Keleti uralkodó. 70. Autó-szálloda. 72. Végtag. 73. Ismerete. 75. Imádkozzál, latinul, fon. 76. Csomagol. 78. Kaloria közepe. 79. *Móricz Zsigmond egyik regénye.* 80. Vizitelő.

Függőleges sorok: 1. Tudományos intézmény. 2. Angol grófság. 3. Istenem, zsidónyelven (bibliából ismert). 4. Mezei vadak. 5. Olasz király. 6. Harsányi Kálmán drámája. 7. Engesztel. 8. Hajszol. 9. Igy tanul anatómiát az orvos. 10. Klasszikus üdvözlégy, fon. 11. Az ő részére. 12. Távirat. 15. *Herczeg Ferenc elbeszélése* (kötet cime). 18. Raktároz. 21. Fanyar gyümölcs. 26. *Gyulai Pál kritikai művének cime.* 27. Végtag. 29. Hüvelyes vetemény. 30. Hires országgyülések helye. 35. Haszonállat. 36. Pihen a gulya. 38. Számtalan. 39. Könyvben van. 40. L. D. R. 41. Vissza: nyakravaló. 42. Szőrmesál. 43. Földistennő, fon. 45. *Arany János lirai verse.* 49. Torpedoromboló. 51. Nagyapa kedvence. 52. Nem azonos. 54. Világtalan. 55. Farkas. 57. Repülőgép-tároló. 59. Vásott kölyök. 62. Hires orvosprofesszor családneve. 63. Piktorol. 67. Végtelen karóra. 69. Női név. 71. Mátka, 74. Angol kutya. 76. Pataki Nándor. 77. Vissza: hamis.

A 11. számu keresztrejtvény megfejtése:

Vizszintes: 1. Ha rövid a kardod, toldd meg egy lépéssel.

Függőleges: 1. Hittem szép szavadnak, mégis megcsalál.

Heti nyereményben részesültek:

5 üveg Szent Erzsébet tápsör: dr. Uhlwurm Ödön Budapest. — *5 üveg Karmelita-csepp:* Walient Ágoston Budapest. — *1 doboz Cadeau-csokoládé:* dr. Vadas Zoltánné Budapest. — *1 kis kép:* Vogel János Dunabogdány. — *1 doboz Ovomaltin:* Vértessy Géza Székesfehérvár. — *1 üveg Sidol és Sidolac:* Wagner Margit Budapest. — *1 Lysoform-csomag:* Várbiró György. — *1 Liebner-utalvány:* Walter István Budapest. — *1 csomag kártya:* Zsoldos Benőné Budapest. — *2—2 doboz Nivea-krém:* Windisch Hilda Budafok, Wolfner Rózsi Budapest. — *1 Galambos-utalvány:* Wimmerth Károlyné Budapest. — *1—1 Diskay-utalvány:* Vereb Mihály Kispest, dr. Vezér Károly Budapest. — *1—1 Kolozsvári-csomag:* Verdes Mihály Hajdudorog, br. Zornberg Irén Budapest. — *1 Léber-utalvány:* Vértag Lajos Budapest. — *1—1 doboz Noseda-puder:* Velasitsné Kubinyi Ilona Üllő, gróf Zichy János Székesfehérvár. — *1 Le Rosier-utalvány:* Virágh István Budapest. — *1 Kotsis-utalvány:* Wimmer Józsefné Budapest. — *1 Brunhuber-utalvány:* Vigh Bertalanné Budapest. — *1 Majthényi-utalvány:* Váczy Gyula Budapest. — *1 üveg Meggylelke:* dr. Ujj Sára Budapest.

12. számu szelvény

Heti nyeremények:

5 üveg

„Dreher Szent-Erzsébet Tápsör"

Az üvegeket kérjük visszaküldeni.

KARMELITA CSEPPEK
SÓSBORSZESZ
a legjobb házisser
Ezt kérje! Ha nincs, hozattassa meg és csak ezt fogadja el
Ára: P 1.20. — Készíti: **Kármelita Rendház** Budapest, XIII., Huba-utca 12.
Kapható drogériákban és mukiüzletekben.

Utalvány fél kg. diszdobozba csokoládé-desszertre a
„Cadeau"
csokoládégyárhoz, VI., Izabella-utca 88.

1 is keretezett tükör vagy kép
HOFFMANN FERENC
képkereskedő
IV. ker., Károly-körut 28. szám.

Egy nagy
FUTURIT
irószertálca és egy tintatartó. Futurit-tárgyak a modern háztartás kellékei. Modern, higiénikus formák, nem törékenyek, tetszetős szinüek. Gyártja: Kábelgyár Rt.

Egy doboz
OVOMALTINE
házhoz szállitva. Természetes tápszer. DR. WANDER GYÓGYSZER ÉS TÁPSZERGYÁR R.-T.-tól X., Kereszturi-ut 30—34.

SIDOL
Egy nagy üveg SIDOL és egy üveg SIDOLAC folyékony butorfényesitőszer.
Adja: SIDOL vegyitermékek gyára r. t., XIV., Cserei-utca 14.

Az egészség pillérei a
Lysoform
test- és szájápoló cikkek.
Jutalomcsomag: 1—1 üveg Lysoform és Lysoform fodormenta szájvíz és 1 tubus Lysoform fogkrém.

Egy darab három pengő értékü utalvány
LIEBNER BÁCSI
játékboltjába. Szent István-tér négy.

Ajándéknak
Magyar kártyát
PIATNIK

OTTHON és SPORTNÁL
NIVEA CREME
Arc- és bőrápoláshoz
Adja: Beiersdorf vegyészeti gyár r. t. Budapest, XIV. ker., Komócsy-utca 41. sz.

elyem- és szövetmaradékok rendkivül olcsón
GALAMBOS, IV., Ferenciek-tere 4. Irányi-utca sarok.
Jutalom: 1 drb női selyemsál.

2szegy szines aquarel fot. nagyságu
Diskai és Társa művészi fényképészetnél
Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. szám.
Telefon: 1—348—81.

Egy
Kolozsvári gyógyszappancsomag
Tartalma: 1 drb Szent László fertőtlenitőszappan. — Állandó használata megóvja iskolásgyermekeinket a fertőző betegségektől. — 1 drb. Szent László fertőtlenitő fogkrém és 1 drb Kénsalicyl gyógysampon. Gyártja és adja: a Kolozsvári (Heinrich J.) Gyógyszappangyár R.-T. Budapest. X., Hőlgy[illegible]

1 darab kitünő éles kés
Léber Kálmán
borotva- és késárugyárból
Budapest, Rákóczi-ut 61.
Telefon 135—809

1 darab
Dr. Noseda „OSMO"-puder No. 2.
Futurit-dobozban.

Utalvány 1 üveg
Dr Rob GREENSILL-féle szájvizre
és 1 drb fogszappanra Parfumerie „LE ROSIER" Bpest. VIII., Mária-u. 19.

Utalvány 3 darab művészi levelezőlapra
Kotsis Erzsébet fényképész
II., Corvin-tér 5. szám. Telefon 353-532

3 drb művészi levelezőlapra jogositó utalvány
Brunhuber Béla
udvari és kamarai fényképész (Budapest, VIII., Baross-utca 61.) műtermébe

Majthényi Béla
drogua és illatszertár az „Arhez"
Budapest, IX., Vámház-körut 15. szám.
(Lónyay-utca sarkán)
MAJTHÉNYI KÖLNI BARMELY ILLATBAN

MEGGY-LELKE
a magyar asztal ékszere
Schrank
ESZTERGOM

Pannoniai Mihály

1

már halott, a mint azt egy lányára és örökösére, Luciana vonatkozó okiratból következtethetjük.

Pannoniai Mihály, ámbár Cosmè Tura nemzedékét megelőzi, azon művészi fornák hatása alatt van, melyek Padnából, Francesco Squarcionetől áradtak széjjel. Természete hajlékonyságánál fogva, előrehaladott kora ellenére is sikerült neki Cosmè Turaval együtt diszithetnie Ferrara urának dolgozó szobáját. Erre vall legalább a budapesti országos képtárban lévő képe, az egyetlen, melyet tőle ismerünk. Fiatal leány ül trónon, hajfürtjei körül kerékalakú kalászfüzér, fürtös vengige a jobbjában, baljában fehér rózsaág.* stb. A kép tüzetes leírása. A kép jelzése EX. MICHAE/LE. PANONIO. (Amennyiben a képről egyéb adat kell szakkönyvenn között a cikk.

* Venturi A: A budapesti országos képtár olasz képei. Arch. Ért. 1900. évf. 289-300 l.

Pannoniai Mihály

az irodalomban előforduló nevei.

Magyar Mihály,
Michele Ungaro
Michele Pannonio
Michele dai unii
Hún Mihály.

Magyarország tövárosának képgyűjtemeényében az emiliai festőiskola méltóan szerepel.

Ferrarat, az emiliai renaissance festészet nagy szülejét, mindenek előtt Cosmé Tura egyik társa, Magyar Mihály, vagy Pannoniai Mihály (Michele Ungaro v. Michele Pannonio) képviseli

Michele dai unii-t (Hún Mihályt) 1415-ben találjuk először Ferraraban, mikor egy lobogót szándékozik szinezni; azután 1427-ben, mikor egy másik lobogót festy, megdiszítve azt Lionello d'Este ~~[illegible]~~ marchese jelvényeivel: gyémánttal és ~~[illegible]~~ margitvirággal. Ezt a hadijelvényt elküldték a táborba, annak a seregnek, melyben Braccio di Montone condottiere alatt katonáskodott Ferrara jövendő ura is. Majdnem 20 év múlva újra látjuk

Pannoniai Mihály

2

festőket, szerény foglalatosságban: Baroncelli Nicoló florenci szobrásznak réraugyalait aranyozza be. Lionello d'Este udvari kápolnája számára hat réraugyalt vendelt Baroncellinél, két nagyot, két közepest és két kicsit, viaszba formálta azokat a szobrász 1443-tól 1445-ig, megöntötte és megcsiszolta 1446-ban, bearanyozta Magyar Mihály. Ez említett alacsony föladatokból nem kell azt következtetni, hogy M.-t mint festőt kevésbé* vették volna, mert az összes művészekre, még az udvar legkiválóbbjaira is, jutottak ilyen apró tennivalók. Ettore di Bonacossi, a Galasso, Bono, Cosmé és Francesco del Cossa nemzedéke előtt a legnagyobb ferrarai festő — lobogót festett. Cosmé Tura azzal kezdi munkás művészéletét, hogy szekrényköket aranyoz és befesti azokat estei jelvényekkel, levél és granátalma-diszszel.

Pannoniai Mihály

3

1447-ben M-t még jelentéktelen munkában látjuk: t. i. a hercegi kápolna egy oltárképének szekrényét festi be és disziti csillagokkal; 1450-ben végre azonban a ferrarai Kathedralis sekrestyéjének boltozatát ékesíti, festvén ott egyebek között Atya-Istent szerafokkal, Szt. Pétert és Szt. Pált. Az aranyozó, a decorator alakok festéséhez is értett, s lezestette S. Domenico, aquinói Szt. Tamás és S. Pietro Martire alakját angyalok között, a ferrarai kastély u. n. órás tornyában (torre delle ore); másokat, Jézus képével, a város és a Capitano jelvényei között — a kapitány házának bejárata fölött, Borso d'Este arcképét az u. n. oroszlánkapu fölött 1452-ben. Még 1454-ben is Borso d'Este szolgálatában találjuk, és az 1455 iki estei lajstromokban neve ismét előkerül. Negy esztendővel későbben a ferrarai Kathedralis számára függönyt fest, s azon Ádám és Éva szerentését ábrázolja. 1464-ben

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 OKT 26

Esti Hírlap

Pannoniai Mihály
1021 festő

KIÁLLÍTÁS A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN

A reneszánsz remekei

Drágakövekkel ékített trónusán méltóságteljesen ülő, fejét búzakalász-koszorúval övező nőalak: Ceres, a bőség és termékenység istennője.

A kép — *Pannoniai Mihály* egyetlen hiteles és ihletett műve — értékes-szép darabja a Szépművészeti Múzeum márványtermében ma délután nyíló Reneszánsz művészet Európában 1460—1560 című kiállításnak.

Giacomo Francia: Mária gyermekével és Assisi Szt. Ferenccel.

Európa talán a reneszánsz idején, a XV. és a XVI. században volt utóljára szellemileg olyan egységes és meghatározó, hogy az Itáliából indult eszmeáramlat hamarosan gyökeret vert mindenütt, ahol már kialakult, vagy éppen kibontakozóban levő polgárság volt. Magyarország együtt lépett, lélegzett Európával: sok olasz művész alkotott pannonföldön, kiváltképp Mátyás és Beatrix udvarában. Sajnos, sok mű elpusztult, ám az a néhány, ami ránk maradt, ékesen bizonyítja: pompás, gazdag és élénk művészeti élet volt ez idő tájt Magyarországon. A kor festői közül is kiemelkedik Pannoniai Mihály, olaszos nevén Michele Pannonio, a Dunántúlról Ferrarába, az Esték udvarába vetődött művész, akinek a bevezető sorokban említett képe kalandos út után került haza Firenzéből. Most a Trónoló Ceres egyik részlete díszíti a kiállítás plakátját.

Az európai reneszánsz művészet száz évét felölelő bemutató sok meglepetést tartogat. A kiállítás gondos rendezője, *H. Takács Marianna*, elsősorban eddig a múzeum raktárában, és magángyűjteményekben őrzött művek során át mutatja be az európai reneszánsz művészetet, mint stílusirányzatot, s mint életformát. A fontosabb itáliai, s néhány észak-európai iskola művészétől olyan alkotásokat állítanak ki, amelyek több évtizede nem szerepeltek hazai közönség előtt. Most először mutatják be *Giacomo Francia* Mária gyermekével és Assisi Szt. Ferenccel, *Girolamo dai Libri* Keresztelő Szent János és *Altobello Melone* Krisztus színeváltozása című képét.

A falakon nyugodt-szép madonnák és angyalok, evilági szentek és modelljeik, a mindennapi földönjárók, az öntudatot, erőt, szellemi gazdagságot tükröző portrék. Szinte minden kiállított képet sorra lehetne venni, így például a Leonardo hatását tükröző *Marco d'Oggionónak* tulajdonított törékeny-szép angyalfigurát, *Liberale da Verona* Gyermekét tartó Máriáját, vagy *Girolamo da Treviso* Mária imádja alvó gyermekét című, magángyűjteményben őrzött festményét és az ugyancsak magántulajdonban levő *Lorenzo Lotto* Férfiportrét. A Szépművészeti Múzeum egyik legújabb szerzeménye: XVI. század elejei umbriai festő, Herkules a választúton című alkotása. A restaurátorok több mint egy esztendeig dolgoztak rajta, hogy most bemutathassák. Az eredetileg egy kelengyeláda hosszanti oldalát díszítő festmény Herkulest, az erény és a bűn allegorikus alakjai között mutatja be. S ott függ a Szépművészeti Múzeum reneszánsz márványcsarnokában *Lucas Cranach* Szerelmes aggastyána, *Jan van Hemessen* németalföldi mester — ugyancsak magántulajdonban őrzött — Keresztvitele, s *Bernaert van Orley* Ausztriai Margit, majd Mária magyar királyné, németalföldi helytartónők udvari festőjének nevezetes képe, V. Károly császár képmása. És a híres itáliai, németalföldi remekek között ott láthatjuk az 1526-os datálású Báthory-Madonnát, a feltehetően olasz iskolában tanult, Magyarországon dolgozó mester művét, amely méltóképpen bizonyítja a magyar képzőművészet európai rangját és szerepét az európai re-

Ár
1973. ok
Esti Hír
POLITIKAI NA

gyének béke-szuson

Pavlov kitüntetése

Moszkva, október 26.

A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége a Munka Vörös Zászló Érdemrendjével tüntette ki ötvenedik születésnapja alkalmából *Vlagyimir Pavlovot,* a Szovjetunió budapesti nagykövetét, a diplomáciai munkában szerzett érdemeiért.

Jugoszláv–kanadai egyezmény

Belgrád, október 26.

Több napos tárgyalások után Belgrádban aláírták *Jugoszlávia* és *Kanada* első kereskedelmi egyezményét. A megállapodás három évre szól, aztán pedig évenként automatikusan meghosszabbítható.

MA DÉLBEN

új gy avattak

Ma délben ünnepi nagygyűlés után Ajkán felavatták hazánk legnagyobb timföldgyárát.

— Az új timföldgyár *a magyar—szovjet timföld—alumínium egyezmény eredményeként jött létre* — mondta ma délelőtt *dr. Tóth Béla* igazgató. — A régi, eddig működő timföldüzemben 1943-ban kezdtek termelni. Akkor évente húszezer tonna timföld készült itt.

A felszabadulás után hétszeresére növekedett termelésünk.

Az új gyár *1968 óta épül.* A központilag vezérelt, automatizált üzemben alig dolgoznak nyolcszáz-

A legújabb jelentések sz

elcsitultak a l a Közel-Kel

Tel Aviv, Kai

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

FŐVÁROSI KÖZGYŰJTŐ

1973 NOV 23

Pannoniai Mihály

1011

A Szépművészeti Múzeum kincsei

Mit látott a Puskás Tivadar brigád?

A villamos- és műszerkarbantartó osztály Puskás Tivadar szocialista brigádja elhatározta, hogy a jövőben gyakrabban látogatják a képzőművészeti kiállításokat. Az elmúlt héten teljes létszámmal megjelentek a Szépművészeti Múzeumban, s megnézték a régi képtár anyagát, valamint a Reneszánsz művészet Európában című külön kiállítást.

A sok szép látnivalóról röviden beszámolunk, hogy más szocialista brigádoknak is kedvet adjunk az önművelésnek ehhez a formájához. Nem véletlenül és nem közhelyként írtuk cikkünk címében, hogy a Szépművészeti Múzeum kincseiről lesz szó. Ami itt látható, az valóban egyedülálló értékes gyűjteménye a világ képzőművészeti alkotásainak. Ezért gyakran keresik fel a külföldiek is, sőt a külföldi múzeumok szakértői is állandóan látogatják. Gyakran készítenek róluk másolatokat — legutóbb a párizsi Louvre felkérésére egy magyar művész készítette el *Id. P. Bruegel: Keresztelő Szt. János prédikációja* című művének másolatát.

Id. Bruegel rendkívül színesen, népies formában festette meg ezt az érdekes, mozgalmas jelenetet. Az első emeleti kiállító termek első csoportjában a XIII. századtól kezdve kapunk áttekintést az európai festészet fejlődéséről. A legnevezetesebb művekből is néhányat említhetünk ebben a rövid ismertetőben. Az első termekben még többnyire arany háttér előtt a középkori felfogásban ábrázolt bibliai jeleneteket láthatunk. Később a reneszánsz korszak kezdetével előtérbe kerül az emberábrázolás. Ezek közé tartozik *Ghirlandajo Szt. István vértanúja.* Az emberi test plasztikusan élethű megjelenítése már messziről feltűnik a szemlélőnek.

A korai arcképművészet egyik jelentős alkotása *Bellini Cornaro Katalin Ciprusi* királynőről festett portréja. A magyar származású *Pannoniai Mihály* alkotása a *trónoló Cseresnek*, a termékenység antik istennőjének ábrázolása.

Giorgionénak talán mindössze csak kilenc képe található meg a nagy múzeumokban. Itt egyik világhírű férfi képmását láthatták a Puskás Tivadar brigád tagjai.

Tiziano budapesti műve *Trevisani doge* aranyos színezésű képmása. *Tintoretto* és *Veronese* néhány képe mellett *Leonardo da Vinci* festészetét tanítványainak alkotásain át ismerhetjük meg.

Raffaello nevezetes *Esterházy Madonnáját* és *vörös sapkás ifjút* ábrázoló arcképét is láthatták. *Rembrandt a Pihenő szentcsalád*, az *Öreg rabbimus*, *Az angyal megjelenik az alvó Szt. Józsefnek* és a *Felhasított ökör* című képeit nézték meg.

Ideje, hogy a munkások jobban megismerkedjenek a nagy művészeti alkotásokkal, és ebben a szocialista brigádok példamutató szerepet kell, hogy vállaljanak. A régi nagy műalkotások megrendelői pápák, főurak és hercegek voltak. Az igazi elhivatottságú művészek azonban — akár a pogány, akár a keresztény mitológiából is indultak ki, a megrendelő kívánsága szerint — *mindig az ember világát mutatták meg, az emberi érzelmek mélységeit, és azt, amit legjobban a művészet tükrözhet: hogy az ember sokkal többre hivatott, mint amennyit eddig elért.* Az igazi művészet hozzásegíti az embert ahhoz, hogy életét emberibb módon rendezze. *A szabadidő hasznos és kellemes eltöltése mellett erre is gondolni kell, amikor a szépművészetekben gyönyörködünk.*

L. L.

bileuma

Gázművek férfi kórusa

művek nyugdíjas igazgatója, az helyettese, Stadinger István ve- gtitkára az elnökségben.

zéséhez is, és a jutalmazásokra a Vegyipari Dolgozók szakszervezete 10 ezer, a vállalat pedig 24 ezer forintot adott.

Az ünnepség végén az énekkar 48 tagjának adtak át jutalmat. A szakszervezet nevében Göbölei Lajos gyönyörű nagy porcelánvázát, a III. kerületi Tanács népművelési osztály nevében pedig Illés Éva vörösréz falidísztányért adott át az évforduló emlékére. A III. kerületi Tanács párt-végrehajtóbizottsága táviratban üdvözölte a Gázművek 50 éves kórusát.

Eperjes

a Munka Érd fokozatának

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa Pest, Buda, Óbuda egyesítésének évfordulója alkalmából rendezett centenáriumi mozgalomban a főváros szolgálatában kiemelkedő eredményt elért közműdolgozók közül Eperjesy Józsefnek, a távvezeték üzemrész művezetőjének a Munka Érdemrend arany fokozatát adományozta.

Eperjesy József több mint 25 éve dolgozik a vállalatnál. Géplakatosként került ide, és ezért mindjárt csőszerelő minőségben dolgozhatott. 1951-ben csoportvezető, majd a művezetői iskola elvégzése után, 1956-ban művezető lett. Nagyon fontos és igen felelősségteljes munkát irányít, a főváros nagy-középnyomású gázvezetékeinek ellenőrzését és javítását.

Egy nagyon veszélyes vezetékhiba elhárítása során három éjjel, három nap dolgozott munkatársaival. Ekkor miniszteri kitüntetést kapott. Ötször nyerte el a Kiváló Dolgozó jelvényt, és újításaiért megkapta a Kiváló Újító címet. Tagja a pártnak, és állandóan tevékenykedik a szakszervezeti bizottságban.

Úgy ismerik, mint Józsi bácsit, és ez nemcsak a kornak szól, és nem valamiféle bizalmaskodást jelent. Tisztelik és becsülik, s így nyilatkoznak róla a vállalat központjában éppúgy, mint ahogy így beszélnek róla közvetlen munkatársai. Tiszteljük és becsüljük őt —, ezzel kezdik, amikor róla beszélgetünk.

Mi lehet az oka ennek a különös tiszteletnek és megbecsülésnek, ami érezhetően sokkal több, ami általában egy jó dolgozó, régi munkásnak kijár? Ha közvetlen a munkát nézzük, amit végez és irányít, abban találjuk a magyará-

INTERNATIONALER ARGUS DER PRESSE
ARGUS INTERNATIONAL DE LA PRESSE
INTERNATIONAL PRESS CUTTING SERVICE
GENÈVE ZÜRICH

1021 Appenzeller Tagblatt
St. Gallen (CH)
Aufl. t. 4500

Michele Pannonio

19. Jun 1972

UNGARISCHE KUNST

Dokumentation einer Tragödie

Das glücklichste Ergebnis des italienisch-ungarischen Kulturabkommens dürfte die Ausstellung «Alte Kunst aus Ungarn» sein, die im Palazzo Venezia in Rom gezeigt wird. Sie umfasst ausgewählte Werke des 10. bis 17. Jahrhunderts, sie berücksichtigt alle Kunstarten. Ungarische und italienische Museen und kirchliche Sammlungen haben ihre besten Stücke ausgeliehen. Magyarische Kunst, im Westen höchst selten zu sehen, wird, wie der Katalog versichert, auf der Höhe ihrer Qualität vorgestellt.

Derartige Versicherungen trösten den Besucher üblicherweise, in diesem Fall aber beunruhigen und verblüffen sie uns. Ohne Zweifel haben alle Tafelbilder, Bildwerke und Handschriften des Mittelalters und der Renaissance, die den Schwerpunkt der Ausstellung bilden, hohe Qualität. In Stil und Thema sind sie ungarische Variationen der europäischen Kunst. Es gab also in allen diesen Jahrhunderten ein ungarisches Kunstschaffen, dem es nicht an Kontakten mit den Nachbarn fehlte. Wir finden aber kein einziges Werk, das europäischen oder gar Weltrang hätte.

Die Tafelbilder und Plastiken haben aber auch unter sich wenig Beziehung. Noch befremdlicher, dass sie bis ins 16. Jahrhundert anonym bleiben. Wo Künstlernamen zu erfassen sind, kann man kaum ein grösseres Lebenswerk auf sie beziehen.

Andererseits aber war die ungarische Kunst imstande, im Mittelalter die Ansprüche italienischer Kirchen etwa in Bari, Rieti, Vicenza mit Goldschmiedearbeiten zu befriedigen. Der Ueberschuss an Künstlern scheint selbst in der von Corvinus früh ermunterten Renaissance so gross gewesen zu sein, dass der vorzügliche Michele Pannonio sein Glück am Hofe von Ferrara suchte.

«Warum stimmt diese im Einzelwerk so interessante Ausstellung als Ganzes vorn und hinten nicht? Die Antowrt liegt nicht in ihr, aber in der Geschichte Ungarns auf der Hand. Die

Türken, die Ungarn von 1526 bis 1687 besetzt hielten, waren keineswegs Barbaren. Wie alle Eroberer aber hatten sie in einer entlegenen Grenzprovinz andere Sorgen als die der Kulturpflege. Die beweglichen ungarischen Kunstwerke gingen in der Türkenzeit bis auf Fragmente unter. Das gilt auch von den schriftlichen Quellen zur Kunstgeschichte. Die römische Ausstellung ist eine genaue Dokumentation dieser Tragödie.

Diese Kunstausstellung dient ihrem erklärten Zweck, der kulturellen Verständigung zwischen den Völkern, auf das beste. Wir sehen, dass es in Ungarn trotz allem noch Kunstwerke von Rang gibt. Sie lassen auf grössere schliessen. Wir begreifen, dass Ungarn nicht aus Mangel an Leistung zu einem weissen Flecken auf der kunstgeographischen Karte Europas wurde.

Nicht nur das. Unser imaginäres Museum, das wir gern für historisch zutreffend halten, wird heilsam in Frage gestellt. Wir erfahren am bedeutenden Beispiel, dass unser kunstgeschichtliches Bewusstsein streckenweise mehr auf den Zu- und Wechselfällen der Geschichte denn auf den tatsächlichen Kunstentwicklungen beruht.

Anton Henze

(Unsere Abbildung: Madonna mit der Rose. Anonymus, um 1500. Aus Kosice.)

Wasser, Wasser, Wasser...
unser Problem — unsere Aufgabe!

Zur Vergrösserung unseres Serviceteams im Rayon Zürcher Oberland, Ostschweiz suchen wir

Service-Monteur

Haben Sie die erforderlichen Kenntnisse eines Sanitär-Installateurs, eines Heizungsmonteurs oder eines Mechanikers?

Sind Sie bis zu 25 Jahre jung und lieben Sie die Abwechslung in der täglichen Arbeit, so rufen Sie uns an.

Christ AG, Basel-Zürich-Genf
Tel. 061/76 65 65, int. 207

Wir bieten für interessierte Abschlussschüler Gelegenheit, während den Sommerferien zu einer

Schnupperlehre als

kaufm. Angestellte
Metallbauzeichner (nur Sekundarschüler)
Metallbauschlosser (Abschlussklasse)

AEPLI
Stahlbau
9202 Gossau
Indsutriestrasse 15
Tel. 071/85 42 42

Davos

Sie können gut maschinenschreiben? Genau und speditiv arbeiten? Suchen Sie eine Stelle in einem kleinen Team?

Sie fin

Stickereien

Interessentinnen setzen sich bitte in Verbindung mit

Filtex AG

Teufener Strasse 1, 9000 St.Gallen
Telefon 071/22 58 61

BÜRGERSPITAL ST.GALLEN

Wir suchen einen tüchtigen

Mitarbeiter

der Freude an einem technisch optimal eingerichtetem Wäscherei-Betrieb hat. Unser Mann soll über eine gute handwerkliche Fähigkeiten verfügen und an einer rationellen Wäscheaufbereitung interessiert sein. Ihm obliegt auch der Transport der Wäsche, wozu er im Besitz eines Führerscheins der Kat. A sein muss.

Wir bieten einen gutbezahlten Posten, 5-Tage-Woche, 13. Monatslohn und Pensions- oder Personal-Sparkasse.

Bewerber, die sich für eine solche Aufgabe interessieren, melden sich bei der Verwaltung des **Bürgerspitals, 9000 St.Gallen, Rorschacher Strasse 92, Tel. 071/24 43 12**

PERLES

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Pannóniai Mihály, festőművész

RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ ÚJSÁG

1982 AUG 8

21.00 A hét műtárgya

Pannóniai Mihály: Thália
(Szépművészeti Múzeum)

A műsort készítette: Fitz Péter, Herczeg László, Abrusán János, Kígyós László, Hollós Olivér, Kútvölgyi Katalin

a — Dóry Virág, Boltay
Mádi Szabó Gábor, Te-
a — Szemes Mari, Mayer-
áthé Erzsi, Kecskerey —
ző, Fennimor — Harsányi
iss Miska — Csíkos Gábor
unkatárs: Hegedűs Emmi.
rg: Asperján György
: Gáspár János
ági Rádió műsora

EK. Időjárás

új a Nap alatt
yos híradó
ő: Egyed László

sszmelódiák
e műsora
er: Keringő a) Arthur
kvartettje, b) Art Tatum
ora, 2. Ellington: Szenti-
hangulatban a) Bennie
egy., b) McCoy Tyner
Gillespie—Paparelli: Éjsza-
szban a) Dizzy Gillespie-
Miles Davis egy., 4. Monk:
kísérő nélkül a) Thelo-
onk kvartett, b) George
— baritonszaxofon és a
trió

gatóink figyelmébe!

ám

TIKUSOK FÓRUMA

ályi Szabó Péter: Gellért
stván írása
ombat, 3. m. 17.52)

nydalok, csárdások
5 Pista—Pósa Lajos: Még
dják, nincs Szegeden bo-

Szabó Gábor és Tol
dor
Szerkesztő: Dénes Istv
Rendező: Solymosi Ot

20.07: A RÁDIÓ LEMEZ
Bevezetőt mond: Mei
Szerkesztő: Varga Fe
Glenn Gould zenek
hangversenye Leningr
A Leningrádi Filharm
nekart Ladislav Slová
1. Bach: d-moll csem
2. Beethoven: B-dúr
seny

21.05: Faragó Laura én
Fábián Márta cimba
Közreműködik: Benk
gitár
1. Baross Gábor feld.
vasz — három buko
(Faragó), 2. Magyar
nus kéziratból (Fábiá
Sárighasú kígyó — bal
kötötték már nékem
Grabócz Miklós feld.:
rózsa kihajlott az út
a szőlő levele (Farag
László feld.: Széki
bián)
(Ism. holnap, P. 12.3

21.30: Harminc perc a
a Föld körül
Nemzetközi magazin
Szerkesztő: Hável Jó

22.00: HÍREK. Időjárá

22.20: Tíz perc külpoli

22.30: Andrés Segovia
átdolgozásaiból játs
1. Gluck: Melódia, 2.

TELEVÍZIÓ

MTV 1

5.30 Gazdatévé 5.50 Nap-kelte 9.05 Bor és hatalom 9.35 A hegyek szelleme: a puma 10.25 Soós Jóska sámán-festő 10.50 Rajzolni jó 11.10 Sportakadémia 12.00 Déli harangszó 12.05 Dallamról dallamra 13.00 Híróra 14.00 Unser Bildschirm 14.25 Hrvatska kronika 14.50 NAT-tól tartok 15.25 Bor és hatalom 15.55 Cimbora 16.30 A szerelem jogán 17.00 Segítség 17.15 Tipp-Hopp! 17.45 Körzeti híradók 18.00 Katolikus krónika 18.20 Magyar népmesék 18.30 Magyarok cselekedetei 18.35 A pampák királya 19.30 Híradó, sporthírek 20.00 Hélene szeme 20.50 Kriminális 21.25 Fejlövés, magy. film 23.15 Hamvadó tűz

MTV 2

5.30 Gazdatévé 5.50 Nap-kelte 8.30 Közvetítés a parlament üléséről 16.20 Drehscheibe Europa 16.50 Híradó 17.00 Zsarátnok 17.30 Derrick 18.35 Nobel-díjasok közt egy japán 19.05 Mesterművek 19.15 Mikrobi 19.30 Az Onedin család 20.00 A bomlás virágai 20.40 A divat arénájában 21.30 Mindent vagy semmit! 22.00 Aktuális 22.25 Híradó 22.45 Államháztartási reform 22.50 Universitas 23.50 Magyarok cselekedetei

DUNA TV

7.30 A BBC rádió adása 7.45 A vatikáni rádió adása 8.00 Reggeli muzsika 8.30 Olasz nyelvlecke kezdőknek 9.00 Képes krónika 10.55 Magyar tudomány 11.30 Harmónia 12.00 Déli harangszó, Baka István: Én itt vagyok, Lapozó 12.25 Esti kérdés 12.40 Police 13.20 Néptáncok 13.25 Az Ázsia-sztráda népei és országai 14.15 Cadfael barát, angol bűnügyi film 15.35 Tea Andauban 15.50 Színházi élet 16.30 Nyelvőrző 17.05 Menekülés a Jupiterről 17.30 Mese 18.00 Híradó 18.20 Üvöltő szelek 19.15 NATO-mozaik 19.30 Héthatár 20.05 Gazdakör 20.40 Esti kérdés 21.00 Híradó 21.20 Sportpercek 21.35 Poirot történetei 23.20 Híradó 23.50 Héthatár, Gazdakör, Esti kérdés

NAP TV

Nap-kelte szerdán reggel 5.50 és 9 óra között az MTV 1-en: Szembesítés Zwack Péterrel – Érettségi és a NAT – Telefonvégen Kávássy Sándor – Vita a Szaunában a drogról – Sport Plusz vendége Szabó Bence, az UTE ügyvezető elnöke – Karinthy-kabaré a Karinthy Színházban – Jutalomjáték Mélykuti Ilonával. Az MTV Rt. a műsorváltoztatás jogát fenntartja.

TV 2

5.50 Faluvilág 6.00 Reggeli információs magazin 8.30, 14.30 Marienhof 9.00 Délelőtt a Tv 2-vel 12.00, 22.00, 22.28 Tények, időjárás 12.05 Stádium 12.30, 19.30 Gazdagok és szépek 13.00, 17.000 Csupa-csupa élet 13.30 Guldenburgok öröksége 15.00 Csipsz, benne: 80 nap alatt a föld körül 16.30 Aki bújt, aki nem 18.00 Az Acapulco-öböl 18.30 Szerencsekerék 19.00 Tények 20.00 Kaméleon 21.00 Kennedy űrközpont jelentkezik 22.13 Tényező 22.22 Emberi tényező 22.36 Szemtanú 22.45 Sport 22.50 Európa 23.00 Kobra 24.00 Egy kórház magánélete

TV 3

13.30 A kisasszony 14.00, 22.45 Egy rém rendes család 14.30, 19.00 Ki a főnök? 15.00, 18.00 Hegylakó 16.00, 20.00 Dinasztia 17.00 Zöld pont 17.30 Alf 19.30 Hír 3 21.00 Atlantisz 23.15 Cream 21

SZÍV TV

6.00 Tabuk nélkül 6.30 Príma torna hölgyeknek 7.00 Fogyatékossággal élők félórája 7.30 Autósport 8.00 Napraforgó 8.30 Divatház 9.00 Egészség-magazin 9.30 Csontritkulás ellen 10.00 A rossz úton járó gyermek 11.00 Autósok világa 11.30 Szédülj el 12.30 Zene essen belé! 13.30 City 13.45 Eurostar-kapásjelző 14.00 Testszépítés 14.30 RPS-News 15.00 Adam Rush hídja, am. játékfilm 16.00 Salty, az oroszlánfóka 16.30 Különjárat 17.00 A boszorkányos Ben Wagner 19.00 Biztonsági zóna 19.30 Most figyelj csak! 20.00 S. K. 20.30 X-trém 21.00 Én és a maffia, am. film 23.00 A hölgy kissé bogaras, magyar vígjáték

RTL KLUB

6.30 Jó reggelt! 8.30, 15.55 Candy, Candy 8.55, 13.00 Randevú Edittel 9.55, 14.00 Klip Klub 10.30, 14.30 Pumukli 11.00, 16.20 Sweet Valley 11.30, 16.45 A farm, ahol élünk 12.10, 17.30 Sliders 15.00 Davy Crockett 15.30 A pálya ördöge 18.27, 18.57, 19.57 Meri vagy nem meri? 18.30, 0.10 Fókusz 19.00 Híradó 19.30 100-ból egy 20.00 Gyilkos sorok 21.00 Egy másik asszony 22.40 Viszlát, szüleim!

MSAT

7.00 „Vekker" 13.00 News-Da 13.30, 19.30 Parti sétány, Ausztrália 14.00 Játszd újra... 14.30 Ebihal és a bálnák 16.30 Music Bx Top Ten 17.00 Álomsziget 18.00 Gyilkos utcák 19.00 Cops 20.00 Dempsey és Makepeace 21.00 Mit les, Mr. Beadle? 21.30 Dilizsaruk 22.00 Pacific Blue 23.00 Kedves fészek 24.00 Autó-motor

EUROSPORT

8.30 ITU triatlon VK 9.30 BTCC brit túrakocsiverseny 10.30 A sebesség világa 12.00 Eurogólok 13.30 Labdarúgás 14.00 Tenisz ATP-torna 17.30 Négykerék-meghajtásúak versenye 18.00 Fun Sports 18.30 Tenisz ATP-torna 21.30 Ökölvívás 24.00 Lovassportok

RÁDIÓ

KOSSUTH

9.05 Napközben 11.05 Zenés játékokból 11.35 Felnőtteknek 12.00 Déli krónika 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv 13.05 Vendég a háznál 13.20 Tours-i Szent Márton 13.30 Tanúim lesztek! 14.05 Klasszikusok mindenkinek 14.35 Irodalmi figyelő 14.55 Első közlés 15.06 Közvetlen kapcsolat 16.00 Délutáni krónika 16.10 Mindennapi gazdaság 16.20 Hasznos tudnivalók 16.25 Radar 17.05 „Magyarországról jövök..." 17.26 A Szabó család 18.00 Esti krónika 19.06 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.30 „Mamsel Európa" 20.05 Táncházban 20.30 Határok nélkül 20.50 Tetten ért szavak 21.05 Soltész Rezső énekel 21.25 Nemzetközi vallási híradó 22.00 Késő esti krónika 22.30 Tér-idő 23.05 Lemezmúzeum 24.00 Hírek, időjárás. Himnusz

PETŐFI

6.03 Reggeli csúcs 8.00 Petőfi-délelőtt 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Hírpercek 13.15 Daráló 13.45 Korkérdés 14.00 Kettőtől ötig 17.04 Petőfi-délután 18.30 Helykereső 19.03 Zenezóna 19.30 Kölyökrádió 20.00 A Rádiószínház dokumentműhelyének bemutatója 20.47 Mark Knopfler felvételeiből 21.03 Zenezóna 22.00 Egy arc 22.30 Dzsesszlista 23.00 Hírpercek 23.15 Ennyi... 24.00 Éjfél után...

BARTÓK

6.00 Muzsikáló reggel 8.10 Pódium 9.28 Donald McIntyre Wagner-operákból énekel 10.05 A bor, az arany meg az asszony 10.39 Kamarazene 11.40 Kocsár Miklós népzenei feldolgozásaiból 12.05 Hangverseny délidőben 13.28 Balázs Árpád és Lendvay Kamilló fúvószenekari műveiből 14.05 Köd 14.35 Janácek operáiból 15.30 Kíváncsiskodó 16.05 Muzsikáló délután 18.05 Irodalmi kánonok 18.55 Népzenekutatók műhelyében 19.05 Marylin Horne operafelvételeiből 19.35 Kapcsoljuk a Zeneakadémia nagytermét kb. 21.40 Szimfonikus minatűrök 22.05 A hét zeneműve 22.30 A kórusirodalom mestermű veiből 22.57 Figaro házassága 24.0 Hírek, időjárás. Szózat

RÁDIÓ BRIDGE

Állandó műsorok: 6.00–24.00-ig Zene, hírek, információk 9.00–10.00-ig Forintos percek, gazdasági magazin 20.00, 24.00 Voa News, angol nyelvű hírek, közben: 11.00–11.30 Kis kirándulás, nagy utazás, a Rádió Bridge utazási műsora 22.00–24.00 Halló! Újra itt vagyok, Szilágyi János műsora

SZÍNHÁZ

Operaház: A Budapesti Filharmóniai Társaság hangversenye (Mahler bérl. 2. ea., fél 8) – ***Fővárosi Operettszínház:*** Csárdáskirálynő (Feleki K. bérl./1. du. 5) – ***Játékszín:*** Furcsa pár (7) – ***József Attila Színház:*** A miniszter félrelép (7) – ***Katona József Színház:*** Szeget szeggel (7) – ***Kamra:*** A csendestárs (7) – ***Madách Színház:*** Isten pénze (7) – ***Merlin Színház:*** Ki kérdezett? (7), Kaspar (Próbaterem, fél 8); Az angyali üdvözlet (este 9) – ***Nemzeti Színház:*** Nem élhetek muzsikaszó nélkül (7) – ***Refektórium:*** Szín-játék (du. 3) – ***Radnóti Színház:*** Inri (7) – ***R. S. 9. Stúdiószínház:*** Kincskereső kisködmön (de. 10) – ***Ruttkai Éva Színház:*** Edith és Marlene (de. 11, nyilvános főpróba) – ***Stúdió „K"*** – Egerészö (du. 6) – ***Szkéné Színház:*** Mikor iszom a semmit... (8) – ***Térszínház:*** Pillangók a sárban (a Független Színpad III. ea., 7) – ***Vígszínház:*** Olasz szalmakalap (7) – ***Pesti Színház:*** Sógornők (7) – ***Budapest Bábszínház:*** Leander és Lenszirom (du. 3) – ***a Játszó-téren:*** Szent Sebestyén vértanúsága (felnőtt ea., 7)

Héthatár

A Duna tv mai külpolitikai magazinműsorában, a 19.30-kor kezdődő Héthatárban az egykori osztrák–magyar haditengerészet flottabázisán, Polában, az Adriaparti kikötővárosban forgatott riportfilmet mutatnak be. Megkeresték a régi Horthy-villát is? A Délvidékről sok magyar menekült el a jugoszláv háború kezdetekor és egyelőre még kevesen tértek vissza. Felelős szerkesztő: Marosi Barna. (Ismétlés: szerda, 0.10-kor és 10.50-kor.)

Gazdakör

Ma 20.05-kor sugározza a Duna tv a Gazdakört. A Tatrus völgyét, a földrajzilag már Moldovához tartozó Gyimest mutatják be. Betekinthetnek a kalibás marhatartó gazda, a patkolókovács, a gereblyekészítő életébe. Egyebek közt megtudhatják azt is, hogy miért csángó a csángó. Szerkesztő: Dimény Zoltán, rendező: Bártfai György, műsorvezető: Simor Katalin. (Ismétlés: szerda, 0.25-kor és 11.25-kor)

A hölgy egy kissé bogaras

A Szív tv a Magyar klasszikusok sorozatban ma 23.00-kor mutatja be A hölgy egy kissé bogaras című, 1938-ban készült vígjátékot. A forgatókönyvet a kor egyik legszellemesebb írója, Aszlányi Károly jegyzi. Főszereplők: Tolnay Klári, Ráday Imre, Gózon Gyula, Mály Gerő, Makláry Zoltán, Gobby Hilda.

Porcelán-samott szent 1300 fokon

Kerámiaszobor Pestszenterzsébetnek

Ritka esemény manapság, hogy külső térre nagyméretű kerámiamű kerül, pedig hogy az anyag milyen ellenálló és tartós a mi szeszélyes időjárási viszonyaink között is, nem kell különösebben bizonygatni. Elég, ha a háztetőket borító cserepekre gondolunk vagy pedig a kecskeméti városháza vagy az *Iparművészeti Múzeum* mázas vagy pirogránit díszítőelemeire. Nem valószínű, hogy a keramikusok feledkeztek meg az építészetről, sokkal inkább az építészek vagy még inkább a megrendelők hagyják figyelmen kívül a kerámiákat. Így azután többszörösen is örülhetnek Pestszenterzsébet lakosai: elsősorban azért, hogy a század elején épült Szent Erzsébet téri neogótikus plébánia elé új műalkotás kerül (november 22-én avatják fel), majd pedig azért, mert az Árpád-házi Szent Erzsébetet ábrázoló alkotást ~~Pannonhalmi~~ Zsuzsa kerámiából formálta. A háromméteres szobor porcelán-samottból készült, amely 1300 C-fokon kiégetve már-már márványkeménységű, ugyanakkor őrzi a kézi megformálás esetlegességét, a keramikus utolsó simításainak lenyomatait.

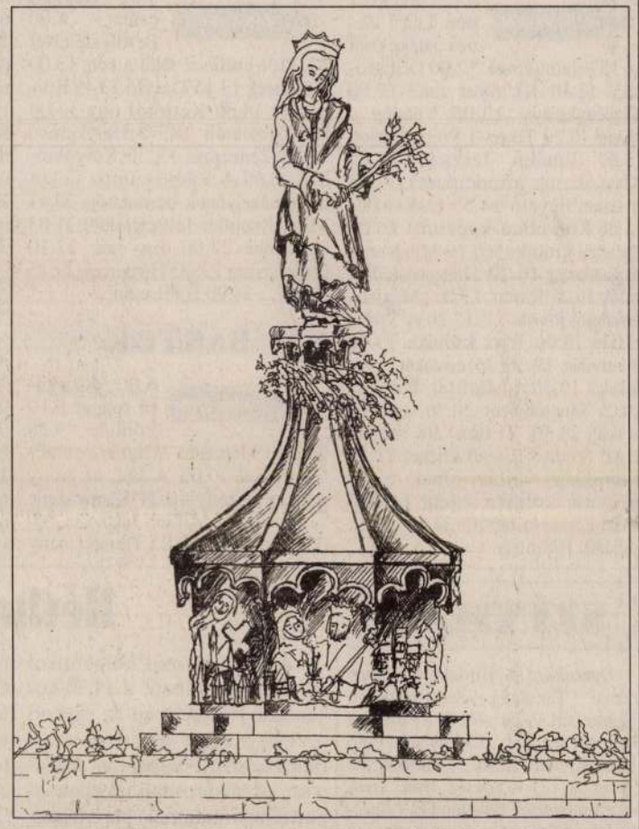

Pannonhalmi Zsuzsa szoborterve

A nyolcszögletű alapzat egyméteres lapokból áll, amelyek Szent Erzsébet életének különböző jeleneteit ábrázolják. A lapokra gótikus mérművek borulnak, amelyek fölött szinte lebegni látszik a figura. A fölénk magasodó alak arcát a művésznek úgy kellett megformálni, hogy az lentről nézve is esztétikusnak hasson. Pannonhalmi Zsuzsát a nyolcvanas évektől kezdve izgatja az építészet és a kerámia viszonya. Egy Zürich melletti lakóház bejáratára és az átjáróba vezető falakra rendeltek tőle kerámiákat. A bauxitmeddőből égetett barna, sárga és vörös agyaglapokat a megrendelő kívánságára „magyar motívumokkal" díszítette. A táblákon növényi formákat, életfát láthatunk. Az erőteljes plasztikus hatást az alapból alig néhány milliméterre kiemelkedő élekkel érte el. A művész ugyanazokat a módszereket alkalmazta, amelyek az egyiptomi vagy az asszír faldíszek plasztikáin láthatók.

Az ókori népek agyagművészete és anyagkezelése is visszavisszatér Pannonhalmi Zsuzsa művészetében. Nagyméretű figuráit – így a most elkészült Szent Erzsébetet is – az etruszkok technikája szerint építette fel.

A Gödöllő közelében lévő Bag községben a hatméteres emlékoszlop pedig a sumérok pecsétechnikáját idézi fel. Hat hengert helyezett egymásra, a hatszáz éves község történelmi jeleneteit ábrázolva rajtuk. A hatalmas oszlopot belülről vasbeton tartja.

Egyik legszebb munkája a turai Szent János sori díszkút. Négy oszlop tartja a kupolát, a kút törzsén galambok ülnek. Az ornamentális diszítést alkalmazta átköltve és az építészet szolgálatába állítja. Pannonhalmi Zsuzsa ugyanis jól tudja: akkor mutat az építészet és az építészetet díszítő elem a legjobban, ha egyik sem uralkodik, hanem egymást kiegészítve, összhatásban érvényesül.

(fekete)

Magyar hét Nantes-ban

Reflektorfényben a könyvkiadás és a műfordítás

Magyar hét kezdődött meg hétfőn a franciaországi Nantesban Jean-Luc *Moreau-nak,* a magyar nyelvészet és irodalom kiváló ismerőjének és fordítójának, a párizsi *Keleti Nyelvek Intézete* és a *Sorbonne* professzorának előadásával. Írország, Portugália, Svájc, Dánia, Norvégia és Svédország irodalma után a *Centre de Conseil et de Formation Professionnelle* nevű továbbképző központ hallgatói hétfőtől péntekig a magyar irodalommal és könyvkiadással, a műfordító-iskolákkal ismerkednek.

Az előadásokat francia és magyar szakemberek: kiadók vezetői, egyetemi előadók, műfordítók tartják. A kerekasztal-beszélgetéseket Patrick *Quillier* vezeti, aki a *Collegium Budapest* ösztöndíjasaként védte meg doktori disszertációját, ma pedig az *Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemközi Francia Tanulmányi Központjában* tanít. Szerdán hallgathatják meg az érdeklődők a Franciaországban élő *Kassai* Györgyöt, aki eddigi jelentős műfordítói vállalkozásai után *József* Attila összes műveit ülteti át franciára. Az magyar hetet a Loire régió tanácsa: a *Conseil régional des pays de la Loire,* a francia kulturális minisztérium könyvfőosztálya és nemzetközi osztálya, a *Centre national du livre,* a Francia Köztársaság magyarországi nagykövetsége, az *Initiatives France-Hongrie* és a *Soros-alapítvány* támogatja.

(f. m.)

Oktatási-kulturális központ lesz az Esterházy-kastélyban

Ma szavaz az *Országgyűlés a Szabó* Iván és *Raskó* György (MDNP) önálló indítványa alapján készült egységes javaslatról, amelyben a képviselők azt kérik, hogy az egyetemes nemzeti értéket jelentő fertődi kastélyegyüttes megmentése érdekében *„készítsen komplex programot a kormány, és ennek keretében tisztázza a tulajdonjogi helyzetet, jelölje ki a program lebonyolításáért felelős intézményt, és dolgozza ki a hasznosítási tervet"* figyelembe véve Fertőd hagyományait (képtár, zeneművészet, oktatási központ).

A képviselők nyitott kapukat döngetnek – nyilatkozta lapunknak *Varga* Kálmán miniszteri biztos, aki a *Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisz*[illegible] együttes ügyét. Összeállították azt a szakmai előterjesztést, amely hamarosan a kormány elé kerül. Az eddigi munka során először is feltárták és nagyrészt már rendezték a fertődi ingatlanviszonyokat. Elkészítették a hasznosítási program tervét: a kastélyt és a parkban álló épületeket oktatási, kulturális idegenforgalmi célokra kívánják hasznosítani. Elkezdődtek a legégetőbb állagmegóvási munkák. Most határozták el – tudtuk meg a miniszteri biztostól –, hogy az év végén *közhasznú társaságot* alapítanak a műemlékegyüttes működtetésére. A társaság tagja lesz három minisztérium: a környezetvédelmi, a művelődési és az ipari, valamint *Fertőd Város* [illegible]

NAPLÓ

CHILÉBEN MAGYAR FILMSZEMLÉT tartanak. A Kortárs Magyar Filmszemle elnevezésű ciklust Bereményi Géza Eldorádó című alkotásával nyitották meg, de műsorra tűzik Gárdos Péter Uramisten, Rózsa János Félálom, Erdőss Pál Fényérzékeny történet, Gazdag Gyula Tűsztörténet és Mészáros Márta Napló gyermekeimnek című filmjeit is. A filmszemlét megelőző héten mutatták be Szabó István Redl ezredes című művét, amely a Cinemateca tulajdonában van, s egyúttal ez az alkotás zárja majd a sorozatot is.

HÁROM NEMZEDÉK TALÁLKOZÓJÁN arany- és vasdiplomás, nyugdíjba vonuló és pályakezdő pedagógusokat köszöntöttek tegnap délután a komáromi városháza dísztermében. Aranydiplomát Markhot Imréné és Kocsis Józsefné, vasdiplomát Pintér Margit és Iszlay Olga kapott.

A PÉCELI RÁDAY-KASTÉLYT, a város legszebb műemlék épületét kulturális központtá alakítja át a város önkormányzata. A gödöllői kastély példáját követve közhasznú társaságot szándékoznak életre hívni. A XVIII. századi, U alakú barokk épületegyüttes hasznosítására tavasszal ír ki pályázatot a kincstári vagyonkezelő.

TÖRLEY MÁRIA Színház az egész világ című kiállítása a gödöllői királyi kastélyban tekinthető meg.

Elbúcsúztatták Orosz Júliát

Orosz Júlia Kossuth-díjas operaénekestől hétfőn vettek végső búcsút pályatársai és tisztelői a *Magyar Állami Operaház* előcsarnokában felállított ravatalnál. A Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjével is kitüntetett művésznő október 19-én, életének 90. évében hunyt el. *Szinetár* Miklós em[illegible] felidézte „kirá-

A FŐVÁROSI MOZIK MŰSORA SZEPTEMBER 16-TÓL 22-IG

A szövegben a gyártó országot csak kezdőbetűvel vagy rövidítve jelöljük. Egyéb rövidítések mb.: magyarul beszélő, *14 éven alul nem ajánlott; **Csak 16 éven felülieknek; ***18 éven felülieknek; K: kísérőfilm; H: híradót is játszanak. A budapesti mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt egy órával, aznapra és egy napra előre. Csak délután működő mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt másfél órával, aznapra és három napra előre.

A HÉT FILMBEMUTATÓI:

STAR WARS I. RÉSZ – BALJÓS ÁRNYAK (Star Wars – Phantome Menace) Színes, magyarul beszélő amerikai film **Átrium, Cineplex Odeon, Cinema City, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Lurdy Ház, Hunyadi, Kossuth, Metró. Hollywood Multiplex Duna Plaza**: eredeti nyelven, magyar felirattal!

TEA MUSSOLINIVEL Színes, feliratos olasz–angol film* **Hollywood Multiplex Duna Plaza, Puskin**

BUDAPEST FILM
SZEMÉLYES FILMINFORMÁCIÓS SZOLGÁLAT
Telefonszáma: 459-5055. Mindennap 10–20 óráig.
Személyes filminformáció!
Felvilágosítás filmekről, moziműsorról!

ALKOTÁS (XII., Alkotás út 11. Tel.: 355-5819) **10 dolog, amit utálok benned** (am.)* 2. **A múmia** (am.)* 4. **Hivatali patkányok** (am.)* 6. **Csak egy kis pánik** (am.)* 8. **Wild Wild West – Vadiúj vadnyugat** (am.)* éjjel 10. **Egy bogár élete** (mb. am. komputeranimációs) 18–19-én de. f11. **Ebadta delfin** (mb. am.) 18–19-én de. 12.

ÁTRIUM (II., Margit krt. 55. Tel.: 212-5398) STAR WARS I. RÉSZ – BALJÓS ÁRNYAK (mb. am.) 10, f1, 3, f6, 8, éjjel f11.

CINEPLEX ODEON PÓLUS MOZI (XV., Szentmihályi út 131. Tel.: 419-4224/25/26/27, 410-2452/53) STAR WARS I. RÉSZ – BALJÓS ÁRNYAK (mb. am.) 12, 3, 6, 9, 17–18-án éjjel 12 is, 18–19-én de. 9 is. **Drogosztag** (am.)* f12, h2, 4, n7. **Ösztön** (am.)* h4, h9, 17–18-án éjjel f12 is. **Düh: Carrie 2** (am.)** este f9, 17–18-án éjjel 11 is. **Visszatérés a Paradicsomba** (am.)* f5, n10. **Wing Commander – Az úrkommandó** (am.)* n3, 17–18-án éjjel h12 is, 18–19-én de. 10 is. **Wild Wild West – Vadiúj vadnyugat** (am.)* n12, f2, f7. **A Thomas Crown-ügy** (am.)* f6. **Csúcsformában** (am.)* n1, 7. **Mátrix** (am.)* h12, f3, 8, 17–18-án éjjel h11 is. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 18–19-én de. f10. **Rugrats mozi – Fecsegő tipegők** (mb. am. rajzfilm) 18–19-én de. n10. **Anastasia** (mb. am. rajzfilm) 18–19-én de. h10.

CINEMA CITY CSEPEL PLAZA (XXI., Rákóczi F. út 154-170. Tel.: 425-8111) STAR WARS I. RÉSZ – BALJÓS ÁRNYAK (mb. am.) 2.40, 5.10, h8, éjjel 10.20, 16–19-ig de. 12 is. **Wild Wild West – Vadiúj vadnyugat** (am.)* n2, h4, 6, n9, éjjel f11, 18–19-én de. 11 is. **Mátrix** (am.)* f3, 5.10, 7.50, éjjel f11, 18–19-én de. 11.50 is. **Csúcsformában** (am.)* 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 18–19-én de. f12 is. **Ösztön** (am.)* h3, n6, h8, éjjel f11, 18–19-én de. 12 is. **Csak egy kis pánik** (am.)* n2, h4, 6, n9, éjjel f11. **Rugrats mozi – Fecsegő tipegők** (mb. am. rajzfilm) 18–19-én de. f12. **A Thomas Crown-ügy** (am.)* n2, h4, 6, n9, éjjel f11, 18–19-én de. 11 is.

CORVIN BUDAPEST FILMPALOTA (VIII., Corvin köz 1. Tel.: 459-5050) STAR WARS I. RÉSZ – BALJÓS ÁRNYAK (eredeti nyelven, magyar felirattal!) h10, n1, 3, h6, f9, éjjel n12, 17–18-án éjjel 2. STAR WARS I. RÉSZ – BALJÓS ÁRNYAK (mb. am.) 9, f12, 2, f5, 7, f10, éjjel 12, 17–18-án éjjel f3 is. **Mátrix** (am.)* f11, f2, h5, f8, éjjel n11, 17–18-án éjjel h1 is. **Wild Wild West – Vadiúj vadnyugat** (am.)* h11, 1, n4, f6, 8, éjjel f11, 17–18-án éjjel f1 is. **A csaj nem jár egyedül** (mb. am.)* n11, f2. **Ösztön** (am.)* 4, f7, 9, 17–18-án éjjel f12 is. **Csúcsformában** (am.)* 11, f2, h4, f9, éjjel h11. **Hivatali patkányok** (am.)* 6. **10 dolog, amit utálok benned** (am.)* f4, 18–19-én de. n11, h1 is. **A Thomas Crown-ügy** (am.)* f6, h8, éjjel 10, 17–18-án éjjel n1 is. **Wing Commander – Az úrkommandó** (am.)* n6, 18–19-én de. 10, f1, h3 is. **Csak egy kis pánik** (am.)* este n8, h10, 17–18-án éjjel 12 is. **Szájkosaras kosaras** (mb. am.) 10, 12, 2. TEA MUSSOLINIVEL (olasz–angol)* 4, n7, h9. **Düh: Carrie 2** (am.)** éjjel 11. **Egy bogár élete** (mb. am. komputeranimációs) 18–19-én de. h10. **A múmia** (am.)* 5, f8, 18–19-én 12, f3 is. **Visszatérés a Paradicsomba** (am.)* 16-án és 19–22-ig éjjel 10. APAFEJ (mb. am.)* Premier előtt! 17–18-án éjjel 10. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** 18–19-én de. n12. **54** (am.)** n7. **Taxi** (mb. fr.)* n5, n9, éjjel n11, 18–19-én n3 is.

HOLLYWOOD MULTIPLEX LURDY HÁZ (IX., Mester utca és Könyves Kálmán körút sarok. Tel.: 456-1165) STAR WARS I. RÉSZ – BALJÓS ÁRNYAK (mb. am.) f10, 12, f3, n6, 8, éjjel h11, 17–18-án éjjel f2 is. **Mátrix** (am.)* 2, h5, f8, éjjel n11, 17–18-án éjjel 1 is, 18–19-én n12 is. **Wild Wild West – Vadiúj vadnyugat** (am.)* 16–19-ig és 21–22-én 12, n3, f6, h8, éjjel 10, 20-án 12, n3, f6, éjjel f11, 17–18-án éjjel n1 is. **Ösztön** (am.)* n3, 5, h8, 18–19-én de. f12 is. **A múmia** (am.)* éjjel f11. **Szájkosaras kosaras** (mb. am.) f1, h3, 5, 18–19-én de. n11 is. **Drogosztag** (am.)* este n8, f10, 17–18-án éjjel h12 is. **Babe – Kismalac a nagyvárosban** (mb. am.) 18–19-én de. 10, n1. **Wing Commander – Az úrkommandó** (am.)* f3, h5, 7, n10, 17–18-án éjjel f12 is. **Visszatérés a Paradicsomba** (am.)* n2, 4, 18–19-én de. h11 is. **54** (am.)** f7. **A Thomas Crown-ügy** (am.)* este h9, 17–18-án éjjel n12 is. **Taxi** (mb. fr.)* 2, 18–19-én de. h12 is. **Hivatali patkányok** (am.)* n5. **Csúcsformában** (am.)* f7, 9. **Csak egy kis pánik** (am.)* f2, h4, 6, 18–19-én de. n12 is. **Düh: Carrie 2** (am.)* este n9, f11.

HORIZONT (VII., Erzsébet krt. 13. Tel.: 322-2499) **A múmia** (am.)* 11, 1. **Csak egy kis pánik** (am.)* 3. **Ösztön** (am.)* h5, 7, 9.

HUNYADI (XIX., Üllői út 283. Tel.: 282-9510) STAR WARS I. RÉSZ – BALJÓS ÁRNYAK (mb. am.) f5, 7, f10, 18–19-én 2 is. **A múmia** (am.)* 18–19-én de. h10. **Mimic – A júdás faj** (am.)** 18-án n1. **A Thomas Crown-ügy** (am.)* 19-én de. 12.

KOSSUTH 4 MOZI (XIII., Váci út 14. Tel.: 349-3771) STAR WARS I. RÉSZ – BALJÓS ÁRNYAK (mb. am.) 10, f1, 3, f6, n9, éjjel 11, f10, 12, f3, 5, h8, éjjel f11. **Mátrix** (am.)* 10, f1, 3, f6, 8, éjjel f11 (7. h. prol.). **Csúcsformában** (am.)* f12, f2, f4, f6, f8 (6. h. prol.). **Csak egy kis pánik** (am.)* este f10 (9. h. prol.).

METRÓ (VI., Teréz krt. 62. Tel.: 353-4266) STAR WARS I. RÉSZ – BALJÓS ÁRNYAK (mb. am.) f11, 1, f4, 6, f9, éjjel 11. **Kamaraterem: Francia csók** (am.) 18–19-én f1. **Sleepers – A pokoli lecke** (am.)** f3. **A nő kétszer** (ang.–am.)* 5. **6:3, avagy játszd újra, Tutti** (magyar) 7. **A galamb számyai** (angol)* 9.

OLIMPIA (XI., Etele út 55. Tel.: 203-4642) **Szájkosaras kosaras** (mb. am.) 5, 18–19-én 3 is. **Wing Commander – Az úrkommandó** (am.)* 7. **Wild Wild West – Vadiúj vadnyugat** (am.)* 9.

SOTE (IX., Nagyvárad tér 4. Tel.: 459-0351) **A Sakál** (am.)** 18-án este f10. **Pókerarcok** (am.)* 18-án éjjel f12, f2.

SPORT (XIV., Thököly út 56. Tel.: 343-8983). **Wild Wild West – Vadiúj vadnyugat** (am.)* f6, f8, 18–19-én 2 is. **Jerry Maguira – A nagy hátraarc** (am.)* 16-án f4. **Szép kis nap** (am.) 17-én f4. **Üzenet a palackban** (am.)* 18-án f4. **Rómeó és Júlia** (am.)** 19-én f4. **Fejjel a falnak** (am.)* 20-án f4. **Hat nap, hét éjszaka** (am.)* 21-én f4. **Angyalok városa** (am.)* 22-én f4.

ARTMOZI-HÁLÓZAT

BEM (II., Margit krt. 5/B. Tel.: 316-8708) Helyár: 260-370 Ft. **Egy bogár élete** (mb. am. komputeranimációs) h4. **Mint a hurrikán** (am.)* 16-án és 22-én h6. **A Suttogó** (am.)* 17-én f6. **Szerelmes Shakespeare** (am.)* 16-án h8, 17-én n9, 18-án f6. **Hét év Tibetben** (am.)* 19-én f6. **Pleasantville** (ff..+szin. am.)* 20-án f6. **Angyalok városa** (am.)* 21-én 6. **Emma** (am.) 18-án f8. **Alul semmi** (am.)* 19-én 8. **Szép remények** (am.)* 20-án h8. **10 dolog, amit utálok benned** (am.)* 21-én 8. **Good Will Hunting** (am.)* 22-én h8. **A múmia** (am.)* 18-án éjjel 10. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 18–19-én de. 10. **Jackie Chan: Az elveszett zsaru** (am.)* 18–19-én de. h12. **Babe – Kismalac a nagyvárosban** (mb. am.) 18–19-én 2.

BLUE BOX MOZIKLUB (IX., Kinizsi u. 28. Tel.: 218-0983) **Eldorádó** (magyar)* 16-án 4. **Az utolsó belövés** (angol)** 16-án 6. **Alul semmi** (am.)* 16-án 8. **6:3, avagy játszd újra, Tutti** (magyar) 17-én 4. **Ponyvalevél** (norvég)** 17-én 6. **Little Voice** (angol)* 17-én 8. **Citromdisznó** (magyar) 18-án 4. **Varázsige: I love you** (am.)* 18-án 6. **Trainspotting** (angol)** 18-án 8. **A bűvös vadász** (magyar)* 19-én 4. **Szép remények** (am.)* 19-én 6. **Kundun** (am.) 19-én 8. **Meteo** (magyar)* 20-án 4. **Palmetto** (am.)** 20-án 6. **Bálványrock – Velvet Goldmine** (angol)*** 20-án 8. **Könnyű testi sértés** (magyar)** 21-én 4. **Tűzvirágok** (japán)* 21-én 6. **Lolita** (am.)*** 21-én 8. **A játékos** (magyar)* 22-én 4. **Az esőcsináló** (am.)* 22-én 6. **A nagy Lebowski** (am.)** 22-én 8.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15-17. Tel.: 269-1915) **Tangó** (sp., C. Saura) 5, 7, 9. **Törökfürdő** (F. Özpetek) 16–18-ig 5, 20–22-ig 7. **Latcho drom** (T. Gatlif) 19-én 5. **Vérvörös** (mexikói-sp.–fr., A. Ripstein)*** 20-án 5. **Édes2kettes** (hongk., V. Karvaj)** 21-én 5. **Gabbeh** (iráni–fr., M. Makhmalbaf) 22-én 5. **Gadjo Dilo** (fr., T. Gatlif)* 16–17-én 7. **Element of crime – A bűn mélysége** (L. von Trier)** 16-án 9. R. W. FASSBINDER-sorozat: (A filmek eredeti nyelven, angol felirattal, magyar hangalámondással kerülnek vetítésre.) **Miért lett R úr ámokfutó?** 17-én 9; **A félelem megeszi a lelket** 18-án 7; **Petra von Kant keserű könnyei** 18-án 9; **Veronika Voss vágyakozása** 19-én 7; **Brémai szabadság** 19-én 9; **Kétségbeesés** 20-án 9; **A harmadik generáció** 21-én 9; **Maria Braun házassága** 22-én 9.

EURÓPA (VII., Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419) **Briliáns csapda** (mb. am.)* 16–18-ig 1. **Jackie Chan: Az elveszett zsaru** (am.)* 19–22-ig 1. **Üzenet a palackban** (am.)* 16–18-ig 3. **Szőr Austin Powers** (am.)* 19–22-ig 3. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** 16–18-ig n6. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 19–22-ig n6. **Good Will Hunting** (am.)* 8. **Kegyetlen játékok** (am.)** 17–18-án éjjel 10. **Kamaraterem: Ronda ügy** (am.)*** 16–17-én és 20–22-ig 2. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 18–19-én 2. **Egy bogár élete** (mb. am. komputeranimációs) 16–18-ig h4. **Kegyetlen játékok** (am.)** 19–22-ig h4. **Eleven hús** (spanyol)** 16–18-ig f6. **Truman-show** (mb. am.)* 19–22-ig f6. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am.)* 16–18-ig f8. **Az őrület határán** (am.)** 19–22-ig f8. **Mimic – A júdás faj** (am.)** 17–18-án este f10.

HUNNIA (VII., Erzsébet krt. 26. Tel.: 322-3471) **Ponyvaregény – Pulp Fiction** (am.)*** 16-án és 22-én f4. **Életem szerelme** (am.)* 17-én 4. **Vuk** (magyar rajzfilm) 18-án 4. **Babe – Kismalac a nagyvárosban** (mb. am.) 19-én 4. **A szerelem hálójában** (am.) 20-án 4. **Shop-stop** (ff. am.)** 21-én n5. **Tangó** (spanyol) 6, 8. **Hivatali patkányok** (am.)* 16–19-ig éjjel 10. **Szerelmes Shakespeare** (am.)* 20–22-ig éjjel 10.

MŰVÉSZ (VI., Teréz krt. 30. Tel.: 332-6726) **Chaplin-terem: Henry Fool** (am., H. Hartley)** f5, 7, 16-án és 19–22-ig este f10 is (4. h. prol.). AZ ŐSZ MESÉJE (fr., E. Rohmer)* Premier előtt! 17–18-án este f10. **Tarkovszkij-terem: A boldogságtól ordítani** (am., T. Solondz)** 16-án 5. **A nagy Lebowski** (am.)* 17-én 5. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* 20-án 5. **Elizabeth** (ang., S. Kapur)* 21-én 5. **Központi pályaudvar** (brazil, W. Salles)* 22-én 5. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 7.20, 9.35, 18–19-én 5 is. **Huszárik-terem: Születésnap** (dán, T. Vinterberg)** 16-án n6. **Kiruccanók** (am., G. Mottola)* 17-én n6. **Agyament Harry** (am., W. Allen)** 18-án n6. **Elizabeth** (ang., S. Kapur)* 19-én n6. **Fújhatjuk!** (ang., M. Herman)* 20-án n6. **Élet, amiről az angyalok álmodnak** (fr., E. Zonca)** 21-én n6. **Az erőszak vége** (W. Wenders)** 22-én n6. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* 16-án 9.50. **Henry Fool** (am., H. Hartley)** 17–18-án 9.50. **A boldogságtól ordítani** (am., T. Solondz)** 19-én és 22-én 9.50. **Bálványrock – Velvet Goldmine** (angol, T. Haynes)*** 20-án 9.50. **Lost Highway – Útvesztőben** (am., D. Lynch)** 21-én 9.50. **Macskajaj** (jug., E. Kusturica)* f8. **Bunuel-terem: Macskajaj** (jug., E. Kusturica)* 16-án h4, n9, 17–22-ig 4, f7, 9. **A Morel fiú** (Xantus J., 35') Közönségtalálkozó: 16-án 6. **Body-terem: Élet, amiről az angyalok álmodnak** (fr., E. Zonca)** 16-án n6, 19-én n8. **Agyament Harry** (am., W. Allen)** 16-án n8. **Trainspotting** (ang., D. Boyle)** 16-án n10. **Sekély sírhant** (D. Boyle)** 17-én n6. **Cigányok ideje** (E. Kusturica)* 17-én n8. **Slam – A szó fegyver** (am., M. Levin)* 17-én h10. **Little Voice** (angol, M. Herman)* 18-án n6. **Nekem lámpást adott kezembe az Úr Pesten** (Jancsó M.)* 18-án n8, 19-én n6. **Központi pályaudvar** (brazil, W. Salles)* 18-án n10. **Kiruccanók** (am., G. Mottola)* 19-én n10. **A nagy Lebowski** (am.)* 20-án n6. **Teljes napfogyatkozás** (ang., A. Holland)** 20-án f8. **A nő kétszer** (ang.–am., P. Howitt)* 20-án f10. **Oscar Wilde szerelmei** (ang., B. Gilbert)*** 21-én f6, 22-én h8. **Underground** (E. Kusturica)* 21-én f8. **Szenvedély** (Fehér Gy.)** 22-én f6. **Eső előtt** (ang.–macedón)* 22-én h10.

ÖRÖKMOZGÓ (VII., Erzsébet krt. 39. Tel.: 342-2167) **Az öldöklő angyal** (mexikói, L. Bunuel) 16-án f5. **Illúzió piros esernyővel** (Königer M.) + **Haláltánc** (magyar–német, Königer M.) 16-án f7. **Auandar Anapu** (mexikói, R. Corkidi) 16-án f9. **A szalmaözvegy** (olasz, P. Germi) 17-én f5. **Viva Maria** (fr.–olasz, L. Malle) 17-én f7. **Letört bimbók** (am., D. W. Griffith) 17-én f9. **Madarak** (am., A. Hitchcock) 19-én f9. **Ellenterv** (szovjet-orosz) + **A gyár** (Enyedi I.) 22-én f7, 3. FILMEMLÉKEZET FESZTIVÁL 1999. szeptember 18–30. **Csókol Veronika** (német, C. Boese) 18-án f5. **Pardon, tévedtem** (magyar–német–am. Székely I.) 18-án f7. **Az egér** (Gelért L.) + **Az Usher-ház bukása** (fr. felújított kópia, J. Epstein) 18-án f9. **Péter** (magyar–osztrák, H. Kosterlitz) 19-én f5. **A gyönyörök kertje** (ang.–német, A. Hitchcock) 19-én f7. **Budapest-retró (Életképek a 60-as, 70-es évekből)** (magyar, Papp G.) 20-án f5. **Takácsok** (német, F. Zelnik) 20-án f7. **Hitchcock, Selznick és Hollywood vége** (am., M. Epstein) 20-án f9. **Vasámap délután** (am., N. Taurog) 21-én f5. **Casanova** (fr., A. Volkov) 21-én 6. **Szabotázs** (am., A. Hitchcock) 21-én f9. **Forgószél** (am., A. Hitchcock) 22-én f5. **Játékszabály** (fr., J. Renoir) 22-én f9.

PUSKIN (V., Kossuth L. u. 18. Tel.: 429-6080) TEA MUSSOLINIVEL (olasz)* 11, n2, f4, h6, 8, éjjel 10. **Az utolsó napok** (am.)* f1, n7, 8, 16–19-ig és 21–22-én n3 is, 16–17-én és 19–22-ig de. h11 is. **Macskajaj** (jug., E. Kusturica)* n2, f6, h8, éjjel 10, 16–17-én és 19–21-ig de. 11 is. **Visszatérés a Paradicsomba** (am.)* f4, 20–22-ig este h10 is. **Oscar Wilde szerelmei** (angol)*** 16–19-ig este h10. **Elizabeth** (angol)* 16–17-én n5. **Az élet szép** (olasz)* 18–19-én n5. **Taxi** (mb. fr.)* 21-én f5. **Agyament Harry** (am.)** 22-én f5.

SZINDBÁD (XIII., Szent István krt. 16. Tel.: 349-2773) **Latinovits-terem: Kiruccanók** (am.)* 16–17-én és 20–22-ig h5. **Ragyogj!** (ausztrál)* 18-án f5. **Káma-Szútra** (am.–indiai)** 19-én n5. **Macskajaj** (jug., E. Kusturica)* 16–21-ig n7, f9, 22-én n7. „FILMVILÁG-JUBILEUM 2019" 22-én f9. **Dajka-terem: Turisták** (fr.)* 16-án f5. **Macskajaj** (jug., E. Kusturica)* 17–19-ig f5. **Pattogatott kukorica** (magyar)** 21-én f5. **Szájból szájba** (spanyol)* 22-én f5. **Az élet szép** (olasz)* f7. **Agyament Harry** (am.)** h9.

TABÁN (I., Krisztina krt. 87–89. Tel.: 356-8162) **Pendragon legenda** (Révész Gy.) 16-án h7. **Budapest-retró (Életképek a 60-as, 70-es évekből)** (with English subtitles) 16-án f9, 20-án n6. **A Vendőme tér asszonya** (fr.)* 17-én 6. **Jackie Brown** (am., Q. Tarantino)** 17-én 8. **Bóbita** (Weöres Sándor gyerekverseiből) (magyar) 18-án f4. **Az idő urai** (magyar–fr. rajzfilm) 18-án f5, 19-én f4. **Lolita** (am., A. Lyne)*** 18-án n7. **Taxi** (mb. fr.)* 18-án és 22-én f9, 19-én f7. **A Pál utcai fiúk** (Fábri Z.) 19-én 5. **Az élet szép** (olasz, R. Benigni)* 19-én f9. **Cigányok ideje** (jug., E. Kusturica)* 22-én 6. NYIKITA MIHALKOV-sorozat: **Etűdök gépzongorára** 20-án h7, **A szerelem rabja** 20-án f9, **Tanúk nélkül** 21-én n6, **Őt este** 21-én h7, **Oblomov néhány napja** 21-én f9.

TOLDI (V., Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. Tel.: 311-2809) **Nagyterem: Szerelmes Shakespeare** (am.)* 16–18-ig h5. **Elizabeth** (ang.)* 19–22-ig h5. **54** (am.)** 7. **A velencei kurtizán** (am.)** h9. **Gémes György-terem: Hivatali patkányok** (am.)* 5. **Mint a hurrikán** (am.)* 16–18-ig f7. **Kegyetlen játékok** (am.)** 19–20-án és 22-én h7. **Jackie Brown** (am.)** 16–18-ig f9. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 19–20-án és 22-én f9. BBS nyilvános ülés: 21-én f7, „Kedd fél kilenc" – BBS történeti sorozat: **Tárgyilagosan** (Erdőss P.) 21-én f9.

VÖRÖSMARTY (VIII., Üllői út 4. Tel.: 317-4542) **Angyalok városa** (am.)* 3. **54** (am.)** 5. **Amerikai história X** (am.)** 7. **Az utolsó napok** (am.)* 9.

Pannonhalmi Zsuzsa

Időoszlop a millenniumra

Újabb napórával gazdagodik Budapest. Szeptember 30-án a XVII. kerületi Szabadság úti általános iskola előtt avatják fel *Pannonhalmi Zsuzsa* keramikusművész alkotását. A meleg hangulatú kompozíció tulajdonképpen egy oszlopforma továbbgondolása. Az oszlopfő megelevenedik: felhőn ülő, angyalszerű lényeket látunk játszadozni, egyikük lemutat a felhő alatti napkorongra, s ezzel hívja fel a figyelmet a napóra számlapjára, tulajdonképpen figyelmeztet az időre. A figurák mozdulataikkal teremtenek kapcsolatot a nézővel. Éppen ebben látta a Budapest Galéria bírálóbizottsága a mű világképformáló, didaktikus szerepét. Pedagógiai értéke lehet a kerámia, a fény és az idő között létrejött egyszerű harmóniának is. A művésznő egyébként 1995-ben az ikladi iskola számára szintén készített már napórát.

A műnek más módon is köze van az időhöz, hiszen egyike azoknak a beruházásoknak, melyekkel a XVII. kerület a millenniumot ünnepli. Átadása után *dr. Bartha Lajos* csillagász, a napórák világszerte ismert szakértője speciális műszerekkel állítja be az óra árnyékvetőjét, majd előadást tart az időmérésről. Mint megtudtuk, az árnyékmutató félévenként váltakozva késik vagy siet majd húsz percet. Nem azért, mert roszszul sikerült, hanem mert ez a napórák tulajdonsága.

Cs. L.

A művész előző napórája a Pest megyei Ikladon látható

Zuhanó pihe és végtelen zongora

MUNKATÁRSUNKTÓL

Színes árnyék, végtelen zongora, zuhanó pihe, becsapott növények és fakutya – a Csodák Palotájának szeptember 17-én nyitó Bolondos tudomány című kiállításán.

Tapasztalható tudomány költözött 1996-ban a Csodák Palotájába, amely ezer négyzetméteres játszóház a Könyvesház egykori Váci úti épületében. Saját kiállításaik mellett külhoni vendégekkel is találkozhattak a palotalátogatók: megismerhették a finn Heuréka játékos fizikáját és a pozsonyi Schola Ludus művészi játékait. 1997 őszén az Illúziók című tárlat jó része már saját műhelyben készült – művészi alkotásokkal kiegészülve. A tavalyi „évadban" a látogatók a Próbáld ki magad! felhívásra szellemi, fizikai és pszichikai képességeiket próbálgathatták. A héten nyitó Bolondos tudomány című új kiállítás a meglepő jelenségek mögötti „komoly" tudomány játékosságát illusztrálja. Aki valódi kalandra vágyik, az ígéretek szerint igazi vadászrepülőbe ülhet, és megpróbálhatja, tudnáe vezetni. Erre lehetőség van hétköznap reggel kilenc és délután öt óra között, valamint a hétvégén délelőtt tíz és este hat óra között.

Kutató középiskolások

A legsikeresebb diákoknak évente konferenciát rendeznek

Elza három éven keresztül mérte fel a tiszalöki ártéri erdőt, míg Zsolt új kutatási szempontokat vett figyelembe a Mithras-kultusz eredetére vonatkozólag. A mozgalom legfiatalabb, tizenhárom éves tagja nyáron előadást tartott I. Pszuszenész fáraóról egy konferencián. Jelenleg több száz középiskolás diák végez kutatómunkát Budapesten és vidéken.

A mozgalom szülőatyja, egyben a Kutató Diákokért Alapítvány kuratóriumának elnöke *dr. Csermely Péter* biokémikus, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Orvosi Vegytani, Molekuláris Biológiai és Pathobiokémiai Intézetének professzora. Arról faggatom, miért éppen a tudományos pályát választotta.

– Gyerekkoromban sok minden szerettem volna lenni, szobrász vagy régész. Eleinte a szobrászkodást olyan művészi munkának képzeltem, amelynek során az ember megálmodja a szobrot, és akkor az létrejön. Aztán Kisfaludy Stróbl Zsigmondról láttam egy portréfilmet, amint a mester könyékig koszosan egy huszonöt kilós kalapáccsal ver valami irdatlan kőtömeget. Akkor azt mondtam: én ezt nem így gondoltam. Talán ekkor fordultam a természettudományok felé, bár az is igaz, hogy a kémia iránti érdeklődésem családi vonásként velem született.

A neves kutató rendkívül fontosnak tartja a diákköri munkát, hiszen diákköri dolgozatainak témájából védte meg egyetemi doktori értekezését is. Ezért szervezte meg a tudományos munka első lépcsőjének számító kutató középiskolások mozgalmát, amelynek fővédnökéül *Göncz Árpád* köztársasági elnököt, védnökéül *Pokorni Zoltán* oktatási minisztert sikerült megnyernie.

1988-ban hozták létre a Kutató Diákokért Alapítványt, amely a tehetséges középiskolás diákok javára igyekszik pénzügyi alapot biztosítani.

A mozgalom legeredményesebben működő tagjainak évente rendeznek konferenciát, ahol a diákok beszámolnak munkásságukról. Előadásokat tartanak, valamint kiemelkedő kutatókat ismerhetnek meg, akik elmondják: szerintük miért fontos a tudomány, illetve ők miért lettek kutatók. A kutató diákok országos konferenciáján 1999. július 24-én megalakult az érdekelt végző középiskolás diákokat, tudományos diákköreiket, mentoraikat és korábbi kutató diákokat összefogó Kutató Diákok Országos Szövetsége, rövidebben a KOSZ.

A mozgalom nyitott, bárki jelentkezhet, de szigorú feltételeknek kell megfelelniük. Általában szakfolyóiratokban történő publikálás, tanulmányi versenyen elért kimagasló eredmény vagy szaktanári javaslat a garancia a sikeres felvételhez.

Általában szakfolyóiratokban történő publikálás, tanulmányi versenyen elért kimagasló eredmény vagy szaktanári javaslat a garancia a sikeres felvételhez.

Ezután a leendő kutatónak érdeklődési körének megfelelő mentort kell keresnie. Utóbbiak között a Magyar Tudományos Akadémia több mint hetven tagja, alkotmánybíró, miniszter, számos szakterület kiemelkedő professzora található. Mintegy kétezer címszó alatt lehet kutatható témákat találni.

A tizenhárom éves *Garai Dóra Roberta* a mozgalom legfiatalabb tagja. Tavalyelőtt megnyerte a Terézvárosváros történésze tanulmányi versenyt. A nyáron megrendezett káptalanfüredi konferencián már előadást tartott. Megszállott egyiptológus.

– I. Pszuszenész fáraó arany halotti maszkja az egyiptomi civilizáció tükrében címmel tartottam előadást – mondja. – Egyébként az internet révén szereztem tudomást a kutató diákok mozgalmáról. Jelenleg *Komoróczy* professzor irányításával az általa javasolt könyveket olvasom, azokról kivonatokat és tanulmányokat készítek.

Simon Zsolt harmadik gimnazista korában új kutatási szempontokat dolgozott ki a Mithras-kultusz eredetére. Egy évig a diákok elnöke volt, jelenleg elsős régész az Eötvös Loránd Tudományegyetemen.

Friedländer Elzát öt évre elnökükké választották a diákok. Három évig mérte fel a tiszalöki ártéri erdőt. A telepített nemes nyárasok ökológiai hátrányával foglalkozik.

– Elküldtem egy cikkpályázatot a Természet Világa című folyóiratnak – meséli. – Ezután levelet kaptam Csermely Pétertől, aki felhívta a figyelmemet a mozgalomra, amelynek tagja, majd elnöke lettem. A természetvédelemmel összefüggő kérdéseket rendkívül fontosnak tartom. Jelenleg első éves orvostanhallgató vagyok a Debreceni Orvostudományi Egyetemen.

Meglepő, hogy a budapesti, úgynevezett elit gimnáziumok diákjai közül az országos átlaghoz viszonyítva kevés a kutató diák.

– Ennek talán az lehet az oka, hogy ezek az intézmények elsősorban a tanulmányi versenyekre, felvételikre igyekeznek felkészíteni diákjaikat, akiknek egyszerűen már nem marad idejük részt venni a kutatómozgalomban véli Csermely Péter. – Pedig ezzel sokat veszítenek. Lépéshátrányba kerülnek a tudományos munkát már a középiskolában elkezdő, komoly kapcsolatokat kiépítő diákokhoz képest.

Néhányszor az is megtörtént, hogy az iskola igazgatója érdektelenségből vagy egyszerűen figyelmetlenségből nem továbbította az információkat. A mozgalom ugyanis minden évben elküldi a mentorlistát tartalmazó tájékoztató könyvecskét az iskolák vezetőinek.

Szeleczki István

A kutató diákok mozgalmáról a http://kutdiak.kee.hu honlapon további információk, valamint jelentkezési blokk található.

Minden, ami zene – etűdök a tévében

Szabó István „zsűrizi" a filmköltői versenyt

Új sorozattal rukkolt elő a *Magyar Televízió zenei szerkesztősége Minden, ami zene* címmel. Szombat-vasárnaponként az *MTV 1*-en este hétkor, tehát főműsoridőben magyar rendezők ötperces filmetűdjeit láthatjuk. A sorozat életre hívói azt szeretnék, hogy a nézők észrevegyék saját környezetükben is azokat a szépségeket, amelyeket a muzsika nyújt számukra. Hol a zongorista mutatja meg, mi mindent fedez fel *Mozart* műveiben, hol a hegedűkészítő mesél arról, melyik faanyagot hogyan kell megmunkálnia ahhoz, hogy a hangszer szépen szóljon. A filmetűdsorozat ötlete *Koltay* Gergelytől, a zenei szerkesztőség vezetőjétől származik, ő kérte fel *Szabó* István *Oscar-díjas* filmrendezőt, legyen a műsor művészeti vezetője.

A sorozatot készítői eredetileg naponta szerették volna sugározni, de a zenei szerkesztőség örül, hogy a hétvégenkénti vetítést legalább sikerült „kiverekedni". Koltay Gergely szerint a műsor amolyan „filmköltői verseny", amelyet Szabó István „zsűriz". Az a nemes benne, hogy a magyar zenekultúra a magyar filmkultúrával találkozik. Az etűdöket folyamatosan készítik a megbízott rendezők; eddig kilenc-tíz született meg. A sorozatban többek között *Bokor* Péter, *Csillag* Ádám, *Moldován* Domonkos, *Sára* Balázs, *Szomjas* György, *Xantus* János, *Koltay* Gábor, *Grunwalsky* Ferenc, *Almási* Tamás, *Gaál* István, *Jancsó* Miklós, *Gothár* Péter, *Bacsó* Péter, *Maár* Gyula, *Pacskovszky* József ötperces, zenei ihletésű munkáit láthatjuk.

– Ahogyan a címe is árulkodik, a sorozat mindenről szólni kíván, ami zene, muzsika, a kép nyelvén – mondta érdeklődésünkre Szabó István. – Negyven kollégám örömmel vállalta a zenei szerkesztőség felkérését, és jómagam is örömmel álltam kötélnek, hiszen a zene nagyon fontos helyet foglal el az életemben, ez eddigi munkáimból is kitűnik. A negyven rendezőből ki-ki a maga stílusában, a maga vérmérséklete szerint készít filmetűdöt arról a zenei témáról, amelyet az előzetes egyeztetések után választott. Filmversek, dokumentumfilmek, esszék, azaz a legkülönbözőbb mozgóképes műfajok vonulnak fel a televízió képernyőjén.

– A témák tekintetében is ilyen széles a skála? Szó lesz népzenéről, popzenéről is?

– De még mennyire! Mindenről! Még a pályaudvari vonatok érkezését jelző szignálról is, hiszen az is zene. Van kollégám, aki nagy magyar operaénekeseket mutat be, van, aki egyetlen operát, de filmetűd készül a dzsesszről, a beatről, a rockról, a kávéházi és egyéb háttérzenékről, az utcai, kéregető muzsikusokról, a katonadalokról, a slágerekről, természet és zene, gyógyítás és zene kapcsolatáról, a törzsi sámánénekek keletkezéséről, a digitális lézerlemezekről. Minden rendező több témát is vállalt. A sorozat tervezésekor összeültünk, és agytornát tartottunk. A több száz ötletből, amely eszünkbe jutott, mindenki ötöt választott. Persze voltak témák, amelyeket többen is a magukénak éreztek, de végül megegyeztünk.

– Mennyit lehet öt perc alatt elmondani egy-egy témáról?

– Sokat, de ez nagyon nehéz feladat. Rövid az idő. És itt jön az én szerepem: végignézem az elkészült etűdöket. A forgatásukon nem vagyok jelen, tehát mint a néző, akkor látom őket először, és a rendező kollégák rajtam próbálják ki, milyen hatást érnek el. Én pedig szólok, ha valami nem egészen érthető, vagy már háromszor hallottam.

– A filmesek oldaláról tehát van szakmai „felügyelet", de mi a helyzet a zene tekintetében?

– Az agytornán nemcsak filmesek vettek részt. Tekintélyes zenetudósok és művészek, szakértők segítettek a témák összeállításában. Ők biztosítják az adások színvonalát. Tagja volt e tanácsadó testületnek többek között *Kocsis* Zoltán (ő vezette), *Czigány* György, *Földes* Imre, *Petrovics* Emil, *Szenthelyi* Miklós, *Körmendi* Vilmos, *Benkő* László, *Sebő* Ferenc, *Novák* Ferenc, *Zsurávszky* Zoltán, *Vásárhelyi* László és az időközben elhunyt *Kroó* György.

(devich)

Szobor Árpád-házi Szent Erzsébetnek

Árpád-házi Szent Erzsébet szobrát, *Pannonhalmi* Zsuzsa munkáját ma 11 órakor avatják fel Pesterzsébeten, a Szent Erzsébet téren. November 23-án délelőtt *Paskai* László szentmisét mutat be a Szent Erzsébet-főtemplomban, majd felszenteli a felújított templomot és a Szent Erzsébet-szobrot.

Átadták a Füst Milán-nagydíjat

Az Írországban élő *Kabdebó* Tamás író, költő, műfordító kapta meg *József* Attila-fordításaiért a *Füst Milán Fordítói Alapítvány* kuratóriumának kétévente kiadott nagydíját.

A kitüntetést pénteken adta át *Szabolcsi* Miklós a *Magyar Tudományos Akadémia* tudósklubjában. Füst Milán halálának harmincadik, Füst Milánné halálának tizedik évfordulója alkalmából az alapítvány kuratóriuma nevében *Boytha* György helyezett el koszorút a házaspár volt lakóházánál, Budapesten, a II. kerületi Hankóczy utcában.

(f. m.)

SZOMBATI TELEVÍZIÓ

MTV 1

5.50–8.00 Nap-kelte 8.00 Jó reggelt adj, Istenem! 8.10–9.05 Cartoon Network 9.10 Csicsóka és a Moszkitók 11.00–12.55 Még egyszer! 11.00 Família Kft. 11.35 Megperzselt szívek 12.25 Szomszédok 13.00 Híradó 13.10 Népzenei magazin 13.35 Járóföld 14.10 Chaplin-rövidfilmek 15.20 Válaszolunk 15.35 Így készült a Vészhelyzet 16.10 Divat '97 16.35 Vers mindenkinek 16.45 Álompolgár 17.30 Zóna 17.55 Jelenségek az állatvilágban 18.30 Agyunk titkai 19.00 Minden, ami zene 19.05 Lottóshow 19.30 Híradó, Sporthírek 20.00 Show-bálvány 22.05 A rácson túl az ég – francia film 23.55 Koktélbár

MTV 2

9.00 PC-abc 9.30–12.00 Nemzetiségi magazinok 12.00 Déli harangszó 12.05 Magyar Ház 12.30 Akkord 13.00 A szerelem jogán 14.50 Mesterművek 15.05 Gyöngyök 15.35 Szeretném, ha szeretnének 16.46 Válaszolunk 17.00 Telesport 19.00 A magyar irodalom képes története 19.20 Csízió 19.30 Família Kft. 20.00 Hírek az unióról 20.10 Zálogocska 21.55 Államháztartási reform 22.00 Telesport 22.30 Tudósklub

DUNA TV

7.00 Hírek, Reggeli muzsika, Népdalok citerára és furulyára, Póráz, Falunéző 7.35 Rupert maci kalandjai 7.55 Győztesnek születtek – francia filmsor. 8.10 kiCSODA a miCSODA 8.40 Babar 9.05 Lássuk, hogyan növekednek 9.15 Micsoda meglepetés 9.30 Szóbazár 10.05 Tarkabarka 11.05 Cousteau kapitány újra felfedezi a világot 12.00 Déli harangszó, Vers 12.25 Régió nóta, híres nóta 13.10 Szerelemből nősültem – magy. film 14.25 „Dalok tüzes szekerén" 14.40 Élő egyház 14.55 Dunakorzó 16.25 Pop-sa-rock 16.55 Sólyomszem – am. filmsor. 17.40 Susogó vadon – finn mesefilm 18.00 Híradó 18.20 Dunatáj 18.55 Trópusi hőség 19.50 Happy End – cseh zenés film 21.00 Híradó 21.20 Sportpercek 21.35 Zenés üzenetek 23.05 Hír-

VASÁRNAPI TELEVÍZIÓ

MTV 1

6.30 Gazdaképző 7.00 Ficánkoló 7.05 Romuald, rénszarvas 7.15 Mesék Mátyás királyról 7.25 Süsü, a sárkány kalandjai 8.00 Motoszka 8.20 Gryllus Vilmos daloskönyve 8.25 „Így szól az Úr!" 8.30 Tévémagiszter 10.00 Gazdit keresünk 10.30 Az agy felfedezése – am. dok.film 11.30 Zenészdinasztiák 12.00 Déli harangszó, Hírek 12.05 Szerencsepercek 12.30 Jani házhoz megy... 13.00 Twist Olivér – angol tévéfilm 14.45 Három kívánság 15.40 Örömhír 16.10 Walt Disney bemutatja 17.15 Önök kérték! 18.05 Helló, világ! 18.50 Minden, ami zene 19.00 A hét 20.00 Semmit a szemnek – am. film 21.45 Viszonyok – am. filmsor. 22.35 Tonik 23.00 MŰterem

MTV 2

9.40 Különös házasság – filmsor. 11.00 Győri Gardénia – Dunaferr SE férfi kézilabda, IAAF atlétikai évadzáró 13.00 Vidéki Anglia – angol ismeretterj. sor. 13.30 Ürgammák 14.00 Nepál – magy. dok.-film 14.10 Ismeretlen Budapest 14.45 Egy ausztrál lány szerelme Rómában – francia–olasz film 16.20 Musica Historica 16.30 Tranzit 17.05 Baywatch – am. filmsor. 18.00 Klub '97 18.30 Kérdezz! Felelek 19.00 „21-es show" 19.30 Donátor 20.00 Molière: Tartuffe – A Thália Színház előadása felvételről 22.20 Klip-mix 22.35 Telesport 0.05 Magyarok cselekedetei

DUNA TV

5.00 Óránként Híradó, Képes krónika 6.45 A Vatikáni rádió adása 7.00 Hírek, Reggeli muzsika, Halld, Izráel! Élő egyház 8.00 Mindennapi matematika – angol ismeretterj. film 8.20 A tenger élővilága 8.50 Popeye, a tengerész 8.55 Állatsorsok – francia kultúrtörténeti film 9.50 Pop-sa-rock 10.20 A fekete kalóz – olasz–angol–francia–német kalandfilm 12.00 Déli harangszó, Vers 12.05 Ameddig a harang szól 12.20 A kiselefánt és a levél 12.30 A 100 tagú Budapest Cigányzenekar újabb arca 13.25 Indiai képsorok – magy. dok.-film 13.50 Postabontás-levélváltás 14.15 Sportképek 16.30 Emlékképek – régi híradók 16.50 A zene arcai 17.30 Mese 18.00 Heti hírmondó 19.05 Egy bolond százat csinál – magy. filmvígjáték 20.30 Út Szarajevóba 21.10 Sportpercek 21.20 MűTerem-Tés 22.00 Katharina Blum elveszett tisztessége – német film 23.45 Sportképek

TV 3

8.00 Profitvadász 8.30 A világ legrejtélyesebb állatai nyomában – természetfilmsor. 9.00 Denver, az utolsó dinoszaurusz – rajzfilm 9.30 Marci és Rozsdás – rajzfilm 10.00 Szeszélyes természet – angol természetfilmsor. 11.00 Modell tv 11.30 Horgászbuli 12.00 Fény a redőny mögött – magy. bűnügyi film 14.00 Tengeri emlősök – természetfilmsor. 14.30 Pauly – am. komédiasor. 15.00 Angyal – angol sor. 16.00 Sherlock Holmes – angol bűnügyi sor. 17.00 Star Trek – am. sci-fi 18.00 Aloha 19.30 Melrose Place – am. sor. 19.30 Hír 3 20.00 Quinn doktornő, a varázsló – am. sor. 21.00 Robin Hood, a tolvajok fejedelme – am. kalandfilm 23.40 Cracker – angol bűnügyi sor. 0.40 Profitvadász

Az első rajztól a megvalósulásig

Késmárki utamról hazatérve számoltam be a nemzeti értékké, védetté nyilvánított belvárosban lévő, 1444-ben épített Szent Kereszt plébániatemplomban látott Szent Erzsébet képről, Liesen-Mayer egyik híres festményéről. Baráti körben — az írás kapcsán — az Erzsébetet megörökítő képzőművészeti alkotásokról és az őt körülvevő legendákról beszélgettünk, ekkor említette Pannonhalmi Zsuzsa, azért is érdekli a téma, mert régi vágya, hogy szobrot készítsen Szent Erzsébetről. Vázlatokat, kisebb-nagyobb rajzokat, elgondolásokat már papírra vetett, de még csak a helykeresés folyik. Rövidesen megismerhettük vázlatait, s hallhattuk az örömhírt, Pestszenterzsébet művészetbarát plébánosa, Zsóka Sándor kanonok úr már megtette az első lépéseket — nem kis áldozatvállalással —, hogy az egyre szaporodó vázlatokból szobor legyen.

Budapest XX. kerületének neogótikus temploma az 1908 és 1910 közti években épült, tervezése, kivitelezése Pánszky Mihály építész munkáját dicséri. A templom Európa hírű freskó-együttesét — Décsey Géza prelátus megbízásából — Nagy Sándor festőművész készítette. Gellér Katalin művészettörténész e freskókat a szecesszió hosszú utóéletének egyedülálló példáinak minősíti. Az Árpád-házi Szent Erzsébetet ábrázoló szoborkompozíció e műértékekben gazdag templom előtti kis térre kerülne.

Új fejezet a szobor történetében — sok előkészítő megbeszélés, tárgyalás után —, amikor a *Műleírásba* bekerült a zárómondat: „A Pesterzsébeti polgármesteri hivatal, a Szent Erzsébet plébánia és a Pestszenterzsébeti Német Kisebbségi Önkormányzat e szobor létrejöttével a kerület névadójának, születése 790. évfordulóján az 1997. évi Erzsébet napi búcsú alkalmával kíván emléket állítani."

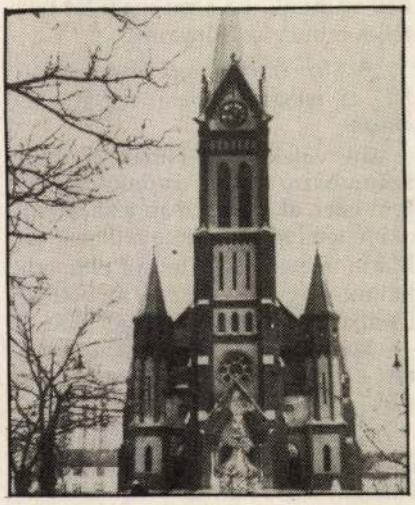

Március 8-án Hatvanban Pannonhalmi Zsuzsa keramikusművész önálló kiállításán sokan gyönyörködtek a Szent Erzsébet szobor makettjében. Az 5 méter magasra tervezett szoborkompozíció alsó részén a posztamentumok a Szent életének jelentős történéseit ábrázolják — a művész sajátos szimbólum-rendszere eszközeivel.

A napokban a művésszel és a kerületi német kisebbségi önkormányzat elnökével, Hertelendi Péterrel a helyszínen jártunk, felkerestük Zsóka Sándor kanonok urat, akinek a helyzete nem irigylésre méltó — a templom külső tatarozása még a kezdetén tart, közben folyamatban van a Nagy Sándor freskók restaurálása is, az élet mind több gonddal jár —, mégis a gondok közepette tele hittel, reménnyel, mert novemberre ott áll majd a templom előtt névadója, Szent Erzsébet szobra.

Erdélyi Attila

Fekete zongora

(Parafrázis)

„sír, nyerít és búg"
Ady Endre

„Sír, nyerít és búg" ez a hangszer mint egy megőrült
bolond. Hát fusson, meneküljön a józan el innen.
Mert éjnél feketébb ez a zongora amit e megvert,
vaksággal megvert mester most tép meg cibál. És
nem csak azért fekete ez a zongora mert feketére
festették valaha, éjnél komorabb feketére,
de mesterét áldott vaksággal verte a sorsa;
s csillagokat hint-szór játékával a szemembe.
Káprázom. Ezért feketébb ez a hangszer az élet
szép és szörnyű melódiája patakzik belőle.
Zúg a fejem, könnyem könnyen hullik a szememből,
vágyaimat tornázfatja; menekűljek előle?
Nem. Préselje szívem vérét ki belőlem a hangja
és üteme; boros bolond szívemnek a vérét
mind; ez a csillagtalan éjnél feketébb zongora most.

sajtó képviselőinek is.

1950. szeptember 24-én lát napvilágot a sajtóban a kultuszminiszter rendelete az iskolai vallásoktatásról. A Jóború Magda kulturális államtitkár aláírásával jegyzett rendelet alapjaiban s kitételeiben egyaránt vallásellenes tendenciákra utal. Az a keresztény alapszövetű oktatási-nevelési struktúra és szellemiség — amely már 1945-től kezdődően fokozatosan csorbát szenved — teljes egészében eltűnik az ország életéből.

Az Új Ember 1950. október 1-jén és 8-án két alkalommal is triumfáló cikket kénytelen leadni a korszak neuralgikus kérdéséről, a békekölcsön jegyzésről. Ennek a kényszeradónak az eszmei megszépítését, nép körében történt előnyös bemutatását véresen komolyan vette a bolsevista vezetés. Az ezzel kapcsolatos közlemények a kíméletlen politikai diktatúra ízléstelen és torz megnyilvánulásai voltak. Vajon ki adhatott hitelt a felsőbb nyomásra született cikkeknek, felhívásoknak, hogy az egyébként folyamatosan rágalmazott s támadott katolikus papok egész sora örömmel és meggyőződéssel csatlakozik a „békevágy" olyan csalhatatlan jeléhez, átszövi egész életünket itt a földön és odaát. Isten ily módon fejezi ki szeretetét; a szeretet, melyre válaszolnunk kell, hogy véghezvihesse csodáit életünkben. Isten akaratává kell válnunk. Ez a mi igazi létünk, teljes önmegvalósításunk.

„Aki teljesíti mennyei Atyám akaratát, az mind testvérem, nővérem és anyám."

Van valaki, aki láthatóvá teszi számunkra, milyen gyümölcsöt terem Isten akarata abban a lélekben, aki feltétel nélkül ráhagyatkozik: ez Mária, Jézus anyja, akiről elmondhatjuk, hogy itt a földön az volt az ideálja — s ezt teljességgel élte is —, hogy megvalósítsa Isten akaratát: „Történjék velem szavaid szerint." (Lk 1,38)

Azáltal, hogy Mária a legfájdalmasabb, legtragikusabb pillanatokban is állhatatosan kitartott Isten akarata mellett, azonosult vele, és betöltötte azt a rendkívüli tervet, amit Isten öröktől fogva elgondolt róla.

Mária azért vált Jézusban Isten Anyjává, mert teljesítette Isten akaratát.

„Aki teljesíti mennyei Atyám akaratát, az mind testvérem, nővérem és anyám."

hasonlóan tesszük Isten akaratát, akkor egy nap, a Földről való elköltözésünk napján — amikor elfoglaljuk helyünket a mennyországban — teljesen világos lesz számunkra.

Tehát nekünk is akarnunk kell Isten akaratát. Ne csak belenyugodjunk; ne csak egyszerűen elfogadjuk; ne megosztott szívvel tegyük, hanem azonosuljunk vele. Ez a legjobb, amit tehetünk. Ez az elképzelhető legértelmesebb hozzáállás.

Ez tesz bennünket Jézus családjának tagjává.

„Aki teljesíti mennyei Atyám akaratát, az mind testvérem, nővérem és anyám."

De tulajdonképpen mit jelent az, hogy tesszük Isten akaratát?

Azt, hogy jól, tökéletesen végezzük mindazt, amit Isten kér tőlünk: beszélgetünk, telefonálunk, meghallgatunk valakit, segítünk valakinek, tanulunk, imádkozunk, eszünk, alszunk; egyszóval azt, hogy a hétköznapokban óráról órára teljesítjük kötelességeinket, melyeket munkánk, családunk, illetve a körülöttünk élő emberekkel való kapcsolat követel.

MEGHÍVÓ

A Szent Benedek-harang szentelése lesz Celldömölkön június 7-én, szombaton 10 órakor.

IV. Ökumenikus ifjúsági tábor Mátraházán a református lelkészüdülőben augusztus 11—15-ig katolikus, református, evangélikus, baptista, metodista és ortodox fiatalok részére. Részvételi díj: 3500,- Ft. Jelentkezés: Ökumenikus Tanács, 1026 Bp., Bimbó u. 127. Tel.: 176-4847.

A Keresztény Értelmiségi Társaság (KET) Arató-bálra hív minden táncolni szerető fiatalt június 28-án 20 órára. Helyszín: Magyar Kultúra lapítvány Székháza (Bp., I., Szentháromság tér 6.). Jegyek a helyszínen kaphatók, illetve elővételben a KET Központi Klubjában: Bp., VIII., Mária u. 20. (hétfőtől péntekig, 17—21 óráig). Tel.: 334-0393.

A szombathelyi premontrei Szent Norbert Gimnázium százhúsz diákja rock-passiót ad elő a kőszegi Jézus Szíve-templom előtti téren június 8-án 20.30 órakor.

SZOLGÁLAT

A Bárka Közösség segítőket keres — A Bárka olyan, keresztény értékeken alapuló közösség, melyben segítők és értelmi fogyatékos emberek osztják meg mindennapi életüket. Közösségünk azoknak a jelentkezését várja, akik otthonunkban legalább egy évig elkötelezetten együtt tudnának élni hat sérült emberrel és más segítőkkel. Bővebb információért fordulj bizalommal hozzánk: Bárka Közösség, 2330 Dunaharaszti, Arany János u. 45. Tel.: 24/461-837.

A Caritas telefonos lelkisegély-szolgálat várja életvezetési és lelki problémákra vonatkozó hívásaikat a 343-7762-es számon kedden, csütörtökön, pénteken és vasárnap 18-06 óráig. A hívás ingyenes.

Önkéntes véradás lesz június 7-én, szombaton 7—12 óráig a Péterfy Sándor u. 8—20. sz. alatti Vérellátó Állomáson.

ZARÁNDOKLATOK

Krakkó-Czestochowai zarándoklat augusztus 3—12-ig. Utazás vonattal. Jelentkezési határidő: június 30. Érdeklődni lehet: Németh István, 3529 Miskolc, Szentgyörgy út 38. X. 3. Tel.: 46/367-852.

Az Ökumenikus Tanulmányi Központ július 25. és augusztus 3. között zarándokutat szervez Izrael, Jordánia és a Sinai-félsziget szent helyeire. Érdeklődni lehet az alábbi címen: Ökumenikus Tanulmányi Központ: 1114 Bp., Bocskai út 15. III. 3. Tel./fax: 166-4790, illetve Bajusz Ferenc telefonján: 287-3086.

Varsó-Czestochowai gyalogos zarándoklatra hívnak minden érdeklődőt augusztus 4—16-ig a pálos szerzetesek. Részvételi díj: 10.000,—Ft. Jelentkezés: Pálos Kolostor, 7625 Pécs, Hunyadi út 70. Tel.: 06/72-333-952. Jelentkezési határidő: július 4. Mivel a zarándoklatra zömében fiatalok jönnek és többek számára magas a részvételi díj, kérjük azokat akik szívesen adakoznának, hogy küldjék el csekken adományaikat a következő számlaszámra: Boldog Özséb Alapítvány: 11742269-20001780. Az összeg az adóalapból leírható. Ha valaki a párizsi ifjúsági találkozón is részt szeretne venni, akkor erre is van lehetőség. Jelentkezés minél előbb: Poór Tünde, 1122 Bp., Goldmark K. u. 8. Az Emmanuel Közösség által lehetőség van a Budapestről korábban elindult csoport után menni Párizsba. Ők intézik a szállást, ellátást.

Ifjúsági gyalogos zarándoklat Győrbe, a Szűzanya kegyképe vérrel könnyezésének 300. évfordulója alkalmából meghirdetetett Mária-év kapcsán. Jelentkezés június 6-ig — 500,— Ft hozzájárulás befizetésével — az alábbi címen: „Ifjúsági zarándoklat", Radó Tamás plébános, Szent Imre Plébánia, 9024 Győr, Szent Imre út 35. Tel.: 06/96-424-443.

Fatimai zarándoklatot szervez a kőbányai Szent László Plébánia Spanyolország kegyhelyeivel egybekötve június 20.—július 1-ig., autóbusszal. Részvételi díj: 59.600,—Ft. Érdeklődni lehet személyesen a plébánián vagy a 261-2814 telefonszámon.

TALÁLKOZÓK

A Gödöllői Premontrei Rend és az Öregdiák Egyesület Szent Norbert-napi ünnepi találkozója június 7-én, szombaton lesz, Gödöllőn. Program: 10 órakor ünnepi szentmise a Fácán-sori kápolnában. (Parkolás gépkocsival a gimnáziumnál. 14.30-kor a volt kápolna termében ünnepi műsor és közgyülés.

A 310 éves Egyetemi Katolikus Gimnázium egykori és leendő növendékeinek szokásos szent-

97.11.21. Pannonhalmi Zsuzsa

A legendás királylány emlékműve

Kilencven év elteltével, közadakozásból elkészülhetett a pesterzsébeti Erzsébet-szobor

A XX. kerület városközpontjában, a felújított templom előtti téren holnap délelőtt avatják fel Árpád-házi Szent Erzsébet szobrát. A különleges anyagból készült emlékmű a pesterzsébeti Német Kisebbségi Önkormányzat kezdeményezésére valósult meg, teljes egészében közadakozásból.

A pesterzsébeti neogótikus templomot 1907-ben eleve úgy tervezték, hogy előtte tágas teret alakítottak ki egy később felállítandó Szent Erzsébet-szobor számára. A templom két év alatt felépült, de az emlékmű sokáig nem készült el. Az első világháború után sokáig ezernyi más gondjuk volt az erzsébetieknek, így a templombelső kifestése, a híressé vált freskók elkészíttetése csak 1937-ben indulhatott meg. A megbízást egy különös művész, a Raffaellóért és Tolsztojért, Nietzschéért és a romantikus magyar történetiségért egyaránt rajongó Nagy Sándor kapta.

Az utolsó nazarénus festőnek is nevezett gödöllői mester először a Szent Erzsébet életét ábrázoló szárnyas oltárral készült el, éppen 60 éve – tudtuk meg a mostani emlékmű alkotójától, *Pannonhalmi Zsuzsa* keramikusművésztől, akit ismeretlenül szólítottam meg a templomtéren, látván, hogy valaki a kora esti szürkületben is dolgozik a szobron. Miközben együtt féltettük az öt méternél magasabb állványzaton egyensúlyozó férjét, a mérnök *Gál Istvánt*, a keramikusnő szívesen mesélt. Elmondta, hogy sok a párhuzam a hat évtizeddel ezelőtti templomdíszítés és az ő mai munkája között. Mint ahogy annak idején a freskót festő Nagy Sándort segítette Décsei Géza erzsébeti prelátus, Pannonhalmi Zsuzsa is olyan megrendelőre talált, aki értette a szokványostól eltérő elképzelését.

– Hertelendi Péternek, a pesterzsébeti Német Kisebbségi Önkormányzat elnökének ötlete és álma volt, hogy végre készüljön el a szobor. Egyházi témákban járatos vagyok, de nagy kihívás volt számomra a már életében legendává vált magyar királylány méltó ábrázolása – mondja a keramikus asszony. – Végül nemcsak egy szobor lett, hanem stilizált rózsakoszorún álló emlékmű. Nyolc képben mutatom be Erzsébet teljes élettörténetét. A szülőket, II. Endrét és ama bizonyos merániai Gertrúdot úgy próbáltam ábrázolni, hogy kiderüljön: kicsit mások, többek voltak, mint a Bánk bán-történetben. Megmintáztam a négyéves kislányként ezüst bölcsőben Wartburgba küldött Erzsébetet, türingiai Lajossal töltött rövid, de boldog házasságát és természetesen az alakjához fűződő csodás eseményeket. A legismertebb rózsacsoda mellett kiemeltem a szegényeket istápoló, a betegeket ápoló fiatalasszonyt. A gótikus táblaképek hangulatának érzékeltetése volt a szándékom, ehhez alkalmas anyagnak találtam a porcelán samottot, amelynek vörösbarnás árnyalatai jól illenek az emlékmű mögötti templomhoz. A csúcsszobron nem apácaként, hanem legszebb női valójában ábrázoltam őt, aki német–magyar szent, de szerintem elsősorban áldozatos életű Árpád-házi királylány volt.

Hámory Gabriella

A német–magyar szent

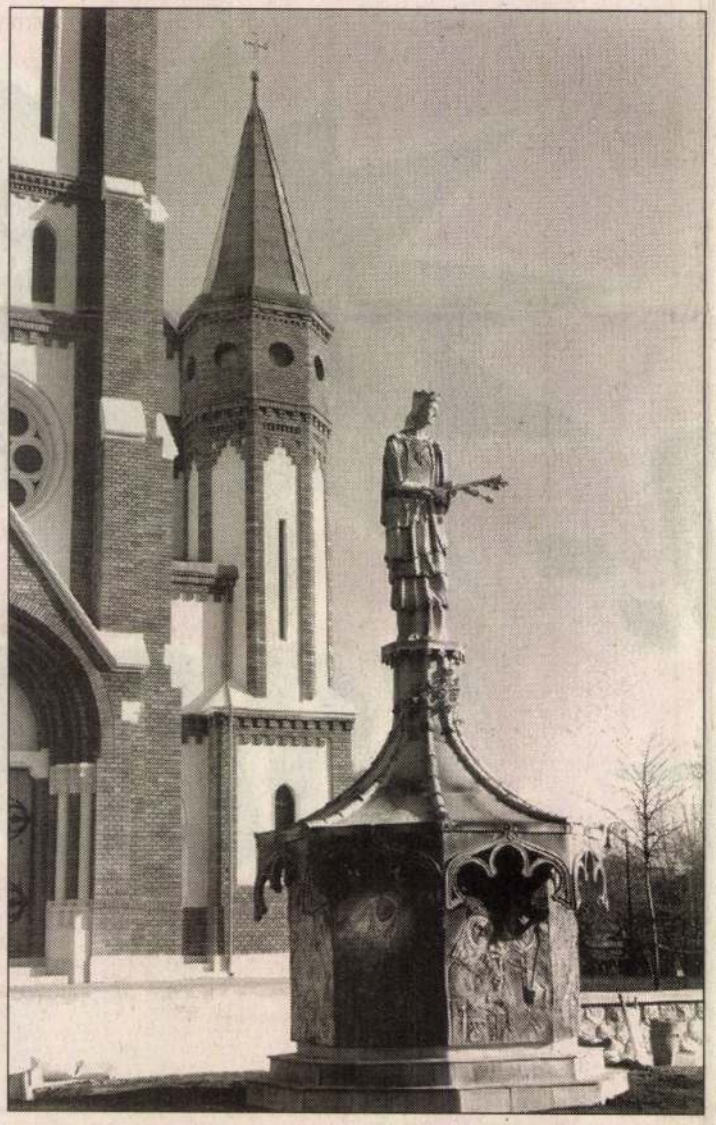

Stilizált rózsakoszorún áll

BÁNHALMI JÁNOS FELVÉTELE

unk mindenből sok van!

ÚJ!
ESTO FLAMINGO MODERN
HALOGÉN LÁMPACSALÁD!
FEHÉR, SÁRGA, RÓZSASZÍN, KÉK,
ZÖLD THERMOPÁL LÁMPAERNYŐVEL.
AZ ERNYŐ SZÍNE ÍZLÉS SZERINT
VÁLASZTHATÓ A LÁMPÁHOZ.

940.-

18680.-

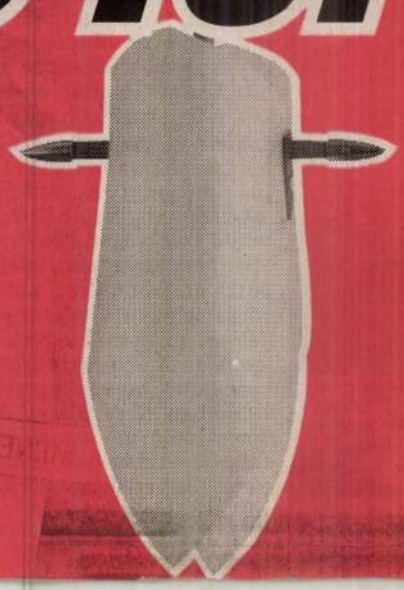

Pannonhalmi Zsuzsa
keramikus

DUNA GALÉRIA

Támogatók:

Nemzeti Kulturális Alap

Fővárosi Képzőművészeti Alap

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

Magyar Alkotóművészek Közalapítvány

Tisztelettel meghívjuk Önt
és kedves Barátait

Pannonhalmi Zsuzsa

keramikusművész

PANNON '96

című kiállítására

1996. december 4-én 17 órára
a Duna Galériába

(Budapest, XIII. Pannónia u. 95.)

A kiállítást megnyitja:

Kerényi József

Kossuth- és Ybl-díjas építész,
egyetemi tanár.

A kiállítás megtekinthető
1997. január 5-ig,
hétfő kivételével 10 -18-ig.

PANAMA

„Halász" (160 cm magas)

„A Föld rétegei" relief (40 x 60 cm)

A tárlat nyitvatartási ideje:
hétfőtől péntekig: 8–20 óráig,
szombaton és vasárnap: 10–16 óráig.

Belépődíj: felnőtteknek 50,- Ft,
diákoknak és nyugdíjasoknak 10,- Ft.

Információ a 06-37-346-125-ös telefonszámon kérhető.

Postacím: Grassalkovich Művelődési Központ
HATVAN,
Grassalkovich kastély

A fotókat *Schichmann Béla* készítette.

A meghívót az ©-PONT nyomda készítette.

GRASSALKOVICH MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
HATVAN

Szeretettel meghívjuk
Önt és kedves Barátait

Pannonhalmi Zsuzsa
Ferenczy Noémi díjas keramikusművész

kiállítására,
1997. március 8-án (szombaton)
16 órára a hatvani Grassalkovich Művelődési
Központ Barokk-termébe.

A tárlatot
Dr. Pogány Gábor
művészettörténész nyitja meg.

Közreműködik:
Nagy Sándor Endre klarinétművész.

A kiállítás 1997. április 4.-ig tekinthető meg.

PANNONHALMI ZSUZSA

Szökőkút, napóra, hét vezér

Tavaly hat köztéri szobrot állítottak fel a fővárosban. Ezek közül egy szökőkút (a Deák Ferenc utcában, a Kempinsky mellett), kettő pedig ellopott mellszobrok pótlása (Zamenhofé a Rácfürdőnél, Balassié a Margitszigeten). A XVII. kerület egy új napórával gazdagodott tavaly, amelyet Pannonhalmi Zsuzsa készített, és egy iskola előtt állították fel. A Petőfi híd budai hídfőjének közelében, az egyetemi városban kapott helyet Péterfy László Mementó című alkotása. És a tavaly felállított budapesti szobrok közé tartozik a XVIII. kerületi „hét vezér" is, Frech Ottó fafaragó műve, amelyet a galéria esztétikailag kifogásolt.

NÉPSZABADSÁG 2000 márc. 8

fejeztem, hogy Riegl "Holländisches
z fogjak. Dvořak műve fejlődéstör-
rúan induktív. Egyetlen festmény-
hogy azután mindjobban kiszélesítse
rű fokozással az észak-francia késő
nulmánya tetőfokát. A genti oltárt
zeti reakcióval vagy hirtelen stí-
ni; a gotikus művészet idealizmusa
musa között csak az óriási ellen-
zonyítja, hogy az uj realizmus nem
hanem sokkal inkább a gothikus
fejlődhetett csak ki. Mert a
volt, csakhogy a természeti meg-
konventionálissá vált késő-antik

Az ötvösművészet pompája az építészetben

Az ötvösművészet pompája az építészetben címmel nyílt kiállítás április 23-án az Erdős Renée Házban.

A tárlatot *Bakonyvári M. Ágnes* művészettörténész – a ház igazgatója – nyitotta meg, különleges zenei csemegével működött közre *Martonosi György* jazzdobos. A kiállítás – és a hozzá kapcsolódó művészeti album – szerkesztője *Katona Katalin*, Ferenczy Noémi-díjas ötvösművész volt, aki kiállítóként is szerepelt, a művészeti ág színe javát – 61 alkotót – fölvonultató rendezvényen. A korábbi évek hagyományait követve, május 20-án szimpóziumot is tartottak.

D. L.

Tér-játék a Csigaházban

Pannonhalmi Zsuzsanna, Ferenczy Noémi-díjas péceli keramikus-iparművész kiállítását láthatták az érdeklődők május 7-től 29-ig a Rákoscsabai Közösségi Házban.

A Szín Galériában Tér-játék címen megnyílt tárlaton *T. Bruder Katalin*, a Magyar Nemzeti Múzeum főrestaurátora méltatta a művésznő munkásságát. Az ünnepségen megjelent *Bartha Attiláné* péceli polgármester is, ami nem meglepő, hisz a város megbecsüli 27 éve hozzájuk költözött művészét: tavaly tavasszal munkásságát felvették a péceli Európa örökség részévé, illetve augusztus 20-án a város díszpolgári címet is adományozott neki.

A műsorban verssel közreműködött *Giliczéné Komjáthy Andrea*, illetve fuvolán *Gazsi Petra* és *Gál Anikó* – a művésznő leánya.

D. L.

125 éve született Erdős Renée

Május 7–én este emlékestet rendeztek az Erdős Renée Házban élt író, költő Erdős Renée születésének 125. évfordulójának tiszteletére.

A Rákoshegyen dolgozott írónőről Kádár Judit irodalomtörténész emlékezett meg.A Petőfi és Báthory utca sarkán álló villában élt a nagyszerű és rendkívül termékeny írónő, *Erdős Renée*, aki 1879-ben született és 1956. július 9-án halt meg. Már fiatalon feltűnt a női lélek vágyait, érzéseit őszintén föltáró, meghökkentően merész hangú verseivel. Művei: Versek (1902), Aranyveder (1910), Sybillák könyve (1918), A csukott kert (1954), stb. A legnagyobb sikert regényeivel aratta: Ősök és ivadékok (1920-29), A nagy sikoly (1923 – nyolc kiadást ért meg!), Lavínia Tarsin házassága (1927), Lysias (1943, Réz Bálint szerzői álnéven jelent meg), Brüsszeli csipke, stb. Két színművet és több önéletrajzi jellegű művet is írt, lefordította a Fiorettit, Assisi Szent Ferenc legendáit (1911). Egyes műveit lefordították német, flamand, olasz, orosz, horvát, szlovák nyelvre. Az ünnepi eseményen Erdős Renée verseit és prózai írásait *Dévai Nagy Kamilla* Liszt–díjas előadóművész és az általa alapított Krónikásének Zeneiskola határon túli növendékei mutatták be. Az emlékest meglepetésének számított, hogy a növendékek az általuk választott verseket saját szerzeményű dalokká zenésítették meg, illetve adták elő.

Krémer József

Versek között Rákoskerten

Május 22-én rendezte meg a Rákoskerti Művelődési Klub Dombrádi István „Itt, ahol élek" című legújabb verseskötetének bemutatóját.

A versbemutató előtt *Rőthler István* esztéta mondott bevezető gondolatokat, majd a verseket *Kántor Judit* színésznő és *ifj. Mucsi Sándor* színművész tolmácsolta.

A Rákoskerti Művelődési Klub meglepetéssel is készült Dombrádi István részére. A fiatal grafikusművész–növendék, *Batta Eszter* két legkedvesebb Dombrádi-versét szavalta el a költőnek, majd a művész *Bujtás Anita* hegedűjátékának örülhetett, aki a Csillagok, csillagok c. magyar népdalt szólaltatta meg különleges előadásmódban.

A versbemutató dedikálással zárult és az azt követő kötetlen megbeszélés keretében a résztvevők tortával köszöntötték a születésnapját ünneplő művészt.

L. Á.

Megfigyelőként az unióról

Gulyásné dr. Gurmai Zita országgyűlési képviselő, uniós megfigyelő, a szocialisták Európai Parlament képviselőjelöltje Magyarország és az Európai Unió címmel 2004. április 27-én az MSZP XVII. kerületi szervezetének Kaszáló utcai helyiségében tartott előadást. A vendéget Devánszkiné dr. Molnár Katalin országgyűlési képviselő és dr. Benkő Péter önkormányzati képviselő fogadta.

Dr. Benkő Péter, Gulyásné dr. Gurmai Zita

Dr. Gurmai Zita lapunknak elmondta: „Bizakodó vagyok, ha elődeink kinéznek a csillagok közül, azt látják, hogy jól cselekedtünk.

Valóban történelmi pillanat, amikor az Európai Unió tagjaiként egy olyan közösségbe tartozhatunk, ahol négyszázötven millióan élnek, és húsz nyelvet beszélnek. Nagyon fontos, hogy azt az értéket, amelyet hazánk a kultúra területén teremtett, tovább tudjuk vinni. Meg kell találni az esélyt arra, hogy azt a képességet, és tudást, amit eddig összegyűjtöttünk, hozományként a lehető legjobban értékesítsük az európai közösségben. Bízom abban, hogy kortól, nemtől függetlenül mindenkinek emlékezetes a csatlakozás napja – hangsúlyozta.

Május 25-én *Hegyi Gyula* országgyűlési képviselővel találkozhattak az érdeklődők a pártházban. Az országgyűlési képviselő, aki előkelő helyen szerepel az MSZP Európa parlamenti választásokra állított listáján több más képviselőtársával együtt, jelenleg is Magyarországot képviseli Brüsszelben.

A képviselő tájékoztatójában elmondta: június 13-án az uniós szavazáson való részvétellel teljesedik ki hazánk Európához való csatlakozása.

Sz.

Ingyenes információ

A helyi Fidesz információs és szolgáltató irodája a következő időpontokban segít az arra rászorultaknak: jogsegélyszolgálat (*dr. László Jenő*): **június 7-én** (hétfő) 18 és 19 óra között, **június 16-án** (szerda) 18 és 19 óra között, informatikai tanácsadás (*Fodor László*) **június 8-án** (kedd) 18 és 19 óra között, növényvédelmi tanácsadás (*Gál Miklós*) **június 17-én** (csütörtök) 18 és 19 óra között. Cím: 1171 Budapest, Péceli út 106. (Szabadság sugárút – Péceli út sarok), nyitva tartás: hétfőtől-péntekig 16-19-ig. Telefon: 259-1314 (előzetes bejelentkezés is lehetséges).

E-mail: fideszxvii@tvn.hu. *(Forrás: Riz Levente választókerületi elnök, Fidesz – Magyar Polgári Szövetség – XVII. kerület)*

A „békés egymás mellett élés" jegyében

Az Európai Parlamentben is fontos lesz az együttműködés. A békés egymás melletti kampányolásnak voltunk szemtanúi májusban, amikor a kerületi Fidesz és MSZP standját, egymástól alig egy méterre kaptuk lencsevégre. Az Európai Parlamentről, képviselő-jelöltjeikről kaphattak tájékoztatást az Elágazáson a két párt iránt érdeklődők. A Fideszné dr. Dombóvári Csaba önkormányzati képviselőt, az MSZP kitelepülésén Devánszkiné dr. Molnár Katalin országgyűlési képviselőt véltük felfedezni. (Fotó: K. Cs.)

Az együttműködés fontosságáról

Almássy Kornél, Katona Kálmán, dr. Farkas Tibor

Az Elágazásnál májusban Almássy Kornéllal, az MDF elnökségi tagjával, képviselő-jelölttel, Katona Kálmánnal, az Orbán-kormány első közlekedési miniszterével, aki jelenleg fővárosi képviselő (MDF frakció) és dr. Farkas Tiborral, az MDF kerületi szervezetének elnökével, önkormányzati képviselővel találkozhattak az érdeklődő kerületi lakosok.

– A találkozó alkalmával közvetlenebb hangnemben beszélgethetünk a lakossággal és tájékoztatást tudunk adni az Európai Unióról, valamint megtudhatjuk, hogy az emberek miként vélekednek a csatlakozásról, és melyek azok a legfontosabb problémák, amelyek sokakat foglalkoztatnak – kezdte nyilatkozatát *Almássy Kornél*. – Hazánk uniós tagsága kulturális és politikai hovatartozáson túl egy sor napi, gyakorlati változást is jelent. Azt tapasztaltam, hogy sokan nincsenek tisztában a lehetőségekkel, pedig csak megfelelő ismeretek birtokában lehetünk nyertes polgárai az Európai Uniónak. Az uniós csatlakozásunk akkor lesz sikeres, ha megtanulunk a forrásokkal élni – mondta.

Szerk.

Fidesz-fórum

A Fidesz – Magyar Polgári Szövetség lakossági fórumot tart a Dózsa Művelődési Házban, 2004. **június 10-én**, csütörtökön, 19.30 órás kezdéssel.

Az eseményen felszólal *Schmitt Pál*, a Fidesz alelnöke, a Szabad Európa Lista vezetője, *Barsiné Pataki Etelka* a lista ötödik helyén szereplő jelöltje, valamint *Riz Levente*, a XVII. kerület választókerületi elnöke. A műsorban közreműködik *Balázs Fecó* előadóművész.

méreteit és a reprezentatív jellegű teremegyházak típusának elmaradását.

Más részről hiányzik viszont az egyházközségi bazilikák csoportjából a temetői kultuszépületeknek egy, Pannoniában is kedvelt típusa: a kvadratikus középteret három oldalról apszisokkal lezáró, kupolával fedett centrális építmény, az ú. n. cella trichora. Ennek az alaprajzi formának a hellenisztikus-római kultikus és profán (exedrák, nymphaeumok, thermák) építészetben Hadrianus korától különösen jól megfigyelhető jelenlétét már Weigand kimutatta.[12] Ugyancsak megtalálható ebben a körben a középtér kupolával történő lefedése. A korai keresztény építőművészetnek tehát nem volt szüksége az alaprajzi elrendezést és a kupolaépítményt a hellenisztikus-római kultúrkörön kívüleső területekről kölcsönvenni.[13] Meg volt ez Itália

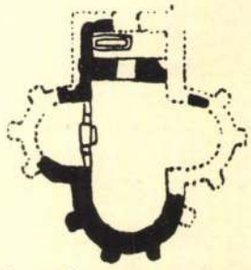

7. KÉP. A PÉCSI CELLA TRICHORA.

azon területein, ahol a kereszténység erős gyökeret vert és korán felvirágzott, csak alkalmazni kellett a különböző liturgikus szükségletektől életre hívott kultikus épületeknél. Az ókeresztény építőművészet ezt a centrális elrendezésű, a középteret kupolával fedett épületformát baptisteriumok, s különös előszeretettel a temetői sírkápolnáknál használta Itáliában. A dunai provinciák, s elsősorban Pannonia felé Aquileia és környéke játszhatta a közvetítő szerepét. Tartományunkban Sirmium, Sopianae, (7. kép) Aquincum (8. kép)

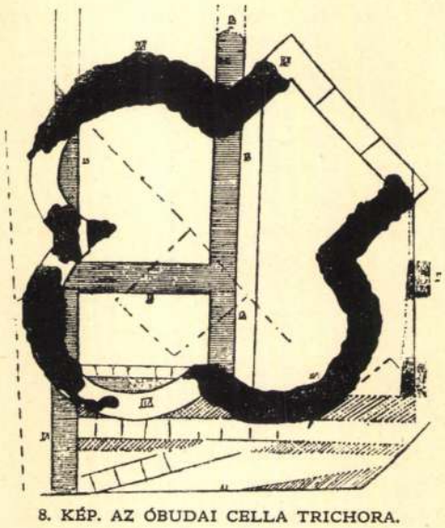

8. KÉP. AZ ÓBUDAI CELLA TRICHORA.

és Savariaból ismeretesek cella trichorak. Ezek közül csupán az aquincumi és a pécsi lóhere alakot mutató sírkápolnákról rendelkezünk pontos felvételekkel. A savariai még publikálatlan, a sirmiumit pedig csupán egy irodalmi utalásból ismerjük.

Valamennyi közül a pécsi cella trichora rendelkezik a legnagyobb multtal. A IV. század közepe táján épült, de később átalakították, belsejét újból kifestették és a szentélyrészt az északi apszisból a keletibe helyezték át. Ezt az átalakítást eddig a IX. századra tették és Privina működésével hozták kapcsolatba. Az átfestésből az északi apszisban jelentős részek maradtak meg, melyek fehér alapon függönymintát utánzó festményt mutatnak, alul lineáris fekete keretbe foglalt szegéllyel (oo. képek). A cella trichora átfestésének korát a függönyminta helyes értelmezése adja meg.

A rómavárosi bazilikában a VII. századtól kezdve jelenik meg a szentélyrészben a függönymintát utánzó festészet. Rómában megtaláljuk a függöny ráncaira festett szívalakú levélkét *(flabellum)*, valamint a napot és a csillagokat. Mindez a pécsi cella trichoraban elstilizálva tűnik fel. A flabellum mint háromszög jelentkezik, az égitestet pedig a pontkörbe foglalt gömb kívánja jelezni. Rómában világos a függönyfestészet szimbolikus jelentése. Az apszisfülkében ábrázolt császár-Krisztus mennyei palotája előtt az égitestekkel teleszórt mennybolt képezi a függönyt. A bazilika itt nem más, mint a császár-Krisztus trónterme. A pécsi cella trichora függönymintát utánzó festménye mögött azonban ilyen gondolatokat nem szabad keresni. Egyrészt itt sírkápolnával van dolgunk, másrészt pedig épp a rómavárosi díszítő elemeknek a felismerhetetlenség határáig elmenő stilizáltsága teszi kérdésessé, hogy a festő ismerte-e a *velum* szimbolikus jelentését.

A nem reprezentáló, hanem a tisztára dekorációs hajlamot jellemzi különben a függönyszegély is. Ezen három stilizált tagból összetett motívum ismétlődik állandóan. A szegélynek ez a mintázata hiányzik Itáliában, s ezért már Szőnyi utalt arra, hogy talán Keleten kellene analógiát keresni. Szőnyi megérzése helyesnek bizonyult. A motívum egyes tagjai khufita írásjegyekre mennek vissza, mint azt más helyen részletesen kívánom igazolni. Itt csak arra utalok, hogy a függönymintát utánzó falfestmények, az alsó szegélyén elstilizált khufita írásjegyekkel a VIII. századtól kezdődőleg megtalálhatók a perzsiai moschékban, s már a monumentális művészetben való alkalmazása előtt felhasználják az elstilizált írásjegyeket mint díszt kőemlékeken és iparművészeti tárgyakon.

Kérdés, hogyan kerülhetett ez a minta a pécsi cella trichora függönyszegélyére. Egy dolog bizonyosnak látszik. A Privinától Salzburgból kért mesteremberek nem hozhatták magukkal. Ez a negatívum azért fontos, mert ezzel elesik az eddigi IX. századi kormeghatáro-

zás, amely a függönyfestészet rómavárosi megjelenésének és a Conversio Bagoariorum történeti adatának kombinálásából adódott. Az viszont bizonyos, hogy a cella építése a pécsi templomkörzet nagyobbarányú átrendezésével kapcsolatosan történt, amikor ezzel egyidőben a cella szentélyrészét az északi apszisból a keletibe helyezték át, összhangba hozva a mellette álló bazilika keletelésével. Privina tevékenysége után viszont első ízben a XI. század elején van tudomásunk a pécsi templomkörzetben végzett nagyobbszabású átalakítási munkálatokról. A XI. századeleji magyarság egyházművészeti hagyatékának tekintve a cella trichora függönyfestését, a szegély elstilizált díszítésének megjelenésére a sok figyelembe vehető lehetőség közül elsősorban a bizánci közvetítés nyujthatná az egyik magyarázatot. Az újabb hazai történeti kutatás alapján eléggé ismeretes, hogy a bizánci kapcsolatokat épp a déli végeket megszálló magyarság ápolta nagy erővel. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a déloroszországi népek között kifejtett eredményes izlám misszionálást sem, amely a IX. századi magyarság körében is híveket szerzett. Ha az izlám művészetre jellemző szegélyminta vándorlási útja a cella trichoráig ma még homályos is részleteiben előttünk, viszont nem kétséges az a művészeti kör, ahonnét származott. Más részről éppúgy az sem vitatható el, hogy a függönyfestés alkalmazása egy keresztény kultuszépületben a rómavárosi és itáliai gyakorlat nélkül nem képzelhető el. A bazilikák apszisának faldekorációja adta a festő, vagy a megrendelő részére az ösztönzést az egészen más jellegű kis cella-fülkék festéséhez.

NAGY TIBOR

[1] *Nagy* T., A pannoniai kereszténység története (Diss. Pann. II. 12.) Bp., 1939. 31 sk. ll.

[2] *Nagy* L., Pannonia Sacra. 126. l.

[3] *R. Egger*, Frühchristliche Kultbauten . . . Wien, 1926, 66. l. és 69. kép.

[4] *Paulovics* J., La basilica di S. Quirino nell'antica Savaria (Estratto da Corvin 1938). (Előzetes jelentés az ásatásokról.)

[5] R. Egger, i. m. 101. kép.

[6] Pl.: *S. Strzygowski*, Die Bauform d. Armenier und Europa. I. Wien, 1918, 236 sz. ll., és a 266. képen közölt choschawanki bazilika.

[7] *A. Alföldi*, untergang d. Römerherrschaft in Pannonien. II. Berlin, 1926., 31 sk. ll.

[8] Pl.: *G. A. Soteriou*, Les basiliques palaeochrétiennes de lu Grèce. Athénes, 1931, 187 l., 19. kép.

[9] *G. Cechelli*, Gli edifici ed i mosaici paleocristiani nella zona della basilica di Aquileia. Bologna, 1933, 42. kép.

[10] *Nagy L.*, Az aquincumi ókereszténység újabb emlékei (Arch. Ért. 1941), 246 sk. ll., és 1. kép.

[11] *Nagy T.*, A pannoniai kereszténység története. Bp., 1939, 167 l.

[12] *E. Weigand*, Das Theodosioskloster (Byz. Ztschr. 23, 1914) 167 sk. ll., különösen 174—189 ll.

[13] *J. Strzygowski*, Mschatta. Jahrb. d. preuss. Kunsts. 1904, 231 sk. ll. — D. Baukunst d. Armenier und Europa. 495, sk., 830 sk. ll.

rus félköríves ülőhelyét lebontották, illetve elegyengették, s föléje a gazdag kivitelű mozaikpadlózatot húzták. A Quirinus-bazilika szentélyrésze a középhajót lezáró apszisba került. A hosszhajónak ez a lezárási formája jelentkezik a fenéki nagyobb kultuszépületnél is, amely — mint még látni fogjuk — ugyancsak átépített, alakjában maradt reánk. Elterjedt bazilikatípus lehetett ez Pannoniában, s Itáliában is a közönséges formák közé tartozik. Tartományunkban Kisdióspuszta mindenesetre nem sorozható ide; a megnyujtott, patkóalakú szentélylezárása már a Karoling korba utalja.

A kibővítésnek egy másik módja volt egy vagy több sekrestye hozzáépítése a hajóhoz. Ennek egyszerűbb formái, melyeket tőlünk nyugatra Aguntum és Romain môtier[5] képvisel, Pannoniában nem maradtak meg.

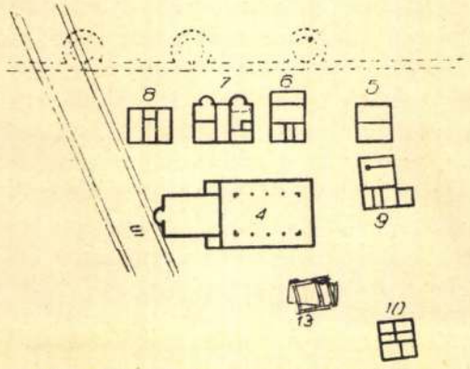

2. KÉP. A FENÉKI NAGYOBB KULTUSZÉPÜLET.

A fenéki nagyobb kultuszépületnél (2. kép) a háromosztatú hajóhoz egy feltűnően tágas, s jobb híjján *presbiterium*nak nevezhető terem csatlakozik, apszidális szentélylezárással. A presbiteriumhoz ott, ahol a templomhajóhoz kapcsolódik, kétoldalt egy-egy sekrestyét, a *prothesis*t és a *diakonikum*ot építették. Pannonia közelében a salonai városi bazilika áll ehhez legközelebb. A fenéki nagyméretű presbiterium azonban csak mint a háromosztatú hajóhoz egy kibővítés alkalmával hozzáépített traktus érthető meg, ahonnét a hívők sem voltak kizárva. A prothesis és a diakonikon elhelyezése miatt itt nem gondolhatunk egy másik „keleti" megoldásra. Ez utóbbit azzal jellemezhetnénk, hogy amikor a hívők számának hirtelen megnövekedése folytán az egyház befogadóképessége szűknek bizonyult, a hajó bejárati része elé a homlokzatot is eltakaró előcsarnokot építettek, az armeniai *zamatune* példájára.[6]

Feneken azonban már a telep hosszú életét tekintve[7] is számolni lehet a bizánci közvetítéssel idekerült építészeti hatásokkal. Ennek mindjárt egyik példáját mutatná a kisebb fenéki kultuszépület (3. kép), amely a megerősített telep fennállásának utolsó időszakából (V—VI. sz.) származhat. A háromosztatú, előcsarnokos *(narthex)* bazilika középhajóját egy nagyobb átmérőjű apszis zárja be; elől kétoldalt egy-egy kisebb

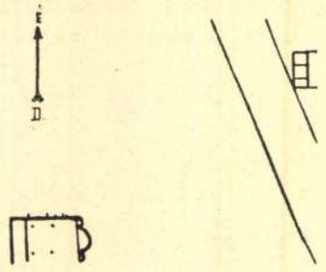

11.

3. KÉP. A FENÉKI KISEBB KULTUSZÉPÜLET.

átmérőjű apszis helyezkedik el. A szentélyrész lezárásának ez a módja eddig még ismeretlen az itáliai gyakorlattól függő korai keresztény építőművészetben. Ezzel szemben közönséges formát képvisel az újabb görög kutatóktól hellenisztikus jellegű bazilikáknak nevezett csoportban, ahol a két kisebb, félköríves záródású sekrestyék, a prothesis és a diakonikon céljait szolgálta.[8]

Szentélykörzet jellege van már a középső udvar *(atrium)*, vagy folyosóval összekötött két teremegyháznak. Alaprajzi típusban és architekturában újat ez már nem ad. Oszlopsorral három részre osztott hosszhajó, egyik rövidebb oldalán az előcsarnokkal, a másikon a szabadon álló subsellium az oltárral. A sekrestye kezdetben nem nyer külön helyiségben elhelyezést. Mintegy mintaképe lehet ezeknek az aquileiai Theodorus bazilika.[9]

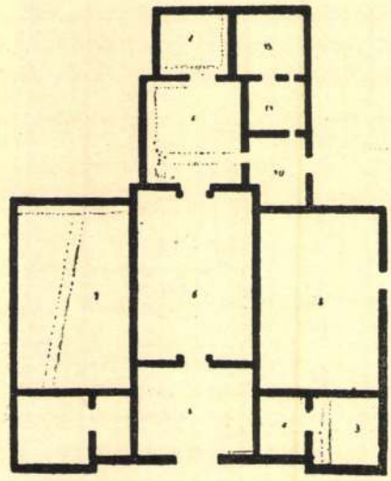

4. KÉP. A KÉKKÚTI NAGYOBB BAZILIKA.

Nesactium esetében a külön sekrestyeszárnyak és az épületkomplexumot összefogó folyosó már igen fejlett típust képvisel, míg Hemmabergen minden építészeti kapcsolat nélkül áll egymás mellett a *consignatorium* és az egyházközségi bazilika.

Pannoniából a kékkúti nagyobb épületcsoport és az aquincumi polgárváros bazilikája (4—5. képek)[10] tartozik ebbe a körbe. Kékkúton a két szélső, hosszúkás terem kultikus jellegét megadó subsellium és a feltételezhető oszlopsorok nem maradtak meg. Ez

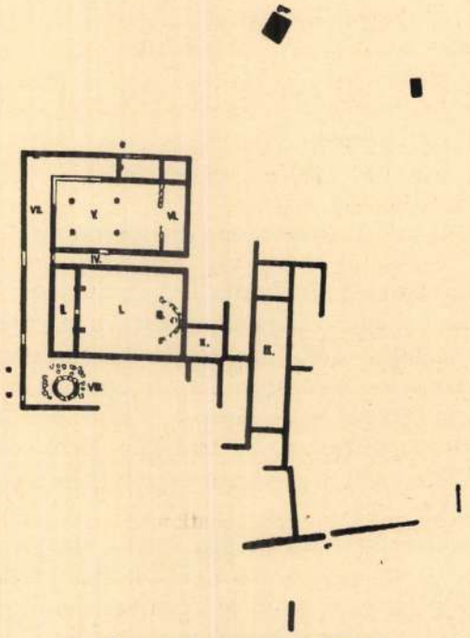

5. KÉP. AZ AQUINCUMI BAZILIKA.

utóbbiak igen gyakran fából készültek, s régészetileg csak egy-két esetben voltak megállapíthatók, mint pl. Sümegen. A kőből épült subselliumot Kékkúton el is bonthatták, ami annál könnyebben megtörténhetett, mikor a szabadonálló subsellium nem volt mindenütt épített fal, összeállíthatták kőhasábokból is, mint az aquincumi bazilika esetében. Kékkút mindenesetre

6. KÉP. AZ AQUILEIAI BAZILIKA.

igen közel áll az aquileiai Theodorus-bazilika típusához, (6. kép) s amennyiben a bazilikarészhez csatlakozó kisebb szobák a klérus lakóhelyéül szolgáltak, ez a körülmény még szorosabbá teheti a kettőjük közötti kapcsolatot. A klérus „bentlakása" ugyanis a IV. századvégi reformmozgalom eredménye, amelynek kiinduló helye Nyugaton épp Aquileia és környéke volt.[1]

A másik ebbe a körbe tartozó épületkomplexum az aquincumi bazilika, ahol két teremegyházat keskeny folyosórész kapcsol össze. A keleti épület (az V., VI. számmal jelzettek) az egyházközség mindennapos liturgikus igényeit kiszolgáló tulajdonképeni bazilika. A háromosztatú hosszhajó keleti oldalához épült kis négyszögalakú helyiség szolgált sekrestyéül. A nyugati előcsarnokos terem a katechumenaeum, amelyhez dél felé egy második sekrestye (X. szám) és a lakóépületek csatlakoztak. Az építészetileg bazilikatípusú két kultuszépületet folyosó vette körül, akárcsak az itáliai Nesactiumban. Az először magánházból átalakított, majd később önállóan épült apszis nélküli teremtemplomnak Pannoniában az aquincumi képviseli a legfejlettebb típusát.

A megbeszélt bazilikatípusok az egyházközségek mindennapos liturgikus szükségleteit szolgálták. A kultuszépületek egy másik csoportja a halott-, illetve mártírtisztelettel kapcsolatos. Ez a különbségtevés csak a más természetű liturgikus szükségletek, nem pedig az alaprajz és az architektúra alapján indokolt, mert a temetői bazilikák, kápolnák és *memoriak* tartományunkban különféle változatokban képviselt formái az egyházközségi bazilikák csoportjában is előfordulnak. Van azonban két templomtípus, amely különkülön a maga csoportjára jellemző. Először is az apszisnélküli teremegyház, mely Pannoniában mint temetői bazilika nem jelenik meg. S ez érthető, ha e típus szentélyrészének reprezentatív jellegére gondolunk, ahol a subsellium előtt a püspök és a presbiterek a bazilikák záróapsisában freskó, vagy mozaikon ábrázolt Krisztus és apostolai példájára a hívők felé fordulva foglalnak helyet. A temetői kápolnáknál a klérus ilyen reprezentációja szükségtelen. Egy-egy mártír kultuszában u. i. nem vett részt az egész egyházközség, hanem annak csak különleges *devotio*val a vértanúhoz kapcsolt része. Más a helyzet a „nagy mártírok", vagy a vértanúhalált halt egyházalapítók esetében. Az ő ünneplésük azonban nem a temetői kápolnákban történik, hanem a reprezentatív egyházközségi bazilikában. Itt — ezektől az ünnepektől eltekintve — a mártírkultusz alárendelt szerepet játszik a többi kultikus cselekményhez viszonyítva. Más vértanúk szenvedésének emléknapján *(dies natalis)* a lector az *amboról* felolvassa a helyi martirológium bejegyzését és a vértanúság írásba foglalt történetét, a hitelesség ruhájába öltöztetett *actat*. Ezzel szemben a temetői kápolnákban minden kultikus cselekmény a halott-, illetve a mártírkultusszal függ össze. Az élő egyházközséget elsősorban érintő kultikus cselekmények (keresztelés, konfirmáció stb.), ahol az egész klérus is jelen van, itt nem kap helyet. Mindez magyarázza a temetői bazilikák, kápolnák szerényebb

A PANNONIAI ÓKERESZTÉNY EGYHÁZKÖZSÉGI BAZILIKÁK

Krisztus vallása a III. század folyamán jutott el Pannonia területére, és itt először a tartomány déli városaiban (Sirmium-Mitrovica, Siscia-Sziszek, Poetovio-Pettau) vert gyökeret a század második felében. A Drávától északra fekvő területek később, a konstantinusi béke éveiben nyiltak meg a keresztény hit számára. A kereszténység elismerése a római állam részéről, valamint a pogány vallásosságnak a keleti kultuszok befolyása alatt a monotheismus irányában meggyorsított belső fejlődése, a misztériumvallások tanításai készítették elő a talajt, s hogy ezeken a területeken is lehetővé vált életerős egyházközségek szervezése. A IV. század második felétől kezdődőleg már beszélhetünk keresztény Pannoniáról, amelyet püspököktől, vagy presbiterektől vezetett egyházközségek népesítenek be. A keresztény életnek ilyen ismert központjai a már említetteken kívül Savaria-Szombathely, Brigetio-Ószőny, Aquincum-Óbuda, Sopianae-Pécs, Mursa-Eszék, ahonnét a környező vidékre is szétsugárzik az új vallásos világnézet és életforma.[1]

A keresztény hit terjesztésében Itália és Kelet tartományai egyaránt kivették részüket. Ugyanezekre a forrásokra megy vissza a pannoniai keresztény művészet is, amely míg egyrészt Róma és a közelebbi itáliai centrum Aquileia művészetének formakincséből táplálkozik, erős szálakkal kapcsolódik Kelethez is.

A Pannonia földjén előkerült emlékek közül jelen alkalommal az egyházközségi kultuszépületekről, a bazilikákról emlékezünk meg, a végén futólagosan említve a sírkápolnák egyik csoportját, a cella trichora-t. Az itt csak jelzett keresztény falfestészetről egy más alkalommal kívánunk összefoglaló képet adni. A kultuszépületek osztályozásánál nem az építészeti, hanem a liturgikus szempontokat követtük, mint ahogy az ókereszténység szemében is ez volt az iránytadó, amikor *basilica* névvel jelölték a nem háromhajós, kisebbméretű templomokat is. Pannoniában is kétségtelenül az első kultuszhelyeket magánházakban rendezték be. Az alaprajzi formának és a felépítménynek itt természetes határt szabott a már meglévő épület. A belső elrendezésre a mindenütt azonos liturgikus szükségletek voltak iránytadók, amelyek egy szentély- és egy hosszhajó-rész megkülönböztetését kívánták meg. A magánházban berendezett szentélyre is szokásos volt a bazilika elnevezés. A bazilika azonban ekkor még nem központja egy egész egyházközségnek; kezdetben alig több mint családi szentély, s csak lassanként válik egy-egy városrész kereszténveinek kultikus központjává. A római birodalom területén mindenütt ez jelenti a fejlődés egyik kiindulópontját. — A magánházakban berendezett kultikus épületek ismert száma nem nagy. Pannoniából csak egyet idézhetünk, amelyet sajnos, publikálatlan volta miatt csak párszoros irodalmi utalásból ismerünk.[2] Háromosztatú, apszisos lezárású formája azonban már egy fejlettebb bazilika-típus beépítését mutatja a magánházba. Különben is temetői bazilika volt, s ezért csak jobb híjján idézhetjük. A világi rendeltetésű épületekben berendezett szentély primitív formája Itáliában és a Duna-vidék korán krisztianizált területein elsősorban a teremegyház alakját mutatja. Ennél az átlós falak lebontásával nyert hosszteremnek a bejárati résszel szemben fekvő rövidebb oldalán a klérus helyét jelentő, szabadonálló, félkörívés fal *(subsellium)* közrefogva az oltárasztalt *(mensa)*, képezi a szentélyrészt. A salonai úgynevezett északi therma oratoriuma és az aguntumi bazilika[3] ennek a formának legtisztább képviselői a szomszéd tartományokban. Pannoniában eddig még hiányzik. De meg kellett lenni, mert a kékkúti kisebb bazilikában (1. kép) már mint önálló építmény jelentkezik.

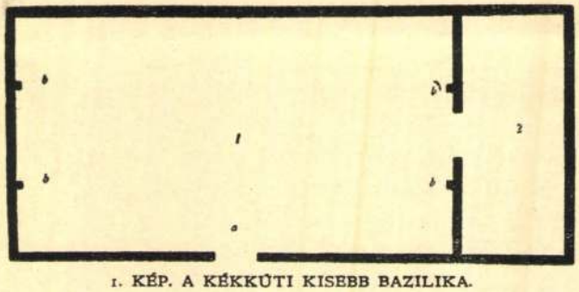

1. KÉP. A KÉKKÚTI KISEBB BAZILIKA.

Az alaptípusból több irányban indul meg a fejlődés. Meg kell azonban jegyezni, hogy a pannoniai ókeresztény építőművészetben jelentkező új formák és építészeti megoldások nem valami belső fejlődés kifejezői. Tartományunk e téren is egy nagyobb, birodalmi keretbe tartozik. Az ott meglévő formák jelentkeznek — elsősorban Aquileia szűkebb körzetének közvetítésével — a pannoniai ókeresztény bazilikák egyes példányaiban. Az ilyen korszerűségi szempontok mellett a fejlettebb típus megjelenésére alkalmat nyujtott az egyházközségek lélekszámának gyarapodása, amikor a kisméretű bazilika kibővítése, illetve egy újabb építése vált szükségessé. Az előbbit jól példázhatja a savariai bazilika.[4] Az ú. n. Quirinus-bazilika mozaikpadlózata alatt megmaradt exedra és subsellium egy korábbi teremegyház szentélyrészét képezte. Az újabb kultuszépület építésekor az exedrát és a klé-

Képművészet
1941. 6-12

a középkor legkitűnőbb földrajzi művét írta, egészen hatástalan volt a nyugat földrajzi próbálkozóira. Az arab építészet formái sem hatottak sehol az olasz félsziget építészetére, még magára Sziciliára sem. A görög Neilos Doxopatrios, aki a XII. század egyik legnagyobb vonalú egyházpolitikai művét írta, osztozik Edrisi sorsában. A görög nagy mozaik éppenúgy visszhangtalan. Nemcsak a formák, a valóban klasszikusnak mondható kompozícionális elvek mennek feledésbe, hanem magát a technikát, magát a mozaik-mesterséget is teljesen elfelejtik Sziciliában. És a sziciliai kultúrára mélyen jellemző, hogy a mozaik-mesterségnek még a reneszánszban sincs föltámadása.

Sajátságos és igen ritkának mondható jelenség az a keresztény kultúrán belül, hogy egy nagy lendülettel megindult, nagy eredményeket hozó és még nagyobb reményekre jogosító fejlődés egyszerre megszakadjon s úgyszólván úgy enyésszen el, hogy belőle a későbbi korok fejlődésében jóformán semmi se legyen található. A sziciliai normann művészet nem őse semmiféle későbbi fejlődésnek. Sajátságos módon nemcsak az arab és görög elementumok mentek tönkre ebből a raffinált, magas színvonalú, eklektikus kultúrából, hanem megsemmisültek a sajátképeni latin elemek is.

Ennek a jelenségnek viszont elsősorban azáltal lehet magyarázatot adni, hogy akár a királyi ház, úgy a normann vezetőréteg is gyorsan degenerálódott és elpusztult. Észak szőke óriásai nem sokáig bírták a dél hevét, az elpuhító, elmállasztó arab nagyúri életformát. Azt lehet róluk mondani, amit a krónikás mondott II. Rogériusz királyról: „Meghalt Vénusz dolgaihoz szokva, éretlen öregségtől megemésztve."

S itt, a sziciliai normannkultúra pusztulásában rejlik a tulajdonképeni sziciliai probléma. A modern történetszemlélet, s így a művészettörténetszemlélet is — és talán elsősorban ez — megszokta, hogy az európai kultúra történetét egy nagy organizmus élete folyásának tekintse. Az egész történetkutatás — és megint elsősorban az összehasonlító művészettörténet formakutatása és leszármaztatása, nem egyéb, mint nagy — ősi vagy későbbi élménykomplexusok és azok hatásainak fölfedezése az európai szervezet életében. A világtörténet mindig aszerint foglalkozik egy-egy néppel, vagy egy-egy kultúrkörrel, amint ez a nép vagy kultúrkör a történeti fejlődés hangsúlyát látszik hordozni.

Szicilia azonban kivételes eset, „Sonderfall" volt. Egy komplex és nagyon magasrendű jelenségről van itt szó, amely éles ellentétben a nyugati fejlődés kultúrgénjeinek termékenyítő szokásával, megtagadja a termékenyítést, magtalanul és hatástalanul kihal.

Pedig kétségen felül áll, hogy ez a kultúra elsősorban művészeti téren valami olyat tudott, amit az európai kultúra azóta sem tud többé megvalósítani. Megoldotta, ha nem is egészen tökéletesen — hiszen mindig eklektikus maradt — különböző kultúrák együtt, illetőleg egymás mellett élésének problémáját. Nekünk magyaroknak, akik nyugati és keleti kereszténység mesgyéjén élünk, ez például sohasem sikerült.

A másik, amit a sziciliai kultúra megoldott, a művészi kifejezés egy egészen sajátságos módja volt, amit megint nem sikerült ilyen módon soha többé utána csinálni. A palermói, a monreáléi, de elsősorban cefalùi dóm a maguk hatalmas, tömör és mégis melodikus, várszerű, zordon, de mégis harmonikus benyomásukban olyan építészeti meglátást tükröznek, amihez foghatót sem a korábbi, sem a későbbi európai templom nem tudott felmutatni. A nagy mozaik pedig ezúttal eltekintve kompozícionális tökéletességétől, a kifejező erő egészen sajátságos tökélyére emelkedett. A cefalùi, de elsősorban a monreáléi Pantokratos az istenábrázolásnak egy olyan, kissé idegenszerű, de rendkívül magas színvonalú tökéletességéhez, olyan fönséghez ért el, ami mellé a későbbi fejlődésben is egyedül Michelangelo istenábrázolásai állíthatók. Azonban ott is, ahol nem jön segítségére a sziciliai mozaiknak a nagy méret, mint a palermói Martoranában, ahol II. Rogériusz Krisztus általi megkoronázása van ábrázolva, ott is ez a megrázó erejű fönség van jelen. Elérése az olasz művészet fenségest érintő alkotásainak eszközeitől alapvetőleg eltér. A díszes ruhájú király a földön állva meghajtja fejét s úgy fogadja el a koronát, amelyet a nála méretben csak kissé nagyobb, lebegő, hamuszürke ruhájú Krisztus helyez a fejére. A kifejezés annyira szellemi, annyira nem a matéria eszközein nyugvó, annyira távol van tőle mindaz az érzéki öröm, amelytől az olasz művészet még a fönséges ábrázolásban sem tud elszakadni, hogy valóban csak sajnálni lehet, hogy ez a művészeti felfogás, hogy ez a szellemiség az európai fejlődésre nem hatott.

Ha pedig nem hatott, akkor egy olyan élményről van szó, amely az európai emberiségben megjelent, de amelyet az európai emberiség valamely oknál fogva soha fel nem dolgozott és soha fel nem használt.

Ez a felismerés pedig egész történetszemléletünkre alakító befolyással lehet. A művészettörténet szempontjából arról van szó, hogy a szűk körre beállított derivációs módszer bizonyos esetekben felmondja a szolgálatot. A jelenség értéke nem abban van, hogy hogyan hatott a későbbi fejlődésre, hanem egyedül és kizárólag önmagában.

A sziciliai művészet sorsának problémája tehát a gondolkozót egy módszertani kérdéshez vezeti s ezen át egy történetfilozófiai problémához.

Ezt a problémát pedig talán így lehet megfogalmaznunk: mi az oka, mi az értelme a magtalan kultúráknak „Isten előtt"?

FERDINÁNDY MIHÁLY

Andreas Pannonicus

Konfoglalásban vasesákány

nem Mihály

laid Ov

Muvészeti Lexikon

24. l.

II. 11

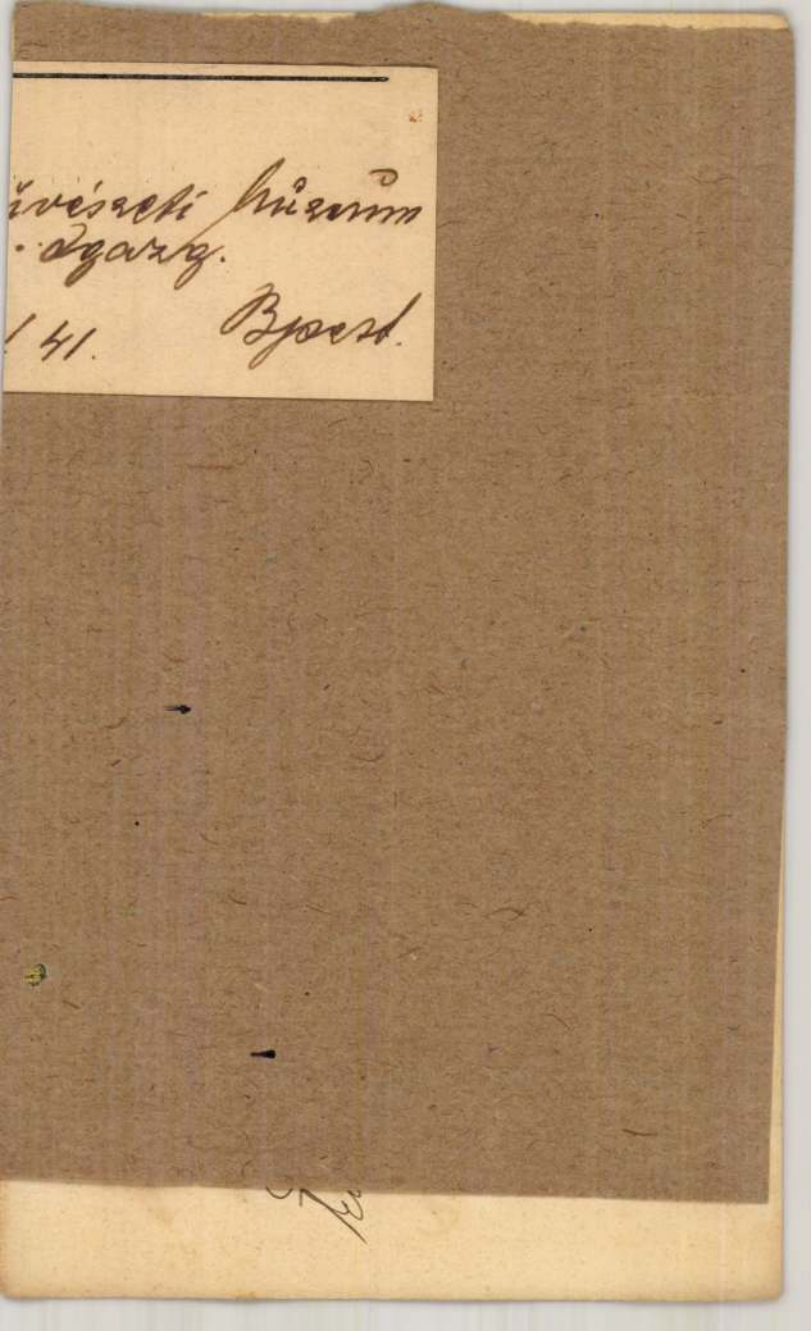

…üvészeti Múzeum
…Ugazg.
…/41. Bpest.

Pannóniai Mihály festő

Magyar Életrajzi Lexikon

Honnan?

1680

Andreas, pannoniai

András, *pannoniai*, magyar eredetű, XV. sz.-beli Olaszországban működő miniatúrafestő. A ferrarai hercegek számára dolgozott, egyik kódexe a modenai könyvtárban van.

Új Idők Lex.

II. k. 379. l.

Andreas Pannonicus

Andreas Pannonicus, magyar születésű karthauzi szerzetes, miniatürfestő, aki Mátyás korában Olaszországban dolgozott. Egyetlen művét ismerjük, ennek címe: *De Laudibus Estensium.* Ebben I. Hercules ferrarai herceget trónon ülve ábrázolja. A kódex a modenai könyvtárban van.

TAKÁTS GY

Gutenberg Lex.

III. K. 443 h.

Andreas Pannonius
miniator festő (?).

A legrégibb ~~xxxx~~ arckép, mely Mátyás Királyról egykorú kéziratban található, 1467-ből származik s. Andreas Pannoniusnak: De regiis virtutibus ad Mathiam Hungariae Regem c. munkájában maradt fön, melyet a szerző Mátyás Királynak ajánlott. A kéziratot a vatikáni könyvtárban őrzik. A. Pannonius magyarországi származású karthausi rendi szerzetes a Ferrara melletti szent Krisztófról nevezett monostorban 1467. szept 1én irta munkáját melyet bizonyos Márk mester bölcsész által küldött Mátyásnak. Ebből következtetjük, hogy Mátyás képe a miniator önkénye szerint készült, a mit bizonyit azon körülmény, hogy Mátyás itten szakállasnak van festve, olyannak tehát, a minőnek öt sem a ránk maradt egykorú emlékérmekem sem a Corvina maradványaiban nem találjuk. A codex ismeretlen miniatora Mátyás helyett egy conventionalis olasz fejedelmi alakot festett az initialéba., ~~ezért ezen kapét~~

N. ennek az A. P.-nek Fraknói Vilmos a t. Akadémia Irodalomtörténeti bizottságának kiadványaiban ismertette egy más munkáját. (Fr. Vilmos: Andreas Pannonius: Magyar könyvszemle 1879. 113. l. és Magy. Irod. tört. Emlékek Bpest 1886. 1. Köt. I-XXII.)

Arch. Ért. 1888. 98 l.

Pannónian mester: Thalia muzsa, mint a fermdunyig megtestesítője (1415-1465)

Budapest 1982/4

A LAKOSSÁG SZOLGÁLATÁBAN

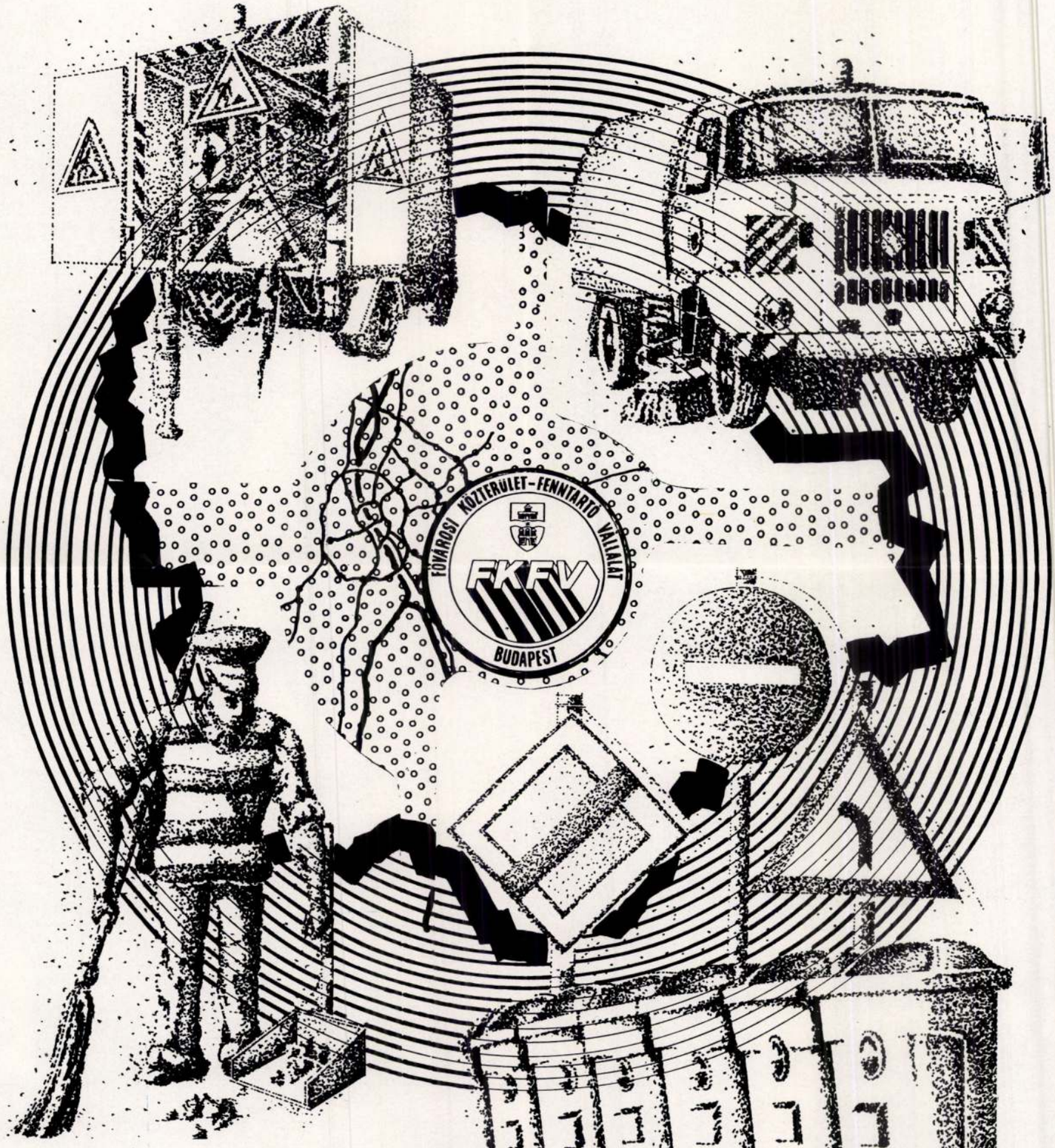

A SZÉP, TISZTA BUDAPESTÉRT

IV/16

AZ ORISZENTPÉ... ...ARIA HIVATAL

Gihanyiodon

plebános

Pannoniai Mihály

festő

lásd

Gerő Ödön: A fes-

tőművészet remekei

Bp. é. n. Kepel-

könyvtárban

Pannoniainlinház

Békekötés a törökök és a velenczei köztársaság közt (rézmetszet) II. 137.

Pannoniai Mihály

festő

l.

Arch. Ert. 1931.

280. l.

6. Grill . . . . . .
7. Vajda M. Pál.
8. Tudomány egyetem
9. Nemzeti Múzeum
10. Magyar Könyvsze
11. Numizmatikai Kö

12. Filmiroda
13. Statisztikai hivatal
14. Egyetemi nyomda

15. Egyetemi nyomda
~~16. " "~~
16. Ibusz
17. Fischer Sándor
18. Egyetem erem és regisztr
19. Egyetemi nyomda
20. Film Iroda
21. Mangyók József
22. Bienenstok

Pannoniai Mihály

erőd

Reinach-Lázár

A művészet kis tükre.

IV. kiadás. Bp. 1933.

131. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Pannonio, Michele

festo Ferrara

irod

Bibliotheca Corvina

37. l. 95. l.

(Hoffmann Edith: A Corvin - codexek. muvegi disze)

153. Michele da Verona (Veronai Pertő, 1470 — 1540 körül): Madonna Jézussal. Fa, tempera, 63,5 × 44,5 cm.

Berenson: PA, 236 l. (repr.: 235 l.)
Michele da Verona: Madonna.

—

Berti Jolesca 957 l.
Imhább Andrea Solario

—

Marczagly II. 70 szám.
Pima di Conegliano

—

Pannoniai Ruhaly

1459–64. Körül

A trónoló Ceres
c. Elpe

rod
z

Orsz. M. Szépm.
Múzeum. Hazatért
mestermüvek. I.
kiállítása. Bp. 1947

~~Kovács dr. IX 89.~~

Pannoniai ilukaj

Lood festo

Biró József

Európa festészete -

Bp. é. n. 64. l -

ból is jelentős lenne.

A hatvan esztendő müemléki törvé
reformálásra, a xxxx magyar müemlékvé
pedig arra, hogy a nemzet legszéleseb
féltő·gonddal és megértéssel fordulja

Pannonciai Mihály

Ivád
?

Elek Artur =

Klasszikus képtár.
Renaissance-mes-
terek. 60 szines mi-
lap. Bp. 1928.

Bányászviselet fejlődése V. 164.

Pannoniai Mihály

erőd

Leffling

9, 10. l.

(Körpel)

Ötvöscréh, ésekujvári, próbabélyege

VI. 290

Pannoniai Mihály

cród

Gerung Kunst

160, 172. l.

Méltóságos

Van szerencsém tiszt
god megbizásának elegettéve Hor
siremlékek

Pannonicai Mihály

irod

Pigler Andor:

A Szépművészeti Múzeum régi képtára –

Bp. 1936. 7. l.

granulációs körbe foglalt fonatos s ugyancsak granulációs technikával készült ékítmény díszíti, amelyhez hasonló mutrát románkori kőornamentikánkban egy dömösi oszlopfőn (CXLIV/2) is találunk. A fonatos díszítmény közepén, tehát a jogar gombjának tetején, kis lyukat találunk, ami arra mutat, hogy a gombot még valami azóta elrúnt kis ékítmény vagy inkább drágakő díszítette. A gömb filigrános hálózatát az ornamentika és a technika, valamint a motívumok alapján már a XII. századba helyezzük. A XII. század első évtizedeihez vezet a dömösi oszlopfő analógiáia is, amennyiben a Szent Margit tiszteletére Álmos hercegtől emelt templomát Lőrinc esztergomi érsek 1107-ben szentelte fel, míg kolostorának építését II. Béla és neje Ilona, 1138-ban fejezte be (v. ö.: BARNA, id. m. 34. l.) A jogar nyelét hengeres fa alkotja, amelyet aranyozott ezüst palmetta-díszítés fon körül; alsó gombja is aranyozott ezüst. A nyél a gömb foglalatánál valamivel későbbi. A XII. század második felére, III. Béla ideiére tehetjük, a szövegben említett pécsi analógiák alapján is. A szívidomba zárt palmettás-díszítés a gömb foglalatán is előfordul, azonban képzése nem oly tiszta, mint a nyélen.

336 v. ö. 263. jegyzet.

337 FOERK ERNŐ: A kalocsai Szent István-kori székesegyház érseki síria. *Arch.*

Pannoniai Mihály

festő

vrőd

Csabaivégvári

126. l - 127. l.

XLII

1320

Pannoniai Mihály

Horv Mátyáskori

181. l.
182. l.
189. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Pannoniai Mihály

wod.

Germagnüwszellenie

436. l.

Jegyzék

FIZETENDŐ BUDAPESTEN	Korona	Fillér
Csokay	95	

Pannoniai Mihály

vród
z

Myskhonó

68, 136. l.

~~Délvidéki művészek képeinek~~

~~gyűjtése VI. 181.~~

Pannoniai Mitaly

wod
z
Binókezik

217. l.

Pannoniai Mihály

l.

Szabómagyfest

37 – 41. l.

képpel

ivat
szilö

ut 35.

l.

Pannoniai Mihály

Erdő

2

Fürsthangos

21. l.

40.214. — K. M. E. Ny.

Pannoniai Mihály

1446 – 1464

erod Ferrará ban.

Hoff Belvedere

132. l

Gödri Ferenc polgármester

VIII. 168.

Pannoniai Mikál

Prod.

Hekler M M Tört

106-l

Knicsanin István:

A római sán
A harczb
rázolva, a mini
előre mutatva
elesettek hevernek,
nek társa van seg
balját a kapott se
ge küzd. Felirata

„ A

Anführer der
sa vonalkereten k
középütt: „Lith
N° 827.
s jobbra: „ m

Könyomat, m

Ltha 2

Pannoniai Mihály

irod

Hekler-Ung

8.5 l.

Pannoniai Mihály

A termékenység allegoriája

fenti festménye

Szinesen repr.

Magyarecke

II. 312. l.

Pannonio, Michele

(Pannoniai Mihály)

Erőd

Pálvenmagy

15, 1

Pannonia duhaj

laid
2

Pekárfest
12., 13. l.
14. l.

~~Gabyás Pál VIII 67~~

Pannoniai Mihaly

festö

irsd.

Heklervalogatott

365 l.

Külügyi múzeum, párisi III. 50.

Pannoniai Mihály

festő —

ivod

Michel 999. l.

Pannoniai Mihály

(Michele Pannonio)

vod

Jblképrőm

318. l.

Állami ösztöndíjasok:

Dr. Bakács György (1901, Veszprém, róm. kat.), budapesti I. sz. sebészeti klinikai tanársegéd (Verebély professzor), a berlini kollégiumban nyert első félévi ösztöndíja helyett 530 márkának megfelelő összegű angol fontban kifizetett ösztöndíjban részesülve az 1935. évi november hó 1-től március 1-ig folytatott tanulmányokat Londonban. Főleg endokrinológiai kérdésekkel foglalkozott és a sympathicus idegrendszeren végezhető műtéteket tanulmányozta. Előbbi téren főleg a rosszindulatú daganatok elleni küzdelem vezetőhelyén álló The Cancer Hospitalban (rákkórház) szerzett értékes tapasztalatokat. A kórház kutatóintézetében J. W. Cook professzor útmutatásai alapján a hormonoknak a daganatok keletkezésében való szerepét vizsgálta. A sympathicus idegrendszerre vonatkozó vizsgálatait három helyen végezte. Nevezetesen a King's Collegeban tanulmányozta Blair professzor kutatásait, aki a sympathicus műtétek eredményeit szövettanilag vizsgálta meg. A St. Bartholomew's Hospitalban Paterson Ross professzor vezetésével a sympathicus-dúc kiirtásával kapcso-

Pannoniai Mihaly

(Michele Pannonio,
Michele Ongaro,
Michele dei unii)

l.

Péter I. 174. l.
175. l. képpet

Pannoniai Mihály

festő

Irod

z

Pigler Andor=

A képművészeti

Muzeum régi kép-

tára. Vetített-

Képes Ismeretter-

jesztő Előadások

I. sor. 5. sz. Bp.

1936. 7. l.

3128

538

3128. ~~2.~~ J. Cipriani.

(Sz. Firenzeben 1726-ban. † Londonban 1785. deczember 14-én.)

Ádám és Éva.

Az előtérben, jobbról a fák alatt, ül Ádám és Éva, a teljesen meztelen ~~kik teljesen meztelenek~~. Mind a kettejök haja szőke. Ádám jobb kezével a háttér felé mutatés baljával Évát tartja átkarolva, ki a jelzett irányba néz, hol az égbolt piros. Körülöttük különféle mezei virágok diszlenek. A háttérben hegyek látszanak s A középtért kanyargó folyam szeli ~~ki~~. ~~Ádám haja rövid s Éváé vállaira omlik~~.

Ádám haja rövid, Éváé válleza omlik

Vászon, méretei 76·2 : 100 cm. — Át. Képt. 15. — Dep. régi 64. és új 6. — ~~[illegible]~~ by lelt. sz. 547. J

J -- 1905. átv. jegyzék 561.-- Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 2188 és a leltárban 3128.-- A Jankovich gyüjte-

Pannonia Mühl

Jeno-

vod

Gerevich L'arte

15. l

Könyvtár Kezelők jutalmaráva 1909-ben.

III. 240.

Pannoniai Mihály

l.

Gereuropaihely

19. l.

23. l.

686

Pannoniai Mihály

XV. 17.

Lásd

Szépm. Muz.
régi képt. kat.
1937. 195. l.

T. 7258.

n község látszik, előterében pedig
fordul és pisztolyát süti ellenfe-

ttant.

pour sa defension,
extremement hardi,
à sa discretion,
le bijou de savie.

cht exc. A.V.

30.1 : 19.1 cm.

392 f.

Pannoniai Múhály?

Cáid

Nemzeti Újság

~~[illegible]~~

1939. márc. 25.

(Az olasz renaissance magyar festője.)

CORVIN-CODEX: Stolomeus

(Bécs,

Csontosi János: Attavantetől származik Corvin-Codexek. AÉ, V – 1885, 387 l.

Nem Attavante.

Pannóniai Mihályról

Beenken cikke: Jahrbuch der k. Preussischen Kunstsammlungen, 1941? 1942?

lásd okv.

Pannóniai Mihály

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ...

tésénél ...

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ..... , 191 ...

.....

tanu.

.....

tanu.

Pannoniai Milieu

XV sz. Ferrara

Lined

Délb 152 l

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

vezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Pannonio, Michaele

laid

Brsolt III. 189

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam.

Kelt ....., 191..... évi

.....

tanu.

.....

tanu.

Pannoniai Mihály

XV sz.

irod

Afr

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Michele Ongaro

festo, Ferrara XV et

aronos = Pannoniai

Mihaly Gal

laid

Pul 1878. 22 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Pannoniai Mihály

XV. sz.

lásd Okr.

Pulszky. Az országos
Képtár kiválóbb művei.
Szept. 1878. 16—25.

lásd Körjegyzetben

Pannoniai Mihály

irod.

H. J. Két régi magyar festész. Arch. Ért. 1878. 308–9. l.

és

Pulszky Károly: Az országos Képtár Eiválóbb művei. Bpest. 1878. 64. l. 8 r.

Kerekes István.

István

yát '/. alatt igazolja s kéri miszerint cége,
i cégek jegyzékébe mint
tárukkal foglalkozó
bejegyeztessék
nre és Nagy József a bírósági
izonyították, — cégét, illetve cimaláirását

ratott.

Mecsér
előadó.

Dely
cégjegyzékvezető.

Kerekes István

Pannóniai Michaly

MAGYAR MŰVESZET

1930. 298

1932. 318–19

1933. 217

Harmadik mester, aki
hatott P-re Roger van
der Weyden volt, aki
huzamosabban tartozko-
dott Ferrarában is. Rö-
viden: „Michele a késő-
gótikus fejlődésen át Ei-
seri a ferrarai műveste-
tet a lágy stilustól a
„kemény stilus"-ig, Gen-
tiletől Squarcioneig, azu-
tán nyugazdagodik
Roger besugárzása
alatt". Ilyen értelemben
kell módosítani azt, amit
Venturi írt erről a tárgyról.

Pannoniai Mihály (2)

nosítással szemben. Gombosi Colasanti álláspontját fogadja el. P. utóbb Squarcione hatása alakerük, illetőleg ennek kemény stílusú gotikáját követi s maga is architektonikus keptipust ültet a közvetlen előzők tájképi jellege helyébe. Ceres képén az antikosan diszitett trónszékre helyeződik a sulyt, míg a természeti elemek egy távlati táj csökevényeivé fokozódnak le.

fordít

Pannonai Mihály, Miklós
fia megbecsült mester a
ferrarai udvarnál 1415-
1464 közt években. Michele
d'Ungheria, így emle-
kezneh meg fentiről legtöbb-
ször az egyszerű Ormányok.
1423-ban Firenzében Gentile
da Fabriano tanítványa
volt. Már Colasanti meg-
állapítja, hogy P. és Michele
d'Ungheria egy személyben,
Gerevich és Balogh Iolán
a Gentile és Ceres-kép közt
tátongó stilusellentétre
mutatnak vá ezzel az azo-

ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Pannoniai Mihály (1)

Gombosi szerint fenti Borso d'Este ferrarai udvarában valószínűleg Angelo Parrasio utódaként 1456-ban foglalta el az udvari festői állást. Szépművészeti Muzeumban lévő Ceresét 1456–59 között festette. Meghalt fenti alighanem 1459-ben, mert ez évben már Cosimo Tura a d'Esték festője. A Ceres az elődés az utód által az uralkodó részére festett istennősorozat egyik darabja. P. nem Cosimo Tura követője, mert már idős ember volt, mikor a fiatal Tura feltűnt. fordít.

1930 II 12.

Das Riesenspielzeug.

I.

Burg Nideck ist im Elsaß der Sage wohl bekannt,
Die Höhe, wo vor Zeiten die Burg der Riesen stand;
Sie selbst ist nun zerfallen, die Stätte wüst und leer.
Du fragest nach den Riesen, du findest sie nicht mehr.

II.

Pannoniai Mihály (3

Gombosi Szent Lajosnak és Szent Bernátnak a ferrarai képtárban levő képeit és egy olasz magángyűjteményben levő tulrestaurált Szent Antal képet (valamennyi reprodukálva) P. művének tartja – Venturi az első kettőt „Tura iskolájának" mondja. Elége meggyőzően bizonyítja ezt Gombosi a Ceresen levő hasonló motivumokkal, ha ugyan nem sablonos típusokról van szó. „Az onnamentális jellegben kapcsolódnak legerősebben egymáshoz Pannoniai Mi-

Pannoniai Mihály (4

és Cosimo Tura. Itt talán nemcsak a Kölös squarcioneszk eredeten alapszik a hasonlóság, hanem személyes kapcsolaton is. De ha ez a kapcsolat fennállt, akor egy bizonyos. Tura volt Mihály mester növendéke és nem megfordítva.

Gombosi György: Pannoniai Mihály és a renaissance kezdetei Ferrarában. Évkönyvei, Az Orsz. Magyar Képzőművészeti Múzeum. — VI. K. Bpest. 1931 91–108. l. (Kipekkel)

Leinyeget Eustam, nem kell ugabb feldgozás

Pannoniai Mihály

irodalma Gombosi önzeállitásában:

Barůffaldi: Vite de' pittori e scultori ferraresi. Ferrara, 1844-46.

Cittadella, L. Nap.: Notizie relative a Ferrara. Ferrara, 1864

Campori: I pittori degli Estensi nel sec. XV. Modena 1886.

Venturi: I primordi del rinascimento a Ferrara. Roma, 1884.

Pannoniai Mihály

irodalma Gombosi önreálli
pásában

Venturi: L'Arte a Ferrara
nel periodo di Borso d'Este
Roma 1886.

Venturi: Storia dell'arte
italiana. VII. rész. III. kötet

Venturi: I quadri di
scuola Italiana al Museo
Nazionale di Budapest
(L'Arte III. 1900) A önres
olmanyok önzefoglaló kör-
lésével.)

Gruyer: L'art ferrarais à
l'epoque des princes d'Este Paris 1897

Pannoniai Mihály

Gerevich Tibor: Kolozsvári Tamás, Bpest, 1923. jegyzetek, 35. old. Ugyanitt részletes bibliográfia.

KELEMEN D. ÉS TÁRSA

KÖNYVTERJESZTÉSI VÁLLALATA.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla
6781. sz.
Telefon Aut. 85-6-17.

Budapest, postabélyeg kelte.

IV., Egyetem-utca 4. sz.

T. c.

Nagybecsű figyelmét minden valószínűség szerint elkerülte azon körülmény, hogy az általunk szállított könyvek után esedékessé vált részleteket *nem méltóztatott beküldeni.* Tisztelet-

Pannóniai Mihály

irod.

Gombosi György: Pannóniai Mihály és a renaissance kezdetei Ferrarában. Évkönyvei, Az Orsz. Mag. Szépművészeti Múzeum —. VI. k. Bpest, 1931. 91–108. l. (Képekkel.)

A fenti életrajzával egyidejűleg feldolgozandó cikk.

Pannoniai Michael

lásd okv.

E. G. II. 264 l

BUDAPEST
1939 MÁJ. 23. 22.
LFh 4 LFh

Pannoniai Kódex

Vas. Lyc. 1880. 376. l.

Az országos képtárnak Ipolyi püspök Michael Pannonius által készitett és Cerest ábrázoló képet, *Tárkányi* Béla egri kanonok Giotto iskolájából származó festményekkel diszitett feszületet ajándékoztak. Az országos *levéltár*ban pedig Keglevich István gr. elhelyezte az eddig Tapolcsányban őrzött családi levéltárát, mely árpádkori, anjou-kori és 16-ik századbeli érdekes adatokat tartalmaz.

[illegible] az országos magyar

ezeket a nagyon esetlen és együgyű figurákat. Eddig nem ismert formaérzékkel megáldott emberektől erednek e szobrok. Nincs a testnek olyan komplikált formaszövevénye, mely az ő kezükben nem a legszervesebb és a legleegyszerűsítettebb módon lenne megoldva. A homlok domborúsága, a szemöldök ívelése, mely lefut az állig, a szemgolyók tojásdad fekvése, amint benn alszanak a szemüregben: ez mind egy maszkon van koncentrálva és megoldva. Anyagszerűségükről szólni csaknem nevetséges, hisz ők nem is ismernek mást, csak az anyagot: egy bárdolatlan fatuskót és egyetlen szerszámjukat: a kést. Ennyire az anyagba komponálni az egyiptomiakon kívül még nem komponáltak.

Vitéz Miklós.

Pannoniai Mihály

Vod

Vas. Ujs. 1881. 303. l.
(Az Országos Képtár meg-
nyitása.)

D

DE

Pannoniai Anhály

Ivód

Századok

1927-28. 804. l.

Tenti nem lehet Cosimo Tura tanítványa, mert ez 1432-ben hűletett; fanti pedig 1415-ben már Ferrarában mindiódott.

Helyreigazítja Divald Kornél* tevedését

* Magyarország művészeti emlékei.

Gombosi György: Pannóniai Mihály és a renaissance kezdete Ferrarában.

Kny. Szépművészeti Múzeum Évkönyvei
4°, 10 K., 20 L., Budapest, 1931.

Pannóniai Mihály

Pannoniai Mihály

cód
2

Kőszegi László:

Mi mindenről feled-
keznek meg a modern
művészet magyarázói?
Bpest, 1930, 24. l.

BUDAPESTI KÖZLÖNY
HIVATALOS LAP
KIADÓHIVATALA
BUDAPEST, 1. POSTAFIÓK 2.
I., VÁR, KAPISZTRÁN-TÉR 1. SZ.

TELEFON: AUT. 60-4-64.

Méltóságos
Nagyságos 8057
Tekintetes

Bk 2881

T.

Müemlékek orsz

VI. Állatkert

3770/1933.

Pannonius, Michael

(Michaele Ongaro)

vid

=

Balnanni. 92. l.

Pannoniai Mihály (magyar származásu) fertő.

lásd okvetlenül

Művészeti lexikon 608. l.

1415–59. közt Ferrarában a d'Este család szolgalatában állott. Egyetlen műve ismeretes; a Ternicheny-ség (Ceres), mely a bpest. Szépmüv. Muzeum tulajdona. Meghatt Ferrarában 1464 tájám.

(7)

~~Aggagpohár, bronzkori IV. 132.~~

Pannoniai Mihaly

fertő XVI. sz

ind.

Magyar 120. l.

Pannóniai Mihály

Ceres c. művét a Szépművészeti Múzeum

Rezeszánsz művészet Európában c. kiállításán bemutatták.

Népszava, 1973. nov. 11. 101. évf. 264 sz. 8 p.

Pannoniai Mihály, festő

Magyar kiállítás nyílik Rómában. „A mérők most láthatják először Michele d'Ungheria – azaz Pannóniai Mihály – XV. században Itáliában működő magyar származású festő egyetlen hiteles, jelzett művét, a Ceres-t."

– : Ceres : festette Pannoniai Mihály 2.

EST / HIRLAP, Bp. 1972. márc. 14.

Pannonio, Michele

A „ferrarai iskola" festője, Cerese szerepelt a Petit Palais kiállításán. A festőt M. Ongaróinak is hívták.

B. Lossky: A magyarországi művészet 10 évszázada; Magyar Műhely; 1966. XI. 15. 10. l.

Pannóniai Mihály, Jestő

Egyetlen hiteles műve a Trónoló Ceres. A képművészeti Múzeum kiállításának ihletett népségű darabja. (Egy részlete a kiállítás plakátján látható.)

Harangozó Márta: A reneszánsz remekei 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. okt. 26.

1480

27

Pannoniai kuhaj

Ceres

Genthon István
A régi magyar festő-
művészet. Vác, 1932
12. l.

Gyöngyházfevület, Csernoch Jánoné volt.

Pannoniai Mihály

Genthon István
A régi magyar festő-
univerzet, Vác, 1932
12. l.

Pannoniai Mihály

XV. m. festő

Irod

Pór Antal: Ipolyi Arnold váradi püspök élete és munkái vázlata. Pozsony – Budapest 1886. 80. l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NAPLÓ (VESZPRÉM)

A. Pantoja

1965 ÁPR 4

1021

A. Pantoja: Nádvágók

Termő évtizedek

Az irodalom és a művészetek történetének is megvan az a sajátossága — ami egyébként minden történelmet, a gazdaságtörténetet és a politikai történetet is jellemzi — hogy nem egyformán termékeny minden korszaka. Megsűrűsödő, bőven termő és meddő, sivárabb időszakok váltják benne egymást. Ez a ciklikus váltakozás szoros összefüggésben van a társadalom fejlődésével. Az olasz quattrocentó második fele és a cinquecento első fele többet, nagyobbat, maradandóbbat adott az emberiségnek, mint előtte, a klasszikus kultúra hanyatlásától számított hosszú, sötét évszázadok. A Tanácsköztársaság néhány hónapja elég ahhoz, hogy — bár csupán hirtelen kicsirázó, de gyümölcsöt hozni már nem tudó kezdeményezéseivel — mégis önálló fejezete legyen az irodalomtörténetnek.

Mit adott, mivel gazdagította kultúránkat a felszabadulás óta eltelt két évtized. Hogyan, milyen bőséggel és milyen hőfokon tükröződik irodalmunkban és művészetünkben az a minden eddiginél monumentálisabb, gyökeresebb, forradalmi változás, amely társadalmunkban végbement — és végbemegy? A burzsoázia egyik ósdi, kopott, a régi lomtárból előkotorászott elmélete szerint a szocializmus nem kedvez az irodalom és a művészetek fejlődésének, mert — állítólag — benne elsatnyul az alkotói szabadság. Nos, a tények, szabad húsz esztendőnk tengernyi irodalmi és művészi produktuma nemcsak [illegible] bárgyúvá is teszi ezt

Illyés Gyula:

Hon

... A határ dermesztően néptelen. Végig az út mentén elhagyott német állások és elhagyott tanyaházak. A most sarjadó zöld ősziben itt is, ott is antediluviális szörnyekhez hasonló német mammut-páncélosok, feketére égve, összeroskadtan, vagy a gutaütés merevségében, ahogy utolsó percükben az égre trombitáltak. Az árokban lábukat, hasukat az égnek vető döglött gépkocsik és lovak. Az a néhány ember csupa buzgalom, de olyan helyzetben, mint aki térdig érő iszapban próbál szaladni. Nincs ez, nincs az. Nincs iga, nincs telekkönyv, nincs mérnök. Mérőszalag sincs.

Kardos hangsúlyában lefojtottan is ott az indulat:

— Hát mérjék ki madzaggal! Föld van?

Végre egy rendelet, amelynek mindenki örül: meghosszabbították az iskolai szünidőt! Mühlbeck Károly rajza

A dinnye

— Elbeszélés —

Írta: **Horváth Irén**

Varga Ferenc a központi kiadó főnöke éppen akkor ment át a gépírónők szobáján, amikor Tinike feltálalta magának a villásreggelit. A kis amourettes tányérkán nyúlgerinc pompázott, finom fehér húsú szalonnával megspékelve. A szalonnadarabkák úgy kandikáltak elő a nyúlpecsenyéből, mint a sötét bársonyra szórt gyöngyszemek.

Ha Tinike a minisztériumi gépírónők gyöngye, akkor Vargához hasonló, képzett és lelkiismeretes kiadófőnök talán még Nagy-Magyarországon is kevés akadt. Csak egy gyengéje volt, amely azonban hivatali szempontból nem esett elbirálás alá: módfelett szerette a gyomrát.

A legényember, kosztot illetőleg, mindig kivert kutya marad. Az igazi jó falatokban csak a házasembernek van része, akit délben terített asztallal és édes mosollyal fogad az asszony, akinek egy-két csók között meg lehet súgni, ha az embernek erre, vagy arra jött meg a gusztusa.

Tinike még új munkaerő volt a központi kiadóban és így nem is sejtette, hogy főnökében milyen borongós hangulatokat ébresztett a nyúlgerinc.

Másnap két töltött csirkecombot hozott magával, apró, zöld uborkakörítéssel és a kamrában aranysárgára érlelt két szőlőfürtöt. Majd pirosra sült kacsacombok, fűszeres hachirozottak kerültek napirendre. Vargát valami belső kényszer ebben az időben rendesen a gépírónők szobája felé vitte és nem egyszer vetett lopva vágyó tekintetet a feltálalt inyenc falatok felé.

Egy nap, — amikor Tinike aszpikos libamáj szeletkét rakott az amourettes tányérkára, — betelt a mérték. Varga Ferenc nem birt többé parancsolni lázongó szívének és barátságos mosollyal megszólította Tinikét:

— Sürgős különmunka akadt. Legyen szíves délután is bejönni.

Az akták valóban „sürgős" jelzéssel voltak ellátva, de csak a jó Isten tudja, hogy nem a főnök úr túlbuzgóságából-e. Munka végeztével Varga udvariasan felsegítette Tinikére a kabátot. Együtt mentek le a lépcsőn és akkor este, csodálatosképpen, a főnöknek is éppen a Mészáros-utca felé akadt dolga.

Hogy miről beszélgettek?

Hát édes Istenem! Tejfeles zsírban sült nyúlgerincről, ropogós malacpecsenyéről, a házi koszt és a vendéglői koszt között vonván párhuzamot. Varga lerántotta a leplet az olasz konyháról, s a rizottóra, a makarónira, meg az örökös parmezán-sajtra fogta bélhurutját, melyet a nyáron sikerült szereznie Olaszországban.

Másnap ismét a megközelíthetetlen, szigorú főnök ült az íróasztalnál és a fürge ujjú kezelőnő az írógép előtt, este azonban két, egymást-megértő lélek sétált haza, a homályos alagúton.

Egy alkalommal Varga második emeleti lakásáig kisérte fel Tinikét. Valami pikáns szószt főzött elméletben. Éppen borsot és egy csepp majoránnát kevert a mártásba, amikor, a hangok zajára, csengetés nélkül kinyilt az ajtó és egy vézna asszonyka: Korponay-mama jelent meg a küszöbön.

— Csak egy percre tessék, — invitálta befelé, mielőtt Vargának ideje lett volna elhárítani a veszedelmet. — Lányom már sokat beszélt az igazgató úrról. Örülök, hogy végre megismerhetem.

Két egymásba nyíló szoba, öreg, polituros bútorok. A cserépkályhában duruzsol a tűz és mindenütt rend, barátságos csín. A két teríték mellé egy szempillantás alatt harmadik került, és, mintha magától értődne, Korponay mama már hozta is a vacsorát.

Kerek, mázas tálban, étvágygerjesztő paprikáskrumpli. De milyen paprikás krumpli! Negyedre vágott, hagymás zsíron párolt gerezdek, paprikás, tejfeles szószban. A tál közepén koszorú alakban elrendezve rózsaszín virstli kelleti magát. Végül finom házi befőtt és az egész vacsorának valami különös zamatot ad egy vékony, csiripelő hangocska:

— Tessék, tessék Varga Úr! Bizony szerény vacsora, félek, éhesen marad.

Varga úgy érzi: sohasem vacsorázott még ilyen jóízűen.

Azután jött a karácsonyi ebéd, meg a szilveszteri uzsonna!

— Lelkecském, — mert már így hívta Korponayné, — minek menne vendéglőbe? Nálunk nem számít egy vendéggel több, vagy kevesebb.

Pedig dehogy nem számít! A tejeskalácson hízott pulykának ára van és a diós meg mákos „bejglit' sem adják ingyen. Bízzuk csak a számítást Korponaymamára. Tudja ő jól, hogy a befektetett tőke után néha uzsorakamatot is lehet szedni.

Varga elpusztíthatatlan étvággyal evett és mindent külön megdícsért. Korponay-mama azonban szerény gesztussal hárította el magától a bókokat. Azt gondolta, még nem jött el a vallomások ideje, majd ráér eldicsekedni később is, hogy lánykorában első szakácsné, amolyan házvezetőné-féle volt az esztergomi érsek konyháján.

Amint tavaszodott és az első, primőrfőzelékek az asztalra kerültek, ki vajas öntettel, ki gyenge rántottcsirkével, Varga úgy érezte: nem tud élni Tinike nélkül.

Az esküvői ebéd hála-himnusz volt az Egek Urához, Varga pedig, most már, mint családfő, végleg beköltözött a Mészáros-utcai kis lakásba.

A fiatalok jóétvágyát és derült boldogságát nem zavarta semmi sem. Még abba is beletörődtek, hogy Korponay-mama kis időre megválik tőlük. A menyének Sárbogárdon kisfia született és őt hívták meg keresztanyának.

Korponayné az elutazás előtt, mint anyamadár, nehezen hagyta el a fészkét. Ő tudott ugyanis valamit, ami Vargának eddig sohasem jutott az eszébe: hogy

zében, Ferrarában és Velencében összevásárolt minden könyvet, amit talált, görög és latin nyelven irottakat egyaránt, bármilyen tudományokhoz tartoztak, nem gondolva a könyvek árával, mert bőkezű volt határtalanul. Firenzében többszáz forintnyi összeget hagyott könyvek írására. Ez volt a püspöki könyvtár legjava része, amely hittudományi, bölcsészeti, kánoni és a római jog körébe tartozó görög és latin kéziratokkal dúsan el volt látva. A másik könyvtár nyilvános könyvtár volt (unikum a maga korában) s ezt a nagy humanista püspök prépostja, Hantó György alapította, akit Kalocsay György néven ismer a magyar történelem, mert később a kalocsai érseki székbe emeltetett.

Ezekben a könyvtárakban írta Janus Pannonius halhatatlan latin remekműveit, itt folyt le az ő belső áhitatos lelki élete s itt ültette össze tudósait, úgy, ahogy Olaszországban látta a plátói akadémián. Külső élete annál káprázatosabb és világiasabb volt. A pécsi püspök nem volt az ország leggazdagabb főpapja, de Janus Pannoniusnak volt olyan esztendeje, amely százezer aranyforintnyi jövedelmet tudott kimutatni. Hallatlan összeg ez abban az időben. És az alatt a tíz esztendő alatt, amelyet Pécs város falai között töltött, valósággal megaranyozta a város életét.

Képzeljük el ezt a várost, amikor Janus Pannonius ferrarai mintára díszfelvonulásokat és történelmi életképeket rendezett Galeottival, képzeljük el magát a fiatal püspököt, aki diadalszekerét aranyszerszámos, hímzett bársonytakarós, hatalmas agancsú szarvasokkal vonatta, olasz énekeseket és zenészeket szólaltat meg a székesegyházban s olyan embereket tart maga körül titkárok, kanonokok, prépostok és világi tanárok személyében, akikkel Plato nyelvén tart kedélyes simpozionokat. Vannak itt világi urak is? Talán nem olyan nagy számmal, mint egyházi férfiak, de a baranyai apró földvárak és kőerősségek alacsony, zömök falai alól kibukkannak várkapitányok, ispánok, oligarchák és egészen apró kurtanemesek, akik, ha nem értik is a plátói akadémia fellengős eszméit, de a nyugati kultúrától megmámorosodott ázsiai szívükben oly elragadtatással bámulják azt, hogy például egy Székely Tamás nevű baranyai úr saját költségén egy esztendeig tartja a fiatal Janus Pannoniust Ferrarában s ha másként nem, mint gyermekdeden lelkes Maecenások látják el pénzzel a vármegyében született jeles magyar diákokat s a várakban megforduló olasz humanistákat.

Pécs püspöki város volt s a pécsi élet jellemét és színét a pécsi püspök egyénisége adta meg. Janus Pannonius érdekes és finom, antik szellemű és világias renaissance-szépségű alakja körül szines és forró élet alakul ki Pécsett. A pompaszerető és bőkezű nagyúr odacsődíti a környék iparosait és művészmesterembereit. A pécsi szövők és kelmefestők még a királyi udvarnak is kedvelt szállítói. A város polgárai kitünően értettek a selyemszövéshez, a drága prémek kikészítéséhez, aranyművességhez, díszkocsik gyártásához és szerszámkészítéshez s ami a legörvendetesebb, mindezek az iparosművészek csaknem kivétel nélkül magyarok voltak, nem úgy, mint Erdélyben, vagy a Felvidéken, ahol a városok lakói idegenek.

Az oligarcha püspök itt írja művei legnagyobb részét. Vespasianó említi róla, hogy egy reggel, miután három óra hosszáig mozdulatlanul ült írószobájában és Plotinos görög filozófust olvasta, felocsudva elmerültségéből, ezekkel a szavakkal fordult hozzá: „ha tudni kívánja, mivel tölti napjait Pécs püspöke Magyarországon, tudja meg, hogy a platonikus Plotinost fordítja s ha püspöksége gondjait elintézte, ennek szenteli minden figyelmét".

Ki tudja, mivé fejlődött volna ez a roppant munkabírású, sokoldalú s ragyogó szellem, ha több idő adatik neki a munkára. De így is, noha mindössze alig két évtizeden keresztül dolgozott, meglepően nagy irodalmi hagyaték maradt utána. Legjobb művei: *A szelek versenye*, leíró költemény, amelyben ízző színekkel festi meg Eurus, Auster, Zephyr és Boreas versengését, Jakobus *Marcellushoz írt dícsőítő éneke*, valóságos kis eposz, Velence történetéről és a XV. századbeli hadvezér Marcello hősi tetteiről; mesteréhez *Guarinóhoz írt magasztaló verse* a humanista szellem apoteosisa; *elégiái*, személyes élményeinek gyűjteménye; *epigrammái* pedig a test örömeinek, a női szépségnek és a szerelemnek himnuszai, bizarr ellentétben főpapi talárjával és a humanista bölcselő komoly méltóságával. A XV. század asztrológiai érdeklődése is helyet talált Janus Pannonius fantáziájában, amely példátlan könnyedséggel száguldozta be az eszmék világát és a költői érzelmek végtelen tengerét. Bonfinius, Mátyás király történetírója, rajongással írja róla, hogy ügyesség és teremtő erő dolgában sem olasz, sem más nemzetbeli humanista nem volt, aki felülmúlta volna Janus Pannoniust. „Amikor latinul beszélt, azt hitte az ember, hogy Rómában, amikor görögül, hogy Athén kellős közepén született".

Gyökössy Endre költő, a „Petőfi-Társaság" tagja, kinek az Uj Idők-ben 1901 júniusában, tehát most 30 éve, jelent meg első, *Kossuth katonája* című, híressé lett verse, melyet ma is szavalnak, szerte az országban

Mátyás király szintén érdeme szerint becsülte, még az összesküvés bűne után is és amikor felfedték előtte a bujdosásban elhunyt humanista sírját, méltó pompával eltemettette és elrendelte, hogy síremlékére saját versét véssék, amelyet a nagy költő még 1463-ban írt.

„Itt nyugszik Janus, ki legelsőnek hozta magával a Helikon szűzeit a Duna partjaira ... — így kezdődik a sirfelirat és Janus Pannoniusnak örök dicsőséget adtak Helikon szűzei, nem csak Magyarország, de az egész világ humanista korszakának történetében.

Mi magyarok évszázadok óta szüntelenül emlegetjük a nevét, de egyénisége és irodalmi munkássága valójában mindig ismeretlen maradt előttünk. Pécs városában most *Janus Pannonius-Társaság* alakul, amely célul tűzte ki, hogy a nagy humanista püspök lelkét közelebb hozza a modern magyar lélekhez s hogy emlékét szellemben, írásban és művészi alkotásokban beleállítsa irodalmi életünk dícsőséges Pantheonjába.

Janus Pannonius

Irta: **Surányi Miklós**

Tudománytalan dolgot kísérelne meg az, aki a történelmi korszakok kezdetét, vagy végét, egyes emberek működéséhez, vagy mindenáron évszámokhoz akarná hozzáerőszakolni. A klasszikus kultúra tanulmányozásával, humanista írókkal és tudósokkal például az egész középkoron keresztül lépten-nyomon találkozik az, aki a kolostorok és egyetemek, a fejedelmi és pápai udvarok történetében járatos. A renaissance sem jelent mást, mint a humanista műveltség kiteljesedését s csak annyi bizonyos, hogy amit a szellemi újjáéledés gyűjtőnevén értünk, az legelsőbben Olaszországban jelentkezik és innen sugárzik szét az Európa akkor való legműveltebb országaiba. Büszkén állapíthatjuk meg, hogy ezek között is legkorábban Magyarországra, ahol Mátyás király udvara már a XV. század második felének első évtizedeiben renaissance-fény, renaissance-kultúra tekintetében, vetekedik a firenzei, ferrarai udvarokéval. Franciaországba csak a XVI. század elején viszi Leonardo da Vinci a renaissance művészet és tudomány lelkét, Angliában csak Erzsébet királynő korszakában (1558—1603) alakul ki az újjáéledt világszellem stilusa, Németországban a reformáció és a vallásháborúk szétzilálták a humanista gondolkodást. Magyarországban a XVI. század elején már történelmi emlék lett a humanizmusból és a renaissanceból, amelynek ragyogó korszaka véget ért a mohácsi veszedelemmel.

Volt azonban öt-hat évtized, amely alatt Magyarország az európai kultúra legmagasabb régióiban a Mediciek, Esték, Sforzák és Aragoniaiak humanista műveltségének nivóján fényeskedett. Abból a korszakból Corvin Mátyás mellett a humanista világ, minden magyarok közül, a *Janus Pannonius* nevet ismerte legjobban. Olasz kortársai nemcsak nagy költőnek, hanem kiváló filozófusnak is tartották. A firenzei plátói akadémia tagja volt. Marsilius Ficilus, Plátó híres fordítója, neki ajánlja egyik dialógusát. Velencében, Páduában, Mantuában, Firenzében épp úgy ismerik, mint Ferrarában, a nagy Guarino iskolájában. Free angol humanista magasztaló és könyörgő levelet ír hozzá, hogy hagyja el Montagnanát és jöjjön át Ferrarába. Galeotti Marzio húsz éves korában már örök baráti frigyet köt a tizenhárom éves Janus Pannoniussal és Guarino fia, Baptista Guarinó 1469-ben áradozó szavakkal magasztalja a kis Csezmicey János lángeszét. Kéziratait olasz, német és osztrák könyvtárak őrzik Bresciában, Firenzében, Milánóban, Modenában, Rómában, Velencében, Drezdában, Lipcsében, Münchenben és Bécsben. A XVI. században műveiből új és új kiadások jelennek meg Bécsben, Bolognában, Krakkóban, Bazelben, Páduában, Kolozsvárott és Debrecenben. A Teleki Sámuel-féle utrechti kiadásban négy panegirikus, egy leíró, harmincnégy elegikus és több mint négyszáz epigrammaszerű költeménye jelent meg. Fordított azonkívül Demosthenesből, Plutarchosból és Homerosból. Roppant nagy munkásság ez, ha meggondoljuk, hogy a költő, aki 1434 augusztus 29-én született, 1471-ben már letűnt a napfényes renaissance égboltozatról és 38 éves korában már befejezte bámulatosan gazdag és dicsőséges földi életét.

Igazi renaissance-ember és igazi renaissance-pálya. Apjáról nem tudunk semmit, anyja Vitéz Borbála, Vitéz János esztergomi érsek nővére, ő maga Szlavóniában, Eszék környékén, szláv eredetű családból, de magyar nemesnek született. Elemi iskoláit Pécsett végezte, Olaszországba Vitéz János küldötte és huszonnégy éves korában tért haza, éppen akkor, amikor Hunyadi Mátyás elfoglalta a trónt. Itt előbb Mátyás budai udvarában él, majd váradi kanonok, 1459-ben pécsi püspökhelyettes, 1460-ban pécsi püspök lesz. Mint igazi renaissance-főpap, gyenge szervezete mellett is, részt vesz Mátyás királynak abban a hadjáratában (1464), amely Jajca ostroma révén a magyar irodalomtörténetbe is belekerült. 1465-ben egyik vezetőtagja a II. Pál pápához küldött küldöttségnek s a pápa előtt ő mondja azt a beszédet, amelynek hatása alatt II. Pál százezer aranyat ajánl fel a magyar seregek támogatására. 1471-ben belekeveredik abba az összeesküvésbe, amelyet Vitéz Mátyás vezetése alatt az oligarchiák főztek Mátyás ellen, ez a botlás vet véget pályafutásának. Mátyás elől Horvátországba menekült s ott is halt meg egy jó barátja várában.

Mindössze egy évtizedet töltött tehát a pécsi püspöki várban, amelyben ez alatt az idő alatt az olasz udvarok hellenizáló, humanista, pazarpompás és művészettel telített levegőjét honosította meg. Elgondolhatjuk, mit jelentett az, hogy a pécsi püspöki széket egy huszonöt éves ifjú foglalja el, aki gyermekkorától kezdve Itália napsütötte ege alatt élt, az akkori világműveltség legmagasabb csúcsait járta, ő maga egészen kivételes lángész, emellett világfi, udvari ember, hermelinpalástos és lilareverendás kortegianó, aki egyéniségének bájával, költői tehetségével, a mithológiában, a latin filozófiában és a renaissance tudományokban való jártasságával, a ferrarai udvart és Mátyás király budai udvarát egyképen elbűvölte. Gondoljuk el, micsoda levegőt hozott ő magával Pécsre, amely tulajdonképpen nem is egyéb, mint a pécsi püspök vára, körülvéve a kanonokok házaival, néhány templommal, ferencesek és apácák zárdájával, valóságos papi kolónia püspöki kormányzat alatt, katonasággal, amelynek a püspök a hadvezére.

De ne gondoljuk, hogy Janus Pannonius itt barbárok közé került. A vármegye területén szétszórt bagolyvárakban a földsáncok mögött olyan emberek is éltek, akik ifjúkorukat a bécsi, párizsi, ferrarai, páduai, vagy németországi főiskolákban töltötték és ott megmutatták, hogy mennyi kultúrképesség lakozik ezekben a kardforgató, borozgató, vadászó ázsiai tömzsi magyarokban. Nemcsak Mátyás király jellemében volt meg minden, ami a korai renaissancet jellemzi. A külföldet járt magyar főurak is féktelen, nagyravágyó, zabolátlan egyéniségek, akikben erő, fantázia és vérmérsékle a művészet és pompa kedvelésével, irodalomban és művészetben a stilus és a forma kultuszával, a kereszténységhez való őszinte ragaszkodás a szellem szabad szárnyalásával, büszke és hiú öntudatossággal járt együtt. A renaissance-műveltségű magyarok közül, természetesen minden második ember pap, azaz egyházi főember, egyszersmind várúr, hadvezér, oligarcha, kiskirály, jobbágyok mindenható ura, akik maguk körül Mátyás udvarának kicsinyített mását teremtik meg.

Fraknói írja, hogy ebben az időben a humanista Magyarországnak három központja volt. Mátyás budai udvara, Vitéz János esztergomi székhelye és Janus Pannonius pécsi rezidenciája. Ebben a három városban három mesés gazdagságú könyvtár hirdette három nagy magyar ember határtalan és szinte mámoros lelkesedését a kéziratos könyvműremekekkel szemben. Sőt Pécs városa kettővel is dicsekedhetett. Az egyik a püspöki könyvtár volt, amelynek javát Janus Pannonius vásárolta össze. Vespasiano, a XV. század jeles embereinek sorozatában írja Janus Pannoniusról, hogy mikor 1466-ban, mint Mátyás követségének vezetője II. Pál pápánál járt Rómában, Firen-

Uj Idők 1931. 24. sz.

rokat, odamegy, amikor nagy zsivajogva versenyt köpnek az út porába és elnézi őket.

— Milyen boldogok, milyen kedvesek, vajjon kihez hasonlítanak?

Valakire, aki szebb, mint a legszebb gyerek, szebb, mint Veronka komoly arcocskája, szebb, mint az egész gyönyörű, erdős-mezős természet és aki csak azt kívánja, hogy aki az ő lelke választottját szereti, az azt el is vegye.

Domonkos tudta, hogy álmodozva ment el a földi lét legnagyobb kincse mellett, amikor ahhoz a tiszta szívhez oda nem hajolt és azt is érezte, hogy most már csak akkor lesz igazán boldog, ha utolsó sóhajtásakor egy sebhelyes szelíd kéz törli le a homlokát.

Tovább járta hát remeteként a mezőt, a réteket. Ez volt az ő esküvője.

Az emberek nem értették meg, hogy élhet oly magányosan, de nem is érdekelte nagyon őket. Mindig volt fontosabb beszélnivalójuk, hol a falubeli események, hol egy kis „alázattal megkérem a nagyságos urat" és így csendesen folytak a napok. Az úrfiból lassacskán uraság lett és már készülhet arra is, hogy azt mondják rá majd: öregúr.

De addig még eltelik egy kis idő.

Most itt van az árokparton, a kutya épp most vakkantott rá a kerülőre, aki ott lesi a potykákat, Domonkos pedig néz, néz a szerednyei domb felé, oda, ahol a lámpa ég, ahol az út kanyarodik, ahol egyszer egy kocsi jött szembe és amikor előtte elhaladt, valaki hátranézett.

Ucsitel

— Régi emlék —

Te szép és kedves fiatal leány,
hányszor cirógat lopva a szemem,
mikor bimbó kis alakod a nap
körülcsókolja langyszerelmesen.

Szép vagy, ha derekadra csillogón
és gyöngéden tapad úszómezed.
Szép vagy, mikor a napfényes gyeper
a cikázó labdákat kergeted.

Melletted élek, egy az asztalunk,
van is irígyem érte számtalan,
És mégis olyan messze, messze vagy,
hogy még a vágy is botor, céltalan.

Nem is tudsz róla, mikor itt vagy ott
pajtáskezedhez ér forró kezem,
benne hogy' vágtat lázadón a vér,
gyötrődve, némán és szerelmesen.

Nem látod, hogy szememből férfiláng,
elfojtott, sebzett vágy lobog feléd.
Hogy is látnád meg annál, aki, bár
úrnak szólítják, mégis csak cseléd.

Kedves vagy, drága, jólnevelt gyerek,
sokszor rám mosolyogsz angyali mód' ...
Dehát hogy' is vehetnéd komolyan
az „ucsitelt", a házitanítót?

GÁCS DEMETER

A Nemzeti Színház új szerzője: Benito Mussolini és legújabb arcképe. Az arckép Stowih amerikai festő műve

Mussolini történelmi drámája, a „Száz nap" a Nemzeti Színházban
Gál Gyula, mint Napoleon

mikája után mintegy ellentettként igényelte a higgadt, értelemmel könnyebben felfogható statikát. Lotz Károly tehát ezt a beállítottságot nyerte elindulásakor s amit ezenkivül mint értéket kapott, az a fölényes technikai tudása, az anyagon való uralkodás, a három dimenzióban való látás volt.

Valóban az iskolának elhatároló jelentősége van a művész elindulására, sőt talán egész fejlődésére is, ám ha a művész valóban mestere anyagának és önmaga kiformálásának és ezzel az élet nagy folyamatába bele tud kapcsolódni és az örök törvényszerüségeket, — mint maga az élet, a lélek, a fejlődés, a belső összefüggések — meg tudja sejteni, egyszer csak tuljut minden iskolán és akademizmuson és olyant alkot, amelynek minden idők számára érvénye van. Lotz Károly is mestere volt az önmaga kiformálásának és hiába állitották be elindulásakor a bécsi történelmi festészet és allegorikus ujklasszicizmus vágányába, amikor rájött a lelkek nagy összefüggéseire, könnyen tuljutott minden iskolán és egyszerre felejtett minden akademizmust.

Az idő nem méri le a maga ide-oda imbolygó értékmérlegén végérvényesen Lotz Károly allegorikus falfestészetét, bár bizonyos, hogy az olyan költői alkotás, mint az Opera mennyezete, minden kor emberének lelkét magával ragadja.

Egyházi freskóit, köztük talán a formában, gondolatban és hitéletben leginkább kiteljesedettet, a pécsi székesegyház Agnus Dei-jét ma jóval közelebb érezzük hozzánk, ennek azonban általános és örök szépségein, értékein tul még az a magyarázata is, hogy erősen két dimenziósra szükitett látásában emlékeztet a ma épen úgy, mint évtizedekkel ezelőtt kedvelt Puvis de Chavannesra és a Pantheonban lévő freskóira, természetesen anélkül, hogy akár a legkisebb összefüggést is kereshetnők a két nagy mester között.

Magyar genre-képeit, melyek a végtelen Alföld különös életét, a hajnalt, a delelőt és az alkonyt, lovak vad futását, az itatást, a csikóst és a gulyást, egy-egy a puszta közepén felejtett, mélabus hangulatu, nádfödeles tanyát mutatják be, valahogy a mult század második felének ugyanazon lelkisége hatja át, amelyet költészetben, a magyar művészet egyetemében a legendás homályba vesző Petőfi Sándor, a költő sugalmazott. Az Alföld és az alföldi élet egészének a rajongó szeretete, mely Petőfit áthatotta, követőiben korizléssé vált és bármily őszinte is Lotz Károly Alföld-lelkesedése, épen úgy, mint a Thané, vagy Wagner Sándoré, hazája földjét az ember mindig másképen szereti, más szemmel nézi, épen ezért e genre-képekben minden kornak új művészi revelálóira van szüksége, hogy általuk még jobban ragaszkodjon a földhöz, melyből vétetett s melyen élnie és halnia kell. Az idő mérlege tehát azt mutatja, hogy Lotz Károly genre-festészete csupán a maga korának revelálja a Puszta örök szépségeit. S ha a művész feladata, hogy gondolatot, eszmét s ebben az embert előbbrevigye, magához emelje, az örökérvényü mesternek az a feladat jutott, hogy gondolataival minden időben előbbrevigye és magához emelje az embert. Ez az örökérvényűség erőteljesebben érvényesül költői szépségekben, finom vonalakban gazdag aktjain. A női testnek ezek az elragadtatott felmagasztalásai Lotz géniuszának örökkévaló részei.

Lotz Károly páratlanul gazdag festészete az örökérvényűség tekintetében a csúcspontra jut akkor, amikor az idő mérlegére a Cornélia-képeket tesszük. Nem egyszerü arc-

LOTZ KÁROLY: TÁNC

Budapest Székesfőváros gyüjteményéből

képek ezek, még csak nem is bizonyos művészi problematika megoldásai, a Cornélia-képekben jóval több van és jöhetnek korok, és változhatik bármennyiszer is a közizlés, ezek előtt a képek előtt minden kor gyermeke megáll és lélekben megtalálja kapcsolatait alkotójukkal. Egyikmásik Cornélia-kép előtt valahogy ugyanaz az érzés fog el, mint Leonardo Giocondája előtt. Hogyan lehetséges ez? Vajjon nem úgy, hogy a mester, miként Leonardo is annyi évszázaddal ezelőtt annak a Mona Lisának a lelke után nyomozott valami megfoghatatlan állhatatossággal, akit a földön a legjobban szeretett? Lotz Károly is Cornéliát soha sem festette megrendelésből és úgy írják, hogy leánya volt számára a mindenek fölött kedves. Úgy van az, hogy a mester már a karonülő kisgyermekben, a kisleányban, a fejlődő, bimbódzó, rügyedző hajadonban, a kiteljesedett asszonyéletben mindig a lelket kereste és a maga apai és az ő leánylelkének az összefüggéseit. Vivódik ezért, küzdelmei vannak a lélekkutatásban, de hiszen épen ez jegyzi el a halhatatlanság számára és valahogy az utolsó ecsetvonással érzékelteti, hogy megsejtette az örök törvényszerüségeket. Több ez, mint a festő-apa apoteozisa gyermeke számára, a fejlődés eszméje, a bontakozó élet egy-egy állomása, nemesebb eszményei jutottak itt elévülhetetlen művészi megjelenitésükhöz. Ám egyben igy kapcsolja minden idő gyermekét Lotz Károly a magasabb értékszférákba és igy revelál mindenkinek, aki a Cornéliaképek előtt megáll, szépségeket és életlendületet.

Milyen játszi könnyedséggel jutott tul Lotz Károly a Cornélia-képekkel bécsi akadémián, történelmi festészeten, ujklasszicizmuson, allegoriákon, korizlés sugalmazta genrevilágon, amikor önmaga kiformálásáról, a lélek szimbolikájába való bekapcsolódásról volt szó. Hiszen ez épen az, ami őt örökérvényü mesterré avatja.

Minden folyik és jöhetnek ujra idők, melyek kedveznek az allegoriának, genrenak és történelmi festészetnek, majd meg ujra sárba dönthetik, ám a Cornélia-képek mindenkor értéksullyal nehezednek majd az idő mérlegére.

Dénes Tibor.

RÉGI MAGYAR GYÜJTŐK: JANUS PANNONIUS

Irta: SIKLÓSSY LÁSZLÓ DR.

Csezmicei János költői nevén *Janus Pannonius* (1436—1471), *Vitéz János* esztergomi érsek unokaöccse volt. Gyermekéveit nagybátyjának nagyváradi püspöki udvarában töltötte. A fogékony gyermek tele tüdővel szívta itt magába a modern ismeretek levegőjét. Még alig volt tizennégy éves, amikor nagybátyja elérkezetnek látta az időt arra, hogy a fiút ismeretei gyarapítása végett a ferrarai egyetemre küldje a híres tudós *Guarino* mester keze alá. Itt ismerkedett meg Janus a vele egyivásu *Galeotti Marzioval,* kihez mindvégig hű barátság füzte. Itt, *Guarino* iskolájában, tanult latinul és görögül; latinul oly tökéletesen, hogy nemcsak beszélni, de rögtönözve verselni is tudott. A költészet hozta össze egy másik tehetséges fiatal költővel *Strozza Vespasiano-val,* kinek ekkor már gazdag könyvtára volt. Valószinüleg e jó példa is növelte könyvkedvelő hajlandóságát.

LOTZ KÁROLY: RÉSZLET A MÁTYÁS-TEMPLOM FRESKÓJÁBÓL

Képzőművészet
1933. 63-64. l.

LOTZ KÁROLY: MAGYARORSZÁG APOTHEÓZISA

Mennyezetkép az Országházban

látta, ezek között *Bisticcit* is, aki elismerőleg jegyezte meg az expedicióról, hogy *soha követeket nem láttam, akik a lovat ennyire jól megülik.*

A követség elvégezte a maga dolgát annak rendje és módja szerint úgy, hogy május havában már vissza is indulhatott. További tapasztalatokkal tért haza a fiatal főpap s a nagybátyjával, *Vitéz Jánossal* való eszmecseréje következménye lett a pozsonyi egyetemek alapítása s a pécsi főiskolának felvirágoztatása.

A következő esztendőkben Janus Pannonius kivette részét mindabból, ami kötelességet egy vezetőállásban levő férfiúra hivatása ró. Még hadba is kellet szállnia; részt vett a moldvai hadjáratban, majd királyával *Podjebrád* cseh király ellen indult. Olmützben, ahol Mátyást cseh királlyá választották, ő is ott volt. Ám az udvari intrika végre őt is kikezdte, ugyhogy a viszony közte és királya között lassanként elhidegült.

Székhelyén, Pécsett a tudományoknak élt tehát tovább. Itt érte őt az a mozgalom, amelynek élén *Vitáz János* állt. Janus csatlakozott a pártütőkhöz és sorsa ugyanaz lett, mint nagybátyjáé. Nem esett ugyan fogságba, de menekülni kényszerült s a zágrábi püspök egy félreeső birtokán, Medvevárban, huzta meg magát. A hir, hogy nagybátyja meghalt, végzetes volt ránézve, ugyhogy néhány hónap mulva, 1472 december végén követte őt. Pécsre vitték holtestét, melyet Mátyás király megilletődve látogatott meg s ünnepélyes eltemetését rendelte el.

* * *

Láttuk, hogy Janus Pannónius élete javarészét Olaszországban töltötte. A költészet és a bibliofilia volt az a két pajtás, amely őt soha el nem hagyta. E szellemi társak mellett a húsból és vérből való jóbarátok és bibliofiltársak sem feledkeztek meg róla és nem hagyták őt nyugton, amint ezt ő maga tréfásan meséli el, abban a levélben, amelyet az 1460-as években irt *Galeottinak*: „Végül rábeszélsz — irja — hogy könyveket küldjek neked. Hát úgy itélitek, hogy még mindig nem küldtem eleget? Hiszen csak a görögök maradtak meg nekem, a latinokat már mind elvittétek. Istenemre szerencse, hogy senki nem tud közületek görögül, mert akkor egy görög könyvet sem hagytatok volna nálam. Ha pedig megtanulnátok görögül,

LOTZ KÁROLY: A MŰZSA

LOTZ KÁROLY: AURÓRA ÉS KÍSÉRŐI

Mennyezetkép a gr. Károlyi Sándor palotájában.

Négy évi ferrarai időzés után hazatért családjához, de még ugyanabban az évben ismét Olaszországba ment s ott most már kerek tíz esztendőt töltött. Az immár népszerű fiatal tudós és költő e hosszú időzés alatt csaknem az egész művelt Itáliával megismerkedett. Igy került *Bisticcihez* is, a lelkes és művelt könyvárushoz.

Firenzébe érvén lovakkal és kisérőkkel — irja *Bisticci* — én voltam az első ember, akivel szólni akart. Hozzám lépett. Viola szinü mente volt rajta, a legtisztességesebb. Isten hozta, szóltam hozzá *Ön bizonyára magyar*. Mert a leirás szerint rá véltem ismerni. Alig mondtam volt ezt, nyakamba borult összecsókolt s a legfinomabb modorral, melyet valaha láttam, azt mondta, hogy eltaláltam.

Bisticci mutatta őt be *Medici Cosimo* hercegnek is, akire a fiatal magyar a legjobb benyomást tette: a herceg kijelentette, hogy idegenek között műveltebb emberrel még nem találkozott. Igy kezdődött meg a kellemes és hasznos olaszországi tartózkodás, amelyről alább még lesz szó. Janusunknak végül mégis ott kellett hagynia második hazáját, hogy tehetségeit magyar hona szolgálatában érvényesítse. Nagybátyja ismertette őt meg *Mátyással*, az uj királlyal, aki készörömest hozzájárult azokhoz a fényes tervekhez, amelyeket Vitéz unokaöccse számára kovácsolt. Igy lett Janus Pannonius 1459-ben pécsi püspök és igy teremtett Pécsett is olyan főpapi udvart, amelyet joggal lehetett Vitéz Jánoséval összehasonlitani.

Nyilvánvaló volt, hogy a külföldet járt fiatal főpapra még további hivatás is vár. Ilyen kinálkozott akkor, amikor Mátyásnak *II. Pál* pápához követeket kellet küldenie oly célból, hogy a fenyegető török veszedelem ellen segélyt kérjen, illetve szövetséget hozzon létre. Igy került Janus 1465-ben harmadszor is Olaszország földjére. A követség célpontja *Róma* volt, hová az út *Velencén* és *Firenzén* át vezetett. A régi ismerősöket Janus tehát ismét viszont-

molyok és egerek fognak hízni rajtatok. Nem a ti verseitekre van most szükségem, hanem pénzre: igy hát négy hónapra el kell egymástól bucsuznunk, ha ugyan addigra hoz valamit a posta Magyarhonból.
No de otthon nem feledkeztek meg a csodafiuról, aki csak aféle helyzetdalnak zengte meg pénzhiányát; mindjárt a párját is megirta. *Az uzsorás zsidóhoz* cimmel:

Három könyvem, Judás vagy Salamon,
Kotord elő, most itt az alkalom.
Zálogba mind a hármat én dugám.
Láthadd Janus nevét a cédulán.
De mit! Ily búsás lenne a kamat?
Nálad hagyom hát minden dolgomat.
Igy lesz okos: hiába lész te résen
Pénzedhez sem jutsz majd az árverésen!

Fonnyadt alma legyen gusztusod, te dőre,
Falernói ujbor helyett ócska löre!
Bájos Polyxenát ne ölelgess éjjel,
Csak vén Hecubádat szeresd tar fejével!

Igy érzett és tevékenykedett a magyar bibliofilek bizalmi embere négyszázötven év előtt Olaszhonban. Nemcsak a könyvek iránt érdeklődött, hanem a művészet minden ága iránt, máskülönben el sem tudnók képzelni, hogy *Medici Cosimóra* oly kellemes hatást tett volna a vele való érintkezés. amint azt *Bisticci* alapján említettem.
A quattrocento forradalmilag fejlődő festőművészetét is végig élvezhette, sőt abban a szerencsében részesült, hogy nem kisebb piktor, mint *Mantegna,* festette meg páros arcképét hű barátjával, *Galeottival,* amiről ő maga ilyenféleképen énekel:

LOTZ KÁROLY: A NYÁR
Budapest Székesfőváros gyüjteményéből

Tanti vix illos auctio-vendet mondja a latin szöveg s aki barátja a kuriózumnoknak, megállapíthatja, hogy ez lett volna az első magyar *könyvaukció,* ha Janus Pannonius végre is ki nem váltja könyveit, hogy felküldje őket — Mátyás király udvarába. — Mint Marci Hevesen, úgy élt a fiatal tudós a taljánok között. Láttuk, mily szenvedélyes könyvmoly volt maga is, de azért nem lelkesült egyesegyedül az ócskaságért CCCLXIV. epigrammájában pld. „a régi könyvek egy barátjának" szemére lobbantja, amint ő mondja „azt a perversus szokását", hogy olyan ezeréves irásokért rajong, amelyek nem mondhatók kiválóknak. Tiz soron át tudományosan igyekszik *Bertalant* — mert igy hivták ezt a megrögzött bibliofilt — meggyőzni, végül azonban az utolsó négy sorban olyan érveket sorakoztat, amelyek kétségkivül döntő hatással lehettek a renaissance kor gyermekére. Elrettentő átokkal sujtja a régészt, akitől tréfásan azt követeli, hogy másban is a régit szeresse:

Mint szólaltassam Tháliámat,
Hálát, Mantegna, mint adok?
Müvedből arcunk ujratámad,
Bár jönnek muló századok.
Fényes tükörrel, tó vizével
Szavunkig hüen képed ér fel
S ha messze földre elvonulnék,
Barátom itt hozzám simul még...

Bárha sikerülne erre az érdekes festményre ráakadnunk! Janus Pannonius sokoldalu ember volt: matematikai és fizikai műveket is gyüjtött, szintugy csillagászati és mechanikai eszközöket, melyeket *Gazulo János* ragusai csillagász szállított számára.

* * *

LOTZ KÁROLY: TÁNCOSNŐ
botfai Hüvös Iván gyüjteményéből

úgy kénytelen volnék áttérni a zsidó nyelvre és egy könyvtárat összeírni héber codexekből. Hát mire véljem, kérdem, telhetetlenségteket, hogy mindenáron könyvekhez akartok jutni? Azt hiszitek, ez nem bűn? Nézetem szerint közömbös dolog a vétek megitélésénél, ezt vagy amazt kivánod-e mértékletlenül; mindenképen kárhozatos az a lelki zavar, amely nem ismer mértéket. Ha könyv után vágyol, ne fossz meg másokat, akiknek jelenleg még kevesebbjük van. Efféle holmival tele van egész Itália; hozassatok amennyit akartok; küldjetek csak pénzt Firenzébe; az egy *Vespasiano* magában kielégítheti szükségleteiteket. Mért veszitek el potyán az enyémet? Vagy csak ti szerettek búvárkodni? Ne legyek egészséges, ha valamennyien ebben a hónapban annyit olvastatok, amennyit én csak a tegnapi napon. Maguk a múzsák tanúim, hogy annyit olvastam és annyit irtam volna, amennyit csak lehetett volna, de minthogy elvettétek tőlem a segítő eszközöket, kénytelen vagyok elhallgatni és szavamat rozsdának ereszteni. Senki közületek ne várjon tőlem se verset, se prózát, se fordításokat. De azért az enyémek azok a könyvek, még ha nálatok vannak is. Bár nem az a fontos nekem, hogy tulajdonomban legyenek azok a könyvek, hanem, hogy használhassam azokat; sőt úgy itélem, hogyha nincsenek nálam saját könyveim, inkább nevezhetem magaméinek azokat a könyveket, amelyeket magam is csak kölcsönkaptam, mert ezekből több hasznot és élvezetet merítek, mint azokból, melyek soha nincsenek kezemben.

Janus-szal együtt vigasztalódhatunk, hogy a könyvek visszakerültek. *Galeotti* gondosan visszaküldte nemcsak ezeket, de a költő eredeti munkáit is, melyeket az sietett testilelki barátjának bemutatni. Költőnk egy kéziratának visszaérkeztét LXV. számu epigrammájában nyugtatja és ujfent tréfásan megrója *Marziót*, amiért a könyvszélét tisztafehéren hagyta és nem irta rá biráló megjegyzéseit, amiből vagy az következik, hogy semmi sem tetszett neki, vagy az, hogy el sem olvasta művét,

Költőnk bátran ereszthette meg ezt a kétélű vádat, mert jól tudta, hogy honn is, Olaszországban is, kapva kapnak az ő eleganciától csillogó könnyed versein. A gondtalan, napfényben sütkérező renaissance-világ árad ki ezekből a bravúros versekből, melyek nem egyszer a bájos könnyelmüség, sőt a bohémség hangját ütik meg még a bibliófilia témájánál is. CCXCIII. epigrammájában pl. saját könyveit aposztrofálja ilyképen: *Ovidius, Lucanus, Maro, ha netán módotokban van, kölcsönözzetek nekem vagy husz pénzt, mert ha nem teszitek, elviszlek a zsidóhoz, ahol*

LOTZ KÁROLY: HÜVÖS IVÁNNÉ
gyermekkori arcképe

A KÉPZŐMŰVÉSZET KEZDEMÉNYEZÉSÉRE
A POSTATAKARÉKPÉNZTÁR ÁRVERÉSI CSARNOKÁNAK KARÁCSONYI AUKCIÓKIÁLLÍTÁSÁRA CSAK MŰVÉSZEK KÜLDHETNEK BE KÉPET ÉS SZOBROT

A magyar művésztársadalom egy régi és nagy sérelmét sikerült orvosolnunk. Eljártunk a Postatakarékpénztár igazgatóságánál és előterjesztettük a művészvilágnak azt a jogos kérését, hogy a mai válságos időkben találjon módot az igazgatóság arra, hogy az Árverési Csarnok aukciói ne nehezitsék meg még erőteljesebben a magyar művészek mai egyébként is rendkivül sulyos helyzetét. Örömmel jelenthetjük, hogy a Postatakarékpénztár igazgatósága részéről ez a kérésünk a legnagyobb megértéssel találkozott. Azonnal átlátták, mekkora jelentősége van a művészek szempontjából annak, ha ez a jól bevált intézmény a maga kitűnően működő apparátusát a művészek érdekeinek szolgálatába állítja. Tárgyalásaink arra az üdvös eredményre vezettek, hogy a Postatakarékpénztár karácsonyi aukciókiállítását már a magyar művészek jobb anyagi érvényesülésének szolgálatába állítja. Így megállapodtunk abban, hogy

erre a kiállításra már műkereskedők, vagy magánosok tulajdonában lévő képek és szobrok, melyek élő művész alkotásai, be nem küldhetők.

Ezen a kiállításon az élő művészeket csak oly festmények és szobrok képviselhetik, melyeket maga a művész küld be az Árverési Csarnok kiállítására. Ezzel elértük azt a le nem kicsinyelhető célt, hogy az Árverési Csarnok karácsonyi aukciókiállításán a műkereskedők és a magánosok tulajdonában levő műtárgyak nem jelenhetnek meg, hogy alacsonyszínvonalu munkákkal lenyomják a művészi értékű műtárgyak forgalmi árát. A *Képzőművészet* felkérésére egy zsüri fogja elbirálni a kiállításra beküldött anyagot. Ennek a zsürinek az összeállításánál tekintettel voltunk arra, hogy minden művészi meggyőződésnek akadjon szószólója a zsüriben. Ennek a szempontnak szem előtt tartásával a következő mestereket kértük fel a beküldendő anyag elbirálására: *Edvi* Illés Aladár, *Glatz* Oszkár, *Kernstok* Károly festőművészek és *Horvai* János, *Sidló* Ferenc szobrászművészek. A Postatakarékpénztárt felvinczi *Takács* Zoltán dr., muzeumi igazgató és a Képzőművészetet *Gyöngyösi* Nándor dr. képviseli a zsüriben. Ez a hét tagu zsüri gondoskodik arról, hogy a Postatakarékpénztár Árverési Csarnokának karácsonyi kiállitása szokatlanul magas szinvonalú legyen. Kétségtelen, hogy művészeinknek nagy érdeke füződik ehhez a kiállításhoz, mert nem titok, hogy a magyar

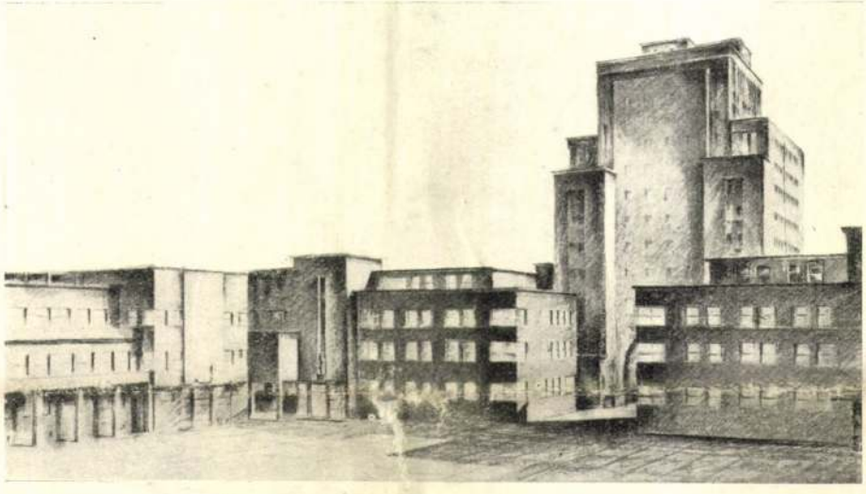

FÜREDI OSZKÁR (Sopron): ZÁGRÁBI ÉPÜLETCSOPORT TERVE

művásárló közönség igen nagy része az Árverési Csarnok kiállításain szerzi be műtárgyait. Azonban nemcsak a művészeknek, de a nagyközönségnek is érdeke ez az újitás. Amilyen szivesen veszi az Árverési Csarnok, hogy az általa rendezett kiállítás anyagát művészi szempontból egy ilyen garanciát nyujtó bizottság vizsgálja felül, épp annyira érdeke a vásárlóközönségnek is, hogy a kalapács alá kerülő műtárgyak művészi értéke felől ilyen megnyugvást szerezzen. Eddig az volt a helyzet, hogy az Árverési Csarnok aukciókiállításaira bárki beküldhette a tulajdonát képező műtárgyakat anélkül, hogy azok zsüri elé kerültek volna. A karácsonyi aukciókiállításon először fog működni zsüri és nagy gondja lesz arra, hogy

csak művészi színvonalú műtárgyak kerülhessenek kiállításra, illetve árverésre.

A vásárlóközönséget még egy kellemes meglepetés fogja érni a karácsonyi kiállításon. Nemcsak a művészi színvonalat illetően kap garanciát, de gondoskodás történik az irányban is, hogy a művészi értéket reprezentálá mű-

Az öreg *Vitéz Jánosnak* s a fiatal *Janus Pannoniusnak* egyként szomorú végét már emlitettem. Könyvtáruk nyilván Mátyás királyhoz került. hogy aztán az idők viharában szétszóródjék. A Vitéz könyvtárból még maradt fenn néhány darab. Csupa ragyogó irott codex, pompás cimlapokkal, melyet rendszerint a primás cimere — az exlibris előhirnöke — ékesit.

Itt kell megemlékeznünk a harmadik modern könyvbarátról *Hanthó György* kalocsai érsekről. Őt is Olaszország ihlette meg. Fontos küldetésben járt ott, melynek végső eredménye Mátyás királynak és nápolyi Beatrixnek házassága lett.

„A megegyezés létrejötte után Firenzébe jött — irja *Bisticci* — hol több mint háromezer forintért vett könyvet, hogy Pécset, hol prépostsága volt, könyvtárat állitson fel. A templomban ahol prépost volt, nagyon szép könyvtárat rendezett be, s minden fakultásból tett bele könyveket. Háromszáz kötetnél többet gyüjtött össze és kijelölte a helyet, ahova fel kell azokat állitani. Egy papot állított jó fizetéssel e könyvtár mellé, hogy a könyveknek gondját viselje s a tárt mindennap kinyissa, bezárja. Meghagyta, hogy a templom minden paramentumokkal, könyvekkel, stb. fel legyen szerelve, mert mindazt, amit mint pecsétőr keresett, szintén ama könyvtárra költötte. Sok kitünő tulajdonsága volt; mire Magyarországra vissza kellet jönnie, útjában tizezer arany forinton felül költött."

György érsekkel ezenközben az a szerencsétlenség történt, hogy minden pénzéből kifogyott, Magyarországból pedig nem jött meg a pénzküldemény, amelyet várt. Még nála is kétségbeesettebb volt a naivlelkü *Bisticci,* aki nagyon röstelkedett, hogy a főpaptól, aki egész vagyont hagyott Olaszhonban, még kétszáz forint kölcsönért is a legraffináltabb biztosítékokat követelik. Egy pap végre a könyvkereskedő puszta szavára átadta a kétszáz pengőt, aminek Bisticci örült legjobban, tudván, hogy kedves kliense nem tér meg kellemetlen emlékkel hazájába.

Ime néhány példa a magyar humanisták amatőrködéséről. Kérdem, olyan epizódszerű volt-e az ő működésük, mint ahogyan azt meggondolatlanul feltüntetik? Mátyás a nagy király, még csak meg sem kezdte művészetpártoló működését és Magyarországnak, ime, nem egy városában már a kulturának Európa-szerte ismert központja keletkezett! Magában Pécsett két tekintélyes könyvtár létesült s azok közül az egyiknek közkönyvtár jellege volt. Pedig ez még csak a fejlődés elején. *Most jött még csak Mátyás király, aki „Magyarországból egy második Itáliát akart csinálni."*

LOTZ KÁROLY: A TAVASZ

Budapest Székesfőváros gyüjteményéből

LOTZ-EMLÉKBIZOTTSÁG ALAKUL. December 16-án lesz 100 éve, hogy Lotz Károly megszületett. Értesülésünk szerint illetékes kultúrtényezőink szeptember hónapban bizottságot alakitanak, melynek feladata lesz az országos Lotz-ünnepségek előkészítése. A Lotz-Emlékbizottság a nagy mester emlékéhez méltóan akarja előkészíteni a centennáriumi ünnepségeket, hogy abban ne csak a főváros közönsége, hanem az egész ország intelligenciája részt vehessen. Értesülésünk szerint a sorozatos ünnepségek december hó első felében fognak lezajlani és 16-án, a mester születésnapján fognak kulminálni. A nagyszabású programm részletes ismertetésére a Lotz-Emlékbizottság megalakulása után fogunk visszatérni.

PANOURIAS Thimios

Siratóének bronz 68x87 cm

XX. Századi Művészet
Szépműv. Kiuz. 1975.

MDK

Pannonius, Janus műgyüjtő /1436-1471/

Humanista könyvbarat. Filozófiai, természettudományi és szépirodalmi könyveket gyüjtött. Pécsett könyvtárat rendezett be, s minden fakultásból tett bele könyveket. Háromszáz kötetnél többet gyüjtött össze.

Siklóssy László dr.: Régi magyar gyüjtők: Janus Pannonius

Képzőművészet 1933. 63-64.sz. 174-179.l.

Pannsser Emilia

1905/6, 1906/7. II. – 1912/13

Ferképzőmfoiskàvk

120. l

Andrea Pannonicus MDK

Magyar festő, Ferrarában müködött a XV. században.

/irodalmi források említése 251.jegyzetben/

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.9o.l.

Franz Ponsipp kőfaragó

Steinbruchbesitzer; Joh. Ponsipp fia.
Emlékművet állított apja emlékére.

Allgemeine Landesbeschreibung des
Burgenlandes, Eisenstadt, 1954
I. kötet

2370

Franz Pansipp

Kőfaragó alkotta apjának Joh. Pansipp sírkövét Kaisersteinbruchban.

Georg Dehio: Handbuch der deutschen Kunstdenkmäler, Burgenland, Wien, 1935.

65 il

...nyugtája		60
XV. sz. XI) 27–30 ig.	—	48 –
16 XI) 7 – 25 ig	—	4.74
...aros nyugtája	—	20 –
...üldetési pótléka	—	150 –

...összesen: 1214.04 622.54.

4.4,

622.54
1193.87
1816.41

...6 november 30án

Nagrand Mihály

[illegible]

3.

Pansipp Johann

kőfaragómn.

† 1833

l. Frey Burgl 1929

XVIII. l.

Budapesti X. Ker. nép- és iskolai
Könyvtár IV. 260.

Pansipp János

1778 – 1833

Nobrász 22

Sirkove a császár-
köbányai (Moson
vm) temetőben-

iród

z

Dehio-Gerhart

269. l.

Tulipános láda, fejér mezei

X. 148.

Pansipp Jaúr

csanzárkőbányai
hires kőfaragó

l.:

Thirfelsödesmántel
199. l.

K. D. K

PANSIPP, Johann kőfaragó

Császárkőbányán

1778 - 1833 között, klasszicizáló családi síremléke a temetőben

Agghány: Barokk szobrászat... Bp. 1955.

I. 252. l.

Johann Ponsipp

Kőfaragó-mester Kaisersteinbruch-ban
1833-ban hunyt el.

Dagobert Frey: Das Burgenland,
Wien, 1929 I-XXXI. l

XVIII. l

Joh. Pansipp Köfaragó

Steinbruch-box; mester 1778-1833-ig.
Fia Franz.

Allgemeine Landestopographie des
Burgenlandes, Eisenstadt, 1954
I. kötet

23 fl

Joh. Ponsipp

1778–1833 között Kőfaragó-mester

Kaiserstein bruch-ban

Georg Dehio: Handbuch der deutschen

Kunstdenkmäler, Burgenland,

Wien, 1935. 651 p

Panta Tiborné (Dombovár) fafaragó

Tamásiban a fafaragó-pályázat különdíját kapta.

Tolnamegyei Népújság, 1975.
aug. 12.

t : Vortrag an der Jahresversammlung ...

in Liechtenstein : das Schicksal der
utschen Wehrmacht

1941 - 1945 : mit 21 Karten

ell : meine Abenteuer in Indonesien

15

PANTALEONI L.

1858

176. szept. 16. Pantaleoni L. két képet vételre aiánl

Művtört Ért. 1990 1:2 133

M.D.K.

Pantai Trauzel Ferenc ötvösmester

1760-1815-ig a pesti ötvös-céh tagja.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jahrhundert.
Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.
272. old.

K. D. U.

PANTELI STANCIU Ion

1924-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya ... 336.l

Pantelics Rosta

l.

Lykanemzromantika
83.190.l.

Tűzkőhulladék VII. 164

Pantelics P. Gj.,
Zimonyi órás

l.

Szmidatajos it

temesvár-gyárvá-
rosi millennium
r.-k. templom tör-
ténete - 97.-l.
Temesvár 108 l
1901

PANTEON CSOPORT fd.

Eleles Károly
Kirbai Sándor
Nagy Árpád

TÁMOGATÓK:

MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI
MINISZTÉRIUM

MŰCSARNOK

PRO CULTURA HUNGARIAE
MŰVÉSZETI SZAKALAPÍTVÁNY

HORTOBÁGYI VÁGÓHÍD KFT.
/GYAPJÚ ÉS TEXTILNYERSANYAG-
FORGALMI VÁLLALAT TERIMPEX RT./

MAMŰ TÁRSASÁG

PANTENON CSOPORT

NARCISSUS, 1991

© PANTENON

Felelős kiadó: Keserü Katalin, a Műcsarnok igazgatója

A MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTÉRIUM
ÉS A MŰCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT

A PANTENON CSOPORT
Elekes Károly, Krizbai Sándor,
Nagy Árpád
kiállításának megnyitójára
1993. június 10-én 18 órára

A kiállítást megnyitja
Bukta Imre képzőművész

Műcsarnok, Palme-ház
Budapest, XIV. Olof Palme sétány 1.
A kiállítás megtekinthető
1993. június 10 - július 11.
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

A PANTENON CSOPORT

Elekes Károly, Krizbai Sándor és Nagy Árpád 1990. április 29-én, a váci Görög Templom apszisában a panteizmus „természet-istenének" időben érkező sugallatát megfejtve teremtettek egy impozáns térberendezést. Az egyszerre racionális és költői elgondolások és megérzések közös útján megkonstruált, kiszabott és felöltöztetett művet megüdvözült áldozati menyasszonyként kísérték az oltottmésszel felöntött oltár elé, ahol is a kútba ugró vagy fészkéből kirepülő, ágbogas fátyolú vagy szoknyáját tölcsérszerűen szétterítő „Kőmíves Kelemenné" most „PanteNon" névre keresztelve mondta ki a boldogító igent a Duna menti „Panteon"-ban.

Vőlegényei – előkelő avantgárdista művészegyéniségek: Malevics, Ben Vautier, Smithson, Beuys, Baselitz, Marilyn Monroe (Andy Warhol alteregójaként), Gilbert és George, Oldenburg, Christo és Kossuth személyében – megadóan vonták tárgyi-szellemi közegük rekvizítum gyűrűjébe az időtlen idők mitikus asszonyát.

A tagok immáron új, közös nevüket tehát, amely (a panteizmus képzettársításával kiegészülve) jelenthet művészetfilozófiai metódust és szemléleti alapirányt is, váci munkájuk nyomán öltötték magukra: Panteon – PANTENON.

Így lett az „isteneknek", a „nemzet nagyjainak" szentelt kultikus helyből: tagadó „nem tisztelt hely"; illetve íráshibás szójátékként értelmezve: „mindennem" (pan(te)–Non)!

Ezt a fogalmat azonban jobb, ha a tradicionalizmus és a modernizmus összekapcsolásaként, a „megszűntetve megőrzés" ars poeticai vallomásaként értelmezzük: vállalni és meghaladni a klasszikus avantgárd nagyjainak örökségét úgy, hogy a személyesen átélt archaikus tradíciók és az univerzális emberi-művészeti értékek egy új, társas műalkotásban egyesüljenek.

Tömör kiáltványuk megfogalmazása szerint ez így hangzik: „A műalkotás nem esztétikai, hanem elsősorban szakrális, autonóm rítus. Egy műalkotás létrehozása nem az alkotói kényszer, hanem a hit függvénye. Az együttgondolkodás és az együtt eszmélés rituális kérdőjelei az egyéni, befejezett stílusjegyek sorompóit nyithatják föl."

A három művész Erdélyből, pontosabban Marosvásárhelyről települt át Magyarországra. Abból az igen komoly művészeti hagyományokat teremtő és kulturális életet élő kisvárosból, ahol az általuk s még mások részvételével irányított MAMŰ is működött (az előzményeket nem tekintve 1980-84 között). (Lásd Marosvásárhelyi Műhely Tegnap és Ma című katalógust.) A képzőművészeti avantgárd szellemében dolgozók csoportja a Marosvásárhelyi Műhely nevet, feltételezésünk szerint a párizsi Magyar Műhely mintájára vette fel.

Egyébként mindhárman a most már MA születő MŰ-vekként értelmezett, újjáalakított MAMŰ Társaságnak is a tagjai.

n.t.

A
Szentendrei Ferenczy Múzeum
Tisztelettel meghívja Önt
a
Pantenon Csoport
(Elekes Károly-Krizbai Sándor-Nagy Árpád)
kiállítására
Megnyitja:
Novotny Tihamér
művészettörténész
1992. május 8-án, pénteken 18 órakor
A kiállítás megtekinthető:
Szentendrei Képtár
Szentendre, Főtér 2-5.
1992. május 8-tól június 14-ig

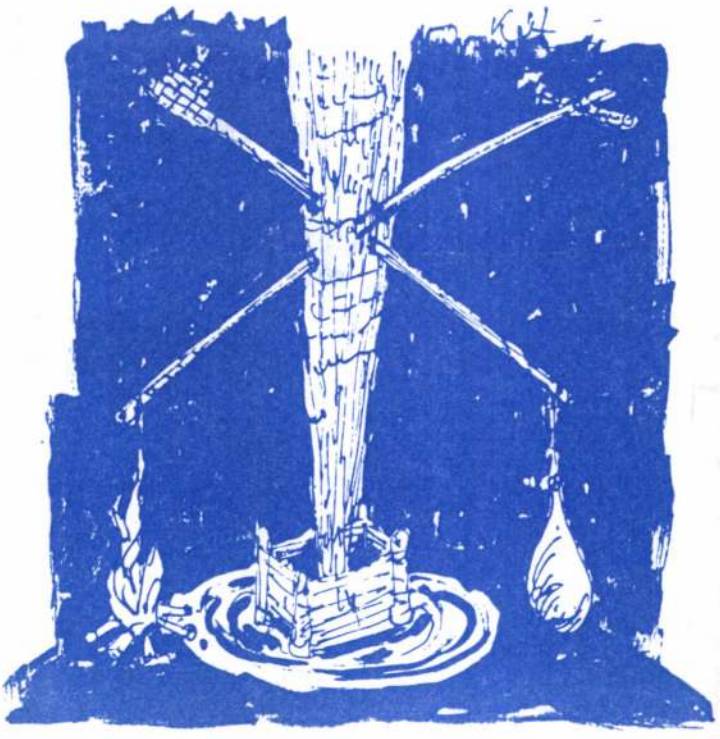

A Szentendrei Ferenczy Múzeum

tisztelettel meghívja Önt

a

PANTENON CSOPORT

kiállításával kapcsolatos

sajtótájékoztatóra

1992. május 8-án, du. 4 órára

a Szentendrei Képtárba

(Szentendre, Fő tér 2-5.)

a sajtó tisztelt képviselőit

NOVOTNY TIHAMÉR

művészettörténész

a kiállítás rendezője

valamint a kiállító művészek:

Elekes Károly

Krizbai Sándor

Nagy Árpád

a PANTENON CSOPORT tagjai

tájékoztatják

Pantenon Csoport

PANTHEON

PANTEON - PANTENON, VÁC 1991.

Elekes Károly-Katzbal Sándor-Nagy Árpád ©

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Pánter Mária

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

Pánter Márta: Favágó

költő életben létét vagy
teszik meg, s ily módon
század orosz költőinek
kus rendjét — átugorva
vel sem kisebb jelentőség
nemzedéktársakat — az
meghalt Mihail Szvetlov

A bőség gondjai azonb
csak az antológia-szerkes
tatják olykor nehéz hely
len esetben a kritikus is
fejét: mit is emeljen ki
nagy műgonddal készült, reprezentatív antológiából? Köszöntse régi ismerőseit, a legnagyobb, a közismert orosz és szovjet költőket, akik közül többnek jó néhány versét most új, csiszoltabb, adekvátabb fordításban olvashatja? (Különösen örvendetes e tekintetben néhány nagyon jól sikerült, rég várt Majakovszkij újrafordítás.) Fedezze fel újra, s most már életre szóló
an az Igor-ének teljes fáj-
dalmas líráját, a bámulatosan erőteljes históriás énekeket, esetleg Krilov, Gyerzsavin költészetét, amelyről valaha az iskolában tanult, s mint afféle kötelező olvasmányt, viharos gyorsasággal elfelejtett? Vagy inkább azon örvendezzék, hogy az antológiában méltó terjedelemben szerepel a nagyszerű Tyutcsev, s hogy sok olyan, nálunk még kevéssé ismert, különböző korokban élt és alkotott jelentős orosz költő válik segítségével a magyar olvasó közeli ismerősévé, mint Fet, Fofanov, Balmont, Bagrickij, Mandelstam?

Minthogy versantológiát általában nem szokás elejétől végig egyfolytában végigolvasni — az ember újra meg újra előveszi, beleolvas hol itt, hol ott, pillanatnyi hangulata szerint — hadd hívjam

A nulladik évtől

Erwin Strittmatter: Ole Bienkop (Európa)

Kéttenyérnyi papírlapon érdek feszítő némafilm pereg. Emberek szántóföldek, szarvasmarhák, ap rójószág — egy kelet-németországi falucska, Blumenau mindennapi élete elevenedik meg a filmkockákon, a nagy háború utáni „nulladik év"-től napjainkig. Nyugodt, okos beszédű férfi magyarázza, mit látunk. Érezhető élvezettel, biztonsággal, finom humorral mesél, mutogatva, mintegy elénkvarázsolva a képeket. Néh gúnyossá élesedik, néha líraivá lá gyul a hangja. Talán legelőszö őt, az elbeszélőt szeretjük meg. E fogadjuk véleményét, rokon- ellenszenveit.

Erwin Strittmatter kitűnő ír Tömör, érzékletes jellemzései, t pusteremtő ereje, egyértelm kommunista állásfoglalása, go dolkodtató őszintesége, lényegr tapintó, pártos elemzései szem lyes élményünkké teszik a tört netet. Sajátos módon alkalmaz a brechti V-effektust: kérdez, nem válaszol, kérdez, hogy go dolkodtasson. Nem erőlködi

Panth Mihály

pozsonyi könyvkötő

1566-ban a m. kir.
udvari kamara könyv-
kötői munkálatait
végezte.

Iványi Könyvek

52. l.

T. L'influence des grands maîtres du cinquième siècle. – Le quatrième siècle. – L'époque hellénistique. – L'art grec après la conquête romaine

Ouvrage illustré de 12 planches hors texte, en chromolithographie ou en héliogravure, et de 360 gravures dans le texte.

I. – 715 ll.,
T. – XII. Répertoire

Paris
Firmin-Didot
1897

PÁNTI IMRE

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1982 AUG 14

Pánti Imre

Holdfény

Pánti Imre linómetszete

CSALÁDBAN — H

Kiskert. Öröm és sok-sok gond is egyszerre. Kora tavasztól késő őszig kínál elfoglaltságot annak, aki nem veti meg a munka után azt a kis mozgást a zöldséges, vagy virágágyásokban, aki szívesen invitálja vendégeit kóstolóra saját termésű gyümölcsből, vagy a gondosan ápolt szőlő búfelejtő levéből. S persze, a kellemes foglalatosság olykor nem kevés bosszúság forrása is. Hiszen nem mindig kapható a szaküzletekben az a növényvédő szer, amit a kiskertek gazdái keresnek, a sohasem jó időjárás elviszi a termést, a féltve nevelt növénykéket seregnyi baj érheti, amíg az elvetett magból termés lesz... A friss zöldség, gyümölcs reményében bizony olykor le kell mondani egy-egy hétvégi kirándulásról is, hiszen a kerti munka nem várhat. S mégis, sokan választják a kikapcsolódásnak ezt a nemcsak üdítő, de nagyon hasznos módját is...

Miért perzselt?

Szüret idején sok panasz hangzik el a kistermelők szájából, *perzselt* az alma, a körte, a kajszi. Ez kellemetlen főleg ak-

Egész nyáron

Csömörön, Skrvanek Ferencék kihasználni. A legnagyobb terüle radicsomnak, a konyhakerti vete hoztak az idén.

Június közepére beérnek a l ban vetett zöldségfélék, az asz rült már a *fejes saláta*, a *retek hagyma*, a spenót. A fölöslegből

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Pestmegyei Hírlap
Pánti Imre festő

1973 NOV 3

1021

PEST MEGYEI Hír

Ma nyílik

Soroksári, erzsébeti festők közös tárlata Ráckevén

A ráckevei Árpád Múzeumban ma, szombat délután 4 órakor nyílik meg a Budapest XX. kerületi Táncsics Művelődési Ház képzőművészkörének kiállítása. Megnyitót M. Kiss Pál művészettörténész mond. A kiállítás december 2-ig szerdán, csütörtökön, szombaton és vasárnap délelőtt 10-től délután 2-ig tekinthető meg.

Tízéves elmélyült szakköri munkát összegez a ma nyíló ráckevei kiállítás. Nem véletlen, hogy a Budapest XX. kerületi, — *erzsébeti, soroksári* — festők az Árpád Múzeumban, a volt Savoyai-kastélyban rendezték közös tárlatukat, hiszen a *kis-dunai tájak* mellett *Zebegény, Taksony, Szentendre* rajzi összefoglalásaival Pest megye vendégei voltak eddig is a szó művészi értelmében. Ez a kapcsolat szerves és állandó, a közigazgatási határt feloldja a művekben, mely a mi gazdagodásunkat is fokozza. A lelkes és tudásban, invencióban folyamatosan gyarapodó kör művészeti vezetője *Bakallár József* festőművész, aki türelmes, de szívós, egyéni szabadságot engedélyező, de a minőségtől nem tágító, összetett irányítással kezdeményezője az általános festői előrehaladásnak.

A főváros egyik legmozgalmasabb része a XX. kerület, ahol az elmúlt években mélyreható építészeti változások is beavatkoztak a tudatfejlesztésbe, lendületes munkás hétköznapok sürgették az új városrész kialakulását. Ezt a folyótól, gyáraktól, építkezésektől átszabdalt madár-, fűz- és vasvidéket elemzik a festők személyiségük sajátos hullámhosszán és gondolati, formai készenléti fokukon. Amilyen komplex maga a vidék, annyira sokoldalú a művek arculata. Bizonyos világszemléleti egységen belül ki-ki saját ambícióinak megfelelően rögzíti a sűrű valóság egyéni érzelmi kötődésekkel átköltött töredékeit.

Pánti Imre a kör vezérszólama, határozott egyéniség, aki emberi lírát és tájelemeket egyeztet képfelületein, fejlődése folyamatos, amit erdélyi útjának pásztorai, boltívei is igazolnak, szűkebb környezetének vizuális felderítése mellett. Méltó társa *Valentin Ilona* — kár, hogy ezúttal mindössze egy képpel szerepel.

Imponáló *Bodnár Ede* szorgalma és odaadása. Portrék, házak, szentendrei és ráckevei tornyok sorakoznak festményein, s örvendetes, hogy színkezelése a legutóbbi sorozatában szerényebb, azaz nemcsak leírja, hanem értelmezi a külvilágot.

Csipes B. Antal elvont fogalmazásaiban is sok a lendület, ízlés, érdeklődési köre a soroksári Duna-part és az emberi test ősi újdonsága.

Csollák Mihály és *Subecz Gyula* készülődésében a fantázia egyéni bátorsága érződik, melyhez a formafegyelem szigorának szükséges társulnia.

Bata László jelenleg még az akvarelltechnikában erősebb, ereje az intimitás.

A születő festői karakterek közé tartozik *Boldog Zita, Fehér Ágnes, B. Solymosi Erzsébet*, akik megfelelő önképzés és irányítás segítségével elérhetik lehetőségeiket jó adottságaik alapján.

A tárlat közös teljesítménye felveti azt a távlatot, hogy *a szakkör* a következő periódusban *műhellyé* fejlődjön. Erre vár a kerület művelődéspolitikája, mely kiemelten támogatta eddig is a helyi képzőművészet eredményeit, s a mérték is adott, hiszen Bakallár József, *Bartl József, Rátkay Endre* országhatárokon is túljutott művészete óhajtja és sürgeti a felzárkózást. (Indokolt lenne a továbbiakban az is, hogy a műhellyé előrelépő szakkör befogadja tagjai sorába *Ledniczky Gyulát* és *Bohn Mihályt*, akik szintén hozzájárulhatnának akvarellekkel és szobrokkal a fővárosi munkáskerület teljes vizuális feltárásához és gondozásához.) A műhelymunka erősítését szolgálná, ha e fürge tábor továbbra is folytatná azt a „festői nomadizálást", mely a hazai tájak méltó megörökítését vállalja a minőség egyre magasabb szintjén.

Losonci Miklós

Bodnár Ede: Cigánylány

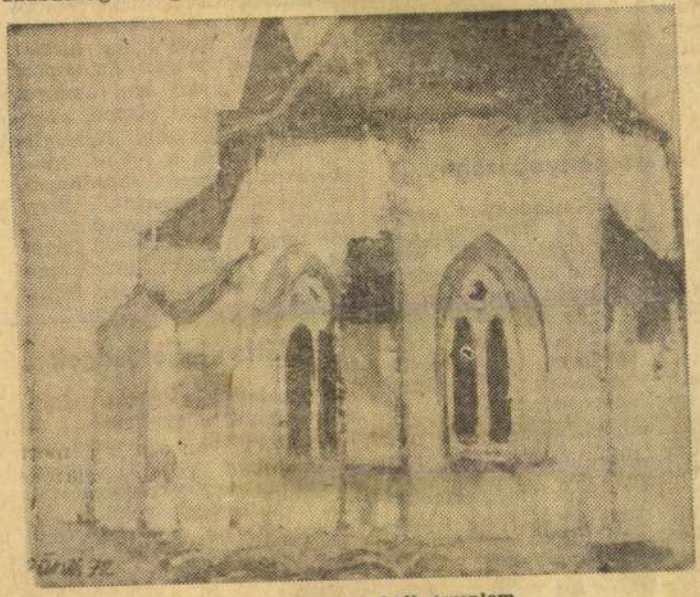

Panti Imre: Hadadi templom.

Egy szem sem romlott meg

Teljesítették idei tervüket

Kimagasló termelési eredmények születtek *a dunakeszi hűtőházban:* a harmadik negyedév végén, szeptember 30-án teljesítették idei termelési tervüket, pedig nem lehet azt mondani a dunakesziekre, hogy tervezéskor alábecsülték képességeiket. Tavaly például málnából a tervezett 80 helyett 137 vagonnyit fagyasztottak, ez évre pedig 180 vagonnyit szerettek volna hűteni, s

helyette 240 vagon úgynevezett gurulós málnát helyeztek a tárolókba.

A feldolgozás még javában folyik, eddig 130 vagonnyit csomagoltak, s 110 málnával megrakott vagont indítottak útnak a tőkésországokba. De nemcsak málna feldolgozásában értek el kimagasló eredményeket, bogyós gyümölcsökből tavaly összesen 235 vagonnyit tartósítottak, az idén — a tervezett 368 helyett —, 441 vagonnyi került a tárolókba.

Mint *Szabó József* igazgató elmondta, ezek a ragyogó eredmények a hűtőház egész kollektívájának köszönhetők, ugyanis arra számítottak, hogy a málna érésekor a legforgalmasabb napon 10—12 vagon érkezik, és bizony meglepődtek, amikor a tizenkettő utan is szakadatlanul áramlott a málna a hűtőházba. Gyakran 30—35 megrakott kocsit kellett kiüríteni egyetlen éjszaka alatt. Nemegyszer 5—6 órát rakodtak az adminisztratív dolgozók, mérnökök, de nem romlott meg egy szem gyümölcs sem az üzem területén.

Cz. V.

Vitafórumon a családjogi törvény

A Hazafias Népfront Gödöllő városi bizottságának szervezésében a város üzemeinek, intézményeinek, szövetkezeteinek párt- és szakszervezeti nőfelelősei vitafórum keretében tárgyalták meg a városi pártbizottság díszternében a családjogi törvény módosításával kapcsolatos vitaanyagot. A nagy érdeklődést kiváltó vitafórumon számos figyelemreméltó felszólalás és javaslat hangzott el. A vitát vezette dr. Cseh Domonkos, a budai járási ügyvédi munkaközösség tagja.

ELSŐKÉNT A RÁCKEVEIEK

A lovakat megveszik, ugye?

Sportlótenyésztői ágazat a HSZV-nál

Néhány esztendeje — az ötvenes évek végén — még előfordult, hogy a vásáron járlatlevéllel együtt otthagyta lovát a gazda, ha nem akadt vevőre. Hiába, sokba volt a takarmány, az adó. A termelőszövetkezetek is csak a leghasználhatóbb igáslovakat hagyták meg, egy-kettőre túladtak a csikón. Ennek egyenes következménye: az állomány *elöregedése*, s hogy jól-lehet ma már nem cél a lo-

egyebek között a szelekciót, a választás utáni csikók nevelését, trenírozását, az exportra alkalmas csikók eladását, a tenyészkancák osztályozását.

Vetekszik a pecsenyebáránnyal

De van-e mindehhez *megfelelő számú és minőségű* tenyészállat a tsz-ekben? Mint a HSZV munkatársa, *Gyárfás Mariann* említi, feltűnően jó formájú kancákat — mezőhegyesi és kisbéri félvér, nóniusz, sőt arab telivér fajtákat — tartanak egyik-másik termelőszövetkezetben. *Ha csak két jó kanca van egy gazdaságban, azzal is érdemes törődni!* A HSZV megszervezi a mesterséges megtermékenyítés rendszerét, hogy *a legjobb mének* utódai gyarapítsák a gazdaságok csikóállományát.

A vállalkozás nemcsak a futó-, hátas- és ugrólovak tenyésztését szorgalmazza, habár a neve: „HSZV — magyar sportló tenyésztő ágazat". Balfogás lenne, ha tevékenységüket csak erre korlátoznák, hiszen a *„sportkategóriába"* lóállományunknak mintegy húsz százaléka sorolható csupán. Szó esett róla, hogy keresett cikk az igábavaló, úgynevezett *„munkaló"* is. De nem szabad megfeledkeznünk a harmadik hasznosítási módról sem: még ma is tizenhatféle töltelékáru kiváló íze dicséri a *lóhús* minőségét. Az export *vágócsikó* olyan áru, amelyet bármely nyugati piacon, akármikor el lehet adni. *Keresettsége vetekszik a fehér húsú borjúval, pecsenyebáránnyal.* Kilójáért — aszerint, hogy meleg-, vagy hidegvérű fajtához tartozik-e — 28—30 forintot is fizetnek; héthonapos korára, mintegy tízezer forintot ér.

Korlátlan lehetőségek

A gazdaságok érdeke tehát, hogy csikót neveljenek. S hogy változzék a jelenlegi ellentmondásos helyzet! Hiszen föltétlenül elgondolkoztató: míg exportlehetőségeink szinte korlátlanok, addig az ország kilencvenezer kancájából *csupán tizenháromezer* ellik évente.

Pest megyében elsőként a HSZV rendszergazdája, az Aranykalász Termelőszövetkezet csatlakozott a lótenyésztési akcióhoz, ám remélhetően *mihamarabb* jelentkezik számos más gazdaság. A HSZV tájékoztatása szerint azok a tsz-ek is csatlakozhatnak, amelyek a szarvasmarha-tenyésztés programjába nem kívánnak bekapcsolódni.

A. Z.

Már savanyodik a káposzta

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1980 JUL 23
FÉNYSZÓRÓ
Budapest-Szigethalom

Pánti Imre festő

1980. JÚLIUS 23.

1021

PÁNTI IMRE festőművész munkája.

Napsütésben noe
a téli felkészü

Késve bár, de mégis megérkezett a nyár. Örülve a napsütésnek szinte *„szentségtörésnek"* tűnik a havas, hideg télre gondolni. Mi mégis egy gyorsinterjú erejéig ezt tettük, hiszen vállalatunk néhány munkaterületén a feladatok már a télre készülődés jegyében fogalmazódnak meg. A tennivalók irányítása, összehangolása a gyár főenergetikusának, *Jávor Ernőnek* a dolga. Így természetesen nála érdeklődtünk a téma kapcsolatban.

— *Bár javában tart a nyár, de az eddigi tapasztalatok alapján úgy tűnik: ez a téma az év minden időszakában aktuális...*

— A télre való felkészülés minden évben — így idén is — konkrét téli felkészülési program alapján történik, a megvalósítása pedig folyamatos.

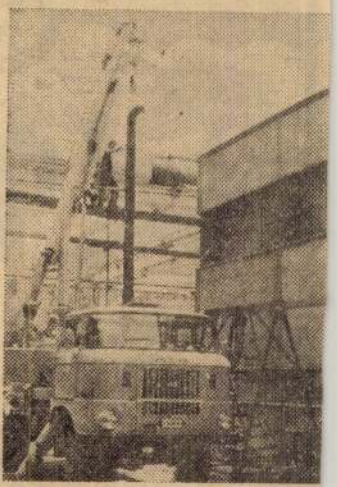

Bezárul a kör...

— *Különböző fórumok*

Pánti Imre, képzőművész 2.) folytatás

Pánti Imre: Darvas Iván — „Az őrült naplója"

Losonci Miklós: Három munkásfestő.
Munka, 1984. 11., 32-old.

PÁNTI Imre festő

Vasárnapi Hírek 1993. jan. 10. 9.

Villa Negra és környéke

A Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériájában Pánti Imre festőművész kiállítása január 31-ig tekinthető meg.

Pánti Imre pályája Bakallár József tanítványaként már a kezdetben is a Kisduna Galéria, később a Tóth Menyhért Stúdió mértéke volt. Fölemelkedését megszakítás nélkül termő haladással érte el. Minden képe hiteles élmény és magatartás alapján szerveződik, művészetének erős az esztétikai értékrendje, egyéni világa. Évtizedek óta Soroksáron él és alkot, így motívumait e városszéli faluhangulat határozza meg. Kedves házak roggyant tetőikkel, foltozott kerítések, Duna-parti viskók. A Villa Negra világa ez, egyik képe is tanúsítja együttérzését. Lelkében a romlatlanságot és egyszerűséget érzékeli, ábrázolja, minősíti. Figuráiban emberi mélység rejtőzik, nemkülönben *Hadadi templomában*, mely művészetének szintén egyik fontos pillére.

(losonci)

ski epigrammáiban, in: Tanulmányok
kapcsolatok köréből, Budapest 1969,
Udvar és társadalom szembenállása K
udvar a 16. század végén). In: *Klaniczay*
kai. Budapest 1985, 106–108.

4 1. Xenophon: Opera . . . or
Basileae: , 1545. Győr, Szé
XIX. b. 42. Irodalom: *Jakó Zsigmon*
Jakó Zsigmond: &rás, könyv, értelmisé
Vásárhelyi Judit: A győri Székesegy
Magyar Könyvszemle 96 (1980) 231,
olomouci Alberti-corvina – August

Művészettörténeti Értesítő 34 (1985)
De aeterno Dei filio . . . adversus . . .
Tigurii: , 1568. Győr, Szék
XIX. c. 27. Irodalom: *Vásárhelyi Judi*
Erasmus Roterodamus: Institutio pri
Apud J. Frobenium, 1516. Győr, Szé
VII. II. 5. Irodalom: *Kisfaludy A. Bé*
seminarium könyvtárából. Magyar K
Jakó Zsigmond: i. m. 177, 179.; *Vásárhel*

5 Vincenti dal Portico nuncius jele
titkárnak, Varsó 1571, augusztus 15. „
questo Ser(enissi)-mo re mandati in
legato fatto a S(ua) M(aes)tà et quello
l'hanno lassato alle confine finchè con
che fra tutti due arriveranno fra mol
corone, et stochi regii, et altre mobilie
d'oro alla valuta di tc. in, 5 centomila
Lengyelországban, gyűjtötte *Veress*
Tudományos Akadémia Könyvtára, K

6 1545-ben egy hintót négy lóval,
lóval. *(Szentmártoni Kálmán:* János
élet- és jellemrajza. Cristur–Székelyk

7 Xenophon: Opera . . . omnia I
1545. (822 + 422 lap, 186×162×83
Könyvtár, jelzete: XIX. b. 42.

Aranyozott, fatáblás barna bőrkö
oromszegője természetes színű, mets
oldalán két szíjazott rézkapoccsal zár
hátsó kötéstáblán). Az előtáblán egy
külső sarkon szabad virágtövek, a bels
ben növényi dísz. Középütt János Zsig
fölötte nyitott korona; az 1. mezőben
jobbra forduló farkas, előtte balra fordu
csillag (Zápolya-címer); a 2. mezőben

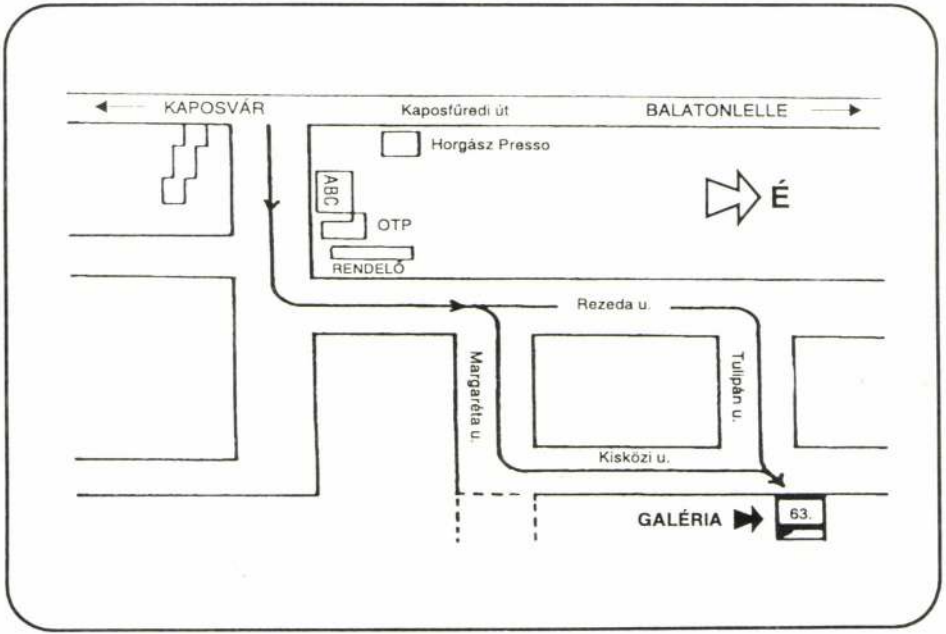
KAPOSVÁR
Kaposfüredi út
BALATONLELLE
Horgász Presso
ABC
OTP
RENDELŐ
É
Rezeda u.
Margaréta u.
Tulipán u.
Kisközi u.
GALÉRIA
63.

KAPOSFÜREDI GALÉRIA

Tisztelettel meghívja

PANTL MIHÁLY

festőművész

és

URBÁN TIBOR

festőművész

kiállításának megnyitójára

1995. április 22-én 17 órára.

A kiállítást megnyitja:

JOHANN SCHUTH

- VUdAK -

Verband Ungarndeutscher Autoren und Künstler

elnöke

Közreműködik:

Nyári László költő

és az **ARKADELT Kamarakórus**

A kiállítás megtekinthető május 10-ig

Szoborparkban

Kling József szobrászművész alkotásai láthatók

Nyitva hétfő kivételével naponta: 14 - 20 óráig

Galériatulajdonos: K. VÁRNAGY MÁRTA

Kaposvár - Kaposfüred, Kisközi u. 63.

Telefon: 82/315-670

Wir laden Sie herzlichst ein

zur Eröffnung der Ausstellung der Sektion Bildende Künstler des Verbandes Ungarndeutscher Autoren und Künstler

am 26. August 1999 um 17 Uhr
in die VIGADÓ-GALERIE
(Budapest V., Vigadó tér 2.).

Eröffnung der Ausstellung
durch den Botschafter der Bundesrepublik Deutschland,
HASSO BUCHRUCKER

Eröffnung der Gedenkausstellung
des Malers Michael PANTL um 17.30 Uhr
durch den Schriftsteller LÁSZLÓ FÁBIÁN

Zu besichtigen: bis zum 12. September 1999,
außer montags von 10-18 Uhr

Tisztelettel meghívjuk Önt

a **Magyarországi Német Írók és Művészek Szövetsége Képzőművész Szekciója kiállításának megnyitójára**

a VIGADÓ GALÉRIÁBA
(Budapest V., Vigadó tér 2.)
1999. augusztus 26-án 17 órára.

A kiállítást megnyitja:
HASSO BUCHRUCKER
Németország Szövetségi Köztársaság nagykövete.

PANTL Mihály festőművész emlékkiállítását
megnyitja 17 óra 30-kor
FÁBIÁN LÁSZLÓ író.

Megtekinthető: 1999. szeptember 12-ig, hétfő kivételével 10-18 óráig.

PANTL MIHÁLY

Die Ausstellung wurde gefördert durch
Den Verein Ungarischer Künstler
Stiftung für Kunst und öffentliche Bildung
Stiftung der Ungarischen Künstler
Das Nationale Kulturelle Grundprogramm
Budapester Ungarndeutsche Selbstverwaltung
Verband Ungarndeutscher Autoren und Künstler (VUdAK)
Carpe Diem Weinservice

VIGADÓ GALÉRIA

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
Nemzeti Kulturális Alapprogram
Fővárosi Német Önkormányzat
Magyarországi Német Írók és Művészek Szövetsége
Carpe Diem Borszerviz

MT Reklámiroda

Einladung–Meghívó

PÁNTL ERIKA festő

Hétfőn a hatvani városi művelődési házban díszítőművészeti kiállítás nyílik. — Pántl Erika festőművész kiállítását a dorogi galériában nyitják meg.

Vasárnapi Hírek
1992. december 29

MTI SAJTOFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Pantl Mihály, festő

NÉPÚJSÁG (TOLNA)
1982 JAN 20

1021

Csepeli festőművészek kiállítása

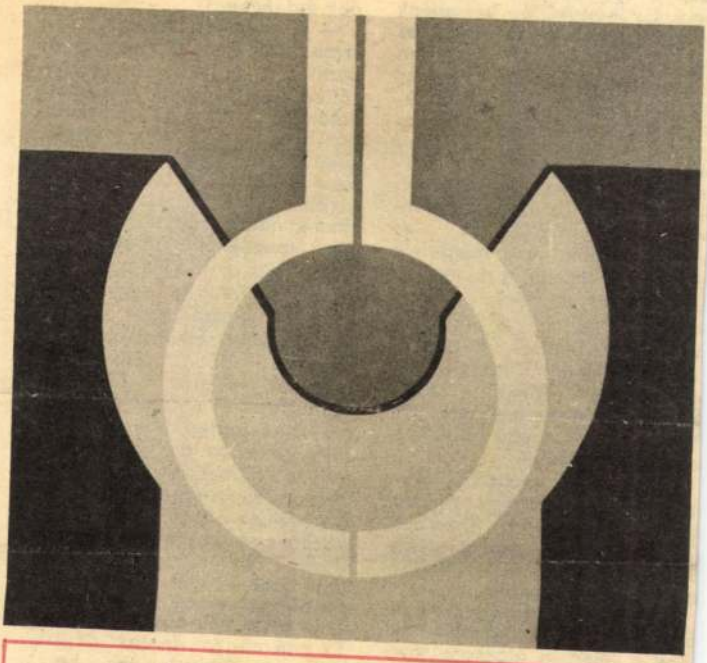

Pantl Mihály Kompozíció című festménye. Csepelen élő, majd elszármazott képzőművészek — szobrászok, festők, iparművészek, grafikusok — 1978 óta évente egy alkalommal bemutatkozó kiállítást rendeznek a munkáskerület galériájában. Az idén festőművészek állítják ki műveiket a Csepel Galéria új helyén, az ifjúsági klubházban.

sügyi miniszterhe

— *A „gyengébb" tehát r*
gyszerűen pénzügyi okokra
ethető vissza, hanem ezek s
nt számos más tényező is k
ejátszott?

— Nem volnánk tárgyila
ak, ha egyoldalúan csak a
ogatás mértékében keresn
gyenge eredmények okát,
gyanis szinte minden eset
öbb, egymást erősítő tény
gyüttes hatása. E gazdaság
a jellemző az átlagosnál gy
ébb földminőség és sok e
en az ismétlődő ár- és belvíz-
ár. Mintegy száz szövetkezet-
él a vezetés, az üzem- és mun-
aszervezés színvonala, az
dottságoknak nem megfelelő
ermelési szerkezet, a munka- és
echnológiai fegyelem lazasá-
a stb. is részes a tartósan
yenge eredményű gazdálko-
ásban. Kiemelem, hogy a szö-
etkezeteknek ebben a köré-
en a vezetés és a szakember-
llátás hiányosságai hatványo-
ottan jelentkeznek.

— *Mi tette indokolttá, hogy*
ppen most nyúljanak határo-
ott kézzel ehhez az üzemcso-
orthoz; most, amikor meglehe-
ősen hiján vagyunk a fejlesz-
ési lehetőségeknek?

— A mezőgazdaság előtt ál-
ó feladatok szükségessé teszik,
ogy a jelenleg alacsony jöve-
elmű termelőszövetkezetek is
agyobb részt vállaljanak a
ermelés gazdaságos növelésé-
ből. Enélkül ugyanis a gabona-
ermesztés és a hústermelés
ervezett növekedési üteme nem
érhető el. A jövedelmező ter-
nelés feltételeinek megteremté-
e tehát nemcsak e szövetke-

rületű mezőgazdasági nagyüzemek több fontos termékre külön árkiegészítést kapnak. Ennek mértéke differenciált, néhány terméknél elérheti az árbevételnek akár a 25 százalékát is. De például a leggyengébb földeken gazdálkodók 39 százalékos árkiegészítést kapnak a kalászos gabona értékesítése után. Ez nemcsak a 15 millió tonnás gabonatermelési cél elérését szolgálja, hanem azt is, hogy azokban a gazdaságokban is többet törődjenek az alaptevékenységgel, ezen belül a növénytermesztés most már gazdaságossá váló hozamnövelésével, ahol eddig erre pénzügyi okok — a melléktevékenységből származó jövedelem — nem késztették a gazdaságokat. És ami nagyon fontos: az árkiegészítés akkor is jár, ha a nagyüzem például a saját termelésű takarmányt a kistermelőknek adja el. A vásárolt takarmány értékével azonban az árkiegészítés alapját csökkenteni kell. A 17 aranykoronánál kisebb értékű földdel gazdálkodó tsz-ekben elsősorban a tö-

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

PÁNTL LÁSZLÓ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1993. MÁJUS 6-ÁN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:

FÁBIÁN GYÖRGY

ÚJSÁGÍRÓ

MEGTEKINTHETŐ
1993. MÁJUS 6-10-IG
BEMUTATÓTEREM
GYŐR, BAJCSY ZSILINSZKY U. 35.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ESTI HÍRLAP

1972 MAR 14

Pannoniai Mihály
1021 festő

MAGYAR KIÁLLÍTÁS RÓMÁBAN

Ceres: festette Pannoniai Mihály

ERDÉLYI ÖTVÖSÖK HÍRES REMEKEI

Régi magyar művészet címmel március 24-től Rómában a Palazzo Venezia-ban mutatják be magyar alkotók válogatott remekeit. *Radocsay Dénes*, az Iparművészeti Múzeum főigazgatója, a kiállítás rendezője mondta az elutazás előtt:

— A honfoglalás és a XVII. század között készült szép, magyar műtárgyakat az olasz—magyar kulturális egyezmény alapján mutatjuk be a rangos római múzeumban. Mintegy 300 műremek — festmény, szobor, textil és bútor — ad keresztmetszetet a IX.—XVII. század közötti magyar művészet útjáról, fejlődéséről. A tárlat specialitása, érdekessége annak a folyamatnak a bemutatása, hogy a reneszánsz formakincsei miként éltek tovább a XVIII. —XIX. századi magyar népművészetben.

A főigazgató elmondta: az olasz nézők most láthatják majd először *Michele d'Ungheria* — azaz *Pannoniai Mihály* — XV. században, Itáliában működő, magyar származású festő egyetlen hiteles, jelzett művét, a *Cerest*. Ezenkívül bemutatják *M. S.* mester egyik képét: az úrjí hímzések szép sorozatát; erdélyi ötvösök XVI.—XVII. századi edényeit, kupáit; illusztrált kódexeket; az Iparművészeti Múzeum neves textiljeit, ötvöstárgyait, bútorait, a várbéli ásatások során előkerült reneszánsz kerámiák remek darabjait és a levéltár legszebb festett okleveleit.

— Azt hiszem — mondta *Radocsay Dénes* —, ez a néhány említett műtárgy is példázza: gazdag anyagot mutatunk be a Palazzo Veneziában, s remélem, e korábban Párizsban, Londonban, Moszkvában és Leningrádban bemutatott válogatás Rómában is sikert arat.

Ára 80 fillér

XVII. évf
1972. má

Esti H

POLITIKAI

Népfront-gyűlések

A Hazafias Népfront közelgő ötödik kongresszusának előkészületei a fővárosban tovább folytatódnak.

Ma délután 2 órakor a Népköztársaság útja 73—75. szám alatt a Vasúti Főosztály dísztermében tartja a *VI. kerületi* Népfront Bizottság választói gyűlését. Ugyancsak délután 2-kor *Angyalföldön* a Láng Gépgyár Rozsnyai utcai kultúrotthonában lesz választói gyűlés. Holnap délután 3 órakor a *III. kerületben*, a Frankel Leó kultúrotthonban, a Dugonics Títusz tér 2. szám alatt lesz népfrontbizottságot választó gyűlés és holnap tartják a *VIII. kerületiek* a Május 1. Ruhagyár kultúrotthonában a budapesti küldöttértekezlet küldötteit és a kerületi népfrontbizottságot választó nyilvános gyűlést.

Antifasiszta kiállítások

A nemzetközi antifasiszta nap alkalmából a Magyar Munkásmozgalmi Múzeum tárlatot nyit, s ezen a fasizmus kialakulásának, jelentkezési formáinak különböző típusaival ismertetik meg a látogatókat, ugyanakkor képet adnak a neofasizmus fenyegető veszélyéről is. Kiállítás nyílik a magyar kommunista mozgalom két kiemelkedő harcosának, Sallai Imrének és Fürst Sándornak életútjáról, s az ellenük folytatott terrorperről. Az előreláthatólag májusban nyíló bemutatón sok, eddig még nyilvánosság elé nem került dokumentummal találkozhat majd a közönség. (MTI)

Félszáz külföl
több mint kéts

Márton

Panyi (Marci)

kiváló fafaragó
volt e szárad
elgén Diósjenőn

Gönyey

229. l.

delle memorie locali lo reclamavano inutilmente; e intanto ogni giorno più il materiale da raccogliervi andava disperso. Il Governatore Principe Boncompagni, presi gli ordini dal Duce, volle finalmente accogliere l'antico voto, e in un momento in cui maggiore se ne presentava l'opportunità, perché i grandi lavori di trasformazione della città, richiedevano un luogo dove ospitare i frammenti architettonici delle case demolite, le vedute delle strade e dei quartieri che mutavano aspetto: insieme ai ricordi della *Roma Sparita*, bisognava pensare a quelli della *Roma che sparisce*. A sede del nuovo museo fu scelto il grande edificio, già dei mulini Pantanella, acquistato dal Governatorato e completamente riammodernato; una parte del quale era già

PAP GÉZA

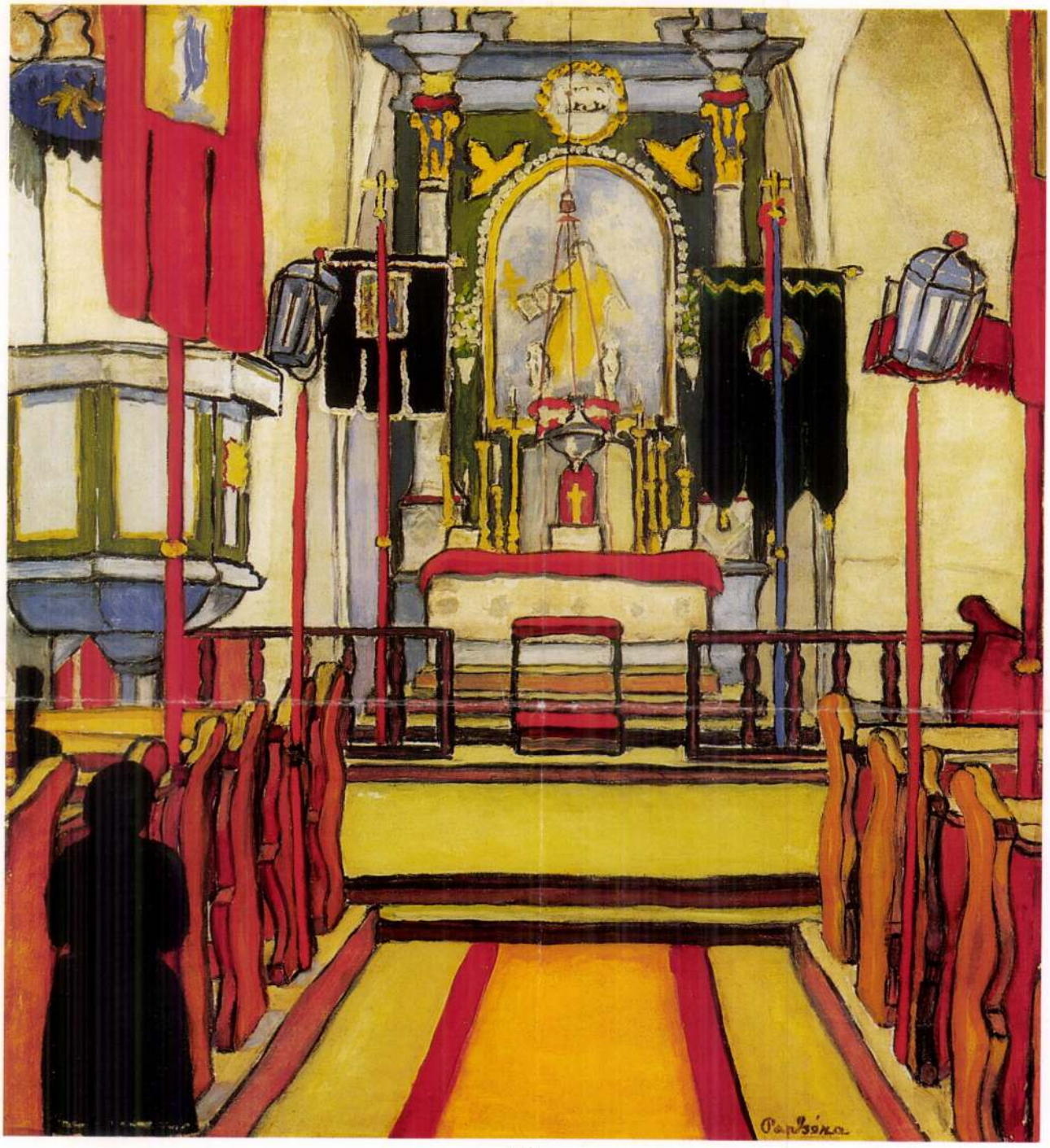

132

132 • PAP GÉZA (1883–?)

Felvidéki templom belseje

78,5 × 70 cm
Olaj, karton
J. j. l.: Pap Géza
Hátoldalán a Nemzeti Szalon kiállítási címkéje
Kikiáltási ár: 80 000 Ft

133 • BEÖTHY ETIENNE (1897–1961) →

Kompozíció körökkel

50 × 31 cm
Vegyestechnika, papír
J. b. l.: E. Beothy 45
Kikiáltási ár: 800 000 Ft

PAPP ALBERT

1938-ban született a Zala megyei Kemendolláron. Tanulmányait a budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban kezdte, majd az egri Pedagógiai Főiskolán szerzett diplomát Jakuba János tanítványa-

Számos egyéni kiállítása közül a legfontosabbak:

1967 Tatabánya

1972 Tatabánya, Tata, Esztergom, Győr

1973 Budapest, Fiatal Művészek Klubja

1977 Budapest, Fényes Adolf Terem

1979 Győr, Oroszlány, Pápa

1980 Tatabánya, Kernstok Terem

1984 Tatabánya, Kertvárosi Galéria, Tata, Kuny Domokos Múzeum

1985 Körmend, Városi Művelődési Központ

1988 Zsámbék, Tanítóképző Főiskola

1989 Tatabánya, Kernstok Terem

1989-től részt vesz a Hatvani Galéria által rendezett Országos Portré- és Tájkép Biennálén, ahol 1990-ben III. díjat (Bronz diplomát) nyert (Tájkép Biennálé).

1973-ban és 1984-ben megyei művészeti

ként. 1959-től Tatabányán él. ösztöndíjat kapott.

PAPP ALBERT

Tatabánya, MJV. kiáll. 1993.

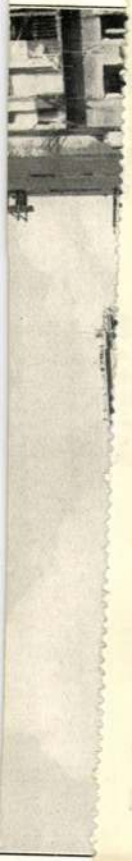

Papp Gyula

fest.

l.

Szabad Művészet

1950 11. sz. 462. l.

chi pensava di creare sotto la Piazza del Campidoglio un piazzale sotterraneo, centro di partenza in varie direzioni di altre strade in galleria.

Una speciale Commissione nominata nel 1920 per lo studio della sistemazione edilizia del Colle Capitolino e delle sue adiacenze, pensava, con timida soluzione, di allargare ad est la Via Alessandrina e di ampliare Via Cremona, lasciando intatto, specialmente in considerazione della grave crisi degli alloggi, l'imponente blocco di case che sorgeva tra le due strade. Infine il Piano Regolatore del 1931, prevedeva il tracciamento di un'ampia strada seguendo all'incirca la Via Alessandrina, e conservando una fila di case tra questa e la Via Cremona; ma prudentemente segnava quel tracciato con due linee ondeggianti, a significare l'incertezza di quella soluzione, e la possi-

sáros Sárospatakon?

dítőitalon csúszott el a polgármester

többen ekkor hallottak először a Frukó Kft.-ről, valamint arról, hogy mit terveznek Sárospatakon, és az önkormányzat milyen formában kívánja ezt a céget támogatni. A képviselők a Jánosdeáktól kapott, hiányos és valótlan információkat sem nélkülöző tájékoztatás alapján a szóbeli előterjesztést elfogadták. Az önkormányzat tehát kezességet vállalt húszmillió forint hitel felvételéhez arra az esetre, ha a kft. megfelelő biztosítékokat kínál a felvett hitel fedezeteként, ugyanakkor felhatalmazta a polgármestert, hogy a biztosítékok ellenőrzését követően a hitelszerződést kezesként írja alá.

A Frukó 1993 nyarán havi 1,1 millió forint bérleti díj fejében elfoglalta a Bogyüv sárospataki telephelyét. Az előbb említett, öncsődöt jelentett cég a szerződésre való tekintettel egyezséget kötött, ezzel megmenthette volna a csődeljárástól. Ebben az időben *Kósa Ferenc* és *Kósa György* a Frukó Kft. üzletrészéből térítésmentesen átadott öt-öt százalékot Sárospatak önkormányzata javára, így az önkormányzat is a társaság tagjává vált. A helyhatóság ettől kezdve mint tulajdonos és az azt képviselni jogosult Jánosdeák Gábor a cég valamennyi iratát megtekinthette, hitelfelhasználását ellenőrizhette volna, azonban nem tette.

A Frukó Kft. összesen húszmillió forint összegű forgóeszköz-hitelszerződést kötött az OTP Rt.-vel, amelynek fedezetére a sárospataki önkormányzat kezességet vállalt. A hitelszerződés megkötésének időpontjában a Frukó Kft. nevében eljárva a Kósa testvérek zálogszerződést írtak alá, és ennek alapján a Frukó Kft. Sárospatak város önkormányzatának zálogba adta a kft. által felvett hitel fedezeteként a német cégtől vásárolt négy gépet. Ebben az időszakban azonban a Frukó Kft. továbbra sem rendelkezett semmiféle ingó és ingatlanvagyonnal, a törzstőke befizetése továbbra sem történt meg maradéktalanul, tehát a bankszámlán sem volt pénz. A polgármester valótlan tartalmú zálogszerződést írt alá, hiszen ezek a gépek lényegében sosem voltak a Frukó tulajdonában, de nem is lehettek, mert azok megvásárlására csak egy későbbi időpontban került sor. A gépeket az akkor már tulajdonos sárospataki önkormányzat tagrészvételével megtartott összejövetelen összesen nyolcmillió forint értékben fogadta be, s ez egyértelműen alátámasztja, hogy a gépek húszmillió forint hitelfedezetet nem jelenthettek. A nyomozás során kiderült, hogy Jánosdeák Gábor, a képviselő-testület által előírt kötelezettségét megszegve, úgy írta alá a hitelszerződést, hogy a biztosítékokat nem ellenőrizte.

Húszmillió forgóeszközre

Az OTP sárospataki fiókja az önkormányzati kezességvállalásra figyelemmel a vagyoni fedezetet szintén nem vizsgálta, bár ugyanezen a napon engedélyezte húszmillió forint forgóeszközhitel felvételét, és kiutalt tízmillió forintot. 1993. június 2-án *Kemény István* alpolgármester aláírásával a Frukó Kft. bankhitelt biztosító zálogszerződést kötött az OTP Rt.-vel, amelyben a kft. összes nem létező vagyontárgyaira a tízmillió forint kölcsönösszeg járulékai erejéig zálogjogot biztosított. Az OTP 1993 augusztusában az előzővel azonos feltételek mellett folyósította a további tízmillió forint forgóeszközhitelt is.

A később beszerzett gépek, az üzletrész és egy gödi ingatlan összesített értéke, a szerződés készfizető kezesként történő aláírásának időpontjában a szakvélemény szerint 11,1 millió forintot tett ki, így a lekötött biztosítékok értéke nyilván nem szolgált fedezetül a húszmillió forint megtérülésére. Az önkormányzat képviselő-testülete a fedezetet azért követelte, hogy a támogatott cég fizetésképtelensége esetén az önkormányzatot ne érje vagyoni kár. Sajnos a hitel fedezeteként felajánlott termelőeszközt egy felszámolási eljárás során soha nem lehet a valós értékén eladni, a bankok többek között ezért igényelnek termelési hitelek esetében többszörös értékfedezetet. Emiatt azt is előre kellett látni: a Frukó csődje esetén egyrészt a felajánlott és elfogadott fedezet még valós értékén sem fedezi a hiteltartozást, de a valós érték sem érvényesíthető. Különösen érvényes ez az 1993. december 7-i kötelezettségvállalás idején, amikor a Frukó Kft. gazdálkodási eredménye, vagyoni helyzete egyértelművé és világossá vált.

Az említettek alapján természetesen a törlesztőrészleteket nem fizették, más szerződő partnereikkel szemben sem teljesítették kötelezettségeiket, nem fizették a telephely bérleti díját, a termeléssel összefüggő közüzemi kiadásokat, továbbá az alapanyag-felvásárlásokból eredő fizetési kötelezettségeknek sem tettek eleget. Ezek után a bérbeadó Bogyüv vállalat rendszeresen fizetési felszólítást küldött a Frukónak, a levelek másolatát megküldték az önkormányzatnak, ezzel tájékoztatva a tényleges helyzetről, illetve segítségkérés céljából. Az OTP a Frukó Kft. hiteltartozását 1993. október 5. napjától kezdődően folyamatosan a készfizető kezes önkormányzat számlájáról vonta le. A polgármester azonban nem intézkedett a lekötött gépek és az ingatlan értékesítéséről, holott ezt is megtehette volna. Jánosdeák Gábor az önkormányzat képviselő-testületének 1993. november 26-án tartott ülésén megszerezte a testület felhatalmazását egy újabb tízmillió forintos hitel készfizető kezesként történő aláírására, s az OTP sárospataki fiókja ezen kérést is teljesítette. A testület felhatalmazta a szerződés kezesként történő aláírására a polgármestert oly módon, hogy az önkormányzat felelősségének mértéke ne haladja meg a korábban vállalt húszmillió forintos határt. A Frukó által korábban felvett húszmilliós hitelből gyakorlatilag semmit sem fizetett vissza, közben az önkormányzat számlájáról 1993 decemberéig 8 millió 520 ezer forint tőkét és 1 millió 223 ezer forint kamattartozást vontak le. Sajnos, 1993. december 7-én a tízmillió forintos hitelt a kft. felvette, amelyhez a polgármester aláírásával a helyhatóság kezességet vállalt, ezáltal pedig a szerződés aláírásának pillanatában az önkormányzati kötelezettségvállalás már meghaladta a húszmillió forintot.

Megtörtént a vádemelés

A harmadik tízmillió forint hitelfelvételének kieszközlése semmiképp sem az önkormányzat, hanem a Frukó Kft. érdekeit szolgálta, ugyanis ezt a törlesztést sem fizette vissza, azt az önkormányzattal szembeni, a készfizető kezességből következően helyette kifizetett tartozás részbeni kiegyenlítésére fordította. A Frukó pénzforgalmára a számlaátutalás mellőzése és a készpénzes forgalom előtérbe helyezése volt a jellemző. E tények ismeretében a folyamatosan hangoztatott és munkahely-teremtési céllal indokolt vállalkozás egy része megmenthető lett volna, bár nem történt ilyen irányú intézkedés. A Frukó Kft. iratainak ismeretlen körülmények között nyoma veszett, de a könyvszakértői vélemény szerint az időközi behajtásokat is figyelembe véve Sárospatak önkormányzatát 17 milliós vagyoni hátrány érte.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság gazdaságvédelmi osztálya a nyomozást még 1998 közepén megszüntette, hiszen a szándékos elkövetést nem sikerült bizonyítani. A megszüntető határozat ellen a feljelentő, továbbá a gyanúsított Jánosdeák Gábor és védője is fellebbezett, utóbbiak a bizonyítottság hiánya helyett bűncselekmény hiánya miatti megszüntetést kértek.

A vádemelés 1999 nyarán mégis megtörtént, bírósági tárgyalásra viszont csak az idei év első negyedévében kerülhet sor. Az ügy pikantériája, hogy Sárospatak SZDSZ-es alpolgármestere a marcali Kósáék által működtetett Fruma Kft. felügyelőbizottságának is tagja volt.

észült a nagy múltú intézmény átvilágítása

PAP GÁBOR műv. tört

Pap Gábor v

Napirenden kívül élen az SZDSZ

Kormánypárt és ellenzék egyformán hozzászólt

Az országgyűlési képviselők tavaly az összesen 618 órányi tárgyalási időből 51 órát fordítottak napirend előtti, illetve utáni felszólalásokra. Az ellenzéki és a kormánypártok szinte ugyanannyiszor kértek szót napirenden kívül.

■ B. L.

A parlamenti felszólalások döntő többsége, mintegy 77 százaléka a törvényhozással, jogalkotással kapcsolatban hangzott el. A teljes tárgyalási idő alig 22 százaléka telt napirenden kívüli felszólalásokkal, politikai vitával, interpellációval és azonnali kérdéssel.

A napirend előtti hozzászólásokban az MSZP és az SZDSZ képviselőcsoportja volt a legaktívabb: mindkét frakció 41 esetben szólalt fel. Az MDF és a MIÉP 38 esetben, az FKGP és a Fidesz pedig csak 35 esetben élt ezzel a lehetőséggel.

A napirend utáni felszólalásokban az SZDSZ-frakció volt a legszorgosabb: a képviselőcsoport tagjai 33 alkalommal kértek szót napirendi pontok vitáját követően.

Érdemes megjegyezni, hogy a koalíciós pártok többször szólaltak fel napirend után, mint az ellenzéki pártok. Az FKGP 21, a Fidesz pedig 20 esetben szólalt fel, míg a szocialista képviselők pusztán tíz alkalommal. Az MDF-frakció egyszer, a független képviselők kétszer kértek szót, a MIÉP pedig egyáltalán nem élt ezzel a lehetőséggel.

Az összes napirenden kívüli felszólalást tekintve elmondható, hogy mind a kormánypártok, mind az ellenzékiek közel azonos számban kértek szót. A 323 felszólalásból 163 esetben ellenzéki, 158 esetben kormánypárti és két esetben független képviselő kért szót.

NAPIRENDEN KÍVÜLI FELSZÓLALÁSOK SZÁMA ÉS MEGOSZLÁSA FRAKCIÓNKÉNT

Frakció	Felszólalások száma összesen	Százalékos megoszlás
Fidesz	55	17,03 százalék
MSZP	51	15,79 százalék
FKGP	56	17,34 százalék
SZDSZ	74	22,91 százalék
MDF	39	12,07 százalék
MIÉP	38	11,76 százalék
Függetlenek	2	0,62 százalék

Meztelen vizsgálat

Valójában csak kisebb szabálytalanságokat tárt fel a földművelésügyi és vidékfejlesztési tárca a nemzeti parkok földvásárlásait vizsgáló ellenőrzése során, szemben Torgyán József miniszter kijelentésével, aki az évszázad manipulációjának nevezte a történteket. A kezünkben lévő dokumentumok szerint 43 termelőszövetkezet szerződéskötéséből csak egy esetben bukkantak olyan jogsértésre, amelyben felelős lehet a nemzeti park igazgatója is.

■ HUTH

Torgyán József földművelési és vidékfejlesztési miniszter tavaly októberben azt követően rendelte el a nemzeti parkok korábbi földvásárlási szerződéskötéseinek átvilágítását, miután *Medgyesy Balázs*, a Környezetvédelmi Minisztérium múlt héten lemondott közigazgatási államtitkára jogsértést nem találva megszüntette az eljárást *Aradi Csaba*, a Hortobágyi Nemzeti Park igazgatója ellen. Torgyán akkor élesen bírálta a korábban a Fidesznek dolgozó Medgyesyt, ám a vizsgálati anyag alapján úgy tűnik: maga sem jutott más eredményre. A miniszter a vizsgálat lezárását követő múlt [illegible] nyilatkozatá

A Szent Korona a nemzeti egység megtestesítője

Az FKGP a hagyományokról

Tudományos konferenciával ért véget szombaton a kisgazdapárt budapesti szervezete és a Független Női Szövetség háromnapos rendezvénysorozata, amelynek középpontjában a Szent Korona eszmeisége állt. A Magyar Kultúra Alapítvány budavári székházában elhangzott előadások mottójául Torgyán József kisgazdaelnök ősszel benyújtott önálló képviselői indítványának címét választották: A magyar nemzet egységét a Szent Korona testesíti meg.

■ K. F.

Ez a meghatározás sajnálatos módon nem került be a millenniumi emléktörvénybe – emlékeztetett bevezetőjében *Liebmann Katalin*, az FKGP budapesti szervezetének elnöke. Hozzátette: a kisgazdapárt az ezeréves magyar államiság meghatározó szimbólumának, a nemzeti egység jelképének tartja a Szent Koronát, ezért szervezték meg a háromnapos ünnepségsorozatot. Arról is szólt: a hagyományokra kívántak emlékeztetni a rendezvény egyes napjainak elnevezésével is. Az első a Megjelenés napja volt a Mátyás-templomban tartott szentmisével és a Szent István-szobor előtti tisztelgéssel. A ceremónia következő állomása a Közös asztalnál címet kapta, itt irodalmi és képzőművészeti előadásokkal, illetve kiállításokkal egybekötött fogadás szerepelt a programban. A szombati előadások a Kiteljesedést jelentették, amelynek fő motívumaként *Révay Péter* koronaőr 1613-ban megfogalmazott gondolatát idézték: „Ahol a korona, ott van Magyarország."

A Szent Korona történetéről, illetve eszmeiségéről és annak mai értelméről tartott tudományos értekezést többek között *Pap Gábor*, *Bakay Kornél*, *Dácz László*, valamint *Zétényi Zsolt*. Az esemény fővédnöke *Torgyán József* és *Csoóri Sándor*, a Magyarok Világszövetségének elnöke volt, az FKGP elnöke azonban betegség miatt nem vett részt az ünnepségen.

A rendezvény középpontjában a Szent Korona eszmeisége állt
FOTÓ: NAGY ZOLTÁN

Pap Gyula

KIÁLLÍTÁSOK

PAP GYULA ÉS DABÓCZY MIHÁLY KIÁLLÍTÁSA

Pap Gyula: »Aratók« (1942.)

PAP GYULA többévtizedes művészi útjáról az Ernst Múzeum gyűjteményes kiállításán több mint háromszáz alkotás nyújt mindenre kiterjedő, részletes beszámolót. De egyben felhívja a figyelmet egy sereg olyan kérdésre is, amely nem Pap Gyula művészetének a kérdése csupán, és melynek elemzéséből nemcsak az alkotó művészek, de a művészet dolgaival foglalkozó szervek is sok hasznot húzhatnak.

Pap Gyula igen változatos utat járt végig: a két világháború közötti évek formabontó és új formát kereső irányzatain keresztül a szocialista realizmus igényéig és kereséséig jutott. Már a felszabadulás előtti években — amikor elsősorban a forma oldaláról támadta az akadémikus konvenció semmitmondó unalmát — határozottan kibontakozik művészetének egyik legnagyobb erénye: a monumentális kifejezésre való törekvés. Az olyan képek, mint a »Kohászok« vagy az »Aratók« — ha méretben kisebbek is, de szinte a falfestmény igényével és módszerével készültek. Ezt az utat folytatta az 1948-ban festett »Szüretelők«, és az I. Magyar Képzőművészeti Kiállításon bemutatott »Győztes műszak a nagykalapácsnál« című képeivel is.

A konkrétabb és közérthetőbb megformálásra való törekvés sok jó és új eredményt hozott Pap Gyula művészetében. Alakjai emberibbek, elevenebbek lettek, elvontságuk, bálványszerű merevségük felengedett. Viszont nemegyszer valami újfajta akadémizmus, illusztratív vagy szólamszerű merevség jelentkezett a képein, élményszerűségük, ütőerejük vesztett, és itt-ott, mint például az »A mi nagykohónk« című képen is, mesterségbeli hibák, rajzi fogyatékosságok is jelentkeztek.

Pap Gyula művészete átmeneti állapotban van. A szocialista realizmus felé tartó, feltétlenül becsületes és lelkes útkeresése nem egy jó eredményt hozott. Ahhoz pedig, hogy hibáin és a néhány művében bántóan jelentkező sematizmuson túljusson, bizonyára nagy segítségére lesznek majd ennek a kiállításnak a tanulságai.

*

DABÓCZY MIHÁLY kiállított szobrai negyedszázados szobrászi pályáról adnak beszámolót. Korrekt, kicsit hűvös szobrászi előadás, tömör kompozíciós módszer jellemzi szobrainak legnagyobb részét. Kisplasztikáiban szívesen fordul a magyar paraszti élet témáihoz, állatszobrai elevenségükkel, ötletességükkel hívják fel magukra a figyelmet. Portréi közül néhány a jellemábrázolás szép példáját mutatja.

Dabóczi Mihály: »Fürdőző«

c. p.

VÁDIRAT a szülők ellen

»Úgy szeretnék valakivel legalább egyszer kényelmesen leülni és nyugodtan elbeszélgetni. Megvitatni, megkérdezni mindazt, ami bennem van, ami sokszor feszít.«

Fiatal lány vagy fiú írta ezt a néhány szomorú sort, bontakozó élete nagy tragédiájának summázását. Komoran konganak a szavak a nagy teremben, amelyben nincs jelen a vádló, bíróság sincs, sőt hallgatóság sem, a padokat a vádlottak: a szülők töltik meg.

Újszerű és hasznos kezdeményezés tanulságait ismerteti *Varsányi Gábor*, a Than Károly Könnyűipari Vegyészeti Technikum igazgatója a szülői értekezleten. Az iskola szeretné még jobban megismerni a tanulókat és ezért néhány kérdést intézett a növendékekhez: milyen *a gyerekek és szüleik kapcsolata*, mivel töltik a fiatalok *szabadidejüket*, tudják-e a szülők, *kivel barátkozik gyermekük* és — megtalálja-e a tanuló *példaképét* a szüleiben? Az iskola őszinte, igaz választ akar kapni a kérdésekre, ezért írásban, *névtelenül*, aláírás nélkül kérte a feleletet.

A kísérlet sikerült. A tizennégy—tizennyolc éves fiúk és leányok javarésze őszintén válaszolt, és a feleletekből szomorú, sőt néha döbbenetes képet kapunk. Okosak, világosan látnak ezek a fiatalok, jobban ismerik környezetüket, szüleiket, szüleik hibáit, mint a szülők őket. A gyerekek tárgyilagosak. Élénken és örömmel reagálnak arra, ha valami szépet, jót, követni valót tapasztalnak — erről tanúskodnak ezek a vallomások — s ez a szépség mély nyomot hagy lelkükben. Például az egyik válasz így hangzik:

»Nagyon szép és követésre méltó tulajdonságuk (a szülőkről van szó), *hogy sok-sok évi házasság után is nagyon szeretik egymást, az apu keresi az anyu kedvét és viszont, szeretik kitalálni egymás gon-*

zukért. Tudják-e vajon, hogy milyen romboló munkát végeznek ezzel gyermekük lelkében? Nem annyira a szavaikkal, mint inkább félénkségükkel.

A bizalom. Kertelés nélkül beszélnek erről a gyermekek. Lehet-e szomorúbb bizonyítványt kiállítani emberről, mint amit az egyik kislány írt a szüleiről:

»Sok mindent elmondok odahaza, de mégsem mindent, mert anyu túl szigorú. A tréfát csak ritkán értik és szemtelenségnek tartják.«

És a másik, ennél még sötétebb kép, amely egy másik fiatal vallomásából derül ki:

»Nem mondom el a problémáimat, mert szüleim közlik másokkal. Mindenki kifecsegi a titkaimat.«

Igaz ez? Bizony nagyonis igaz. Milyen sok felnőtt leli örömét abban, hogy csámcsogva meséli fűnek-fának serdülő gyermekének féltett titkait, a gyerekszerelem apró megnyilvánulásait. Amikor ez aztán a gyerek fülébe jut és szemrehányást tesz a pletykálkodásért, a szülő csak nevetve legyint. Gondolnak-e ilyenkor arra, mit szólnának ők, ha a gyerek ugyanúgy kifecsegné azt, amit odahaza lát és hall? De a gyerekekben erősebb a tisztelet, a hozzátartozók megbecsülése, mint nagyon sok felnőttben. Sajnos, igen sok esetben a szülők az ilyen eléggé el nem ítélhető magatartásukkal nevelik fecsegésre, szószátyárkodásra a gyermeküket.

A diáklányok és fiúk őszinte vallomásaiból gyakran csendül ki az a vád, amelyről az utóbbi időben nevelői körökben sokat beszélnek. Az egyik gyerek így fogalmazza ezt meg:

»Az a baj, hogy a mami állandóan elfoglalt, mindig rohan...«

De a szülőknek ugyanehhez a csoportjához tartozik az az apa is, akiről ilyen jellemzést ad gyermeke:

»A legtávolabb anyától va-

És jön sorra a többi szomorú kis vallomás. Az egyik fiú azt írja, nem szeretne felnőtt korában olyan ideges és türelmetlen lenni, mint az apja. A másik kijelenti, hogy apjára mindenben hasonlítani akar — a természetén kívül. Egy harmadik fiatal ember így közli fájdalmát:

»Dohányzás miatt eltiltottak a sporttól, amíg meg nem javulok. De mikor veszik észre, hogy megjavultam?«

Nem akarom sorjában leírni mindazt az elszomorító véleményt és vádat, amely ezekből a gyereklevelekből árad. Csak még két nagyon jellemző megjegyzést kell lejegyeznem. Az egyik: *»Anyám nem tud megöregedni«* (!). Milyen tragédia húzódik meg az ilyen egymondatos sóhaj mögött? A mama nem akarja tudomásul venni, hogy a lánya már felnőtt, még mindig szívesen tartaná 12 évesnek, hogy önmagát fiatalítsa. És ugyanígy milyen szomorú embert faragnak a szülők abból a gyerekből, akiből így tör ki a bánat:

»Társaságom nincs, szórakozni nem járok, fiúismerőseim nincsenek, a szüleim szobanövénynek tartanak...«

Elgondolkoztató szomorú bizonyítványt állítottak ki ezek a gyereksóhajok a felnőttekről. A szülők megbuktak az élet érettségijén. Ugyanazok a szülők, akik mint dolgozók féltő gonddal ügyelnek arra, hogy anyagi értékekben senki ne rövidíthesse meg a másikat, akik társadalmi ellenőrként vizsgálják az üzletekben, hogy híven sáfárkodnak-e az ott dolgozók a rájuk bízott értékekkel, odahaza, a családi körben hibát hibára halmoznak. Pedig a legnagyobb értékről, a jövő nemzedékről van szó. Sürgősen össze kell fognia mindenkinek, a DISZ-nek, a minisztériumoknak, a tanácsoknak, az iskoláknak, hogy megneveljük önmagunkat, a szülőket. Valamennyiünknek szégyelnünk kell ezt a [illegible]

HALASY-NAGY JÓZSEF:
TÖRTÉNETI BEVEZETÉS A FILOZÓFIÁBA
(Pantheon-kiadás)

Nincs még egy magyar filozófiaprofesszor, aki olyan világosan, természetes egyszerűséggel tudná közölni a legelvontabb problémákat is, mint Halasy-Nagy József. Ez a képessége már művészet: ha vele indulunk el a messziről talán ködösnek ígérkező filozófiai spekuláció világába, — minden olyan tiszta, egyszerű, kézenadódó, hogy azon csodálkozunk, hogy magunktól nem jöttünk rá a »kategorikus imperativus« erkölcsi értékére vagy az »idea« lényegére. Ez a filozófiatörténet is pedagógiai célzatú: tanárjelöltek és teológusok számára írta elsősorban tankönyvül, de nagyobb dicséretet nem mondhatunk róla, mint hogy a színvonal süllyedése nélkül úgy tárgyalja témáját, hogy bárki kezébe veheti, elolvashatja, okulhat belőle — s megszereti a filozófiát. Ezt csak olyan filozófus teheti meg velünk, aki kivételesen nagy pedagógus is.

Dr. F. L.

*

Dr. BARNA JÓZSEF—Dr. EGELI IMRE:
OTBA-KALAUZ.

A hazai hivatalos kiadványok, rendeletek, törvények, stb. nyelvezete bizony sok kívánnivalót hagy maga után. Majdnem mindegyik magyarázatra szorul, mert egykönnyen alig érthető. Majdnem mindegyikhez szótárra van szükségünk, hogy megérthessük. Valószínűleg ezt érezte meg két miniszteri titkár, akik az OTBA-kalauzt kiadták. Az igényjogosultak a vonatkozó miniszteri rendeletekből bizony nem igen értették meg, hogy kötelezettségük mellett miféle jogaik vannak. Ez a kis kézikönyv valóban pompás kalauz. Nem ölti fel a hivataloskodás szürke egyenruháját. Érthetően, világosan és gyakorlatiasan magyarázza meg az OTBA ügyeit. Mindenkinek, akinek kapcsolata van az OTBA-val, a legmelegebben ajánljuk ezt a biztos útirányt mutató kalauzt. **(bd)**

*

MAJTHÉNYI GYÖRGY:
ÚRIFIÚ.
(Franklin-kiadás)

Az úrifiú: vidéki bankfiú. Húszéves, akit bátyja és anyja még mindig kisgyermekként akar dirigálni. Magába zárkózik s ifjúsága legérzékenyebb éveit éli, vagy inkább kinlódja át ijesztő egyedüllétben. Érzékenysége már szinte dekadenciába megy, amit csak a benne keveredő szláv és germán vér ütközése magyaráz. Az egész regény egyetlen kiáltás, hogy milyen nehéz dolog fiatalnak lenni. Az ábrázolásban akad következetlenség, de a szerző jó regényírónak ígérkezik: kifejezőkészsége erőteljes és sokszínű. Várjuk a folytatást. **Dr. D. J.**

MŰVÉSZET SZÍNHÁZ, FILM

TACSKÓ

Dario Niccodemi vígjátékának bemutatása a Nemzeti Kamaraszínházban.

Van-e nagyobb kincs író számára, mint egy jó ötlet? Megragadja, vérré csiszolja, foglalatba teszi s úgy ragyogtatja meg a színpad és a szavak sziporkázó fényében. Niccodemi a megcsillogtatásnak erre a művészetére volt alkozott. Ötlete regényesen szép és ... mesen szentimentális: a tiszta szerelem felemel, megnemesít s hamarább megtalálni az utca romlatlan kis csavargólányában, mint a dekadens polgári otthonok elfajzott és unatkozó lelkeiben. Ez a nem minden igazság nélkül való ötlet alkalmas arra, hogy az utca tisztaságának virága rózsaszín fénybe boruljon, ... szellemes szatira minden nyila és ... ső szó éle, meg a műveltek hazug ... életét döngesse. Kong is tőlük a ... pad. Alkalmas arra, hogy szellemes ... harcok rakétafényében bemutassa ... nyers, szókimondó természetesség és őszinteség fölényes erejét a művelt ... társadalmi formák átlátszó hazugságai felett. Alkalmas arra, hogy a polgári élet házasságtöréseit előszeretettel boncoló, idegizgató közhelyek helyett a szerelem átformáló erejét hirdesse. De mindenekfelett alkalmas arra, hogy Mészáros Ági megcsillogtassa művészetének minden színét s meglepjen azzal a szerencsés biztonsággal, amellyel szerepének jellegét s az egyes jelenetek üdeségét, báját eltalálja és kifejezi. Kovács Károly, ez a tehetséges színész, csak szerepe elején találta el a hangot; a hosszúra nyult harmadik felvonás végén már csak suttogó amorozóként — szerepel. De a többi szereplők is remek együttest adnak. Az olasz lelket jól éreztetik, ha az ábrázolás ellenszenvesnek tűnik is fel egyesek előtt.

A legmagasabb irodalom helyett romantikáért égő lelkek nagy sikert biztosíthatnak az ízlésesen rendezett derűs komédiának.

Dr. D. J.

KÉT KIÁLLÍTÁS

Az Alkotás Művészházban Pap Gyula festőművész állított ki. Nagyobbrészt tomor tónusú, nehéz formákba tagolt képein érzik a kubista mult. Bármennyire érdekelték is azonban a tér és forma ajátos kapcsolatai, magyar józansága megóvta őt attól, hogy elrúgva magát a földtől, irreális elképzelések, öncélú játékok világába kerüljön, a kubizmus ilveit Pap Gyula a természeti formák térbeli rendezésére használta föl. Újabb művész, egyre jobban színesedik palettája s a felcsillanó színekkel együtt oszlik a mélynyomású, borongós kód, amely olyan nehéz lélegzetűvé teszi képeit. Szandai Sándor egyénihangú szobrász, egyéniségének túlságos hangsúlyozása itt-ott modorossá teszi, ahol szerényebb, ott finomabb is. Még nem kitisztult, érett művészet az ő szobrászi tevékenysége.

A Műbarát helyiségeiben négy művész állított ki. Két festő, egy grafikus és egy szobrász, mind a négy éléggé eltérő művészi egyéniség. Kemény László súlyos, tömör, a kép strukturájára nagy gondot fordító festő alkotásaival valami nehéz hangulatba visz, Gömöri-Raidl Ida világos, könnyű tónusú képei, érdekes ellentétül adódnak. Ami nála hibául róható föl az, hogy dekoratív lesz, könnyedsége gyakran az élménynélküliség könnyűségébe viszi s ez üressé teszi képeit. Napjaink véres aktualitásainak világába visz Bajor Ágost orosz harctereken készült s azokról beszámoló tollrajzaival. Kitűnően rajzol, nemes egyszerűséggel s pompás jellemző erővel mutatja be érdekes alakjait. Marosán László szobrász zártan komponált, erőteljes alkotásai közül egy kútfigurája tetszett legjobban. **Dr. F. L.**

Dr. Kádár Mihály: A női élet egészségtana c. könyvének első kiadása 3 hét alatt elfogyott. A másik kiadás is megjelent már. A könyv megrendelhető a kiadóhivatalban 3.50 P és portó leküldése ellenében.

Népszerű helyesírási kalauz. Érdekes, tréfás és korszerű tankönyv a helyesírás elsajátítására. Megrendelhető 3.20 pengőért a Lipótvárosi Gyors- és Gépíró Iskolában, Vilmos császár-út 64.

LEGÉNY A GÁTON. *(Corvin, Korzó.)* Ugy szeretnénk csak jót írni erről az új magyar filmről, amelyben van néhány jó jelenet, de egészében a némafilmkorabeli amerikai burleszk — sajnos — gyönge utánzata. Karikatúraalakításai eltúlzottak s a művészi humor helyett olcsó, kezdetleges nevetségességet s ami megbocsáthatatlanabb: néha unalmat (pl. a hosszadalmas »kötélen-mentés«) fakasztanak. A fényképezés hangulattalan, a sok papírmasészikla a jobbszemű néző idegeit csiklandozza. Viszont a beszéd igen sok helyen teljesen érthetetlen... **H. K.**

AZ ELSŐ RANDEVÚ. *(Rádius.)* Mit érezhet egy nagyon fiatal párizsi lány, aki kiszökik a leányárvaházból, hogy elmenjen élete első randevújára, megismerje levelezőpartnerét, a Nagy Ismeretlent — és erre egy öregedő gavallérral áll szemben? Persze, hogy sírásra görbül a szája s a zavarba hozott szerelmes férfi kénytelen azt füllenteni, hogy ő csak megbízottja az Igazinak, aki csinos, fiatal. A hazugságból sok baj, zűrzavar lesz, mindebből pedig ezer ötlettel, jókedvvel tiszta, friss filmmese. Danielle Darieux gazella-alakjával, őz-szemével bájos. A magyar feliratok a beszédszövegnél még ártatlanabbra enyhítették a cseppet sem »úgy« francia filmet. **(— stb. —)**

KÉSŐ. *(Nemzeti Apolló.)* Az is lehetne a darab címe, hogy »Csalódás«. Tudni illik az előzetes hírverés és csupa olvadó kritika után igazán mást vár a néző. Csupa szárnyaszegett lendület, hamisan értelmezett önfeláldozások sorozata, érzelmi zűrzavar. A mese és játék egységes, amennyiben a színészek nagy részének is »sikerült« ezt a hamis hangot átvenni. Talán csak Sárdy frissesége üt ki. Lapunk más helyén részletesen foglalkozunk a darabbal. **R. E.**

Fűszer és csemege árukat csak **Fogarassynál** vásároljon!
Ref. üzlet **VIII, Baross-u 1.** Mindent házhoz szállít

HÖRL NÁNDOR
BUDAPEST, II., TÖRÖK-U. 8
Közismert legjobb **harmóniumok**
ház, iskolák, templomoknak.
Tel.: 355-885. Javaslat ingyen

Felelős szerkesztő és felelős kiadó:
MURAKÖZY GYULA
Helyettes szerkesztő:
IZSÁK-GYARMATHY LÁSZLÓ
A szerkesztőség kéziratot nem őriz meg

Vásároljunk, dolgoztassunk a Református Életben hirdető cégeknél

APRÓHIRDETÉSEK

Ebben a rovatban állást kereső hirdetés szavanként 20, minden más hirdetés szavanként 30 fillér. Legkisebb hirdetés 10 szó. Az első és minden vastagon szedett szó kétszeresen számít. HIRDETÉSEKET az 50.000 példányban megjelenő »Református Életé«-be felvesz a kiadóhivatal: Budapest, IX., Kálvin-tér 8., telefon: 384—540. csekkszámla: 5073. és Arató-hirdetőirodája, VII., Erzsébet-körút 14. Telefon: 422—550.

BETÖLTENDŐ ÁLLÁS

GÉPIRNI jól tudó, irodai munkában jártas, református nőt állandó alkalmazásra keres a zuglói egyházközség. Jelentkezés személyesen a Róna-u. 197. alatti lelkészi hivatalban, délelőtt 8—10-ig.

JÓHÁZBÓL való intelligens leányt szűcstanulónak felvesz Somogyi szűcs, Kossuth Lajos-utca 13.

TELJESEN MEGBIZHATÓ, intelligens kifutót, (üzleti szolgát) felveszek. Részletes ajánlatokat „Belvárosi szőrmeszalón" jeligére, Arató hirdetőbe, Erzsébet-krt. 14.

GYERMEK MELLÉ keresek május 1-re bejáró kisaszszonyt, aki azonban juniustól szeptemberig a Balatonhoz lejönne. Schlachta Györgyné, Budapest, XI., Somlói-út 39.

FŐZŐMINDENEST, tisztát, erkölcsöset, havi 60 pengőért keresek, 2 személyhez. Bocskai-út 63, III. 1.

ÁLLÁST KERES

4 POLGÁRIT végzett fiatalember, gépírásban jártas, lelkészi ajánlattal, irodai munkát keres. Gál István, VII., Rottenbiller-u. 23—25.

50 ÉVES, NYUGDIJAS NŐ, beszél **németül, tótul,** 4 polgári végzettséggel, tud gépírni, elhelyezkedne mint **társalkodónő, titkárnő, házikisasszony,** stb., családnál, uradalomban, irodában, magános hölgynél. Cím a kiadóban.

37 ÉVES református férfi, reprezentatív megjelenésű, megfelelő állást keres. óvadékkal. Tóth, Nefelejts-u. 42, fsz. 2.

ADÁS-VÉTEL

HÁZTARTÁSI szaküzlet, vasáruk. Jeszenszky Jenő, Ráday-utca 17.

BUNDÁT, szőrmét az úrikönzönség vitéz Kéry Gyula szűcsnél vásárol. Ráday-utca 14.

BUNDÁT rendelésre, átalakítást kitűnően készítek. Megóvást vállalok. Református cég Varsányi, szűcs, I., Attila-utca 23. Telefon: 161-509.

FUTÓSZŐNYEG 88 cm széles, jóminőségű, olcsó ár, most kapható Horváth J. Mihály református háziiparosnál, Vörösmarty-tér 6.

TÉLI MACKÓT, TRAINING-RUHÁT, píké kabátkát vennék 1—1½ éves kislánynak. „Gyermekruha" jeligére a kiadóba.

PAPLAN, matrac, legolcsóbban Smarz-nál; Horthy Miklós-út 18. 456-759.

ÉKSZER

MINDEN, ami óra, előnyösen Rosta koszorús órásmesternél, Petőfi Sándor-utca három. Telefon: 883-053.

EZÜST EVŐKÉSZLETEK, tálcák nagy választékban Szigetinél, Olasz-fasor 35. T.: 153-271.

TÖRTARANYAT, ezüstöt, brilliánst veszek! Schiffler, Szervita-tér 8, I. 17.

FOGLALKOZÁS

LUDANYINÉ Bognár Vilma női divatszalónja. IX., Üllői-út 25.

AGI kalapszalón, legkényesebb igényeket is kielégíti, ugyanott női- úridivat- és ruhavidáru. Ráday-utca 24/b.

BÉLYEGZŐK, zománctáblák, vésések, jelvények. Kovács Lajos. Budapest, Károly király-út 7. 423-327.

SZABÁS-VARRÁS legmodernebb kiképzése mestervizsgához. IV., Molnár-u. 20., f. 2.

KÁRPITOS, képesített mester, házakhoz olcsón ajánlkozik. Szőr, afrik, műrostmentes anyagom van. Tóth, V., Visegrádi-u. 92. II. 49. Telefonüzenet: 291-870., trafik

LAKÁS

KENDER torontáli nagyon szép színekkel, minden méretben most kapható Horváth J. Mihály református háziiparosnál, Vörösmarty-tér 6.

KÁRPITOSMUNKÁT bizalommal Csikos kárpitosnál, Őr-utca három. Telefonhívó: 349-908.

KERTHEZ, szereléshez értő, házmesterséget kaphat lakáscserével. Családtagot, háztartási munkáért díjazok. II., Toldy Ferenc-u. 60, háztulajdonos.

LAKÁS-ELLÁTÁS

ÁLLÁSBAN LÉVŐ úri lány elmenne **lakótársnőnek,** étkezéssel is. Választ ármegjelöléssel „Opera környékén" jeligére a kiadóba kérek.

ÜDÜLÉS, NYARALÁS

PASARÉTI-ÚT környékén, keres 1 szoba, terraszos, vagy verandás **nyári-lakást,** lehetőleg fürdőszobával, csendes házaspár. Garami Pál dr., V., Teleki-u. 15.

RUHA

ELADÓK, magyaros konfirmációs, alkalmi ruhák. Kozma, József-u. 10.

ÁTMENETI kabátkát vennék kalappal, másféléves leánykának. Leírást, árajánlatot „Tavasz" jeligére a kiadóba kérek.

BÚTOR

HETI részletre is konyhák, rekamiék, kombinált szekrények, szalonok. Bútorcsere! Podmaniczky-utca hat.

KENDER torontáli nagyon szép színekkel, minden méretben most kapható Horváth J. Mihály református háziiparosnál, Vörösmarty-tér 6.

KÁRPITOSMUNKÁT bizalommal Csikos kárpitosnál, Őr-utca három. Telefonhívó: 349-908.

SZŐNYEG

SZŐNYEGJAVITÁS, mosás: Turáni szőnyegszövőnél, Főutca 80. T.: 851—579.

MAGYARPERZSÁT, torontáli szőnyeget fiatal, református **háziiparosnál vegyünk!** Horváth, Vörösmarty-tér hat. Telefon: 183—596.

Torontáli szőnyegek nagy választékban **Tóth Győző** nél, IX. ker. Ferenc-körút 20.

KÖNYV

KÖNYVEK, zeneművek, új és használt állapotban, méltányos áron kaphatók. Schimkó Gyula, Budapest, VIII., Múzeum-krt 2.

OKTATÁS

JOGI alapvizsgára, szigorlatra, ügyvédire előkészít, szakjegyzeteket bérbead: dr. Fehérváry Szeminárium, IV., Apponyi-tér 4.

HANGSZER

ZONGORÁK vétele, eladása: Murainál, Thököly-út 28. T: 428-631. Javítás, hangolás.

ZONGORÁK, harmóniumok eladása, vétele, Mendölné, Bezerédy-u. 10. Protestáns cég. Telefon: 140-352.

VILÁGMÁRKÁS zongorák, pianinók legolcsóbban, részletre is. Fenyőné zongoraterében, Erzsébet-krt. 26.

VEGYES

KOVÁCS régi megbízható, református magánnyomozó. Mérsékelt **díjazásért mindent** kinyomoz. József-körút 29. 136-238.

SZABÓ Ödön legolcsóbb, megbízható református magánnyomozó, diszkrét megfigyelő, Rákóczi-út 47. Telefon: 135—571.

KÖNYVESPOLCOT, sarokállványt, vagy szekrényt keresek megvételre. Ajánlatokat a kiadóba kérek.

FUTÓSZŐNYEG 88 cm széles, jóminőségű, olcsó ár, most kapható Horváth J. Mihály református háziiparosnál, Vörösmarty-tér 6.

ELSŐRENDŰ ebédmenü házhoz szállítva is, Deutsch-konyha. XII., Csaba-u. 7/a, telefon 153-004.

GYÓGYMASZIROZÁS orvosi rendelet szerint lakásomon vagy háznál. Nyitray Margit, Baross-u. 99., III. 27.

CIÁNOZÁS

KÓNYA ciánozó, a kipróbált márka! Bútoroknak külön ciánkamrák. Kálvin-tér 9. Telefon: 188-000.

432624 — Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. Felelős: Kárpáti Antal igazgató.

VEGYÜK ÉSZRE A GYERMEKET!

Valamkor az Úr Jézus idejében ötezer ember tolongott éhesen a Mester körül. Felmerült a nagy kérdés: Honnét vegyünk kenyeret, hogy ezek ehessenek. Ötezer éhes ember... azonfelül még az asszonyok... és nincsen kenyér... A tanítványok és ijedten nézik a nagy tömeget. Érzik a maguk tehetetlenségét. Filep jelenti, hogy ötszáz dénár áru kenyér sem elég ezeknek, hogy mindeniknek jusson. A pénztáros megállapítja, hogy ennyi pénz pedig a tanítványi közösség kasszájában nincsen. Már pedig mindenféle társaságnál a döntő szó mégis csak a pénztári jelentés.

Ekkor vett észre András egy gyereket, akinek volt öt árpakenyere és két hala... Tovább nem is részletezem a dolgot, hiszen mindenki tudja, hogy ez az öt árpakenyér és két hal elegendő volt az ötezer embernek, sőt még maradt is, mert ott volt Jézus.

Ez a történet ma is hangosan kiált és ma is felébreszt bennünket. Hatalmas embertömegek vannak reánk bízva. Ezreket és ezreket kellene lelkileg jól tartani. Szomjúhozó és éhező tömegeket kellene kielégíteni és mi állunk ijedten, tehetetlenül, ölbetett kézzel. Honnan vegyünk kenyeret, honnan vegyünk pénzt? Tanácskozunk, hallgatjuk a pénztári jelentéseket, számolunk reálisan a meglévő kevéssel és megadással jelentjük, hogy: mi ez ennyinek?

Vegyük észre a gyermeket. Vegyük észre a gyermeket és számoljunk Jézussal. Akármilyen kevés is az, ami a gyermeknek van, Jézussal együtt hatalmas tömegeket tud megelégíteni.

Sokat tárgyalunk arról, hogy miként lehetne egyházi életünket megeleveníteni, ifjúságunkat felrázni, katonáinkat gondozni, hogyan lehetne bevinni az evangéliumot a családi életekbe, hogy az ne pusztán templomi kegyesség és gépies, kötelességszerű lelkigyakorlat legyen, hanem élet és lélek. Beszélünk róla, hogy mennyi pénz kellene. Várjuk a nagy alapítványokat és örökségeket.

Vegyük észre a gyermeket! Fordítsuk oda tekintetünket minden lelki munka alapjához: a gyermekhez. Vegyük észre, hogy elhanyagoltuk a gyermeket, elkallódott a gyermek, pedig talán már senkinél sincsen semmi, talán már mindenki megette a magáét, talán már mindenkinek üres a lelki tarsolya, csak még a gyermeknél van: öt árpakenyér és két hal. Már senkinek sincsen, csak a gyermeknek.

Vegyük észre a gyermeket és vegyük észre a gyermekmissziót. Akármilyen András szerinti megadással állapítjuk is meg, hogy: mi ez ennyinek? Bízzunk abban, hogy a mi még a gyermeknél van, Jézus által elegendő arra, hogy általa tömegek ujuljanak meg, lakjanak jól, elégíttessenek meg.

Vegyük észre a gyermeket és vegyük észre a vasárnapi iskolai munkát. Vegyük észre azt a munkát, amelyet Isten azért ajándékozott nekünk, hogy általa megújuljon az egyház és feléledjenek, megelevenedjenek a halott, az éhségtől elalélt lelkek.

A felsőbaranyai egyházmegye lelkészei és tanítói március 18-án jöttek össze Pécsett vasárnapi iskolai konferenciára. A bevezető áhítatot *Szigethy* Károly lelkész tartotta, aki a győzelem titkáról beszélt. »Beszélhetünk-e mi ma győzelemről, kérdezte, amikor a mi életünk és munkánk mindennapi vereség? A halál amaz állapotában vagyunk, amikor már nem fáj semmi. Beszélhetünk-e győzelemről, amikor vereség ér a templomban, családokban, az ifjak, a férfiak, a felnőttek között? Bizony elmondhatom, hogy: a gyermekek tartják bennem a lelket.«

De milyen jó dolog az, hogy Szigethy Károly észrevette a gyermeket, mint valamikor András és megtapasztalta azt, hogy a gyermekek tartják benne a lelket és a gyermekek által remélhet még egyedül győzelmet.

Április 6-án *Komáromban* a komáromi egyházmegye lelkészei és vasárnapi iskolai vezetői jöttek össze konferenciára. Igen — megáldott alkalom volt. Ezen a konferencián elejétől végig részt vett *Győry* Elemér az új dunántúli püspök. Résztvett úgy, hogy előadást is tartott. Az előadás olyan volt, mint amikor valaki nem azt mutatja meg, hogy mennyit tud, hanem hogy mit érez. Kitárta a püspök úr a szívét. Ez az alkalom volt püspöki működésének első megnyilatkozása és ez sem volt más, mint szívének őszinte kitárása. Az Ő bizonyságtételének a lényege sem volt egyéb, mint ez: Vegyük észre a gyermeket.

A gyermek igen sokszor mostoha gyermek az egyházban... mondotta... Rábízzuk a gyermeket az iskolára és pont. Nevelje, úgy ahogy tudja. Pedig *minden gyülekezeti munka fövenyre épült ház, amely kikapcsolja az igazi vasárnapi munkát.* A parvulis incipienda reformáció. Valamikor Gergely Antal fogházi lelkész azt mondotta: Minden hiábavaló! *Vasárnapi iskolát!* Majd így folytatta a püspök: Templomkertünk a legelhanyagoltabb volt addig, amíg valakinek eszébe nem jutott, hogy a gyermekekkel gondoztassa azt. Ettől kezdve pedig *a falu legszebb kertjévé lett a templomkert.* De így van ez minden itt, ahol a vasárnapi iskolai munkát valóban elkezdik. Nemcsak a templomkert, hanem az egyház lelki kertje is ettől kezdve szépül meg.

A püspök boldogan tett bizonyságot a konferencia tagjai előtt arról, hogy az első missziói munkája, amit végezhetett, a vasárnapi iskolai munka volt. Ez a konferencia ne hozzon határozatot — mondotta — hiszen sok határozat miatt akadnak el a munkák, hanem teremtsen olyan légkört, hogy az a legilletékesebb helyen és a legalkalmasabb időben határozattá és cselekedetté váljon.

Győry Elemér püspök szózata valóságos zászlóbontás volt a Dunántúlon. Boldogan tehetek arról bizonyságot, hogy ugyanez a zászlóbontás és a szív megnyitása a munka mellett egyik egyházkerület püspökénél sem hiányzik. Részben már mindenütt megtörtént, részben adandó alkalommal meg fog történni.

Rajtunk áll a többi. Vegyük észre a gyermeket. Vegyük észre a vasárnapi iskolai munkát. Vegyük észre, hogyha már sokakat teljesen kifosztott is az ördög, de a gyermeknél még van, és ami a gyermeknél van az bőségesen elég arra, hogy Jézus kezében sokká legyen és megelégítse a hatalmas tömegeket. Nem merev, nem megfagyott és megfásododott, nem gépies munkára van szükség, hanem arra, hogy *ölténtes vasárnapi iskolai vezetők szivai és ezrei egyszerű és tanult emberekből vesse bele magát ebbe a munkába.* Imádkozzunk a vasárnapi iskolai munkáért és áldozzunk reá. Bizonyos dolog, hogy ennek a munkának mindenütt meglesz a gyümölcstermése.

Dr. Ecsedy Aladár

(Ez nagyon tetszhetett Billnek, már másodszor mondta.)

— Kész? — kérdeztem.

— Kész. A nők zokogva távoztak a moziból, a férfiak az orrukat fújták.

— No, látod — keltem a film védelmére. — Ez kell a közönségnek...

— Mi az, hogy ez kell a közönségnek?! — csattant fel dühösen a hangja. — Hát én nem kellettem? Engem már akkor olvastak, amikor a Jávor szülei még nem is ismerték egymást. Az én füzeteimből évente több fogyott el, ahányan ennek a filmnek a címét valaha is meghallják. De engem mégis kirúgtatok! Azt mondtátok, megrontom a közönség ízlését! Rosszra tanítom az ifjúságot! Tönkreteszem az irodalmi ízlést!

A jó öreg Billt soha az életben nem láttam ilyen izgatottnak. Fölugrott a fotelből, az arca vérvörös lett, Colt-jával dühösen hadonászott. Pont olyan volt, mint a Stanley, a seriff, amikor a fiúk leleplezték, hogy pénzt fogad el a vén Ditrichsontól.

Nem tudtam neki semmit sem válaszolni.

— Nézd — mondta pár perc mulva. — Mi soha nem mondtuk, hogy mi vagyunk az irodalom, a Shakespeare pedig egy öreg szélhámos. Aki olvasott, olvasott, aki nem, nem, rendben volt. Senki nem hitte azt, hogy Budapesten a Nyugati előtt lasszóval kell elkapni az üres taxit, vagy lóval kell beugratni a Gundel ablakán. De ezek, ezek, akik utánunk jöttek! Olvasd el a fizetett kommünikéket. Tudod, mit írnak erről a filmről? A gyáros, aki csinálta »igazi író lett. Író. Nagy rang, de megérdemelt«. »Hálát adok igénytelen sorsomnak, hogy ezt a filmet láthattam« — írja egy »kritikus«. »Örülünk, hogy az ilyen művészfilmek helyes irányba terelik a közönség gondolatát — és érzésvilágát«. Hallod? Helyes irányba! Művészi! Te tudod, hogy nem vagyok ijedős gyerek. De amikor elkezdtek röpködni a sötét nézőtéren a frázisok és a fél-negyed-nyolcadigazságok, behuztam a nyakamat, nehogy eltaláljon valamelyik... Gratulálok a »művészetekhez!«

Megfordult és kiment a szobából.

Sokáig néztem utána. Mit is mondott? Ez azt szerette, de amahhoz ment, az viszont emehhez... Megvakult, de látott, illetőleg, úgy csinált, mintha látna, de mégsem látott... Ki látott egyáltalában?

Ezen az éjszakán nagyon nyugtalanul aludtam és azt álmodtam, hogy a feleségem, aki nincs, az mégis van és hogy a fronton valaki énekelt, de az nem volt vak. Reggelre kelvén aztán belátam, hogy Buffaló Billnek igaza van. Egy kicsit hazabeszél, de igaza van.

Dr. Stollár Béla

Kinai író világsikere

Lin Yutang: „MÉZ ÉS BORS" Réval-kladás

Lin Yutang írásai fogynak a legnagyobb példányszámban Amerika könyvpiacán; de ma már a világ legtöbb nyelvére fordítják a Yutang-könyveket. Nagyskálájú író, de nem nagy író. Munkáiban azt és éppen azt dobta be a kztudatba, amikor a legnagyobb sikeresélyük volt: mondanivalóját tehát pontosan ezaz korszak tette különösen érdekessé, ami egyben azzal a veszéllyel is jár, hogy e korszakkal együtt majd Lin Yutang is feledésbe merül.

Sikerét Amerika magyarázza legjobban. A patinás multat, a tradicionális nemességű ezredéves hátteret szomjasan nélkülöző Amerikának Yutang bőbeszédűen átnyujtotta könyveiben a sokezeréves Kínát. A mozivászonvágyakban élő, álmház- és olajkirályság délibábja fölé loholó yankee-nek a sokezeréves kínai lélek »bölcsességéről« beszélt, amely itt a földön megelégszik egy tányérka rizzsel. Az újvilági polgár a 147-ik emeleti, olajszabályozással fűtött és hűtött lakásában döbbenten látta, hogy a kis tányérka rizs melletti nyomorban is körülveheti az embereket a szelíd boldogságnak és költészetnek légköre. Lin Yutangot úgy kezdték olvasni, mintha orvosságot szednének a civilizáció ellen.

Uj magyarul megjelent könyvében kisebb írásai, elmélkedési sorakoznak. Érezhetően a kívülálló ember tisztafejüségével nézi a fehér ember kulturális és civilizációs küzdelmét; a szellemi mélység azonban szellemességgé hígul nála éppen olyankor, mikor az igényes olvasó végleges tisztázást várna.

(I. gy. I.)

MULTOGRAPH
stencil és festéknélküli sokszorosító
kották, rajzok, meghívók, kimutatások, kézírás, gépírás, eredeti színekben **bölönyi Nagy Miklós, Nagyvárad, gróf Csáky István-utca 45. sz.**

HOL VÁSÁROLJUNK DOLGOZTASSUNK?
Hirdetési díjszabás: ...ben a rovatban mm sora —.60, szöveg-oldalon —.70 fillér.

BUNDÁK, bolerók, ezüstrókák, nerzek nagy választékban
Alakítás eredeti modell szerint

VARSÁNYI AJOS-nál, IV., Múzeum-körút 7

MŰFOG Biró Sándor
Olvasóinknak kedvezményben, ORBA tanoknak minisztérium által kiutalandó összegért, államilag vizsgázott fogász, Rákóczi-út 25. Tel. 138-039

Bundák, rókák, bolerók
legolcsóbban Kókay szűcsnél. Vilmos császár-út 10. sz. Telefon: 386-784

NŐI FEHÉRNEMŰ PONGYOLA PYJAMA
SZABÓ OTTÓ HOZOTT ANYAGBÓL IS KÉSZÜL BUDAPEST IV. PIARISTA-U. 1

HALMI BÉLA
udvari és tanácsi fényképész Budapest, IV., Kecskeméti-utca 19. Telefon 184-682

Ágynemű, matrac paplankészítő (javítások is)
Özv. Tavasz Ernőné hadiözvegy
Budapest, II., Fő-utca 20 Telefon 357-421

SZINES BÚTOROK, rekamiék, konyhák fizetési kedvezménnyel **BÁNYAFALVI-nál,** Izabella-utca 19 Tel.: 220-791

TÓTH LAJOS fest, tisztít
V., József nádor-tér 9. TELEFON. 181-297

Legjobb zongorát, pianinót legolcsóbban vásárolhat részletre is **Szávits**-nál. Vétel, javítás, hangolás precíz kivitelben. Budapest, **Baross-tér 1.** (Rákóczi-út sarok) Tel. 145-104

SAPKÁT vásároljunk a készítőnél
Fazekas Kálmán, Budapest, IX, Ráday-u. 3
Sport-, diák-, sofőr-, különleges **sapkák kaphatók**

ÓRA, ÉKSZER,
ezüstkelyhek és dísztárgyak **HŐS IMRE** ref. presbiternél, Budapest, VIII., Baross-utca 41 Telefon 139-886

Pályi Eszter és Margit
KALAPSZALÓN
Budapest, IV., Váci-utca 10, (Ilidszisz) Tel.: 384-349
Alakítást is vállalunk

Női és leánykaruha, divatáru kötöttáru
LŐRINCZI PRESBITERNÉL
Óbuda, Polgár-tér 5. Tel.: 162-856

Urvacsorakelyhek, kancsók, tálak, ékszerek KISS FERENC ötvöstanár, ref. presbiternél, Budapest, IV., Haris-bazár 3. Tel. 384-447

Bundák KISS MIKLÓS szűcsnél Váci-u. 11/b. IV., Aranykéz u. 1
Vállai kozott anyagból átszabást, megóvást, Telefon 181-546

Ördögh Mátyás
órásmester, precíziós órák és ékszerek raktára. IV., Deák Ferenc-tér 4 T. 181 175

Úrasztali terítők, ünnepi díszzászlók
művészi kivitelben, előnyös áron **Kalmárné Tuzson Erzsébetnél,** XIV., Nürnberg-u 15 Telefon: 499-640

Esernyők, retikülök, pénztárcák
VI., Nagymező-utca 45. Kalapszalonhelyiségben
Köztisztv selőknek fizetési kedvezmény

Pap Gyula

festő

KÉT KIÁLLÍTÁS

Az *Alkotás-Művészház* kiállításán *Pap* Gyula és *Szandai* Sándor mutatja be legújabb műveit.

Pap Gyula széles formákba tagolt, zárt felépítésu, erőteljes olajtemperái és pasztelljei egy szerencsésen önmagára talált, kiváló művész-tehetség teljes kiéréséről tanuskodnak. Képeit nagyvonalúság, egyszerűség s a mélytüzű, komoly színharmóniák ünnepélyessége jellemzi. A magyar föld dala hangzik föl *Aratók*, *Déli pihenő* és *Szántóvetők* cimü kompozicióin, olyan nyugalmas-tiszta, tömör búgással, mint az orgonaszó. Alakjai falusi, tanyai emberek, akiknek élete, sorsa egy a földdel. Ennek a bensőséges kapcsolatnak borongó lírája melegíti át Pap Gyula egész művészetét, amelyeknek — az említetteken kívül — legkiemelkedőbb értékeit az *Anya*, az *Ivóban*, a *Nyárfák*, a *Balatoni táj*, a *Szentendrei részlet* s egy sereg leegyszerüsített rajzú, sötétragyogású virágcsendélet jelzi.

Esti Magyarország

1943. ápr. 15.

Bauhaus, tehénnel

Tiszta szürrealizmus: negyvenhét-negyvennyolcban a Bauhaus színelméletét, a nagy Johannes Itten absztrakt analíziseit tanulták és tanították a nagymarosi festőiskolában. Megvoltak hozzá a feltételek. A szabadművelési felügyelő szerint volt egy tehenük, három katasztrális hold földjük, egy lovuk, és ha a felügyelő jelentésének lett foganatja, bizonyosan lepedőket is kaptak kultuszminiszteri támogatásként. A szellemi felszereltség viszont luxuriózus. Rabinovszky Máriusz járt ki Pestről művészettörténetet tanítani, a visszaemlékezések szerint alkalmanként ugyanezt tette Kállai Ernő is, helyben lakott a szállásadó-alapító és főtanár, az egykori Bauhaus-növendék, Pap Gyula. A tizennyolc bennlakó szépen haladt. Még idejében sikerült Nagy Balogh népi kollégiummá alakulniuk ahhoz, hogy a mozgalommal együtt megszüntessék őket, és a működésüknek nyoma se maradjon.

Pap Gyula történetében mégsem az a szürreális, hogy Itten ezoteriáján nevelt műveletlen parasztfiatalokat negyvenhétben, hanem az, hogy ezen kívül sem előtte, sem utána nem taníthatott Magyarországon a Bauhaus szellemében. Ha úgy tetszik: Itten szellemében. A huszonegy éves, Budapesten, Bécsben képezgetett művészjelölt még nem a jövőkatedrális-eszme bűvöletében ment Weimarba, hanem az ott tanító pedagógus-mágus hírére, így lett Bauhaus-növendék mindjárt kilencszázhúszban. Így lett a Bauhaus egyik első fémművese is. Az Itten-korszak elve volt az, hogy kezdetnek minden *Bauhäusler* tanuljon ki egy tisztes mesterséget, Pap tehát ezüstműves segédlevelet szerzett a weimari kézműveskamara bizottsága előtt. Mostani szombathelyi emlékkiállításán, amely felfogja az egész életművét, csak fényképen van jelen az a tüntetően egyszerű formájú bronz-rézkanna, amely a segédremeke volt, s amelyet a berlini Bauhaus-Archiv őriz. De ott vannak a még maga újraprodukálta lapos-nemes tálak hetvenkilencből, a huszonkilences eredet gögös egyszerűségével, funkcionális és mégis finoman irracionális csillogásával.

Pap nem alkudott, de nálunk, ha lett volna is megalkuvó hajlama, nem lett volna kivel és miben megalkudnia.

Itten bonckopaszon, maga tervezte fantáziacsuhában fényképeztette magát nyolcvan évvel ezelőtt, mint a Mazdaznan apostola – nehéz elképzelni, mit kezdett ezekkel a tanokkal Pap huszonnégytől Kolozsváron és Nagyszebenben. Hogy mellesleg hol litográfusként, hol fotográfusként élt meg Erdélyben, arról maga is beszámol visszaemlékezéseiben, hogy nem jól élt, hogy művészszakmailag rosszul élt, azt csak sejteni lehet. Akárhogy is, földi megváltásként jöhetett Itten felkérése huszonhétben, hogy tanítson az akkor már híres Itten-iskolában, Berlinben. Változatos, komplementer-színű évek: festőosztályokat vezetett és fémtárgyakat készített-tervezett, Mazdaznan-segédeszköze (kegyszere? meditációs tárgya?) most is kint van a kiállításon, és ugyancsak alkalmas időben kereste az üdvözülést másfelé is; harminckettőben lép be a német kommunista pártba.

Itthon ugyanezt nem teszi a hitleri fordulat után, ez akkor azzal jár, hogy nem keveredik szektaharcokba, szabadon lehet magányos és társtalan, az ötvenes-hatvanas években pedig azzal, hogy soha nem tüntetik ki. Mindig közből lesz, mindig kívül marad. Egészen elképesztő módon kohászokat fest a harmincas években, amikor ezt éppen senki el nem várja, didaktikus, de indulatos aratókat komponál, és megrendítő szociografikus fotóival is megtöltötték egy fél falat a Szombathelyi Képtárban. Megélhetése a Goldberger-gyár, amelynek textilmintákat rajzol, ez szépíthető úgy, hogy tervező Bauhaus-módra, de ez nem igaz, mert már régen csak festő, az iparral a kapcsolata végképp megszűnik. Az ipari munkássággal nem. Acélgyári munkaszolgálatát acélgyári jelenetek megfestésére hasznosítja, ebből lesz majd kilencszázötvenben méretre is fő műve a Nagykalapács, amely azonban nem lesz elég sematikus ahhoz, hogy a kurzus a zászlajára tűzze.

Hogyan képes egy kétszer ötméteres, fára festett táblakép lappangani? A korban sokat emlegetett, méretre is kikerülhetetlen munkáról az az [illegible] hogy nem [illegible]

A fotó címe Vörösréz váza, de valójában a modern térdnadrágos Pap Gyula önportréja 1930-ból

gyar Bauhaus-ember öntudatos kismester marad a magyar festészettörténetben. Nincs min merengeni, történelem formálta művészpálya. Hazajött, s így nem kényszerült nemzetközi karriert befutni, mint társai, köztük a magyar bauhausosok, akik harminchárom ban nem kelet, hanem észak vagy nyugat felé emigráltak. De még az a sajátos szakmai siker sem kísértette errefelé, amely a nemzetiszocialista Németországban maradt egykori társainak kijárt. A Bauhaus-történet alig leplezett kajánsággal mutatja ki a lappangó Bauhaus-szellemet a *Reich* hivatalos art decójában, és becsületesen számon tartja a későbbi együttműködőket. Azokat az overallos, modernül térdnadrágos egykori növendékeket és mestereket, akik hajlandók voltak felvirágoztatni a harmadik birodalom ipari és [illegible] háztartásigép-ipara, a német nyomdai és fotókultúra kellett volna.

Pap Gyula történetében azonban az a legabszurdabb, hogy gyaníthatóan mégis Bauhaus-szellemben oktatott. A tehén-meleg, nehéz idill után, az önellátó tanintézet bezártával negyvenkilenctől főiskolai festőtanár tizenöt éven át. S ha hiányoznak is az objektív adatok erre nézvést, ha csak egészen aprólékos feltárás mutathatná ki a szivárgó ereket, akkor is bizonyosak lehetünk abban, hogy valamennyit átmentett a pedagógiájából a nagy kéregmozgás után is. Tantervek persze nincsenek. De ahhoz túl makacs volt egész életében, és túlságosan kialakult egyéniség mire professzor lett, hogy ne így legyen.

Bauhaus-folytonosság hazai módra. Egy 1923-ban tervezett csupa higiénia [illegible]

TELEVÍZIÓ

Az unalom rabjai

A Magyar Televízió valószínűleg takarékossági okokból vonzódik az olcsó, egyhelyszínes, kevés szereplős beszélgetős műsorokhoz. Szép és méltánylandó önkorlátozás ez egy rémisztően elszegényedett, panamázásról szóló pletykáktól tépázott intézmény részéről. Azt azonban igazán semmi sem indokolja, hogy az anyagi gondokkal harcolva elfelejtsen mindent, ami a szakma alapjaihoz tartozik, hogy kimenjen a fejéből, hogy miért is készül egy televíziós műsor.

A Magyar Televízió sajátságos amnéziájában valahogy úgy véli, hogy egy műsor alapvetően az idő kitöltésére, megúszásra és hűségesküt tett híveinek képernyőre varázslására való. Hirtelen elszaporodtak a kamerák előtt magányosan vagy párban handabandázó figurák, akik a szenvedély és a szakszerűség legkisebb jele nélkül untatják saját magukat, de ami ennél súlyosabb vétek, szerencsétlen nézőiket is.

A fantasztikusan leleményes Pláne című műsor készítői vasárnap késő este például nagy sietségükben elfelejtették figyelmeztetni két tisztességben megőszült műsorvezetőjüket, Gyurkovics Tibort és Hernádi Gyulát, hogy egy televíziós műsorra illik felkészülni. Nem elég otthon egy pillanatra megállni a könyvespolc előtt, kiválasztani néhány témába vágó könyvet, bejelölni egy-két semmitmondó idézetet – és a többit a véletlenre bízva besétálni egy puccos bútorboltba. A Pláne című műsor ugyanis valamely homályos okból kifolyólag egy ultramodern bútorüzletbe költözött. Ide ültette be a rendező és a leleményes gyártásvezető az unatkozó Hernádit és az automatikusan, egyfolytában beszélő Gyurkovicsot.

Az utazásról kellett volna, hogy szóljon a műsor, de azzal egyikük sem fárasztotta magát, hogy megossza velünk azt, hogy miért beszélgetnek ők ketten éppen az utazásról és főként milyen szempontból. Csak. Legyen elég ennyi. Ez jutott a két nagy filosz eszébe, és ez már önmagában is érdekes [illegible]

Papi Gyula

REKLÁM

Fejétől a hal, nyelvétől a nemzet

Kazinczy bizonyára idegesen rángatná a fejét a tévé előtt – nem ezért küzdöttek. Nem biztos, hogy megérte a fáradságot, szívós munkával megszabadítani az édes anyanyelvet a német rabságból, csak azért, hogy angol legyen az új uralkodó. Szerény vigasz, hogy időközben a németek is elnyomás alá kerültek, a clever és a job ma már a német szótárakban is szereplő szóvá változott.

Talán két éve még volt egy kis felhördülés, megosztott közvélemény a Pepsi szlogenje: „Maximum íz, no cukor" miatt, de azóta rendületlenül viseljük el a sok, vastag magyar akcentussal kiabáló üzenetet. Pedig a Pepsi esetében könnyen felismerhető volt az értelem, a fiatalos, nyeglén rövid szöveg oda talált, ahova kellett, és a „no cukor" mégis frappánsabban hat, mint hogy „és nincs benne cukor". De mit lehet kezdeni egy olyan hortobágyi angolsággal a fülbe kiabált alapigazsággal, hogy „adidas – dö fres enerdzsi"? Van egy hasonló változat, érdekes módon az is kozmetikai szert hirdet: „kálör jor imösön". Érthető a szövegírók elbizonytalanodása, mert valóban nehéz az ilyen jellegű gondolatokkal mit kezdeni. Ha lefordítják, és azt mondják, hogy friss energia, a mondat éppen csak egy árnyalattal lesz magyarabb, viszont feltűnőbb lesz a silánysága és az igazságtartalmának alacsony szintje. De a sok rossz megoldás közül mégis ez a megtartva magyarítás, angol alapú, kényszerű és félbe maradó honosítás, csak azért, mert nincs olyan színész, aki viszonylag elfogadható kiejtéssel mondaná föl az angol szöveget, biztosan a legrosszabb változat. Nemzetköziség helyett odaszorulunk a Tisza-partra, és ott is csak megjátsszuk magunkat. Ennél még az is jobb, ha megnövesztjük a bajszunkat, és büdös a hónaljunk.

Nemzetköziség helyett odaszorulunk a Tisza-partra, és ott is csak megjátsszuk magunkat. Ennél még az is jobb, ha megnövesztjük a bajszunkat, és büdös a hónaljunk.

Az általános nyelvvédői hiedelemmel ellentétben viszonylag ritka az olyan angolnak meghagyott felirat, amely csupán a reklámkészítők szellemi restsége miatt maradt meg eredeti változatában. A számítógépekkel, híradástechnikával foglalkozó cégek okkal tételeznek föl legalább laza angoltudást a remélt ügyfelektől, és – tegyük a szívünkre a kezünket – a magnón mi is az eject, play, rec vagy rew gombot nyomjuk meg, nem ragasztjuk át a gépen a feliratot mondjuk visszacsévélésre. Ha hanglemezt hirdetnek, az eredeti cím, hogy Music, vagy Masters of Chant csupán a termék azonosítására szolgál, meg egyébként is: mennyit szenvedtünk, mennyire kínosnak éreztük azelőtt a régi tánczenei koktélok mulatságos magyar címeit, a Pajkos nő az árnyas utcán és társait. Amikor a Davidoff cigarettát reklámozó markáns férfiarc mellett feltűnik a „the more you know" felirat, csupán arról van szó, hogy a viszonylag drága termék fogyasztói közé azokat az anyagilag jobban eleresztett vagy legalább gazdagnak látszani akaró, magasan kvalifikált, nemzetközi tapasztalatokkal bíró honi betyárokat várják, akik legalább ennyit értenek angolul.

Az angol nyelv erőteljes jelenléte mellett az a legszomorúbb, hogy más nyelveken alig érdemes próbálkozni. Francia szlogenje valószínűleg csak a Gauloise cigarettának van, német vagy spanyol feliratról nem tudok, olaszul pedig csak olyan félig halandzsa szövegek jelennek meg, mint amore motore vagy Tutto Mobili. Pedig ha ilyen sok nyelven beszélnénk elfogadható szinten, akkor már nem is lenne szükség idegen nyelvű feliratokra. A tanulság tehát megint a szokásos: nem a reklám van szellemi nyomorban, hanem mi magunk.

Tengerlaki Krisztián

Tilos a közönséget lebecsülni

Nevet változtat, etikai kódexet alkot a Maszk

Tisztújító közgyűlésére készül a Maszk Színészkamarai Egyesület. Határnap lesz tehát november 27. Minden bizonnyal nemcsak e szervezet vezetősége, hanem a neve is megváltozik. Először a mögöttük lévő időszakról beszélgettem Végvári Tamás elnökkel.

– Hosszú évek óta szerettünk volna kamarává válni, amely több jogosítvánnyal, s a kötelező tagságból adódó, szankcionálási lehetőséggel rendelkezik. Mostanra be kellett látnunk, hogy nem érdemes tovább küzdeni érte. Nemhogy szaporodna az országban a kamarák száma, hanem a létezők is leépülőben vannak. Különben is egyetlen tollvonással el lehet törölni.

– E remények meghiúsulása miatt lesz a névváltozás is?

– Így van. A Maszk betűnévben ott fog lappangani továbbra is, amit akartunk. De ha úgy tetszik, utalhat a színészi álarcra, mint e szakma jelképére. A teljes nevünkben azonban értelmetlen a kamarát szerepeltetni, mert nem felel meg a valóságnak. Felvesszük az Országos Színészegyesület nevet. Így hívták azt az érdekvédelmi szervezetet is, amely 1871-től 1938-ig fogta össze a színészeket, s önálló nyugdíjintézete és színészképző iskolája volt. Minekünk nincs se hatalmunk, se vagyonunk. Az erőnket csak az adja, ami mögöttünk áll.

– Vagyis a tagság támogatása? Egyébként hány főt számlálnak?

– Létszámunk a hétszáz főt közelíti meg. Ha többen is játszanak a hazai színpadokon, merem állítani, hogy a szó igazi értelmében nincs is több színész Magyarországon. Amivel nem azt mondom, hogy aki nem Maszk-tag, az nem is lenne közénk való. Egyébként körülbelül ennyi emberért lehet felelősséget vállalnia egy ilyen szervezetnek.

– Arról már szólt, mit nem sikerült elérniük az elmúlt négyéves időszakban. De mi volt az, amit sikerként, a legnagyobb eredményként könyvelhetnek el?

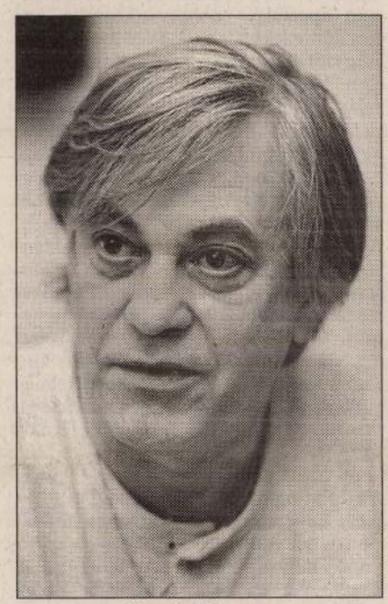

Végvári Tamás

– A szakmai nyugdíj bevezetése a leglényegesebb. Hiszen már nincs úgynevezett „védett kor", amely megóvta az elbocsátástól az idősödőket. Most életkoruktól függetlenül, huszonöt pályán töltött esztendő után nyugalomba vonulhatnak a színészek. Ami nem jelenti azt, hogy ne vállalhatnának szerepeket. Vehetjük úgy, hogy ez a nyugdíj talált pénz, amelyet ki-ki ereje és lehetőségei szerint kiegészít. Amint megnyílt ez a lehetőség, magam is éltem vele. Nyugdíjas vagyok, s csak azt játszom, ami a kedvemre van. De a mandátumom lejártával csakugyan lemondok a Maszk elnökségéről. Már benne vagyok abban a korban, amikor inkább a fiataloknak kell átadni a feladatot.

– Tudomásom szerint a vezetőség jelenlegi hét tagjából csak egyvalaki vállalná az újraválasztását. Miért lépnek vissza a többiek?

– Vannak köztük olyanok, akiket hasonló ok motivál, mint engem. De a fiatalabbak is belefáradhattak, hiszen szélmalomharc, amit csinálunk. Például meghallgatják a véleményünket a vezetői pályázatoknál, a döntési helyzetekben, csakhogy azután éppen ellenkezőleg határoznak. Én a működésünket jó ideje át tudom tekinteni, hiszen mintegy tíz éve viselek valamilyen tisztséget. Egyes fiaskók ellenére úgy látom, ha nem lett volna színészkamara, rosszabbra fordult volna a helyzet. Vagyis mégsem hiábavaló, csak a befektetett energiákkal nincs arányban az eredmény.

– Talán a legfigyelemreméltóbb döntésnek az ígérkezik, hogy megalkotják az etikai kódexüket. Mi tette szükségessé?

– A szakmánk jelenlegi morális állapota. Nem olyan regulákat hozunk, hogy nem szabad késni vagy italosan színpadra lépni. Nem is házon belüli tyúkperekben, igazgató és színész, vagy a színészek egymás közötti ellentéteiben akarunk békebírók lenni. Az általánosan követendő erkölcsi magatartást fogalmazzuk meg.

– Mint amilyen például, hogy „a színész nem tanúsíthat olyan magatartást, amely sérti az emberi méltóságot, gyűlöletkeltésre vagy mások faji, nemzeti, felekezeti vagy nemi hovatartozásától függő, hátrányos megkülönböztetésére irányul."

– Természetesen nem egy színpadi alak magatartásáról van szó. De ha nem a szerepe szerint kell a színésznek ilyen attitűddel rendelkeznie, akkor ez az etikai vétségek legsúlyosabbika. Én nem tartok attól, hogy valamelyikünk elkövetné. De tanácsos, hogy mégis leszögezzük. Az sosem vezet jóra, ha a politika beteszi közénk a lábát. Inkább előfordulhat, hogy a színész abba a paragrafusba ütközik, amely tiltja a közönség lebecsülését tanúsító magatartást. Mi tagadás, azok a büntetések, amelyek kiszabhatók lesznek, a figyelmeztetéstől akár a kizárásig, senkit sem fognak megrendíteni. Pontosabban csak akkor, ha párosulnak a kollégák elítélő vélekedésével. Az is a Maszk egyik feladata, hogy a színészek véleményének kellő hangot adjon.

Bogácsi Erzsébet

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Pap Gyula

MAGYAR NEMZET

1968 FEB 22

1021

Csütörtök, 1968. február 22.

Pap Gyula grafikái a Dürer-teremben

Művészpályája újabb szakaszáról, kísérleteinek új stációjáról — s ennek eredményéről, rajzainak és pasztellképeinek széles ívben kibomló sorozatáról — számol be *Pap Gyula* most megnyílt *Dürer-terembeli* tárlatán. Bemutatójának zömét ezúttal grafikai jellegű alkotások adják, festő mivoltát, alapvetően festői jellegű gondolkodásmódját azonban most sem tagadja meg. Erről vall minden lapja, még azok is, amelyeken csupán a fekete és a fehér formák erős kontrasztjaival fogalmazza meg a kompozíciót.

Pap Gyula tárlatán elsőként finom eleganciával papírra vitt pasztellképei ragadják meg a látogató figyelmét. Virtuóz technikájuk mindent megőrzött és továbbvitt, amit ez a látvány pillanatait leheletszerű finomsággal és hűséggel megörökíteni képes műfaj mestereinek kezébe adott. Pap Gyula jól használja ki ezeket a lehetőségeket, kompozíciói azonban nem állnak meg a benyomások visszaadásának elvonultan artisztikus igényeinél; a képek világos szerkezete, drámaian összefonódó formái mélyebb tartalmakig viszik nézőjüket.

A formák, s a színek összefonódása és szétválása egyébként központi témája Pap Gyula kísérleteinek. Pasztellképein túl ezzel viaskodik rajzain, »odavetett« — valójában hosszú töprengések eredményeit összefoglaló — vázlatain és kísérleteinek más, tárlatán bemutatott dokumentumain is. E küzdelem nyomaival, s részben már eredményeivel találkozhatott a látogató a *Negatív és pozitív*, valamint a *Fonódó formák* című lapokon, de e kérdés más szempontú megfogalmazásának tekinthetjük a *Sárga virágok*, vagy a *Tengerpart virágokkal* című kompozíciókat is. Pap Gyula ezzel a tárlattal s az itt dokumentált eredményekkel azonban bizonyára nem mondta ki még az utolsó szót. Kísérletei, színkompozíciói és formakereső törekvései arról tanúskodnak, hogy művészete új, s talán fontos eredményeket hozó lendületet kapott.

H. Gy.

Az Országos Béke

a b
soron köv

Az együttgondolkodás, amely az emberi felelősségérzet egyéni belső rezdülését és a közös cselekvés képességét egyaránt kifejezte, olyan őszinte — s leírhatjuk: meghatott légkört teremtett, hogy a megbeszélés krónikása, kifejező eszközeire gondolva, csak sajnálhatta, amiért mindezt nem adhatja élethűen vissza.

Az Országos Béketanács szerdán megtartott elnökségi ülésén az elnöklő *Pethő* Tibor alelnök foglalta össze megnyitó beszédében a nemzetközi helyzet legégetőbb problémáit, elsorolva *a világ békéjét legközvetlenebbül fenyegető gyújtópontokat.* Érintette a Közel- és Távol-Kelet országai ellen folytatott agresszió mibenlétét, a ciprusi kérdést, a görög fasiszta diktatúra és a nyugatnémet neofasiszta törekvéseket.

A világ békéje ellen szervezkedő erőknek ezt az újabb támadását aggodalommal kísérik figyelemmel az emberiség létéért aggódók legkiválóbbjai; *tudósok, filozófusok, írók és az egyszerű dolgozók ezrei tiltakoznak az újabb és újabb agressziók ellen.* Hazánk, átérezve a megtámadott és fenyegetett országok helyzetét, részt kér a nemzetközi békemozgalom munkájából, s erejéhez mérten anyagi támogatást nyújt a szabadságukért küzdőknek.

Sebestyén Nándorné, az OBT titkára a másfél éve meghirdetett *Egy iskolát, egy kórházat Vietnamnak* akció sikeréről számolt be. *24 millió forint gyűlt össze,* amelyből a Délvietnami Nemzeti Felszabadítási Frontnak két 200 ágyas tábori kórházat, egymillió forint értékű gyógyszert és különböző, a harcokhoz szükséges tárgyakat, hordozható adóvevő berendezéseket, tájolókat, fényképező- és filmfelvevő gépeket, magnetofonokat juttattak el. A dél-vietnami szabadságharcosoknak a Hazafias Nép-

3724

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése
Felsőföld,	Jatemplom
Kolnok mn,	külseje,

Papp Gyula

festő, szül. 1899

Életr.

Ujmagyképz.

(1950)

92.l.

Hivatkozással a "Miemlékek
november hó 8-án kelt 507 számu
hogy mielőtt a Budapest keleti
freskók restaurálása felől hatá
rálási munkák kivitelének módoz
egyéb körülményeket tisztázni é
ségeiről hitelfedezet szempontj

Ebből a célból felkérjük M
pontjának megállapitása végett

Pap Gyula, békési

Alkotas-Művészház 1947. márc.
A művész két arca kiáll

Anya gyermekkel, of.

zukért. Tudják-e vajon, hogy milyen romboló munkát végeznek ezzel gyermekük lelkében? Nem annyira a szavaikkal, mint inkább félénkségükkel.

A bizalom. Kertelés nélkül beszélnek erről a gyermekek. Lehet-e szomorúbb bizonyítványt kiállítani emberről, mint amit az egyik kislány írt a szüleiről:

»Sok mindent elmondok odahaza, de mégsem mindent, mert anyu túl szigorú. A tréfát csak ritkán értik és szemtelenségnek tartják.«

És a másik, ennél még sötétebb kép, amely egy másik fiatal vallomásából derül ki:

»Nem mondom el a problémáimat, mert szüleim közlik másokkal. Mindenki kifecsegi a titkaimat.«

Igaz ez? Bizony nagyonis igaz. Milyen sok felnőtt leli örömét abban, hogy csámcsogva meséli fűnek-fának serdülő gyermekének féltett titkait, a gyerekszerelem apró megnyilvánulásait. Amikor ez aztán a gyerek fülébe jut és szemrehányást tesz a pletykálkodásért, a szülő csak nevetve legyint. Gondolnak-e ilyenkor arra, mit szólnának ők, ha a gyerek ugyanúgy kifecsegné azt, amit odahaza lát és hall? De a gyerekekben erősebb a tisztelet, a hozzátartozók megbecsülése, mint nagyon sok felnőttben. Sajnos, igen sok esetben a szülők az ilyen eléggé el nem ítélhető magatartásukkal nevelik fecsegésre, szószátyárkodásra a gyermeküket.

A diáklányok és fiúk őszinte vallomásaiból gyakran csendül ki az a vád, amelyről az utóbbi időben nevelői körökben sokat beszélnek. Az egyik gyerek így fogalmazza ezt meg:

»Az a baj, hogy a mami ál-

És jön sorra a többi szomorú kis vallomás. Az egyik fiú azt írja, nem szeretne felnőtt korában olyan ideges és türelmetlen lenni, mint az apja. A másik kijelenti, hogy apjára mindenben hasonlítani akar — a természetén kívül. Egy harmadik fiatal ember így közli fájdalmát:

»Dohányzás miatt eltiltottak a sporttól, amíg meg nem javulok. De mikor veszik észre, hogy megjavultam?«

Nem akarom sorjában leírni mindazt az elszomorító véleményt és vádat, amely ezekből a gyereklevelekből árad. Csak még két nagyon jellemző megjegyzést kell lejegyeznem. Az egyik: *»Anyám nem tud megöregedni«* (!). Milyen tragédia húzódik meg az ilyen egymondatos sóhaj mögött? A mama nem akarja tudomásul venni, hogy a lánya már felnőtt, még mindig szívesen tartaná 12 évesnek, hogy önmagát fiatalítsa. És ugyanígy milyen szomorú embert faragnak a szülők abból a gyerekből, akiből így tör ki a bánat:

»Társaságom nincs, szórakozni nem járok, fiúismerőseim nincsenek, a szüleim szobanövénynek tartanak...«

Elgondolkoztató szomorú bizonyítványt állítottak ki ezek a gyereksóhajok a felnőttekről. A szülők megbuktak az élet érettségijén. Ugyanazok a szülők, akik mint dolgozók féltő gonddal ügyelnek arra, hogy anyagi értékekben senki ne rövidíthesse meg a másikat, akik társadalmi ellenőrként vizsgálják az üzletekben, hogy hívén sáfárkodnak-e az ott dolgozók a rájuk bízott értékekkel, odahaza, a családi körben hibát hibára halmoznak. Pedig a legnagyobb értékről, a jövő nemzedékről van szó. Sürgősen össze kell fognia mindenkinek, a DISZ-nek, a minisztériumoknak, a tanácsoknak, az iskoláknak, hogy megneveljük önmagunkat, a szülőket. Valamennyiünknek szé-

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285

1956 MÁJ 20

MŰVELT NÉP

Papp Gyula

610

KIÁLLÍTÁSOK

PAP GYULA ÉS DABÓCZY MIHÁL

Pap Gyula: »Aratók« (1942.)

PAP GYULA többévtizedes művészi útjáról az Ernst Múzeum gyűjteményes kiállításán több mint háromszáz alkotás nyújt mindenre kiterjedő, részletes beszámolót. De egyben felhívja a figyelmet egy sereg olyan kérdésre is, amely nem Pap Gyula művészetének a kérdése csupán, és melynek elemzéséből nemcsak az alkotó művészek, de a művészet dolgaival foglalkozó szervek is sok hasznot húzhatnak.

Pap Gyula igen változatos utat járt végig: a két világháború közötti évek formabontó és új formát kereső irányzatain keresztül a szocialista realizmus igényéig és kereséséig jutott. Már a felszabadulás előtti években — amikor elsősorban a forma oldaláról támadta az akadémikus konvenció semmitmondó unalmát — határozottan kibontakozik művészetének egyik legnagyobb erénye: a monumentális kifejezésre való törekvés. Az olyan képek, mint a »Kohászok« vagy az »Aratók« — ha méretben kisebbek is, de szinte a falfestmény igényével és módszerével készültek. Ezt az utat folytatta az 1948-ban festett »Szüretelők«, és az I. Magyar Képzőművészeti Kiállításon bemutatott »Győztes műszak a nagykalapácsnál« című képeivel is.

A konkrétabb és közérthetőbb megformálásra való törekvés sok jó és új eredményt hozott Pap Gyula művészetében. Alakjai emberibbek, elevenebbek lettek, elvontságuk, bálványszerű merevségük feloldódott. Viszont nemegyszer valami újfajta akadémizmus, illusztratív vagy szólamszerű merevség jelentkezett a képein, élményszerűségük, ütőerejük veszített, és itt-ott, mint például az »A mi nagykohónk« című képen is, mesterségbeli hibák, rajzi fogyatékosságok is jelentkeztek.

Pap Gyula művészete átmeneti állapotban van. A szocialista realizmus felé tartó, feltétlenül becsületes és lelkes útkeresése nem egy jó eredményt hozott. Ahhoz pedig, hogy hibáin és a néhány művében bántóan jelentkező sematizmuson túljusson, bizonyára nagy segítségére lesznek majd ennek a kiállításnak a tanulságai.

A berlini fal leomlásának évfordulója alkalmából

A Szombathelyi Képtár

valamint a kiállítás létrejöttében közreműködő
és támogató intézmények és személyek:
MűvészetMalom, Szentendre,
Thüringia Szabadállam Kancelláriája –
Hans Kaiser államtitkár
Thüringiai Filmiroda –
Wolfgang Knappe kereskedelmi vezető
Dr. Fritz Hellersberg
Goethe Intézet, Budapest
Szentendre Önkormányzata
Christine Lieberknecht, Thüringia Szabadállam
országgyűlésének elnökasszonya –
a magyarországi bemutató fővédnöke

tisztelettel meghívja Önt

2000. november 9-én, csütörtökön, 16.30 órakor

Szombathely, Rákóczi F. u. 12.
Tel.: 94/313 074, Fax: 94/314 096
E-mail: szkeptar@elender.hu
www.elender.hu/~szkeptar

SZOMBATHELYI KÉPTÁR
KUNSTHALLE SZOMBATHELY

A kiállítás megtekinthető:
2000. november 10. – december 31.

PAP GYULA 2000 BONN - BERLIN - BUDAPEST
+ SZOMBATHELY

PAP GYULA

(1899. november 10. – 1983. szeptember 24.)

A Bauhaus tanítványa,
művész és pedagógus
EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

Megnyitja:
Dr. SZABÓ JÚLIA
tudományos főmunkatárs,
MTA Művészettörténeti Kutató Intézet

Pap Gyula

Aus Anlass des Jahrestages des Falls der Mauer in Berlin

Die Kunsthalle Szombathely

sowie die Personen und Institute, die die Ausstellung konzipierten, organisierten und unterstützten:
MűvészetMalom, Szentendre,
Thüringer Staatskanzlei -
Staatssekretär Hans Kaiser
Thüringer Filmbüro e.V.-
Geschäftsführer Wolfgang Knappe
Dr.Fritz Hellersberg
Goethe - Institut Budapest
Selbstverwaltung Szentendre
Schirmherrschaft Christine Lieberknecht
Landtagspräsidentin Freistaat Thüringen

laden Sie sehr herzlich zur Eröffnung der GEDENKAUSSTELLUNG

am Donnerstag, den 9.November 2000, um 16.30 Uhr ein.

Szombathely, Rákóczi F. u. 12.
Tel.: 94/313 074, Fax: 94/314 096
E-mail: szkeptar@elender.hu
www.elender.hu/~szkeptar

SZOMBATHELYI KÉPTÁR
KUNSTHALLE SZOMBATHELY

Die Ausstellung ist
bis zum 31. Dezember zu besichtigen.

GYULA PAP 2000 BONN - BERLIN - BUDAPEST + SZOMBATHELY

GYULA PAP

(10.November 1899. - 24. September 1983.)

Bauhausschüler -Künstler-Pädagoge

Eröffnungsrede:
Dr. JÚLIA SZABÓ
Wissentschaftlicher Mitarbeiter
Forschungsinstitut für Kunstgeschichte
der Ungarischen Akademie
der Wissenschaften

Orosháza Város Önkormányzata,
az Orosházi Német Kisebbségi Önkormányzat
és a Petőfi Művelődési Központ

tisztelettel meghívja Önt, családját és barátait

Pap Gyula és alföldi tanítványai

képzőművészeti kiállításának megnyitójára.

A kiállításon az alábbi művészek alkotásai szerepelnek:

Pap Gyula *(1899–1983)*
Bakonyi Mihály
Fülöp Erzsébet
Hézső Ferenc
Kiss Nagy András *(1930–1997)*
Kontraszty László *(1906–1994)*
Németh József *(1928–1994)*
Ravasz Erzsébet *(1937–1991)*
Szalay Ferenc
Tóth Sándor

A megnyitó időpontja:
1999. október 8-án (pénteken) 17 óra

Helyszíne:
Petőfi Művelődési Központ
(Orosháza, Kossuth L. u. 1.)

Köszöntőt mond:
Fetser János
polgármester

A kiállítást megnyitja:
Dr. Szabó Júlia
művészettörténész
MTA Művészettörténeti Intézet

Pap Gyulára emlékezik tanítványa:
Kiss János
festőművész, tanár

Közreműködik:
B. Kéry Edit
énekművész

A kiállítás megtekinthető:
október 17-ig naponta 9–18 óra között.

BARTHES
246-P323

A kiállítás támogatói:

Reflektor Kulturális Alapítvány
Pap Gyula Alapítvány
OTP
HUNGAROTEL

MEGHÍVÓ

– Tizenöt éve láttam Szegeden egy színházi bemutatón. Jól emlékszem?

– Nem téved, én voltam az, csak az időpontot kell kijavítanom: huszonöt éve, hogy először jártam Magyarországon. Akkor

Marc Delouse FOTÓ: SOMOSKÖVY BÉLA

egy francia kiadónál dolgoztam, kerestem az alkalmakat, hogy új köteteket szerkesszek. A Magyar Írószövetségnek megvolt a lehetősége, hogy ösztöndíjjal fiatal költőket fogadjon, akik tanulták a nyelvet és fordítottak. Tíz hónapot töltöttem ebben a gyönyörű országban, és próbáltam megismerni.

– Kikkel találkozott, milyen zsákmánnyal tért haza?

– *Pilinszky Jánossal* kerültem közeli kapcsolatba. Annak idején fiatal kommunista voltam, ő pedig katolikus költő, ennek ellenére jó barátságban voltunk, amikor csak tudtunk, találkoztunk és hajnalig beszélgettünk. A közeli téren volt egy bár, legtöbbször ott kötöttünk ki, és szenvedélyesen vitatkoztunk. Nagyra értékelem a költészetét és emberi magatartását... A Magyar költők antológiája 1978-ban jelent meg, a Corvina Kiadó gondozásában. Nagy sikere volt és komoly kritikai visszhangja. Az első nagyobb részben népdalokat olvashatunk, a másodikban a régi századok mesterei kaptak helyet, végül a kortárs költőktől van egy bő válogatás. Az egészet *Veress Pál* nagyszerű grafikái díszítik.

– Milyennek látja a magyar költészetet?

– Nagyon fáj, hogy az antológia megjelenése után nem tudtam folyamatosan figyelemmel kísérni

érezte[illegible]
morú.

– Az irodalom nem az élet. Megoszlik bizonyos boldogság és reménytelenség között. A boldogságot az életre tartogatom, a magányt a költészetre. Persze ezt nem mindig tudjuk megőrizni, s ahogy öregszik az ember, egyre nehezebbnek tűnik. A vers születése ma is kivételes ünnep számomra.

– Hogyan látja a líra szerepét korunkban?

– Nehéz kérdés. A mi fejlett, polgáriasult társadalmunkban jónak mondható a költészet helyzete. Sok jó költő van, különböző irányzatok ütköznek, és ami a legfontosabb, a közönség fogékony a lírára. Egyre több helyen vannak találkozók, engem is számtalan helyre hívnak, fiatalok akarnak velem találkozni. Gondolom azért, mert a politika által lejáratott, beszennyezett szavak helyett tiszta mondatokra vágynak az emberek... versekre, amelyek élni segítenek.

– Szó és zene ma összeforrt. Párizsban is így van?

– Fontos a zene. És az, hogy a múzsák testvériségben éljenek. A gitár nem csupán kíséret, segíti, hogy a költői nyelv szabadon mozoghasson, a hangok szinte összeölelkezzenek.

– Mit hozott mai irodalmi estjére?

– Magyarországi emlékeimet próbáltam fölelevéníteni. Az elmúlt huszonöt évet írtam meg – száz oldalnál tartok. Nem időrendben, inkább személyekhez kötve az egészet. Magam is meglepődtem, mennyi mindent kaptam önöktől, magyaroktól. Nehéz idők voltak, de a költészet és a barátság minden akadályt legyőzött.

Fenyvesi Félix Lajos

Pap Gyula és alföldi tanítványai

Egy festő holdudvara

Orosházán, a Petőfi Művelődési Központban (Kossuth Lajos utca 1.) nyílik meg október 8-án délután 17 órakor a Pap Gyula és alföldi tanítványai című tárlat. Köszöntőt *Fetser János* polgármester, megnyitóbeszédet *Szabó Júlia,* az MTA Művészettörténeti Intézetének munkatársa mond. A mesterre, *Pap Gyulára* (1899–1983) egykori diákja, *Kiss János* festőművész-tanár emlékezik. Közreműködik *B. Kéry Edit* énekművész.

Pap Gyula festőművész, grafikus és litográfus, tanár, aki hosszú élete során megfordult Ausztriában és Németországban is, a nagyhírű és meghatározó Bauhaus mozgalom egyik mestere és képzőművész-generációk nevelője volt. Festői és grafikusi tevékenysége mellett ez utóbbi munkássága is jelentős. Mesterien értette a képzőművészet különböző technikáit, s azok titkaiba a diákjait is képes volt beavatni.

Az orosházi kiállításon a mester alkotásai mellett legismertebb festő-, grafikus- és szobrásztanítványai (*Bakonyi Mihály, Fülöp Erzsébet, Hézső Ferenc, Kiss Nagy András, Kontraszty László, Németh József, Ravasz Erzsébet, Szalay Ferenc* és *Tóth Sándor*) műveivel is találkozhatnak az érdeklődők. A tárlat október 17-ig tekinthető meg, naponta 9.00 és 18.00 óra között.

V. A.

Fülöp Erzsébet: Tavaszodó táj – részlet

az élén!

TV2 Jó reggelt, Mo.	7,4	12,0	12,7	6,4	9,4	8,7	14,3
Duna TV Virradóra	1,7	1,6	1,2	2,0	1,3	1,1	1,0

A kérdésekért mi felelünk – a válaszokért nem

***ORSZÁGOS HETI** közönségarányok, munkanapokon, 1999. 23–38. hét (június 7.–szeptember 24.)*

Hét	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.
TV3 *Nap-kelte*	21,3	18,5	18,8	19,2	18,9	17,4	18,0	18,2	20,2	18,7	17,8	20,5	20,0	21,1	22,4	36,8
MTV 1 *Szabadság tér*	27,1	25,7	24,5	24,2	24,5	28,2	27,6	28,5	28,1	25,6	27,0	25,1	28,5	27,6	26,9	21,8
RTL Klub *Reggeli*	20,1	17,7	17,5	19,2	17,7	19,5	18,5	19,4	17,2	19,2	18,3	17,3	17,0	20,8	20,4	15,1
TV2 *Jó reggelt, Mo.*	13,4	17,5	15,0	15,5	14,5	15,4	16,2	14,4	13,1	16,5	15,5	14,0	15,6	15,6	14,8	8,7
Duna TV *Virradóra*	1,1	1,2	1,2	1,4	1,3	1,1	1,1	1,0	0,8	1,5	1,1	0,8	1,1	1,0	1,0	1,1

Hétfőn: Bánó András

Kedden: Mélykuti Ilona

Szerdán: Aczél Endre

Csütörtökön: Forró Tamás

Pénteken: Pallagi Ferenc

Szombaton: Verebes István

Vasárnap: Vitray Tamás

Főszerkesztő: Lakat T. Károly

Producer: Gyárfás Tamás

Nap-kelte, a KÉRDÉSEK műsora

Hétköznap **5.50**-től **9.00**-ig, szombaton és vasárnap **6.50**-től **10.45**-ig

A TV3-on jelentkező Nap-kelte az öt reggeli műsor versenyében a mögöttünk álló héten kábelen és/vagy AM-Micrón, de ugyanúgy az országos összevetésben minden eddiginél nagyobb közönségarányt ért el. Azokban a térségekben, ahol valamennyi csatorna egyaránt fogható, a Nap-kelte heti átlaga 36,8%, szemben a Szabadság tér 21,8%, az RTL Klubon jelentkező Reggeli 15,1% és a TV2 Jó reggelt, Magyarország 8,7%-os heti átlagával.

Még tekintélyesebb a Nap-kelte közönségaránya az országos összevetésben. Annak ellenére, hogy a TV3 lefedettsége csak 41%-os, országosan 22,9%-os a Nap-kelte múlt heti átlageredménye. Különösen kiemelkedő a csütörtöki adat, amikor a közönség aránya 28,1% volt. A Nap-kelte az országos közönségarányával immár sorozatban 16. hete múlja felül a TV2 Jó reggelt, Magyarország című programját (14,3%) és újfent, sorozatban 5. hete nézettebb, mint az RTL Klub Reggeli című produkciója (21%).

Az év első három hónapjában hétvégeken, szombaton és vasárnap azokban a térségekben, ahol kábelen és/vagy AM-Micrón valamennyi adás fogható, az RTL Klub és a TV2 kiváltképp a maga meseműsoraival jóval nagyobb közönségarányt ért el, mint jelentkezése időpontjában a Nap-kelte. Év közepén kiegyenlítődött a verseny. Immár a Nap-kelte fölényesen vezet, hétvégi átlaga 30,5% volt, szemben az RTL Klub 16,4%, a TV2 15,1% és az MTV 1 9,2%-os eredményével.

Forrás: AGB Hungary/TV3 Média Osztály

Pap Gyula fezió

Napi M.o. 13. ol.
1999 szept 29

A NYILASOK PUSKÁJA

A nyilas puska ezúttal megint visszafelé sült el. Nem azt találta, akire célzott, de azt hagyta szégyenben, aki felemelte az öreg mordályt. Mert egyszerű tagadással igazán nem lehet eltüntetni a tényeket. A valóság bizonyító ereje erősebb minden puszta ráfogásnál.

Nem is értjük egészen, hogy az a nyilas képviselő, aki tegnap a Házban a *szegedi program* felolvasásával próbált »vétkes mulasztást« rábizonyítani a mai kormányra: mikép képzelte el a dolgot? Ugy vélte, elég talán, ha egyszerűen kijelenti, hogy ebből a programból húsz év alatt *semmi sem* valósult meg s a hivő lelkek mingyárt vakon, csak úgy becsületszóra elhiszik ezt az ép oly vakmerő, mint tényeknek ellentmondó állítást? Ugyde akkor meglehetősen célszerűtlen ötlet volt, hogy a támadó honatya — nyilván elragadtatva a harc hevétől — azonmód szószerint idézte is a szegedi program hiteles szövegét, mert így legalább mindenki nyomban láthatta és ellenőrizhette: mennyire alaptalan ez a vádemelés s mennyire maga *a program megvalósulása* cáfol rá legmeggyőzőbben a vádaskodó légből-kapott állításaira. Szinte hálásak lehetünk érte, hogy a nyilas vezérszónok ilyen meglepő ügyességgel saját maga intézte el rögtön az ellenbizonyítást is, saját vádjaival szemben.

Mert ugyan mi is van hát a szegedi programban? Elsősorban a magyar ifjúság és társadalom nevelőinek »nemzeti szellemben való kiképzése, az iskolánkívüli oktatás és népnevelés bevezetése«. Vajjon miféle »mulasztás« terheli ezen a téren mindazokat a kultuszminisztereket, akik a leghangsúlyozottabb nemzeti szellem jegyében reformálták meg a magyar tanító- és tanárképzést, akik az egész országban megszervezték az iskolánkívüli népoktatást, népegyetemeket és népkönyvtárakat állítottak fel? Egyáltalán: nem a népi-nemzeti gondolat egyre erősebb térfoglalását látjuk-e érvényesülni az utóbbi évek egész kormányzati működésében, minden szociális és kulturális vonalon? Nem a népi elv vezetőszerepe kapott-e éppen megkülönböztetett hangsúlyt a jelenlegi kormány programjában? Nem a magyar nép nemzeti szellemben való megerősítését, anyagi és művelődési vonatkozásban való megsegítését szolgálja-e a Teleki-kormány legtöbb intézkedése, a zsidóbirtokok parasztkézre juttatásától, az árvízi és szociális házak építésétől a népi tehetség kibontakozását elősegítő mindennemű kulturális intézmény létesítéséig?

Avagy talán nem lett élő valóság »a fegyelem megteremtése katonás szervezetek felállítása útján?« Nincs talán nálunk fejlett leventeképzés, virágzó cserkész élet, nem létesültek munkástáborok, munkásotthonok és egyéb szervezetek? Nem folyik a közigazgatás és népoktatás államosítása? A magyar ifjúságnak a kereskedelmi és ipari pályákra való átképzése, a mezőgazdasági termelés fokozása és helyesebb irányítása, a földbirtokmegoszlás rendezése s a pénzügyi közigazgatás, egész adórendszerünk helyesebb átépítése? Végül nem készül-e »népi, nemzeti és szociális állameszmének megfelelő, korszerű, új alkotmánytervezet«?

Mindezek a szegedi program leglényegesebb pontjai. S ugyan ki tagadhatja, hogy mindezek ma már a megvalósulás stádiumában vannak. Ezt, amint mondottuk, mindenki tudja és ellenőrizheti. A magtalanul durranó nyilas puskának füstjéből ez a tényleges *igazság* bontakozik ki az egész ország szemeláttára. Az alaptalan vádak tehát így önmaguktól hullanak össze, ép a *megvalósított* szegedi program súlya alatt.

A »PORRÁÉGETT« POTSDAMER BAHN HOF, AMELYRŐL AZ ANGOL HIVATALOS JELENTÉS KÖZÖLTE, HOGY TELITALÁLAT ÉRTE A NOVEMBER 23-ÁRÓL 24-ÉRE VIRRADÓ ÉJJEL. BODENSCHATZ TÁBORNOK A KÜLFÖLDI KATONAI ATTASÉKNAK ÉS UJSÁGÍRÓKNAK BEMUTATJA, HOGY A PÁLYAUDVAR TELJESEN SÉRTETLEN

Pap Gyula képei

Egy rendkívül komoly felkészültségű és szinte robusztus erejű, kiérett tehetségű festőművész — békési *Pap* Gyula — java műveit mutatja be a *Tamás Galéria* vasárnap megnyíló kiállítása.

A harminchárom darabból álló gyüjtemény túlnyomó része olajfestmény: nehéz-komor ragyogású színekben tartott, szerkezeti formákat nyomatékosan hangsúlyozó figurális, csendélet és tájkép. A sötét, mélybarna alapból az olvasztott érc tüzes izzásával törnek elő Pap Gyula jellegzetes, világító sárga és aranyos-vörös, szélesen felrakott színfoltjai *(Napraforgó, Hegyek alján, Ebédet a kisgyerek, Esti fények, Késő virágzás, Brassói patakpart, Három fej, Fésülködő)*, amelyeket rajzos lendület fog össze és köt egységes, zárt harmóniába. Az alakok mintha belenőttek volna környezetükbe: együtt-élnek a velük egyforma festői hangsúlyt kapó, szervesen keretező tájjal vagy szükszavú enteriőr-részlettel. Megkapó példája ennek a *Hegyvidéki ember*, a *Vén napszámos* és a *Kohómunkások*. De különösen a kollekció legkiemelkedőbb értéke: a nagyméretű *Arató*.

Komoly, férfias borongású lírája van Pap Gyula elmélyült művészetének. Képein valami belső zeneiség hullámzik át, amelynek tömör akkordjaiból a vezető szólam legtöbbször a gordonka hangjára emlékeztetve zendül ki, a művészi »visszatartás« feszültségével, nem egyszer drámai fojtottságával.

A szép kiállítás anyagát néhány hasonló kvalitású pasztell és erőteljes szénrajz egészíti ki. — rp —

Román küldöttség Moszkvában

Moszkva, november 30
(Német Távirati Iroda)

Nemoianu román helyettes földmívelésügyi államtitkár vezetésével pénteken este *román gazdasági küldöttség érkezett Moszkvába*, hogy a szovjet-román cserekereskedelemről tárgyaljon. *(MTI)*

Sziámi ikrek születtek Spanyolországban

Róma, november 30

A *Corriere della Sera* madridi jelentése szerint a spanyolországi Alicante városában egy szegény halász felesége *sziámi ikreket szült*. Az ikrek hátukkal nőttek össze. Több spanyol professzor megvizsgálta az ikreket és megállapította, hogy *szerveik teljesen normálisan fejlődnek*.

Másfélmillió aggot, asszonyt és gyermeket szállítottak el a fenyegetett angol városokból

London, november 30
(NST)

Pénteken egész nap ismét *igen élénk volt a légi tevékenység Anglia fölött.*

Londont többször egymás után támadták meg német bombavetőrajok,

amelyek hullámszerűen váltották egymást. A német légitámadások *az ország számos más részére is kiterjedtek*. Ugyanakkor az északfrancia partvidéken felállított német messzehordó tüzérség is folytatta a délangliai partvidék stratégiai pontjainak lövetését. Ez a tüzérségi tűz most már *mindennapossá* vált a délangliai partvidéken.

Az angol fővárosból és a többi fenyegetett nagyvárosból eddig másfél millió aggot, gyermeket és asszonyt vittek vidéki táborokba.

London bombázását jelenti London

London, november 30
(Reuter)

A légügyi minisztérium közli: az ellenség támadásai a szombatra virradó éjjel *főleg London ellen irányultak*. Sok kisebb tűz keletkezett. Lakóházakban és más épületekben némi kár esett. *Néhányan meghaltak vagy megsebesültek.*

Bombák estek egyes délangliai és keletangliai helységekre is, valamint egy délnyugati helységre. Itt is *tüzek keletkeztek és házak rongálódtak meg. (MTI)*

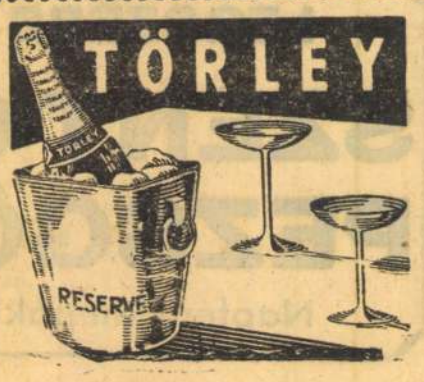

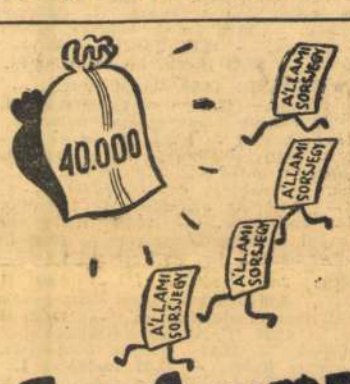

Egyforma az esélye

minden jótékonycélú állami sorsjegynek.

A főnyeremény 40.000 pengő, amit Ön is megnyerhet, ha van sorsjegye.

Vegyen még ma állami sorsjegyet

Húzás december 5-én

Egész sorsjegy ára **3 P**, félsorsjegy ára **1.50 P**.

OSTENDE
DÉLUTÁN
BUTTOLA-JAZZ
BUTTOLA ÉNEKEL

Akvarell-kiállítás a Nemzeti Szalónban

Régiek és újak, konzervativok és haladók népes együttese vesz részt a *Magyar Akvarell- és Pasztell-festők Egyesületének* vasárnap megnyílt kiállításán.

Túlsúlyban a »régiek« vannak, a realista-naturalista irány hagyományainak hűséges őrzői és fáradhatatlan ismétlői. Azok, akik mindenekelőtt pontos, részletes, anyagszerűséget hangsúlyozó valóság-ábrázolásra törekednek s az akvarellt nem »vázlatnak« tekintik, hanem kész, bevégzett »képnek«. Köztük olyan kiváló mestereket találunk itt, mint *Edvi Illés* Aladár, *Szüle* Péter, *Varga* Nándor Lajos, vagy *Undi* Mária, utóbbi egész sor aktuális kalotaszegi motivummal. Kellemes meglepetése a kiállításnak *Elekfy Kirchner* Jenő temperált színekben tartott, egyéni előadású tájkép-sorozata. Ez a rendkívül tehetséges, fiatal művész teljesen felszabadult minden hatás alól s végre zavartalanul adja önmagát. Gazdag kiképzésű, eredeti felfogású, finom lapjai az egész tárlat legnemesebb értékei közé tartoznak, *Szőnyi* István és az egyre erőteljesebben kibontakozó *Csebi Pogány* István pompás akvarelljeivel együtt.

A többiek sorából főkép *Duray* Tibor, *Beron* Gyula, *Bényi* László, *Barta* Mária, *Emőd* Aurél, *K. Faber* Gabriella, *Halasi Horváth* István, *Hende* Vince, *Horváth* József, *Baranski* E. László, *Halápy* Ede, *Förstner* Dénes, *Frank* Frigyes, *Klie* Zoltán, *Kácsa* Gábor, *Komjáti* Gyula, *Istokovits* Kálmán, *Róna* Emy, *Bakoss* Tibor, *Pohárnok* Zoltán, *Gy. Takách* Béla és *Rauscher* Juliska válik ki előnyösen.

—i.

RADIÓ

Szombat, november 30.

BUDAPEST I.: 12.00 Harangszó. Himnusz. Időjárásjelentés. — 12.10 Szalónzene. — 12.40 Hírek. — 13.20 Időjelzés, időjárás- és vízállásjelentés. — 13.30 Hanglemezek. — 14.30 Hírek. — 14.45 Műsorismertetés. — 15.00 Árfolyamhírek, piaci árak. — 15.20 Cigányzene. — 16.10 Ruszin hallgatóinknak. — 16.45 Időjelzés, időjárásjelentés, hírek. — 17.00 Hírek szlovák és ruszin nyelven. — 17.15 Hanglemezek. — 17.30 Látogatás a repülőtisztjelölteknél. — 18.00 Szine java. — 19.00 Hírek magyar, német és román nyelven. — 20.40 Hírek, időjárásjelentés.

BUDAPEST II.: 16.10 Hanglemezek. — 17.15 Hlaszny Béla tangóharmonikaszámai. — 17.30 Mezőgazdasági félóra. — 18.00 Hírek. — 18.10 Cigányzene. — 19.10 Kossuth Lajos Pesti Hirlapjának századik éve. — 19.30 Madarak és pillangók. — 20.00 Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. — 20.30 Beethoven VIII. szimfónia.

KASSA: 12.00 Budapest I. — 17.30 Budapest II. — 18.00 Budapest I.

Vasárnap, december 1.

BUDAPEST I.: 8.00 Ébresztő. Szózat. Hanglemezek. — 8.45 Hírek. — 9.00 Görögkatolikus egyházi ének és szentbeszéd. — 10.00 Egyházi ének és szentbeszéd a Belvárosi templomból. — 11.15 Evangélikus istentisztelet. — 12.20 Időjelzés, időjárás- és vízállásjelentés. — 12.30 Magyar nóták. — 13.00 Rádiókrónika. — 13.45 Hírek. — 14.00 Hanglemezek. — 15.00 Magyarország—Olaszország labdarúgómérkőzésének közvetítése. — 15.50 Házinyúltenyésztésünk fejlesztése. — 16.20 Hanglemezek. — 16.35 Pályaválasztás és jólét. — 17.00 Hírek magyar, szlovák és ruszin nyelven. — 17.15 Honvédműsor. — 18.00 Melles Béla zenekara. — 18.50 Sporteredmények. — 19.00 Hírek magyar, német és román nyelven. — 19.20 Tánclemezek. — 19.40 Az első hó. — 20.40 Hírek, időjárásjelentés.

BUDAPEST II.: 11.00 Hanglemezek. — 12.05 Levente félóra. — 15.05 A magyarországi mintakészítő munkások szakegyletei dalárdája. — 15.50 Tánclemezek. — 16.15 Mit szeret a német katona. — 17.00 Hogyan került a világ aranykészletének 80 százaléka Amerikába. — 17.25 Turandot. Közvetítés az Operából. — 18.00 Hírek. — 19.40 Az árpádházi és vegyesházbeli uralkodók hadserege. — 20.00 Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. — 20.20 Ügetőversenyeredmények. — 20.30 Hanglemezek.

KASSA: 8.00 Budapest I. — 9.00 Hanglemezek. — 9.30 Magyarország kormányzója. — 10.00 Református istentisztelet. — 11.00 Hanglemezek. — 11.15 Hírek, heti beszámoló. — 11.35 Hanglemezek. — 11.45 Magyar kincsestár. — 12.05 Levente félóra. — 12.35 Budapest I.

— **Felhívás az 1919. Júniusi Bajtársak Szövetsége tagjaihoz.** A bajtársi szövetség ez évi december hó 2-án, hétfőn este 6 órai kezdettel bajtársi összejövetelt tart a Nemzeti Kaszinó különtermében (bejárat a széputcai oldalon). Az elnökség kéri tagjait, hogy az összejövetelen minél nagyobb számban jelenjenek meg.

A MODERN KONYHA ESZKÖZEI cimen tart előadást Schrank Endréné diaetás néne a Népművelési Bizottság Háztartási Telepén, a **Gázművek** VI., Vilmos császár-út 3. sz. alatti bemutatótermében december 4-én, szerdán délután 6—7-ig. Gyakorlati főzőbemutató. — December 5-én, csütörtökön délután 6—7-ig **Epekő diaetája** cimen Dr. M. Mikes Margit dr. tart előadást. Gyakorlati főzőbemutató. Belépődij esetenként 60 fillér. — Minden kedden és pénteken délután 5 órakor előadás a takarékos gázhasználatról. Belépődij nincs.

VARGA JÓZSEF KERESKEDELMI ÉS IPARÜGYI MINISZTER RÓMÁBAN TISZTELEG A FASISZTA HŐSÖK EMLÉKMŰVE ELŐTT

KÉT SZŰK ESZTENDŐ

Írta: Halla Aurél

Ezerkilencszáznegyven nemcsak arról lesz emberöltő során emlékezetes, hogy ebben az esztendőben tért vissza az elrabolt Erdély jelentékeny része, hanem arról is, hogy sokatszenvedett népünk újabb sorscsapást szenvedett. A kegyetlen hosszú tél, az utána következő árvizek, a különben is kedvezőtlen időjárás nemcsak elhordta honfitársaink feje fölül a hajlékot (ami nagy baj volt ugyan, azonban ezt a nemzeti együttérzés áldozatkészsége pótolhatta), hanem rossz terméssel is vert meg bennünket és az elrabolt terméshozamot semmiféle áldozatkészség nem pótolhatta és nem pótolhatja.

Az elemi csapás azonban nem állt meg az idei eredménynél, már most mutatkoznak jelei annak, hogy a jövő év is megpróbáltatások esztendeje lesz. Évtizedeken át sírtunk, hogy áldott Alföldünkön kevés a csapadék. Megalkottuk az öntözés nagyszerű szervezetét. És most a természet iróniája gyanánt a csapadék, a víz fojtogat bennünket. Számos helyről érkeznek panaszok, hogy az őszi szántást és vetést megakadályozta, vagy elöntötte és megsemmisítette a víz.

Úgylátszik, ha nem is hét, de legalább két szűk esztendőre kell berendezkedni. S ez annál szükségesebb, mert a háború fokozza a nehézségeket. Mi nem vagyunk ugyan hadviselő fél, nyugodtan hajthatjuk álomra fejünket, nem potyognak körülöttünk robbanó bombák. Az édesanyák szemét nem sorvasztja könny, fiaik nem zsákmányai a háború molohjának, külpolitikánk, hála Istennek, oly szerencsés kézzel és hozzáértéssel irányította sorsunkat, hogy véráldozat nélkül is elérte a pillanatnyilag elérhetőt. Ennek ellenére sem kerülhetjük ki a háború hatásait. A tengerzárlat, a blokád és a körülöttünk élő államok háborús elzárkózása és elzártsága, a mi mindennapi életünkön, kenyerünkön is megérezteti hatásait. 1914/ előtt is voltak nehéz esztendők, azokat könnyebben átvészeltük, mert a botor páriskörnyéki »békék« által szétrongyolt világforgalom erre módot nyujtott. Most azonban magunkra vagyunk utalva.

Férfiasan szembe kell nézni tehát az el nem hárítható nehézségekkel és azok elviselését nemcsak vállalnunk kell, ha okosan élni akarunk, hanem előrelátóan és megfelelően be kell rendezkednünk lelki és testi vonatkozásban egyaránt. Tudnunk kell, hogy hiányaink vannak a megszokott táplálkozás és egyéb készletekben és sok minden egyéb anyagban. Ez azt követeli, hogy a nemzet tanusítson ismét áldozatkészséget nem oly módon, mint az árvizek alkalmával, de olyképpen, hogy bizonyos igényeiről mondjon le, mert a leselkedő veszedelmeket csak így küzdhetjük le és háríthatjuk el. A lemondás gyakorlására bizonyos fokig kényszerítenek bennünket a kormány rendelkezései. De ettől függetlenül önmagunk és a nemzet iránti kötelességérzésből kell igényeink korlátozásával szolgálni a közérdeket.

LEGSZEBB SZÓRAKOZÁS
a
SZENT GELLÉRT PEZSGŐFÜRDŐ!
Napfénylámpák! Thermálgyógyvíz!

Varga miniszter útban van hazafelé

Róma, november 30
(Magyar Távi.a'i Iroda).

Varga József kereskedelmi és iparügyi miniszter tegnap este 9 óra után Velencébe érkezett. A helyi hatóságok vezetői fogadták. A minisztert az olasz kereskedelemügyi államtitkár kísérte el Velencébe. Varga miniszter az éjszakát Velencében töltötte. Szombaton délelőtt megtekintette a várost, valamint a városkörnyéki gyárakat és ipari berendezéseket, majd 11 óra 30 perckor elindult visszafelé Budapestre.

Arthur Heye:

NYUGAT PEREMÉN

Az Athenaeum kiadása

Alaszka ismeretlen világát tárja fel előttünk ez az útleírás. A hétköznapi Alaszkáét, amely ott fekszik a világ végén, valóban a »*Nyugat peremén*«, mert mögötte már a nagy semmi, a Sarkvidék végtelen jégtengere következik. Ezúttal azonban nincs szó arról az Alaszkáról, ahol aranyások futnak a sápadt érc délibábja után és nem durrognak revolverek az ádáz tusákban.

A kalandregények Alaszkája hamis kép. Arthur *Heye* művéből az igazi Alaszka bontakozik ki, a rideg természettel küzdő erős és vidám emberek földje. Prémvadászok, kereskedők, halászok a főalakjai és a végtelen északi csendben kissé megkótyagosodott figurák mögül ismeretlen tájak csodálatos szépsége bontakozik ki, kábító illatú virágokkal megtüzdelt nyári mezők, szikrázó hósivatagok és a maguk gyenge emberi mivoltában felmagasztosuló hősök. A szerző feleségével együtt beleolvad az alaszkai életbe, lazacot halászik a habzó sebesvizű folyókon, csapdákat vet a hóvihar korbácsa alatt nyögő erdőn és aranyat mos a hegyipatakok fagyasztó vizében.

Viszontagságaikat, kóborlásaik közben megeső hajmeresztő kalandjaikat a derű szemüvegén keresztül csillogtatva mondja el és mintegy bőségszaruból önti elénk ennek a majdnem ismeretlen északi világnak színpompás, mozgásdús, bizarr életét. Természetleírásai oly elevenek, hogy szinte kézzelfogható közelségben vetítődnek elénk, közelhozva európai mivoltunkhoz ezt a nagyon távoleső és sokszor nagyon érthetetlen földzugot a rajtaélőkkel együtt. A művön meglátszik, hogy ujságíró írta, mert a jellemző nagy vonások mellett ott csillognak a mélyebb megértéshez szükséges aprócska jellemvonások is, enyhítve a tragédiák zordonságát a soha nem lankadó remény rózsaszínjével.

Az *Athenaeum* új földrajzi sorozatának az »*Ismeretlen világok*«-nak nagy nyeresége ez a könyv.

Pest—Magyarország—IBUSz

Erdélyi, Soproni (Lővér) és Kőszegi
Karácsonyi és Téli Társasutazások

Első utazás 1940 december 21—30. További utazások minden szombaton.

8 napos utazás részvételi díja:

1. Nagybánya	P 93.—tól
2. Borszék	P 133.—tól
3. Gyilkostó	P 137.—től
4. Szováta	P 123.—tól
5. Tusnádfürdő	P 124.—től
Sopron (Lővér)	P 98.50-től
Kőszeg	P 78.—tól

A részvételi díjban a teljes ellátás napi háromszori étkezéssel, adó és borravalóval bennfoglaltatik.

Jelentkezési határidő: az indulást megelőző szombaton, azaz 8 nappal az indulás előtt.

Felvilágosítás és jelentkezés: Pest—Magyarország—IBUSz Utazási és Menetjegyiroda, VII., Erzsébet-körút 7. Telefon: 422-985, és az összes IBUSz-irodákban.

Pap Gyula festő

Téli Tárlat a Szalonban

A *Nemzeti Szalon* most megnyilt *Téli tárlatán* százhetvenkét kép és szobor kerül bemutatásra. A felsorakoztatott anyag jórészt a *tisztes középszer* jegyében fogant s egészében úgy hat, mint a Műcsarnok valamelyik szokványkiállításának szűkebb keretek közé szorított megismétlése. Újat, meglepőt nemigen hoz, legfeljebb néhány jól ismert, tehetséges művész munkája révén tart számot figyelemre.

A népes együttesből *Pap Gyula* válik ki legelőnyösebben. Két sötét-tónusú, erőteljes figurálisa *(Szoptató anya* és *Szántóvetők)*, valamint *Dinnyés csendélete* a tárlat legkiemelkedőbb darabja. Mellette még *Duray* Tibor, *Udvary* Pál, *Pohárnok* Zoltán, *Szilády* Margit, *Göllner* Miklós, *Biai Föglein* István, ifj. *Czene* Béla, *Feleky-Fetter* Frigyes, *Gábor* Marianne, *Gulyás* Ferenc. *Hatvani Perlusz* Gyula, *Emánuel* Béla, *Karay* Gyula, *Keményy* László, *Klie* Zoltán, *Muszély* Ágoston, *Rácz* Kálmán, *Szilvássy Simon* Margit, *Halasi Horváth* István, *Cserepes* István és *Erdős* Géza kelt megkülönböztetett érdeklődést a festők sorában. A szobrászok közül *Petri* Lajos és vitéz *Szabados* Béla nevét kell idejegyeznünk.

—rp—

Pest, 1944. febr. 1.

J. Delaunay.
n.

ielezve (Bez.): „J. Delaunay 1874 (?) Affect. à l'ami

Illusztr. XVIII. tábl.

ner vornehmen Dame).

s Malers).
cm.

.5 cm.

ame).

PAP GYULA

105.	Dinnyés csendélet, olajtempera	1000.–
106.	Szántóvetők, olaj	1400.–
107.	Szoptató anya, olaj (+30% f. vadó)	2200.–
108.	Csendélet, olajtempera	700.–

Nemzeti Szalon

1944. jan. – febr.

Téli tárl.

√ Pap Gyula

PAP GYULA 132 Kék Duna, tempera 200.-

Nemzeti Szalon
1937. nov-dec
Kut

BENE GÉZA: Falusi ucca-részlet.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-007

ÉLET ÉS IRODALOM

Pap Gyula

1968 FEB 2 4

FRANK JÁNOS:

KIÁLLÍTÁSOKRÓL

KÉPZŐMŰVÉSZET

1021

Pap Gyula

Ellentmondásos művészegyéniség Pap Gyula, a *Bauhaus* egykori tagja, aki aztán a hazai szocialista realizmus prominense volt egy ideig. Ellentmondásos életművében a naturalizmus, realizmus, expresszionizmus, szürrealizmus és az absztrakció meg a dekorativitás, konstruktivitás stílusirányzatai is fellelhetők. Ennek a művésznek hosszú pályáját inkább vívódás kísérte, mint siker. Kiállított képeinek, dekoratív pasztelljeinek minden vonása súlyos. Ha egy virágcsendéletre lehet azt mondani, hogy epikus, akkor Pap Gyula csendéletei ilyenek. Most többet el tud mondani egy csokorral, mint annak idején a csepeli nagykalapács teatrálitásával, pedig gondolatokban, színekben ugyanaz maradt. Ennek a kis kiállításnak az a kuriózuma, hogy ebben az egyetlen képanyagban mesterművek is vannak. *(Dürer-terem.)*

Török grafika

A látogató azt hihetné, hogy a *képalkotó* művészeti tradíciók hiánya talán még ma is érződik a török képzőművészeten. Ez a kiállítás eloszlatta ezt a félelmet: érett, nagyon kultúrált grafikai anyagot láthatunk itt. Kár, hogy a nemzeti jelleget viszont nyomokban sem sikerült felfedezni. Olyan ez a tárlat, mint egy átlagos nyugati grafikai kiállítás. Csak belemagyarázással fedezhetnénk föl valamilyen török ízt.

Tetszett *Grüman* nyomatainak tisztasága, egyértelműsége, *Coker* többszólamúsága, *Berger* figuráinak a folthatása, *Berkel* „animációi", és *Karakas* kubisztikus lírája. *(Kultint terem, Dorottya utca.).*

Szlovák grafika

Tulajdonképpen a szomszédos Szlovákia grafikai művészete is *terra incognita* nekünk. Ez a minikollekció a felszabadulás utáni évektől a körülbelül egy évtizeddel ezelőtti művekig terjed. Szembetűnő, hogy a folklór mennyire átitatja ezt a művészetet, nemcsak a népművészet, a tárgyi folklór, hanem a népdal, népmese világa is érződik. A modern klasszikusnak számító *Fulla*, és a szürrealizmusba hajló *Hložnik* nyomatai emelkednek ki a tárlatból. *Dubay*-nak a szecesszióra utaló lapjai talán ma közelebb állnak a nézőkhöz, mint amikor készültek, húsz éve. Ez a zömében fametszetekből, linókból összeállított — szinte múzeuminak számító gyűjtemény — bevezetőnek jó volt. Várjuk a folytatást, az újabb munkákat, a szlovák fiatalok, és a lélekben fiatalok új, legújabb lapjait. *(Csehszlovák Klub, Rózsa Ferenc u. 61.)*

cs. k.

Két családi ház
garázzsal, gépkocsival és
egy kétszobás öröklakás
gépkocsival
lelt gazdára
a Szerencse-Sorsjáték
eddigi húzásain

ÖN IS MEGNYERHETI
a családi házat, vagy
öröklakást, gépkocsit,
külföldi utazást,
100 000 forintos vagy más
vásárlási utalványt

4 FORINTÉRT
A FEBRUÁR 25-I HÚZÁSON

VEGYEN SZERENCSE-SORSJEGYET!

Már csak néhány helyen
kapható

Nem önarckép.
se a napló nem
Kodolányi
egyes szám első
József névmás-
harmadik vagy
Gyakran említi
sorok írója". K
magyarázat, ső
égő csipkebokor nemcsak anyagban gazdag mű, hanem szellemiekben is egyike a legkiválóbb munkáknak, nemcsak, amelyeket én alkottam, hanem, amelyeket egyáltalában az európai irodalom alkotott" — mondja *saját* regényéről. Lengyel József úgy említi egy nyilatkozatban az Igéző-t, mint aki arra se tart igényt, hogy *mások* értékeljék az európai irodalom kiváló alkotásaként. Kodolányi visszaemlékezik a harmincas évek végére, akkor — úgy emlékszik — „ezrek-tízezrek-százezrek" lelkesedtek érte: „belőlem merítettek bizalmat, hitet és álmokat a jövő Magyarországról". Lengyel Józsefnek — hiába néptribuni hajlamú ő is — eszébe se jut, hogy *prófétának* képzelje magát. Kodolányi sértődött konfessziókat, bizonygató önvallomásokat tesz. Lengyel József nem bocsátkozik önvallomásokba, attól fél, hogy ez „csupa igaz részletből összekom-

PAP Emil festő

Régi tatai festők. Kuny Domonkos Muzeum, Tatai Vár,
1986.dec.-1987.márc. rend.,bev. Bíró Endre.
Tata, 1987

Munkásságáról a bev.

8. Pap Emil (Dr. Lovász Jánosné tulajdona)
   — Udvar leanderrel
   olaj vászon 60 x 80 cm
   — Fejés után (Dr. Vánkos László tulajdona)
   olaj vászon 80 x 60 cm

(1882-1940)

Papp Emil (1882—1940) Tatán ismert és kedvelt festő volt. Zsánerképeivel a magyar népies ábrázolásokkal, országos kiállításokon is sikereket ért el.

Az elmult évtizedekben szlovák m
jelentős, levéltári kutatás során el
szerüen azokról a müvészekről és mes
a mai Szlovákia területén müködtek.
és helyen jelentek meg, használatukh
egyesíteni, **abc**-rendbe állítani s ké
szorosítani. A feldolgozott közlemén
lálható, egy-egy tipográfiailag elté
példával. A közlemények bevezetőit a
ott egy utalót is a különböző névvar

I. **HORVÁTH,** Pavel: Vytvarní umelci a stavební remeselníci na Slovensku v poslednych storociach feudalizmu. = Vlastivedny casopis

1. XXVI. 4. 1977 179 - 182.
2. XXVII. 1. 1978 46 - 48.
3. XXVII. 2. 1978 59.
4. XXVII. 3. 1978 140 - 144.
5. XXVII. 4. 1978 188 - 191.

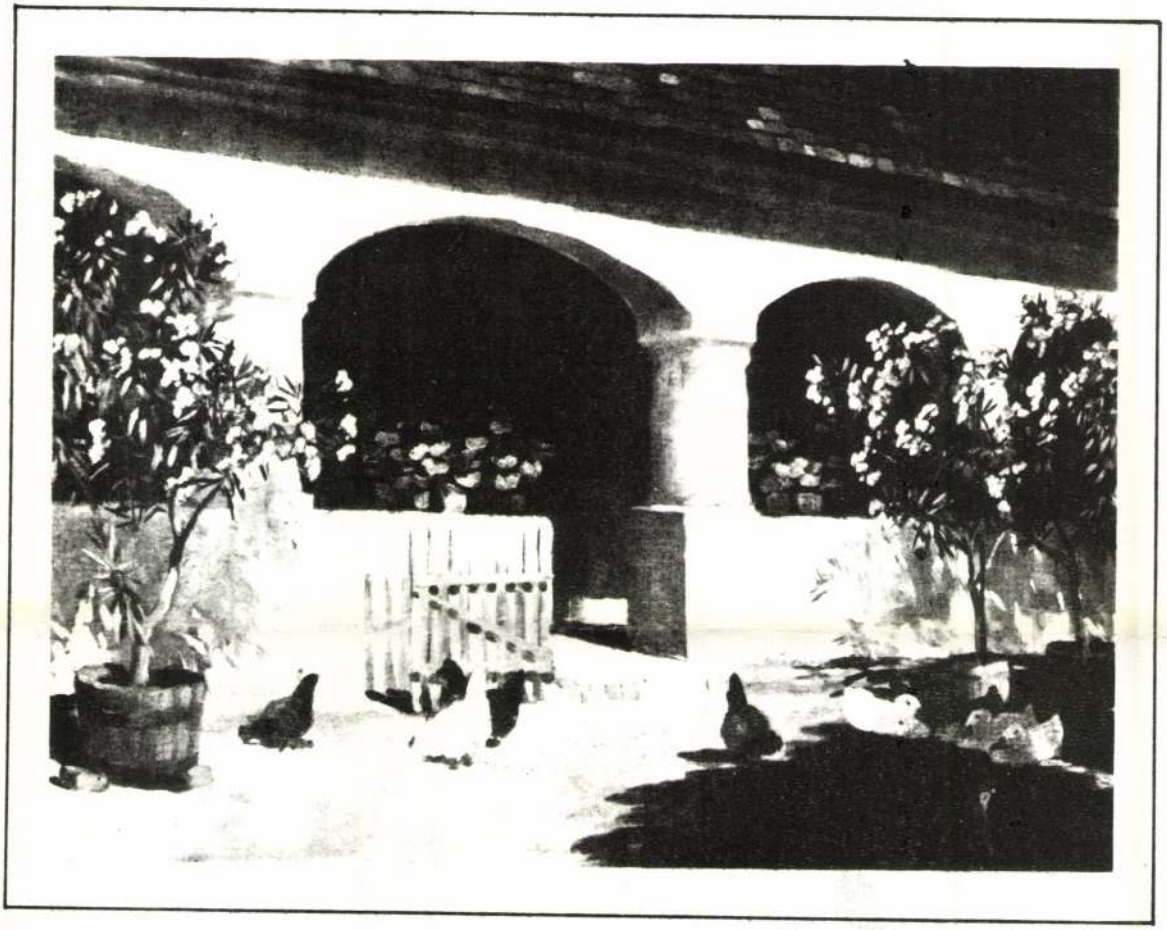

Pap Emil -- Udvar leanderrel

A tatai művészeti hagyományok indítói voltak az itt szereplők. Nyomukba léptek az 1945 után ide telepedettek, hogy az új korszaknak megfelelően új elképzeléseket, irányokat nyissanak meg. Műveiket egy újabb összefoglaló kiállításon kívánjuk bemutatni.

Biró Endre

Telepy Károly — A tatai vár

— Fejés után

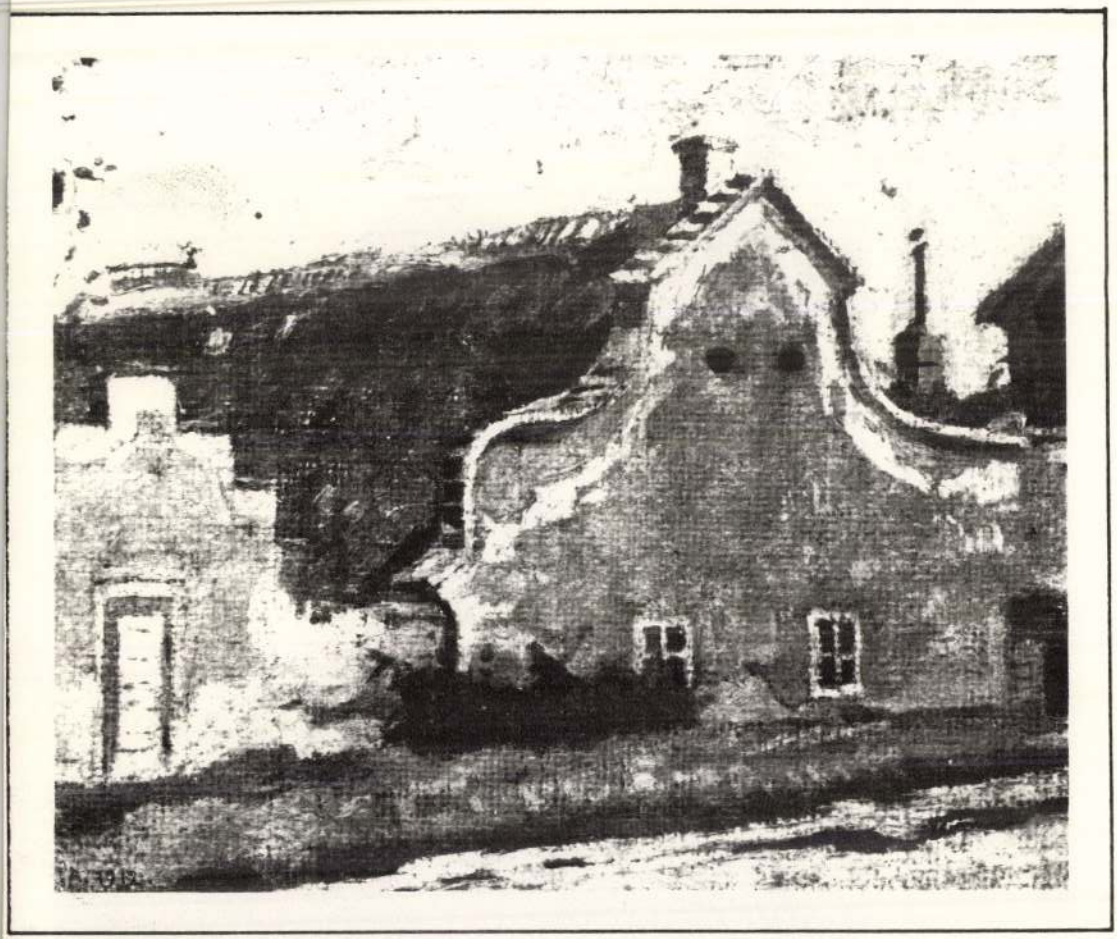

Trojkó Imre – Barokk házak Tatán

SZINHÁZ

Aranytulipán

Bemutató a Vidám Szinházban

A Vidám Színház bemutatta vitéz *Vadady* Albert *„Aranytulipán"* című népies mesejátékát, amelyhez *Fehér* István dr. szerzett zenét. A János vitéz és a Csodatükör emlékét gyakorta felidéző darab hőse az obsitos vitéz, aki visszajön mátkájáért s mint kiszolgált katona, jelentkezik földigényével. A leány mostohaanyja azonban saját lányát szeretné elvétetni a legennyel. Mikor ez nem áll kötélnek, szövetkezik csavargóvá lett régi béresével, ellopják az obsitos szabadságos levelét s a csavargó azt áll,itja, hogy nem is volt katona, hanem vele csavargott a világban. A bíró se tud igazságot tenni az igazolvány hiányában.

Az igazság kiderítése érdekében azt ajánlja a legénynek, szerezze meg Tulipánország bűvös aranytulipánját, amely arról nevezetes, hogy aki megszagolja ,minden körülmények közt igazat mond. A legény mátkájával és mostohatestvérével felkerekedik s eljut a tulipánkirály udvarába. Kisebb-nagyobb bonyodalmak után nagy szolgálatot tesz a királynak, — párbajban levágja a támadó ellenség vezérét, — és megkapja a bűvös aranytulipánt. — Otthon aztán érvényesül a híres virág hatása. A nagy igazmondás során sok turpiság kiderül s a legény bebizonyítja igazát. A veszedelmes tulipánt ,amely még sok galibát okozhatna, visszaküldik a tulipánkiránynak.

A népszínműnek induló, helyenként angyali naivitású darab a második felvonásban lép át a mesejáték vonalára és válik mozgalmassá. Itt a vidámságban néha elsodró lendület jelentkezik. A közönség jól mulat s ha érzi is a szerzőnél a színpadi rutin hiányát, méltányolja a darabban megnyilvánuló becsületes törekvést, magyar érzést, bár gyakran ott settenkedik a gondolat, hogy felnőtteknek szánt mesejátékhoz nem elég a színpadi szerző, ide költő is kell.

A „valamikor régen" játszódó mesébe vegyülő időszerű megjegyzések és kifejezések stilustalanok. Helyenként érezhető ez *Fehér* István muzsikájábabn is, amely egyébként magyaros ízű, könnyed és formás, csak kissé különösen hat, amikor a régi idők obsitosa modern táncmuzsikába ojtott magyar dalt énekel. Ettől eltekintve a muzsika kellemes, invenciózus, szórakoztató és néhány száma, különösen pattogó indulója népszerűségre tarthat számot.

A színház *Szüle* Mihály rendezésében, *Bercsényi* Tibor szép díszleteivel jól pergő, színes előadásban hozta színre a mesejátékot. A főszerepeket fiatalokra bízta. Az obsitos szerepében vitéz Hajmássy Lajost láttuk viszont. Operettszínházi szereplése óta vidéki gyakorlata és katonáskodása jót tett, megférfiasodott, játékban fejlődött és szépen énekel. A primadonna szerepét a fiatal *Fábry* Éva, a Zeneművészeti Főiskola tehetsége s éneknövendéke tölti be. A színpadi játék rutinhiányát kellemesen csengő, kultúrált hangja ellensúlyozza, és átsegíti a nehézségeken. A szubrett szerepében jól megállja helyét a sokkal rutinosabb Feleki Sári, akinek eddig néhány figyelemre méltó prózai alakítását láttuk más színházban.

Nyeresége az előadásnak *Ujváry* Lajos szereplése. Ez a kitünő komikus, akit az utóbbi időben érthetetlen módon elhanyagoltak színházaink, a tulipánkirály szerepében bizonyítja be, hogy ma is a régi nagyszerű mulattató. Viharos derültséget kelt kiváló partnereivel, *Bihari* Nándorral és *Somkuti* Dezsővel. A bíró szerepében *Bánhdy* László tünik fel és jók a többiek is: *Keresztessy* Mária, *Hollós* Melitta, *Kovács* Károly, *Rédey* Sári és a mesemondó *Németh* Tira. A kis zenekart *Csanak* Béla vezényli. A főpróba közönsége sokat tapsolta a szereplőket és néhány sikerült énekszámot, így az indulót megújráztatta.

(S.)

— **Tábortűz** — katonadalparádé mára hirdetett előadása, közbejött akadályok miatt április 30-ára elhalasztva. Jegyek érvényesek maradnak.

Dayka Margit mint clown a cirkuszban

Dayka Margit rendkívüli szerepben mutatkozik be. A Fényes cirkusz ugyanis hustvétkor sztárfelvonulást rendez. A művésznő a Szerelmi láz című cirkusz-film dalát fogja többek között elénekelni bohóckosztümben. Fellépnek még: *Simor* Erzsi, *Turay* Ida, *Kiss* Manyi, *Fellegi* Teri, *Kelly* Anna, *Latabár* Kálmán, *Pethes* Sándor, *Cselényi József* és a pécsi öregdiákok együttesén kívül különleges artista szenzációról is gondonkodott Fényes igazgató. E rendkívüli előadás keretében izelítőt ad a májusi cirkuszmegnyitó műsorból.

SZENTGYÖRGYI LÁSZLÓ BERLINI HANGVERSENYE

Ugy értesültünk, hogy Szentgyörgyi László meghivást kapott Németországba. Az opera kitünő koncert mestere, akinek decemberi önálló estje és legutóbbi németországi sikere is nagy népszerűségek között vasárnap utazik Berlinbe. Ott hangversenyt ad, majd több gramofonlemez-felvételt játszik. Előreláthatólag egy hetet tölt Berlinben, majd huszonkilencediki vigadói hangversenyét kell előkészitenie, melyen Bach, Vivaldi, Sammartini, Mozart kéthegedűszongoratriói szerepelnek. Szereplőtársai: Dömötör Tibor és a zongoránál Dauc Ferenc lesznek. A ritkán hallott klasszikus műsor előadása elé a műértő közönség nagy érdeklődéssel tekint.

Pap Gyula és Szanday Sándor kiállitása

Az „Alkotás Művészház" legfrissebb kiállitásán szereplő két művész közül kétségtelenül a festő, Pap Gyula az érdekesebb.

Pap Gyula a KUT tagja ezzel máris elkönyvelhető bizonyos irányu művészeti felfogás rubrikáia alá. Nála is, mint majdnem valamennyi tagtársánál, az előadásmód az egyetlen fontos tartalomról, akár szellemi, akár festői értelemben alig lehet nála beszélni. Hangulatban egyik képe ollyan, mint a másik, sötét, ragacsos szinek, plakát- és üvegfestmény szerü kompoziciók és minden festő technikájával hadilábon álló komplikállt előadásmód jellemzik. Saját egyéniségét szörnyen nehéz lenne kihámozni a KUT-ista alürük ránehezedő takarója alól, szinte ugy látszik, mintha csak társasága számára festene, mai szinte kivételnélkül valamennyi KUT-istára jellemző. E nagyon is ismert tendenciáju előadásmód nemzetköziségével csoda módon tudja magyar népi témái magyarságát is *elködösíteni*. Boglya tövén heverő parasztnőjét bár időközben felöltöztette, ám *magyarabbá tenni* mégsem tudta. Hiába ez a fajta művészet *nem a magyar lélekhez szól!*

Ujabb képein némi jelét látjuk egy biztató változásnak, mely világosabb szinek és dekorativ hatás felé vezetik, mint Szántó-vető című képén. Rajzai erősen modorosak.

Szanday Sándor, a szobrász még erősen keresö stádiumban van. Művei legnagyobb részt még nem volnának a *nyilvánosság* számára valók. Néhány feje, különösen egy határozottan megmintázott önportré biztató jelei tehetségének, egyéb művei részben kiforratlanok, részben ugyancsak bizonyos irányok felé való tekingetések. Jobban szeretnönk, ha nem nézegetne nagyon *balra*, hanem a saját magyar érzése után járna.

Házasság az életben — és filmen. A bécsi filmvilág legismertebb művészpárja Paula *Wessely* és *Hörbiger* Attila. Mindenki tudja rólunk, hogy ideális partnerek elsősorban a magánéletben, de a filmen és színpadon is. Annál izgalmasabb művészi feladat lehetett a számukra legújabb filmjükben olyan házaspár megformálása, akiket eleinte csak az érdek köt össze és akik csak nagy szenvedés és áldozat árán találják meg késői boldogságukat. Legújabb filmjüket Gustav *Ucicky* rendezte és *„Érted"* címmel húsvétkor mutatja be két budapesti filmszinház.

A szinészkamara miniszteri biztosa a Bubik-Cselle ügyről

Cziffra András dr., a színészkamara miniszteri biztosa kijelentette, hogy Bubik Árpád nyilatkozataival kapcsolatosan igazoló jelentés tételére szólitotta fel Cselle Lajost, a kamara főtitkárát. A felhivásnak a főtitkár azonnal eleget tett. Ennek alapján felhivta Csellét, hogy Bubik ellen a bünvádi feljelentést tizenöt nap alatt tegye meg. Ennek az eljárásnak az eredménye fogja meghatározni, hogy ki ellen szükséges a kamara részéről fegyelmi eljárást indítani.

A német filmművészet új vezetője

Berlinből jelentik: A birodalmi népfelvilágosítási és propagandaminiszter *Leibeneiner* Farkas tanárt, az állami szinésztestület tagját az UFA filmművészeti társaság vezetőjévé nevezte ki. Liebeneiner tanár tehát ezután a német filmnek szenteli munkája javát. Helyettesévé és egyúttal az UFA cégfőnökévé Jonen Henrik dr-t, a „Berlin Filmtársaság' gyártásvezetőjét nevezték ki. Jahn Ottó Henrik, az UFA edigi gyártásvezetője, a „Berlin-Film-Társaság" művészeti vezetője lesz.

TOBORZÓ húsvéti rendezései:

a Magyar Művelődés Házában

„SZÓL A JAZZ" husvétvasárnap d. u. ½3-kor.

Jazz! Dal! Tánc!

CHAPPY és zenekara, MAGYAR REVÜ Tánczenekar, ARIZONA zenekara, SZABÓ Jazz Zenekar

Óváry Tibor vezényletével, Szőnyi testvérek, Szamossy testvérek, Chappy Baba, La Re la Márta, konferál: Dr. tiszaujhelyi Dr. Keönch István.

„ÉNEKLŐ CSILLAGOK" husvétvasárnap este 6-kor

KARÁDY KATALIN, SARDY, LÁZÁR M., FELLEGI, GYURKOVICS M., GOBBI H., Forray kamarkórus, Kazal L., Hegyi-Magyari, Rátonyi, Juanita és Angelo, Lontay István, Horváth Margit, Németh Judit, Vékony Zoltán, Petőrka Zsuzsika közreműködésével. Az 50 tagú rendőrzenekart Bánfalvy (Beck) Miklós vezényli. Konferál: tiszaujhelyi **dr. Keönch István.**

„NYULAM-BULAM" húsvéthétfőn d. u. ½3-kor

Zenés tarka húsv. mesejáték

KISS MANYI, LATABÁR K., PÉCSI ÖREGDIÁKOK, GOBBI, MISOGA, Hegyi-Magyari, Barna Anci, Gerard, Zoli, Fernandó, Funzi, a zenebohóc, Fann a humoros ezermester, Deddy és Csöppy humoros zsonglőrök, mágusok, tréfás bűvészek, varázslók, 50 tagú rendőrzenekar.

„SZIVEK MUZSIKÁJA" húsvéthétfőn este 6-kor.

PATAKY KÁLMÁN, OROSZ JULIA, NAGY-KOVÁCSY, JÁVOR, GOBBI H., RÁCZ VALI, Moretti, Kazal, Hegyi-Magyary, Misoga, László Magda, Barna Anci, Borbiró, Romváry, Vékony Z., Németh Judit, Kardos M., Rátonyi R., Mednyászky Á. Konferál: **Dr. Tolnay Gusztáv, az 50 tagú Szimfónikus Zenekart vezényli Polgár Tibor.**

Jegyek 1.50-től **Toborzónál Kossuth L.-u. 18.** Tel.: 189-554, a Magyar Művelődés Házában és **Jegyirodákban.**

MÁR MOST GONDOSKODJON

jegyéről a húsvéthétfő délutáni zenekadémiai

JAZZ ZONGORAMŰVÉSZEK VERSENYE és PARÁDÉS HUSVÉTI MŰSOR EGYÜTTES HANGVERSENYHEZ

Rendes helyárak! Jegyek a Zeneakadémián és jegyirodákban.

SZINHÁZ—MOZIMUSOR

Operaház: Vasárnap, ápr. 18-án d. e. 11: Jancsi és Juliska, A babatündér (o. h.); este ½6: Carmen (bsz.). Hétfőn a Művelődés Házában ½5-kor Parsifal (V. I.). Kedden: Lohengrin (A. ½5.). Szerdán: Krisztus (E. 6.). Csütörtök ½5: Parsifal (bsz.). Pénteken és szombaton nincs előadás. Vasárnap, ápr. 25-én d. e. (11): János vitéz; este (6): Krisztus.

Nemzeti Szinház: Vas. d. e. (10): Figaró házassága; vas. d. u. (½3); Igazi passio; este (½7): Igazi passio (Bérletsz.); hétfő (½7): Igazi passio (XVI.); kedd (½7): Igazi passio (XVII.); szerda (½7): Igazi passio (K. 2.); csütörtök (½7): Igazi passio (Bérletsz.); péntek: nincs előadás; szombat (½7): Igazi passio (Bérletsz.); vas. d. u. (½3): A vén gazember; este (½7): Igazi passio (Bérletsz.).

Nemzeti Kamaraszinház: Egész héten minden este ½7 és vas. d. u. 3: Tacskó.

Vigszinház: Vas. d. u. (3): Az atyai ház; este (½7): Jákyak (T. bérl.); hétfő (½7): Jákyak (G. bérl.); kedd (½7): Az atyai ház; szerda (½7): Az atyai ház (C. bérl.); csütörtök (½7): Jákyak (D. bérl.); péntek: nincs elő dás; szombat (½7): Jákyak; vas. d. u. (3): Jákyak; este (½7): Az atyai ház.

Pesti Színház: Egész héten minden este (½7) szomb. és vas. d. u. (3): Méreg.

Madách Színház: Minden este (½7), vas. d. u. (3): Képzelt beteg. Nagypénteken szünet.

Fővárosi Operettszinház: Egész héten minden este (6): Egy boldog pesti nyár.

Uj Magyar Szinház: Vas. d. u. és este (3, ½7): Udvarolni felesleges; hétfő (½7): Henschel fuvaros; kedd, szerda, csüt., pént.: szünet; szombat (½7): Tábornokné; vas d. u. és este (3, ½7): Tábornokné.

Andrássy Színház: Egész héten minden este (½7) és vas. d. u. (3): Egy nap a világ.

Vidám Szinház: Egész héten minden est ½7, vas. d. u. ¼4: Aranytulipán. — Nagypénteken nincs előadás.

Royal Revűszínház: Egész héten minden este (½7): Férfiak nélkül. Csüt., szomb. és vas. d. u. ½4-kor is.

Magyar Művelődés Háza: Vas. d. e. (10): A vén gazember. Nemzeti vendégj. (F. 12. előad.); d. u. (½3): Paprikajancsi. Gyermekelőadás.

Toborzó rendezés; este (½7): Katonadalest. Magyar lant, hangversenyvállalat rendezése; hétfő d. u. (½5): Wagner: Parsifal m. kir. Operaház vendégj. (V. I. 7. előad.); kedd: nincs előadás; szerda (½7): Nagybőjti est. Kath. Dolgozó Lányok rendezése; csütörtök (½7): Nagybőjti est. Kath. Lányok Országos Szöv. rendezése; péntek déli 12—3-ig: Keresztút. Szociális Testvérek rendezése; d. u. (½5, ½6, 1/28): Keresztút. Szociális Testvérek rendezése; szombat: nincs előadás; vas. d. u. (½3): Jazz hangverseny; este (6): Éneklő csillagok. Toborzó rendezés.

Nemzeti Bábszinjáték. Hétfő: Az ember nincsen fából; kedd: Toldi; szerda, csütörtök: Az ügyvéd és a férje; péntek, szombat, vas este: Panoptikum; szombat, vas. d. e. és vas. este: A rókacsinálta király. (11, ¼4, és ½7). Nagypénteken nincs előadás.

Erzsébetvárosi Színház: ¾5, ⅛8. V. és Ü. 1/43, 5, ⅛8. Egy csók és más semmi.

Józsefvárosi: ¾5, ⅛8. V. és Ü. 1/43, 5, ⅛8. Egy bolond százat csinál.

Kisfaludy: ¾5, ⅛8. V. és Ü. 1/43, 5, ⅛8-kor: Vedd le a kalapod a honvéd előtt.

Magyar Műszinkör: (ünnep és vasárnap) 3, 5, 7: A királynő rózsája.

BEMUTATÓ FILMSZINHÁZAK:

Átrium (153-034, 154-024). H.: ¼4, ½6, ⅛8. Sz., V. és Ü. ½2-kor is: **Házassággal kezdődik** (Muráti, Hajmássy, Bilicsi). — **Magyar és Ufa híradó.**

Corvin (138-988 és 339-584). Előad. kezd.. H.: ½3, ¾5, 7. **Legény a gáton.** (Vaszary Piri, Pethes Ferenc.) 2-ik hétre prolongálva. — **Hiradó.**

Deák—Décsi (121-343. 125-952). ½2, ¼4, ½6, 1/28: **Csalódás.** (Karády K., Hajmássy M. — **Híradók.**

Fórum (189-707.) H.: ¼4, ½6, ⅛8. V. és Ü. 11-kor is: **Házassággal kezdődik. — Híradó.** 4-ik hétre prolongálva!

Kaszinó (185-329). H.: 1/44, ⅛6 ⅛8. Szomb. ½2-kor is, vasár- és ünnepnap 11-kor is: **Csalódás.** Karády.

Korzó (132-818). H.: ¼4 ½6, ⅛8, V. és Ü. d. e 11-kor is: **Legény a gáton.** (Vaszary Piri, Pethes Ferenc.) — **Hiradó.**

Nemzeti Apolló (T.: 222-002) H.: ½2, ¼4, ½6, ⅛8, Sz. 1/2-kor, V. és Ü. 11 és ½2-kor is: **Késő. Hiradó.**

Omnia (130-125). H.: ¼4, ½6, ⅛8. Sz. ½2-kor is V. és Ü. 11, ½2-kor is: **Szudáni szerelem.** Prolongálva III.-ik hétre.

Rádius (122-098, 120-564.) ¼4, ⅛6, ⅛8. Sz. ½2, V. és Ü. 11-kor is: **Az első randevú.** (Danielle Darrieux). — **Hiradó.** — 2-ik hétre prolongálva!

Scala (11-44-11). (1/24, ½6, 1/28. Sz., V. és Ü. ½2-kor is: **Opiumkeringő.** (Karády—Jávor) — **Híradók.**

Szittya (City) (111-140.) ¼4, ½6, ⅛8. **Házassággal kezdődik. — Híradó.**

Uránia (146-046.) H.: ½3, ¾5, 7. V. és Ü. 1-kor is: **Az istenek kedvence. — Híradó.**

UTÁNJÁTSZÓ FILMSZINHÁZAK:

Barlang (422-722). ½2, ¼4, ½6, ⅛8. Első mérsékelt. **A kútásó leánya.** (Raimu.) — **Magyar Híradó.**

Beleznay-Studió (225-276). 10, ¾12, ½2, ¼4, ½6, ⅛8. V. és Ü. 11, ½2, ¼4, ½6, ⅛8. **A nap hőse. — Híradó.**

Capitol (134-337). H.: ½2, ¼4, ½6, ⅛8. V. és Ü. 11-kor is: **Vérbosszú.**

Csaba—Savoy (146-040). H.: ¼4, ½6. ⅛8. Sz. és V. és Ü. ½2-kor is: **Csókolj meg.** — Vas. d. e. 11-kor matiné: **Ámor az autóban.**

Duna-Lloyd (111-994). H.: ¼4, ½6, ⅛8. V. és Ü ½2-kor is: **Szerelmes asszonyok.** 2-ik hétre prolongálva. — **Hiradó.**

Kamara (423-901) 11, ½2, ¼4, ½6, ⅛8. Első 2 előadás olcsó, a 3-ik mérsékelt helyárakkal! **Fények az éjszakában. — Hiradó.** — 3-ik hétre prolongálva!

Mesevár (Elit). H.: ¼4, ½6, ⅛8. V. és Ü. ½2-kor is: **Pascal két élete.**

Pátria: D. e. 10-től 1-ig folyt. előadások, mérsékelt árak. ½2, ¼4, ½6, ⅛8. V. 11-kor is: **A láp virága.** Prolongálva III.-ik hétre.

Pest-Palace (221-222). 11, ½2, ¼4, ½6, ⅛8. Első két olcsó, harmadik mérs. **Legényvásár. — Hiradó.**

Tiszti Kaszinó: ½5, ¾7. Ápr. 15. és 18-án: **Legényvásár.** Ápr. 20-án: **Csókolj meg.** Ápr. 22-én: **Moziszünet.** Ápr. 25-én: **Bengázi.** Ápr. 26. és 27-én: **Katyi.**

Ujbuda-Simplon (268-999). H.: ¼4, ½6, ⅛8. V. Ü. 11 és ½2-kor is: **Legényvásár. — Hiradó.**

TOVÁBBJÁTSZÓ FILMSZINHÁZAK:

Adria-Admiral (353-707). H.: ¼4, ⅛6, ⅛8. V. és Ü. 11, ½2-kor is: **Üzenet a Volgapartról. — Hiradó.**

Alkotás (355-374). H.: ¼4, ⅛6, 1/28. Sz. 1/2-kor. és Ü. 11 **és ½2-kor is: Éjfélre kiderül. — Hiradó.**

Anna (T.: 225-238.) H.: ¾4, ⅛6, ⅛8. Szombat, V és Ü. ½2-kor is: **Titkos parancs. — Hiradó.**

Budai Apolló (351-500). H.: ¼4, ⅛6, ⅛8. V. ½2-kor is: **Üzenet a Volgapartról.** — Vasárnap d. e. 11-kor matiné: **Salvator Rosa.**

Glória. (427-521). H.: ¼4, ½6, ⅛8. V. és Ü. ½2-kor is: **Boldogság komédiája. — Premier Ufa hiradó.**

Körönd-Orient. (114-926). H.: **3, 5, 7. Sz., V. és** Ü. 1-kor is: **A nőnek mindig igaza van.** — **Világhiradó.** — Vasárnap d. e. 11-kor: **Te vagy a dal.** — Hétfőtől: **A titokzatos grófnő. — Magyar hiradó.**

Kultur (188-120). H.: ¼4, ⅛6, ⅛8. V. és Ü. ½2-kor is: **Férfihűség.**

Otthon (146-447). H.: ¼4, ⅛6, ⅛8. V. és Ü. ½2-kor is: **Üzenet a Volgapartról.**

Ősbuda (363-165). H.: ¼4, ½6, ⅛8. V. és Ü. ½2-kor is: **Vörös vihar.** — Hétfőtől: **Mária nővér.**

Petőfi-Odeon (428-478). H.: ¼4, ½6, ⅛8. V. és Ü. ½2-kor is: **Üzenet a Volgapartról. — Hiradó.**

Tinódi-Tivoli. H.: ¼4, ⅛6, ⅛8, szomb. ½2-kor és V. és Ü. 11-kor is: **Üzenet a Volgapartról.**

Tisza-Eldorádo (133-171). H.: ¼4, ½6, ⅛8. V. és Ü. ½2-kor is: **Szeressük egymást. — Hiradó.** Vas. d. e. 11-kor matiné: **300.000 pengő az utcán.**

Toldi-Rialtó (224-443.) 10, ¾12, ½2, ¼4, ⅛6, ⅛8. V. 11, 1, 3, 5, ⅛8: **Stan és Pan 3 vigjátéka egy műsorban.**

Turán (Tel.: 120-003). 11, ½2, ¼4, ⅛6 és ⅛8-kor: **A nőnek mindig igaza van. — Hiradó.**

Ugocsa-Astra (154-422). H.: ¼4, ⅛6, ⅛8. Szombat ½2, V. és Ü. 11-kor is: **Férfihűség. — Hiradó.** Vas. d. e. 11-kor matiné: **Zoro és Huru a cirkusz hősei.**

Zuglói (297-093.) ½2, ¼4, ⅛6, ⅛8. V. és Ü. ⅛12-kor is: **Üzenet a Volgapartról. — Hiradó.**

Belvárosi Híradó Filmszínház (T.: 181-244.) **Tavasz Japánban** (kultúrfilm). — **Tarka-barka három Latabár. — Rajzos hiradó rokon népeinkről. — Magyar UFA, Luce és külön hiradók.** — Folytatólagos egyórás előadások 10—21 óráig.

Híradó Filmszínház (Erzsébet-krt. 13. T.: 222-499.) **Tengeralattjárók** (kultúrfilm.) — **Tarka-barka három Latabár. — Rajzos hiradó rokon népeinkről. — Magyar, UFA, Luce és külön hiradók.** — Folytatólagos egyórás előadások 9—21 óráig.

HÍREK

Nap felé fordult arcok

Annyi arany tallérunk lenne, ahány arc fordult most az első meleg tavaszi napokon a jó öreg Nap felé. Mintha virággá változott volna minden ember s a hosszú téli földnézés után most egyszerre keresni kezdte volna tekintetével az örök fényforrást, az arany fénnyel csorgó Korongot a kék égen, Akármerre jártunk, néztünk, az utcákon, az udvarokban, a lakások ablakában nem láttunk egyebet, csak felfelé tartott arcokat, amelyek lehunyt szemmel tartották oda halmaikat és völgyeiket a nap cirógatásának. Katonák a laktanya-udvaron két vigyázz-állás közben mégfeljebb emelték a homlokukat, hogy a sapka alatt még egészségesebbre csókolja őket, pirosabbra fesse az arcukat a fény, A villamosok leeresztett üvegű ablakai mögött, valahányszor úgy fordult a kocsi, hogy délről, vagy keletről fény-nyaláb esett az oldalára, az utasok lehunyták a szemüket és odatartották az arcukat a napnak, hogy az a néhány pillanat se vesszen kárba. A közeli munkahelyekről az elárusító leányok déli szünetben kitelepedtek a Dunapartra, a kőlépcsőkre s úgy itták a fényt, amelyet az ég és a víz egyforma özönnel sugárzott rá az arcukra. A gyár udvarán ebéd idején a munkások kiültek a fényre, ott fogyasztották el a kislábasban hozott ebédjüket, Arcok, arcok, mindenfelé, felfelé fordult kerek lapok, amelyeket megárnyalt a gond, megszabdalt az élet sok rovátkája, de amelyeket most körülcirógat a fény, olyan szeretettel, mintha az Isten keze nyúlna ki feléjük és érintené meg szeretettel, selymes tapintással. Az emberi arcokat, amelyeket a maga képmására teremtett s amelyeket olyan sokszor megcsapdos borús napokon a könyörtelen, kegyetlen élet ...

— **Dr. Gidófalvy Pált rehabilitálták.** Jeleztük, hogy abban a sajtóperben, amelyet dr. Usetty Béla indított dr. Gidófalvy Pál ellen, a büntetőbíróságok dr. Gidófalvy Pált háromszáz pengő pénzbüntetésre ítélték. Kiegészítésül közöljük, hogy az ítéletek dr. Gidófalvy Pált az 1940 évi XXXVII. törvénycikk alapján előzetesen rehabilitálták, mégpedig olyan indokolással, hogy a büntető ítélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól a vádlottat azért mentesítették, mert a cselekménye csekély súlyú, erkölcsi szempontból menthető és egyénisége alapján feltehető, hogy a jövőben nem követ el bűncselekményt. A rehabilitációra vonatkozó részét az ítéletnek felső fokon a tábla és végső fokon a Kúria is helybenhagyja.

— **Robbanóanyaggal töltött töltőtollakat és ceruzákat dobtak Sziciliára.** Mint az olasz lapok jelentik, az április 13-án Szicilia ellen végrehajtott légitámadás alkalmával az ellenséges repülők robbanóanyaggal töltött töltőtollakat és ceruzákat dobtak le. Ez a tény is jól mutatja, állapitják meg a lapok, hogy milyen kegyetlen eszközökkel folytatja az ellenség a légitámadásokat, amelyek a polgári lakosság és különösképen a gyermekek ellen irányulnak.

— **Halálozás.** Lohász János t. hdgy. 1943 évi január 26-án életének 31. évében a doni arcvonalon ellenséges golyótól súlyosan megsebesülve, Kiewben hősi halált halt. Lelkiüdvéért f. hó 20-án 8 órakor a kőbányai szent László plébániatemplomban engesztelő szentmisét tartunk.

— **Eltemették Szinnyei Józsefet.** A Magyar Tudományos Akadémia főkönyvtárnokát, Szinnyei József nyugalmazott egyetemi tanárt pénteken délután temették el az Akadémia oszlopcsarnokából. A gyászszertartást Witz Béla pápai prelátus végezte fényes papi segédlettel. Az egyházi szertartás után Balogh Jenő v. b. t. t., az Akadémia másodelnöke a Magyar Tudományos Akadémia nevében mondott búcsúbeszédet. A másodelnök gyászbeszéde után Szekfű Gyula egyetemi tanár, a Tudományegyetem bölcsészet kari dékánja az egyetem nevében mondott búcsúztatót, majd Zsiray Miklós egyetemi tanár, a Nyelvtudományi Társaság, a Kőrösi Csoma Sándor Társ ság és a volt tanitványok nevében búcsúzott az elhúnyttól. Legvégül Kettunen Lauri finn egyetemi tanár mondott búcsúbeszédet magyar nyelven és felolvasta azt a finn nyelvű gyászverset, amelyet Szinnyei József elhúnyta alkalmából irt. Az Akadémia oszlopcsarnokában lefolyt gyászszertartás után az elhúnyt földi maradványait a Kerepesi-úti temetőben, a főváros által adományozott díszsirhelyen helyezték örök nyugalomra.

— **Tizmillió pengő értékű áru tűnt el a Valparaisoi vámraktárakból.** Santiago di Chilében jelenti az Efe-iroda, hogy a valparaisoi vámraktárakból tizmillió pezo értékű áru tűnt el egy év leforgása alatt. A chilei és északamerikai kereskedelmi kamarák ezért tiltakozó jegyzéket intéztek a chilei kormányhoz és követelték, hogy a vámraktár erősebb felügyeletével hárítsa el a hasonló fosztogatások lehetőségét.

Az új textilrendelet célja:

A feketepiac megszüntetése, az ártúllépések megakadályozása és a legégetőbb szükségletek kielégítése

A minap jelent meg a közellátási miniszter rendelete, amely a textiláruk előállítását és forgalmát szabályozta. Az új szabályozással kapcsolatban a Magyar Távirati Iroda munkatársa kérdést intézett dr. Szász Lajos közellátási miniszterhez, aki a textilellátás kérdéseiről és az új intézkedésekről többek között így nyilatkozott:

A közellátás nem elégedhetik meg a mindennapi kenyér biztosításával, hanem arra törekszik, hogy a lehetőség szerint megfelelő ruhát is adjon.

— Ezt a gondoskodást azonban igen sok akadály nehezíti meg. Textiliparunk nagyrészt külföldi nyersanyagokat dolgozott fel, mely anyagoknak beszerzése a háború kiterjedésével rendkívül nehézzé vált. Ugyanakkor gondoskodni is kell *a küzdő hadsereg felnövekedett szükségletének biztosításáról is.* A külföldi behozatal elmaradása, illetőleg a külföldről csak csekély mértékben érkező *nyersanyagok drágulása pedig a textilárak szinvonalának fenntartását nehezítette meg.* A nyersanyagokat olyan készítmények előállítására kell fordítani, amelyek *elsősorban a hadsereg céljait szolgálják, másodsorban pedig a legszélesebb néprétegek szükségleteinek kielégítésére alkalmasak.* A termelés irányítása azonban egymagában nem elegendő, hanem a *polgári szükségletek biztosításánál figyelemmel kell kísérni az áru útját a gyártól a fogyasztóig.* E felismerésből adódott a *textilnagykereskedői kijelölés,* amely a spekulációtól akarta megóvni a fogyasztókat és az áru elosztásának egyenletes és igazságos biztosítását célozta. A kormány a nagykereskedői kijelölések mellett az elmult év tavaszán *felállította a Textil-Központot, amelynek egyik legfontosabb feladata az áruelosztás irányítása.* Minthogy az intézkedések ellenére sem javult a textilellátás terén a helyzet, a kormány népruházati akciókat szervezett, ezek azonban a dolgozó tömegeknek csak egy-egy rétegét látták el a lehetőségekhez képest árucikkekkel. Arra kell törekedni tehát, hogy a nélkülözhetetlen ruházati és egyéb textiláruk szolid kivitelezésben és megfelelő áron a *fogyasztók széles rétegeihez jussanak.* Ennek előfeltétele a termelés irányítása, a gyártásra kerülő cikkek meghatározása, *tehát az úgynevezett tipizálás.* A következő intézkedés *az áru elosztásának megszervezése és az áru útjának biztosítása.*

A textiláruk előállításának és forgalmának újabb szabályozása rendet teremt az *áruelosztásban.* A gyár a termelt árucikkeket csak azoknak a nagykereskedőknek adhatja tovább, akiket hozzá áruellátás szempontjából beosztanak, *a nagykereskedők viszont a kapott árumennyiséget ugyancsak olyan kiskereskedőknek továbbithatják, akiket a Textil-Központ az áruellátás szempontjából hozzájuk irányított.* A kiskereskedő a kapott árut csak fogyasztónak és feldolgozó kisiparosnak adhatja tovább. Ezzel megszüntetjük az utóbbi időben a *textiliák terén is jelentkező feketepiacot, mert az árut figyelemmel kisérjük előállítása percétől egészen addig, ameddig a hatóságilag megállapított áron a fogyasztóhoz kerül.*

A fogyasztók szempontjait veszi figyelembe az a rendelkezés is, amely az elosztás eddigi módjait megváltoztatva, textiláruellátási körzetekre osztja az országot, hogy a rendelkezésre álló textiláruk az ország egész területén arányosan kerüljenek felosztásra.

Rendet kellett *teremteni a textilárfronton is.* Az eddigi megfigyelések azt bizonyítják, hogy a textiláruellátás bajait *nemcsak az áruhiány, de az árak terén tapasztalt igen sok visszaélés is okozza.* Ezeket az árdrágításokat megszünteti az a rendelkezés, amely szerint a *gyártmányaikon minden egyes árucikk fogyasztói árát maradandó módon fel kell tüntetni.* A fogyasztók érdekeinek védelmét szolgálja a *külföldről behozott textiláruk forgalombahozatalának szabályozása is.* Ezek az importált áruk sokszor a belföldi áruknál lényegesen magasabb áron kerülnek forgalomba. Ezt a helyzetet egyesek kihasználták arra, hogy a magasabban megállapított külföldi árat érvényesitsék a jobb minőségű belföldi áru alacsonyabb árával szemben, amivel érzékeny károkat okoztak a tájékozatlan fogyasztóknak. Ennek lehetőségét megszünteti az az intézkedés, amely a *külföldi árura is előírja a fogyasztói árnak maradandó módon feltüntetését.*

— Arra törekszünk, hogy a kevésből annyi jusson az arra rászorulónak, amennyi a legégetőbb szükségletek kielégítéséhez nélkülözhetetlen.

— **Uj finn szociális törvényjavaslat.** Ryti köztársasági elnök a képviselőház elé terjesztette az első pótköltségvetési javaslatot, amely a sokgyermekes családok támogatására 50 millió finn márkát, a hadiárvák és hadi özvegyek gondozására 16 milliót, a visszacsatolt karjalai területek újjáépítésére 30 milliót irányoz elő. Itt említjük meg, hogy a közel jövőben törvényjavaslat kerül a finn képviselőház elé a kötelező iskolai étkeztetésről. Az új rendszert hir szerint már a jövő iskolai év elején bevezetik az ország valamennyi elemi iskolájában.

A mai nap eseményei dalban elbeszélve

Ezerötszáz lakás épül hamarosan
A lóversenytéren, mit már nem használnak.
Képzeljük, hogy egy-egy ilyen kislakásért
Milyen óriási versenyfutás támad!...

A Rhone jobbpartján egyik tűzhányóból
Nem láva, de iszap ömlik... Ez is már azt
Igazolja, hogy ma még a tűzhányó is
Láva helyett csupán pótanyagot áraszt!

Lábbelikészitők csak közvetlen úton
Kaphatnak bőrt, cérnát, s minden egyebet még
Mértékadó helyen mondták ki e tételt,
S mértékvevő helyen tudomásul vették!...

Heringeshordónak mondják a villamost,
Ez lett az új neve a vén villamosnak.
Nem helyes hasonlat, hiszen a heringek
Egymásnak lábára sohasem taposnak!...

— **Házasság.** Özv. dr. Demkó Belánszky Endréné Mesterházy Nelly és Mihályfy Iván április 10-én Nagygerezsden házasságot kötöttek.

— **A fodrászüzletek húsvéti zárórája.** A budapesti fodrászok ipartestülete közli, hogy a fodrászüzletek húsvéti záróráját a következő időpontokban állapitották meg: nagypénteken délután 5 óra, nagyszombaton este 8 óra, és húsvéthétfőn déli 12 óra. Húsvétvasárnap a fodrászüzletek egész nap zárva tartanak.

GYORS KÉZBESITÉS

— [illegible] Gyula bácsi, hát meg[illegible]
[illegible] billem, már nyugal[illegible]
[illegible] sétáltam, már el[illegible]
[illegible] már csak a sü[illegible]
[illegible]

— **Ritka emlékérem egy tehén gyomrában.** Oslo közelében egy norvég városkában egy levágásra került tehén gyomrában ezüst emlékérmet találtak, amely Johansson Brun hires norvég színészt ábrázolja. A különös leletnek nagy ritkasági értéke van, mert az éremből, amely Brun 50-ik születésnapja alkalmából 1882-ben készült, alig néhány darab maradt a műgyűjtők kezén.

— **Érdekes közlemények a Közigazgatástudomány cimü folyóiratban.** A Közigazgatástudomány cimü folyóirat 1—2. számában a *közigazgatási személyzei kérdéseinek* legjelentősebbjeivel: a létszám nagy növekedésével, a közigazgatási statisztika, valamint az alkalmas minősitési rendszer hiányával és általában a személyzeti politika elhanyagoltságával foglalkozik *Magyary* Zoltán: Lassú lépések a személyzeti politika útján cimü tanulmányában. *Kiss* István Szombathely és Kaposvár törvényhatósági városi rangra emelésének indokoltságát tárgyalja, *Vecseklőy* József pedig a japán önkormányzat, különösen Tokió igazgatását mutatja be. Rövidebb szemlék foglalkoznak még a *Komáromvármegyei* Szövetkezeti Mintajárási Bizottság megalakulásával, *Nagy-Budapest* megvalósulásával, a *német* tőke- és munkapiac irányitásával és *Portugália* mai államrendszerével. Az immár 6. évfolyamát kezdő folyóirat a *Magyar Közigazgatástudományi Intézet* (IV., Pázmány Péter-tér 1. Tudományegyetem, I. 116) kiadásában jelenik meg.

Eredeti Seca
gyermekmérleget és hanaui kvarclámpát
kölcsönöz „Gyógysugár" XI. Budafoki-út 57/b
T. 458—377.

— **Szendy Károlyt tiszteletbeli orvos doktorrá avatják.** A Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem Tanácsa dr. Szendy Károlyt, Budapest székesfőváros polgármesterét, április 29-én, csütörtökön délután 6 órakor a Pázmány Péter Tudományegyetem Aulájában ünnepélyesen az orvostudományok tiszteletbeli doktorává avatja.

— **Jegyelőreváltás a hajóforgalomban.** A MTI közli, hogy a személyhajók korlátolt [illegible] adó képességére való tekintettel a v[illegible] d[illegible] napokon tervezett utazásokra a[illegible] jegyet előre megvált[illegible]. Meg[illegible] és ünnepnapokat megel[illegible] előre válthatók.

Miről nevezetes az idei húsvétnapja

Az Urnak 1943-ik esztendejében igen érdekesen alakult ki a húsvét naptári időpontja. Nemcsak, hogy későre esik, de a lehető legkésőbbre: április 25-ére, amennyiben legkorábban március 22-én, legkésőbben pedig akkor, amikor az idén üli meg az egész keresztény világ Krisztusunk emlékének e legfájdalmasabb, de egyben legmagasztosabb ünnepét.

Tudni kell, hogy a húsvét időpontját, amellett, hogy vasárnapra kell esnie, még több tényező szabja meg, melyeket Kr. u. 325-ben, a niceai zsinaton állapitottak meg és e szerint: Húsvét vasárnapja a március 21-ét követő holdtölte után eső első vasárnapra esik.

Sok vita folyt a húsvétvasárnap megállapítása körül, mert e szabály sok kétséget hagyott és vannak kritikus esetek, aminek oka az, hogy húsvét vasárnapjának megállapításánál nem a valódi Nap és Hold járása szolgál alapul, hanem egy képzelt Nap és képzelt Hold, melyeknek pályájuk egyenletesen haladnak, noha a valóságban, amint ma már tudjuk, nem így van.

E szabályból mégis következik, hogy a legkorábbi húsvétvasárnap március 22-ike lehet s e napra is csak akkor eshetik, ha március 21-e szombat és egyszersmint holdtöltének napja is. Ha pedig március 21-ike vasárnapra esik és holdtölte is e napon van, — mint ebben az évben — akkor csak a legközelebbi holdtölte után következő vasárnap lesz húsvét. Ez a következő holdtölte, 29 nap mulva következik, be, tehát április 18-ra esik, le ha ez a nap vasárnap — mint ebben az évben — akkor csak egy hét múlva, a következő vasárnapon, azaz április 25-én lesz húsvét. E szerint húsvét vasárnapjának legkésőbbi dátuma április 25.

Ez a rendkívül ritka eset állott elő most, 1943-ban. E késői húsvét miatt tolódnak el a tőle függő ünnepek, mint például hamvazószerda, mely negyvenhat nappal van előtte, vagy áldozócsütörtök, mely 39 és pünkösd, mely 49 nappal később van. Ezért volt az ez évi farsang is a lehető leghosszabb, 61 napos.

Húsvét időpontjának megállapítására *Gauss*, a jelenkor legnagyobb matematikusa, meglehetősen komplikált kulcsot szerkesztett. Ezzel kiszámítható minden esztendő húsvétja, de vannak kész táblázatok is erre a célra. Ezekből megtudhatjuk, hogy ilyen legkésőbbi, április 25-ére eső húsvét a legközelebbi multban 1886-ban volt és a jövőben a leghamarabb 2038-ban lesz.

Éppen ilyen ritka, vagy még ritkább a legkorábbi, azaz március 22-re eső húsvét; a legközelebbi multban 1818-ban volt és a jövőben legközelebb 2285-ben lesz.

Mikor volt az ókoriak húsvétja

Ősi feljegyzések szerint Krisztus *Niszán* hónapnak 14-ik napján halt meg és 16. napján támadt fel. Ez a Niszán hónap az ószövetségi ritus szerint az első hónap volt, amely a keresztény naptár szerint április hónapjának felel meg. Az ázsiai keresztények Krisztus Urunk halálát pontosan Niszán hó 14-én, feltámadását pedig 16-án ünnepelték, bármilyen napra esett. Róma és a nyugati keresztények azonban mindig ugyanezen időt követő pénteken, feltámadását pedig a rákövetkező vasárnap ünnepelték. Ez az eltérés sok vitára és tárgyalásokra adott alkalmat a két különböző álláspontot lévő között, akik mindegyike az ószövetségből vett adatokkal támasztotta alá a felfogását, de abban megegyeztek, hogy Husvétot úgy, mint az ószövetségben, a tavaszi napéjegyenlőséget, (március 21) követő holdtöltével ünnepelték meg. Végül 325-ben a niceni zsinat kimondotta, hogy a husvét mindenütt és mindig egyöntetüen a tavaszi napéjegyenlőséget követő holdtölte után első vasárnap ünnepeltessék. Ha azonban a zsidók páschája is erre a napra esnék akkor a mi husvétunk erre következő vasárnapon tartassék. Minthogy régente a mainhoz hasonló naptárak nem voltak, tehát a püspökök vizkereszt napján január 6-án adták a hivők értésére a husvéti ünnep napját.

tpl.

— **A most megalakult Szakiskolások Országos Szervezete** felhivja a Nagymagyarország területén lévő összes fém-, fa-, textil- és bőripari szakiskolát (ipari gimnázium alsó tagozatát) végzett bajtársainkat, hogy a Szövetség központjában jelentkezzenek. (Budapest, V. I. Üllői út 19. [illegible] Munkaközpont Szakiskolások Országos [illegible]) Emlékeztetjük, hogy e felhivásnak minden a legrövidebb időn belül eleget tesz, hogy [illegible] és programmunkat veletek a legközelebbi [illegible] ismertetni tudjuk. Jelentkezés [illegible] Budapest, 1943. [illegible] Szakiskolások Országos Elnöksége.

1021

HÍREK

Nemrégen példának állítottunk egy vándorkiállítást, mely üzemről-üzemre jár, s szoktat a művészetre, most az angyalföldi József Attila Kultúrotthon és Műcsarnok rendezte kiállítást mondhatjuk ismét példásnak. Nem javát adták ugyan fiatal művészeink termésüknek, de mégis olyan szinten, hogy mai művészetünk bátrabb és óvatosabb lépéseit egyformán tükrözhessék.

Pap Gyula: Dunakanyar — La boucle du Danube — Излучина Дуная

Monument funéraire
de János Nagy Balogh : bas-relief
Рельеф надгровия
Яношу Надь Балогу

Klimo Kiállítása alatt felmerült a gondolat, hogy ujjá kell szervezni a Kispesti Képzőművészek Nagy Balogh János Egyesületét, s Kispest művészeti ügyeinek társadalmi aktivizálását ennek keretében kellene folytatni. Június 21-én avatták fel Nagy Balogh János síremlékét a Kerepesi úti

Pap Gyula

98 Kapáló család olajf. 300.–

Nemzeti Szalon 1936
Kat. febr.–márc.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Pap Gyula
NÉPSZABADSÁG

1963 APR 7

1021

PAP GYULA: MŰHELYBEN.

A NÉPSZABADSÁG

A NÉPMŰVELÉS KORSZERŰ

Beszélgetés dr. Hadnagy László művelődésügyi mi

A népművelési munka jelenlegi helyzetéről, problémáiról és feladatairól beszélgettünk *dr. Hadnagy László* művelődésügyi miniszterhelyettessel.

— A népművelés — mondotta —, mint a dolog természetéből következik, mindenekelőtt az emberek önművelési igényére és aktivitására épít, *mozgalom*, amely időről időre új formákat, kereteket teremt. Napjainkban országszerte növekvőben van a technikai, mezőgazdasági szakismeretek iránti érdeklődés, az általános műveltség megszerzésének, elmélyítésének igénye, az irodalommal, művészetekkel való alaposabb megismerkedés vágya, egyszóval az embereknek az a törekvése, hogy jobban eligazodjanak korunk alapvető társadalmi, világnézeti, tudományos kér-

mert a múltból ittmaradt visszahúzó nézetek, retrográd tudatmaradványok (például a régi szegényparaszti, középparaszti ellentétek nyomai) gátolják a közös munkát, a közösségi gondolkodásmód kibontakozását. Úgy hiszem, a példa nem is fiktív, sok helyen előfordulhat. Azt szeretnénk elérni, hogy ahol ilyen problémákkal kell számolni, ezek, mint előrelátóan, tudatosan elemzett kérdések kerüljenek bele a község, a járás, a megye népművelési tervébe s természetesen gyakorlati munkájába. A könyvtár olyan könyveket propagáljon, amelyek segítséget nyújtanak e szemlélet leküzdéséhez, ebben a témakörben mozogjanak az ismeretterjesztő előadások és így tovább. Vagy vegyünk egy olyan falut, szövetkezetet, ahol súlyosabb gazdasági szervezési problémákkal

1963. november 7, c

Levél a

1.

Ej,
csodálatos elmék, kik ráérnek
majdan a Harmincadikban
születni!

*

Régészeik feltárják,
hol éltünk,
mit építettünk mi.
Régészeik megvizsgálnak
mindent aprólékosan, sorban.
A barna rozsdát lemossák.
Az édeskés retust eltávolítják.
A port letörlik sima mozdulattal.
És feltárulnak ősi megkövült
dalos szíveink.

*

Elégtek az igazság tüzén,
betegségtől meghasadtak,
nem tűrték a rágalmat,
munkásszívek, rohanásban
kifulladtak...

*

Elmondom, hogy éltünk mi.
Levelet írok a jövendőnek,
bár útjaink oly távol esnek,
embermagas a fű köztük.
Ráadásul a füzetlap-forgatag
túlságosan gyenge anyag.
De mit bánom!
A rothadást visszaverte
az én világom.

*

A harmincadik századhoz
levelet ír
sok millió kortársam.
Írnak kohó nagyságú óriással
(kétezer tonnás sorokban!)
Levelet írnak rakéták köreivel
az égre!
Írnak a jégtörő súlyával

„Rosszkor jött az eső",
elképzelik?
Kabátnak vatta,
„divatosan varrva",
megérthetik?
Nem magától nőtt a gabonánk,
mezőkön, ahol elviharzottak
a csaták.
Tarajos hullámokat emelt
duzzasztva folyamot a gát.
Május elsejék vitték
a Mauzóleumhoz
a gyerekek mosolyát.
És mindez hétköznapi volt.
Gyönyörű és kemény.
Im beköszöntött egyszer
tavaszi reggel
űrrepülő ruhában egy legény.
És a rakéta a start helyén.
Elképzelik?
Hogyan nevetett súlytalan
repülése közben
megérthetik?
A város tele mosollyal,
kiáltozással, dallal..
Ó, mily bonyolult ez, elsőnek
lenni
Legelsőnek!
Amikor szíved nyitva áll súlyos
eszmék előtt..

*

De voltak börtönök.
Nem, ne vonjanak vállat.
Nélkülünk önök nincsenek.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

Pap Gyula

1963 NOV 7

11021

1963. november 7, csütörtök

PAP GYULA: KOHÁSZ.

Lányi Sarolta:

Pap Gyula
festő
l.
Szabad Művészet
1947. 182. l.
9–10. sz.

Y

R

tea 45—47. Telefon: 23-70., 23-71.
KOZIK A BANKÜZLET MINDEN ÁGÁVAL

shez, fürdéshez, szobafűtéshez

legjobb, legolcsóbb, legtisztább;
legkényelmesebb;
leggyorsabban kezelhető;
elege pontosan szabályozható;
ámlaértéke egy hónappal későbben fizetendő.

sszemenő kedvezmények a házi gázveze-
erendezésénél.

[illegible] levelezőlapot vagy levelet. A folyó
ban jelezni kell a folyamodó atyjának (gyámjá
polgári állását, lakáscímét, *a szaktárgyakat,*
a jelölt választani kíván és azt, hogy mily fokú nyel
vannak. A személyes bemutatkozás kötelező j
augusztus hónapban.

Debrecen, 1941 március 15.

Dr. Péter Zoltán, ml

Pályázati hirdetmény

Minden pályázati hirdetményt a Debreceni Lapban, mint egyházkerületünk hivatalos lapj kell tenni és az elsején közlendő pályázatokat 25-ig, a 15-én közlendő hirdetményeket pedig napjáig kell **a Kiadóhivatal címére** Kálvin-tér 17. Püspöki Hivatal) beküldeni.

Biharkeresztesi református egyház prezsbitér zatot hirdet a lemondás folytán megüresedett *férfitanítói* állásra, melyre a vallás- és közoktatási teri 125,000—1940. VI. főoszt. számú (5896—1 túli püspöki szám) rendelet értelmében nők is nak. Javadalom: törvényszerű, melyből 80% ál járulás. Lakbér egyháztól. Kötelesség: reábíz — osztályok — vezetése. Amennyiben férfi meg: lelkész, kántor olykori helyettesítése, ének

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET

Kérdések és feleletek tárlatvezetésen

Az I. Magyar Képzőművészeti Kiállítás sikere folytatódik a dolgos hétköznapokon is. A műalkotások kedvelői —, ha munkájuk engedi — gyakran visszatérnek a Műcsarnokba és elmerülnek egy-egy kép, vagy szobor szépségeiben. Állandóan újabb csoportok érkeznek: munkások, diákok, katonák, rendőrök töltik meg reggeltől estig a kiállítás termeit. Megfigyeltük, hogy maguk a művészek is gyakori vendégei a kiállításnak, nyilván nemcsak azért, hogy saját és művésztársaik kiállított munkáiban gyönyörködjenek, hanem hogy szemtanúi legyenek annak az érdeklődésnek, amelyet ez a kiállítás a dolgozó tömegekben kiváltott. A tárlatvezetők alig győznek válaszolni a hozzájuk fellett kérdésekre. Mi is csatlakozunk egy csoporthoz és kiragadunk a hallottakból néhány érdekesebb kérdést.

Ék Sándor «Felszabadítás» c. képe előtt állunk és azt vesszük észre, hogy N. Zs. 19 éves szövőgyári munkásnő kiválik a csoportból és a kép előtt marad akkor is, amikor a többiek már más festmény előtt állanak.

— Nem tudok ilyen hamar megválni ettől a képtől — mondja. — Ez a kép fejezi ki ugyanis legjobban az én érzéseimet. A festő az én hálámat is megfestette, amit a Szovjetunió iránt érzek és azt a tudatot is, hogy a Szovjetúnió katonái, akik lehetővé tették számunkra a felszabadulást, most elsőszámú őrei az annyira áhított békénknek.

N. T. 27 éves hegesztőmunkás, Fejes Gyula «Tervmegbeszélés» című képéről, amely egy szerelőműhelyt ábrázol, ahol a munkások együttesen beszélik meg a tervet, azt kérdi, hogy vajion képzelet után festette e a festő.

A tárlatvezető így válaszol:

— A művészeknek néhány gyártól eltekintve, szabad beiárási joguk van az üzemekbe. Közvetlen kapcsolatuk van az élettel, a valóságot festik és a helyszínen rajzolt vázlatokból készült el aztán az olaj, vagy a pasztell.

B. E. 29 éves villamosvezetőnő azt kérdezi, hogy miért van a kiállításon külön honvédségi terem, amikor mi valamennyien a békéért harcolunk?

— Igaza van abban a tekintetben — hangzik a válasz —, hogy mi valóban a békéért harcolunk! A béke azonban nem hull az ölünkbe, ahogyan harc nélkül egyetlen eredményünk sem született volna meg, sem a termelés, sem a kultúra frontján. Erős, öntudatos, ütőképes hadseregünk legfontosabb eszköze a béke megvédésének ugyanúgy, ahogyan termelési erőfeszítéseinkkel és kulturális harcainkkal is a békéért küzdünk.

E. G. 21 éves főiskolai hallgató néhány régi, kitűnő művész képére azt a megjegyzést teszi, hogy mi köze van ezeknek a képeknek a szocialista-realizmushoz?

— Ha ezek a művészek, akikre gondol — válaszol a kérdésre a tárlatvezető — még nem is tudták teljesen levetkőzni a régi stílust, mégis megbecsüljük nagy tehetségüket és tudásukat. És ha még nem is követik mindenben a szocialista realista irányt, de mostani munkájukat összehasonlítjuk régi műveikkel, meg kell állapítanunk, hogy témamegválasztásaikban, a közérthetőségre való törekvésükben és abban a tényben, hogy a hangsúly már náluk sem a formákon, hanem egyre inkább a mondanivalón van, bizonyítéka annak, hogy közelednek az új irányhoz.

B. I. 33 éves kórházi osztályos orvosnő azt mondja a tárlatvezetőnek, hogy mint a békebizottság egyik tagja, állandóan a béke szemszögéből figyeli a kiállítást. Ki fogok jönni munkatársaimmal is — mondja — és noha azt látom, hogy az egész kiállítás úgy, ahogy áll, a béke ügyét szolgálja, mégis egyes művekre különösen felhívom csoportom figyelmét. Például Benedek Jenő «Szovjet magyar barátság» című festményére, amelyről azt érzem, hogy kitűnően érzékelteti azt, hogy a szovjet-magyar barátság létalapot teremtett a békére és Rákosi vezetése pedig biztosítja számunkra a békét. Nagyon tetszik nekem — folytatja — Papp Gyula «Nagy kalapács» című munkája, amely méreteiben is mutatja azt az erőfeszítést, amellyel a munkásosztály élen jár a béke megvédésében is. És okvetlenül felhívom csoportom figyelmét az ifjúsági teremben látható dalos úttörőkre, akik valamennyien a béke letéteményesei és akiknek a békéjéért valamennyien harcolunk. Amikor a szoborteremben járok-kelek, — mondja B. I. orvosnő — valósággal azt érzem, mintha minden szobor emlékműve volna a mi békevágyunknak. Nagyon szépek a családot ábrázoló képek és a honvédségi teremben a katonafestmények. Úgy érzem, a kiállítás megtestesíti azokat, akiket védünk és azokat is, akik bennünket védenek. A legnagyobb biztonság érzetét, a béke megvédésének legszilárdabb tudatát Sztálinról, Leninről és Rákosiról készült művek adják.

Zsolt Ágnes

Bach-est szabadtéren

A nagy Bach János Sebestyén emlékezetének adózott Fővárosi Zenekarunk a végefelé járó nyári hangversenyévad egyik utolsó estién, a Károlyi-kert szabad ege alatt. Bachot kivinni a hangversenyterem kalitkájából a végtelen, szabad térre: az eisenachi zeneóriáshoz illő cselekedet, hiszen ő nem egy szűk hangversenyterem számára alkotott, hanem a korlátlanan végtelenség, a mindenség birodalmába küldte el lángelméjének zenei építményeit — hiszen őt magát is valami nagyszerű természeti jelenséghez lehet hasonlítani. Sándor Frigyes karnagy mély kultúrával nyúlt a nagy bachi szellem alkotásaihoz, különösen jól sikerült a II. Brandenburgi verseny előadása, ebből a finom stílusművészettel játszó szólisták, Tátrai, Jeney, Szeszler, Kovács, jelentékenyen kivették részüket. Vadas Ágnes, a lipcsei Bach-verseny magyar győztese, az A-moll hegedűverseny tolmácsolásával mutatta meg komoly művészhivatását. A műsor második részében a Parasztkantáta Bachnak ezt a magábanálló, ősgyökeresen népi alkotását adták elő a Fővárosi Énekkar (karigazgató Péter József) s a szólószerepekben jó népies hangsúlyt érvényesítő Hegedűs-Dallos Éva és Csőr József közreműködésével. A Fővárosi Zenekar dicséretére legyen mondva. Bachot a szó első során igazi, átérzett muzsikálással tisztelték meg.

Esz.

a Vasarnap

kiemelkedő érdekességei:

- Parragi György vezércikke: Az iskolaév indulása a béke jegyében
- Mikszáth Kálmán: Az öreg Prikler néni — Maupassant: A két Javel — Babay József: A kilincs — Kisjó Sándor: Mi szúr a strandon
- Dr. Weninger Antal: A «gyógyítás» papagájai
- A Budai Vár története
- A természet «zöld patikájában»
- A háború romjaiból újjáépült templomok — Pesti Szent Rókus-kápolna
- Bodor Károly: Az új tanító — folytatásos regény
- A magyar szabadságharc vértanú papjai
- Arccal a budai hegyek felé
- Négyszemközt a szerkesztővel
- Női szakasz

HUMOR. JÁTÉK. SAKK. KERESZTREJTVÉNYEK

ÁRA 2 FORINT

A színész egykor és ma

Irta: Tolnay Klári,
a Magyar Népköztársaság érdemes művésze

1936-ban léptem először színpadra. Tisztában vagyok vele, ha ebben a cikkben most kizárólag saját pályafutásomról számolnék be, nem tudnék hű képet vázolni arról, hogy mit jelentett ez a pálya abban az időben. Én ugyanis afféle kivétel voltam, mert szerencsés véletlen folytán nekem nem kellett végigcsinálnom mindazt a tortúrát, amit a kezdő színész számára akkoriban a színpadrajutás jelentett. Annak ellenére — hogy amint már említettem, én aránylag simán jutottam előre pályámon — nyitott szemmel jártam. Láttam, hogy ahhoz, hogy valakit meghallgassanak, nem egyszer hónapok, sőt évek kellettek. Nem egy esetről tudok, amikor már végre meghallgatták a jelentkezőt, még tehetségesnek is találták — csak éppen nyolc-tíz évig nem kapott szerződést. A színész, de különösen a színésznő élete akkor sem volt egyszerű, ha nagynehezen szerződéshez jutott. Úgynevezett társasági kapcsolatok nélkül nem boldogult. Milyen természetűek voltak ezek a társasági kapcsolatok? — Nos, hát elsősorban kegyben kellett állni az úgynevezett színházi újságíróknál, főleg az akkor színházi újságnak nevezett, Pesten «leánykereskedelmi» szaklapnak csúfolt orgánum diktátori hatalmú főszerkesztőjénél, Incze Sándornál. Okvetlenül részt kellett venni egy-egy ide tévedt newyorki vagy hollywoodi film, vagy színházi spekuláns tiszteletére rendezett «koktélpartin», ahol a magyar színpad művészeinek seregszemléje ürügyén a színházi dolgozók munkájának vámszedői, körülhízelegtek az amerikai vendéget és igyekeztek valami jó üzletet csinálni vele, vagy ha ez nem sikerült, legalább a markukat tartották egy kis borravalóért. Még ennél is mostohább volt a vidéki színészek sorsa. Talán felesleges is arról szólnom, mennyi tehetség kallódott el vidéken, a közöny, az undorító üzletesség, esetleg a direkció szeszélye folytán.

Most, hogy az érdemes művész kitüntető rangjáig emelkedtem, arra emlékezem, hogy ehhez hasonló megbecsülésben nem lehetett művésznek része az elmúlt rendszerben.

A multban a kiválasztott keveseknek játszottunk elsősorban, s annak a vékony rétegnek, amelyiknek nagynehezen tellett színházra. A színházak repertoárjának zöme a féle társadalmi vígjáték volt, amelyben örökké a férj, feleség, szerető háromszög problémáin volt a hangsúly. Mit tehetett a színész? Igyekezett az adott silány feladatot jól megoldani, lehetőleg csak a saját szerepére koncentrált, és a darab egészével nem törődött.

A magyar színház sokat fejlődött azóta, hogy én először színpadra léptem. Nem is arról akarok elsősorban beszélni, amit amúgy is mindenki tud, hogy a szocializmus felé haladó művészet, természetszerűen magasabbrendű a kapitalista művészetnél. Szeretném a különbséget érzékeltetni a között a színházi atmoszféra között, ami valaha megfertőzte a színházak levegőjét, és a között az egészséges, kollegiális légkör között, amilyenben ma élünk. De nemcsak színházon belül változott meg minden kedvezően a színész számára, hanem színházon kívül is. Járunk az üzemekbe, ahol megismerkedünk a közönséggel, a mi klubestjeinkre is eljárnak az üzemek dolgozói, ők is megismernek minket. Nincs többé mesterséges válaszfal színész és közönség között. Kimondhatatlan öröm számomra, hogy végre megismerhettem a közönséget, amelynek játszom. Meg kell mondanom, sokat tanultam ezekből az összejövetelekből és remélem, hogy színész és közönség között a kapcsolat mind szorosabbra fűződik és valamennyien sokat profitálunk belőle.

Az érdemes művész kitüntető címét én csak előlegnek tekintem. Úgy érzem, kiérdemelni majd csak ezután fogom. A színész feladatai megnövekedtek. Ma nemcsak azért adjuk tudásunk legjavát, mert színészek vagyunk, akiket lelkesít és boldogít a közönség elismerése. Jó munkánkkal kívánjuk szolgálni: a szocializmus építését és a béke ügyét.

A rádió irodalmi pályázata

A rádió irodalmi osztálya szorosabbra szeretné fűzni kapcsolatát hallgatóival és ezért felhívással fordul munkásosztályunk és dolgozó parasztságunk legjobbjaihoz, hogy vegyenek részt irodalmi pályázatán.

A pályázók írják meg visszaemlékezéseiket elmúlt életükről. Akik részt vettek a 19-es proletárforradalomban, mondják el akkori élményeiket és a Horthy-fasizmus fordulatait. Írják le a maguk egyéni felszabadulását, részvételüket a felszabadulásért folyó harcban. Beszéljenek a munkához való megváltozott viszonyukról, saját életüknek és mások életének legérdekesebb fordulatairól.

Ugyancsak írják meg, ha vannak személyes élményeik, emlékeik Adyról, József Attiláról, Móricz Zsigmondról, Radnóti Miklósról és más nagy íróinkról. Így az irodalomtörténetnek is becses adatokat bocsáthatnak rendelkezésére.

A rádió sem terjedelemben, sem műfaji tekintetben semmiféle kikötést nem tesz. Mivel a rádió nem határozza meg az írásművek formáját, fenntartja magának a jogot, hogy — ha szükségét látja — a pályázatra beküldött élményanyagot avatott tollú írókkal feldolgoztassa.

A pályázat állandó jellegű a legjobb műveket félévenként a következő módon díjazzák: 1 drb I. díj: 2000 forint, 2. drb II. díj: 1500—1500 forint, 10 drb III díj: 500—500 forint. Összesen tízezer forint.

A pályázat 1950. szeptember 1-én kezdődik és az első forduló 1951. február 28-áig tart.

A pályázatokat jeligésen, de a foglalkozás, életkor és munkahely megjelölésével kell beküldeni.

A pályaműveket végső fokon a népművelési minisztérium irodalmi főosztályának, az Írószövetségnek, a Szakszervezetek Országos Tanácsa kultúrosztályának és a rádió irodalmi osztályának tagjaiból alakult bizottság bírálja el.

A pályázatokat a rádió irodalmi osztályának kell címezni (Budapest, VIII. Trefort-u. 2.). A papírnak csak az egyik oldalára lehet írni és a szerzők a borítékra írják rá: «Irodalmi pályázat.»

Szeptember 7-én nyit a Nemzeti Színház, 14-én a Magyar Színház

Csütörtökön, szeptember 7-én a «Noszty fiú esete Tóth Marival» előadásával megkezdi évadját a Nemzeti Színház. A következő hat napon a «Szentjánéji álom» kerül színre, majd ismét a «Noszty fiú» 17-én a «Macbeth»-et adják. Egy héttel a Nemzeti Színház megnyitása után, szeptember 14-én, megkezdi évadját a Magyar Színház is a «Donna Juana» és a «Tartuffe» előadásaival.

Moszkvában, az Országos Színészegyesületek Házában a gyárak sztahánovista munkásai, mérnökök pedagógusok, egyetemi hallgatók, a főiskolák tudományos dolgozói, katonák stb. értekezlet keretében megbírálták a mult színházi évad műsorának darabjait.

A Tipcsei vásár alkalmából a Német Demokratikus Közlársaság új bélyegeket ad ki.

Börtönbüntetésre ítéltek több árurejtegetőt

Az Államvédelmi Hatóság 1950. augusztus 29. napján élelmiszerhamozás bűntette miatt több személyt őrizetbe vett. A büntető járásbíróság 1950. augusztus 31-én felelősségre vonta dr. Kiss Dezső ellenforradalmi és korrupt magatartása miatt elbocsátott pénzügyi főtanácsost. A házkutatás során 100 kg cukrot, 170 kg lisztet és egyéb nagymennyiségű élelmiszert foglaltak le. Lefoglalták fél kg-ot meghaladó és be nem jelentett arany ékszereit.

Wiedermann Szilveszter volt textilgyári vezérigazgató és angol világcégnek magyarországi vezérképviselőjénél 1500 csomag gyufát, a vitrinben elrejtett mázsányi kockacukrot és lisztet, nagymennyiségű szemeskávét és [illegible] fűszerárut foglaltak le. Wiedermann e cikkeknek zugban való értékesítésével is foglalkozott.

Somlyó Hugó volt textilnagykereskedő, többszörös háztulajdonos lakásán mázsás tételekben cukrot és lisztet, valamint több kiló teát és kávét, félmázsányi konzervet halmozott fel. A nagymennyiségű élelmiszert taxival hordatta a lakására. Megállapítást nyert, hogy állandóan háborús rémhíreket terjesztett az amerikai rádió hazugságai nyomán.

Ifj. Gerő Zsigmond több alkalmazottat foglalkoztató üzemtulajdonos lakásán a házkutatás alkalmával 60 kg kristálycukrot, több mint egy mázsa lisztet foglaltak le. Folyamatos vásárlásai lakóhelye környékén valóságos pánik-hangulatot idéztek elő.

A budapesti büntető járásbíróság Gálffy-tanácsa a mai napon dr. Kiss Dezsőt és Wiedermann Szilvesztert háromhárom évi, Somlyó Hugót kétévi és ifj. Gerő Zsigmondot egy évi 10 hónapi börtönre ítélte. Vagyonukat elkobozta és a lefoglalt élelmiszereket a KÖZÉRT-nek adatta ki.

Ünnepélyesen nyitják meg az 1950–51-es tanévet

Országszerte lelkesen készülnek az általános- és középiskolák a szeptember 2-i évnyitó ünnepségekre.

Az újpesti Dózsa György-úti Vas-, fém-gépipari technikum tanévnyitóján Darvas József közoktatásügyi miniszter, a győri tanítóképző intézet évnyitóján Jóboru Magda közoktatásügyi államtitkár mond beszédet.

Nagy Mária, az MDP budapeti pártbizottságának másodtitkára a X. kerületi Kőrösi-Csoma Sándor-úti általános gimnáziumban, Pongrácz Kálmán, a Fővárosi Tanács Végrehajtóbizottságának elnöke a Vendel-utcai gépipari technikumban, Nezvál Ferenc, a Fővárosi Tanács Végrehajtóbizottság elnökhelyettese a Kilián-utcai általános iskola ifjúsága előtt, Pesta László, a Fővárosi Tanács Végrehajtóbizottságának elnökhelyettese a XI. kerületi Mező-utcai közgazdasági szakiskola évnyitóján beszél. Vass Istvánné, az MNDSZ főtitkára a csepeli Petőfi I. sz. általános iskolában mond tanévnyitó beszédet.

Szeptember 1-én teljes üzemmel megkezdődik a cukorgyártás Szolnokon

A Szolnoki Cukorgyár felkészült a cukorrépa-termés feldolgozására és szeptember 1-én teljes üzemmel kezdik meg a munkát a gyár dolgozói. A most következő cukorgyártási idényben az előző évek termeléséhez viszonyítva mintegy hat százalékkal növelik a gyártandó cukormennyiséget. Az üzem műszaki vezetősége különös gondot fordít a cukor minőségére. Rövidesen brigád alakul, a minőség állandó ellenőrzésére.

A Pravda vezércikke a sztahánovista mozgalomról

A Pravda augusztus 31-i számának vezércikke a sztahánovista mozgalom 15. évfordulójával kapcsolatban a többi között ezeket írja:

Tizenöt évvel ezelőtt keletkezett országunkban a sztahánovista mozgalom, amely a szocialista építés történetébe mint annak egyik legfényesebb lapja vonult be.

A Donyec-medencében elkezdődött sztahánovista mozgalom hihetetlen gyorsasággal terjedt el az egész országban, a népgazdaság minden ágában. Sztálin azt tanítja, hogy a verseny a szocializmus építésének kommunista módszere a dolgozók milliós tömegei maximális aktivitása alapján. A sztahánovista mozgalomnak, a mozgalom minden kimagasló sikerének és eredményének a Kommunista Párt volt lelkesítője és szervezője.

A sztahánovista mozgalom alapjában mélységesen forradalmi. Megdönti a régi technikai elveket, a régi termelési normákat és termelési terveket követel.

A sztálini előrelátás lángelméjűsége különösen szemléltetően megerősítést nyer a sztahánovista mozgalom hatalmas háború utáni fellendülésében. A szocialista munkaverseny és a sztahánovista mozgalom az összes dolgozóknak több mint 90 százalékát felöleli.

A szocialista munkaverseny és legmagasabb formája — a sztahánovista mozgalom — napról-napra növekszik és terjed. Lenin és Sztálin nagy pártjától lelkesítve népünk szilárdan és magabiztosan halad előre a kommunizmus útján.

A „Művelt Nép" műsorpályázatának eredménye

A népművelési minisztérium «Művelt Nép» műsorpályázatára, amely felhívta a figyelmet irodalmunk egy eddig elhanyagolt területére, a tömegnevelés szempontjából annyira fontos műfajra: az egyfelvonásosra és kisszínműre, 512 pályázat érkezett be.

Díjat kaptak a következő pályaművek:

Kisszíndarab II. díj: Bognár Gyula «A kisberényi rizstelep» (4000 forint). Kisszíndarab IV. díj: Györgyi Miklós: «A szállásCsináló», Velencei András «Szervezetlenek» (1000—1000 forint). Ifjúsági kisszíndarab III. díj: Mesterházi Lajos: «Lejtő szélén» (2000 forint). Ifjúsági kisszíndarab IV. díj: Ujvári Imre «Rádiosok» (1000 forint).

Egyfelvonásos II. díj: Kuti Mihály: «A 424 es mégis elindul» (3000 forint). Egyfelvonásos III. díj: Hoffmann József: «Sutykó» (1200 forint). Egyfelvonásos IV. díj: Kovács Simon: «Betegellenőr», Sellei Miksa Lajos: «Virrad már a tanyán» (800—800 forint). Jelenet II. díj: Vértes József: «A kanonokok» (2000 forint). Kórus III. díj: Ribári Antal—Bacsó Péter: «Fel harcra milliók», Horváth Kiss László: «Leng már lobogónk» (1000—1000 forint).

Dícséretet kaptak a következő pályamunkák: Kisszíndarab: Sós Gy.: «Magánügy». Egyfelv.: Gyárfás Miklós «Szent Ignác vize», Tresch József «Az új vállalatvezető», Lehoczki Lajos «Ég a szérű», Takó Tibor «Május 1950», Kopré József: «Győzelem», Kaszás Imre: «Kinek kukorékolt hajnalt a kakas», Kovács Dénes—Vajda Albert: «Fekete veszedelem», Bóka Imre: «Koreai helyzet», Varga Imre: «Félévi bizonyítvány». Jelenet: Tabi László: «A békeív». Kórus: Horváth Kiss László: «Ébresztő», Kalmár László—Kónya Lajos: «Bányászdal». Az «aktuális strófák»-ra kiírt pályázaton dícséretet kapott Timár György, Veszprémi Iván és Kopré József.

Olaszország dolgozói nagy számban tiltakoznak Graziani, a volt fasiszta marsall szabadonbocsátása ellen. Több északolaszországi város üzemeiben tiltakozó sztrájkok voltak.

Az IBUSZ őszi hétvégi üdülővonatai

Az IBUSZ hétvégi üdülővonatai a nyári évadban több mint százezer dolgozót szállítottak a Balatonhoz és a Velencei-tóhoz. Az IBUSZ most elkészítette az őszi időnyben induló üdülővonatok programmját is. Szeptember 3-án, vasárnap Mátrafüredre, a Bakonyba és Börzsöny-hegységbe indítanak hétvégi kirándulóvonatokat. A menetdíjakat olcsón szabták meg. Mátrafüredre a részvételi jegy — az ottani kisvasúti jeggyel együtt — oda-vissza 11.90 forint. Bakonyba 13.70 forintért utazhatnak majd a dolgozók, Börzsöny-hegységbe pedig 8.30 forintért.

Szeptember 10-én a Bükk-hegységbe és Zebegénybe indul üdülővonat. A Bükk-hegységbe az út 15.60 forintba kerül, a zebegényi részvételi jegy ára pedig 5 forint. Lillafüredre szeptember 9-én, szombaton este indul különvonat, amely vasárnap este érkezik vissza. A részvételi jegy ára 21.60 forint.

Szeptember 17-én börzsönyi és bakonyi hétvégi vonatok mellett a Mecsek-hegységbe is indul üdülővonat. A részvételi díj a Pécs—Mecsek között közlekedő autobusz árával együtt 21.50 forint.

Három hónap szünet után újra megnyílt csütörtökön a Kálvária-téren a Partizán Mozi. Első műsora az „El a kezekkel Koreától" című koreai dokumentfilm, mely a szabadságáért harcoló koreai nép életéről szól.

Bombayben a textilmunkások sztrájkja tovább tart. Szerdán egy gyűlés részvevőit a rendőrség könnyfakasztó gázbombákkal támadta meg és tizenegy ember megsérült.

A Béke Hívei Német Bizottságának felhívása a hitleri háború megindulásának 11. évfordulóján

A Béke Hívei Német Bizottsága szeptember 1-én felhívást intézett a Német Demokratikus Köztársaság lakosságához abból az alkalomból, hogy tizenegy évvel ezelőtt következett be a német fasiszták támadása Lengyelország ellen.

A felhívás többek közt ezt mondja:

A második világháború sebei még nem gyógyultak be, az elpusztított városok még nem épültek újjá, de már előkészítik a még sokkal borzalmasabb újabb háborút.

A mai háborús uszítók nyilatkozataikban sokszor a nácik szavait használják. Az izgatás mellett — úgy, mint Hitler — betiltanak lapokat, letartóztatják a béke harcosait és elnyomják a demokratikus szervezeteket.

Tiltakozzatok minden háborús uszító személy és újság ellen. Követeljetek szabadságot a béke ügyét szolgáló sajtónak, s szabad tevékenységet minden békebarátnak.

Erősítsétek meg az atomfegyverek eltiltásáért folyó küzdelmet és azon felül követeljétek minden fegyverkezés általános korlátozását. Támogassátok a béke nyugatnémetországi és nyugatberlini híveit, alakítsatok minden üzemben és helységben békebizottságokat.

Új termelőszövetkezeti csoportok alakulnak országszerte

A termelőcsoportokba lépő dolgozó parasztok valamennyien tudatában vannak, hogy a Szovjetunió segítségével indulhattak el a boldogulás útján. Számosan vannak olyanok, akik már az elmult hetekben aláírták a belépési nyilatkozatot és most a Szovjetunióból hazatért parasztküldöttek beszámolóit meghallgatva, elégedetten állapítják meg, hogy helyes volt elhatározásuk.

A tszcs fejlesztési mozgalom újabb és újabb győzelmeiről beszélve, a dolgozó parasztok gyakran emlékeznek vissza Rákosi Mátyás kecskeméti beszédére, amelyben világosan rámutatott arra, hogy a dolgozó parasztok boldogulásának egyetlen útja a kollektív gazdálkodás. Például a hódmezővásárhelyi «József Attila» termelőszövetkezeti csoport, amikor fejlesztése során taglétszámát megkétszerezte, eredményét táviratban jelentette Rákosi Mátyásnak és megígérte, hogy útmutatása nyomán állandó felvilágosító munkával építi tovább csoportját. Baranya megyében is minden járásban beszámolót tartottak a Szovjetunióból hazatért parasztküldöttek. Sok helyen már a gyűlés alatt jelentkeztek az új belépők. Igy Marázán, ahol Kiss Ferenc és Varga Kálmán számollak be tapasztalataikról, közvetlenül a beszámoló után 15 család 27 taggal megalakította a termelőszövetkezeti csoportot.

Színházak és mozik műsora:

Margitszigeti Szinpad: P.: Szentivánéji álom (7). Szo.: Vasas népi est (7). Vas.: János vitéz (7)
Állatkerti Szinpad: Szo.: Lammermoori Lucia (7)
Károlyi-kert: Péntek: Zenekari est (8). Vas.: Rádiózenekar (8).
Fővárosi Nagycirkusz: Szeptemberi vidám műsor (4, 8)

A Rádió színházi műsora

Péntek: Sérelem (Kossuth 22.20) Szo.: A Jegorova-brigád (Kos. 14.30) Donna Juana (Petőfi Rádió 19.20) Vas.: Bach zenés életregénye (Petőfi 19.30). Két olasz kisopera (Kossuth 22.30).

Mozik műsora

RESZKET A FÖLD (ellenállási film) Vörös Csillag (Erzsébet-krt. 45.) 5, 7, ¼10, CORVIN (Kisfaludi-köz) 4, ¼7, ½9, TÁNCSICS (Csepel) 6, ½9, vas. ¼4, ROYAL (Kispest) 6, 8, vas. 4, BRIGÁD (Pilórinc) ½6 ½8, vas. ¼4.

SZABADSÁG ÚTJÁN (a baskir nép harca a szabadságért) URANIA (Rákóczi-út 21.) 4, 6, 8, DUNA (Fürst S.-u. 7.) 5, 7, 9, DÓZSA (Róbert Károly-krt. 61.) 4, 6, 8, KORZÓ (Újpest) 4, 6, 8.

AZ UZSORÁS (Balzac elbeszélése nyomán) MÁJUS 1. (Mártírok-útja 55.) ½5, ½7, ½9, KAMARA (Dohány-u. 42.) 4, ¼7, ½9, ATTILA KERTMOZI (Budafok) ½7, ½9, vas ½5.

KATKA (vigjáték) Szikra (Teréz-krt. 60.) prolongálva! 5, 7, 9, STEFÁN (Kispest) ½7, ½9, vas. ½5.

TANCOSNŐ (balettfilm) FORUM (Kossuth L.-u. 18.) ½5, ½7, ½9.

VIHAR ELŐTT (szicíliai hajászfilm) MUNKÁS (Kápolna-u. 3/b.) ¾6, 8, vas. ¼4, FELSZABADULÁS (Flórián-tér 3.) ½5, ½7, ½9, PÁTRIA (Népszínház-u. 13.) 4, ¼7, ½9.

SZTÁLIN, AKIT A LEGJOBBAN SZERETÜNK. Magyar híradó, Szovjet Moldva, Szovjet Úttörő híradó FÁKLYA (Teréz-krt. 28.) d. u. ½5-től, vas. d. u. 3-tól este 11-ig folytatólag.

PJATNYICKIJ KÓRUS kíséréműsor a Bodográf moziban.

VITAMIN A, B, C, (magyar bábfilm) kíséréműsor a Zuglói moziban.

RAJTTÓL A CÉLIG (magyar sportfilm) kíséréműsor a Duna, Phönix mozikban.

Szerencse fel (bányászfilm) KOSSUTH (Váci-út 14.) 4, ¼7, ½9.

El a kezekkel Koreától PARTIZÁN (Üllői-út) 4, 6, 8.

Cirkusz (zenés vigjáték) TÁTRA (Pesterzs.) ½6, ½8, vas. ¼4.

Szuhe Bator (történelmi film) BÁSTYA (Erzsébet-krt. 8.) 11, ½2, 4, ½7, 9.

Halló Moszkva (zenés film) SAVOY (Üllői-út 4.) 4, ¼7, ½9, KOSSUTH KERTMOZI (Pesterzs.) 6, ½9, v. 4.

Végzetes éjszaka (magyarul beszélő szovjet film) JÓZSEF ATTILA (Kálvária-tér 7.) 4, ¼7, ½9, BETHLEN (Bethlen-tér 3.) ½5, ½7, ½9.

Diadalmas Péter (történelmi film) MARX (Landler-u. 39.) ¼4, 6, ½9.

Becsületbíróság (magyarul beszélő szovjet film) ADMIRÁL (Mártírok-útja 55.) ¾5, ¾7, ¾9.

Orel gőzös pusztulása ZUGLÓI (Angol-u. 26.) ½5, ½7, ½9.

Centeresetár RÁKÓCZI KERTMOZI (Csepel) ¼7, ¼9, vas. ¼5.

Győzhetetlen brigád BODOGRÁF (József-krt. 63.) ½5, ½7, ½9.

Dzsingiz kán utódai (történelmi film) KULTUR KERTMOZI (Kinizsi-u. 28.) 4, 6, 8.

Pilótaszerelem (vigjáték) TINÓDI (Nagymező-u. 8.) ½5, ½7 ½9.

Külvárosi fiúk PHÖNIX (Rákóczi-út 68.) 11. 1, 3, 5, 7, 9.

Sivatagi tizenhármak ROXI (Rákóczi-út 82.) ½11, ½1, ½3, ½5 ½7, ½9.

Az ezred fia (magyarul beszélő szovjet film) PETŐFI (Rottenbiller-u. 37.) ½5, ½7, ½9.

Nagy család (a felszabadult Kína filmje) OLYMPIA (Erzsébet-krt. 26.) ½5, ½7, ½9.

Dicsőség útja ÚJLAKI (Bécsi-út 69.) 4, 6, 8.

Gazdag menyasszony (zenés vigjáték) HUNNIA (Bartók Béla-út 130.) 4, 6, 8 (csütörtökön szünnap)

Híradó mozi (Erzsébet-krt. 13.) 1. Magyar híradó, 2. Szovjet híradó, 3. Sztálin akit a legjobban szeretünk (francia dokumentfilm), 4. Ökölvívás (szovjet sportfilm) 5 Hiú macskó póruljár (rajzfilm). Reggel 9-től este 11-ig folytatólag.)

Fény mozi (Újpest) 1. Magyar híradó, 2. Szovjet híradó, 3. Majakovszkij (dokumentfilm), 4. Diótörő, 5. Mi leszek, ha nagy leszek (színes szovjet rajzfilm) Előadások: pénteken diszelőadás 7 órakor, szombattól 5, ½7, 8, v. ½11, ¼4, 5 ½7, 8.

A kanadai képviselőház szerdán 192 szavazattal 147 ellenében elfogadta azt a törvényjavaslatot, amely felhatalmazza a kormányt, hogy a kilenc nap óta sztrájkoló 130.000 vasutast a munka folytatására kényszerítse. A javaslatot a szenátus is elfogadta.

Hogyan működnek a helyi szovjetek a Szovjetunióban

Ezzel a címmel a Szikra kiadásában megjelent a Marxista Ismeretek Kis Könyvtára 126. füzete. A füzet anyagát — az első rész kivételével — a szovjet sajtóból állították össze. Az első rész G. Petrov „Az államhatalom helyi szervei a Szovjetunióban" című brosúrája alapján a szovjetek keletkezésének és működésének elvi kérdéseivel foglalkozik.

Az Osztálysorsjáték

mai húzásán a következő nagyobb nyereményeket húzták ki:

50.000 forintot nyert: 47.055.
25.000 forintot nyert: 20 117.
10.000 forintot nyert: 53.420.
5000 forintot nyertek: 6478 22.342 29.515.
4000 forintot nyertek: 4268 9105.
3000 forintot nyertek: 49.152 16.199 25.341 26.142 6871 30.978 8415 30.900 42.678 42.416 37.126
2000 forintot nyertek: 6019 10.202 22 100 25.126 38.067
1000 forintot nyertek: 26.367 17.802 29.046 35.903 41.431 33.226 36.113 12.650 47.761
500 forintot nyertek: 27.921 33 558 32.170 29.709 21.232 2118 19.468 26.194 10.761 18.146 52.716 13.944 38.434 5417 11.114 34.982 48.705 658

Azonkívül kihúztak számos 400 és 250 forintos nyereményeket.

(Minden felelősség nélkül.)

Hanko térségében megkezdődtek Finnország hadiflottájának hadgyakorlatai, amelyeken a hadihajókon kívül gyalogsági és utászkötelékek valamint a légierő gépei is részt vesznek.

Kis- és apróhirdetések

díjszabása forintban

Milyen hirdetés?	Köznap	Vasár- és ünnepnap: Csak vidék	Csak Nagy-Budapest	Összes pld.	Házasság, leveleződés (Csak csütörtök jelenik meg)
* Apróhird. szavanként	0.60	1.40	1.40	1.80	1.—
* Keretes apró szav.	1.—	2.20	2.20	2.50	1.60
Kishirdetés m/m-ként	1.20	2.60	2.60	3.—	2.—

* Az első és minden vastagon szedett szó kettőnek számít. — Telefonszám betűvel = 4 szó. — Álláskeresőknek 50% eng. — Szombaton a vasárnapra feladott kis- és apróhirdetések után 25% felárat számítunk. Közhasználatú szavak rövidítéseinek a jogát fenntartjuk magunknak.

Hirdetések felvétele

főkiadóhivatalunkban: V., Bajcsy-Zsilinszky-út 34., fiókkiadóivatalainkban: V., Bajcsy-Zs.-út 78., József-krt 14., Kossuth L.-u. 4., Szervita-tér 10., Bartók Béla-út 32., Endresz György-tér 2., Krisztina-krt 135 és a hirdetőirodákban. Vidékiek a hirdetési díjat csekken (936.538 sz.), vagy postautalványon küldhetik be.

Magyar Nemzet
Főszerkesztő: Mihályfi Ernő
Felelős szerkesztő: Parragi György
Felelős kiadó: Hegedüs Gyula
Szerkesztőség és kiadóhivatal: V., Bajcsy-Zsilinszky-út 34. Telefon: 125—340* Postatak. csekksz.: 61.030. Egyszámla szám: 936.538. Előfizetési díj egy hóra 12 Ft, negyedévre 36 Ft.
Hungária Hírlapnyomda Rt., V., Bajcsy-Zsilinszky-út 34. Felelős: Daka István
A szöveg közötti hirdetések — jellel vannak ellátva.

Értesítjük t. hirdetőinket és olvasóinkat, hogy a
HÁZASSÁG és LEVELEZÉS hirdetéseket tekintettel az állandó anyagtorlódásra, csak kizárólag egy héten egyszer, a
CSÜTÖRTÖKÖN megjelenő számunkban **közlünk**

A FENTI ROVATBA TARTOZÓ HIRDETÉSEK DÍJSZABÁSA:
Apróhirdetés szavanként 1.— Frt, a legkisebb 10 szó = 10.— Frt.
Keretes apróhirdetés szavanként 1.60 Frt, a legkisebb 10 szó = 16.— Frt.
Kishirdetés m/m-ként 2.— Frt, a legkisebb 10 m/m = 20.— Frt.
Felvételi zárlat szerda déli 12 óra.
a MAGYAR NEMZET hirdetési osztálya.

BERENDEZÉS
Bútor
VESZEK használt HÁLÓSZOBÁT, KONYHÁT és egyes bútordarabokat Ecseri-út 4/b. 199 fülke. 224—113.

Bútorok, hálók, kombinált szobák, úriszobák egyes bútorok jó minőségben fizetési kedvezménnyel is kaphatók Akácfa-utca hét. szuterén. Gerstl.

MAGAS áron veszek használt bútort, hálószobát, romosat is, rekamiét, ruhát PETRILYÁK. T. 142-337 Ecseri-út 239.

Bútorszövetet iutánvosan termelőnél vásárolhat Szövőműhely Lázár Károly-utca 12.

VESZEK MAGAS ÁRON bútort, hálót, kombináltat egész háztartást. JELLINEK. Ecseri-út 245 **T. 220-500**

Festett szobabútor eladó. Szimándl, Sztálin-út 17. II. 9.

MAGAS ÁRON VESZEK BÚTORT, RUHÁT és felszalutott háztartást VARGA T.: 343—605.

Veszek használt bútorokat Lanhivásra jövök Tieger, Ecseri-telep 183. Tel.: 141—850.

VESZEK hálót, kombináltat, egyes bútordarabokat, egész háztartást magas áron. Hívásra azonnal jövök.

T. 341-471 FUCHS
Ghyczy, Jellinek, Frankó

Függönylantok, képkeretek olcsón Készítőnél, VII Bethlen-utca 7. Telefon: 224—288.

BÚTOR, üzletberendezést galériát deszkaanyagot mindent veszek Tel 143—463 9—4-ig

Kétajtós szekrény, festett kombinált szoba privátnak eladó. 468-642.

FIGYELEM!
bútort, ruhát, szőnyeget, bontási anyagot legmagasabb áron **vesz.** HÍVÁSRA 9—4-ig: **136—329**

Gyermekágy, gyermekkocsi, összecsukóságy, legolcsóbban Prohászkától. Zichy Jenő-utca negyvenhat. Javítást vállal.

Használt kétszemélyes barokk garnitura eladó Ráth, Dohány-utca 37.

VESZEK HÁLÓSZOBÁT, kombinált bútorokat, egész háztartást. Rózsavölgyi. Ecseri-út 4.

T. 141-571

Színes bútor 3 konyha, 2 kétajtós szekrény, 2 gyermekágy és aprósági költözködés miatt kereskedőnek eladó egy tételben. Podmaniczky-utca 57. 6

Szőnyeg
SZŐNYEGET most olcsón **VÁSÁROLHAT** Városház-utca 2. MARKOVITS szőnyegüzletben

Alig használt prima keleti perzsa privátnak eladó. Jávor-utca 6.

Mindenfajta **SZŐNYEGET** nagyméretűt is, most magas áron **VESZ** OKTOGON SZŐNYEG. Teréz-krt 11. T.: 424—434

Mindenfajta szőnyeget, hibásat is, magas áron veszek. Ceglédi, Sztálin-út 55. Tel.: 421—815.

VESZEK SZŐNYEGET, gépit, hibásat is, ruhát, egyenruhát ponyvát. **TUZA, 185—205.** Ecseri-út 4/b. 140-es fülke

Mindenfajta szőnyegek vétele, eladása. Ungár, Rákóczi út negyvenkettő. Tel.: 224—343

SZŐNYEGET, gépit, hibásat is RUHÁT, EGYENRUHÁT PONYVÁT. vidékről is **vesz FALUS** (Freund) Ecseri-út 4/b. Tel.: 135—812, 427—516.

Egyéb berend.
Csillárt Vogel csillárüzemtől. Részlet, javítás, felüvegezés. Alkalmi vételek. Mária Terézia-tér egy.

Vaszínű különleges gáztűzhely, palackgázra is alkalmas, csak privátnak eladó. Dohány-utca 1/c. Házfelügy. 9—3-ig.

HANGSZER
Rövid zongorát vagy pianinót privától vennék. Dr. Bakosi. Telefon: 341—053.

Tangóharmonikát privától vennék. Blockner, Budapest Városház-utca tíz

Vennék zongorát vagy PIANINÓT Tel.: 226—712. Rottenbiller-tea 21. (Kramberger.)

Zongorát vagy pianinót vennék. Tel.: 223—027 Dohány-utca hatvanhat. Étkezdében Zsoldos

Nagyon jó olasz mesterhegedű olcsón eladó. Megtekinthető délután 4—6 között. Magyar-u. 46. fszt. 1.

Készpénzért vennék privától sürgősen zongorát vagy pianinót. Telefon: 423—330.

Tanulózongora 2500 keresztháros miesnonzongora háromezerötszáztól Pianinók olcsón. Radványinál. Rákóczi-út 55.

Vennék sürgősen zongorát vagy pianinót. Ajánlatot 110—823 telefonon.

Legjobb zongorák, pianinók legolcsóbban jótállással Salánál. Erzsébet-körút tizenöt.

Zongorát vagy pianinót privától sürgősen készpénzért vennék. Telefon: 221—396

RÁDIÓ GRAMOFON
Művész- és tánclemezeket magas áron veszek Telefon 221—746

Rádióját hibásan is megveszem, hívásra érte megyek. Borsfay Király-utca kilencvenkettő. Tel.: 228—682.

RUHÁZAT
FIGYELEM!
férfiruhákért, kabátokért valóban legtöbbet fizet ENDRŐDI 140-366 és 143-731

Mindenkinél többet fizetek használt férfi és női ruháker' télikabátokért. László. Telefonáljon: 221—674.

FÉRFIRUHÁÉRT TÉLIKABÁTÉRT.
óriási árat fizetek. GUTTMANN, Kazár-u. 1. T 427—010. Hívásra jövök

Értéken felül fizetek férfiruhákért, bundákért, bőrkabátokért, hibásért is Frost. Klauzál-utca 9. Telefon: 222—546.

Csodálatos árakat fizetek használt férfiruhákért télikabátokért. Fischbein. Telefonálion: 226—072.

TÉLIKABÁTÉRT FÉRFIRUHÁÉRT
szenzációs árakat fizetek, REISS, Tel.: 226—963 Kazár-u. 2. Hívásra jövök

Legtöbbet fizetek **férfiruhákért** saját üzletem részére. Morgenstern és Zsiray Hív. jöv. T.: 227-104 Kazár-utca 11

Férfiöltönyért, télikabátért, bőrkabátért, csikos nadrágért legtöbbet fizet Grünwald, Kazár-u. 1. Telefon: 227-110. Hívásra jövök.

Férfiruháit legtöbben Szabónénak adhatja el. Dob-utca harminchét Telefon: 220—356 Hívásra jövök

Vennék magasabb termetre sötétebb férfiöltönyt bőrkabátot, bundát. Tel. 222—546

GÉP, SZERSZÁM
Táskairógépet vennék. Kereskedő kizárva. — 366—459.

Számológépet, írógépet magánkézből vennék. Tel.: 228—550.

Varrógépét magas áron megveszi Reich varrógépszaküzlet, Wesselényi-utca 18. Telefon: 421—033

Táskairógépet, irodagépet privától vennék. Tel.: 220—953.

INGATLAN
Bérház
Eladnám pestszentlőrinci kis bérházam. Tulajdonos, Budapest, V. Teleki Pál-utca 14. I. 1.

Villa
Ráth György-utcában szép kertes háromszobás beköltözhető villarész eladó. 110—309.

Háromszobás komfortos beköltözhető zuglói, budai házat keresek. Százezerig" Hirdetőiroda. Király-utca 75.

Családi ház
Eladó kétlakásos ház Rákoscsabán, Kossuth Lajos-utca 73. Busz megállónál. Közműves.

JÁRMŰ
500-as királytengelyes NSU prima gumikkal, jó állapotban 4500-ért. Wahrmann-utca 25—27.

Személyautók olcsó árban, cserével is. Patakinál. VI. Hajós-utca 15. (111-919.)

250-es motorkerékpár, mint új. Terta 115-ös csónakmotor hajóval sürgősen eladók. Nefelejts-utca 4. Keresztes.

Gumistráfhoz tengelyeket, gumikat — roncsautót — veszek! Debrecen, Nyil-u. 10. Juhász

Táskairógépet vennék. Kereskedő kizárva. — 366—459.

Számológépet, írógépet magánkézből vennék. Tel.: 228—550.

Varrógépét magas áron megveszi Reich varrógépszaküzlet, Wesselényi-utca 18. Telefon: 421—033

Táskairógépet, irodagépet privától vennék. Tel.: 220—953.

RÉGI KÖNYVEK
Lantos... mégis a legolcsóbb! Rengeteg történelmi, irodalmi, nyelvészeti, idegen nyelvű könyvben böngészhet Lantos, V., Dorottya utca 9. Csere. Vétel.

Könyvet, könyvtárakat állandóan vesz: Szalay, Dob-utca hetvenegy. — Telefon: 228—427

Szépirodalmi, tudományos könyveket, szótárakat legmagasabb árban vásárol Weinberg. Teleki Pál-utca huszonkettő.

Könyvet, könyvtárat magas áron veszek. Hívásra elmegyek Rácz Géza könyvkereskedő VII Barát-utca nyolc Telefon: 222—788. Vasárnap is.

Vennék tulajdonostól XII. kerületben kis családi házat, beköltözhetőt. 25 000-ig. Múzeumkörút 15. fszt 1.

Kertes házat bérbe vesznek Pestkörnyéken v. vidéken. Nagyobb kert vagy gyümölcsös is lehet. „Bérmegjelölésse" 45534" főkiadóba.

Beköltözhető kétszobás családiház eladó. XIV Megyeri-utca 3. 17250

Kettőszobás családi ház minden mellékhelyiséggel, vízzel, villannyal beköltözhetőséggel, részfizetéssel is eladó. Bővebbet Rákoshegyen. Szabadság-utca 18.

Beköltözhető egyszobás konyha és spejzból álló lakóház eladó. Dunakeszi-székesdűlőn. Megyeri csárdától egy huszmegálló.

Házberényben Páva-u. 11. kettőszobás családi ház minden elfogadható árért részletre is sürgősen eladó. Bővebbet: Rákoshegyen, Szabadság-utca 18. 2

Telek, birtok
János-kórháznál telek eladó. Érdeklődés: III., Keve-u. 23499. hrsz.

Körúti kétszobás összkomfortos II-ik emeleti napos társbérleti lakás (társbérlő egyszobában lakik) elcserélném főbérleti kettő kisebb szobás összkomfortosért „Józsefváros 17502" jeligére Józsefkörút 14. fiókkiadóba.

Lakást kínál
Nemzetinél egyszobás, kettőszobás, lelakással. „Szabadrendelkezésű" Blocknerhez, Városház-utca 10.

Szobakonyhás alkóvos nyolckerületi utcai lakásomat átadnám. Leveleket „Térítésse" jeligére Aratóhoz. Erzsébet-körút 14.

Szabadrendelkezésű két szobás összkomfortos utcai lakások Britanniánál, Zeneakadémiánál tizenkétezerért. Háromszobás Király-u végén (10.000). Építőiroda, Király-utca 75.

Egy-, kétszobás szabadrendelkezésű lakásokat kaphatók, társbérletek is. Telefon: 225—813

Átadó: Teréz-körúton háromszobás összkomfortos nagy lakás lifter „Harmadik emeleter 354" főkiadóba.

Lakást keres
Szabadrendelkezésű kétszobás lakást keresek Budán. „12.000" jel. a főkiadóba.

Saját részemre leválasztanék nagyméretű egyszoba hallt, lehetőleg központi fűtéssel. Építési engedélyt megveszem, építést finanszírozom. „Budán" Szervita-téri fiókkiadóba.

Albérleti szoba
Díjmentesen kiadiuk szobáját leinformált dolgozó ügyfeleinknek bárhol. Telefonálion: 227—238. Hirdetőirodának. Király-utca 75.

Szobák állandóan kaphatók városszerte.

Díjmentesen bérbeadjuk albérleti szobáját jólfizető, leinformált személyeknek. — Fegl Iroda. Erzsébet-körút 40. Telefon: 223—254.

Fölépcsőházból gyönyörű szoba melegvizes fürdőbenyílóval vidékiek is azonnalra Bővebbet V. Teleki Pál-utca 14. I. 1

Különbejáratú bútorozott szoba kiadó Megbeszélés: Erzsébet-körút 12. III. 15.

Albérleti szobáját költségmentesen kiadjuk kívánságának megfelelő bérlőnek. Teréz-körút 1/e. I. 3. 220—594.

Kizárólag vidékieknek Nyugatinál napi szoba. Kádár-utca öt. I. nyolc.

Díjtalanul kiadiuk szobáját. Szobák városszerte kaphatók. Somogyi Béla-út öt. T.: 427—809.

Elfoglalt tisztviselőnő szobát keres. Telefon: 427—809.

350 Ft-ig elegáns lépcsőházi szobát keres miniszt'riumi férfi. Sokat van vidéken. Telefon: 422—156.

Díjtalanul kiadom albérleti szobáját. Szobák házaspárnak, egyedülinek kaphatók. Teréz-körút 22. 110—309.

Minden igénynek megfelelő szoba kapható házasnároknak, nőknek, férfiaknak. Teréz-körút 1/c. I. 3.

Szálin-úton tiszta lakás különbejáratú, szépen bútorozott szobája férfinak kiadó. „Körröndnél 45520" jel.

Bútorozott szoba kiadó. Bajcsy Zsilinszky-út 36—38. III. 6.

Elfoglalt nővel megosztanám lakásomat. Magyar-utca 25. I. 9.

Kiadó bútorozott szoba, közp. fű és. fürdőszoba használattal. Honvédutcában. Cím kiadóban.

Nyugodt otthonra vágyó 1 vagy 2 férfit teljes ellátásra és gondozásra vállalnék havi 300 forintért. Conner Józsefné. Tass. Szigetfő-utca 13. Pest megye.

Különbejáratú bútorozott szoba férfinak ágynemű nélkül 15-re. Thököly-út 3. II. 3.

ÁLLÁS VÁLLALK.
Pénzügyben jártas mérlegképes főkönyvvelőket keresünk azonnalra. Megyei Vállalataink részére. Részletes ajánlatot életrajzzal eddigi munkahelyeik részletes megjelölésével a kiadóba küldendők. Jel.: „B. és C. kategória 45536".

Leány és gyermek szobormodellnek jelentkezzék szülővel: Bakai, Cirkusz-Panna-utca 3. Műterem.

Azonnalra keresünk fő zőmindenest kis családhoz. „Betegség 31496" jel. a főkiadóba.

Mindennapi bejárást vállal: Polhammer Rózsa Markovits Iván-út 4 félemelet 1/a.

Teljesen önálló perfekt mindenes főzőnő jó bizonyítvánnyal ajánlkozik. Wahrman-utca 34. Házfelügyelő.

Takarításért lakás keres tisztességes magános nő. Rudolf-tér 5. III. 11.

Bejáró vagy bennlakó komoly főzőmindenest keresek. Tölgyfa-u. 14. III. 15.

Mindenest, főzéshez értőt, azonnal felvesz dr Tardi. Szent István-park 5.

52 éves munkabiró főzni tudó nő elhelyezkedne. Vidékre is. Zahocky Margit. Ujpest. Wesselényi-utca 2.

Gyermekszerető főzőmindenes hosszú bizonyítványokkal felvételik. König. Rákóczi-út 61. II. 6.

Vidéki megbízható főzőmindenes elsejére elhelyezkedne. Thököly-út 36. Házfelügyelő.

Otthoni munkával pénzt kereshet. Irja meg a szakmáját és mit tud csinálni (játékbaba, művirág stb.) „Főbérlőelőnyben 45595" főkiadó

Mindenest nem főzőt, gyermekszeretőt 250 Ft fizetéssel felveszek. Teréz-körút 12. Szentesné.

Délelőtti háztartási munkáért lakás, fizetés. III. Seregély-köz 16. Szénvölgyi-útnál.

Lakást, ellátást, fizetést adok másodnaponként házimunkért. jó bizonyítványú egyedül álló nőnek. Zápolya-utca huszonnégy I. egy.

Mindenest hosszú bizonyítvánnyal felveszek Orgona-utca 7.

Gyermekfoglalkozásban kiváló, sétáltatást, ház munkát vállaló intelligens, leinformálható nő elhelyezkedne. „Félnapra" jel. József-krti fiókkiadóba. 1604

Szerény igényű, gyermekszerető főzőmindenes dolgozóhoz ajánlkozik. Kisfuvaros-utca 10. ajtó 9. 1604

Fiatal nő takarítási állást vállal. Kántor Ilona Szövetség-u 38. II. 6

Főzőmindenest felvesz házaspár, Délelőttjével esetleg rendelkezhet Ügyvédi Iroda. Üllői-út tíz. 17887

Bejárónőt hosszú bizonyítvánnyal 2 személyhez, naponta nyolctól fél egyig, felveszek. Práter-utca 55. félemelet 3. Vajda.

Középkorú mindenes főzőnő szept. 1-re elhelyezkedne Budán. Jel.: „Istenhegyre". fiókkiadóba. Endresz Gy.-tér.

Főzőmindenest hosszú bizonyítvánnyal felvesz Gordon. Dinnye-utca 8. Bocskay-útnál.

Megbízható mindenest felveszek. Bartók Béla-út 9. II. 8.

Bejáró mindenes főzőnőt bizonyítványokkal felvételik. Ungár, Király-utca 51.

Fiatal főzőmindenes jobb családnál azonnalra állást keres. Pintér Margit. Nvár-u. 17. fszt 9. Gergely Andrásné címén.

Oktatás
Gyorsíró-, gépíróiskola. Bónai, Teréz-körút 44. Tel.: 121—184. Uj tanfolyamok kezdők és haladók részére. Helyesírás.

Dr. Darabos gyorsíróiskola. Somogyi Béla-út 13—15 új telefonja 22 60-21

Gyermekgondozás
Három évestől gyermeket közös megegyezéssel eltartásra olcsón elvállalok. Budaörs, Mátyás király-út tizenöt. György István. 16224

Egyéb vállalk.
Gyümölcsös drótkosár készítéséhez értő írjon „Mielőbb 45533" jelig. főkiadóba.

TÁRS, PÉNZ
Társításokat leggyorsabban létrehoz Iroda. Somogyi Béla-út öt.

Autóval, vagy oldalkocsis motorkerékpárral munkatársul bekapcsolódhat. „Állandó jövedelem 45546" fők.

Kis tőkével munkatársul bekapcsolódhat bárki részére jogosult, könnyen betanulható, kellemes foglalkozáshoz „Szép kereset, biztosított jövő" jel. főkiadó.

VEGYES HIRD.
Megtaláltam egy német juhászkutyát, melynek nyakán „Berti" jelzésű nyakörv van. Kérem az igazolt tulajdonost, hogy pontos címét juttassa el „Tatár 17074" jel. a kiadóba.

Tölitollaviítás — golyótoljavítás azonnal garanciával! BAUER, Rákóczi-út HUSZONHÉT/A.

Aktatáskámat számlamásolatokkal 30-án négykor kelenföldi egyes autobuszon felejtettem. Megtaláló táskát megtarthatja, költségtérítés és jutalom ellenében az iratokat szíveskedjék ház elügyelőnél leadni: Kökörcsin-u. 2. alá.

Debreceni Tud. Egyetem orvosi karából nyert indexemet Budapest Nyugati pályaudvaron elvesztettem. Megtalálója jutalomban részesül. Polgári Gizella, Bpest IX. Ernő-utca 3.

ELŐFIZETTEK AZ ÚJ NÉPLAPRA — NYERTEK!

Újságunk 300 + 57 ajándékjátékán a következő előfizetőinknek kedvezett a szerencse:

AJÁNDÉKCSOMAG 1905 Ft Szabó Lászlóné Jászkisér
KONYHAESZKÖZ AJÁNDÉKCSOMAG 1938 Ft Farkas István Szolnok
AJÁNDÉKCSOMAG 2388 Ft Nagy Péter Szolnok
AJÁNDÉKCSOMAG 2388 Ft Ifj. Kenyeres András Tiszapüspöki
AJÁNDÉKCSOMAG 2388 Ft Kosaras Istvánné Cibakháza
AUTÓSTÁSKA 1450 Ft Tóth Lajos Tiszaigar
AUTÓSTÁSKA 1650 Ft Kovács Ferenc Szolnok
AUTÓSTÁSKA 1950 Ft Nagy Margit Szolnok
ILLATSZERCSOMAG 1890 Ft Ládi Károlyné Jászkisér
AJÁNDÉKCSOMAG 2281 Ft Szatmári István Kisújszállás
JÉNAI 1,5 L 1888 Ft Szalai Jánosné Szajol
TEÁSKÉSZLET, JÉNAI 1550 Ft Plavecz Gáborné Cibakháza
ESERNYŐ,PÉNZTÁRCA 2425 Ft Juhász Imre Kunhegyes
TÁLALÓKÉSZLET 1775 Ft Petrónyi Győző Tiszaföldvár
ÜVEG KÉTRÉSZES KÍNÁLÓ 1763 Ft Gere Mihály Szandaszőlős
ZSOLNAI KERÁMIA 1843 Ft Törőcsik Ignác J.alsószentgyörgy
ESERNYŐ, LEVÉLTÁRCA 2600 Ft Murányi József Szajol
MANIKŰR SZETT 2013 Ft Balla Ferencné Tiszaföldvár
ZSOLNAI SÜTEMÉNYES 1863 Ft Barta Sas Béla Tiszabura
FÉRFI KOZMETIKAI CSOMAG 1855 Ft Ádám Miklósné id. Jászapáti
MIXER, KONZERVBONTÓ 6150 Ft Selyem Gábor Kunmadaras
VASALÓ, GÁZGYÚJTÓ 6175 Ft Varga Károlyné Cserkeszőlő
MOULINEX KÉSZLET 6075 Ft Kovács Sándor Túrkeve
PHILIPS KÁVÉFŐZŐ 5863 Ft Szaszkó Sándor J.alsószentgyörgy
ROWENTA VASALÓ 5863 Ft Retter József Besenyszög
VENTILLÁTOR 6000 Ft Törőcsik József Abony
MŰANYAG HÁZTARTÁSI ÁRUK 5988 Ft Sztrejkó Józsefné Karcag
MIXER 2425 Ft Fehér László Rákóczifalva
MIXER 2425 Ft Mátyus Lajos Szolnok
OLAJSÜTŐ 6238 Ft Eszteró Mihály Tiszaföldvár
HAJSZÁRÍTÓ 2875 Ft Gazsi Mihály Jánoshida
HAJSZÁRÍTÓ 2613 Ft Molnár Miklós Fegyvernek
KÁVÉŐRLŐ 2613 Ft Kardos Sándor Tiszaföldvár
KÁVÉŐRLŐ 2613 Ft Imre Pál Tiszabő
SANYO SÉTÁLÓMAGNÓ 2238 Ft Szőke Józsefné Törökszentmiklós
BRAUN BOROTVA 6125 Ft Czicze József Abádszalók
MOULINEX VASALÓ 5363 Ft Földi Zoltán Szolnok
OSTYASÜTŐ 6363 Ft Kovács László Jászdózsa
SIEMES HAJKEFE 2738 Ft Csomán István Szandaszőlős
ETA VASALÓ 2125 Ft Urbán János Jászberény
TÖRÜLKÖZŐ GARNITÚRA 1863 Ft Vincza Béla Szolnok
TÖRÜLKÖZŐ GARNITÚRA 1863 Ft Túri Lajosné Kenderes
TÖRÜLKÖZŐ GARNITÚRA 1863 Ft Zsíros József Kunszentmárton
TÖRÜLKÖZŐ GARNITÚRA 1863 Ft Berta Imre Tiszaroff
TÖRÜLKÖZŐ GARNITÚRA 1863 Ft Ferroker Kft. Szandaszőlős
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1506 Ft Balázs Jánosné Szolnok
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1674 Ft Kozma István Jászszentandrás
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1511 Ft Molnár Gábor Szolnok
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1719 Ft Szakközépiskola Koll. Túrkeve
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1486 Ft Selymes Istvánné Mezőtúr
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1471 Ft Szántó Imre Mesterszállás
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1404 Ft Dr. Karsai Károly Karcag
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1398 Ft Csomor M. Szolnok
KENYÉRPIRÍTÓ 6500 Ft Állami Gazdaság Törökszentmiklós
VARMA TÁL, TERÍTŐ 1791 Ft Dr. Szabari Gábor Jászberény
MOKKÁSKÉSZLET 2500 Ft Sulák Lászlóné Szajol
SÜTEMÉNYES, TORTATARTÓ 2549 Ft Szentesi Sándor Tiszaug
ÉTKÉSZLET 6400 Ft Nagy Dénesné Szolnok
AUTÓS AJÁNDÉKCSOMAG 808 Ft Fülöp Gyula Tiszafüred
AUTÓS AJÁNDÉKCSOMAG 808 Ft Molnár Ferenc Jánoshida
AUTÓS AJÁNDÉKCSOMAG 808 Ft Kun István Rákóczifalva
AUTÓS AJÁNDÉKCSOMAG 808 Ft Rusvai Károly Jászberény
AUTÓS AJÁNDÉKCSOMAG 808 Ft Vincze Gyula dr. Szolnok
AUTÓS AJÁNDÉKCSOMAG 808 Ft Kiss András Szolnok
AUTÓS AJÁNDÉKCSOMAG 808 Ft Muhari Károlyné Jászberény
AUTÓS AJÁNDÉKCSOMAG 808 Ft Török Sándor Kisújszállás
AUTÓS AJÁNDÉKCSOMAG 12318 Ft Rab Pál Tiszatenyő
AUTÓS AJÁNDÉKCSOMAG 12823 Ft Györfi Julianna Karcag
AUTÓS AJÁNDÉKCSOMAG 12508 Ft Dr. Skultéti Sándor Abony
AUTÓS AJÁNDÉKCSOMAG 12404 Ft Gali Rudolfné Vezseny
HORGÁSZCSOMAG 750 Ft Banki János Szolnok
HORGÁSZCSOMAG 750 Ft Bartus Ferenc Szolnok
HORGÁSZCSOMAG 750 Ft Telek József Besenyszög
HORGÁSZCSOMAG 750 Ft Polyák Péter Jászboldogháza
HORGÁSZCSOMAG 750 Ft Tarcsa Gábor Jászberény
HORGÁSZCSOMAG 750 Ft Szabó Zoltán Szolnok
HORGÁSZCSOMAG 750 Ft Ökrös Jánosné Karcag
HORGÁSZCSOMAG 750 Ft Csajbók József Besenyszög
HORGÁSZCSOMAG 750 Ft Orlai Aladárné Szolnok
HORGÁSZCSOMAG 750 Ft Kővágó Mihály Tiszavárkony
HORGÁSZCSOMAG 1250 Ft Horváth János Homok
HORGÁSZCSOMAG 1250 Ft Valki László Nagyrév
HORGÁSZCSOMAG 1250 Ft Fodor Marianna Tiszafüred
HORGÁSZCSOMAG 1250 Ft Ruzsányi János Tiszafüred
HORGÁSZCSOMAG 1250 Ft Vankó Jánosné Abádszalók
FŰTŐKOCKA, SZÁMOLÓGÉP 13125 Ft Kocsis László Szolnok
FŰTŐKOCKA, SZÁMOLÓGÉP 13125 Ft Körmendi András Zagyvarékas
KRISTÁLYKÉSZLET /LIKŐRÖS/ 2279 Ft Pál Antal Abádszalók
KRISTÁLYKÉSZLET 3188 Ft Sárai Szabó Károly Szolnok
KRISTÁLYKÉSZLET 3188 Ft Földi Péter Újszász
AUTÓS RÁDIÓ-MAGNÓ 18375 Ft Papp József Szandaszőlős
COMMODORE SZETT 21000 Ft Kiss Béla Újszász
ÜZENETRÖGZÍTŐ TELEFON 16154 Ft Kozák Ferencné Kengyel
SHARP ZSEBSZÁMOLÓ 625 Ft Farkas Ferenc Szolnok
SHARP ZSEBSZÁMOLÓ 625 Ft Hajdú Dénes Szolnok
SHARP ZSEBSZÁMOLÓ 625 Ft Bódis Ferenc Jászárokszállás
SHARP ZSEBSZÁMOLÓ 625 Ft if. Pesti Kálmán Jászboldogháza
SHARP ZSEBSZÁMOLÓ 625 Ft Simon Béla Jászjákóhalma
GALAXY MARK-JÁTÉK 1375 Ft Tóth István Tiszabő
GALAXY MARK-JÁTÉK 1375 Ft Szőke Ferenc Tiszaföldvár
GALAXY MARK-JÁTÉK 1375 Ft Kiss János Kétpó
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 2656 Ft Asztalos Sándor Jászberény
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Perjési Sándor Abony
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Szelidi János Tiszaföldvár
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Antal Gyuláné Tiszaszentimre
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Sipos Géza Szolnok
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Fülöp László Szolnok
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Nagy József Szajol
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Papp István Kunhegyes
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Vonsza Mihály Tiszakürt
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Köteles Itván Mezőtúr
ILLATSZER AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Balázs Zoltán Jászjákóhalma
KERÉKPÁRT SZÁLLÍTÓ ÁLLVÁNY 5113 Ft Könyvtár Mezőtúr
HÁROMRÉSZES CSOMAGTARTÓ TÁSKA 3875 Ft Zajacz László Besenyszög
KERÉKPÁR KM-ÓRA 2688 Ft Szabó Pál Tószeg
KERÉKPÁR KM-ÓRA 2688 Ft Csete Mária Jászkisér
KERÉKPÁR KM-ÓRA 2688 Ft V. Tóth Imre Kenderes
KERÉKPÁR HÁTIZSÁK 2688 Ft Urbán István Martfű
SPIRÁL LAKAT 1050 Ft Pál Andrásné Törökszentmiklós
SPIRÁL LAKAT 1050 Ft Szabó Imre Szajol
SPIRÁL LAKAT 1050 Ft Nagy Sándor Mezőtúr
SPIRÁL LAKAT 1050 Ft Hamar János Szajol
SPIRÁL LAKAT 1050 Ft Szűcs Gábor Kunszentmárton
ELNITA VARRÓGÉP 25763 Ft Héja József Szolnok
KÉTKAZETTÁS MAGNÓ 13625 Ft Bene László Martfű
GYÜMÖLCSCENTRIFUGA 11238 Ft Menyhárt József Jászkisér
TURMIXGÉP 6613 Ft Vérten Antal Kunszentmárton
RÁDIÓ, HANGSZÓRÓ, SÉTÁLÓMAGNÓ 2625 Ft Kovács Tibor Szolnok
KÉZIMIXER 2488 Ft Lengyel Árpád Szandaszőlős
KÉZIMIXER 2488 Ft Versegi István Jászberény
KERÉKPÁRLÁMPA RÁDIÓVAL 1688 Ft Farkas György Fegyvernek
HÁMOZÓ 1050 Ft Dénes István Szolnok
HÁMOZÓ 1050 Ft Völgyi Imre Jászberény
SZERSZÁMKÉSZLET 2288 Ft Tóth András Martfű
ÚJSÁGTARTÓ 1813 Ft Május 1. Tsz. Karcag
PORSZÍVÓ 16575 Ft Kuti Séra István Örményes
AUTÓPORSZÍVÓ 1600 Ft Kovács Mihály Fegyvernek
KENYÉRPIRÍTÓ 5925 Ft Bozsó Béla Martfű
HÁZTARTÁSI ÉS VEGYICSOMAG 683 Ft Molnár Iván Szolnok
HÁZTARTÁSI ÉS VEGYICSOMAG 683 Ft Pélyi András Szolnok
HÁZTARTÁSI ÉS VEGYICSOMAG 683 Ft KTSZ. Újszász
HÁZTARTÁSI ÉS VEGYICSOMAG 683 Ft Kholl Ferencné Tiszatenyő
HÁZTARTÁSI ÉS VEGYICSOMAG 683 Ft Hlacs Miklós Törökszentmiklós
HÁZTARTÁSI ÉS VEGYICSOMAG 683 Ft Bácsmegi Lászlóné Tiszaföldvár
HÁZTARTÁSI ÉS VEGYICSOMAG 683 Ft Bende László Kunhegyes
HÁZTARTÁSI ÉS VEGYICSOMAG 683 Ft Barta János ifj. Rákócziújfalu
HÁZTARTÁSI ÉS VEGYICSOMAG 683 Ft Hagyák László Szolnok
HÁZTARTÁSI ÉS VEGYICSOMAG 683 Ft Kovács László Jászapáti
FÉRFI ILLATSZERCSOMAG 1173 Ft Szűcs Sándor Törökszentmiklós
FÉRFI ILLATSZERCSOMAG 1173 Ft Tóth Mátyás Tiszaföldvár
FÉRFI ILLATSZERCSOMAG 1173 Ft Zsódi Lajos Tiszafüred
FÉRFI ILLATSZERCSOMAG 1173 Ft Balogh János Szolnok
FÉRFI ILLATSZERCSOMAG 1173 Ft Németh János Szandaszőlős
NŐI ILLATSZERCSOMAG 1021 Ft Fehér Sándor Alattyán
NŐI ILLATSZERCSOMAG 1021 Ft Kiss Péter Túrkeve
NŐI ILLATSZERCSOMAG 1021 Ft Kovács József Kisújszállás
NŐI ILLATSZERCSOMAG 1021 Ft Kátai Sándor Cibakháza
NŐI ILLATSZERCSOMAG 1021 Ft Czakó Józsefné Rákócziújfalu
CITIZEN SZÁMOLÓGÉP 1838 Ft Fodor Endre Hunyadfalva
CITIZEN SZÁMOLÓGÉP 1838 Ft Nyeső Mihály Szandaszőlős
CITIZEN SZÁMOLÓGÉP 1350 Ft Pogány Gyuláné Újszász
CITIZEN SZÁMOLÓGÉP 1350 Ft Molnár Imre Kengyel
CITIZEN SZÁMOLÓGÉP 1788 Ft Kása Kálmán Öcsöd
CITIZEN SZÁMOLÓGÉP 1788 Ft Cs. Szabó Imre Karcag
CIPŐALAKÚ-ÓRA 1875 Ft Telek Ferenc Rákóczifalva
ÉBRESZTŐÓRA 1313 Ft Darázs Imre Jászberény
ÉBRESZTŐÓRA 1313 Ft Gál Imre Tószeg
REMINGTON BOROTVA 1263 Ft Cinder János Túrkeve
SOLAC BOROTVA ÉS KALKULÁTOR 1763 Ft Farkas István Mezőtúr
VASALÓ 1925 Ft Aszódi András Cserkeszőlő
VASALÓ 1925 Ft Kovács István Karcag
HAJSZÁRÍTÓ ÉS KALKULÁTOR 1288 Ft Holecska Imréné Cibakháza
HAJSZÁRÍTÓ ÉS KALKULÁTOR 1288 Ft Lovász Tibor Kőtelek
HAJSZÁRÍTÓ ÉS KALKULÁTOR 2313 Ft Kovács Sándor Rákóczifalva
HAJSZÁRÍTÓ ÉS KALKULÁTOR 1863 Ft Sas Tibor Jászberény
HAJSZÁRÍTÓ ÉS KALKULÁTOR 1863 Ft Hamar Vilmos Szajol
HAJSZÁRÍTÓ ÉS KALKULÁTOR 1875 Ft Berta Béla Tiszaföldvár
HAJSZÁRÍTÓ ÉS KALKULÁTOR 1875 Ft Sajabó Lajos Tiszaroff
GYORSFORRALÓ ÉS KALKULÁTOR 1950 Ft
Csordás Sándor Törökszentmiklós
HAJSÜTŐ 1175 Ft Kovács Sándor Tiszafüred
CITROMCSAVARÓ 1688 Ft Berényi Illés Besenyszög
KAZETTA ÉS KALKULÁTOR 2043 Ft Pádár Elemér Besenyszög
KAZETTA ÉS KALKULÁTOR 2043 Ft Öregek Napközi Otthona Jászdózsa
VIDEOKAZETTA ÉS KALKULÁTOR 1900 Ft Általános Iskola Tiszatenyő
GOLD KAZETTÁK 1248 Ft Káplár Károly Rákóczifalva
VIDEOKAZETTA ÉS KALKULÁTOR 1900 Ft Csató Mihályné Tiszaföldvár
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 6250 Ft Kapitár Mihály Újszentgyörgy
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Békási Antal Homok
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Hangyási Sándorné Karcag
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Egyed Imre Szolnok
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Katona Béla Szolnok
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Bíró József Szolnok
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Tóth László Jászberény
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Bede Ildikó Szajol
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Zagyi Lajos Tiszaföldvár
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Horváth Béla Tiszaszentimre
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Szabó Jánosné Abony
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Tóth Béla Szolnok
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Kovács István Rákócziújfalu
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Lovas Ottó Jászladány
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Kozma Tamás Fegyvernek
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Szegény György Kunszentmárton
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Mucza Sándor Tiszafüred
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Marsi István Kisújszállás
ABC AJÁNDÉKKOSÁR 2500 Ft Vajli János Szolnok
ABC AJÁNDÉKKOSÁR 2500 Ft Erdős Sándor Szolnok
ABC AJÁNDÉKKOSÁR 2500 Ft Márton József Jászberény
ABC AJÁNDÉKKOSÁR 2500 Ft Nagy Kálmán Kisújszállás
ABC AJÁNDÉKKOSÁR 2500 Ft Kozma Attila Martfű
ABC AJÁNDÉKKOSÁR 6250 Ft Csikos Ferenc Szolnok
ABC AJÁNDÉKKOSÁR 6250 Ft Vidra Géza Újszász
ABC AJÁNDÉKKOSÁR 6250 Ft Szabó István Mezőtúr
ABC AJÁNDÉKKOSÁR 12500 Ft Pintér Ferenc Rákóczifalva
ABC AJÁNDÉKKOSÁR 12500 Ft Gombkötő Sándor Szolnok
ABC AJÁNDÉKKOSÁR 12500 Ft Dezmond Jánosné Jászberény
ABC AJÁNDÉKKOSÁR 12500 Ft Erdei János Tiszapüspöki
ABC AJÁNDÉKKOSÁR 12500 Ft Kardos Ferencné Martfű
ABC AJÁNDÉKKOSÁR 12500 Ft Kiss János Kunhegyes
ABC AJÁNDÉKKOSÁR 12500 Ft Szatlóczki József Fegyvernek
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Oláh János Szolnok
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Földi József Szolnok
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Jász László Jászapáti
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Réti József Fegyvernek
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Vass Ferenc Mezőtúr
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Georgiadesz Mihály Tiszaföldvár
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Zeneiskola Karcag
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Szabó János Nagykörű
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Kovács Dénesné Jászdózsa
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 750 Ft Deák Sándor Túrkeve
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Urbán Istvánné Tiszabő
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Jordán Józsefné Öcsöd
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Valuska Zoltán Mezőtúr
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Urbán István Jászapáti
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 1250 Ft Gubucz Lajos Szandaszőlős
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 12500 Ft Fodor Lajos Szolnok
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 12500 Ft Munkácsi Ferenc Szolnok
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 12500 Ft Rajna Béla Jászberény
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 12500 Ft Kerékgyártó István Mezőtúr
ÜVEG AJÁNDÉKCSOMAG 12500 Ft Horváth János Cibakháza
TEÁSKÉSZLET 1913 Ft Domokos Imre Karcag
AUTÓRIASZTÓ 19813 Ft Takács Imre Szolnok
CASIO ÓRA 15625 Ft Fábián Mihály Kunhegyes
GYERMEKÓRA 1225 Ft Boros Pál Tiszaföldvár
GYERMEKÓRA 1225 Ft Kovács Lajosné Abádszalók
GYERMEKÓRA 1225 Ft Bánó Zoltán Szolnok
GYERMEKÓRA 1225 Ft Lengyelné Major Éva Surjány
GYERMEKÓRA 1225 Ft Gulyás János Jászberény
NŐI QUARTZ ÓRA 1363 Ft Károly Csaba Szolnok
ÓRA 1413 Ft Sábián Imre Szolnok
ÓRA 1413 Ft Nagy Gáborné Alattyán
ÓRA 1425 Ft Guttyán Lajos Tiszatenyő
ÓRA 1488 Ft Fazekas Margaretta Tiszaföldvár
VIDEOKAZETTA 1500 Ft Pandúr Lajos Karcag
VIDEOKAZETTA 1500 Ft Göblyös Menyhért Szajol
VIDEOKAZETTA 731 Ft Kovács József Mezőtúr
VIDEOKAZETTA 731 Ft Sipos László Fegyvernek
VIDEOKAZETTA 731 Ft Gál Attiláné Tiszatenyő
VIDEOKAZETTA 731 Ft Talmácsi István Kunszentmárton
VIDEOKAZETTA 731 Ft Takács Imre Kunszentmárton
VIDEOKAZETTA 731 Ft Hajós Attiláné Tiszaföldvár
VIDEOKAZETTA 731 Ft Török István Tiszaörs
VIDEOKAZETTA 731 Ft Kasza János Tiszaroff
VIDEOKAZETTA 731 Ft Murányi János Tiszaroff
VIDEOKAZETTA 731 Ft Börcsök Sándor Tiszabő
FÉNYKÉPEZŐGÉP 14861 Ft Nagy József Jászberény
NINTENDO GAME BOY 13738 Ft Kenderesi Béla Tiszaföldvár
AUTÓRIASZTÓ 20000 Ft Nagy Sándor Túrkeve
ÜLÉSHUZAT 4875 Ft Czigány Pálné Jászberény
KÖNYV 625 Ft Molnár János Szandaszőlős
KÖNYV 624 Ft Benedek Ferenc Szolnok
KÖNYV 765 Ft Cseh István Jászberény
KÖNYV 498 Ft Fakan Béla Tiszajenő
KÖNYV 649 Ft Bécsi Pálné Jászapáti
KÖNYV 623 Ft Korom Ferenc Kisújszállás
KÖNYV 608 Ft Meszesán János Fegyvernek
KÖNYV 518 Ft Kocsis Mihály Tiszaföldvár
KÖNYV 475 Ft Demény Mihály Tiszaföldvár
KÖNYV 438 Ft Péntek József Tiszafüred
KÖNYV 584 Ft Cseppentő Imre Tiszabura
KÖNYV 475 Ft Balogh István Szolnok
KÖNYV 410 Ft Katona Imre Tiszasüly
KÖNYV 506 Ft Drávai Bella Szolnok
KÖNYV 584 Ft Eszes András Jászberény
KÖNYV 688 Ft Zanócz Béla Újszász
KÖNYV 625 Ft Deák István Túrkeve
KÖNYV 688 Ft Kerekes Zsigmond Mezőtúr
KÖNYV 850 Ft Nagy László Tiszaföldvár
KÖNYV 648 Ft Gulyás Zoltán Kunszentmárton
OLAJSÜTŐ 6250 Ft Pusztai Tamás Szolnok
ILLATSZER 5000 Ft Kiss Andor Szolnok
POHÁRKÉSZLET 2588 Ft Csikos László Karcag
KÁVÉŐRLŐ 2613 Ft Németh István Kisújszállás
KAZETTÁK ÉS KALKULÁTOR 1141 Ft Benkó Béla Szolnok
KAZETTÁK ÉS KALKULÁTOR 1141 Ft Tüzép-telep Jászberény
KAZETTÁK ÉS KALKULÁTOR 1143 Ft Szabó István Kengyel
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 2250 Ft Polyóka Mihály Tiszaföldvár
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 2250 Ft Dévai Lajosné Jászkisér
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 2250 Ft Farkas Lászlóné Karcag
ABC AJÁNDÉKCSOMAG 2250 Ft Rónyai Gézáné Jászberény

Gratulálunk a nyerteseknek! Ajándékaikat területi ügynökségeink kézbesítői adják át december közepéig. (Szolnoki előfizetőink személyesen is átvehetik hirdetési szalonunkban december 2-től).

Húsipari helyzetkép

Biztató jelen, bizonytalan jövő

A részben már lezajlott és a még le nem zárt privatizációk hogyan befolyásolhatják a húsipar bel- és külpiaci pozícióit; biztonságos-e a stratégiai jelentőségű ágazat alapanyag-ellátása? E kérdésekre kerestek választ hat húsipari vállalatnál az MTI munkatársai.

A legszembetűnőbb tapasztalat, hogy nemcsak az eredményes működést, hanem a puszta talpon maradást is csak a kellő mértékű tőkeösszpontosítással párosuló s a termelői érdekeltséget is figyelembe vevő privatizáció alapozhatja meg. Ez jellemzi a – 87 százalékos munkavállalói résztulajdonaránnyal, 8 százalékos termelői és 5 százalékos önkormányzati tulajdonrésszel – hazai kézben maradt Zalahús Rt.-t vagy a hazai pénzintézetek, szakmai és kisbefektetők 95 százalékos részesedésével létrejött szegedi Pick-társaságot. Ide tartozik a Bácshús is, amelynek működése rendhagyó: a 80 százalékos tőkerészt birtokló osztrák tulajdonostárs ugyanis lemondott ugyanilyen arányú beleszólási jogáról, így hazai többségű maradt a cég igazgatótanácsa.

Az állami kézben lévő Pápai Húskombinát bel- és külföldi privatizációs pályázói között ott van a helyi menedzsment. A már meghirdetett és felszámolás alatt álló Kaposvári Húskombinát biztosa, Misetics Sándor úgy véli: ugyan a felkínált pénz dönti el, kinek adják el a céget, ám ez nem zárja ki, hogy maguk a beszállítók meghatározó s a termelést-feldolgozást egy kézben tartó vevők legyenek, egy feltétellel, hogy továbbra is alkalmazzák a több mint ezer dolgozót. Az említett törekvések jegyében történt kezdeményezés a nyereséges Herz márka megmentéséért is.

Ennek a privatizációs miniszter által is elvben támogatott tervnek a lényege: egy, jórészt hazai, gazdasági szervezetek és pénzintézetek alkotta konzorcium vásárolná meg a budapesti céget.

Előzetes adatok alapján – tulajdoni, szervezeti helyzetétől függetlenül – csaknem mind a hat húsipari vállalat kedvező termelési, bel- és külföldi értékesítési eredménnyel zárja az évet. A teljes kapacitással dolgozó pápaiak például ez évre már semmilyen hústermékükre nem tudnak fogadni külföldi rendelést. Az embargós időszak ellenére is szélesítette hazai és exportpiacait a 15 új gyártmányával éllovasnak minősíthető Zalahús, amelynek gazdasági kondícióit nemcsak a „hitelkínálatukkal sorban álló" bankok jelzik, hanem egy külföldi közös vállalkozás terve is. A Pick növelte szárazáru-kivitelét, és új exporthús-darabolót állított üzembe. Használt az 1,7 milliárd forintos állami injektálás a Kaposhúsnak: sikerült visszahódítania korábban elvesztett bel- és külpiacait.

Ezek az eredmények jobbára „sertéshúsalapúak", és – annak ellenére, hogy a cégek első osztályú sertésért fizetett felvásárlási árai között is 8-10 forint különbség van – egyben viszonylag biztonságos hizlalási háttér megteremtésére utalnak. Pápán például hároméves szünet után fél évre előre kötöttek a gazdákkal szerződéseket, minőségre és mennyiségre egyaránt. A Zalahús egy állandó minőségi nagytermelői kör érdekeltté tételével, a hústermelői forgóeszközöket garantáló sajátos finanszírozással és saját hizlaldák beállításával teremtett hosszú távú biztonságot.

(MTI)

Mi újság kórusaink háza táján?

A nyári pihenés és a szorgos őszi hónapok után dús kínálattal lépnek szeretett közönségük elé a Jász-Nagykun-Szolnok megye különböző településein működő énekkarok és pávakörök. Az események sorát a „Kóruspódium" rádiófelvétele nyitja meg december 10-én a Járműjavító Művelődési Központban, ahol a Szolnoki Bartók Béla Kamarakórus, a házigazda intézmény férfikara, a Kecskeméti és a Jászberényi Tanítóképző Főiskola leánykara, valamint a Kisújszállási Phoenix Vegyeskar és a Szolnoki Kodály Kórus interpretációit rögzítik szalagra. December 10-én 17 órakor tartja a Szolnoki Kodály Zoltán Ének-Zene Tagozatos Általános Iskola karácsonyi hangversenyét a megyeháza dísztermében. Másnap, december 11-én délelőtt fél tízkor a Szolnoki Tiszaparti Gimnázium ad otthont a középiskolai énekkarok karácsonyi hangversenyének, melyen a következő kórusok lépnek pódiumra: a jászberényi Bánki Donát Gimnázium és Szakközépiskola énekkara, a kisújszállási Móricz Zsigmond Gimnázium kórusa, a Kunhegyesi Gimnázium és Szakközépiskola énekkara, a szolnoki Jendrassik György Gépipari Műszaki Szakközépiskola kórusa, a Szolnoki Ruhaipari Szakközépiskola dalosai, a szolnoki Tiszaparti Gimnázium Kodály Kórusa, a Szolnoki Környezetgazdálkodási és Építőipari Szakközépiskola énekkara, a szolnoki Kodály Zoltán Ének-Zene Tagozatos Általános Iskola leánykara, a szolnoki Varga Katalin Gimnázium kórusa, a szolnoki Verseghy Ferenc Gimnázium énekkara, a szolnoki Széchenyi István Gimnázium vegyes kara és a koncertnek otthont adó iskola nagykórusa. Másnap, december 12-én Zagyvarékason, a művelődési házban országos szintű minősítő hangversenyt ad a megye hat pávaköre. A dalosok Jászboldogházáról, Jászfelsőszentgyörgyről, Portelekről, Szolnokról, Tiszaszentimréről érkeznek. A műsor utoljára pódiumra lépő együtteseként a Zagyvarékasi Művelődési Ház Egyesített Népdalkörének tapsolhat majd a közönség.

E szép sorozatot ünnepi hangverseny zárja, melyet „a magyar kórusok napja" alkalmából ad a megyeszékhely városházának dísztermében a Szolnoki Járműjavító Férfikara, a Tiszaparti Gimnázium Kodály Leánykara, a Kodály Zoltán iskola gyermekkara és leánykara, a Bartók Béla Kamarakórus és a Kodály Kórus.

Sz. J.

Csak tiszta forrásból – meseolvasás „zodiákusul"

Legnagyobb teremtőerő a ló (nyilas hava)

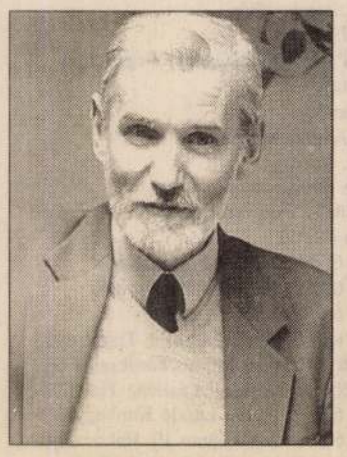

Pap Gábor művészettörténész időről időre visszatérő vendége a szolnoki Keresztény Népfőiskola „Csak tiszta forrásból" című kurzusának. Legutóbb a magyar népmesék és az évkör viszonyrendszeréről tartott előadást.

A zodiákus – más néven: napút – és a népi műveltség kapcsolata a népmeseelemzéseken keresztül is megfigyelhető. A napútnak mind a térbeli (csillagképek tizenkettese), mind az időbeli (hónapok tizenkettese) jelentése kulcsszerepet játszik a népmese-értelmezésekben.

Minden egyes mesei cselekményegység (vallás)erkölcsi minősítést is nyer. Vagyis nem csupán természettudományos (csillagászati, meteorológiai) és nem csupán vallástörténeti szempontból értékelhető. A mesék – miközben újabb és újabb tudásanyagot hoznak – olyan beavatásra szóló történetek, amelyek úgy nevelik az embert, hogy folyamatosan gazdagodunk általa.

A népmesék és az évkör kapcsolódási pontjai a következők lehetnek: a magyar népmese hőse általában férfi, míg a népballadáé mindig nő. A népmese hímnős világa mindig univerzális (a világegyetem megidézésére képes) színezetű.

Népmeséink zárt rendszert alkotnak, megfeleltethetők az „állatöv"-, illetve „hétbolygó"-rendszernek. Mindig több, mint egyetlen állatövi jegy érvénytartamon (hónapon) futtatják végig cselekményüket. Minden népmesének megvan a „starthelye" az évkörben.

A „zodiákus" meseolvasáshoz, -elemzéshez természetesen ismernünk kell az állatöv teljes névadó állatseregletét, továbbá a „zodiákus ember" testfelépítését. A nyári negyedév (rák, oroszlán, szűz hava) keleti zodiákus szerinti állat névadói az említett hónapok sorrendjében például a bivaly vagy ökör; a tigris vagy oroszlán; a macska vagy nyúl.

Ha egy mesei cselekményt megtanulunk „zodiákusul" olvasni, akkor sokféle, egymással összefüggő valóságtartomány – mint az asztronómia, zene vagy az asztrológia „eszköztárával" befogható makrokozmosz – felé egyszerre kapunk átlátást.

A népmesekutatás nem újkeletű dolog. Azt a módszert azonban, amely az évkört mint ciklikusan ismétlődő eseménysort választotta a népmeseelemzés modelljéül, napjainkig tartó nagyfokú bizalmatlanság kísérte.

A Grimm testvérek, Albert Schott után idehaza Henszlmann Imrén, Arany Lászlón, Berze Nagy Jánoson és Jankovics Marcellen át vezetett az út Pap Gáborig.

Simon Cs. József
(Fotó: Imre Lajos)

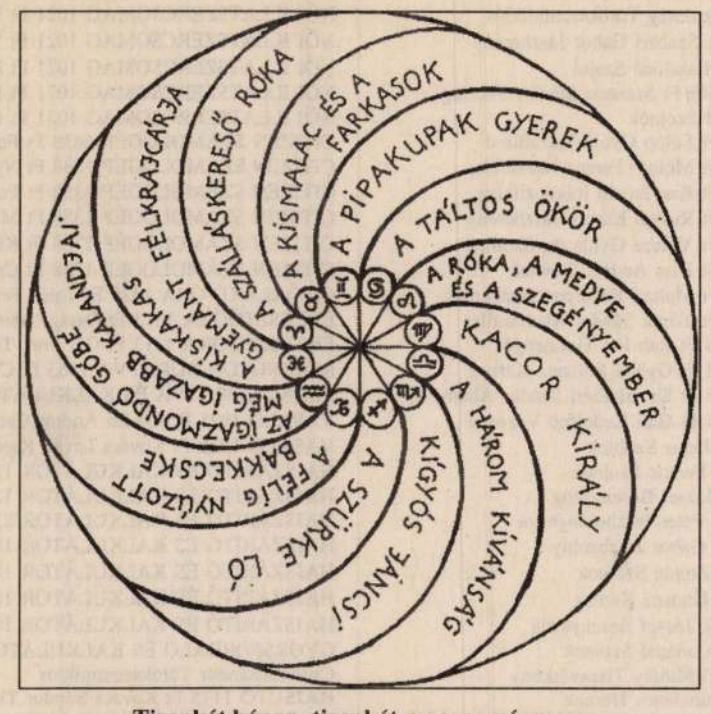

Tizenkét hónap, tizenkét magyar népmese

Várható KRESZ-módosítások

Feltehetőleg jövő év márciusától visszaállítják azt a régi KRESZ-szabályt, amely a párhuzamos közlekedés esetén nem engedi meg például a nehézjárműveknek a belső sávokban való tartós haladást – jelentette be kedden az Országos Balesetmegelőzési Bizottság és a Darvas Kft. közös sajtótájékoztatóján Császár György, a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium képviselője. Elmondta, hogy az engedékeny KRESZ-módosítással visszaéltek a teherjárművek, rendszerint a belső sávban közlekedve lassították és akadályozták a forgalmat. Kezdeményezni fogják a biztonsági öv bekapcsolása alóli felmentést azoknál, akiknél ezt orvosi szempontok indokolják, például terhes nők vagy pacemakerrel élők esetében. Megfontolják, hogy az első ülésen való gyermekszállítási tilalmat feloldják, ha a kisgyerek biztonsági ülésben utazik. Sok vitát váltott ki a tilosban parkoló gépkocsik elszállítása, s a viták alapját mindig az okozta, hogy a jogszabályban nincs tételesen megfogalmazva, mikor és honnan vihető el a jármű. Az újabb KRESZ-módosítás társadalmi vitája jelenleg még zajlik.

A sajtótájékoztató második témájaként a magyar szabadalomnak számító monix szemüveg értékesítésének eredményeiről számolt be a gyártó kft. ügyvezető igazgatója, Darvas Pál. Elmondta, az utóbbi hat év alatt ismertté és népszerűvé váltak a szemüvegek, s a kezdeti két változattal szemben ma már 12 féle alaptípust kínálnak. Most fejlesztik ki az üveghuták, kohók környékén dolgozó emberek számára az úgynevezett hővédő szemüveget. (MTI)

A és T BT.

értesíti minden kedves ügyfelét, hogy nyereményjátékát, melynek lényege, hogy minden számítógép vásárló részére *minden számítógép, illetve nettó 100.000 Ft-ot meghaladó összegű vásárláskor,*

1993. december 1-jétől AJÁNDÉKOT ADUNK

Néhány különleges ajánlatunk:

- **IBM PC/AT** kompatibilis számítógép, melynek fő paraméterei: 386 SX 33 MHz-es alaplap, **1 MB RAM**, 1,2 MB-os floppy disk 200 MB-os winchester, Mono VGA monitor *(256 kB-os vezérlővel)*, billentyűzet **70.000 Ft + áfa**

- **IBM PC/AT** kompatibilis számítógép, melynek fő paraméterei: 386 DX40 MHz-es alaplap, **2MB RAM**. 1,2 MB-os floppy disk. 200 MB-os winchester, Mono VGA monitor (256 kB-os vezérlővel), billentyűzet **80.000 Ft + áfa**

- **IBM PC/AT** kompatibilis számítógép, melynek fő paraméterei: 486 DX 33 MHz-es alaplap, **2 MB RAM**, 1,2 MB-os floppy disk 200 MB-os winchester. Mono VGA monitor *(256 kB-os vezérlővel)* billentyűzet **116.000 Ft + áfa**

- **EPSON LX-100** nyomtató *(9 tű, 80 kar, 160 kar/sec)* **21.600 Ft + áfa**
- **EPSON EPL-5200** lézernyomtató **99.990 Ft + áfa**

Természetesen ezek csak alapajánlatok, hiszen rendelkezünk a bővítésekkel - például színes VGA monitorokkal, ACCELERÁTOROKKAL, hálózati elemekkel, számítástechnikai részegységekkel, EPSON nyomtatókkal, RICOH másolókkal és faxok teljes választékával - s kívánságra bármilyen konfigurációt összeállítunk, illetve javítunk, szervizelünk.

Ne feledjék: ajánlataink különlegesek, szolgáltatásunk középpontjában Önök állnak.

T és T BT.
5000 Szolnok, Pozsonyi út 24.
Telefon: (56) 377-433/27, 370-225
Fax: (56) 377-484

39427/1H

Behavazott utak

Az országban járhatatlan út vagy a hó miatt elzárt település nincs, ám a nagy mennyiségű csapadék miatt a Dunántúlon sok útvonal nehezen járható. Az Útinformtól kedden reggel kapott tájékoztatás szerint az éjszaka sok hó hullott Zalában, reggel pedig Somogy megye déli részén. Baranya, Veszprém és Tolna megyében változó intenzitással havazott. A Duna keleti részén nem volt havazás. A Dunántúlon sok gondot okozott a havazás. A nyugati országrészben több mint 50 centiméter vastag friss hóréteg takarta be a földeket és az utakat. A főutak Vas, Zala, Somogy, Tolna és Baranya megyében havasak, hókásásak, sokfelé nehezen járhatók. (MTI)

FALUSI HÍREK

Cigánytelep-felszámolás

Tiszaroff. November 25-én, csütörtökön tartotta soron következő ülését a község képviselő-testülete. Az 1994. évi pénzügyi terv koncepciójának elfogadása mellett két fontos napirendi pont szerepelt az ülés programjában.

Az egyik a község cigánytelepének felszámolására vonatkozó terv ismertetése volt. A programot Farkas Flórián, egy Tiszaroffról elszármazott Lungo Drom-képviselő dolgozta ki. Ennek értelmében a telepen lévő tizenkét lakást fokozatosan felszámolnák, s az itt élő cigánycsaládok új lakhelyéhez az önkormányzat biztosítaná a telkeket.

A másik napirendi pont a községrendezési terv módosítása volt. Az eredeti terv szerint a falu belterületén meleg vizes uszodát építettek volna; a község határán lévő gyógyvizet bevezetve a faluba. Ezt a tervet módosították annyiban, hogy az uszodát nem a falu központjában, hanem az üdülőkörzetben hozzák majd létre. Az üdülőtelep telkeiből eddig 64 került eladásra, s 17 újonnan parcellázottat pedig most hirdetnek meg.

Céltámogatás, pályázatok

Kőtelek. Szennyvíztisztító telep létrehozását tervezi Jász-Nagykun-Szolnok megye öt települése: Tiszasüly, Hunyadfalva, Kőtelek, Nagykörű és Csataszög. A beruházás mintegy 830 millió forintos beruházást jelent majd a községeknek. 500 millió forintot már elnyertek céltámogatásként, de további pályázatokat is nyújtanak be (például a környezet- és természetvédelmi alaphoz). Szeretnék elérni, hogy a lakosságnak ne kelljen a beruházáshoz hozzájárulnia; a tervek szerint „csak" a bekötési díjat kell fizetniük.

Testületi ülés

Tiszabura. Tegnap délután tartotta ülését a községi képviselő-testület. A tíz napirendi pont közül említünk néhány fontosabbat.

Tájékoztatás hangzott el a község foglalkoztatási helyzetéről, valamint megtárgyalták az 1994. éves költségvetés koncepcióit is. A műemlékek védelmét, illetve azok felújítását is fontosnak tartják a képviselők. A templom felújítására már korábban létrejött egy alapítvány Tiszabura Műemlék Templomáért elnevezéssel. Ennek kuratóriumából nemrég kilépett tag helyett a tegnapi testületi ülésen választottak új kuratóriumi tagot.

A térségi gázellátásban való részvételről is értekeztek a képviselők. Terveik között szerepel, hogy a közép-tiszai települések (Tiszaörs, Tiszaigar, Nagyiván, Tomajmonostora, Tiszaszentimre, Tiszaderzs, Tiszabura, Abádszalók) egy társulást hozzanak létre a gázellátás megoldására. A gázbevezetés kapcsán mindenekelőtt a lakossági terhek csökkentése a céljuk. Ha elnyerik az Európai Beruházási Bankhoz benyújtott pályázatukat, a kivitelezési költségek 50 százalékát ebből tudnák fedezni.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

1968 FEB 11

Pap Gyula

MAGYAR NEMZET

Február 11

Pap Gyula grafikusművész műveinek tárlatát február 14-én délután fél hat órakor nyitja meg a Dürer-teremben Németh Lajos művészettörténész.

színházi elmélete. Ezt öleli kö-
rül a legtöbb félreértés és té-
vedés. Az »elidegenítés«, vagy-

Pap Gábor-műsorattörlésére

JÓ TUDNI

A kárpótlási jegy értékesítéséről

Debrecen (HBN) – A kárpótlási folyamat előrehaladtával egyre többen kapják kézhez a kárpótlási jegyüket, s az esetek jelentős hányadában a jogosultak hamar eladják, készpénzzé teszik az állami értékpapírt.

Ezzel kapcsolatban fontos tudni, hogy amennyiben az értékpapírt (kárpótlási jegyet) az eredeti jogosult idegeníti el, akkor az árfolyamnyereség számítása szempontjából a megszerzésre fordított összegként a kárpótlási jegyek aktuális (a kárpótlási hivatal által havonta közzétett) kamattal növelt összegét kell tekinteni, és ehhez kell viszonyítani a ténylegesen kapott ellenértéket. Ha a különbözet pozitív, akkor ez az árfolyamnyereség, amelyet az szja-tv. 37. (3) bekezdése szerint 20 százalékos forrásadó terhel.

Ez a számítás – ismerve a kárpótlási jegyek mai szabadpiaci árfolyamát – inkább csak az úgynevezett másodlagos forgalomban érdekes, ahol az eladó a megvásárolt értékpapírt esetenként valóban nyereséggel adhatja tovább. Ebben az esetben hasonlóan kell eljárni azzal a különbséggel, hogy a kárpótlási jegyért kifizetett összeget (vételárat) – vagy amilyen vagyoni érték fejében azt elfogadták – kell a megszerzésre fordított összegként figyelembe venni.

Új Soros-alap Portugáliában

Madrid (MTI) – Fejlesztési célokra szánt százmillió dolláros tőkealap létrehozásában állapodott meg Soros György és a portugál Espirito Santo bank spanyolországi beruházó leányvállalata, a Banco ESSI Sa. – jelentette az AP-DJ Madridból.

Az Espirito Santo Development Capital Investors Ltd. (ESDCIL) névre keresztelt új alap Portugáliában tevékenykedő külföldi és hazai vállalatok finanszírozására létesült, és hosszú távú befektetésekkel foglalkozik. A fő befektető, Soros György ötvenmillió dollárral járul hozzá a közös tőkealaphoz. Az Espirito Santo hétmilliót ad. A maradék összeg forrását nem fedték fel.

ÁRFOLYAMOK

Kárpótlási jegy

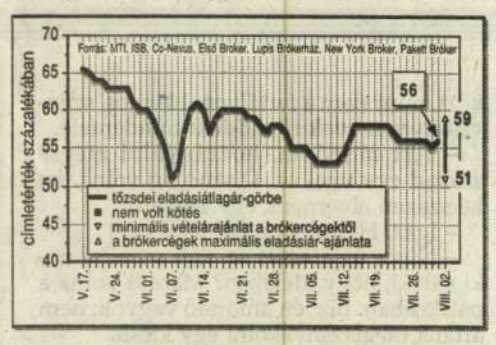

Hivatalos árfolyamok

Érvényben: 1993. július 30.

Pénznem	VALUTA Vétel	VALUTA Eladás	DEVIZA Vétel	DEVIZA Eladás
Angol font	141,28	144,08	142,47	143,17
Ausztrál dollár	65,13	66,37	65,90	66,20
Belga frank*	262,79	267,45	264,92	266,08
Dán korona	14,09	14,35	14,19	14,25
Finn márka	16,07	16,47	16,20	16,30
Francia frank	16,08	16,36	16,12	16,20
Görög drachma*	39,81	40,65	–	–
Holland forint	48,80	49,66	49,38	49,60
Ír font	132,03	134,63	133,31	133,95
Japán jen*	90,49	91,69	91,78	92,08
Kanadai dollár	74,15	75,55	74,79	75,13
Kuvaiti dinár	316,24	321,74	318,61	319,99
Német márka	54,89	55,85	55,33	55,57
Norvég korona	12,75	12,99	12,90	12,96
Olasz líra**	59,11	60,39	59,53	59,85
Osztrák schilling*	780,45	794,05	786,75	790,15
Portugál escudo*	53,81	54,91	53,66	53,94
Spanyol peseta*	66,61	68,13	66,57	66,95
Svájci frank	62,56	63,64	63,09	63,37
Tr. és cl.-rubel	–	–	27,43	27,57
Svéd korona	11,58	11,84	11,62	11,68
USA-dollár	95,46	97,02	96,23	96,63
ECU (Közös Piac)	106,17	108,13	106,69	107,19

A megadott számok 1 egységre értendők, forintban.
* 100 egység, ** 1000 egység

Új magyar programokat indít az EBRD

London (MTI) – **A londoni Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) a héten több mint 250 millió dollár értékű kölcsönt és befektetést hagyott jóvá három magyar programnak. Az EBRD kibocsátja régóta tervezett forintkötvényét is, mely úttörő vállalkozás lesz Kelet-Európában.**

Thierry Boudon, az EBRD infrastruktúrával, környezetvédelemmel és energiával foglalkozó osztályának vezetője elmondta, hogy az M1–M15-ös autópályához 129,1 millió ECU értékű pénzügyi csomagot kapnak a koncessziósok, kormánygarancia nélkül. Ez az építkezés költségének 34,5 százaléka. Felbontva a csomagot: abban van 3 milliárd forintban jegyzett kölcsön, melyet az EBRD őszre tervezett magyarországi nyilvános forintkötvény-kibocsátásából finanszíroz majd. Ez a bank első ilyen vállalkozása. A kötvények és a kölcsön futamideje várhatóan 5-7 év lesz. A kötvények arról még nem döntöttek, de velük az intézményi befektetőket célozzák meg – mondta az osztályvezető.

Van továbbá a csomagban 6 millió ECU, mellyel az EBRD betársul a koncessziós részvénytársaságba. Ebből körülbelül 650 millió forintnyi részvényt jegyez majd a bank, és mintegy 10 százalékos részesedése lesz. Ad az EBRD ezenkívül 50 millió ECU kölcsönt külföldi valutában, 12 évre 2 év türelmi idővel. A kamatról a bankban nem hajlandók nyilatkozni. Mindezen kívül a londoni bank további 5 milliárd forint erejéig garanciát vállal a koncessziós részvénytársaság kötvénykibocsátására és más, nem nyilvános tőkebevonására.

A csomag „forint-nehéz", és ez erősen csökkenti az árfolyamkockázatot az adósok számára, mivelhogy bevételük is túlnyomórészt forint lesz majd. Az EBRD másik új programja, hogy 103 millió dolláros (90 millió ECU) hitelkerettel támogatja a mezőgazdasági szerkezetváltást. Ebből a kölcsönből 40 millió dollárt a kereskedelmi és hitelbank, 30 milliót a magyar hitelbank, 25 milliót az OTP és 8 milliót a Budapest Bank hitelezhet tovább mezőgazdasági magánvállalkozóknak, különösen új típusú szövetkezeteknek, családi farmoknak és a szövetkezetek átalakítása közben keletkező cégeknek.

A tízéves futamidejű, hároméves türelmi idejű kölcsön elosztását az EBRD ellenőrzi annyiban, hogy minden 1 millió dollárnál nagyobb továbbkölcsönzéshez a hozzájárulása kell. Általában az EBRD csak akkor utalja át a pénzt a magyar bankoknak, ha egy-egy ügylet befejeződött, és a kölcsönvevő számlákkal igazolta a befektetést. Így az EBRD-nek módjában lesz ellenőrizni a kamatfeltételeket is – mondta Thierry Boudon. Megerősítette, hogy részükről a kamat libor plusz 1 százalék, és figyelik majd, hogy a kormányszubvenciók miként csökkentik a magyar bankok várhatóan 20 százalékos kamatát mintegy 10 százalékra a végső adósok számára.

Az igazgató úgy vélte, a programból a vállalkozók karácsony előtt fölvehetik az első kölcsönöket. Ez attól is függ, hogy a kormány és a bankok teljesítik-e az EBRD másik feltételét, nevezetesen, hogy a részvevő pénzintézeteknél az év végéig a tőke vagyonhoz viszonyított aránya elérte-e legalább a 3 százalékot. Az átutaláshoz tehát az kell, hogy Magyarországon ütemesen tisztítsák a bankok mérlegét és töltsék fel tőkéjüket, amint megállapodtak az IMF-fel és Világbankkal. Ilyenformán a mezőgazdasági kölcsön a magyar pénzügyi rendszer reformját is ösztönzi, és elősegíti a bankok privatizációját – mondta Thierry Boudon.

Bezárt az utolsó

Párizs (MTI) – Pénteken megszüntették a fejtést az utolsó francia vasércbányában, a lotaringiai Mo-yeuvre-Roncourt bányájában. A bányabezárások előtt még több mint félszáz helyen folyt a vasérc kitermelése ebben a körzetben.

Most az utolsó 350 bányásznak is felmondtak, mivel a termelés nem kifizetődő, és a környék kohászati üzemei már régóta külföldről kapják a szállítási költségek ellenére is sokkalta olcsóbb ércet. Az utolsó munkanapon a bányászok nem szálltak le a tárnába, hanem tüntetéssel fejezték ki tiltakozásukat a bányabezárás ellen.

A lotaringiai vasércbányák többségéhez hasonlóan azok, akik elérték a korhatárt, itt is nyugdíjba vagy korkedvezményes nyugdíjba vonultak, mintegy 125 bányászt tudtak más munkakörben elhelyezni, száznál több bányász azonban eddig még nem jutott munkához a környéken.

Tovább nőttek a keresetek

Budapest (MTI) – Tovább emelkedett a húsznál több embert alkalmazó gazdálkodószervezeteknél foglalkoztatottak átlagkeresete júniusban – tűnik ki a Központi Statisztikai Hivatal legutóbbi jelentéséből.

A KSH adatai szerint a szóban forgó cégeknél az átlagkereset a múlt hónapban elérte a 28 793 forintot. A júniusi átlagkereset 31,4 százalékkal volt magasabb, mint az előző év ugyanezen hónapjában, és 2,9 százalékkal haladta meg az előző havit. A növekedés a szellemi foglalkozásúaknál volt nagyobb arányú – 35,2 százalék – a fizikai dolgozók esetében jellemző 26,5 százalékkal szemben. Júniusban a keresetek nagyságát tekintve a nagyobb súlyú ágazatok közül a két szélsőséget a bankszféra, illetve a ruházati termékek gyártása képviselte. Az előbbiben a bruttó átlagkereset meghaladta az 51 ezer forintot. Míg az utóbbiban 16,5 ezer forint alatt maradt.

A vizsgált szervezeti körben az első féléves bruttó átlagkereset így 25 658 forint volt, ami nettó értékben 17 540 forintnak felel meg. Az átlagos nettó kereset az előző év azonos időszakához képest 19,4 százalékkal nőtt, vagyis az ugyanezen időszakot jellemző fogyasztói árindexet figyelembe véve háromszázalékos volt a reálkereset-csökkenés az idei év első felében.

Budapest (MTI) – **Az aszályos időjárás ellenére is meglesz hazánkban a hazai fogyasztáshoz szükséges kenyérgabona-mennyiség. Hiányra csak akkor lehetne számítani, ha a gabonatermés csupán 2,2–2,3 millió tonna körül alakulna. A legutóbbi becslések szerint 3,3–3,4 tonna termés várható hektáronként búzából, így országosan mintegy 3–3,4 millió tonna gabona takarítható be. Az aszály miatt azonban sajnos sok a minőségi gond** Fotó: Nagy Gábor

Rossz emlékű horvát pénz

Zágráb (MTI) – A horvát parlament csütörtök este úgy határozott, hogy a dinár helyett a nácik horvát bábrendszerének pénzét, a kunát nyilvánítja az ország új fizetési eszközévé, és a dinárról a kunára térnek át. A döntés heves vita után született; kormánypárti konzervatív nacionalista képviselőkkel szemben az ellenzék felhívta a figyelmet, hogy a kuna rossz emlékeket fog ébreszteni külföldön. A kuna 1941–1945 között volt hivatalos pénz a nácik támogatta „független horvát államban". Egyelőre még nem tudni, mikor helyezik vissza „jogaiba" a kunát.

MAGÁNVÉLEMÉNY

A koncentráció „lappangó" szakaszban van

KARALYOS ZSOLT

Debrecen (HBN) – **„A társadalomban köztudomásúan az uralkodik, aki az élet anyagi újratermelésének folyamatait hatalmában tartja." – szól az elméleti alapvetés, és ez a megállapítás a mezőgazdaságra, a szövetkezetek belső viszonyaira is érvényes. A kérdés úgy merül fel, hogy az átmenet sajátos, szinte áttekinthetetlen üzemi rendszerében mi biztosítja ma a „hatalmat", milyen elemekhez köthető a gazdálkodás sikere, rosszabb esetben belső monopolizáltsága.**

A tulajdon szerepe az átmenet sajátos viszonyai között még korlátozott. A kárpótlással, a vagyonnevesítéssel és -megosztással érintett szövetkezetben a föld, az eszközök tulajdoni háttere még bizonytalan, erősen diffúz állapotú. Az elkerülhetetlen koncentráció megkezdődött, de még „lappangó" szakaszban van.

A monopolizáltságot, az uralkodó helyzet alapjait azért másban kell keresni. Nyilvánvaló, hogy – az eredeti felhalmozás idején – a tőkének kitüntetett szerepe van.

Pénz nélkül nem megy

A pénzt, a gazdálkodás finanszírozásának képességét általános feltételként, elsőnek vehetjük számba. Ezt követi a vertikális technikai háttér és a piacra jutás pozíciója, mely tényezőknek az átmenet sajátos viszonyaiból adódóan meghatározó súlya van.

Másképpen szólva, aki tőkével, megfelelő gépi technikával és piaccal rendelkezik, az a kedvezőtlen közgazdasági környezetben is mérsékelt sikerre számíthat. A tulajdoni rendezés, a szervezeti változások következtében a szövetkezetek által korábban egybefogott föld-gép-ember rendszer felbomlóban van. Széttagolódik az a vertikális technikai háttér, mely egy-egy ágazat termelését biztosította. A kiváló, illetve kezdő gazdák csak néhány, műveletre alkalmas eszközzel rendelkeznek.

Az ugyanis kevés, ha van egy traktor és egy-két munkagép, melylyel meg lehet művelni a földet, el is lehet vetni, ugyanakkor a kezdő vállalkozó a növényvédelemnél, a betakarításnál vagy a szárításnál, tárolásnál ellehetetlenül.

Az egyik járható útnak látszik a gépi szolgáltatások önálló társulásba történő szervezése, de a mezőgazdaság mai jövedelemtermelő képessége mellett a vállalkozó gazda és a szolgáltatást végzők érdekeltségét nem lehet kielégíteni. Hosszabb távon csak a gazdák saját tulajdonú géptársulása hozhat megoldást, melyhez jelentős anyagi ráfordításra, egy új technikai transzferre van szükség.

A piac, a „láthatatlan kéz"

A gazdálkodás eredményét a legtöbb esetben a „láthatatlan kéz", a piac határozza meg. A relatív túlkínálat viszonyai között a piac birtoklása korábban megalapozott kapcsolati tőkén alapul, nem ritka esetben személyhez kötődő szellemi érték. Akinek piaca van, az termelhet vetőmagot, intenzív kultúrákat, hamarabb elviszik a bárányát... Ügyes árukapcsolásokkal manőverezhet, és a kereskedelmi láncba történő bekapcsolódással jelentős árréshez juthat.

Az agrárpiaci rendtartás minden bizonnyal oldja a problémákat, segít az egyenlő esélyek kialakulásában. A jelentősebb termékeknél a kvóták, a kötöttebb árak nagyobb termelési biztonságot nyújtanak. A spontán piaci mechanizmusok várhatóan kisebb térre szűkülnek le. Összefoglalóan: a pénz, a gép és a piac triásza adja ma a gazdálkodás legfontosabb tárgyi feltételét. A szövetkezet egy olyan sajátos társulás, mely lényegét, célját tekintve nem tűri a termelés feltételének monopolizálását, kisajátítását. Sőt, ennek az ellenkezője az igaz: a tagság azért szövetkezik, hogy a gazdálkodás legfontosabb feltételeit biztosítsa, birtokolja és versenyképes piaci szereplővé váljon.

Utazás a Naplóval az Attila bemutatójára

Debrecen (HBN) – A Hajdú-bihari Napló és a Karnevál Tours Kft. közös szervezésében Szörényi Levente: Attila, Isten kardja című rockoperájának bemutatójára utazhatnak előfizetőink.

Indulás: autóbusszal augusztus 22-én – vasárnap – 14 órakor a Napló székháza elől (Debrecen, Dósa nádor tér 10.). Részvételi díj 2400 forint, mely tartalmazza az utazás, a biztosítás és a belépőjegy árát is. A program: érkezés Budapestre a késő délutáni órákban, egyéni séta a Margitszigeti Szabadtéri Színpadhoz, az előadás megtekintése, a bemutató után azonnal indulás az autóbuszhoz. Érkezés a késő éjszakai órákban Debrecenbe, a Rózsa utcai taxiállomáshoz. Jelentkezés és felvilágosítás: Karnevál Tours Kft., Debrecen, Piac utca 43.; telefon: 315-631, 315-048.

Jelentkezési lap

Alulírott jelentkezem a Hajdú-bihari Napló és a Karnevál Tours augusztus 22-i Szörényi Levente: Attila című rockoperájának bemutatójára.

Név: .....

.....

Lakcím: .....

.....

Mióta előfizetője a Naplónak? .....

ANEKDOTAKINCS

Wolafka és a kofa

1905 kemény téli hidege az utakat, járdákat korcsolyapályává varázsolta. A járókelők össze-vissza csúszkáltak, a nép egyre-másra potyogott az utcán. Egyik alkalommal egy kövér kofaasszony esett el. Éppen arra sétált a mindenkivel szemben előzékeny Wolafka Nándor választott püspök és azonnal segítségére sietett a póruljártnak.

– No, milyét ütötte meg az asszonyság? – kérdezte tőle.

Mire a kofa szégyenlősen suttogta:

– A püspökfalatomat.

Közli: **Szűcs Ernő**

A remekművek mindig a teljességet adják

Pap Gábor nem a művésznek, hanem alkotásának az üzenetére kíváncsi

ARANY LAJOS

Debrecen (HBN) – Varázstükör a címe s a Pódium Műhely Egyesület gondozásában jelenik meg, igényes kivitelben a könyvsorozat, amely Pap Gábornak, a kiváló művészettörténésznek hat munkáját – a magyar művelődéstörténet hat fejezetét – tartalmazza. Korábban napvilágot látott már A Napút festője (Csontváry Kosztka Tivadar), s a napokban került az olvasók kezébe a Jó pásztorok hagyatéka (Magyar népművészet) című könyv. A népszerű tudóstól mindenekelőtt a sorozat alapötletéről érdeklődtünk.

– Előadásainak könyvváltozatában várjuk még a festett kazettás mennyezetekről, a veleméri templomról, a magyar szent koronáról és a nagyszentmiklósi kincsről szóló munkáit. Mi volt a háttere az elhatározásnak, hogy a lebilincselő előadásokat írott formában is elérjük?

– Az első embrionális mozzanat sztoriba illő, s évekre nyúlik vissza. Sétálgattunk Pikó Sándor festőművész és zenész barátommal, a PME oszlopos tagjával, alapítójával. Akkortájt kezdődött a keleti műveltségelemek beszivárgása, majd rohamszerű bejövetele. Pikót is megrohanta egy könyvterjesztő, indiai bölcsességeket tartalmazó, nívós szép könyvet kínálva. Elnosztalgiázott: ha csak századenynyi önismerettel, áldozatkészséggel népszerűsítenénk a saját értékeinket, nem itt tartanánk a világban. S micsoda groteszk helyzet, hogy Debrecenben egy jó magyar arcú gyerek külföldi kiadású, keleti világszemléletű munkát kínál, s fogalma sincs róla, hogy a keleti szellemiséggel minden tekintetben összemérhető súlyú, rangú műveltséget azért, mert hazai talajból sarjad, s itt van a kezünkben, egyszerűen a sárba tiporjuk. Gyalogolunk rajta, nem vesszük észre. Még nemzetközileg is jegyzett szellemiségek – egy Hamvas Béla, egy Várkonyi Nándor – sem látják meg azt az értéket, ami a lábuk előtt van. Meglátják, ha Tibetben, Peruban vagy Egyiptomban született az az érték, de nem látják meg a honi gyökerűt, mert itt hever előttük.

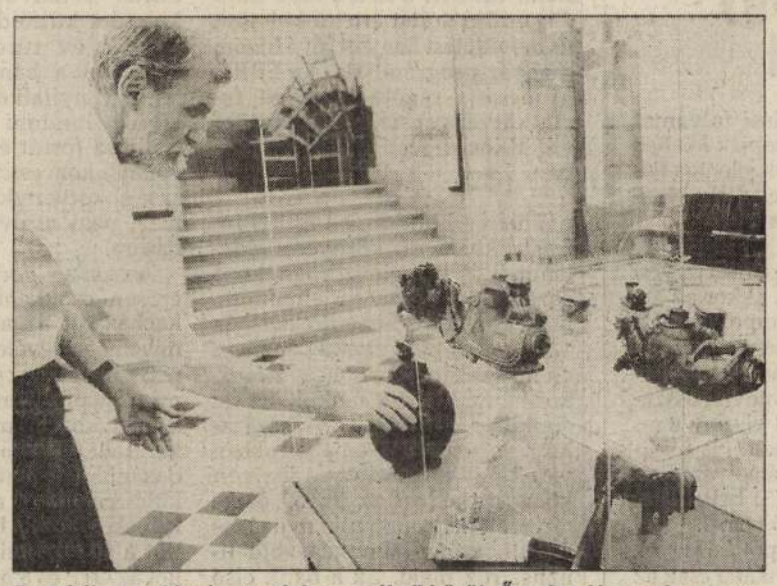

Pap Gábor a „jó pásztorok hagyatéka" körül. Ő volt a Kossuth-egyetemi tárlat rendezője Fotó: Horváth Katalin

– Kisebb és nagyobb diákok egész serege írtózik az úgynevezett műelemzéstől. Mi a titka a Pap Gábor-i művészetszemléletnek és alkotásvizsgálatnak, amely valósággal székhez kötözi hallgatóságát?

– Nem szabad szem elől téveszteni, kikről beszélek. Elsősorban ők szólnak át előadásaimon, amelyeknek ha egyáltalán van titkuk, akkor ez: a lehető legnagyobb mértékben engedem, hogy valóban az szóljon át – Csontváry vagy éppen a korona – akiről-amiről beszélek, akit-amit meg szeretnék ismertetni, szerettetni. Az előadó érdeme legfeljebb az, hogy az igazi értékeket próbálja számon tartani.

A pillérek keresése

– Ennél mégis több, hiszen nem mindenki képes „átszólítani" előadásán a művet! S nyilván nem mindegy az sem, mit „szólat át".

– Meg lehet írni egy magyar művészettörténetet úgy is, hogy abban se a korona, se Csontváry ne szerepeljen. Én még tanultam ilyen könyvet. S a mai napig használatban van egy olyan magyar művészethistória, amelyben a népművészet egyáltalán nincs benne. Nemhogy nem hiteles egy ilyen munka, nem ér egy bagót sem. Súlytalan. Nem arról beszél, amit a címében ígér. Ami talán indokol egyfajta érdeklődést az előadásaim iránt: a hallgató végre érezheti, hogy arról beszélnek, ami a címben meg van hirdetve. Soha nem titkoltam: nem magyarországi művészetről, hanem magyar művészetről beszélek. Egyenrangúként tisztelem, becsülöm, szeretem az olyan magyarországiakat, akik nem magyarok, de engem speciálisan az érdekel, ami magyarországi és magyar. Ez, gondolom, nem bűn.

– Tehát a hiányérzet is sarjasztotta a gondolkodását.

– Nem kaptam választ a kérdéseimre az egyetemen. A Varázstükörben szereplő előadásaim témái közül egyről sem szóltak. Se a nagyszentmiklósi kincsről, se a koronáról, se a fény vonulására éledő középkori templomi művészetről, sem a festett kazettás mennyezetek művészetéről, se a magyar népművészetről, se Csontváryról. Előbb-utóbb az ember érezte, éppen attól nem tud magára találni a jelenkori magyar művészet, hogy nem találja a pilléreit, amire építkezhet. Ez nem azt jelenti, hogy ez a hat téma az, amivel kimerítettük a magyar művészetet, de kell legyen egy olyan pillérrendszer, amire egy tartós, megálló épület fölhúzható. Nagy idő telt el, mire kiderült, mire az ember rájött, hogy a sok-sok kínálkozó lehetőség közül melyek a pillérértékűek.

– Mik a mozgatói, mi az elvi-művészetfilozófiai alapja a „mindenség szerelméről" tanúskodó, életes vizsgálódásainak?

– Mindig azt az elvet próbáltam érvényesíteni, hogy elsősorban a mű üzenete a lényeges. Ez nemhogy nem szükségképp esik egybe a művész üzenetével, hanem elvileg sem eshet egybe. Ezt el szokták felejteni. Ma, a 20. században általában igaz, hogy a művész a műve és a közönség közé tolakodik, mert megszakadt a közvetlen kapcsolat a mű és a közönsége között. A művész kénytelen tehát műve helyett beszélni. Ezt ráadásul a tömegkommunikáció felerősítette; a művet nem tudja megszólaltatni, általában nem is meri, inkább a művészt kérdezi. Ettől egy átlag mai hallgatóban, nézőben az a benyomás támad, hogy az igazán fontos a művész üzenete. De ez nem így van. A mű üzenete a fontos. Sohasem a művész üzenetére voltam kíváncsi. Ha remekműveket vallatunk, az mindig teljességet ad.

A szellemi hagyaték őrzése

– A legfrissebben megjelent munkájának vezéreszméje?

– Aki csak a címet látja – Jó pásztorok hagyatéka – meg a két pásztort a címlapkép tükrösén, nyilván a pásztorművészetre gondol. Itt a pásztor szó emelkedett értelemben értendő, azt jelenti: lelkipásztor, főpásztor, olyan valaki, aki a rábízott nyájat őrzi, és egy szellemi hagyatékot megtart. Tehát nemcsak pásztorművészetről szól a könyv; mindaz benne van, ami a természet nagy háztartásában a természeti ritmusra szerveződik körénk. Ez a vezető eszméje a könyvnek; az, hogy az évkör rendjében a fény-árnyék arányváltozása szabja meg a hónapok belső tartalmát: mi milyen irányban mozog, fölfelé, a fény felé, vagy visszafelé, a föld, a menedék felé. Ez szabja meg az összes többi, belőle következő apróságot: milyen mezőgazdasági munkát kell végezni, vagy éppen a belső érlelésre jött-e el az idő, mint a téli időszakban, amikor a meditáció a fő tevékenységünk, önmagunknak a belső tisztítása, gazdagítása.

Fehér Gábor: (16.)

Az utolsó nagybotos

– Hát most hallgasson ide jól, de nagyon jól ám. Ha maga minket még tovább kunérozni fog, akkor mi nyolcan még ma egyértelműleg el fogjuk önről terjeszteni azt a hírt, hogy ön volt az, aki a csirizbe esett, és mi húztuk önt ki a nagy kutyával együtt.

– Ez... vakmerő ferdítés...

– Sőt, ez nemcsak ferdítés, hanem mocskos, erkölcstelen hazugság. De ez mindegy; a fő, hogy el fogják hinni. Biztos úron fog röhögni holnap az egész város. Az eset megjelenik a Debreceni Hírnökben is: Csendbiztos a kulimázban címmel. Hát kell ez magának, mondja?!

Tóth Mihály uram semmit se véleményezett e szavakra, Pista pedig folytatta jóságos oktató hangon:

– Aztán ennek a dolognak itt még nem lesz ám vége. Gondoskodni fogunk arról is, hogy fennmaradjon a híre örökre. Én például már holnap balladát írok az esetről. A balladának is az lesz a címe: Csendbiztos a kulimázban.

– Én zenét szerzek hozzá, ajánlkozott hirtelen Nagy Gyurka, a muzsikus.

– Én betanítom a kántusnak négy szólamra, – lelkesedett egy kántista.

– Én tárcát csinálok belőle a Pesti Naplónak – mondta Kolozs Bandi, aki jó tollú gyerek volt, és a fővárosi lapoknak is küldött írásokat egyszer-másszor.

Tóth csendbiztosnak fele is elég lett volna már. Esvány mosolyogva végignézte a tönkretett ellenfelet és kezet nyújtott neki.

– Ne féljen, biztos úr, tréfa volt az egész. Hiszen biztos úr is csak viccelt azzal a bezáratással; tudjuk mi azt, ismerjük mi a maga áldott jó szívét.

Az „áldott jó szív" nagyot nyelt, de nem rezonérozott. Állott csendben, zavartan. Ez a csend átragadt a többiekre is.

– Talán mehetnénk hazafele – mondta valaki.

– Jöjjenek be előbb egy kicsit – szólalt meg egy friss női hang. Tünde volt, csak úgy hirtelen feltűzött konttyal, de csinosan és a nevéhez illő frisseséggel. Némi látszat-szabadkozások után be is szívódtak mindnyájan a Szegedy-házba egy kis papramorgó és körömfaladék arányában.

Tíz óra lehetett már, amikor a társaság igen magas hangulatban felkerekedett és hazafele indult. Amint kiértek az ámbitusra, még egy utolsó szenzáció várt rájuk.

A kert háruljáról a szalmakazal felől egy különös szörnyeteg közeledett. A titokzatos csodalény egy mozgó szalmaboglyához hasonlított legjobban. A boldogtalan kutya volt, amely a csirizből kiugorva fázni kezdett, és balgatagul a kazalba bújván, a temérdek szalmát odacsirizelte a testéhez, és mint valami ősvilági szörnyeteg grasszált az udvaron tyúkok és kacsák állandó riadozása közben.

Hazaszívódott a remanencia szépen, lassan. Mikor beléptek a jéghideg cétusba, nagyon elkomolyodtak. Lekókadt még maga Szaniszló Pista is. Búsan odafordult Pongorhoz:

– Azt mondd meg nekem te, Imre, mire volt most jó ez az egész komédia?

Imre ravaszul mosolygott és felemelte az ujját.

– Tanuld meg, ember, hogy cél nélkül semmi sem történik ezen a keserves világon.

Esvány bosszúsan félrefordult. Pedig alighanem Imrének volt igaza. Kiderült ez, amikor két hónap múlva egy rövid, de annál gyönyörűbb hír jelent meg a Debreceni Hírnökben a következő szöveggel:

Eljegyzés. Örömmel tudatjuk lapunk olvasóival, hogy nagytiszteletű Pongor Imre felszentelt lelkész úr e napon jegyezte el tisztes hajadon Szegedy Juliannát, nagytiszteletű Szegedy Sándor tanár úr báj- és szellemdús leányát. Gratulálunk.

–. Na mit szólsz ehhez Esvány? – kérdezte fölénnyel a boldog vőlegény.

Esvány pedig nem szólott semmit. A vadonatúj karikagyűrűt bámulta, amely immár véglegesen ott ragyogott a komája ujján: szimbóluma egy olyan viszonynak, amely sok baj és kellemetlenség után immár végképpen az egyenesbe jutott.

Cunge svére Cunge

A tejfeles kofák morogva hurcolkodtak biztosabb helyre, a fasor mögé. A téres helyet ellepték a diákok, s amíg egy vett tejfeles cipót, addig tizenöt rúgta oldalba a nagy bögrét. Ez pedig nagy veszélyt jelentett a tejfelre is, köcsögre is, mert a jogászság abban az időben a Kazinczy-nadrághoz kizárólag sarkantyús csizmát viselt.

A kollégium előtt nem lehetett megmaradni.

Jogászok, theológok, prepák és felsős gimnázisták csak nagy újság és nagy izgalom idején vegyültek úgy el egymás közt, mint ezen a fertályon. Hangos, szenvedélyes szavak röpködtek mindenfelé.

– Azt mondom, hozzányúlni mégse szabad egy ujjal se. Disznóság volna, ha hétszázan elvernénk egy embert.

– Igaz. Helyes beszéd! Úgy van!

– Nincs úgy, azért se. Hát mondta neki valaki, hogy idejöjjön? Maradt volna a pátriájában. Biz' én amondó vagyok: nem ártana meglazsnyakolni egy kicsit.

– Mit meglazsnyakolni? Agyon kell ütni egyenesen. A kamarilla küldte ide, hogy megrontsa az ifjúságot. Na én kitaposom a bélit, ha elébem kerül.

Az egyik kofa ottfelejtett egy széket. Kun Balázs esküdt theológ fellépett rá és szónokolni kezdett:

– Hahó emberek; attendite animos, idefülelni! Nagyon jól tudjátok, miről van itt szó. Tudhatjátok, hogy három lustrummal ezelőtt, vagyis ötvenhatban, amikor Bécsből a német szót rá akarták tolni a kollégiumra, a superintendencia meg az egész kerület resistált ű szent felsége, a császár ellen. Az egyházkerület ma is ugyanaz, de a lelkük kicserélődött egy kissé. Még pedig pontosan harmadéve cserélődött ki, a koronázáson. Akkor ordót kapott a főtiszteletű szuperintendens úr a fáin rektorunkkal egybe. Bécsi bugyogóba búját a nagytekintetű zsinat, a gályarabok utódai eladták a posteritást. Mit várhatunk most már tőlük? Neque amissos colores lana refert medicata fuco. Hogy kedveskedjenek a császárnak, nyakunkra hozták ezen német professzort, akiről azt mesélik, hogy egy kukkot se tud magyarul. Hát én csak azt mondom, cudar, aki bemegy az órájára. Nem is kell vele szóba állni, ha nem magyarul kérdez.

(Folytatjuk)

Orosháza Város Önkormányzata,
az Orosházi Német Kisebbségi
Önkormányzat
és a Petőfi Művelődési Központ

tisztelettel meghívja Önt, családját
és barátait

Pap Gyula
és alföldi tanítványai

képzőművészeti kiállításának
megnyitójára.

A kiállításon az alábbi művészek
alkotásai szerepelnek:

Pap Gyula *(1899–1983)*
Bakonyi Mihály
Fülöp Erzsébet
Hézső Ferenc
Kiss Nagy András *(1930–1997)*
Kontraszty László *(1906–1994)*
Németh József *(1928–1994)*
Ravasz Erzsébet *(1937–1991)*
Szalay Ferenc
Tóth Sándor

MEGHÍVÓ

Pap Gyula

— **Műteremkiállítás.** *Pap* Gyula festőművész növendékeinek válogatott munkáiból műtermében kiállítást rendezett. A kiállítás megtekinthető *(VI., Lehel-utca 14., I. 19/B)* október 26.-tól november 3.-ig. Látogatási idő hétköznap 10—2-ig és este 6—7-ig.

Pest, 1941. okt. 27

A D Á S A

Füzetkék Hunniának

A főpróba után hívta a Margitszigeti Szabadtéri Színpad kerengőjébe az újságírókat *Murányi Róbert* ügyvezető igazgató, az Atilla, Isten kardja produkciót támogató Postabank és Takarékpénztár Rt. képviselője.

– Minden jegy elkelt – jelentette be *Koltay Gábor* rendező-producer, majd arról beszélt, hogy az augusztus 26. és 29. közötti, „második" négy előadást – esténként változó kameraállásokból – videóra rögzítik, és az ebből összemontírozott filmet – várhatóan – a karácsonyi ünnepek alatt sugározza a Magyar Televízió.

A sajtótájékoztatón a gázsikról ugyan nem beszéltek, mégis szóba került az a Volkswagen Golf, amelyet a főszponzor Postabank – „a gyorsabb és pontosabb munkavégzés" érdekében – vásárolt a „hunok és germánok fejedelmét" alakító *Vikidál Gyulának*. Ő egyébként úgy nyilatkozott a címszerepről, hogy Atilla lényegesen bonyolultabb és sokkal összetettebb figura, mint az István, a királyban szintén általa megformált Koppány alakja.

Több, a produkcióhoz kapcsolódó kiadványt is bemutattak a kerengőben. A csinos műsorfüzet mellett, *Nemeskürty Istvánnak* – „az egységes kultúrájú Európa egyik megalapozójának tekinthető Attila" emlékét őrző forrásokból tallózó – Hunok és magyarok című könyve, és *Pap Gábor* szépen illusztrált kötete – Jött éve csodáknak – igazán figyelemre méltó megállapításokat tartalmaz. Így például az utóbbi műben, amely a „magyar csillagmítoszi hagyományban" élő Attilát tárgyalja, többek között ezt olvashatjuk: *Az évköri-állatövi „helyértékeket" kutatva, az Attila körül nyüzsgő nevek között, egyre-másra fedik fel szerepük mélyebb rétegeit a tájak, népek és emberek. Bizánc – eredeti ejtése szerint Vizantion – a Vízöntő „fedőneve" lesz, Catalaunum, mint a „katlan" hangalaki változata, a hun áldozati üst jelentéstartományán át ugyanide húz, s egyben elárul valamit az áthallás révén ennek a gigászi mérkőzésnek a „katlancsata" jellegéből...*

Hogy *Lezsák Sándor*, mint szövegíró személyén túl, vajon miféle áthallás, avagy a jelentéstartományok mily különös módosulása sodorta az Atilla sajtótájékoztatójára *Dúcz László* évtizedig kéziratban őrzött tanulmányát, megfejthetetlen, ennek ellenére az olvasók figyelmébe ajánljuk a lakiteleki Antológia Kiadó gondozásában megjelentetett opuszt, amelynek fedőlapján ez áll: „A közöttünk élő Turulmadár".

Faragó József

Egy illusztráció a Jött éve csodáknak című kötetből (Attila ábrázolása a Thuróczy-krónika miniatúráján, 1488 körül)

Új rockopera: Atilla, Isten kardja

Attila király alakja az Eddadalok óta megújulólag ingerli az irodalmat. Megtaláljuk alakját a Nibelung-énekben; a francia–olasz *Da Casola* költeményt, a francia *Pierre Corneille* drámát (1667) írt róla. Ugyancsak drámai feldolgozását kapjuk *Hebbel* trilógiájában (1861). *Fritz Lang* filmjében (1924) *Rudolf Klein-Roge* alakította. Honfitársaink közül *Bessenyei György* (1773) megírta a *Buda tragédiájában*, *Arany János* (1864) a *Buda halálában*, *Harsányi Kálmán* (1923) az *Ellákban*, a színigazgató *Márkus László* (1911) és *Háy Gyula* is megformálta (1961-1962), átabotában jelezve csak a drámai hős iránti érdeklődést. A Margitszigeten a könnyű műfaj emelte színpadra az Isten ostorát *Atilla, Isten kardja* címen a fellépő Leó pápáig, sőt Jézusig terjedő bőkezűen fölkínált szereplőgárdával. A büfé felől tíz gyönyörű ló hátán kaszkadőrök vágtatnak keresztül a nézőtéren a színpadra, ahol 120 táncos, 150 katona biztosít ritka látványosságot. A művet létrehozó sokaságból egyetlen ember hiányzik: a drámaíró.

Nemeskürty István mindig újdonsággal szolgáló, elfogultságok nélküli történeti gondolkodása szolgáltatta a kezdősebességet. Nemeskürty vitázóan fölvilágosító alkata képes volt rá, hogy filmstúdió-vezetőként merészen kockáztatott Jancsó *Szegénylegények* című filmjének megvalósításában, ez megfosztotta regényességétől a szabadságharc utáni üldözések betyárlegendáriumát – ugyanakkor a magyar késő romantika *Egri csillagokját* filmre írta, megdobogtatva a hősiességhez és nagy érzésekhez vonzódó szíveket. Deromantizált az egyik kezével és neoromantizált a másikkal – vélhetnénk, holott csak egy egészséges szellem kritikus és lelkes kétarcúságát élte ki tehetséges bátorsággal. Most új szempontokat kínált az Attila-kutatáshoz, ezt lelkesen fogadta tőle a zeneszerző *Szörényi Levente*, korábbi sikeres együttműködéseik biztosítékával. *Lezsák Sándor* írta meg a rockopera dalszövegeit, minden eredetieskedéstől mentesen ritmikus szövegeket adva a megzenésítő keze alá. A zeneszerző erős becsvággyal dolgozott. Miközben gondot fordított arra, hogy a szerinte magyarul nyelvtörően nehéz Attila nevet Atillára cserélje, kevés érzéket mutat a magyar nyelv és nyelvtan természetes ritmusa iránt. Az a zenei világ, amire keze rájár, a magyarostól eltérő hangsúlyokat ütemez, miért is az énekesek igen magyartalan szóejtésekre kényszerülnek. Különösen az énekbeszéd részeinél zavaró a ritmizálás. A muzsika erős együttes és szólóhatásokkal dolgozik. Hangszerelése néhol vaskos és hars. Szörényinek elfakult a lírája, és a nézőt pihentető humor is csak keserű irónia (igaz: teátrálisan ez a partitúra legerősebb része). Így a komponista háromnegyed kilenctől éjfél előtt háromnegyedig elhivatottságot sugároz.

Az ismeretterjesztés nem a színház emelvényére tartozik. A tanügyi dobogóról, egyetemi katedráról vagy az ismeretterjesztő társaságok esztrádjairól vitára bocsátható a szemléleti újdonság. A színház nehezen birkózik egy olyan erősen a képzeletben gyökerező historikus alakkal, akit valamennyien *Gárdonyi Géza* A láthatatlan ember (1902) regényéből viselünk magunkkal. Jóllehet a Szabadtéri Színpad a legjobb erőket mozgósította a rockopera megelevenítésére, a címszerepet alkatilag, előadói erejével kielégítő *Vikidálra* osztotta. Vad és szenvedélyes, barbár és nemes, indulatos és emelkedett. Szerepe passzivitásra készteti. A tolerancia rokonszenves politikai jelszó, a színpad azonban keveset tud kezdeni egy türelmes, az ellentéteket civilizáltan elsimítani vágyó hőssel, akit ráadásul egyszer csak holtan cipelnek színre, mivel a kulisszák mögött elhalálozott, türelmesen kikerülve a tragikai hatást.

Koltay Gábor gyönyörű látványossággal szolgál a közönségnek: pénz, paripa, fegyver, színpadon régóta nélkülözött emberseregek, füst, lángok, lézerlátomások, nagyszabású díszlet – *Varga Mátyás* az a tervező, aki a színház jelenidejűségében legjobban tudja a múlt időt évtizedek óta –, *Kemenes Fanny* szittya viseletei mintha a *Poloveci táncok* balettkarának ruháit fehérre hipóztatta volna. Koltay rendezése nemcsak mutatós, kifejezőerőben megizmosodott korábbi sikerei óta. Igyekszik drámai jeleneteket létrehozni legalább beállításban, legalább némajátékban. Fölényesen irányítja a nagyszámú szereplőgárdát, köztük a rock-pop élgárda legkarizmatikusabb személyiségeit a nagyszerű színpadi tehetségű Vikidálon kívül a nemkülönben nagy előadói tehetségű *Nagy Ferót*, a lenyűgöző *Deák Bill Gyulát*, *Kovács Katit* és *Sasvári Attilát*. *Kováts Kriszta* igen színesen viselkedik Krimhildaként. A nagyok közül a melizmatikus éneklés utolérhetetlen szépségű énekesnője, korunk Török Erzsije: *Sebestyén Márta* is elküldte hangját (őt *Varga Klára* jelenléte szinkronizálja mozdulatokkal). A fiatalok közül a drámai erejű *Kalapács József* (Csaba), a nagy fejlődést mutató *Csengeri Attila* és az erős színészi tehetségű *Földes Tamás* kiemelkedő. Megkapó a gyermeki tisztaságú csángó kisfiú *Antal Tibi*, aki őszinte hatásossággal képes elindítani és összefoglalni egy nagy személyzetű zenés színpadi művet. Dicséretes továbbá a mindig jó *Makrai Pál* intrikusalakítása. (Megemlítendő még az operaénekes *Begányi Ferenc* „őrülési jelenete" a tapsrendnél. Megittasultan a sikertől gyermetegen viselkedett, úgy privatizált, mint egy színpadot sosem látott műkedvelő. Csak csókokat nem dobált papának-mamának a nézőtérre.)

Az *Atilla* dramaturgiai kívánnivalóival együtt az utóbbi idők színházi életében a legigényesebb vállalkozás. Komolyan fölfogott újraszínháziasítása a terepszürkévé simult színháznak.

M. G. P.

Amiért érdemes az IBUSZ BANKOT választani ...

Ha külföldre utazik és turistakeretét készül kiváltani, vegye figyelembe, hogy:

- Magyarországon az IBUSZ Bankban a legnagyobb a csekkválaszték (Visa, Amex, Thomas Cook). A csekkek 10 féle valutában kérhetők.
- Visa kártyát már 1.000 USD-ért is válthat. Biztonságos, és fizethet vele szállodákban, éttermekben, üzletekben.

IBUSZ BANK

- Pénzügyei mellett utazási ügyeit is ugyanott intézheti, az IBUSZ irodáiban. 93 fiók várja, a bankokban szokásosnál hosszabb nyitva tartással (8.00-16.00 óráig, a budapesti pályaudvarokon 18.00 óráig).
- ...és megjelölt fiókjainkban a nyári szezonban, illetve egész évben szombaton is nyitva tartunk

Bp., XIV. Ajtósi D. sor 10.
Bp., II. Margit krt. 67.
Bp., IV. Árpád u. 112.
Bp., V. József A. u. 18.
O Bp., VI. Teréz krt. 55. (Nyugati Pu.)
Bp., VI. Oktogon 3.
O Bp., VII. Károly krt. 3/c.
Bp., VII. Károly krt. 17-19.
Bp., VII. Erzsébet krt. 6.
O Bp., VIII. Baross tér 11/b (Keleti Pu.)
Bp., X. Kőrösi Csoma sétány 3.
Bp., XI. Bartók Béla út. 9.
O Bp., XII. Déli pályaudvar
Bp., XIX. Gábor A. u. 3.
Bp., XXI. Kossuth L. u. 97.
Bp., VI. Teréz krt. 1.
O Bp., XIV. Örs vezér tere (SUGÁR)
Bp., XX. Kossuth L. u. 32-36.
Bp., V. Vigadó u. 6.
O Bp., V. Ferenciek tere 10.
Baja, Szentháromság tér 7.
O Balatonfüred, Petőfi u. 4/a.
Békéscsaba, Haán L. u. 1.
Cegléd, Szabadság tér 1.
Debrecen, Piac u. 11-13.
Dombóvár, Dombó Pál u. 17.
Dunaújváros, Vasmű u. 10/a.
Eger, Bajcsy Zs. tömb belső
O Esztergom, Lőrinc u. 1.
O Fonyód, Szent István u. 4.
Győr, Szent István u. 4.
Gyula, Hét Vezér u. 3.
Gödöllő, Szabadság tér 7.
O Hegyeshalom - határ
Hajdúszoboszló, Hősök ter 4.
Jászberény, Lehel v. tér 17.
Komló, Kossuth u. 40.
Kalocsa, Szent István kir. u. 28.
Kaposvár, Teleki u. 1-3.
Kazincbarcika, Lenin u. 46.
O Kecskemét, Széchenyi tér 1-3.
Kecskemét, Dobó krt. 9.
O Keszthely, Széchenyi u. 1-3.
Kiskőrös, Petőfi tér 6.
Kiskunfélegyháza, Gorkij u. 2.
O Kőszeg, Városház u. 3.
Makó, Széchenyi tér 18-20.
Mátészalka, Bajcsy u. 15.
Mezőkövesd, Mátyás kir. u. 123.
Mezőtúr, Szabadság tér 29.
O Miskolc, Széchenyi u. 3-9.
Mohács, Szabadság u. 1.
Nagykanizsa, Erzsébet tér 21.
O Nyíregyháza, Országzászló t.10.
Paks, Táncsics u. 2-4.
O Pécs, Széchenyi tér 8.
O Salgótarján, Fő tér 4.
Sárospatak, Rákóczi u. 3.
Sátoraljaújhely, Kossuth tér 26.
O Siófok, Kele u. 1-3.
O Siófok, Fő u. 174.
O Sopron, Várkerület 41.
Százhalombatta, Május 1. tér 9.
O Szeged, Klauzál tér 2.
Székesfehérvár, Ady E. u. 2.
O Szekszárd, Augusz Imre u. 1-3.
O Szentendre, Bogdányi u. 11.
O Szolnok, Kossuth u. 18.
O Szombathely, Széll K. u. 3-5.
O Tatabánya, Győri u. 1/a.
Tiszafüred, Fő út. 30.
Vác, Széchenyi u. 4-6.
Veszprém, Kossuth u. 8.
Zalaegerszeg, Dísz tér 4.
O Zalakaros, Gyógyfürdő tér 3.

Javasoljuk, őrizze meg a listát, hasznára válik !

M&H Communications

Kutyabaj

Kutya meleg van. A folyónak ezen a szakaszán legtöbben négylábú barátaikat fürdetik. A német juhászok, dalmát ebek és különböző szobakutyák, szíjaiktól megszabadulva mind nagy csaholással, gazdáikat megelőzve vetik magukat a hűs hullámok közé. Ha új ember–állat páros közeledik, a strandolók előbb mindig a kutyát mérik fel. Mint most is, amikor a domb mögül egy matrózsapkás öregember bukkan fel, jobb oldalán sárgásbarna szőrű társával.

Vizsla – hangzik fel a kórus, aztán folytatódik a fröcskölés, ugrálás, kurjongatás, csapkodás a ki tudja hány század alatt feltöltődött homokpadon. A vizsla és öreg gazdája, akár a vén folyó lassú sodra, ráérősen ballag a fürdőhely felé. Nincs rajtuk semmi feltűnő, hacsak az nem, hogy a hibátlan rajzolatú eb olyan szorosan halad az egymást előző emberi lábak mellett, hogy azoknak szinte tojástáncot kell járniuk, ha nem akarják letaposni az egyébként póráz nélkül közeledő vizsla mancsait.

Az igazi meglepetést mégis az okozza, hogy a vizsla a parttól tisztes távolban hirtelen lecövekel, onnan tekint meredten a habokra, és fenekét is csak akkor engedi a szalma színűre égett gyepre, amikor a matrózsapka több tucat erőteljes karcsapás után ismét a simlijével fordul felé a víz felett. Az öregúr fújtatva kaptat fel a homokpadon, s amikor már a térde is látszik, egy izompacsirta – balján egy ropogós barnára sült, fedetlen keblű sellővel – rádörren: „Mi van tata, beteg a kicsi?"

Az öregember arca szenvtelen marad. Kutya baja, mondja a világ legjámborabb hangján, s amire a ficsúr sem számít, a matrózsapkás a keblekkel szemben leereszkedik a homokra, és törökülésben néz velük hosszan farkasszemet. A lány lovagja idegesen fészkelődik, lerí róla, hogy nem tudja, mit kellene most tennie, de mielőtt bármi is eszébe jutna, az öreg beszélni kezd. Szavait a félmeztelen szőkeséghez intézi, de hallhatja az egész part.

– Vagy negyven éve az én oldalbordám is valahogy így festett, mint kiskegyed – mondta nyugodt hangon. – Huszonöt évig nem volt nálunk boldogabb pár. Aztán a kegyetlen kór azt támadta meg, ami a legszebb volt rajta, akár kegyeden kisleány. Látom, mert láthatom...

A végszóra a hableány felhúzódzkodik fektéből, s hogy egyre többen figyelnek rájuk, felcsatolja a fürdőruhája felső részét. Barátja idegesen csattogtatja fogsora közt a rágógumit, de most ő is csöndben marad.

– Ötvenévesen hagyott magamra – folytatta az öreg. – A sors lesújtott rám már akkor, amikor a feleségem halála előtt néhány héttel kedvenc vizslámnak egyik napról a másikra nyoma veszett. Hivatásos vadász vagyok. Nagyon sajnáltam még külön is, mert két hónap múlva kellett volna kölykeznie. Bánatomban örökké megbocsáthatatlan dolgot követtem el. Rátámadtam szegény páromra, hogy biztos ő emésztette el a szerencsétlen jószágot, mert hasasságával az ő meddőségére emlékezteti. Ki kellett volna vágni a nyelvem! Élhetett volna még néhány évet, de azon az éjszakán, amikor én a kutya miatt dúlva-fúlva otthagytam, és egy kocsmában kötöttem ki, két egész fiola gyógyszert bevett. Az orvosnak zokogva vallottam be mindent, de azt mondta, ne emésszem magam. Menthetetlen volt. Akkor följelentettem magam, de nem tettek semmit, mindössze a fegyvereimet vették el átmenetileg. Elborult aggyal kóboroltam az erdőben, itt a folyó mentén, és teltek fölöttem a napok anélkül, hogy bármit felfogtam volna. Egy este, az erdészlakhoz közeledve furcsa vinnyogás fogadott. Küszöbömön ott feküdt pár napos kölyökként ez a kutya. Elveszettnek hitt anyja meg néhány lépéssel odébb kiterülve. Igazából a mai napig sem tudom, mi történt vele. Tisztességgel eltemettem, aztán napjaimat Dodó kényeztetésével töltöttem ki...

Nevének hallatán a vizsla kissé fölegyenesedik, de látva, hogy gazdája nem mozdul, fejét visszahajtja előrenyújtott lábaira.

– Hihetetlen tanulékony volt, gyorsan fejlődött, egy év múlva már nem lehetett nála jobb vadászkutyát találni. Kis híján ez lett a veszte is. Kacsára mentünk vagy öt téllel ezelőtt. Olyan hideg volt azon a hajnalon, hogy akkor éjjel még ez a folyó is befagyott, ami tíz évben egyszer, ha előfordul egyébként. Az egyik meglőtt ruca éppen a jégre bucskázott alá. Dodó még parancsot sem kapott, már rohant is érte. Hozta a szárnyast a szájában, s valahol a középtájon beszakadt alatta a friss jég. Kétségbeesetten törte maga előtt a vékony páncélt, de a vadkacsát ki nem engedte volna a fogai közül, hiába kiabáltam rá. Vagy két méterre a parttól elhagyta minden ereje. Bennem feltámadt a düh a sors ellen: nem fogja elvenni tőlem még Dodót is! Vadásztársam elküldtem a közeli tanyába egy hosszú létráért, én meg beszéltem Dodóhoz, hogy tartsam a lelket benne. A létrát végigfektettük a jégen, bekúsztam a kutyáért, vastag pokrócokba tekertük, úgy vittük haza. A kandalló mellé fektettem. Két napig nem mozdult, csak nézett riadt szemekkel. Amikor harmadnap lábra állt, odaoldalgott mellém, és azóta egy lépésre sem hagy el. A boltba is csak két percre mehetek be, mert ha tovább maradok, már vonít.

A matrózsapkás elhallgat. A partra akkora csend telepszik, amitől még a folyó csendes csobogása is harsogóvá válik. Az izompacsirta biggyeszti csak el a száját. „Most azt hiszi, hogy nagyon humánus, mi? Pedig magának, meg a kutyának is jobbat tett volna, ha már rég lelövi!"

Az öreg megint nem szól. Kibontakozik a törökülésből, felál, és nehéz léptekkel megindul a domb felé, ahonnan jött. A vizsla már az útirányba fordulva várja, de csak akkor mozdul, amikor a matrózsapkás melléje érve rászól: „Na gyere, Dodó!"

Kőváry E. Péter

TÖRPESAROK

Fotódesign Tudor

Védegylet

Nagyon jó híreket mondott a pénzügyminiszter úr A HÉT-ben, miszerint a 2800 milliárd forintos belső adósságból 800 millió például csupán elszámolási árfolyamváltozás, szóval egyáltalán nem igaz, hogy a java részét már ők hozták össze ez alatt a három év alatt, meg hogy a dzsídípi sem csökken már, pontosabban majd azoknak fog nőni, akik a 25 százalékos feketemunkát ki tudják mutatni. Úgy látszik, már utódban gondolkodik, de az is lehet, hogy egyszerűen csak köztársasági többesként használta. Szóval végre megindultunk fölfelé, bár olvasom, hogy az import már eddig több mint kétmilliárd dollárral meghaladta az idei exportot – igaz, ebben nem szerepel a feketeexport –, de hát ezen még lehet segíteni, például ha a hazai árukat részesítjük előnyben a boltokban a hátralévő hónapokban. A Maczó új főnöke például majd ilyen kossuthi napokat akar tartani a Centrumhétfő mintájára, s nekünk nem is lenne más dolgunk, hogy nőjön az export, csak megválasztjuk. Aztán állítólag a Pest megyei Hírlap is állandóan támogatja a magyar árukat gyönyörű jelmondatokkal, én ugyan nem olvasom, mivel sajnos a perverzió-nak is vannak határai.

Viszont A HÉT nézése közben eszembe jutott, hogy délután a Forma–1-en elém toppant egy bájos leányzó, és füldugóval kínált. Bár nyolcvanhatban is ott lett volna a megnyitón, szépen ki volt glancolva az új pálya, mindenki boldog volt, hogy mennyire tetszik Lázár György miniszterelnöknek, aztán egyszer csak felbőgtek a motorok, és ott álltak egy fia füldugó nélkül, elkezdett rohangálni a sok szocialista yuppi meg hostess, s ha nem jár arra szerencsé-jükre Böröczki Józsi parodista és márkamenedzser barátom egy valódi Champion márkájú füldugóval, tán még most is süket a Lázár elvtárs.

Szóval elém toppant a bájos leányzó a magyar VIP sátor előtt, és megkérdezte, milyen füldugót kérek. Illetlenül visszakérdeztem, mivel e műfajban nem nagyon ismertem a világszínvonalat.

– Mihez képest?

– Van osztrák és magyar.

– Aha. És mi a különbség?

– Az osztrák nyolcvan, a magyar ötven forint.

– Miért drágább az osztrák?

– Puhább.

– Megnézhetem?

– Igen, csak ne dugja fel!

A magyart meglátni és megszeretni egy pillanat műve volt. A búzakék osztrákkal ellentétben szép hócipősárga, a Ludwig Kft. gyártja, márkaneve Bilsom-Form, az idegenes hangzású labanc Elvexszel szemben. A kutyának is megéri ötvenért, még ha évente csak egyszer is megyek ki a Prost kerepestarcsai pechjeire. De annyira fellelkesültem a pénzügyminiszter úr szavaitól, hogy elhatároztam, én bizony bebizonyítom, nem vagyunk alábbvalóbbak az osztrák füldugóknál, egyébként nem is értem, miért gyártják, évek óta nincs Zelfwegben verseny, a jódlizást meg szeretik. Szóval én biza a pénzügyminiszter úr nyilatkozata után azonnal betömtem, és már az első HÉT után csak a legjobbakat mondhatom róla.

Láttam például rögtön utána egy öreg tengerészt, aki az inzert tanúsága szerint ezredes-kanonok és ide-oda cikázott a feje a kenderesi polgármesterrel vagy egy negyedórát. Utána a Pálfy G. tátogott valami jegyzetfélét, nagyon kapkodta a levegőt, már majdnem beszórtam neki egy kis szárított bolhát, de aztán jött a P. Szabó, az átkosból átmentett szép VOR-zakójában, egészen az időjárásig néztem a szabását. Sajnos, másnap vagy harmadnap nem volt a Havas Henrik a puncsfagylaltban, pedig az a kedvencem, hárman vezették a reggeli műsort, a prágai Evelynnel meg a Boross miniszter úrral az új dizájnban. Volt időm, mert nem nagyon kellett koncentrálnom a szövegre, szóval az Evelyn háromszor vágott héttől kilencig közbe, a Henrik meg négyszer, de ebbe úgy elfáradtak, hogy aztán az úszószövetség elnöke vette át a stafétabotot tőlük – bár ez egy kicsit képzavar – és ő társalgott vele, mint Sportplusz vagy Napisacc. Mindenesetre igazán stramm dolog volt a miniszter úrtól ilyen szépen levezetni az adást, valamikor én is szerepeltem benne, mondhatom nem kis izgalom volt még az a nyolc perc is.

Aztán nagyon tetszett még egy nagy, szomorú, kerekképű ember, a Körmendivel szemezett állandóan a falon, és egy csúnya, pajeszos, kommunista kinézetű kísérgette valami flancos nyugati autóval. Gondolom, ő lehetett a Frici az Alapítványtól. Most mehet a déli harangszó, mert ezt a kapálós embert mintha már láttam volna máskor is, és nagyon spórolok a Panoráma ünnepi különkiadására meg a vasárnapi Stefkára, egy szót sem akarok elmulasztani a nyakkendőjéből, akár a jövő heti magyarságféltő konferenciából sem, nem beszélve a szeptember harmadikára tervezett rendkívüli 24 óráról, pontosabban 48 óráról, mivel a miniszterelnök úr – mint történész – dupla adásidőben teszi majd a helyére Horthyt, illetve őt másnap Kenderesen. Remélem közvetítik, mert a magyar füldugó egyáltalán nem kemény, nagyon bírja a strapát, szerintem jövő májusig biztosan kitart. Bátran ajánlhatom mindenkinek.

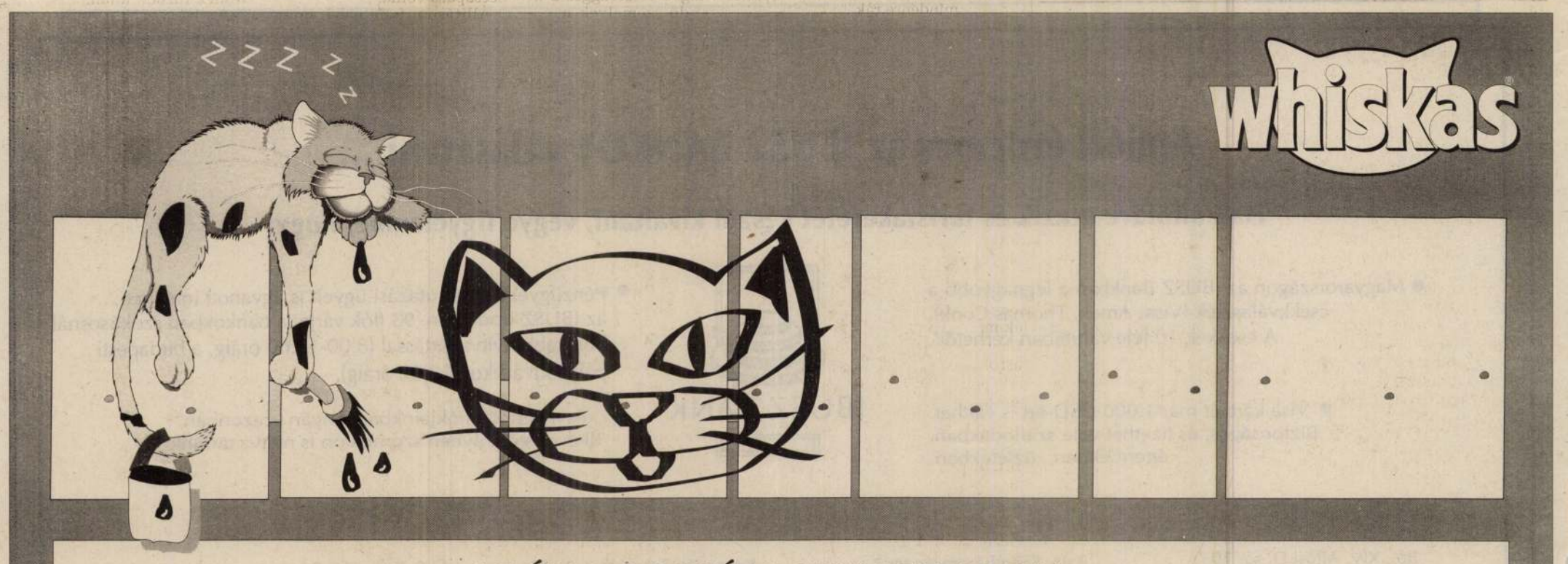

AZ ÉN MACSKÁM OLYAN MACSKA...
PÁLYÁZAT KORHATÁR NÉLKÜL

Nos, hogy milyen, most lefotózhatod, illetve lerajzolhatod. Ha kész az alkotás,
(és Macskád is elégedett vele), küldd el az alábbi címre:
AZ ÉN MACSKÁM OLYAN MACSKA...
MACSKA MAGAZIN
1325 BUDAPEST, Pf.:160
Az legbeszédesebb pályaművekből kiállítást szervezünk! A kiállítás megtekinthető október 16-17-én, a Petőfi Csarnokban a WHISKAS - FAMKAT Macskás Hétvégén. A pályázat nyertesei ugyanekkor, ugyanott, ünnepélyes keretek között vehetik át "macskajó" nyereményeiket. Sőt, a győztes alkotásokat a Macska Magazin is megjelenteti. Kérjük a pályaműveket, - ha fotó 24X30 cm méretben - ha rajz 35x25 cm méretben elkészíteni.

Beküldési határidő: 1993. október 1.
(A beküldött anyagokat technikai okok miatt nem áll módunkban visszajuttatni.)

1968 FEB 23

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Pap Gyula

NÉPSZABADSÁG

PAP GYULA PASZTELLJEI A DÜRER TEREMBEN

Izzóvörös szirmok és tömörszínű gyümölcsök, mesékből jött kék hegyek és hűvös vizek zöldje vonzza a nézőt a kiállításon: dekoratív természeti témákat, *Sárga virágokat* és *Csendéletet barackkal*, meg *Krimi tájat* és *Dunakanyart* idéz kellemes hangulatú pasztelljeivel *Pap Gyula*.

A *Dürer termi* kis tárlat nézőjének nem nehéz emlékeznie most sem a mester korai törekvéseire, racionális szerkesztőerejére meg heves hangulatú, expresszív lendületére. A Bauhaus iskolájának konstruktív fegyelmét később társadalmi indulatokkal és színnel felfokozó, ellentétes hatásokat jó feszültségbe tömörítő művész jelentkezik ismét, noha hajdani indulatai megbékéltté simultak mostanára. A harsánysárga sziromfoltokat, lilába hevülő kék hegyformákat ma is vastag, dús körvonalak kerítik, s szilárd szerkezeti hálóba fegyelmezik a túlcsorduló színek önfeledtségét. A puha pasztellfesték és a gyöngéd forma meg színellentétek mégis érettkori szelídséggé, dekoratív szépséggé oldják a hajdani, robbanó ellentéteket. Még a témájukban közvetlen társadalmi aktualitásokhoz kapcsolódó, költői melegségű művek is inkább érzelmi reflexiók, mint kemény kiáltások: logikus szerkezeti elemek és izzó foltok, figurák és hátterek egyetlen érzelmi benyomássá, dekoratív hangulati harmóniává egyesülnek.

Mindazonáltal, a hangulatok békéjénél többet, meglepőbbet váró néző sem csalódik: néhány, nagyvonalúan összefogott, kevés színnel sokat mondó vagy lendületes formákat önmagukban érvényesítő lap (*Profilok*, *Fonódó formák*) egyszerű tömörsége erősíti az érzést, hogy a hosszú művészpálya méltó eseménye a kis, intim hangulatú kiállítás.

R.

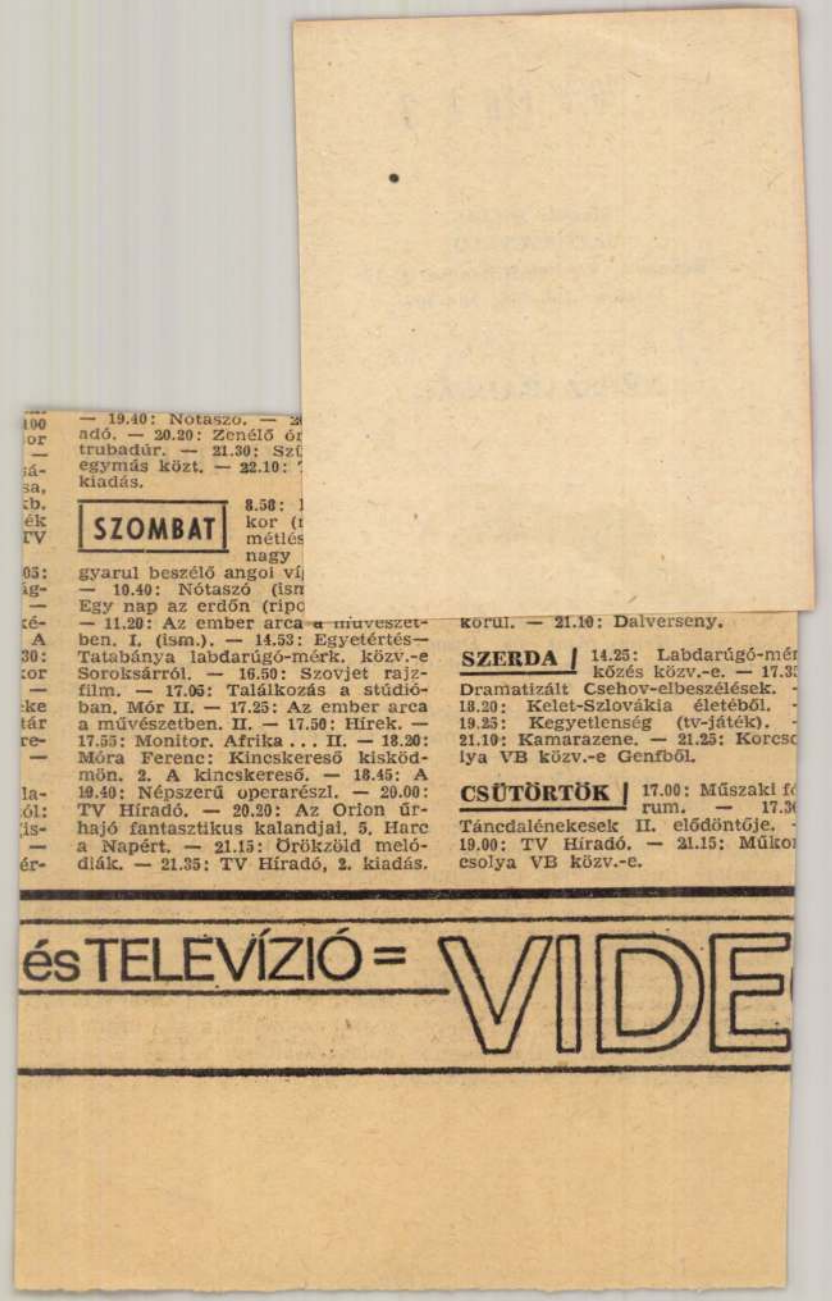

— 19.40: Notaszó. — 2
adó. — 20.20: Zenélő ór
trubadúr. — 21.30: Szí
egymás közt. — 22.10:
kiadás.

SZOMBAT 8.50:
kor (t
métlés
nagy
gyarul beszélő angol víj
— 10.40: Nótaszó (ism
Egy nap az erdőn (ripo
— 11.20: Az ember arca a művészet-
ben. I. (ism.). — 14.53: Egyetértés—
Tatabánya labdarúgó-mérk. közv.-e
Soroksárról. — 16.50: Szovjet rajz-
film. — 17.05: Találkozás a stúdió-
ban. Mór II. — 17.25: Az ember arca
a művészetben. II. — 17.50: Hírek. —
17.55: Monitor. Afrika ... II. — 18.20:
Móra Ferenc: Kincskereső kisköd-
mön. 2. A kincskereső. — 18.45: A
19.40: Népszerű operarészl. — 20.00:
TV Híradó. — 20.20: Az Orion űr-
hajó fantasztikus kalandjai. 5. Harc
a Napért. — 21.15: Örökzöld melo-
diák. — 21.35: TV Híradó, 2. kiadás.

korul. — 21.10: Dalverseny.

SZERDA 14.25: Labdarúgó-mér
kőzés közv.-e. — 17.3
Dramatizált Csehov-elbeszélések.
18.20: Kelet-Szlovákia életéből.
19.25: Kegyetlenség (tv-játék).
21.10: Kamarazene. — 21.25: Koresc
lya VB közv.-e Genfből.

CSÜTÖRTÖK 17.00: Műszaki fo
rum. — 17.3
Táncdalénekesek II. elődöntője.
19.00: TV Híradó. — 21.15: Műkor
csolya VB közv.-e.

és TELEVÍZIÓ = VIDE

Egerek és emberek

"A hozzánk hasonló fickók, akik a farmokon dolgoznak, a világ legmagányosabb figurái. Nincs családjuk és nem tartoznak sehova. Nincsen semmi, amiben reménykedhetnének."

"De ezek nem mi vagyunk George, mert nekem itt vagy Te, aki vigyázz rám, és neked itt vagyok én, aki vigyázok rád." John Steinbeck: Egerek és emberek

Olyan időket éltek, amely megfosztotta a férfiakat a reményeiktől és a méltóságuktól. De két férfi, akiket különös barátság fűzött össze, reményt talált egy közös álomban.

Fáradtan és koszosan, George Milton (Gary Sinise) és Lennie Small (John Malkovich) egy farm felé tartanak a poros úton. A kék ég és a dombos vidék lélegzetelállítóan gyönyörű tájképet, de kevés kényelmet nyújt a két vándorló munkásnak, akik az 1930-as évek recesszió által súlytott Kaliforniában próbálnak munkát találni.

Lennie, aki nem túl intelligens, de kedves - gyermeki érteleme nem képes kontrolálni erőteljes alkatát - teljes mértékben a társa, George irányítására van utalva. Viszonzásul, az értelmes és találékony George mindent megtesz azért, hogy barátját megmentse a veszélyektől, Lennie méretére és erejére támaszkodva.

Miután épphogy megmenekültek egy Lennie által naivul kiprovokált incidensből, a Tyler farmra érkeznek éhesen és pénz nélkül. Itt munkát és menedéke találnak, de helyzetük kemény realitása egyre érezhetőbbé válik, ahogy munkájuk mennyisége nő és a főnök fia, Curley (Casey Siemaszko) megpróbálja megfélemlíteni őket.

A két férfi némi vígaszt talál a néhány újonnan szerzett barátjában: Candy (Ray Walston) reményt keres és osztja az otthonról és a saját földről szőtt álmaikat, felesége (Sherilyn Flenn), egy gyönyörű, de boldogtalan házasságban élő magányos nő az, aki próbára teszi Lennie alapvető gyengeségét, ami végül tragédiához vezet.

A Metro-Goldwyn-Mayer bemutatja az Egerek és emberek c. filmet. John Steinbeck regénye alapján, John Malkovich, Gary Sinise, Sherilyn Flenn, Joe Morton, Casey Siemaszko, John Terry és Ray Walson főszereplésével. A rendező és az egyik producer Gary Sinise, a forgatókönyv az Academy díjas Horton Foote munkája, a producer Russ Smith. Alan C. Blomquist volt a film gyártásvezetője és látványtervezője.

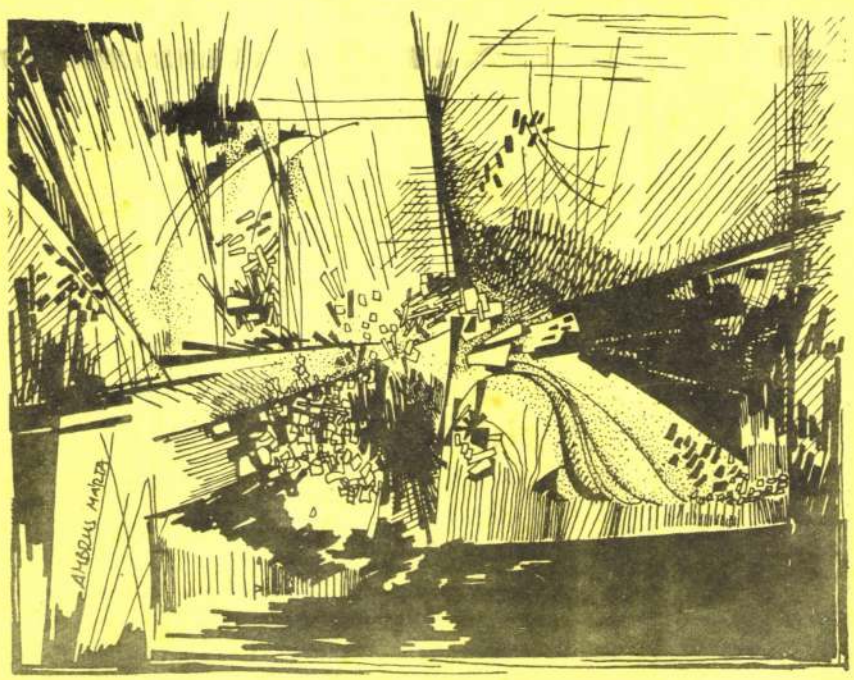

20-21. (szombat-vasárnap) *Micsoda csapat, színes, magyarul beszélő amerikai film. Rendezte: Roland Emmerich. Szereplők: Tom Hanks, Madonna*

22-23. (hétfő-kedd) *Tökéletes katona, színes, magyarul beszélő amerikai film. Rendezte: Roland Emmerich. Szereplők: Jean-Claude Van Damme, Dolph Lundgren*

24-25. (szerda-csütörtök) *Tinikrimi, színes, magyarul beszélő amerikai film. Rendezte: Magyar Dezső. Szereplők: Adam Coleman Howard, Amy Locane*

26-1. (péntek-csütörtök) *Drakula, színes amerikai film. Rendezte: Francis Ford Coppola. Szereplők: Gary Oldman, Winona Ryder, Anthony Hopkins*

27-28. (szombat-vasárnap) 14 h *Volt egyszer egy vadkelet (Go Trabi Go 2.), színes magyarul beszélő német film. Rendezte: Wolfgang Büld és Reinhard Klooss. Szereplők: Wolfgang Stumph, Marie Gruber*

Nagykanizsa Stúdiómozi március havi műsora:
2. terem előadások kezdete: 16.30 , 18.15 és 20.15 óra.
Helyár: 60,-Ft

1-3. (hétfő-szerda) *Gyilkosságra kiképezve, színes, magyarul beszélő amerikai film.*

4. (csütörök) *Bohémélet, Finn film. Rendezte: Aki Kaurismaki*

1-4. (hétfő-csütörtök) 20.15 h *Félénk vagyok, de dugni akarok, Magyarul beszélő szexfilm.*

5-7.(péntek-vasárnap) *Fantasztikus pilóták, színes, magyarul beszélő amerikai film.*

8-10. (hétfő-szerda) *Ollók, színes, magyarul beszélő amerikai film.*

11. (csütörtök) *Tél meséje, (FBK) színes francia film. Rendezte: Eric Rohmer.*

5-11. (péntek-csütörök) 20.15 h *Gruppenszex a leánykollégiumban, magyarul beszélő szexfilm.*

12-14. (péntek-vasárnap) *Az új maffiafőnök, színes, magyarul beszélő amerikai film.*

15-17. (hétfő-szerda) *A Sólyomszíget küldetés, színes, magyarul beszélő amerikai film. Rendezte: Derek Jarman*

12-18. (péntek-csütörtök) 20.15 h *A nyulak is hallgatnak, magyarul beszélő szexfilm.*

19-21. (péntek-vasárnap) *Teenager Vámpír, magyarul beszélő amerikai film.*

22-24. (hétfő-szerda) *Meridian, színes, magyarul beszélő amerikai film.*

25. (csütörtök) 1/2 álom (FBK) Színes magyar film. Rendezte: Rózsa János

19-24. (péntek-csütörök) 20.15 h Batwoman és a Macskalány Magyarul beszélő szexfilm.

26. (péntek) Pesti mese (Filmmúzeumi napok) Magyar film.

27. (szombat) Harapós férj (Filmmúzeumi napok) Magyar film.

28. (vasárnap) Címzett ismeretlen (Filmmúzeumi napok) Magyar film.

29-31. (hétfő-szerda) Országúti vagányok, színes, magyarul beszélő amerikai film.

1. (csütörtök) Otello (FBK) Színes olasz-francia film. Rendezte: Franco Zefirelli

26-1. (péntek-csütörtök) 20.15 h Jugsy Magyarul beszélő szexfilm.

Erkel Ferenc Olajipari Művelődési Ház
március havi programja

5-én 16 óra *DKG Nőnapi Ünnepsége*
március 11-ig naponta 8-17 óráig *Patkó Népművészeti Műhely: "Csak tiszta forrásból" "Dunántúli pásztorművészet" Fotó-kiállítás. A kiállítást megnyitja 5-én 18 órakor Szelestey László néprajzkutató. A kiállítás megnyitása után Táncház. Közreműködik a PATKÓ BANDA. A táncokat bemutatja és betanítja: Kócza András*
március 12-től 31-ig, naponta: 8-17 óráig. *TROJKÓ GYÖRGY szobrász "Alfában" c. kiállítása. A kiállítást megnyitja: 12-én 16.30 órakor Dr. Szabó Csaba a Nagykanizsai Kórház orvos igazgatója.*
13-án 18 óra *Rock and roll klub. Belépőjegy ára: 45,-Ft, ill. 65,-Ft. Táncolni, beszélgetni, barátokkal találkozni itt lehet.*
14-én 10 óra *Számítógépes játékok gyerekeknek. Belépőjegy ára: 10,-Ft. Ha még nincs számítógéped, de szeretnéd kipróbálni, megismerni, játszani rajta, akkor itt a helyed.*
19-én 18 óra *IRODALMI KÁVÉHÁZ bemutatkozik Herz Gábor költő. Vendégeink Kovács Zsolt és Fülöp Réka*
27-én 18 óra *Rock and roll klub. Belépőjegy ára: 45,-Ft, ill.65,-Ft. Táncolni, beszélgetni, barátokkal találkozni itt lehet.*
28-án 10 óra *Számítógépes játékok gyerekeknek. Belépőjegy ára: 10,-Ft. Ha még nincs számítógéped, de szeretnéd kipróbálni, megismerni, játszani rajta, akkor itt a helyed.*

"...Csak tiszta forrásból..." (Patkó Népművészeti Műhely)

Az Erkel Ferenc Olajipari Művelődési Házban, 1993. március 5-én, 18 órakor "A magyar nép művészete" Malonay Dezső hagyatéka fotó-kiállítás. Megnyitja: Rajnai Miklós

Pásztorok és betyárok "A dunántúli pásztorművészet első nagy korszaka" Szelestey László néprajzkutató első vetített előadása. Szaktanácsadó: Pap Gábor művészettörténész

"Alapvetően két irányból fenyegeti a "helyretevés" veszélye a dunántúli emberábrázolásol pásztorfaragásokat. Először - a múlt század közepe tájától kezdődően - azzal a váddal kellett szembenézniük, hogy a nyugat-európai polgárság szalonművészetének "leszállított" utánérzései lennének. Ma viszont a szemiotika vette oélba őket, elismervén róluk, hogy (többé-kevésbé) értelmes jelhalmazok, de kikötve, hogy az ábrák jelentése önkényesen definiált, megállapodásszerű, vagyis számunkra, késői utódok számára - akik az egykori "megegyezésből" kimaradtunk - örökre hozzáférhetetlen.

A népművészet avatott kutatói - Huszka József, Lükő Gábor és társaik - számára régtől fogva világos, hogy a szóban forgó jelhalmazok, minthogy anyanyelvünkön fogalmazták őket egykori alkotóik, ma is, a mi számunkra is képesek értelmes üzeneteket közvetíteni. Mégis csak a legújabb kutatások fényében látjuk tisztán, hogy ez az üzenet végső soron a természet éves ritmusait idézi meg a maga érzékletes képnyelvén, emlékezetébe hozván mindenkori használóinak, melyik évszakaszban melyek a természet főbb mozgástendenciái, s ehhez képest mik lehetnek időről időre az ember legfontosabb fizikai, illetve szellemi természetű kötelezettségei."

Pap Gábor

Egy óra Hercz Gáborral

"Hogy vagy?" - kérdezzük nap mint nap egymástól, s egy röpke válaszfélével megelégedve - rohanunk tovább. Holott talán ez az a kérdés, melyre ilyen leegyszerűsített "mérlegszerűséggel" nem is lehet válaszolni. Az ideális az lenne, ha - legalább néha - annál a néhány másodpercnél tovább oda tudnánk fogyelni egymásra...

Tehát: - Hogy vagy Gábor?

A választ tűnődő tekintet, s egy apró grimasz kíséri:

- Hát... elég szétszórtan - mondja, az Erkel Ferenc Olajipari Művelődési Ház következő Irodalmi Kávéház bemutatkozó vendége. Ma - még mindig csak - huszonéves.

- Mi történt veled 1990 óta?

- A választások időszakában a FIDESZ kanizsai irodáját vezettem, majd néhány hónap után megváltam a FIDESZ-től. Furcsa időszakom következett; voltam munkanélküli, meg culáger, aztán ablakmosó, takarító és ki tudja még mi nem. Nem volt haszontalan ezt az időszakot átélni az életemben, mert rengeteg embert ismerhettem meg, azóta még világosabb előttem, hogy milyen sokfélék vagyunk.

- Időnként megjelent egy-egy írásod, versed itt-ott...

- Na igen. Valóban itt-ott, tehát nem a jelentős, országos sajtóban, s valóban csak néha. Ezek az "egyverses" bemutatkozások valójában nem sokat érnek. Korántsem az "igazi" bemutatkozás lehetőségei. Ezért tartom nagyszerű kezdeményezésnek az Irodalmi Kávéház elindítását az Erkelben. Azok a tehetséges emberek, akik itt bemutatkozhatnak, végre igazi közönség előtt, élőben tehetik ezt. S ezekre az estékre megjelennek a bemutatkozó rokonai, barátai... és mindig "odavetődik" néhány érdeklődő idegen is. S ha az első bemutatkozás jól sikerül, előfodulhat, hogy a következő bemutatkozáson még jelentősebb létszámú lesz a közönség...

- Ott tartottunk, hogy culágerkedtél és élted az "igazi nagy költők romantikus bohéméletét."

- Azért annyira nem volt romantikus... Katona lettem. Jött Lenti és Kiskunhalas. És jött az életemben a kamaszévek utáni első nagy változás. Márminthogy én változtam meg. A katonaság alatt bőven volt időm olvasni. Rengeteget olvastam, tanultam. És tudod mire jöttem rá? Arra, hogy - bocsánat - milyen hülye vagyok! Minél többet olvastam, annál kevesebbnek éreztem magam pl. a költészet nagyjaihoz képest, s annál óriásibb felelőssége nyomasztott minden leírt mondatomnak. Nem tudom mennyire érthető ez? 15 éves korom óta születnek folyamatosan a verseim, írásaim, de ma látom világosan, hogy mennyit kell még - szakadatlan tanulással - magambaszívnom ahhoz, hogy mind teljesebben mutathassam meg magam a nyilvánosságnak. Mert akit és amit olvasok, abból mindig továbbépítem magamat. Rengeteg impulzus ivódik belém, amit aztán az én személyiségem talán más formába öntve ad vissza a világnak. S a tanultak hatására születik meg bennem a "teljesen új" is. Elmondhatom tehát, hogy katonaidőm alatt - írásaimban - új korszakot, új stílust kezdtem el.

- S aztán?

- Ideértünk a mához. Most Répcelakon élek, s "külsős újságíróként" a Vasi Új Híreknek, s a "Vasvármegye" című hetilapnak írok, ha van mit...

- Az a bizonyos szétszórtság?

- Ne csodálkozz. Borzasztóan hiányzik nekem Kanizsa. Az a kör, akit a Tiszt-klubbeli munkám során ismerhettem meg, akik meghatározzák a város kultúráját, s akiket még sok barátom, jóismerősöm egészít ki, nagyon hiányzik. Répcelak egy álmos nagyközség.

1969. VIII. 9. 18.15 H-né /6/

Kompozició 69.

-Kompozició 69, 5-ik adása következik. A műsorvezető:

Bereczky Lóránd.

- Jó estét kívánok, kedves nézőink. A nyári kánikula ugy látszik a képzőművészeti élet eseményeinek tempójára is befolyással van, ugy hogy ez alkalommal az elmult egy hónap minden jelentősebb eseményeiről be tudunk számolni önöknek. Ebben Hajnal Gabriella, és Somogyi János művészek lesznek a segitségünkre. Kezdjük mindjárt az elején. A mult hónap 19-én az Ernst Muzeumban osztották ki az év legjobb plakátja cimü dijakat. Ennek keretében a szüri különféle kategóriában, ugynugy kulturális, általános népgazdasági, idegenforgalmi, kereskedelmi kategóriák, megállapitotta, hogy az elmult esztendőben, vagyis 1968 juliusától, 1969 juniusáig melyek voltak azok a nyomtatásban, és az utcán kiraganztva is megjelent plakátok, amelyek a legnagyobb érdeklődést keltettők fel a közönség körében. Ezeket szeretném most bemutetni önöknek, első dijat nyertek a különféle kategóriákban Pap Gábor, Magyar Hirdetőt reklámozó plakátja, valamint a Budapesti Nemzetközi Vásárhoz készült plakátja, amit önök is bizonyára ismernek. Ugyanosak elsődijas plakát volt a Konecsni Györgynek a kommunisták magyarországi pártja megalakulásának évfordulójára készitett politikai plakátja, és Bakos Istvánnak a Baleset Elhárítási Tanács felkérésére készitett plakátja. A kulturális kategóriában Máté András Pál utcai fiuk cimü plakátja nyerte az első dijat. Második dijazott plakátok között

Pap Gábor 1021

láthazjuk Bakos Istvánnak két plakátját, egyik egy közlekedési-, másik egy lottó-,plakát, majd Szolvási Mándor, és Simonyi Emőkének a plakátjait láthatjuk. Ugyancsak második dijas volt Koncsani Györgynek május 1-vel kapcsolatos politikai plakátja. 3.dijat, a kulturális kategóriában a Hamlet cimü plakát kapta, majd Magyar Hirdetőt bemutató plakát, Lengyel Sándor közlekedési plakátja, és Máté András MÁLÉV plakátja. A 3. dijat politikai kategóriában az 1918-as polgári forradalom évfordulójára készitette Balogh István grafikusmüvész. A kiállitások közül, kiállitási körsétára invitálom önöket, a legjelentősebb a szegedi nyári tárlat, amely jubileumi, A 10.szegedi nyári tárlat alkalmával a rendezők elhatározták, hogy az eddig a 10 évfolyamán dijat nyert müvészek müveiből külön kamara-kiállitás keretében állitanak össze kiállitást, mintegy a jubileumot megünnepelni. Ezévben is kiosztották a dijakat, és mutatunk be Önöknek képeket, ez Kádár János Miklós dijazott müve, Kiss István Európa cimü szobra szintén dijazott, Zoltánfy István alkotása, Asszonyi Tamás érme, V Bazsonyi Arany festménye. Ezeket az alkotásokat ,int már emlitettem a dijazott müvésuek müveiből állitottuk össze. A másik kiállitás,amelyikre meghivom önöket, Szolnokon látható, Hámos Imre, és Anna Margit kiállitása.Azért kettős ez a kiállitás, mert Hámos Imre, Anna Margit élettársa volt. Anna Margitnak ezeke az alkotásait,azt hiszem nem kell külön bemutatnom Önöknek, hiszen az elmult év során, év második/ felében az Ernst Muzeumban már megismerkedhettek vele.

Nagyon jelentős viszon Hámos Imrének a bemutatkozása, hiszen egy összegyüjtött anyagot láthatunk tőle, ami elég ritka. Hámos Imre a szentendrei iskolához tartozó müvészek közül az egyik legjelentősebb, müvészete erősen befolyásolta a kortárs müvészetet, sajnos 1944-ben elpusztitották. Most tapasztaltuk, és fedezhettük fel, hogy Hálos Imrének jelentős ouverjét érdemes volna összegyüjteni, és egy állandó kiállitás keretében a közönségnek bemutatni, hogy ne csak alkalmi bemutatkozás/legyen/alkalmával találkozhassanak vele az érdeklődők.

A budapesti kiállitások közül a legjelentősebb a népi kerámia cimü kiállitás, a Nemzeti Galériában, Rögtön elsőnek egy céh-korsót láthatunk, Ádám és Éva alakjával.A fazekasok ugy vélték, hogy Ádámot is anyagból teremtette az uristen, s mint a fazekas is agyagból teremti az edényt.Ezért nagyon sok céhkorsón szerepel Ádámnak és Évának az alakja. Katona Zsigmond tiszafüredi mester önmagát is megmintázta koronajával együtt, s ennek a kicsi koronanak a valódi párja is látható a kiállitás egy másik termében, ahol egy mühelysarkot mutatnak be a látogatóknak. Továbbiakban, a termek sorában bemutatják a különféle tájegységekből összegyüjtött anyagot, ez az egész anyag egyébként a Néprajzi Muzeum gyüjteménye, igy összeállitva most látható először. A kiállitás meggyőzően dokumentálja a magyar népi kerámia gazdagságát formában és szinben egyaránt.

A műhelysarok bemutatása mellett a kiállitás egyik legérdekesebb enteriörje, a lakodalmas asztalt bemutató szobarészlet, amelyiknél minden a muzeum gyüjteményéből való, tehát az asztalok, a lócák, a teritők, és természetesen mindazok az edények, amelyek a lakodalmi csigaleves elfogyasztásához az asztalra kerülnek.Az edények mellett tehát a csigaleveshez szükséges egények mellett megtaláljuk a vendégek által hozott pálinkás butykosokat is.

- Most a Műcsarnokba invitálom Önöket, hiszen ez a nyári időszak a készülödés éve is. Két külföldre menő magyar kiállitásról számolhatunk be Önöknek, éppen csomagolás közben találtuk meg a Műcsarnokban. Az első egy iparművészeti kiállitás, amely Kairóba készül. Ez azért is érdekes, mert ilyen távol még ilyen összetetten nem mutatkoztak be magyar ipatművészek, hiszen ebben a kiállitásban megtalálhatók a kerámikusok, textikesek, ötvösök, és ékszerművészek is, Ez az anyag már a Prágában készülő magyar képzőművészeti kiállitás. A kiállitás összeállitói igakeztek ugy összeszedni az anyagot, hogy egy keresztmetszetet tudjunk bemutatni szomszédainknak, elsősorban fiatal képzőművészek alkotásai kerülnek kiállitásra Prágában, és ez a bemutatkozás viszonzása lesz annak a juniusban a Műcsarnokban bemutatott csehszlovák kiállitásnak, amelyről annak idején mink is beszámoltunk Önöknek.Ennyit a készülődésről, és most egy kis eredmény megvonás, az első félév,illetve még most is nyitva

tartó nagy nemzetközi kiállitás Lozanban a 4.szőnyeg biennálé.Ezen a magyar textikművészeket Hajnal Gabriella képviselte, és abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy ő személyesen is járt kinn, ugy hogy a személyes élmény alapján tud nekünk némi tájékoztatást adni a biennáléről.

- A biennálé rendkivül érdekes, és hasznos volt számomra, egyrészt először láttam ilyen nemzetközi anyagot összegyüjtve, 85 müvész egy-egy müve volt kiállitva, a világ minden részéből, és most meg szeretném azt jegyezni, hogy ugy gondolom, hogy nagyon hasznos volnam hogyha az ebben a müfajban dolgozó müvészek, és a megrendelőknek is alkalma volna ilyen jellegü kiállitásokat látni.

- Ez egy bemutatkozás, ez nem szerepelt, ez egy itthon is látható mü.

- Kiállitáson nem szerepelt.

- Igen a Dorottya utcai kiállitáson szerepelt.

- Igen.

-Milyen alkotások voltak a biennálén?

- Nagyon érdekeé, azért nem mondom, hogy faliszőnyegek, mert tulajdonképpen legalább olyan számban voltak térben elhelyezett gyapju plasztikák, mint faliszőnyegek.Egyébként az is egy nagy élmény volt a számomra, hogy a 85 mü mind különbözött egymástól, tehát két azonos mü lényegében nem szerepelt. Itt láthatjuk ezeket a plasztikákat, amelyiknél a legjelentősebb az, hogy a textil, és a szövés adta müfaji lehetőségekből indul ki. Ezt legjobban talán annál a jobboldalonál lehetett látni. Az egy holland müvé

vésznő, és egy svájci művésznőnek a szőnyegei, a jobboldali az géppel himzett, fekete-fehérben, a baloldali az pedig tulajdonképpen egy klasszikus szövéssel előállitott , de müanyag ujjnyi vastagságu hajókötélből szőtt térbe lógatott faliszőnyeg. Ez is egy olyan térplasztika volt, nagyon monumentális 4x4 méter, egy vörös szinben készült az egész Magdalén Adalmovics lengyel textilművésznőnek a müve.

-Gondolom, hogy az élménynyanyag feldolgozása még mindig tart, de a biennáléval párhzamosan egy nagyon rangos magyar kiállitás is volt Lozanban. Az Iparmüvészeti Muzeum falikárpit gyüjteményének a XVI-iktól, a XVIII-ik századig terjedő gyüjtemény részbe a legszebb darabok szerepeltek Lozanba párhuzamosan a biennáléval. Érdekes ennek a kiállitásnak a története. A Képzőmüvészeti Kiadó Vállalat egy naptárt adott ki, amely falitárban a dekorációként a szintén az Iparmüvészeti Muzeumban lévő falikárpitokat használta fel.Ez a naptár elkerült Lozanba, és ennek alapján hivták meg ezt az anyagot bemutatkozásra.Ön szintén látta ezt a kiállitást, milyen volt a hatása ennek a kiállitásnak, és hogyan mutatkozott be ezá a gyüjtemény Lozanban.

- Hát nagyon-nagy hatása volt, mint ahogy ezen az adáson belül is lehetetlen, hogy eddig a legtöbb kép tulajdonképpen ez volt, egyrészt nagyon kulturáltan és izlésesen volt rendezve,

és az is nagyon tetszett nekem, hogy Győnyörü barokk zenét járszottak a kiállitás nyitva tartás ideje alatt.

- Ezek .../ érthetetlen/ a magyar kiállitásról.

- Igen.

- Köszönöm szépen a felvilágositást. És egy pályázat története, mint ahogy ezt nár előzetesen is hirdettük. Magyarországon általános szokás, ha nem is mindig érvényesül, hogy egy jelentősebb uj épület, elsősorban középület kivitelezésénél vagy a tervező művész a beruházón keresztül, vagy pedig a beruházó kéréssel fordul a képző- és iparművészeti lektorátushoz, hogy az épülethez dekorációként az épület rangját emelő képzőművészeti alkotást kérnek. Általában ezek azok az ugynevezett beruházásos munkák, amit vagy a beruházó finanszirozz, vagy pedig a lektorátus, az ált. a részére biztosotptt keretből. Az ilyen munkákat pályázat során szokták szétosztani, és most mi egy ilyen pályázatot követünk végig. A pécsi Orvostudományi Egyetem elméleti tömbjébe egy 50 négyzetméteres mozaik készül. Több művészt hivtak meg a pályázatra, s ezt a pályázatot Somogyi János festőművész nyerte meg. Most szeretném megkérni őt, hogy mondja el nekünk, hogy a pályázat elkészitése, egyáltalán a munka elkészitése során mik voltak azok a nehézségek, vagy elsősorban talán inditó okok, amik megszabták az egész munkának a menetét. és igy mik voltak azok az örömök a nehézségek mellett, amelyel a munka elvégzése során hát előjöttek, és biztos befolyásolni fogják a további művészetét is.

- Hát először is rendkivül impozáns feladat volt, nagyon magával ragadott a dolog nehézségi foka, annál is inkább, mert nagyon szép épületbe kerül, nagyon érzékenyen, és értelmesen tisztán tagolt belső terekkel, kialakitott épület, és hát maga az orvostudománynak a funkciója is tulajdonképpen nagy erőfeszitésre késztette a pályázókat. Na most ami bennem igy kialakitotta az elképzelést, az egyrészt maga az épület tektonokussága arányai, és másik pedig az orvostudománnyal való ismerkedés.

-Bocsásson meg, tán nézzük a müvet is közben.

- Igen. Hát itt ezek az első kis vázlatok, amelyek elsősorban - az arányok keresésével foglalkoztak, részben volt egy ilyen történelmi igény is, hogy az orvosi, orvostudomány müködésére hát reflektálni történetileg, másik pedig hát egy ilyen arányt kereső foltkitöltő ritmika, ami részben az emberi belső formák szépségeiből táplálkozik ornamentálisan, tulajdonképpen nagy élmény az is, nagy élmény volt, hogy az orvostudományba való hát belekóstolgatás alapján, sok olyan csodálatos szép formát talál az ember a mikroszkópikus felvételek, stb., kapcsán, amiknek az ornamentikája rendkivül szép.

- Ez az a szines terv, amit be kell adni 1:5-höz, ha jól tudom, a lépték aránya, aminek alapján a zsüri dönt. Na most a szines terv mellé még be kell adni 1:1-hez méretben készitett mozaikrakást is, ami mondjuk/ketten beszélnek/

....Mondjuk képet ad az elkövetkezendő müről.

- Igen, hát itt még változás fog lenni, ez csak egy fél négyzetméteres részlet, tulajdonképpen gazdagabb anyag van még lehetőségként a művész előtt, kövek nagysága, szinek variációi és hát szóval ezeknek az átformáló ereje még mindig ad olyan feledatot, hogy az épületbe adekváltan megfelelően kialakitható legyen.

- Tehát akkor egyik központi probléma volt, az épület arányaihoz való alkalmazkodás.

- Feltétlen.

- Hát miután nyomon követtük ezt a pályázatot, legközelebbi alkalommal megnézzük az épületet, és erről a kérdésről megkérdezzük az épitészt is. Viszontlátásra, a következő adásunkon.

- - - - - - - - - - -

Kedves nézőink! Kopmozició 69 cimü sorozatunk 5, adását látták. Szerkesztette: Pap Gábor, és Tölgyesi János. A vezető operatőr Káplár Ferenc, Szolnok-i tudósitónk Sz. Nagy József, a müszaki vezető Bánki István, a gyártásvezető Áldor György volt. A müsort Finta Zoltán rendezte.

Papp Gyula festő

Új Magyarság
VASÁRNAP, 1943 ÁPRILIS 18

Kiállitás az Alkotás-művészházban

Az Alkotás-művészházban egy festő- és egy szobrászművész állit ki. *Papp* Gyula festészete a postimpresszionizmus nyomain halad. Vastag, sötét kontúrok közé foglalja alakjait, színfoltjait. Komoran, egyszerűen mintázza a földműveseket; színei melankolikusak, sok bennük a borongás. Ezzel az előadásával *az élet küzdelmességét, súlyát érezteti.* A virágfestésnél, ahol könnyedségre és fényre van szükség, ez a megoldás nem mindig illuziókeltő; azok a bokrétái a legszebbek, ahol élénk színfoltoknak tekinti a virágokat. *Szénnel rajzolt portréi bátrak és karakteresek,* különösen artisztius egy fekvő női aktja. *Szandai* Sándor szobrai harmonikusan illeszkednek Papp Gyula festményeihez. *A karaktert sokszor a groteszkségig hangsúlyozza.* A zárt körvonalakat, befejezett formákat keresi, *nem részletez.* Ennélfogva kisméretű művei is nagyvonalúak (Anya gyermekkel, Táncoló).

T. EUROPA RT.

Az Önök terjesztésében lévő kiadványokból részemre az alanti példányszámot kérem küldeni:

Collisban *vagy* **Postán** *(nem kívánt rész törlendő!)*

Magyar Nemzet		Film, Szinház, Irodalom	Független Magyaror.	Képes Sport	Magy. Rejtv. Ujság	Sztár		
köznap	vasárnap							
		85			B			

Kelt Sarghely

Bauhing Gyné

aláírás.

Pap Gyula

Nemzeti Ujság

1940. dec. 1.

Pap Gyula kiállítása

Sötét és reménytelen világkép alakul ki előttünk, ha *Pap* Gyula képeit nézzük, amelyeket a Tamás Galériában állított ki. Akár a kohómunkások, akár pedig a hegyvidéki ember tipusát rajzolja meg, mindig ugyanaz a fájdalmas hang csendül ki, amelyet a sorstól meggyötört, munkától agyonfáradt és az élettől megtiport emberekkel szemben érez a művész és az ember egyaránt. Ez a sötétenlátás természetesen nemcsak a képek tartalmában jut kifejezésre, hanem a megjelenítés formájában is. Keményen meghuzott kontúrok szántják át a vásznak felületeit, erőszakosan eltorzítva az alakok természetadta nemes vonalait. De nemcsak az alakvilágban látjuk ezt a torzitást, hanem a tájakat megelevenitő műveken is. A formákat mély és komor színek kisérik és csak néha csendül ki egy-egy férfias erejü világosabb színakkord. A művész legszerencsésebb munkája a „Napraforgók" c. képe, amely festői értékeivel a magyar expresszionista irányzat egyik legszámottevőbb alkotása.

Dr. B. Bakay Margit

Pap Gyula

HÁROM KIÁLLÍTÁS

A *Tamás Galériában* a Németországban élt *Pap* Gyula mutatja be hat évi munkája eredményét. Valami nehézkes, komor vívódás, mélyenbúgó érzések hangján szólal meg. Vastag konturvonalak közé ágyazott tájképei sok borút, tépelődést éreztetnek s nincsenek feloldást adó színharmóniái, derűsebb, könnyebb színfoltjai.

Református Élet
1940 dec. 14.

Somogyaszaló, rel.

141

Pap Gyula

Kés kiállítás.

A *Tamás-Galériában békési Pap Gyula* mutatja be a legutóbbi hat év alatt festett képeit. Pap Németországban élt és a művészet ottani ujszerüségének hatása alá került. A homály maradékszinei és fényei érdeklik őt elsősorban. Képei legnagyobbrészt komor tájképhangulatok, amelyeket vastag konturvonalak közt sötét szinárnyalatokkal érzékeltet.

Egyik-másik képén, mintha egy légi ut emlékeit, vagy légi felvételek hatását látnánk. E képek, mint például „*A Duna madártávlatból*" gondos szerkezetek, de napsütés nélküliek és szintén a művész sötétlátásából fogantak. *Pap Gyula* mindenesetre tehetséges művész, és hogy derüsebb képet is tud alkotni, arról „*A téli Duna*" cimü temperája tanuskodik. A kiállitás vasárnap nyilik meg.

(s. l.)

Pesti Hirlap

1940. nov. 30

M. KIR. TANÜGYMINISZTÉRIUM

A MŰVÉSZETI ÜGYOSZTÁLY
FŐNÖKE

Pap Gyula, bécsi

festő

Moll. kiáll.

Tamás Galéria 115. sz

1940. dec.

kább elvékonyodó agyagtakaró alja mindjobban a felszín közelébe kerül. Itt eléri a vízáramlás a felszín nyilt törésvonalainak nyalábját s ezeken át kijut források alakjában a felszínre. Ahol fúrással közvetlenül utat nyitunk ennek a vízáramlásnak úgy, hogy az agyagot átfúrjuk, ott artézi kútat létesítünk.

A budai oldalon beszivárgó víz a vezető kőzetek között levő át nem eresztő kőzetek miatt nem képes egész tömegében a legnagyobb mélységekig, a kristályos alaphegységig lejutni — miként néhai *Schafarzik Ferenc* először kimondotta —, hanem két vízrekesztő rétegcsoport között a víz egy része oldalvást nagyjában kelet felé kénytelen áramlani a vízvezető kőzetben. Az oldaláramlás a kiscelli agyagtakaró alatt felemelkedő melegvízzel találkozik, vele keveredik és kevert forrás alakjában jut a felszínre. Tehát a legnagyobb mélységből jövő vízzel a kisebb mélységekben mozgó, kevésbbé meleg víz igen különböző arányokban keveredhetik. Ennek következménye, hogy a budai melegforrások különböző hőmérsékletűek (40—60 C°). Óbudától

Pap Gyula

festő

alkotás Művészház

II. csop. kiáll.

1942. dec.

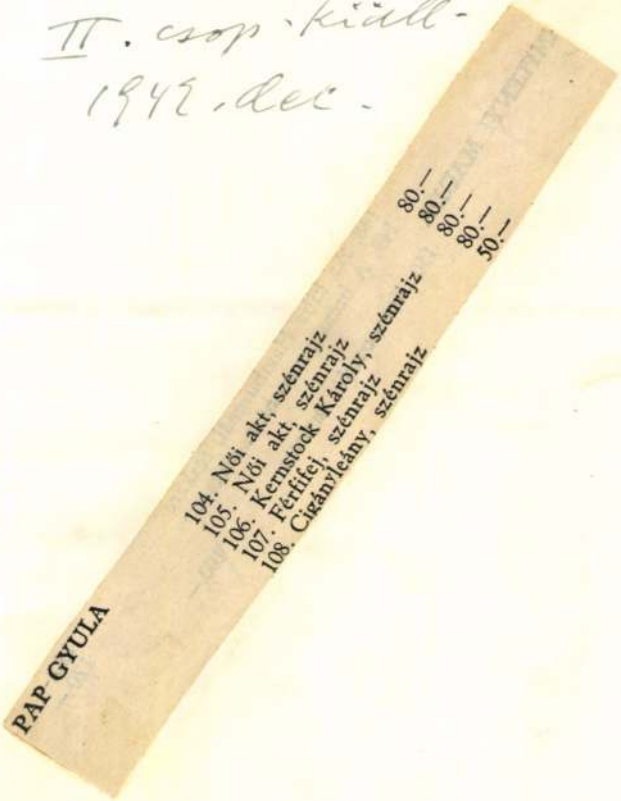

ALELNÖKÖK

CSÓK ISTVÁN

GEREVICH TIBOR

FARKAS ZOLTÁN

HORVAI JÁNOS

IGAZGATÓ

HUBAY CEBRIAN ANDOR

FŐTITKÁR

LEHEL BÉLA

TITKÁR

KANIZSAI NAGY ANTAL

Pap Gyula

— **Pap Gyula festőművész kiállítása.** *Pap* Gyula festőművész *műtermi kiállítást* rendez Lehel utca 14. I. 19/b. alatt. A kiállítás ma, csütörtökön nyílik meg és vasárnap zárul.

Pesti Napló

1939. május 9

Pap Gyula

festő

Kol. kiáll. az Alkotás

Művészházban 1943

ápr.

Az *Alkotás-Művészház* kiállításán *Pap* Gyula festőművész és *Szandai* Sándor szobrászművész újabb munkái sorakoznak fel. *Pap* Gyula nagyvonalú, erőteljes, súlyos formákba tagolt, borongó tónusú figurálisain és tájképein egy mély lírai húrozatú, kiváló tehetség művészi képzeletvilága bontakozik ki, a maga egyéniné érett, sajátos stílusában. A föld és az ember egymáshoz való viszonyát, bensőséges kapcsolatát és együttélését megragadó közvetlenséggel fejezi ki két nagyobb kompozíciója: az *Aratók* és a *Déli pihenő*. Zárt felépítésű *Anya, Faluvége, Nyárfák, Ivóban, Napraforgók* című képe, néhány komor izzású, szélesen előadott mesteri virágcsendélete mintegy sűrítve összegezi festőjük java értékeit. *Szandai* Sándor egyéni formalátású, mindig a lényeget hangsúlyozó, leegyszerűsített felületekbe záruló szobrai, finom kisplasztikai dolgai és jellegzetes portréi széles művészi skálát szólaltatnak meg s újabb bizonyságot tesznek a kiforrott művész érdekes, sokoldalú tehetségéről. *Labdázó fiú*-ja kiváltkép szép és sikerült plasztikai alkotás.

Pest. 1943. ápr. 12.

(Női kiállítás)

12
32
4
20
4
32
16
12

N 2

Naraya.

Dr Sgeridi

M.O.B.

Illárium
Művészeti Galéria
H–1081 Budapest, Köztársaság tér 15.
Tel./fax: 210-4883

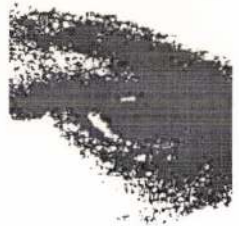

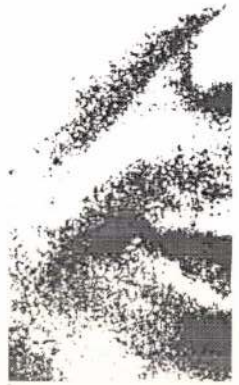

Az Illárium Művészeti Caléria szeretettel meghívja Önt

Pápai Miklós

festőművész

Gyűjtemény II.

című kiállításának megnyitójára
2000. március 16-án 18 órára.

Megnyitja

Szeifert Judit

művészettörténész

A kiállítás április 15-ig tekinthető meg,
hétköznap 10 és 16 óra, szombaton 10 és 14 óra között.

Török Sándor:

BIZALMAS VALLOMÁSOK

Önarckép — félálomban

Az Egyesült Államokban ujjlenyomatokat készitenek az idegenekről, milyen csunya szó: *idegen!* Sok, egyre több az idegen a földön szerte... — milyen rideg, bizalmatlan szó: idegen. Milyen az idegen? Az idegen óvatosan lépkedik a falak tövében ugyebár, néha rézsutosan átvág a tulsó oldalra... mellékutcákba tér be... ott megijedve saját léptei neszétől, kirohan a körutra, a tömegbe... riadtan néz maga köré az idegen. Ha véletlenül a szemébe néznek, keményen visszanéz egy percig, aztán lesüti a szemét. Gyakran a belső zsebéhez kapkod az idegen, a papirjait tapogatja... félreeső helyeken gyorsan megszámolja, megvan mind? Az egész? Valaki jön utánam... — ugy érzi az idegen... valaki figyel... — s éjszaka könnyü álmából fölriad: pszt, ki suttog itt? Bizonyosan ilyen az idegen. A világ egyre bizalmatlanabb, egyre összébb szoritja a nadrágszijat, mindig egy lyukkal beljebb és a közösségek őrei körülnéznek: hol az idegen? Ki vagy? Honnan jössz? Mit akarsz? Biztos, hogy nem vagy ellenségünk?

Az Államok azzal az együgyü kedéllyel, melyet mi alig értünk, a postahivatalokra bizta négymilliónyi idegen ujjlenyomatát. Az idegen a postamester előtt vall és tesz esküt vallomására. De a Panama-csatorna amerikai főparancsnoksága elrendelte azt is, hogy gondosan meg kell vizsgálni a csatornánál alkalmazott európaiak előéletét. Mindezt a lapokban olvasom este, már-már félig alva. Olvasom *Harrison* urnak, az idegenellenőrző hivatal főnökének megnyugtató nyilatkozatát is; hogy nem kell félni, nem fáj és nem lealázó, — milyen kedvesek ezek az amerikaiak — csak tudnom kell rólad, idegen! S az idegen megjelenik a postamester előtt és eskü alatt be kell vallania például, hogy milyen fajhoz tartozik? A fehérhez, a négerhez, japánhoz, vagy kinaihoz!

— Uram, — mondom a postamesternek, mert szeretek magamban ilyeneket játszani — becsületszavamra kijelentem önnek, hogy fehér vagyok. Fehér, ugynevezett jobb ember vagyok, Európából...

— Üljön le, szegény ember.

— Köszönöm uram. — Kicsit tömöttvállu ember ez a postamester, egészséges fogu, nagy, világosarcu, ősz uriember, a szemöldöke olyan bozontos, mint Kneipp páteré a reklámképeken s szeme jóságos, de kék mélyén hivatalos hidegségek csillannak meg néha. — Európa keleti csücskéből való vagyok, uram, a Duna partján élek s szeretnék magamról valamivel többet elárulni, mint amennyit az ujjlenyomatom mondhat.

— Tessék, hallgatom.

— Köszönöm, postamester úr... szóval, — ha szabadna egy költönk szavaival nagyjából fölvázolnom a tájat, melyet ugy szeretek, a hazámat — ő, Ady Endre nevü, igy festette egyszer: — *„A Duna-táj bus villámháritó, — Fél-emberek, fél-nemzetecskék, — Számára készült szégyenkaloda, — Ahol a szárnyakat lenyesték, — S ahol halottasak az esték."* — Igen, igy mondta, mert nagyon szerette s éppen szomoru volt. Én is nagyon szeretem, bocsánat, s éppen szomoru vagyok. De persze hagyjuk a hangulatokat, legyünk kissé pontosabbak: Kelet és Nyugat találkozásánál élek, harminc és negyven év közötti ember vagyok s hazámban, Magyarországon, az ugynevezett jobb középosztályhoz számitok. Mi, harminc és negyven év közötti jobb középosztálybeliek, uram, kissé már megállapodtunk — igy hivunk egy semleges, se hideg, se meleg állapotot — s erre a megállapodottságunkra, előttem ismeretlen okból, büszkék vagyunk. Mire a harmincadik évet elérjük, testi, lelki, szellemi fejlődésünk nagyjából megáll. Most már tudjuk, hogy milyen ételeket és italokat szeretünk, kedveljük a könnyü szórakozásokat s tudjuk, hogy hány órát kell aludnunk. Abbahagyjuk testünk edzését, szellemünk ébrentartását a napilapokra bizzuk s a próbálkozó folyóiratokra, lelkünk ápolását a papjainkra. Néha eszünkbe jut — ugy harmincöt körül, mikor a hasunk párnásodni kezd — hogy na, holnap reggeltől tornászom. De aztán... nem. Néha eszünkbe jut, szintén harmincöt körül, hogy például a magasabb matematikával tisztában lenni jó lehet s a zene alaposabb ismerete is hiányzik életünkből. De aztán... szintén nem. Néha eszünkbe jut — rendesen, ha bajban vagyunk magunkkal és környező világunkkal — eszünkbe jut, hogy hogyan is állunk Istennel? De aztán... ezt se. Kényelmetlen. *Ehhez végig kellene gondolni a dolgokat* s ha már végiggondolja valaki a dolgokat, akkor egészen biztos, hogy változtatnia, sőt változnia kell s ez zavar, fölboritja a kialakult rendet. Tudja, uram, a helyzet az, hogy minket jobbára csak *oktattak*, jólrosszul, de alig *neveltek*. Ezért nehezen vagyunk vezethetők, — ezt a tulajdonságunkat szabadságszeretésnek becézzük, ez hizeleg nekünk — de könnyen vagyunk félrevezethetők, mert oly igen keveset tudunk. Néha fölhánytorgatjuk, hogy „a felelősség, a felelősség!" — de aztán elbujunk, mert... mert az is kényelmetlen.

A postamester érdeklődve bólintott s igy folytattam:

— Sértődősek vagyunk, uram és rátartiak. Higyje el, uram, mondjuk Kanadának az Egyesült Államok és Anglia közötti viszonyát nem értem, de azt se igen tudom, hogy mi a lényeges különbség voltaképpen a litvánok és a lettek között. *Monroe-elv*... — mondom — de nem tudom pontosan, hogy mi az, sőt a Monroe-elv Monroejának a keresztnevét sem tudom. Viszont fölháborodom, ha egy csikágói kereskedő, vagy egy sanfranciscói orvos nem ismeri a mi Mátyás királyunk viselt dolgait. Holott én sem ismerem. Hogyan ismerném, hiszen 1848-as szabadságharcunkról sem tudok sokkal többet, — lényegesebbet! — mint amennyi Graczа bácsi ifjusági könyveiből megtudható. Ellenben ha az *„intelligencia-vizsga"* cimü intellektuális társasjátékot játszuk, bátran fölirom *Monroet* a mőbetünél, *Musszorgszkij, Murat* és *Marat* közé s ha valaki tréfás bizalmatlansággal kérdi: kik ezek? — én tréfás felháborodással mondom: hát Musszorgszkij az az izé... — és hegedülést mutatok — Monroe, az a másik izé, aki azt mondta, hogy Amerika az amerikaiaké. Erre a társaság bólint. Muratról és Maratról hallgatok s csöndben kihuzom őket, mert nem tudom hirtelen, hogy melyik Murat és melyik Marat. Hátha egy a kettő! S a társaság hallgat... ők sem tudják. Összeszámoljuk a neveket, aki többet irt fel, az nyert, tehát *az a legintelligensebb*. Mint látja, postamester ur, intelligencia, általános müveltség, stb., stb. alatt mi valami olvasottságot értünk, mint a régi ujságok Innen-onnan rovata. S meg kell mondanom azt is, e játék közben sok biztosan jó nevet nem irok fel, mert a felolvasásnál *félek a kiejtéstől*. Nálunk ugyanis intelligens embernek számit az, aki személyneveket *„perfekt"* ki tud ejteni olyan nyelven, amelyen egyébként nem ért. Aki Alice Faye-et nem tudja jól ejteni, az nem intelligens ember. Ellenben magyarul tisztességesen tudni még vezetőinkre sem kötelező. Hát igy van ez, mit szól hozzá?

— Csak folytassa kérem.

— Igy van ez s a baj az, hogy nem szégyeljük, hogy igy van. Negyvenedik életévünk felé aztán elkezdjük kezelni a testi bajainkat, ilyenkor már itt is, ott is lazulnak bennünk a dolgok, ezzel aztán jórészt le is mondunk minden egyébről, néhány évtizedig elkezelgetjük magunkat. De csak a testünket... Egyébként a fogalmak zürzavarában élünk, uram, higyje el nekem, közhelyekkel, sőt azok visszájával vágnak fejbe engem és én szédülten megyek az után, aki jobban kiabál. Nézze... az ugy van, — hogy egy példát mondjak, kisebb vonatkozásban: — ha a szinész a szinpadon ordit, megkapja a tapsot. Egy jellemző anekdotát mondok el önnek erről s ez az anekdota másfelé is világit. Nemzeti Szinházunkban több évtizeddel ezelőtt volt egy olyan szavaló, kulisszarengető szinész, a nevét elhallgatom, hozzátartozói még élnek. Ez a szinész nagy, véres tragédiák hőseit játszotta s megszokta, hogy mikor az utolsó szót kimondja, feldübörög a taps. Egyszer valami északi darabban játszott, skandináv szabadságharcos volt, aki a becsület mezején elesik. Eldörögte az utolsó szavakat: *éljen a haza!* — s meghalt. Taps nincs. Hogy hogynem, a nézőtér néma. A hős kissé fölemelkedett és hörögve ismételte: *éljen a haza!* — Nincs taps. Még egyszer, összeszedte minden erejét, másodszor is fölemelkedett a ravaszdi hős és igy kiáltott: *éljen a magyar haza!* Erre kitört a taps. — Ennek nem volt köze a darabhoz, a környezethez, a cselekményhez, semmihez — *és mégis*. Ilyenek vagyunk. Nekünk mindent lehet mondani, csak a végén ezt kell kiabálni: éljen a magyar haza! S tapsolunk. Szólhatok még egy-két szót?

— Tessék!

— Nagyon szeretünk birálni, uram, de nem birjuk a birálatot. Pletykálunk és azt hisszük, hogy az birálat. S ha aztán a szánkra vernek, azt mondjuk: jaj, nincsen elég szabadságom! Szentimentálisak vagyunk és cinikusak és nem tudjuk, hogy a kettő nem zárja ki egymást, sőt! Néha nekiállunk, hogy na most keressünk társakat... aztán abbhagyjuk. Nagy mértékben kereszténytelenek vagyunk, nemhogy a lényeget, de a formáknak is csak a tetejét tudjuk. De bocsánat, még hosszu sor következik utánam, nem folytatom... hát ilyenek vagyunk, mondom, mi, ott, Európa keletén, harminc és negyven év közötti fehérek, — s fölnézek erre a nagy darab amerikai postamesterre, belepirultam a vallomásba. — És önök?

— Nézze csak... — mondta a postamester és ő is elpirult. — Nagyjából... mi is. — Elgondolkozott és kezét a kezemre tette. — Bár nekünk, kettőnknek, nincs miért pirulni... — és elnevette magát — mert mi még tudunk pirulni. *Piruljon az, aki már nem tud pirulni.* Kérem a következőt!

CUKOR ÉS ZSIR
MEGTAKARITAST jelent a 100 képes VÁNCZA kincses receptkönyv. Ingyen küldi a VANCZA-GYÁR, Budapest, 10-es posta.
VÁNCZA
sütőpor

Pap Gyula festményei

Ujabb olajfestményeit, pasztelljeit és néhány rajzát mutatja be *Pap* Gyula, a Tamás-Galériában. Körülbelül öt esztendeje, hogy ezzel a müvésszel először találkoztunk. Azóta nagyot és érdekesen alakult müvészete. Legjellemzőbb reá — és ebben számos magyar festő-kortársára emlékeztet — képeinek sötét, csaknem a feketeségbe merülő tónusa. A fekete alap magába szivja a reá festett formákat és szineket: valósággal elnyeli őket. Képeinek legtöbbjét nem is könnyü élvezni. Meg kell találni hozzájuk a megfelelő nézőpontot, mert csak onnan ismerszik meg a tárgyuk és lesznek láthatóvá a feketeségbe rejtett szinei.

Valami nehezen megérthető szivós ragaszkodással kerüli Pap Gyula legtöbb müvén a világosságot. Képein a világitás többnyire az alkonyat homálya s abban a derengő világosságban is a fényforrásnak háttal fordítja emberalakjait. Legtöbbjük silhouette-szerü foltként terül a háttérre, még az arcukat is sürü árnyék boritja. A mindent magába nyelő sötét tónusban sokszor elvesznek a valőrök: azok a megvilágításbeli különbségek, amelyek a perspektivának bizonyos mértékét eredményezik és amelyek által a motivum felismerhetővé válik. Ezért van az, hogy Pap Gyula bizonyos képei valósággal rejtvénynek hatnak.

Tulzások ezek, amikre ennek az igen tehetséges festőnek semmi szüksége nincsen és amelyekről le is kell mondania, ha csak modorosságba nem akar betokosodni. Annyi értékes tulajdonsága van, hogy azokkal minden mondanivalóját ki tudja fejezni. Mindenekelőtt alapos rajzi felkészültsége, mint az festményein is látnivaló, de még meggyőzőbben rajzain. Azután finom szinérzék bujkál tónusainak sötétségében. Legtöbbször ez csak közelről látszik, ha tudniillik a festményhez anynyira közeledik a szem, hogy onnan a képek fakturája, a szinek egymásra rétegzésének és vegyülésének módja is láthatóvá lesz. Akkora közelségből jól látszik, hogy mennyi szin összetételéből keletkezett a képnek sötét hatása. Nem könnyükezü festővel van dolgunk, nem olyannal, aki a felszinnel beéri, hanem olyannal, aki sok minden szint beledolgoz a sötétség rétegeibe és valósággal a mélybe hatni igyekezik velük.

Azok a festményei a legszebbek, amelyeken a szinesség fölébe tud kerekedni a sötétségnek. Ilyen az *Esti fények* cimü képe s még inkább a Szentendre távlatából megnézett Dunavölgye, amely motivumnak is igen eredeti s mint kép tárgyának egész festői tartalmát kimeriti. Egy virágcsendéletén (20.) a szinesség önként ömlik szét, még pedig finom összhangzásban. Egyéb képein a szint valósággal ugy csiholja ki a feketeségből.

Egyetlenegy világos szinezésü képe is van kiállitásán. Igazi fehér holló. A hóba, fagyba szürkült téli Dunát ábrázolja, az érdekes iránt való ugyanolyan szerencsés érzékkel, mint szentendrei nagy Dunáján.

(e. a.)

Magyar és magyaros
divatbemutató
dec. 2–7 ig naponta d.u. ½5-kor
földszinti nagytermünkben
az Erdélyi Zöldkereszt Mozgalom javára.
Jegyek 50 fillérért — a nagy érdeklődésre való tekintettel — előre is válthatók áruházunkban.
A ruhákat kizárólag áruházunk részére Fülöp Klára tervezte.

CORVIN
AJÓ MINŐSÉGEK ÁRUHÁZA

Mindenféle bolondok

★

Szeretem a bolondokat, de csak az igaziakat! Mert vannak ám álbolondok is, akik egyszerüen csak ostobák, de kiadják magukat bolondoknak, arra számitva, hogy igy majd érdekesek lesznek.

A legokosabb bolondot Bihar vármegye közkórházában láttam, a mult század végén. Mi, szerkesztők, gyakran kimentünk a kórházba tizóraizni, mert a fiatal doktorokkal nagy barátságban voltunk, különösen az akkor még nálam is vékonyabb Braun alorvossal. Lakmározásunk után órákat töltöttem az elmeosztályon, mert szerettem boldog emberek közt lenni. A szegény dijnok, aki miniszternek tartotta magát, s az öreg anyóka, aki cérnát csavart minden ujjára és folyton gyönyörködött a drága gyürüiben, nem volt-e boldog?... Sokszor beszélgettem egy mérnökkel, aki feltünően szellemes ember volt. Egyszer megkérdeztem tőle, hogyan került ide? Azt felelte:

— A vak is ide talál, ha kényszerzubbonyban hozzák...

S aztán hozzátette:

— Az én esetem nagyon egyszerü: én azt hittem, hogy a világ bolond; a világnak meg az volt a nézete, hogy én vagyok bolond. A többség győzött!

Egy kicsit gondolkozott még s azután azt mondta:

— De várjon csak: milyen világ lesz itt, amikor majd *mi leszünk többségben!*

... Azóta is sokat tanulmányozom a bolondokat; nem is tetszik képzelni, milyen óriási most a választék!

Néhai Nagy Endre mondta rólam ifjabb éveinkben, tréfás hangon és tréfás stilusban:

— Egy kis bolondságért, ha szükség van rá, sohasem lesz a szomszédba menve...

Az bizonyos, hogy aki sohasem csinált semmi bolondot, annak az életét nem tudnám irigyelni.

A zseniális emberek hosszu soráról ki tudnám mutatni, hogy egy kicsit bolondok voltak. Mostanában sokat foglalkoztatnak egyebek között a muzsikusok. Fájdalom, a zenéhez semmit sem értek (ez majdnem olyan nagy baj, mintha siket vagy vak volnék), de a zenészeket meg tudom érteni, talán jobban, mint a muzsikusok és ezt, Isten segitségével, egykor még be fogom bizonyitani.

Itt van például Meyerbeer. Nemde jónevü muzsikus? Ezt az embert, ha rossz volt az idő, talán még megkötözve sem lehetett volna a szobában tartani. Ha elkezdett zuhogni az eső, izgatott lett, az égboltra bámult és ha a zápor már erősen paskolta az utca kövezetét, elrohant hazulról, esernyő nélkül és sebesen loholt végig az utcán, valami park, vagy az erdő felé, és ha a szél hatalmasan zugott, szinte magánkivül volt: ilyenkor támadtak a zenei gondolatai!

Aubernek, ha elkezdtek zsongani a fejében a melódiák, csak egy jó paripa kellett: ütötte-verte a szegény állatot, hogy minél gyorsabban száguldjon. A fáradtságtól tajtékzó paripa nyergében született meg a *Fra Diavolo* minden nagy áriája. Auber egyszer beugratott lovával a piaci kofák közé, akiknek kosarait egy-kettőre szétrugta és a sátraikat feldulta. El lehet képzelni, hogy ebből micsoda zenebona lett: a kiméletlen lovast mindenki torkaszakadtából szidta; az asszonyok és leányok zsivaját tulharsogták az odarohanó rendőrök. De Auber éppen csak ezt akarta: mikor hazaért, már semmi se volt neki megirni a *Portici néma* nagy piaci jelenetét.

Halévy nem ilyen heves természetü ember volt: két öreg nővérével együtt lakott és nagyon csendesen dolgozgatott. Munkájával sohasem volt megelégedve; mindent huszszor-harmincszor is átdolgozott és nem bizonyos, hogy az utolsó feldolgozás volt a legjobb. Gyakran megesett vele, hogy egyáltalán nem támadtak gondolatai; de tudott segiteni magán: egy fazék vizet tett a tüzhelyre és hatalmasan befütött. Mikor a viz a fazékban elkezdett rotyogni, a nagy zeneköltő arca szinte átszellemült és ha félóráig muzsikált neki a vizesfazék, a hangjegypapirok iveit irta tele a lázas gyorsasággal alkotó Halévy. Nekünk az a rotyogó fazék semmit sem mondott volna, de a zeneköltő lelkét megtermékenyitette.

Donizetti még Párisban élt, amikor különleges szokása egyszer kellemetlen helyzetbe juttatta. Egyik mellékutcában minden délután óráig szokott ácsorogni egy kis masamód-bolt előtt, melyben az ablaknál két kisasszonyka dolgozott. A művész soha nem nyitott be a boltba, sőt soha nem is köszönt a leánykáknak, csak bámulta őket, némán és hosszan. Az üzlet tulajdonosa hónapok mulva türelmét vesztette és kiment az utcára.

— Ön, ugy látszik, félénk ember... Ugyan mondja már meg, hogy a két leányom közül melyik tetszik önnek?

— Egyik sem, — felelte Donizetti egész nyugodtan.

— Hát akkor mit keres itt már hónapok óta?

— Az *Alba herceg* harmadik felvonásának a végét...

Ennek az volt a mániája, hogy ha sehogy sem találja meg valamely zenei probléma megoldását: hónapokig kell egy helyre járni, ugyanazt a dolgot bámulni és végül is elérkezik a teremtő ihlet perce.

Rossini is eredeti módon dolgozott: „olasz lakomát" rendezett a lakásán és mikor barátai a legjobban mulattak, megszökött tőlük, bezárkózott a szobájába és az ebédlőből áthangzó tompa zsivaj hatása alatt nagy szorgalommal irt, órákig, — pedig hangszer nem is volt a szobában. Más művészekkel tökéletes ellentétben, a saját szerzeményeit ki nem állhatta: kötéllel sem lehetett volna visszatartani, ha valamelyik darabjából kezdtek játszani vagy énekelni. Neki különben az volt a nézete, hogy csak egy nemes hangszer van: a fuvola. Még a közepes flótást is akár órákig hallgatta volna.

Romeo és Julia, Berlioz nagy operája is furcsa körülmények között jött létre. Berlioz egy angol színésznőt vett nőül, Miss Smithsont, akinek különösen Shakespeare-darabokban voltak nagy sikerei. Mikor Berlioz elhatározta, hogy operát ir Romeo és Julia történetéből, a feleségével órákon át szavaltatott ebből a drámából s a szavalatot zongorán próbálta kisérni. Egy-egy jelenetet természetesen százszor is eljátszottak, mig a drámát sikerült zenére átirni.

Paganini is egyike volt a legokosabb bolondoknak: mindent felhasznált, amivel hatást lehetett kelteni, és mint a világ legkapzsibb és legfösvényebb embere: a bevétellel mérte a hatást. Hegedüjének törött volt a vonója és egy piszkos madzaggal volt összekötözve: egy rendes müvész a kezébe nem vette volna... Londonban egy hangversenyén eldobta a hegedüjét, a zenekarból kért egy brácsát és azon játszott, mintha rögtönözne. Persze, gondosan elő volt készitve ez a nagy jelenet, mely az olasz közönséget lázba hozta volna, de az angolok közbeszóltak:

— Mi hegedühangversenyre váltottunk jegyet, tessék csak hegedülni, ahhoz ön jobban ért!

Ez 1834-ben volt. Akkoriban történt, hogy valami elszámoláson összeveszett Paganini az impresszáriójával, Jeremiah Lothiannal. Az impresszário, aki a sajtón ugy tudott játszani, mint müvésze a hegedün, egy cikksorozatban a sárga földig letette Paganinit, persze nem mint müvészt, hanem mint embert. Legnagyobb meglepetést keltett az a leleplezése, hogy Paganini sohasem gyakorol. De miért nem? Azért, mert félt, hogy a játékát ilyenkor valaki *ingyen* fogja hallgatni!

Persze, nem igaz, hogy Paganini sohasem gyakorolt. Egyszer Párisban, abban a házban, ahol lakott, őrült zenebona támadt: egy idős és egy fiatal nő összeveszett egy macska miatt. A két nő sikitása és a macska keserves nyávogása olyan borzalmas volt, hogy a lakók rájuk törték az ajtót. De a szobában nem találtak senkit, csak Paganinit, aki éppen gyakorolt; a két nő veszekedését és a macska nyávogását ő varázsolta elő a hegedüjéből.

TÁPAY-SZABÓ LÁSZLÓ

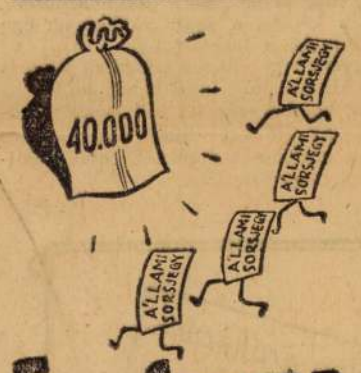

Egyforma az esélye

minden jótékonycélu állami sorsjegynek. **A főnyeremény 40.000 pengő,** amit Ön is megnyerhet, ha van sorsjegye.

Vegyen még ma államisorsjegyet

HUZÁS DECEMBER 5-ÉN

Egész sorsjegy ára ..... 3.— P
Fél sorsjegy ára ..... 1.50 P

Berlin fontos diplomáciai események szinhelye lesz

Berlin, november 30. (Magyar Távirati Iroda.) **Berlini politikai körök valószinünek tartják, hogy a birodalmi főváros a jövő hét folyamán ismét fontos diplomáciai események szinhelye lesz. Előreláthatólag a jövő hét közepén kerül sor Laval helyettes francia miniszterelnök németországi látogatására. Bár illetékes német helyen hangsulyozzák, hogy egyelőre nincs szó Laval érkezéséről, politikai körökben azonban mégis ugy tudják, hogy Abetz párisi német nagykövet és Brinon, a vichyi kormány párisi nagykövete Laval jövőheti berlini utjának előkészitése céljából járt a napokban Berlinben. Laval közeli berlini utjáról egyébként Pétain tábornagy is megemlékezett legutóbbi beszédében.**

Hire jár továbbá, hogy egy jugoszláv politikai személyiség is rövidesen Németországba érkezik. Illetékes német helyen ezzel kapcsolatban kijelentették, hogy a küszöbönálló jugoszláv látogatásról nincs tudomásuk, de éppen ugy nem tartják lehetetlennek, mint amennyire lehetséges, hogy a közeli jövőben bolgár államférfiak is ellátogatnak Berlinbe, bár egyelőre a bolgár látogatásról sincs tudomásuk.

Franciaország meg akar egyezni Németországgal

Vichy, november 30. (Magyar Távirati Iroda.) **Két nap óta a sajtó cikksorozatokban emeli ki a Franciaország és a tengely közötti közeledés életbevágó jelentőségét. Valamennyi lap figyelmezteti a nemzetet, hogy Franciaország nem vonhatja ki magát a vereség következményei alól. Az áldozatok csökkentésének egyedüli módja, hogy Franciaország elfogadja a tengely feléje kinyujtott kezét.**

A Temps véleménye szerint a győzőknek egyáltalán nem érdeke Franciaország megsemmisitése, viszont a francia népnek minden téren ki kell nyilvánitania az együttmüködésre irányuló készségét és el kell fogadnia a körülményekben rejlő szükségességeket.

Lotharingiából Westmark

Saarbrücken, november 30. (Német Távirati Iroda.) **Bürckel körzetvezető szombaton a saarbrückeni Wartburgban tartott nagygyülésen beszámolt a most befejezett lotharingiai áttelepitésről. A körzetvezető megokolta a végrehajtott intézkedéseket.**

— A Saarpfalz és Lotharingia elnevezése — jelentette ki Bürckel beszéde végén —, ezentul „Westmark" lesz, nincs tehát többé politikai „Lotharingia" és „Saarpfalz"-körzet. Ennek a körzetnek neve mától fogva a Führer akaratából minden időkre, „Westmark". (MTI)

A külpolitika hirei

(MTI-jelentések)

BERN: A svájci szakszervezeti szövetség főbizottsága határozati javaslatot fogadott el, amely azt kivánja, hogy emeljék a fixfizetésesek járandóságait. Egy másik határozati javaslat megerősiti a munkásosztálynak azt az akaratát, hogy az ország független maradjon, kivánja továbbá a politikai pártoktól és a szövetséggyülés tagjaitól, hogy a legközelebbi szövetségtanácsi választások alkalmával adjanak jogot a munkásosztálynak a képviseletre.

BUKAREST: A nemzetközi Dunabizottság német, olasz és szovjetorosz tagjai pénteken Galacban ülést tartottak. A bizottság ülésén a napi kérdéseket tárgyalta le.

HALIFAX: Legujabb rádióértesitések szerint az Urla angol gőzös felfogta az Eugenacambanis 3476 tonnás görög hajó segélykérő jelét és a helyszinére sietve fedélzetére vette a görög hajó legénységét. Az Eugenacambanis kigyulladt az Atlanti-óceánon.

HELSINKI: Az uj köztársasági elnököt ezév december havában választják meg.

KAIRÓ: Alexandria katonai kormányzója rendeletet adott ki, amelynek értelmében minden német és olasz birtokban levő rádiókészüléket elkoboznak.

MADRID: Hoare angol nagykövet ujból tanácskozott Suner spanyol külügyminiszterrel.

MOSZKVA: November 29-ikén román kereskedelmi küldöttség érkezett Moszkvába. Tagjai Nemoianu, helyettes földmivelésügyi miniszter, a küldöttség vezetője, Marian, igazgató a nemzetgazdasági minisztériumban, Tutea, nemzetgazdasági minisztériumi helyettes igazgató és Solacolu, a román nemzeti bank igazgatója.

NEWYORK: Chautemps, volt francia miniszterelnök családjával együtt Lisszabonból jövet Newyorkba érkezett. Kijelentette, hogy braziliai nagykövetté történt kinevezését az „események megváltozása" miatt visszavonták.

RÓMA: A Duce elnöklete alatt szombaton délelőtt megtartott minisztertanács jóváhagyta egyebek között azt a törvényjavaslatot, amely négymilliárd lira költséget irányoz elő a hadiállapotban lévő ország uj szükségleteivel arányban álló közmunkák biztositására.

WASHINGTON: Hull külügyminiszter a sajtóértekezleten a Japán és a Vang Csing-vej kormány között létesült szerződésre vonatkozóan feltett kérdésre kijelentette, hogy az Egyesült Államok természetesen továbbra is elismerik a csungkingi kormányt.

Lakását izlésesen berendezheti a Mimóza kézimunka-üzletből!

Függönyök, függönyanyagok, ágytakarók, Ia magyar perzsaszőnyegek, ágy- és diszpárnák, mindennemü kézimunkák nagy választékban, jutányos árakon

Mimóza
iparmüvészeti és háziipari kft
BUDAPEST, JÓZSEF-KÖRUT 11

Az első hójelentés

A Meteorológiai Intézet hójelentése november 30-án:

Szombat hajnaltól az ország jelentékeny részében havazik. A hőmérséklet a hegyeken mindenütt fagyponton alul van és a hó minősége porhó.

Részletes hóadatok: A hóréteg vastagsága szombat reggel a budai hegyekben: a Rózsadombon 1 cm, a Svábhegyen 2, a Jánoshegyen 2 cm; Pilisben: a Dobogókőn 1, Nagyvillámon 2 cm; a Börzsönyben: Kisinócon csak hófoltok voltak; a Mátrában: a Kékestetőn, a Galyatetőn 2 cm; a Bakonyban: Zircen 2 cm, Farkasgyepün csak hófoltok vannak; a Meesekben: a Misinatetőn 1 cm.

A délelőtt folyamán a hóréteg általában 1—2 centiméterrel vastagodott.

Mivel etessük a madarakat?

A Magyar Ornitológusok Szövetségének elnöksége kéri a nagyközönséget, hogy tekintettel a havazásra, a madaraknak adjon eledelt. A cinkeféléket olajosmagvakkal, a rigófféléket hussal és levesből kikerült sárgarépával kell etetni, de semmiesetre sem szabad a madaraknak kenyeret adni, mert betegséget okoz.

Gazdasági rendeletek a visszacsatolt területeken

A pénzügyminiszter 400/1940. P. M. szám alatt rendeletet adott ki a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészek területén működő pénzügyi hatóságok és hivatalok területi beosztásáról és ügyviteli szabályzatáról. A magyar pénzügyi jog szabályai a visszacsatolt területen *december 1-én lépnek életbe s ettől az időtől kezdve az adókat és más közszolgáltatásokat már a magyar jog szabályai szerint vetik ki, szedik be és kezelik.* A visszacsatolás előtt időből még fennálló elintézetlen jogvitákat külön erre a célra helyben alakitott döntőbiróságok végérvényesen döntik el. Az adóhátralékok rendezését is elrendelte a pénzügyminiszter, lehetőséget nyujtva arra, hogy *azokat az erre a célra alakitott döntőbiróságok méltányos esetekben mérsékelhessék, vagy elengedhessék.*

★

A kormány 8640/1940. M. E. szám alatt rendeletet adott ki a Magyar Szent Koronához visszacsatolt keleti és erdélyi országrészen az anyaggazdálkodásra vonatkozó rendeletek hatálybaléptetéséről. A rendelet értelmében az anyaggazdálkodásra vonatkozóan kiadott rendeletek, amennyiben hatályuk a 7800/1940. M. E. sz. rendeletnek a 8420/1940. M. E. számu rendelettel módositott 27. paragrafusával kiterjesztve még nincsen — *a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészen hatályba lépnek.* Nem vonatkozik ez a rendelkezés *a cukor kötött forgalmára.* A rendelet kihirdetésének napján lép hatályba.

Erdélyért

Az Erdélyért Országos Gyüjtőbizottság 63.600. számu postatakarékpénztári csekkszámlájára az Ujság előfizetői és olvasói ujabban az alábbi feltünletett adományokat juttatták a nemes célra:

1940 november 28-án:

Weintraub Adolf, Rimaszécs	5.—
Eddigi gyüjtésünk	P 4658.17
Összesen:	P 4663.17

Marosvásárhelyről jelentik: December 5-én, a kormányzó ur nevenapjának előestéjén a Főméltóságu Asszony Erdélyért-akciója javára a kulturpalota nagytermében nagyszabásu müsoros estélyt rendeznek, amely a régi megyei bálok hangulatát kivánja visszavarázsolni. Az estély keretében történelmi életképekben mutatják be Marosvásárhely multját. Az életképeket vitéz Vida Gyula tábornok személyesen rendezi.

Móga csipkés függöny a lakás komoly ékszere
Budapest, IV, Deák Ferenc-utca 17

Pap Gábor

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 JUN 1

PETŐFI NÉPE

Kecskemté

A kiskun napok művészi plakátjait Pap Gábor, a neves grafikus tervezi. A kiskun napok gyönyörű plakettjét pedig Kovács Ferenc szobrászművész tervezte és készítette.

Pap Gábor

Az Ernst Muzeumban megrendezésre került plakát-
kiállitáson első dijas lett Pap Gábora
vegyes népgazdasági kategoriában az 1968 BNV
c. plakátjával.

Magyar Hirlap 2.évf.198.sz.

Pap Ferencné, népi iparművén

Csaknem két évtizede készít magyar népviseletbe öltöztetett babákat Pap Ferencné népi iparművész. Munkái már számos kiállításon arattak elismerést. Legutóbb Krakkóban nyert díjat gyűjteményével.

f: Pénybeji

Esti Hi

2.

7. 10

Pap Emil HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1993. III. 25.

TÁRLATAJÁNLAT

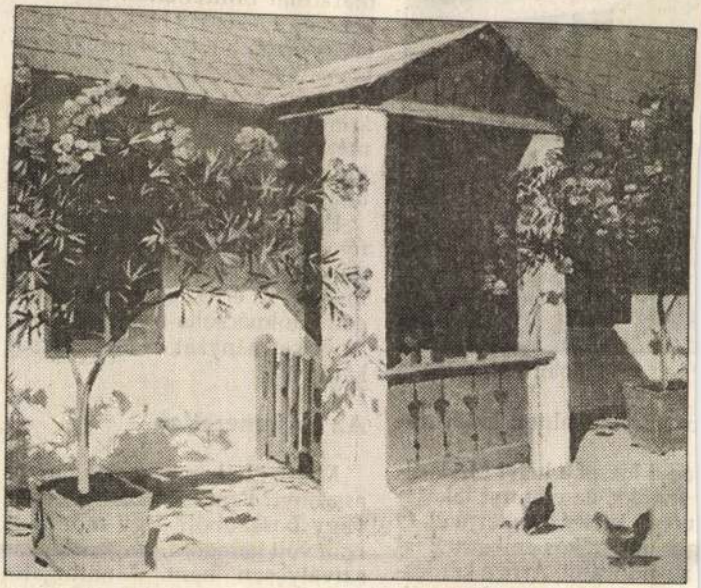

Pap Emil: Leánderes udvar

Újabb kiállítással várja látogatóit a tavaszi fesztivál kulturális rendezvényeihez kapcsolódóan a debreceni Kortárs Galéria. Azok a kortárs alkotók, akik követői a vásárhelyi művésztelep szellemének – színgazdag, realista festményeikkel, a látvány festői előadásával gazdagítják azt a hagyományt, amelyet a századforduló, illetve e század eleji iskolateremtő elődeik: például Koszta József, Tornyai János Munkácsy Mihály népi realizmusából merítve fejlesztették tovább expresszív és konstruktív felfogásban. A téma természetesen a magyar tanyavilág, a paraszti élet és életforma használati tárgyai, az alföldi kertek virágai, amelyek az itt élő nép ízlését, egyszerűségét, romlatlan tisztaságát sugározzák. A kiállítás látogatói többek között Ambrus Imre, Babinecz József, Bihari Sándor, Bozsó János, Derecskei József, Fábián Gyöngyvér, Fekete Zsolt, Fodor József, Gábor Emil, Gonda Zoltán, Hézső Ferenc, Király Sándor, Koroknai Róza, Kurucz D. István, Kolozsvári József, Moldován István, Palásti Renáta, Pap Emil, Papp Gábor, Pálnagy Zsigmond, Sipos Zsófia, Sténlik János, Szanthoffer Imre és Viski János alkotásaival találkozhatnak.

(A tárlat április 6-ig látható Debrecenben, a Batthyány u. 5. szám alatti Kortárs Galériában.)

Fotó: Borza János

ja, tudtuk meg a polgármestertől. – Nem lehet szó nélkül elmenni az eset mellett, hiszen olyan súlyos bűncselekmény történt, ami nem maradhat büntetlenül. Ez csökkentené a lakosság biztonságérzetét és újabb bűncselekmények elkövetésére is sarkallhat. Mivel kisvárosban vagyunk, azt hihetnénk, könnyebb megtalálni a tettest, mert itt jobban szem előtt van minden és mindenki, mint egy nagyvárosban.

Ennek ellenére sem halad a nyomozás. Nagyon kérünk mindenkit, aki bármit tud, segítse a munkát és értesítse a rendőrséget! – tolmácsolta a polgármester az önkormányzat és a rendőrség kérését.

oztuk az említett határoza-

ágyi József a helyi MÁV-ál- főnöke, az elhunyt lakásá- ntegy kétszáz méterre él. Ő gos, takarékos embernek is- az áldozatot. Arra a kérdés- iért indítványozta, hogy új- gyaljanak az ügyről, így vá- t:

Képviselői jogomnak, sőt kö- égemnek éreztem, hogy min- megtegyek többek között a ztonságért is. Ebben a gyil- gi ügyben négy év alatt sem- tványos előrelépés nem tör- mintha megállt volna a nyo- ás, ezért indítványoztam, az önkormányzat ajánljon fel ezer forintot a nyomravezető-

Az ok ismeretlen

Miért ölték meg a magányos asszonyt? Pénzért? Szórakozásból vagy bosszúból? Úgy mondják, nem volt haragosa, idegenekkel is szívélyesen bánt. Mondogatta ugyan, hogy egyedül van, néha fél, de az ajtaját sohasem zárta be, csak a kaput. Beszélik, hogy két-három héttel a néni halála előtt eltűnt a kapukulcs, ám ő nem cseréltette ki a zárat. Lehet, hogy ez okozta a vesztét? Kecskés Katalin Julianna háza ma is üres. Nem vette meg, és nem költözött oda senki. Lehunyt ablakszemekkel áll az Arany János utcában. Titkot őriz, amit azóta sem osztott meg senkivel.

ETÉS

Forog a Napló-Szerencsekerék
az Utazási Vásár '98

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KÖZNEVELÉS

1967 SZEP 22

1021

FORRADALO

ALBERT PINI
A marxist

MOJSZEJ MI
Mi a politechnikai

KÜLFÖLD

BÖLCS ISTVÁN: Tanácskozás az ifjúság hős-ideáljairól (Gottwaldov, 1967. május 20—24.) — — — — — 7
HIVATAL ERVIN: Vietnami naplórészlet — — — — 7
Fordítások a külföldi pedagógiai szakirodalomból — — 7
ANDRÁS VERA: Ember, gép, pszichológia (Leontyev professzor előadása a Magyar Tudományos Akadémián) 7

SZEMLE

Kiss Tihamér: Életkorok pszichológiája *(Gáspár Kálmánné)* — — — — — — — — — — — 7
Ketten a lámpa alatt — Szovjet írók új elbeszélései, 1967. *(Bozóky Éva)* — — — — — — — — — — 7
Az ifjúsági színházak terveiről *(Schelken Pálma)* — — 7
JÁKI LÁSZLÓ: Figyelő — — — — — — — — 7
LÁZÁR ISTVÁN: A szovjet tudomány és technika 50 éve — Jubileumi kiállítás a Vásárvárosban — — —
Régi magyar iskolavárosok — Sopron *(Sarkady Sándor)*
Kiállítások *(Szántó Gábor)* — — — — — — — —
Pályázatok pedagógus állásokra — — — — — —
Válaszok munkaügyi kérdésekre — — — — — —
Rejtvény — — — — — — — — — — — —
Idegen nyelvű tartalom — — — — — — — —

Címoldalunkon: Szüret — *Papp György* (Szeged) rajza
A hátsó borítón

MAGYARORSZÁG

532 földönfutó magyar ebédel a Népszállóban

Könnyező felnőttek, játszó apróságok a batyudombok között

(A Magyarország tudósítójától.) Könnyfakasztó kép a *Népszálló* szuterénje, ahová a magyarüldözés menekültjeit szállásolták.

Bárányborsüveges, mokány bajszú, hetvenes bácsi áll az egyik kapufélfa mellett. Útlevelét szorongatja. 1918-ban váltotta még, a »belegrádi követnil«. *Tóth Istvánnak hívják.*

— *Baranyában* születtem, — mondja — *Pécstől* nem messze. Aztán elszakított területre kerültem. *A két kezem munkájával kerestem a kenyeremet.* Földet szereztem, házat. Most ott kellett hagynom mindent. A feleségemet, két lányomat. *Ők ott születtek,* hát nem hánytorgatják őket. *Zomborról* jöttem.

Szomorúan végigtörli az arcát piroskék zsebkendőjével. Keserű hangon folytatja:

— *Vissza akarok menni.* De tudja Isten, lehet-e valamikor. Nem tudom elhagyni a családomat. Szegény, tehetetlen népek. Mit fognak most nélkülem kezdeni?!

Félrefordul, szégyelli a szemébe futott könnyet. *A hatalmas félhomályos terem közben szakadatlanul zsibong. Most osztják az ebédet.* A szomorúság valahogy felszakad néhány pillanatra. Élénk *gyereknevetés* bujkál a barnára fakult oszlopok között. Valahogy vigasztaló ez a hang.

„Erre a nagy szeretetre nem számítottunk..."

A terem különben olyan, mint valami *hatalmas várószoba.* Szanaszét padok, batyuk, ezerszínű cókmók. Egy darabka nép, mely *kiszakadt a földből* és most gyökértelenül lesi sorsa változását. Itt-ott négy-öt férfi beszélget. Megvitatják, hogy mi lesz? *Van-e remény, hogy hazamehessenek?*

Egy fiatal, *újvidéki gazda* meséli kiutasításának történetét.

— Reggel kaptuk az írást, hogy 24 órán belül el kell hagynunk az országot. Az írást a városházán kaptuk meg. Ott aztán *félnapot várhattunk.* Mert hát sokan voltak, közben meg dél lett és az urak ebédelni mentek. Vagy 10 órám veszett el ezzel a hiábavárással. *Aztán már haza sem tudtam menni.* Néhány ügyet elintéztem, már nem is tudom, hogy mit. Aztán *mehettem is az állomásra.* A feleségem már ott várt. Pénzt *csak 100 dinárt* hozhattunk magunkkal, annak is a felét dinárban. Pedig *10.000 dinárommal tartozik a város, valami munkát csináltam nekik.* Kész a munka és most elküldenek.

Közben *szakadatlan sorban jönnek az emberek.* A tegnapi 234-hez az este még nyolc jött, ma reggel és délben pedig 290. *Bámulatos a rend és fegyelem.* Mindenki türelmesen várja, amíg sorra kerül.

— Higyje el, jó uram, — mnodja egy halász, aki tegnap este érkezett a menekültekkel Szegedről — *tudtuk, hogy jól fognak bennünket fogadni a testvéreink itt Budapesten, de erre a nagy szeretetre nem is számítottunk.* Kaptunk tegnap vacsorát, ma reggelit, ebédet. Fekvőhelyet. Aztán nem is ez a legszebb. Itt vannak ezek a szegény koldusok, akik a Népszállóban laknak. *Tudom, hogy sok még nem kapott ebédet miattunk.* Egy szót sem szólnak. Sőt ők biztatgatnak bennünket, hogy majd csak jóra fordul minden. Ezt nem hittem volna, ha nem látom a saját szememmel. Mióta átléptük a határt, *pártfogolnak, istápolnak bennünket.* Nem is tudom, hogy mivé lettünk volna elkeseredésünkben, ha nem kapunk ennyi melegséget.

Közben kis csoport alakul. Azt beszélik meg, hogy mi lesz velük. *Visszamehetnek-e majd?*

— *Én nem megyek,* — folytatja az emberem — van Duna itt is, majd csak megélek valahogyan. Pedig házat hagytam odaát. Most öltem két disznót, akkorák voltak, mint egy-egy borjú. *De most már nem bánok semmit. Itt akarok maradni Magyarországon.*

Egy kis asztalka előtt *szakadatlanul folyik a személyi adatok bemondása.* Feketeszemű, magyarképű menyecske áll éppen az asztal előtt. Elhaló hangon mondja be szomorú történetét a jegyzőnek. *Konokul összeráncolja két fekete szemöldökét, szemmelláthatóan küszködik a könnyekkel,* de kemény akar maradni.

Egyedül jött, egyedül is van. Sok évi keserves munkája veszett oda. *Árva lány,* nincsen senkije. Az a kis vagyonkája, amit évek keserves munkáján gyüjtött, az utolsó fillérig odaveszett.

— Nem is merek arra gondolni, hogy mi lesz — mondja. — Nem az bánt, hogy a pénzem odaveszett, dolgozni itt is lehet. De nincsen senkim. *Egyedül vagyok, nem ismerek senkit, rokonaim sincsenek.* Nem tudom, hogy hogyan fogok megállani a magam lábán.

Egy pöttömnyi „család"

Az egyik sarokban néhány színes batyun — egy pöttömnyi család megmentett kincsei — *egy szőkefejű, apró lányka alszik.* Mellette ül a nénje, lehet vagy öt éves. Csöppnyi kezével óvja testvérét a sietők emberek lába elől, közben még arra is ráér, hogy valami primitiv kis *altatódalt* dudoljon.

Odébb egy *fiatal fiu* alszik. Hófehér báránybőrkucsmája lecsúszott napsütötte homlokáról, Valami megnevezhetetlen *szelid-szomorú mosolygás ül* az ajka körül. Talán az otthonról álmodik, pajtásairól, vagy elveszett anyjáról. Közben göcsösen szorítja kebléhez apró kutyáját. Közben szakadatlanul folyik az újonan érkezett beírása. Eddig 532-en vannak a Népszállóban. *Estére újabb csoport érkezését jelentették.* Körülbelül háromszázan lesznek. Egyelőre még nem történt intézkedés, hogy ezeket hol fogják elhelyezni. Lehet, hogy itt, lehet, hogy másutt.

Aztán lassan *halkul a zsibongás.* Az ebédutáni csend, a fáradtság, izgalmak lassan *álomba szenderítik az embereket.* Az egyik homályos sarokban egy anya szoptatja gyermekét. A kicsike mohó szájjal szívja az életet. Közben anyja beszél.

— *Mi is ott vesztettük mindenünket.* Ház, marhák, a föld. *Már együtt volt a télire való.* Néhány öl fa, gabona, zsír. Egy éves nehéz munkánk veszett ezzel kárba.

Aztán végigsimítja gyermeke fejét.

— Nem baj. *Fontos, hogy a kisfiam megmaradt.*

Ilyen a sorsa néhány ezer árva, földönfutó magyarnak, akinek *legfeljebb az a bűne, hogy magyarnak született.* (h. i.)

Vörös pompa, külföldi diplomaták serege Kirov temetésén

„A merénylet új életre keltette a rémuralmat"

Moszkva, december 7.

(A Magyarország tudósítójától.) *Lenin* temetése óta nem látott *Moszkva* népe olyan gyászünnepet, mint aminő Sergej *Kirov* temetése volt. Az első napon hozzávetőleges számítás szerint *másfélszázezer ember,* a három nap alatt legalább *félmillió ember vonult el a koporsó mellett,* amely mellett maga *Stalin* is többször állott díszőrséget. Éjszakának idején hamvasztották el a meggyilkolt leningrádi párttitkárt, hamvait azután urnába tették, elhalmozták virággal, úgy vitték a halotthamasztóból kézben, felváltva, *Stalin, Molotov* és a végrehajtó bizottság többi tagja.

A *Vörös* térre érkezve, az urnát *Lenin* mauzoleuma előtt helyezték el s megkezdődött a gyászszertartás. Ott volt *Stalin* vezetésével a központi végrehajtóbizottság teljes számban, *Petrovsky,* az ukrán kormány elnöke, a francia nagykövet a nagykövetség egész személyzetével, *Marchandeau* francia kereskedelmi miniszter, a japán ügyvivő, a török nagykövet és a román diplomáciai képviselet vezetője. A katonai zenekarok a kommunista himnuszt játszották, mire egy tüzérüteg ágyúi sortüzet adtak. Köröskörül a Vörös téren vörös zászlók között a meggyilkolt pártvezér életnagyságú képei voltak felállítva. Minden iparváros munkássága küldöttséget menesztett a temetésre. *Kirov* hamvait a *Kremlben,* közel *Lenin* mauzoleumához, *befalazták.*

Párizs, december 7.

A *Petit Parisien* moszkvai tudósítójának jelentése szerint *Kirov* meggyilkolása új életre keltette *Szovjet-oroszországban* a rémuralmat, amely pedig az utolsó hónapokban *kezdett már megenyhülni.* Ez a gyilkosság *Szovjet-Oroszországot* az erkölcsök megszelidülésének útján *több évvel visszavetette.* Hírek keringenek a vörös hadsereg tisztjeinek *összeesküvéséről* és több katonatiszt letartóztatásáról.

London, december 7.

A *Daily Express* jelenti *Varsóból:* *Oroszországban* ismét erősödött a vörös terror. Néhány óra alatt *kétszáz embert végeztek ki,* köztük *Nikolavejet, Kirov* szovjetvezér gyilkosát, továbbá *Nikolajev feleségét, két fiát, két leányát, agg édesanyját* és a *moszkvai* rendőrség tizennégy vezetőjét. *Moszkva* valóságos fegyveres tábor, mindenütt katonák járnak. *Sztalin* irgalmatlan kézzel igyekszik az országot az ellenforradalmi fenyegetéstől megtisztítani.

Papen távozik a bécsi követség éléről?

Bécs, december 7.

(A Magyarország bécsi szerkesztőségétől.) *Papen* volt alkancellár, bécsi német követ, néhány napi távollét után, amelyet *Berlinben* töltött, *ma reggel visszaérkezett Bécsbe.*

Osztrák politikai körökben nagyon tartja magát az a hír, hogy *Papen megválik követi állásától és a Saarvidék főbiztosi méltóságát foglalja el,* amelyet egyszer már betöltött. A hír *igen jó helyről* származik, de a délutáni órákig nem lehetett *megerősítést* kapni.

Már 15 halottja van a perpignani mozitűznek

Párizs, december 7.

A perpignani moziégés és az azt követő pánik következtében történt nagy szerencsétlenség áldozatainak száma a legújabb jelentések szerint 15-re emelkedett.

A kormányzónak ma átnyujtotta a belga Lipót-rend nagykeresztjét a belga ügyvivő

(A Magyarország tudósítójától.) A kormányzó ma délben kihallgatáson fogadta *Guy de Schoutheete de Tervarent* lovag belga ügyvivőt, aki *a belga király megbízásából a belga Lipót-rend nagykeresztjét átnyujtotta a kormányzónak.* A magas kitüntetés adományozásával egyidejüleg a belga király *meleghangú kísérőlevelet* intézett Magyarország kormányzójához.

Felelős szerkesztő: MAGYAR ELEK
Felelős kiadó: SÜMEGI VILMOS
Szerkesztőség és kiadóhivatal: VII. kerület, Rákóczi út 54. szám
Jegypénztár, hirdetési-, előfizetési-, utazási- és könyvosztály: VII. kerület, Erzsébet körút 18—20
KIADJA A MAGYARORSZÁG NAPILAP R.-T.
Szerkesztőség Bécsben I., Kohlmarkt 7
Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza
Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. (Nyomdaigazgató: Wózner Ignác.)

Cigány Dezső és Pap Gyula kiállítása

A Szépművészeti kiállítások helyiségében *Cigány* Dezső mutatja be új képeit. Hazahozta a rivierai nap derűjét, fényét s ebben ragyogtatja a magyar alföld színeit. Imádja a napfényt, színei magukba isszák tüzét s képei hevesen, izzón árasztják magukból a rivierai vagy nagyalföldi meleget.

Mellette egy új művész mutatkozik be, *Pap* Gyula, aki eddig külföldön tanult és mint életrajza mondja, tanított is, többek közt a Bauhausban is. Képein nem tudjuk felfedezni a rokonságot a dessaui iskola tárgyilagos törekvéseivel, inkább valami romantikus álmodozás fátyola mögé rejti határozottabb mondanivalóit. *(m.)*

Lalande volt francia miniszter meghalt

Párizs, december 7.

Laurence de *Lalande*, az Agence Fournier hírszolgálati iroda elnök-igazgatója, volt meghatalmazott miniszter, *Párizsban elhúnyt.*

Vízállás

A földmivelési minisztérium vizrajzi osztálya jelenti:

A Duna Budapestig árad, lejjebb apad. Igen alacsony vízállású.

Mai dunai vízállások: Passau 203, Struden 190, Stein minusz 87, Bécs minusz 130, Pozsony 10, Komárom 152, Budapest 58, Paks minusz 65, Baja 14, Mohács 47. A Dráva Barcsnál minusz 23.

A Tisza Tokajig árad, lejjebb apad. Alacsony vízállású.

Mai tiszai vízállások: Tiszabecs 85, Vásárosnamény 40, Tokaj 124, Tiszafüred 104, Szolnok 116, Csongrád 57, Szeged 75. A Szamos Csengernél 16, a Körös Békésnél minusz 22, Gyománál 40.

A Balaton Siófoknál 72.

A Velencei tó Agárdnál 2.

Feleség csatája a vörös és fekete démonokkal

Mulatságos nőtartási per egy rádiószünet miatt

(A Magyarország tudósítójától.) Egy házaspár életének nem mindennapos részletekben bővelkedő életregénye bontakozott ki egy *nőtartási per* kapcsán az *újpesti* járásbíróságon *Gyenis* Sándor járásbíró előtt.

Egy nagyvállalat alkalmazottjának felesége *ideiglenes nőtartási pert* indított férje ellen. Keresete szerint férje hónapokon áta tartó viselkedésével *lehetetlenné tette* a házassági életközösség fentartását és mert nem hajlandó gondoskodni róla, *Szabó* Mihály ügyvéd útján kérte a bíróságot, hogy *aránylag szép jövedelmének* megfelelő tartásdíj fizetésére kötelezze a férjét.

Részletesen megokolta, *mi mindent követett el férje*, amivel a házaséletet lehetetlenné tette. A férj szórakozást kedvelő ember, havi fizetését soha sem tudta neki *pontosan átadni*. Igy többször kénytelen volt *családja támogatását* igénybevenni, hogy a háztartás költségeire fedezetet találjon. Tavasszal elhatározták, hogy ő *Békéscsabára* utazik rokoni látogatásra. Meg is beszélték, hogy az este ¾9-kor induló vonattal utazik el. Délután kettesben voltak otthon *újpesti* lakásukon. Ő rádiót hallgatott fejhallgatóval. Közben megérkezett férje öccse és férjével beszélgetni kezdett.

A rádióközvetítés nem sokkal később megszakadt. A szpiker bemondotta, hogy öt perc szünet következik. Ő nem vette le füléről a kagylót, csak kissé félretolta, így, *szándékosan vagy véletlenül*, nem tudni, kihallgatta *férjének és sógorának* a beszélgetését. Férje és sógora azt hitte, hogy ő rádiót hallgat, így nyugodtan beszélgettek. Jól hallotta, amikor férje ezt mondotta sógorának:

— *Erzsi ma este elutazik. Értesítsd Rózsit, jöjjön ide, csapunk, majd egy kis murit.*

A fegyelmezett feleség elutazik

Az asszonynak egy arcizma sem rándult meg a hír hallatára. Ugy tett, mintha semmit sem hallott volna. De elhatározta, hogy az esti szórakozást *megzavarja*. Férje egész este *különösen gyengéd* volt hozzá. Jó férjhez illően *ki is kísérte* a keleti pályaudvarra. Az asszony beszállt a kocsiba. Vagy öt perc hiányzott a vonat indulásához. Azt mondotta férjének, menjen haza, hiszen a vonat mingyárt indul, nagyon esik az eső, ne várja meg a vonat indulását. *A férj szívesen fogadta* az ajánlatot és bizonyára a kilátásba helyezett szórakozás hatása alatt elsietett. Az asszony *a kocsi másik oldalán leszállott* — és a vonat nélküle indult el.

Egy órát a pályaudvari étteremben töltött, azután autót fogadott és hazarobogott. Az előszoba kulcsa nála volt. Kinyitotta a lakást. Amikor belépett, *nem éppen épületes látvány* fogadta. A szoba egyik sarkában a férj pizsamában *egy feltűnően lengén* öltözött, élénkvörös hajú nő társaságában *félreérthetetlenül bizalmas* helyzetben volt, a szoba másik sarkában viszont a férj öccse enyelgett egy *feketehajú lánnyal*. Ugy elmerültek a szórakozásba, hogy csak az asszony hangos kiáltására riadtak fel.

— *Csirkefogó, gazember!* — kiáltotta magából kikelve az asszony, aztán *esernyőjével* a férjre és a vöröshajú nőre támadt.

Csata a démonokkal

Az asszony megjelenése a lakásban *érthető pánikot* keltett. Sikongás, kiabálás, futkosás verte fel a háromszobás polgári lakást. A lármára *még a házbeliek is* kisiettek. Az asszony felháborodásában *eszeveszetten vagdalózott, ütött, vert, zúzott*, amit csak látott. A férj, a sógor és a nők *rémülten menekültek*, de egyikük sem tudott megszabadulni az ütlegelésektől. Pár perc mulva *hatalmas csata* színhelyét mutatta a lakás. Az asztalok, vázák, székek *felborítva, romhalmazban* hevertek a szőnyegeken. A négytagú társaság persze eltűnt. Csak az asszony maradt ott.

Másnap a következő levelet kapta:

»Nagyságos asszonyom! Nagyon sajnálom, hogy ilyen kellemetlenséget okoztam önnek. Nem pályázom az ön feleségi állására. *Megelégszem azzal, hogy férje barátnője vagyok.* Egészen nyugodtan megbocsáthat férjének. Nem fogom feldúlni boldogságukat. Ha férje nálam keres egy kis szórakozást néha-néha, *az még nem olyan nagy bűn.*«

Az asszonyt *még jobban felháborította* a levél. *Szabó* Mihály ügyvéd útján *nőtartási keresetet* indított férje ellen.

A férj a járásbíróságon *beismerte az éjszakai mulatozást*, mégis arra hivatkozott, hogy felesége *érdemtelen a tartásdíjra*. Elhanyagolta a háztartást, költekező életmódot folytatott, adósságokat csinált, amelyet ő jövedelméből kiegyenlíteni nem tudott. Már régebben elhatározták, hogy *félbeszakítják a házassági életközösséget*. Különválnak.

Az asszony is jövedelem után néz, hiszen régebben mint tisztviselőnő dolgozott. Takarékoskodnak is és ilyenformán egy év alatt talán sikerül megtakaríta-niuk annyit, amennyiből kifizethetik adósságukat, azután *újból visszaállíthatják az életközösséget*. Felesége érdemtelen a tartásdíjra, mert *intrikáival befeketítette* felettes hatóságainál, a vállalat ezért *kihelyezte* egy jelentéktelen ki faluba, *Budapesttől* jó messze.

„Te is megjöttél, babám!"

Az asszony a férjnek erre az állítására újabb érdekes dolgot mondott el. Férje egyszer azzal állított haza, hogy egy vállalathoz kell elmennie fontos tárgyalásokra. Ő *gyanúsnak* találta a dolgot, ezért elment ahoz a céghez, amelynél férje szerint a tárgyalások folynak. Amikor felfelé haladt a lépcsőkön, egy úrral találkozott, *aki meglehetősen illuminált állapotban volt*, átölelte őt és így szólt hozzá: »*Te is megjöttél, babám!*« Ő úgy tett, mintha ő lett volna az, akit várnak, együtt ment a férfival. Egy helyiségbe értek, ahol férje *több férfi és több nő társaságában* mulatozott. Ezt azután *elpanaszolta férje főnökének* is.

A cég valószínűleg *ezért a kalandért* helyezte el a férjet nyugalmasabb helyre, *Budapesttől* távol. Neki ebben semmi szerepe nem volt.

A bizonyítási eljárás lefolytatása után a bíróság megállapította, hogy az asszony *jogos okból szakította meg* a házassági életközösséget, *jogosan igényelhet tartásdíjat*, ezért havi 80 pengő tartásdíj megfizetésére kötelezte a férjet.

Fellebbezés folytán az ügy *a pestvidéki* törvényszék elé került, amely a járásbíróság ítéletét *most jóváhagyta*.

Titokzatos gyilkosságsorozat egy francia megyében

Dragnignan, december 7.

A *Var* megyében fekvő, a külvilágtól csaknem teljesen elzárt tanya lakói nagy rémületben élnek bizonyos idő óta. *Titokzatos gyilkosságok történnek, főleg a pásztorokat támadják meg.* Október 9-én és december 1-én újabb gyilkosságokat fedeztek fel, így a meggyilkoltak száma ötre emelkedett. Azt hiszik, hogy *a tettes mindig ugyanaz a személy. Tegnap letartóztattak egy vadorzót, aki kihallgatása során bevallotta, hogy négy gyilkosságot ő követett el.*

Az egyke veszedelme a szakminiszterek előtt

Darányi államtitkár tervezetei a mai minisztertanácson

(A Magyarország tudósítójától.) A kormány tagjai ma délelőtt tíz órakor *Gömbös* Gyula miniszterelnök elnökletével *minisztertanácsot* tartottak. A minisztertanács *Darányi* Kálmán miniszterelnökségi államtitkár előterjesztésében *az egyke elleni küzdelem*, illetve általában *a családvédelem és a népszaporodás előmozdításával kapcsolatos kérdésekkel* foglalkozott.

A *Pannonhalmán* tartott nyári minisztertanács elhatározta, hogy az egyke elleni küzdelem és általában a népszaporodás és a családvédelem problémáját *sürgős vizsgálat tárgyává teszik*. Ezek tanulmányozásával, a különböző tárcák keretében foganatosítandó intézkedések előkészítésével és az egyes minisztériumokkal szükséges tárgyalások lefolytatásával *Darányi Kálmán miniszterelnökségi államtitkárt bízták meg.*

Darányi a mai minisztertanácson számolt be e megbizatása keretében végzett munkája eredményéről. *Előterjesztette azokra az intézkedésekre vonatkozó irányelveket, illetve terveze-teket*, amelyeket az egyke elleni küzdelem és általában a családvédelem és népszaporodás ügyének előmozdítása érdekében megvalósítandónak tart. Előterjesztéseire vonatkozóan a *szakminiszterek megtették észrevételeiket.*

A minisztertanács elhatározta, hogy a *Darányi* Kálmán által kidolgozott tervezetekre vonatkozóan a szakminiszterek a legrövidebb idő alatt, lehetőleg *még január hó első felében megtegyék konkrét előterjesztéseiket, illetve javaslataikat.* A minisztertanács fél 2 órakor fejeződött be.

Gyermek-kerékpárok
saját készítésű 3-tól 14 éves fiúk-lányoknak 100, 120 és 140 P
LÁNG JAKAB és FIA kerékpár-nagykereskedők, Budapest, József körút 41
Árjegyzék ingyen! Alapítva: 1869

Az idő *(Lassan hidegebb lesz.)* A Kárpátok eddig még feltartóztatták az orosz síkságról hazánk felé ömlő hideg levegőtömeget, úgyhogy az időjárási helyzetben kevés a változás. Szembenállnak egymással a nyugateurópai meleg és a keleteurópai hideg légtömegek. A választóvonal a Kárpátok keleti hegyláncolatán húzódik végig. Romániában már —10 fokos hidegek vannak, erős északi széllel és hatalmas havazással. Hazánkban ezzel szemben meg pénteken is csaknem országszerte 8—10 fokig emelkedett a hőmérséklet. Még a Kékes 1000 méter magas csúcsain is hat fokkal van a fagypont fölött a hőmérő higanyszála. Ennek oka az is, hogy ott szemben a síkság ködével, zavartalanul érvényesül a napsütés. Az ország legtöbb vidékén kisebb szitálásszerű eső is volt. A szombati ünnepre nem várható még sok változás. Az orosz hideg levegő úgylátszik igen sekély és ezért csak lassan tud a Kárpátok hegyláncolatán átszivárogni, így legfeljebb lassú hősüllyedést várhatunk. A ködös idő tovább tart és a hegyek továbbra is élvezik a napsütést. Hócsésre semmi kilátás nincs. *T. G.*

A Meteorológiai Intézet jelenti: Várható időjárás a következő 24 órára: Keleti-délkeleti légáramlás; sok helyen még köd, néhány helyen kisebb eső, a hegyekben esetleg havazás. A hőmérséklet, kivált keleten, kissé csökken.

— Ítélet a sátoraljaújhelyi kalapácsos gyilkosok ügyében. *Sátoraljaújhelyi* tudósítónk jelenti: A Kúria pénteken hozott ítéletet a sárospataki kalapácsos gyilkosság ügyében. *Juhász* András sárospataki lóápoló kötörő kalapáccsal meggyilkolta a 22 éves *Márton* Józsefet, *mert Homolyi Jánosné elhitette vele, hogy Márton leánynak és feleségének szeretője.* Első fokon *Juhászt* 15 évi és *Homolyánét* 5 évi fegyházra ítélték, a Tábla azonban Juhász büntetését *10 évi fegyházra szállította le, míg Homolyáné büntetését nyolc évre emelte fel. A Kúria most helybenhagyta a Tábla ítéletét,* amely így jogerőre emelkedett.

— A belügyminiszter visszahelyezte állásába a mohácsi kórházi főorvost. Ez év nyarán Baranya megye fegyelmi választmánya eljárást indított dr. *Neumayer* József kórházi főorvos és több alorvos ellen. A választmány meghozta szigorú ítéletét és dr. Neumayer Józsefet nyugdíjának meghagyása mellett rögtöni állásvesztésre ítélte. Dr. Neumayer fellebbezett a megye ítélete ellen a belügyminiszterhez, ahol a fegyelmi választmány *most megváltoztatta a megyei fegyelmi ítéletet.* Ezek szerint *dr. Neumayert visszahelyezték kórházi főorvosi állásába azonnali hatállyal* s csupán 500 pengő pénzbüntetésre ítélték fegyelmi vétségekért. A belügyminisztérium ítélete Mohácson városszerte nagy megnyugvást keltett. Még nem tudni, hogy az ítélet jogerős lesz-e és a megyei fegyelmi hatóság, illetve a vármegyei tiszti főügyész nem él-e fellebbezéssel a közigazgatási bírósághoz.

— Felhivás a magyar mohamedánokhoz. Az autonóm magyar izlam felekezet budai nagymufti-hivatala közli, hogy az idei *szent ramazán* hónap böjtje december 8-án kezdődik és 30 napig tart. A nagymufti távollétében a főpapot helyettesítő *Gül Baba hitközség lelkésze* nyomatékosan felhívja a magyar mohamedánokat, hogy a szent böjtöt szigorúan tartsák meg, szálljanak magukba és ájtatosan imádkozzanak *e nehéz időkben Allahhoz az édes magyar haza és szent vallás üdvéért.*

= Asztmás embernek megváltás a gyógyköd ösítő készülék használata, mely kölcsönbe is kapható Kemény Sándor orvosi műszerésznél, Teréz körút 50. Telefon 167—71.

= Karácsonyi ajándékok bevásárlására legalkalmasabb a *Váci utca!* Kétségtelen, hogy a váci-uccai üzletekben vásároljuk a legfinomabb, legjobb és legszebb árukat. Párizs ízlésével is felveszik e modern üzletek a versenyt. *Szolid olcsó árak* és a pazar kirakatok pedig még a legelőkelőbb külföldieket is meglepik.

= Orion rádiópályázat. Ismeretes, hogy az Orion rádiógyár elmult évi pályázata igen nagy sikerrel végződött. Ez a siker arra indította az Orion gyárat, hogy az ifjúság részére kiírt rádiópályázatát más témakörrel megismételje. A pályázat díjai körülbelül 1500 pengő értéket képviselnek, részletek a közeli napokban kerülnek nyilvánosságra. Figyelje az Orion gyár következő hirdetését és az Orion rádiókereskedők kirakatait, ahol karácsonyi vásár keretében az Orion rádiók nagy választéka megtekinthető.

= Székrekedés különböző bajok okozója. Könnyebbülést, valamint rendszeres székletet biztosít a *Darmol* hashajtócsokoládé. Minden csomagon *Darmol* felirással. Utánzatokat utasítson vissza!

= Testünk higiéniája. A legfontosabb szer, mellyel testünket ápoljuk, a szappan. Az apácaszappan kitünően tisztít, nem támadja a bőrt. Kapható minden szaküzletben 48 és 90 fillérért.

= Kezdődő ütőérelmeszesedésnél reggel éhgyomorra egy pohár természetes »*Ferenc József*« keserűvíz úgy az alhasi pangást, mint az emésztés renyheségét megszünteti, a rekeszizom emelkedését csökkenti és a magas vérnyomást mérsékli.

= Téves felfogás, hogy a férfidivat nem változik, itt is vannak változások, ha csak árnyalatbeliek is, amelyeknek azonban döntő szerepük van *Brachfeld* cs. és kir. udvari szállító, Nádor ucca 8., a közeledő karácsonyi ünnepekre való tekintettel a legújabb úridivat különlegességeit rendkivüli olcsó áron bocsátja az urak rendelkezésére.

MODERN csőbútor, gyermekkocsi, elegáns fogas, görgő függönytartó Prohászka-gyárból legolcsóbb
Teréz körút 42. (Szondy ucca sarok.

— Az új debreceni tanfelügyelő. *Debrecenből* jelentik: A közoktatásügyi miniszter Debrecen és Hajdú vármegye területére dr. *Veszprémi Fejes* Kálmán volt szatmármegyei tanfelügyelőt bízta meg a tanfelügyelői teendők ellátásával.

— 200 kivégzés Oroszországban Kirov meggyilkolása miatt. *Moszkvából* jelentik: *Lenin* temetése óta nem volt Moszkvában olyan gyászünnepély, mint a meggyilkolt Sergej *Kirov* temetése. A felravatalozott holttest mellett három nap alatt *félmillió ember vonult el.* A ravatal mellett többizben *maga Sztalin állott díszőrséget.* Éjszaka hamvasztották el a meggyilkolt párttitkárt, majd a hamvvedret virággal halmozták el és a Vöröstérre vitték. *Sztalin, Molotov* és a végrehajtóbizottság többi tagja vitte felváltva az urnát. A Vöröstéren Lenin mauzóleuma előtt helyezték el az urnát, majd megkezdődött a gyászszertartás, melyen ott volt a diplomáciai testület számos tagja. A katonai zenekarok az Internacionálét játszották, majd egy tüzérüteg ágyúi sortüzet adtak. Végül Kirov hamvait a *Kremlben*, közel Lenin mauzóleumához, befalazták. Az angol és francia lapok azt jelentik, hogy Kirov megöletésének hatása alatt *ismét fellángolt Oroszországban a terror. Néhány óra alatt 200 embert végeztek ki, köztük Nikolajevet,* Kirov gyilkosát, Nikolajev feleségét, gyermekeit és anyját, valamint *a moszkvai rendőrség 14 vezetőjét. Moszkva valóságos fegyveres tábor, mindenütt katonák járnak.*

— »Ideges női megbetegedések.« Ilyen címmel népszerű orvosi könyv jelent meg, melyet dr. *Totis* Béla orvos irt. A bevezetés és történeti ismertetés után a könyv az ideges eredetű női megbetegedések okával és keletkezésével, az ideges eredetű zavarokkal, a képzelt terhességgel, majd terápiai megfontolásokkal foglalkozik.

— Kimondták az anyagi felelősséget Baja városára az adóhátralékok miatt. *Bajáról* jelentik: A közigazgatási bizottság ülésén *Badeczky* Ágost pénzügyigazgató bejelentette, hogy Baja adóhátraléka az idén *931.139 pengő.* Indítványára kimondták az anyagi felelősséget *Baja* városára, valamint *Cserta* Péter tanácsnok és *Gróf* József főszámvevőhelyettes ellen.

— Pályázat kórházi főorvosi állásra. *Sipőcz* Jenő főpolgármester pályázatot irt ki a főváros közkórházainál megüresedett belgyógyászfőorvosi állásra. A pályázatokat december 15-én déli 12 óráig lehet benyujtani a főpolgármesteri hivatalnál.

— Halálozás. Özv. kölcsei *Kende* Elemérné, szül. domahidai *Domahidy* Matild december 6-án 88 éves korában Budapesten elhunyt. Temetése december 8-án délután 3 órakor lesz a Kerepesi út melletti temető halottasházából, majd Szatmárcseken a családi sírboltban helyezik örök nyugalomra.

Dr. *Walla* Béla egészségügyi főtanácsos, a Vöröskereszt-kórház volt főorvosa december 6-án 69 éves korában hirtelen elhunyt. Temetése december 8-án délután 3 órakor lesz a Kerepesi-úti temetőben.

Szücs Nándor hírlapíró édesapja, *Szücs* Adolf 81 éves korában pénteken meghalt. Temetése vasárnap délután ½2 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Beküldött hírek *Szombat. Előadások.* Az Orvosi Kaszinóban *Szász* Zoltán: Rassz- és párválasztás. 9 órakor. Andrássy út 2. — A Parthenonban *Förster* Aurél: A halhatatlan Horatius. *Műsor.* 11 órakor. Akadémia. — A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság és az Országos Bethlen Gábor Szövetség estéjén dr. *Prőhle* Károly és *Lechnitzky* Gyula: A háború utáni korszellem és a protestáns megújhodás. 6 órakor. Kálvin téri új gyülekezeti terem. — A Magyar Kulturális Egyesületek Szövetségének közgyülésén *Ady* Lajos és *Herczeg* Ferenc ad elő. 11 órakor. Akadémia. — *Különfélék.* A Keresztyén Leányegyesületek Nemzeti Szövetségének *művészestélye.* ½7 órakor. Ráday u. 28. — Az OTI rendelőintézetében ma, szombaton a szokásos rendelések helyett *9—11 között ügyeletes orvosi szolgálat* van. — A Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet Bacher Vilmos Körének *chanuka-ünnepsége.* ½8 órakor. Rökk Szilárd u. 26. — A volt cs. és kir. 38. (Mollináry) gyalogezred *emléknapjának* programja: Protestáns istentisztelet ½11 órakor. Vilma királyné úti ref. templom. Szentmise 11 órakor. Városligeti jáki templom. Következik a hősök emlékkövének ünnepélyes megkoszorúzása, melyen báró *Lukachich* Géza beszél, majd izraelita istentisztelet 7 órakor. Dohányuccai Hősök temploma. Társasvacsora 8 órakor. Kovácsevics-étterem, Rákóczi út 29. — Az Országos Magyar Dalosszövetség *díszhangversenye.* 8 órakor. Vigadó. — A *XI. magyar filatelista nap* megnyitása. 11 órakor. Teréz körút 24. — A Katolikus Tisztviselőnők és Női Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetségének és a Katolikus Tisztviselőnők Budapesti Egyesületének 25. évi *jubiláris közgyülése.* 10 órakor. Lónyay u. 6. — A Gyorsírószövetség *decemberi versenyének megnyitása.* Reggel ½9 órakor. Barcsay uccai Madách-gimnázium. — A volt kolozsvári gazdászok *találkozója.* 8 órakor. Kovácsevics-étterem, Rákóczi út 29. — A volt cs. és kir. 68. gyalogezred *bajtársi összejövetele.* 8 órakor. Tiszti Kaszinó-épület, Téli Kastély. — *Zsidó mesedélután.* ½6 órakor. Herzl-terem, Andrássy út 67. — A VII. ker. Bethlen téri izr. templomkörzet ifjúsági csoportjának *chanukka-ünnepélye.* ½9 órakor. Bethlen tér 2. — A MIKÉFE *szabaduló-ünnepélye.* ½6 órakor. Goldmark-terem, Wesselényi u. 7. — Az Egyetemi Közgazdák és Mezőgazdák Egyesületének *új tisztikara: Főris* Imre elnök, *Zeley* István ügyvezető elnök, *Majzik* Lajos, *Motován* Mihály, *Nagy* László szakosztályi elnökök, *Hegedüs* István kulturális alelnök, *Kerndcs* Sándor vigalmi alelnök, *Szentirmai* Lajos segélyügyi alelnök, *Apjok* Miklós főtitkár, *Borsi* Lőrinc főjegyző, *Danhauser* Béla főpénztáros, *Bella* Ferenc főkönyvtáros, *Péntek* István háznagy, *Lukáts* Rezső ellenőr.

SZINHÁZ

(*) Az Othello reprize. Pénteken este az *Othellót* újította fel a *Nemzeti Színház*, a címszerepben *Ódry* Árpáddal, akinek Othello-alakítása a kiváló művész legszebb és legértékesebb teljesítményei közé tartozik. Ma este meginl megérdemelt sikert aratott vele, különösen az összeroppanás nagy jelenetében. Desdemonát ezúttal is N. *Tasnády* Ilona játszotta. Uj volt Jago szerepében *Nagy* Adorján. Konvencionális intrikust hozott, aki — mint Pyalu az oroszlánbőrben — mindig kimutatja a fogafehérét: mikép *tetteti* magát, nehogy a naivabb nézők tévedésben legyenek elvetemültsége felől. Jagójából ép a legfontosabb: a *démonikus* vonás hiányzott. Igy nem sok örömünk telt »pattogatott szavú«, kevéssé meggyőző s szinte közjegyzői szárazságú rábeszéléseiben. Ahogy már annakidején megírtuk, erre a félelmesen nehéz, »fejlődésképtelen« szerepre a Nemzeti Színháznak ma egyetlen ideális színésze van: *Ódry.* Vajjon mikor ajándékoz meg bennünket a legritkább látvánnyal, az *igazi Jagóval?* *K. A.*

(*) Gyermekoperett Pásztor Árpád regényéből. *Pásztor* Árpádnak *Princesz* című ifjúsági regényéből *Arvácska hercegnő* címmel gyermekoperettet irt *Lakner* Artúr. Az operettet karácsony délután mutatják be a *Vígszínházban.*

(*) A hadirokkantak díszhangversenye. December 16-ikán, este 8 órai kezdettel a *Zeneművészeti Főiskola* nagytermében *Magdolna* főhercegnő védnöksége és *Sipőcz* Jenőné díszlenöksége mellett a HONSz terézvárosi elnöksége díszhangversenyt rendez. A díszhangversenyen közreműködnek: *Basilides* Mária, B. *Sándor* Erzsi, *Herz* Lili, *Rökk* Marika, *Raffay* Erzsi, *Sólyom* Janka, *Beregi* Oszkár, *Adler* és *Fejér*, *Békeffi* László és *Svéd* Sándor.

(*) A pápa betiltotta a Szentévről készült film vetítését. XI. Pius pápa a legutóbbi napokban véglegesen döntött annak a filmnek forgatásáról, amelyet a Szentév folyamán a Szent Péter bazilika ünnepi eseményeiről és a Vatikánvárosról felvettek. A filmet a külföld és kiváltképpen Amerika nagyobb városaiban forgatták volna. Kiderült azonban, hogy éppen Amerikában a filmkölcsönzők és a nagymozisok ezt *a Szentév-filmet nagystilü üzérkedésre akarták felhasználni* anélkül, hogy a film jellegével számoltak volna. XI. Pius pápa most az egész világon *betiltotta a film nyilvános előadását,* kivéve *Franciaországot, Hollandiát* és egynéhány más országot. A pápa tilalmával egyidejüen úgy nyilatkozott, hogy nem illő ilyen filmet azokban a színházakban vetíteni, amelyekben úgyszólván mindennap olyan filmeket mutatnak be, amelyeknek erkölcsi értékét, illetve értéktelenségét minden katolikus egyformán ismeri. A pápa döntésénél mértékadó volt *az a kiáltó reklám is,* amelyet az amerikai filmszínházak a pápa személyével kapcsolatban üztek.

(*) Színészek a színészekért. Ezzel a címmel tart előadást a színészek javára a *Magyar Színházban* szombaton délután a *Kövessy Vár.* Az előadáson résztvesznek: *Dobay* Lívia, *Svéd* Sándor, *Lendvay* Andor, az *Operaház* tagjai, *Kökény* Ilona, *Rajna* Alice, *Nagykovácsi* Ilona, *Sólyom* Janka, *Békeffi* László, *Boross* Géza, *Gárdonyi* Lajos, *Makay* Margit, *Perczel* Zita, *Beregi* Oszkár, *Somlay* Artúr, *Radó* Sándor, *Salamon* Béla, *Kőváry* Gyula, *Herczeg* Jenő, *Sarkadi* Aladár, *Vadnay* László, *Pallós* Tivadar vezetésével a *Pallos Ladies* és teljes zenekarával *Magyari* Imre.

(*) A Király-színház műszaki munkásai és a Színigazgatók Szövetsége. A *Budapesti Színigazgatók Szövetsége* a pénteki nap folyamán tiltakozott az ellen, hogy a Király-színház bérletét alkalmi színigazgatónak adják. Ezzel az állásfoglalással szemben a *Király-színház műszaki munkásai* tiltakozásukat jelentették be. A műszaki munkások szerint több olyan jelentkező van ebben a pillanatban, aki kellő anyagi erővel rendelkezik, hogy a Király-színházat *bizonyos időre* kibérelhesse. Negyven műszaki munkás kenyeréről van szó, nem beszélve a színészekről, a nézőtéri személyzetről és a zenekar tagjairól. *Zoltán* Ignác igazgató 1200 pengővel tartozik a műszaki munkásoknak, akik most minden kereset nélkül állnak. (Ezek a munkások a Színészszövetséggel egyetértően arra kérték a bíróságot, hogy a Király-színház épületéből lakoltassa ki Zoltán Ignácot. Ebben az ügyben a tárgyalást szerdán délelőtt tartja meg a bíróság.) Akkor, amikor a Király-színház munkásai súlyos helyzetben vannak, *semmiképpen sem azonosíthatják magukat a színigazgatók fentebb jelzett állásfoglalásával,* annyira nem, hogy abban az esetben, ha a Király-színház megnyitását a színigazgatóknak ez az állásfoglalása lehetetlenné tenné, a Király-színház műszaki munkásai *minden rendelkezésükre álló eszközzel eljárnak a Színigazgatók Szövetségével szemben.*

(—) Gyönyörű és maradandó ajándék egy újszerű fénykép Halmi udv. fényképésztől, Kecskeméti ucca 19.

MA premier a KOMÉDIÁBAN
délután fél 5 és este 9-kor

NAPI HÍREK

JÓ REGGELT!

Pénteken egységes karácsonyi segélyt igértek a tisztviselőknek. A fővárosnál pláne minden egységes lesz.

Egy kereskedő fejére esett a csempészett sacharin. Ezt nevezik igazán »édes« meglepetésnek.

Beszélgetés a kávéházban: »Olvasta? Hitler megbizottja tovább is Párizsban maradt.« »A franciák nem akarják visszaengedni. Azt mondják, jobb, ha minél kevesebb igazi náci van Németországban.«

A nap aktuális kérdése: »Vajjon Eden népszövetségi vezér valóban edeni állapotokat teremt Genfben?«

A nap hőse: Cornish tanár, aki állitólag feltámasztott egy kutyát. Az ebet a sikerült műtét tiszteletére Lazarusnak nevezte el. A szerencsés állat egyelőre nem vette tudomásul a névváltozást: régi nevére csóválja a farkát.

Jugoszlávia olyan embereket is áttett Magyarországra, akik egy szót sem tudnak magyarul. Amilyen nobilisek, talán csupán azért küldték ide őket, hogy nálunk megtanuljanak magyarul.

Beszélgetés a villamos perrónján: »Olvasta? Csökkent a főváros adóbevétele.« »Úgy kell neki! Miért irják ki minden második uccában, hogy »tilos a behajtás«.

Mindenben első a Pesti Napló

— A Lipót-rend nagykeresztjét küldte a kormányzónak a belga király. A kormányzó péntek délben kihallgatáson fogadta Guy *de Schoutheete de Tervarent* lovag belga ügyvivőt, aki a belga király megbízásából *a belga Lipót-rend nagykeresztjét nyujtotta át a kormányzónak.* A magas kitüntetés adományozásával egyidejűleg a belga király meleghangú kísérőlevelet intézett Magyarország kormányzójához.

— A Magyar Turista Szövetség levele. A *Pesti Napló* a következő levelet kapta: »Igen tisztelt Főszerkesztő Úr! Szövetségünk országos tanácsa a legutóbbi ülésén elhatározta, hogy köszönetét fejezi ki a Főszerkesztő Úr vezetése alatt álló napilap szerkesztőségének azért a megértő támogatásért, amellyel különösen az utóbbi időben a magyar turistaság ügyét felkarolni szívesek voltak. A minden társadalmi réteget magában foglaló szövetségünknek különösen jól esett b. lapjának a mi igazságunk mellett megnyilatkozó állásfoglalása, amely ügyünk előbbrevitelét kétségkívül igen megkönnyítette és jelentősen hozzájárul ahoz, hogy a magyar turistaság a maga nemzetnevelő feladatát eredményesebben szolgálhassa. A szövetségünkben tömörült 30.000 turista nevében fogadja Főszerkesztő Úr őszinte köszönetünk kifejezését, amellyel vagyunk

Budapest, 1934 december 5-én hazafias tisztelettel: Dr. *Zsembery* Gyula m. elnök, dr. *Zsitvay* Tibor elnök.

— Új egyetemi magántanár. A közoktatásügyi miniszter dr. *Annau* Ernő egyetemi tanársegédnek »A fehérjék kémiája« című tárgykörből a szegedi Ferenc József Tudományegyetem orvostudományi karán egyetemi magántanárrá történt képesítését jóváhagyólag tudomásul vette és őt e minőségében megerősítette.

— Colonna herceg olasz követ szabadságáról visszatért. Don Ascanio *Colonna* herceg, budapesti olasz követ szabadságáról visszatért és *ismét átvette az olasz követség vezetését.*

— A Magyar Művészeti Sorsjáték kiállítása. Szombaton nyílik meg az *Iparművészeti Múzeum* dísztermében a *Lady Chilston*-alapot gondozó tanács felügyelete alatt rendezett *Magyar Művészeti Sorsjáték* nyereménytárgyainak kiállítása. Érdekes és értékes képanyag gyűlt össze a sorsjátékra a legkülönbözőbb irányhoz tartozó festők műtermeiből. Különösen feltűnnek *Aba-Novák* Vilmos, a nemrég elhúnyt *Derkovits* Gyula, *Vass* Elemér, *Perlrott-Csaba* Vilmos, *Glatz* Oszkár, *Lehel* Mária, *Novotny* Emil Róbert, *Pólya* Tibor, *Diener-Dénes* Rudolf, *Magyar-Mannheimer* Gusztáv, *Bathyány* Gyula gróf, *Tornyai* János, *Pólya* Iván, *Rózsaffy* Dezső, *Nagy* István és *Vidovszky* Béla munkái. A szobrászokat *Zala*, *Kisfaludy-Stróbl* és *Lux* képviselik a kiállításon, amelyet válogatott szép herendi porcellánok egészítenek ki. A jótékonycélú sorsjáték főnyereménye *Sidló* Ferenc szoborportréja lesz, a nyertesről.

— A kiadóhivatal üzlethelyiségei ma, szombaton is nyitva vannak. A mai szombati nap folyamán, miután a budapesti napilapok megjelennek, *Az Est-lapok* kiadóhivatalának üzleti helyiségei is *hivatalos órákat tartanak* és a közönség rendelkezésére állanak.

— Beke Manó előadása a tudományról és a technikáról. Nagyszámú előkelő hallgatóság előtt tartotta meg péntek este *Beke* Manó egyetemi tanár *Tudomány és technika* címmel előadását a *Cobden Szövetségben.* Szemlét tartva a technika újabb vívmányain, szembeszállt azzal az elterjedő felfogással, hogy a technika rohamos fejlődése a társadalmi és gazdasági bajok kútforrása. Rámutatott arra, hogy *a technika fejlődésével nem tart lépést az ember egyéni és társadalmi erkölcsi fejlődése* és ebben látja a létező bajok forrását. Ha ez a fejlődés bekövetkezik, akkor *a gép nem ura, hanem szolgája lesz az embernek* és úgy, mint az első gépek a rabszolgaságot szüntették meg, úgy *a technika további fejlődése folytatja az ember felszabadítását.* A tudományról szólva, szembeszállt a tudománynak manapság igen sok helyen megnyilvánuló politikai befolyásával. A tudománynak öncélú és teljesen szabad művelése még az alkalmazás szempontjából is a legcélravezetőbb. A természettudományok köréből vett példákkal illusztrálta az előadó *az öncélú tudomány és technika szoros kapcsolatát.* Galilei, Hugghens, Guericke, Volta, Davy, Faraday, Maxwell, Hertz, Marconi, Eötvös és mások munkájával igazolta, hogyan alakul át a tiszta tudományos munka technikai eredménnyé. Végül rámutatott a legújabb idők racionalizáló törekvéseire, a kutatóintézetekre, amelyek meggyorsítják és racionalizálják a tudományos eredmények technikai alkalmazásait. A mindvégig érdekes előadást a hallgatóság élénk tetszésnyilvánítással köszönte meg az előadónak.

— Modern magyar grafika a Tamás galériában. Ez ma a legkorszerűbb művészet: a grafika. Egy-egy villanás, amely a művészi lélek legmélyére világít. Ideges, gyors jegyzet, amelyhez nem kell hosszasabban megállni a mai rohanásban, mégis első és talán legigazibb megörökítése az anyagon még meg nem tört művészi szándéknak. És a grafikának van a legnagyobb, leglelkesebb közönsége is. Anyagilag is itt teremthető legkönnyebben kapcsolat a művész és a müértő közönség között. A *Tamás Galéria* előkelő ízléssel rendezett kis kiállításon mutatja be a modern magyar grafikát. A legkiválóbb fiatal festők és szobrászok fekete-fehér rajzait, színes akvareljeit meg temperáit gyüjtötték itt össze. *Egry*, *Bornemisza*, *Bene* Géza, *Bor* Pál, *Cigány* Dezső, *Barcsay* Jenő, *Fenyő* György, *Gráber* Margit, *Kernstok* Károly, *Molnár* C. Pál, *Medveczky* Jenő, *Pekáry*, *Perlrott-Csaba*, *Reiter* László, *Szőny*, *Vaszary*, *Medgyaszay* Ferenc, *Vitt* Tibor. Majdnem teljes névsora azoknak, akik a magyar művészet legmaibb törekvéseit jelentik. *(m.)*

— Francis kapta a »Femina«-díjat. *Párizsból* jelentik: A »Femina« irodalmi díjat, a *Goncourt*-díj után legjelentősebb francia díjat, *Francis* Róbert regényírónak ítélték oda »A menekülők hajója« (Bateau de refuge) című könyvéért, amely beletartozik az »Egy család története a harmadik köztársaság idejo alatt« című sorozatba. A Femina-díj 6000 frank.

— Rekedtségnél, torokfájásnál: Anacot.

— Túljegyezték Londonban az osztrák konverziós kölcsönt. *Londonból* jelentik: Az 1923. évi osztrák kölcsön angol részletének átcserélésére szolgáló új kölcsön aláíróiveit Londonban ma reggel 9 órakor nyitották meg és déli 12 órakor már le is zárták. Ebből arra következtetnek, hogy a kötvények beváltásához szükséges összeget túljegyezték.

— A könyvkereskedések ma egész nap nyitva vannak. A *Könyvkereskedők Egyesülete* elhatározta, hogy december 8-án, Szeplőtlen fogantatás ünnepén, a budapesti könyvkereskedők egész nap nyitva tartják üzletüket. Igy tehát *Az Est könyvüzlete (Erzsébet körút 8—10) is egész nap a közönség rendelkezésére áll.*

— »Autókirándulás Sopronba«. *Szieberth* Imre péntek este *Autókirándulás Sopronba, a Hűségvárosba és környékére* címmel vetített képekkel kisért előadást tartott az Autó Klub Apponyi téri dísztermében. Először a *Budapestről Sopronba vezető autóútról beszélt,* mely Győrig, európai viszonylatban is elsőrangú, Győrtől Sopronig azonban még két év előtt szinte *járhatatlan volt és még ma sincs teljesen kifogástalan állapotban.* Megemlékezett Sopron, a megye és a soproni Automobil Egyesület közös küzdelméről, hogy *Sopronon át építsék meg a transzkontinentális út bécs—budapesti* szakaszát. Bemutatta a soproni hegyvidék legszebb részeit és tájékoztatta hallgatóságát a közeli kirándulóhelyekről, melyeket az idegenek is szívesen keresnek fel.

— A Piarista Diákszövetség Vörösmarty-ünnepe. A budapesti Piarista Diákszövetség csütörtök este a Gellért-szálló márványtermében *Vörösmarty* Mihály emlékére, aki egykor a pesti piaristák diákja volt, ünnepi vacsorát rendezett. Nagy és előkelő közönség jelent meg, többek között *Sipőcz* Jenő és *Liber* Endre polgármesterek, *Oszwald* István kúriai elnök, *Degré* Miklós, *Hültl* Dezső, *Hültl* Hümér egyetemi tanárok és sok más kitűnőség. Az ünnepi beszédet a Vörösmarty-serleggel kezében *Erdősy* Károly mondotta, *Sebes* Ferenc Sipőcz Jenőt köszöntötte főpolgármesterré történt kinevezése alkalmából.

Tízmillió pengővel csökkent a főváros függőkölcsöntartozása a külföldi valuták áresése miatt

(Saját tudósitónktól.) A főváros 1930-ban 45 millió 689.037 pengő értékű függőkölcsönt vett fel különböző külföldi pénznemekben elszámolva. A kölcsön felvétele óta a dollár- és fontnévértékre szóló váltókat egyéb pénznemekre cserélték át, egyes intézetek pedig pengőértékre változtatták az általuk folyósított kölcsönök valutáját. Most a *Pesti Hazai Első Takarékpénztár akarja a függőkölcsönt aranypengőre átváltoztatni.* A külföldi valuták áresése folytán a főváros függőkölcsönének értéke *tízmillió pengővel 35.749.222 pengőre csökkent.*

Kedden délelőtt ülést tart a főváros pénzügyi bizottsága és az ülésen a polgármester felhatalmazást kér 1937 végéig a függőkölcsön meghosszabbítására. Ezenkívül döntenek a Pesti Hazai Első Takarékpénztár ajánlata felett, amelyet a polgármester elfogadásra javasol.

— A budahegyvidéki református egyházközség új főgondnoka Boér Elek. A budahegyvidéki református egyházközség főgondnoka, dr. *Bernát* István előrehaladott korára hivatkozva, lemondott főgondnoki tisztéről. A presbitérium sajnálkozással vette tudomásul Bernát visszavonulását és új főgondnokká egyhangúlag dr. *Boér* Elek közigazgatási bírót választották meg, akinek beiktatása e hónap 30-án lesz.

— Két kiállítás. A *Szépművészeti Kiállítások* helyiségében ma nyílik meg *Cigány* Dezső és *Pap* Gyula kiállítása. Cigány új képei tiszta színekbe világosodtak, napfényesek, levegősek lettek. De egyúttal valamivel súlytalanabbak is, mint régebbi, tömör, lefokozott színek harmóniáját megzendítő dolgai, amelyeknek érett értékeit itt pár szép csendélet s néhány figurális kép mutatja fel. *Pap* Gyula idáig külföldön élt s most először jelentkezik itthon egész kollekcióval. Olaj- és pasztellképeit valami elmosódott, ködös színhangulat teszi kellemessé s egyben bizonytalanná. — *Rahmer* Mária, a kiváló keramikus kiállítása ugyancsak most nyílt meg, személynökuccai műtermében. Legfrissebb dolgai ópoly ötletesek, mint artisztikusak. Groteszket elhagyó, finomabb formák kialakítására törekvő készsége helyenként már a porcellán felé utalja a kitűnő művésznőt, akinek most bemutatott anyagából főkép a sportmotívumok és mesefigurák érdekes, színes csoportja s néhány szép terrakotta-szobor válik ki. Sok ízlés, biztos anyagérzés és lehiggadt kifejezőerő jellemzi egész változatos kollekcióját. —i.

— 4000 pengős alap a tanítók segélyezésére. A *Pest-vármegyei Általános Tanítótestület* fennállásának hatvanadik évfordulója alkalmából díszközgyűlést tartott a Vigadóban. *Berkényi* Károly elnök hódolattal emlékezett meg *Horthy* Miklós kormányzóról, akit a közönség felállva lelkesen ünnepelt. *Antalfia* Antal miniszteri osztálytanácsos a kultuszminiszter üdvözletét tolmácsolta, *Preszly* Elemér főispán a vármegye, *Padányi* Andor a tanfelügyelői kar, *Rákos* István a Tanítószövetség, *Galla* Endre az állami tanítók és óvónők, vitéz *Sándor* István a fővárosi tanítók üdvözletét tolmácsolta. *Sugár* Béla, az egyesület főjegyzője és *Hajabáts* Ivánné gyömrői tanítónő tartott ezután előadást. Végül elhatározták, hogy 4000 pengős segélyalapot létesítenek, melyből a nyomorbajutott tanítóknak utalnak ki gyorssegélyeket.

— Elmebeteg dühöngött két üzletben. Péntek délután a Vilmos császár út 37. számú házban *Pavlovszky* Antal borbélymester üzletébe beállított egy ismeretlen ember, aki néhány pere alatt *dühöngeni kezdett, összetört több bútort,* majd kirohant és a szomszédos *Mészáros* István műszerész üzletébe állított be. Ebben az üzletben *összetört egy rádiót.* Rendőrt hívtak, aki a dühöngőt megkötözve a főkapitányságra kísérte. Ott megállapították, hogy a körülbelül 36 éves ember, akinek kiléte *még ismeretlen, közveszélyes elmebeteg.* Tébolydába szállították.

— Az országos lovasmérkőzés pénteki eredményei. A *Honvéd Lovas Olympiai Bizottság* országos lovasmérkőzésének második napján, pénteken csak díjlovaglóversenyek voltak. Huszonhat iskolalovas mutatkozott be a Szent György díjlovaglásban. A bírálóbizottság vitéz *Magasházy* László ezredest helyezte az első helyre *Tücsök* nevű lovával. Második lett *Keméry* Pál alezredes a *Csintalan*-on, 3. *Sallay* Bertalan főhadnagy, 4. *Tamásy* Zoltán százados, 5. *Hazslinszky* Zoltán százados, 6. *Grosch* Ödön főhadnagy. A másik csoportban egész fiatal lovakkal indultak. Főként *Hanthy* László százados és *Parádés* nevű lova javult sokat a bécsi győzelem óta. Második lett *Várkonyi* Tibor főhadnagy *Legszebb* nevű lován, kiemelkedő teljesítménnyel. Nagy sikere volt a harmadik helyre került *Burián* Mihály ny. tábornoknak *Gordonka* nevű lovával. 4. *Pados* Gusztáv ny. ezredes a *Ficsur*-on, 5. Pauly Hartmann ny. százados a *Lepény*-en, 6. *Háger* Ottó alezredes *Meherá*-n, 7. *Ricsóváry* Takács József alezredes az *Ityóká*-n, 8. *Ternegg* Kálmán alezredes a *Fruská*-n.

DR. LAKATOS
személyesen vesz fel üdülőket
badeni és abbaziai szanatóriumában
a karácsonyi ünnepek alatt is az előre megállapított lemérsékelt egységárak mellett. Felvilágosítás az állandó irodában Carlton-szálló, telefon 88-9-70

Express hirdetések

Ebbe a rovatba délelőtt 10 óráig fogadunk el hirdetést. — A szombati és hétfői lapok részére a hirdetések már előző nap feladandók. — A legkisebb hirdetés ára 4 pengő.

Egy Fenyves ajánlat, melyről Pest beszélni fog:

női hálóing

jól mosható flanellanyagból, nálunk csak **1.90** pengő

Kálvin tér 7

Fürdőszobaberendezési cikkek, mindennemű **csövek** legolcsóbban **Böhm,** VII. ker., Király-utca 81

Kéziszőttes és gépszőnyegek

Lakástextil

IV., Régi posta utca 10.

LUXUS BÉRAUTÓ

km 25 fill. Tauber
Temetőbe 8 P 83-8-24

Használt ruhákért

csodálatos árakat fizetek vagy a legfinomabb gyapjúszövetre becserélem. **Fischbein,** Dob u. 25. Tel. 354-22. 3317

7 BÉRAUTÓ P temetőbe. Óránként 3 P
Általános bérautó 254-35

RUHACSERE! Használt férfiruháit **elsőrendű** szövetre becseréli vagy **drágán** megveszi **Wertheimer,** VI., Teréz körút 29, I. 8. Tel. 27-7-32. — Hívásra házhoz jövök.

ERKEL BÉRAUTÓ

túrára is legolcsóbb temetőbe ..... P **8.-**
86-5-77 — 86-3-84

Használt ruháért

női és férfiruhanemüért, **bútorért, zálogjegyért** legmagasabb árat fizetek. **Ruházlet,** István út 28. T. 346-85 3402

BÉRAUTÓ

7 P temetőbe. Óránként 3 P. Kilométerenként 25 fillér. **Villám Személyautó fuv. váll.** 247-22. **Movolin-garázs**

Aranyért, ezüstért, zálogjegyért legmagasabb árat fizetek. **Schwartz,** Múzeum körút 7 és 21

7 BÉRAUTÓ P temetőbe. Óránként 3 P
TEL. 249-91, 276-08

BUNDA-JAVÍTÁS

Kaszás szűcs, Veres Pálné utca 5

BÉRAUTÓ

8 pengő temetőbe. **UNIÓ,** Légrády Károly u. (Korall u.) 6. **Használt autóeladás 91-2-42**

33 fillér literenként a **MOTALKÓ**

Csekkfüzet vételénél árengedmény! **Bank garázs,** Gr. Zichy Jenő u. 8

INECTO

a hajfestékek királynője!

BÉRAUTÓ

1 órára 3 pengő

Budapesten vámon belül. Temetőbe és kirándulási helyekre megegyezés szerint.

UNITAS Rt.
Telefon: A 923-85

Az ura karácsonyi ajándékáról se feledkezzen meg! Vegyen neki egy szép kötött mellényt!

KOVÁCS VICTOR

IV., Petőfi Sándor utca 11. VI., Király utca 2.

STELLA

ESPRESSO kávéfőzőgép

a jó kávé barátainak **P 14.50**

ARKANZAS

a disztingvált ajándékok háza

IV., Váci utca 20.

Vadászatra téli sportinget és vadászharisnyát

Jaeger Tanár Társulatánál

IV., Bécsi u. 5. Deák Ferenc u. 1

„LYRA" R. T.

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB

ZONGORATERMEI

ERZSÉBET KÖRÚT 19.

Valódi **Bösendorfer, Ehrbar 500,** külföldi **400.** Kényelmes részlet, tiszt viselő-kedvezmények. Hangolás, szállítás. Bérzongorák **nyolc pengőtől.**

Használt ruhákért óriási árakat fizetek.

Spiegel, Erzsébet körút 29, földszint Telefon: 12-6-77. **Hívásra jövök.**

WIENI HÁZAK

adás-vétele

Házkezelések

Grüder Barát, Wien, I., Kärntnerring 2. Telefon **U. 42-194, U. 42-295**

Szőlőoltványok és szőlővesszők megbízható legolcsóbb beszerzési forrása: államilag ellenőrzött telepünk. Badacsonyvidéki Szőlőtelep kezelősége, Tapolca

Gyorsmérlegek márványpultok, jégszekrények, pultüveg és kirakatállványok, National-kasszák, **használtak,** nagyon olcsón **ROSENFELD,** Népszínház utca 31

Japán asztali cigaretta-doboz **P 5.—**

klepa

IV., Váci utca 11.

10 deka áfonya 16

barack, cper, stb. jam fillér

Schönfeld Károly IX., Pipa utca 4. V, Csanády utca 1. IX, Soroksári út 35. **VIII., Rákóczi út 47.**

IRODABÚTOROK

pénzszekrények, használtak és újak **olcsón. VÉTEL—ELADÁS.** Széchenyi utca 16. Tel. **192-65**

Eredeti francia Supra gyöngyök SOUVENIR

ajándékbolt: **Nagy Ignác utca 2.** (Váci utca sarok)

Frissen vágott

LIBA

kilója **88** fillér

a Párisi Nagyáruházban

KERAMIA

SZAKÜZLET
PAZAR VÁLASZTÉK
OLCSÓ ÁRAK

CIRO

BIJOUTERIE

V., Gróf Tisza István utca 10.

NŐI KELME

kitűnő gyapjúból ruhára P 3.50, 2.90, **2.50**

kabátra és aljra ... P 7.80, 5.90

Gólya Áruház

Király utca és Nagymező utca sarok

SÍ-RUHÁK

FIÚK- ÉS LEÁNYOKNAK

EDELMANN

IV. ker., Kamermayer Károly utca 3

BŐR- ÉS VIHAR KABÁT SPORTMELLÉNYEK

legolcsóbb a készítőnél

Bálvány u. 3

Márton és Szász

Fafűtéses hályhákhoz

tetszés szerinti méretben aprított nyílt fuvarban és plombált zsákokban **nagyon olcsón** kapható. **Quittillás,** **T. 934-92** föh. udv. és kam. szállító. V., Révész utca 13

Sí öltöny 22.— P-től

Nézze meg legújabb modelleinket.

SPORTRUHÁZAT

Vilmos császár út 17

Bazilikával szemben.

PAPÍRSAPKA szerpentin, konfetti, hólabda, álarc a készítőnél: Alfa papírüzem rt., Budapest, VII., Kisdiófa u. 4, a **Klauzál térnél.** — Telefonrendelés: 31-0-51

Tőkéletes **szőrmefestés, nikkelezés, szürkítés olcsón. Weil** VI., Főrgács u. 24., Váci útnál Telefon 912-38.

Gyönyörű

BRILIÁNS ÉKSZEREK

karácsonyra legmegbízhatóbban

Guttman

ékszerésznél, Erzsébet körút 17.

Elsőrendű használt és új **őrlési választékban. bőröndök** Cserc, vétel, eladás. **WEIL,** Népszínház u. 26. Tel. 442-08

Új és használt zongorák, pianinók, javítások

olcsón, részletre is

MUSICA R. T.

Budapest, VII. ker., **Erzsébet körút 43.** Royal Apollo

Kérjen díjmentes ajánlatot

Felháborodva ír az angol sajtó a jugoszláviai magyarok kálváriájáról

London, december 7

»Háborúra emlékeztető határjelenetek«, »Barmok módjára hajtott szánuzöttek«, »Otthonukból kiűzött magyarok tömege«, »Kifosztott házak«, »Szenvedő magyarok áradata«, »Mint a háború menekültjei«, ilyen és hasonló szövegű, feltünő szedésű címek és alcímek alatt *valamennyi angol lap hasábos tudósításokat közöl a Jugoszláviából kiűzött magyarok kálváriájáról.*

Több lap magának a jugoszláv hivatalos védekező nyilatkozatnak a szövegéből is megállapítja, hogy a belgrádi kormány *27.000 magyart szándékozik kiüldözni.* A lapok nevekkel és adatokkal alátámasztott eseteket sorolnak fel aggok, gyermekek és egyéb önmagukkal tehetetlen, szánandó emberek szenvedéseiről és a magyar hatóságok messzemenő gondoskodásairól, hangoztatva, hogy a kifosztott és tönkretett honfitársak tömegeinek látása milyen *mély felháborodást* keltett a magyarországi magyarokban.

„Visszatérünk a barbarizmushoz" írja a Messaggero

Róma, december 7

Az olasz sajtó részletes tudósításokat közöl a jugoszláviai magyarok kiutasításáról.

»*A szerbek kirabolják a magyarok házait!*« — írja nagybetűs címében a *Messaggero.* A lap megállapítja, hogy a belgrádi kormány elhatározása nemcsak hogy *sért minden emberi érzést,* hanem *a szerződések rendelkezéseivel is szembehelyezkedik.* mert Jugoszláviában 24 óra alatt nemcsak a szabályos útlevéllel és tartózkodási engedéllyel Magyarországról Jugoszláviába menteket is kiutasítják, hanem azokat is, akik *mindig azon a területen laktak,* amelyet csak a szerződések juttattak Jugoszláviának. Érdekesnek tartja a lap azt is, hogy a kiutasítottak között olyanok is vannak, akik *egy szót sem tudnak magyarul.* Feltételezhető. — fűzi hozzá a *Messaggero* — hogy a jugoszlávok élni fognak az alkalommal és minden olyan horvátot. akit feleslegesnek tartanak, *áttesznek majd a határon.* A lap vázolja ezután a kiutasítottak szomorú helyzetét és megállapítja, hogy, úgy látszik, *visszatérünk a barbarizmushoz,* amelytől már azt hittük, sikerült Európát végleg megszabadítani.

Kissé csökken a hőmérséklet

— A Meteorológiai Intézet jelentése —

BUDAPESTEN MA DÉLBEN +8 C. FOK VOLT A HŐMÉRSÉKLET. Várható időjárás a következő 24 órára: Keleti légáramlás, sok helyen még köd, néhány helyen eső, a hegyeken esetleg havazás. A hőmérséklet, kivált kcleten kissé csökken.

Csak lassan fordul hidegre az idő

— Az Est meteorológiai tudósítójától —

Az európai időjárási helyzet még mindig változatlan: a nyugati meleg és a keleti hideg országok között még élesebb lett a hőmérsékleti ellentét. Hazánk közvetlen keleti szomszédságában, *a Kárpátok túlsó oldalán —10 fokig süllyedt a hőmérséklet, de Oroszország belsejében —20 fokos hidegek is vannak.*

Hazánk mindebből még semmit sem érez: egyre tart a ködös, enyhe idő. A magasabb hegyek azonban, mint a Mátra csúcsai, kiemelkednek a ködtengerből és zavartalanul élvezik a napsütést. *A helyzet fejlődése nagyon bizonytalan,* mégis valószínű, hogy a hideg levegő keletről lassan átszivárog a Kárpátok védő falán és *nálunk is hűvösebb lesz az idő. Lecsapódásokat csak kisebb mennyiségben várhatunk, úgyhogy a hósport hívei számára a kilátások még nem valami kedvezőek.*

Az időjárási elemek várható értékei Budapesten: Legalacsonyabb éjjeli hőmérséklet +4—6 fok, déli hőmérséklet holnap 6—8 fok. T. G.

Üzlettelen a gabonatőzsde

— Az Est tudósítójától —

A kétnapos szünet előtt a gabonatőzsde most már kisebb akciókba sem fog, úgy hogy a piac üzlettelen.

A takarmánypiac szilárd, a magpiac csendes.

Barátságos az értéktőzsde

Az értéktőzsdén vállalkozási kedv csak egyes papirokkal szemben nyilvánul meg, az irányzat barátságos.

A *fixpiacon* jóltartott árakkal bonyolítják le az üzleteket, noha a newyorki kifizetés Zürichben olcsóbb.

Az *aranypiac* szilárd. A Napoleon 34.90—35.10 pengő, a színarany 6025—6080 pengős áralapról indult.

Zürichben egyenetlen az irányzat. A párizsi, londoni, madridi, berlini, bécsi és prágai kifizetés megszilárdult, a newyorki, brüsszeli s amszterdami kifizetésben árengedményt követeltek.

Az értéktőzsdén a hivatalos forgalom *csendesen* indult.

Bauxit (59) 59. Ált. kőszén (263.5) 264, Salgó (22.25) 22.3, Ganz (15.6) 15.1—15.3, Rima (25.25) 25.3—25.1. Trőszt (64) 64, Szegedi kender (16.25) 16. 1924. évi pénztárjegy (100) 100, 1914. évi fővárosi kötvény (48.86) 48.95, 1927. évi fővárosi kötvény (50.125) 49.75.

Részvényeket kényszer- és hadikölcsönt, valamint bármilyen értékpapírt magas áron vásárol és mindennemű felvilágosítással szolgál: **Barnabank,** V., Nádor utca 26. Tőzsdével szemben. Tel.: 213-16, 104-07

Gyermek-kerékpárok

saját készítésű 3-tól 14 éves fiúk-lányoknak 100, 120 és 140 P

LÁNG JAKAB és FIA kerékpár-nagykereskedők, **Budapest, József körút 41**

Árjegyzék ingyen! Alapítva: 1869

Felelős szerkesztő és kiadó: Salusinszky Imre

Szerkesztő: Keményy Simon

Kiadótulajdonos: Az Est lapkiadó r.-t.

Igazgató 1910-től 1930-ig: Sebestyén Arnold

Az Est-lapok bécsi fiókkiadóhivatala: Wien, I., Kohlmarkt 7.

Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Ma a 12., 13., 14. és 15. oldalon is közlünk Express hirdetéseket

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. (Nyomdaigazgató: Wózner Ignác.)

Megjelenik Móricz Zsigmond legnagyobb regénye

Móricz Zsigmond

Erdélyi trilógia, 900 oldal, kötve 5 pengő

Az *Athenaeum* jelenti: Az idei karácsonyi könyvpiac rendkívüli alkotása most indul el útjára. *Móricz* Zsigmond megírta és egy hatalmas kötetbe foglalta erdélyi regényeit *Erdély* címen. Ez a 900 oldalas óriásregény kétségtelenül a nagy író pályájának eddig elért legmagasabb csúcsa, minden remekmívű alkotásának koronája.

Az íróhoz és munkájához méltó formában jelenteti meg az Athenaeum a hatalmas művet. A nagyszerű trilógia *egy kötetbe kötve*, ragyogó kiállításban, szép papiroson, nemes betűkkel kerül forgalomba, mindössze 5 pengős áron, hogy a legszélesebb körű közönség is kielégíthesse irodalmi szükségleteit.

Örömmel jelenti az *Athenaeum*, hogy egy irodalmi és nyomdai remekművet indít el útjára: a magyar olvasók tízezreinek érdeklődése, szeretete felé.

Ötven ember hajlandó megöletni magát az életrekeltés reményében

Newyork, december 7

Dr. R. E. *Cornish*, a Kaliforniában lévő *berkeleyi* egyetem tanára, aki kivégzett elítélteket akar életrekelteni,

ötven ajánlatot kapott a világ minden részéből.

olyan jelentkezőktől, akik önként hajlandók magukat a kísérletnek alávetni. A legtöbb jelentkező minden ellenszolgáltatás nélkül kész beleegyezni abba, hogy

Cornish megölje és újból életrekeltse őket.

Az egyik csak »*ingyen szállást és ellátást*« kér a kísérlet tartamára, egy indus az útiköltség megtérítését Indiából Kaliforniába, két személy ellenben fejenkint 300.000 dollárt követel, ami

készpénzben az örökösöknek volna előre fizetendő.

Dr. *Cornishnak* eddig egy kutyát sikerült halottaiból feltámasztani, amelyet a tudós *Lazarusnak* nevezett el. A kutya a kísérlet óta a legjobb egészségnek örvend. *Cornish nem hajlandó élő embereken kísérletezni.*

HÁROM KIÁLLÍTÁS

A *Magyar Képzőművészek Egyesülete* fennállásának negyvenedik évfordulóján jubiláris kiállítást rendez a Műcsarnokban. Ebből az alkalomból láthatja meg a közönség először *az átépített Műcsarnokot*. Impozánsan sikerült az átépítés: az első teremből a másodikba vezető falat áttörték, a második termet oszlopcsarnok szeli ketté. Az első teremből az oszlopcsarnokon át *belátni a nagy negyedik terembe*, a Millenniumi Emlékmű hatalmas szoboralakjának mására. Maga a kiállítás anyaga négy részre osztható. Az első teremben *Petrovics* Elek gyüjtötte össze az egyesület alapítóinak festményeit. Néhány nagyszerű *Munkácsy*. *Lotz*, *Barabás*, *Deák-Ébner*, *Zemplényi*, *Ferenczy*, *Benczur*, *Székely* Bertalan-festményben, *Fadrusz*- és *Stróbl*-szoborban gyönyörködhetünk itt. Rendkívül érdekes és szép az építészeti anyag. Remekül sikerült fényképeken látjuk az utóbbi évek magyar építőművészetének legkitünőbb alkotásait: *Pogány* Móric, *Árkay* Aladár, *Hajós* Alfréd, *Kotsis* Iván, *Hültl* Dezső, I. *Gyenes* Lajos, *Györgyi* Dénes és más kiváló építészeink korszerű és monumentális alkotásait. A szobrászati anyagban *Pátzay* Pál, *Medgyessy* Ferenc, *Csorba* Géza, *Pásztor* János, *Lux* Elek, *Lányi* Dezső, *Cser* Károly, a fiatalok közül pedig *Hiesz* Géza és *Guhrauer* Frigyes néhány nagyon szép munkáját láthatjuk.

A festészeti anyag a legnépesebb, de a legkevésbé szerencsésen összeválogatott. Nem ad képet a magyar művészet 40 éves fejlődéséről — inkább azt mutatja, hogy festenek azok, akik még ma is a 30—40 évvel ezelőtti iskola hűséges követői. Napjaink szelleme csak itt-ott érvényesül. A rendkívül bő képanyagból *Márk* Lajos, *Istokovics* Kálmán, *Basilides* Barna és *Sándor*, *Szüle* Péter, *Neográdi* László és *Jaschik* Álmos néhány műve emelkedik ki.

*

A *Tamás Galéria* modern magyar grafikai kiállítással kezdi meg tárlatainak sorozatát. Száz rajzot, metszetet, pasztellt és akvarellt választott ki *Kárpáti* Aurél, a kiállítás rendezője, nagy gonddal, kitünő kritikával és finom ízléssel. Itt van *Egry* Józsefnek, *Vaszary* Jánosnak, *Szobotka* Imrének, *Szőnyi* Istvánnak, *Gergely* Tibornak, *Bornemisza* Gézának, *Kádár* Bélának, *Molnár* C. Pálnak, *Cigány* Dezsőnek, *Perlrott-Csabának*, *Gedő* Lipótnak, *Bor* Pálnak, *Dési-Huber* Istvánnak, *Lesznay* Annának, *Barcsay* Jenőnek, *Medveczky* Jenőnek néhány nagyon szép munkája. Nagyon érdekes *Kernstok* Károly romantikus, mozgalmas üvegablaktervezete, továbbá *Pekáry* István finom szőnyegtervei és néhány ismert szobrászművésznek: *Medgyessy* Ferencnek, *Vilt* Tibornak és *Schaar* Erzsébetnek feltűnően erőteljes rajzai.

*

A *Szépművészeti Kiállítások* termeiben *Czigány* Dezső és *Pap* Gyula állította ki új festményeit. Poetikusan könnyedek, tiszták, hűvösen kiegyensúlyozottak *Czigány* Dezső szép délfrancia tájképei, valami egészséges és megnyugtató van bennük. *Pap* Gyula, a Bauhaus egyik alapító tagja, aki most is Németországban él, ezuttal rendezi első budapesti kiállítását. Olajfestményei, pasztelljei, rajzai egyéniek: túljutottak már az »új tárgyilagosságon« és egy még újabb költőiség felé közelednek.

(—b)

INSTITUT Dr SCHMIDT
CHATEAU DE VENNES
s/LAUSANNE
600 m. f. sz. f. (megnyílt 1934 őszén) gondozott, vidám ifjusági otthonban gondos nevelést és egyéni oktatást nyujt. Összes iskolai fokozatok, kereskedelmi oklevél, kézügyesség. Tanítási nyelv: francia. Sport. Referenciák. Prospektus. Dr. H. Schmidt és neje személyes vezetése alatt (Institut Dr Schmidt A.G. St Gallen volt igazgatója)

Express hirdetések

Ebbe a rovatba délelőtt 10 óráig fogadunk el hirdetést. — A szombati és hétfői lapok részére a hirdetések már előző nap feladandók. — A legkisebb hirdetés ára 4 pengő.

Feltünő olcsó árak!
Sportflanell ..... —.39
Tweed ruhakelme..... —.79
Bársonyflanell ..... —.79
Matlassé, síma és mintás 1.58
Angora gyapjúszövet ... 1.98
GALAMBOS
Ferenciek tere 4. (Irányi u. sarok)

Hó- és sárcipők
legelőnyösebb beszerzési forrása
SCHOTTOLA
VI., Vilmos császár út 53.

Szőnyegjavítás
Preis Kata iparművész, Rákóczi út 30. Tel. 404-23

Karácsonyra
márkás gallér
díszes dobozban ½ tct
KARDOS ISTVÁN 4.—
Gróf Tisza István utca 24

Bérletosztály részére, legmagasabb áron **zongorát veszek.** Sternberg, VII, Rákóczi út 60.

Női cipő 6.50
minden számban
SZABÓ, Paulay Ede utca 14

Vásárolok kristálycsillárt
gyertyásat, legmagasabb árban!
Kadelburger, Lipót körút 5. T. 251-69

ARANY ezüst értéktárgyakat, hamisfogat, régiségeket, higanyt, zálogcédulát, legdrágábban **veszek** Gross Antal, József körút 23, félem.

Előkelő csillárgyár
raktárkészletét
átvettük és azt igen olcsón árusítjuk.
Berendező kft., Vilmos császár út 20

Használt és új
KOMBINÁLT HÁLÓ, EBÉDLŐ
URISZOBA, IRODABÚTOROK
leszállított áron
BÚTORCSERE UNIVERSÁLNÁL
Telefon: 37-8-42 Wesselényi u. 8-9-10

Zálogcédulát
aranyat, ezüstöt és briliáns ékszert legdrágábban **veszek.** SINGER J. Egyetem ucca 11

Agilis, elsőrangú összeköttetéssel és szélesi ismeretséggel bíró
urat keresünk
„Biztos jövedelem" jeligére Tenzer hirdetőjébe, Szervita tér 8

Újonnan renovált
háromszobás, hallos
komfortos lakás, világos uccai pince kiadó. Kmetty ucca 19. Tel.: 23-3-06.

Ludovicumnál levő Telepi uccában, bármilyen célra alkalmas földszintes
üzemház eladó
vagy bérbeadó. Tel. 962-73. 3413

Keresek jóhelyen, lehetőleg adómentes
bérházat 100.000 pengőig
Ajánlatok „Csak tulajdonostól" jeligére Tenzer hirdetőjébe, Szervita tér 8. sz.

3-kerekű motort
árukihordáshoz, kifogástalan állapotban **veszünk.**
Dentária, Kossuth Lajos ucca 11

Székesfehérvár közelében, vasútállomás mellett
300 katasztrális hold
400 magyar hold) legprímább tehermentes szántóföld, épületek nélkül, kizárólag csakis készpénzfizetés ellenében eladó. Eladásról maga a tulajdonos tárgyal, kinek címe megtudható: Blockner J. hirdetőjében, Budapest, IV., Városház u. 10. útján

Szőrmebőrházicipők
P 4.— és 5.50
Viszonteladóknak árengedmény.
Tsuk Szücs- és Szőrmeáruház
Király ucca 35/37.

Világhírű
ólomkristály
legszebb karácsonyi és újévi ajándék nagy választékban olcsón kaphatók. Damjanich ucca 54, I. emelet 6. sz. Címre ügyelni!

Nagy Zsigmond
lakásberendező
áruház, Lázár u. 3.
Osztályaiban: modern-, antik-, stílbútorok tárlata Csere. Egyéni tervek kivitelezése.

Pianinó
külföldi, kitünő állapotban 400 pengő.
STERNBERG királyi udvari hangszergyár,
Budapest, Rákóczi út 60. sz.

Sl felszerelések
MACHER
IV., Váci ucca 28

Márványkandalló
hozzátartozó falfelépítménnyel eladó
Megtekinthető: Vilmos császár út 34, házfelügyelőnél. Bővebbet tel. 80-4-43 3410

50-éves cég. **Zongora, pianinó** új és használt, olcsón jótállással, részletre is Hevesi utóda zongoratermében. József körút 8, I. Javítás, hangolás. Olcsó bérlet.

Eladnám Törökszentmiklóson
30.000 lakosú községben egyedülálló
szállodámat
12 szobával, kávéházzal és vendéglővel előnyös feltételek mellett.
Érdeklődni lehet özv. Porzó Gyuláné nál

Nationalkasszák
legolcsóbban, kényelmes fizetési feltételekkel kaphatók. Najovits S., Király ucca 34. Telefon 25-7-38.

Növényklinika
pálmáit, kaktuszait,
egyéb szobanövényeit jutányosan, szakszerűen ápolja, átülteti
Németvölgyi út 10. Telefon 54-4-47
Hívásra házhoz jövök. — Kertészeti telep: Pestszenterzsébet (Klinger-major)

Ügynökök fűszereseknél, vendéglősöknél bevezetve, Budapesten és vidéken **felvételnek.**
„Tésztaáru 3407" jeligére a főkiadóba

Hallgarnitúra hozzátartozó falburkolattal, előszobafal eladó. Szilágyi, Nagy Sándor ucca 1, hétfőtől 3410

Kisebb
üzlethelyiség
szép raktárhelyiséggel a Boráros térnél, az új híd közelében kiadó.
Ferenc körút 8

Jezsuita-szekrény, háromajtós könyvszekrény, biedermeier- és neobarokk-garnitúrák, komódok, empire órák, stb. olcsó áron kaphatók. Régiségüzlet, Bank u. 2. Tel. 26-3-38.

Pálinkafőző
üstök, borlepárolók szeszmérővel, finomítók, kéveset használtak, jutányosan eladók. Tel. 69-7-89. 3417

Egymillió készpénzért extra luxus, modern,
adómentes bérházat
esetleg kettőt **veszek.** Ügynök kizárva. Ajánlatok „Azonnal 9139" jeligére

Elveszett
pénze és ideje, ha gyermekét nem az első forrásnál ruházza fel! Egy helyen minden szükségeset megtalál. Szakszerű kivitelről, legolcsóbb árakról és legjobb minőségekről az első forrás garantál. Ruhák, kabátok, mackók, kötöttáruk, különleges kötények és pizsamák, csecsemőcikkek stb.
„BABY" gyermekruházati cikkek gyára, kizárólag: V., Szabadság tér 5

BÚTORT mindenki
„BOG-MIL" bútoráruházban vásárol. VI., Vilmos császár út 43. szám (Báthory uccával szemközt).
Kombinált szobák, hálók, ebédlők dús választékban

Vasmacska
vendéglő,
Személynök ucca 7
Az üriközönség találkozóhelye
Takács Gitta
a zongoránál
Telefon 212-57

Díszítse frizuráját
gretchen-fonattal
Minden színárnyalatban
Eckertnél Múzeum krt 10 Telefon 348-29

Férficipő 8.80
barna, fekete, fél
SZABÓ, Paulay Ede utca 14

Bőrkabát
csak a készítőnél
Bőr- és sportruházat
József körút 14.

NEIGER kitünő zsidó konyhája P 1.20, 1.50 és 1.80-ért ebédeket házhoz szállít. T. 249-73. Külön diétás konyha

D-rad 3409
oldalkocsis, 500 kbc. motorkerékpár eladó. Ujpest, Árpád út 73. Árpád könyvesbolt. T. 95-4-78.

Eladó **Mária Terézia kristálycsillár**
gyönyörű és bronz holland csillár, igen olcsón!
Kadelburger, Lipót körút 5. T. 251-69

Airedale-terrier pedigrés kutyakölykök
eladók. Aranka ucca 8. Telefon: 522-05

Wesselényi ucca és Rózsa ucca sarkán
újiáalakított üzlethelyiségek modern bérházban azonnalra is kiadók. Bővebbet: Házkezelési Iroda, Budapest, V., Széchenyi u. 1. Tel. 18-0-40. 3350

Nutria-bunda
prima, kifogástalan állapotban 800 P-ért eladó. Géza ucca 7, földszint 5.

Gyári ingatlan
Thököly út mellett, sorompón innét, kevés pénzzel olcsón átvehető. Thököly út 104, földszint 2. 3415

Házi mosógép
elektromos, legkiválóbb Scando német gyártmányú, jutányosan eladó. Előtvös ucca 9, II. em 10, Rónai Megtekinthető 2—3 között. 3414

Uccai szoba
bútor nélkül, irodának is alkalmas azonnal kiadó. Király ucca 75, I. em. 2

2-szobás
adómentes, mielőbb beköltözhető komfortos villát vagy családi házat keresek villamos, autobusz mentén. Ajánlatokat ár és leírással „Öt-hat év alatt letörlesztem 37" jeligére a kiadóba kérek. Esetleg némi készpénzt is adhatok.

PETŐFI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
5900 Orosháza, Kossuth L. u. 1.
Telefon: 68/412-065, 68/412-309
Telefon/fax: 68/411-048

Új Művészet
Szerkesztősége

Budapest
Báthori u.10.
1054

Tisztelt Szerkesztőség!

Az orosházi Petőfi Művelődési Központ Városi Képtárában 1999. november 19-én 17 órai kezdettel nyílik meg "Pap Gyula és a magyar avantgárd" című kiállítás, melyet ezúton szeretnénk az Önök figyelmébe ajánlani.

Ez a tárlat annak a kiállítássorozatnak a része, melyben Pap Gyula festőművész, grafikus, formatervező és fotóművész születésének 100. évfordulójára és a Bauhaus megalapításának 80. évfordulójára emlékezünk. Az orosházi rendezők (Petőfi Művelődési Központ, Orosháza Város Önkormányzata és az Orosházi Német Kisebbségi Önkormányzat) és a németországi Thüringer Filmbüro e.V. egy olyan kiállítássorozatot képzeltek el, mely tükrözi a művész sokoldalúságát.

A most megnyíló tárlaton Pap Gyulát a magyar avantgárdot képviselő kortársak között láthatjuk. Kiállításunk anyagát egy német magángyűjtő, dr. Fritz Hellersberg úr bocsátotta rendelkezésünkre. Pap Gyula (1899-1983) kortársai között Bortnyik Sándor (1893-1976), Kassák Lajos (1887-1967), Kádár Béla (1877-1956), Márffy Ödön (1878-1959), Scheiber Hugó (1873-1950) és Schönberger Armand (1885-1974) alkotásai láthatók 1999. december 28-ig.

Az orosházi tárlattal egyidejűleg 1999. november 10 - 2000. január 02. között Kromsdorfban a "Pap Gyula, a Bauhaus tanítványa, művész és pedagógus" c. kiállítást tekinthetik meg a képzőművészet iránt érdeklődők. A kromsdorfi tárlaton Pap Gyula munkái mellett a tanítványai közül az alföldi kötődésű művészek - Bakonyi Mihály, Fülöp Erzsébet, Hézső Ferenc, Kiss Nagy András, Kontraszty László, Németh József, Ravasz Erzsébet, Szalay Ferenc és Tóth Sándor - alkotásai láthatók.

Amennyiben felkeltettük az Önök érdeklődését és további információra lenne szükségük szívesen állunk a rendelkezésükre.

Orosháza, 1999. november 09.

Üdvözlettel:

Kiss László
igazgató

Pap Aurél (Aurel Popat), festő

Szintén egyéni szín- és formavilág jellemzi *Aurel Popot* (Pap Aurél), a romániai festészet nagy alakját, aki a századforduló utáni új törekvések között megtalálta a maga külön útját, a realizmus és a dinamikus mozgás ötvözetében. Munkáit és munkásságát a *Corvina Kiadó* életrajzi kötetéből ismerhetjük meg.

Kertész N. László

PM 63

Kertész N. László: Látnivaló.
Pesti Műsor, 1978. márc. 20.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZAVA
1981 SEP 2 7

1021

Papp Albert

TATABÁNYAI HÁZAK

Kezdetben nagyon nehezen viseli a tragédiát, elutasít minden segítséget, nem tűri a rokonszenvet, önpusztító elszántsággal él. Emiatt felesége is elhagyja. Hogy mégis életben marad, azt jórészt annak köszönheti, hogy megismerkedik egy zongorista lánnyal, akit ugyan nem lát, de aki úgy tud hozzá jó lenni, ahogyan neki erre, ebben az állapotban szüksége van . . .

21.40: **Szép magyar tánc**
Párhuzam
21.45: **Magyarország—Lengyelország röplabda EB**
23.05: **Hírek**

Szlovák tv

8.20: Gyerekek műsora. 10.50: Cseh film. 12.30: Egy kis muzsika. 13.00: Nemzetközi salakpályás motorverseny. 16.40: Amerikai film. 18.30: Szórakoztató műsor. 19.10: Esti mese. 19.30: Tv-híradó. 20.00: Vers. 20.05: Tévéjáték, 2. rész. 21.35: Kultúra '81 (magazin). 22.15: Sporthíradó. 22.30: Prágai Tavasz. 1981. (hangverseny). 23.00: Lóverseny, felvételről.

A „Csináld magad" mozgalom
16.00: **Kacsóh Pongrác daljátékaiból**
17.00: **Slágerek mindenkinek**
18.00: **Az utolsó lakodalom**
18.33: **Színészek énekelnek**
19.00: **A vasárnap sportja. Tot**

Hétfői műsorajánlat

KOSSUTH RÁDIÓ

9.30: **Amikor visz a szél valamerre**
Ladányi Mihály versei
12.50: **Zenei érdekességek az elmúlt hét műsorából**
19.15: **Sajtókonferencia — a Honvédelmi Minisztériumban**
20.15: **Hétfő este Pesten és Budán**
22.30: **„Pásztorok erdeiben nem halkul a dallam"**
Vergilius zenében és versben
Orpheus és Eurydicé

PETŐFI RÁDIÓ

9.00: Slágermúzeum
12.38: Tánczenei koktél
17.00: **Rend(szer) a lelke mindennek**
Túltáplált-e a Balaton?
18.33: **Nosztalgiahullám**

20.33: **Senki többet? Harmadszor!**
23.15: **A dzsessz a 70-es években**

III. MŰSOR

11.50: **A Berlini Filharmónikus Zenekar játszik** ●
13.07: **Kórusok, hangszerszólók** ●
14.36: **Zenekari muzsika** ●
16.30: **Harminc perc beat** ●
A Third World együttes felvételeiből
17.00: **Hangverseny Beethoven műveiből** ●
19.05: **Fiataloknak — kortárs zenéről** ●
Szunyogh Balázs: Három tétel szólóhegedűre
19.35: **A nemzetközi Liszt—Bartók zongoraverseny zenekari döntője, 2. rész** ●
Km.: az ÁHZ, Kovács János vezényletével

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

Papp Albert

NÉPSZAVA 1982. JANUÁR 16., SZOMBAT

1021

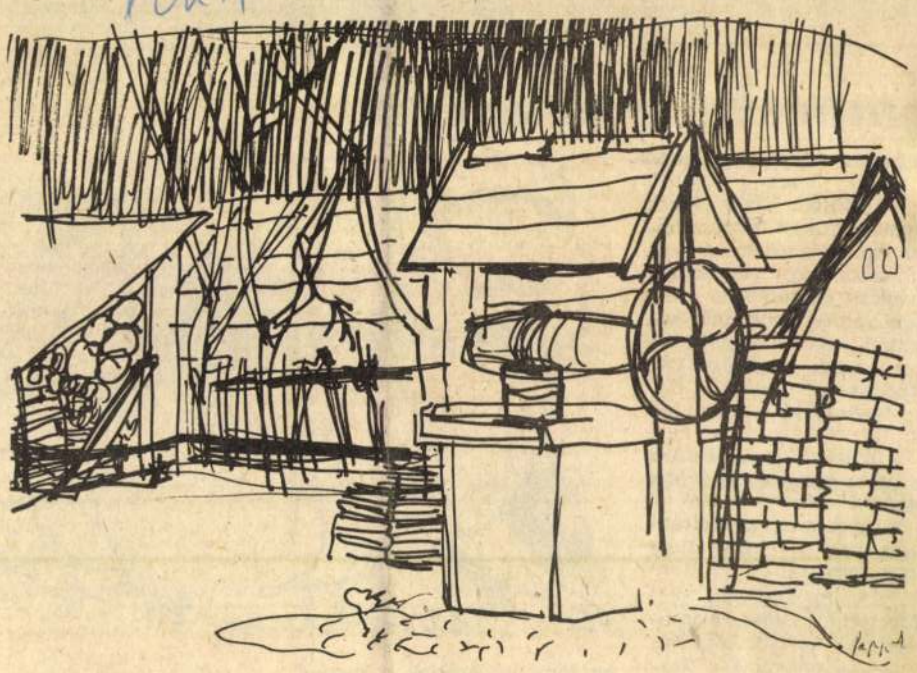

Papp Albert **KÚT**

A macska és az egerek

Élt egyszer egy nagy házban az egerek nagy bánatára egy macska. Nem múlt el egyetlen nap sem, hogy valamelyik kisegér el ne tűnt volna a vérszomjas egérvadász gyomrában.

Ezért azután összegyűlt valamennyi egér az egyik szobában, hogy megbeszéljék, mit tegyenek.

A legöregebb egér így szólt:

— A macska egymás után falja fel gyermekeinket. Mit tegyünk?

— Tegnap megette két kicsi lányomat — sírt fel az egyik egérmama.

— Én pedig a fiamat nem találom sehol. Lehet, hogy ő is a macska körmei közé került? — sopánkodott a másik.

— Nyugalom — szólt az öreg egér. — Hogyan tudnánk segíteni magunkon? Találjunk ki valami okosat!

Az egerek szomorúan és

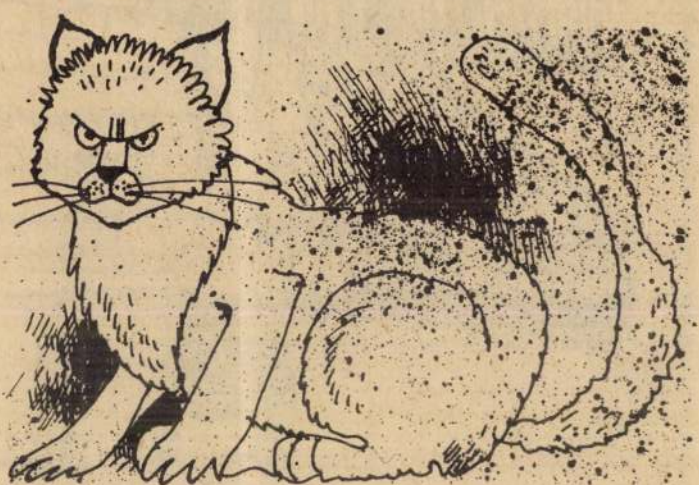

ka jön, meghalljuk a csengő csilingelését, és el tudunk menekülni.

— Igen, igen! — kiáltoztak az egerek. — Csengőt akasztunk a macska nyakába! — Mindnyájan boldogok

— És ki fogja a csengőt a macska nyakába akasztani?

Hirtelen elhallgattak az egerek. Azután az egyik egér halkan kinyitotta az ajtót, és kisomfordált a szobából. A többi egér utána

Pap
(Szabolcs m)

56/6

Nyirsègi utam 1938

MŰVI
IPA

AZ ORSZ. MAGYAR IPARM

ÉS

A M. IPARMŰVÉSZETI TÁ

SZERKESZT

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI

MEGBIZÁSA

Pap (Szabolcsmi)
Jékétől 4 km. Földut.
autóut és vasut nincs
1313 l.

Ó!
Határzona léven
a hol fenyfépczni
nem szabad,
kihagyták.

istből. Készítette Christofle ... 135
... 137
Készítette Bapst és Falize ... 139
hristofle ... 140
1889. július számából vétetett.
... 142, 143
lyomi róm. kath. egyház tulajdonában levő kendőn.

Pest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉSZAK-MAGYAR-
ORSZÁG

1966 DEC 17

Pap Gizella

ILDI

1021

Pap Gizella rajza

20 éve, 1946. december 19-én halt meg, 74 éves korában Paul Langevin világhírű fizikus, a francia tudományos élet és az utóbbi évtizedek haladásáért vívott harcainak egyik büszkesége. Már nagy tudományos múltra tekintett vissza, amikor a párizsi egyetem fizikai—kémiai intézetének igazgatói székét elfoglalta. A fizika különböző területein tett jelentős megállapításai és felfedezései a tudo-

ker
pol
nal
be
old
tőj
cia
szobjetoárat
nak, majd az 1934. februári fasisztaellenes felkelésnek. Évek során át elnöke volt a Fasizmus Ellen Küzdő Szövetség francia tagozatának. Mikor a nácik megszállták Franciaországot, az elsők között vetették börtönbe. Az ősz tudós — egyéniségére jellemző fiatalos lendülettel — megszökött, és az ellenállási mozgalomba kapcsolódott. Az embernek és hazafinak egyaránt nagy tudóst a francia dolgozók nagy gyásza kísérte utolsó útjára.

— DOBI ISTVÁN, az Elnöki Tanács elnöke a Niger Köztársaság nemzeti ünnepe alkalmából táviratban üdvözölte Hamani Diori köztársasági elnököt.

— SZÁZEZER forint jutalmat kapnak az Ózdi Kohászati Üzemekben a kongresszusi munkaversenyben legjobban szerepelt, fizikai dolgozókból álló brigádok. A jutalmat a december 23-i bérfizetésnél osztják ki.

— BEFEJEZIK jövőre a falu járdásítását Monokon. Az idei járdaépítés után még másfél kilométernyi rész maradt hátra. Jövőre ezt a szaszt is elkészítik, így a fa-

— SALÉTROMSAVBÓL 2000 tonna többlettermelést vállalt a TVK a kongresszus tiszteletére. A kombinát dolgozói a vállalt mennyiségnél jóval többet teljesítettek.

— BŐVITIK a Tisza parti horgásztanyát Kenézlőn. A tanyára a tervek szerint jövőre újabb négy ágyas helyiséget építenek, hogy így is lehetőséget biztosítsanak a távolról érkezőknek a felső tiszai horgászat megismerésére.

— MEGFIATALODOTT Ózd legrégibb általános iskolája. A régi padlók helyére parkettát raktak, a tantermekbe fénycsöveket szereltek, az udvart sártalanították. A meg-

ségében súlyos pénzügyi megszorítások lépnek életbe a költségtérítés terén.

TELJES HANGERŐVEL megszólalt hétfőn a Paksi Atomerőmű Rt. 30 kilométeres körzetében, a 77 településén elhelyezett 222 sziréna. Ezzel egy időben ellenőrizték a Kossuth rádióval összeköttetést teremtő közvetlen telefonvonalat, valamint azokat a rádiótelefonokat is, amelyeket a Paksi Atomerőmű Rt. vásárolt a települések polgármesterei részére. A biztonságra való törekvés jegyében kicserélték a riasztást vezérlő berendezést.

A BEVÁNDORLÓKAT sújtó embertelen bánásmód ellen tiltakoztak mintegy negyvenen hétfő este a Humanista Internacionálé szervezésében a budapesti Menekültügyi és Migrációs Hivatal előtt. A szervezet a fővárosi demonstrációval párhuzamosan 15 európai országban rendezett megmozdulásokat.

szervezetnél, amelyet a polgári szolgálatra jogosult közeli hozzátartozója alapított, illetve amelynél alkalmazásban áll, de további megkötés az is, hogy ez idő alatt egyéb munkaviszony nem létesíthető.

A polgári szolgálatos számára a munkáltató köteles a napi háromszori étkezést, adott esetben munkaruhát, s külön kérésre lakhatási hozzájárulást biztosítani – ez az illetékesek számításai szerint legfeljebb húszezer forintot tesz ki. A szolgálatos jogosult ugyanakkor a rendfokozat nélküli sorkatonáéval megegyező havi illetményre, utazási költségtérítésre, s esetleg a saját ruhahasználat térítési díjára – ezeket azonban a munkaügyi központok állják.

Budapesten jelenleg 620 foglalkoztató szervezet 2300 polgári szolgálatos alkalmazására rendelkezik engedéllyel, 1998-ban azonban mindössze 586 fő elhelyezkedését tudták biztosítani – tudtuk meg *Rajnainé Szalkai* Ilonától. A Fővárosi Munkaügyi Központ címzetes szakfőtanácsosa kérdésünkre – mi a teendő abban az esetben, ha a két fél már a munkaügyi központ közvetítése előtt „egymásra talál" – elmondta: a törvény szerint a polgári szolgálatos és a szervezet egymáshoz való rendelési kérését akkor teljesíthetik, ha ezt a jelölt egészségi, családi állapota, szakképzettsége, szociális helyzete vagy egyéb méltányolható körülményei különösen indokolttá teszik.

LÉPHAFT PÁL RAJZA

Gondot okoz ugyanakkor, hogy míg a fent említett igények esetleges teljesítésével a polgári szolgálatosok rendelkezésre álló csoportjához képest egyre növekszik a munkáltatói kör, egyes szervezetek már hónapok vagy esetleg egy év óta várakoznak emberükre. Szalkai Ilona egyébként nem tud arról, hogy a fővárosban a munkáltatás során visszaélés történt volna; az azonban gyakran előfordul, hogy a foglalkoztató – mert nem elégedett a szolgálatos teljesítményével – a munkaviszony megszüntetését, s újabb fiatal kirendelését kéri. **(sz. sz.)**

Megkezdődött a 4-es metró pere

Felmondható-e a szerződés?

A Pesti Központi Kerületi Bíróság gazdasági csoportjánál megkezdődött a 4-es metró ügyének tárgyalása. Még a Horn-kormány állapodott meg a főváros vezetésével, hogy a 4-es metróvonal 98 milliárdra tervezett beruházásának finanszírozásában részt vesz a magyar állam is, mégpedig oly módon, hogy az összes költség 60 százalékát központi költségvetési hozzájárulásként kapja meg az önkormányzat, ráadásul a kormány kezességet vállal a nemzetközi bankoktól felvenni szándékozott hitelek visszafizetésére. E megállapodást az új kormány pénzügyminisztere mondta fel.

Borbás Ágnes bírónő ismertette a felperes keresetét, amelyben azt kérik: „Állapítsa meg, hogy a Fővárosi Önkormányzat (elsőrendű felperes) a BKV Rt. (másodrendű felperes) és a magyar állam (alperes) által 1998. április 7-én a Dél-Buda–Rákospalota metróvonal első szakaszának megvalósítására kötött megállapodásnak a pénzügyminiszter 1998. november 11-én az elsőrendű felpereshez eljuttatott levelével történő felmondása érvénytelen, s ennek megfelelően a megállapodás mindhárom szerződő fél vonatkozásában továbbra is hatályban van". Ezenfelül kérik: kötelezze a bíróság az alperest a perköltség megfizetésére. Ezután ismertették az alperes ellenkérelmét, amely szerint az ügy ugyan megyei fővárosi bírósági hatáskörbe tartozna, mégsem kifogásolja azt, hogy a PKKB tárgyalja és kéri a felperesi kérelem elutasítását, s a perköltségnek a felperesre hárítását.

A felperesek jogi képviselője, *Gárdos* István szóban is megismételte a keresetlevélben foglaltakat, majd az alperes jogi képviselője, *Szobotka* Gábor ugyancsak szóban is megerősítette az ellenkérelemben leírtakat. A felperes képviselője elmondta: bár az Európai Beruházási Bankkal kötött szerződés most is hatályban van, hitelt onnan már nem vettek igénybe, az előkészület eddigi költségeit, 783 millió forintot egyedül a főváros finanszírozta. A felperes és az alperes jogi képviselőjének polémiájából kitűnt, az a jogvita kulcskérdése, felmondható-e a megbízóik által kötött *atipikus szerződés*. A felperesi álláspont szerint ilyen esetben maga a szerződés szabályoz mindent, tehát a feleknek ki kellett volna kötniük a szerződés úgynevezett rendes felmondásának lehetőségét. Mivel jelen ügyben egyik fél sem megrendelő vagy vállalkozó, egyik sincs uralkodó pozícióban, ezért egyiküket sem illeti meg a rendes felmondás joga, vagyis visszavonhatatlan a szerződés. Ezzel szemben az az alperesi vélemény: a szerződést pontról pontra elemezve, meg kell találni a felmondás lehetőségeit. A tárgyalás március 29-én folytatódik. **(n. l.)**

Makovecz Imre levele

Pap Gábor a magyar szellemi élet nagy alakja

A Magyar Nemzet szerkesztőbizottságának elnöke, Kristóf Attila a következő levelet kapta Makovecz Imrétől, a szerkesztőbizottság tagjától. Őszintén sajnáljuk a Magyar Művészeti Akadémia elnökének elhatározását; levelét – kérésének megfelelően – változtatás nélkül közöljük, megköszönve a lapunk érdekében kifejtett eddigi tevékenységét.

Pap Gábor művészettörténész a XX. század második felének egyik legnagyobb, talán a legnagyobb hatású szellemi alakja Magyarországon. A XVI. század prédikátorainak reinkarnációjaként a Hamvas Béla személyével jelzett szellemiség páros csillagaként évtizedek óta nagy hatást gyakorol a mai magyar művészetre, gondolkodásra. Különleges régi-új „vertikális" szemléletével a kozmikus és földi gondolkodás összekapcsolásával, a népművészet és magasművészet gyökereinek feltárásával előadásokon, könyvekben tette fontossá és nélkülözhetetlenné nevét.

A Magyar Nemzet február 27-i számának 13. oldalán Balavány György aláírásával féloldalas cikk jelent meg, melyben jól komponáltan Pap Gábort a neonáci mozgalmakkal hozzák szoros kapcsolatba. Ugyancsak ez a cikk Molnár Józsefet is hozzápasszítja többek között a hungarista egyesületek egyikéhez. A megjelent cikk szándékosan hazugságokkal, hamis analógiákkal gondosan bemocskolja Pap Gábort, ugyanúgy, ahogy engem is már nemegyszer hasonlóan mocskoltak be. Ez a minősíthetetlen, szélsőséges stílus mindazoknak kijár, akik a parasztművészettel, balladákkal, a nép ősi ünnepeivel foglalkoznak. Érdekes, hogy mindannyiszor az antiszemitizmushoz jutnak el ezek az emberek.

Hozzászoktam, hogy ez a „nemzeti szocialista" beszéd szabadon szól Magyarországon, ahhoz azonban nem, hogy a Magyar Nemzetben is szólhat. Különösen azért nem szeretnék ehhez hozzászokni, mert egy olyan újságról van szó, mely hallatlan türelmet tanúsított azokkal a munkatársaival szemben – a mai napig –, akik jeles kiszolgálói voltak a negyvenöt éves szovjet megszállás helytartóinak, messze túl a kötelező alkalmazkodáson.

Mint a szerkesztőbizottság tagja szomorúan írom ezt a levelet. Többször is eltűrtem, hogy akár személyemmel kapcsolatban is jó híremet rontotta, becsületemet sértette az újság, sőt Kormos–Fekete esetében kárt is okozott. Elnök úrral folytatott beszélgetéseink azonban mindig további türelemre és hűségre intettek. Sajnos ez a cikk arra kényszerít, hogy felkérjem, vegye vissza Elnök úr bizottsági tagságomat. Nevemet a Magyar Nemzet című lap ezután már nem használhatja. Kérem továbbá: jelen levelemet a Magyar Nemzet változtatás nélkül közölje. Amennyiben erre Ön nem ad lehetőséget, úgy kérem, közölje velem, hogy másutt nyilvánosságra hozzam.

Budapest, 1999. március 1.

Üdvözli

Makovecz Imre
a Magyar Művészeti
Akadémia elnöke

gyalo öt kelet-európai jelölt ország és Ciprus, valamint a további öt, tagságra váró kelet-európai társult ország között: az Európai Bizottság megkezdte Bulgáriával, Lettországgal, Litvániával, Romániával és Szlovákiával is az úgynevezett kétoldalú joganyag-összevetést („átvilágítást") is. Mostantól kezdve az *egyetlen érdemi különbség* a „hatok" (köztük Magyarország) és az „ötök" között, hogy az előbbiek tavaly november óta immár beléptek az érdemi, kétoldalú csatlakozási tárgyalások szakaszába is.

Tekintettel a nagyszámú jelölt országra, az EU még 1997 decemberében egy meglehetősen komplikált rendszert hozott létre. A tizenegy, tagságra jelentkezett országot felkészültségük alapján két csoportra osztották: az első körbe sorolt, előbbre tartó hat jelölt országgal – így hazánkkal is – tavaly április óta egymással párhuzamosan zajlik a 80 ezer oldalnyi EU-vizsgálata, hogy például a magyar jogszabályok mennyire állnak összehangban az uniós adottságokkal. Az ötök által alkotott második kör idáig csupán az egyes joganyagfejezetek plenáris ismertetését hallgatta végig, kétoldalú összevetésre még nem került sor. Ez utóbbi kezdődött meg immár velük is, méghozzá a tervek szerint meglehetősen feszített menetrend szerint, amely lehetővé teheti, hogy az ősz végére az ötök befejezzék a teljes 80 ezer oldalnyi jogszabálygyűjtemény kétoldalú átvilágítását is.

A lépés annak fényében fontos, hogy a jelöltek részéről – de több tagállam, így a skandináv tagok, valamint Ausztria – részéről is növekszik a nyomás, hogy mielőbb kezdjék meg az érdemi tagfelvételi tárgyalásokat az ötök közül legalább Lettországgal, Szlovákiával és Litvániával. Döntés a decemberi helsinki EU-csúcson várható. **(fóris)**

A jog a szerzőé, nem a kiadóé

Az európai gyakorlatban a kiadás joga a szerzőé, aki kizárólag természetes személy lehet, a kiadók csupán „bérelhetik" – meghatározott feltételekkel megkötött szerződés alapján. Könyvek esetében ez azt jelenti, hogy a szerző – és ha van, akkor a fordító – a jogtulajdonos. A művet megjelentető könyvkiadónak a saját kiadásához a szerződés lejárta után nem fűződik joga. Az általa gondozott művet bárki újra kiadhatja, ha megszerzi a jogot. Az európai joggyakorlaton rést ütne – ha elfogadják módosításként – az adatbázisokra vonatkozó szabályozás (ideszámítanak a szótárak, lexikonok is). Ennek értelmében a kiadó kapna jogot, ha a mű rendkívül nagy technikai és anyagi ráfordítással készül, és a szerző névtelenné válásával értelmezhetetlenné válik a szerzői jog klasszikus fogalma.

Az EU két módosítást kért Magyarországtól – tudtuk meg Bart Istvántól, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének elnökétől. Azt, hogy vezessék be a hetvenéves védettséget – mégpedig visszamenőleg –, valamint a sokszorosítás utáni jogokat. Mindkét pont szerepel a tervezetben. **(f. m.)**

KÜLFÖLD

AMERIKAI HARCI GÉPEK hétfőn harmincnál több lézervezérlésű bombát dobtak le észak-iraki távközlési és rádióberendezésekre, valamint légelhárító fegyverekre – jelentette az MTI. William Cohen amerikai védelmi miniszter washingtoni sajtóértekezletén közölte, hogy pilótáik nagyobb szabadságot kaptak egy sor légvédelmi célpont elleni támadásra az észak- és dél-iraki légitilalmi övezetben válaszul az iraki elnök erőinek fenyegetéseire.

TÖBB SZÁZ KURD tüntetett hétfőn Moszkvában az amerikai és az izraeli követség épülete előtt. A résztvevők követelték Abdullah Öcalan szabadon bocsátását, és elítélték a Kurd Munkáspárt vezérének Törökországba hurcolását. Mint az MTI jelentette, a kurdok plakátjaikon a CIA, a Moszad és a NATO-országok titkosszolgálatai által szervezett összeesküvésnek, terrorakciónak minősítették Öcalan kenyai elrablását.

ELLENZÉKIEKET vett őrizetbe a kubai rendőrség, így akarták elejét venni annak, hogy a másfél évvel ezelőtt letartóztatott négy legnevesebb rendszerbíráló hétfőn kezdődött perét zavargások kísérjék. A Fidel Castro rendszerével szembenálló személyek begyűjtésére indítottak eddigi legszélesebb körű razzia során a Reuters szerint az őrizetbe vettek száma akár a harmincat is meghaladja.

sebbik koalíciós párt frakcióvezetője, *Bánk* Attila hevesen bírálta az előző kormány politikáját, mondván, Bős ügyében *„Horn Gyula mutyizott Vladimir Meciarral"*, és erre vezethető vissza – vélekedett –, hogy a kabinet nem adott korábban megfelelő nyilvános választ a szlovák titkosszolgálat hazánk ellen folytatott tevékenységére. Bánk Attila elképzelhetőnek tartja, hogy mind a kormánypárti politikusok lakásai, mind az FKGP székháza elleni bombatámadások hátterében is a szlovák titkosszolgálat zavarkeltése áll.

A kisgazda frakcióvezető által is érintett belvízproblémára reagálva a közlekedési tárca vezetője, *Katona* Kálmán bejelentette: elkészült a kormány négy évre szóló, 20 milliárd forintos gátprogramja. Ennek azonban csupán egytizedét, kétmilliárd forintot költenek el tavasztól a Felső-Tisza-vidéken.

Magyar Bálint, az SZDSZ elnöke *Stumpf* Istvánnak, a Miniszterelnöki Hivatalt irányító miniszternek párbeszédet sürgető politikai nyilatkozatára reflektált. Magyar szerint a kabinet számos területen túllépett a közjogi felhatalmazásán, igyekezett megkerülni kétharmados törvényeket, s erre reagált hozta fel, hogy saját politikai ízlése szerint alakította a házszabályt és a polgármesterek választásával kapcsolatos törvényt.

Alkotók védelmében

A vagyoni jogok forgalomképességének bevezetését, a szerzői jogok gyakorlásának életszerűbbé tételét, valamint a szerzői szabadság szélesebb érvényesülését hozza újdonságként a szerzői jogról szóló törvényjavaslat – fogalmazott expozéjában Hende Csaba, az Igazságügyi Minisztérium politikai államtitkára. A javaslat egyik alapvető célja a szellemi alkotás ösztönzése. Általános szabályként fenntartja a szerzői jogok elidegenítésének tilalmát annak érdekében, hogy az erőfölényben levő felhasználók ne kényszeríthessék a szerzőt a jogok átruházására, enyhíti a mű megváltoztatására vonatkozó jelenlegi szabályokat, csak a torzítást, csonkítást, valamint a szerző becsületére és hírnevére sérelmes megváltoztatást vagy megcsorbítást minősíti jogsérelemnek. A felhasználási szerződésben rendelkezni lehet arról is, hogy ha a mű váratlanul sikeres lesz, akkor annak hasznát *másolásra tekintettel megfelelő díjazás illeti meg."* A díjat a készülék gyártójának, ha azt külföldön gyártották, a vám fizetésére kötelezett személynek kell megfizetnie. „A közbeszerzési törvény módosítása kettős célt szolgál: egyfelől a szigorúbb előírásokkal meg kell akadályozni a jogszabály kijátszását, másfelől pedig a beszerzést indokolatlanul bürokratikussá tevő szabályok enyhítése szükséges" – fogalmazott Hende Csaba, az igazságügyi szaktárca politikai államtitkára expozéjában. A javaslat értelmében a jelenlegi 40 napos ajánlattételi és 25 napos jelentkezési határidők helyett az ajánlatkérő csak 25, illetve 15 napot biztosíthatna, ha a közbeszerzési pályázat lényeges adatait az év elején már közzétette. A kiskapuk bezárása niszterrel; miért nem ragaszkodtak a különmegállapodásnak a privatizációs szerződésben való szerepeltetéséhez; és folytattak-e erőműépítésről tárgyalásokat az ÁPV Rt., az ipari tárca, az MVM Rt., illetve a Magyar Energiahivatal vezetőivel.

Lázár Mózes (Fidesz), az albizottság elnöke rámutatott: az RWE válaszában udvariasan kitér a konkrétumok elől, és jelzi, hogy az ügy kapcsán kialakult konfliktust kész tárgyalás útján rendezni az új kormánnyal.

Az ülésen *Schalkhammer* Antal (MSZP) kijelentette, hogy az MVM Rt. erőműépítésre szóló kapacitástendere versenytörvényt sért, és kezdeményezte: az albizottság foglalkozzon a pénteken kihirdetett MVM-erőműtender eredményével.

Előtérben a kvóták

WASHINGTON – *Magyarország és az Egyesült Államok között az 1993-as nemzetközi egyezmény szabályozza a szellemi tulajdon, például a szabadalmak, védjegyek védelmét. A megállapodás – tájékoztatta lapunkat Bányász Zoltán washingtoni konzul – rögzíti, hogy a két félnek a szellemi tulajdon területén, beleértve az üzleti titkok védelmét, azt a bánásmódot kell megadnia a másik fél számára, amit a saját állampolgárainak megad – figyelembe véve a párizsi uniós, a berni, a római egyezményben és az integrált áramkörök tulajdonáról szóló egyezményben biztosított kivételeket. Vagyis ahol ezek a szerződések lehetőséget adnak a saját állampolgárok pozitív megkülönböztetésére, ott nem kell biztosítani az azonos elbírálást, de mindezt csak a feltétlenül indokolt esetekben lehet érvényesíteni.*

Kertész Pál gazdasági tanácsos szerint az amerikai kereskedelmi megbízott kiemelten foglalkozik a témával éves jelentéseiben, amely idén május elsejére várható. Eddig még sohasem marasztalták el Magyarországot, de bizonyos kisebb problémákat időről időre felvetnek. A magyar jog egyébként már 1994 óta felzárkózott a nemzetközi gyakorlathoz, ami az elévülés időtartamát illeti. Előreláthatólag Chikán Attila gazdasági miniszter e héten kezdődő amerikai látogatásakor is szerepel majd az audiovizuális szellemi termékek jogvédelme. Hosszabb távon előtérbe kerülhet, hogy a szellemi termékek sugárzása terén az egyes országok milyen kvótákat állítanak fel – az amerikaiak attól tartanak, hogy a szabályozók révén csökken részesedésük az itteni piacokon. Ez azonban nem magyar–amerikai probléma, hanem amerikai–európai vita, s az EU-csatlakozásra készülő országok nem hagyhatják figyelmen kívül a közösségi előírásokat. **(l. g. j.)**

-TV1-

6.05 Falutévé – adótippel
6.25 Határtól határig
6.35 Reggeli Mérleg
6.45 Híradó
7.00 Napkelte
9.00–
12.00 Napközi
Benne:
9.30 Talmi és Tódi
Angol filmsorozat gyerekeknek
10.30 Két férfi, egy eset
NSZK bűnügyi tévéfilmsorozat
11.30 Játék
12.00 Déli harangszó
Déli egyenleg
16.00 Híradó
16.10 Hatalom és szenvedély
16.40 Csodálatos a világ
Amerikai ismeretterjesztő filmsorozat
17.05 Cimbória
17.20 Pénzvilág
17.30 Válogatás a Televízió archívumából
A fekete város
Tévéfilmsorozat
Szemet szemért (ism.)
18.30 Képújság
18.40 Álljunk meg egy szóra!
18.50 "Veletek vagyok mindennap..."
19.07 Mesék Mátyás királyról
Magyar rajzfilmsor.
19.30 Híradó
20.00 Telesport
20.10 A zöld szemű lovasok
Francia-brazil-spanyol-belga kalandfilm-sorozat
21.10 Világsztárok az Operában
Nemzetközi balettgála a gyermekekért
21.55 Nippon – Japán 1945-től
Angol dokumentumfilmsorozat
Felzárkózás
22.55 Debreceni Jazzfesztivál
Csík Gusztáv
23.35 Híradó
23.40 Közjáték
23.45 BBC-híradó

-2-

16.45 Műsorismertetés
16.50 A nap lovagjai (ism.)
Justh Zsigmond
17.17 Időjárás
17.19 Anyák
17.39 Pif és Herkules
Francia rajzfilmsorozat
Hétvége a Sebajparton
17.50 Elektor kalandro
18.00 Délutáni egyenleg
18.10 Körzeti híradók
18.23 Műsorajánlat – Időjárás
18.35 A boldog család
NSZK tévéfilmsor.
Két ház – üres zseb
19.30 Zöldpont
20.00 Stúdió '93
20.50 Musica Historica
Komlós Katalin fortepianón játszik
21.00 Kapcsolatok
21.30 Telexpo '96
22.00 Esti egyenleg
22.20 Időjárás
22.25 24 óra
22.50 Sámánok földjén
Szibériai jegyzetek
Dokumentumfilm

OSZTRÁK 1

9.00: Hírek – **9.05**: Santa Fétől nyugatra (am. sor.) A festő – **9.30**: Idősek klubja (ism.) – **10.15**: Pan-Optikum (ism.) – **10.30**: Sinatra (ism.) – **12.10**: Sport (ism.) – **13.00**: Hírek – **13.10**: Doogie Howser (sor.) – **13.35**: Waltonék (sor.) – **14.20**: A trezor (német film) – **15.55**: Stan és Pan – **16.00**: Garfield és barátai – **16.25**: Nyáridő – **16.35**: Ramona (sor.) – **17.00**: Minihírek – **17.10**: Wurlitzer – **18.00**: Hírek – **18.05**: Rólunk van szó – **18.30**: Gyilkosság a hobbija (am. sor.) – **19.30**: Híradó – **20.00**: Sport – **20.15**: Természetfilm – **21.07**: Oldalpillantások – **21.20**: A gonosz I. (am. horror) – **22.50**: Reménytelen bosszú – **0.20**: Hírek – **0.25**: A gorilla és az amazon (olasz film)

OSZTRÁK 2

16.35: 1000 mesterműv – **16.45**: Az emberi test – Riport a májból – **17.30**: Tájékozódás – **18.00**: Otthon az erdőben (sor.) – **18.30**: Igen vagy nem – **19.00**: Tartományi élet – **19.30**: Híradó – **20.00**: Kulturális magazin – **20.15**: Aki nevet, nyer – **21.07**: Külföldi tudósítások – **22.00**: Híradó – **22.30**: Club-2 – Utána: A modell és a zsaru (sor.)

RTL PLUS

6.00: Híradó – **7.00**: Halló, Európa – jó reggelt, Németország! – **9.00**: A Főnök (sor.) – **10.00**: Gazdag és szép – **10.30**: Forró nyeremény – **11.00**: Rizikó – **11.30**: Családi párbaj – **12.00**: Magazin – **12.30**: A Springfield-sztori (am. sor.) – **13.20**: Kalifornia klán (am. sor.) – **14.10**: Baleseti osztály (sor.) Kölykök – **15.00**: Gyilkosság a hobbija (am. sor.) – **16.00**: Beszélgetés – **17.00**: Ki itt a főnök? (am. sor.) – **17.30**: Borzasztó kedves család (am. sor.) – **18.00**: Fiatalok magazinja – **18.45**: Híradó – **19.10**: Robbanékony – **19.40**: Jó idők, rossz idők (német sor.) – **20.15**: Hegylakó (am. sor.) – **21.15**: Nyomtalanul – **22.15**: Robbanékony – **23.15**: L. A. Law (am. sor.) – **0.15**: Törvény és rend (am. sor.) – **1.15**: Borzasztó kedves család (ism.) – **1.50**: Ki itt a főnök? (ism.) – **2.20**: A Főnök (ism.) – **3.15**: Beszélgetés (ism.)

SAT 1

5.30: Kulcslyuk (ism.) – **6.00**: Jó reggelt a SAT 1-gyel! – **9.15**: Szomszédok (ism.) – **9.40**: Trapper John (ism.) – **10.30**: Bonanza (ism.) – **11.20**: 5 x 5 (ism.) – **11.50**: Szerencsekerék (ism.) – **12.30**: Fiatal és nyugtalan (am. sor.) Felelősség – **13.20**: Trapper John (sor.) – **14.15**: Szomszédok (sor.) Sylvie – **14.45**: Bonanza (sor.) Az utolsó trófea – **15.45**: Űrszekerek (sor.) Átalakulás – **16.45**: 5 x 5 – **17.20**: Mindent vagy semmit – **18.30**: Hírek / Sport – **19.00**: Klip-klub – **19.30**: Szerencsekerék – **20.15**: Népzenei slágerek – **21.10**: Heinz Sielmann – **22.00**: Tiltakozás – **23.00**: Tévétükör – **23.45**: Erotikus show

EUROSPORT

10.00: Kerékpársport – **11.00**: Tenisz – **12.30**: Szörfösök magazinja – **13.00**: Vívás – **14.00**: Kenu – **15.00**: Tour de France – **16.00**: Vízisí – **17.00**: Vitorlázás – **19.00**: Szörfösök magazinja – **19.30**: Eurosport-hírek – **20.00**: Tenisz – **22.00**: Tour de France

GYŐRI KÁBELTELEVÍZIÓ

10.00: A Városi Tv előző napi műsoránal ismétlése
20.00: Harc az életkristályért (am. kalandfilm)

HBO

17.30: A mi meseskönyvünk: Ábel szigete (rajzfilm) – **18.05**: Arthur (am. vígjáték) – **19.45**: Tökéletes tanú (am. dráma) – **21.30**: A bolygó neve: Halál (am. sci-fi) – **23.45**: Ásó, kapa, nagykaland (am. vígjáték)

A boldog család

TV2 – 18.35

Katja, aki már régóta nehezen jön ki az anyósával, úgy érzi, hogy férje nem védi meg kellőképpen, ezért egy időre szüleihez költözik. Tami kezd visszazökkeni a régi kerékvágásba, és szeretne újra lovagolni. A klubba azonban nem iratkozhat be, mert az apját egyelőre nem veti fel a pénz. A kislány ezért üzleti vállalkozásba fog. Erről szól a Két ház – üres zseb című epizód.

A fekete város

TV1 – 17.30

A Szemet szemért című epizódban a lőcsei szenátorok körülhordozzák Görgey birtokán a haldokló főbírót, míg az utolsó csepp vére is el nem folyik; régi és már elfelejtett hiedelem szerint ugyanis a lőcsei bíró vérének földszerető ereje van.

Görgey a kastélyában várja, vajon Lőcse városa megtorolja-e főbírójának a meggyilkolását? A sértett város szenátusa bosszút esküszik, és Görgey fejét követeli.

Képünkön: Görgey és Bibók (Bessenyei Ferenc és Avar István.)

A zöldszemű lovasok

TV1 – 21.10

A zöldszemű lovasok az 1800-as évek közepén éltek egy kis spanyol hegyi faluban. Könnyű volt őket felismerni, mert átható, világoszöld szemük mindenki mástól megkülönböztette őket.

A Rouch család tagjai közül az egyik fiú, Joel könnyelmű életének legszörnyűbb döntését hozza, amikor rokonait, barátait, tetemes adósságai miatt, eladja a dél-amerikai emberkereskedőnek. S hogy ki ne derüljön, rábeszéli őket, hogy önként településenek át Brazíliába, ahol új, gazdagabb világ vár rájuk. Ezzel veszi kezdetét a regényes, szenvedéssel és fájdalommal teli vándorlás. A háborúból időközben hazatér a halottnak vélt Illés, a legidősebb fiú, és a lakatlan falu láttán elindul családja keresésére, megmentésére.

Képünkön: Illés szerepében Jean-Francois Garreaud.

Sámánok földjén

TV2 - 22.50

1992 augusztusában, először Szibéria történetében, szabadon rendeztek egy konferenciát a sámánizmusról. Szibéria földje a sámánok hazája, de sokáig beszélni se volt szabad róla, mert üldözték a régi hit képviselőit. A néprajzi dokumentumfilm megörökített egy találkozást egy idős jakut sámán asszonnyal, valamint egy mai sámánszínház előadását, amelyet jakut nyelven adtak elő.

Az

Osztrák 1 - 21.20

A maszk jól sikerült, az álarc nem árulkodik viselőjének kilétéről. Nem tudni, vajon ő-e az az egyetlen férfi, aki ismeri a kisvárosban elkövetett szörnyű gyermekgyilkosságok okát és tettesét, netán ő maga az elkövető. Vagy ő az az elszánt férfi, aki a gyilkos nyomába ered...
Képünkön a film főszereplője Tim Curry.

Anyák

TV2 - 17.19

Csurgay Judit mai műsora hétköznapian rendkívüli asszony életéről szól, aki – bár tizenhat évesen egy baleset során elvesztette mindkét karját – mégis merte vállalni, hogy világra hozza és felneveli két gyermekét.

Horoszkóp

KOS: Szívügyekben ma váratlan felfedezéseket tehet. Teljesen váratlanul új ismeretségeket köthet, vagy izgalmas vonásokra lel régi partnerében.

BIKA: Ilyen időben a szobában kell ülni és olvasni, vagy a munkahelyen keményen dolgozni. Bármelyiket választja, teljes szívből csinálja.

IKREK: Csöndes, kellemes napra számíthat. Ne nagyon erőltesse meg magát a munkahelyén, inkább nézzen szét a városban, sétáljon!

RÁK: Ma sem más a helyzet, mint tegnap. Erre a hétre már csak egy receptje van: ha kell, fél lábon is kihúzni. Máris jobb a kedve.

OROSZLÁN: Ma szerelmi szenvedély lehet úrrá a lelkén, de félő, hogy most nagyon rosszul döntene. Menjen inkább barátaival sportolni!

SZŰZ: Ma vegye fel a szezon legszebbik ruháját, és ne feledkezzen el a fontos tárgyalásról! Nagyon sok minden függ a mai naptól, pénzügyek is.

MÉRLEG: A tizenhármas szám általában nem hoz szerencsét önnek. Úgy látszik, a mai nap kivétel. A jó nap után, kellemes este várja.

SKORPIÓ: Az egész olyan, mintha már egyszer átélte, látta, érezte volna. S az ismeretlen arcára is emlékszik valahonnan...

NYILAS: Vigyázzon értéktárgyaira és a kilóira. Ma ne költse pénzét élelmiszerre, inkább vegyen magának egy új ruhát, vagy fürdőruhát!

BAK: Szerencsés lesz ez a 13-dika. Már régen elfeledkezett arról a nyereményjátékról, amire benevezett, most választ kapott, és nyert!

VÍZÖNTŐ: Nincs ma jó kedve, de azért megcsinálja, amit kell. Este vigye el a kedvesét étterembe vacsorázni, esetleg menjenek moziba!

HALAK: Ajánlatot kap, egy már majdnem elfeledett régi szerelmétől. Váratlanul éri, fogalma sincs róla, mit tegyen. Kétségek közt hánykolódik. Patthelyzet!

Tárlat a tárlatban

Zománcos mítoszok

A győri Vár Art Galériában a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Nemzetközi Zománcművészeti Alkotóműhelye tagjainak munkáiból nyílt kiállítás. A tárlatot megnyitó *Pap Gábor* művészettörténész, a zománcművészetben jártasak és járatlanok számára is tanulságos adalékokkal szolgált.

– Ön kezdettől fogva bekapcsolódott az alkotótelep munkájába?

– A kérdése memóriapróbát jelent. Úgy emlékszem, hogy igen, talán két nyaratot hagytam ki a most már huszonkilenc közül, de nem azért, mert én nem szerettem a telepet, vagy a művészek nem viseltek el engem, egyszerűen "nem jött össze". Mindenesetre a kecskeméti zománctelep egész ívelődését, kétségtelen fejlődését végig tudtam követni.

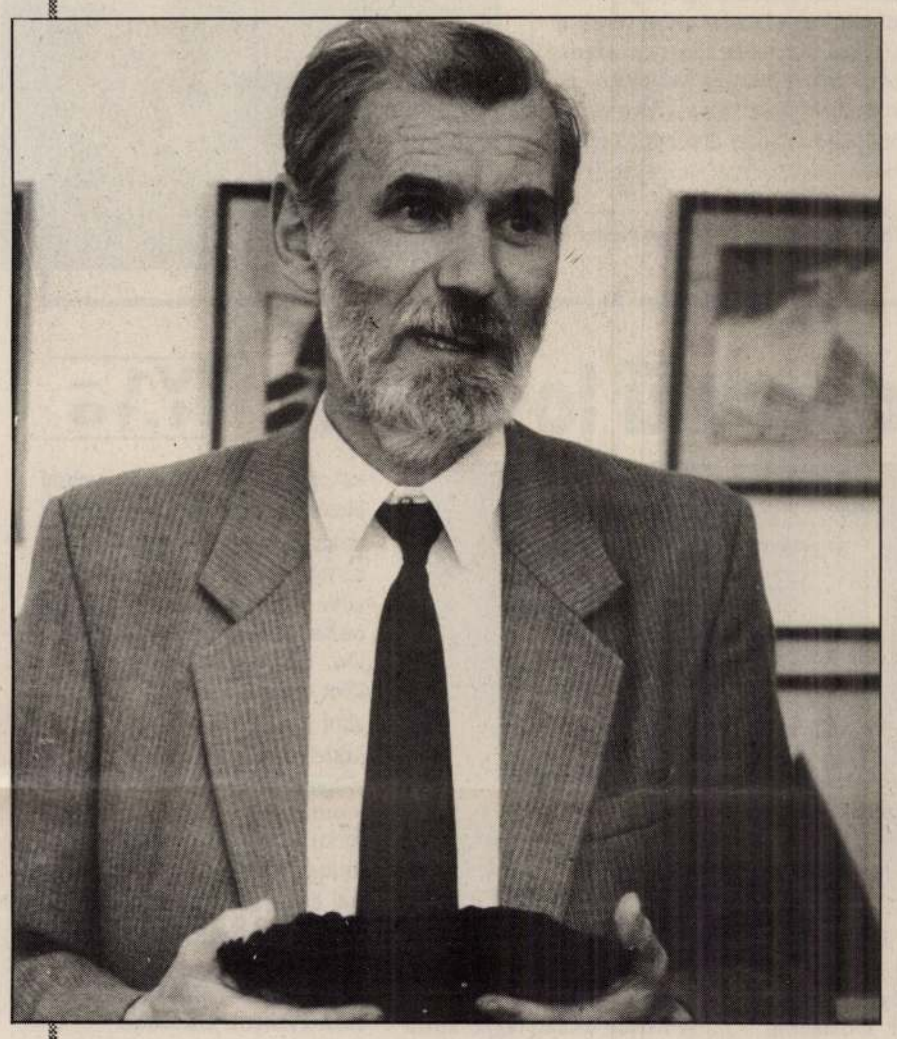

– A művészek tehát igénylik a művészettörténész jelenlétét, véleményét?

– Igen, úgy tapasztaltam. Az kétségtelen, hogy mindenki véleményét igénylik. Még abban sem vagyok biztos, hogy én minden művésznek éppen azt tudtam nyújtani, amire szüksége volt. Szerencsére időben kapok visszajelzéseket, ilyenkor az ember odamegy a művészhez és elnézést kér, mert ilyen eset is előfordult. Talán optikai csalódás részemről, de úgy érzem, kicsit megnyilatkozóbbak velem az alkotók.

Fotó: Vincze

– A győri kiállításon külön termet kaptak Tóbiás Klára munkái, róla mit kell tudni?

– Régóta visszajáró barátunk és alkotónk Tóbiás Klára. A telep munkáiból rendezett kiállításokon hagyomány, hogy az évi termés tallózása kíséretében az utóbbi években kiugró teljesítményt nyújtó művészek egyikét-másikát alkotásával szerepeltetjük, mintegy tárlattal a tárlatban. Tóbiás Klára a magyar művészek azon csoportjához tartozik, akik a népi értékek kincstárából építenek. Zománcain nem a balladák és mítoszok leképezését látjuk, hanem a témák mélyebben szubjektív kifejezését. Érdekes műve a Cantata Profana, ahol egy nagyon szomorú tekintetű, szembenézetű szarvasfej agancsa, mintegy a szarvas-ember agyának a tekervényrendszere jelenik meg. És egyben a néző érzékelheti a gondolkodásnak azt a kuszaságát, majd merevedését is, ami az ember-minőséget szarvas-minőséggé változtatja. Az átváltozások, átvitt értelmek rendkívüli bensőségesen jelentkeznek műveiben, szinte eszköztelenül, ugyanakkor mégis raffináltan keverednek a mítoszok a gondolatisággal. A szarvas csoportja előtt például elhúz egy madár, amely ilyen formában a reménytelen szabadságvágy jelképévé válik. Tóbiás Klára alkotásai között találhatunk Bartók által ihletetteket, a Csodálatos mandarin című kompozíciót például. Művészetében talán ez a csúcs, alig hiszem, hogy ennél magasabb szinten képpé lehet fogalmazni azt a robbanékonyságát, azt a hihetetlen élniakarást, amely zeneileg olyan csodálatosan fejeződik ki Bartók e pantomimjátékában.

(A zománcművészeti kiállítás július 30-ig tekinthető meg a Vár Art Galériában.)

M. ZS.

A harmadik Műhely

A napokban vehetik kézbe a nyári hőségben gondolati csemegére szomjazók a győri Műhely kulturális folyóirat ezévi harmadik számát. Az olvasottak, a magukat műveltnek tartók is találhatnak meglepő, vagyis szinte ismeretlen szerzőktől származó érdekes írásokat. *Robert Musil* osztrák író tollából a költők világlátásáról, a költői ismeretről, a költemény szelleméről olvashatnak. Lelepleződnek a költők, hiszen mint megtudjuk: "A költő valójában csak annyiban kivételes ember, hogy a kivételekre irányítja figyelmét. Ő sem "őrült", sem "látnok", sem "gyermek", sem nem valamely vadhajtása az értelemnek. Megismerési módja és képessége sem különbözik a racionális emberétől."

A költőkkel az irodalommal a folyóirat további oldalain is találkozhatnak, hiszen szerepelnek költemények Csonkits János, Szepesi Attila, Kerék Imre, Pusztai Zoltán, Vaderna József, Czigány György és az Amerikában élő magyar, származású Baránszky László művei közül. Baránszky Menetközben című, a Magvető Kiadónál 1991-ben megjelent kötetéről Tandori Dezső adja közre gondolatait. A kortárs irodalom kiemelkedő alkotója, Tolnai Ottó saját kézírásával is megjelent versében a boszniai háborúba a világ be nem avatkozásáról alkotott véleményét szedte versbe.

A Műhely szokásos, kuriózumnak számító filozófiai és vallástörténeti részében a keleti vallások nyomába eredhet az érdeklődő. Mi a Sintó? Mi a buddhizmus lényege? Mi végülis a "japán vallás"? A választ a Lugossy Mária műveivel illusztrált Műhely folyóiratból megtudhatják.

– mándli –

Barokk restaurálások

A győri Petőfi Ifjúsági Ház Art Galériájában tegnap nyílt kiállítás anyaga az Európa Nosztra díjat kapott belvárosi rekonstrukció műveit dokumentumokkal szemléltetve tárja a látogató elé. A bencés templom és homlokzatának szobrai, a Széchenyi téren álló Mária-szobor, a Xantus Múzeum gyűjteményében található műtárgyak, festmények restaurálási munkálatait is nyomon követhetik a kiállított fotók segítségével. A nagyközönség előtt kevéssé ismert műhelytitkok, belső munkálatok, kémiai folyamatok mérőívé válhatnak, akik megtekintik az augusztus elejéig nyitva tartó *Barokk restaurálások* című kiállítást.

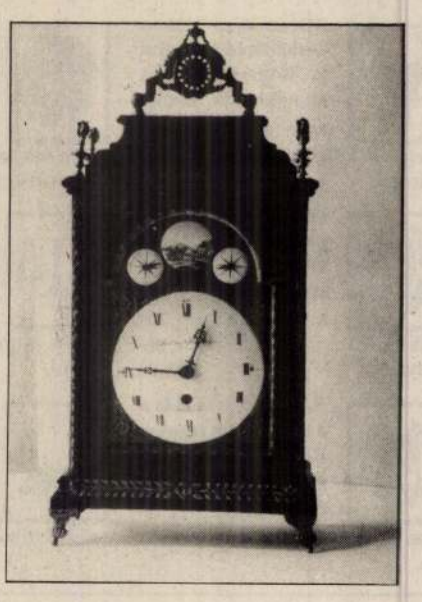

Szentmihályhegyi panoráma

Megkapó táj Zala és Somogy megye határán, ott, ahol a sebes folyású Mura a Drávába ömlik

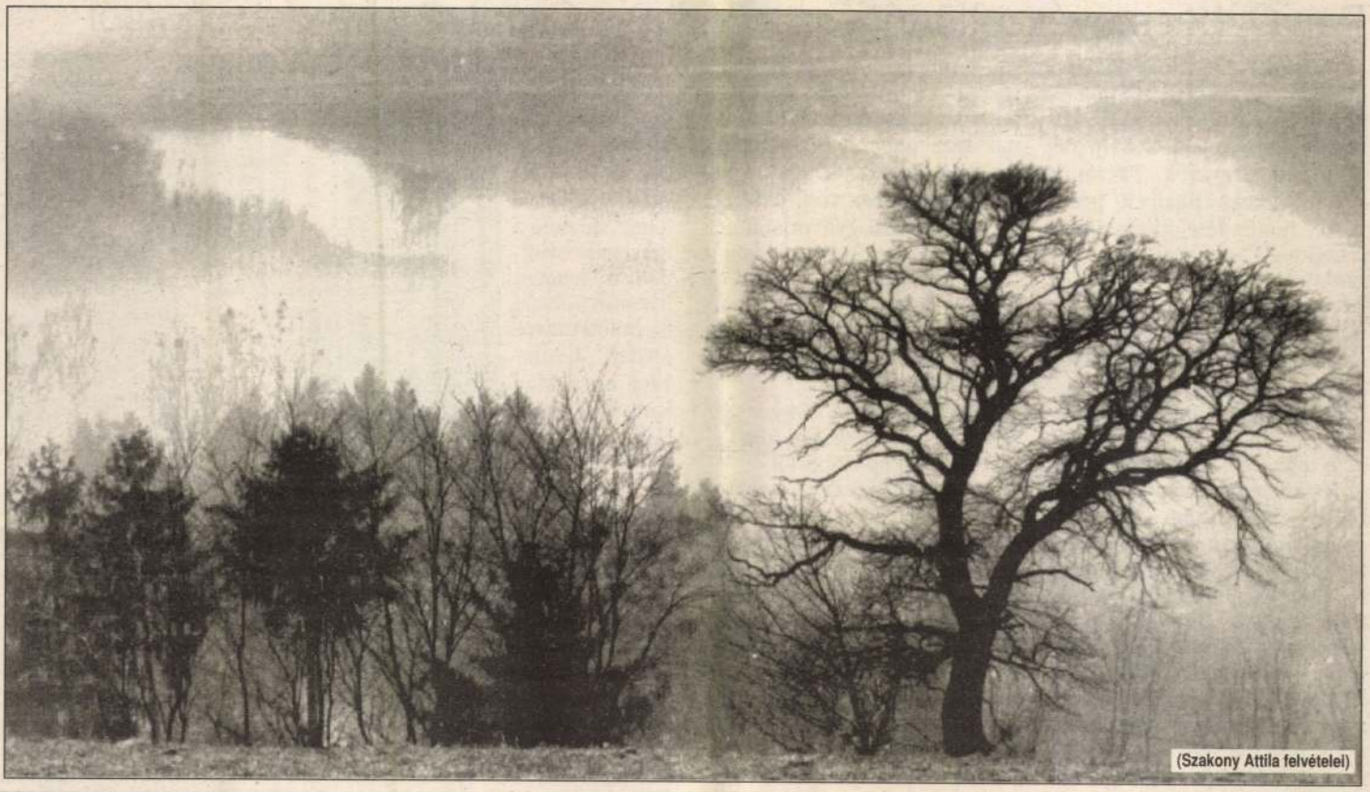

(Szakony Attila felvételei)

Balaton Tégla

MÉG EGY HÉTIG: 1996. MÁRCIUS 8-IG!!!

TAVASZVÁRÓ AKCIÓ!

Csúcsminőségű UNIPOR téglák olcsóbban

UNIPOR 38 („habarcsdugós") kézi falazóblokk	~~138 Ft~~	**118 Ft + ÁFA**
UNIPOR 30 („habarcsdugós") kézi falazóblokk	~~95,80 Ft~~	**83 Ft + ÁFA**
B-30 falazótégla	~~34 Ft~~	**31 Ft + ÁFA**

Kiszolgálás munkanapokon 6-tól 17 óráig
a **BALATONSZENTGYÖRGYI TÉGLAGYÁRBAN!**

Balaton Tégla Kft.
Balatonszentgyörgy
Telefon/fax: 85/377-022

n Polo Classic-ot! Általa testet öltött
, értékálló, biztonságos. ***Mert*** igazi
személynek nyújt kényelmes
ága ellenére

5
onban egy személyes találkozás:

unkba, ahol egész napos
melyet ki is próbálhat.

kkeresés, poszter PUZZLE
kirakatüveget festhetnek.

Volkswagen Polo Classic-kal.
Classic-ot vásárol, úgy

NOVÁK KFT.

1996. MÁRCIUS - MÁJUS

FŐDÍJ

+

VÁSÁRLÁS

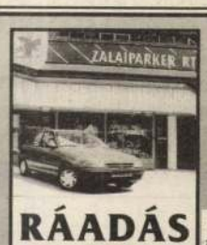

RÁADÁS

A HŰSÉG TAVASZA A ZALAIPARKERNÉL

ARANY ÉKSZEREK NŐNAPRA!
14 karátos
arany ékszerek,
ezüst ékszerek
nőnapi vására
még tavalyi áron
Keszthelyen
a legolcsóbban!
Vásároljon a legnagyobb
árukészletből
a legalacsonyabb áron.
P & P Kereskedőház Kft.
Keszthely, Szalasztó utca 6.

VETŐBURGONYA AKCIÓ!
AGRIA UT-1
kis és nagy frakciós vetőgumó megrendelhető
a Zalagrár Kft-nél.
Szállítás
a fagyok elmúltával.
Előjegyzés:
a 06-92/384-386-os
telefonszámon.

Integrál-M

IDŐBEN SZÓLUNK!

Húsvéti bevásárlását kezdje az INTEGRÁL-M KFT. üzleteiben!
AKCIÓK — ÓRIÁSI VÁLASZTÉK MÁRCIUS 1-JÉTŐL!

Húsvéti édességek:	
nyúl 15 g tejcsoki	28 Ft
nyúl 35 g tejcsoki	57 Ft
nyúl 70 g tejcsoki	94 Ft
babanyúl 60 g tejcsoki	81 Ft
tojás 22 g tejcsoki	32 Ft
tojás 85 g tejcsoki	104 Ft
húsvéti zsák 110 g	184 Ft
húsvéti zsák 160 g	270 Ft
Katica tortabevonó ét, tej	54 Ft
Milka 100 g-os csokik	107 Ft
Sport, Kapuciner, Bohóc csoki	25 Ft
Africana 100 g	62 Ft
Africana 30 g	19 Ft
Tchibo Family 250 g	295 Ft
Jacobs Harmonia kávé 250 g	368 Ft

Zalai Napló

Pap Gábor művészettörténész

A Napút festőtáltosaként

Pap Gábor művészettörténész mondja — Csontváry munkásságáról

Csontváry Kosztka Tivadar mitikus történelemszemléletében három „földi állomás" játszik kulcsszerepet: a Tarpatak völgye a magyarok, Taormina az etruszkok, Baalbek pedig Attila hunjai felé pillant vissza a múltba. Csontváry — a nagy szobrász-kortárssal, *Fadrusz Jánossal* egyetértésben — e három nép egykori műveltségének ötvöződéséből vélte kialakulni a Kárpát-medence mai népességének kulturális arculatát.

A művész — a monumentális tájfestészet más művelőitől eltérően — nem azért festi meg „nagy motívumait", hogy megbízható, esetleg éppen hangulatos látleleteket adjon egy-egy különlegesen szép (Tarpatak) vagy páratlan művelődéstörténeti jelentőségű (Taormina, Baalbek) tájról, hanem azért, mert Földünk felszínének bizonyos pontjait eleve rendkívüli intenzitású erőkisugárzó gócoknak tekinti, és magát ezt az erőt kívánja továbbsugároztatni a képeivel — olvashatjuk egyebek közt *Pap Gábor* művészettörténész 1992-es Csontváry-monográfiájában, amely újszerű — mitikus-kozmikus — megvilágításba helyezi a zseniális festő munkásságát.

„A Napút festője" című monográfia a Pap Gábor által jegyzett *Varázstükör* művelődéstörténeti sorozat első kötete, melynek belső borítóját *Kustár Zsuzsa* kanizsai iparművész sajátos jelképrendszerű zodiákus-grafikája díszíti. Pap Gábor a minap érdekes előadást tartott a kanizsai Hely Klubban „a Napút festőjéről", szemléletes példákkal illusztrálva, hogy Csontváry mágikus természetű „táj-idézetei" tökéletes összhangban vannak azzal a ténnyel, miszerint a festő sámán-adottságokkal felruházott művész volt; jellegzetes képalkotási gyakorlatát célszerűbb *a gyógyító sámánok* (táltosok) rituális dobfestési eljárásával párhuzamba állítani, mint a 19. századi vándorpiktorok bédekker-ízű képes élménybeszámolóival.

— Hogyan lett Csontváry különös életművének ismerője? — tudakoltuk Pap Gábortól.

— A hatvanas évek elején az volt a nagy szerencsém, hogy még Fülep Lajos tanítványa lehettem és ő vezette be az életembe Csontváry művészetét. Sohasem felejtem el, ahogy egyik előadásán — a székben kényelmesen hátravetve magát — azt mondta: „Uraim, vegyék tudomásul, hogy Csontváry nemcsak az európai és az egyetemes festészet szempontjából korszakalkotó, hanem földtörténeti tekintetben is jelentős." Társaimmal együtt akkor elmosolyodtunk, gondolván, a professzor úr egy kicsit elvetette a sulykot, de később fokozatosan kezdett megvilágosodni előttünk, hogy Csontváry esetében tényleg rendkívüli jelentőségű életműről van szó, amelyik nem mérhető a szokványos mércékkel. Fülep Lajos mindezt nagyszerűen megérezte és miután a maga korának a legműveltebb művészettörténésze és esztétája volt, nem sok jogunk lenne őt fölülbírálni.

— Az ötvenes-hatvanas évek kultúrpolitikája Csontváryt jobbára őrült festőként emlegette...

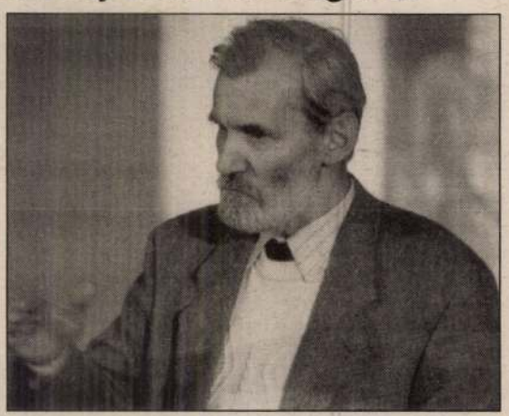

Pap Gábor: „ Korunkban is születnek táltosok".

— A festő írásait még szigorúbban sújtotta az a megbélyegzés, amivel a képeit is illették, de még a hetvenes években is lehetett ilyesmit olvasni, holott tudvalevően Csontváry egyáltalán nem volt őrült. Sohasem járt bolondokházában, ellentétben korának több nagy művészével, mint például a holland—francia Van Gogh, aki ténylegesen őrültekházában halt meg, de említhetjük akár Munkácsi Mihályt vagy Gulácsy Lajost. Tehát voltak olyan művészek, akik nagyot alkottak annak ellenére, hogy az agyműködésük hétköznapi értelemben nem volt teljesen normálisnak nevezhető, de Csontváry nem tartozott közéjük. Kollégáinak eléggé rosszhiszemű hangulatkeltése volt e híresztelés alapja, ami aztán sajnos rajtaragadt. Arra is emlékszem, hogy amikor Csontváry-alkotásokat még nem volt szabad kiállítani, mert nem „illeszkedtek" úgymond a szocialista realizmus vonalához, Fülep Lajos erre is talált kiskaput: a Zarándoklás a cédrusokhoz Libanonban képet — a cédrus, mint fa ürügyén — bemutatták a „Kert a magyar festészetben" kiállításon a Mezőgazdasági Múzeumban. Fülep professzor egész napokat töltött a tárlaton és persze mi is ott nyüzsögtünk a kép előtt és megtanultuk, hogy ez az elementáris hatású festmény nem egykönnyen adja meg magát.

— Több évtizedes kutatómunka után milyennek látja Csontváry egyéniségét?

— A festőt különös képességei miatt nálunk — ahol a sámánizmust táltosságnak nevezték — táltosnak titulálták volna. Csontváry maga is beszámolt róla, hogy tudott révülni és ekképp híreket szerezni a világ különböző pontjairól. Saját beszámolója szerint ily módon járt például a szerbiai hadszíntéren az első világháborúban. Szellemi tekintetben olyannyira részt vett a harcokban, hogy amikor hazaérkezett, majdnem kihűlt a teste és kishíján belehalt ebbe az utazásba. Amióta nagyon sok konkrét adatunk van a táltosrévülésekről, azóta tudjuk, hogy korunkban is születnek táltosok. Itt vannak köztünk, csak nem merik bevallani ezt a képességüket, mert a jelenkori társadalom ezt az adottságot nem ismeri el. Inkább hallgatnak róla az emberek, mert félnek, hogy kifigurázzák vagy esetleg a társadalom perifériájára sodorják őket.

— Miért tekinthetjük őt a Napút festőjének?

— Csontváry Napút-festményein (a Napútról Fazekas Mihály, a kiváló csillagász-költő-botanikus írt elsők közt a Debreceni Magyar Kalendáriumban) jól felismerhetők az állatövi jegytulajdonságok és ebből vezeti le — a festő szavaival élve — a Napút-színeket s a Napút-távlatot. A festő felújította a századforduló képzőművészetéből kiszorult és többnyire csak a vicclapokban szerepelt varázskép-technikát, mellyel olyasmit lehet megidézni a valóságban, ami egy mögöttes térhez tartozik. A Csontváry-alkotások másik érdekessége, hogy szinte mindegyiken lehet találni olyan vonalat, amire tükröt ráhelyezve feltükröződik a sík vetület és ezáltal a valódi arányai szerint mutatkozik a valóság. Tehát a Csontváry festményeken ez a sok „elrajzolás" annak köszönhető, hogy anamorfotikusak a képei. Mindez máig aktuális üzenetet is hordoz számunkra, hiszen ha nem tanulunk meg idejében a sík vetületnél egy összetettebb képet megidézni, akkor lassanként belefulladunk a síkba és teljesen torz irányba mozdul el az emberiség — vélte Pap Gábor.

Gelencsér Gábor

Csontváry Kosztka Tivadar: Magányos cédrus.

(Szakony Attila felvétele és reprodukciója)

TÁRLAT, KÖNYVPREMIER

Jó pásztorok hagyatéka

Debrecen (HBN) – Déri Frigyes kormányfőtanácsos, a jeles műgyűjtő 1920-ban a városnak adományozta rendkívül gazdag és értékes gyűjteményét.

Még ugyanebben az évben nekilátott, hogy dédelgetett tervét, a Kárpát-medence magyar népművészetét bemutató képes albumát is megvalósítsa. A kor kiváló néprajzkutatóival összefogva, grafikusok sorát nyerte meg, akik néhány év alatt néprajzilag hiteles, precíz rajzokat, főként tusrajzokat készítettek a Nagy- és Kiskunság, a Hortobágy, Kalotaszeg, Székelyföld, a Dél-Dunántúl stb. népművészetét, anyagi kultúráját bemutatandó.

A felbecsülhetetlen néprajzi értéket képviselő kollekció adta az ötletet, hogy a tíz éve, 1983-ban megrendezett kiállítást (Népviseletek Déri György gyűjteményéből) követően most – a grafikai lapok idevágó darabjaival összecsengve – a Déri György dunántúli gyűjtései révén Debrecenbe került, s ma is itt található faragványokat, a Közép- és még inkább a Dél-Dunántúl faragópásztoraitól származó tükrösöket, borotvatokokat, rokkafákat stb. ugyancsak megismertesse az érdeklődő közönséggel.

A már nagy részben felkutatott és feldolgozott, értelmezett dunántúli emlékanyag ismerete lehetővé teszi, hogy a népművészeti ág Déri Múzeum-beli – most először látható – darabjaihoz más, köz- és magángyűjteményekben levő faragásokat társítva még gazdagabbá, teljesebbé válhasson a bemutatásra kerülő kollekció.

A bemutató szerencsés módon egybeesik egy jelentős könyvpremierrel is: a Debrecenben jól ismert művészettörténésznek, Pap Gábornak a magyar művelődéstörténetet hat fejezetben tárgyaló Varázstükör című könyvsorozata újabb, ezúttal a hajdani állatőrzők munkásságát, az egykori magas kultúrák teljesítményeivel egyenértékű örökségét feldolgozó, értelmező tanulmányának a megjelenésével.

A július 20-án 15 órakor a Kossuth Lajos Tudományegyetem könyvtárának előcsarnokában megnyíló tárlatot maga a szerző – s egyben a kiállítás rendezője –, Pap Gábor ajánlja az érdeklődők figyelmébe.

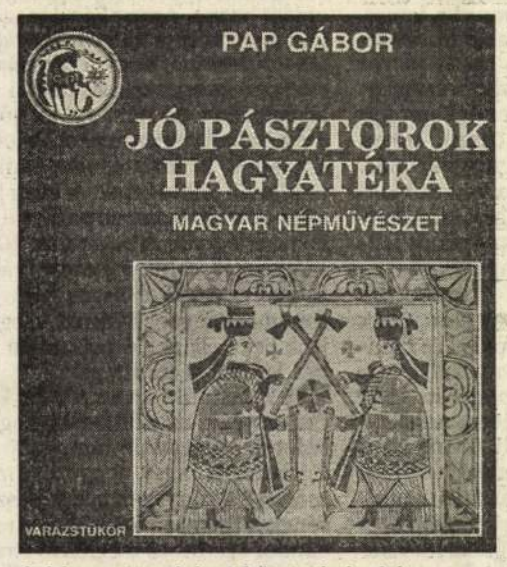

A frissen megjelent kötet címlapképe

MINDENFÉLE

● **FÁBÓL FARAGVA.** A nemzetközi amatőr képzőművészeti és az országos népi szoborfaragó-tábor zárókiállítása július 31-ig látogatható a hajdúszoboszlói művelődési központban (Szilfák alja 2.).

● **SZEGEDI FESZTIVÁL.** A Szegedi Szabadtéri Játékok repertoárján az idén a következő darabok szerepelnek: Verdi: Aida; Imre Z.–Márta I.: Szent Antal megkísértése; Mascagni: Parasztbecsület; Diószegi–Rossa: Mesemondó; Lehár: Cigányszerelem. Akik jegyet vásárolnak az előadásokra, azok részére a MÁV 50 százalékos vasúti kedvezményt biztosít.

● **ANGOLOK HANGVERSENYE.** A Buckinghamshire County Youth Orchestra ad hangversenyt július 29-én 19 órától a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hangversenytermében (Debrecen, Egyetem tér 2.). Az angol fiatalokhoz hasonlatosan felkészült ifjúsági zenekar már évek óta nem járt a városban. Műsorukon Elgar, Csajkovszkij, Sibelius darabjai szerepelnek.

● **NYÍLTAN.** A Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep munkájába tekinthetnek be az érdeklődők július 27-én délután. A nyílt napon 14 és 16 óra között bárki ellátogathat a műtermekbe, beszélgethet az alkotókkal.

Színművész közreműködők a nyelvoktatásban

Európai színvonalú szállást kap a nyári egyetem közel félezer hallgatója

SZÉLES TAMÁS

Debrecen (HBN) – Hiába az egyre több budapesti nyelviskola, a jelek szerint nem csökken a Debreceni Nyári Egyetemre jelentkező külföldiek száma. Legalábbis ez derül ki az idei keretszámból (is), a hétfőn kezdődő (és augusztus 14-ig tartó) kurzusra 472 érdeklődőt regisztráltak.

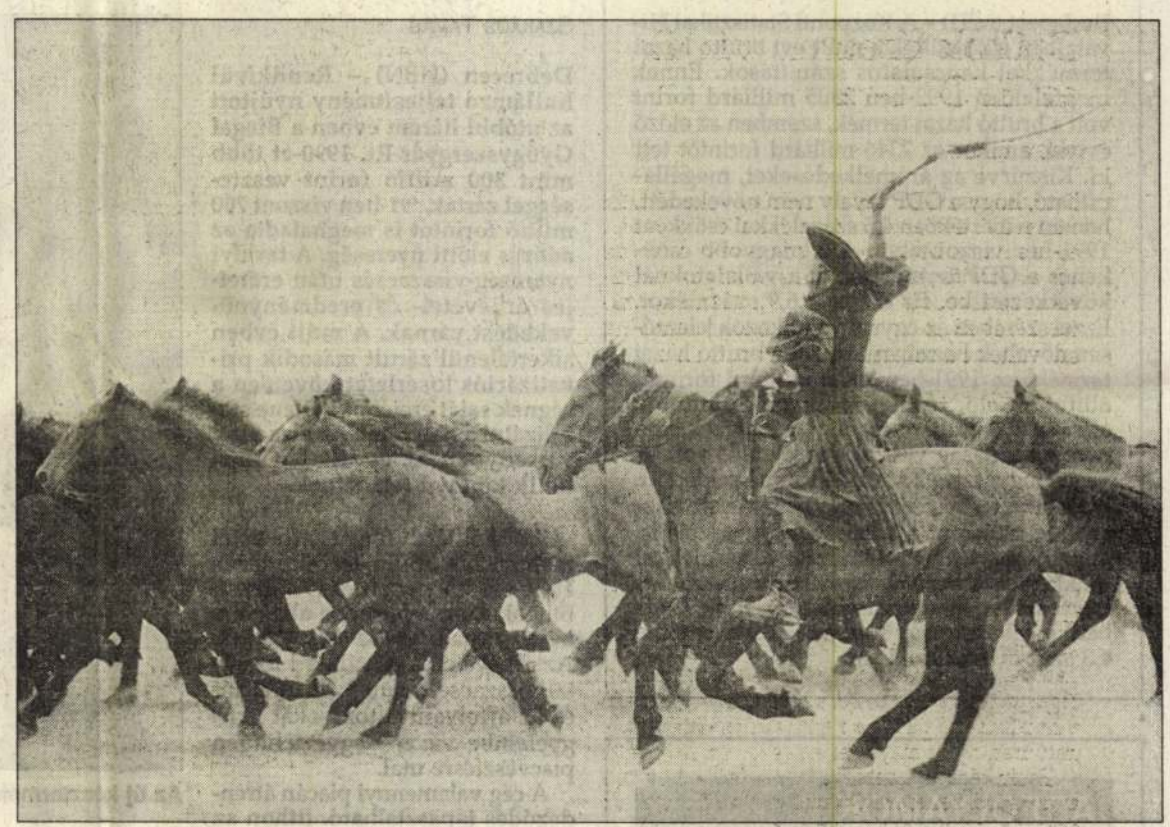

A programból az idén sem maradhat ki a közkedvelt hortobágyi kirándulás Fotó: Napló-archívum

A vasárnapi érkezéssel immár 66. évfolyamát kezdi megyeszékhelyünk patinás intézménye. Szinte minden az utóbbi esztendők megszokott forgatókönyve szerint történik: lesznek államközi és egyéb cserekapcsolatok alapján idelátogató ösztöndíjasok, s újra eljön (köztük jó néhány nem először) majd' kétszáz önköltséges hallgató. Ami viszont új, az a végre európai színvonalú szálláslehetőség megoldódása. A házigazda Kossuth Lajos Tudományegyetem új kollégiumában ezúttal már az elvárható nívójú otthonok várják a vendégeket.

Az idén bővül a tananyagok köre, az 1991-ben megkezdett nyelvoktató anyag második része már megjelenés előtt áll. Igaz, mindez kezdésre nem lesz kész – hiába folyik gőzerővel a munka –, ám a tanfolyam első felében már kézbe vehetik a középhaladók a nekik szánt segédanyagokat. A Hungarolingua II. minőségében semmivel sem marad el elődjétől, sőt a kivitelezés talán professzionálisabb. Elég ha csupán a videofilmre gondolunk, melynek néhány része vetekszik egy-két Oscar-díjas alkotással. Sőt, az elfogultak esküsznek rá: jobb is a debreceni színészek főszereplésével készült műalkotás.

A Debreceni Nyári Egyetem egyébként semmit sem bíz a véletlenre, minden eddiginél több pénzt és fáradtságot öltek a szervezők erőteljesnek mondható reklámhadjáratukba. Ehhez persze nagy segítséget jelentett a Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Minisztériumának anyagi támogatása, hiszen így a nyári egyetem eljuthatott nemzetközi nyelvoktató kiállításokra (Genfbe és Budapestre), s jó „kereskedő" módjára árulhatta portékáját. A jelentkezők számából ítélve, igen eredményesen tette mindezt.

Ami a programokat illeti: túlságosan nagy változások nem várhatók, csupán olyan újdonságokra számíthatnak a vendégek, melyek a rendezvény három évvel ezelőtt átalakult arculatához az eddigieknél jobban illeszkednek. Mivel a nyári egyetemről levált Ady Endre Akadémia jórészt leválasztotta a magyar anyanyelvű réteget, az előzőeknél több igazi nyelvtanuló marad. Ezért a rendezők úgy döntöttek, hogy fokozottabban veszik figyelembe a nyelvi képzettség differenciáltságát, s az eddigieknél nagyobb arányban tartanak idegen nyelvű előadásokat.

Persze, azt sem szabad elfelejteni – mint Hoffmann István tanulmányi vezető mondja –, a nyári egyetem számára nem a változások, sokkal inkább az állandóság a lényeg. A Debreceni Nyári Egyetem folytonossága jelenti az intézménye vonzerejét. Ennek megfelelően – bár a fővárosi konkurencia erősen kopogtat a képletes ajtón – a debreceniek szeretnék megőrizni saját arculatukat, s vele a Kossuth-egyetem vonzerejét.

A jelek szerint remekül teszik ezt, hiszen a jelentkező külföldiek szokásos száma bizonyítja: jó, színvonallal kitaposott úton halad az igazán nyugdíjaskorú, ám igen friss intézmény.

„Hangzik hívogatva hosszan halk harangja..."

A Határban megjelenő értékek védik a megjelenési gondokkal küzdő folyóiratot

VITÉZ FERENC

Debrecen (HBN) – A helyi folyóiratok közül hétéves múltat tudhat magáénak a Kossuth Lajos Tudományegyetemen szerkesztett Határ. Tekintélyes időszak egy folyóirat életében akkor, amikor sorra jelentkeznek és – kellő anyagi lehetőségek hiányában – szűnnek meg az irodalmat, művészeteket, társadalomtudományokat igényesen ápolni kívánó orgánumok.

A hét év, mondják, a házasságban is kritikus időállomás, s a Határ – bár ez alatt az idő alatt többször történtek átalakulások küllemben, szerkesztésben és szemléletben egyaránt – a legutóbbi panaszok szerint mostanság szintén megjelenési gondokkal küszködik.

Pedig az esztétikailag és etikailag értékesnek mutatkozó területekkel kötött frigyből egyre inkább olyan „szellemi gyermekek" születnek, melyekre méltán lehetnek büszkék a szerzők és a szerkesztők, s melyek igazolják azt az igényes műhelymunkát, ami a folyóirat égisze alatt gyarapítja tartalmas olvasni és benne elmélyülni való szövegeink sorát.

A legutóbbi, júniusi szám dupla, melynek egyik felét a Walter Benjamin emlékének szentelt tematikus rész adja. Századunk első felének német filozófusa és irodalomkritikusa e blokkban elsősorban mint a közlés, a név, a szó, a jelentés, az olvasat problematikájával foglalkozó gondolkodó és alkotó lett az elemzések, a nyelvi kifejezés és a szöveg szintjeit vizsgáló esszék tárgyává téve. Saját írásai mellett – melyek egyikében (szintén a magát megnevezésről írva) költői szépséggel így fogalmaz: „Türelmem az angyaltól tanul, ahogy az társát a pillantásban átöleli, de aztán szárnycsapásokkal feltartóztathatatlanul hátrál.

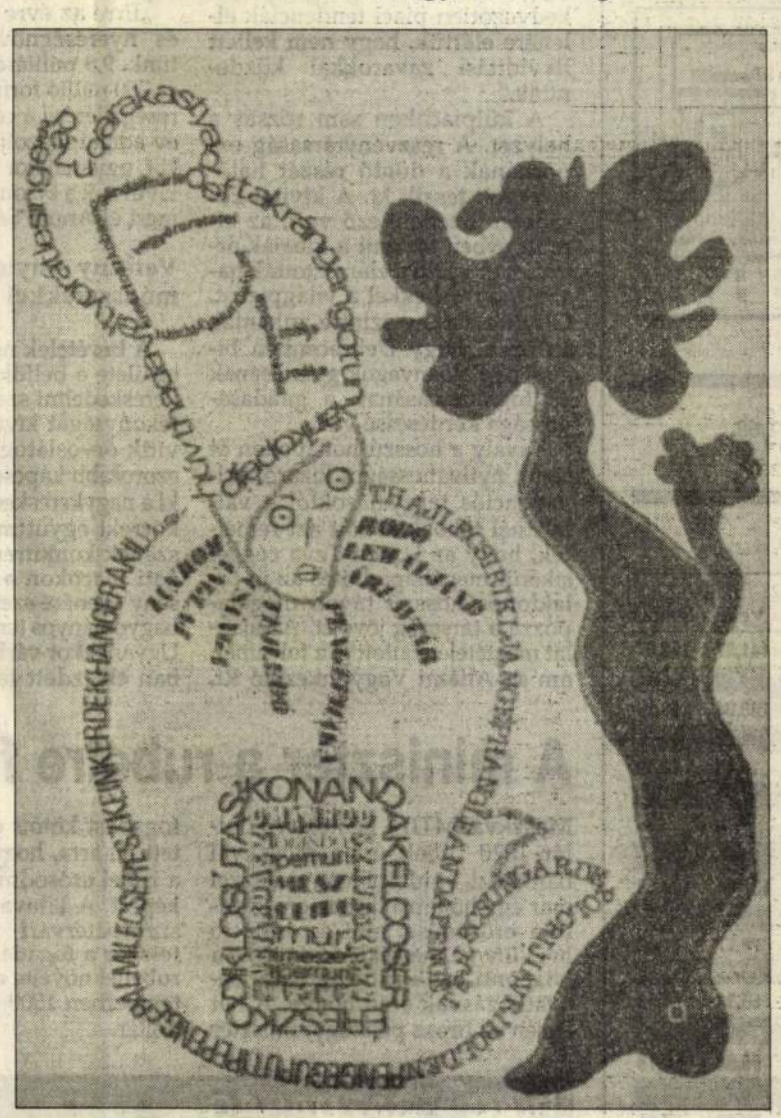

Bari Károly Piros fa című képverse a legújabb számban

Maga után vonva őt, arra a jövőbe menekülő útra, amely jövőből ő maga előbukkant. Nem remél már tőle semmi újat, csak annak az embernek a tekintetét, aki felé még mindig odafordul az angyal" – Somlyó Bálint nehéz szóhasználatai ellenére is érdekfeszítő és jó tárgyismeretről tanúskodó szövegét olvashatjuk, valamint Thomas Schestag, Hans-Jost Frey és Werner Hamacher esszéiről és tanulmányairól készült fordításokat.

A szépirodalmi rész többek között Borbély Szilárd, Szijj Ferenc, Garaczi László, Kemény István verseit, Bari Károly színes kaligrammáit, Esterházy Péter, Tandori Dezső, Vörös István, Papp András szövegeit és szépprózáit, Miklósvölgyi Csaba öt darabból álló fotó-esszéjét, valamint Martin Heidegger verseinek fordítását közli. Íme, egy verstolmácsolás (A pillanat) ez utóbbi, kuriózum értékű anyagból: „Hangzik hívogatva hosszan / halk harangja szívedig... // Szentelő szelíd szavakban / válaszolva szól: Te itt... // Téged hív el, hogy megejtne / s térdelsz ott mocsárba ejtve."

Kiemelkedő színvonalat, de egyben hosszabb terjedelmet is képez a műhelyblokk első részének két írása. Northrop Frye a komédia és a románc műfajainak természetrajzával foglalkozik – a részletek a Gondolat Kiadónál előkészületben lévő A kritika anatómiája című művéből származnak.

Visszariasztó címe ellenére is izgalmas olvasmánynak bizonyul Hódosy Annamária „Az (anti-)meta-metafora(ológi)a" című négy részből álló tanulmánya, melyben az ajtó és az ablak motívumát vizsgálja néhány képzőművészeti és irodalmi alkotás alapján. Tárgyalja az archaikus és keresztény kapuszimbolika hagyományainak felhasználásával Samuel van Hoogstraten, az ifjabb Tiepolo, Charles Le Brun és René Magritte festményeit, Emily Brontë Üvöltő szelek című regényét. „Az ajtó és az ablak lényege, hogy a kint és a bent határán áll, átjárást, illetve átlátást enged egyik szférából a másikba, s így kiválóan alkalmas arra, hogy az emberi megismerés és egzisztencia lehetőségeinek szimbóluma legyen" – írja. A képek sajátos olvasatából kiderül, hogy a képi ábrázolás nem ragad meg többet a „Valóság misztériumá"-ból, mint a nyelv. S hogy a születés és a halál archetipikus szimbóluma a nyelvhasználó alany „metaforikus lehetőségeinek végső határát jelképezi."

Pap Gábor műtárt

Tavaly 4,5 százalékkal csökkent a GDP

Budapest (MTI) – A Központi Statisztikai Hivatalban elkészültek a múlt évi bruttó hazai termékkel kapcsolatos számítások. Ennek megfelelően 1992-ben 2805 milliárd forint volt a bruttó hazai termék, szemben az előző évivel, amikor ez 2346 milliárd forintot tett ki. Kiszűrve az áremelkedéseket, megállapítható, hogy a GDP tavaly nem növekedett, hanem reálértékben 4,5 százalékkal csökkent 1991-hez viszonyítva. A legnagyobb csökkenés a GDP termelésében a vállalatoknál következett be. Ez elérte a 6,9 százalékot. Ezzel szemben az egyéni vállalkozók jelentősen növelték hozzájárulásukat a bruttó hazai termékhez. 1991-ben 200,6 milliárd forintot állítottak elő, tavaly pedig produktumuk elérte a 290 milliárd forintot. Mindezek ellenére a gazdaság visszaesése jelentős volt. A végső fogyasztás 2 százalékkal mérséklődött. Elsősorban a lakossági fogyasztás esett vissza, de csökkent a közösségi fogyasztás is. Jelentős mértékben, több mint 6 százalékkal csökkentek a beruházások, bár a visszaesés mértéke lényegesen kisebb volt, mint 1991-ben. A lakosság egy főre jutó reáljövedelme 4,3 százalékkal csökkent.

ÁRFOLYAMOK

Budapest (MTI) – A kis tételben folyó kereskedéstől eltekintve 88 üzletben árfolyamértéken 459,1740 millió forint forgalmat bonyolított le tegnap a Budapesti Értékpapírtőzsde. A részvények forgalma (28 kötés) árfolyamértéken 30,8400 millió forintot tett ki.

A Fotex Rt. részvényét egy üzletben vették, 235 forinton. A Sztráda-Skála Kereskedelmi Rt. papírját két üzletben vásárolták, mindkettőben 6000 forintos áron. A Csemege Julius-Meinl Rt. részvénye három kötésben szerepelt, mindegyikben 11 000 forinton. A Skála-Coop Rt. „S" részvényére 12 üzletet realizáltak. Nyitó ára 860 forint, napi átlagára 994 forint, záró ára 1000 forint volt. A Skála-Coop Rt. „T" részvényére 10 üzletkötés történt. Nyitó ára 1185 forint, napi átlagára 1249 forint, záró ára 1300 forint volt. A Pillér I. Ingatlanbefektetési Alapra hat kötést realizáltak. Nyitó ára 445 forint, napi átlagára 508 forint, záró ára 520 forint volt.

Kárpótlási jegy

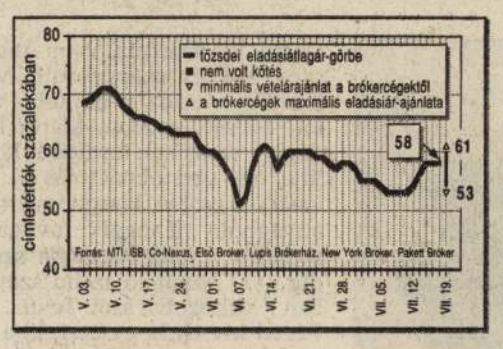

Tőzsde

Index: július 16-án: 741,43, +11,68.

Hivatalos árfolyamok

Érvényben: 1993. július 16.

Pénznem	VALUTA Vétel	VALUTA Eladás	DEVIZA Vétel	DEVIZA Eladás
Angol font	140,64	143,44	141,37	142,07
Ausztrál dollár	64,52	65,76	64,85	65,15
Belga frank*	266,25	270,91	268,04	269,20
Dán korona	14,09	14,35	14,20	14,26
Finn márka	16,26	16,66	16,40	16,50
Francia frank	16,08	16,36	16,21	16,29
Görög drachma*	40,16	41,00	–	–
Holland forint	48,78	49,64	49,18	49,40
Ír font	132,31	134,91	133,41	134,05
Japán jen*	87,84	89,04	88,61	88,91
Kanadai dollár	73,88	75,28	74,27	74,61
Kuvaiti dinár	313,75	319,25	315,84	317,22
Német márka	54,94	55,90	55,34	55,58
Norvég korona	12,88	13,12	12,98	13,04
Olasz líra**	59,24	60,52	59,84	60,16
Osztrák schilling*	781,23	794,83	786,93	790,33
Portugál escudo*	56,60	57,70	57,03	57,31
Spanyol pezeta*	69,94	71,46	70,50	70,88
Svájci frank	62,45	63,53	62,81	63,09
Tr.és cl.-rubel	–	–	27,43	27,57
Svéd korona	11,79	12,05	11,92	11,98
USA-dollár	94,74	96,30	95,36	95,76
ECU (Közös Piac)	107,00	108,96	107,69	108,19

A megadott számok 1 egységre értendők, forintban.
* 100 egység, ** 1000 egység

Házasság helyett hozományt gyűjt a Biogal

A következő években eldőlhet, kik maradnak talpon a gyógyszeriparban

SZAKÁCS TAMÁS

Debrecen (HBN) – **Rendkívül hullámzó teljesítmény nyújtott az utóbbi három évben a Biogal Gyógyszergyár Rt. 1990-et több mint 300 millió forint veszteséggel zárták, '91-ben viszont 700 millió forintot is meghaladta az adózás előtti nyereség. A tavalyi nyereség-visszaesés után erőteljes árbevétel- és eredménynövekedést várnak. A múlt évben sikertelenül zárult második privatizációs kísérletet követően a cégnek saját erejéből kellene stabilizálni a helyzetét. Az éles piaci versenyben ez egyáltalán nem tűnik könnyű feladatnak.**

Az új késztermékek kifejlesztése még éveket vehet igénybe Fotó: F. Szilágyi Imre (Napló-archívum)

7,8 milliárd forint árbevétel mellett 277 millió forint adózás előtti eredményt ért el 1992-ben a Biogal, azaz nyeresége alig több mint harmada lett az előző évinek. Az árbevétel is félmilliárd forinttal visszaesett, ami – az inflációt és az árfolyamváltozásokat is figyelembe véve – egyértelműen piacvesztésre utal.

A cég valamennyi piacán átrendeződés tapasztalható. Itthon az importliberalizáció következményeként versenytársként megjelentek a külföldi gyártók, akik termékeiket saját kereskedelmi és marketinghálózatuk segítségével juttatják el a vevőkhöz. Az új piaci szituáció a korábbi licencpartnerek magatartását is megváltoztatta. A licencszerződések alapján gyártott termékek magas fedezetet biztosítottak a Biogalnak. Partnereik e szerződések felmondására, illetve módosítására már tavaly óta törekszenek. A licencmegállapodásokat sokkal kevésbé jövedelmező bérmunkaszerződésekké alakítják át. A Biogal emiatt százmilliós nagyságrendű fedezettől esik el évente, ami jelentősen befolyásolja a jövedelmezőséget.

Sok a bizonytalan elem

„A gazdálkodás meghatározó tényezői tavaly a racionalizálások voltak" – mondja Arany Sándor, a Biogal elnök-vezérigazgatója. „A kedvezőtlen piaci tendenciák ellenére elértük, hogy nem kellett likviditási zavarokkal küzdenünk."

A külpiacokon sem rózsás a helyzet. A részvénytársaság exportjának a döntő részét hatóanyagok teszik ki. A kivitel korábban jövedelmező volt, az elmúlt évben viszont a kínaiak árversenyt indítva elárasztották hasonló termékekkel a világpiacot. Olyan alacsony szintre zuhantak az árak, hogy Debrecenben bizonyos hatóanyagok gyártásának és fogalmazásának a gazdaságossága kérdésessé vált.

Tavaly a hosszú hónapokon át tartó, nyilvánosságot kizáró, privatizációs tárgyalásoktól a vállalatnál többek között azt remélték, hogy az izraeli Teva céggel sikerül megállapodni és az új tulajdonos hosszú távon megalapozza a társaság jövőjét. Az ajánlat megtételéig jutott el a folyamat, ám az Állami Vagyonkezelő Rt. (ÁV Rt.), amely az Állami Vagyonügynökségtől '92 októberében vette át a Biogal részvényeinek a 60 százalékát, végül nem járult hozzá a privatizációhoz. Az ÁV Rt. nem csak az ígért vételárat keveselte. Az ajánlatból az is kiderült, hogy a vevő a Biogalban olyan alapvető strukturális átalakításokat kívánt végrehajtani, amellyek stratégiai szempontból az ő egyoldalú érdekeit szolgálták volna.

A részvénytársaság menedzsmentje már tavaly szeptemberben érzékelte, hogy a privatizáció kimenetele kétséges. Éppen ezért nemcsak az 1993-as tervezéshez láttak hozzá, hanem egy öt évre szóló stratégiai terv kidolgozásához is. A benyújtott tervek alapján az ÁV Rt. a Biogal irányítását és üzletpolitikáját megfelelőnek tartja, a cég igazgatóságába delegált képviselőjének a közreműködésével támogatja annak végrehajtását.

„Erre az évre jelentős bevétel- és nyereségnövekedést terveztünk. 9,8 milliárd forint árbevétel és 750 millió forint adózatlan nyereség elérése a célunk. Az első fél év adatai igazolják várakozásainkat, ugyanakkor továbbra is rendkívül sok a bizonytalan elem" – ismeri el Arany Sándor.

Verseny – nyugati módszerekkel

A bevételek növelésének egyik területe a belföldi piac. A Biogal kereskedelmi szervezetének a hatékonyságát kívánja javítani. Bővítik orvoslátogató hálózatukat, szorosabb kapcsolatokat építenek ki a nagykereskedelmi cégekkel és korrekt együttműködésre törekszenek konkurenseikkel. A nyugati piacokon a kialakult árverseny ellenére szeretnék megőrizni hagyományos termékeik pozícióit. Ugyanakkor várható, hogy korábban elkezdett fejlesztéseik befejeződnek és még ebben az évben új, nagyértékű hatóanyagokkal lépnek a piacra. A volt Szovjetunióból létrejött utódállamokban is egyre gyümölcsözőbbek a kapcsolataik. Ebben a régióban a fő kérdés az: tudnak-e további fizetőképes partnereket találni. A cég jövedelemtermelő képességét javíthatja, hogy idén új licencszerződéseket kötöttek nyugati vállalatokkal.

A nagyobb erőfeszítések feltétlenül indokoltak, hiszen továbbra is számos kedvezőtlen jelenséget tapasztalni. Licencpartnereik megváltozott érdekeltségük miatt mindent megtesznek a korábbi szerződések módosításáért. Korlátozzák a termékek exportjogát s egyre inkább a bérmunka-konstrukció elfogadására akarják rávenni a Biogalt. Ami a hazai piacot illeti: itt tovább folyik a verseny. Szakértők szerint ennyi gyógyszerforgalmazót hosszú távon nem tud eltartani a magyar piac. Az erőviszonyok a következő két-három évben alakulnak ki. A kérdés az, kik és milyen gyártói háttérrel tudnak megkapaszkodni.

„Sajnos teljesen kinyitottuk piacunkat a külföldiek előtt. Csak nyugati játékszabályokkal és módszerekkel lehet versenyezni, a magyar gyártók azonban már csak anyagi erejük miatt is nehezen képesek erre" – véli Arany Sándor. Vannak, akik a gyógyszeripar privatizációjától várnak megoldást. Az elnök-vezérigazgató szerint az ilyenfajta megközelítés kétes értékű. „A vállalatok számára legfontosabb a piac. A privatizációnak csak akkor van értelme, ha az ténylegesen piaci előnyöket hoz. Napjainkban a potenciális külföldi szakmai befektetők maguk is kapacitásfeleslegekkel rendelkeznek. Ha befektetésre szánják el magukat, azt a piacok megszerzése érdekében teszik, ami az érintett vállalatok számára nem nyújt reális perspektívát."

A pénzügyi befektetők ugyanakkor a megtérülést (az osztalékot és hozamot) akarják látni. Számukra a legnagyobb biztonságot az adott vállalat jó jövedelemmel kecsegtető, stabil piaci háttere jelenti.

Hátrányok a kutatásban

A fentiekből következik, hogy a Biogalnak a jelenlegi helyzetből kiindulva, saját erejéből kellene stabilizálni a helyzetét, bővíteni piacait, javítani jövedelmezőségét. Bármely befektető számára csak így válhat kívánatossá. A ma meglévő termékkör jobb menedzselése és új licencek vásárlása valószínűleg csak időleges megoldást hozna. Arany Sándor azonban úgy véli: a talpon maradás lehetővé tenné, hogy a következő években befejezzék stratégiai fejlesztéseiket és néhány jól jövedelmező, új végtermékkel lépjenek a piacra. A kutatások azonban rendkívül költségesek. A világ legnagyobb gyógyszeripari vállalkozásai évente árbevételük 10-15 százalékát költik kutatásokra. A Biogal – ezekkel össze sem hasonlítható anyagi háttérrel – legfeljebb bevételeinek 6 százalékát képes kutatásra fordítani.

A közelmúltban az ÁV Rt. kezdeményezte az EBRD-nél, hogy a kelet-európai régió támogatására létrehozott bank vegyen részt a magyar gyógyszeripar fejlesztésének a finanszírozásában. Arany Sándor szerint ez megfelelő stratégiai hátteret jelenthetne a vállalatoknak. A kezdeményezés egyértelműen jelzi: az egész hazai gyógyszeripar a Biogalhoz hasonló piaci kihívásokkal néz szembe. A stratégiai útkereséshez, a vállalatok feljavításához és ezt követő privatizálásához – ez az ÁV Rt. hivatalos koncepciója a gyógyszeriparral kapcsolatosan – már a közeljövőben jelentős forrásokat kellene bevonni.

A miniszter a rubelre fogad

Moszkva (MTI) – Pénteken a dollár 1020 rubelt ért a moszkvai bankközi valutapiacon és ezzel már egy hónapja tart az orosz valuta erősödése, ami az infláció havi üteme mérséklődésének és a központi bank rubelt erősítő beavatkozásnak eredménye. A hét elején az orosz pénzügyminiszter fogadást kötött és 50 ezer rubelt tett fel arra, hogy szeptemberben a rubel erősödni fog a dollárhoz képest. A kihívást elfogadva egy szentpétervári közgazdászprofesszor a fogadást tétjét 100 ezer rubellel növelte azzal, hogy szeptemberben 1500 rubelt fog érni a dollár.

PIAC – GAZDASÁG

● Carrier Kft. elnevezéssel vegyes vállalatot alapított a Molaj Rt. és három, kőolajszármazékok értékesítésével foglalkozó román cég. A szerződést pénteken írták alá a Molaj Rt. Komáromi Finomítójában. Az új társaságot különféle kenőolajok értékesítésére hozták létre azzal a céllal, hogy az eddiginél lényegesen több árut adjanak el Romániában. Komáromból eddig évente 1500-2000 tonna kenőolajat exportáltak Romániába, de ezt a társaság 4000-6000 tonnára szeretné növelni. Az új vállalkozói társaság induló tőkéje 10 millió forint, ebből a magyar partner üzletrésze 70 százalék.

ADÓNAPTÁR

Határidő: július 20.

Bevallás:
– havi bevallásra kötelezettek előző havi adóikról és költségvetési támogatásaikról; fogyasztási adó, fogyasztói árkiegészítés féléves összesítő bevallása.

Befizetés és támogatási igénylés:
– jövedelemadó-előleg az előző havi kifizetésekről,
– munkáltató,
– kifizető által,
– vállalkozó, mezőgazdasági termelő (ha bevétele után fizet előleget) bevétele után,
– vállalkozó, mezőgazdasági termelő (ha jövedelme után fizet előleget) előző negyedévi jövedelme után,
– jövedelemadó,
– kifizető előző havi adólevonása,
– pénzintézet által takarékbetétből, értékpapírból előző hónapban levont adó,
– általános forgalmi adó
– kmüfa havi előlege
– kereskedelmi adó,
– játékadó
– rehabilitációs foglalkoztatási hozzájárulás
– társasági adó előlege (az évközi bevallásra kötelezettekné).

A szent család

Festett üvegkép a Déri Múzeum néprajzi gyűjteményéből

Népies üvegkép a XIX. századból Fotó: F. Molnár Erzsébet

A XIX. század végén készült, Veszprém megyében vásárolta tulajdonosa. A népies üvegképen a gyermek Jézus látható Máriával, Józseffel és a jászolbeli állatokkal. A gyermek Jézus teste fehér gyolcsba van csavarva, feje körül glória. Mária ruhája vörös, gallérja fehér, vállán kék palást. József ruhája zöld, palástja vörös. A háttér stilizált kapu, fehér és barna oszlopokkal, piros cseréptetővel, alacsony zöld kisajtóval. Az üvegfestmények vallástörténeti vonatkozásban sok érdekes információt nyújtanak. A hagyományos paraszti közösségekben a tisztaszoba díszei voltak római és görög katolikus területeken.

Debreceni népkonyhák

GAZDAG ISTVÁN

Hetven évvel ezelőtt – 1923 őszén az egyik debreceni újság felvetette, hogy a városban számon tartott 3000 munkanélküli számára – napi egy alkalommal meleg ételt adó népkonyhát kellene felállítani. Az újságíró szerint a nyomorgó középosztálybeliek számára külön polgári étkezdét lenne célszerű berendezni.

Major Zoltán kutatásai alapján tudjuk, hogy a debreceni népkonyhák története a XIX. század nyolcvanas éveihez nyúlik vissza. A robbanásszerűen megjelenő munkanélküliség súlyos társadalmi feszültséget hozott, amelynek kezelésére a polgári társadalom menhelyet, lelencházat, népkonyhát, ínségakciókat stb. igyekezett létesíteni. A Debreceni Ellenőr című újság hasábjain 1884-ben két ízben is felvetődött népkonyha felállításának a gondolata. A város vezetői 1912-ben a nagy munkanélküliség évében a rendőrséget bízták meg – a szegénységgel és a szociális problémák a rendőrség feladatai közé tartoztak – a segélynyújtás megszervezésével. A munka és jövedelem nélkül maradtak élelmiszert és napi egy alkalommal ebédet kaptak a felállított népkonyhán. Március folyamán napi 600 ebéd került kiosztásra. A húszas években folyamatosan emelni kellett a nincstelenek segélyezését szolgáló pénzügyi alapot. A gazdasági válság éveiben még súlyosabb körülmények alakultak ki, a népkonyhát folyamatosan üzemeltetni kellett, 1933–34-ben az ínségakció keretében 110 egyén kapott napi népkonyhai ellátást, 1934–35-re ez a szám megduplázódott.

A harmincas években a népkonyha három helyen működött: a Népházban, a Ghilányi-laktanyában és a Kishegyesi úton elhelyezett szegényházban. Ezenkívül mintegy 35 középosztálybeli ellátására a Czegléd (ma Kossuth) utcán bérelt a város külön helyiséget.

A népkonyhai ellátás 6 deci főzelékből és 15 deka kenyérből állt. A városi tiszti főorvos szerint a kiosztásra kerülő étel ízletes és bőséges, egy étkezésre teljesen elegendő. Népkonyhai segélyben részesültek még az ínségesek gyermekei 6-tól 12 éves korig, a kisebb gyermekek 3-tól 6 évig hét napközis otthonban kaptak ellátást. Nagyon kevés volt viszont a betegek és gyermekek rendelkezésére álló napi 75 liter tej. Az ínségakciók, ezen belül a népkonyhai ellátás pénzügyi fedezetét a városi tanács költségvetése mellett a civil szervezetek – egyesületek –, az egyházak és az egyes állampolgárok biztosították.

Érdemes lenne Debrecen történetének ezt a fejezetét is feltárni.

Egy évszázad a madarakért, értünk

Az első természetvédelmi területet a debreceni Nagyerdőn jelölték ki

JUHÁSZ LAJOS

Debrecen (HBN) – Nevezetes alkalommal szerveztek jubileumi tudományos megemlékezést október derekán a hazai ornitológusok, madárvédelemmel, természetvédelemmel foglalkozó szakemberek számára a Magyar Madártani Intézet munkatársai. 100 évvel ezelőtt írta alá korunk talán utolsó polihisztor tudósa, Herman Ottó a Magyar Ornitológiai Központ alapító okiratát. A magyarországi madártan intézményes szervezete azóta folyamatosan működik, ma Madártani Intézet néven s a szervezett madártani kutatások, a madárvédelem nemzetközileg is elismert intézménye.

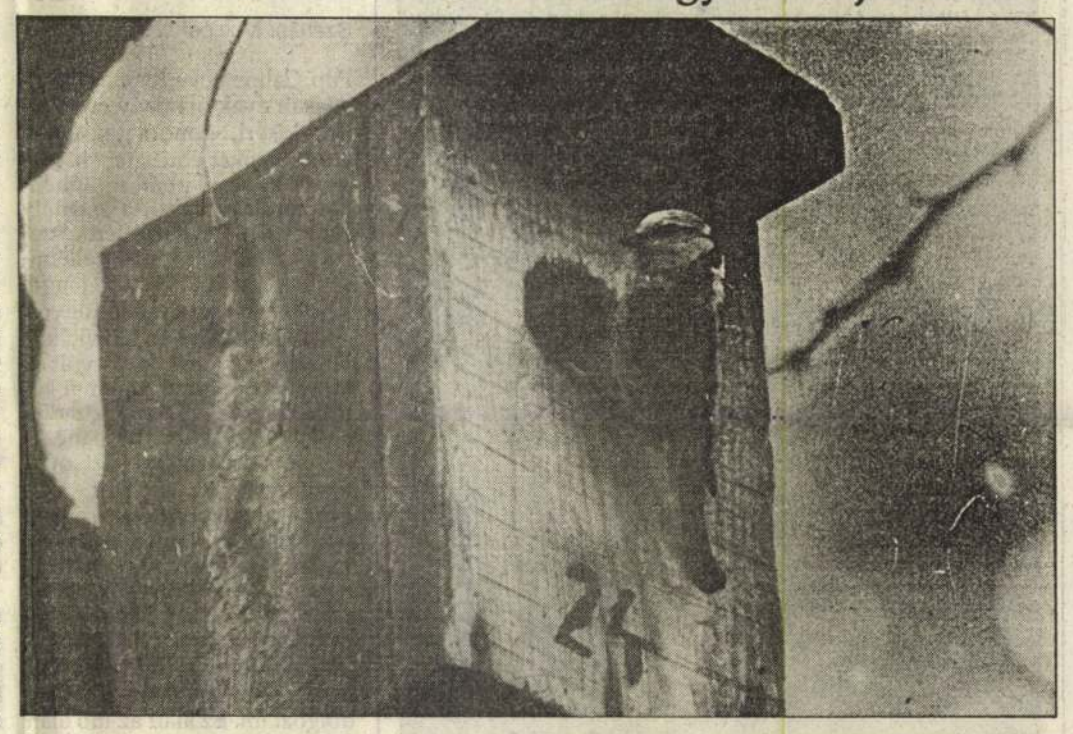

A madárvédelem része a mesterséges odútelepek kialakítása Fotó: Juhász Lajos

A magyarországi madártan múltja egészen a középkorig visszavezethető, azonban a hazai madártan atyjának az 1800-as években több tudományos munkát kiadó Petényi János Salamon tekinthető, akinek 1843-ban megjelent alapműve: „Értekezés a madártan születése, serdülése és növekedése felől Magyarországon" jelentette az első, a hazai madártani kutatásokat összegző munkát. Az 1800-as évek második felében az ornitológia fejlődése szorosan kapcsolódik Herman Ottó munkásságához. A nagy munkabírású és széles ismeretekkel rendelkező természettudós 1980-ban megszervezte az országos madármegfigyelő hálózatot, a hazai madártan legnevesebb képviselőivel. Fáradhatatlan munkájának eredményeként 1891-ben Magyarországon rendezték a II. nemzetközi madártani kongresszust, amely nagy sikert aratott s a további nemzetközi rendezvények mintájául került a madártani konferenciák történetébe.

A sikeres kongresszus tovább segítette a hazai madártan gyors fejlődését s ennek eredményeként 1893-ban megalakulhatott a Magyar Ornitológiai Központ (MOK), a Vallás- és Közoktatási Minisztérium felügyelete alatt. Az ornitológiai központ személyzetét kezdetben Herman Ottó és asszisztense jelentette, később 14 külső munkatársat is bevontak a kutatásokba. Az első kutatási programok a madarak vonulásának megfigyelésére és a gazdasági szempontból jelentős fajok megismerésére irányultak, kiegészülve a madármegfigyelő hálózat munkájával, gyakorlati madárvédelemmel, amely egyben a hazai természetvédelem kezdetét jelentette. Az első természetvédelmi rendelkezések egyben a madárvilág egyes képviselőinek a védelmét jelentették, így az 1883-ban megjelent vadászati törvény az énekesmadarak általános védelmét írta elő. A Magyar Ornitológiai Központ megalakulásával csaknem egy időben, 1894-ben a mezőrendőrségről szóló törvény a hasznos madárfajok védelmét az énekesmadarakon kívül kiterjesztette néhány ragadozó fajra (ölyvek, vércsék, baglyok) is.

Az intézményes madártani tevékenység és a madárvédelem további fejlődését szolgálta az 1901-ben megalkotott földművelésügyi miniszteri rendelet, amely 132 madárfaj és néhány emlősfaj védelméről intézkedik. Ebben az évben jelent meg Herman Ottó máig elismerést érdemlő nagy sikerű könyve a „Madarak hasznáról és káráról" címmel, amely több egymás utáni kiadást ért meg, s számos nyelvre lefordították. Herman Ottó munkásságán kívül a madárvilág védelmének népszerűsítését szolgálta az iskolákban bevezetett madarak, fák napjának megünneplése, melyről törvény is rendelkezett.

Az ornitológiai központ 1909-től az állami intézmények sorába került (a továbbiakban Magyar Királyi Ornitológiai Központ néven), majd az I. világháború hányattatott éveiben, 1916-ban vette fel a ma is használatos Magyar Madártani Intézet elnevezést. A két világháború között számos madárvédelmi, természetvédelmi jogszabály előkészítésében, megalkotásában vett részt s bekapcsolódott a nemzetközi tudományos életbe is. Tagja lett az 1922-ben megalakult Nemzetközi Madárvédelmi Tanácsnak (ICBP). A gyakorlati madárvédelem egyben a természetvédelem alapját is jelentette, ennek szellemében az intézet későbbi igazgatója, Schenk Jakab számos tanulmányából kitűnik a védett területek, rezervátumok alapításának az igénye. Az első természetvédelmi területet az 1935-ös, az erdőkről és a természetvédelemről szóló törvény értelmében 1939-ben jelölték ki a debreceni Nagyerdőn egy 30 hektáros terület kialakításával, de a földművelésügyi miniszter megbízásából a madártani intézet tudományos szakmai felügyelete alá kerültek olyan madártanilag és természetvédelmileg értékes területek, mint a szegedi Fehér-tó, a Velencei-tó és a Kis-Balaton.

A II. világháború után az újabb védett területek, később a nemzeti parkok kialakításánál a madártani intézet szakemberei jelentős részt vállaltak. Részt vettek az utóbbi évtizedekben született természetvédelmi törvények, az élőlények védelméről rendelkező jogszabályok előkészítésében is. A gerinces állatok, így a madarak védelmét az 1974-ben napvilágot látott rendelet újszerűen, a hazai és nemzetközi elvárásoknak megfelelően biztosította. Meghatározásra került az eszmei érték fogalma, a védett fajok pénzben kifejezett értéke. E törvényt váltotta fel az 1982-ben újraszabályozott minisztertanácsi rendelet, amely a védett élőlények körét lényegesen kiszélesítette, s bevezette a fajok védett és fokozottan védett kategóriákba történő besorolását. A védett állatfajok zömét a madárfajok képezték, összesen 320 fajt felsorolva.

1993-ban, az eltelt egy évtized természeti, gazdasági, társadalmi változásait figyelembe véve a védettségi kategóriák és a védett fajok eszmei értékeinek összege változott. A védett fajok eszmei értéke 2 és 50 ezer forint között változik, a fokozottan védett állatfajok 100, 200, vagy 500 ezer forint eszmei értéket képviselnek. Az új jogszabályok kidolgozásában a madártani intézet szakemberei is részt vettek.

A Magyar Madártani Intézet 100 éves múltra visszatekintő programjai közül mindenképpen kiemelésre érdemesek a madarak vonulásával kapcsolatos kutatások eredményei. A program kezdetén elsősorban a tavaszi madármozgások térbeli és időbeni változásának vizsgálatára, megfigyelésére került sor, majd a madármegfigyelő hálózat kiszélesedésével, újabb munkatársak bevonásával megkezdődhettek az őszi madárvonulással kapcsolatos kutatások. Az eredményeket a madártani intézet tudományos évkönyve, az Aquila közölte, aprólékosan elemezve a madárvonulási jelentéseket. E kutatások értékét növelte, hogy Magyarországon – a világon harmadikként – megkezdődött a madarak rendszeres jelölése alumínium lábgyűrűkkel. Húsz év alatt mintegy 50 ezer madár lábára került gyűrű, s több madárfaj vonulási szokásainak megismeréséhez jelentősen hozzájárultak a magyar kutatók eredményei. 1945-ig már több mint 160 ezer madár jelölése történt meg, majd a madárjelölés hőskorának tekintett korszak lezárult. A további rohamos fejlődés 1974-től számítható.

Ettől az időtől kezdve a gyűrűző munkatársak száma fokozatosan emelkedni kezdett, mára több mint 450 gyűrűzési engedélyt adott ki az intézet, s évente csaknem 100 ezer madarat jelölnek meg. 1974–1992 között hazánkban több mint 1,5 millió madár „jegyezte el magát" a tudománnyal az alumínium lábgyűrű „közvetítésével".

A kis létszámú madártani intézet életében a társadalmi háttérnek, az önkéntes szakembereknek, megfigyelőknek mindig is jelentős szerep jutott. Biztos szakmai és társadalmi bázist jelentett az 1974-ben megalakult Magyar Madártani Egyesület (ma Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület), mely számos intézeti programot átvállalt, így a madárjelölés, a gyakorlati madárvédelem teendőit és több kutatási program koordinálását, megvalósítását is. Napjainkban az egyesület aktív tagjainak a száma több mint hétezer, de ennél lényegesen több a madárvilágot valamilyen formában támogató, a madarak iránt szakmai érdeklődést mutatók száma.

Amit Herman Ottó húsz éve csak remélhetett, az napjainkban megvalósulni látszik. A hazai madártan művelőinek kialakult egy jelentős számú csoportja, s remélhető, hogy rajtuk kívül minden, a természetet, a madarat szerető ember segít abban, hogy az ősszel elvonult madarak tavasszal ismét elfoglalják élőhelyüket, s a madárdal hirdesse, hogy a „néma tavasz" víziója nem valósulhat meg. Ehhez Herman Ottó sorai adhatnak útmutatást: „Ne puszta szóval, ne is jajgatással, hanem tettel védjük madarainkat".

A ragadozók védelme is kiemelt feladat Fotó: Juhász Lajos

Pap Gábor mutatott.

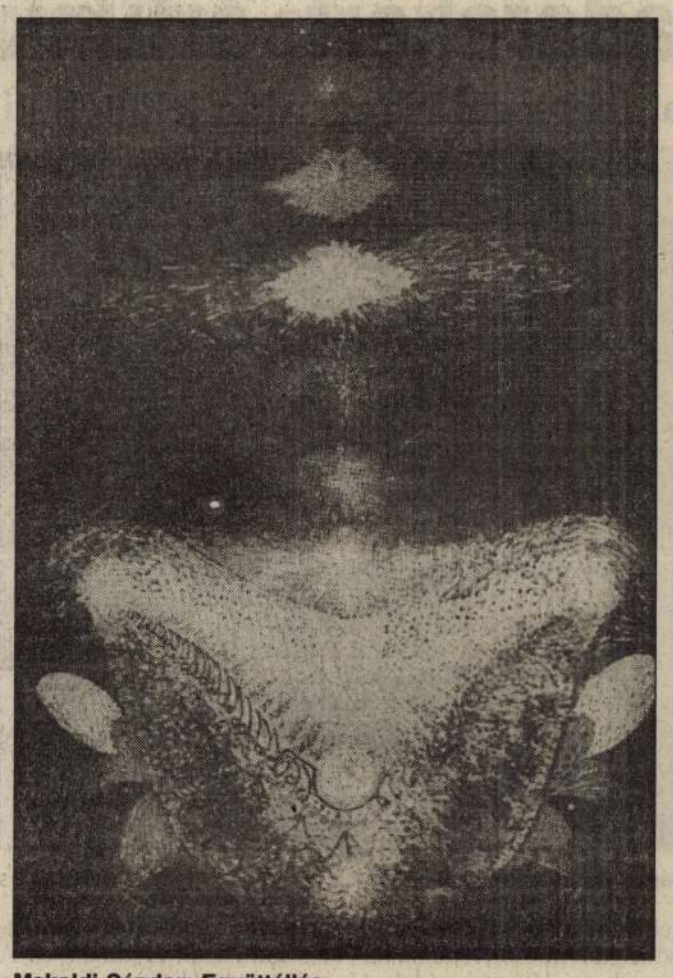

Makoldi Sándor: Együttállás

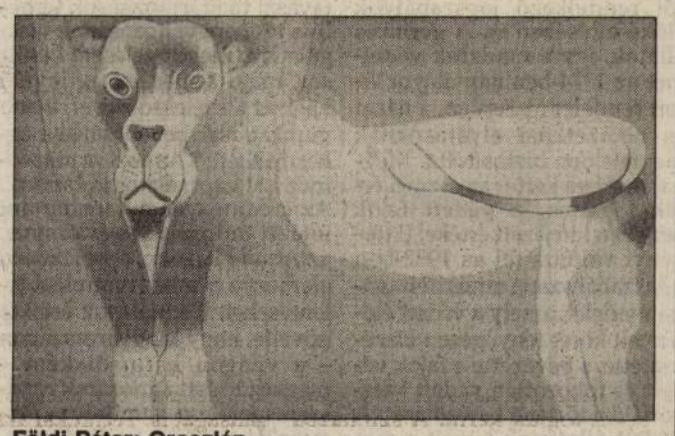

Földi Péter: Oroszlán

SORRÓL SORRA

GULYÁS IMRE:

Egy szál gyertya Mandelstamért

Lehet a világ kérges és kiszámíthatatlan, csak rongy ne legyen – a rongyságtól, a részvétlenségtől, a közönytől mentsen meg minket a Mindenható. Ilyen imádságokat kezdek mostanában írni egy-egy fárasztó napom után, ha meg nem állít a lélekmardosó kétely, hogy ugyan mi értelme a jámbor ember éjfélekbe nyúló töprengéseinek. És akár el is feledhetném a gyötrő kérdéseket, ha nem lennének a szeretett könyvek, ha nem gyűlne össze rendre szobámban a régi költők kedves asztaltársasága, amelytől el nem pártolnék, amelyet soha mással fel nem cserélnék – amelynek foszlott kabátú tagjai olykor hajnalig ülnek velem a hatvanas égő sárga fényében, figyelmes tekintetet függesztve rám, hogy vajon jól megértettem-e, amit mondanak. Némelyikük, persze, el sem távozik, együtt kel, siet, dolgozik a lélegzetemmel. Ám a legtöbbjük valóban csak éjjel kopogtat – mint éjféli utas, akinek nincs más kívánsága, mint kifújni magát a hosszú vándorúton.

Néha elgondolom, hogy talán nem annyira a kedvemért, mint inkább a többiek látása végett és örööméért jódögél hozzám a jóságos John Keats és Georg Trakl is, sőt maga Homérosz, akit száz közül felismer az ember a kopogásáról. S ki ne hagyjam Szergej Jeszenyint – a nyílt szívű oroszt, akinek állandó helye van a kicsi, könyvbástyák védte szentélyben, ahonnan oly jólesik vallatóra fogni a teapárás ablaküvegen át homályló, őszi képeket.

Népes társaság gyűlt össze az elmúlt éjjel is, amikor váratlanul Oszip Mandelstam jelent meg az ajtónyílásban. Talán mert arról volt szó, hogy halottak napja lévén gyertyát kell gyújtanunk a nyomaveszett hősök lelkeiért. Megjelent, majd eltűnt a csontbőr pavlovszki, és mintha álmodnánk, kinyílt a kék fedelű könyv az Ez a föld minekünk nem anyánk című versnél, amelyhez fogható höstettet keveset ismer az öreg kontinens költészete. A modern líra huszadik századi Tell Vilmosa által a zsarnok Sztálin szívébe lőtt nyílvesszó ez a költemény, amelynek íróját egyébiránt nem hallgatta meg az Úr, midőn az hozzá már évekkel előbb így fohászkodott: „Segíts, Uram, túlélni ezt az éjt / az életet – rabnődet féltve szánom / a pétervári lét, akár a síri álom."

„Nem segítek – felelte neki az úr –, hisz téged választottalak ki a feladatra, hogy költők Tell Vilmosaként tévedhetetlen kézzel nyilazz szívébe pár igaz szót a zabolátlan hóhérfejedelemnek."

Összehajoltunk hát, s a nagy hősöknek járó tisztelettel olvastuk és vetettük egybe a nevezetes gúnyvers ismert magyar átültetéseit, a versek befejező strófáit: a Kántor Péterét /„A haláljaj – mennyei ének // Az oszét dagadó kebelének"/, a Papp Gábor Zsigmondét /„S ha akasztat – az ám a nagy ünnep // kaukázusi melle feszülhet"/ és a Faludy Györgyét /„Ekkora mellkast még nem termesztett a grúz fajta. // Minden új gyilkosság után az ajkát nyalja."/

S becsukván a könyvet, úgy vélekedünk: szenteljük most a gyertyát a század halhatatlan metodistájának, a költő Oszip Mandelstamnak, s vele mindazok emlékének, akiket élőhalottként lökdöstek idébb-odább: akiknek talán sírhely sem jutott, mert rongynak találták mondani a rongy világot.

A „Magyarok bejövetele" lappang

„Ha valakit nagyon bántanak, arra érdemes odafigyelni..."

SZÉNÁSI MIKLÓS

Pap Gábor neve fogalom. Előadásait évek óta nagy érdeklődés kíséri, gondolatai újabb gondolatokat ébresztenek. Életével kapcsolatban időnként hallhatók utalásai, a személy alapvetően mégis háttérbe szorul az általa képviselt szellemiséghez képest. Holott joggal kérdezhető: ki ez az öltönyös, szakállas, őszülő úr, aki vitákat, viharokat váltott ki és vált ki időről időre mind szakmai körökben, mind szűkebb, gondolkodó baráti társaságokban?

– Bölcsészkaron végeztem az egyetemet, az ELTE-t, magyar–művészettörténet szakon szereztem diplomát 1962-ben. Talán a magyar szak hatása, hogy a nyelvi tényezők nálam mindig fokozott figyelmet kapnak. 1963. február 1-jén kerültem a Magyar Televízióhoz, ahol pontosan tíz esztendeig dolgoztam. Ez alatt az idő alatt sok mindent megtanultam a televízióról, a televíziózásról, azóta is gyakran hozok példákat ennek a hatalomnak az embert formáló lehetőségeiről, hatásairól.

Talán ismerős a londoni játszóterek története a 60-as évekből. Feltűnt egy közvéleménykutatással foglalkozó intézménynek, hogy vasárnap délelőttönként London nagy játszóterei gyakorlatilag elnéptelenednek. Eleinte vallási, egyházi eseményre gondoltak, aztán tisztázták, másról van szó. A szálak a televízióhoz vezettek. A gyerekek képernyőre szegezett tekintettel ültek otthon és a BBC műsorát nézték, amely a brit főváros játszótereiről adott közvetítést, hogyan játszanak ott a gyerekek. A tényleges események háttérbe szorultak és egy másodlagos, konzervált dolog lépett helyükbe. Az ember manapság szinte csak azzal foglalkozik, ami kényelmesen szemlélhető otthonról. A televízió a feldarabolt jelenlét szuggesztiója, nem adhat teljes képet. Minden műsornak eleje van és vége, ráadásul az eredeti felvételhez képest is vágva kerül a nézők elé.

Ha társadalmi feszültségek vannak, akkor több szex kerül a képernyőre, a tömegek pedig szépen lenyugszanak, mert mással foglalkoznak. Schillertől tudjuk, aki már kétszáz esztendővel ezelőtt megsejtett valamit a mai világról és felállított két tételt: a pikáns és a frappáns tételét. Pikáns ma a szex és a pornó, frappáns a horrorisztikus elemekkel átszőtt. Ha gyors hatást akarnak elérni akkor ezeket vetik be.

– Ezek szerint a rohamosan szaporodó kábeltévék, mozicsatornák jelzésértékkel bírnak Magyarországon (is). Miért váltál meg a televíziótól?

– 1970-ben agyhártya-agyvelőgyulladással kórházba kerültem, más került a helyemre, a képzőművészeti rovatvezetői posztra. Szerencsés felépülésem után barkochbát, stewardessvetélkedőt szerkesztettem, zenét kerestem képzőművészeti műsorokhoz – szóval igen könnyű feladatokat láttam el, ráértem komolyan tanulni. Szinte minden ekkoriban került a kezembe, amivel máig is foglalkozom.

1973. február 1-jétől kerültem a Művészet folyóirathoz. Ide Rideg Gábor hívott meg főszerkesztő-helyettesnek. Izgalmas időszak volt, különösen az akkori kultúrpolitika ismeretében. Ekkoriban kezdtem rájönni, hogy ha valakit nagyon bántanak, akkor arra érdemes odafigyelni, mert lehetséges, hogy pontosan ellenkező értelmet találunk lényegiségét illetően.

– Gondolhatunk például a ludaspusztai tollas Krisztus-ábrázolásra?

– Például arra is. Ezzel az Árpád-kori lelettel kapcsolatban voltak a szakmának olyan megállapításai, melyek szerint szó sincs tollakról, csupán elrajzolt töviskoronáról. Kátai Mihály vetette fel, nem lehetségese feltételezni azt, miszerint az egyértelműen tollakat ábrázoló fejdísz végül is nem elrajzolt töviskorona, hanem az, aminek ténylegésen látszik – ahonnan viszont kristálytisztán vezetnek analógiák bizonyos népművészeti motívumokhoz. Ez hozzáférhető vitához vezetett, elég fellapozni a Művészet 73-as számait.

Nem volt veszélytelen Huszka Józsefet sem dicsérni, akitől tudhatjuk, létezik szerves műveltség, ahol a dolgok egymásba érnek, mint patakok, erek egy folyóba, folyamba és viszik tovább a korábbi eredményeket – tehát az államalapításkori művészet esetében például nem importról van szó, amely Nyugatról áramlott volna az országba, hanem egy igen régi hagyomány egyenes folytatásáról.

– A szakma hogyan fogadta ezeket az akkoriban szinte „eretnekségnek" számító észrevételeket?

– Először művészettörténeti vonalon keletkezett robbanás, aztán a néprajzosok között. Mondhatjuk úgy, hogy persona non grata kategóriába kerültem, ami nem szerencsés állapot. Nagyon kemény támadások értek, szemembe mondták, hogy a szakma árulója vagyok – olyan emberek, akik közül ma például van, aki az ELTE-n tanít. Sikerült elérnem, hogy bizonyos anyagokat szinte csak a tanítványaim révén tudok megtekinteni, akkor is, ha azok formálisan megtagadnak.

„Visszatérve a Művészethez, 1977 márciusában jelent meg az első úgynevezett rendszerszám (amely nem egymástól elszigetelt elemek halmazaként kezelte a témáit), majd 1978-ban a második rendszerszámot is kezükbe vehették az olvasók. Ezek is vitákat szítottak?

– A Népszabadságban publikáltak egy írást, melyről sikerült kideríteni, nem az esztéta írta, ugyanis olyan szövegeket idézett, amelyek szerkesztőségi üléseken hangzottak el. A beépített ember velem szemben ült, egyazon íróasztal két oldalán dolgoztunk évekig. Még azt is látta, mit írok, ha eszembe jutott valami és elővettem egy darab papírt...

Rideg, a főszerkesztő szanatóriumba vonult és távolléte idejére engem tett meg, mint helyettest, a lap vezetőjének. Ekkor már nyomdában volt a következő számunk, abba tördeltettem egy rövid, tárgyilagos választ, amelyben visszautasítottam a vádakat.

Tudtam, hogy ezek után nem járhatom a magam útját a lapnál, az általunk „elkövetettek" ugyanis bőségesen túlnőtték az Aczél-korszak bocsánatos bűneinek kategóriáját. Rideg visszatért és azonnal megkértem, helyezzen át, nem maradok, nem maradhatok tovább. Megpályáztam és elnyertem a Bács-Kiskun Megyei Múzeumok főigazgatói állását, ott fogadott a tanácselnök és a párttitkár, nagyon komolyan beszélgettünk. Éppen búcsúztattak a lapnál, amikor felhívott a megyei művelődési osztály vezetője, másnap azonnal menjek le hozzájuk. Péntek este volt, nem értettem, mi szükség erre, hiszen hétfőn úgyis munkába állnék, de csak erősködött, ezért szombaton utaztam. Levéllel a kezében várt, közölte, hogy nem mutathatja meg, nem is szólhat róla. Letiltás volt, tökéletesen időzítve: amikor az egyik helyen már nem, a másikon még nem dolgozom. A hivatalos magyarázat pedig úgy szólt, hogy a felső vezetés jó főszerkesztőhelyettesnek tart – amit akár írásba is hajlandóak voltak adni! – ezért vissza kellett volna mennem a Művészethez. Világos: oda, ahol már kiépült körülöttem a figyelőrendszer.

Titokban jelentkeztem a Postánál hírlapkézbesítőnek, de oda nem helyeztethettem volna át magam, először fel kellett mondanom. Nem sokkal korábban oldották fel azt a rendeletet, mely szabályozta, hogy mindenkinek a végzettségének megfelelő munkakörben kell dolgoznia, így újságkihordóként nem süthették rám, hogy dezertőr, belső emigráns vagyok. Háromkor keltem és ha szerencsém volt, haza is érhettem fél hatra. Kint, a városligetet környékén dolgoztam, nem jártak arrafelé kollégák. Kínosan vigyáztam, ki ne tudódjon, mi a munkahelyem. Nem kértem kézikocsit sem, mindig hátizsákkal jártam, amit aztán üresen belehajtogattam egy szatyorba. Egészen biztos, hogy sokan azt hitték, magas beosztásba kerültem, azért titkolózom, holott egyszerűen nem akartam, hogy a felmondott bejegyzésem miatt kitegyenek.

– Azzal együtt, hogy ez az életpálya nagyon izgalmas állomásokat érint, igazából nem tűnik túlzottan kanyargósnak az út, ami a televíziós Pap Gábortól a művészettörténeti előadásokat tartó Pap Gáborig vezet. Jelenleg a kecskeméti Nemzetközi Zománcművészeti Alkotótelep a munkahelyed. Az idén két könyved is megjelent, a „Jó pásztorok hagyatéka" a magyar népművészetről és a „Jött éve csodáknak" a magyar csillagmítoszi hagyomány élő Atillájáról. Ezek szerint mára rendbe jött minden?

– Mára annyit változott, hogy szinte mindent szabad, de egyre kevesebbet lehet kimondanom. Ezekhez a könyvekhez például nagyon nehéz megteremteni a szükséges anyagi hátteret, bár tiltani egyelőre senki sem tiltja a megjelenésüket. A másik dolog, ami egyfajta választ adhat a kérdésre, Csontváryhoz kapcsolódik. Monumentális vázlata, a Magyarok bejövetele a Nemzeti Galéria régi épületében még megvolt 1962 elején. A Galéria 1962-ben a Várpalotába költözött. Haris László fotóművész a 70-es évek végén figyelmeztetett, hogy a Műemlékfelügyelőség egyik építésze szabályszerű műemlékfelmérést végzett a raktárban, ahol beázás vagy csőrepedés volt: ekkor rögzítette, hogy feltekert formában, de még ott volt a kép. Most azonban úgy szerepel, ha utánanézünk, mint ami lappang. A magyar művészet és a magyar nép egyik nagy értéke.

– Jövőre Csontváry-évforduló lesz, bízzunk benne, hogy fény derül a Magyarok bejövetelére és az érdeklődők akár meg is tekinthetik a még így, vázlatként is döbbenetes hatású alkotást. Aki pedig Pap Gáborral szeretne találkozni, hol keresse?

– Debrecenben, a tanítóképző főiskolán és a Kossuth-egyetemen tartok előadásokat.

Ha valakit nagyon bántanak, arra érdemes odafigyelni. Pap Gábor könyvei megtalálhatók a város könyvesboltjaiban, az előadásai pedig nyilvánosak.

Földi Péter: Csatadal

Szegediek tárlata a Jégverem utcai 78-as Galériában

Gazdag vizuális élmény

A soproni Jégverem utcai 78-as Galéria vasárnapig megtekinthető tárlata mindazok számára igen gazdag vizuális élményt ígér, akik kellő időt szánnak arra, hogy megbarátkozzanak a szegedi Kálvária Galéria itt kiállított válogatott képzőművészeti darabjaival.

Az izgalmas, sokféle művészeti stílust megelevenítő festmények és kisplasztikák mellett nagyméretű tűzzománc triptichonnal is találkozunk. *Papp György* háromrészes, összecsukható alkotásának alapmotívumai a gyerekkorunkból jól ismert magyar mondavilág csodáiba és rejtelmeibe vezetnek el bennünket, s lelkünkben akaratlanul szólalnak meg Kodály- és Bartók-dallamok; a fő helyen megformázott király pedig óhatatlanul is államalapító első királyunkat juttatja eszünkbe.

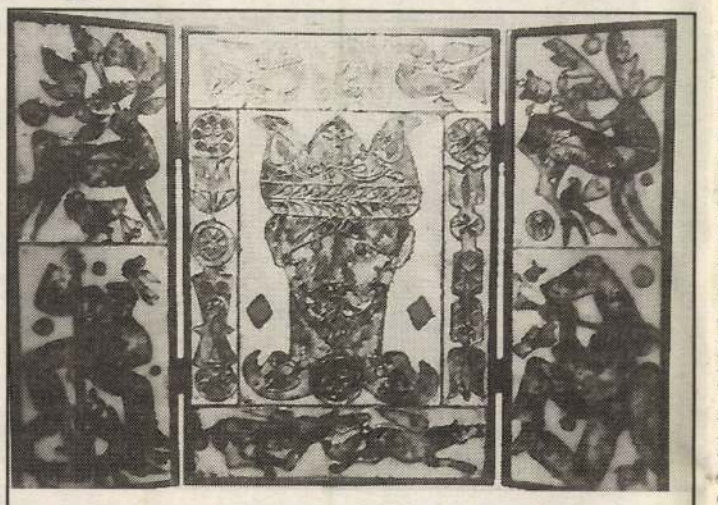

Papp György: Triptichon

Igen kiváló a festmények kollekciója is. *Csikós András* kifejező ötletekkel teli és *Zombori László* klasszikus hangulatú, csöndes, meditatív megfogalmazású tájképei között igen gyorsan megfeledkezhetünk minden hétköznapi gondunkról, bajunkról. *Mizser Pál* filozofikus szemléletével is lelkesedéssel azonosulhatunk: ő a végtelenség parányi szeletét és az időtlenség egy pillanatát örökíti meg festményein. *Lázár Pál* alkotásain a hűvösebb, „északibb" tónusú – és szigorúan lezárt – színek dominálnak, *Lóránt János* képein pedig titokzatos, sejtelmes álomvilág tükröződik, amelyben úgy születnek szinte kontúrok nélkül egymásból a színek, mint az egyszerű szavakból észrevétlenül az igaz mondatok. *Császár Attila* és *Pataki Ferenc* festményein a gondosan megválasztott színárnyalatok szinte „beszélnek", s önmagukban is képesek kifejezni a tartalmat. *Kossuth Tivadar* „Utolsó vacsora" című művében a Közel-Kelet sajátos és vidám színvilága tárul elénk. Csak a Krisztus mögötti háttér sötétsége sejteti azt a közelgő drámát, amely valójában az emberi üdvösség első s elkerülhetetlen lépését jelenti.

GOSZTONYI MIKLÓS

Nyugdíjkálvária

Oláh Zsigmondné közel három hónapja gondozza idős nagybátyját, aki pontosan negyedéve nem kapja meg nyugdíját.

A soproni belvárosi lakásban tisztaság és rend fogadja a belépőt, és egy nagyon fáradt asszony. A kora délutáni órában éppen munkahelyére indult, hiszen délutáni műszakban dolgozik. Előtte idős és gondozásra szoruló édesanyját és annak bátyját, a 91 esztendős és teljesen vak *Szalay Józsefet* is ellátja, azonkívül gondoskodik 12 éves leányáról, akit egyedül nevel. A történet hátterét részben tőle, részben a szellemileg még teljesen friss Szalay Józseftől tudom meg.

Az idős férfi egy apró budapesti önkormányzati lakásban élt egyedül, de mivel már önmagát sem tudta ellátni, ezért az év elején beköltözött a rákoskeresztúri szociális otthonba. Egészségügyi állapota azonban tovább romlott, elmondása szerint egy alkoholista férfival kellett szobáját megosztania. Nem tudott rendesen táplálkozni sem, mivel egyedül erre képtelen, de segítséget csak ritkán kapott. Így megváltás volt számára, amikor unokahúga június közepén kivette az otthonból, és vállalva gondozását, Sopronba hozta.

Az unokahúg, Oláh Zsigmondné 18 ezer forintos jövedelméből és édesanyja 12 ezer forintos nyugdíjából öt embert tart el, ezért nem csoda, hogy iskolakezdés előtt egyszerűen már képtelen a közel háromezer forintos tankönyvcsomagot megvenni a lányának. Az asszony azt nem érti, hogy miért nem jön a nyugdíj, hiszen a szociális otthonban és a nyugdíjfolyósító intézetben is bejelentették a gondozott lakcímének megváltozását.

A szociális otthonban kérdésemre azt a választ kaptam, hogy a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság címére visszaküldték kéthavi nyugdíját. Ezután a nyugdíjfolyósító számát tárcsáztam, ahol közölték, hogy valóban tudnak a soproni címről, a szeptemberi nyugdíjat már odaküldik, sőt postázzák a júliusi és az augusztusi járandóságot is.

Mindezek után csupán az a kérdés, hogy miért kell hónapokat várni arra, ami kötelezően jár, és ami egy 91 éves ember életében létszükséglet, hiszen mi történne akkor, ha nincs egy gondoskodó rokon...

Köves Andrea

Nyitott Kapuk Napja

A sopronhorpácsi faiskolában holnap 10 óra 30 perckor – az Öko Plant Kft. szervezésében – kezdődik a „Nyitott kapuk napja" elnevezésű rendezvény.

A programban szerepel a faiskola megtekintése, valamint szakmai előadások is elhangzanak. Minden természetet és környezetet szerető vendéget szívesen látnak.

Óvónők továbbképzése

Magyar ajkú, határainkon kívül élő óvónők intenzív továbbképzése kezdődött meg hétfőn a Benedek Elek Óvóképző Főiskolán. A rendezvényre több mint negyven óvónő érkezett Erdélyből, a Vajdaságból, Szlovéniából, Horvátországból és Kárpátaljáról. A program szerint a vizuális képességek fejlesztéséről, a matematikai nevelés kérdéseiről, az alternatív oktatási-nevelési módszerekről, a magyar nyelv oktatási lehetőségeiről, a testi nevelés sajátosságairól és az óvodáskorú gyermekek pszichológiai jellemzőiről hallhatnak majd előadásokat a résztvevők. A kurzus előadói nagyrészt a főiskola tanárai.

Az előadások mellett színes programok garantálják a kikapcsolódást. Ma este nyolc órától a Soproni Erdélyi Kör jóvoltából *Dévai Nagy Kamilla* ad koncertet az óvóképző főiskolán, holnap délután pedig a nagycenki múzeumot tekintik meg az óvónők, majd ugyanitt a soproni zeneiskola tanárai adnak hangversenyt a továbbképzésen részt vevők számára.

K. S.

A százötvenedik évforduló jegyében

Himnusz, díszkiadásban

A Himnusz zenéje születésének 150. évében megjelent Kölcsey költeménye és Erkel zenéje a Püski Kiadó gondozásában. Az Országos Széchényi Könyvtárban őrzött kéziratok hasonmás díszkiadásához *dr. Bónis Ferenc* zenetörténész írt tanulmányt. Kölcsey kézírását, Erkel Ferenc kottairását kiegészítették Erkel idős korában írt négyszólamú vegyeskari Himnusz-változatával.

Az ízléses, felbecsülhetetlen értékű, szép kivitelezésű másolatokat minden érdeklődő szíves figyelmébe ajánljuk.

N. A.

Országos karnagytábor

Hétfőn megkezdte munkáját a Gyermekek Házában a IV. Soproni Országos Nyári Fúvóskarnagy-tábor. Csaknem harminc karnagy érkezett az ország minden részéből, hogy kiváló szaktekintélyek vezetésével gyarapítsák szakmai ismereteiket. A tábor vezetője ezúttal is *Balázs Árpád*, érdemes művész, Erkel-díjas zeneszerző, a Magyar Fúvószenei Szövetség elnöke.

Szoros, tartalmas munkarend szerint dolgoznak a táborlakók. A reggelenkénti félórás hangolási, intonációbeli kérdések gyakorlati kivitelezésén közösen vesznek részt, majd – az ebédidőt leszámítva – a délután közepéig az Auth- és a Dohos-csoport szekciófoglalkozásain váltakozva folynak a zenekari és a zongorás gyakorlatok, a különféle fúvóskompozíciók tartalmi, vezényléstechnikai próbái. A hangszerelés elméleti, gyakorlati kérdéseivel már ismét együtt foglalkoznak, de lehetőség nyílik az egyéni hangszerelési konzultálásokra is.

Vacsora után változatos esti programok tanítják, szórakoztatják a vendégeket.

AFV (AFIT) SOPRON végelszámolása kapcsán értékesítésre felajánlja felesleges készleteit, forgácsológépeket (marók, fúrók, köszörűk, esztergák, szikraforgácsoló stb.), excenter présekt 40 T, 80 T, 100 T, 250 T, hidraulikus prés 63 T, fűrész-daraboló gépek, körtárcsás daraboló, hegesztőgépek, elektromos villás és platós targoncák, forgó- és futódaruk futómacskával.

Vonalhegesztő és lángvágó gép, Lv 16–2500 lemezolló, ipari hűtőtornyok, hőkezelő kemencék, rezgőolló, ipari varrógép, 20 T közúti mérleg.

TR menetű görgőzőgép, különféle présszerszámok kilós áron, állványok, polcok.

Húzott és hengerelt acélok, lapvasak, csövek, kötőelemek, egyéb műszaki cikkek, gépalkatrészek, szerszámacélok, villanymotorok, csapágyak, ékszíjak.

Szerszámok (fúrók, marók, esztergakések, lapkák, menetfúrók, metszők, köszörűkövek, dörzsárak, mérőeszközök stb.)

AFV (AFIT) SOPRON végelszámolása folyamatában megszüntette galvanizáló tevékenységét, így a komplett galvánüzemet lebontásra értékesítésre felajánlja.

1 álló + tömeg horganysor
1 foszfátsor
1 keménykrómozó

Galván szűrőprés – automata pH-érték-beállító, visszamaratő kádak, darupályák, komplett vegyi labor, fényezőgépek, koptatódobok, az üzemeltetéshez szükséges transzformátorok, egyenirányítók, kapcsolószekrények, elektromos hálózat.

Irányár: 4 M Ft

Érdeklődni lehet Kozák Sándornál a 99/314-094 vagy a 99/313-025/102 telefonon.

(39498/2/2F)

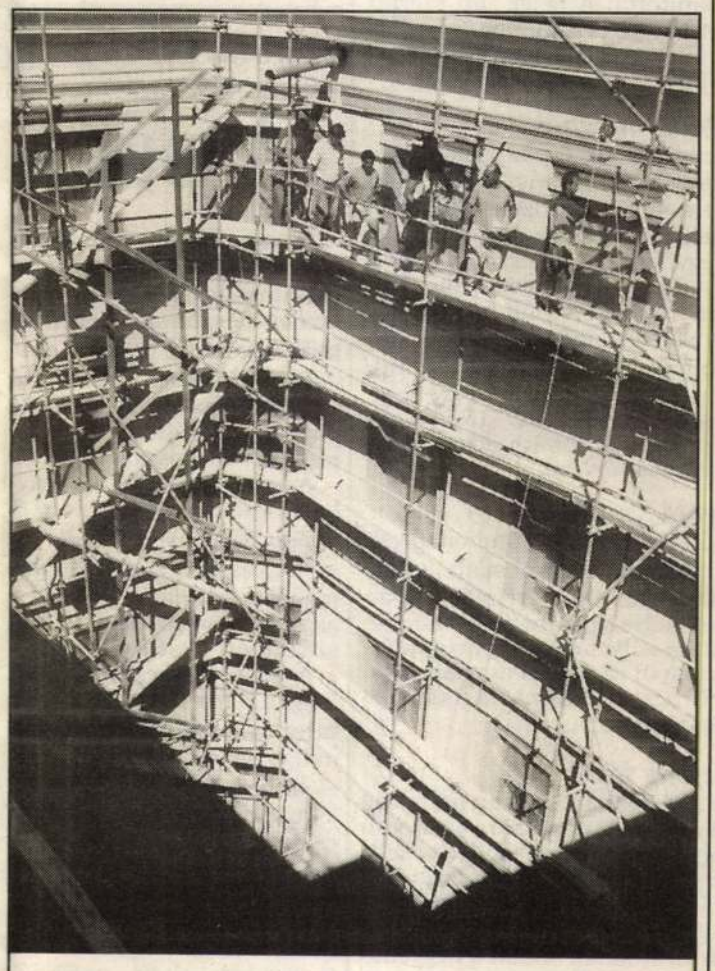

Jól halad a soproni városháza felújítása. A műkőkészítők már szeptember végére befejezik feladataikat.
Fotó: *N. P.*

Tánc, hét órán át

Vas és Győr-Moson-Sopron megye 28 amatőr versenytáncosának részvételével mától társastánctábor veszi kezdetét a soproni Liszt Ferenc Művelődési Házban.

A programot szervező *Baloghné Fülöp Márta* elmondta: a négynapos rendezvény a versenyszerűen táncolók formába hozását szolgálja. Az amatőr- tánc-mozgalom nyári szünete, illetve lazább próbarendje szükségessé teszi, hogy az ősszel kezdődő országos és más nemzetközi versenyeken már kifogástalan kondícióval és finomított mozgástechnikával rendelkezzenek a két megye táncosai. Az eredményes felkészülés érdekében a standard- és latin táncok művelői naponta hét órát töltenek aktívan táncolással, *Rimányiné Kiss Anikó* és *Rimányi Judit* szombathelyi, valamint *Jánosi László* budapesti táncpedagógus szakmai irányításával. Ugyancsak a táncművészet mozgáskultúrájába avatja be a tábor résztvevőit *Demcsák Ottó*, a Győri Balett hírneves koreográfusa, aki a szombatig tartó kurzuson a balett alapgyakorlatait oktatja. A társastánctábor programjában ezenkívül tánctörténeti áttekintés és különféle elméleti ismeretek elsajátítása is szerepel.

Arra a kérdésre, hogy a tábor befejezéséül rendeznek-e gálaműsort, a szervező elmondta: a nagyközönség ez alkalommal nem láthat nagyszabású bemutatót a táncosok produkciójából. A társastáncok iránt érdeklődő soproniak részére viszont a művelődési ház az ősszel tanfolyamot indít mind a felnőttek, mind a középiskolások, mind a 8–10 éves gyermekek részére. Ugyanis ahhoz, hogy valakiből kitűnő versenytáncos legyen, már egészen fiatal korban szükséges elkezdeni a „pályát"...

Papp György fotó

TELEX

Nagykövetek víz nélkül

A szudáni hatóságok vasárnap óta beszüntették a kartúmi egyiptomi nagykövetség és a vezető egyiptomi diplomaták lakásainak víz- és villanyellátását, és nem biztosítják számukra a többi alapvető szolgáltatást sem – jelentette a MENA egyiptomi hírügynökségre hivatkozva a dpa. A hivatalos szudáni rádió hétfő esti jelentése szerint a szudáni külügyminisztérium berendelte az egyiptomi ügyvezetőt, és tiltakozott nála a Kairóban dolgozó szudáni diplomatákat ért hatósági zaklatások miatt. Egyiptom az elmúlt csütörtökön leállította a kairói szudáni nagykövetség ellátását.

Új alkotmány Argentínában

Az argentin parlament rendkívüli ülésén hétfőn jóváhagyta az ország új alkotmányát, amely az eddigi hatról négy évre faragja le az elnök hivatali idejét, de lehetővé teszi számára, hogy megválasztása esetén még egy hivatali időszakra betölthesse ezt a tisztet. A parlamenti döntés nagy győzelem *Carlos Menem* argentin államfő számára, aki reméli, hogy mandátuma lejárta – 1995 júliusa – után ismét elnök lehet. Az elnököt ezután közvetlenül a nép választja.

Polgári áldozatok

Nagy erejű, gépkocsiba rejtett pokolgép robbant hétfőn Bagdad központjában. Egy ötéves egyiptomi kisfiú életét vesztette, 13 polgári személy – többségükben gyerekek és nők – megsérültek – jelentette a Reuter. Az Al Dzsumhurija című hivatalos napilap közelben található irodáiban kisebb kár keletkezett, a környező házak ablakai kitörtek. Négy ház és nyolc gépkocsi súlyosabban megrongálódott. Az Al Dzsumhurija egyik munkatársa szerint terrorista akcióról van szó, amely szándékosan polgári személyeket vett célba. Egyelőre nem tudni, ki állhat a merénylet mögött.

Fred pusztító ereje

Legalább négyszáz halálos áldozatot követelt és nagy anyagi károkat okozott a Fred névre keresztelt tájfun, amely a hét végén söpört végig Kína keleti, Csöcsiang tartományában. Az idén ugyanitt már árvizek pusztítottak. A tájfunnak Tajvanon is három ember esett áldozatul. Hivatalos jelentések szerint az árvíz nyolcmillió embert érintett. A 43 óráig tartó heves esőzés következtében hetven hajó elsüllyedt és több mint ötszázezer ház romba dőlt. Huszonhatezer hektár termőföld került víz alá. Több megyében nincs áram és megszűnt a telefon-összeköttetés is.

Túszok „védelem" alatt

A kambodzsai vörös khmerek rádiója kedden elismerte, hogy Kampot tartományban őrizetben tartanak három külföldi állampolgárt – jelentette az AFP. A khmerek ezúttal nem tettek említést a váltságdíjról, viszont a phnompeni kormány katonai támogatásának beszüntetését követelték. *Norodom Ranariddh* herceg, miniszterelnök a rádiójelentést úgy értékelte, hogy a túszejtők gyakorlatilag megtoldották a 150 ezer dolláros váltságdíjat, amikor politikai követelésekkel is előálltak. A Reuter szerint a rádiónyilatkozatban arról is szó esett, hogy a kormány a katonai akciók folytatásával veszélyezteti az ausztrál, a francia és a brit fiatalember életét. A khmerek szerint ők nem fogva tartják, hanem a kormányerők támadásai ellen védelmezik a túszokat.

Flamandok vagy belgák?

Röpiratokat osztogattak hétfőn és kedden Belgium északi, flamandok lakta nagyvárosainak pályudvarain a Brüsszelbe induló vonatok utasainak. A röpcédulákon arra szólították fel őket, hogy csak flamandul beszéljenek a belga fővárosban. Az akció heves vitákat vált ki Belgium-szerte. A francia nyelvű La Libre Belgique keddi kommentárja emlékeztetett arra, hogy *Gaston Geens*, a flamand országrész volt kormányfője a napokban megvédte azt az általa egy évtizede kezdeményezett döntést, amellyel a flamand közösség Brüsszelt Flandria fővárosává (is) nyilvánította. A belga lap szerint Geens és a röplapok terjesztőinek nézetei semmiben sem különböznek a szélsőséges francia ajkúak álláspontjától, akik ellenzik egyetlen flamand szó kiejtését is a fővárosban.

Újabb isztambuli robbanás

Pokolgép robbant kedden az isztambuli Topkapi palota közelében. A detonáció következtében kisebb anyagi kár keletkezett, de személyi sérülés nem történt. A tizenötödik században épült nevezetességet kedden lezárták a turisták elől – jelentette a Reuter. Hétfőn egy katonai toborzóiroda előtt volt robbanás, amelynek következtében hárman életüket vesztették, négyen pedig megsebesültek. A múlt héten pedig egy román turista halt bele sérüléseibe, amelyeket egy autóbusz-pályaudvaron felrobbant bomba okozott még augusztus 12-én. A hatóságok feltételezése szerint a merényletek hátterében az önálló kurd államért küzdő kurd szeparatisták állnak, ők viszont a jobboldali török nacionalistákat vádolják a robbantások végrehajtásával.

Váratlan látogató Szocsiban

Kedden váratlanul Szocsiba érkezett *Brian Mulroney* volt kanadai kormányfő. Noha a látogatás céljáról semmit sem közöltek Moszkvában, a volt kanadai miniszterelnök nyilván találkozik a fekete-tengeri üdülőhelyen nyaraló *Borisz Jelcin* elnökkel. Az oroszországi politika súlypontja a nyárutón áthelyeződött Szocsiba. Jelcinen kívül itt nyaral ugyanis *Andrej Kozirev* külügy- és *Pavel Gracsov* védelmi miniszter és számos más magas rangú orosz vezető is.

„Le Kim Dzsong Illel!"

Feszültté vált a helyzet Észak-Koreában, miután az ország de facto vezetője, *Kim Dzsong Il* megbuktatására felszólító röplapokat találtak Phenjan egyik negyedében – állította kedden a dél-koreai hírügynökség. A Yonhap egy „észak-koreai ügyekben járatos" nyugati diplomatára hivatkozva arról számolt be, hogy szombatra virradóra nagy mennyiségű koreai nyelvű röplapot szórtak szét a fővárosnak abban a negyedében, ahol a külföldi követségek vannak. Mivel ebbe a körzetbe az átlag észak-koreaiaknak nincs bejárása, a nyugati diplomata szerint valószínűsíthető, hogy az akció mögött az észak-koreai társadalomnak Kim Dzsong Illel szembehelyezkedő „egy bizonyos rétege" áll. (MTI)

Philharmonia Hungarica

Pozsonytól Moszkváig

A sors útjai kifürkészhetetlenek. Lapunkban többször beszámoltunk az európai hírre szert tett Philharmonia Hungarica sikereiről. Később arról is tudósítottunk, hogy működése anyagi okok miatt veszélybe került. A legnagyobb részben magyar muzsikusokból álló, mintegy 100 tagú zenekar központja a németországi kisváros: Marl. Működésének akadályai elhárulásáról viszont Angliából kaptunk hírt. A zenekar archívumának vezetője, a Győrből elszármazott *Kuster András* tanulmányai színhelyén, a híres egyetemi városban, Oxfordban tölti szabadságát. Oxfordból írott leveléből értesültünk arról, hogy a világhíres hegedűvirtuóz és karmester, *Yehudi Menuhin* – a zenekar motorja – vezetésével október 5-én megkezdik úgynevezett Béke turnéjukat, amelynek első állomása Pozsony, majd Prága következik. Ezt követően Kijevben, Minszkben, Moszkvában és Szentpéterváron koncerteznek.

I. B.

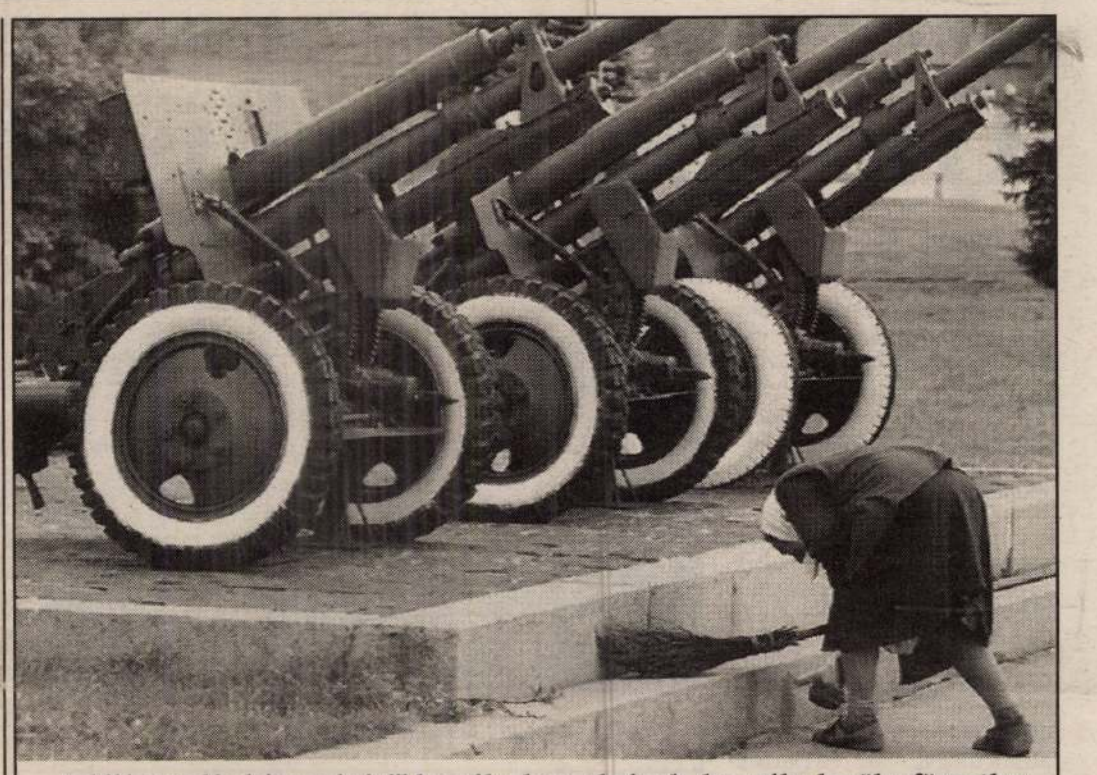

A kijózanodás három évéről beszélnek az ukránok, ha szóba kerül a függetlenség kikiáltása óta eltelt idő. Van ugyan zászló is, himnusz is, de valódi önállóságról aligha beszélhetünk – mondják. Túl szorosak még az orosz szálak, ezt az egymásrautaltságot inkább az ukrajnai polgárok sínylették meg. A társadalmi és gazdasági változások alábbi áttekintése pedig azt példázza, hogy egyelőre várat magára az igazi rendszerváltás.

Mindenesetre az ukránok megünneplik augusztus 24-ét, 1991-ben a parlament e napon mondta ki a függetlenséget. Az előkészületek egy momentumát örökítette meg a fotóriporter. (MTI)

Tudósítás Kolozsvárról:

Éhségsztrájk és ásatás

A Szabadság című kolozsvári lap keddi számának jelentése szerint válságosra fordult a Caritas-pilótajáték éhségsztrájkot folytató kárvallottjai közül az egyik, bizonyos *Vasile Lucaci* állapota, a férfi vércukorszintje és vérnyomása egyaránt vészesen csökkent.

Mint azt vasárnap Kolozsváron az MTI tudósítója személyesen is tapasztalhatta, a még kitartó éhségsztrájkolók a polgármesteri hivatal előtt a földre helyezett takarókon folytatják akciójukat, a rokonszenvezők és érdeklődők állandó népes gyűrűjében. A kartondarabokra rótt feliratok *Gheorghe Funar* polgármesternek és *Ioan Stoicának*, a pilótajáték szervezőjének felelősségre vonását sürgetik. A tucatnyi éhező pénzének visszafizetését követeli. Funar legújabb nyilatkozataiban késznek mutatkozott küldöttségük fogadására és azt ígérte, visszakapják pénzüket – mármint akkor, ha a kormány visszafizeti a Stoica által befizetett illetéket.

A kolozsvári Fő tér másik állandó eseménye a palánkok mögött hetek óta folyó ásatás, amelyre az RMDSZ-nek és a város magyarságának tiltakozása után került sor, miután a szervezők többszörösen ígéretet tettek arra, hogy a Mátyás-szoborcsoportot nem éri bántódás. A fővárosi és a helyi sajtóban, illetve a kolozsvári közvéleményben ezzel kapcsolatban szüntelenül újabb hírek, híresztelések terjednek.

Az Evenimentul Zilei jelentése szerint *Liviu Medrea*, a megye egységpárti alprefektusa Gheorghe Funar pártelnök és polgármester társaságában hétfőn látogatást tett az ásatások színhelyén. Itt a feltárásban elérték annak a vízmedencének a betontartályát, amelyet a bécsi döntés után a negyvenes években a magyar hatóságok építettek. Medrea felszólította a munkásokat, hogy a beton feltörésére megfelelő eszközöket alkalmazzanak, mivel – írja a Mediafax hírügynökség alapján a lap – feltételezik, hogy „a magyarok fegyverraktárára" bukkannak. Az MTI tudósítójának érdeklődésére a Szabadság szerkesztőségében elmondták, hogy a munkálatok kedden is folytatódtak, mindenfajta rendkívüli felfedezés nélkül. A kutatók mészkőlapokat találtak, feltételezik, hogy útburkolatról van szó, egyelőre pontosan meg nem határozott korból. (MTI)

Cáfolat a betegségről szóló hírekre

A pápa Boszniába készül

A pápa jól van, tréfálkozik az egészségi állapotával kapcsolatos újságcímeken, és lélekben készül szarajevói útjára – közölte hétfőn este *Joaquin Navarro Valls*, a Vatikán szóvivője, cáfolandó a pápa legyengült egészségéről szóló olasz újságcikkeket.

Az olasz lapok hétfőn egybehangzóan azt írták, hogy *II. János Pál* nagyon fáradt, sőt erejét vesztett ember benyomását keltette, és rosszul lett az Aosta-völgyben pontifikált szabadtéri mise közben.

A szóvivő megerősítette, hogy a pápa a vasárnap déli mise közben valóban fájdalmat érzett négy hónappal ezelőtt megsérült és megműtött jobb lábában, de – mondta – csak egy pillanatig tartott, és a katolikus egyházfő még aznap délután 1 órás sétát tett.

A vatikáni diplomácia értékeli a boszniai helyzetet, és az összes érdekelt fél – az ENSZ-től kezdve az ortodox egyházig – véleményét figyelembe veszi végső álláspontja kialakításánál. A pápa mindenesetre már írja azokat a beszédeit, amelyeket Szarajevóban, a mártírvárosban fog elmondani. A pápa szarajevói látogatása véglegesen csak az indulást megelőző 24 órában fog eldőlni – közölte Joaquin Navarro Valls.

Joven zágrábi ortodox metropolita ugyan megpróbálta elijeszteni a pápát, a belgrádi ortodox egyház vezetője, *Pavle* pátriárka azonban nem ellenzi a pápa szarajevói látogatását, sőt korábban ő vetette fel a pápával való esetleges találkozó lehetőségét – mondta.

A biztonsági kérdéseket a Szarajevó fölött ellenőrzést gyakorló ENSZ-erőkkel együtt tanulmányozzák. – A pápa nem félti saját testi épségét, csak másokét nem szeretné kockáztatni – mondta a Szentszék szóvivője. (MTI)

Bonnban a határnyitásra emlékeznek

Ünnepségek az évfordulón

Horn Gyula miniszterelnök, valamint *Klaus Klinkel* német alkancellár és külügyminiszter mond beszédet szeptember kilencedikén Bonnban azon az ünnepségen, amelyen megemlékeznek arról, hogy a magyar kormány öt évvel ezelőtt megnyitotta a határt az NSZK-ba távozni kívánó keletnémetek előtt.

Az ünnepi beszédek után *Kocsis Zoltán* zongoraművész ad koncertet a bonni műcsarnokban tartandó rendezvényen. Az évforduló alkalmából *Roman Herzog* német államfő szeptember 10-én Budapesten tesz látogatást.

A bonni magyar nagykövetségen az MTI tudósítójának elmondták, hogy a nagykövetség indítványára és közreműködésével a bonni rendezvény mellett Németország több más városában is ünnepségeken emlékeznek az 1989. szeptember 11-i magyar határnyitásra, amely nagymértékben hozzájárult az NDK összeomlásához.

Szeptember 10-én Berlinben a Reichstag épületében a német törvényhozás tart megemlékezést, míg 11-én Frankfurtban, 12-én Hamburgban és 14-én Ingolstadtban tartanak ünnepséget a magyar határnyitás ötödik évfordulója alkalmából. Valamennyi rendezvényen vezető magyar politikusok is részt vesznek.

Több jelentős alapítvány vitafórumot rendez az évfordulón, ugyancsak magyar politikusok részvételével. (MTI)

Atombomba Pakisztánban

Pakisztán rendelkezik atombombával – jelentette ki *Navaz Sarif*, az ország volt kormányfője egy kasmíri nagygyűlésen.

A pakisztáni hírügynökség keddi jelentése szerint a volt miniszterelnök *Szardár Abdul Kvajum Kan* kasmíri kormányzó korábbi kijelentését erősítette meg.

A dpa jelentésében felhívja a figyelmet: ez volt az első eset, hogy egy magas rangú pakisztáni politikus igazolta azt a régi gyanút, hogy az ország nukleáris fegyvert fejlesztett ki. A korábbi hivatalos álláspont mindig az volt: bár Pakisztánnak megvan a technikai lehetősége az atombomba előállítására, úgy döntött, hogy nem él vissza ezzel.

Sarif a nagygyűlésen egyúttal óvta Indiát attól, hogy Kasmír miatt háborút kezdeményezzen Pakisztánnal. Kasmírt felosztották India és Pakisztán között. A kasmíri viszály állandó feszültségforrás a két ország között; az 1965-ös és 1971-es háború után a két állam kinyilvánította a demarkációs vonal tiszteletben tartását. (MTI)

ERDÉLYI MAGYAROK EGYESÜLETE
Levélcím: 1537 Budapest, Pf. 415.
Székhely: V. ker. Molnár u. 5.
Nyitva: hétköznap 15-19 óráig
Telefon: 137-5655
Bankszámla: MHB 323-10353

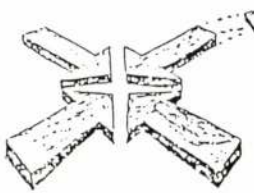

MEGHÍVÓ

Az Erdélyi Magyarok Egyesülete természetjáró köre kirándulást szervez

NAGYBÖRZSÖNYBE

Indulás: 1994 MÁJUS 1-én REGGEL 8 ÓRAKOR A NYUGATI PU. FŐBEJÁRATÁTÓL.

Útirány: BUDAPEST - SZOB - NAGYBÖRZSÖNY, AHONNAN GYALOGTURÁT SZERVEZÜNK A KÖRNYÉKEN.

VISSZATÉRÉS BUDAPESTRE KB. 17-18 ÓRAKOR.

KÉRJÜK HOZZANAK HIDEGÉTELT ÉS 500 Ft. KÖRÜLI ÖSSZEGET UTIKÖLTSÉGRE;

Mindenkit szeretettel várunk.

ERDÉLYI MAGYAROK EGYESÜLETE

EMENTAL diákklub

OLIVER STONE

THE DOORS

Hely: V.ker., Molnár u. 5
(2 percre a Ferenciek terétől)

Időpont: 1994. ÁPR. 23. SZOMBAT
19 ÓRA

Az **Erdélyi Magyarok Egyesülete** székhelyén

(Bp. V. Molnár u. 5.)

Elôadássorozat kéthetenként

A mindenséggel mérd magad !

A magyar népi mûveltség asztrálmítoszi öröksége

Pap Gábor mûvészettörténész

*Az asztrálmítoszi keretek (zodiákusjegyek, bolygó-viselkedések stb. hagyományosan zárt, összefüggô rendszere) és a magyar népmûvészet világlátási modellje között a lényegi összefüggések feltárása csak a legutóbbi években történt meg, illetve történik átfogóan, valamennyi mûfajágazatra kiterjedôen és teljességre törekvôen ...

Ha a kérdésben tisztán akarunk látni, célszerû szem elôtt tartani, hogy a zodiákusi modell nem függetleníthetô az általános emberi életvitel alapvetô ritmusaitól. Nem valamiféle steril, tôlünk független konstrukcióról van tehát szó ebben az esetben, hanem az emberre gyakorolt hatásában számontartott egyetemes természeti mozgás-rendszer képletezésérôl ...

A mindenség ... és a mûvet élvezô hétköznapi ember alapvetôen ugyanazok szerint az algoritmusok szerint épül fel, illetve mûködik, és a mû voltaképpen ezt a rokonság-élményt erôsíti fel a maga eszközeivel.*

Pap Gábor

Legközelebb :

1994.május 2-án 18 órakor

ERDÉLYI MAGYAROK EGYESÜLETE

EMENTAL diákklub

PETER GREENAWAY

PROSPERO KÖNYVEI

Hely: V.ker., Molnár u. 5

(2 percre a Ferenciek terétől)

Időpont: 1994.ápr.30.SZOMBAT

19 óra

ERDÉLYI MAGYAROK EGYESÜLETE

XVI. századi olasz és francia táncok

a Romániai Magyar Zenetársaság Reneszánsz Táncegyüttesének előadásában

AMARYLLIS

táncegyüttes

(Kolozsvár)

AZ ELŐADÁS UTÁN RENESZÁNSZ TÁNCHÁZ

Hely: V.ker., Molnár u. 5 (2 percre a Ferenciek terétől)

Időpont: 1994.április 27. szerda

17 óra

ERDÉLYI MAGYAROK
EGYESÜLETE

ingyenes

TÁNCTANFOLYAM

STANDARD ÉS LATIN-AMERIKAI TÁNCOK

A TANFOLYAMOT VEZETI:
NAGY CSABA versenytáncos

HELY: V. Molnár u. 5
(2 percre a Ferenciek terétől)

IDŐPONT: minden pénteken 17 órától
(bármikor bekapcsolódhatsz)

A művészet mint eszköz

Új rendelőintézet a Belvárosban – Mentális értelemben is a higiénikus környezetre törekedtek

Aki hallott már építészt arról beszélni, milyen inspirációból merítette a külsőségei alapján sajátosnak semmi esetre sem látszó tejgyári raktár, hizlalda, vagy hamburgerbüfé formáját, igencsak eltáthatta a száját. A jó ég tudja miért, a tervezők állandóan a metafizikát keresik. S aki keres, talál. Mivel az építészi hivatás meglehetősen konkrét problémákhoz, feladatokhoz köti az alkotót, a szellem szabad – olykor követhetetlen – szárnyalása bizony kevés látványos következménnyel jár. Tegyük hozzá gyorsan, épület és használója többnyire ekkor jár a legjobban.

A rendelőintézet homlokzata...

TEKNŐS MIKLÓS FELVÉTELEI

Egyetlen gondolat

A sok tervezői munka kevés aktív időt hagy az olvasásra, ezért a gondos filológus hamar belefut az építészi hivatkozások között Hamvas Béla, Mircea Eliade, Paul Virilio gondolatainak hol helyes, hol alapos félreértelmezésébe. Kétségtelen, hogy az állampárt–pártállam bornírt korában túltengtek a világot mechanikusan értelmező, s a lelki, spirituális tényezőket mellőző világmagyarázatok. Volt, ami lehetett. Azután érthetően jólesett minden, ami szokatlan, megvilágosító erejű. Zen, japán kristály, Feng Shui, cseppnyi okkultizmus, mindenből csak amennyi a legszükségesebb. E szellemi buzgorok esetében gyakorta fedezhető fel az alkotó félreértés valamely formája, amely az építészeket sem kerülte el. Mi sem bizonyítja jobban, hogy sosem az eszme, hanem maga az alkotó számít.

Nagyjából ez vonatkozik egy különös új épületre, amelynek mellbevágóan ellentétes megoldásai remekül szemléltetik az eszmei elkövetelőzés és tehetség együttélésének lehetőségét. (Igaz, láttunk már jó szocreál épületet is.) Született ugyanis egy épület, amelynek alkotói határozott célt fogalmaztak meg maguknak, s ez *komplex alkotás* létrehozására vonatkozott. A komplexitás érvényesülése pedig az építészet és a társművészetek (festészet, szobrászat) együttes alkalmazásában öltött testet. Mindez – legalábbis a tervező közzétett programja szerint – nem öncélú esztétizálás okán, hanem a *művészet a gyógyítás szolgálatába állításával* bontakozott ki. A művészet tehát eszköz szerepet kapott a lipótvárosi Hercegprímás utca nemrégiben átadott rendelőintézetében.

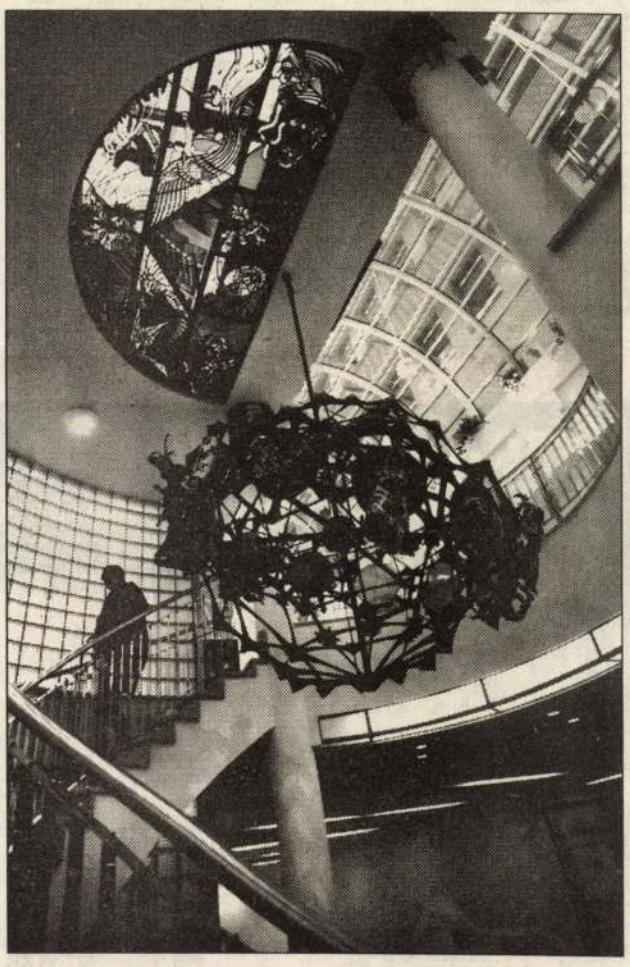

...a lépcsőház...

...és a folyosó

Mikrokozmosz

A ház elegáns modernista homlokzata szerkezeti ésszerűség érvényesülésére utal. Tiszta, finom sarokhangsúlyok között emelkedő homokfali rendszere láttán aligha hihető, hogy az épület legkülönbözőbb részelemei egyetlen kozmológiai gondolat, az univerzum teljességének leképezését egészítik ki. Szczuka Attila építész nem kisebb tekintélyt, mint a Csontváry Kosztka Tivadart Napút-festővé avató Pap Gábort hívta meg szakértő gyanánt, az építészeti munkát kiegészítő műalkotások elkészítésére pedig kisebb csapatot mozgósított. A homlokzaton fölbukkanó Szent Kozma és Szent Damján ablakait megformáló Makoldi Gyulát, az ólomüvegablakok elkészítésére Kustár Zsuzsát, sőt a burkolókerámiák gondos, koncepciózus kiosztásához és megtervezéséhez szintén külön szakembert: Molnár V. Józsefet.

A két bizánci szent elsősorban Kozma neve miatt vált aktuálissá a „szent hely" tervezésének folyamatában. Neve ugyanis azonos gyökű, mint a kozmoszé, amelyből egyszerre van makró és mikró. Ez esetben pedig a mikrokozmosz zavarainak helyreállítására vállalkozik itt építész, képzőművész, orvos és ápoló. Hogy a hely maga is sugárzó egységgé, spirituális térré legyen, a tervező olyan szerkezeti és funkcionális rendszert alakított ki, amely térben, a fizikai viszonyok hierarchiájával utal az emberi test rendszerére. A legfölső szinten az intézmény tudati központja, az irodák, adminisztrációs egységek helyezkednek el, a földszint felé csökkenő szinteken pedig a szemészet, fül-orr-gégészet, fogászat, majd a kardiológia, urológia és nőgyógyászat rendelői sorakoznak. A földszintet az ortopédia és a reumatológia foglalja el. Aki kevéssé járatos az asztrológiában, az is tudja, hogy minden egyes szerv valamely égövi jegy alá tartozik, ezért a tervező figyelme arra is kiterjedt, hogy az egyes szintek padlóburkolatainak kialakítását a vonatkozó jegyek emblematikus megfelelőivel alakítsa ki. A négyzetes kerámiaburkolat persze csak geometrikus elrendezést enged, ehhez pedig a hazai népművészet keresztöltéses hímzéseinek megoldásait hívták segítségül az alkotók. A burkolat alapszövetére zodiákus festmények, ércgömbbel imitált univerzum és ősmagyar jeleket felhasználó ólomüvegek applikációja került. Látható hát, hogy valóban mindent megtettek azért, hogy a világegészbe integrálás nyomán a remélt gyógyulás itt a legjobb feltételek között történhessék.

A végeredmény kettős: tiszta és értelmes térszervezet, valamint egy funkcionális szempontból jól működő épület. Emellett pedig egy jó szándékú, helyenként mégis összevissza, túldíszített látványegyüttes. Az egyes műtárgyak hiába azonos szellemi alapon, mégis eltérő kvalitással készültek el. Együttélésük nehézkes. Az esztétizáló szempontok mellett azonban határozottan igényességre törekvő hatású.

Humánus igyekezet

A negyvenes évek eleje óta nemigen épült olyan rendelő, amely nemcsak egészségügyi, hanem mentális értelemben is higiénikus környezet létrehozására vállalkozott. E szándék pedig aprólékosan végiggondolt program szerint valósult meg a Hercegprímás utcában, amely *közel az ország szakrális közepéhez, a Szent István-bazilikához* eleve jó esélyekkel indult. Szívmelengető ritka érzés, hogy az elmélyült gondolat kiváló minőséggel is párosult. Ez a sajátos programmal, tiszteletet érdemlő végiggondoltsággal, örvendetesen higgadt építészi hozzáállással megépült rendelőintézet még sokáig példa lehet. Reprezentálva majd a rendelő megbízóinak humánus igyekezetét, a hazai kivitelező ipar teljesítőképességét, valamint azt a szabadságot, amely lehetőséget teremt egy komplexitásra törekvő, de kizárólagosnak nevezhető világszemlélet érvényre jutására is.

Bojár Iván András

Pap Gábor mutatt.

MOZIMŰSOR JANUÁR 21-TŐL 27-IG

CINEMA CITY CSEPEL PLAZA: Dolby digitális hangrendszer. HA ELJÖN JOE BLACK (am.)* 21-én és 24-27-ig h2, 5, n9. 22-23-ig 2, n6, f9. HALLOWEEN, 20 ÉVVEL KÉSŐBB (am.)*** f3, f5, f7, f9, éjjel f11. 23-24-ig de. 12 is. PENGE (am.)*** h3, n6, h8, éjjel n1. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* n2, f4, h6, 8, éjjel n11. 23-24-ig de. 11 is. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 23-24-ig de. f12. **Ronin** (am.)* f3, n6, h8, éjjel n11. **Dr. Dolittle** (mb. am.) 23-24-ig de. h12. **Kalózok** (magyar)* 2, 6, éjjel 10. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 4, 8. 23-24-ig de. 12 is. **Rajtaütés** (am.)* f2, f4, f6, 8, éjjel 10. 23-24-ig de. f12 is.

DUNA: Este 7 óráig nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! Minden hétköznap a délelőtti előadásokra 16 óráig bezárólag 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! Dolby sztereo hangrendszer. **Kalózok** (magyar)* 21-22-ig és 25-27-ig 11, 1, 3, 5, 7. 23-24-ig 5, 7. HA ELJÖN JOE BLACK (am.)* 9. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 23-24-ig de. 11, 1, 3. Egységes helyár: 250 Ft.

LÓRIÁN: Hétfőn és kedden 50%-os kedvezmény! Lege sztereo hangrendszer. **Kalózok** (magyar)* 5. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* f7. **Ronin** (am.)* f9. 22-23-ig éjjel f11 is. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 23-24-ig de. 10, h12. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 23-24-ig h2. **Ámbár tanár úr** (magyar) 23-24-ig f4.

HOLLYWOOD MULTIPLEX DUNA PLAZA: Telefonon jegyrendelés: 330-30-30. Műsor, kezdés és filminform. 06-309-800-900/5133 kód www.intercom.hu/hollywood-multiplex Jegyelővétel teljes műsorhétre. Helyár: 16 óráig: 420 Ft, 16 óra után: 620 Ft. Premier előtt: 750 Ft. Mindennap 16 óráig jegyének 35%-át mi fizetjük! Péntek-szombaton az éjszakai előadás (Penge) előtt ajándéksorsolás. A mozilátogatás alatt a parkolás 2+1 órán át ingyenes, a parkolójegyét a mozi pénztáránál bélyegeztesse le. Dolby sztereo, Dolby digitális, DTS-digitális, SDDS digitális hangrendszerek. **Ronin** (am.)* 10, f1, 3, f6, 8, éjjel f11. 22-23-ig éjjel h1 is. DTS-Digital. PENGE (am.)*** n11, h1, n4, h6, n9, éjjel h11. 22-23-ig éjjel 1 is. Dolby digital. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* 21-26-ig 10, n1, f3, h5, 7, n10. 27-én 10, n1, f3, h5, f10. 22-23-ig éjjel f12 is. Dolby digital. **Zorro álarca** (mb. am.)* de. n11. Dolby digital. HA ELJÖN JOE BLACK (am.)* h1, 4, n8, éjjel f11. DTS-digital. **Rajtaütés** (am.)* h12, 2, f5, h7, 9. 22-23-ig éjjel 11 is. Dolby sztereo. **Átkozott boszorkák** (am.)* 11, h3, 5, f8, h10. 22-23-ig éjjel 12 is. Dolby digital. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) n5. 23-24-ig de. 10, 12, n3 is. Dolby digital. HALLOWEEN, 20 ÉVVEL KÉSŐBB (am.)*** n7, f9, éjjel n11. 22-23-ig éjjel n1 is. Dolby sztereo. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 21-25-ig és 27-én f4. 23-24-ig de. h10, f12, f2 is. Dolby sztereo. **Ámbár tanár úr** (magyar) 21-25-ig és 27-én 6, 8. Dolby sztereo. **Az utolsó dobás** (am.)** éjjel 10. 22-23-ig éjjel 12 is. Dolby sztereo. **Z, a hangya** (am.)* de. n12, n2. Dolby digital. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** este h10 DTS-digital. **Kalózok** (magyar)* 3, n6, h8. Dolby sztereo. **Dr. Dolittle** (mb. am.) f5. 23-24-ig de. f11, f1, f3 is. Dolby sztereo. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am.)* este h9. 22-23-ig éjjel n12 is. Dolby sztereo. **Mint a kámfor** (am.)* f7 DTS-digital. **Lost in space** (am.)* 23-24-ig de. h11, 1 DTS-digital. **Nincs alku** (am.)** este f10 DTS-digital. **Armageddon** (am.)* h4, h7. DTS-digital.

HOLLYWOOD MULTIPLEX LURDY HÁZ: Jegyelővétel teljes műsorhétre. Helyár: 17 óráig: 420 Ft, 17 óra után: 620 Ft. Premier előtt: 750 Ft. www.intercom.hu/hollywood-multiplex Mindennap 17 óráig jegyének 35%-át mi fizetjük! Péntek-szombaton az éjszakai előadás (Rajtaütés) előtt ajándéksorsolás. A mozilátogatás ideje alatt ingyenes parkolási lehetőség. Dolby digitális, DTS-digitális, SDDS-hangrendszerek. **Ronin** (am.)* f1, 3, f6, 8, éjjel f11. 23-24-ig de. 10 is. DTS-digital. HA ELJÖN JOE BLACK (am.)* f2, 5, f9. 23-24-ig de. 10 is. DTS-digital. **Nincs alku** (am.)** 22-23-ig éjjel 12 . Dolby digital. PENGE (am.)*** h1, n4, h6, n9, éjjel h11. 23-24-ig de. n11 is. DTS-digital. **Rajtaütés** (am.)* h2, h4, h6, h8, h10. 22-23-ig éjjel h12 is.. 23-24-ig de. h12 is. Dolby sztereo. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 1. 23-24-ig de. 11 is. Dolby digital. **Ámbár tanár úr** (magyar) 3, 5 Dolby sztereo. HALLOWEEN, 20 ÉVVEL KÉSŐBB (am.)*** 7, 9, éjjel 11. **Átkozott boszorkák** (am.)* 1, n4, f6, h8, 10. 23-24-ig de, h11 is. Dolby digital. **Armageddon** (am.)* 22-23-ig éjjel n1. Dolby digital. **Kalózok** (magyar)* f1, h3, n6, f8. 23-24-ig de. n11 is. Dolby sztereo. **Az utolsó dobás** (am.)** este h10. 22-23-ig éjjel 12 is. Dolby digital. **Dr. Dolittle** (mb. am.) h1, h3. 23-24-ig de. h11 is. Dolby digital. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** 21-25-ig és 27-én 5. Dolby digital. **Angyalok városa** (am.)* 21-25-ig és 27-én este h9. DTS-digital. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 23-24-ig de. h10, h12. Dolby digital. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* h2, n5, h7. Dolby digital. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am.)* este n10. 22-23-ig éjjel h12 is. Dolby digital. **Z, a hangya** (am.) n2, f4, 6. Dolby digital. **Mint a kámfor** (am.)* este n9. 22-23-ig éjjel n12 is. DTS-digital.

ORIZONT: Helyár: 300-450 Ft. Nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! Lege sztereo hangrendszer. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 10, 12, 2. 23-24-ig 4 is. **Átkozott boszorkák** (am.)* 21-22-ig és 25-27-ig 4, 6, 8. 23-24-ig 6, 8. **Kalózok** (magyar)* éjjel 10.

HUNYADI: A matinék helyára: 130 Ft. Helyár: 380 Ft. **Ronin** (am.)* f5, h7 Egységes helyár: 380 Ft. **Rajtaütés** (am.)* 9. Egységes helyár: 380 Ft. HA ELJÖN JOE BLACK (am.)* 23-án éjjel h11. Egységes helyár: 380 Ft. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 23-24-ig de. n10. Egységes helyár: 250 Ft. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 23-24-ig f3 Egységes helyár: 250 Ft. Matiné: **Dr. Dolittle** (mb. am.) 23-án de. 11. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* 23-án f1. **Z, a hangya** (am.) 24-én de. 11. **Mint a kámfor** (am.)* 24-én f1.

KOSSUTH 4 MOZI: Helyár: 350 Ft. Csütörtöktől-vasárnapig: 16 óra után: 1-2 terem: 550 Ft. 3-4 terem: 400 Ft. Dolby sztereo, Dolby digitális, DTS-digitális, SDDS digitális hangrendszerek. PENGE (am.)*** f11, 1, f4, 6, f9, éjjel 11. SDDS-digital. **Ronin** (am.)* 10, f1, 3, f6, 8, éjjel f11 (2. h. prol.) DTS-digital. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 10, 12, 2 (5. h. prol.) Dolby sztereo. **Keresd a nőt!** (There's Something About Mary, eredeti nyelven, magyar felirattal!)* 4, f7, 9 (6. h. prol.) Dolby sztereo. **A sivatag rabjai** (am.)* f11, f1, f3, f5 (3. h. prol.) Dolby sztereo. **Lost in space** (am.)* 6, f9 (8. h. prol.) DTS-digital.

KŐBÁNYA: Helyár: 400 Ft. Matiné: 200 Ft. Dolby digitális hangrendszer. **Rajtaütés** (am.)* 4, 6, 8. 22-23-ig éjjel 10 is.

METRO: Este 7 óráig nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! Minden hétköznap a délelőtti előadásokra 16 óráig bezárólag 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! Lege sztereo hangrendszer. HA ELJÖN JOE BLACK (am.)* n11, f2, h5, 8. Kamaraterem: **Csenő manók** (mb. am.) 23-24-ig de. 11, 1. **Síkoly** (am.)*** 21-én és 23-27-ig 3. **A nagy Lebowski** (am.)* 5. **Szikl-szökevény** (mb. am.) 7. **Démoni csapda** (am.)* 9.

OLIMPIA: Helyár: 380 Ft. Dolby digitális hangrendszer. HA ELJÖN JOE BLACK (am.)* f4, h7.

SOTE: Csenő manók (mb. am.) 23-án f10, éjjel f2. **Ezer hold** (am.)* 23-án éjjel f12.

TÁTRA: Helyár: du: 300 Ft, este 8-tól: 350 Ft. Hétvégi matiné: 200 Ft. MIKÓZBEN NÉZI A FILMET, NÁLUNK MEGVACSORÁZHAT! **Az utolsó dobás** (am.)** 6. **Átkozott boszorkák** (am.)* 8. **Lost in space** (am.)* 23-24-ig f4. **Pinocchio** (mb. angol mesefilm) 23-24-ig 2.

UGOCSA: Helyár: 320-400 Ft. Dolby sztereo hangrendszer. **Dr. Dolittle** (mb. am.) 23-24-ig de. 10. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 21-22-ig és 25-27-ig f5. 23-24-ig n1, 2, 4. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* 6, 8. 22-23-ig éjjel 10 is.

URÁNIA: Helyár: 400 Ft. Dolby digitális hangrendszer. HA ELJÖN JOE BLACK (am.)* f2, h5, 8. 23-24-ig de. 10 is.

ART MOZI HÁLÓZAT

BEM: Helyár: 260-340 Ft. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 4. **Angyalok városa** (am.)* 21-én és 26-án 6. 27-én 8. **Latin vér** (olasz)* 22-én 6. **A Suttogó** (am.)* 22-én h8. 23-án f6. Tekintettel a film hosszúságára, helyár: 370 Ft. **Hét év Tibetben** (am.)* 24-én f6. **Ragyogj!** (ausztrál)* 25-én 6. **Truman show** (mb. am.)* 23-án n9. 27-én 6. **Alul semmi** (am.)* 21-én és 24-én 8. **Keserű méz** (am.)** 25-én 8. **Szép remények** (am.)* 26-án 8. **Nászok ásza** (am.) 23-án éjjel 10. **Csenő manók** (mb. am.) 23-24-ig de. 10. **Egértanya** (mb. am.) 23-24-ig 12. **Dr. Dolittle** (mb. am.) 23-24-ig 2.

BLUE BOX MOZIKLUB: Helyár: 200-300 Ft. Hatásvadászok (magyar) 21-én 4. **Túl a felhőkön** (fr.-olasz-német)* 21-én 6. **Ragyogj!** (ausztrál)* 21-én 8. **Dögkeselyű** (magyar)** 22-én 4. **A sámán ereje** (lengyel)*** 22-én 6. **Alul semmi** (am.)* 22-én 8. **Kutya éji dala** (magyar) 23-án f4. **Pámakönyv** (ang.)** 23-án 6. **Truman show** (mb. am.)* 23-án 8. **Egértanya** (mb. am.) 24-én de. 10. **Legényanya** (magyar) 24-én 4. **Tükröződések** (magyar) 24-én f6. **Hét év Tibetben** (am.)* 24-én 8. **Hetedik** (am.)*** 25-én 4. **Sekély sírhant** (ang.)** 25-én 6. **Az utolsó belövés** (ang.)** 25-én 8. **Egy teljes nap** (magyar)** 26-án 4. **Csungking expressz** (hongkongi)* 26-án 6. **Az ikrek visszavágnak** (ang.)** 26-án 8. **Eszkimó asszony fázik** (magyar)*** 27-én 4. **Eső előtt** (ang.–macedón)* 27-én 6. **Káma-Szútra** (am.-indiai)** 27-én 8.

CIRKO-GEJZÍR: **Vérvörös** (mexikói-sp.-fr., A. Ripstein)** 4, n7, f9. **Gabbeh** (iráni-fr., M. Makhmalbaf) 21-25-ig és 27-én f8. **Törökfürdő** (A. Gassmann) 21-25-ig és 27-én h9. **Idő van** (Gothár P.) 21-én f6. **Megáll az idő** (Gothár P.) 22-én f6. **A bűn mélysége** (L. von Trier)** 23-án f6. **Latcho Drom** (T. Gatliff) 24-én f6 **Karambol** – Crash (am., D. Cronenberg)*** 25-én f6. **Ajándék ez a nap** (Gothár P.)* 26-án 4. **Solaris** (A. Tarkovszkij) 27-én f5. Antineuralgica filmklub: **Nem szoktam hazudni** (Kárpáti Gy.) 26-án 6. **Ártatlan gyilkosok** (Várkonyi Z.) 26-án 8. Gejzír-galéria: Csernus Ágnes Palermo c. fotókiállítása

EURÓPA: Helyár: 200-350 Ft. Csütörtökönként egységes 200 Ft. **Szép remények** (am.)* 21-23-ig f1. **Tökéletes gyilkosság** (am.)** 21-23-ig h3. 24-27-ig f1. **A patrióta** (am.)** 24-27-ig h3. **Lesz ez még így sel** (am.)* 21-23-ig h5. **Armageddon** (am.)* 24-27-ig h5. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** n8. Tekintettel a film hosszúságára, helyár 400 Ft. **Démoni csapda** (am.)** 22-23-ig éjjel 10. Kamaraterem: **Mint a kámfor** (am.)* 21-22-ig és 25-27-ig n2. 22-23-ig éjjel h10 is. **Csenő manók** (mb. am.) 23-24-ig n2. **X-akták: a jövő a tét** (mb. am.)** 21-23-ig n4. **Vad vágyak** (am.)*** 24-27-ig n4. **Démoni csapda** (am.)** f6. **Az ördög ügyvédje** (am.)** f8.

GRAFFITI ZÁRVA!

HUNNIA: Helyár: 300 Ft. Matiné: 200 Ft. Nyugdíjas-mozibérlettel 50 % kedvezmény! **Shop-stop** (ff., am.)** 21-én és 25-én 4. **Angyalok városa** (am.)* 22-én h4, h6. 21-én és 25-27-ig h6. **Babe** (mb. am.) 23-án 4. **Vuk** (magyar rajzfilm) 24-én 4. **Ponyvaregény – Pulp Fiction** (am.)*** 26-27-ig n4. **Vérvörös** (mexikói-sp.-fr.)** 21-22-ig és 25-27-ig h8. **Comic strip – Képtelen képregény** (am.)** 21-én és 24-27-ig éjjel 10. **Kolorokál** (magyar, angol felirattal!) 22-23-ig éjjel 10. Egységes helyár: 200 Ft. Bemutató a MEDIAWAVE '98 filmjeiből: Porlepte dobozok: **A destiny of its, A dream, The film of her** – 23-án 6. Táncfilmek: **Man in motion, Poetry and Apocalypse, Anaphase – The film** – 23-án 8. Abszurd kisjáték- és animációs filmek: **Final cut, Alarm clock, Easy, Piknik, Trunk, Bru-tab chan, The waiting room, Rubicon, Hilda Humphrey** – 24-én 6. Animációs filmek: **Lövestoreys, Shotdown, Cappuccino, Busby, Eat, Bloody serious, Barbe bleue, Cloison** – 24-én 8.

MŰVÉSZ: Egyhetes elővét! Pénztárnyitás mindennap f4 órakor. Este 7 óráig 50%-os kedvezményt adunk ifjúsági és nyugdíjas-mozibérletre. A bérletek ára 300 Ft., ill. 200 Ft, kapható a pénztárnál. 15 főtől 50 %-os csoportos kedvezményt biztosítunk minden előadásra. Fotókiállításnak helyet biztosítunk! Minden csillaggal (**) jelölt film előadására 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! A mozi vendégei részére bicikliőrzést biztosítunk az előadás időtartamára! A mozi helységei rendezvények lebonyolítására kedvező áron kiadók! Minden magyar filmre – előadáskezdéstől függetlenül – az ifi mozibérlet érvényes! Chaplin terem: **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* 5, n8. (**) **Gengszterfilm** (Szomjas Gy.)** h6, h8. (2. h. prol.) (**) Bunuel terem: **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* 5, n8. (**) **Gengszterfilm** (Szomjas Gy.)** este f10. (2. h. prol.) (**) Tarkovszkij terem: **Eladó** (fr., L. Masson)** h4, h6, 8, 10 (4. h. prol.) (**) Bódy terem: **Az ikrek visszavágnak** (K. Allen)** 21-én n5. (**) **Sue** (am. A. Kollek)** 21-én n7. 22-én éjjel h10. 24-én 8. 26-án 6. (**) **Presszó** (Sas T.)* 21-én 8. 22-én h8. 23-án 8.05. 24-én 6. (**) **Az élet sója** (D. Boyle)* 21-én éjjel 10. 23-án éjjel 10.05 **Trainspotting** (D. Boyle)** 22-én 4. (**) **Tiltott nő** (P. Harel)* 22-én 6. (**) **Sekély sírhant** (D. Boyle)** 23-án 4. (**) **Szenvedély** (Fehér Gy.)** 23-án 6. (**) **Az utolsó belövés** (V. C. Hall)** 24-én 4. (**) **Két angol lány** (angol, M. Leigh)* 24-én 9.40 (**) **Salo, avagy Sodoma 120 napja** (Pasolini)*** 25-én f5. (**) **Veszettek** (angol, A. Bird)** 25-én f7. (**) **Az erőszak vége** (W. Wenders)** 25-én f9. (**) **A selyem sikolya** (Y. Marciano)* 26-án. 4 (**) **A nagy Lebowski** (am. J. Coen)** 26-án 7.40 (**) **Eleven hús** (sp., P. Almodovar)* 26-án este h10. (**) **Vérfagyasztó** (R. Braddock)** 27-én 4. (**) **A csereszny ze** (iráni, A. Kiarostami)* 27-én h6 (**) **Underground** (E. Kusturica)* 27-én 7.50. (**) Huszárik terem: **Két angol lány** (angol, M. Leigh)* 21-én n5. 27-én 7.40 (**) **Rizsporos intrikák** (fr., P. Leconte)* 21-én 6. (**) **Eleven hús** (P. Almodovar)** 21-én 8. 24-én este 9.20. (**) **EXTrémek** (holland)*** 21-én éjjel h10. (**) **Lepkevadászat** (O. Josseliani) 22-én n5 (**) **Eső előtt** (ang.-macedón)* 22-én n7 (**) **A nagy Lebowski** (am., J. Coen)** 22-én n9, (**) **Ponyvaregény** (mexikói) – (Kísérőfilm: Villamos) 22-én éjjel n11. (**) **Pámakönyv** (P. Greenaway)** 23-án n5 (**) **Jeruzsálem** (B. August)* 23-án n7 (**) **Cigányok ideje** (E. Kusturica)* 23-án 9. (**) **A kertben** (M. Sulík) 24-én h4. (**) **Tűzvirágok** (japán)* 24-én h6. (**) **Witman fiúk** (Szász J.)** 24-én h8. (**) **Fújhatjuk!** (M. Herman)* 25-én n5. (**) **Hullámtörés** (L. von Trier)** 25-én n7. (**) **Halott ember** (J. Jarmusch)* 25-én 9. (**) **A játékos** (Makk K. angol nyelvű, magyar feliratos!)* 26-án 4. (**) **Túl a felhőkön** (M. Antonioni, W. Wenders) 26-án h6. (**) **Országalma** (Czabán-Pálos) 26-án h8. (**) **Lost Highway – Útvesztőben** (D. Lynch)** 26-án este f10. (**) **Priscilla, avagy a sivatag királynőjének kalandjai** (ausztrál)* 27-én 4. (**) **Sue** (am., A. Kollek)** 27-én 6. (**) **Szenvedély** (Fehér Gy.)** 27-én n10. (**)

ÖRÖKMOZGÓ: Helyár: 220–300 Ft. **Tükröződések** (Dárday I.–Szalai Gy.) 21-én f5. **Három dal Leninről** (szovjet-orosz, D. Vertov) 21-én 7. **A gorilla délben fürdik** (D. Makavejev) 21-én f9. **Auandar Anapu** (mexikói, R. Corkidi) 22-én f5. **Júlia kisasszony** (svéd, A. Sjöberg) 22-én f7. **A nap vége** (svéd, I. Bergman) 22-én f9. **Autós hétvége** (mexikói, L. Alcoriza) 23-án f5. **Andalúziai kutya** (L. Bunuel) + **Aranykor** (L. Bunuel) 23-án f7. **Bűvölet** (am. A. Hitchcock) 23-án f9. **Más mint a többi** (szovjet-orosz, K. Sahnazarov) 24-én f5. **Limonádé Joe** (csehszl., O. Lipsky) 24-én f7. **Andalúziai kutya** (L. Bunuel) + **Elhagyottak** (L. Bunuel) 24-én f9. **Az öldöklő angyal** (L. Bunuel) 25-én f5. **Kaukázusi fogoly** (orosz, Sz. Bodrov) 25-én f7. **Egyre távolabb** (mexikói, L. Alcoriza) 25-én f9. **Atalanta** (fr., J. Vigo) 26-án f5. **Tejút** (L. Bunuel) 26-án f7. **Lódarázs** (jugoszláv, G. Stojanovic) 26-án f9. **Tükör által homályosan** (svéd, I. Bergman) 27-én f5. **Úrvacsora** (I. Bergman) 27-én f7. **Csend** (I. Bergman) 27-én f9.

PUSKIN: Helyár: de: 350 Ft. du.+ este: 490 Ft. Kedd: PUSKIN-NAP – egész nap 350 Ft. Pénztárnyitás hétköznap du.3. hétvégén de. f10. Este 7 óráig – kedd kivételével – az ifjúsági és nyugdíjas-mozibérletek érvényesek. Aktuális információk: www.artmozi.hu 3 Légkondicionált terem, Dolby sztereo, Dolby digitális hang. Metropolis terem: **Téli vendég** (ang., A. Rickman)* n5, n7, n9. 22-23-ig éjjel n11 is. 23-24-ig n3 is. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 23-24-ig de. f11, f1. Amarcord terem: **A nagy Lebowski** (am.)* 24-27-ig f4. **Egy hölgy arcképe** (ausztrál)* h6 **Angyalok városa** (am.)* f9. 21-23-ig f4 is. 22-23-ig éjjel f11 is. **Hótündér** (mb. szovjet mesefilm) 23-24-ig de. h11. **Mikrokozmosz** (fr. természetfilm) 23-24-ig f1, 2. Körhinta terem: **Démoni csapda** (am.)* 21-22-ig f5. **Presszó** (magyar)* 23-24-ig 5. 25-27-ig f5. **Vigo** (ang.-fr.)* 9. 23-24-ig 7 is. 22-23-ig éjjel 11 is. **Mátyás, az igazságos** (magyar rajzfilm) 23-24-ig de. h10. **Kék madár** (mb. szovjet mesefilm) 23-24-ig de. 11. **Pinocchio** (mb. angol mesefilm) 23-24-ig f2, n4. SZEMLEIDÉZÉS A 30. Magyar Filmszemle alkalmából az előző 29 szemle bemutatóiból idéznek az estek házigazdái: egyetemisták, főiskolások 1999. I. 21.–II. 3. **Apa** (Szabó I.) ajánlja: Liszka Tamás – 21-én f7. **Kitörés** (Bacsó P.) ajánlja: Rádi Balázs – 22-én f7. **Fotográfia** (Zolnay P.) ajánlja, a filmvitát vezeti és kéri a közönséget, hozza el kedvenc portréfotóit: Nemes Gyula – 25-én f7. **Cséplő Gyuri** (Schiffer P.) ajánlja: Winkler Nóra – 26-án f7. **A kis Valentino** (Jeles A.) ajánlja: Poroszlai Eszter, Surányi Judit, Paál Rebeka – 27-én f7.

SZINDBÁD: Pénztárnyitás 3 órakor. Jegyelővétel az egész műsorhétre. Este 7 óráig ifjúsági és nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! A bérlet ára 300 Ft, illetve 200 Ft, kapható a pénztárban. 15 fő felett 50% kedvezményt adunk minden előadásra. Fotókiállításnak helyet biztosítunk. Minden csillaggal (**) jelölt film előadására 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! Latinovits terem: **Időn kívül** (fr., L. Cantet)* f5, 9. (**) **Ámbár tanár úr** (magyar) h6, f8. (**) Dajka terem: **Natasa** (magyar-orosz) 22-23-ig n5 (**) **Mikrokozmosz** (fr. természetfilm) 24-én n5. (**) **Gyóntatószék** (kanadai-ang.-fr.)* 25-én 4. (**) **A nyár mesője** (fr. E. Rohmer)* 26-án 4. (**) **Tamás és Juli** (magyar)* 27-én 5. (**) **Turisták** (fr.) 21-22-ig 6. (**) **Presszó** (with english subtitles)* 23-án 6. (**) **Megint a régi nóta** (fr.) 24-25-ig 6. (**) **Káma-Szútra** (am.-indiai)** 26-án 6. (**) A szélhámos (orosz-fr.)* 27-én 6. (**) **Ezer hold** (am.)* 8 (**)

TABÁN: Este 7 óráig ifjúsági és nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! A hétvégi matiné előadásokra kedvezményes 200 Ft-os egységes helyár! Minden csillaggal (**) jelölt film előadására 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! MAGYAR KRIMISOROZAT (I. 18–22.) **Dögkeselyű** (András F.) 21-én 6. **Kicsi, de nagyon erős** (Grunwalski F.) 22-én n7. (**) **Itt van Eldorádó** (kanadai, C. Binamé) 21-én 8. (**) **Budapest-retró** (Életképek a '60-as, '70-es évekből) (Papp G. Zs.) 22-én h5. 26-án 9. **Szigorúan bizalmas** (am., C. Hanson)* 22-én 8. **A vakond és a sün** (cseh rajzfilm) 23-án f4. **A Pál utcai fiúk** (Fábri Z.) 23-án f5. **Ponyvalevél** (norvég, P. Sletaune)* 23-án f7. (**) **Angyalok városa** (am.)* 23-án 8. **Az idő urai** (fr.-magyar rajzfilm) 24-én 3. **Lesz ez még így sel** (am., J. L. Brooks)* 24-én f5. **A bűn mélysége** (L. von Trier)** 24-én h7. **Lopott szépség** (olasz-fr.-ang., B. Bertolucci)* 24-én f9. **Beavis és Butt-Head lenyomja Amerikát** (am. kultuszrajzfilm, M. Judge)* 25-én 5. **Puszta formalitás** (olasz-fr., G. Tornatore)* 25-én f7. (**) **Veszettek** (ang., A. Bird)** 25-én f9. (**) **Bűn és bűnhődés I–II.** (mb. szovjet, L. Kulidzsanov) 26-án n6. **Éjanyánk** (am., K. Gordon)* 27-én f7. **Szájból szájba** (sp., M.G. Pereira)* 27-én f9. (**)

TOLDI: Helyár: 150–400 Ft. Minden kedden 50%-os kedvezmény! **Furcsa pár 2.** (am.) 21-22-ig f5. 23-24-ig n4. **A Suttogó** (am.)* 23-24-ig f4. **Z, a hangya** (am.) 21-24-ig 7. 25-27-ig h5. **Egyiptom hercege** (The Prince of Egypt, eredeti nyelven, magyar feliratal!) f7. **Kalózok** (magyar)* 22-27-ig n9. Egyéjszakás kaland (am.)** 21-22-ig h5. Varázsige: I love you (am.)* 25-27-ig f5. **Hét év Tibetben** (am.)* 25-én és 27-én n7. **Mint a kámfor** (am.)* 22-23-ig h9. **Angyalok városa** (am.)* 24-én h9. **Gummo** (am.)* 25-én és 27-én h9. „BBS programok": Zenés filmek: **Időt töltök** (Trabant, Balaton, Európa Kiadó) 23-án n6. **Ex-kódex** (Kontroll csoport) 24-én n6 „Kedd fél kilenc" – BBS történeti sorozat: **Dózsa népe** (András F.) + Ifivezetők (Bódy G.) 26-án f9. Ágí és a fiúk – koncert. 21-én 9. BBS nyilvános ülés – 26-án 6.

VÖRÖSMARTY: Helyár: 150–400 Ft. Minden hétfőn 50% kedvezmény! Dolby sztereo hang. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am. T. Gilliam)* f6, f8. **Dr. Dolittle** (mb. am.) f4. 23-24-ig 2 is. Egységes 250 Ft-os helyár! **Átkozott boszorkák** (am.)* este f10.

MEK TOPLISTÁJA

lózok hete

öbben a Titanicot látták

Merkúr (113 ezer). De nk a heti toplistánál, smét magyar film vezet. etetlen reklámkampány-dított mozi sikere vigos, harmincegyezer néolyan sok, ez átlagos ek mondható. Ha még em tudná, két budapesti liós a történet főszerep-

kozott boszorkák szintén film. Két lánytestvér akik a mágiával mindig nak szerelmeikre, s egyn hullanak körülöttük az k, mígnem jön egy nyos megtöri az átkot.

öbbi hetek nagy sikere, a a nőt!, megkezdte mélyrepülését. Az utolsó dobás viszont a semmiből tűnt elő, a múlt héten még nem volt a legjobb tíz között.

A hét talán legfurcsább filmje egyébként a Félelem és reszketés Las Vegasban. Hunter S. Thompson regényéből készült ez a nagy kábszeres és piás utazás Johnny Deppel a főszerepben. Úgy tűnik a közönség még nem fedezte fel, ezért az alacsony kezdés.

Végül egy pillantás a futottak még kategóriára: ezek között található már az Ámbár tanár úr is, meg a kilencedik heti vetítés után már eléggé fáradtnak tűnő Dr. Dolittle. Jövő hétre talán eltűnnek, mint a kámfor.

Heti bevétel (ezer Ft)	Heti nézőszám	Hány hete játsszák?	Össznézőszám	Az összes bevétel (ezer Ft)
15 987	31 632	1	31 632	15 987
13 529	26 510	1	26 810	13 529
10 702	20 440	4	139 045	71 857
6 804	15 226	3	98 446	44 410
6 522	11 562	2	40 727	21 621
5 930	10 562	1	10 770	5 970

KEZDJE AZ ÚJ ÉVET AZ S.P.Q.R.-NÉL

MÁR TÖBB MINT 300 AUTÓBÓL VÁLASZTHAT - ízelítő a választékból:

Használt autók gyári garanciával

RENDSZÁM	TÍPUS	FELSZERELTSÉG	SZÍN	ÉVJÁRAT	BRUTTÓ VÉTELÁR
GTF-639	Fiat Punto 55 s 3 a	alap	piros	1998	1 765 000
GTF-641	Fiat Punto 55 s 3 a	alap	zöldmetál	1998	1 865 000
GPT-531	Fiat Punto 55 s 3 a	alap	r. barnametál	1998	1 780 000
GPX-934	Fiat Punto 55 s 3 a	alap	r. barnametál	1998	1 780 000
GPX-935	Fiat Punto 55 s 3 a	alap	fekete	1998	1 750 000
GPX-939	Fiat Punto 55 s 3 a	alap	r. barnametál	1998	1 780 000
GFM-324	Cinquecento. 900 s	riasztóval	piros	1996	1 050 000
GPD-625	Fiat Brava 1.4 SX	alap	fehér	1998	2 200 000
GPD-625	Fiat Brava 1.4 SX	alap	fehér	1998	2 200 000
GPD-637	Fiat Brava 1.4 SX	alap	fehér	1998	2 200 000
GPD-647	Fiat Brava 1.4 SX	alap	fehér	1998	2 200 000
GPD-648	Fiat Brava 1.4 SX	alap	fehér	1998	2 200 000
GPM-803	Fiat Brava 1.4 SX	alap	fehér	1998	2 200 000
GPM-805	Fiat Brava 1.4 SX	alap	fehér	1998	2 200 000
GPD-635	Fiat Brava 1.4 SX	alap	fehér	1998	2 200 000
GJC-976	Fiat Brava 1.9 D	alap	bordó	1996	2 250 000
GTF-644	Fiat Marea 1.4 SX	alap	szürkemetál	1998	2 950 000
GTR-389	Fiat Marea 1.6 SX	alap	piros	1998	3 240 000
GPT-514	Fiat Marea 1.8 ELX	alap	beigemetál	1998	3 427 200
GTF-644	Fiat Marea w 1.4 SX	alap	ezüstmetál	1998	3 358 000
GTF-644	Fiat Marea Weekend 1.6 SX	alap	s. kékmetál	1998	3 400 000
FAM-741	Fiat Ulysee 2.0 Turbo HL	légkondi, rádió-magnó, könnyűfém felni	szürkemetál	1995	2 990 000

Használt autók féléves garanciával

ALVÁZSZÁM	TÍPUS	FELSZERELTSÉG	SZÍN	ÉVJÁRAT	BRUTTÓ VÉTELÁR
4299829	Fiat Brava 1.6 sx	elektromos napfénytető, visibility cs.	kék metál	1996	2 895 000
4315429	Fiat Brava 1.6 sx	légkondi, metál	zöld metál	1996	2 145 000
4317212	Fiat Brava 1.6 sx	légkondi, metál	kék metál	1996	2 145 000
4320072	Fiat Brava 1.6 sx	légkondi, High rádió-magnó, visibility cs.	kék metál	1996	2 295 000
4294823	Fiat Brava 1.6 sx	légkondi, metál	bordó metál	1996	2 145 000
4314545	Fiat Brava 1.6 sx	elektromos napfénytető, metál	kék metál	1996	2 065 000
RENDSZÁM					
FDZ-067	Opel Corsa City 1.2 3a	alap	piros	1995	1 250 000
DDM-030	Tipo 1.6 SX DGT	riasztóval, metál	kék metál	1993	1 000 000
GFF-464	Alfa 164 2.0 T	riasztóval, metál	szürkemetál	1992	1 700 000

**Használt haszongépjárművek

gyalo öt kelet-európai jelölt ország és Ciprus, valamint a további öt, tagságra váró kelet-európai társult ország között: az Európai Bizottság megkezdte Bulgáriával, Lettországgal, Litvániával, Romániával és Szlovákiával is az úgynevezett kétoldalú joganyag-összevetést („átvilágítást") is. Mostantól kezdve az *egyetlen érdemi különbség* a „hatok" (köztük Magyarország) és az „ötök" között, hogy az előbbiek tavaly november óta immár beléptek az érdemi, kétoldalú csatlakozási tárgyalások szakaszába is.

Tekintettel a nagyszámú jelölt országra, az EU még 1997 decemberében egy meglehetősen komplikált rendszert hozott létre. A tizenegy, tagságra jelentkezett országot felkészültségük alapján két csoportra osztották: az első körbe sorolt, előbbre tartó hat jelölt országgal – így hazánkkal is – tavaly április óta egymással párhuzamosan zajlik a 80 ezer oldalnyi EU-

vizsgálata, hogy például a magyar jogszabályok mennyire állnak összehangban az uniós adottságokkal. Az ötök által alkotott második kör idáig csupán az egyes joganyagfejezetek plenáris ismertetését hallgatta végig, kétoldalú összevetésre még nem került sor. Ez utóbbi kezdődött meg immár velük is, méghozzá a tervek szerint meglehetősen feszített menetrend szerint, amely lehetővé teheti, hogy az ősz végére az ötök befejezzék a teljes 80 ezer oldalnyi jogszabálygyűjtemény kétoldalú átvilágítását is.

A lépés annak fényében fontos, hogy a jelöltek részéről – de több tagállam, így a skandináv tagok, valamint Ausztria – részéről is növekszik a nyomás, hogy mielőbb kezdjék meg az érdemi tagfelvételi tárgyalásokat az ötök közül legalább Lettországgal, Szlovákiával és Litvániával. Döntés a decemberi helsinki EU-csúcson várható. **(fóris)**

KÜLFÖLD

AMERIKAI HARCI GÉPEK hétfőn harmincnál több lézervezérlésű bombát dobtak le észak-iraki távközlési és rádióberendezésekre, valamint légelhárító fegyverekre – jelentette az MTI. William Cohen amerikai védelmi miniszter washingtoni sajtóértekezletén közölte, hogy pilótáik nagyobb szabadságot kaptak egy sor légvédelmi célpont elleni támadásra az észak- és dél-iraki légitilalmi övezetben válaszul az iraki elnök erőinek fenyegetéseire.

TÖBB SZÁZ KURD tüntetett hétfőn Moszkvában az amerikai és az izraeli követség épülete előtt. A résztvevők követelték Abdullah Öcalan szabadon bocsátását, és elítélték a Kurd Munkáspárt vezérének Törökországba hurcolását. Mint az MTI jelentette, a kurdok plakátjaikon a CIA, a Moszad és a NATO-országok titkosszolgálatai által szervezett összeesküvésnek, terrorakciónak minősítették Öcalan kenyai elrablását.

ELLENZÉKIEKET vett őrizetbe a kubai rendőrség, így akarták elejét venni annak, hogy a másfél évvel ezelőtt letartóztatott négy legnevesebb rendszerbíráló hétfőn kezdődött perét zavargások kísérjék. A Fidel Castro rendszerével szembenálló személyek begyűjtésére indítottak eddigi legszélesebb körű razzia során a Reuters szerint az őrizetbe vettek száma akár a harmincat is meghaladja.

Makovecz Imre levele

1999 / 19.2.

Pap Gábor a magyar szellemi élet nagy alakja

Pap Gábor

A Magyar Nemzet szerkesztőbizottságának elnöke, Kristóf Attila a következő levelet kapta Makovecz Imrétől, a szerkesztőbizottság tagjától. Őszintén sajnáljuk a Magyar Művészeti Akadémia elnökének elhatározását; levelét – kérésének megfelelően – változtatás nélkül közöljük, megköszönve a lapunk érdekében kifejtett eddigi tevékenységét.

Pap Gábor művészettörténész a XX. század második felének egyik legnagyobb, talán a legnagyobb hatású szellemi alakja Magyarországon. A XVI. század prédikátorainak reinkarnációjaként a Hamvas Béla személyével jelzett szellemiség páros csillagaként évtizedek óta nagy hatást gyakorol a mai magyar művészetre, gondolkodásra. Különleges régi-új „vertikális" szemléletével a kozmikus és földi gondolkodás összekapcsolásával, a népművészet és magasművészet gyökereinek feltárásával előadásokon, könyvekben tette fontossá és nélkülözhetetlenné nevét.

A Magyar Nemzet február 27-i számának 13. oldalán Balavány György aláírásával féloldalas cikk jelent meg, melyben jól komponáltan Pap Gábort a neonáci mozgalmakkal hozzák szoros kapcsolatba. Ugyancsak ez a cikk Molnár Józsefet is hozzápasszítja többek között a hungarista egyesületek egyikéhez. A megjelent cikk szándékosan hazugságokkal, hamis analógiákkal gondosan bemocskolja Pap Gábort, ugyanúgy, ahogy engem is már nemegyszer hasonlóan mocskoltak be. Ez a minősíthetetlen, szélsőséges stílus mindazoknak kijár, akik a parasztművészettel, balladákkal, a nép ősi ünnepeivel foglalkoznak. Érdekes, hogy mindannyiszor az antiszemitizmushoz jutnak el ezek az emberek.

Hozzászoktam, hogy ez a „nemzeti szocialista" beszéd szabadon szól Magyarországon, ahhoz azonban nem, hogy a Magyar Nemzetben is szólhat. Különösen azért nem szeretnék ehhez hozzászokni, mert egy olyan újságról van szó, mely hallatlan türelmet tanúsított azokkal a munkatársaival szemben – a mai napig –, akik jeles kiszolgálói voltak a negyvenöt éves szovjet megszállás helytartóinak, messze túl a kötelező alkalmazkodáson.

Mint a szerkesztőbizottság tagja szomorúan írom ezt a levelet. Többször is eltűrtem, hogy akár személyemmel kapcsolatban is jó híremet rontotta, becsületemet sértette az újság, sőt Kormos–Fekete esetében kárt is okozott. Elnök úrral folytatott beszélgetéseink azonban mindig további türelemre és hűségre intettek. Sajnos ez a cikk arra kényszerít, hogy felkérjem, vegye vissza Elnök úr bizottsági tagságomat. Nevemet a Magyar Nemzet című lap ezután már nem használhatja. Kérem továbbá: jelen levelemet a Magyar Nemzet változtatás nélkül közölje. Amennyiben erre Ön nem ad lehetőséget, úgy kérem, közölje velem, hogy másutt nyilvánosságra hozzam.

Budapest, 1999. március 1.

Üdvözli

Makovecz Imre
a Magyar Művészeti
Akadémia elnöke

A demokratikus politikai normák teljes és elkeserítő hiánya Magyarországon

Állandósultak a patthelyzetek

Mik a normák? Olyan, kisebb vagy nagyobb közösségek által kialakított magatartási és együttműködési szabályok, amelyek betartása nem elsősorban jogi, hanem erkölcsi kötelezettség a közösség tagjai számára. S mik a demokratikus politikai normák? Olyan, a politikai szereplők (pártok és más szervezetek) által kialakított magatartási és együttműködési szabályok, amelyek:

a) közösen kivívottak és közösen elfogadottak;

b) a politikai szereplők (ellenfelek) egymás iránti kölcsönös elismerésén, tiszteletén és azon a feltételezésen alapulnak, hogy minden politikai aktor maximálisan betartja a demokrácia szellemiségét; s ebből következően

c) a demokratikus politikai verseny keretfeltételeit teremti meg.

Ez utóbbi normák azok, amelyek a jogi-alkotmányos demokrácia kilencedik évében is hiányoznak Magyarországon. Sőt továbbmegyek, ezek megteremtődésére rövid távon, rosszabb esetben középtávon nem is számíthatunk.

Miért gondolom mindezt? Természetesen korántsem egyetlen tényező, hanem az utóbbi évek sok-sok mozzanata juttatott el erre a következtetésre; ám az utóbbi hetek belpolitikai eseményei között mégis történt olyasvalami, ami *szimbolikus erővel* irányította rá a figyelmet a normahiány immáron égető problémájára. A következőről van szó. A kormány javaslata alapján az Országgyűlés már szeptemberben elkezdte tárgyalni *az ügyészségnek mint a bűnüldözés legfőbb hatalmi szervezetének a kormány alá rendelését.* Eleddig az ügyészség a parlament felügyelete alá tartozott, a Fidesz által vezetett kormány, illetve a parlamenti többség ezen kívánt változtatni. Az ügyészség alkotmányos „helyének" megváltoztatásához alkotmánymódosításra van szükség, minden alkotmánymódosítás azonban kétharmados többséget igényel a parlamenti szavazáskor. Miután azonban az MSZP már ekkor jelezte, hogy nem járul hozzá, nem támogatja a kormány elképzelését, a kétharmados többség elérésére nem volt remény. Az SZDSZ ekkor még úgy nyilatkozott, hogy elképzelhetőnek, az európai joggyakorlattal is egyezőnek tartja a változtatást.

De vajon mennyiben indokolt a kormányzat koncepciója, az, hogy az ügyészség munkáját ne a parlament, hanem a kormányzat felügyelje? Mint az közismert, a *Montesquieu-ig* visszamenő klasszikus alkotmányfilozófiai koncepció három hatalmi ág függetlenségét, önállóságát hangsúlyozza: a törvényhozói (parlamenti), a végrehajtói (kormányzati) és az igazságszolgáltatási (bírói) szervezetekét. Az eltelt két-háromszáz évben persze sokat változott-fejlődött a modern demokráciák alkotmányos berendezkedése, így az utóbbi években-évtizedekben sokan beszélnek új hatalmi ágak megjelenéséről is, mint például az alkotmánybíróságokról vagy az állami számvevőszékekről (vannak, akik az önkormányzatokat is önálló hatalmi elemnek tekintik). *Az ügyészséget azonban az általános alkotmányjogi felfogás nem sorolja az önálló hatalmi ágak közé,* miután alapvető feladata a bűnüldözés, a közbiztonság és a közrend megteremtése, s ez alapvetően az állam – a kormányzat – elsődleges feladata is, így a két szervezet nem választható el egymástól. Az ügyészség a törvényesség, a törvények végrehajtása érdekében lép fel, s ugyanez az alapfeladata – csak jóval tágabb értelemben – a kormányzatnak is. Ebből kiindulva pedig korántsem logikátlan, hogy az ügyészség nem tekinthető teljesen önálló hatalmi ágnak, hiszen a végrehajtás (a kormányzat) speciális feladatait – a bűnüldözést – látja el. Ha pedig így van, akkor az ügyészség kormányzati felügyelet alá rendelése tartható, indokolható álláspont.

Amikor a fejlett európai és tágabban vett nyugati alkotmányos helyzetet vesszük alapul, akkor azt látjuk, hogy *az ügyészségek az esetek többségében valóban a kormányzathoz tartoznak.* Nem kétséges azonban az sem, hogy ez nem „aranyszabály", hiszen több európai országban eltérő gyakorlat érvényesül, az ügyészség a parlament felügyelete alá tartozik. Utóbbi mellett az az érv hozható fel, hogy a bűnüldözés mégiscsak kiemelkedően fontos területe a végrehajtásnak, tágabban a jogállamiság érvényesülésének, ezért talán szerencsésebb, ha felette a „legdemokratikusabb" hatalmi ág, a parlament gyakorol felügyeletet. Ha ugyanis a kormányzat túlzottan maga alá vonja az ügyészségét, kézi vezérléssel irányítja, akkor veszélybe kerülhetnek az alkotmányos alapjogok. *Ha azonban érvényesülnek a demokratikus normák, s a politikai ellenfelek bíznak egymás demokratikus elkötelezettségében, akkor nem lehet akadálya a „logikusabb" megoldásnak, az ügyészség kormány alá rendelésének.*

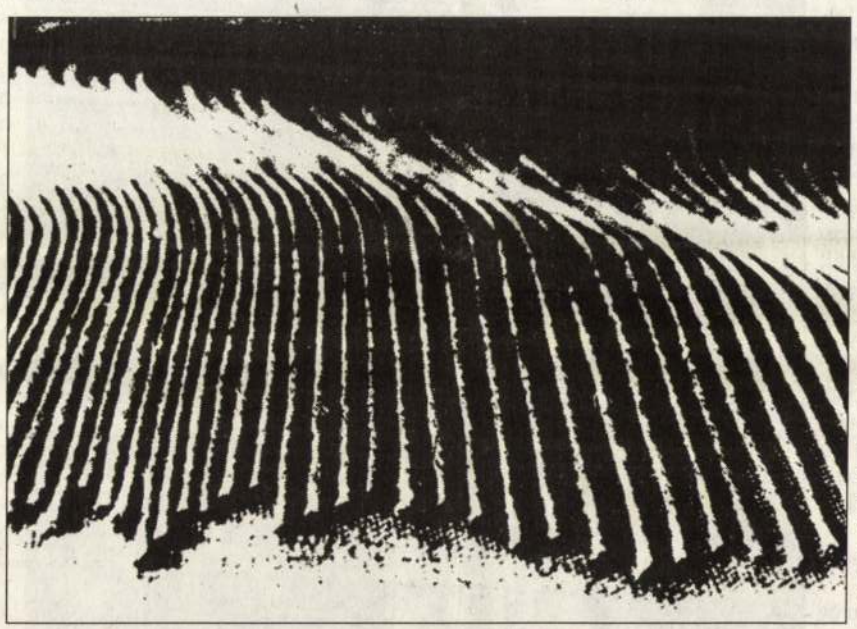

VÁRNAI GITTA GRAFIKÁJA

A szocialista párt tehát már az ősz elején jelezte, hogy nem híve a kormányzat elképzelésének, s e nézetét egészen a mai napig fenntartotta és fenntartja. Más a helyzet az SZDSZ esetében. Korántsem véletlen, hogy a szabad demokraták fél évvel ezelőtt még hajlottak a Fidesz-kormányzat elképzeléseihez, ugyanis szigorú elvi alapon álló liberális pártként az ügyészség kormány alá rendelését a demokratikus jogállami gyakorlat szerves részének tekintették.

Mi történt azonban az elmúlt hetekben, akkor, amikor hatpárti egyeztetésekre került sor az ügyészség alkotmányos helyzetével kapcsolatban? Nem más, mint hogy az SZDSZ megváltoztatta korábbi álláspontját, és csatlakozott az MSZP-hez, azaz a kormányzati elképzelésekre most már a kisebbik ellenzéki párt is nemet mondott. Ezáltal pedig gyakorlatilag lehetetlenné vált a kormányzati szándék, igaz, maradt megoldásként az ügyészségi törvény átalakítása, amihez nincs szükség kétharmados parlamenti többségre. (Más kérdés az, hogy az utóbbi törvény átalakítása korántsem pótolja az alkotmánymódosítást, legfeljebb valamifajta „félmegoldást" hoz létre az ügyészség jogállásának megváltoztatásában.)

De miért állítom mindennek kapcsán, hogy Magyarországon vészesen hiányoznak a demokratikus normák, amelyek a jogállamiság stabilizálódását segítenék elő? Azért, mert e tekintetben az MSZP, de különösen az SZDSZ kormányzati kezdeményezéssel szembeni érvelése hihetetlenül árulkodó. Amíg az MSZP egy általános bizalmatlanságot mutat az ügyészség kormányfelügyeletével kapcsolatban, addig az SZDSZ ezt elvileg el tudta volna képzelni, ám – ahogyan a párt politikusai fogalmaztak – az utóbbi hónapok fejleményeinek tükrében megváltoztatta álláspontját. Miért? Azért, mert a tavaly júliusban megalakult Orbán-kormányban nem lehet megbízni, az elmúlt hónapokban a kabinet a meglévő jogosítványaival is visszaélt, így az ügyészség kormányfelügyelet alá helyezése roppant veszélyeket jelentene a demokráciára.

Gondoljunk bele jobban, mit jelent mindez. Nem mást, mint hogy egy ellenzéki párt oly mértékben nem bízik meg politikai ellenfelében – amelyik történetesen éppen kormányon van –, hogy az általa javasolt alkotmányjogi változást annak ellenére sem szavazza meg, hogy a változtatással elvileg egyetért. Ezzel tulajdonképpen arra az álláspontra helyezkedik, hogy rendkívüli, a demokráciát súlyosan veszélyeztető – vagy tán már antidemokratikus? – állapotok alakultak ki az utóbbi hónapokban Magyarországon, így minden erőt az egyébként demokratikusan választott kormányzat hatalmának korlátozására kell összpontosítani. Ugyanis *a szabad demokraták gondolatmenete szerint a jelenlegi politikai ellenfélben egyáltalán nem lehet megbízni – ezt persze a szocialisták is így gondolják! –, így minden kezdeményezésüket meg kell torpedózni – azt is, ami „látszólag" tökéletesen demokratikus.*

Mi következik mindebből? Meglehetősen elképesztő állapotok és állandó politikai patthelyzetek. Általánosan az, hogy nyoma sincs még mindig közösen elfogadott demokratikus normáknak, amelyek a politikai ellenfelek kölcsönös bizalmán és tiszteletén alapulnának, és megteremtenék a politikai verseny stabil helyzetfeltételeit. Konkrétan pedig az a helyzet alakul ki, hogy *senkinek semmiféle, a jogállami normáknak mégoly megfelelő kezdeményezése sem élvez semmiféle legitimitást.* Másképpen fogalmazva, a konszenzuális (kétharmados) törvényeket és törvénymódosításokat illetően egyszerűen nem lehet cselekedni, mert a politikai ellenfelek – jelen esetben az ellenzék két pártja – a kormányzat még „legszebb" elképzelését is „sötét, diktatórikus üzelmeknek" tartja. Ennek következtében az a lehetetlen állapot jön-jött létre, hogy *alapvető, elvi jelentőségű intézményi változások áldozatul esnek az aktuális politikai ingerültségeknek.*

Ebben az ördögi logikában lassan oda jutunk, hogy teljesen „mozgásképtelenné" válik politikai életünk. Sem kormányzat, sem ellenzék nem tud semmit véghezvinni, mert minden egyes lépéskísérletet a bizalmatlanság légköre vesz körül és ellehetetleníti. Így maradnak a konszenzust nélkülöző vagy nem igénylő hatalmi lépések, amelyeket aztán még ellenségesebb ellenreakció követ, s ha a következő választásokon netán hatalom- és kormányváltás történik, az „újak" mindent visszaszereznek, és mindent újrakezdenek.

Mindezzel nem azt akarom állítani, hogy demokráciánk életveszélybe került, hiszen szerencsére az 1989–1990-es „hőskorszakban" az alapvetően fontos intézményeket sikerült felállítani, s legalább ezek funkcionálnak. De nem lehetne egyszer végre valakinek elhinni a másik demokratikus, jó szándékát, s ezzel utat nyitni a demokratikus normateremtés lehetőségének?

Fricz Tamás

Pap Gábor művtört

„Úgy kezdődik, hogy vesz az ember egy bomberdzsekit”

Vaskereszt, vagy amit akartok

Úgy kezdődik a dolog, *Kékes* Béla szerint, hogy vesz az ember egy bomberdzsekit. Elég drága, mondja Béla. Dehogyis, nem muszáj kopaszra nyiratkozni: lehet katonásan rövid a haj, frufruval. A dzsekihez farmer kell, meg bakancs. Régebben szinte elengedhetetlen volt a hózentráger a kockás inggel; ma a kapucnis pulóver megy.

A botrány szele, úgy tűnik, egy időre kitakarította a skinheadeket a városból. A Viking klub „műszaki okok miatt” bezárt, a sörösüvegek cserepeit valaki félrerugdosta az útból, legalább defekt ne legyen. A szemközti grund drótkerítése leszakítva; egy kutyasétáltató idős hölgy szerint oda állították a „fiúkat” (itt tetszett lenni? – nem én, néz rám sértődötten).

Szabon Antal (Buksi) nagy idők tanúja – most kócos, kábé ötcentis haja van. Didereg a télikabátjában, zsebében pálinkásüveg. Ezek a takonykirályok, selyemgyerekek, mondja. Mi nem jódolgunkban balhéztunk, egy CPG- vagy MOS-OI-koncertre elmenni az volt valami, ott álltak hátul a zsernyákok, tutira meg lehetett ismerni őket, de sz…tunk rájuk, az Őrmestert meg engem is többször lenyomtak sitkóra, érted. Pogóztunk, nem számított egy-két baráti ökölcsapás, tánc közben lengett a nyakamban a vaskereszt.

Buksi felmelegszik az emlékezéstől, nevet, kiköp a Battyhányi téri aluljáró kövére. A nyilvános vécé és a pop-comgép közti szagegyvelegben állunk, Buksi hosszú kortyokkal gyógyítgatja magát – bocs, mondja, visszailleszti zsebébe az üveget. – Ott voltak hátul a zsernyákok, a CPG elkezdte játszani azt a dallamot, hogy „áll egy ifjú nyírfa a réten” – átment oi-ba az egész, dübörgött, érted, a zenekar meg énekelte, hogy: *„rohadt, mocskos, kommunista banda – mért nincsenek kendtek fölakasztva”*…

– Hol voltak ezek a koncertek?

– Leginkább a Tesszász klubban, a Rákóczinál. A Tesszász legendás hely volt. Ütöttük a csöveseket, hippiket, érted, hadd hulljon a férgese. Ment a pia meg a fű, a sok bumburnyák azt se tudta: mi az, mi meg már nyomtuk.

A BRFK ifjúságvédelmi alosztályvezetőjével, *Kovács* Viktor őrnaggyal beszélgetünk. Az alosztályvezető látta az újfasiszta megemlékezést a Budai Várban.

– Nem rendőrként, állampolgárként mondom: félelmetes volt. Egyszerre mozdultak a kezek, a lábak, dübörögtek a léptek. Ez már nem bandázás, nem arról van szó, hogy összeverődnek a fiatalok. Olyan gyerekeket láttam, akik – koruknál fogva – egy iskolai szünetet sem bírnak ki viháncolás nélkül; akiknél természetes, hogy bökdösődnek, viccelődnek a sorban állásnál. Itt nem volt semmi fegyelmezetlenség: pontos, rendezett sorokban vonultak, mint valami díszszemlén. Karlendítés nem volt, arra vigyáztak. Érti? Mintha valaki mozgatná őket. Honnan van erre pénzük?

– Gondolja, hogy pénz kell hozzá?

– Nézze, volt ott még Wehrmacht-egyenruha is. Osztogattak egy újságot, gondolom, az is pénzbe kerül. Úgy éreztem, ezek a fiúk nem tudják, hogy mit csinálnak. De látszott rajtuk, hogy amit csinálnak, az valahogy jó nekik.

Kékes Béla tizenhét éves. Nem iszik, és nem is szereti a piásokat, de tudja, hogy a „többiek” közül sokan isznak. A narkó viszont nem játszik, mondja, az az igénytelen eknek való. Az igénytelen ember Béla meghatározása szerint „fetreng a mocskában, szipus, be se bír gombolkozni rendesen”. A magyar népnek – tartja Béla – rendes emberek kellenek.

– A rendes embereknek rövid a hajuk?

– Ja, az csak az egészséges fejbőr miatt van. Meg, ha bemegyünk valahova, a palesztinok meg a sárgák legalább tudják, mi újság. Volt, hogy két sráccal odamentünk a Nyugatinál az éjszakai standhoz cigit venni, egy szál vékony arab volt a pultnál, meg csokit még levettünk a pultról, aztán otthagytuk a csávót rezegni.

– Gyakori az ilyen eset?

– Inkább túl ritka – nevet Béla – különben nem volnék ilyen csóró.

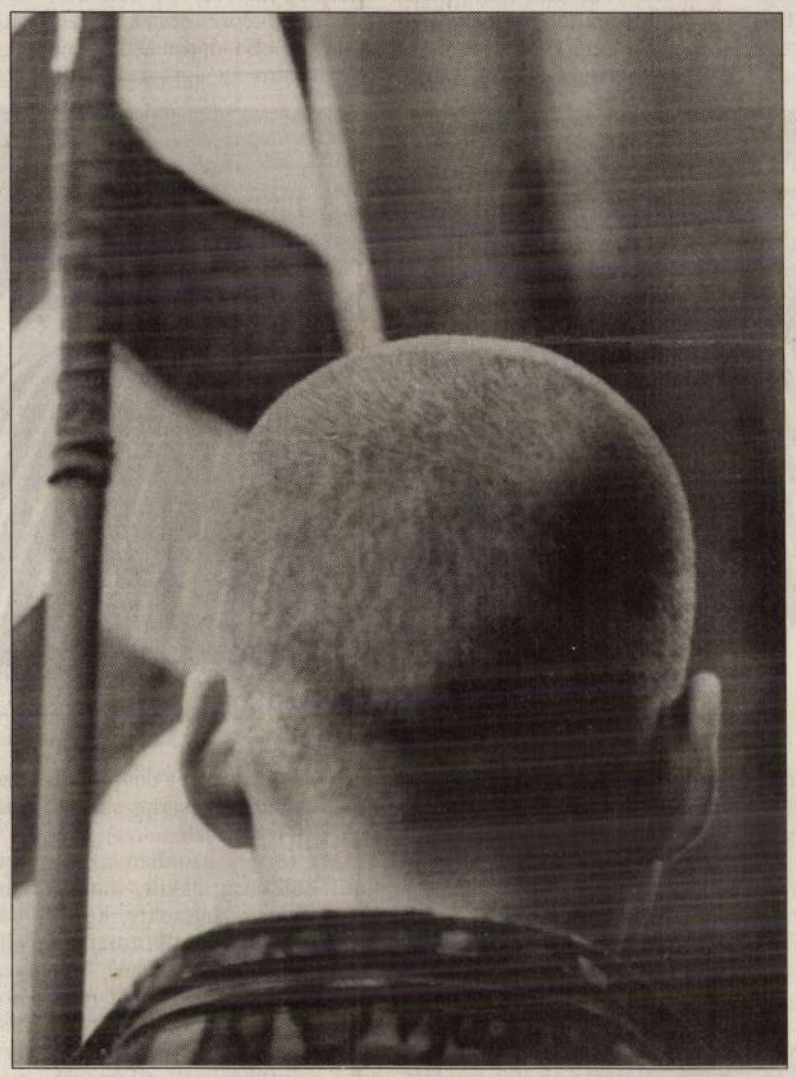

Mintha valaki mozgatná őket BECSKEREKI DUSI FELVÉTELE

A rendőrségen – az ifjúságvédelmis tisztek szűkszavú közlése szerint – az Antall-kormány idején még működött egy úgynevezett „skinheadvonal”. Tudtak a fiatalokról, szemmel tartották őket, és legalább annyira néven nevezték az általuk képviselt jelenséget, mint maguk a skinheadek. Az elmúlt parlamenti ciklusban a skinheadvonal liberalizálódott, ami azt jelenti, hogy megszűnt. Az ex-belügyminisztérium kiszolgáltatta a fiatalok számottevő csoportját egy tudatos, gonosz és látens politikai erőnek. A fegyelmet követelő, anyagiakkal is bíró, jól koordinált háttérerő megnyilatkozott (főpróbát tartott?) a Budai Várban, bizonyítván, hogy mekkorát harapott saját farkába a kígyó. Ennek következtében mára hivatalos személy előtt a skinhead szót kiejteni illetlenség.

Egész tömeg jön kifelé a művelődési házból. Tudományos előadás volt, este, a bulik időpontjában. *Pap* Gábor művészettörténész beszélt felfedezéseiről a szent koronát illetően; közel négy órán keresztül hallgatták lenyűgözve a fiatalok. A tudós hivatalos egyetemi órákat nem tart: klubokban, művelődési házakban ad elő, igen szerény honoráriumért, esetenként akár ingyen is. Szűk tanítványi köre mindenhová elkíséri, s alkalomról alkalomra szaporodik azoknak száma, akik „legközelebb is meghallgatják”.

Pap Gábor szimpatikus, egyszerű ember. Mindig van valami megrázóan új a tarsolyában, amit olyan keresetlen egyszerűséggel ad elő, hogy szinte a székhez szögezi hallgatóságát. Otthon van a történelem, a művészet és a vallás terén – bármely területről kiindulva képes bebizonyítani, hogy a magyar népnek föl kell ismernie a csillagokban megírt, speciális küldetéstudatát.

Bátai Gábor huszonegy éves egyetemista, szelíd tekintetű fiú, évek óta jár ilyen jellegű előadásokra.

– A skinheadek? Sok mindenben tévednek, de van igazság abban, amit hisznek. Végül is Hitlerék nem voltak ám hülyék. Inkább áldozatok voltak. Látták, hogy mitől szenved a világ, és megpróbáltak tenni ellene.

– Azzal, hogy leméészároltak hatmillió zsidót?

– Á, ezt csak a zsidók találták ki. Mindegy, a lényeg, hogy tudatosítanunk kell: mi árja nemzet vagyunk. Nem kell leigáznunk más népeket, persze. De tudnunk kell, hogy kik vagyunk, és nem szabad hagyni, hogy az idegenek elnyomorítsanak. A zsidó isten más, mint a magyarok istene, ezt már *Petőfi* is tudta.

– Azt tudod, hogy ki a kereszténység istene?

– Az igazi kereszténység az volt, amit az ősi magyarok hittek. A Bibliából sem kell mindent elhinni, azt is zsidók írták.

– Jézus Krisztus is zsidónak született.

– Dehogyis, Jézus parthus herceg volt.

Pap Gábor neve gyakran szerepel együtt egy hasonló ideológiát terjesztő, underground tudományos körrel – amelyet többek közt *Molnár V.* József és *Dúcz* László is képvisel. Ezek a kutatók gnosztikus (asztrológiával és keleti tanokkal kevert) kereszténységszemléletet hirdetnek, s konzekvenciaként a pogány mitológia, valamint a magyar faj nemességét. Stílusukra a lassú, óvatos rávezetés, a szelídség s olykor a finom humor jellemző. Esetenként részt vesznek politikai jellegű rendezvényeken (Hungária Szabadságharcos Mozgalom és nacionalista hangvételű pártok), valamint magyar népi kultúrával foglalkozó ifjúsági táborokban. Eszköztárukban szerepel a svasztika (horogkereszt) is, mint szakrális szimbólum. Tanítványi körük sok szállal kötődik az Arany rózsakereszt rendje nevű gnosztikus szektához.

Bátai Gábor szerint a skinheadekkel az a baj, hogy nem valami okosak. Ezzel együtt szívesen hallgatja a Nemzeti Front nevű skinheadzenekar kazettáit, amelyeket egy fővárosi, erre az eszmerendszerre szakosodott könyvesboltban vesz meg. Előreláthatólag két év múlva szerez diplomát, aztán – mondja – ha más nincs, magyartanárnak megy.

Balavány György

A demokratikus politikai normák teljes és elkeserítő hiánya Magyarországon

Állandósultak a patthelyzetek

Mik a normák? Olyan, kisebb vagy nagyobb közösségek által kialakított magatartási és együttműködési szabályok, amelyek betartása nem elsősorban jogi, hanem erkölcsi kötelezettség a közösség tagjai számára. S mik a demokratikus politikai normák? Olyan, a politikai szereplők (pártok és más szervezetek) által kialakított magatartási és együttműködési szabályok, amelyek:

a) közösen kivívottak és közösen elfogadottak;

b) a politikai szereplők (ellenfelek) egymás iránti kölcsönös elismerésén, tiszteletén és azon a feltételezésen alapulnak, hogy minden politikai aktor maximálisan betartja a demokrácia szellemiségét; s ebből következően

c) a demokratikus politikai verseny keretfeltételeit teremti meg.

Ez utóbbi normák azok, amelyek a jogi-alkotmányos demokrácia kilencedik éyében is hiányoznak Magyarországon. Sőt továbbmegyek, ezek megteremtődésére rövid távon, rosszabb esetben középtávon nem is számíthatunk.

Miért gondolom mindezt? Természetesen korántsem egyetlen tényező, hanem az utóbbi évek sok-sok mozzanata juttatott el erre a következtetésre; ám az utóbbi hetek belpolitikai eseményei között mégis történt olyasvalami, ami *szimbolikus erővel* irányította rá a figyelmet a normahiány immáron égető problémájára. A következőről van szó. A kormány javaslata alapján az Országgyűlés már szeptemberben elkezdte tárgyalni *az ügyészségnek mint a bűnüldözés legfőbb hatalmi szervezetének a kormány alá rendelését.* Eleddig az ügyészség a parlament felügyelete alá tartozott, a Fidesz által vezetett kormány, illetve a parlamenti többség ezen kívántkíván változtatni. Az ügyészség alkotmányos „helyének" megváltoztatásához alkotmánymódosításra van szükség, minden alkotmánymódosítás azonban kétharmados többséget igényel a parlamenti szavazáskor. Miután azonban az MSZP már ekkor jelezte, hogy nem járul hozzá, nem támogatja a kormány elképzelését, a kétharmados többség elérésére nem volt remény. Az SZDSZ ekkor még úgy nyilatkozott, hogy elképzelhetőnek, az európai joggyakorlattal is egyezőnek tartja a változtatást.

De vajon mennyiben indokolt a kormányzat koncepciója, az, hogy az ügyészség munkáját ne a parlament, hanem a kormányzat felügyelje? Mint az közismert, a *Montesquieu-ig* visszamenő klasszikus alkotmányfilozófiai koncepció három hatalmi ág függetlenségét, önállóságát hangsúlyozza: a törvényhozói (parlamenti), a végrehajtói (kormányzati) és az igazságszolgáltatási (bírói) szervezetekét. Az eltelt két-háromszáz évben persze sokat változott-fejlődött a modern demokráciák alkotmányos berendezkedése, így az utóbbi években-évtizedekben sokan beszélnek új hatalmi ágak megjelenéséről is, mint például az alkotmánybíróságokról vagy az állami számvevőszékekről (vannak, akik az önkormányzatokat is önálló hatalmi elemnek tekintik). *Az ügyészséget azonban az általános alkotmányjogi felfogás nem sorolja az önálló hatalmi ágak közé,* miután alapvető feladata a bűnüldözés, a közbiztonság és a közrend megteremtése, s ez alapvetően az állam – a kormányzat – elsődleges feladata is, így a két szervezet nem választható el egymástól. Az ügyészség a törvényesség, a törvények végrehajtása érdekében lép fel, s ugyanez az alapfeladata – csak jóval tágabb értelemben – a kormányzatnak is. Ebből kiindulva pedig korántsem logikátlan, hogy az ügyészség nem tekinthető teljesen önálló hatalmi ágnak, hiszen a végrehajtás (a kormányzat) speciális feladatait – a bűnüldözést – látja el. Ha pedig így van, akkor az ügyészség kormányzati felügyelet alá rendelése tartható, indokolható álláspont.

Amikor a fejlett európai és tágabban vett nyugati alkotmányos helyzetet vesszük alapul, akkor azt látjuk, hogy *az ügyészségek az esetek többségében valóban a kormányzathoz tartoznak.* Nem kétséges azonban az sem, hogy ez nem „aranyszabály", hiszen több európai országban eltérő gyakorlat érvényesül, az ügyészség a parlament felügyelete alá tartozik. Utóbbi mellett az az érv hozható fel, hogy a bűnüldözés mégis csak kiemelkedően fontos területe a végrehajtásnak, tágabban a jogállamiság érvényesülésének, ezért talán szerencsésebb, ha felette a „legdemokratikusabb" hatalmi ág, a parlament gyakorol felügyeletet. Ha ugyanis a kormányzat túlzottan maga alá vonja az ügyészségét, kézi vezérléssel irányítja, akkor veszélybe kerülhetnek az alkotmányos alapjogok. *Ha azonban érvényesülnek a demokratikus normák, s a politikai ellenfelek bíznak egymás demokratikus elkötelezettségében, akkor nem lehet akadálya a „logikusabb" megoldásnak, az ügyészség kormány alá rendelésének.*

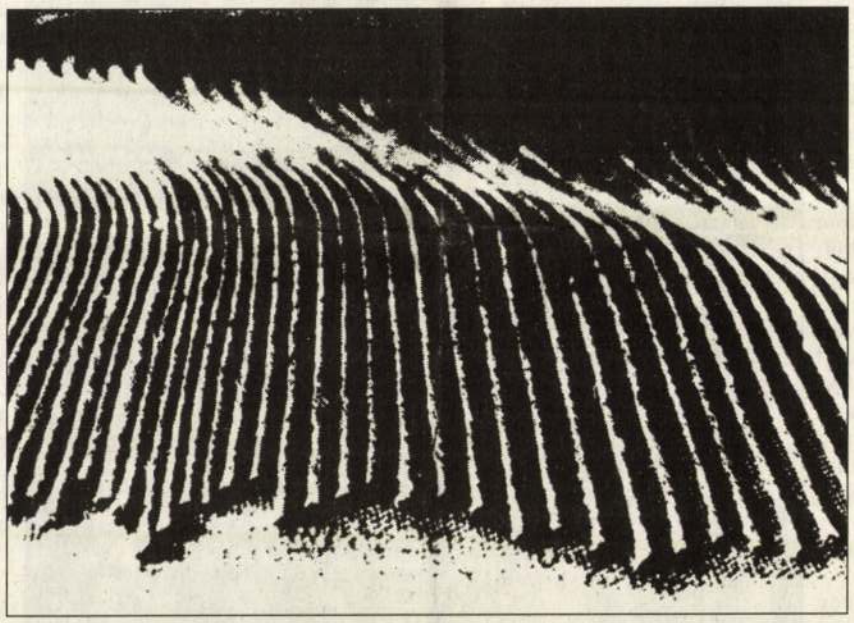

VÁRNAI GITTA GRAFIKÁJA

A szocialista párt tehát már az ősz elején jelezte, hogy nem híve a kormányzat elképzelésének, s e nézetét egészen a mai napig fenntartotta és fenntartja. Más a helyzet az SZDSZ esetében. Korántsem véletlen, hogy a szabad demokraták fél évvel ezelőtt még hajlottak a Fidesz-kormányzat elképzeléseihez, ugyanis szigorú elvi alapon álló liberális pártként az ügyészség kormány alá rendelését a demokratikus jogállami gyakorlat szerves részének tekintették.

Mi történt azonban az elmúlt hetekben, akkor, amikor hatpárti egyeztetésekre került sor az ügyészség alkotmányos helyzetével kapcsolatban? Nem más, mint hogy az SZDSZ megváltoztatta korábbi álláspontját, és csatlakozott az MSZP-hez, azaz a kormányzati elképzelésekre most már a kisebbik ellenzéki párt is nemet mondott. Ezáltal pedig gyakorlatilag lehetetlenné vált a kormányzati szándék, igaz, maradt megoldásként az ügyészségi törvény átalakítása, amihez nincs szükség kétharmados parlamenti többségre. (Más kérdés az, hogy az utóbbi törvény átalakítása korántsem pótolja az alkotmánymódosítást, legfeljebb valamifajta „félmegoldást" hoz létre az ügyészség jogállásának megváltoztatásában.)

De miért állítom mindennek kapcsán, hogy Magyarországon vészesen hiányoznak a demokratikus normák, amelyek a jogállamiság stabilizálódását segítenék elő? Azért, mert e tekintetben az MSZP, de különösen az SZDSZ kormányzati kezdeményezéssel szembeni érvelése hihetetlenül árulkodó. Amíg az MSZP egy általános bizalmatlanságot mutat az ügyészség kormányfelügyeletével kapcsolatban, addig az SZDSZ ezt elvileg el tudta volna képzelni, ám – ahogyan a párt politikusai fogalmaztak – az utóbbi hónapok fejleményeinek tükrében megváltoztatta álláspontját. Miért? Azért, mert a tavaly júliusban megalakult Orbán-kormányban nem lehet megbízni, az elmúlt hónapokban a kabinet a meglévő jogosítványaival is visszaélt, így az ügyészség kormányfelügyelet alá helyezése roppant veszélyeket jelentene a demokráciára.

Gondoljunk bele jobban, mit jelent mindez. Nem mást, mint hogy egy ellenzéki párt oly mértékben nem bízik meg politikai ellenfelében – amelyik történetesen éppen kormányon van –, hogy az általa javasolt alkotmányjogi változást annak ellenére sem szavazza meg, hogy a változtatással elvileg egyetért. Ezzel tulajdonképpen arra az álláspontra helyezkedik, hogy rendkívüli, a demokráciát súlyosan veszélyeztető – vagy tán már antidemokratikus? – állapotok alakultak ki az utóbbi hónapokban Magyarországon, így minden erőt az egyébként demokratikusan választott kormányzat hatalmának korlátozására kell összpontosítani. Ugyanis *a szabad demokraták gondolatmenete szerint a jelenlegi politikai ellenfélben egyáltalán nem lehet megbízni – ezt persze a szocialisták is így gondolják! –, így minden kezdeményezésüket meg kell torpedózni – azt is, ami „látszólag" tökéletesen demokratikus.*

Mi következik mindebből? Meglehetősen elképesztő állapotok és állandó politikai patthelyzetek. Általánosan az, hogy nyoma sincs még mindig közösen elfogadott demokratikus normáknak, amelyek a politikai ellenfelek kölcsönös bizalmán és tiszteletén alapulnának, és megteremtenék a politikai verseny stabil helyzetfeltételeit. Konkrétan pedig az a helyzet alakul ki, hogy *senkinek semmiféle, a jogállami normáknak mégoly megfelelő kezdeményezése sem élvez semmiféle legitimitást.* Másképpen fogalmazva, a konszenzuális (kétharmados) törvényeket és törvénymódosításokat illetően egyszerűen nem lehet cselekedni, mert a politikai ellenfelek – jelen esetben az ellenzék két pártja – a kormányzat még „legszebb" elképzelését is „sötét, diktatórikus üzelmeknek" tartja. Ennek következtében az a lehetetlen állapot jön-jött létre, hogy *alapvető, elvi jelentőségű intézményi változások áldozatul esnek az aktuális politikai ingerültségeknek.*

Ebben az ördögi logikában lassan oda jutunk, hogy teljesen „mozgásképtelenné" válik politikai életünk. Sem kormányzat, sem ellenzék nem tud semmit véghezvinni, mert minden egyes lépéskísérletet a bizalmatlanság légköre vesz körül és ellehetetleníti. Így maradnak a konszenzust nélkülöző vagy nem igénylő hatalmi lépések, amelyeket aztán még ellenségesebb ellenreakció követ, s ha a következő választásokon netán hatalom- és kormányváltás történik, az „újak" mindent visszaszereznek, és mindent újrakezdenek.

Mindezzel nem azt akarom állítani, hogy demokráciánk életveszélybe került, hiszen szerencsére az 1989–1990-es „hőskorszakban" az alapvetően fontos intézményeket sikerült felállítani, s legalább ezek funkcionálnak. De nem lehetne egyszer végre valakinek elhinni a másik demokratikus, jó szándékát, s ezzel utat nyitni a demokratikus normateremtés lehetőségének?

Fricz Tamás

„Úgy kezdődik, hogy vesz az ember egy bomberdzsekit”

Vaskereszt, vagy amit akartok

Úgy kezdődik a dolog, *Kékes* Béla szerint, hogy vesz az ember egy bomberdzsekit. Elég drága, mondja Béla. Dehogyis, nem muszáj kopaszra nyiratkozni: lehet katonásan rövid a haj, frufruval. A dzsekihez farmer kell, meg bakancs. Régebben szinte elengedhetetlen volt a hózentráger a kockás inggel; ma a kapucnis pulóver megy.

A botrány szele, úgy tűnik, egy időre kitakarította a skinheadeket a városból. A Viking klub „műszaki okok miatt” bezárt, a sörösüvegek cserepeit valaki félrerugdosta az útból, legalább defekt ne legyen. A szemközti grund drótkerítése leszakítva; egy kutyasétáltató idős hölgy szerint oda állították a „fiúkat” (itt tetszett lenni? – nem én, néz rám sértődötten).

Szabon Antal (Buksi) nagy idők tanúja – most kócos, kábé ötcentis haja van. Didereg a télikabátjában, zsebében pálinkásüveg. Ezek a takonykirályok, selyemgyerekek, mondja. Mi nem jódolgunkban balhéztunk, egy CPG- vagy MOS-OI-koncertre elmenni az volt valami, ott álltak hátul a zsernyákok, tutira meg lehetett ismerni őket, de sz…tunk rájuk, az Őrmestert meg engem is többször lenyomtak sitkóra, érted. Pogóztunk, nem számított egy-két baráti ökölcsapás, tánc közben lengett a nyakamban a vaskereszt.

Buksi felmelegszik az emlékezéstől, nevet, kiköp a Battyhányi téri aluljáró kövére. A nyilvános vécé és a pop-comgép közti szagegyvelegben állunk, Buksi hosszú kortyokkal gyógyítgatja magát – bocs, mondja, visszailleszti zsebébe az üveget. – Ott voltak hátul a zsernyákok, a CPG elkezdte játszani azt a dallamot, hogy „áll egy ifjú nyírfa a réten” – átment oi-ba az egész, dübörgött, érted, a zenekar meg énekelte, hogy: *„rohadt, mocskos, kommunista banda – mért nincsenek kendtek fölakasztva”*…

– Hol voltak ezek a koncertek?

– Leginkább a Tesszász klubban, a Rákóczinál. A Tesszász legendás hely volt. Ütöttük a csöveseket, hippiket, érted, hadd hulljon a férgese. Ment a pia meg a fű, a sok bumburnyák azt se tudta: mi az, mi meg már nyomtuk.

A BRFK ifjúságvédelmi alosztályvezetőjével, *Kovács* Viktor őrnaggyal beszélgetünk. Az alosztályvezető látta az újfasiszta megemlékezést a Budai Várban.

– Nem rendőrként, állampolgárként mondom: félelmetes volt. Egyszerre mozdultak a kezek, a lábak, dübörögtek a léptek. Ez már nem bandázás, nem arról van szó, hogy összeverődnek a fiatalok. Olyan gyerekeket láttam, akik – koruknál fogva – egy iskolai szünetet sem bírnak ki viháncolás nélkül; akiknél természetes, hogy bökdösődnek, viccelődnek a sorban állásnál. Itt nem volt semmi fegyelmezetlenség: pontos, rendezett sorokban vonultak, mint valami díszszemlén. Karlendítés nem volt, arra vigyáztak. Érti? Mintha valaki mozgatná őket. Honnan van erre pénzük?

– Gondolja, hogy pénz kell hozzá?

– Nézze, volt ott még Wehrmacht-egyenruha is. Osztogattak egy újságot, gondolom, az is pénzbe kerül. Úgy éreztem, ezek a fiúk nem tudják, hogy mit csinálnak. De látszott rajtuk, hogy amit csinálnak, az valahogy jó nekik.

Kékes Béla tizenhét éves. Nem iszik, és nem is szereti a piásokat, de tudja, hogy a „többiek” közül sokan isznak. A narkó viszont nem játszik, mondja, az az igénytelen eneknek való. Az igénytelen ember Béla meghatározása szerint „fetreng a mocskában, szipus, be se bír gombolkozni rendesen”. A magyar népnek – tartja Béla – rendes emberek kellenek.

– A rendes embereknek rövid a hajuk?

– Ja, az csak az egészséges fejbőr miatt van. Meg, ha bemegyünk valahova, a palesztinok meg a sárgák legalább tudják, mi újság. Volt, hogy két sráccal odamentünk a Nyugatinál az éjszakai standhoz cigit venni, egy szál vékony arab volt a pultnál, meg csokit még levettünk a pultról, aztán otthagytuk a csávót rezegni.

– Gyakori az ilyen eset?

– Inkább túl ritka – nevet Béla – csak úgy rezelt, hogy kétszázzal fizettem, ezerből adott vissza.

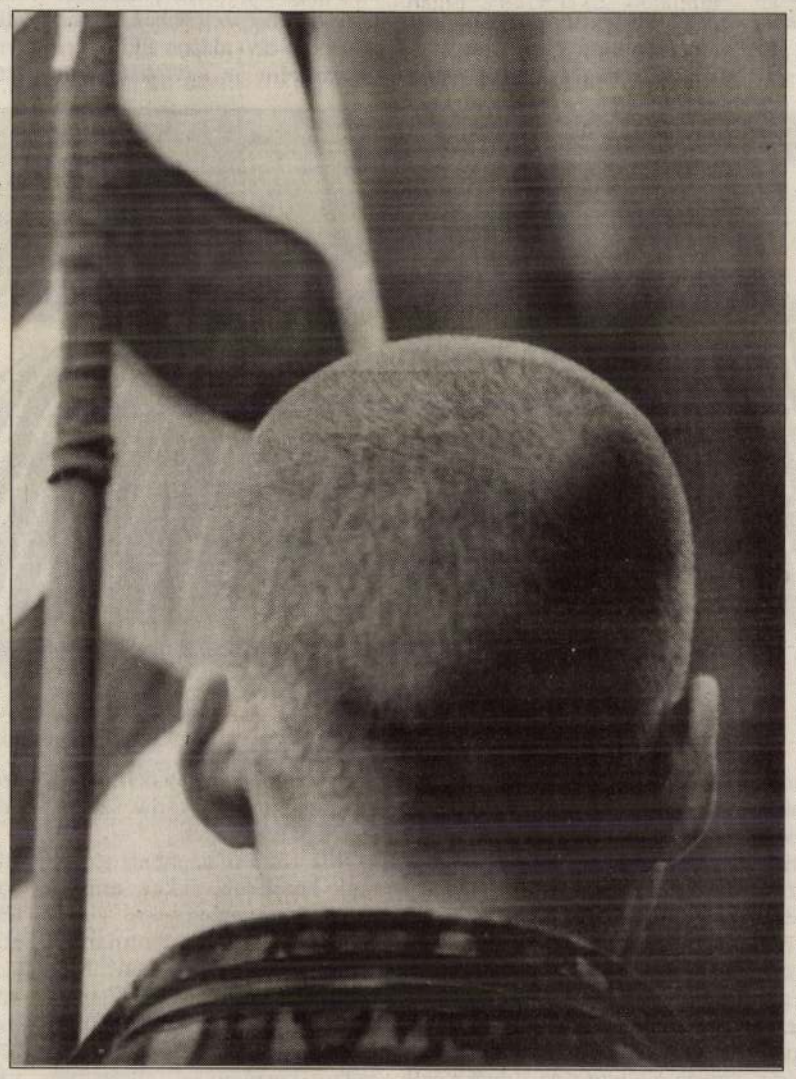

Mintha valaki mozgatná őket

BECSKEREKI DUSI FELVÉTELE

– Megtartottad a pénzt?

– Naná. Eleget rabolnak tőlünk az idegenek, nem? Tök munkanélküliség van, a magyar emberek nem tudják eltartani a családjukat, az arabok meg ide jönnek pénzt keresni. Ennyi járt nekem. De nem bántottuk, csak ránéztünk szépen, két-két cigit la – különben nem volnék ilyen csóró.

A rendőrségen – az ifjúságvédelmis tisztek szűkszavú közlése szerint – az Antall-kormány idején még működött egy úgynevezett „skinheadvonal”. Tudtak a fiatalokról, szemmel tartották őket, és legalább annyira néven nevezték az általuk képviselt jelenséget, mint maguk a skinheadek. Az elmúlt parlamenti ciklusban a skinheadvonal liberalizálódott, ami azt jelenti, hogy megszűnt. Az ex-belügyminisztérium kiszolgáltatta a fiatalok számottevő csoportját egy tudatos, gonosz és látens politikai erőnek. A fegyelmet követelő, anyagiakkal is bíró, jól koordinált háttérerő megnyilatkozott (főpróbát tartott?) a Budai Várban, bizonyítván, hogy mekkorát harapott saját farkába a kígyó. Ennek következtében mára hivatalos személy előtt a skinhead szót kiejteni illetlenség.

Egész tömeg jön kifelé a művelődési házból. Tudományos előadás volt, este, a bulik időpontjában. *Pap* Gábor művészettörténész beszélt felfedezéseiről a szent koronát illetően; közel négy órán keresztül hallgatták lenyűgözve a fiatalok. A tudós hivatalos egyetemi órákat nem tart: klubokban, művelődési házakban ad elő, igen szerény honoráriumért, esetenként akár ingyen is. Szűk tanítványi köre mindenhová elkíséri, s alkalomról alkalomra szaporodik azoknak száma, akik „legközelebb is meghallgatják”.

Pap Gábor szimpatikus, egyszerű ember. Mindig van valami megrázóan új a tarsolyában, amit olyan keresetlen egyszerűséggel ad elő, hogy szinte a székhez szögezi hallgatóságát. Otthon van a történelem, a művészet és a vallás terén – bármely területről kiindulva képes bebizonyítani, hogy a magyar népnek föl kell ismernie a csillagokban megírt, speciális küldetéstudatát.

Bátai Gábor huszonegy éves egyetemista, szelíd tekintetű fiú, évek óta jár ilyen jellegű előadásokra.

– A skinheadek? Sok mindenben tévednek, de van igazság abban, amit hisznek. Végül is Hitlerék nem voltak ám hülyék. Inkább áldozatok voltak. Látták, hogy mitől szenved a világ, és megpróbáltak tenni ellene.

– Azzal, hogy lemészároltak hatmillió zsidót?

– Á, ezt csak a zsidók találták ki. Mindegy, a lényeg, hogy tudatosítanunk kell: mi árja nemzet vagyunk. Nem kell leigáznunk más népeket, persze. De tudnunk kell, hogy kik vagyunk, és nem szabad hagyni, hogy az idegenek elnyomorítsanak. A zsidó isten más, mint a magyarok istene, ezt már *Petőfi* is tudta.

– Azt tudod, hogy ki a kereszténység istene?

– Az igazi kereszténység az volt, amit az ősi magyarok hittek. A Bibliából sem kell mindent elhinni, azt is zsidók írták.

– Jézus Krisztus is zsidónak született.

– Dehogyis, Jézus parthus herceg volt.

Pap Gábor neve gyakran szerepel együtt egy hasonló ideológiát terjesztő, underground tudományos körrel – amelyet többek közt *Molnár V.* József és *Dúcz* László is képvisel. Ezek a kutatók gnosztikus (asztrológiával és keleti tanokkal kevert) kereszténységszemléletet hirdetnek, s konzekvenciaként a pogány mitológia, valamint a magyar faj nemességét. Stílusukra a lassú, óvatos rávezetés, a szelídség s olykor a finom humor jellemző. Esetenként részt vesznek politikai jellegű rendezvényeken (Hungária Szabadságharcos Mozgalom és nacionalista hangvételű pártok), valamint magyar népi kultúrával foglalkozó ifjúsági táborokban. Eszköztárukban szerepel a svasztika (horogkereszt) is, mint szakrális szimbólum. Tanítványi körük sok szállal kötődik az Arany rózsakereszt rendje nevű gnosztikus szektához.

Bátai Gábor szerint a skinheadekkel az a baj, hogy nem valami okosak. Ezzel együtt szívesen hallgatja a Nemzeti Front nevű skinheadzenekar kazettáit, amelyeket egy fővárosi, erre az eszmerendszerre szakosodott könyvesboltban vesz meg. Előreláthatólag két év múlva szerez diplomát, aztán – mondja – ha más nincs, magyartanárnak megy.

Balavány György

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Dunántúli Napló

1973 AUG 5

Panyik István

1021

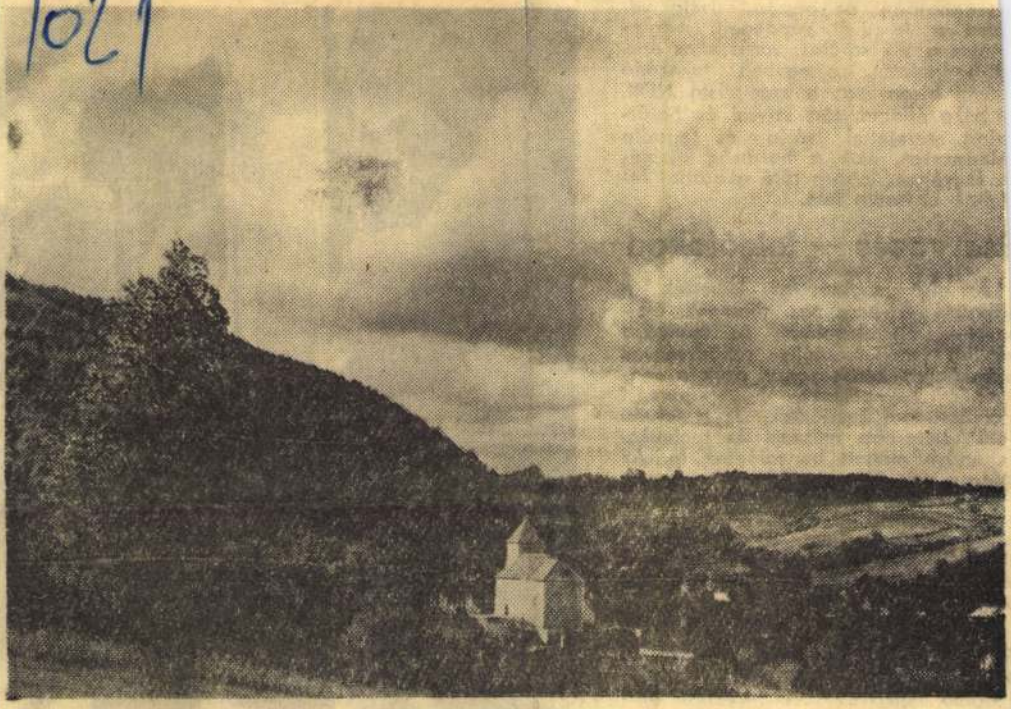

Panyik István: Mecseknádasdi kápolna

k és fények végül is egyetlen ha-
lmas konstrukcióvá álltak össze, az
rszághatártól az ország szívéig ve-
etve a fesztivál vendégeit, megte-
emtve a VIT sajátos, varázslatos ere-
ű hangulatát, s egyben fokozódó
rővel bizonyítva: a szocialista NDK,
béke állama, tárt szívvel és határ-
alan szeretettel várja és fogadja
indazokat, akik a barátság eszmé-
e jegyében, jobbra törő akarattal in-
dultak el Berlin felé.

üzleti

Szervezés — felsőfokon

Az első meglepetést követték a többiek. A hatalmas tömegek élelmezése, elszállásolása és száliitása mellett monumentális rendezvények sokaságára került sor, s ezek a rendezvények nemcsak, hogy percnyi pontossággal kezdődtek, de a lehető legtökéletesebb műszaki és technikai feltételek mellett bonyolódtak le. Az Alexon volt időszak, amikor egyszerre öt program zajlott, nem beszélve a teret határoló utcákról, ahol szintén mindig volt valami, de a hatalmas térnek egyetlen olyan pontja sem volt, ahol a különböző műsorok zavarták volna egymást.

Persze, ezek csak apróságok. De sokszor az apróságok a legbeszédesebbek. Íme! A magyar Expressz-delegáció négyszáz fővel érkezett Berlinbe, s a közeli Hennigsdorfban kapott szállást. Innen minden reggel 9 órakor indultak a fesztivál rendezvényeire a különbuszok. Egyik reggel FDJ-s kislányok jöttek: várjunk egy

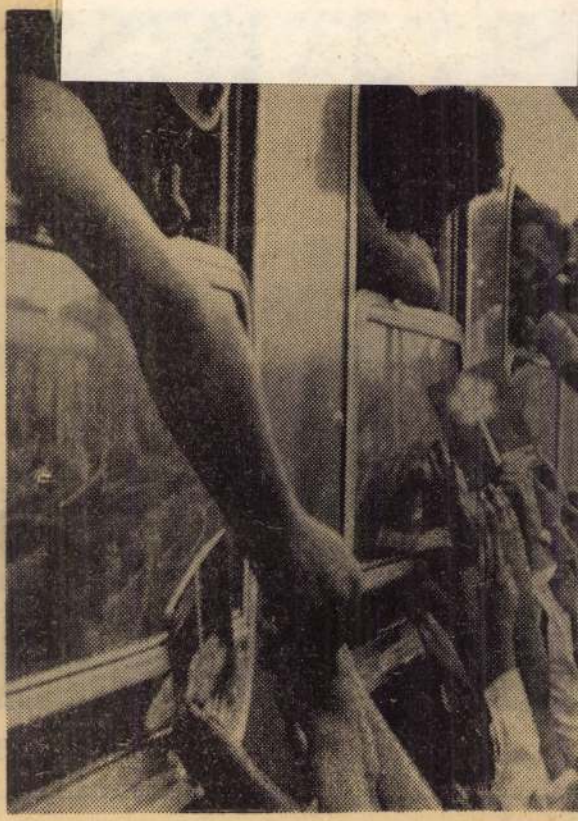

Papp Gabriella rajza

1987. NOVEMBER 13.

ÉS XXXI. évf. 46.sz. 1987 11.p.

PAP GABRIELLA

hasznon, ki kell derülnie belőle valamilyen demokratikus rendnek. Hangulati azonosságnak. Korképnek.

A Moziklip azonban nem jelez semmit. Pontosabban: a rendetlenséget jelzi. Nincs rend a popzenében. Nem stimmel valami.

Ezen a dupla albumon ugyanis, a Kornél és Elvirát, Koncz Zsuzsa régi, kedves, lírai dalát Ács Enikő énekli. Akinek ugyanolyan a hangja, mint a Koncznak, még az alkatuk között is föllelhető valami azonosság, hiszen mindketten sportosak, vékonyak — mégis. Ez az Elvira, az ő nehezen elviselhető Kornéljával — beletörődő, képeslap-küldözgető, szomorú rezignációjú. És ez a Kornél sem a régi. Tűri, hogy Adél meg Helén uralkodjék rajta. Csöndben tűri, hogy aztán újra elinduljon az ő Elvirájához, akivel pedig minden kezdődik elölről. Régebben nem lehetett így tudni. Sőt. Ez a Munkásszállás is más, mint amit Cseh Tamás énekelt korábban. Ezt a történetet Varga Miklós már érdes-cinikus hangon meséli, és inkább csodálja Icát, mint sajnálja, hogy egy egész emelet birtokolta. Varga Miklós hangjában nem bújkál sem nosztalgia, sem irónia, hogy hiszen úgyis régen történt az egész, fiatalok voltunk, minden belefér. Komolyan mesél. Akár-

szegény Magyarország. Az sem, hogy de ügyesek, tehetségesek ezek a mai fiatalok. Hiszen: mi az, hogy nem szeretem a kacsamajmot? Mi az, hogy most már leszoktam róla? Mi az, hogy százból, ha egy sikerül? Mi sikerül? És ha sikerül, miért kell ilyen lepusztult szomorúsággal, ilyen szörnyű fahangon, ilyen merev beállítottan énekelni?

És főleg azt nem értheti a külföldi, miért tetszenek a dalok mégis neki.

Ugyanis: nem szólnak semmi különösről. Akár a régi Illések, a régi Omegáék dalai — közhelyekről. Olyan közhelyekről, mint a Régi csibészek vagy a Gyöngyhajú lány. Nem különbek. Mégis átütőek, mert nem próbálnak meg utánozni senkit. Nem próbálják a mások jelrendszereit a magukéra erőltetni és olyanokat énekelni, hogy nem akarok állni, ha mozdul a föld. Meg hasonlókat. Még elringatni sem akarnak. Ezek a dalosok — a Sziámi együttestől Kónigh Péterékig — csak énekelnek valamit. Mosolytalanul énekelnek. Direkt mereven. Olykor egészen kevés zenekísérettel, de tisztán. Érthetően.

Nem tudom, miért énekelnek. Valószínűleg azért, mert másra nem jók. És valószínűleg mégis csak azért, mert nem akarnak állni, ha mozdul a föld.

. Szegény Sziámiék.

PANYIK ISTVÁN fotós

A kezdet: London

Ismét egy „jó pont", ezúttal a hagyománytisztelő angoloknál, Londonban. Panyik István pécsi fotóművész, akinek feleségével, a szintén fotós Sellei Saroltával közösen készített *Stonehenge* című albumát bizonyára sokan ismerik, évekig járta a dél-baranyai falvakat, s ami csak szép és méltó emléke népi építészetünknek, népi iparművészetünknek, azt mind lencsevégre kapta. Középkori falusi templomok, népi kálváriák, kazettás templommennyezetek, védett falusi porták, tájházak, falumúzeumok — egyben hírvivői a külföldön egyébként is magasra értékelt magyar műemlékvédelemnek —, egy-egy gyertyaöntő, faesztergályos, mézeskalácsos műhelye és munkája, valamint tájképek láthatók a hetvenszer száz centiméteres, színes fotókon, melyek nagy sikert arattak két hónapon át a Királyi Földrajzi Társaság Hyde Park melletti székházában. Ide kiállítási anyaggal bekerülni legalább akkora megtiszteltetés, mint a szomszédos British Múzeumba, de

Panyik nem kezdő a vendéglátók kultúráját illetően sem. *Shakespeare Angliája* című albuma a Corvinánál, a dr. Nagy Kázmér londoni szerzővel közösen alkotott *Albioni emlékeink* pedig a Gondolatnál fog a közeljövőben megjelenni.

Sokan bábáskodtak e tárlat létrehozásánál, többek közt dr. Nagy Kázmér, valamint G. F. Cushing professzor, a Londoni Egyetem kelet-európai tanszékének a vezetője, aki megnyitójában így méltatta a

...ságát: „Panyik ...atásmódja magas ...sal párosul. Témáit a... érzékletes, pontos képe... ormálja, legyen azokon akár egy öreg templombelső csillogó gyertyákkal, akár egy őszi színekben pompázó fa az újonnan restaurált, meszelt fal kontrasztjaként. Panyik úr igazi művész s egyben Pécs és környéke rejtett szépségeinek szakszerű idegenvezetője is."

A kezdet: London, mivel a Kulturális Kapcsolatok Intézete már korábban elhatározta, hogy Panyik képeit más országokban is bemutatja.

H. T.

3. sz. 26.0.

Nagy István minc
fejezésbeli tartalom
sa érdekében vá
meg a képzési es
A szén erőteljes, r
kalmazásával, tónu
nek gazdag lehető
de lendületes fo

Földi

Munkásságának összetevői egészen máshonnan eredeztethetőek: népmesék, népi imádságok, archaikus népi szövegek lehetnének szinte minden képének szöveges forrásai. Földi Péter képein a világ teljességét próbálja megragadni; egyetemes, olykor kozmikus méretű gondolatokat feszeget. Minden képe ismételt alámerülés a tudat mélyrétegeibe, minden festménye ismételt válaszadás személyiségünk visszafojtott, tudatalatti énjének önkéntelen kérdéseire. Addig még van remény a lét emberségének megőrzésére, amíg ezek a kérdések eljutnak a felszínre, és az a szerencsénk, hogy van még művész, aki tudja a választ – helyettünk is.

Nagy Imre

His sources are elsewhere: folk tales, folk prayers, archaic folk texts could be the textual sources of almost all his pictures. Péter Földi wants to seize the fullness of the world on his pictures: he concerns himself with universal, sometimes cosmic thoughts. Each of his pictures is a repeated plunge into the deep layers of consciousness, each of his paintings is a repeated answer to the spontaneous questions of the stifled subconscious ego of our personality. As long as these questions come to the surface there is hope for preserving the humanity of existence, and it is our luck that there are still artists who know the answer—also on our behalf.

Imre Nagy

Curriculum vitae

Földi Péter 1949-ben született Somoskőújfalun. Az Egri Tanárképző Főiskolát 1972-ben végezte el matematika–rajz szakon. Visszatért falujába, azóta itt tanít. 1973 óta kiállító művész. 1976-tól a Magyar Népköztársaság Képzőművészeti Alapjának (1978 és 1981 között Derkovits-ösztöndíjas), 1980-tól a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének tagja. Egyéni kiállításai voltak a Művészet Galériájában 1977-ben, Vácott 1979-ben, 1981-ben Budapesten a Vigadóban (ekkor szerepelt a TV Galériájában is), 1983-ban a Mensch Galériában Hamburgban, 1984-ben *Dienes Gábor*ral és *Nagy Gábor*ral Moszkvában 1985-ben Kecskeméten és 1987-ben Hódmezővásárhelyen. Gyermekrajzokról írt tanulmányai megjelentek a *Művészet* és a *Palócföld* című lapok hasábjain. 1987-ben festői munkásságáért Munkácsy-díjjal jutalmazták.

Curriculum vitae

Péter Földi was born in 1949 in Somoskőújfalu. He graduated from the Teachers Training College of Eger in 1972 as a teacher of mathematics and drawing. He returned to his village and has been teaching there since. He had his first exhibition in 197 Since 1976 he has been a member of the Art Foundation of the Hungarian People's Republ (between 1978 and 1981 he had a Derkovits-scholarship), since 1980 he is a member of the Association of Hungarian F And Applied Arts. He had one-man shows in the Gallery of the Művészet in 1977, in Vác in 1979, in the Redoute in Budapest in 1981 when he was shown also in the Television Gallery, in 1983 in the Mensch-Gallery in Hamburg, in 1984 together with *Gábor Dienes* and *Gábor Nagy* in Moscow, in 1985 in Kecskemét, in 1987 in Hódmezővásárhely. His studies about children's drawings were published in two magazines: *Művészet* and *Palócföld*. In 1987 he got a Munkácsy-prize.

Pantocsek Leó Valentin, üvegtervező (1852–1893) életpályája.
Varga Vera: Az irizáló üveg. Pantocsek Leó Valentin munkássága.

Az irizáló üveg

Pantocsek Leó Valentin munkássága

Iridescent glass

The oeuvre of Leó Valentin Pantocsek

Pantocsek Leó Valentin, a magyar üvegtörténet e rejtélyes, kalandos életű személyisége, újításaival, találmányaival – ezek közül is főként az "íriszes üveggel" – a XIX–XX. századi üvegtörténet egyik legizgalmasabb, legjelentősebb fejezetét nyitotta meg.

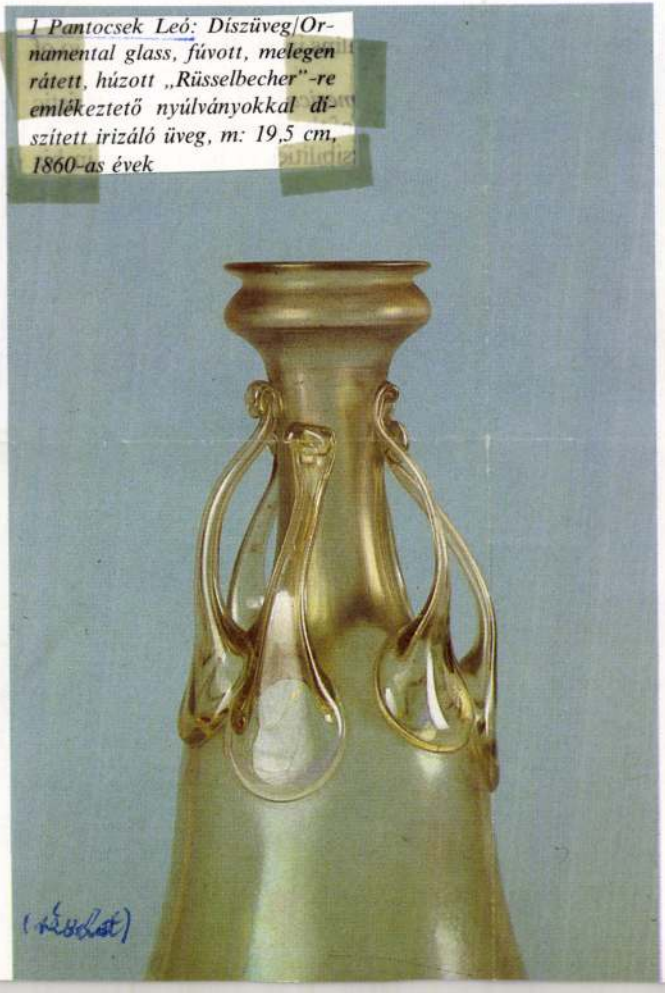

1 Pantocsek Leó: Díszüveg/Ornamental glass, fúvott, melegen rátett, húzott „Rüsselbecher"-re emlékeztető nyúlványokkal díszített irizáló üveg, m: 19,5 cm, 1860-as évek

Leó Valentin Pantocsek, this mysterious and adventurous figure of Hungarian glass industry opened a new important chapter in the history of 19th and 20th century glass-making— his innovations and inventions, especially "iridescent glass" have brought about substantial changes.

Pantocsek Leó Valentin, üvegtervezőjeanűvész (1812-93) 5.) Folytatás (vége)

Varga Vera: Az irizáló üveg. Pantocsek Leó Valentin munkássága.

5 Pantocsek Leó: Díszüveg, „stamnium" forma után/Ornamental glass, after the form „stamnium", fúvott, irizáló üveg, m: 30 cm, 1860-as évek (fotók Sulyok Miklós)

Művészet, 1988. dpr. 1 25-old.

Kezjegy

szám grafikai tervez
lvasóinak talán be sem
ó tanulmány (Művész
eltűntek a honi és nemz
észettel kapcsolatos írá
lvasnak rendszeresen, a
ként találkozhattak a ne

Felidézendő követke
Orosz István 1951-ben
iparművészeti Főiskola
Azóta önálló grafikus, t
megalapította a *DOP*
Pinczehelyi Sándor, Póc
mi magazin képszerke
vidéki színházaknak, és
a Pannónia Animációs

Filmes munkáival –
velkedő *Ah, Amerika!*-t
gárdistáinak magatartá
művészeti ág, médium
ben". A mozgófilm hat
kérdés, mert Orosz mu
századi reminiszcencia.
metszeteket, illusztráci
hogy ezek a míves kivit
csalafintaságok. A két
hol anamorfózisok, h
Dali híres *Voltaire*-fest
a nosztalgikus érzéseke
lás módjaiban, hanem
Amit látunk, labirintu
figurák is *(Thézeusz l*
arcképek viszont élet
nában, Dali és a Szen

Az ábrázolás kiszolgáltatottja lenne a téma, vagy fordítva? A szerző nem ad útmutatást, sőt szerzőségét is kivédi az odüsszeuszi Utisz (Senki) jelét hagyva csak maga után. Ezek a grafikák szinte a színpadhoz, a színházi előadáshoz hasonlíthatók, ahol a teátrális gesztusok, a hagyományosnak tűnő és tökéletesen imitált stílusban, de mégis titokzatos eseményként történnek meg. Például mindig felbukkannak staffázsfigurák, a nézők alteregói. Orosz grafikai lapjain azonban inkább shakespeare-i színműveket, mintsem görög tragédiákat láthatunk. Ezek a *duchamp*i igazságot sejtetik: a művészeti alkotást a befogadó fejezi be.

Hudra Klára

Is his theme the defenceless reverse? The author does not g authorship leaving behind hi (Nobody). These graphic wo theatrical performances where an apparently conventional a mysterious events; staffage-fig emerge always but on the grap Shakespearian plays than Gr *champ*, the "hidden smile" of creations are completed by th Orosz has a note of optimis reproductions this is equivale

Kétnyelvű összeállításunkat Orosz István *tervezte.*
Bilingual compilation of articles designed by István Orosz.

Pantocsek Leó Valentin üvegtervező iparművész (1892–93). 4.) Folytatás.
Varga Vera: Az ihletett üveg. Pantocsek Leó Valentin munkássága.

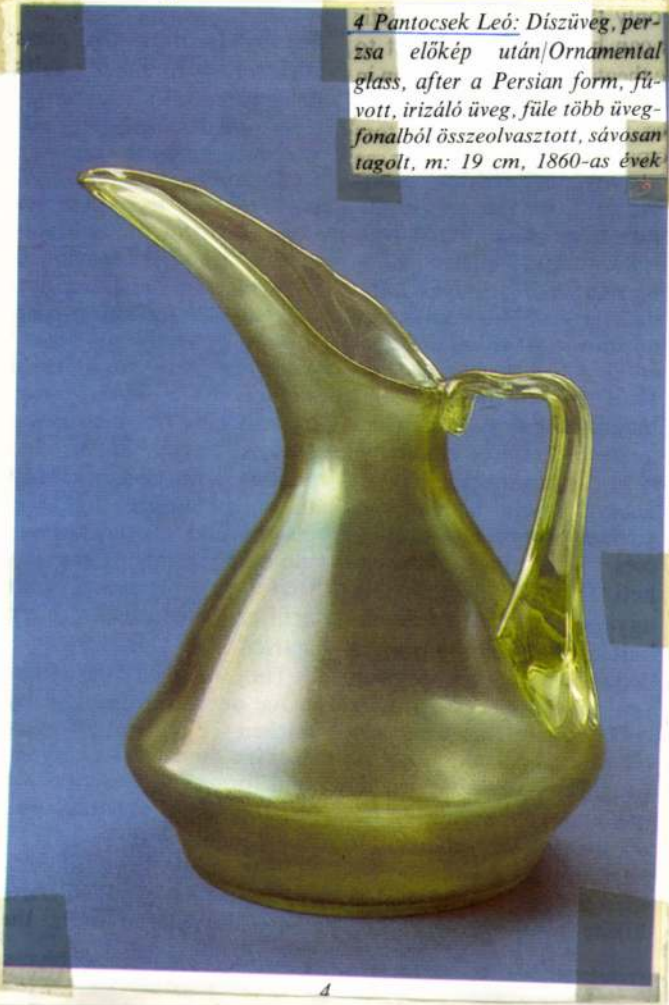

4 Pantocsek Leó: Díszüveg, perzsa előkép után/Ornamental glass, after a Persian form, fúvott, irizáló üveg, füle több üvegfonalból összeolvasztott, sávosan tagolt, m: 19 cm, 1860-as évek

Művészet, 1988. 4. sz., 24–26. old.

Pantocsek Leó Valentin, üvegtervező-iparművész (1812-1893). 3.) Folytatás.
Varga Vera: Az irizáló üveg. Pantocsek Leó Valentin munkássága.

3. 3 Pantocsek Leó: Díszüveg/Ornamental glass, olasz majolika patikaedény forma után, fúvott, melegen felcsavart, üvegfonallal díszített irizáló üveg, m: 17 cm, 1860-as évek

(repr.)

Művészet, 1988. ápr., 22-old.

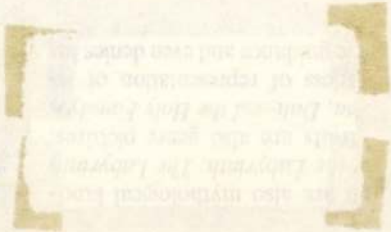

Pantocsek Leó Valentin, üvegtervező ipromüvész (1812-93). 2.) Folytatás.
Varga Vera: Az irizáló üveg. Pantocsek Leó Valentin munkássága.

2 Pantocsek Leó: Díszüveg, XVIII. századi perzsa rózsavízhintő forma után/Ornamental glass, after the form of a XVIIIth century Persian rosewater sprinkler, formába, ill. szabadon fúvott, melegen felcsavart, fogóval csípett, ill. préselt irizáló üveg, m: 17 cm, 1860-as évek

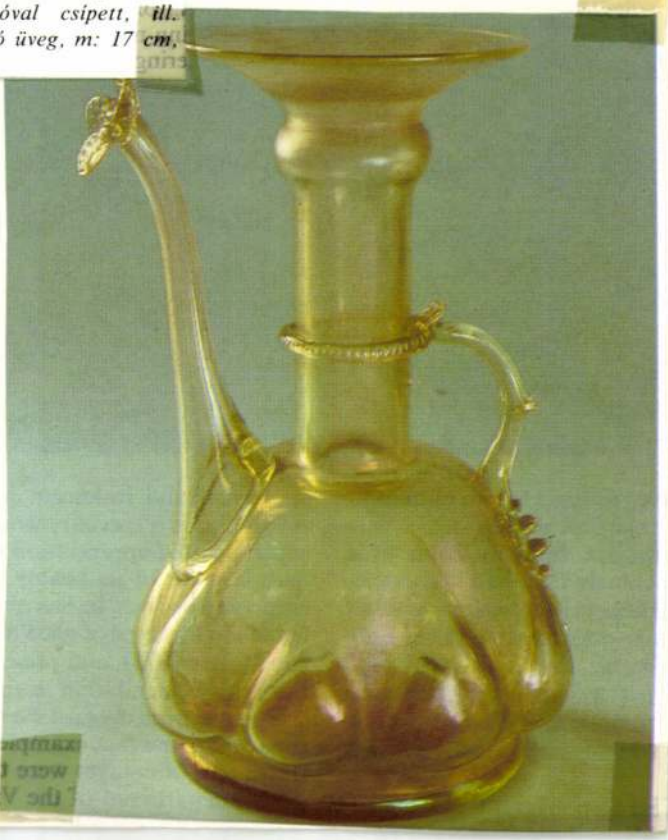

Művészet, 1988. ápr., 21-old.

Van-e gazdagréti identitás és kultúra?

A városok egyes területeinek néprajzi-antropológiai szemszögből való megközelítése nem egyszerű feladat. Külföldön végeztek már ilyen kutatásokat, Magyarországon viszont még nincsen hagyománya. A szakembereknek a nulláról indulva kell megteremteniük a városi antropológia alapjait, amiről aztán továbbléphetnek a konkrét eredmények felé.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem kulturális antropológia szakos hallgatóinak kis csoportja egy éve kezdte kutatómunkáját a gazdagréti lakótelepen. Azért ott, meséli *Papp Richárd*, a csoport egyik tagja, mert ez nagyon jó felkészülőterület. Itt nincs semmi sztereotípia, mint például Kőbányán vagy a VIII. kerületben, ahol az egyszerű járókelő is észrevesz helyi sajátosságokat.

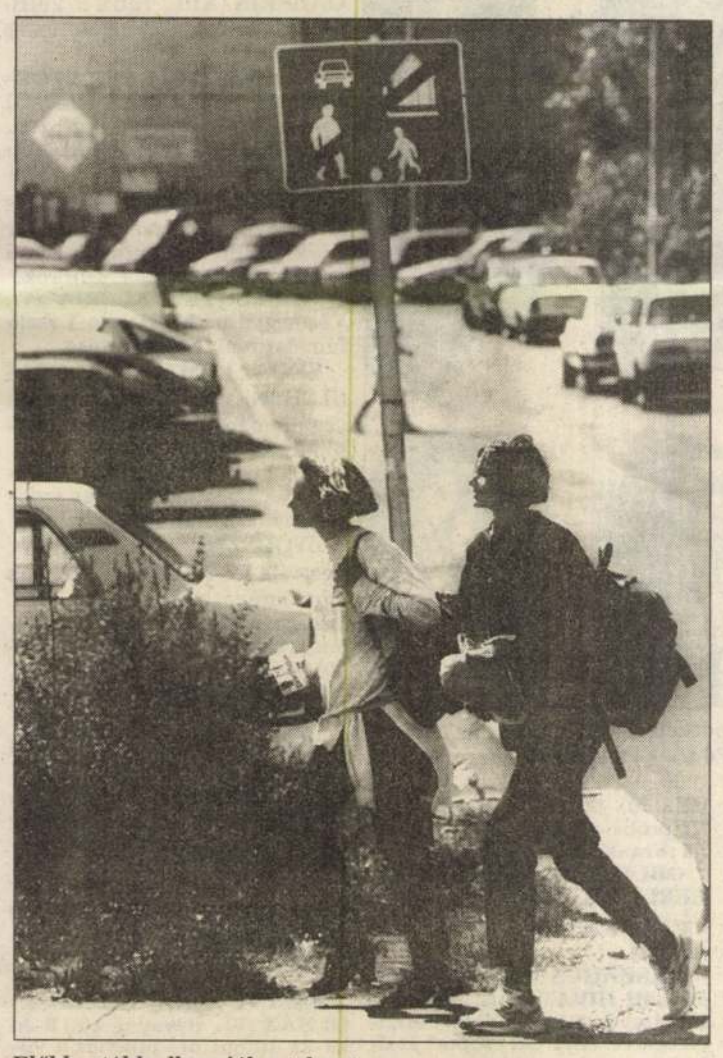

Előbb-utóbb elhagyják a telepet — TEKNŐS MIKLÓS FELVÉTELE

Gazdagrét, a nyolcvanas években mintalakótelepnek kiáltott, a város központjától távol eső terület a középréteghez tartozóknak ad otthont. Sok a nagycsaládos, kevés a külföldi. Vajon az itt lakók mennyire érzik fontosnak, hogy ők gazdagrétiek? Foglalkoznak-e ezzel? Van-e gazdagréti identitás és kultúra? Mennyire kötődnek Gazdagréthez az ott lakók? Milyen a kapcsolatuk egymással, kivel és hol ismerkednek? Ilyen kérdésekre keresik a választ.

A társadalmi helyzettől függetlenül mindenki által látogatott hely például az orvosi rendelő, a helyi művelődési ház, a presszó. A vallás vizsgálatakor kiderült: főleg a vidékről ide költözött emberek járnak templomba. A kutatás kiterjedt arra is, hogy a különböző szociális rétegek hol találkozhatnak egymással. Kutyasétáltatás közben – ez a városi ember egyik leggyakoribb napi tevékenysége – is kialakulhatnak kapcsolatok.

A lakótelepen szinte mindenki tanul vagy dolgozik, de bent a városban. Délutánonként, estenként hazajönnek, tévét néznek, olvasnak, lemennek a művelődési házba, ahol beszélgetnek, megisznak valamit. Este esetleg visszamennek a városba szórakozni (most már ez is lehetséges, hiszen egy ideje van éjszakai busz). Akit a barátai is a munkahelyéhez kötnek, az nem igazán kötődik Gazdagréthez. A fiatalok, akik a város valamelyik iskolájában tanulnak, a társaságukat is onnan szerzik. Gondolhatnánk, hogy a fiatalabbak, az új nemzedék jobban kötődik majd Gazdagréthez, ám Papp Richárd szerint a lakótelep két általános iskolájába járók előbb-utóbb ugyanúgy elhagyják a telepet, mint a felnőttek. Akik igazán Gazdagréten élnek, azok a gyerekek és az idősek, ők nem tudnak vagy nem akarnak elmenni innen még szórakozni sem.

Az egyetemisták szerettek volna igazán közel kerülni az emberekhez, interjúkat készíteni, elfogadtatni magukat. Eddig a inkább az intézményekkel sikerült jó kapcsolatba kerülni, ami biztató első lépés. Ezután következhetnek az egyéni, mélyebb kapcsolatok, amelyekhez viszont még hosszú út vezet. Az emberek nem értik, mi értelme van egy ilyen vizsgálatnak, mondja Richárd.

– Úgy vesszük észre, hogy azok, akik nem kötődnek annyira Gazdagréthez, nem találnak itt semmi érdekeset, semmi olyat, amiről érdemes lenne beszélni. Azok viszont, akik sok időt töltenek itt, szívesen fogadnak minket, mindenről hajlandók mesélni. Ők úgy gondolják, Gazdagrét igenis érdekes, saját identitású, külön kis hely.

A lakótelepen működő kábeltévét mindenki nézi, tagjai az első ideköltözöttek közül verbuválódtak. A tévések állandó kapcsolatban állnak a lakókkal. Fontosak, Gazdagréthez tartoznak. Az antropológusokat is elfogadták a lakótelepen, ám az lenne az igazi, ha hosszabb időt tölthetnének itt, ha egy időre ők is gazdagrétiek lehetnének. Mert például liftezés közben is szövődnek kapcsolatok, és ott vannak a falfeliratok is, amelyek szintén üzeneteket közvetítenek.

Az antropológiai kutatások eredményét nem nagyon lehet statisztikákkal, grafikonokkal szemléltetni, mivel a végeredmény mindig más és más. Ahhoz, hogy konkrét eredményekre jussanak, hosszabb időre van szükség. A jövőre vonatkozó tervek már készülnek. A későbbiekben, amikor már meglesznek a magyar viszonyokra vonatkozó, itt megszerezhető alapok, az antropológusok szeretnék elkészíteni egész Budapest „antropológiai atlaszát".

L. K.

A lakóteleppel egyidős a lakótelepi életforma

Budapest fejlődésének folyamatában talán az mőt szerzett a tulajdonosoknak, annak ellenére, hogy itt a költségek is lényegesen magasabbak voltak. (Ekkortájt ötszáz forint körül volt egy átlagos méretű lakótelepi lakás rezsije.) Érdemes megfigyelni ugyanakkor, hogy az otthonok már ekkor szűkösek: éppen a gyermekek nagy száma miatt a családok többsége már a beköltözés után pár évvel kinőtte az új lakást.

Ugyancsak sok baj volt a lakótelep ellátottságával. Az első évek nehézségei után ugyan már volt elég óvodai és bölcsődei hely, viszont továbbra sem tudtak minden jelentkező iskolást elhelyezni a napközi otthonokban. Ugyancsak sok volt a gond az áruellátással: különösen a húsfélékért kellett sokat szaladgálniuk a háziasszonyoknak.

A felmérés talán legérdekesebb eredménye, hogy már ekkor kiderült: a lakótelepek felépítésével egy időben megjelent a lakótelepi életforma is. Az új házakban lakó fiataloknak már csak a harmada tartott kapcsolatot a szomszédaival, s bizony legtöbbjük a mozi és a színház helyett is inkább a rádiót és a tévét választotta.

N. K. J.

A jól fésült követségi ház

Ahogy az iparban, úgy a művészetek különféle műfajaiban is évtizedek óta vezető szerepet játszik Japán. Bár hozzánk, Magyarországra csak némi késéssel, áttételesen érkeznek el a hírek a szigetországi kultúra európai térhódításairól, egy-egy kiállításon vagy alkalmi eseményen közvetlen benyomást is szerezhetünk róla.

Az építészet a művészeti ágak közül leginkább kötődik az ipari háttérhez, Japánban mégsem kizárólag ennek köszönhetően bontakozott ki a világ kortárs építészetére nagy hatást gyakorló, magas színvonalú építészet. A modern, vezető gazdasági szerepet betöltő államok közül – az európaiak mellett – Japán rendelkezik mélyen a múltban gyökerező építészeti hagyományokkal, tapasztalatokkal. A huszadik század társadalmi követelményei szerint megváltozó lépték, a korszerű, az építésbe bevonható anyagok megjelenése új távlatokat teremtett, és a kiteljesedés lehetőségét kínálta az évszázados tradíciók kánonjai közé zárt távol-keleti építészet számára. Így az ipar, a pénz és a magas tervezői kulturáltság szerencsés egymásra találásából született meg az a jelenség, amely Kenzo Tange, Tadao Ando, Fumihiko Maki, Arata Isozaki és még egy sor kiváló építész alkotói tevékenysége nyomán bontakozott ki: a modern japán építészet.

A felkelő nap országának építészete ma már több pusztán sikeres műfajnál – kulturális jelenség. Nagyban hozzájárul ugyanis a modern Japán arculatának megformálásához. Ezért is esemény, amikor a szigetállam külképviseleti épületet emeltet a világ távoli pontjain. Ötleteket lehetne összeállítani az egyes országok követségi épületeiből, tipológiákat fölállítani, hogy melyik nép milyen építészeti arculattal szereti megjeleníteni magát idegen földön. A japán állam például diplomáciai vagy kulturális intézeti épületeiben egyre gyakrabban vállalja a legmodernebb formálás, a merész high tech fémes anyaghasználatának esztétikai kockázatát. Az építészet járatlan útjain kísérletet tevő országok azonban csak kevesen vannak. Távol-keleti társához hasonlóan Finnország külföldi megjelenését határozza meg ilyen mértékben a mai építészet. A két ország tervezői gyakorlatában különben is jelentős kölcsönhatás figyelhető meg. Jellemző módon Magyarországon is ez a két ország rendelkezik most a legújabb követségi épületekkel. A finnek Kelenhegyi úti, 1988-ban Ilmo Valjakka tervei szerint fölépült követsége mellett Japán diplomatái is mostanában költöznek új magyarországi épületbe, a korábban már meglévő Dániel úti rezidenciaház szomszédságában felhúzott háromemeletes irodaházba.

Más országoktól eltérően ebben a házban nem a gazdaságban vagy az ipari technológiákban élenjáró állam képe jelenik meg, hanem a magyarországi ízlés konzervativizmusát és annak helyi megnyilvánulásait figyelembe vevő. Nem tudom, ki járt jobban.

A bonni japán nagykövetség megtervezése után a budapestire is megbízást kapó Ryohei Amemiya az új épület színeinek alkalmazásában, tömegformálásában és tájbeli elhelyezését tekintve is a Sváb-hegy villaépítészetének jellegzetességeit, különösen pedig a szomszédos japán rezidenciaház tulajdonságait követi. Négyzetet idéző alaprajzán tiszta raszterhálós szerkezet rendjében formálódnak a különféle iroda-, folyosó- és kiszolgálóhelyiségek terei. Az áttekinthető alaprajz logikus térkapcsolatokat eredményez, s az így felépülő belső struktúra a homlokzat világos elrendezéséről is leolvasható. A ház tömege biztos arányérzékkel ül a hegy oldalában, és nem hat nyomasztóan a szomszédos társas- és családi házak között. Az egységesen rendezett kert, a közös kerítésfal, főképpen pedig a hasonlóságra törekvő megjelenés az új házat szorosan összekapcsolja a pagodás tetejű, század eleji neoformálású rezidenciával. A polgárias, sőt nagypolgárias elegancia ma már nosztalgikusan megszépített üressége válik itt kiindulóponttá. Hagyománnyá nemesedik, hogy az új ház közömbös burkaként egy eltérő funkció és eltérő térszerkezet csomagolásaként szolgáljon.

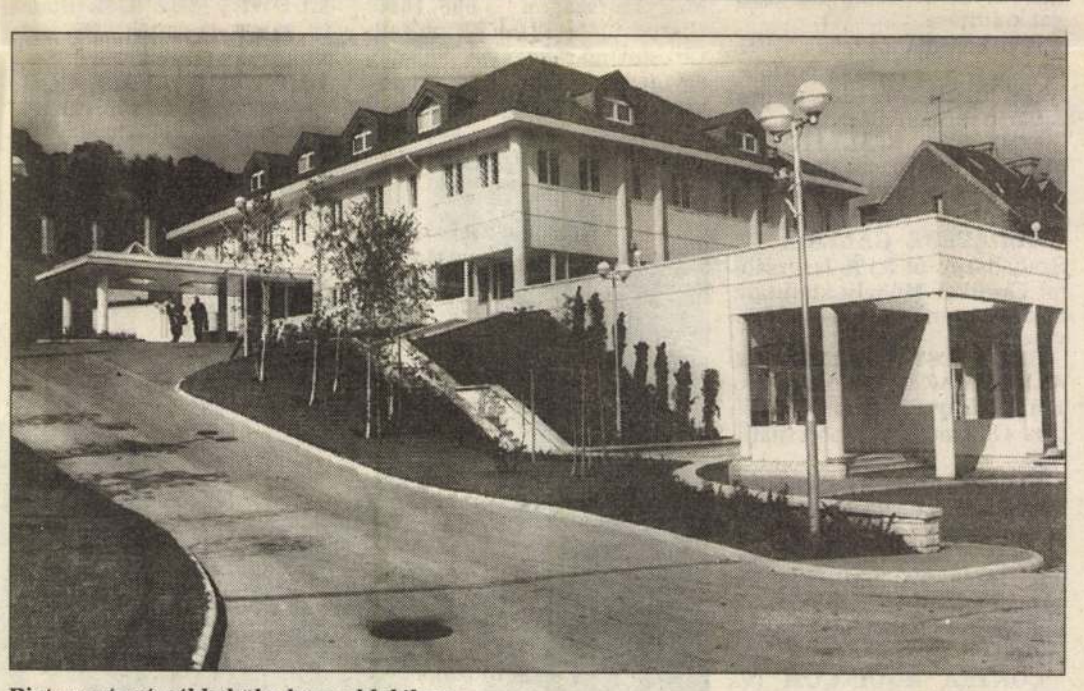

Biztos arányérzékkel ül a hegy oldalában — VELLEDITS ÉVA FELVÉTELE

Nem tudom, végeztek-e előzetesen közvélemény-kutatást a követség munkatársai, mielőtt nekifogtak az új ház megépítésének, de ha nem, akkor is biztos érzékkel találtak rá erre a megoldásra, amely házukat megóvja majd az ízlésbeli konfliktusoktól. A homlokzatokon futó vékony félpillérek, az amúgy derékszögű, geometrikus rendet sugárzó falakon megjelenő, kevéssé sikeres kör alakú ablakrácsok „modernsége" pontosan elegendőt szolgáltatnak az építészet újdonságaiból az arra kevéssé fogékony hazai publikum számára. A ház ekképp kidekázott látványelemei a régi villa helyébe lépő új, annak értékeit a jelen körülményei közé transzponáló részletek, talán még divattá is válnak a környék soron következő házépítéseinél.

A ház belső terei nem szolgálnak reprezentatív célokat. Csupán a fogadásokra szánt földszinti nagyterem finoman megoldott, de nem túlságosan kihívó díszítése, valamint az előterében elhelyezett ruhatár enyhe rafinériával, a falak síktörésével megoldott kialakítása villant fel egy keveset a föld túlsó oldalának építészeti gondolkodásmódjából. Funkcionális követelményekből a dolgos hétköznapokon alighanem ötösre vizsgázik majd Ryohei Amemiya – társa a Köztitől Pantó Gergely volt – háza. Megis, isten tudja. Amilyen gyakran a japán állam épít Magyarországon, szívesebben vettem volna, ha a finn követség vagy a Francia Intézet anyanemzetének építészetét a hely tradícióját és a szellem kockázatát egyesítő példáihoz hasonlóan a Dániel úton is kevésbé jól fésült épület születik. Tudom, hogy ennek a háznak semmi tétje nincs a japán építészet szempontjából. Egy kicsit problémásabb háznak ezért nem is miattuk, hanem a hazai tervezői szemlélet és a begyepesedett közízlés fölrázása kedvéért örültem volna jobban.

Bojár Iván András

MAGÁNSZÁMLA
A számlabetét éves kamata 12%
MEZŐBANK
BUDAPEST II. Patakhegyi út 83-85.
V. Bajcsy-Zs. út. 74.
IX. Budafoki út. 20.

angol
Tanfolyamok mindenkinek
kezdőknek, haladóknak, üzletembereknek és nyelvtanároknak
heti 2x2, 3x3 és 5x4 órában
szeptember 11-től
ih
International House
Budapest II. Bimbó út 7. Tel: 212 4010 ,212 4219
MINŐSÉGI NYELVOKTATÁS VILÁGSZERTE

MAGÁNSZÁMLA
A számlabetét éves kamata 12%
MEZŐBANK
KEREPES, Vasút u. 42. ZSÁMBOK, Turai
DUNAHARASZTI, Iparos u. 2.

Pantó Gergely-ajtón

TÁRLATOLGATÓ

ADY EMLÉKMÚZEUM (V., Veres Pálné u. 4–6.) Ady Endre otthona.

ARANY SAS PATIKAMÚZEUM (I., Tárnok u. 18.) A patika története. Gyógyszerészet a reneszánsz és a barokk korában.

ART-X (II., Pasaréti út 65.) Kéki Ilona gobelinképeinek, faliszőnyegeinek és miniatúráinak kiállítása.

AQUINCUMI MÚZEUM ÉS ROMKERT (III., Szentendrei út 139.) Istenek, katonák, polgárok Aquincumban.

BARTÓK BÉLA-EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29.) Bartók Béla emlékszobái. Bartók Béla életútja. A Magyar Posta bélyegei Bartók Béláról. Bartók a képzőművészetben.

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) Kótics Ferenc képzőművész grafikai kiállítása.

BÉLYEGMÚZEUM (VII., Hársfa u. 47.) A világ postabélyegei. Az 1945–1946-os magyar infláció türelmi időszakai.

BOD ÉVA KIÁLLÍTÓTERME (II., Bimbó út 72.) Kerámiaszobrok, mozaikasztalok, vázák.

BUDAPEST GALÉRIA (V., Szabadsajtó út 5.) A Jeruzsálemi Grafikai Műhely kiállítása. 50 évvel utána – mai bánáti művészek.

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA (III., Lajos u. 158.) Pátzay Pál állandó kiállítása. Odd művészcsoport kiállítása.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM – VÁRMÚZEUM (I., Szent György tér 2.) Gótikus szobrok a budai királyi palotából. Buda középkori királyi várpalotája. Régészeti ásatások Budapesten. Budapest a középkorban.

CONTRA AQUINCUM (V., Március 15. tér) A Pannonia limes védelmére épített Aquincum ellenerődje a Duna ősi átkelőhelye mellett.

CSILI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (XX., Nagy Győri István u. 4–6.) Mai orosz festők alkotásai.

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA (V., Váci u. 25.) Ajtai Tamás és Székács Zoltán pasztelljeinek bemutatója.

CSONTVÁRY GALÉRIA (V., Vörösmarty tér 1.) Válogatás mai kortárs képzőművészek alkotásaiból.

DOROTTYA GALÉRIA (V., Dorottya u. 8.) Lencsés Ida kiállítása.

DUNA GALÉRIA (XIII., Pannónia u. 95.) Urbán Tibor festőművész kiállítása.

EL KALÁSZI GALÉRIA (III., Dereglye u. 1.) Szoboszlay Éva festőművész kiállítása.

ERDŐS RENÉE-HÁZ (XVII., Báthory u. 31.) Helytörténeti gyűjtemény. Epress-gyűjtemény. Néprajzi szoba. Merzsemocsár dioráma. Zoltán Mária Flóra festőművész kiállítása.

ERNST MÚZEUM (VI., Nagymező u. 8.) Lossonczy Tamás kiállítása.

ÉRI GALÉRIA (V., Ferenciek tere 5.) Magyar és külföldi kortárs művek.

EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUM (V., Deák tér 4.) Evangélikusság a magyar kultúrában.

FEDERICO KÁVÉHÁZ – MŰVÉSZ MOZI (VI., Teréz krt. 30.) Arctérképek – Szebeni András fotógalériája.

FERENCVÁROSI PINCETÁRLAT (IX., Mester u. 5.) Nagybányai Nagy Zoltán Klub művészeinek kiállítása.

FERIHEGYI GALÉRIA (Ferihegy, I. terminál) Elekfy Jenő festőművész centenáriumi kiállítása.

FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJA (VI., Andrássy út 112.) Menyhárt Tamás és Kun Hun festőművész kiállítása.

FORGÁCS MŰVÉSZETI ANTIKVÁRIUM (V., Stollár Béla u. 12/C) Bánhegyi László Vesta című kiállítása.

FORTUNA 11 GALÉRIA (I., Fortuna u. 11.) Képzőművészeti alkotások, a herendi majolika bemutatása.

FÜRDŐMÚZEUM (III., Flórián téri aluljáró) Előzetes bejelentés alapján látogatható (telefon: 180-4650).

GAÁL IMRE GALÉRIA (XX., Kossuth L. u. 39.) Az érzelmek üzenete című kiállítás.

GOETHE INTÉZET (VI., Andrássy út 24.) Milasovszky László Idő/Tér/Idő című kiállítása.

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Tóth Árpád sétány 40.) A kézifegyverek története. Tizenhárom nap... 1956. október 23.–november 4. Magyar Aero Múzeum, Oshawa, Ontario, Kanada. A Magyar Királyi Honvédség, 1922–1945. Katonák, várak, fegyverek (vármakett, XV. század). A hadak története Magyarországon, 896–1686. Díszudvar: a XII–XIII. századi városfal maradványai. Hiretek együtt él velünk – emlékkiállítás a Magyar Királyi Honvédség 125., a Hadilevéltár és a Hadimúzeum alapításának 75. évfordulójára. ...És Magyarország hadszíntér (1944–1945). Buda vára a miénk – emlékkiállítás Budavár 1849. május 21-i visszavételére. A hazáért mindhalálig – a Magyar Királyi Honvéd Ludovika története (1808–1944). Vegyi harc, vegyi védelem. Szabadságharc és forradalom képekben – a Magyar Honvédség napja alkalmából gyermekpályázatok alkotásaiból rendezett kiállítás. Kiállítás a magyar űrhajózás 15. évfordulója alkalmából.

HARIS GALÉRIA (XII., Városmajor u. 48/B) Változatok a rendre című kiállítás.

HERCULES-VILLA (III., Meggyfa u. 19–21.) Előzetes bejelentés alapján látogatható (telefon: 180-4650).

HOPP FERENC KELET-ÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUM (VI., Andrássy út 103.) Mai japán írásművészet. A japán írásművészet eszközei.

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM (IX., Üllői út 33–37.) Művészet és mesterség. Historizmus és eklektika. Paradoxon – Üveg – Művészet.

JÓKAI EMLÉKMÚZEUM (XII., Költő u. 21.) Jókai Mór-emlékszoba.

JÓZSEF ATTILA-EMLÉKSZOBA (IX., Gát u. 3.) József Attila-emlékkiállítás.

JÓZSEFVÁROSI KIÁLLÍTÓTEREM (VIII., József krt. 70.) Ted Bos festőművész kiállítása.

KASSÁK MÚZEUM (III., Fő tér 1.) Kassák Lajos irodalmi, képzőművészeti munkássága, 1919–1967. Ország Lili kollázsai (1953–1972).

KERENGŐ (Jáki kápolna, XIV., Városliget, Széchenyi-sziget, Vajdahunyad vára) A galériához tartozó képzőművészek alkotásai.

KISCELLI MÚZEUM, FŐVÁROSI KÉPTÁR (III., Kiscelli u. 108.) Emlékek Pest-Budáról, XVIII–XIX. század. Válogatás a Fővárosi Képtár XX. századi gyűjteményéből. Az Arany Oroszlán patika. Fővárosi nyomdák a XVIII–XIX. században.

KODÁLY ZOLTÁN EMLÉKMÚZEUM ÉS ARCHÍVUM (VI., Kodály körönd 1.) Pillantás az alkotóműhelybe. Emlékszobák.

KORINTHOSZI TEREM (Műjégpálya, XIV., Olof Palme sétány 5.) Kagyló-, csiga- és korallkiállítás.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV., Városligeti krt. 11.) A közúti közlekedés története. A városi közlekedés fejlődése. Repüléstörténeti és űrhajózási kiállítás (Petőfi Csarnok). 100 éves a magyar állami hajózás. Vásárhelyi Pál és a reformkori mérnökgeneráció.

KRESZ GÉZA MENTŐMÚZEUM (V., Markó u. 22.) A magyar mentésügy 100 éve. A világ legnagyobb mentőszervezetei 1244-től napjainkig. Titanic-emléksarok.

LISZT FERENC EMLÉKMÚZEUM ÉS KUTATÓKÖZPONT (VI., Vörösmarty u. 35.) Liszt Ferenc egykori berendezett lakása a Zeneakadémián. Liszt Ferenc és korának magyar irodalma.

LUDWIG MÚZEUM (Budavári Palota, A épület). Nemzetközi kortárs művészet.

LUTTÁR GALÉRIA (XIII., Hegedüs Gyula u. 24.) Vasarely-

A Kerstin Zollna munkáiból rendezett kiállítás mától az Óbudai Pincegalériában (III., Fő tér 1.) tekinthető meg

UM (VIII., Múzeum krt. 14–16.) A magyar koronázási jelvények.

MALOMIPARI MÚZEUM (IX., Soroksári út 24.) A malomipar története.

MARGITSZIGETI VÍZTORONY Lovász Erzsébet és Győrffy Sándor kiállítása.

MARTON GALÉRIA (I., Tigris u. 55.) Marton László szobrászművész kiállítása. A tárlat előzetes telefonbejelentésre látogatható (telefon: 175-0985).

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér) Egyházművészeti gyűjtemény.

MTA ZENETÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Táncsics M. u. 7.) A zeneélet és a hangszerkultúra emlékei Magyarországon. Bartók műhelyében. Körösényi Tamás Tájhangok című kiállítása.

MŰCSARNOK (XIV., Hősök tere) Pittura/Immedia – festészet a kilencvenes években a medializált és kontextualizált vizualitás között. Kortárs litván művészet.

NEMÉNYI LILI–HORVÁTH ÁRPÁD-EMLÉKSZOBA (Pesterzsébeti Múzeum, XX., Baross u. 53.) Emlékkiállítás.

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth tér 12.) A magyar nép hagyományos kultúrája. A jó kalászok dicsérete – szlovén tokmányok.

NO. 5 GALÉRIA (V., Apáczai Csere János u. 5.) Állandó kiállítás a galéria művészeinek munkáiból. Szőnyi György Drops című kiállítása.

ÓBUDAI HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY (III., Fő tér 1.) Kispolgári szecessziós enteriőr a Kőszegi-hagyatékból. Játéktörténeti „raktárkiállítás" kicsiknek és nagyoknak.

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA (III., Fő tér 1., Zichy-kastély) Vízpróba-sorozat – Kerstin Zollna (Frankfurt) installációja.

ÓBUDAI TÁRSASKÖR GALÉRIA (III., Kiskorona u. 7.) Vízpróba-sorozat – Csáky M. C. szobrai.

ORSZÁGOS MŰEMLÉKVÉDELMI HIVATAL (I., Táncsics Mihály u. 1.) Mendele Ferenc életműve. ART ŐR csoport kiállítása.

ORSZÁGOS MŰSZAKI MÚZEUM ÖNTŐDEI MÚZEUMA (II., Bem J. u. 20.) A magyarországi öntészet 1000 éves története.

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR (Budavári palota, E épület) De profundis – Halász Gábor-emlékkiállítás.

ŐRMEZEI KÖZÖSSÉGI HÁZ (XI., Cirmos u. 8.) Rózsa Zsuzsa textilképei.

PANDORA GALÉRIA (VIII., Népszínház u. 42–44.) Josef Bernhardt osztrák képzőművész kiállítása.

PARLAMENT GALÉRIA (V., Kossuth tér 9.) Kesztyűs Ferenc grafikus- és festőművész kiállítása.

PESTERZSÉBETI MÚZEUM (XX., Baross u. 53.) Pesterzsébet és Soroksár történeti emlékei.

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM (V., Károlyi u. 16.) Petőfi és kora. A Hetedik (József Attila). Irodalmi évfordulók 1995: Nagy László-emlékkiállítás.

POSTAMÚZEUM (VI., Andrássy út 3.) Postatörténeti állandó kiállítás.

RÁDIÓ- ÉS TELEVÍZIÓMÚZEUM (Diósd, Rádióállomás, Kőbányai u.) A magyar rádiózás története.

RÁTH GYÖRGY MÚZEUM (VI., Városligeti fasor 12.) Kína művészete. Japán művészete. Koreai írószoba a XIX. század végén.

REICH KÁROLY-EMLÉKSZOBA (XII., Tusnádi u. 31.) Az emlékszoba telefonbejelentésre látogatható (156-1726).

RÉT GALÉRIA (XI., Törökugrató u. 9.) Samira Sinai díszlettervező Ha én szőnyegszövő lennék című kiállítása.

SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Apród u. 1–3.) Képek a gyógyítás múltjából.

STÚDIÓ GALÉRIA (V., Képíró u. 6.) Sárkány Sándor kiállítása.

SZANTHOFFER IMRE MŰTERME (XII., Tamási Áron u. 42.) Olajfestmények, grafikák, szobrok. A műterem előzetes telefonbejelentésre látogatható [185-8297, (06-88) 381-648].

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM (XIV., Dózsa György út 41.) Egyiptomi kiállítás. Régi képtár. Barokk szoborgyűjtemény. XIX. századi gyűjtemény. XX. századi gyűjtemény. Román opalka. Bernard Schultze Nagy formátum című kiállítása.

SZOBORPARKMÚZEUM (XXII., Balatoni út–Szabadkai utca sarok) A többtonnás szocializmus.

TECHNIKATÖRTÉNETI MTV-GYŰJTEMÉNY (IX., Lenhossék u. 35.) A televízió négy évtizede képekben és gépekben.

TELEFÓNIAMÚZEUM (I., Úri u. 49.) Távközlés-történeti állandó kiállítás.

TM GALÉRIA (V., Fehér hajó u. 10.) Kortárs művészeti alkotások kiállítása.

ÚJLIPÓTVÁROSI KLUB-GALÉRIA (XIII., Tátra u. 20/B) Gergely Nóra Tájvíziók című kiállítása.

XI. KERÜLETI HELYTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS (Petzval J. u. 42.) A kerület régészeti, építészeti és repüléstörténeti emlékei.

VÁR GALÉRIA (I., Táncsics M. u. 17.) XX. századi magyar és külföldi, valamint kortárs festmények, grafikák, szobrok.

VÁRMEGYE GALÉRIA (V., Vármegye u. 11.) Imets László fametszőművész kiállítása.

VÉGÁLLOMÁS GALÉRIA (II., Hűvösvölgy, 56-os villamos végállomása) Forster Jakab festőművész kiállítása.

VIGADÓ GALÉRIA (V., Vigadó tér 2.) Kungl György szobrászművész kiállítása.

ZVOLSZKY GALÉRIA (V., Szervita tér 2., III. e. 1.) Kortárs képzőművészeti lakásgaléria. Látogatható előzetes telefonbejelentkezéssel [118-3880, (06-20) 347-160].

ZSIDÓ MÚZEUM (VII., Dohány u. 2.) A zsidó vallás kegytárgyai. A második világháború magyar zsidótörténete. Áldozatok és gyilkosok – Gedő Ilka gettórajzai és Román György portréi a háborús bűnösök népbírósági tárgyalásáról.

PÓDIUM

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 5-én 19–21 óráig Hóra táncház a Vörösmarty téren. 21 órakor a Trick Question izraeli dzsessztrió koncertje. 6-án 10–16 óráig Prof. J. Korasim, a jeruzsálemi Héber Egyetem tanárának előadása és workshopok Különböző közösségek együttélésének lehetősége címmel. 19 órakor pantomim: Hanoch Rosenn izraeli komikus-pantomim művész önálló estje. 19–21 óráig Hóra táncház a Vörösmarty téren. 7-én 19 órakor Komoróczy Géza egyetemi tanár előadása A régi Jeruzsálem címmel.

BULI VAN

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐKÖZPONT (VII., Almássy tér 6.) 6-án nosztalgiatáncest.

BUDAVÁRI LABIRINTUS (I., Úri u. 9.) 6-án A kert, 8-án Abracadabra.

E-KLUB (X., Népliget) 8-án kisterem: Arizona-koncert, nagyterem: Ozirisz-, Fahrenheit-koncert, 9-én diszkó és rockcirkusz.

KIRÁLYI PALOTAKERT 6-án és 7-én diszkó, soul, funky, rock and roll.

MADE INN MUSIC CLUB (VI., Andrássy út 112.) 6-án Ladánybene 27, acid jazz party, 7-én City meeting.

PETŐFI CSARNOK (XIV., Zichy M. út 14.) sörkert: 5-én Satöbbi, 6-án Sing Sing.

RINCON LATINO – LATIN KOCSMA (VIII., Kiss József u. 12.) Mindennap latin-amerikai ízek, koktélok, zene. Szerdán, pénteken és szombaton 21 órától tánczene.

SZAKSZERVEZETEK FŐVÁROSI MŰVELŐDÉSI HÁZA (XI., Fehérvári út 47.) 6-án balkán táncház a Falkafolk együttes vezetésével, 7-én a NOcoM-Ment együttes klubja.

Urbános népművészet

A modern művészet egyik jeles képviselőjének, Urbán Tibornak bútordarabokra és régi használati tárgyakra festett képeiből nyílt kiállítás a Duna Galériában. Urbán Tibor művészetének gyökerei kétirányúak, olvasható a képekhez készült tájékoztatóban. Jelen van benne a modern művészet élménye és a folklór, a gyermekkorban gyökerező néprajzi, népművészeti tapasztalat. A művész olyan kérdésekre keresi a választ, mint például az, mi köze az egyik embernek a másikhoz, önmagunkat vajon ismerjük és elfogadjuk-e. Az alkotások – mint például a „Rebecsák Mihálynét keresik az angyalok" vagy „Az út ugyanolyan előttem, mint utánam" – jelzik a művész érzékenységét, és bizonyítják, hogy a népművészet nemcsak felszínességet, hanem valóban megélt tapasztalatokat közvetít. A kiállítás szeptember 10-ig látogatható.

L. K.

Samira Sinai Ha én szőnyegszövő lennék című kiállítása mától a XI., Törökugrató u. 9. szám alatt, a Rét Galériában látható

OTP BANK GALÉRIA
dapest V., Nádor u. 15.
va: naponta 10–18 óráig.
sztus 24.–szeptember 7.
ontos Jolán
vész kiállítása
100783 KJ

The Jewish Agency for Israel Budapest
Zsidó fiatalok!
Tanulhattok Izraelben is!
7 egyetem, 22 főiskola, gimnáziumok, szakmunkásképző intézetek, intenzív nyelvtanfolyam. Műszaki érdeklődésűeknek oktatás magyar nyelven is. Repülőjegy, kollégium, tandíjmentesség, egyéb támogatások. Jelentkezz! Várunk!
1071 Bp. Damjanich u. 28/b.
Tel.: 322-4665. Fax: 341-4359.

71° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - 20100 Milano
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

1021

BOLAFFIARTE
VIA RIVALTA 24
10141 TORINO

Michele Ongaro o Pannonio

APR 1972

L'ECO DEI
DELLA STA
STAMPA -
MILANO -
L'ECO DEL
DELLA STA
STAMPA -
MILANO -

ROMA

Arte antica magiara
Palazzo Venezia
(30 marzo 1972 - fino a data da stabilirsi).

Occupa la Sala Regia e la Sala delle Battaglie del palazzo romano ed è stata organizzata in collaborazione dalla Soprintendenza alla Galleria di Roma I e da un apposito comitato ungherese in cui figurano i maggiori esperti dei musei di Budapest. Vengono illustrati ben otto secoli di storia figurativa ungherese (dal x al xvii secolo) con esempi di scultura e pittura, ma anche attraverso codici miniati, oreficeria, ceramica, oggetti di antiquariato e di arte popolare. Sarà presente la preziosa tavola rappresentante "Cerere in trono", opera del misterioso Michele Ongaro o Pannonio, un ungherese attivo a Ferrara dal secondo decennio dal '400 al 1464, data della sua morte. È questa l'unica opera firmata di questo artista (databile al decennio 1450-60) che dimostra di essere stato sensibilissimo alle capricciose invenzioni e alla tagliente maniera di Cosmé Tura. Il catalogo della mostra è curato dal professor Carandente.

Michele Ongaro o Pannonio, "Cerere in trono", 1450-60. Budapest, Museo di Belle Arti. ▶

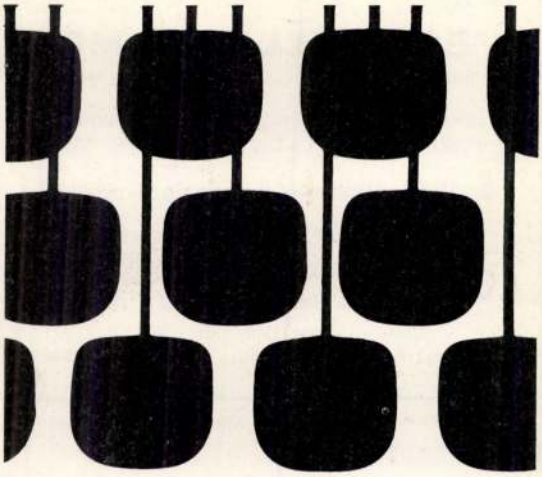

OLIVETTI PORTATILI

A chi vuole una bella macchina per scrivere portatile diciamo naturalmente: scegliete una Olivetti. Sceglierete una macchina collaudata dal successo in ogni mercato del mondo, una macchina che durerà molti anni. Potrete anche scegliere fra modelli diversi a prezzi diversi. Sceglierete comunque una Olivetti.

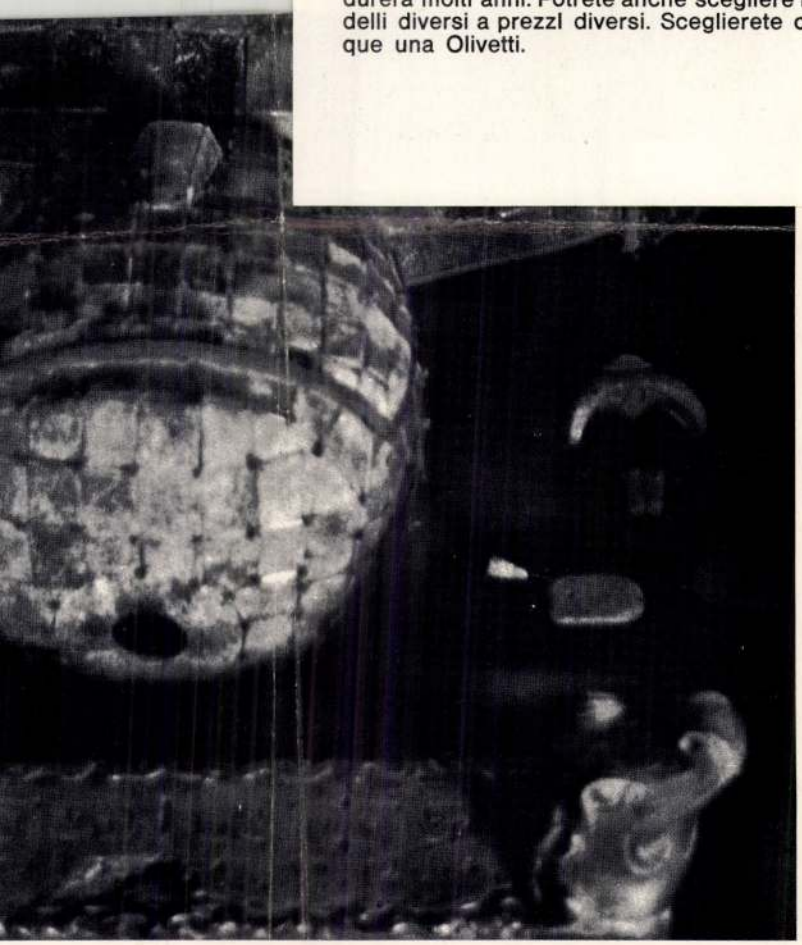

A Wozzeckről beszél a karmester

Ma és 31-én párhuzamos szereposztásban újítják föl az *Operaházban* Alban *Berg Wozzeck* című operáját, *Nagy* Viktor rendezésében, a címszerepben *Tóth* Jánossal és *Gurbán* Jánossal. A *Büchner* drámáján alapuló művet 1964 februárjában mutatták be a budapesti *Operaházban, Ferencsik* János veszényletével.

– *Édesapja sokat szerepelt együtt annak idején Ferencsikkel, és úgy tudom, kölcsönösen becsülték egymást. Mit jelent a családi hagyomány a mostani munka szempontjából? – kérdeztük Palló Imrétől, a nagy hírű baritonista jelenleg Németországban élő fiától, aki vendégként vezényli – Kovács Jánossal fölváltva – a Wozzecket.*

– Nekem kettejük barátságából és az ő szellemi légkörükből az az örökség jutott, hogy az ember becsületesen, szorgalmasan és megbízhatóan végezze a dolgát. Komoly fölkészültséggel kell minden feladathoz közelíteni. Ez érvényes a legkönnyebb darabokra is – habár ilyeneket én valójában nem ismerek –, de a Wozzeckre is, amely egyike a zeneirodalom legbonyolultabb műveinek. A művészi lelkiismeretben látom az apai hagyomány továbbélését.

– *Számíthat-e a mai közönség érdeklődésére Alban Berg operája?*

– Nem tudom megítélni, hogy mennyire számíthat e mű a mai magyar közönség figyelmére. Egyről azonban szeretnék meggyőződni, hogy a néző megbecsüli az Operaház művészeinek erőfeszítéseit ennek a darabnak a színre hozásával. Sokan mondják manapság: az operaházak múzeumok lettek. Nem vitatom, de a múzeum nem áll meg *Raffaellónál*, hanem *Picasso, Kandinszkij* képei is megtalálhatók a termekben. Nekünk is kötelességünk a mi századunk alkotásait is a közönség elé vinni. Hogy mennyien jönnek el abba a terembe, amelyben a *Wozzeck* látható és hallható, nem tudom. De hogy ezt a művet egy fontos kulturális intézménynek föltétlenül elő kell adnia, nem vitatható.

(gábor)

KIÁLLÍTÓTEREMBEN

Historizmus és eklektika

A historizálás, az új törekvéseket igazoló múltidézés az ókortól ismert jelenség a képzőművészetekben. A XIX. század történelemcentrikus szemlélete azonban a korábbiaknál sokkal nagyobb mértékben élt vele. A polgárság újgazdag rétege egyértelműen legitimizációs eszközként használta a korábbi stílusokat. Bár a kiemelkedő művészek kezén minden részlethűség, minden szigorúan vett szerkezeti szabály betartása ellenére is valóban új gótika, új reneszánsz stílus született. (Épp túlzott szabályossága következtében ismerhető fel sok „neo-alkotás.) Az iparművészetben erősebben érezhető az önigazoló utánzás, melyet felerősített a gyáripartól, a minőségromlástól való félelem, a kézművesség erényeinek bizonyítására irányuló törekvés.

A historizmus és eklektika fogalmáról sokat vitatkoztak, önálló stíluskorszakként felfogni néhány évtizeddel ezelőtt még szentségtörés lett volna. De kutatása, felfedezése immár harminc éve tart. Nagy kiállítások foglalkoztak e korszak művészetével, többek közt Prágában, Bécsben. Általában stílustörténeti szempontból mutatták be az anyagot, ez a mostani nagyszabású budapesti kiállítás rendezőelve is.

Batári Ferenc és *Vadászi* Erzsébet az *Iparművészeti Múzeum* kiemelkedően gazdag gyűjteményéből válogattak. Az anyag kétharmad részben magyar, egyharmad részben európai. A rendezők enteriőröket kialakítva, a történetiséget szem előtt tartó koncepciót dolgoztak ki. Az első egység egy 1840–50 között készült magyar ebédlőberendezés, a kora eklektika jellegzetes példája. A biedermeierből kiinduló bútorokon csúcsíves díszeket, barokkra visszautaló oszlopokat fedezhetünk fel.

A neoreneszánsz stílust neves budapesti és bécsi építészek tervei nyomán készült szekrények képviselik. A fehér elefántcsont berakással díszített ébenfa olasz neoreneszánsz hálószoba ünnepélyességével tűnik ki.

A XIX. század második felének nagy változása, hogy megszűnnek a céhek, általánossá válik a sorozatgyártás. Az iparszerű termelés csak lassan talált rá saját lehetőségeire. Jól érzékelhető a minőségromlás, ha összevetjük a gépi szövéssel készült kárpitokat és a kézimunkával készült gobelineket. De itt vannak a zseniális rátalálás példái is, a *Thonet* gyár máig kedvelt, praktikus és esztétikus bútorai.

Első magyar bútorgyáraink is jelentős kollekcióval szerepelnek. *Lingel* Károly 1864-ben, *Thék* Endre 1872-ben alapította bútorgyárát.

A kiállítás középső terében berendezett szalon két részre tagolódik – középen gazdagon díszített lakkfestésű francia *Pleyel* zongorával. Egyik része arisztokrata szalon rekonstrukciója, a korban rendkívül divatos XV. és XVI. Lajos stílusú karmazsinpiros kárpitozású bútorokkal. A másik oldalt a Fő utcai *Emmer*-palotából származó berendezés foglalja el, bécsi faragott ülőgarnitúrával.

A kiállítás leglátványosabb része a historizmus *Kelet-kultuszát* mutatja be. A keleti szőnyegek Magyarországon mindig nagy divatban voltak, de most szinte elmaradhatatlan kellékei lettek a főúri és nagypolgári lakásoknak is. A dohányzókat szinte kivétel nélkül „keletiesen" rendezték be. Láthatunk török, szír, iráni, mór bútorokat, díszítményeket.

A gyáripari tömegtermelés gyakran alacsony színvonalú termékeivel szemben először Angliában léptek fel. Itt munkálkodtak a kézműiparhoz való visszatérés első apostolai. *Az Iparművészeti Múzeum* gyűjteményéből William *Morris* kézzel csomózott szőnyege, a Thomas *Wardle* cég kézzel nyomott pamutbársonyai példázzák a szecessziós iparművészeti megújuláshoz vezető első lépéseket.

A további magyar enteriőrök közül *Lechner* Ödön testvérének dolgozószobája a magyaros motívumok előretörését mutatja. *Faragó* Ödön, *Horti* Pál „angol stílben" tervezett bútorain is gyakori a népművészeti eredetű díszítmény.

S még nem is szóltunk az egyéb berendezési tárgyakról: az öntöttvas díszekről, tűpárnákról, öltözetekről, evőeszközökről és ékszerekről. E korszakban alapították meg a *Herendi* porcelángyárat. Kiállították az úgynevezett *„balatonfüredi" készletet*, s a hatalmas méretű, közepén az 1741-es pozsonyi országgyűlés nevezetes felajánlási jelenetét ábrázoló *Mária Terézia-tálat.*

Az üveganyag is gazdag. Muránói üvegek sorozatát látjuk, külön vitrinben pedig *Pantocsek* Leó jeles tervező és felfedező műveit. Pantocsek kísérletezte ki az irizáló, „irizes" üveget, melyet az 1862-es londoni világkiállításon mutattak be. Találmányát átvette a bécsi *Lobmeyr* cég és a szecessziós üvegtárgyaival világhírűvé vált amerikai *Tiffany* is.

A Kelet-kultusz a herendi porcelánokon és a *Zsolnay* kerámiagyárban készült teás-, kávés- és egyéb készleteken is megjelent. A tervezők előszeretettel használtak indiai, japán, kínai és perzsa díszítőmotívumokat.

A *Hauszmann* Alajos által tervezett tapéta a királyi palota *Szent István* termeből való. Még egy valószínűleg sokaknak feltűnő kerámiatípust is láthatunk. Alkotói a naturalista formázást kedvelő, tálaira „élethű" csigákat, kígyókat illesztő XVI. századi francia keramikus, Bernard *Palissy* modorát újították fel. Az utolsó enteriőr színes Zsolnay-kályhájának a tervezője is reneszánsz formákat használt fel, de inkább az olasz volt a példaképe.

A historizmus és eklektika mint az európai iparművészet stíluskorszakait bemutató sorozat legújabb kiállítása valószínűleg méltán számíthat népszerűségre a látogatók körében. Akár a finom kivitelezésű részletekben, akár a reprezentatív enteriőrök kétszeresen is múltat idéző hangulatában szeretnek elmerülni.

Gellér Katalin

dig 20 százalékkal marad el az 1991 januári adatokhoz képest – mondta csütörtökön *Kovács* Álmos, a Pénzügyminisztérium államtitkár-helyettese Budapesten, a IV. Controlling konferencián.

Kovács Álmos szerint nagyon fontos lenne, hogy a belső fogyasztás is növekedjen az országban, ez megalapozhatná a gazdaság növekedését. A gazdaságirányítás azonban a jelenlegi piacgazdasági rendszerben nem képes és nem is akar beavatkozni. Meg kell várni, míg a piac szereplői úgy érzik: megértek a körülmények arra, hogy többet ruházzanak be, többet fogyasszanak.

se ne legyen olyan súlyos. A nagymértékű költségvetési hiány azonban elvonja a vállalkozásokra fordítható hitelek egy részét, és ebből a szempontból kedvezőtlen hatással van a gazdasági fejlődésre.

Magyarországon lényegében befejeződőben van a stabilizációs időszak. Ennek alapvető célkitűzéseit ugyanis sikerült elérni. A külgazdasági egyensúly jelentősen javult, a nettó adósságállomány 14 milliárd dollár alá csökkent, az első negyedévben több mint 400 millió dolláros aktívum alakult ki a folyó fizetési

sét. A Kelet-Európába irányuló export viszont nagymértékben lecsökkent, részaránya a korábbi 50 százalékról 20 százalék alá esett vissza két év alatt. Egyetlen területen jelentkeznek számottevő gondok. A költségvetés súlya továbbra is jelentős a jövedelmek újraelosztásában, s várhatóan ez rövid távon nem is fog változni.

Illúziónak bizonyult, hogy a nagy elosztási rendszereket, az államháztartást ilyen gyorsan sikerül megreformálni. Márpedig amíg ezek a rendszerek nem változnak, addig a költségvetés súlyát sem lehet csökkenteni.

Eredménytelen agrártárgyalások az EFTA-val

(MTI) Lényegében eredménytelennek minősítette hazánk és az EFTA között folyó mezőgazdasági tárgyalásokat *Raskó* György, a szaktárca államtitkára csütörtöki sajtótájékoztatóján.

Rámutatott: a megbeszélések legfontosabb tanulsága Magyarország számára, hogy hazánkban is ki kell dolgozni egy olyan átfogó szabályozási rendszert, amely hosszú távra garantálja a termelés és a termelők biztonságát. A világ agrárkereskedelmében ugyanis több évig a túlkínálat lesz jellemző. Ezért ezt a protekcionista lépést – saját jól felfogott érdekükben – meg kell tenni.

Az EFTA-val folytatott kereskedelem részaránya Magyarország külkereskedelmében az 1989-es 10 százalékról 1991-re csaknem 15 százalékra növekedett. Az elmúlt évben a 2,6 milliárd dolláros magyar agrárkivitelből az EFTA 520 millió dollárral részesült. A 626 milliós agrárbehozatalból 131 millió dollár értékű áru származott ezekből az országokból.

Az EFTA-val a szabadkereskedelmi megállapodás létrehozását előirányzó tárgyalások a múlt évben kezdődtek meg. A megbeszélések legbonyolultabb területét az agrár termékek kereskedelme jelenti.

Az államtitkár hangoztatta, hogy *elkerülhetetlen az importvédelmi rendszer kidolgozása, amely a hazai agrártermelőket védi.* A világ agrárkereskedelme torzított és a komparatív előnyök csak ritkán érvényesülnek. Annak ellenére kell bevezetni az importvédelmi rendszert – melynek tervezetét várhatóan még ebben a fél évben a kormány elé terjeszti a tárca –, hogy egyes szakmisztériumokban ezt ellenzik.

Raskó György felhívta a figyelmet arra, hogy főként a *kereskedelem* területén kell igen gyorsan lépni. Ha a különböző kereskedelmi hálózatok a privatizáció nyomán külföldi kézbe kerülnek, ez végzetes lehet a magyar agrártermelés szempontjából.

egy 2200 tonna uborkából készül savanyúság, több mint 100 embernek ad munkát. A terményre a környező áfész-ekkel, a Zöldérttel és a helybéli kistermelőkkel a szerződést már megkötötték. Egyben bíznak abban is, hogy a nyugat-európai élelmiszerpiac értékeli majd a minőségi többletet; amennyiben az első szezon a befektetők számításait igazolja.

A SZEGEDI PAPRIKA RT. számlavezetője és legnagyobb hitelezője, a Budapest Bank Rt. ismét folyósítja a gyárnak a hiteleket. A vállalat valóban profitorientált gazdálkodása érdekében drasztikus intézkedéseket kell végrehajtani. Megkezdődött a szervezeti átalakítás, csökkentik a konzervtermelést, szűkítik a vállalat profilját. Egyes vidéki telepeket bezárnak és értékesítenek. A legnehezebb feladat az önköltség csökkentése lesz.

MÉGSEM INDUL ÚJRA A DIMAG – döntött a cég vezetősége annak ellenére, hogy a MÁV felfüggesztette a gyárral szemben elrendelt szállítási stopot, a kormány pedig kifizeti a május 15. után esedékes számlákat, s a rendelkezésre bocsátott egymilliárd forintból kielégítik a MÁV, az ÉMÁSZ és a MOL Rt. követeléseit. A gyár folyamatos működtetésére ugyanis nincs semmi biztosíték. Az Oroszországból folyamatosan érkező nyersanyagokat letétbe helyezik, a nagyolvasztót pedig továbbra is felfűtve tartják. Négy hétig még aránylag kis költséggel újra lehet indítani a termelést, utána viszont már becslések szerint 1,5–2 milliárd forintra lesz szükség a folyamatos termelés újraélesztéséhez.

VALUTAÁRFOLYAMOK 1992. MÁJUS 29-ÉN (EGY EGYSÉGRE FORINTBAN)

Német márka		Olasz líra		Schilling		Svájci frank		Svéd korona		USA-dollár	
Vétel	Eladás	Vétel (1000 egységre)	Eladás (1000 egységre)	Vétel (100 egységre)	Eladás (100 egységre)	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás
,24	50,14	61,45	67,85	671,21	712,47	51,87	55,13	12,86	14,18	77,16	81,82
,2293	50,1507	62,711	66,590	671,12	712,64	51,8950	55,1050	13,1144	13,9256	77,1053	81,8747
,92	49,46	63,65	65,65	680,88	702,88	52,53	54,47	13,31	13,73	77,93	81,05
,25	50,15	62,73	66,60	671,38	712,65	51,90	55,12	13,12	13,92	77,14	81,88

H. Uermat 1992. május 25.

PAUTOCSEK Lo-

VASÁRNAP

5

Kath. Al. Invoc.
Prot. Adorján

Ógörög Február 20. N.-böjt 1. v.

HÉTFŐ

6

Kath. Perp. F.
Prot. Gottlieb

KEDD

7

Kath. Aqu. sz. Tam.
Prot. Tamás

SZERDA

8

Pantotsek L. V. dr

Zahn gyárában
lásd okv. sünk. ódott.

Kel. 1885.

III. k. 2. f. 225,
226. l.

fenti maga is
gyakorlatilag foglal-
kozott az üvegmü-
vességgel, üveghöszö-
rülésel s egy 1,866-
készített remeket a
koronázás alkalmával
a királynak ajánde-
kozta

P. köszörülése rendkívül
szüveszies

MDK

Pantotsek L.V. dr.

Irod.: Hivatalos jelentés Párisban 1878-ban tartott egyetemes kiallitáson az üveg-iparról - Görög Istvántól.
Bp. 1879. 49.l.

MDK

Pantotsek L.V. dr.

Zahn gyárában működött. Pantotsek maga is gyakorlatilag foglalkozott az üvegművességgel, üvegköszörüléssel s egy 1866-ban készitett remeket a koronázás alkalmával a Királynak ajándékozott.

Kel. 1885. III.k. 2.f. 225, 226.l.

Pantofsek Leo Valentin

orvos, vegyész és feltaláló üvegművészeti munkásságát méltatja röviden (képpel)

Koós Judith: Magyar Art Nouveau üvegek. Művtört.Ért. 1971.1lsz. 31-37. l.

33. l.

MDK

Pantoschek L.V. Zlatnoi /Nográd m./ üveggyá-
ros.

Diszüvegekkel résztvett az 1867-iki párisi nem-
zetközi kiállitáson és mention honorablet ka-
pott.

Exp.Paris 1867.
/Exposants 5.1./

Dr. Pantocsek Leo Valent

Érdemleges üvegtárgyakat csinált a századfor-
duló időszakában.

Ernyey Gyula: Magyar design; Ipari Művészet, 1969. III. 13. l.

Pantocsek Leó, üvegtervező iparművész

az Iparművészeti Múzeumban kiállítás nyílt szecessziós üvegművészek munkáiból. A magyar üvegművészek között láthattuk Pantocsek Leó és Sovánka István műveit.

Sármány Ilona: Szecessiós üvegek. Iparművészeti Múzeum.

Tükör, 1980. aug. 3.

Pantocsek Leó, [ ]

L. Sovánka Ishán

–: Szecesszió üvegtárgyak kiállítása 7.

Nepszabadság, Bp. 1980 júl. 16.

Pap Gyula

Dunai tájképe vezetjel a KVT
kiállításán a Nemzeti Szalonban

Magyar Hirlap 1937 XI 21

Pap Gyula MDK

Győztes müszak a nagykalapácsnál, olaj-temp.

Mücsarnok 1950. I. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Pap Gyula

Freskótervvázlat /részlet/ I.,of.

Freskótervvázlat /részlet/ II.,of.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I. Gal. 1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Koll. kiáll. Ernst Múz. 1962. dec.

MDK

Pap Gyula, grafikus

Dekoratív természeti témák, mint a Sárga virágok, Csendélet barackkal, Krimi tájak, Dunakanyar éppúgy jellemzői Pap Gyula táblatának akár néhány nagyon lúan ömlesztett, egyszerű, tömör lapja: Profilok, Fonódó formák...

R.: Pap Gyula pantelljei a Dürer Teremben 9

Népszabadság, Bp. 1968. febr. 23.

MDK

Pap Gyula

Fiu fej, sz. linó

Gyermek békegalambbal

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. pótlás. Mücs. 1962.

MDK

Pap Gyula

Halas csendélet, sz. linó

Gitáros, sz. linó

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. pótlas. Mics. 1962.

MDK

Pap Gyula

Csendélet fügeággal, of.

Sárga csendélet, of.

Napozó anya gyermekkel, olajtemp.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I. Gal. 1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Öreg halász, olajtemp.

Ölelkező fák, olajtemp.

Fák éjjel, olajtemp.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I. Gal. 1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Balatoni kompozició /vázlat/, olajtemp.

Szigligeti táj, paszt.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I.Gal. 1962. febr.

Pap Gyula, festő 2

MDK

Első egyéni kiállítását 1920-ban Bécsben rendezte, majd Berlin, Amszterdam, Utrecht volt kiállításainak színhelye. Itthon először 1934-ben mutatta be műveit (Fränkel galériában). 1968-ban a Dürer-Teremben állított ki.

— : Pap Gyula 70 éves 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. nov. 10.

MDK

Pap Gyula festő 1

1899-ben nőletett Grosházán. Az Iparmű-véneti főiskola (Haranghy fenő volt mestere), Bécs, Weimar, s a Bauhaus volt tanulmá-nyainak állomása. 1926-33 között Berlinben tanított, ott lépett a Komm. pártba.

Tevékenyen részt vett a Bund Revolutionär Künstler munkájában.

— : Pap Gyula 70 éves 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1969. nov. 10.

Pap Gyula

lásd
104 — 108. sz.
Alkotás Művészház
II. csop. kiáll. 1942
dec.

STATISZTIKAI ADATOK A KÖ

— A székesfővárosi statiszt

MDK

Pap Gyula

Tavasz a télben, of.

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. pótlás. Mics. 1962.

Pap Gyula

festő

Kállai, Ernest: Les tableaux de Jules Pap. Nouvelle Revue de Hongrie. Mai 1939. 445–447. l. képek. rel.

KÖNYVNAP“ 1939 JÚNIUS 1–3.

BUDAPEST 1939 APR 29 D 4 D

MAGYARORSZÁG 2 FILLÉR

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula

titkár úr

H.

Lágymányosi út 16

RÁLYI MAGYAR
ETEMI NYOMDA
BUDAPEST

Pap Gyula

festő

Nőd

z

Film Szinház Irodalom

1943. 16. szám

Aratók c. kéje

repr.

55

-ban. ✝ 1498-ban.

fordultan van ábrázolva. és szeme barna;

obbra ~~néz~~. Fejét dicsfény övezi; haja
szakálla ~~ősz; szeme prédig barna.~~ Le-
~~ardot~~ tartja, melylyel őt Asmtiages
t veszélyezteti, megnyuzatta; baljában pe-
vállara vetett.

.

itől 1895: VII. 4-én 400 lirán. (181 frt. 20 kr.)
VIII. 31-én (246/95.)
lásd az 54347/95 min. számot.
ay J., Zala Gy. Schickedanz A. és Lotz K.

Pap Gyula

festő

cród
3
Népszava 1943.
ápr. 16. (Egy festő és
egy szobrász.)

54

o.

F 1481-ben.

l.

sé balra hajtott fejjel van ábrázolva.
rtja, kinek jobb lábát bal kezével fogja.
vetette, ruhája piros. A gyermek hosz-
bal kezében lévő lapon e szavakat ol-
érben balról a Donator imádkozik összetett
ll fehér csuhában és a velumon dicskörbe
Kisájtolódik kéz (noi szentes
rú disziti. A Donator fejét kivéve a

42.5cm.
ól 1895: VII. 4-én 400 lirán. (181 frt. 20 kr.)
II. 31-én (246/95.)
ásd az 54347/95 min. számot.
J., Zala F Gy., Schickedanz A. és Lotz K.

Pap Gyula

festő

Arad

8 Órai Ujság

1943. ápr. 19.

(Az Alföldi Művészek kiállítása.)

ő meredek hegyek közt látható keskeny
k csörgedez, két házsor képezi a fürdőte-
it van Herkules szobrával. Balra a
templom áll. Feliratai a kép alatt:
„Hercules-Bäder Bei Mehadia"
ith. Institut in Wien."
6: 28 cm.

Pap Gyula

cród
z

~~[illegible]~~

Ujság. 1943. ápr. 21.

tyákkal ~~körülvett~~ megerősített várost
izei s „Marassi" (F) veszik körül. A „Bor-
rnyos épület a gömbök tetején félholddal s
necsetek s a „Tempio di S. Pietro" (G)
Ponte del Fiume" (C) s jobbra a „Parte
ben haladó töltés köti le figyelmünket.
uzanak, hol a „Parte verso Posega ed
nti verso Schiavonia" (B) jelölvék meg.
„Canissa" s alól magyarázat olvas-
kerdettel s „H. Parte verso Posega ed

vonalkeretnek 14,: 20.1 s a rézlapnak 14.4:

diata dal Sig. Co. Ercole Scala. In Modo-

66/93 No 38.

Pap Gyula

Koll. kiáll. Tamás
Galéria

irod

Ujság.
1940. dec. 1
(e.a.: Pap Gyula
festményei)

1450. Felsőolaszországi mester a XI

Predella.

~~A kép bal szélén~~ Balról két őr ve
dárdára kötöttn viszi. ~~A közép-része~~
van feltüntetve jobb kezében serle
sassal. ~~Ki sé~~ Odább ugyane leány f
ben hárman fekszenek. Mellette az
látjuk felakasztva, a ki felé a fe
és a kitől a két őr távozik. ~~A~~ Job
ülő és beszélgető ~~két~~ férfi, a kik e
~~bejött két~~ őrt ~~figyel~~.

Fa, méretei 42: 164.

Vétetett 1895: VII. 29-én
Elszámoltatott 1895: X
Az elszámolásra néve

az 135i számmal

904:IV.25

59601-95

Pap Gyula

festő

erőd

3

Függetlenség

1943. ápr. 18.

(Képkiállítás.)

„La Fortezza"-t vizzel telt árok s körön
tal veszi körül. A templomokon mindenütt
a „Magazino" (D) s a várban az „Il
" (C) van kiemelve. Az előtérben, hol bal-
Zagyva fiume"-hoz (E) közel egy katona
, melytől egy megrémült asszony kezeit
uogo antico dirupato" (G) mögött a
lé siető katonára mutat. A városon túl
a háttérben balra van a „Luogo che si la-
magas hegyek fölött nyolcz szárnyas röpköd.

:"
:: „A. La Città" kezdettel s „H. Luogo che
lefejezéssel.
eretnek 13.7 : 19.8 s a réslapnak 13.9 : 20.2 c/m.
ta dal Sig. Co: Ercole ~~Sala~~ Scala. In

66/93 № 37.

Pap Gyula

festő

ivód

Pogfestforr

99-l.

7 —

Holland

66 a. Németalföldi (?) festő; XVII. sz:
Tenzeleti táj Vörösvéz, olaj; 55 x 70 cm.

Pap Gyula

festő szül. 1899

d.

Ujmagyarkép

Kezeimnél levő erede-
dányon aláírásával

ébben tisztelettel
ával maradok

Igazgatóságban szolgája
22.

Mönnerkvány
műépítész.

Pap Gyula

Műcsarnok
1919 hadviselt művészek Erdő
569, 570
karetesen nem volt.

Sárospataki ref. főiskola régi térképei

V. 25-30.

Pap Gyula

festő

koll. kiáll

Alkotás Művenhár

tk. kiáll

1943

Kongdterámban

magyar művészek műveinek reprodukciója,
művészi disztárgyak,
a világhirű herendi diszkészletek,
jutányos kézifestésű asztali készletek.

●

21 VILÁGKIÁLLITÁSON NAGYDIJ.

KÖZPONTI IRODA:

BUDAPEST, IV., VÁCI UCCA 37.

Telefon: 182—755.

Gyártelep:

HEREND

(Veszprém megye.)

Pap Gyula

festő

Műcs. kiáll. 1935 tól
Pipics 118 l.

Római Katonai régiségek

V. 247 – 254.

Pap Gyula

grafikus

1918

Címtár 1930. 87. l.

Győr.

A várba(n), a hol az aknák
ben lévő ostromló csapatok be
balra pedig a külváros romjai

Eroberung RAAB 15

fölül balra: p.211.

Rm., mér. a vk. 8.

69-92-46

J.U.H. : Pannon.

Pap Gyula

festő

Hód

Hétfő, 1943. ápr. 12

(Alkotás Művészház.)

1210. Sano di Pietro di Menc
Sz. Sienában 1406-ban.
Madonna a gyermek Jézussa

Derékig látható és kiss
Jobb karján a gyermek Jézust ta
Aranyszegélyü palástját fejére
szu köntöse világos és a
vassuk: E·SVM·LVX MVN
kézzel, jobbról szent Bernát
foglalt IHS betükkel. Mögöttük
gyöngyös hajék és babérkoszo
többiekét dicsfény veszi körül.

Tempera, fára, méretei 65.5:
Vétetett E. Costantinit
Elszámoltatott 1895: VI
Az elszámolásra nézve l
1894: XII. 18-án Szalay
a vételhez hozzájárultak.

904: IV-26.

Pap Gyula

festő

Tomás Galéria
önarckép kiáll.
1942 febr.

Kendők, hímzett vagy csiphével díszített,
Zólyomvármegyei templomokban

III. 85.

Pap Gyula

László

Szabad Művészet

1955. 347 l.

Pap Gyula

fest

Szabad Művészet

1957. 12. sz. 571. l.

Papp Gyula

~~festő~~

III. díj „kohász"-ra

a 10 éves felszabadulás

évford. pályázatán

SzM. 1955. 1. sz.

4. l.

Pap Gyula

l.

Szépmüvészet

1943. 112. l.

1923

B

Re

Papp Gyula

festő

szül.: 1899

Szabad Művészet

1957. 195. l.

Vk 16199 Dr. Derecsényi Dezső	357,61 35,71	2,89
Vk 123804 Szató Erzsébet	154,30	1,19
Vk 102768 dr Csabai István	204,67	2,31
Vk 16913 dr. Pálinkás László	2.315,99	
Összesen:	2315 99	22,04

Figyelmeztetés: 1. A fizetési jegyzéket **nem kell vis**
havi sorrendben irattárában megőr
2. A téritményeket a fent megjelölt

Igazoljuk, hogy a 16. számú hasábban feltüntetett össz

Budapest, 1943

főnök

561. rakt szám

Papp Gula

und

D''

Pap Gyula

festő

Ebéd c. képe
repr.

Képrőművészet

1935-83-84. sz.

86. l.

Papp Gyula

Thieme Becker

XXVI. 222. l.

Lyka

hírlapbélyegmentes
KÉZDIVÁSÁRHELY

MDK.

Papp Gyula festő

Megemlítve a kiállítók között.

Nikelszky Géza: „Bpesti és pécsi képzőművészcsoportkiállítása"

Dunántúli Népszava. 1946. II. évf. dec. 8.8.1.

Papp Gyula festő. MDK

Szerepel a kiállítók között.

„Grafikai kiállítás."

Dunántúli Népszava. 1947. III. évf. máj. 11. 5. l.

MDK

Papp Gyula

Épül a sztalinvárosi erőmü, paszt.

Békeplakát és 5 éves terv graf. kiáll.
Ernst Muz. 1953. szept. 9 l.

Pap Gyula

festő

l.

Szabadszüveszet

1947. 101. l.

GÖDÖLLŐ

Kir. kastély

A gödöllői kastély. V. 1848, 30 l. (Képe 29 l)

Pap Gyula MDK

sz.1899

Résztvett az 195o.évi Első „agyar Képzőművészeti Kiállitáson/ a Nyolcak neveltjei között emlitve/

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.67.l.

MDK

Pap Gyula

Pestis, szén

Elfáradt halál, paszt.

Hadviselt müvészek kiáll. Mücs. 1919. márc.

30 l.

Pap Gyula

festő

Tamás Galéria

Új romantika

1944. febr – márc.

Három fej - olaj

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Pap Gyula, békési festő.

Koll. kiáll. a Tamás galériában 1940.

Magyar Kultúrszemle

1940. 12. sz. 312. l.
(Conrad Pál cs. békési Pap Gyula gyűjt. kiállítása.)

Pap Gyula

festő

MDK

műveit kiemeli a "Le Soir"
brüsszeli napilap a magyar művészetnek szentelt
nagyobb cikkében. .--.

Muterem 1936. I. évf. 6. sz. 43.o.

Pap Gyula
festő

M.D.K

A Képzőművészeti Főiskolán Csermadia Zoltán 1952-ben Pap Gyula mellett tanul.

Sovs Klára: Kiállítás a Medvyánszky Lesemben
Művészet, 1963. december – 46 kep

B. Papp Gyula

Reál ven a Műcsarnokban rendezett
"Magyar művészetért" c. kiállításon.

Nemzeti Ujság 1942. VI. 7.

Pap Gyula MDK

Pestis, szénrajz

Elfáradt halál, pasztell

Műcsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Pap Gyula MDK

szerepelt a XIII. kerületi képzőművészek kiállitásán.

"Tavasz a télben"
"Krimi tengerpart"

-Gyuris-: "Angyalföldi Montparnasse"

SZERSZÁMGÉPIPAR 1964 jun. 8.

Papp Gyula festő

Nouvelle Revue de Hongrie

1939. XXXII. année, LX. Tome,
445–447. l.

Kállai Ernő: Papp Gyula képei.

MDK.

Papp Gyula

Kiállitási kritika

Szolnokmegyei Néplap 1966 juli.19.

Papp Gyula

Kiállítási kritika

Szolnokmegyei Néplap 1966 jún.19.

Pap Gyula

Szüret. Freskóterv miniszteriumi fogadószobába /repr./

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán Bp. 1965.
képjegyzék

Pap Gyula

Gyüjteményes bemutatkozása a Szépmüv. kiállitáso
helyiségeiben.

N.U.934.XII.15.

Pap Gyula

csendéletei láthatók egy budapesti mű-
gyűjtőnél /Kunváry/

-bozóky-: A private collection in
Budapest. Daily News, Budapest, 1969.
jan. 14.

6 f.

MOK

Pap Gyula békési

Téli Duna, tempera

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec.15 - 1941.Jan.12. 7.1.

MDK

Pap Gyula

360- Ft vásárlási előlegben részesült

90 művész kiáll. N. Szal. 1948. jun.

MDK

Pap Gyula, Bp.

Virágcsendélet, lino

6. Miskolci orsz. képzőm. kiáll. Herman O. Muz.
1960.

MEK

Pap Gyula

Anya gyermekével, of.

Mezei virágok, of.

90 művész kiáll. N.Szal. 1948.jun.

Pap Gyula

magyar származású műcész, a Bauhaus tagja.

Zádor Anna: An early masterpiece by Mies van der Rohe. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1969. 34 sz. 172 l.

Pap Gyula, Jestő MDH

Kovácsok c. Jeszménye a környezet-
és emberábrázolás egységét
adja.

Murányi-Kovács Endre: Országos Képző-
művészeti Kiállítás Szegeden 8.
NÉPSZABADSÁG, Ap. 1964. aug. 15.

Kap Gyula festő M.D.K.

Intérieur. 1931. repr.

Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei

1963. III. "Bauhaus"-szám 37.1.

Pap Gyula M.D.K.

Johannes Itten bécsi festőiskolájában , Ittentől több müvészeti kérdésre szeretett volna felvilágositást kapni, de Itten már átköltözött Weimarba , ott Gropius által alapitott Bauhaus-ban dolgozott.

Felvételét kérte weimari iskolaba.

Bécsben Bernynyel és Uitz-cal érintkezett.

Kozgonyi Iván: Beszélgetés Pap Gyulával 9.1.
Müvészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei

1963. III. "Bauhaus" szám ./.

Pap Gyula M.D.K.

1919-ben felvették próbafélévre a weimari Bauhaus ba / Forbáth már ekkor ott dolgozott, Gropius mütermében / Bécsben egy email gyárba volt állása, amellett fes-- tett, már egy kiállitása is volt.

Weimarban is festett.

Kozgonyi Iván: Beszélgetés Pap Gyulával
Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei
1963. III. "Bauhaus" szám 12.1.

/ .

Pap Gyula M.D.K.

Itten berlini festőiskolájában grafikát tanitott.

Amikor Berlinben a hitleri Németországban megtiltották, hogy ideben anyanyelvü , idegen országbeli t nitson Moholy-Nagy részére készitett eklámgrafikát

A B auhaus-ban a fém-osztályon dolgozott s már az első félévben ugy döntött, hogy ebbül tesz segédvizsgát.

"ozsonyi Iván: Beszélgetés Pap Gyulával
Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei
1963. III. "Bauhaus" száz 14.1.

Lap Gyula M.D.K.

A Bauhaus kantinján pé volt.
" mellett müt m t apot .
A fémtárgyakat , amit készitett a Bauhaus eladta pártfogói
nak és az összeget ösztöndij ciménkapta meg.
A 19-es kommün alatt Pesten az Iparmüvészeti Iskolába
járt.
17 éves korában vonult be katonának, résztvett az I.

Rozgonyi Iván: Beszélg tés Pap Gyulával

Müvészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei
1963. " Bauhaus" szám 15.16.1.

./.

Kap Gyula M.D.K.

világháboruban. A Doberdón és a Piavén lett 18 éves.
Weimarból Erdélybe ment.
Litográfusként dolgozott 1923-26. Kolozsváritt, nagyszebenben. Innét hivta Itten Berlinbe tanitani.
A Bauhaus-ban a " Silberschmied-segédlevelt megszerezte. Állólámpa-tervet készitett.
Moholy-Nagy közvetitésével meghivták Pozsonyba tanitani.
Tagja lett a Bund Revolutionärer Künstler-nek
Rozgonyi Iván: Beszélgetés Kap Gyulával

Müvészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei
1963. " Bauhaus" szám 18.1.

./.

Pap Gyula M.D.K.

Amikor a nácizmus kezdett kibontakozni tagja lett a Kommunista Pártnak.
A Reichstag égs után Erdélybe ment édesanyjához.
Arató c. kép / 1938/

Rozgonyi Iván: Beszélg tés Pap Gyulával
Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményei
1963. " Bauhaus" szám 18 .19.1.

Pap Gyula

l.

Szabad madarak

1949. 4. l. 5. l. képpel

Madonna a kis Jézussal
Fa, tempera, 60×42 cm.
Restaurálta Nikássy Lajos 1934.

BOSTULLO, A
Templom belseje
Vászon, olaj, 45×35 cm.

BOTTICELLI, SANDRO (firenzei festő, 1444—1510) KÖVETŐJE
Madonna a kis Jézussal és két angyallal (70. kép)
Fa, tempera, 75·5×52·5 cm.
A Bertinelli gyűjteményből.
Restaurálta Endrődi Sebestyén 1915. — Rényi 13. l. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885. 761. l. — Maszlaghy II., 55. szám. — Gerevich PA, 231. l. (Botticelli modora. Amico di Sandro?) — Berti Toesca 954. l. (Francesco Botticini.) — Van Marle, XII., 1931., 268. l. (Botticelli iskolája.)

BRESCIAI ISKOLA, XVI. század
Pietà
Vászon, olaj, 58×46 cm.
Az Ipolyi gyűjteményből.
Gerevich PA, 236. l. (Bresciai iskola, Moretto köre.) — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 67. szám.

Szent Ferenc álma
Vászon, olaj, 98×84·5 cm.

	Bevétel		Kiadás	
	korona	fill.	korona	fill.

Folyó szám	Kelet hó	Kelet nap	Tárgy
1904	novemb.	14	Nagyv. áll. ép. hivata
"	"	"	" "
"	"	18	Spiegeltül érkezet
"	"	"	Sándor Józsefto
"	"	22	" "
"	"	"	Asztalok székek s
"	"	"	1 drb. szappan
"	decemb	9	Sztehlo ottónak
"	"	"	Czirók seprüc
"	"	27	Angstertől érkeze
"	"	31	Meiszner Miklósn

Pap Gyula
festő

Pap Gyula letelepedett Weimarba, ahol Gropius, Itten, Kandinszkij, Klee, Feininger és sok más művész munkáját.

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállítása.
Művészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula

szerepelt a soproni városi tanács és a Művészeti Alap közös rendezésében megnyílt /XIX/ kiállításon.

Öreg halásza

(radó): Porté- és fejtanulmányok. Kiállítás Sopronban.
Kisalföld 1963. jun. 1.

MDK

Pap Gyula, festöm.

Kb. munkások. Olf.

v.Ernst Mut.- A Szocdem.Párt Képzöm.-nek Társ.-a
és meghiv.müv.-k kiáll.-a. 1945 okt.13-28.
Kat.

MDK

Pap Gyula, festöm.

Virágos csendélet.	Olajtemp.
Ragadozó madár.	Olf.

v.Ernst Muz.- A Szocdem.Párt Képzöm.-nek Társasága és meghivott müvészek kiáll.-a.1945.okt.13-28. Kat.

Pap Gyula, grafikus MDK

Metnet.

Repr.

Pap Gyula: Műhelyben 8. t.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1963. ápr. 7.

Pap Gyula
festő

M.D.K

A Medvyánszky terenben rendezett pályázaton harmadik díjat nyert.

—:—

Művészet, 1963. július – 47 lap

Pap Gyula, festőm. MDK

"Fejek" - c. művét látjuk.

/Kri./: Jubilál a Tamás Galéria./10 év.100.kiáll./
Pesti Napló.1938. okt.9. 18.1.

MDK

Pap Gyula

A mi nagy kohónk. Olajf. 201x161 N.M.

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1955.Kat.20.1.

Fénykép

Követség Hegedűs-né

Papp Gyula: Kolrász

Olaj

Fényképész

Magyar Foto: KT 41220/1

Hegedüsné

Papp Gyula: Kohász
Cluj

1954. XI. 20.
Neg. van

Pap Gyula

MDK

Balatoni táj, olf.
Anya gyermekével, olf.
Csendélet, napraforgóval, olf.

Nemzeti Szalon 1942. okt.
Őszi tárlat

Papp Gyula

MDK

szerepelt az "Ember és munka" c. szekszárdi kiállításon.

szines linója

Monostori Miklós: Vallomások a munkáról.

Tolna megyei Népujság. 1965 jan. 27.

Papp Gyula.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvei

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

szövarch 20.-221.lap

MDK

Papp Gyula

szerepelt a miskolci Szőnyi István teremben rendezett kiállitáson.

"Tulipánok"
"Csendélet"

(kabáéb6): Magyar tájak, emberek. A Képcsarnok vállalat kiállitása.

Északmagyarország 1963. jun. 16.

Negativ

Petrás: 11. Kerényiné

Papp Gyula: A munka fegyverével is a békét védjük.
plakát

MDK

Pap Gyula

Virágcsendélet, olaj-tempera
Déli pihenő, olajf.

Nemzeti Szalon. Kut. 1942.nov.

Pap Gyula
festő

M.D.K.

„Kovácsok" (vegyes-)

Művészet, 1965. december - 21 kap

Pap Gyula

Szerepel az "Alkotás Művészház" 6-án megnyilt második csoportkiállításán.

Magyar Nemzet 1942.XII.15.

MDK

Pap Gyula

Kovácsok

Murányi-Kovács E.:Országos képzőművészeti kiáll. Szegeden. Népszabadság 1964. aug. 15. 8.l.

PAP Gyula (1899–1983) zeneszerző

Ecsery Elemér: Pap Gyula. =
Könyvtáros, 34. évf. 7. sz. 1984.
425. p. ill

71.	Eszterházy Pál László pálos	1781–1799
72.	Görgey Márton	1807
73.	Király I. József	1808–1825
74.	Szepesy Ignác	1828–1838
75.	Scitovszky XIII. János	1839–1849
76.	Girk X. György	1853–1868
77.	Kovács III. Zsigmond	1869–1877
78.	Dulánszky Nándor	1877–1896
79.	Hetyey Sámuel	1897–1903
80.	Zichy Gyula	1905–1926
81.	Virág III. Ferenc	1926–1958
82.	Rogács IV. Ferenc	1958–1961
83.	Cserháti II. József	1961–1989
84.	Mayer Mihály	1989–

MDK

Pap Gyula

Kék Duna, temp.

KUT; N.Szal. 1937. nov. 13 l.

MDK

Pap Gyula

Három fej, festm.

Uj romantika. Tamás-Galéria CLIV. Kiáll. 1944. febr. 6 l.

B.Pap Gyula

Halas csendélet, olajtemp.
Kelenyei házak, "

KUT kiáll. N.Szal. 1941. nov.

Pap Gyula

Kohómunkások, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 194o. nov.

Pap Gyula

Virágcsendélet, olajtemp.
Déli pihenő, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 1942. nov.

Pap Gyula

A nagy kalapácsnál, paszt.
Anya és gyermeke, olaj

Alkotás Művészház XXXV. kiáll. 1947. jun.

Pap Gyula
Kohómunkások

Uj magyar aquarellek, Tamás Gal. CXI. kiáll.

MDK

Pap Gyula

Templom előtt, olaj

MUT kiáll. N.Szal. 1943. okt.31.

Pap Gyula

Kapáló család, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 1936. febr. 5 l.

Pap Gyula
festő
koll. kidll. Fränkel
iród
Ujság. 1934. dec. 11.
(e. a.: Czigány derső
és Pap Gyula.)

KÉPEK.

MDK

Pap Gyula

Templom előtt, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 1943. okt. 6 1.

Pap Gyula

festő

1.

Nemzeti Szalon

Őszi tárl. 1942-ből.

Pap Gyula.

A Tamás Galériában kiállitották müveit 1940-be

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Pap Gyula

festő

Pap Gyula festőmű-
vész és Szandai Sándor
szobrászművész gyűj-
teményes kiállítása.
Nemzeti Művészház.
(1943. ápr. 11 – 22.)

A katalógusban
jellemzése dr. Mándy
Stefániától.

74 különféle tech-
nikájú mű

2177. Kardos Gyula:

Idomitás.

Az előtérben jobbra for
teriere-t tanitja szolgálatra,
baljában pedig czukrot tart, n
kedett kutyának kinál. Szürke
barna, arcza és bajusza lebere
nyakkendő, világos drap-mellén
rág, fehér harisnya és csatos
vonták be. A háttérben, a szeki
pohár mellett szobor köti le f
DOS 1902.

Fa, méretei 29.4 : 26.8

Vétetett az 1902: III. 2
ján a müvésztől 10000 koronán.
22-én (338/902).

Emi körben előre-
hajlik.

PAP GYULA

Wechselwirkungen – Ungarische Avantgarde in der Weimarer Republik

Szöveg:. 47, 260, 262, **284-291, 312-330**, 348, 403, 405, 477, 479, 480, 481, 488, 489, **582-583**.

Kép: 406, 436, 477, 480, 481, 482, 494.

Pap Gyula

Kohómunkások, olaj

MDK

Szoc.dem. párt képzőművészeinek társ. Ernst Múz. kiáll. 1945. okt. 5 l.

Pap Kula

festő

Csch M. Pap Kula és

Dobóczy M. Kiáll-a

SzN. 1956 máj. 11

Pap Gyula, festő

Oelmacher A.: Paoo Gy.és Da-
bóczy M.kiállitása. SZABAD
MÜVÉSZET, 1956. 6.sz. 289-91.l.
Képekkel

Pap Gula

festő

Aradi N.: Két művész kiállítása. MN. 1956 ápr 28.

Papp Gula

festő, graf.

Nyújt kiáll. Trastben

MN. 1956 ápr 15

(Napló)

Papp Gyula

festő

l. Szabad művészet

1949. 129. l.

dipl. n.

A hivatal főnöke helyett:

MDK

Pap Gyula
Virágos csendélet, olajtemp.

kiáll.
Szoc.dem. párt képzőművészeinek társ. Ernst Muz.
1945. okt. 8 l.

Pap Gyula MDK

A legszebb magyar versek készülő antológiájának pályázatára beküldött
v e r s - i l l u s z t r á c i ó i
az Irodalomtörténet Múzeumban rendezett
Kiállításán.

ARADI NORA: Költészet és grafika.
Magyar Nemzet. 1958. IX. 28. 9.l.

Papp Gyula, [Jestő] MDh

A Jöiskolán tanára volt a fiatal, tehetséges Németh József Jestőművésznek.

Péter Imre: Jegyzetek Kiállításokról 8 f

NÉPSZABADSÁG Bp. 1961. márc. 2.

MDK

Pap Gyula, festö

104. Anya gyermekével. Olf.

105. Mezei virágok. "

Nemz.Szalon. 1948.jun.12-27.
Kat.
Kilencven Müv.Kiáll.-a.

Papp Gyula
grafikus

M.D.K.

„Virágcsendélet" c. képe

Ecsery Elemér: Országos tárlat Miskolcon
Művészet, 1961. március. – 36 l.

MDK

Pap Gyula festő

Günczi-Szabó: Az 1956.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája Művért 1957.VI.évf.4.sz. 345.l.

MDK

Pap Gyula festő

M.KépzMűv.Szab.Szerv. Tav. Tárlat, 1947. máj.
2 l.

MDK.

Pap Gyula festő

" A mi nagy kohónk" /olaj/
/Népmüvelési Minisztérium megbizása/

VI.Magyar Képzőmüvészeti Kiállitás
Mücsarnok, 1955. 2o. 1.

Pap Gyula

Öreg paraszt, olaj
Három fej, "
Cigányasszonyok, "
Hegyvidéki ember, "

Főv. Képtár XL. kiáll. 1948. okt. 9 l.

Pap Gyula

Kohómunkások, olaj
Aratók, "
Szoptató anya, "
Négy emberöltő, "
Nagy kalapács, kréta
Öreg paraszt, "
Öreg fej, "

Főv. Képtár XXXV. kiáll. 1948. ápr. 14 l.

MDK

Papp Gyula

A munkahősei

Magy.művészet 1800-tól. Szépm.Muz. 1949. 15.1.

Pap Gyula MDK

"Győztes műszak a nagykalapácsnál."

Pogány Ö. Gábor: Az Első Magyar Képzőművészeti Kiállitás. I.
Szabad Nép. 1950. VIII. 27. 11.1.

MDK

Pap Gyula

Lenin, Szamuelli, of.

Magyar katona a szabadságért. Föv. Képt. 1951. szept. 4.l.

PAPP Gyula festőm.

NN: A magyar képzőművészet feladatairól

művelt Nép, 1955, 11. évf. 24. sz. június 12. 2 l

MDK

Papp Gyula festőmüv.

Magyar Nemzet cikke. 1953. febr. 28. 5.l.

~~utca sarok~~, Bánya-gépipar technikom,
s, oldalhomlokzata 5 tengelyes, óriási
raeklektikus, 1870 körül.

m V és MV. Bp. 1951, 9 l/

MDK

Papp Gyula
Utolsó virágzás

M. Képzőm. Szab. Szervezete I. kiáll. Pécs,
1946, dec.

MDK

Pap Gyula

"Győztes műszak a nagykalapácsnál"

/Kemény kék-piros szinezés a termelést megörökitő festők /Jánossy Kling Hajgató stb/ gyakori hibája./

Végvári Lajos: Első Magyar Képzőművészeti Kiállítás.
V Festészet VI.
Magyar Nemzet. 1950. IX.3.

Pap Gyula

Hegesztő a sztálinvárosi kohó épitésénél,
olaj

Nyári Tárlat. Ernst Muz. 1954 3 **l.**

MDK

Pap Gyula

Ragadozó madár, olaj

kiáll.
Szoc.dem. párt képzőművészeinek társ. Ernst Muz.
1945. okt. 8 l.

M.D.K.

PAP Gyula festő

„Győztes műszak a nagykolapacs-nál"

Müvért. (1952) Pogány Ö. Gábor: Az Első Magyar Képzőmüvészeti Kiállitás 122., 123.l.

122.
123

...ap Gyula

Négy emberöltő, olaj

Aratás, olaj

Nagykalapács, kréta

Uj magyar képzőművészet. Fővárosi Képtár bányavidéki vándorkiáll. 1948. jun. 31 l.

MDK

Pap Gyula

Nagy kalapács

Öreg paraszt

Hengerlők

M.grafika 1oo éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.
15 l.

M.D.K.

Pap Gyula
festő

Kohászai

D. Fehér Ibusza: Gondolatok másfél évtized magyar képzőmüvész
Művészet, 1960. augusztus. — 12 lap. téről.

Papp Gyula

Véstabadság 1958. ápr. 2.

XVI. évf. 78. h.

— **Papp Gyula** festőművész, Segesdi György szobrászművész és Bánhidi Andor grafikusművész a Szőnyi—Medgyessy-kiállításra Prágába utazott.

Papp Gyula

l.

Szabad Művészet

1950. 9. 7. 366. l.

K. EGYHÁZKÖZSÉGI HIVATAL
3. Hivatalos órák: d. u. 4-8.

házi adóról. B

éskor felmutatandó.)

Gyula

úrnak
úrnőnek

a a következőképen áll:

P — fillér.

P — fillér.

P — fillér.

P — fillér.

nétköznaponkint **4 és 8 óra között**; vagy
t felszólitás nélkül bemutatja és a fizetésteljesitést

ánkra, **bianco** befizetési lapon.
számitott **15** napon belül minden **csütörtökön** d. u. 5—7
het.
rendezését, annál is inkább, mivel felsőbb utasitásra
n belül **közadók módjára** fogja az I/A. ker. adó-

nap.

Kelenföld—lágymányosi r. k
Egyházközség.

Papp Gyula

festő

l. Szabad Művészet
1950. 8 sz. 296. sz.

ármegye.

mjai.

a várban.
ányos kövek.
út ugyanott.

om.
alképei.
a sekrestyében.
ébánia-kertben.

temploma.
templom.
mjai az erdőben.
mjai.

n.
torony. (?)

mplom és altemploma

Pap Gyula festő M.D.K.

Részt vett a kiállitáson

Mitly Valéria: All. miskolci grafikai biennálé

Magyar Nemzet 1963. november 3. 9.l.

Pap Gyula.

Kiállitotta müveit a Szabad Szerevezet 1947-
ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Papp Gyula MDK

"Partizán" Repr.

Müterem 1958 I. évf. I. sz. 9. o.

Papp Gyula

festő

Szabad Művészet

1953. 83. l. (Az I. Orsz. Képzőmův. Tanácskozás.)

Biblioteka Główna

Pap Gyula
festő

M.D.K.

„Arató", Sztalinvarósi képsorozata,
„Próbaöntés", „Dunakanyar"
„Tulipáncsendélet", Pasztellrajz (repro)
munkai.

Marosi Ernő: Pap Gyula
Művészet, 1961. augusztus — 29 l.

MDK

Pap Gyula

Végvári Lajos: I. M.Képzm. Kiáll. Magy.Nemzet
195o. szept. 3. 7 l.

MDK

Pap Gyula

Győztes müszak a nagykalapácsnál, olajtemp.

Pogány Ö.G: Az Első M. Képzőmüv. Kiáll. Szabad Nép.
1950. szept. 8. 6 l.

Pap Gyula

Visegrádi táj, olajtemp.
Anya gyermekkel, olaj
Négy emberöltő, "

Ötven művész kiáll. N.Szal. 1947. jun.
2, 8 1.

Papp Gyula
festő

M.D.K.

Szentendrei freskók.

D. Fehér Zsuzsa: Utcák - terek emlékezete, 1959-ben
Élet és Irodalom, 1960. jan. 12. 10 f.

MDK

Pap Gyula , festö.

Öreg paraszt.	Of.
Három fej.	"
Cigányasszonyok.	"
Hegyvidéki ember.	"

Száz magyar müvész. Föv.Képtár kiállitásai.
Budapest.1948. okt. Kat. 9.l.

Pap Gyula MDK

A fehérterror miatt külföldre menekült

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XX. században.
Bp. 1959. 43. l.

MDK

Papp Gyula, festö

"Kohász" c.képével III. dijat nyert.

"Megnyilt az V. Magyar Kéczömüvészeti kiállitás."
Műcsarnok.1954 dec.18.án. "Magyar Nemzet"1954.XII.19.
5.1.

Pap Gyula

Jestő

vöd

Ujvári Béla:

L 7 kiállítása

Magyar Művészet

1948. 21. l.

Képpel.

Jellemvésnét lásd!

Papp Gyula
festő

Szabad Művészet
1950. 132. l.

a szomszéd nedeczi templ
emlékek orsz. Birosságának
tost s mégis úgy a templom
fedve, — nem hajlandók z
dékeu vajmi nehezen lehet
mert a kegyuri miseriák f
őket terhelné.

Különben is a vmegy
nek zsindelytyel való fedésé
a középületek türmentes a

Ezeken való hivatk
kérelmem, kegyeskedtek e

Papp Gyula

magyarországi festő

Szabad Művészet

1952. 7. sz. 336. l.

apitvanyi kir.ugyigazgatosaghoz el-
ogy tanuk gyanánt kik jelenthetők
it tudnak igazolni?

december hó 3.

jogügyi főtanácsos.

Papp Gyula

Maya 1953, paszt.

Nyári Tárlat. Ernst Múz. 1954.jul. * 5 l.

MDK

Papp Gyula

A nagy kalapács, olaj

Magyar Képzőművészetért. 1. kiáll.
Ernst Muz. 1946. jul. 12 l.

Papp Gyula

festő

Szabad Művészet

1951. 396. l.

A m. kir. vallás- és közoktat
ügyszám alatt a keb. számv. V
rendeletének másolata:

Költségvetési év: 1928/29. S
gatása". cim. Műemlékek Orszá
leték: nincs.

Utasitom
/Budapest, VI. Állatkerti-ut
Budapest-Szekszárdra és viss
fejében Negyven/40/ pengőt a
terhére utaljon ki. Budapest
ter rendeletéből: Dr. Rónay

Pap Gyula

festő

l.

Szabad Művészet

1957. 26. l.

Pap Gyula

festő

l.

Szabad Művészet

1948. 323. l.

324. l.

is sorozat tárgyában felkerestem
mássost azon körüssel, hogy
éből előadásomhoz feltanmál-
ra megkapjam. — Az egész
n csak egyetlen egy megfelő képet

lamán Nevelős ön tájtanácsos
, hogy kisz az egész előadás soro-
diapozitíveket előállítási áron
előállítási költségeket viselni
tartása után az üres képeket és az

Papi Gyula

festő

szül. 1899

l.

Szabad művész

1948 205. l

206. l

mok rendszerint páratlan hajó száma
tatnak, ami nagyon valószinü, hogy i
megy vissza.

Ezekben a századokban nemc
müvészetet hazánkban, hanem a templo
belsejét freskók és elvétve üvegabla
azonban a szárnyasoltár, melyen mint
volna, hogy Isten dicsőségére a legs
méreteivel egész épület benyomását te
zésében é itészeti részletek is hely
rendserint szobrok, vagy dombormü di
szárnyakat pedig rendszerint festmé
a nagyböjt idején rendszerint behajt
jeleneteit ábrázoló festmények. válta
lőcsén,Bártfán,Iglón,Szepeshelyen, d
szárnyasoltár diszlett nem is szólva
adatok szerint 27 szárnyas oltára vo
öt maradt ránk, de közöttük kétségte
méreteiről számot ad a középszekrész
mllett az a kis adat, hogy 48 táblak

Papp Gyula
festő

Nagymaros
Zoltán u. 9.

MKSz 1947

MKSM 1961

Pap Gyula

súlyosan hömpölygő, szerkesztett virág-
czendéleteivel szerepel a XI. M. Kép-
zőmű-i Kiállításon

Képzőmű. Almanach Bp. 1969. 30. o.

Frank: Jegyzetek

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Gy. Pap

Professzor a Magyar Képzőművészeti Főiskola festészeti osztályán.

International Directory od Arts. 8th Ed. 1965/1966. I. /Ed.: H. Rauschenbusch/, Berlin, é.n. Deutsche Zentraldruckerei AG. 1004 l., dl., Г22.1.

Pap Gyula
festő

M.D.K

Méltatás

Sóos Klára, Gondolatok a Tanácsköztársaság 50.évfo
Művészet 1969 aug. 43 lap

M.D.4

Pap Gyula
Grafikus

A Főiskolán Lieber Éva
mestere volt.

Bauer Jenő: Krónika
Művészet, 1969. május – 44 kap.

Pap Gyula

festő

(arcom Pap Gyulával)

Szabad Művészet

1950. 12. h. 478. l.

Papp Gyula

(Papp-nak is írva)

festő

Szabad Művészet

1950. 12. sz. 471. l.

BUDAPEST
6 JAN. 7-8

Pap Gyula MDK

Kovácsok, olf.

Műcsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

Pap Gyula MDK

Papagáj, tulipánok, 1959. olf.

Öreg halász, 1961. olf.

Mücsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

Pap Gyula

MDK

Tulipánok, szines linó

Mücsarnok 1962. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Pap Gyula

Arató, o.

Aratók, o.

Szocialista képszőn. csop.kiáll. 134-44.
.N.Gal. 1964.

Pap Gyula

MDK

Az első próbaöntés, olf-temp.

Műcsarnok 1960. VIII. Magy. Képzőm. Kiáll.

NDK

Pap Gyula

Öreg halász, szin.linó
Kovácsok, " "
Csendélet, " "

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Mus. 1964.máj.

: /Haarlem ? -- Haarlem, 1657. aug.
:karcoló és kiadó. Antwerpenben ta-
nsnél/, mint rézkarcoló J. Matham-
s és olasz mesterek után metszette.
el király udvari művésze volt. Port-
tt F. Hals hatása is érvényesült.

, 1871. jun. 4. -- Ballaigues, 1942/:
t tanitványa volt, majd Amerikában
nt. Később tönkrementen alkalmi mun-
923-tól idegszanatóriumban élt. Éle-
rte művészetét. Különösen késői pe-
megrázóak, sajátos, misztikus vizi-

Pap Gyula

Paul Caso belga műkritikus kéthasábos cikket szentel a Világkiállitáson és Anversben bemutatott magyar képzöm.kiáll.-oknak. A cikket Medgyessy F."Táncosnő" c.szobrának fényképe illusztrálja. Felsorolja a két kiállitás művészeinek nevét, a "csodálatos Csontváryt", Benedek Jenőt, Bernáth Aurél, Berény Róbert, Pap Gyula, Vedres Márk egy-egy művét. Néhány sort szentel Csók-nak.

Le Soir,1958.V.14.

Pap Gyula

„Szüret" és „Aratás" című képével szerepelt a „Közösségi művészet felé" c. kiállításon

Benkey Róbert: Közösségi művészet felé. Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 79. l.

MDK

Pap Gyula

Tátrai táj, of.

Virágcsendélet csészékkel, of.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I. Gal. 1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Csendélet, szin. linó

Kovácsok, " "

Csendélet, " "

II. Miskolci orsz. grafikai biennale,

Herman O. Muz. 1963.

Pap Gyula
festő.

Pap Gyula a Bauhaus évek
után visszatér a festészethez
és Erdélyben folytatta munká-
ját.

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállitása.
Müvészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula

„Munkáspatrié" a rajta

a 8. oldalon

Magyar Nemzet 1970 január 6.

Pap Gyula

Része volt a Bauhaus progresszív szellemének kialakításában és elterjesztésében.

Entwey Gyula: Magyar design; Ipari Művészet, 1969. III. 20.l.

Pap Gyula
festő

1930 és 1933 között Mánes csoport-
kiállításon szerepelt Berlinben és
Prágában és Utrechtben is.

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállítása.
Művészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula
festő

1933-ban részt vett a nagy
Nemzetközi Szocialista Kiál-
lításon Amszterdamban

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállítása.
Művészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula
festő

1926-ban Ittre hívására Berlinbe
ment és ott a Mester oldalán
annak festőiskolájában dolgozott.
A művész államában részt vett
a berlini kiállításokon.

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállítása.
Művészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula
festő

Pap Gyula az 1923-as nagy Bauhaus kiállitáson számos munkájával szerepelt. Ősiós-művészeti tárgyait is pasztell-képeit is

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállitása.
Müvészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula
festő

A hatvanas években tagja lett a Forradalmi Művészek Baloldali Szövetségének és a Vörös Képzőművészek Szövetségének.

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállitása.
Művészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula
festő

Pap Gyula Bécsben ismerhedett meg
Johannes Ittenmel, svájci festővel
aki beverette a magyar művészt a
weimari Bauhaus hívébe.

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállitása.
Müvészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula
festő.

Ötven év után ugyanjelentkezett
Bécsben Pap Gyula festőművész
a bécsi Collegium Hungaricum-
ban. A tárlatanak megnyitóján
személyesen megjelent a művész.

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállítása.

Művészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula
festő

1945-ben behövetlenett ujjászületés
után Pap Gyula művészeti alkotásai-
val és a fiatalok nevelésével hiemel-
hedő érdemeket szerzett.

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállitása.
Müvészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula
festő -

1945 szláv Nagymaroson
alapította meg Nagy Balogh -
ról elnevezett festő - kolléginu -
mot, melynek igazgatója volt.

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállitása.
Müvészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula
festő

1949-1963 között a budapesti
Képzőművészeti Főiskola tanára
volt. Számos magyar és nemzet-
közi kiállításon szerepelt.

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállítása.
Művészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula
festő

Képei megtalálhatók a Magyar
Nemzeti Galériában és az Or-
szágos Múzeumokban

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállitása.
Müvészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula
festő

A Collegium Hungaricumban levő kiállításán a megnyitó beszéd után Carry Hauser professzor méltatta Pap Gyula munkásságod

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállitása.
Müvészet, 1971.február - 43.lap

Papp Gyula (Ganz Vagongyár)

„Kovácsműhely"

Képzőművészek Országos Kiállítása a Nemzeti Szalonban (Péter Imre)
Művelt Nép 1952 dec.

PAPP GYULA

Szerelik a Sztálinvárosi erőművet /mozaikterv/
Ola j 95x140.

III.Magyar Képzőművészeti kiáll.kat. Műcsarnok 1952.dec-
1953.márc.

MDK

Papp Gyula

Szoptató anya

Csendélet

/Z.P.A./: Téli tárlat és a Műbarát-kiáll. Magyarország 1944. febr. 5.

Pap Gyula

MDK

Önarckép, olf.

Sztálinvárosi kovácsmühely, vázlat, olf.

Műcsarnok 1953 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

M.D.K.

Pap Gyula
festő

17 magyarországi kiállításon
részt vett.

Fábry János: Nagymaros 66
Művészet, 1967. február - 44 lap.

Pap Gyula

MGK

Partizán, szén

M. képzőművészek a fasizmus ellen.

B.Gal. 1965.

Pap Gyula festő -

Dunapentele helyett Dunaújvárost mutatták be a tárlaton.

Berecz Miklós: Magyar Universum.
Művészet, 1971. július - 24.oldal

MDK

Pap Gyula

Szerepelt a kiállitáson

"Kovácsok"

Murányi-Kovács Endre: Országos képzőművészeti kiállitás Szegeden

NÉPSZABADSÁG 1964 aug. 15

Pap Gyula

„Gyermeked jövőjéért harcol
a Magyar Kommunista Párt"
Fiktra Rt 1945 68/99 cm
– 29. reprodukció –

Politikai plakátok 1945–48
Bp. Kossuth 1970

Pap Gyula, festő

1967-ben a Képzőmüv. Alap táblakpfejlesztésből 27 festményt, kisplasztikai vásárlásból 28 szobrot adott a Pécsi Modern Magyar Képtárnak. Pap két művel szerepel. 225. old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Pap Gyula

1. Királyné szokvyája pasztell 50x70
2. Szigliget pasztell 70x50
3. Vikor után —"— 70x50

Balatoni Ngári Tárlat V.

1970. Keszthely

Pap Gyula
építész-grafikus

1923-ban készített fém állólámpát. Később Itten berlini iskolájában festőművész-tanári munkásságot fejtett ki.

F. Mihály Ida: A magyar Bauhuslerek
Művészet, 1970. szeptember - 8 lap.

Papp Gyula MDK

szines linometszetekkel

szerepelt a "Mai festészetünk" c. kiállitáson, mely ápr. 3-án nyilt meg

G.E.:Képzőművészeti kiállitás a szolnoki helyőrségi klubban.
Szolnok Megyei Néplap. 1963. ápr. 4.

Pap Gyula
festő

Pap Gyula 1899-ben született
Oroshárán. 1914 és 1917 között
már kitünt a K. u.K. grafikai
tan és hiszeleti intézetében művészi
lehetségével.

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállitása.
Müvészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula
festő-

Művészi tehetségének kibontakozását
készítették, hogy megnyerje Doberdó-
és Piave pokolbat. Tanulmányait folyt-
atta 1918-1919-ben a budapesti
Iparművészeti Iskolában.

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállitása.
Művészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula
festő

A Horthy ellenforradalom miatt
el kellett hagynia Magyarországot
és emigrációba került. Először
Bécsbe ment.

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállitása.
Művészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula
festő

Bécsbe az emigráció idejében ismerkedett meg az akkor kivirágzó Wiener Werkstätte-vel. 1920-ban mutatták be először munkámat egy részét.

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállítása.
Művészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula
festő

Hitler hatalomra jutása után
lijból menekülne kellett. Ussza
ment Budapestre, ahol 1934-ben
már egy önálló kiállítása volt

Kerekes Lajos: Pap Gyula kiállitása.
Müvészet, 1971.február - 43.lap

Pap Gyula 90.

kiállitott rajzok, vázlatok:

Vázlatok a Vasmű neveléséről, kréta,
21x14 cm, 1953.
Vázlatok a Vasmű neveléséről, kréta,
25x30 cm. 1953.
Bortnyik ellátás, toll, 11x12 cm. 1953.

Pap Gyula festőművész és Dabóczi Mihály szobrászművész kiállitása. Ernst Muzeum. Kat. bev.: Pogány Ö. Gábor. Bp. 1956. 39 l., 17 kép.

29.l.

Pap Gyula

89.

kiállitott rajzok, várlatok:

Vadrózsa, toll, 26 x 19 cm, 1952
Földdöngölő, szén, 50 x 37 cm, 1952
Ak Hamulmány a mozaikterv-hez, szén, 68 x 40 cm, 1952.
Várlatok a Vasmű szereléséről, kréta, 21 x 9 cm. 1953.

Pap Gyula festőmüvész és Dabóczi Mihály szobrászmüvész kiállitása. Ernst Muzeum. Kat. bev.: Pogány Ö. Gábor. Bp. 1956. 39 l., 17 kép.

29. l.

Pap Gyula

8p.

kiállitott rajzok, vázlatok:

Tanulmányok, ceruza, 22x18cm. 1951.
Tanulmányok, -"-, 15x15cm, -"-
Sztálinvárosi legentő, pastell, 48x
37cm. 1952.
Maja, pastell, 40x27cm, 1952.

Pap Gyula festőművész és Dabóczi Mihály szobrász-
művész kiállitása. Ernst Museum. Kat. bev.:
Pogány G. Gábor. Bp. 1956. 39 l.,17 kép.

29. l.

Pap Gyula

87.

kiállított rajzok, vázlatok:

Gépkovácsok, ceruza, 19x14 cm, 1951.
Gépkovácsok, -"-, 15x19 cm, -"-
Öreg kovács, -"-, 12x11 cm, -"-
Kovácsok, -"-, 32x24 cm, -"-
Tanulmányok, -"-, 16x12 cm, -"-

Pap Gyula festőművész és Dobósi Mihály szobrászművész kiállítása. Ernst Museum. Kat. bev.: Pogány G. Gábor. Bp. 1936. 39 l., 17 kép.

29. l.

Pap Gyula

86.

kiállított rajzok, vázlatok:

Leánykafei, pantell, 40x30 cm, 1950.
Vizilovak, ceruza, 22x26 cm, -"-
Japán libák, -"-, 18x23 cm, -"-
Üvegöntő, rén, 58x37 cm, 1951.
Gögyári munkás, -"-, 70x45 cm, -"-

29. l.

Pap Gyula 85.

kiállitott rajzok, vázlatok:

Kovács, nein, 60x38 cm, 1948.
Maja, ceruza, 18x15 cm, 1949.
Női fej, pantell, 46x30 cm, -"-
Öregasszony gyerekkel, nein, 56x37 cm, 1949.

Pap Gyula festőmüvész és Dabóczi Mihály szobrászmüvész kiállitása. Ernst Muzeum. Kat. bev.: Pogány Ö. Gábor. Bp. 1956. 39 l.,17 kép.

28-29. l.

Pap Gyula 84.

kiállított rajzok, vázlatok:

Vén szederfa, tollrajz, 27x20cm, 1947.
Akttanulmány, ceruza, 24x20cm, -"-
Nagyhalapácsnál, nem, 32x19cm, 1948.
Kovács, -"-, 59x38cm, -"-
Kovács, -"-, 69x35cm, -"-

Pap Gyula festőmüvész és Dabóczi Mihály szobrászmüvész kiállitása. Ernst Muzeum. Kat. bev.: Pogány Ö. Gábor. Bp. 1956. 39 l.,17 kép.

28 f.

PAP Gyula

beszélgetése Rozgonyi Ivánnal, közölve a
Müv.-tört. Dok.Közp. Közl.III. 1963. 9-19 l.

M.D.K.

Pap Gyula festő

Kovácsok c.

müve bemutatva az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán. A Képzőművészeti Alap vásárlása.

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról. 6.l.

M.D.K.

Pap Gyula festő

Csendélet c.

Dunakanyar c.
Csendélet c.
müve bemutatva az Áll. Képzőművészeti Vásárlások
III. Kiállitásán. A Képzőművészeti Alap vásárlásaó

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III.
Kiállitásáról. 6.l.

Pap Gyula 100.

kiállított rajzok, vázlatok:

Fejtanulmány, szén, 38x32 cm. 1955.

Ülő paraszt, -"-, 40x27 cm. 1955.

Pap Gyula festőművész és Dobóczi Mihály szobrász-
m vész kiállítása. Ernst Museum. Kat. bev.:
Pogány Ö. Gábor. Bp. 1956. 39 l., 17 kép.

29. l.

Pap Gyula

99.

kiállított rajzok, ~~[illegible]~~ vásletok.

Olvantás (mozgástanulmány), szén, 39x29 cm. 1955.

Olvantás (mozgástanulmány), szén, 39x29 cm. 1955.

Olvantás (mozgástanulmány), szén, 39x29 cm. 1955.

Pap Gyula [illegible] és Dabóczi Kihály szobrászm vész kiállítása. Ernst Museum. Kat. bev.: Pogány Ö. Gábor. Bp. 1956. 39 l., 17 kép.

24. l.

98.

Pap Gyula

kiállitott rajzok, vázlatok:

Gyuri, fiam, szén, 31x22 cm, 1955.
Kucsmás ember, -"-, 54x42 cm, -"-
Partizán, -"-, 50x42 cm, -"-
Balatonparton, -"-, 46x57 cm, -"-

Pap Gyula festőművész és Dabóczi Mihály szobrászm vész kiállitása. Ernst Múzeum. Kat. bev.: Pogány Ö. Gábor. Bp. 1956. 39 l., 17 kép.

29. l.

Pap Gyula
grafikus

„Tanulmány"
(vegyes)

F. Mihály Sára: A magyar Bauhaus lezet
Mi részet, 1970. szeptember – 8 kép

Papp Gyula

Benes Gábor mestere volt a Képzőm. Főiskolán, 1954-58 között.

1957-63 között Bojtor Károlyt tanítja.

„9" Szombathely 69. Savaria Muz. Kiállítási kat. Bev.: Tasnádi Attila Bp. 1969.

Pap Gyula

Gendélet	színes línó	25,5 x 35,5
Konácsol	" "	28 x 29
Gendélet	" "	30 x 22,3

II. Miskolci Orsz. Grafikai Biennale. Miskolc 1963.
Herman Ottó Múzeum. Kiáll. Zat. Bev. Konzoph A. Zs.

Pap Gyula
festő

„Casa rossa"
(repro)

Herekes Lajos: Pap Gyula kiállítása.
Művészet, 1971. február – 43 lap.

Pap Gyula
festő

M.DK

„Sarkantyúvirágok"
(nyomo)

Tölgyesi János: Kiállítási kiöntéka
Művészet, 1968. junius – 42 lap

MDK

Pap Gyula

Kritika

Müvészet 1968 máj.p.39.

„A zene és a költészet egytestvérek"

(Paganini)

ZENE – IRODALOM – KÉPZŐMŰVÉSZET

EGY ESTE
BALLA LÁSZLÓVAL
ÉS BARÁTAIVAL

Közreműködnek:
a MATHIAS REX KAMARAKÓRUS
(vezényel: FEKETE VALÉRIA)
és a
PENTAFON FÚVÓSÖTÖS
valamint

PAP GÁBOR művészettörténész
SZABÓ GYULA színművész
SZERSÉN GYULA színművész
VÉGH LÁSZLÓ zeneszerző
ZÁDORI LÁSZLÓ karmester

Tisztelettel meghívja Önt és családját a Fészek Művészklub
igazgatósága

1993. április 28-án, szerda este 7 órára.

– A meghívó két személy részére szól –
A klubtag vendége részére a napi tagjegy megváltása kötelező.

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

DÍJELŐLEGES

F.k.: Galambos Tibor – Szövorg Ny.

MDK

Pap Gábor

Dunaujvárosi kikötő, o.

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Muz.

1964. máj.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Pap Gábor
grafikus

M.D.
1

Magyar Hirdető című
művével díjat nyert.

-:Plakátkiállitás
Magyar Hirlap,1969 jul.20.

MDK

Papp Gábor
Grafikus

Plakátjai elismerés.

P. Brestyánszky Ilona: Szárnyas az Athenaeum.
Művészet, 1969. március - 6 lap

MDK

Pap Gyula

Tünődő, of.

Gyümölcscsendélet, olajtemp.

B. Zs. képmása, of.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I. Gal. 1962. febr.

MDK

Pap Gyula

A Nagykohó csőhálózatán, olajtemp.

Tulipános csendélet üvegekkel, of.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I. Gal. 1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Első próbaöntés, olajtemp.

Pünkösdi rózsák, of.

Hervadó tulipánok, of.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I. Gal. 1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Virágos asztal, of.

Visegrádi táj ősszel, of.

Fürdő nők, of.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I. Gal. 1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Csendélet telefonnal, of.

Gyümölcsszedők./Freskótervvázlat/, temp.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I.Gal. 1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Tavasz a télben, olajtemp.

Virágcsendélet könyvvel, of.

Nagymarosi táj, olajtemp.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I.Gal. 1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Papagáj-tulipánok, of.

Tulipánok sárga háttér előtt, olajtemp.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I.Gal. 1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Csendélet ablakban, of.

Virágcsendélet, of.

Nyugágyban, of.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I.Gal. 1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Rózsák, of.

Nagymarosi tetők I.,of.

Nagymarosi tetők II.,of.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I. Gal. 1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Nagymarosi táj udvarral, of.

Virágcsendélet kisplasztikával, of.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I. Gal. 1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Kerti mákvirágok, of.

Virágcsendélet, of.

Virágcsendélet fehér asztalon, of.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I. Gal. 1962. febr.

Pap Gyula

34

Szobról hold (—) szén, pant. grafit.
38 × 32, 1932.
Özike. (Kroki) grafit, 20 × 15, 1932.
Fiatal mosómedve (Kroki), grafit, 22 × 18.
1932.
Látomás, szén, 43 × 33. 1932.
Vizió, szén, 29 × 25, 1"
Ülő félalt, szén, 45 × 33, 1932
Svéd leány, pantell 48 × 38, 1933
Félelem, (leányfej) pantell, 31 × 22, 1933.

Pap Gyula és Dabóczi tisztány kiállítása
kat ber Pogány Ö Gábor Bp. 1956

28

Papp Gjula

Szobrok hold/ényben. 45 x 34, 1932

Pap Gyula 35.

Nyár gyermedét eteti, pant. 54×45. 1935.
Fésülködő félakt, szén, 51×35. 1935
" " 54×36, "
Kanáló, " 53×33 "
Cigénylány, pantell, 40×26 "
Balatoni nőlőtőke, pant. 42×29, 1936.
Szigliget, cer., 20×28, 1936
Villányi nőlőhegyek, tus, 31×45, 1936.
Egy Jánel. a Japánban, cer. 33×45, "

Pap Gyula és Dabóczi tisztány fiállítása
kat. ker Pogány Ö Gábor Bp. 1956

28

Pap Gyula

kiállított rajzok, vázlatok:

Kovácsműhely, rézk., 49×46 cm. 1945.
Öregember, -"-, 48×32 cm, ~~1945~~ 1946.
Öregasszony, -"-, 41×29 cm. -"-
Cigány kovács, -"-, 51×31 cm. -"-

Pap Gyula festőművész és Dobóczi Gyula szobrászművész kiállítása. Ernst Museum. [illegible]. bev.: Fogány G. Gábor. Bp. 1936. 39 l., 17 kép.

28. l.

Pap Gyula 82

kiállitott rajzok, vázlatok:

Ágnes, szén, 38x30 cm, 1943.
Fésülhödö akt, szén, 55x31 cm. 1943.
Gyermekét etető, ceruza, 22x20 cm. 1945.
Léghalapács, szén, 44x62 cm. 1945.

Pap Gyula festőmüvész és Dabóczi Mihály szobrászmüvész kiállitása. Ernst Muzeum. Kat. bev.: Pogány Ö. Gábor. Bp. 1936. 39 l., 17 kép.

28. l.

Pap Gyula

81.

kiállitott rajzok, vázlatok:

P. Anna, nén. 40x32 cm. 1940.
Nagybányai parant, ceruza, 18x16 cm. 1942.
Öregember, nén, 48x38 cm. 1942.
Kanapengető, nén, 47x58 cm. 1943.

Pap Gyula festőmüvész és Dabóczi Mihály szobrászmüvész kiállitása. Ernst Muzeum. Kat. bev.: Pogány Ö. Gábor. Bp. 1956. 39 l., 17 kép.

28. l.

~~81.~~

~~biatti~~

Pap Gyula

80.

kiállitott rajzok, vázlatok.

Derbrott Gaba, szén, 45x32 cm. 1938.
Könyökölő parant, szén, 52x37 cm. -"-
Cigánylány, -"-, 33x27 cm, -"-
Fekvő női akt, -"-, 42x60 cm, -"-

Kernstock Károly portréja, szén, 36x25 cm. 1938.

Pap Gyula festőmüvész és Dabóczi Mihály szobrászmüvész kiállitása. Ernst Muzeum. Kat. bev.: Pogány Ö. Gábor. Bp. 1956. 39 l., 17 kép.

28 l.

Pap Gyula

79.

kiállított rajzok, vázlatok:

Zebegény vidéke, pantell, 33×45 cm,
1936.

Pipázó aggastyán, tus, 28×20 cm.
1936.

Pipázó aggastyán, tus, 29×23 cm,
1936.

Pap Gyula fes. művész és Dabóczi Mihály szobrászművész kiállítása. Ernst Museum. Kat. bev.: Fogány G. Gábor. Bp. 1936. 99 l., 17 kép.

28 l.

Pap Gyula 78.

kiállított vapok, vázlatok.

Szigliget, ceruza, 20x28 cm, 1936.

Villányi nőlőhegyek, tus. 31x45 cm. 1936.

Egy József a Japánban, ceruza, 33x45 cm. 1936.

Pap Gyula festőművész és Dabóczi Mihály szobrászművész kiállítása. Ernst Museum. Kat. bev.: Pogány Ö. Gábor. Bp. 1956. 39 l., 17 kép.

28. l.

Papp Gyula M.D.K.

Művei a kiállitáson

Kristóf Attila: Bucsu ki állitástól
A Szocialista Képzőművészek Csoportja tagjainak
találkozója a Nemzeti Galériában
Magyar Nemzet 1964. junius 16. 4.l.

Pap Gyula 97.

kiállított rajzok, vázlatok:

Olvasztár, pasztell, szén, 56x43cm, 1954.
Fiatal olvasztár, szén, 44x32cm, -"-
Tanulmány a nagykohóhoz, szén, 60x48cm, 1955.
Kompozíciós vázlat, diópác, 22x18cm, 1955.

Pap Gyula festőművész és Dabóczi Mihály szobrászművész kiállítása. Ernst Múzeum. Kat. bev.: Pogány Ö. Gábor. Bp. 1956. 39 l., 17 kép.

29.1.

96.

Pap Gyula

kiállított rajzok, vázlatok:

Kohász munkában, rézn., 37x24cm. 1954.
Gapolás, -"-, 47x61cm, -"-
Kovácsműhely, -"-, 45x62cm, -"-
Kovácsok munkában, -"-, 41x37cm, -"-

Pap Gyula festőművész és Dabóczi Lihály az obrás-
művész kiállítása. Ernst Museum. Mat. bev.:
Pogány. Ö. Gábor. Bp. 1996. 39 l., 17 kép.

29. l.

Pap Gyula 95.

kiállított rajzok, vázlatok:

Próka: József, kohász, kréta, 15x16 cm. 1954.

Kohász, kréta, 19x25 cm. 1954

Kohász, —"—, 20x25 cm, —"—

P. 7. kohász, szén, 48x36 cm; —"—

Pap Gyula festőművész és Dabóczi Mihály sz obrásszművész kiállítása. Ernst Museum. Kat. bev.: Pogány. Ö. Gábor. Bp. 1956. 39 l., 17 kép.

29. l.

Pap Gyula 94.

kiállított rajzok, vázlatok:

Erdélyi favágó, ceruza, 20x29 cm, 1954.
Erdélyi favágó, -"-, 21x25cm, -"-
Kohász, kréta, 17x16cm. -"-
Kapolcs, -"-, 18x22 cm, -"-
A kohóban, ceruza, 29x20cm, -"-

Pap Gyula festőművész és Dabóczi Mihály szobrászművész kiállitása. Ernst Museum. Kat. bev.: Pogány. Ö. Gábor. Bp. 1956. 39 l., 17 kép.

29. f.

Pap Gyula 93.

kiállitott rajzok, grafikák:

Schön elvtárs, kohómester, kréta, 20 x 17 cm. 1954.

Horváth István olvantár, kréta, 12 x 14 cm. 1954.

Ifjú olvantár, nén, 27 x 18 cm. 1954.

Pap Gyula festőmüvész és Dabóczi Mihály sz obrászmüvész kiállitása. Ernst Muzeum. Kat. bev.: Pogány. Ö. Gábor. Bp. 1956. 39 l., 17 kép.

29. l.

Pap Gyula

92.

kiállított rajzok, vázlatok:

Napzó kislány, pantell, 30x24cm, 1953.
Pihenő munkás, -"- , 70x50cm, -"-
Hegentő napfényben, pantell, 50x
43cm. 1953.
Hegentők a nagykohó növeretében,
pantell, 51x35cm. 1953.

Pap Gyula festőművész és Dabóczi Kihály szobrászművész kiállítása. Ernst Museum. Kpt. bev.: Pogány G. Gábor. Bp. 1956. 39 l., 17 kép.

29. l.

Pap Gyula 91.

kiállitott rajzok, vázlatok:

Marika, pasztell, 36x24 cm. 1953.
Kim Gi Tek elvtárs, aruzo, 8x7 cm, 1953.
Kadosa Pál, szén, 36x27 cm. 1953.
Gyuri, pasztell, 30x21 cm. 1953.

Pap Gyula festőművész és Dabóczi Mihály szobrászművész kiállitása. Ernst Muzeum. Kat. bev.: Pogány Ö. Gábor. Bp. 1956. 39 l., 17 kép.

29. l.

MDK

Pap Gyula

Fésülködő, olajtemp.

Kovácsok, olajtemp.

Pap. Gy. festőművész kiáll. Csók I. Gal. 1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Arató, of.

Gyermek tökvirággal, of.

Rémüldöző, of.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I.Gal.1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Kovácsok, olajtemp.

Kis cigánylány, olajtemp.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I.Gal.1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Parasztanya gyermekkel, olajtemp.

Virágcsendélet, olajtemp.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I.Gal.1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Gyümölcscsendélet, paszt.

Dunakanyar, olajtemp.

Primula, olajtemp.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I.Gal.1962. febr.

MDK

Pap Gyula

Gyümölcscsendélet, olajtemp.

Dunai Erőmü épitése, paszt.

Pap Gy. festőművész kiáll. Csók I.Gal.1962. febr.

Pap Emil

„Ökrönzekér" c. festménye a Műcsarnok téli tárlatán szerepel. (emlétve.)

Pesti Szilap, 1927. dec. 19.

MDK

Pap Emil

Havas ut, of.

M. táj- és életképkiáll. 19-2o. sz.

Mücs. 1927. jan.

Pap Emil

festőművész

Harmadik Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás - Műcsarnokban - képével szerepel.

Magyarság
1935.III.24.

Pap Emil MDK

Ebédelő család

Mücsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

PAP EMIL
/Szolnok 1884 - /

Külföldi aukción:

Emil Pap: Die Küchenmagd.
Öl auf Leiwand, 68x55 cm. Sign.

Wien, Dorotheum
470. Kunstversteigerung 17-24 Janner
1984. - Katalogus 411.sz.

PAP EMIL

Külföldi aukción:
Emil Pap: Der Besuch.
Öl auf Leinwand, 74x99 cm. Sign.

Wien, Dorotheum
467. Kunstversteigerung, Mai 1983.
Katalogus 62.old., 418.sz. Taf 17.

PAP EMIL

Aukción:
Emil Pap: Mutterfreuden.
Öl auf Leinwand, 99x74 cm. Sign.

Wien, Dorotheum,
634. Kunstauktion, Nov. 1981.
Katalogus 126.sz.
Kép: Taf. 90.

PAP EMIL

/Szolnok 1884- /

Aukción:
Emil Pap: In Erwartung.
Öl auf Leinw., 79x59 cm. Sign.

Wien, Dorotheum,
632. Kunstauktion, Mai 1981.
Katalogus 425.sz. 57.old.
Kép: Taf. 128.

PAP EMIL

/Szolnok 1884- /

Aukción: Emil Pap: Blumenkorb.
Öl auf Karton, 39x25 cm. Sign.

WIEN, DOROTHEUM
450. Kunstauktion, Oktober 1980.
Katalogus 431.sz., 52.old.

Pap Emil

Ferenczy Valér, Aggházy Gyula, Kiss Rezső, Gergely Imre, Juszkó Béla, Kacziány Ödön, Halmi Artur, Weilmann Róbert, Tölgyessy Artur, Kovács József, Poll Hugó, Knopp Imre, Pentelei Molnár János, Basch Gyula, Kézdi Kovács László, Gyügyei Nagy Zsiga, Glatter Armin, Rottmann Mozart, K.Spányi Béla, Pap Emil, Kövér Gyula, Matkovics Béla, Wittlich Eperjesi Károly, Teleki Antal, Zoltai Zeihrer, Madarász Viktor művészek a Mücsarnok jubiláris téli tárlatán mutatták be alkotásaikat.

Pap Emil: Orbán Dezső kritikájában kiemeli az "Ablaknál" c. képét, mely kézimunkázó holland leányt ábrázol.Külön megdicséri sajátos, rózsaszínű habkrémes koloritját.

ÉLET, Bp. 1912. jan.7. IV.évf. 1. sz. 25-27. lap.

3.

Pap Gyula

Dinnyés csendélet, olaj, 65 x 82. 1940.
képlő tul.

Szatós, olaj, 200 x 125, 1942. Alkotás,
I. nabad Neusz. Kiáll.-on Ziáll.

Kapálós, pantel, 70 x 100. 1942

Mezei virágok, olaj, 82 x 61. 1943.
Kut-on Ziáll.

Mezei virágok, olaj lemp. 85 x 61. 1944.
Szolon-ban Ziállitva.

Pap Gyula és Dabóczi Miklós Kiáll.
Kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp 1956
25.

Pap Gyula 2.

Tanyai tragédia, olaj, 1918.
Arató alkonyatkor, " 160 x 107, 1935
Naprogagól, " 82 x 100. "
Bíró tej, " 160 x 100. 1936.
Három fej, " 61 x 73. "
Könyöklő parant, olaj, 82 x 61, 1938
Anya pesmet, olaj, 82 x 61. 1939. közokt. M. tul.
Kohászok, olaj, 82 x 66, 1936. képlős tul.
Kut-on kiáll.
Halas vendélek, olaj, 65 x 82. 1940. Közokt. M. tul.

Pap Gyula és Dabóczi Miklós kiáll.
Kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp 1956

25

Pap Gyula

1.

Pesti és bécsi tanulmányok utáni 20 éves Korában került a weimai Bauhaus-ba. Itthon az ott kérült sénzajzzel mutatkozott be 1934 ben a Fränkel halomban. Kállai nézint ~~[illegible]~~. Ez a művészet szépletű menetvés a világ elől 1939 műtermkiállítás. 1940 Tamás galériában gyajt. Kiáll. 1943. Ztrotás műveiskor.

Pap Gyula és Dabóczi Miklós Kiáll.
Kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp. 1956 7 l.

MDK

Pap Gyula

Győztes müszak a nagykalapácsnál

Pogány S.C: 1. Magy. Képzőműv. kiáll.
Szabad Nép, 1950. aug. 27. 11 l.

Pap Gyula Jestő M.D.K.

Öreg parasz. Olaj. bűv. tul.
Három Jej. " " "
Cigányasszonyok. " " "
Hegyvidéki cueber. " " "

Kár magyar művész. kiállítás
kat. Bp. 1948 9

Pap Gyula Pantellas 28.

Szőlőlőre, 1946. 41×29.
Szigligeti szőlőhegy. 30×43. 1946.
Nagymarosi hárbetű. 49×33. "
Hajnalodik a Dunai, 32×49. 1947
Gyermekét etető, 56×41 "
Esti szinek (rókarántó) 18×42. 1948.
Z „Rókarántó" összel. 42×29. "
Dunai táj összel. 33×48. 1949.

Pap Gyula és Dabóczi Mihály kiáll.
kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp. 1956

Pap Gyula

Ősi fák. 34×49. 1949.
Diósgyőri kovácsok. 50×70. 1952.
Fejtanulmány a mozaikterhez. 49×33. 1952.
Galádi Kirándulás. 35×50. 1952.
Kertben jálnó gyermekek. 30×50 1953.
Nagymarosi láj. 32×49. 1954.
Jálika. 35×17. 1955.

Pap Gyula és Dabóczi Mihály kiáll. kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp. 1956

30.

Pap Gyula Pantelkor

Alkonyat, 34 x 51. 1955.

Nagymarosi táj reggel, 31 x 49. 1955

Nagymarosi zélány. 30 x 49, 1955

Dunaranyat Nagymarosnál, 33 x 53, 1955.

Öni táj vízpárdnál, 37 x 51. 1955

Balatoni táj erőben, 34 x 51. 1955

Balatoni nyaralóban, 34 x 51, "

Balatoni táj, 45 x 65 "

Szepesdi kastély a Balatonban 45 x 65 áll. 55

Pap Gyula és Dabóczi M. Hány 65 áll. 55

kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp. 1956

Pap Gyula

31.

Prolehósanya, pontel. 24×18, 1920
Virágos rest, " 36×28, 1923
Parasztanya gesmekkel, pont. 57×41. 1924
Írókparti füvek, grafit, 43×37, 1925
Hofel-tói táj, nincs kóra ja (kisnyomat) 26×37 1925
Sziámi cicák, szén, 34×35, 1927
Rajzistolábán, szén, 30×18, "
Női akt, szén 45×35 "
Sziámi macska, szén, 23×22, "

Pap Gyula és Dabóczi Mihály kiáll.
kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp. 1956

28

24.

Pap Gyula Pantelas

Esteledő táj, 33 x 45. 1936

Börzsöny vidéke, 32 x 45. 1936.

Börzsönyi táj, 33 x 45. 1936.

Zebegényi táj, 34 x 46. 1936.

Börzsönyi táj, 28 x 41. 1936.

Kutovica zapálás, 33 x 45. 1937.

Ligeti táj, 34 x 46. 1937.

Dunavolgye, 22 x 42. 1937

Pap Gyula és Dabóczi Mihály kiáll.

kat. ber. Pogány G. Gábor Bp. 1956

27

Pap Gyula

Pantellet.

Felvidéki falu, 29×43, 1938.

Faluvége, 30×43. 1938.

Nyárfák, 42×29. 1938.

~~Faluvége. 30×42. 1938.~~

Csobánci szőlőhegyen. 30×45. ~~30~~ 1939.

Királyné szobrajánja, 28×41. 1939

Szigligeti „Rókaránto"." 28×43. 1939.

Pap Gyula és Dabóczi Mihály kiáll.

kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp. 1956

Pap Gyula 26.

Pantellek.

Szigligeti lány. 43 x 40. 1939.
Szigliget. „Kiráfné szolnyája"
30 x 49. 1940.
Balaton. Szőlőtőke, 50 x 35. 1940.
Szigliget, Rókaránté, 28 x 45. 1940.
Holdfény a Balatonon. 43 x 30. 1940.
Holdfény a Balatonon, 43 x 30 „.

Pap Gyula és Dabóczi Mihály kiáll.
kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp. 1956

27

Pap Gyula 27.

Pantellek

Napbányai almaliget, 46×62, 1942.
Napbányai almafák, 62×44. "
" " " "
Napbányai fák, 62×46 "
Erdei tó Felsőbányán, 46×64. "
Virágzó vén almafa. 53×39 1945
Szigligeti dombok. 70×50. 1946.
Szőlőlőre. 41×29. "

Pap Gyula és Dabóczi Mihály kicill.
kat. kv. Pogány Ö Gábor Bp. 1956 27

20.

Pap Gyula

Földmunkások, pantel, 39×55. 1953.
Betonnyelők, " 53×43 "
Csapolás a nagykohóban, (tanulmány)
olaj, 73×65. 1954.
Csapolás a nagykohóban (")
olaj, 70×62. 1954.
Csapolás a nagykohóban, (")
olaj, 50×65. 1954

Pap Gyula és Dabóczi Mihály kiáll.
kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp 1956

27.

Pap Gyula

21.

Gapolás a nagykohóban (tanulmány) olaj 75 x 92. 1954.

Hajnali munkába menő, olaj, 51 x 62. 1954.

A nagykohóban, olaj, 122 x 100. V. képz. kiáll. on nem szerepelt

Gapolás a nagykohónál, olaj, 125 x 235, 1954. Népm. Min. tul.

Pap Gyula és Dabóczi Mihály kiáll. kat. ker. Pogány Ö Gábor Bp 1956

27.

Pap Gyula

22

Kohán, olaj, 115 x 100. 1954. v. Képz.
kiáll. „10 év" kiáll.-ou nemzetk.
Felv. pályázat III. díj nyerlese. MSZT. Tul.

Kohán, olaj, 49 x 39, 1954.
Olvantás, (tanulmány) olaj, 82 x 62
1954
Látogatás a nagykohóban. olaj lemp.
300 x 160. 1955.
A mi nagykohónk, olaj 200 x 160. 1955.
Nehériv. M. tul.
Kohán Gyakulás-Rajtkéj Mihály. Kvalit.
Kat. kv. Pogány O Gábor Bp 1956

27

Pap Gyula

23

Pantellet

Zebegényi patak rézi lét, 33×45, 1935
Erdei tisztás, 45×34, 1935
Z töltés mentén, 34×45, 1935
Arató, 50×70, 1935
Fiatal fenyőfák, 44×31, 1936
Dunakanyar este felé, 33×45, 1936.
Dunakanyar, 33×46, 1936.
Dunakanyar este, 33×45, 1936.
Este a Dunán, 34×45, 1936.

Pap Gyula és Dabóczi Mihály kiall.
Kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp 1956

27

Pap Gyula 16.

A Bali- és Bus-brigád, olaj, 100 x 125. 1953.

Bali elvtárs, kétszeres sztahanovista kovács, olaj, 35 x 45. 1953.

Dolgozós a nagykohó szerelésén, olaj, lemp. 100 x 82. 1953.

Hegentő a nagykohó tetején, olaj, 103 x 82. 1953.

Falaróbrigád a nagykohóban, olaj, 106 x 96. 1953.

~~[illegible]~~ Pap Gyula és Dabóczi Mihály kiáll. kat. lev. Pogány Ö Gábor Bp. 1956

26.

Pap Gyula 17.

Peütele hefen Sztálinváros (napsugár) olaj, 80×60, 1953.

~~A Ziárodt Duna Vízepádnál~~

Földmunkások a vasmű építésén, olaj, 70×90, 1953.

~~Kő~~ Kőműnesek a kokszolót építik, olajtemp. 65×75, 1953.

Szovjet mérnök a nagykokó tetején, pantel, 61×73, 1953.

Tanácsadó hovj. mérnök, pantel, 75×65, 1953

~~[illegible]~~ Pap Gyula a Dabóczi Mihály

Kiáll. kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp. 1956

26.

Pap Gyula

77.

Kiállított rajzok, vázlatok:

Fésülködő félakt, rézk. 51x35 cm. 1935.
Fésülködő félakt, -"-, 54x36 cm, -"-
Kanalás, -"-, 53x33 cm, -"-
Cigánylány, pantell, 40x26 cm, -"-
Balatoni nőlétöke, pantell, 42x29 cm. 1936.

Pap Gyula festőművész és Dabóczi Mihály szobrászművész kiállitása. Ernst Muzeum. Kat. bev.: Pogány Ö. Gábor. Bp. 1956. 39 l., 17 kép.

28. l.

MDK

Pap Gyula

Papagáj, tulipánok, 1959. Of.

Öreg halász, olaj, temp.

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. Műcs. 1962. 15.l.

MDK

Pap Gyula

Tulipánok, sz. linómetszet

IX. Magyar Képzőm. Kiáll.kat. Műcs. 1962. 23.l.

MDK

Pap Gyula

Nagymaros ősszel, of.

Nagymarosi tetők, of.

Dunakanyar a képzőművészetben. Szentendre-Esztergom-Tata. 1962.

Pap Domokos MDK

dr. Szokolóczy Sillaba Béla

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

Pap Domokos festő tanár

neve említve a „Villámbemutató?"

c. írásban

Bálint Endre Hazugságok naplójából
Magvető Bp. 1972

1 Bold.

Pap Emil

"Kávé után" c. festménye teritett asztalnál kávés kannák mellett olvasgató öregasszonyt ábrázol.
Repr.

ÉLET, Bp. 1909. aug. 1. I. évf. 31. sz.
135. lap.

MEGNYITÓ:

1994.július 18-án hétfőn 17.00-20.00 óráig

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:

1051 Budapest,V.ker., Deák F. u. 15.

Tel./fax:266-4857

1994.július 18-1994 július 31.

10-18 óra között

Pap Edina festő

MHB IMMO ART GALÉRIA

és a

KÖRMENDI GALÉRIA BUDAPEST

meghívja Önt

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA DÍJNYERES HALLGATÓINAK

kiállítására

(1993/94-es tanév)

Pap Domonkos

Két műve szerepel a
„Nő a művészetben"
kiállításon a Műcsarnokban
~~([illegible])~~

Magyarság 1936 X. 24

Pap Domokos

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.
Fekvő finom női akt, hangulatos tájképháttérrel.

Pesti Hirlap
1935.XI.16.

Pap Domokos

festőművész

Harmadik Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás - Műcsarnokban - képével szerepel.

U j s á g
1935.III.23.

Pap Domokos

"Bordán Oktáv"-ról festett arcképével

szerepelt a Független Művészek Társasága

tárlatán.

P.H.930.X.5.

Papp Domokos

Alkotása a Független Művészek Társ.-nak
őszi tárlatán a Nemzeti Szalónban.

M.930.X.2.

Pap Domokos festőművész

Ezüstérmet nyert a Független Művészek Társasága III. őszi tárlatán.

P.H.930.X.9.

Papp Domonkos

Független Művészek Társaságának őszi tárlatain arcképével szerepelt.

PÓU. 929.X.13.

Pap Domokos

Független Művészek Társaságának kiállításán kitüntető elismerésben részesült.

EK. 929. X. 20.

Pap Domokos

Független Művészek Társaságának kiállításain a Nemzeti Szalonban szerepelt.

Komoly igéret *Pap Domokos* és *Tóth Bartók* Jenő. *Pap Domokos* az adakemizus hive, vérbeli arcképfestő, előadásában kolorintikus hatásokra törekedik és meglehetősen részletkereső. Négy portrét látunk tőle, négy olyan munkát, mely a valószinü élethüség mellett nemcsak a rendelő igényeit elégiti ki, hanem az idegen nézőét is.

M.929.X.13.

Pap Domokos

Független Művészek Társaságának kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

PH. 929. X. 13.

Pap Domokos

Független Művészek Társaságának őszi kiállításán a Nemzeti Szalonban portréival szerepelt.

EK. 929. X. 13.

Pap Domokos

Független Művészek Társaságának
őszi tárlatán kitüntető elismerést
kapott festményéért.

NU. 929. X. 20.

Papp Domokos

Alkotása, a Független Művészek Társaságának
őszi tárlatán.

N.U.930.X.2.

Pap Domokos

Alkotása a Nemzeti Szalónban a Független Művészek Társ.-nak III. kiáll.-én.

Ujság, 930.X.5.

Papp Domo20

Szerepel a Független Művészek Társaságának klubhelyiségében (Erzsébet Kit. 41) rendezett Karácsonyi Képvásáron.

P. H. 929. XII. 17. Pő. ú. 929. XII. 15.
P. H. 929. XII. 22.

Papp Domokos

Szerepel a Független Művések Társaságának klubhelyiségében rendezett Kanásonyi kiállításon (Erzsébet-krt. 41.)

Kiáj. 729, XII. 15.

Pap Domokos

Szerepelt a Műcsarnok Tavasi tárlatán.

PJE 1930. III. 19.

Pap Domokos

Műcsarnok téli tárlatán önarc-
képével szerepelt.

PH.929.XII.22.

Pap Domokos

Műcsarnok téli tárlatain arc-
képtanulmánya szerepelt.

M.929.XII.22.

Papp Domokos

Független Művészek Társaságának kiállításain a Nemzeti Szalonban szerepelt.

Mo.929.X.13.

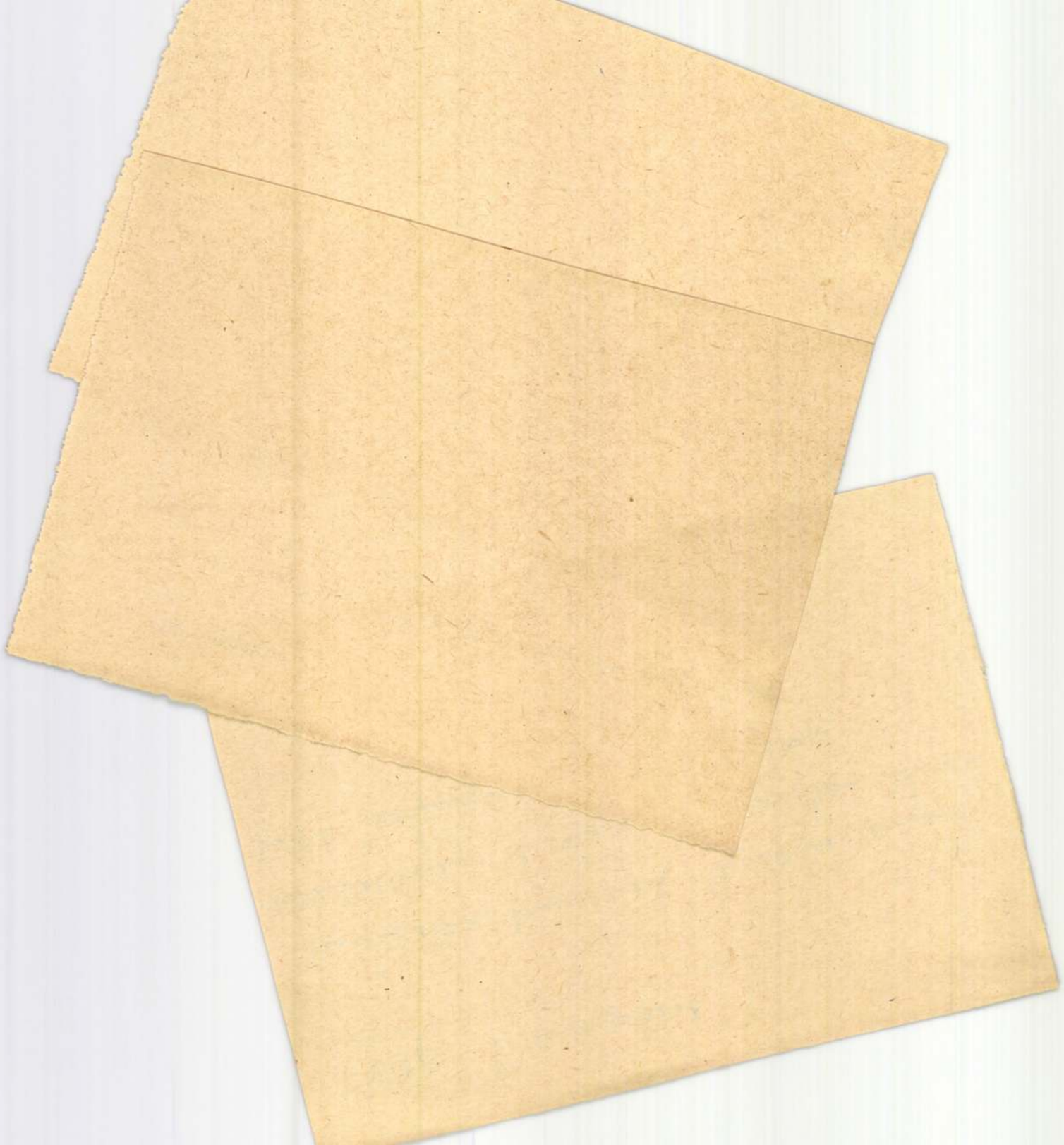

Pap Domokos

Független Művészek Társaságának kiállításán dicséret elismerésben részesült "Leányarckép" c. festménye.

PH. 929.X.19.

Pap -

Portréval szere...
Társ.-nak kiáll.-én.

Pap Domokos

Kompozíciójával .....
szerepelt a Független Művészek Társ.-nak
kiáll.-én.

B.O.U.930.I.5.

Pap Demokos

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

M. 1930. III. 15.

Papp Domokos

Független Művészek Társaságának kiállításán a Nemzeti Szalonban fejtanulmánya szerepelt.

MH. 929. X. 13.

Papp Domokos

Alkotása, a Független Művészek Társaságának kiáll.-án.

P.H.930.X.2.

Pap Domokos festőművész

Ezüstérmet nyert a Független Művészek Társasága III. őszi tárlatán.

M.930.X.12.

Pap Domokos MDK

Balogh Eszterke

Mücsarhok 1938 Őszi tárlat

Pap Domokos

Dr. Minder Gyuláné

Miskolc 1939 Téli tárlat

Pap Domokos

MDK

Kislány

Mücsarnok 1939 Derü a müvészetben

Pap Domokos

MDK

Dr. Balogh Károlyné

Mücsarnok 1938 Téli kiállitás

Pap Domokos MDK

Márai magyar családdal

Micsarnok 1938 Szent István kiállitás

Pap Domokos

MDK

dr. Máthé Dénes

Műcsarnok 1939 dec-1940 január

M.D.K.

Pap Domokos

A Mücsarnok tavaszi tárlatának egyik rendezője a müvész, mint Hunyady Sándor: "A Mücsarnok tavaszi tárlata" c. beszámolójában irja.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. ápr. 24-3o.
V. évf. 17. sz.

Pap Domokos MDK

Babuci

Babika

Mücsarnok 1940 Gyermek a müvészetben c.kiall.

MDK

Pap Domokos MDK

G.H-né arcképe

Dr. Szmolenszky Józsefné

Mücsarnok 194o Tavaszi tárlat

Dr. George Bell

Rev Domokos

MDK

Pap Domokos MDK

Dr. Grósz Emil

Mücsarnok 194o Tavaszi tárlat

Pap Domokos

MDK

A szegedi Ferenc József tudományegyetem tanácsa,

Mücsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Pap Domokos

szerepelt a „Magyar Arcképfestők Társaságának" kiállításán.

NM 1939. XI. 4.

Papp Domonkos

Szerepelt a Magy. Arcképfestők kiállításán.

MO. 1939. XI. 4.

Pap Domokos MDK

Tavasz, olf.

Műcsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Pap Domokos MDK

Tomesz Éva, repr.

Mücsarnok 1944 Tavaszi tárlat

Pap Domokos MDK

B.D.T. arcképe, repr.

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

Pap Domokos

MDK

dri berei Bartha István

Mücsarnok 1944 Tavaszi tárlat

Pap Domokos

Szerepelt a „Szín a művészetben" c.
kiállításon.

M. N. 1939. III. 25.

Pap Domokos

MDK

Tomesz Éva

Műcsarnok 1944 Tavaszi kiállítás

Pap Domokos

MDK

dr. I.T. arcképe

Mücsarnok 1944 Tavaszi tárlat

Pap Domonkos

Önarcképe a Magy.Képzőm.Egy.jub.kiáll.-án.

P.H.934.XII.12.

István, *Endrő* Margit, *Donner* Gertrud
Mária, *Demeczkyné Wolf* Irma és *Bókus*
Sándor komolytörekvésü munkái.

B. P. L.

Pap Gonzales

Ul 1939. VI. 11.

fele is, ahol a szép asszony tundokl
vállait lecsuszott bundából vagy prém
szegély közepette töboldalról lehesse
fényképezni, azután pedig legyen a film
ben egy kis mondenitás, egy andalit
valcer, egy kis játék a szerelemmel é
néhány szenvedő jelenet. Lil *Dagowe*
szubtilis, elegáns játéka mellett egy csu
nya, de igen tehetséges fiatal szinészn
Claire *Winter* tünik fel a filmben. Vil
tor *Staal*, Eugen *Klöpfer*, Edward *Ba*
ser és Hans *Brausewetter* egészitik ki
film gondosan összeválogatott kamara
együttesét. Sok remek havas felvétel é
egy kitünő varieté szám teszi vonzóv
az *Ufa* uj filmjét, amely az uj néme
filmgyártás érdekes produkciójának t
kinthető. Nagyon érdekes a tintahalal
ról szóló német kulturfilm is.

Kiepura Budapester

Pap Domokos

Szerepelt az Arcképfestők kiállításán.

Reggel 1935. I. 7.

Papp Tamás

Szerepelt az Arcképfestők kiállításán.

PH 1935. X. V.

Papp Domokos

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.
Szép husu női aktja.

Pesti Hirlap
1934.I.17.

Pap Domokos

MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Pap Domokos

A szegedi egyetem tanácsa /1939-4o/, repr.

Micsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Pap Domokos

Női arckép, of.

7.nemzeti képzőm. kiáll. 1944. jun. május.

Pap Domokos

Demkó-Belánszky Tiborné

Műcsarnok 1942-43 téli kiállítás

Pap Domokos MDK

d'Ouvenou Marianne

Mücsarnok 1942-43 téli kiállitás

Pap Domokos MDK

dr. Szandtner Pál

Mücsarnok 1942-43 téli kiállitás

Pap Domokos MDK

Géczy Pálné, repr.

Mücsarnok 1943 tavaszi kiállitás

Pap Domokos

MDK

D'Ouvenou Marienne, repr.

Műcsarnok 1942-43 téli kiállitás

PAP Domokos
Kolozsvár, 1894. május 2.– ?
Képz. Főisk. Bpest, festő

Banner Erdély

Mag. Dominkus

MDK

Dr. Bruno Bela

Dr. Ludwig Gantzhorn

Walter Allmos

Universitäts-Lehrstuhl Arbeitspädagogik

Pap Domokos MDK

dr. Batta Béla

dr. Minder Gyuláné

Majba Vilmos

Mücsarnok 1941 Arcképkiállitás

Pap Domokos MDK

özv. Horváth Endréné

Mücsarnok 1941 Arcképkiállitás

Pap Domokos MDK

dr. Szokolóczy Béláné

Műcsarnok 1941 Arcképkiállitás

Pap Domokos MDK

dr. Máthé Dénes

Morelli Gusztáv

Műcsarnok 1941 Arcképkiállitás

Pap Dénes

festőművész

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

U j s á g
1929.IX.8.

Pap Domokos

festőművész

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Előkelő vidéki portrétfestő, akinek fárti-
kérmásáb rendkívüli vonzóság jellemzi

Pesti Hirlap
1929.IX.8.

Pap Domokos MDK

Eszterke

Mücsarnok 1940 Gyermek a művészetben c.kiáll.

Pap Domokos

erdélyi festő

Kishonthy Zsolt – Murádin Jenő: Nagy Oszkár, Nagybánya Könyvek 2. Miskolc, 1993, 23.

Pap Domokos

MDK

dr. Prinz Gyula

Miesarnok 1942 Tavaszi kiállitás

Pap Domokos

MDK

Tavasz

Műcsarnok 1943 Őszi tárlat

Pap Domokos

MDK

Horthy Miklós

dr. Simkó Ilemérné

Mücsarnok 1943 Őszi tárlat

.AS.VI.SE9.O.8

Pap Domokos MDK

dr. Illyés Géza

Géczy Pálné

Mücsarnok 1943 Tavaszi kiállitás

Pap Domokos MDK

dr. Bakay Lajos

B.D.T. arcképe

Kovács Ödön

Műcsarnok 1943 Téli kiállitás

Pap Domonkos

Nemzeti Szalon nagy téli tárlatán
"Hazatérők" c. vásznával szerepelt.

PH. 932. T. 1.

tervet nem tudták teljesiteni. . .

ill. egyes növényfélék meg nem Termelés

átlagtermés

erv		tény
11		9,4
14	kb	6
,5		11,5
9		11,5
7		5
7,5		19
3o		-
6o		19o
8		8,5

MDK

Pap Domokos

Tavasz, of.

7.nemzeti képzőm. kiáll. 1944.jun. Műcs.

Pap Domokos MDK

Batta Óttó

Műcsarnok 1938 Őszi tárlat

Pap Domokos MDK

dr. Jencs Árpád

Műcsarnok 1938 Őszi tárlat

Microscope Light Supplement Available

Pap Domokos MDK

Női arcképtanulmány

Mücsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Pap Demokos

festőművész

Tavaszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Esti Kurir
1929.VI.18.

Pap Domokos
festőművész

Tavaszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Vajon finoman átkészett önarcképe..

Pesti Hirlap
1929.VI.16.

Pap Domokos (1894-)

Női portré.
Olj f.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Pap Domokos

Szerepel a magyar Arckápfestők kiállítása a Nemzeti Szalonban

Nyság 1937 X-9

Pap Damokos

Szerepel a magyar Arkadi festők
kiállításán a Nemzeti Szalon van
Önarckép (emlitve)

Magyarság 1937 X. 10

Pap Domokos

Szerepelt a Nemzeti Szalon téli tárlatán.

PH. 1932. XII. 25.

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
299.

Péczely

P a p p B e r t a l a n :

Fekvő akt.

Olajfestmény.

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
281.

Péczely

P a p B e r t a l a n :

Arcképe/fénykép után/

M Ű V É S Z E T
XI.évf. 1912.
33.

Pécsely

P a p p B e r t a l a n :

Dolce far niente

Olajfestmény

Az Erzsébetvárosi Kaszinó dijának-
nyertese.

Papp Bertalan

Stróbl Alajos, Zala György, Pállik Béla, Papp Bertalan, Fadrusz János és Kézdi Kovács László annak a müvészi bizottságnak tagjai, mely a millenniumi diszmenet létrehozásának mozgalmát meginditotta.
Vágó Pál millenniumi diszmenet tervét a Müvészet c. rovatban sign. nélkül megjelent "A millenniumi diszmenet" cimü beszámoló ismerteti, felsorolja a menetben résztvevő csoportokat, melyek az ország egy-egy korszakát szimbolizálják.

ÉLET, Bp. 1895. juni. 23. V. évf. 39. sz. 7-9. lap.

Pap Gyula

A civilizáció nevében. pantel.
80 × 58. 1951.

Betegágynál., olaj, 36 × 71. 1951.

A Földalatti Stadionállomás mozaik-
terv vázlatai: Szertorna, tempera 43 × 103,
1951. III. képz. Kiáll. -on nesepelt.
Evezősport, temp. 44 × 105. 1951. III. képz.
Kiáll. -on nesepelt, – ~~Evező sp~~
Szertorna (Karton), szén, 225 × 525, 1951.

Pap Gyula és Dabóczi Mihály Kiáll.
Kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp. 1956

Pap Gyula

(A Földalatti Stadionállomás mozaikvárlatai) (Loft.): Ever ösport, (Karton) szén, 225 × 525, 1951.

Önarckép, olaj, 55 × 45, 1952
Alaptal. v. képr. Kiáll.-on nem pett.
Önarckép, olaj, 49 × 37, 1952.
Önarckép, olaj, 50 × 39, 1953.
A Ziáradt Duna Visegrádnál, olaj, 70 × 100, 1954.

Pap Gyula és Dobbesi Mihály Kiáll.
Kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp. 1956

15

Pap Gyula

(Sztálinvárosi sorozat)
Épülő szocialista városunk.
Kovácsműhely (vázlat), olaj, 60×75.
1952. IV. Kiall. Nejm. Min. tul.
Az épülő kikötő, olaj, 68×135. 1952.
Kikötő, olaj, 74×104. 1952.
Szerelés az erőművet. olaj. 95×140. 1952.
Kovácsmester és tanítvája. pantel. 90×70.
Műszakváltás előtt a kovácsműhely 1952.
olaj 106 × 125 1953
Pap Gyula és Dabóczi Mihály Kiall.
Kat. Szv. Popány Ö Gábor Bp 1956

26.

Papier

Pap Gyula

Hounédelmi min. mozaikvázlat, olaj-
lemp. 77 x 187. 1948.
Anya a dombaldalon, olaj, 60 x 55.
1950.
Napanyó, olaj, 68 x 55. 1950.
Szoptató anya permetettel, olaj, 100 x 82.
1950.
Szőrtes műnak a nap kalapásnál, olaj
200 x 375. 1950. I. Kepz. kiáll.-ón
szerepelt. Belüpm. tul.

Pap Gyula és Dabóczi Mihály Kiáll.
Kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp. 1956

Pap Gyula

9

Ünnepöntök, olaj, 125 x 200. 1950.
Montuai magy. Kiáll.-on nemzetelt.
Nagyanyó mesél, olaj, 82 x 60. 1951.
Anya permetét eteti (tanulmány) olaj,
82 x 61. 1951
Nógrádi anya, olaj, 100 x 82. 1951
Kislányom, olaj, 30 x 39. 1951
Olvasó leányka, olaj. 55 x 61. 1951
Koreai anya, olaj. 110 x 82. 1951.

Pap Gyula és Dabóczi Mihály Kiáll.
Kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp. 1956

25
26

Pap Gyula

Parasztasszony, (tanulmány) olaj,
48 × 36. 1954.
Asszonyfej, (tanulmány) olaj. 1954.
Rugalmas, olaj. 122 × 100. 1955.
Vízparti részlet, olaj, 82 × 61. 1955.
Dunakanyar, olaj, 74 × 60. 1955
Sárga virágok, olaj, 74 × 60. 1955
Balatoni táj, olaj. 50 × 70. 1955

Pap Gyula és Dabóczi Mihály kiáll.
Kat. bev. Pogány Ö. Gábor Bp. 1956

Pap Gyula

Balatoni táj viharban, olaj, 50×70. 1955.
Balatoni táj, olaj, 60×80, 1955.
Üdülő a parton, olaj, 1955.
Tavaszi kertben, olaj, 48×54. 1955.
Napozó leány (plein air tanulmány) olaj, 47×33, 1955.

Pap Gyula és Dabóczi Mihály kiáll. Kat. kv. Pogány Ö Gábor Bp 1956

Pap Gyula 12

Vihar az áradó Duna felett, olaj, 70 x 100. 1954

Dunaparton pálnadoró gyermekek, olaj, 40 x 60. 1954.

Játró gyermekek, olaj, 82 x 61. 1954.

Szot lul. (ásvizzés osultek, [illegible])

Öni táj Visegrédnél, olaj, 60 x 80. 1954

Nagymarosi táj, olaj, 70 x 100. 1954.

Pap Gyula és Dabóczi Mihály Kiáll.
Kat. Ar. Pepény Ö Gábor Bp 1956

26.

Pap Gyula 18.

Hegenlős a napkohó nevelésén, pantel. 60 x 50. 1953.

A napkohó építése. pant. 49 x 36. 1953.

Épül a napkohó, pant. 34 x 50. 1953.

Az épülő kohó tetején. pant. 42 x 34. 1953.

Pallóleraz ós a kohó tetején, pant. 55 x 34. 1953.

Falaz óbrigád a napkohón. pantel. 52 x 41. 1953.

~~Pogány~~ Pap Gyula a Dabóczi Mihály Kiáll. kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp. 1956.

19.

Pap Gyula

Éjszél a kohó, pantel. 58 x 40. 1953.
Kohácsműhely, pantel, 34 x 49. 1953.
Munzanúnet a kokszoló éjszakáról.
pant. 34 x 49. 1953
Falazóbrigád a nap kohón. pant.
43 x 52. 1953.
A kohó csőhálózatai. pant. 57 x 50.
1953.
Munzadat a kohó csőhálózatai. pantel.
57 x 40. 1953.

~~Pogány~~ Pap Gyula és Dabóczi Mihály
Kiáll. kat. ev. Pogány Ö Gábor Bp. 1956

Pap György
grafikus

Kompozíciói a népművészet legszebb motivumainak – nap, madár, virág stb. – feldolgozása

Varga József: Pap György első kiállitása Szegeden.
Müvészet, 1971.február - 45.lap

Pap Géza

Nemzeti Szalon téli kiállításán szerepelt.

Pap Gézával nem mindenben értünk egyet. Ha csak a ceruzarajzot választaná, minden rendben volna, de mivel a pasztellt is kultiválja, borzalmasan mégpedig, nem irhatunk róla jót. *Fodor* Olga aktjai elismerést érdemelnek, ugyszintén *Prenaszil* Sándor nagy-

M. 929. XII. 29.

Pap Géza

Nemzeti Szalon csoportkiállításán szerepelt.

Szlábdy Margit kollekciójában a „Japán tej" és „Este a tanyán" ugyanígy jelzi művészi tudását; viszont *Pap Géza*, aki kiválóbb állatrajzolóink közé tartozott, most majdnem ötven pasztel- és olajképén demonstrálja azt, hogy ultra irányba átcsapott városrajzaival mennyire kevés érdekességet tud kelteni. A „Szarvasok" c. rajza és „Cirkuszjelenet"-e idomított oroszlánokkal, szinte kiugrik ebből a tömeges unalomból.

PH. 929. XII. 29.

Pap Géza

Nemzeti Szalon új tárlatain szerepelt.

Pap Géza főleg színes kretával és pasztellel tolmácsolja művészi élményeit. A kiállítók között ő a legegyénibb, nyilván Gauguin hatása alatt mindent belső lényegére leegyszerüsitve, a színek egymáshoz való viszonyát és erejét keresi. Olyan képei is akadnak, amelyeken a problémát térproblémákkal is bonyolitja. Képei értéke egyelőre a groteszk érdekesség, ami azonban csak füszer lehet, a vörös paprikát vagy törött borsot nem érdemes meztelenül enni.

NU. 929. XII. 29.

Papp Géza

Műve szerepel a Corvin-áruház új képzőművészeti kiállításán.

Új Magyarság 1942. XII.3.

M. kir. Postatakarékpénztár
Árverési Csarnoka

24. Könyvaukció.

1942. V. 27-29.
1942. V. 30 - VI. 3.

~~katalogus: 60 fill.~~

PAP Géra fonds

OMIKE 1909-1944

282
283
299
301
505

MDK

Pap Géza

Falusi utca, paszt.

Szoc.Dem.párt képzőművészeinek tár. és meghiv. művészek kiáll. Ernst Muz. 1945. okt.

Pap Géza (1883 - ?)

„Nyergesújfalu" Olaj, Tarton

65x82. Selezve lent balra: Pap Géza 1908

Védett. Kitiáltási ár: 3500 ft

BÁV 38.Képaukció Budapest 1975 december

Papp Géza

Nemzeti Szalon csoportkiállításán szerepelt.

Az eddigiek irányával szemben *Papp* Géza képviseli a haladó művészetet. Feloldott formák, vonalritmus s színek problémái közben. Noha ennek az iránynak nem egy neves képviselőit ismerjük, *Papp* Géza mégis tud ezen a téren ujat produkálni. Mesél. Derüsen, kedvesen, játékosan adja elő művészi benyomásait s igy szinte hivatott a naiv lelkekre — gyermekkönyvek illusztrálására gondolunk — szépérzékkel hatni. Jelentősnek tartjuk megjelenését.

Ek 929. XII. 29.

Pap Géza

Rajzaival szeretne hatást elérni,-Gerő Ödön véleménye szerint- mivel sokat markol és mindent kiszór az ujjai közt. Figyelmezteti, hogy a lokálszinekkel való festés ne hasson ugy, mintha körvonalas felületek kifestése volna.
A Müvészház kiállitását "Öreg skótok, ifju magyarok" cimmel ismerteti a kritika.

A HÉT, Bp. 1911. jan. 15.
XXII. évf. 3. sz. 46-47. lap.

Pap Gyula

Lehel-piac, olajfestmény

Magyar Képzőművészet
I. Kiáll. Katalógus 1946 jú

Pap Géza

koszorút a KUT jubileumi
ünnepélyén a Nemzeti Színházban

Nemzeti Lyság 1937 XI. 21.

Pap Géza

Bemutatott műve:

194. sz. „Lehel-piac", olaj!

Bologh J.: A „Magyar Képző művészetért", I. művészeti kiállítás, Budapest, 1946. VII.

131

ben a klasszikus ...
Legkiválóbb képei: a Szt. Romuald
víziója, melyben a vonalak ritmusa
és bensőség egyesül a finom fény és
árnyék adta világítással, továbbá Szt.
Gergely csodája (mindkettő Vatikán
Képt.). Egyéb képei: Szt. Anna ha
lála (Róma, S. Carlo a'Catinari). Don
Orazio Giustiniani arcképe (Róma,
Borghese Képt.). — Irodalom: H.
Posse (Leipzig, 1925).

S. 2. *Giovanni Antonio de'*, l. *Pordenone*.

SACCONI, *Giuseppe gróf*, olasz épí-

Papp Árpád

1878/79 - 1879/80.

Ferkèpzomfoiskèvk
120. l.

Riedl Frigges VIII. 218.

PAPP 1. *Árpád*, festő, * Petrova 1861 aug. 12. † u. o. 1882 nov. 22. A bpesti mintarajziskolában tanult. Figurális és tájképeket festett.

E. G. II. 268. l

Papp Árpád

sehetséges fiatal festő meghalt 1882. nov. 22 éves Korában, Petrován.

Halálozások Vas. Lap 1882. 769 l.

1907. Szeptember 12. 450

Tömörkény Istvánnak: Fh. a 25,000 koronás nagy segély a létesítendő néprajzi osztály felállítására a várostól megfelelő tervezet kiséretében lesz kérelmezendő (636/1907.)

Papp Árpád

1878/9 I. előkészítő osztály
szül. Petrován 1861 aug. 12
gör. kath. Pesten 6 gimn.

1878/9. II. előkészületi osztály
1879/80. I. I. szakosztály
1879/80 II. I. szakosztály

Codexek II.

6057

BUDAPESTI KÖZLÖNY
HIVATALOS LAP
KIADÓHIVATALA
BUDAPEST, 1. POSTAFIÓK 2.
I., VÁR, KAPISZTRÁN-TÉR 1. SZ.

TELEFON: 1-604-64.

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

KÉSZP... 938 APR - 1 BUDAPEST 1

Műemlékek Országos Bizottsága

Bzt.

IX, Ráko ú 10.

3151/1937.

Pap

Báró Horváth Ferenc
kastélya XIX sz

Ref. templom, epült 1776.
Ernst verlag 1626 bis

Huszita sirok.

Bronzori teletek.

Borovszky; Magyarsz vm Szabolcs

54,55 l.

Bazzi Giovan Antonio il Sodom
Judás csókja 38 (600), 1230 (60). — Kri-
tus ostoroztatása 38 (600), 1161 (48). -
Krisztusnak cirenei Simon segíti vin
a keresztet 38 (600), 1231 (60).

Pap

Müvenet 1905. 202, 278
– 1908 64

Pap

Lab I. 124

II, 55

III. 31, 54

3.

4.

Pap

l.

LykaMagymű1800-50

125, 313, l.

Pap

Fertő. Professor.
Magyar Képzőművészeti Főiskola, Bp.
VI. Népköztársaság u. 69-71.

International Directory of Arts. 8th Ed. 1965/1966.
I. /Ed.: H. Rauschenbusch/, Berlin, é.n. Deutsche
Zentraldruckerei AG. 1004 l., ill. 769. l.

M.D.K.

Pap

"Tanulmányfő" cimmel fiufej repr.-ját bemutatja a lap.

Magyar Salon, Bp. 1902. aug. hó, XXXVII. kötet 521 lap

M.D.K

Pap
festő

Szalay Ferenc volt a tanítványa
a Képzőművészeti Főiskolán

Szelesi Zoltán: Szalay Ferenc
Művészet, 1963. augusztus – 2/1 lap

MDK

Pap

Kállai E: Wo stehen unsere jungen Künstler? Pester Lloyd, 194o. dec. 25. 22 l.

Pap festő

MLDK

Neve megemlítve

„A Kultuszminiszter képet vásárolt három pécsi festőtől.

Pécsi Hétfő. 1941 I. évf. máj. 12. 2. l.

Pap

Gyermeked – jövőjéért harol (1945)

i. plakátja nekrepel a
politikai plakátok kiállítása
a Nemzeti Galeriában (repró)

Négyművelés 1965 X. sz. 35 old

Pap festő

MDK.

Grafikáival szerepel a tárlaton.

„A Kultuszminiszter az Új Szinek tárlatán"

Dunántúli Népszava 1947. III dif. máj. 13.

6.l.

Papp Lestő

8 órai hiság

1924 okt. 5. Fl.

Pap

M.D.K.

„festő"

nevét emlitiz

Idézve: Kállai Ernő: Öszinte beszámoló egy beszélgetésről /Szalay Lajossal/,
Magyar Csillag, 1942.jan.1.II.évf.1.sz. 44-49.old.ról,
Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk.Németh Lajos,
Bev.és összeáll. Perneczky Géza,
Bp.1967. Corvina, Σ60. old.

MDK

Pap, festö

egy erös portréval szerepel.

Pipics Zoltán dr.:A képzömüvészek egyesületének jubileumi kiállitása. -U.M. 1934 dec.8. 21.l.

Pap

Kohó,195o

Uj módon tér vissza az izzó vas és kemence adta fényeffektusok szerepe:fontosabb az üzemi légkör,a munkafolyamt látványa,mint maga a tipus.

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 loo.o.

Pap
fotós

Pap készítette a fotójat Somogyi
József Dózsa szobaszerének.

A borítóra
Művészet, 1975. április

PAP Adalbert

GÁT Eszter: Pest-budai zongorakészítők. =
Tanulmányok Budapest Múltjából XXIII.Bp., 1990
178.p.

The stone has been included in several exh magnificent exhibition of English Romanesque Ar at the Hayward Gallery in 1984, under the dire Zarnecki contributed the catalogue entry ending many other problems raised by this unusual sculp

The purpose of this article offered in homage more than anyone for the study and appreciati sculpture, is to put forward an alternative hypoth the relief. I stress that this is only an alternativ appear, one detail of the stone remains unaccou and there is also a chronological problem. Howeve suggestion, since Biddle's hypothesis too, attracti objections.

Biddle it will be remembered, has interpreted p as an episode narrated in the Volsung Saga. Sig were clamped by their legs in a large pair of stocks by a she-wolf. Sigmund, however, had honey sm by the servant of his sister, Signy, and when Sigmund saved himself by biting out its tongue. the Volsung Saga is of c. 1400, though the Saga w 1260—70. References in earlier literature such however, that the story was known earlier. Nev tations of Norse mythological stories can be fou point to any representation of this particular sto

Pap Albert

festőművész

Ziállítása Tatán a Kuny Domokos Múzeumban

Látta, hallotta

1984 XI. 8

10 41-

Pap Andor MDK

Panni, olf.

Mücsarnok 1960. Képző-és Diszitőművészeti körök kiáll.

PAP Antal Károly

1842-1845

Fol. Hist. 19. 143.

Az okvetlen s nélkülözhete
teljesen egyetértvén mindenben
következők volnának:
1ör A menyezet óvassék meg a h
kártékony hatásától.-
2or A kapú elé ragasztott csar
az egész műemléknek alakjá
3or Készítessék egy stilszerű
helyére.-
4er Javíttassanak ki az ablako
5ör A vakolat az egész épületr
vakolat nélkülözhetetlen l
Tekintetes országos műemlé
nélkülözhetetlen újítások, a me
pártfogását kérném, felajánlom
mennyiben ezek kivétele végreha
megújított műemlék felett azt i
Tekintetes országos műemléki bi
miheztartásom végett, maradok m
becsea figyelme s pártfogásába.
Szlavniczon 1882 évi Decze
A Tekintetes országos műem
tisztelettel
alázat
Sándor

PAP Antal

SÜMEGI György: Simonyi Antal képiró. = Herman Ottó Muzeum Évkönyve, XXVII. 1989 47. p.

Pap György
grafikus

Grafikai munkássága a folklór-
ból táplálkozó fametszet művésze-
teinek folytatását igazolja.

D.Fehér Zsuzsa: Van-e szegedi műhely?
Művészet,1973.augusztus - 14.oldal

Pap György

A szegedi nyári tárlaton szereplők grafikái.

Láttuk, hallottuk.

1974. VII. 23. Kossuth 21.03/6/Kv

Pap György, festő

- Bethlen Gábor festője volt. Dolgozott más főurakmak is. Falusi templomokat is festett.

Benda Kálmán: Bethlen Gábor és a magyar művelődés 65-75.

Tiszatáj, Szeged, 1980. október XXXIV/10.

Pap S. Gábor, festőművész

Ez a nyolcadik nyár, amikor képzőművészek táboroznak a Kécskei Tisza-parton. Az elmúlt esztendőkhöz hasonlóan az ország más tájain élő alkotók is meghívást kaptak az idén a művésztelepre, sőt ketten Romániából érkeztek a tábornyitásra. Tíz festő: Batári László, Bozó János, Bagó Bertalan, Gyalai Béla, Kádár F. Tibor, Pap S. Gábor, Rausz Szilveszter, Seres János, Szurcsik János és Váti József – két grafikus: Bardócz Lajos és Würtz Ádám, a szép alkotómunkára inspiráló környezetben egy hónapot tölt együtt. – Közülük most kettőt közelebbről is bemutatunk: Szurcsik János és Bardócz Lajos műrészeket.

Kolok Elek: Alkotók a Tiszánál.

Petőfi Népe, 1984. aug. 15.

Pap György
grafikus

A festőnek indult és most grafikával foglalkozó Pap György első kiállítása Szegeden volt.

Varga József: Pap György első kiállítása Szegeden.
Művészet, 1971. február - 45. lap

Pap György
Grafikus

Konstruktív építésű, expressív vász-
nai grafikai indítéknak. A kiállítás
szereplő rajzok verbeli grafikust jelesnek

Varga József: Pap György első kiállitása Szegeden.
Művészet, 1971.február - 45.lap

Pap György
grafikus

A népművészettel és népballadával való találkozása eredménye a „Magyar népdal" és a „Magyar népballada" sorozata.

Varga József: Pap György első kiállítása Szegeden.
Művészet, 1971. február - 45. lap

Pap György
festő

"Virágok vetélkedése"
(rajz)

Varga József: Pap György első kiállítása Szegeden.
Délibérat, 1971. február – 4.5 lap.

Panyola

Szatmár vm.

Ref. templom. Epült a XVIII. sz végen

Urasztali ezüst pohár 1637 bol

Borovszky Magy. orsz. vm

Szatmár vm.

137. l.

168 Panyola 205
Kersemjéntől 3 km
vasut mins
(Szatmár om)

Ref. templom
toronybarokk forma
ejtelet nedbarokk
Ejtelet 1869

Nyirsègi utam 1938

Paoletti jelzéssel 19. y.

„Tengerparti részlet"

Vízfestmény 10,8 x 16,7 J. l. j.: Paoletti

Ukáltási ár: 1500 ft.

BÁV 43. Képaukció, Budapest 1977, szeptember

MDK.

Paolo de Roma. építőmester
A tatai vár erődítésének munkáit irányitja
/XVIsz.2.f. /

Jenei Ferenc :A tatai Vár
Müemlékeink Bp.1956 16 l.

R. D. K.

Paolo de Roma építész

1573 - 1592 között a tatai vár ál-
landó építésze

Gerő: Tata Bp. 1954. 6. l.

Paolo de Roma

építész

l.

Gerő László: Tata települése és műemlékei. Bp. 1954. 6. l.

PAOLO Ongaretto festő

1611-ben tagja a Velencei Festők Társulatának

Čorakovič, L.: Magyarok Velencében
a 15-17. században. = Aetas. 1996/2-3.
153.

Paolo Santini da

Duccio

Laid

2

Santini de Duccio

Paolo alatt

2 -

BELL"

kereskedelmi vállalat

ZALAG • RAGASZTÓANYAGOK

UTCA 39. • TELEFON: 493—770.

ITSÁGA .....

urnak
urnőnek
cégnek

Budapest

.....

.....

Paon C.

festö

l. Hendviselet

148. l.

M. E. Ny.

MDK

Paone di Salerno, Stephano

Hivatkozások: Reaumont: Lorenzo di Medici; Csánky Dezső: I. Mátyás udvara. 1884. – 75.; Berzeviczy Albert: Beatrix királyné. 1908. – 314.

Musza Ferenc: Orgonakultusz Mátyás udvarában.

Alföld, Debrecen, 1960. 1. sz. 130. l.

Stephano, fra orgonakészítő

l.: Paone di Salerno, Stephano

Alföld, Debrecen, 1960. 1. sz. 127–128. l.

MDK

Paone di Salerno, Stephano

(A cikk részletesen foglalkozik személyének, István mesterrel, István barátal való azonosságának kérdésével.)

Hivatkozások: Libri dei Conti; Gombosi Ottó, Gárdonyi Albert, Balogh Jolán kutatásai; a Magyar Tudományos Akadémia levéltári gyűjteménye (Mátyás és Beatrix levelei Medici Lorenzohoz); Századok. 1874. 79. o. Nyári Albert: A modenai Hyppolit kódexek.

Musza Ferenc: Orgonakultusz Mátyás udvarában. Alföld, Debrecen, 1960. 1. sz. 127-128., 130. l.

MDK

Stephano Paone di Salerno

l.: Paone di Salerno, Stephano

Musza Ferenc: Orgonakultusz Mátyás udvarában.

Alföld, Debrecen, 1960. 1. sz. 127–128. l.

MDK

István barát, orgonakészítő

l.: Paone di Salerno, Stephano

Musza Ferenc: Orgonakultusz Mályás udvarában.
Alföld, Debrecen 1960. 1. sz. 127–128. l.

MDK

Paone di Salerno, Stephano

orgonakészítő

Másképp: István mester (l. ott!).; Stephano di Salerno, Stephano di Paone, István bardt.

Musza Ferenc: Orgonakultusz Mátyás udvarában.
Alföld, Debrecen, 1960. 1. sz. 127–128. l.

MDK

Paone di Salerno, Stephano

Az érdekében Medici Lorenzohoz írt levelek: Beatrix, 1483 aug. 13.; Mátyás, 1483. aug. 20.; Beatrix 1484. jan. 31. Reaumont szerint – tévesen! – 1488-ban küldték Ferenzébe. Gárdonyi Albert szerint – tévesen! – 1489-ben halt meg. Csánky Dezső, Berzeviczy Albert, Reaumont tévesen magyarnak tartják.

Musza Ferenc: Orgonakultusz Mátyás udvarában. Alföld, Debrecen, 1960. 1. sz. 127-128., 130. l.

MDK

Salerno, Stephano di

l.: Paone di Salerno, Stephano

Muzsa Ferenc: Orgonakultusz Mátyás udvarában.

Alföld, Debrecen, 1960. 1. sz.

127–128. l.

MDK

Paone di Salerno, Stephano orgonakészítő

A Ferrante családnál dolgozott Aragóniában. Beatrix kíséretével jött Magyarországra. Később Firenzébe küldték tanulni. Ennek kapcsán [redacted] Beatrix és Mátyás fölé levelet írt Medici Lorenzónak.

Musza Ferenc: Orgonakultusz Mátyás udvarában.
Alföld, Debrecen, 1960. 1. sz. 127–128. l.

Tolnavármegye II. 240

Paone da Salerno Fra. Stefano, orgona kérfitő:
aki 1483 ban Mátyás királynak dolgozott.

Arch. Ért. 1923-26. 200. l.
Reumont. Lor. de Medici II. 1874. p. 472.

74/97 : 1243

Jósef

Lábrázolt Strobelné sz. Wirosteck Karolina, előre hajlik és kissé balra tekint.

~~[illegible]~~

(~~egy~~ két-csato

alakban ülve és kissé jobbra dülve. A Terdein levő

~~van, melyre reá~~ nehezedik, ~~jobb~~ balját

nak csuklója felett pihenteti. Fokötőjét ~~[illegible]~~

zitik; öltözete szürk ujú kabát és sima szoknya.

bra a szék ~~[illegible]~~ karfájára ~~[illegible]~~ vetve és rajta ül. Fűzős csipője

Az empire-korbeli tamlásfiek karfája csigaszerű

e. Felirata elöl: „ANYÁNK". Talapzata szürmárvány a látható oldalokon csiszolva és fényezve.

yozobor, magassága 161, szélessége 70, hossza 100 cm

pedig 62 mag. 81 szél. és 115 hossza.

896 - ~~ban~~ az 552 91/96 n. rend. alapján.

00 ft. — Elszámoltatott 1897 február 2-án.

382/96)), mi tudomásul vétetett 1897. III. 25-én a 13050

(123/ott.). — Ezenkívül a minvép kapott 1897 XII. 5-én

díjat, 1897. V. 3-án 216 ft 23 kr. márvány szállí-

1897. XI. 15-én 955 ft. maárvány befizetési kiadást

szegési költségekre. Ezek elszámoltattak 1898. IV. 4-én

számolás tudomásul vétetett 1897 VI. 24-én

Paone da Salerno, Fra Stefano

1483-ban Mátyás megbízá-
tából Firenzébe megy, hogy
egy orgonát kérjitsen.
Salernoi Berzetts. Még 1484-ban is
ott van.

B I Firenze 200. l.

Csanki I. Mátyás udvara
75. l.

Berzeviczy. Beatrix
Királyné 314. l.

Egyébként reá vonatkozóan
okretlenül lásd még
Balogh. I.
cikkének
a 200 lapon
lévő
egyetét.

Pap Géza

Nemzeti Szalon LXVII. csoportkiállításán szerepelt.

PH. 929. XII. 31.

Pap Géza

Nemzeti Szalon LXVII. csoportkiállításán szerepelt.

NU. 929. XII. 31.

Papp Géza

Nemzeti Szalon kiállításain állatkerti ceruzarajzai szerepeltek.

Az Est 929. XII. 29.

Pap Géza

Nemzeti Szalon új csoportkiállításán szerepelt.

BH. 929. XII. 31.

Papp Géza

Nemzeti Szalon csoportkiállításán szerepelt.

Az idősebb generáció embere K. *Prenoszil* Sándor aprólékos rajzú tájképeivel és fejtanulmányaival. *Papp Géza* grafikája a formák leegyszerűsítésével és az eszközök szűkszavúságával is változatos.

Pók. 929. XII. 22.

Papp Géza

Nemzeti Szalon csoportkiállításain szerepelt.

Papp Géza

távolodik el legjobban az impresszionizmus kitaposott útjáról és dekoratív akvarell- és pasztellszínekkel fest primitíven leegyszerűsített tájképeket. Néhány állatrajza is figyelmet érdemel.

Mo. 929. XII. 29.

Pap Géza

Nemzeti Szalon csoportkiállítá-
sán szerepelt.

Pap Géza helyes érzékkel stilizálja a természetet és csinál belőle hatásos dekorációt. *Edvi Illés* Aladárné rutinos arcképfestő. Legjobb müve ezuttal 54-es számu női arcképe. *Haggik* István, *K. Prenoszil* Sándor, *N. Fodor* Olga és *Szilády* Margit a többi festője a kiállitásnak.

Ujság 929. XII. 22.

GAZDÁL

hiányos év

Vol.1.	1957	12.544	T	H: 1
"	1957	13.000	B	H: 1
Vol.6.	1962	17.861	Ü	H: 1
Vol.7.	1963	23.531	Ü	H: 2
Vol.11.	1967	-	Ü	H: 1,
Vol.12.	1968	-	Ü	H: 3,
Vol.13.	1969	-	M	H: 4,
Vol.14.	1970	-	Ü	H: 6
Vol.15.	1971	-	Z	H: 11
Vol.16.	1972	-	Ü	H: 12
Vol.17.	1973	-	Ma	H: 3,
Vol.18.	1974	38.328	Agr	H: 2,

PAP Gábor

ZELLES László: A kazettás pennyezetek „titka". = Református Lapja, XXXVI.évf. 13.sz.1992. március 29. 4.p.

[beszélgetés Pap Gábor müvészettörténésszel]

Pány

l.

Csíkvári Abacy

200. l.

PANYIK András asztalos. 1827-ben Heves községben
irják össze az iparosok között.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Panyik András, asztalos

neve 1827-ben fordul elő a Heves hörségben összeírt ipa-rosok körött.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 375. old.

M.D.K.

Pamjik Ferenc, ácspallér

Hirling Ignáccal együtt szeregsel Hatvanban egy ház felértékelésénél 1841-ben [Hirlingnél ugyanez az adat 1861-es évszámmal, Bné].

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 340. old.
+376. "

PANYIK Ferenc ácspallér. 1841-ben Hatvanban szerepel egy ház becslésénél --+ Hirling Ignác kőművesmesterrel együtt.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyűjtéséből. Voit.

MDK.

Panyik István

Fotókiállitási kritika

Kisalföld 1966 okt.16.

Panyik István

M.G.: Gimnázium és általános iskola, Salgótarján. /Finta József bevezető gondolataival/. -Építész: Magyar Géza, statikus: Spányi Balázs, kerttervező: Szentpétery István. - Ismertetés, képekkel /fotók: LAKÓTERV és Panyik István./

Magyar Építőművészet, 1969.3.sz. 30-39. l.

Panyik István

V.Z.: OTP sorházak, Eger, Almagyar-domb. Építész: Veres Zoltán, beépítés: Turcsányi György, statikus? Prohászka Béla. Képes ismertetés /fotók: Panyik István/.

Magyar Építőművészet, 1969.3.sz. 12-13. l.

MDK.

Panyik István

Fotókritika

Fotó 1966 okt.

Pauzsik István

felvételét közli és értékeli

Kathy Imre: Potók a faluépítészetről.
Magyar Ép.műv. 1971.3.sz.48-51.l.

Paurjik István

az alábbi fotopályázatón megvételt nyert

Rathy Imre: Műemlék és szabadidő. Építészeti fotopá-
lyázat, 1971. - Magyar Építőművészet, 1972.3.sz.
50-63.l.

1

Panyik József

farcas

Hul. 1910 Jászladány

Élet.

Schef Jász

adattár 47. l.

MOB kst. 3706.

Sor-szám	A leltári tárgy meg
	A
22	Méterszalag, vászon
23	Vonalzó, 150 cm. hosszú
24	Vonalzó 100 cm. hosszú
25	Háromszög, nagy, 60 cm
26	Ollo, szabó, közép, nikkelezé
27	Ollo, szabó, 24 cm hosszú, fe
28	Ollo, gombluk vágó
29	Ollo, hímző
30	Másolókerék

Panyik Tóth István
városi főkertész
Szentesen
1927 ben

Nagy Imre
Szentes. Magyar Vá-
rosok Monografiája
III. Bp. 1928. 32 6. l.

Műemlékek orsz.

Bizottságának

Pányok

l.

Csikvári Abauj

201 l.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS

H. D. K

PANYKO János tarchas

Az 1685. évi összeírásban szerepel
ungvárt

Szodinka Antal. Adalékok az ungvár
vár és tartománya és ungvár vá-
ros történetéhez ungvár 1917. 24. l.

[illegible]

Pányoki Lajos

35 éves, cimfestő

[illegible]

M.D.K.

Pauz János, Görgy, épitész

tervei szerint épült 1744-1749 között az 1740-ben lebontott Szt. Péter és Pál tiszteletére emelt szerény barokk templom helyén a ma is meglévő óbudai plébania templom, mely berendezésében a Zicsy család udvari szobrászának, Bebo Károlynak sok figyelemre méltó munkáját őrzi.

Dr. Radnai Lóránt: Óbudai séta

ÉLET és TUDOMÁNY, Bp. 1965. XX évf. ápr. 2. sz.

589. old.

MDK

Panucza György, ip.müv.möv.
Kaesz Gyula tanár szakosztályán.

Nyolc kombinációpélda egy 19 alkatrészes összerakható szériabutortipus változataiból. KXXXXXX. Négykép az 554.oldalon, Négy kép az 555.oldalon.
A modelldarabokat készitette és a kombinációkat tervezte: P.Gy.

K.L.: Iparmüvészet. A fényképeket Kaesz Gy.tanár készitett
Tér és Forma. 1930. III.évf. 12.sz. 550-556.l.

Panicza György

butortervező

1929 - 33

I.parm.Isk.Évk.

1930 - 34. 46. l.

Gerevich PA, 250. l. — Lepold—Lippay, 58. l. és XVI. tábla.

HAGBOLT, JAKOB
(kölni viaszszobrász, 1775—1849)
Hardy profilarcképe.
Átm. 13 cm.

F. F. Wallraff profilarcképe.
Átm. 13 cm.
Goethe: Aus einer Reise am Rhein. Sämtliche Werke, 25. kötet, Stuttgart, é. n. 190—191. l. — Maszlaghy: Hardy viaszművei az esztergomi érseki képtárban. Új Magyar Sion, VII., 1876., 540—541. l. — Maszlaghy II., 142. lap. — Gerevich PA, 250. l.

VI. PIUS PÁPA MELLSZOBRA,
színezett viasz.
Mag. 18 cm.
XVIII. század vége.

VIR DOLORUM,
mellkép. Dombormű, Nápolyi munka, 1800 körül.
Színes viasz, 78×14 cm.

RÓMAI KATONA-HALOTT SÍRJÁNÁL
Színes viaszdombormű, XIX. század.
12×15 cm.

PÁDUAI SZENT ANTAL
a kis Jézussal és két angyallal.
Színes viaszdombormű, XIX. század.
19×23 cm.

PANYIK ISTVÁN (fotó)

Baranyai müemlékek c. kiállitása Pécsett, 1984.nov.

Fotómüvészet, 1985.1.sz. 55.p.

Panucza György

Iparmüvészeti Iskola

Kaesz Gyula tanítványa

l. Tér és Forma

1930. 555. l.

669. CSÉSZE. Kerámcserép, repedezett mázzal. Japán . . . . . 3.—
670. TÁBLA. Egyik oldalán sziklás táj. Nefrit. Kina 8.—
671. TÁBLA. Egyik oldalán tájkép. Nefrit. Kina . 8.—
672. CSÉSZE. Sokszínű porcellán. Japán. (Hibás.) . 3.—
673. CSÉSZE. Sokszínű porcellán. Japán . . . . 3.—
674. CSÉSZE. Sokszínű porcellán. Japán . . . . 3.—
675. CSÉSZE. Porcellán, halványzöld mázzal. Kina 3.—
676. TING. Bronz. Kina . . . . . 20.—
677. FÜSTÖLŐ. Páva alakban. Bronz. Kina . . . 18.—
678. TEÁSKANNA. Ón. Kina . . . . . 20.—
679. TUBÁKOS SZELENCE. Szaru, vésett dísszel. Kaukázus . . . . . 3.—
680. NETSUKE. Avabi. Szarvasagancsból faragva. Japán . . . . . 8.—
681. DOBOZ. Rózsafa, gyöngyházberakással. Kína . 15.—
682. FADOBOZ. Vésett dísszel. Kína . . . . . 10.—
683. CSÉSZE. Kék-fehér porcellán. Kína . . . . 2.—
684. CSÉSZE. Porcellán, halványzöld mázzal. Kína . 2.—
685. CSÉSZE. Bronz, rekeszzománc dísszel. Japán. (Hibás.) . . . . . 3.—

Panucza György

Cutosterverő

1929

Éimisk 1930-87. l.

Gyógy.

A jobbra látható vizesés
tő magyarázza, kiknek egyike ü
guggoló kutya fejére támaszko

balra: Wasserfall in Gy
in Huniader Kc
jobbra: Cattaracte à Gi
de Huniad en

Szines rm., mér. a vk.

248-95-24.

Panucza György ifj.

Panucza György ifj. tervező
iparművész, műasztalos, VIII. Kenyérmező-u. 6. 138-472

Bptávb 1940 szept.

n. 33. 493-356
Papp László dr. ügyv. I. II. Mo-
gyi-krt 15. 58-694

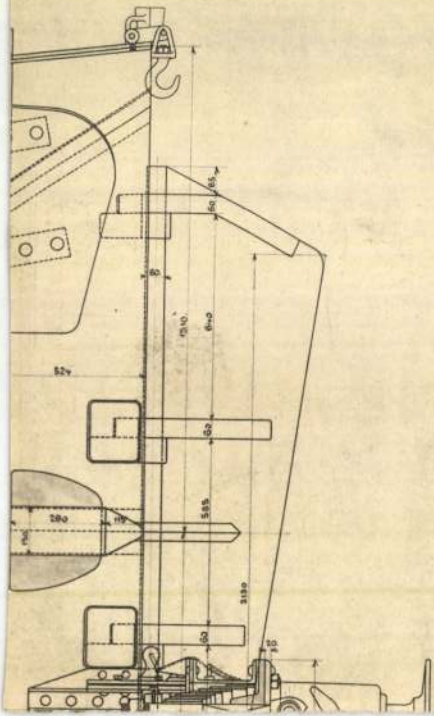

Pantzer Mihály

farekas

Sopron

1612. dec. 5.

polgáreskü

Házi

templomrom. Makó hatá-

sányi puszta)

B. 1875. 7.

. 1888. 138.

rőkopáncsi templomrom. Csa-
Könyvtár. 31.

Pantzner J.

öräs

l.

Csatkaisoprommüeml.

III. 113. l.

Pánzt Dezső

1899/900

Ferképzomfoiskèvk

/21.1.

Gyűrű aranyból, római V. 186.

Pantz Dezső

nül. Győr 1880 szept. 1.
Reál. sett.
1899/900. T-II. 1. évs rajzl/ch

Pántos András

Könnivespallér

1828 ban épitette a marosvásárhelyi két nobából álló normalis v. polgár iskola épületét.

A marosvásárhelyi ev. ref. kollegium értesitője az 1894–95. iskolai évrol. Marosvásárhely. 1896. 729. l.

MDK

ifj Pántony József épitén

1867-i párizsi világkiállítása egy „négyes kapcsu cserépcsindely" találmányát jelenti be.

MDK-A-1-1/320.

MDK

i/j Pántory József festő

1866. KT-nak küld be képet.

MDK-A-1-1/379.

Győri Taka

Felkérem Önöket,

236 - P-öt Fejes Géc

A kifizetésről ~~ez~~ n

Pantofel Jakab

nobaferti

Peströl, 1833 -ban 19 éves

l.

Fleischer Bécs 73.1

-

alten Forschungen bekannt.
st, die die wichtigste eu-
tung(Märchen, Ballade) am
d auf Grund dieser charakte-
ellt er auch das hauptsäch-
lladendichtung ist die Nach-
r Thema ist bezüglich des
tellt seelische und gesell-
nschen dar, undzwar in sti-
en mittelalterlichen Balla-
el I.,angemerkt mit den Wor-
, englisch, deutsch,- die auf
len. Die hierher gezählten

MDK

dr,Pantocsek Leó Valentin

Az üveg művészete kiáll. Iparm.Muz. 1961.

Vác megyei város közműveitől

136/1945. közmű sz.

T. fogyasztónk!

Értesítjük t. fogyasztóinkat, hogy a felemelt díjak megnövekedett kiadásaink ideiglenes fedezésére szolgálnak mindaddig, míg a Közellátási miniszter úrnak az árrendezésre vonatkozó s minden a díjakat érintő ártényező figyelembevételével megállapítandó díjak mértékéről rendeletileg nem intézkedik. A jelenleg engedélyezett szorzószám a multévi díjaknak tízszerese. A vízdíjaknál a szorzószám április és május hóra egyenkint ötszörös, június hótól kezdve tízszeres.

Vác, 1945 július 4.

Vác m. város közművei üzemvezetősége

Pestvidéki Nyomda Vácon 336/45

Pantoschek L. V és

Zahn J. G.

K

Zlatnoi (Nográd m.) üveggyárosok

díszüvegeikkel részt vettek az alábbi nemzetk. kiállításon és mention honorables kapták

Exp Paris 1867

(Exposants 5. l.)

VASÁRNAP **22** Kath. A3. Vince Prot. Artúr	
HÉTFŐ **23** Kath. Raimund Prot. Zelma	
KEDD **24** Kath. Timót Prot. Tádé	
SZERDA **25**	

Pantotsek L. V. dr

Zahn J. G.

mnes
Ed.

ivod

Hivatalos jelen-
tés Párisban 1878.
tartott, egyetemes
kiállitáson az üveg-
iparról. Görög
Istvántól. Bp. 1879.
49. l.

PANTOCSEK LEO

említve

Sármány Ilona: Szecessziós üvegek. Iparművészeti Múzeum
UJ TÜKÖR 1980/XVII/31.sz.3.o.

Pantocsek Valentin Leo

Magyar Ipszemi Könyvtár
2003
121 l.

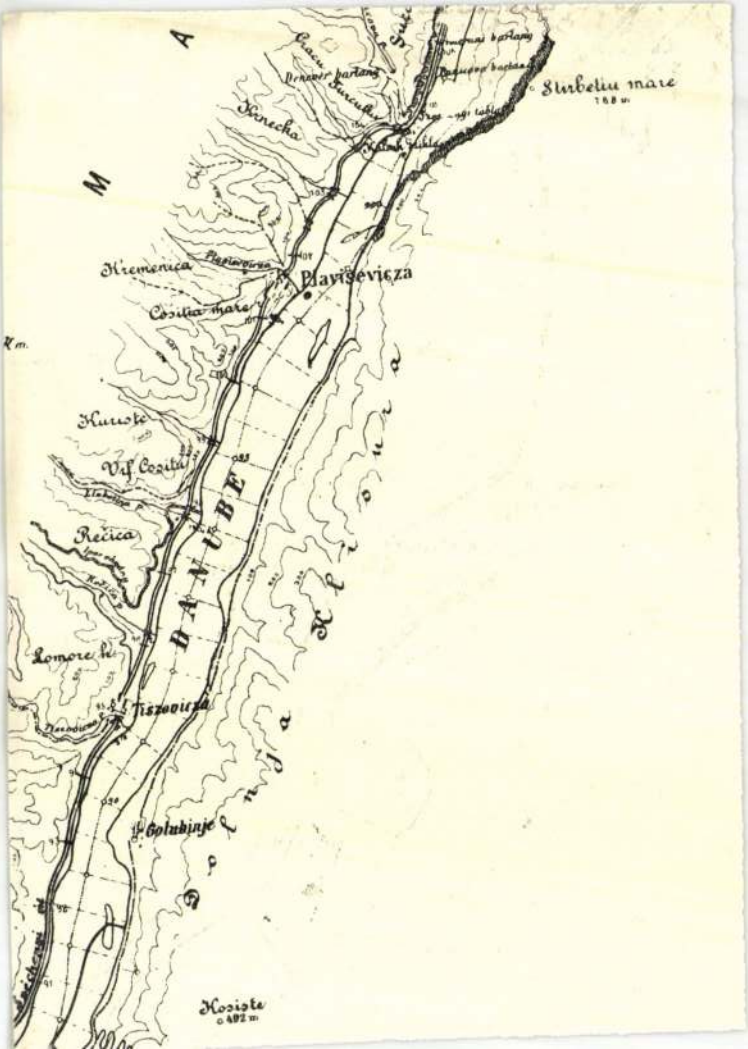

M
A
Sturbetiu mare
Kirnecka
Kremenica
Plavisevicza
Cositia mare
Kuriste
Vrf. Cositu
Recica
Lomore h.
Tiszovicza
Golubinje
DANUBE
Kosiste

Pantotsek dr

l.

Ságünegesipar

233. l.

Ag, ácsszerszi

155 – 178, képekkel

Pantofschek Valentin
Leo dr

l.

Telkes Simon.
Üvegiparunk.
Bp. 1895. 25. l.
26. l.

Pantotscher Valentin

Leódr

l.

Sagüvegesipar

280.-P.

dr. Pantocsek Leó, iparművész MDk

Sok évvel ezelőtt élt magyar üvegmetsző. Egy ólomkristály edényén a felirás: „Pax vivat, bellum non!"

P. J.: Az üveg művészete 8.1

NÉPSZABADSÁG Bp. 1961. szept. 24.

Pantotsek Leo Valentino: Ilvegtenvező
[PANTOTSEK] és vegyész

→ Horváth Mátyás
[Művészet 1985/3/38.l)

Dr Pantatschek Valentin Leo

Zahnj. György gyár → üvegesmester
→ vegyésze

1866.

a magyar u.n. íris-üveg
feltalálója

→ lsd Ráth Miksa

→ Művészet 1985/3/10.l.

Pannoniai Mihály, Jestő

L.: Kmetty J.

— : A hét végi ....

9.

Népszabadság, Bp. 1977. jan. 22.

Painter Márta
grafikus

M.D.K

Favágó

Élet és Irodalom, 1966. okt. 1 - 3 lap

PÁNTHY Endre gyűjtő

KISS Péter: Gyűjtemények és múzeumok Egerben 1951-ig. IV.rész. = Agria, XXV/XXVI (1990) 701.

Pánthy Endre nevét ugyancsak ott találjuk a Pyrker-hagyaték 1848-as árverési jegyzékén a képvásárlók között. Halála után 1906-ban végrendelete értelmében több mint hetven db festményt hagyományozott a líceumi múzeumra. Köztük a Giorgone műveként nyilvántartott Dosso Dossi Faun és nimfa című alkotását, vagy Felice Brusasorci és Sebatiano Conca jelzett műveit. Ezek mellett Balkay Pál, Kovács Mihály, Kracker János Lukács és Sajóssy Alajos művei is szerepeltek a gyűjteményben.[52]

PÁNTI tune festö

MDK

Panthalm litografálta

A.S.Grünspann rajzát.

"Liszt és flegma". Karikatura.

A.Scheffer: Liszt képmását festette.

Dr. André Csatka i: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "Burgenländischen Heimatblättern.". Jahrg. 1936. Hft. 2. S. 66.

Pánti Imre
grafikus

M.D.K.

Elkagyott ridék "ami nincet
"álbtotta ki a tárlatban

Excsery Elemér: A XX kerület képzőművészeinek tárlatáról
kürészet, 1969. jannár — 34 kep.

PÁNTI IMRE

„Öreg bárka" c. műve szerepel az alábbi táblákon.

Losonci Miklós: XX. kerületi képzőművészek táblája.

Művészet, 1970. ~~okt.~~ aug.

Budapest 1985, 279, 282—285.

9 *Balogh Jolán:* i. m. 207, 242.

10 Báthory István vajda levele Beszterce 1572. április 22, Gyulafehérvár „Cum pro domi edificandi6 Lapidibu6 fabricandi6 pro fenestri6 liminibu6 et sustentaculi6 fumariorum opu6 sit, N vspiam propter propinquitatem inuoniantur pertinentij6 Bistriciensi6, hortamur te et con firmiter, vt iuxta demonstratione(m) prouisori6 quem ob id tantum ad te missuru6 est lapidum candarum fenestrarum, maiorum quidem in f Cruci6 pro maiori domo vna, pro alijs vero mi Simplici6 tantum cruci6 curam Solertem habe etiam pro postibu6, liminibu6 et sustentaculi6 fu fabricandum erit Summa diligentia fabricari facia6. Datę Albę Julę 22 die Aprili6. Anno dominj (Kiadta *Veress Endre:* Báthory István erdélyi fe

király levelezése. Kolozsvár 1944, I, 195—196. építéstörténetének jó összefoglalása: *B. Nagy* kastélyok, udvarházak, ahogy a régiek láttá százaerdélyi összeírások és leltárak. Bukarest

11 Monográfiája: *Balogh Jolán:* Varadin I—II. Budapest 1983.

12 Vö.: *Balogh Jolán:* Kolozsvári kőfarag század. Budapest 1985, 207, 228, 257.

13 *Balogh Jolán:* i. m. 210, 273—278. (képe kon)

14 *Balogh Jolán:* i. m. 40—43, 119—127. lapokon); *Sebestyén, Gheorghe:* Un projet de batim Revue Roumaine d'Histoire de l'Art, Série Be 65—71.

15 *Balogh Jolán:* A reneszánsz kor művésze országi művészet története, szerk. *Fülep Lajos Zádor Anna,* Budapest 1973, 211—212, 235—24

16 *Kozakiewicz, Stefan, Kozakiewiczowa, Hel* Lengyelországban, Budapest—Varsó 1978, 21 VII. tábla

17 *Komornicki, Etienne S.:* Essai d'une ic Etienne Báthory. In: Etienne Báthory, roi de Transylvanie, Cracovie 1935, 451—467, 506—508

18 *Komornicki, Etienne S.* i. m. 433—442, 5

19 *Komornicki, Etienne S.* i. m. 497—505.

20 Lásd a 17. jegyzetet!

21 Gazette de Beaux-Arts (VI-e Période, Tome március, 48. (nr. 299.)

22 Rewizja dobr. Królewskich Województ Anno MDLXXXIV. Az előtáblán (barna bőr, a mm. Krakkó, Biblioteka Czartoryskich, jelz.: Rkp *waroslawiecka-Gasiorowska, Maria:* Ikonografia sw XVI i XVII. w. Nadbitka z Rocznik Biblioteki 315—337, 3. kép

PÁNTI IMRE

kiáll. Bp.,Gaál Imre Galéria, 1993

ism. (losonci)[LOSONCI Miklós]: Villa Negra és környéke. = Vasárnapi Hirek,1993.január 10. 9.

Pánti Imre

a XX. ker.-i Csili kiállítótermében látjuk a XX. kerületi képzőművészkörök kiállítását melyen szerepelnek munkái, képei.

Sarcuci Miklós: Háran nemzedék alkotásai.

Pest Megyei Hírlap, 1975. ápr. 9.

Pánti Imre festő

A ráckevei gimnázium iskolagalériája bővült a művész műveivel.

Losonci Miklós: Kiállítótermekben.
Pestmegyei Hírlap, 1975. dec. 2.

Pánti Imre

A XX. ker.-i Szabó Ervin Könyvtárban, a könyvtár kerétei között megalakult a Kisdunai Alkotó Csoport. A Csoport most megnyílt kiállításán szerepel a múvész alkotása.

Lasonci Miklós: Kiállítótermekből.

Pest Megyei Hírlap, 1976. szept. 16.

Pánti Imre festő

A Kisduna Galéria-vezetőjének, Bakallár József festőművésznek egyik tanítványa-hamarosan bemutatkozik a ráckevei árpád Múzeumban műveivel.

Losonci Miklós: Közös ügy: a Kisduna Galéria
Pestmegyei Hírlap, 1975. febr. 12.

Pánti Imre festő

A Mobil Kiváló Ifjúsági Klub vendégül látta a soroksári Táncsics Mihály Művelődési Ház festőművészkörének tagjait, akiknek képei két héten át megtekinthetők voltak. A kiállításon szerepelt a festő műve.

(-Bo-ti-): Fiatal festők tárlata.

Fényszóró, Bpest-Szigethalom, 1972. júl. 19.

Pánti Imre festő

a XX. kerület Tavaszi Tárlatán műrei szerepelnek. a festő első korszaka Taksonyhoz kapcsolódik.

Sosonci Miklós: Tavaszi változatok a tárlatokon.
Pestmegyei Hírlap, 1974. ápr. 8.

Pánti Imre, festő

Kész festő Pánti Imre, ezért ő a Pesterzsébeti Múzeumban is szerepel a XX. kerületi képzőművészek 16. tavaszi tárlatán.

Losonci Miklós: A köznapok művészi varázsa. Kiállítótermekben.
Pest Megyei Hírlap, 1980. ápr. 12.

PÁNTI IMRE

emlitve ld.Lacza Márta

Losonci Miklós: XX.kerületi Képzőművészek.Ságvári Iskolagalória

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.17.sz.4.o.

mely létrejött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. u. 62.), másrészről

név:

főállásu munkahelye:

állandó lakcime:

szem.ig.száma:

megbizott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

2. A dijazás összege: Ft.
   A dijazásnál alapulvett munkaköri besorolás

Pánti Imre, festőművész 1.) Folytatás

Bodnár Ede, Pánti Imre, Csellák Mihály kiállításaik a Ganz-Mávag és a Csepeli Autógyár műv.-i központjaiban termő hangulatot eredményeztek. Mindhárman a XX. ker.-i Kisdiná Galériában növekedtek munkásakból festőművésszé, Bakallár József irányításával. – Pánti Imre 1945-ben született Nagyrábén, 1968-tól a XX. ker.-i Tavaszi Tárlatok kiállítója. Önállóan nutatkozott be, tőlebször is Budapesten, 1975-ben Somogyi József szobrászművész nyitotta meg a rákoszi Savoyai-kastélyban gyűjteményes kiállítását. Fejlődése egyenletes, értékei állandóak, előrehaladása töretlen.

Losonci Miklós: Három munkásfestő.
Munka, 1984. 11., 32-old.

PÁNTI Inne

Pánti Inne festőművész kiállítása. Kisduna Galéria, 1984 jan. 26- / [bev. T. Zrelensky Péter]. - Bp.: FSZEK, 1984 [8] p. ill

PANTL MIHÁLY

FÁBIÁN LÁSZLÓ: AZ EMLÉKEZÉS METAFÓRÁJA. P.M. KIÁLLITÁSA

UJ MŰVÉSZET 1997, 1, 65-66

Pantl Mihály (grafikus)

A Csepeli Munkásotthon 1974-es tárlatán rént vett.

Népszava, 1974. dec. 8. 102. erg. 287 m. 9 p.

Pantl Mihály, festőművész

Színes, vidám kiállítás Németh Miklósé a Csepel Galériában s a véletlennek köszönhető, hogy megnyílt. Ugyanis a műsortervszerint a Környezetalakítás ámii Gulyás Gyula, Huber András, Pantl Mihály közös kiállítása lenne most ápr. 1-ig a Galériában, amit azonban a szervezőknek nem sikerült összehozniuk. – Így kapott bengrási lehetőséget, a munkásotthon körének tagja, Németh Miklós.

(jakubovits): a „legcsepelibb" festő Csepelen, Magyar Papíripar, 1984. ápr. 7.

Pantl Mihály

Csepelen a munkásotthonban rendezett kiállításon a képzőművészkör tagjai, szerepeltek munkáikkal Óvári Géza és Pantl Mihály grafikáikat állították ki

-nánay-: Kollektív tárlatok Csepelen.
Csepel, 1974. nov. 29.

Párti Mihály festő

a főváros XX. ker.-i művészeinek Tavaszi Tárlatán szerepelnek festményei.

Kiss Fazekas Sándor: Tavaszi Tárlat Pesterzsébeten.

Pakska, 1944. ápr. 15.

Pantl Mihály, festőművész

Világjelenség, hogy kevés a sportról festett, mintázott képek, szobrok száma. A Városligetben lévő Műjégpálya dísztermében láthatók az 1982-83 évi Ezüstgerely-pályázat alkotásai, jún. 18.-ig. Külön öröm, hogy széles a tematika. Nyíró Gyula, Pantl Mihály és mások révén a küzdő, játszó ember látható, különböző sportágban.

Losonci Miklós: Világot szépítő alkotások.
Pest Megyei Hírlap, 1984. jún. 13.

Pantl Mihály

A 25 éves jubileumát ünneplő csepeli képzőművészkör kiállításán szerepelnek művei.

„Belváros" (repr.)

-N-: A képzőművészkör jubileumi kiállítás

Csepel, 1942. dec. 29.

Pantl Mihály

a csepeli munkásotthonban rendezett képzőművészeti kör grafikai kiállításán három rostiron rajza szerepel.

Gyórfás Endre: Világunk a vonalakban.

Csepel, 1971. máj. 7.

Pantl Mihály grafikus

Nemeth Miklós és Ovány Géza grafikusokkal együtt a Gépd Galériában rendezték meg kiállítását.

Kiállítási kalendárium.

Szocialista Művészetért, 1942. máj.

Pantl Mihály

Lengyel Lajos emlékkiállitása a miskolci József Attila Klubkönyvtárban julius 7.-ig, Somogyi Árpád kisplasztikai kiállitása a Szoboszlói Galériában junius 24.-ig, Péreli Zsuzsa gobelin kiállitása junius 15.-ig tekinthető meg.
Horváth Gábor, Morvay László és Varga László a Pesterzsébeti Muzeumban junius 17.-ig, Budahelyi Tibor, Huber András és Pantl Mihály a Csepel Galériában junius 18.-ig, Mikó F. László A Ferencvárosi Pincetárlaton junius 20.-ig mutatja be müveit.
Szelényi Károly fotómüvész kiállitása a Tihanyi Muzeumban julius 31.-ig tart nyitva,-közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. juni. 9. XXIII. évf. 23. sz. 8. lap.

Pantl Mihály

M. Kiss József kiállitása a szegedi DÉLÉP Ifjusági Klubban október 30.-ig,
Harmat Ferenc kiállitása az Állami Operaház Klubjában október 30.-ig,
Martyn Ferenc kiállitása a tatai Várban október 28.-tól,
Pantl Mihály kiállitása a Csili Galériában október 28.-ig,
Balázs Irén kiállitása a Műcsarnokban október 27.-től tart nyitva.-közli kulturális eseményeket ismertető rovatában a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. okt. 27.
XXIII. évf. 43. sz. 8. lap.

Pantl Mihály

Szüts Miklós a Studió Galériában február 24.-ig, Budahelyi Tibor, Huber András és Pantl Mihály a Csepel Művek Munkásotthonában febr. 29.-ig, Váczy J. Tamás az Ikarus Galériában márc. 4.-ig, Kelemen Károly a miskolci Molnár Béla Ifjusági Házban, márc. 6.-ig, Kóródi Gabriella az angyalföldi József Attila Művelődési Házban márc. 10.-ig mutatja be alkotásait. Örsi Imre naiv művész emlékkiállitása a Karcagi Galériában febr. 24.-ig, kiállitása/ Antal András és Szöllősi Mária/ a balassagyarmati Horváth Endre galériában febr. 29.-ig, Czeglédi Julia, Erdei Irma, Honfi Katalin, Kelemen Katalin textiltervezők kiállitása a nyiregyházi Művelődési Központban március 2.-ig megtekinthető.

Élet és Irodalom, Bp. 1980. febr. 16. XXIV. évf. 7. sz. 8. lap.

M.D.K.

Pantler Károly, rézkovács

készíti el Pécsett 1754-ben Rozinger József laratos- és Gaszler János ötvös mesterrel együtt a Várostemplom kupoladíszének gömbjét.

Gosztonyi Gyula: A várostemplom építéstörténete. Pécs müemlékei. Pécs, [1942]. 8.old.

M.D.K.

Pantler Károly rézkovács

A pécsi Városstemplom kupoladiszgömbjét készitette Rozinger József lakatosmester segitségével 1754-ben.

Gosztonyi Gyula: A városstemplom épitéstörténete. Pécs. 8.l.

CHRISTIAN PANTLER, esztergályos

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old
/ 1,2./ V. esztergályos. 265.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Pantó György

az 1968. évi építészeti fényképpályázaton 500. forintos megvételben részesült.

Tillai Ernő: Épületek, fényképek. - Magyar Építőművészet, 1969.3.sz. 55-59. l.

PANTÓ Árpád
?
grafikus

Banner Erdély

Pantler Károly

pécsi rézkovács

1754

l.

Gosztpécsbelvt.

8. l.

Pantó Gergely, építész

Tervező. I. díjas.

Pakots György: ΣΛΤΣ - BME város 3.

ESTI HIRLAP Bp. 1974. okt. 28.

Pontá Jesoly, épitém

Tesovně. I. díjs.

Dokázka hypotézy: EKTE - BME vnitro 3.

28.

Pap Emil

Beszédes János László, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Kiss György, Körmendi Frim Jenő, Lányi Dezső, Lux Elek, Markup Béla, Pásztor János, Pongrácz Sigfried, Schmigelschi Oktáv, Telcs Ede, Zs. Csiszér János szobrászmüvészek vettek részt alkotásaikkal a Mücsarnok jubiláris téli tárlatán.
A kiállitáson szerepeltek még a következő festőmüvészek: Coulin Artur, Csók István, Edvi Illés Aladár, Fesztyné Jókai Róza, Gergely Imre, Kümmerle Pál, Martin Hadzsi Olga, Pap-Emil, Székely Andor, Udvary Géza és Vastagh Géza.

ÉLET, Bp. 1911. dec. 31. III. évf.
53. sz. 1643-1645. lap.

MDK

Pap Emil
műve:

Falatozó legény.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 32.1.

Pap Emil,

Juszkó Béla, Zádor István, Plány Ervin, Kiss Rezső, Királyfalvi Károly, Vészi Margit, Csernа Rezső, Kandó László, Littkei Antal, Kádár Béla, ifj. Lechner Ödön művészeket a Műcsarnokban rendezett tárlatra "nagy kegyesen bebocsátották, mert "hóbortos"-nak nem talált tagjai a legujabb nemzedéknek, /szövegközti idézet a kritikustól/akik megérdemelnék, hogy kongeniális emberek társaságában" más környezetben szerepelhessenek a nyilvánosság előtt, -irja Tövis: "A téli kiállitás" cimmel a Művészet c. rovatban.

A HÉT, Bp. 1909. nov. 21. XX. évf.
47. sz. 778-779. lap.

Pap Gábor

Az Ernst Muzeumban megrendezésre került plakát-
kiállitáson Pap Gábor első dijas lett kereske-
delmi plakátjaval a Magyar Hirdető c. plakáttal

Magyar Hirlap 2.évf.198.sz.8.old.

Papp Gábor, [ ]

Kiállít a KK I-ben.

P. Nagy Julianna: Grafika '71

7.

Népszabadság, Bp. 1971. dec. 30.

Papp Gábor művészettörténész
a fiatal művészek Klubjában Vámos
Gedeon kiállítását nyitja meg
1974. nov. 22.-én.

Megnyitó
1974. nov. 22.

Papp Gábor művészettörténész.

Tillesz Béla kiállítását nyitja meg okt. 25.-én a Fényes Adolf Teremben.

Meghívó.

1944. okt. 25.

Pap Gábor művészettörténész

A Komárom m.-i képzőművészek Zebegényben a szabadiskolában egy hétre szerveztek művésztelepet, ahol Pap Gábor a tengerentúli primitív népek művészetének a XX. sz.-i művészetre gyakorolt hatásáról, a modern építészekről adott elő a művészeknek.

Györke-Zoltán: Művészeink Zebegényben.

Dalgozák Lapja, Tatabánya, 1972. aug. 15.

Pap Gábor művészettörténész

Kátai Mihály okt. 20.-án Tiszafüre-den nyitotta meg kiállítását Pap Gábor.

Petőfi Népe, 1973. okt. 14.

Papp Gábor

"Gyermeked jövőjéért harcol a Magyar Kommunista Párt" (1945.) (vers)

Három évtized politikai plakátjaiból.

Irodalmi Szemle, 1975. ápr.

Pap Gábor,

1947 után most megnyílt a II. évembicunálé Sopronban. A katalógus Pap Gábor munkája, a rendezés Baranyi Judit és Askerz Éva végezte.

Salamon Nándor: II. országos évembicunálé Sopronban. Népújság (Tolna), 1979. okt. 4.

Pap Gábor, grafikus

II. díjat nyert.

– : Plakátművének kiállítására .... 2.

MDK

ESTI HÍRLAP Bp. 1967. ápr. 22

Pap Gábor

Radnót-Gáll: Die Röntgendiagnostik der Tränenbleitenden Wege" c. műve bevkoló és kötéstervét kénítette

Magyar Grafika 1967 III-n

Pap Gábor

Egyik csendéletét Csirke István brigádvezető (Görösgalpuszta) vásárolta meg.

B. Varga S.: Művészetbarátok között; Műgyűjtő, 1970. 3. sz. 54. l.

Pap Gábor

G

grafikus

MDK

A nemzetközi borcimke-kiÁllitás anyagát Reich Károly és Pap Gábor rendezte.

Dutka Mária: Ujszerü formák, ötletek, megoldások a mezőgazdasági kiállitás rendezésében.

Magyar Nemzet 1964. szept. 6

PAP Gábor

Figurák c. kompoziciója

Valóság, 1991.5.sz. 43.p.

kelecsényi KELECSÉNYI József (181

Jómódu birtokos volt a liptómegye
bodott. Magyarhoni könyvtárak és
viselő, 1852-ben irt értekezése a
teményében, néhány érdekes adatot
hasonló népvándorláskori ezüst ék
Muzeumnak.

Arch.Ért.187o.
Szinnyei Józse

Pap Gyula

Gyermelét etető, 65 x 82. 1946.
Csendélet, olaj, 54 x 64. 1946
Leányrépmás, pantel, 70 x 50. 1946, ~~virág~~
~~csend. tulipa~~
Virágcsendélet, tulipánok, olajtemp.
68 x 67. 1946.
Virágcsendélet, tulipánok, olaj temp. 33 x
53. 1946
Hajnalodik a Dunán, olaj temp. 50 x 105
1947.

Pap Gyula és Dabóczi Mihály kiall.
Kat. ber. Pogány Ö Gábor Bp. 1956

Pap Gyula

Szoptató anya, olaj, 160×105. 1944.
MDP. tul. Szalonban Ziáll.
Virágcsendélet, olajlemp. 50×70, 1944
Lány a szőlőhegyen, olaj, 125×73. 1945
Tereferélők, olaj, 100×83. 1945
Kovácsok, olajlemp. 70×100. 1945.
Négy emberöltő, olaj, 89×69. 1945
Képtárban Ziáll
Ampai neretet, olajlemp. 81×61. 1945

Pap Gyula és Dabóczi Mihály kiáll.
Kat. bev. Pogány Ö Gábor. Bp. 1956

Pap Gyula 6.

Gyümölcsvendélet, olaj temp. 40×50 1948

Gyümölcsvendélet, olaj temp. 50×70, 1948

A munka hősei. (Nagykalapács), olaj 125×270. 1948. Szépmův. Mus. ban kiáll.

Gyümölcsvendélet, olaj temp. 40×50, 1948

Szüretelés, olaj temp. 250×200. 1948. „Közösségi Mű." kiáll.

Pap Gyula és Dabóczi Mihály kiáll.
Kat. ber. Pogány Ö Gábor Bp. 1956 25

~~Gjümölcsevedélet~~

Pap Gyula

7.

Szüretelős ~~olaj temp. 250×200. 1948.~~
(mozaikvárlat), olaj temp.
55×103. 1948. „Közösségi mív." Kiall.
Tervrajz a mozaikhoz. 40×60. „Közösségi
mív." Kiall.
Aratós (mozaikterv vázlat), olaj temp.
34×130. 1948. „Közösségi mív." Kiall.
Tervrajz a mozaikhoz. 40×60. „Közösségi
mív." Kiall.

Pap Gyula és Dabóczi Mihály Kiall.
Kat. bev. Pogány Ö Gábor Bp. 1956
-25

PANNONHALMI ZSUZSA
kerámikus

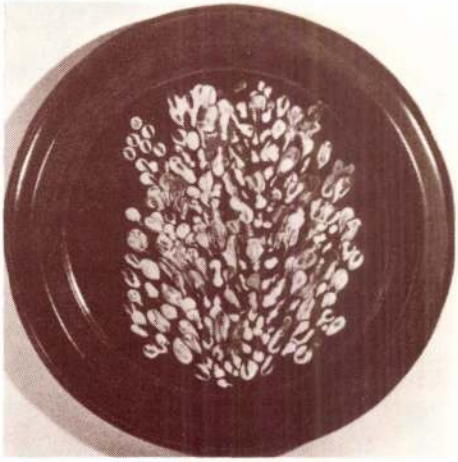

1974-ben kaptam diplomát az Iparművészeti Főiskola kerámia szakán, Csekovszky Árpád volt a tanárom. Főiskola után az Iparművészeti Vállalat kerámia üzemének tervezője voltam 1979-ig, azóta önállóan dolgozom.

1976-ban a SIKLÓSI KERÁMIA SZIMPOZION-on vettem részt, melynek témája „Kerámia a kertben".

1980-ban és 1985-ben – a Kecskeméti Nemzetközi Kerámia Kísérleti Stúdióban ösztöndíjasként dolgoztam.

KOLLEKTÍV KIÁLLÍTÁSOK:

1975 Iparművészeti Főiskola kiállítása – Ernst Múzeum
1976 KISZ Kongresszusi kiállítás
1979 VIT-kiállítás – Magyar Nemzeti Galéria
1980 Kéz intelligenciája – Műcsarnok
1982 VII. Országos Kerámia Biennálé – Pécs

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK:

1974 Kecskemét
1983 Salgótarján, Képcsarnok bemutatóterem
1983 Inota
1984 Szolnok, Aba-Novák Terem
1985 junius 6. Képcsarnok
(Takács tudattal körös)

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

PANNONHALMI ZSUZSA
KERÁMIKUS

TAKÁCS JUDIT
TEXTILTERVEZŐ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1985. JÚNIUS 6-ÁN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA
FEKETE GYÖRGY
BELSŐÉPÍTÉSZ

MEGTEKINTHETŐ
1985. JÚNIUS 6–15.

KÉP CSAR NOK

BEMUTATÓTEREM
KECSKEMÉT
PETŐFI U. 4.

F. k.: Köteles István – 85-787 GENERALART DNy

PANNONHALMI ZSUZSA
TAKÁCS JUDIT

PÁLTI tune festö

Az 1991-es tárlaton díjat kaptak:

Bodnár Ede *grafikusművész*
Morvay László *grafikusművész*
Pánti Imre *festőművész*

A kiállításon alkotásaikkal bemutatkoznak a következő művészek:

Bata László festő
Bálványos Gabriella grafikus
Bodnár Ede festő és grafikus
Budehelyi Tibor szobrász
Bunda János István festő
Czétényi Vilmos festő és grafikus
Czina Mónika festő
Dékány Ágoston grafikus
Goda Zsuzsa festő
Gombosné B. Éva festő
Gulyás László festő
Gyeney Judit festő
Gyólai Gabriella festő
Hartung Sándor festő és grafikus
Hernádi Paula grafikus
Horkay István festő és grafikus
Kadarkuti Richárd festő
Kalmár György festő
Kemenesi Zsuzsanna grafikus
Kocsis Előd szobrász
Kováts Borbála grafikus
Lacza Márta grafikus
Ledniczky Gyula festő
Lóska Mari festő
Lukács József grafikus
Mokrai Orsolya grafikus
Morvay László grafikus
Nagy Vera grafikus
Németh Miklós festő
Orbán Nándor grafikus
Pánti Imre festő
Pleva Ilona festő
V. Pleva Margit szobrász
Rácz Edit szobrász
Szűcs Miklós grafikus
Temesi Péter grafikus
Tóth Kristóf grafikus
Tóth Orsolya grafikus
Traurig Lőrinc grafikus
Vizsolyi János szobrász
Gy. Vad Erzsébet festő
Volni Veronika festő

A Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériája
szeretettel meghívja
Önt és barátait a

27. Tavaszi Tárlat

megnyitására

1991. március 18-án du. 16 órára

Megnyitja: **Perlaki Jenő**
Pestszenterzsébet–Soroksár
polgármestere

Megtekinthető: 1991. április 29-ig
hétfő kivételével naponta 10-18-ig

Gaál Imre Galéria
1203 Budapest, Kossuth Lajos utca 39.
Telefon: 127-8017

jére kétszáz aranyat tűznek ki pályadijul; amazt a tudományos akadémia, emezt a dalárszövetkezet tagjaibó! s más zenei tekintélyekből álló bizottság fogja megbirálni.

Nemzeti arczképcsarnokot terveznek, melyre nézve P. Szathmáry Károly inditotta meg a mozgalmat. A czél az, hogy a történeti vonatkozásu arczképek összegyüjtessenek. A kiküldött bizottság emlékiratot készitett s e fölött e hó 23-án tanácskoztak az irói körben. Jelen volt Trefort miniszter képviseletében Szalay Imre közoktatásügyi miniszteriumi osztálytanácsos is, ki több észrevételt tett az emlékiratra. A vita folyamán fölmerült az az eszme is, hogy történelmi arczképekből kiállitás rendeztessék. Végül abban állapodtak meg, hogy a közoktatásügyi minisztertől felirat utján segélyt kérnek, továbbá tizenhat tagból álló bizottságot választottak a jövő évben létesitendő kiállitás előkészitésére.

Az udvari méltóságokban közelébb nevezetes személyváltozások lesznek, a mit már akkor emlegettek, mikor *Szlávy* József lemondott a közös pénzügyminisztérségről. Korronaőrré fogják választani. Az eddigi egyik koronaőr, gr. *Festetich* György pedig főudvarmesterré neveztetik ki. Egyszersmind gr. *Erdődy* Istvánt ő felsége főlovászmestereül emlegetik. Az uj koronaőrt az országgyülés (mind a két ház közös ülésében) még e hóban vagy a jövő hó elején fogja megválasztani.

Jókai irói jubileuma. Jókaitól nyomtatásban az első dolgozott mű akkor jelent meg, mikor még csak kilencz éves volt. Ennek 50 éve lesz a jövő esztendőben. Az irók és művészek társasága tehát azzal az eszmével foglalkozott, hogy ennek emlékére ünnepélyt kellene rendezni. Kedélyes választ irt erre Jókai a «Nemzet» egyik közelebbi számában. A czikk czime «Mire vénülünk meg?»

A mi egy kilencz esztendős gyerektől nyomtatásban megjelent — irja Jókai — az még nem az ő bűne; hanem azé, a ki kiadta. Kérlek szépen benneteket, ne vénitsetek agyon! Negyvenet bevallok, de az ötven ellen kifogást teszek. Még azt a művemet sem tartom irodalmi ültetvényeim első dugványának, a mi a «Tavasz» almanachban megjelent s egy arany pályadijt nyert; mert arról is tudhatták a pályabirák, hogy diákgyerek irta s hasonlók között versenyzett; hanem tartom a legelső komoly irodalmi művemnek a «Zsidó fiu» czimű versekben irott drámámat, mely a magyar tudós társaság által, mint pályamű, dicsérettel a második helyen emlittetett, sőt Bajza és Vörösmarty által az első helyre ajánltatott. Akkor voltam tizenhét éves, kecskeméti diák; a drámámat Petőfi másolta le s ő is hozta fel Pestre — gyalog. Ettől fogva aztán minden esztendőben irtam egy nagyobb munkát: drámát, vigjátékot mindig. Némelyiknek a nevére sem emlékezem már. Valamennyi mind ott van az akadémia lomtárában valahol. Rosszak lehetnek, de van bennük nagyratörekvés. Az egyikben tudom, hogy az akkori panszláv agitátorok vannak kifigurázva, egy másikban a vidéki műkedvelők. — Ugyanakkor kezdtem el Kecskeméten az első regényemet irni: a «Hétköznapok»-at, a mire már kiadó is akadt, s a mi legkomolyabb dolog: jó honorárium. És ettől az évtől kezdve már tudtam, hogy nem lesz én belőlem se festő, se épitész, se fiskális, hanem ott ragadok irónak. — Ez az idő pedig volt 1842. Ennek tehát negyven esztendeje. Az is szép idő, egyhuzamban, felváltás nélkül. — Ugyan szepegtem ebben az esztendőben, hogy valaki rá talál jönni a *titkomra* s megnegyvenévesjubilaeumoz, mert a mennyire jól esik azt tudnom, hogy barátaim, pályatársaim szeretnek, érdemeimen tul, annyira nem tudok hozzászokni az orczapiruláshoz, mikor ezt nagy közönség előtt fenhangon mondják. Azért csendes megelégedéssel constatálom, hogy a negyvenévest már *elugrottuk*. Már most kérlek benneteket, hogy várjatok tiz évig. Akkor aztán majd nagyot ünnepeljünk!»

Nagy adomány. *Schuster* Konstantin kassai püspök ujabban is 40.000 forintos és egy 14 ezer frtos alapitványt tett szegény gyermekek gyámolitására, s az eperjesi leányiskolát látogató szegény nemes családbeli leányok fölsegélyezésére.

Faragó Ödön világlátott derék hazánkfiát a magyar földrajzi társaság levelező tagjául választotta.

Felekyné jubileumát e hó 25-én a «Hungaria» termében tartják, s esti 7 órakor kezdődik, üdvözlésekkel, az emléktárgyak átadásával. Az estély alatt Berkes zenekara játszik. A nemzeti szinház igazgatósága és drámai személyzete előtte való nap készült kisebb körü ünnepélyre a «Stomfay-család» előadása alatt, mikor babérkoszorut s diszes emléktárgyat nyujtottak át a művésznőnek.

Fáklyásmenet. *Tormay* Bélát, az állatorvosi intézet nagyérdemű igazgatóját, ő felsége közelébb a vaskorona-renddel tüntette ki. Ez alkalmat fölhasználták a jeles tanár tanitványai, hogy magok részéről is kifejezzék iránta a ragaszkodást és tiszteletet, s e hó 21-én este fáklyásmenetben vonultak ki az állatgyógyintézethez, hol Háros Nándor üdvözölte Tormayt, ki megindultan mondott köszönetet. Az intézet tanárai pedig lakomát rendeztek igazgatójuk tiszteletére.

Az 1885-iki országos kiállitás. A kormány meginditotta az előkészületeket a Budapesten tartandó országos kiállitásra. Minden jel oda mutat, hogy ez időpontig egy nagyszerü, mezőgazdaságunk és folyton fejlődő iparunk termékeit egy nagy képben összefoglaló kiállitás fog létrejönni. Az állam — azon biztos feltevésből indulva ki — hogy a főváros a kiállitás költségeihez 50.000 frttal hozzá fog járulni, a kiadások 75,000 frtnyi összegét fedezni fogja. Ezenkivül az állam részéről még — a legközelebbi három év folyamában szükséglethez képest kifizendő — 400,000 frtnyi előleg fog adatni, mely összeg a kiállitás befejeztével az államnak visszaszolgáltatik. Az országra nézve bizonyára igen fontos ügy keresztülvitelével a kereskedelmi miniszterium fog megbizatni s az erre vonatkozó törvényjavaslat már közelébb a képviselőház elé lesz terjesztve.

Egy koszorus költő bukása a szinpadon. A londoni Globe-szinházban nem régiben az angolok legnagyobb élő költőjének, a koszorus *Tennysonnak* egy drámája került szinre. A nagy költő azonban határozott kudarczot vallott a szinpadon. Az angol birálók kénytelenek bevallani, hogy Tennyson nem ismeri se a világot, se a szinpadot.

A szinműnek («The Promise of May») hőse egy lehetetlen jellemű ember. Ebben egyébiránt a költő a szabadság czime alatt felkapott szabados eszmék áldozatát mutatja be, s társadalmi, politikai és erkölcsi túlzott nézeteket fejteget vele. Mr. Edgar, ez a darab hőse, oly gonosz, hogy a közönség nem vehette komolyan gonoszságát, s bele nevetett az előadásba. Annyi bizonyos, hogy a közönség nem jól volt hangolva. A bukás akkora lett, mint kezdő iróknál szokott. A második előadásra már meg sem telt a szinház. A harmadik előadáson botrány történt. Az első jelenetek egyikénél fölállt *Queensbury* marquis, egy ismert «szabadon gondolkozó» ur, az eskütagadó Bradlaugh képviselő barátja, és tiltakozó beszédet tartott a mód ellen, melylyel Tennyson a a szabadelvüséggel foglalkozik. Csak hosszabb szünet után folytathatták az előadást tovább, de mihelyt a függönyt lebocsátották, ujra fölállt a nemes marquis s látható izgatottságban jelenté ki, hogy ő maga is szabadelvü, szabad gondolkozásu s megtiszteltetésnek tartja önmagára nézve, hogy e szektához tartozik, de Tennyson a szabad gondolkozók véleményeit nem adta hiven vissza, hanem kigunyolta. E felszólalás természetesen rendkivüli izgalmat keltett s mialatt a marquis beszélt, olyan zaj keletkezett, melytől szavait alig lehetett érteni. Végezetül pedig a marquist eltávolitották a szinházból.

Menyasszony királyi sarjból. Mint egy rumburgi hirlap irja, e hó 13 án a georgswaldei templomban egy lány ment férjhez Szobieszky lengyel király sarjadékából. Vőlegénye cserepeslegény. A leány nagyatyja, gróf Szobieszky Jakab, 1831-ben, mikor a lengyel forradalom hullámai elcsöndesedtek, elhagyta hazáját, Prágában telepedett le, hol fia egy igen szegény polgárleányt vett nőül. E házasságból származott a most ani menyasszony, ki gyermekkorában kézimunkájával tartotta fenn magát egy gersdorfi gyárban.

A Tuilleriák leromboltatása. A Tuilleriák, a franczia uralkodóknak még romjaiban is hatalmas palotája nemsokára eltünik a földszinéről. Utczai falragaszok hirdetik, hogy deczember 4-én a Tuilleriák romjai el fognak árvereztetni. A kikiáltási ár 10,000 frank. A vevő köteles lesz a romokat eltávolitani. A Tuillerákat XIII. Lajos alatt 1615-ben épitették. Helyére Garnier épitész terve szerint műcsarnokot épitenek.

A női jogok Angliában. A jövő év első napján Angliában egy az ottani nővilágra nézve nagy fontosságu törvény lép életbe, a «Married women's property-act» (törvény a férjes nők tulajdonjogáról.) E törvény által a férjes nők vagyoni jogaik tekintetében teljesen egyenlőkké lesznek a férfiakkal s a házastársak közül férj és nő egymástól teljesen függetlenül intézheti vagyona kezelését, egymásért való felelősség nélkül. A nő egészen szabadon rendelkezik minden ingó és ingatlan vagyonával, akár férjhezmenetele előtt, akár azután jutott annak birtokába és korlátlan a szabadsága ajándékozás, végrendelkezés tekintetében is. A férjnek semminemü joga nincs neje vagyonához, sem annak kezeléséhez, csak annyiban élvezheti, a mennyiben a nő engedi. A törvény védi a nő munkabérét is és a szegény napszámosnőtől kezdve az egy-egy este ezreket kereső művésznőig egy férjes nő sem köteles munkája bérét a férjnek átadni.

A «Jogtudományi Közlöny» (november 24-ki 47-ik) száma következő tartalommmal jelent meg:

A vádrendszer kérdéséhez. Dr. *Podhorányi Gyula* királyi törvényszéki birótól. — A járásbirósági bünügyekben való felebbezés kérdéséhez. Dr. *Fayer László* budapesti ügyvédtől. — Az 1880. évi brémai közjegyzői törvény. Dr. *Markó Sándor* rozsnyói királyi közjegyzőtől. — Utóhang a VIII. magyar jogászgyülést illetőleg. Dr. *Klekner Alajos* kassai jogtanártól. — Törvénykezési Szemle: Büntető bíróságaink tulhalmozottsága és annak okai. Dr. *Hexner Gyula* liptó-szent-miklósi ügyvédtől. — Nyilt kérdés a gyakorlat köréből. y.-tól. — Egyes birtokrészletek külön árverése. *Hlatky Endre* nagyváradi ügyvédtől. — Egyenruha. *Balkay István* nagyenyedi kir. kerületi börtön-igazgatótól. — Különfélék.

MELLÉKLET: Curiai határozatok. — A budapesti királyi tábla elvi jelentőségü határozatai. — Kivonat a Budapesti Közlönyből.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése november hó végével lejár, fölkérjük az előfizetés mielőbbi megujitására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Az előfizetés most legczélszerübben *márczius hó végéig eszközölhető*, miután az évnegyeddel a lapoknak mindig egy-egy ugyszólván önálló része fejeztetik be, s ugyan az okból az évnegyedek végén a kiadó-hivatal a lapokhoz mindig postautalványt is mellékel, a melyeken az előfizetés megujitása eszközölhető.

Előfizetési áraink deczember elejétől márczius végéig, azaz négy hóra

A Vasárnapi Ujság	frt 2.67
A Vasárnapi Ujság a „*Világkrónikával*“ együtt	» 3.34
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	» 4.—
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „*Világkrónikával*“ együtt	» 4.67

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utcza 4. sz. a.)

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Abday Sándor, nyug. kataszteri becslő biztos, egykor szinigazgató, kinek társulatában a magyar szinészet legjobbjai csaknem kivétel nélkül megfordultak, 83 éves korában, Szatmár-Németiben. — Vaikó János, Nagy-Kőrös volt főkapitánya, a takarpénztári választmány tagja, a polgári kör elnöke, az egész környéken ismert és becsült férfiu, 47 éves korában. — Nagy Mihály, Temesváron a józsefvárosi külváros albirája, derék férfiu, 80 éves korában. — Kéler Béla, zeneköltő, ki a fővárosban mint katonai zenekari igazgató hagyott jó emléket maga után, s ki utóbb Wiesbadenben a fürdői zenekart igazgatta, s kinek haláláról Eperjesen lakó testvérei is gyászjelentést adtak ki. — Hlatky Márton, pénzügyminiszteri titkár, 37 éves korában, Budapesten; ugyanitt Khély Ignácz, 44 éves korában, — Freuhoffer József lovag, nyug. kincstári tiszttartó, Ungmegye volt táblabirája, 84 éves korában, Aghcsernyőben. — Lacza Endre, néptanitó, Kalocsán. — Papp Árpád, tehetséges fiatal festő, 22 éves korában, Petrován.

Báró Fiáth Miklósné szül. Semsey Alice, 31 éves korában, Budapesten. — Jámbor Lászlóné szül. Weil Klára, budapesti kir. kincstári ügyész neje, 52 éves korában, — Özv. Mezey Mihályné szül. Török Klára, nagy kiterjedésü család matrónája, 95 éves korában, Nagy-Váradon. — Varjassy Béláné, Franciaországban lakó hazánkfia 46 éves neje, Párisban. — Soós Elekné szül. Puza Emma, 26 éves korában, Budapesten. — Fröhlich Róza k. a., az offenbányai állami népiskola tanitónője, 19 éves korában, Kolozsvárt.

Lichard G. Dániel, tót iró, egykor Petőfi professzora Selmeczen, elhunyt Szakolczán. A nagy költő egy költeményében emlékezik meg róla, mint a ki «secundába pónálta.» Lichard a Bach-korszak alatt Bécsbe hivatott, hol tót nyelvü kormánylapot szerkesztett. Később Szakolczán telepedett meg s főleg gazdasági czikkeket irt. A tót nemzetiségi párt

egyik legtevékenyebb tagját vesztette el benne. — Danicsics szerb tudós, jeles tanár, ki évek óta dolgozott szerb-horvát szótárán s e végből legutóbb Zágrábban időzött, itt e hó 17-én meghalt, s a szerb király intézkedésére holttestét Belgrádba szállitották, hol nagy gyászünnepélylyel temették el.

Morphy, a hires sakkozó, kit a legkitünőbb sakkjátszónak ismertek el, befejezte életét Amerikában, Uj-Orleansban, 45 éves korában. Az utóbbi éveket mély eltompultságban töltötte, megzavarodva elméjében. Ép ezért már sokszor járt hir haláláról.

SAKKJÁTÉK.

1198-ik számú feladvány. Roegner A.-tól.

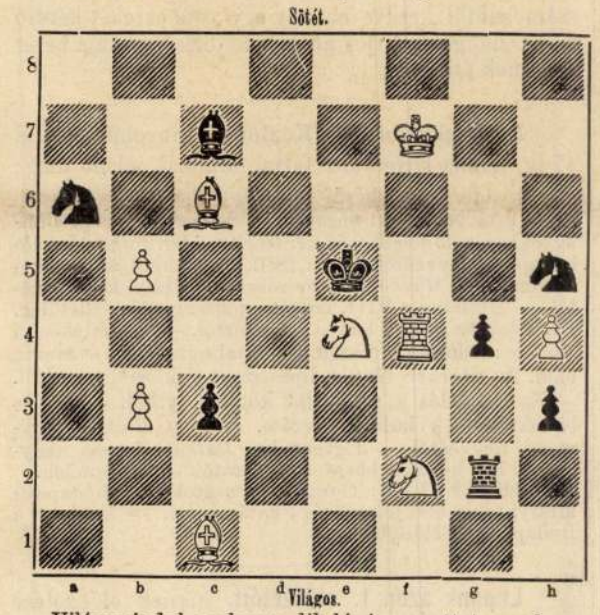

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1193. sz. feladvány megfejtése.

Németh P.-től.

Megfejtés.

Világos.	Sötét
1. Vg5—f4 --- --- ---	Bh4—f4 : (a)
2. Be7—e5 --- --- ---	Hc7—d5
3. Hb4—a6 matt.	

a.

1. --- --- --- --- ---	Vh3—b3 : (b)
2. Vf4—f2 † --- --- ---	t. sz.
3. Vf2—d4 : —c2	
v. Hb4—d3 matt.	

b.

1. --- --- --- --- ---	Fb2—f4 v. Vh3—f5 :
2. Hb4—d3 † --- ---	t. sz.
3. b3—b4 matt. stb.	

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben.* Fülöp Józs. *Budapesten* K. J. és F. H., Andorfi Sándor. *Veszprémben* Vessel Arnold, Roland Károly. *A pesti sakk-kör.*

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Két barát. Nekünk ugy tetszik, nemcsak a kézirás ugyanaz, hanem a versek hangulata is. Érdemök is meglehetősen egyforma. A Kerényiről szólót mellőzve, mely határozottan leggyöngébb, a más kettő közül mégis elsőséget adunk az «Oh abban a pillanatban» kezdetünek, melynek kivált befejezése igazán csinos; ámbár az «Emlékezet és vágy» czimü (nem épen kifejező czimét leszámitva) szintén figyelmet érdemlő. Ennyit elismerő biztatásul; reméljük, hogy később egészen kifogástalan s a közlésre teljesen méltó darabokat is fogunk kapni. E reményben ezeket egyelőre félreteszszük.

Lelkem, mért nem vagy gránit. Csinált, erőltetett rimek, vékony tartalom.

Bukarest. V. A megbizásban eljárunk, s tudósitni fogjuk.

M. Szegény Bandi. Biz ez gyengén van dicsőitve. Tulajdonkép semmi sincs benne; egy pár jelentéktelen helyzet, s egy csomó ürés frázis. Kevés papirra lefért, de azt sem éri meg.

S. I. — A. J. sirján. A költő főbb alakjait naptárilag, jó szárazon elősorolni, minden jellemző vonás nélkül s nehány banális, prózai frázissal elparentálni: ez még nem óda, sem poézis.

Szerelem. A görög párkák s a modern hang vegyitése nem sikerült. Eszme pedig semmi sincs benne.

Nem közölhetők. A boros asszony (kisvárosi rajz). Anyám panasza. — Őszi dal (Elmult a nyár . . . .). — Ki zörget oly setét éjjel. Lantomhoz. — Emlékezés Csallóközre. Habár varázsit ösmerem, . . —

Tartalom.

Szöveg: Felekiné Munkácsi Flóra. — Kassandra. Schiller költeménye. *Vargha Gyulától.* — Éltető és Kárlátó et Comp. — A diakovári székesegyház. Dr. *Czobor Bélától.* — Egy fedél alatt. Angol regény. Irta Payn Jakab. — Ügyes-bajosok. Biczó Géza rajzához. — Egyveleg. — A műcsarnok uj kiállitása. — Franczia bányamunkások zavargása. — A hittéritők Khinában. *Nogely Istvántól.* — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Felekiné Munkácsi Flóra. — A műcsarnok kiállitásából: «Fél a baba» szobormü Zala Györgytől. — A diakovári székesegyház. — Egy fedél alatt. — Ügyes-bajosok. Biczó Géza rajza. — Franczia munkások zavargása.

HETI NAPTAR. Nov. hó.

Nap		Katholikus és protestans		Görög-Orosz	Izraelita
26	V	A 26 Konrád po.	A 25 Konrád	14 C 26 Fül. ap.	15
27	H	Virgil, Ákos	Güntér, Busszo	15 K. el. böjt k.	16
28	K	Szosztén, Rufin	Rőt	16 Máté evag.	17
29	S	Szaturnin	Noah	17 Uj-Caez. G.	18
30	C	András apost.	András ap.	18 Plátó, Rom.	19
1	P	Eligius pápa	Longin	19 Abadiás pr.	20 K n eső
2	S	Bibiána szüz	Kandida, Ar.	20 Lefej. Gerg.	21 S. Mik.

Holdváltozásai. ☾ Utolsó negyed 2-án 4 óra 13 perczk. d. u.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér. 6. sz.)

Kwizda köszvényfolyadéka.

Bár ellensége vagyok minden, lapok által földicsért szernek, mégis, legfőkép tavaszszal és őszkor beállot **csúz-bajomnál** kisérletet tettem **Kwizda Ferencz János, korneuburgi kerületi gyógyszerész és cs. k. udv. szállitónak köszvényfolyadékával**; és csak annyit mondhatok, miszerint annak hatása engem a legörvendetesebben meglepett. A fájdalom nemcsak, hogy **azonnal alább hagyott**, de azóta, a mi fődolog, nem is tért vissza többé; minélfogva én e szert határozottan minden, **köszvényben** és **csúszban** szenvedőnek a legmelegebben ajánlhatom. Egy barátom, ki gyakran tesz nagyobb gyaloglásokat, még más czélra is használja a **köszvény-folyadékot**; ugyanis minden fárasztó ut előtt azzal dörzsöli be talpát, s ezáltal a láb-idegek ernyedése és minden túlfárasztásnak elejét veszi.

Rudolsfheim, 1882. szemptember 20-án.

Hink Antal,
előbb kereskedő, jelenl. magánzó,
Schönbrunnerstr. 21.

Kapható minden gyógyszertárban. Fő raktár: Kwizda Ferencz János cs. k. udv. szállitó kerületi gyógyszertárában, Korneuburgban.

Egy hatszor hasábzott petitsor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdij külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad BÉCSBEN: Dukes M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelik A. Stubenbastei 2.

Hamisitott fekete selyem.

A venni szándékolt kelmének egy **mintaszeletkéjét meg kell égetni**, s a netáni **hamisitás azonnal napfényre jő.**

Valódi, tisztán festett selyem azonnal **össze** göndörödik, hamar elhamvad és csak kevés, **egészen világosbarna színü** hamut hagy hátra.

Hamisitott selyem (mely könnyen zsiros lesz és törik) lassan ég, a **„végszálak"** ugyanis tovább hamvadnak (ha erősen vannak festékanyaggal nehezitve), **sötétbarna** hamut hagy hátra, a mely a valódi selyemmel ellentétben **nem göndörödik**, hanem **meghajlik.**

Ha a valódi selyem hamuját szétnyomjuk, **szétporlik**, a **hamisitotté** ellenben nem.

Minták valódi selyemkelméimből, mindenkinek rendelkezésére állanak. Szállitok **egyes ruhákra**, valamint **egész véget** vámmentesen a házba, **vámdij-számitás nélkül. — Egy levélnek postadija a Schweizba 10 kr. o. é.**

Zürich. 376

Henneberg G.,
selyem-gyári raktára.

HAZAI TERMÉNY!

CSÉPLÉSI IDÉNYRE

ajánlunk *kitünő minőségü*

TÖMÖR (DARABOS) SZENET

három minőségben mozdonyok (Locomobile) fütésére.

GYÁRSZENET, gyári czélokra, minden hazai vasút-állomásra szállitva

igen jutányos, mérsékelt árak mellett.

Északmagyarországi egyesitett kőszénbánya- és iparvállalat-részvény-társulat

Budapest, V. Erzsébet-tér 10. sz.

(Utánnyomat nem dijaztatik.) 411

Nyujtsuk a szerencsének jobbunkat!

400,000 márka

főnyereményt igér kedvező esetben **a legujabb nagy pénzsorsjáték,**

mely a magas **kormány által** jóváhagyatott s biztositatott.

Eme ujabb játék-tervezet előnyös berendezése abban áll, hogy rövid pár hó lefolyása alatt 7 sorsolásban **47,600 nyereménynek** kell bizton történni, ezek között vannak főnyeremények esetleges 400,000 r. márka, illetőleg

1 nyerem. à m.	250,000	3 nyerem. à m.	6000
1 nyerem. à m.	150,000	54 nyerem. à m.	5000
1 nyerem. à m.	100,000	5 nyerem. à m.	4000
1 nyerem. à m.	60,000	108 nyerem. à m.	3000
1 nyerem. á m.	50,000	264 nyerem. à m.	2000
2 nyerem. à m.	40,000	10 nyerem. à m.	1500
3 nyerem. à m.	30,000	3 nyerem. á m.	1200
4 nyerem. à m.	25,000	530 nyerem. à m.	1000
2 nyerem. à m.	20,000	1073 nyerem. à m.	500
2 nyerem. à m.	15,000	27069 nyerem. à m.	145
1 nyerem. à m.	12,000	összesen 18,436	nyeremény
24 nyerem. à m.	10,000	à m. 300, 200, 150, 124,	100,
3 nyerem. à m.	8000	94, 67, 50, 40,	20.

Ezen nyereményekből az első osztályban 4000 sorsoltatik ki 116,000 m. összegben.

A nyereményhuzások tervszerüleg hivatalosan vannak megállapitva. — Ezen nagy, az állam által biztositott pénz-sorsjáték **legközelebbi** huzásához kerül

1 egész eredeti sorsjegy csak 6 m. vagy **3.50** frt o. é.
1 fél » » » 3 » » **1.75** frt o. é.
1 negyed » » » 1½ » » **90** kr o. é.

Mindennemü megbizások, **a pénz beküldése, postautoni fizetés vagy az összeg utánvétele mellett** rögtön a leggondosabban teljesittetnek, mindenki az állam czimerével ellatott **eredeti sorsjegyet** tőlünk saját kezeibe kapja.

A megrendelésekhez a szükséges hivatalos tervezetek ingyen mellékeltetnek, melyekből ugy a nyeremények beosztása az illető osztályokra, mint szintén az illető betétek is megláthatók és minden huzás után érdekelt feleinknek felhivás nélkül megküldjük a hivatalos huzási lajstromot. Kivánatra a hivatalos tervet előre megküldjük megtekintés végett bérmentve, és készek vagyunk nem tetszés esetében a sorsjegyet az összegnek visszafizetése mellett huzás előtt visszavenni.

A kifizetések mindig pontosan s az állam jótállása mellett történnek.

Csoportozatunk mindig a szerencse kegyeltje volt és érdekelt feleinknek gyakran a legnagyobb nyereményeket fizettük ki, többek között **250,000, 100,000, 80,000, 60,000, 40,000** stb. márkával.

Egy ily, a **legszolidabb alapokra** fektetett vállalatnál előrelátható mindenütt a legélénkebb részvétre lehet bizton számitani s kérjük ennélfogva, hogy minden megrendelést teljesithessünk, a megrendeléseket részünkre minél előbb, de minden esetre **f. évi november 30-ka** előtt beküldeni.

KAUFMANN ÉS SIMON

bank- és váltó-üzlete Hamburgban.

U. i. Ezennel köszönetünket nyilvánitjuk az eddig megajándékozott bizalomért, s midőn eme ujabbi sorsjáték kezdetével a részvételre felhivnók, ezentul is igyekezni fogunk, állandóan pontos és lelkiismeretes kiszolgáltatás által igen tisztelt érdekelt feleink teljes megelégedését kiérdemelni.

698 **A fentebbiek.**

Olvasni!

A „Pillanat alatt nyomó',

(Németbir. szab. 14120. Cs. kir. osztr. szab., ezüst kitünt.-érem és okmány)

az egyetlen szabadékozott, nyomdafestékkel másoló készülék. Száraz eljárással, sajtó nélkül, majdnem korlátlan mennyiségü, egyenlően éles, sötétfekete (v. színes) **enyészhetetlen** levonatokat készit, melyek egyenkint is az egész világ postakötelékében mint nyomtatványok dijkedvezményben részesülnek. A «Pillanat alatt nyomo» felülmúl minden eddigi másoló készüléket: a hecto-, auto-, polygraph stb. efféléket. ■ Készülékek 2 nyomó felülettel 18.50 márkától fölebb. ■ Tervezetek, bizonyitványok, a sajtó itéletei és eredeti lenyomatok azonnal ingyen bérmentve

Zittau, Szászorsz. 748

STEUER & DAMMANN.

Orchestrionok

és

magától játszó zeneműveknek

gyártása

Zähringer R. és fiai

által 730

Furtwangenben bad. Schwarzwaldb.

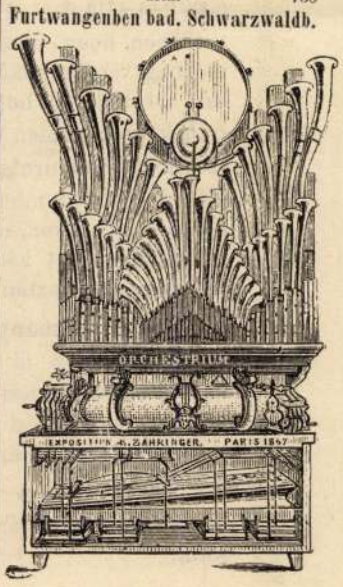

Ökumenikus egyesület Tapolcafőn

Pápa-Tapolcafő aktív közéleti szervezete a Keresztyén Ifjúsági Egyesület, melynek életre hívója, s aktív szervezője a település református lelkipásztora, *Könyves Pál.*

– A KIE minden pénteken, 18 órától tartja összejöveteleit a református gyülekezeti teremben. Ezeknek az alkalmaknak a gerincét mindenképp a Biblia tanulmányozása, és az imádság adja, de nem hiányzik a közös éneklés, zene és játék sem. Szervezünk kirándulásokat is, az idén április 24-én Enyingre megyünk a Dunántúli Regionális Ifjúsági Keresztyén Találkozóra. A nyáron ismét szeretnénk elmenni a Balatonhoz.

– Mi az, ami összetartja ezt a több mint negyventagú egyesületet?

– Az alap Isten igéje, erre építkezünk... mint vallottan Keresztyén Ifjúság nem maradhatunk keresztyénség nélkül, mint ahogy a kommunista ifjúság sem maradhatott ideológia nélkül... Köztünk nemcsak protestánsok vannak, egyesületünket áthatja az ökumené szelleme. Fontos még azt hangsúlyoznom, hogy a KIE teljesen önszerveződő, melynek vezetőségét a tagságból választottuk, így magam – lelkipásztorként – is csupán egyik tagja vagyok.

– A foglalkozásaikat hol tartják?

– Egyik gondunk épp ez, az egyesületnek nincs saját helyisége, csak a református gyülekezeti terem... A tapolcafői kultúrház megfelelne nekünk, ám ez a helyiség jelenleg a pápai Jókai Mór Művelődési Központhoz tartozik, s tudjuk, hogy milyen anyagi nehézséget jelentene számukra, ha berendeznék e termet. Persze szeretnénk, ha kapcsolat alakulna ki a KIE és a JMK között; ez azért is célszerű lenne, mivel így a KIE tevékenysége nem lenne annyira templomi jellegű. Talán, akkor még jobban növekedne tagjaink, szimpatizánsaink köre.

– Úgy tudom, a közeli Bakonyjákó fiatalságából is érdeklődnek rendezvényeik iránt...

– Ez igaz, a gond a közlekedési lehetőség hiányosságaiban van. Sokszor én fuvarozom haza a bakonyjákói fiatalokat, és ez sokáig nem mehet így tovább. Biztos vagyok abban, hogy jobb autóbuszközlekedés mellett még többen megkeresnének bennünket...

RÁTZ OTTÓ

Templomot építenének önerőből

Segítséget kér Tótszerdahely

Három zalai községnek – Tótszerdahelynek, Molnárinak és Semjénházának – ez idáig nem volt temploma, tudtuk meg *Harangozó Vilmos* plébános úrtól, e községek lelkipásztorától. Azonban a társadalmi változások és az anyagi lehetőségek lehetővé tették, hogy Molnáriban felépítsék az Isten házát, amely 15 hónap alatt, 1990-ben készült el. A molnári templom felépülése után, körülbelül két esztendeje láttak hozzá a tótszerdahelyiek saját templomuk felépítéséhez, melyhez anyagi segítséget a helyi önkormányzattól és a szombathelyi püspökségtől, valamint külföldről kaptak. A hívek mintegy 10 millió forint értékű társadalmi munkát végeztek a templom építésénél. A tervek szerint augusztusban kerül sor a templom felszentelésére – melynek csupán egy akadálya lehet, a pénz. Az építőipari anyagok időközbeni drágulása nem várt nehézségekhez vezetett, elfogyott az erre a célra szánt összeg. Hogy ezen szép eseményre sor kerülhessen, szívesen várják azok pénzadományát, akik e nemes célra áldoznának, a következő számlaszámon: Hitel Bank Rt. Letenyei fiókja 497–10250 Római Katolikus Egyházközség Tótszerdahely; vagy a plébániahivatalban.

Az ökumenikus szeretetszolgálat segélyakciói

Új segélyszervezet alakult Újvidéken

A diakónusok az őskeresztény egyházban az apostoloknak, majd a véneknek (presbitereknek), illetve az episzkoposznak (felügyelő, püspök) alárendelt, fontos szolgálatot végeztek az egyes egyházközösségekben. Elsőrendű feladatuknak tekintették az „asztalok körüli" foglalatoskodást, általában a krisztusi szeretet továbbadását: az alamizsnák szétosztását, a szegények, elesettek, betegek, özvegyek és árvák között végzett szeretetmunkát.

A diakónusok ezt a szolgálatot a legkilátástalanabb körülmények között is kötelesek voltak végezni. Erre nézve érdekes dokumentumok maradtak reánk. Így például az őskeresztény szír egyházrendtartás szigorúan előírja, hogy a szeretetmunkát akkor is végezni kell, „ha érte még köszönet sem várható": „Ha a diakónus tengerparton fekvő városban tevékenykedik, ne csak a gyülekezet és a város elesettjeire legyen gondja, hanem szorgalmasan figyelje nap mint nap a partot, nem veti-e ki a tenger egy-egy szerencsétlenül járt hajótörött holttestét, melyet a diakónus köteles száraz ruhába öltöztetni és tisztességgel eltemetni."

Csaknem hasonló reménytelen helyzetben végzik munkájukat korunk diakónusai, a jelenkori szeretetszolgálatok munkásai is. Az alábbiakban hazánk protestáns egyházait egyesítő Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat jelenlegi tevékenységéről számolunk be, melyet elsősorban az egykori Jugoszlávia területén – immár az ottani polgárháború kitörése óta – változatlan intenzitással végez. Az elmúlt évben például 1200 tonna (!) segélyt, elsősorban élelmiszereket juttatott el Horvátországba, Szerbiába és Boszniába. A segélyek szétosztására főleg Bijeljinában, Zupanjában, Slavonski Brodban, Zadarban és Belgrádban került sor. A húsvéti ünnepek előtti hetekben újabb segélyszállítmányokat továbbítottak valamennyi délszláv államba. Közlésük szerint az idei segélyakciójuk mértéke meg fogja haladni az elmúlt esztendeit.

Ezen, a sokszor életveszéllyel járó munkán kívül a protestáns szeretetszolgálat a Baranya megyei Nagyharsányban létesített menekülttábor fenntartásának gondjait is – kezdettől fogva – teljes egészében magára vállalta.

Ide tartozik az a legújabban érkezett hír is, mely szerint Szerbiában négy vallásfelekezet, az evangélikus, református, ortodox és metodista egyházközösség illetékesei humanitárius segélyszervezet létrehozását határozták el, újvidéki székhellyel. Erre a lépésre a Szentírás intése alapján kaptak indíttatást: „Egymás terhét hordozzátok, és így töltsétek be a Krisztus törvényét... annakokáért míg időnk van, cselekedjünk jót mindenkivel, leginkább pedig azokkal, akik testvéreink a hitben." (Galata levél 6,2. és 10.)

Az ökumenikus összefogás célkitűzései között első helyen szerepel a menekültek megsegítése Vajdaságban és Bosznia-Hercegovinában, valamint a külföldről érkező segélyek szétosztásának a koordinálása.

Az új diakóniai szervezet létrehozásában és munkamódszerének kialakításában a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat nyújt hathatós támogatást, a nyugat-európai egyházak, valamint az Egyházak Világtanácsa megbízása alapján.

Az új segélyszervezet kivétel nélkül minden rászorulón segít, az „ellenségnek" is segítő kezet nyújt Jézus Krisztus parancsa szerint. Az elnöki tisztet *H. Beredi* újvidéki evangélikus püspök tölti be, felelős koordinátor *Béres Károly* református mérnök.

SZERDAHELYI

Lehet-e nálunk is Texas?

A világot megdöbbentette a hír: egy texasi szekta tagjai közül nyolcvanhatan tömeges öngyilkosságot követtek el. Az idegbeteg David Koresh (a „visszatért Krisztus" – ahogy nevezte önmagát) parancsára magukra gyújtották a faépületeket.

Ez a rettenetes tragédia mutatja, hogy a vallásszabadságról sokan sokfélét gondolnak, s a gyakorlatban mindenféle őrült csoport szabadon garázdálkodhat. Persze, ez nem azt jelenti, hogy a vallásszabadsággal lenne baj, az emberek dönthetnek. Ennél a problémánál figyelembe kell venni, hogy az emberek – akár tömegesen – bizonyos körülmények között irracionálisan, őrült módon viselkednek. Az emberek csodára várnak, hogy a napi problémákból kimásszanak. A fent említett csoportnak a tragédiája is ide vezethető vissza...

A texasi tragédiának vannak tanulságai, amit le kell vonnunk, anélkül, hogy minden kisegyházat, vallásközösséget szektának minősítenénk, hiszen a Magyarországon működő, kisebb keresztény közösségek többsége ellen semmiféle társadalmi panasz nem merült fel. (Ennek ellenére a most tárgyalás alatt álló törvényjavaslat egyik pontjaként *dr. Czoma László* képviselő egyfajta taglimitre tett javaslatot. Az ő javaslata szerint 10 ezer taggal kell rendelkeznie az „egyháznak" ahhoz, hogy e kategóriába tartozhasson egy közösség.) Azonban a magyar törvényhozásnak le kell vonnia a megfelelő konzekvenciát, miszerint igenis ellenőrizni kell a szélsőséges kultuszokkal rendelkező vallásközösségeket. Hiszen nemcsak David Koreshnek volt fegyverraktára, hanem a Magyarországon bejegyzett egyik szektának (Amerikában és Frankfurtban) templomaiban találtak ládaszám fegyvereket. Persze az, hogy az egyik közösség külföldi székhelyén fegyvert találtak, az nem minősít(het)i a Magyarországon működő felekezetet. Ezt a kérdést mindenképpen higgadtan, szakértők bevonásával kell megtárgyalni.

A fő kérdés az: Magyarországon van-e reális esélye annak, hogy egy hasonló tragédia bekövetkezzen? S egyáltalán kinek, vagy kiknek a hibája az, hogy a fiatalok egy-egy szektához kapcsolódnak? Hogyan lehet ez ellen védekezni? Kinek, vagy kiknek a feladata lenne ez?

Azt hiszem, hogy a családok légkörében kellene valamiféle változásnak végbemenni (azért egy kicsit elgondolkodtató az a számadat, miszerint Magyarországon minden harmadik, Budapesten minden második házasság válással végződik), a család megtartó ereje kell hogy védelmezze a fiatalokat; a történelmi egyházaknak is sokkal jobban kellene törődniük a fiatalokkal. Emellett igenis szükség van egy olyan törvényre, amely demokratikus körülmények között biztosítja az ellenőrzést a veszélyes, destruktív kultuszokkal rendelkező szekták fölött.

– VÁTH –

Megszépülő Pannonhalma

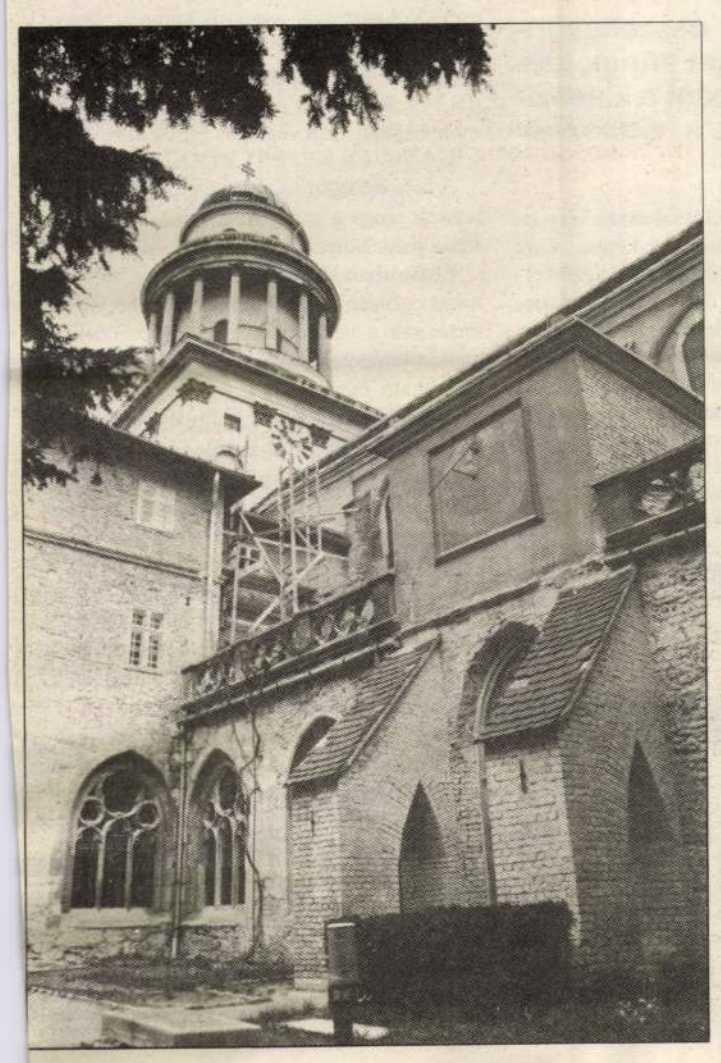

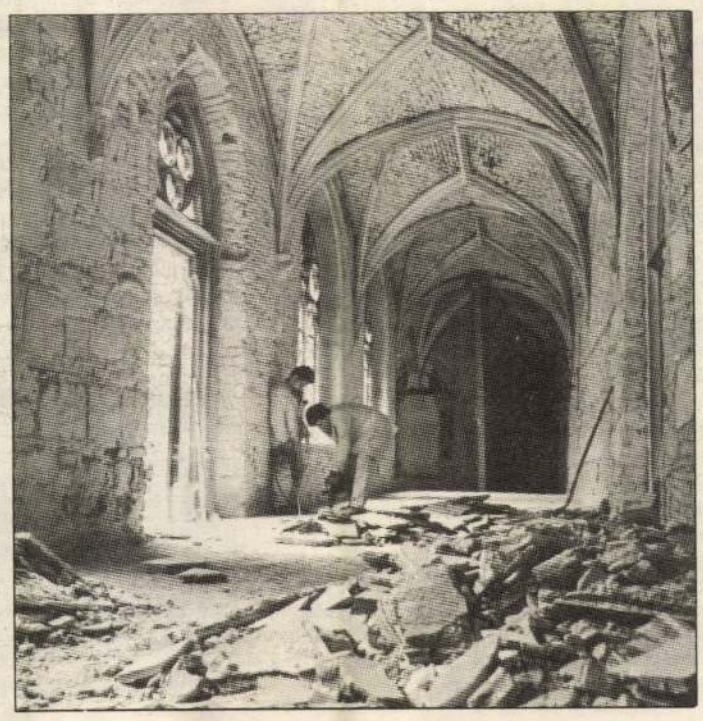

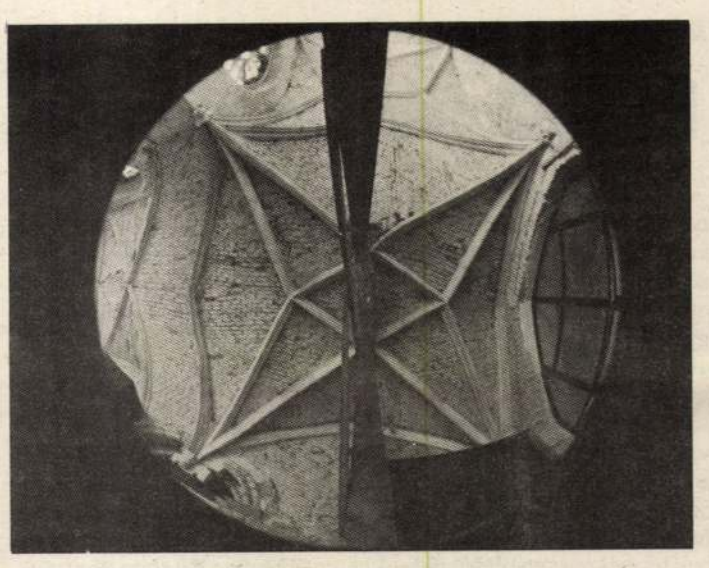

Az alapítás 1000 éves évfordulójára készülődnek a Pannonhalmi Bencés Főapátságban. Az 1970-es évek végén megkezdett munkálatok a terveknek megfelelően haladnak és 1996-ra befejeződnek. Jelenleg az épületegyüttes egyik legértékesebb részének, a Mátyás király által 1486-ban építtetett gótikus kerengő régészeti feltárása és restaurálása történik. A szakemberek célja, hogy a falat minél eredetibb állapotában állítsák helyre, külön gond a világítótestek elhelyezése. Az épületegyüttes statikai tervezését *dr. Pattantyús Ádám* statikus professzor végezte.

Fotó: SZABÓ BÉLA

Pannonhalma

ÚJFAJTA FOGAMZÁSGÁTLÓ

„Gyufaszál" a bőr alatt

Különösen szórakozott hölgyeknek ajánlott

Az újfajta fogamzásgátló készítmény hírére egyre-másra csörrennek meg a telefonok a Szegedi Orvostudományi Egyetem (SZOTE) Szülészeti és Nőgyógyászati Klinikáján: meglepően sok asszony érdeklődik a bőr alá beültethető szer iránt.

Ezt az érthető kíváncsiságot kielégítendő kértem meg *dr. Kovács László* professzort, a klinika igazgatóját, ismertesse az új eljárás hatásmechanizmusát, előnyeit, s mondja el, mi a célja a szegedi vizsgálatoknak.

Egymillióan kipróbálták

Tíz esztendeje annak, hogy az USA-ban kidolgozták, majd szabadalmaztatták az eljárást, amely a bőr alá ültetett implantátum fogamzásgátló hatásán alapul. Az azóta egyre fejlődő módszernek igen sok híve akadt a világban – s különösen a finn és a svéd asszonyok körében népszerű. Mi eddig egyelőre csak hírből ismertük. Épp ezért kezdődnek klinikai vizsgálatok az ország három városában – *Budapesten, Debrecenben* és *Szegeden* –, hogy kiderüljön, mennyire készek elfogadni a magyar nők ezt a választékbővítést. Mert tulajdonképpen erről van szó: a már ismert fogamzásgátló módszerek száma gyarapodhat eggyel, ha mi is úgy akarjuk.

Nem nő a testsúly

A készítmény neve: *Implanon.* Alakja: akár egy gyufaszálé. Hormonhatású gyógyszer, melynek összetétele olyan, mint a legkorszerűbb tablettáké. Előnye, hogy csak sárgatesthormont tartalmaz, tüszőhormon hatásút nem. Ezért azok is alkalmazhatják, akiknek nem javasolják a kétkomponensű pirulák szedését, például visszértágulat esetén. Mivel a hosszú hatású fogamzásgátlók körébe tartozik, nem ürül ki olyan gyorsan a szervezetből, mint a tabletta. Míg az injekció hormonális hatóanyaga 2–3 hónapig fejti ki hatását, a bőr alá ültetett implantátum két éven keresztül azonos értéken tartja a hormonszintet. Ezáltal nem „ugrál" a szérumszint, mint tablettaszedéskor, hanem hosszú időn át egyenletesen szabályozott lesz.

Hogyan kerül a bőr alá ez a rudacska? Egy injekciós fecskendőre emlékeztető eszközzel vezetik be a kar bőre alá, helyi érzéstelenítéssel.

Milyen előnyei vannak ennek az eljárásnak? Mindenképpen kényelmesebb, mint a tablettaszedés, hiszen a beszerzés és a gyógyszer bevételének napi gondja elmarad. Különösen szórakozott hölgyeknek ajánlott. Emellett hatékonysága megbízható, mellékhatása kicsi: testsúlygyarapodást, szőrzetnövekedést nem okoz.

A kényelem ára

Mindezért azonban kezdetben „fizetni" kell, mert hogy ezeknek az előnyöknek eleinte ára is van. Jó tudni: az alkalmazás első időszakában – éppen az egyenletessé váló hormonszint miatt – némileg szabálytalanul jelentkezik a menstruáció. Bizonyos idő után azonban ismét rendeződik a ciklus.

Ezt tudja tehát nyújtani az Implanon, amelynek hazai fogadtatását az Organon cég által szervezett nemzetközi vizsgálat részeként készíti elő a szegedi klinika is. A majdani, hasonló témájú WHO-kutatásban is részt vevő szegedi intézmény, valamint a budapesti és debreceni klinika fogadja azokat a 18 és 40 év közötti, egészséges asszonyokat, akik a védekezésnek ezt a módját választanák. Az orvosok által erre alkalmasnak talált jelentkezők a klinikai vizsgálat idején ingyen kapják a készítményt, és rendszeresen ellenőrzik őket. Hogy a hazai egészségügy és a magyar nők „megszavazzák-e" a bőr alá ültethető fogamzásgátló pálcikák létjogosultságát, majd elválik. Kétségtelen azonban, hogy ha bővül a nem kívánt terhességek elkerülésének lehetősége, kevesebb lesz a legfőbb rossz: a testet-lelket nyomorító művi abortusz. Már csak ezért sem kellene a vizsgálatok végén „nem"-et mondanunk.

(CHIKÁN)

Nem veri a férjét

VILÁGBAJNOK A PULT MÖGÖTT

Amikor először ránéz az ember, mindent gondol róla, csak azt nem, hogy ütése életveszélyes. Áll a pult mögött és mosolyogva szolgálja ki a vendégeket. *Papirovnyik Mónika* veszprémi tékvandós kétszeres világbajnok, és Európa-bajnok töréstechnikában, küzdelemben pedig vb-, Eb-ezüst, illetve bronzérmet mondhat magáénak.

Mostanában azonban eltűnt a versenyekről. Férjével együtt az üzlet világában tevékenykedik. Beszélgetésünk helyszíne is az a bár, amit ketten vezetnek.

– Tegyük most félre egy kicsit a sportot. Hogyan ismerkedtek meg?

– Egymás melletti lépcsőházban laktunk – kezdte Mónika. Egyik esti edzés után mentem haza, amikor „Miki" angolul megkért, hívjak neki egy taxit, mert ő még akkor nem nagyon tudott magyarul. (Miki, azaz becsületes nevén *Miletic Milovan* ugyanis szerb származású.) Ezután már többször találkoztunk, ennek eredményeként tavaly decemberben összeházasodtunk.

– Miki, te tudtad, hogy egy „verekedős" lánynak udvarolsz?

– Eleinte nem sejtettem, hogy ilyen komoly versenyző. Azt hittem, valami amatőr. Egyszer aztán videón megnéztem, mit is csinál valójában. Kicsit megdöbbentem, de aztán elfogadtam.

Készül a koktél világbajnok módra
Fotó: PENOVÁC

– Te is sportolsz?

– Persze. Fociztam otthon, majd Ausztriában, Németországban és kispályán Amerikában is. Szeretnék majd Magyarországon is játszani.

– Akkor ugye a trónörökös is sportoló lesz?

– Biztos. Ha fiú, akkor focista, ha lány lesz, természetesen tékvandós.

– Mónika, te teljesen visszavonultál?

– Nem, de most első a család, a szülésre készülök.

– Miért választottad a küzdősportot?

– Kislányként mindig a fiúkkal játszottam, szinte minden sportot kipróbáltam. Azért döntöttem a tékvandó mellett, mert olyan akartam lenni, mint a profik. Ehhez elég korán hozzájárult az a siker, hogy ifibajnokságot nyertem, és 17 évesen ott lehettem a görögországi világbajnokságon.

– Ragyogó eredményeket értél el. Anyagilag jól jártál?

– A versenyzésből nem lehet megélni. Kaptam ugyan valamennyi pénzt, de ez minimális volt. Most az üzletből próbálunk profitálni.

– Otthon nem élsz vissza a testi erőddel?

– Eddig még nem vert meg – vág közbe Miki. – Remélem, nem is fog. Nagyon jókor találtunk egymásra és boldogok vagyunk.

VARGA RÓBERT

A virágos Veszprémért

Bazsalikomot az ablakba

– Minden összejött – kezd a mesébe *Sipos Jánosné,* a veszprémi Biotourist utazási iroda vezetője. – Az az ötletünk, hogy a város virágosításával készüljünk az expóra és az Európai Közösségek Idegenforgalmi Bizottsága magyarországi tagjának levele, melyben felkéri a polgármestert, hogy hazánkból Veszprém legyen a résztvevője az európai virágosítási versenynek. Mindkettő olyan lehetőség, melyen keresztül a világ megismerheti városunkat.

A Biotourist magára vállalta, hogy megteremti a kapcsolatot a virágládákat készítő asztalosmesterek és azon virágkedvelők között, akik szeretnék ablakukat, erkélyüket ily módon üdébbé tenni. Az utazási irodában, a Rózsa utcában, máris rendelhető (méretre) virágláda. A legnagyobb, egyméteres, 800 forint, a rövidebbek természetesen olcsóbbak. A héten érkezik a Biotouristba egy szállítmány gyógynövénymag, mellyel olcsóbban díszíthető az erkély és a kert, amellett pedig nagyon egészséges a fogyasztásuk. A kertészek a borsfüvet, zsázsát, körömvirágot a balkonokra javasolják, a sáfrányos szeklice, borágó, fehérmustár, ánizs és koriander vetését pedig szabad földbe. Május második felében kapnak bazsalikompalántát.

A szakemberek szerint a bazsalikom tisztítja a levegőt, ezért ajánlatos az ablakba helyezett ládákba ültetni, különösen forgalmas útvonalak mentén álló lakásokban. Természetesen az ilyen helyen termő növényt nem szabad ételbe tenni.

– Kezdő kertészkedőknek azt tudom tanácsolni, hogy ne próbálkozzanak drágábbnál drágább magvakkal, palántákkal, mivel az olcsó, igénytelen növénykék is ugyanolyan gyönyörűen díszlenek – mondja Sipos Jánosné. – A körömvirág például minden kibír, járdahasadékokban is jól érzi magát.

RE

KEZDŐ VIDEÓSOKNAK

A filmképek rendszere

A kamkorderrel készített hangoskép-felvételek összehasonlíthatatlanul jobb minőségűek, mint amilyeneket annak idején a szupernyolcas filmeken készítettünk. Viszont a klasszikus filmkészítésben megismert képrendszert a videózásban is illik betartani.

Az egymáshoz tartozó, összefüggő képsorokat jelenetnek nevezzük. Egész születendő filmünk ezeknek a jeleneteknek jól vagy kevésbé jól megkomponált sorozata (montázs). Az egyes képbeállításokat formájuk, tartalmuk szerint általában totálra, féltotálra, félközelre, közelre és nagyközelre osztjuk.

A TOTÁLBAN az egész környezetet, azaz a cselekmény teljes helyét mutatjuk be egy képen. A jól bevált, klasszikus cselekménybonyolítás szabályai szerint a történet mindig totálképpel kezdődik. A tág képhatárok következtében a nézőnek sok részletet kell megfigyelnie, összevetnie, így az ilyen jelenetek hossza átlagosan 10–15 másodpercig tartson. Ha később a filmet majd montázsolni fogjuk, filmezéskor még 2–3 másodperccel hosszabbítsuk meg a jeleneteket, hogy mindig legyen tartalékunk is. Ha azonban utólagos montázsolás szándéka nélkül már egyből „kész" filmet forgatunk, akkor a szabályok is kötöttebbek és a szokásos jelenethosszakat ne változtassuk.

A következő képbeállítás a **FÉLTOTÁL.** Ez már a színhely egy szűkebb részére korlátozódik, úgymond a cselekmény történésének közvetlen helyszínét mutatja be és az átlagos jelenethossz itt 8–10 másodperc. Kameránk adottságait kihasználva, a nagytotálról megfelelő közelítéssel, zoomolással is átválthatunk féltotálra és ezután négy-öt beállításban több oldalról is bemutathatjuk a helyszínt, a szereplőket stb.

A FÉLKÖZEL beállítással már a szereplő személyeket is bevonjuk a képbe, azaz megismerkedhetünk velük. Hogy a néző kellőképp megfigyelhesse őket, ezek a jelenetek általában 8–8 másodpercig tartsanak.

A KÖZEL beállításánál a fő témára, vagy arra a konkrét cselekményre összpontosítsunk, amit a jelenetben bemutatunk. Itt az átlagos jelenethossz 4–6 másodperc.

Szólnunk kell még a filmezés különösképp hatásos kifejezési módjáról, a **NAGYKÖZELRŐL** is. Általa olyan speciális részleteket mutatunk be, amelyeknek a történés szempontjából különös jelentősége van. Mivel e jelenetek csak egyes részletekre korlátozódnak, tartamuk rövidebb, mindössze 2–4 másodperc.

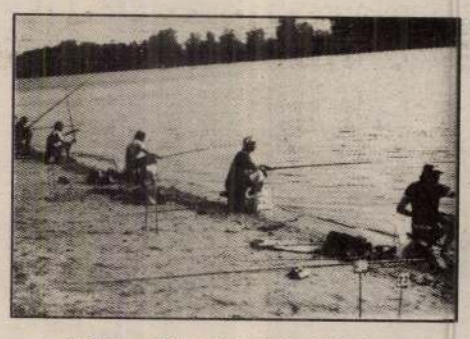

Példa a féltotál képbeállításra

Videokamerával azonban könnyű bőségesebb képanyag készítése, ezért nem árt, ha a nagyközel-beállításban a kelleténél több anyagot veszünk fel és majd a legsikeresebbeket montázsoljuk be a végleges filmünkbe.

HANG- ÉS KÉPFELVÉTEL EGYÜTT

A fontos hanganyagú felvételek jeleneteinek hosszát maga a hangtartam (ének, vers) határozza meg. Milyen jelenetek tartoznak ide?

Elsősorban a zenei előadások, amelyek majd egészében kerülnek filmünkbe, de ide tartoznak a versmondások, párbeszédek és azok a jelenetek, amelyek hanganyaga nem szakítható meg, mert így hiányossá válnának. Ezeket a jeleneteket úgy élénkíthetjük, hogy a kioldógomb elengedése nélkül, gyújtótávolság-változtatással szűkítjük vagy bővítjük a képet, esetleg svenkelünk, de akkor a mikrofon elfordításával a hangerő, a hangszín is változik.

Így, ha egy énekszám vagy szövegmondás több percig is eltart, a jelenetbe utólag a helyszínen felvett inszerteket másolhatjuk majd be, ehhez azonban már különleges másolóberendezés is szükséges.

Még valami, ami fontos. Mielőtt megnyomnánk a kioldógombot, tartsuk vissza lélegzetünket és igyekezzünk minél mozdulatlanabbul tartani a kamerát és csak a jelenet végeztével vegyünk újra lélegzetet. A hosszabb jeleneteknél pedig nyugodtan, simán lélegezzünk, hogy a kamera ne rezdüljön. Egy idő múlva ez már szokásunkká fog válni és nem is igényel külön figyelmet.

(Folytatjuk.)

KIRÁLY JÁNOS

MHB IMMO ART GALÉRIA
és a
KÖRMENDI GALÉRIA BUDAPEST
meghívja Önt

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA DÍJNYERES HALLGATÓINAK

kiállítására
(1993/94-es tanév)

MEGNYITÓ:

1994.július 18-án hétfőn 17.00-20.00 óráig

KIÁLLÍTANAK:

Atlasz Gábor festő
Ádám József intermedia
Bakos Gábor intermedia
Balázs Alfréd festő
Balogh István festő
Baranyai Levente festő
Berzsenyi Krisztina dÖszlet-jelmez
Borbély Béla festő
Csiszér Zsuzsanna festő
Csomós Zoltán képgrafikus
Dobai Csaba szobrász
Gallusz Gyöngyi képgrafikus
Gyarmathy Éva festő
Kotormán Norbert szobrász
Lévai Ádám képgrafikus
Major Szilvia festő
Miksa Bálint festő
Pap Edina festő
Pintér József Zsolt tervező grafikus
Sellyei Tamás Ottó tervező grafikus
Turcsány Villő szobrász
Varga Zsolt tervező grafikus
Veres Kálmán szobrász

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
1051 Budapest,V.ker., Deák F. u. 15.
Tel./fax:266-4857
1994.július 18-1994.július 31.
10-18 óra között

MHB IMMO ART GALÉRIA

és a

KÖRMENDI GALÉRIA BUDAPEST

.meghívja Önt

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA DÍJNYERES HALLGATÓINAK

kiállításāra

(1993/94-es tanév)

MEGNYITÓ:

1994.július 18-án hétfőn 17.00-20.00 óráig

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:

1051 Budapest,V.ker., Deák F. u. 15.

Tel./fax:266-4857

1994.július 18-1994 július 31.

10-18 óra között

Pap Gyula : Casa Rossa, 1968, 60 x 80 cm, olaj, fa

1999. november 19–1999. december 28.

Pap Gyula
és a magyar avantgárd

Petőfi Művelődési Központ

Városi Képtára

(Orosháza, Thék E. u. 1.)

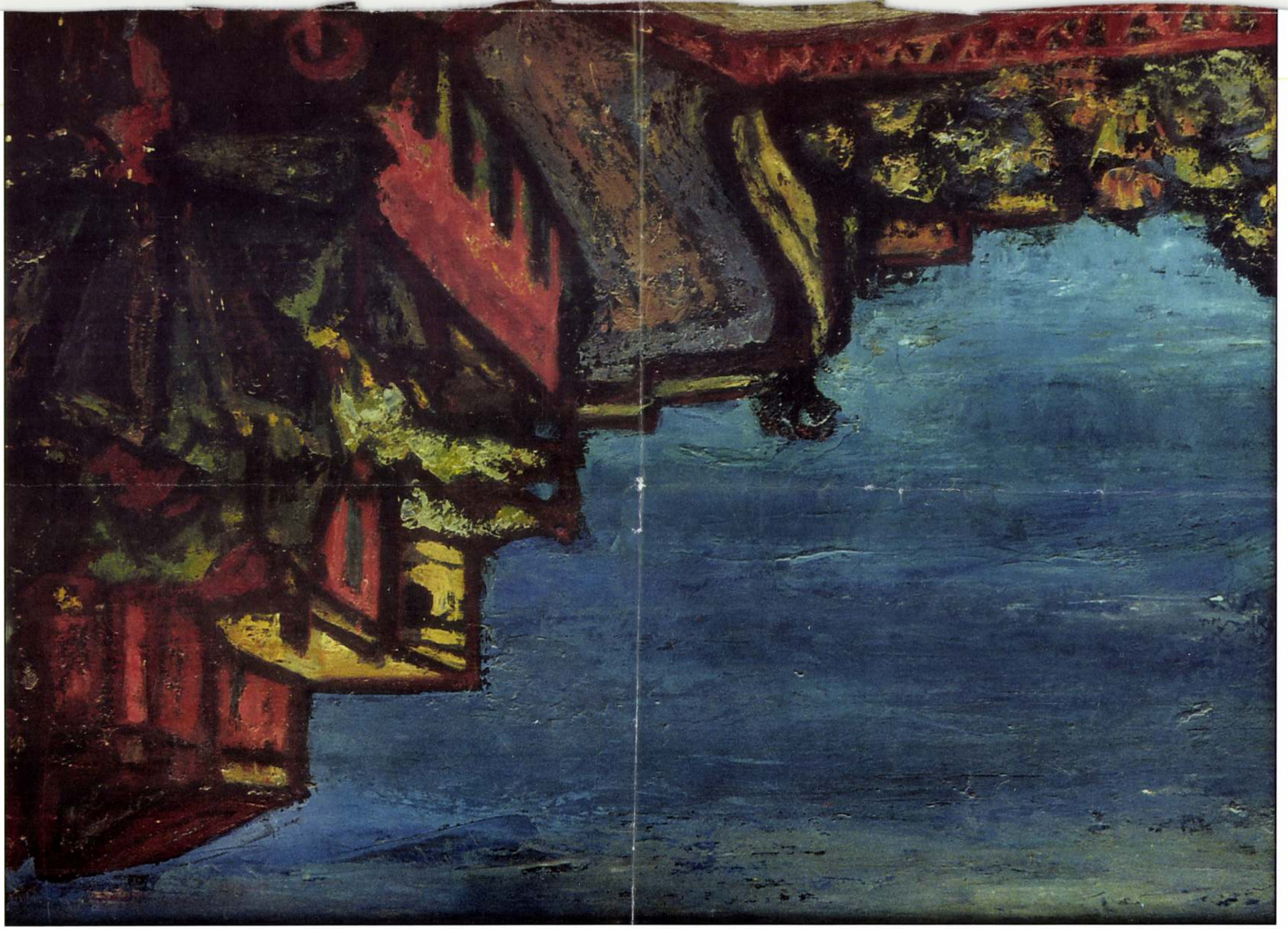

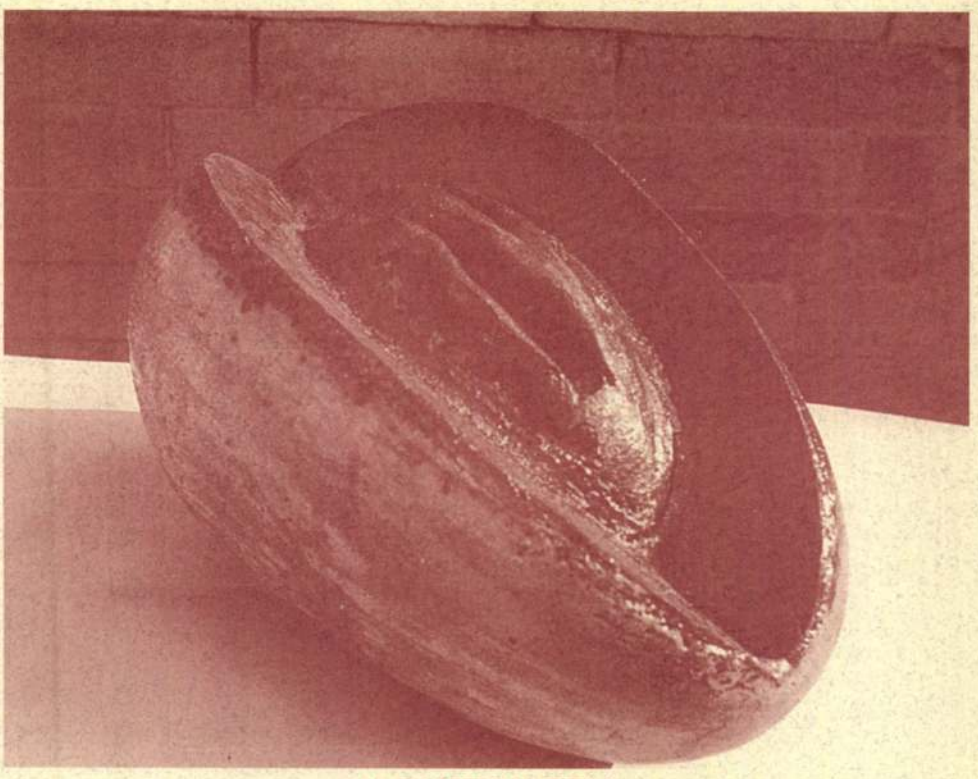

NAGY SEJT MAGGAL

PANNONHALMI ZSUZSA (Újpest,1949. április 29.)

Lakás/Műterem: 2119 Pécel, Petőfi u. 52.
Tel/Fax: Pécel (06-28) 453-321, mobil: (06-20-9-432-793)

Szakmai tanulmányait Mattioni Eszter, Kiss Roóz Ilona és Laborcz Ferenc irányítása mellett kezdte meg, majd 1974-ben diplomázott a Magyar Iparművészeti Főiskola kerámia-szakán, Csekovszky Árpád növendékeként. 1979-ig az Iparművészeti Vállalat tervezője volt.1979 óta önálló keramikusként dolgozik Pécelen. A kerámiaművészet két területe kedves számára: egyrészt az építészethez kapcsolódó, a teret meghatározó szobrok, domborművek, kutak, másrészt az emberközeli részletek megmunkálása, a kézbesimuló, finom porcelántárgyak (doboz, váza, tál, plasztika) tervezése és kivitelezése.1996-ban megalakította PA-GA ART BT manufaktúrát.1976-77-ben részt vett a siklósi Kerámia Szimpozion Kerámia a kertben című programjában.Több alkalommal dolgozott ösztöndíjasként a Kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdióban. A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége-Magyar Keramikusok Társasága (1986), és a Művészeti Alap, majd MAOE (1974), a Gödöllői Iparművészeti Műhely (1998) tagja.

Díjak: 1982 Művészeti Alap nívódíj
1994 Gádor-díj
1995 Ferenczy Noémi-díj

Közgyűjteményben őrzött művek:
Budapest, Iparművészeti Múzeum: Esőváza sorozat, 3 db, 20x25 cm, 1980-as évek Kecskemét, Nemzetközi Kerámia Stúdió Gyűjteménye: Gesztus szobor, porcelán, samott, fahamus égetés, 25x25x54 cm. 1994 Tálak, rétegelt porcelán, raku 30 cm Ø, 1980, 1986 Kavicsos porcelán, raku, adalékanyaggal 50 cm,1986 Gesztusok, redukált fatüzelésű kemencében égetett, 70 cm 1993 Siklós, Kerámia Alkotótelep Gyűjteménye: Oszlop, vörös pirogránit, 200 cm 40x40 cm-es kockán 1976 Lejtőjelző (9 db), fehér és vörös pirogránit, 100x150 cm-es csigák 1976

Művek köztéren és középületben:
1982 Újpest: Szószék, úrasztala,1280 °C bauxit meddő Pestszentimre: Szószék, úrasztala
1280 °C bauxit meddő Bassersdorf (Svájc): 6 db falliplasztika,1280 °C bauxit, meddő
1983 Dunaharaszti: Szószék, úrasztala,1280 °C bauxit, meddő
1984 Pécel, Általános Iskola aulája: Életfa,1280 °C bauxit, meddő, 32 m²
1985 Debrecen: Baptisterium,1300 °C, porcelán, samott, 36 m²
1986 Iklad, Általános Iskola aulája: Figurális falkép,1300 °C, porcelán, samott, 21 m²
1991-92 Kispest: Baptisterium,1300 °C, porcelán samott, 32 m²
1992 Iklad, Általános Iskola: Falinapóra, 6 m², figurális napóra,1300 °C, porcelán, samott 2,3 m²
Pécel, Zeneiskola hangversenyterme: Viva la musica, figurális dombormű,1300 °C, porcelán, samott, 6 m²
1994 Bag: Bag 600 éves, 7 m magas emlékoszlop-történet 6 tételben, porcelán, samott, 1300 °C, porcelán, vasbeton, bazalt Pécel, Városháza: Címer, színezett porcelán, samott 150x120 cm
1995 Albertirsa, Baptista templom: Szószék, úrasztala, baptisterium, 70 m², mázas porcelán, samott 1300 °C
Iklad, Általános Iskola: Figurális falplasztika, porcelán, samott, 1300 °C, 20 m² Tura: Pavilonos ivókút, mázas porcelán, samott,1300 °C pavilon Ø: 5 m, kút 220x140 cm 1996 Pécel, Szemere Pál Művelődési Ház kertje: Paula díszkút, porcelán, samott, 300 cm, Ø: 300 cm 1997 Budapest, Pestszenterzsébet, Szent Erzsébet tér: Árpád- házi Szent Erzsébet beton szerkezetre épített porcelánsamott, 5 m, Ø 2.6 m
1998 Budapest, Fővárosi Állat- és Növénykert: Oroszlános ivókút, beton szerkezetre épített porcelán, samot, magasság: 2.5 m, legnagyobb szélesség 1 m

Kiállítások:
Egyéni kiállítások: :
1974 Kecskemét, Erdei Ferenc Művelődési Központ 1982 Zürich, Városháza
1983 Salgótarján, Képcsarnok (Takács Judittal) Inota, Erőmű Kultúrháza
1984 Szolnok, Repülőtiszti Főiskola Kultúrháza
1985 Kecskemét, Iványi-Grünwald Terem Szolnok, Repülőtiszti Főiskola Kultúrháza
1986 Vác, Madách Galéria
1987 Budapest, Derkovits Terem Szeged, Gulácsy Lajos Terem
1988 Pécs, Ferenczy Terem (Kárpáthy Jenővel)
1989 Budapest, Csók István Galéria
1990 Budapest, Mednyánszky Terem Szeged, Gulácsy Lajos Galéria
1991 Kaposvár, Berináth Aurél Terem
1992 Montreux, Városháza Szeged, Gulácsy Lajos Galéria
1993 Hódmezővásárhely, Tornyai János Múzeum
1994 Gödöllő, Városháza Debrecen, Városi Könyvtár Nagykanizsa, Zsigmondy Galéria
1995 Stuttgart, Magyar Intézet Szirák, Kastély Galéria Budapest, Csók István Galéria
1996 Budapest, Duna Galéria Szirák, Kastély
1997 Hatvan, Grassalkovich Kastély, Barokk Terem Keszthely, Goldmark Művelődési Központ

„ EMLÉKEZÉS VÁNDORLÓ ŐSEINKRE "

TUZA LÁSZLÓ (Baksa,1949. március 8.)

Lakás/Műterem: 6800 Hódmezővásárhely, Gosztonyi u.12

A Magyar Iparművészeti Főiskolát 1972-ben végezte el, mestere Schrammel Imre volt. Tanulmányai befejezése óta Hódmezővásárhelyen, az Alföldi Porcelángyárban tervező. Megvalósult szaniter tervei nagy közönségsikert arattak.
1977-ben részt vett a Siklósi Kerámia Szimpozion munkájában.
A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége és a Művészeti Alap, majd MAOE (1971) tagja.

Díjak:
1975 Pécs, Országos Kerámia Biennálé, II. díj KISZ KB Jubileumi Kiállítás, Nívó-díj
1978 Pécs, Országos Kerámia Biennálé, KISZ KB különdíj

Közgyűjteményben őrzött művek:
Budapest, Iparművészeti Múzeum: - Virágzás, plasztika, 35x35 cm, biszkvit,
1978 Pécs, Janus Pannonius Múzeum: - Tojásfészek, porcelán, agyag, színezett, 21 cm, Ø: 21 cm 1979

Művek köztéren és középületben:
1979 Hódmezővásárhely, Bethlen Gábor Gimnázium: Magyarország térképe, samott, 220x300 cm
1988 Baksa, Általános iskola: Plasztika, pirogránit, 300 cm

Kiállítások:
Egyéni kiállítások:
1982 Budapest, Fényes Adolf Terem

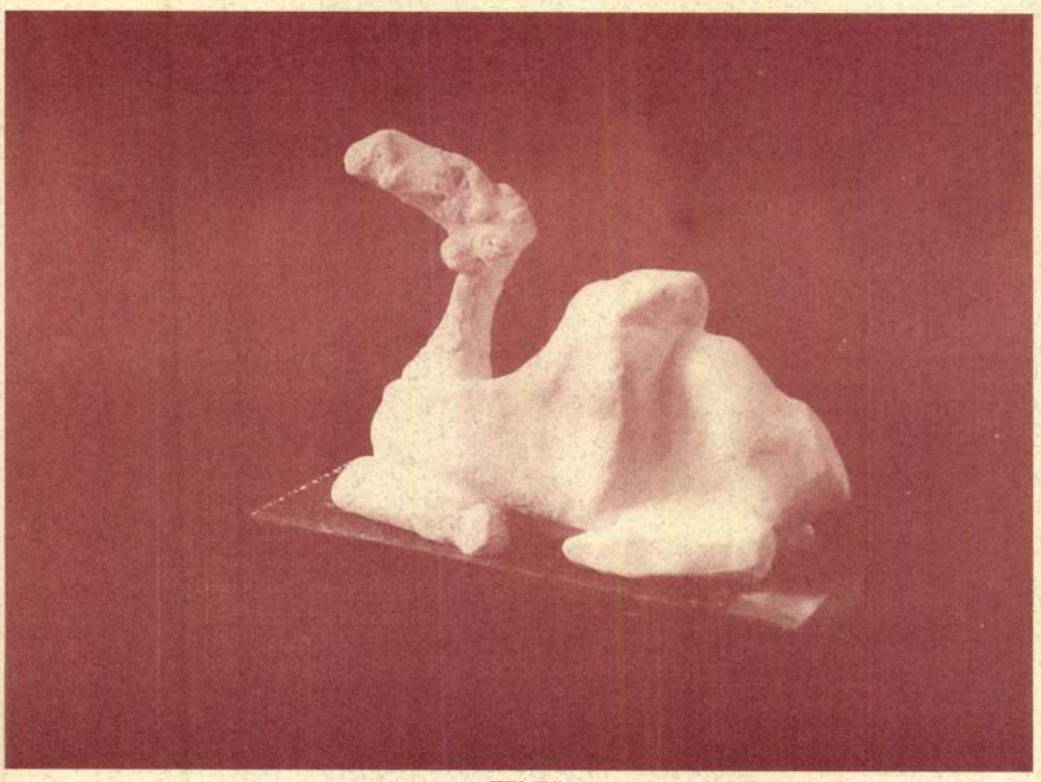

„TEVE"

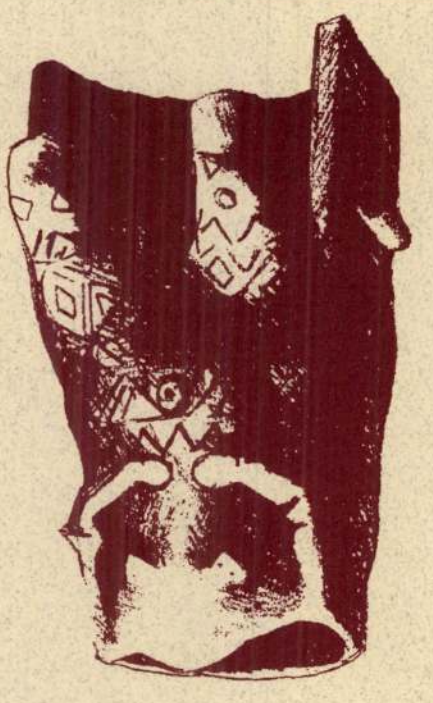

Fellelős kiadó: Dr. Rapcsák András
VERZÁL NYOMDA HÓDMEZŐVÁSÁRHELY

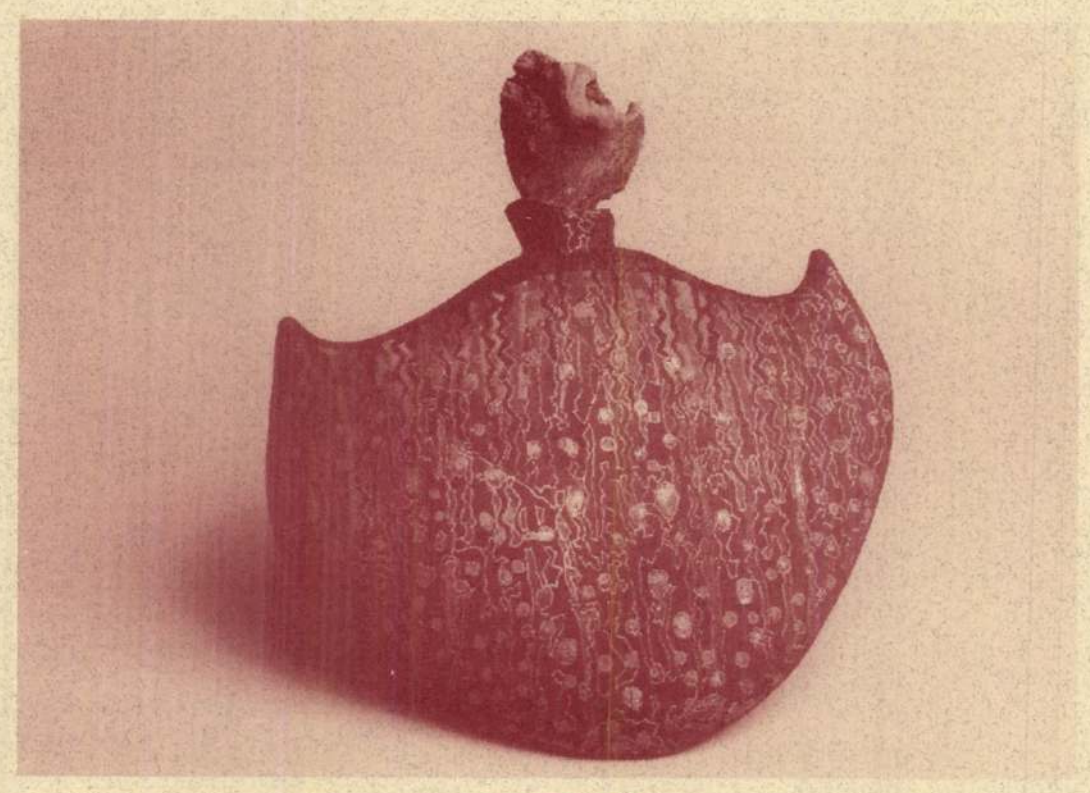

PLASZTIKA IV.

JÁGER MARGIT (1948. március 12.)
Lakás/Műterem:1131 Budapest, Fivér u. 6/b
Tel:120-9139, 214-5282

1979-ben végzett a Magyar Iparművészeti Főiskola kerámia-szakán. Tanárai Csekovszky Árpád és Schrammel Imre voltak.
1979-ben részt vett a Siklósi Kerámia Szimpozion munkájában.
1981 óta saját műtermében dolgozik, ahol egyedi és kisszériás használati tárgyakat készít. A Művészeti Alap, majd MAOE (1979), a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége (1993) és a Magyar Keramikusok Társasága (1993) tagja.

Díjak:
1979 Siklós, Baranya Megyei Tanács különdíja
1992 Mino (Japán), Nemzetközi Kerámia Verseny 92 és Kiállítás, a zsűri különdíja
1994 Spanyolország, Zarautz - a város különdíja

Közgyűjteményben őrzött művek:
Kecskemét, Nemzetközi Kerámia Stúdió Gyűjteménye: - Álomkép II., festett, égetett kerámia,13x32 cm,1994

Művek köztéren és középületben:
Budapest, Hotel Hilton: Lámpák, virágtartók 1980 Budapest, Forum Hotel: Speciális edények 1988 Budapest, Munkácsy Mihály u.: Vázák, virágtartók
Japán, Tajimi City Water Purification Center

Kiállítások:
Egyéni kiállítások:
1986 Budatétény, Galéria
1988 Budapest, Rátkay Klub (Orient Enikővel) Baja, Kirakat Galéria
1990 Budapest, XII. Kerületi Tanács, Folyosógaléria
1990 Nagytétény
199 I Százhalombatta
1996 Budapest, Fészek Klub

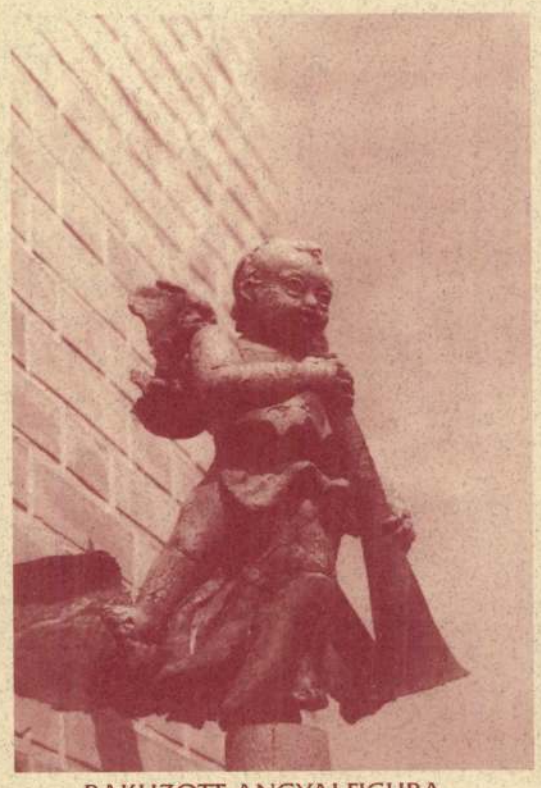

RAKUZOTT ANGYALFIGURA

MÉSZÁROS GÁBOR [Mészy] (Békés,1958. december 6.)
Lakás/Műterem: 4400 Nyíregyháza, Széchenyi u.1. II.8.
Tel: (06-42) 310-182

A szegedi Tömörkény István Művészeti Szakközépiskola elvégzése után 1983-ban diplomázott a Magyar Iparművészeti Főiskola kerámia-porcelán-szakán. Mesterei Csekovszky Árpád és Schrammel Imre voltak. 1987 óta a nyíregyházi Művészeti Szakközépiskola kerámia-szakán tanít alakrajzot, mintázást és kerámiát. Munkáira tömörség, egyszerűség, a funkcionalitás tiszteletben tartása, színvilágára a természetes színek, a föld színeinek alkalmazása (fémsók, oxidok, stb.) jellemző, mind a tárgyaknál, mind a plasztikai feladatoknál. Fő törekvése a tartalom-forma, a jelentés, az idea és a technika szoros, zárt egységének megvalósítása. 1993-ban és 1996-ban a Kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdióban dolgozott ösztöndíjasként, 1995-ben pedig a Nyíregyháza-Sóstó Nemzetközi Éremművészeti és Kisplasztikai Alkotótelepen. 1995-ben a bárdudvarnoki Nemzetközi Mester-Diák Üvegszimpozion résztvevője volt.
A Magyar Képzőművészek és Ipaművészek Szövetsége-Magyar Keramikusok Társasága (1993), a Művészeti Alap, majd MAOE (1983), és a Magyar Design Kamara (1994) tagja.

Díjak:
1990 Nyíregyháza, Őszi Tárlat, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Művészeti Díj
1994 Gödöllő, Magastűzön kiállítás, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének díja
1996 Zempléni Nyári Tárlat, Szerencs Város díja

Közgyűjteményben őrzött művek:
Kecskemét, Nemzetközi Kerámia Stúdió Gyűjteménye: - René Magritte-nek ajánlva, 5db - Idol, 7db - Idol IV., színezett porcelán, 31x15 cm,1994 Nyíregyháza, Városi Galéria :- Torzó - Altamira emlékezete I-II.

Művek köztéren és középületben:
1994 Nyíregyháza, Kossuth tér: Díszburkolat, kőmozaik, átm. 200 cm
Nyíregyháza, Universum Üzletközpont: Plasztika, samott, 80x45 cm, Falburkolat, porcelán 1996 Nyíregyháza, Hétszínvirág Bölcsőde: Plasztika, samott, 120x60x50 cm

Kiállítások:
Egyéni kiállítások:
1990 Sátoraljaújhely, Kazinczy Ferenc Múzeum Nyíregyháza, Pál Gyula Terem Békés, Jantyik Mátyás Múzeum Makó, József Attila Múzeum
1991 Tokaj, Templom Galéria Szeged, Ifjúsági Ház
1992 Forráskút, Művelődési Központ
1994 Nyíregyháza, Csontváry Kamaragaléria Budapest, Csepel Galéria Szeged, Ifjúsági Ház Budapest, Árkád Galéria Nyíregyháza, Városi Galéria
1996 Szeged, Ifjúsági Ház Miskolc, Egyetem Galéria
1997 Budapest, Erdős Renée-ház Budapest, Duna Galéria (a "Van" csoporttal) Miskolc-Lillafüred, Palotaszálló Tokaj, Tokaji Galéria

OROSZ MÁRIA (Füzér,1945. október 25.)

Lakás/Műterem: 6800 Hódmezővásárhely, Kohán György u.10.
Tel/fax: (06-62) 242-851

1961 és 1964 között Koczor Sándor és Gazder Antal keramikusművészek vezetésével porcelánfestést tanult Hollóházán, majd 1965 és 1969 között, sátoraljaújhelyi középiskolai tanulmányai alatt, dr. Sárdyné rajzszakkörében kezdte meg felkészülését.1969-ben a zebegényi Képzőművészeti Szabadiskolában Gyémánt László és Mizser Pál festőművészek irányításával dolgozott, majd ezután két évig a Vasutas Képzőművész Körben folytatta tanulmányait, ahol Kirchmayer Károly szobrászművész és Kling György festőművész voltak a mesterei. A Magyar Iparművészeti Főiskola porcelán-szakán 1976-ban kapott diplomát, tanárai Schrammel Imre keramikusművész, Előry Miklós keramikusművész és Jánossy György építész voltak. A főiskola elvégzése óta a hódmezővásárhelyi Alföldi Porcelángyár, majd jogutódja az Alföld Porcelán Edénygyár Rt. tervezője, grafikai jellegű dekorokat, a formatervezés mellett geometrikus jellegű porcelán kisplasztikákat, építészeti kerámiákat készít.
Több alkalommal dolgozott a Kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdióban, és a Siklósi Kerámia Alkotótelepen. 1981-ben a Römhild-i (Németország) alkotótelep munkájában vett részt.
A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége-Magyar Keramikusok Társasága (1980) és a Művészeti Alap, majd MAOE (1976) és a Genfi Nemzetközi Kerámia Akadémia - AIC (1982) tagja.

Díjak:
1974 Országos csempeminta pályázat II.díja
1977 Edényminta pályázat III.díja
1978 Faenza, Nemzetközi Kerámia Kiállítás, aranyérem
1980 Siklós, Siklósi Kerámia Szimpozion különdíja Budapest, Finomkerámiaipari Művek, nívódíj Pécs, Országos Kerámia Biennálé, különdíj
1981 Kulturális Minisztérium nívódíja
1982 Kecskemét, Országos Szilikátipari Formatervezési Triennálé díja Hódmezővásárhely, Vásárhelyi Őszi Tárlat, az Alföldi Porcelángyár munkajutalma
1984 Zágráb, Nemzetközi Mini Kerámia Triennálé, Pocasna, diploma (honoray degree)
1994 Budapest, Kertészeti Egyetem, Közterületi díszkutak, ivókutak, kertészeti környezetvédelem pályázat és kiállítás, a Bíráló Bizottság dicsérő oklevele
1997 Zágráb, V. Nemzetközi Minikerámia Triennálé - oklevél

Közgyűjteményben őrzött művek:
Faenza, Kerámia Múzeum - "Megkötözve", porcelán kisplasztika 1978 Genf, Ariadne Múzeum Gyűjteménye - Porcelán kisplasztika Kecskemét, Nemzetközi Kerámia Stúdió Gyűjteménye
Römhild (Németország), Kerámia Gyűjtemény
Siklós, Siklósi Alkotótelepek Gyűjteménye

Művek köztéren és középületben:
1979 Zamárdi, FIM Üdülő: Plasztikus falburkolat, magastűzű mázas kerámia, 68 m^2
1981 Szeged, Thermál Fürdő: Oszlopburkolat és ivókutak, félporcelán magastűzű mázas kerámia, 13m^2 1984 Hódmezővásárhely, Béke telepi Óvoda: Két ivókút, samott, magastűzön égetett, mázas kerámia, 70x90 cm 1992 Szeged, Piarista Egyetem Kollégiuma: Homlokzati plasztikus fríz rekonstrukciója, embléma és feliratos tábla, samott, magastűzű mázas kerámia

Kiállítások:
Egyéni kiállítások:
1980 Budapest, Dorottya utcai Kiállítóterem
1981 Balatonlelle, Tóparti Galéria
1982 Szeged, Bartók Béla Művelődési Központ
1983 Prága, Magyar Intézet Varsó, Magyar Intézet
1997 Hódmezővásárhely, Tornyai János Múzeum

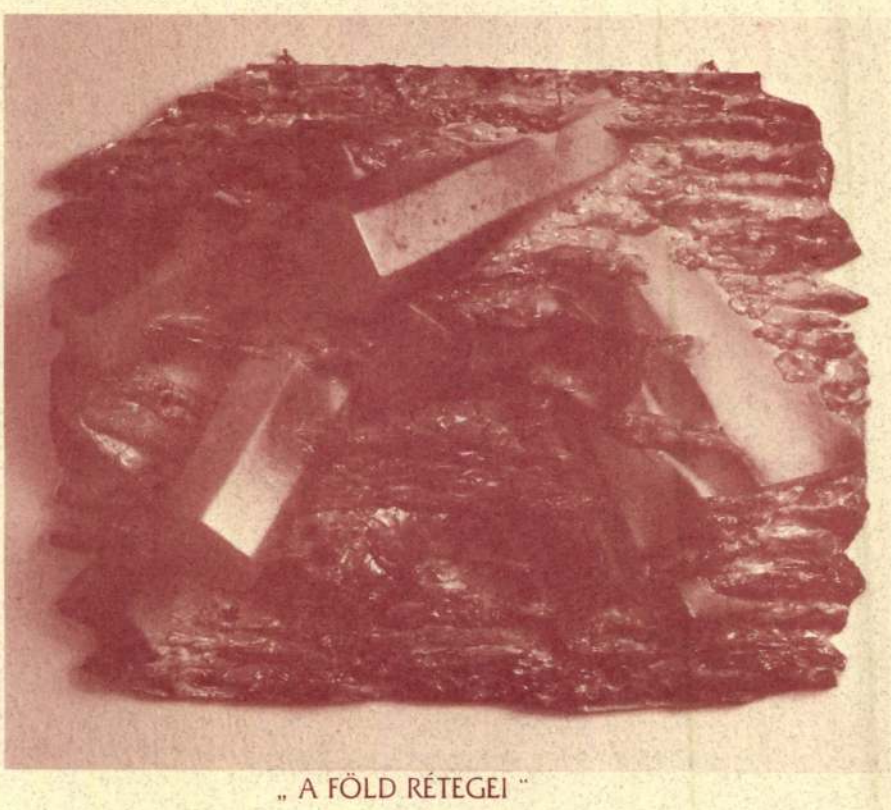

„ A FÖLD RÉTEGEI "

SZEMEREKI TERÉZ (Tata,1947. szeptember 11.)

Lakás/Műterem:1028 Budapest, Kerényi Frigyes u. 4/b.
Tel:176-9480

1966-ban a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban érettségizett és keramikus szakmunkásvizsgát tett.1967-től a Dési Huber István Képzőművész Körben Laborcz Ferenc szobrászművésznél tanult, majd 1972-ben diplomázott a Magyar Iparművészeti Főiskola kerámia-szakán, ahol Csekovszky Árpád, Schrammel Imre, Jánossy György, Kovács Ferenc és Litkei József volt a mestere. Funkcionális tárgyak mellett egyedi plasztikát is készít. Munkáinak fő forrása a természet.
Ösztöndíjasként Siklós, Kerámia Szimpozion, Kerámia az építészetben (1978), Kecskemét, Nemzetközi Kerámia Stúdió (1980), Finnország, ARÁBIA (1989), Siklós, A szín szerepe a kerámiában (1991), GoaBicholim, India, Béke és harmónia (1994), Kecskemét, Nemzetközi Kerámia Stúdió (1994), Tokoname, Japán (1995) alkotótelepein dolgozott.
A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége-Magyar Keramikusok Társasága (1978) és a Művészeti Alap, majd MAOE (1972) tagja.

Közgyűjteményben őrzött művek:
Budapest, Iparművészeti Múzeum: - Relief II., plasztika, 35 cm, mázzal frőcskölt égetett agyag, 1978 Bombay, Goa (India): - Vörös agyag polírozott felülettel, 1994 Gifu (Japán), Highashi High School: - Színezett porcelán, szódaredukált, 1992 Kecskemét, Nemzetközi Kerámia Stúdió Gyűjteménye: -Hajlított porcelánok, raku tárgyak, 1980 - Madár „B", homokos samott, fás redukciós, 14x41x28 cm Siklós, Kerámia Alkotótelep Gyűjteménye: - Samott plasztikák, 1980 Pécs, Janus Pannonius Múzeum: - Sómázas samott és redukciós porcelánok, 1991 Tokoname (Japán), IWCAT Gyűjtemény

Művek köztéren és középületben:
1976 Komárom: Relief mázas samott, 9 m^2
1979 Körmend: Csavart oszlop, anyagában színezett pirogránit, 3 m 1994 Budakeszi: 3. stáció, samott, 80x45 cm
1995 Auckland (Új-Zéland): Madár emlékmű, raku

Kiállítások:
Egyéni kiállítások:
1978, 80 Győr, Képcsarnok
1979 Avignon
1980 Monor, Nagy István Galéria
1981 Tata, Megyei Művelődési Központ
1982 Szeged, Gulácsy Lajos Terem (Polgár Csabával) Balatonfüred, Iparművészeti Galéria
1983 Budapest, Budavári Galéria
1984 Miskolc, Szőnyi István Terem (Polgár Csabával)
1986 Budapest, Paál László Terem Budapest, Pór Bertalan Terem
1987 Sopron, Képcsarnok Budapest, Mednyánszky Terem (Benesch Ferenccel)
1988 Budapest, Csók István Galéria Szeged, Gulácsy Terem
1989 Eger, Rudnay Terem Salgótarján
1992 Tamsweg (Ausztria)
1993 Budapest, Mednyánszky Terem Budapest, Végállomás Galéria
1994 Budapest, Csók István Galéria
1995 Siófok, Hotel Ezüstpart
1997 Helsinki, Magyar Kultúra Háza (Sóváradi Valériával)

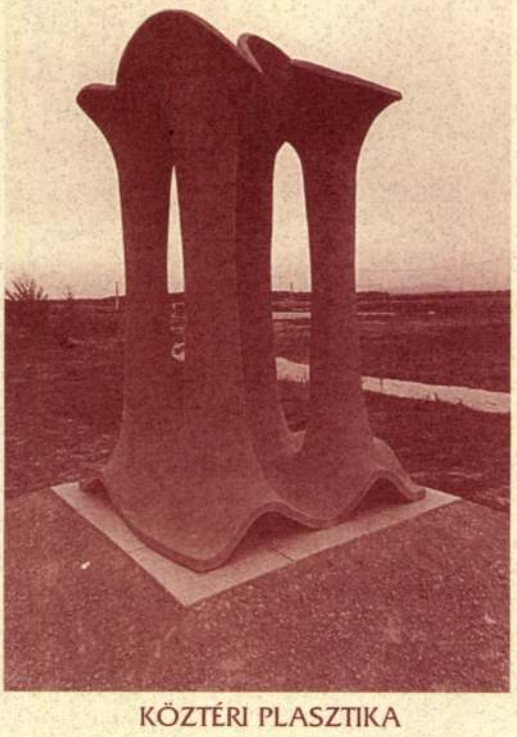

KÖZTÉRI PLASZTIKA

VERESS MIKLÓS (Mezőtúr,1929. augusztus 2.)

Lakás/Műterem:1119 Budapest, Hengermalom u. 2/c. fsz. 2. fsz. 7.
Telefon: 204-1336

A Magyar Iparművészeti Főiskolán 1956-ban kapott porcelántervező művészoklevelet. Mestere Borsos Miklós volt. Pályáját a Kőbányai Porcelángyárban művészeti vezetőként kezdte, majd a Finomkerámiaipari Művek művészeti vezetőjeként dolgozott közel tíz éven át. 1966-tól 1990-ig a Hollóházi Porcelángyár tervezője volt. Azóta önállóan dolgozik. Munkásságát kétirányúság jellemzi. A gyári termelést szolgáló tervezési feladatain kívül saját, autonóm elképzeléseit is megvalósította. Használati tárgyak tervezése mellett jelentős területe munkásságának a porcelán kisplasztikák, továbbá a nagyméretű samott-, illetve porcelánszobrok készítése is. 1983-ban a Mezőtúri Fazekas Szövetkezet állal szervezett alkotótelepen, 1993-ban pedig a Kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdióban dolgozott. A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége-Magyar Keramikusok Társasága (1963), és a Művészeti Alap, majd MAOE (1956) tagja.

Díjak:
1957 Brüsszel, Világkiállítás, oklevél
1964, 67 Az év legszebb terméke oklevél
1967, 78 Kiváló Dolgozó
1968 Dekor pályázatok, I.,II.,III. díj
1972 Kisplasztikai pályázatok, I.,II.,III.díj
1978 Pro Urbe-díj
1982 Hódmezővásárhely, Kerámia Biennálé. Edénypályázat I. díj, Formatervezés I-II. díj
1986 Az első magyarországi FORMA-1 verseny Pole Position Trophy tervezésének I. díja
1988 Izsó Miklós-díj Európai Kamionverseny Trófeája tervezésének I. díja
1994 Ferenczy Noémi-díj

Közgyűjteményben őrzött művek:
Budapest, Iparművészeti Múzeum: - Toldi a farkassal, porcelán kisplasztika,1956 Herend, Múzeum: - Lovas Don Quijote, kisplasztika,1958 Hollóháza, Porcelángyár Múzeuma Hollóházi Porcelángyár Múzeumának Új Kiállítása, Hollóháza
Mezőtúr, Kiállítási Csarnok: - Életmű-gyűjtemény,1983-tól folyamatosan bővítve

Művek köztéren és középületben:
1967 Mezőtúr: Fazekas Emlékmű
1975 Hollóháza: Istvánvi Ferenc gyáralapító portréja
1976 Hollóháza: Steiner László síremléke Mezőtúr: Kollégiumi dombormű
1977 Mezőtúr: Térplasztika a sporttelepen
1984 Mezőtúr: Emlékoszlop
1988 Hollóháza: Szakmáry Károly portré
1989 Hollóháza: Steiner László portré

Kiállítások:
Egyéni kiállítások:
1967 Mezőtúr
1974 Budapest, Iparművészeti Múzeum
1976 Mezőtúr
1978 Mezőtúr
1983 Mezőtúr, Kiállítási Csarnok Hajdúböszörmény, Kultúrház Budapest, FIMCOOP
1984 Mezőtúr, Edények porcelánból
1988 Hollóháza, Múzeum
1994 Gmunden, VKB Galéria Mezőtúr (Veress Tamás grafikusművésszel)

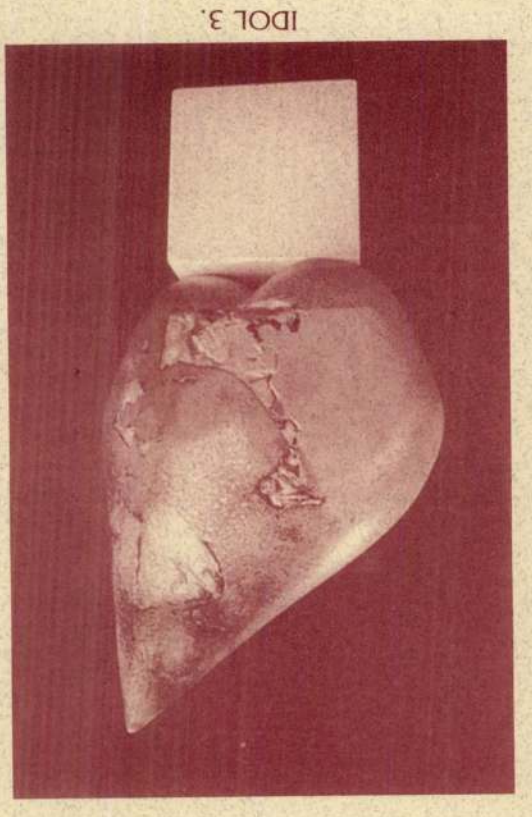

IDOL 3.

DINASZTIA

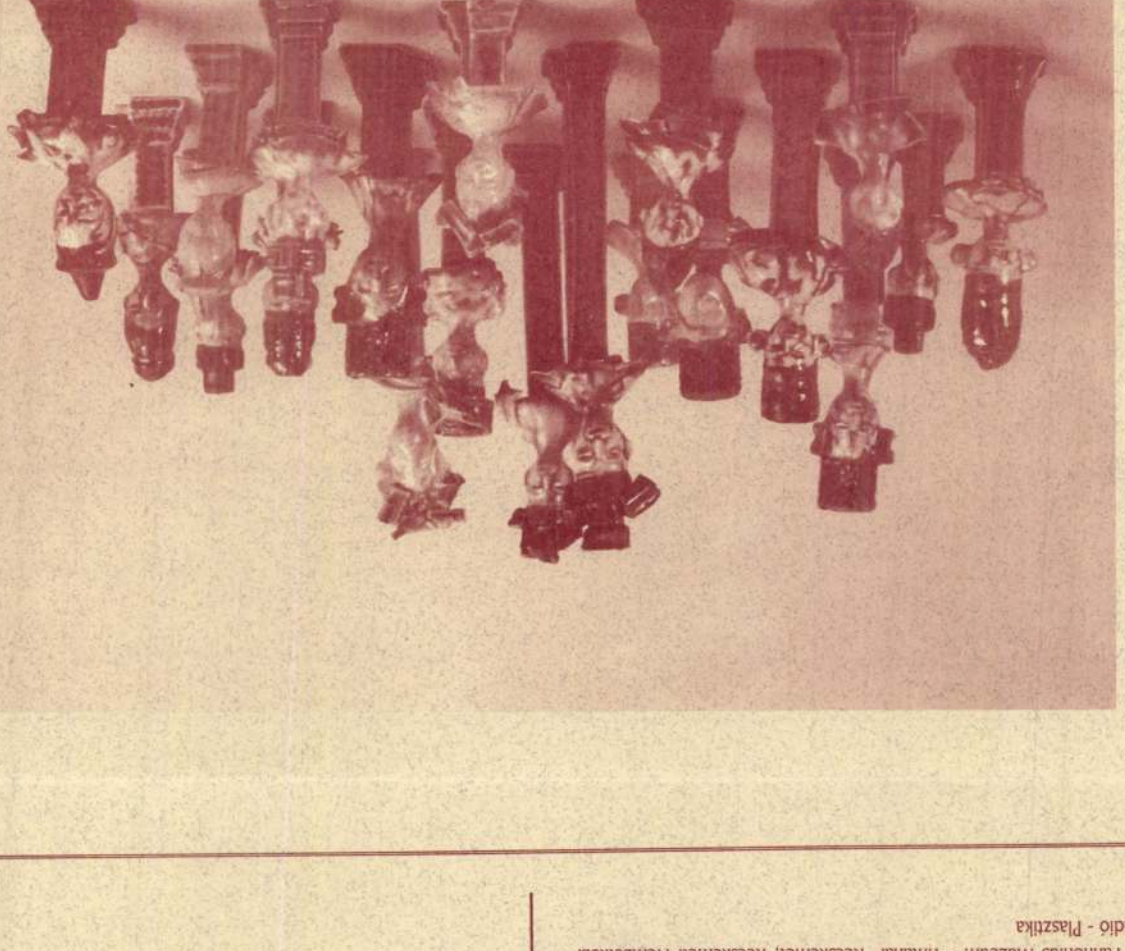

KERÉZSI GYÖNGYI (Budapest, 1943. február 4.)
Lakás/Műterem: 1029 Budapest, Gyulai Pál u. 45.
Tel: 275 8135

Szakmai tanulmányait a Ferenczy István Képzőművész Körben és a Dési Huber Szabadiskolában kezdte Kőfalvi Gyula és Laborcz Ferenc irányításával, majd 1967-ben végzett a Magyar Iparművészeti Főiskola kerámia-szakán. Mestere Csekovszky Árpád volt.
A főiskola elvégzése után néhány évig alacsonytűzű anyagokkal dolgozott, főleg figurális munkákat, készleteket és dísztárgyakat készített. A Kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdióban megtanulta a gipszforma-készítést és megismerkedett a különböző magastűzű mázakkal. Ezt követően magastűzű anyagokkal dolgozott, előbb a Granit gyárban, majd saját műtermében. Miután a magastűzű anyagokkal többé-kevésbé autodidakta módon ismerkedett meg, több egyéni technikát dolgozott ki. Az utóbbi időben szívesen készít magastűzű raku tárgyakat és kísplasztikákat. Több alkalommal dolgozott a Kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdióban és a Siklósi Kerámia Alkotótelepen (1984).
A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége-Magyar Keramikusok Társasága (1994), és a Művészeti Alap, majd MAOE (1967) tagja.

Díjak:
1973 Milánó, Triennálé, diploma
1994 Magyar Keramikusok Társasága Magastűzön cimű kiállítása, Gödöllő, a MAOE díja

Kőzgyűjtemenyben őrzőtt művek:
Kecskemét, Nemzetközi Kerámia Stúdió Gyűjtemenye - Magyarország, rakuzott, mázas, samottos, porcelán 27x27x40 cm, 1993 - kúlonbozo edények
Pécs, Janus Pannonius Múzeum:- nagyméretű figurális tálak

Múvek köztéren és középületben:
Budapest, Orszagos Haematologiai Intezet: Mázas porcelán plasztikus falburkolat, 72 m² Keszthely, Festetics Kastely: Mázas kódeny virágtartók
Zalaegerszeg, ÁFÉSZ Áruház Éttermének előtere: Mázas porcelán plasztika, 10 m²
Budapest, Aranykéz u., Állami Biztosító: Figurális rakuzott porcelán plasztika, I m²
Budapest, Vigyázó F. u., OTP Broker Iroda: Mázas porcelán plasztika, I m²
Felsőörs, Udvarház Étterem: Rakuzott porcelán fülke figura, 80 cm
Budapest, Csillaghegy, Bivalyos út, magán-villa: Fütőtelülettel kombinalt fali plasztika, magastűzű samottos porcelán, 10 m²
1976 Kazincbarcika, Kórház Gyermekgyógyaszat: Fali kerámia kompozíció, 11 m²
1983 Zalaegerszeg, Gócsej Áruház pressző előtti lépcsőház: Kerámia kompozíció, 12,5 m²

Kiállítások:
Egyéni kiállítások:
1980 Balatonfüred Szolnok, Aba-Novák Terem
1990 Nyíregyháza, Pál Gyula Terem Sátoraljaújhely, Kazinczy Ferenc Múzeum
Makó, József Attila Múzeum Békés, Janyik Mátyás Múzeum
1991 Szeged, Ifjúsági Ház
1996 Szeged, Ifjúsági Ház
1997 Miskolc, Egyetem Galéria Tokaj, Templom Galéria
1998 Budapest, Duna Galéria a 'Van' Csoporttal Makó, József Attila Múzeum

FODOR ILDA (Makó, 1959. május 19.)
Lakás/Műterem: 4400 Nyíregyháza, Széchenyi u. 1. II/8. Széchenyi út 14.
Tel: (06-42) 310-182

Középiskolai tanulmányait Szegeden, a Tömörkény István Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában végezte. 1982-ben a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola rajz-szakán, 1990-ben pedig a Magyar Iparművészeti Főiskola kerámia-szakán szerzett diplomát. Mesterei Csekovszky Árpád és Schrammel Imre voltak. 1988-tól a nyíregyházi Művészeti Szakközépiskolában tanít kerámiát, alakrajzot és művészettörténetet. Anyagában szinezett, valamint fémsókkal szinezett porcelán- nal és félporcelánnal dolgozik. Tárgyai természeti formákból kiinduló plasztikák.

Díjak:
1995 Nyíregyházi Ősz Tárlat - Művészeti díj
1996 Nyíregyházi Ősz Tárlat - MAOE-díj
1997 Szegedi Nyári Tárlat - Nemzeti Kulturális Alap díja

Közgyűjtemenyben őrzőtt művek:
Pécs, Janus Pannonius Múzeum - Tinthal Kecskemét, Kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdió - Plasztika

Kiállítások:
Egyéni kiállítások:
1990 Nyíregyháza, Pál Gyula Terem Sátoraljaújhely, Kazinczy Ferenc Múzeum
Makó, József Attila Múzeum Békés, Janyik Mátyás Múzeum
1991 Szeged, Ifjúsági Ház
1996 Szeged, Ifjúsági Ház
1997 Miskolc, Egyetem Galéria Tokaj, Templom Galéria
1998 Budapest, Duna Galéria a 'Van' Csoporttal Makó, József Attila Múzeum

MEGHÍVÓ

„In Memoriam Tornyai János"

KERÁMIA SZIMPOZION, HÓDMEZŐVÁSÁRHELY, 1998.

A Magyar Képző és Iparművészek Szövetsége a Magyar Keramikusok Társasága
tisztelettel meghívja Önt és kedves családját
1999. március 25-én 17.00 órára az Árkád Galériába (Budapest, VII. ker. Rákóczi út 30.) az

I. VÁSÁRHELYI KERÁMIA SZIMPOZION KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA.

Fővédnök: **Dr. Lovagh Zsuzsa** az Iparművészeti Múzeum főigazgatója

Megnyitóbeszédet mond: **Dr. Rapcsák András** polgármester, országgyűlési képviselő

A kiállítást rendezte: **Dr. Pogány Gábor** művészettörténész

A kiállításon fellépnek: Almási István kralinét, Majtényi András zongora

Kiállító Művészek: ***Fodor Ilda, Jáger Margit, Kerezsi Gyöngyi, Mészáros Gábor, Orosz Mária, Pannonhalmi Zsuzsa, Szemereki Teréz, Tuza László, Veress Miklós.***

A kiállított alkotások a Villeroy & Boch Magyarország Rt., BURTON-APTA Tűzállóanyaggyártó Kft., Alföld Porcelán Edénygyár Rt., Vásárhelyi Agyagipar Rt. kizárólagos támogatásával készült.

A Vaillant egy modern sikeres ipari vállalat, 9000 munkatárssal, leányvállalatokkal Európa majd minden országában, Törökországban és az USA-ban.

A vállalat 1874 óta működik a fűtés- és melegvízellátás területén.

Több mint 1500 szabadalmaztatott találmány alapozta meg a rendkívül magas műszaki színvonalú, mindhárom energiafajtával (gáz, olaj, villamosenergia) működő fűtő- és melegvíztermelő berendezések gyártását.

MAGYARORSZÁGI LEÁNYVÁLLALATUNK A VAILLANT HUNGARIA KFT. KERES

SZERVIZSZAKEMBERT.

Feltételeink:

- gázkészülék-javító gyakorlat,
- AEEF tanfolyam,
- elektromos, v. elektronikus képesítés,
- németnyelv-ismeret,
- 30–35 éves életkor,
- Veszprém, vagy Győr-Moson-Sopron megyei lakhely.

Jelentkezés: írásos önéletrajzzal, fényképpel.

Belépés: 1993. június 1.

Felvilágosítás: 18-68-941, Molnár Géza.

Cím: 1116 Budapest, Fehérvári út 130.

Vaillant

(46574/2H)

DUDA AUTÓSBOLT

GYŐR

Győr, Levendula u. 17.
Tel./Fax: 96 / 11-346

Extra nyári nyitva tartás:
8–23 óráig.

(46276/3H)

TRANSZPORTBETON-ELADÁS MINDEN MENNYISÉGBEN.

Minden típusú transzportbeton előállítását és szállítását vállaljuk Mosonmagyaróváron és környékén a legolcsóbban.
Betonkiadás: 7–16 óráig, nagyobb tétel megrendelése esetén hétvégén és munkaidőn túl is.
Megrendelés: a régi Jánossomorjai úti telephelyen.
Tel.: 98/14-416 vagy Móvár, Gyári u. 46. sz. alatti irodában 98/16-416 telefonszámon.
Várjuk szíves megrendelésüket. BERGOVICS Kft. Mosonmagyaróvár.

(44358/5F)

IRODABÉRLET!

A SZAKSZERVEZETEK HÁZÁBAN,
Győr, Csaba u. 16. sz. alatt a II.emeleti
irodahelyiségek
JÚLIUS 1-JÉTŐL KIADÓK!

12 típushelyiség á. 15,6 m²,
2 "vezetői" szoba á. 31,2 m²,
1 tanácsterem 46,8 m².

TELEFONELLÁTÁS: alközponti rendszerben.
FAX: – fővonalról megoldott.
ÉRDEKLŐDÉS: és megtekintés személyesen NAPONTA: 10 és 14 óra között.

(45149/1H)

ITT A MEGOLDÁS!

Pince, garázs, üzlet, műhely és fűtőhelyiség betonpadlója két nap alatt PORMENTES, ESZTÉTIKUS ÉS KÖNNYEN TISZTÍTHATÓ lesz az ADRIÁNÁL megvásárolható, kétkomponensű, szürke színű epoxigyanta felületzáró bevonattal.
Értékesítés, szaktanácsadás, kivitelezés a Dunántúlon elsőként az ADRIÁNÁL!

Szerezzen örömet feleségének, készítse el Ön!

Vállaljuk továbbá betonaljzatok csiszolását, felületvédelmét és rétegelt epoxigyanta ipari padlóburkolatok készítését, az igénybevételnek legjobban megfelelő kivitelben, a legkedvezőbb áron!
Hagyományos melegpadlók kivitelezése (parketta, PVC, szőnyegpadló) rövid határidővel.

ADRIA

Építő- és Szervező Kft.
9200 Mosonmagyaróvár,
Barátság u. 1/a.
Telefon: 98/15-208.
Fax: 98/15-475.

(46180/1H)

Hirdessen nálunk, szeretettel várjuk!

Ez nem csak nekünk bolt, Önnek is az lehet. Nálunk diszkontáron vehet!

HAJDÚSÁGI MÁRKABOLT
Győr, Lajta u. 12. Telefon: 96/13-252.

Árajánlatunk:

- mosógépek,
- forróvíztárolók,
- radiátorok,
- alkatrészek.

Építőipari vállalatoknak, viszonteladóknak, szervizeknek rendkívüli árengedmény! (44538/2H)

A Lippai János Kertészeti Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet (Sopron, Bánfalvi út 48–50.) 1993. szeptember 1-jétől kétéves, speciális, alapfokú kertészképzést indít, általános iskolai 8 osztályt végzett tanulók részére. A jelentkezést május 31-ig várjuk az iskolában.

(46830/1H)

HA MÁR EGYSZER ÉPÍTKEZIK...
BRAMAC-akció a MODUL KFT.-nél

Áremelés előtt, gyári ár –7%
– ingyenes házhoz szállítás, anyagkigyűjtés,
– kiváló minőség, 30 év garancia,

S ha hozzá még VELUX ablakot is vesz, tetőtere szuper lesz!
Minden kedves vásárlónk praktikus ajándékot kap.

Cím: MODUL KFT. Győr, Nagy Imre út 41. Tel.: 96/28-987.
MÓVÁRI TELEP MÓVÁR Barátság út 1/a. 98/13-577.

(47252/1H)

Építkezők, lakásfelújítók figyelem!

A PANNON-GLOBUS Rt.

az építkezők és lakásfelújítók számára különleges kedvezményt ad az építkezési szezon kezdetére, május 17-től.

30.000,– Ft-ot meghaladó vásárlás esetén:

11–13%-os ÁRENGEDMÉNYT

adunk teljes árukörünkből.

KÍNÁLATUNK:

- alumínium, vörösréz, horgany és horganyzott lemezek,
- PVC lefolyó- és nyomócsőrendszerek,
- vörösréz és műanyagcsöves fűtési rendszerek,
- korszerű hidegvízvezeték-rendszer,
- gázfűtőkészülékek,
- villanybojlerek.

VÁRJUK VÁSÁRLÓINKAT!

Rendelésfelvétel, árukiadás:
Győr, Richter J. u. 11.
Tel.: 96/16-644/21.

AMIT AZ IDÉN ELVESZÍT AZ ÁFÁN, VISSZAKAPHATJA A PANNON-GLOBUSNÁL!

(47199/1H)

A Casinos Hungary június 1-jén krupiétanfolyamot indít Sopronban.

A képzésben való részvétel ingyenes, időtartama kb. 2,5–3 hónap.

Felvételi feltételek:

- feddhetetlen előélet,
- legalább érettségi bizonyítvány,
- egy nyugati nyelv alapfokú ismerete,
- nőknél maximum 25 éves életkor, katonaidőt lehetőleg letöltött férfiaknál maximum 30 év,
- munkaköri alkalmasság (melyet a felvételi beszélgetés során vizsgálunk).

A tanfolyamot sikeresen elvégzőket a Casinos Hungary Játékkaszinóiban változó munkahelyen alkalmazzuk.
Elsősorban Győr, illetve Sopron környékiek jelentkezését várjuk.
Jelentkezni önéletrajz benyújtásával május 25-ig személyesen a Casino Sopron üzletigazgatójánál az alábbi címen lehet:
Casino Sopron
9400 Sopron, Liszt Ferenc u. 1.
Tel.: (99)14-475.

(46617/2H)

Bft

FŰTÉSSZERELŐK, LAKÁSÉPÍTŐK FIGYELMÉBE!

A Romantik radiátor gyártója, a **BALASSAGYARMATI FÉMIPARI Kft.** kifejlesztette az új típusú és olcsó

Helena alumínium-radiátorát

Tetszetős forma, tízévi garancia. Kérjen gyártmányismertetőt, és már most rendelje meg.

Megrendelhető a Balassagyarmat, Pf.: 60. 2661-es levélcímen, a kereskedelmi osztály (35)-311-785-ös telefonszámán vagy a (35)-311-045-ös telefaxszámán.

LADA ÉS SZAMARA GYÁRI ALKATRÉSZEK

ÁRENGEDMÉNYES VÁSÁRA

május 31-ig!

MERKANTILTRADE KFT
1133 Budapest, Visegrádi u. 110.
Telefon: 270-0333/29.

AUTÓSBOLTJAINK

Győr, Kodály Z. út 2/d.
Telefon: 06/60-316-137.
Sopron, Király Jenő u. 5.
Telefon: 99/319-560.

Példák az új fogyasztói árainkra:

	régi Ft/db	új Ft/db
LADA 1200 típ.		
fékbetét	155,– Ft	125,– Ft
hátsó fékpofa	455,– Ft	299,– Ft
hátsó kipufogódob	1980,– Ft	1890,– Ft
hengerfejtömítés	280,– Ft	190,– Ft
SZAMARA		
fékbetét	168,– Ft	148,– Ft
hengerfejtömítés	340,– Ft	290,– Ft
LADA 1300 S		
fényszóró	4240,– Ft	3980,– Ft.

(47042/3H)

Kiadták a 12 Mikroludient Berlinben

Sikeres bemutatkozás

A napokban érkezett haza Berlinből *Reményi Attila* a győri zeneszerző, ahol a díjátadással egybekötött stúdió jellegű koncerten vett részt. Mint azt már lapunkban korábban megírtuk, a zeneszerzést és kamarazenét tanító Reményi Attila indult a C. Bechstein zongoragyár nemzetközi pályázatán, s kétszáz nevező közül elhozta az első helyet. A pedagógiai jellegű, nyolc–tizennégy éves korú gyerekeknek írt zongoradarab, amely a XX. század zenéjét segít közelebb vinni, már meg is jelent Berlinben a Fórum Music Kiadó gondozásában, 12 Mikroludien címmel.

– *Hol tartották meg a koncertet* – kérdeztük a győri zeneszerzőt – milyen sikert hozott, mit jelent ez a későbbi munkájában?

– Az említett zongoragyár koncerttermében, összesen húsz gyerek adta elő a pályadíjas műveket, az enyémeket fölváltva öten mutatták be.

Egyébként megjegyezni érdemes, hogy a második díjat is magyar zeneszerző nyerte el, *Károlyi Pál*.

– *Ha jól tudom ez az első munkája, ami külföldön megjelent, kintlétekor kapott e további biztatást?*

– Sikeresnek éreztem a bemutatkozást, az ottani zenepedagógusok is jó véleménnyel voltak a művekről, s az említett kiadónál ott hagytam még néhány munkám. Majd meglátjuk.

Reményi Attila

– *Mire készül az elkövetkező hónapokban, van-e újabb kihívás?*

– Szintén pályázatra írtam egy vonósnégyest, kész az Epilógus, amit majd ősszel mutatnak be a győri filharmonikusok. S Erkel Ferenc halálának századik évfordulójára hirdettek meg Nemzetközi Zeneszerző Versenyt, most elsősorban erre készülök.

–*Hogy visszakérdezzek még a berlini eseményre, olyasmit is hallottam, hogy azokhoz a zongoradarabokhoz erős érzelmi szálak fűzik. Igaz ez?*

– Valóban. Kurtág György tiszteletére alkottam őket, akinek nagy tisztelője és csodálója vagyok, ezzel a szerény munkával igyekeztem mindezt kifejezni.

–*Alkotó nyugalmat és újabb sikeres pályázatokat kívánunk!*

– Szeretném, ha így lenne.

– GSZM –

Fotó: Sz. Ö.

Pántl László kiállítása a Képcsarnokban

Megnyugtató természet

A győri Képcsarnokban mutatkozik be a város műértő közönségének *Pántl László* festőművész. A Székesfehérváron élő alkotó erőteljesen tiltakozik az ellen, hogy őt festőművésznek szólítsák, képeinek minősége és milyensége feljogosítja a cím használatára, még akkor is, ha diplomáját nem művészként szerezte.

A festő Budapesten, szüleinek műtermében ismerkedett meg a festészet szépségével és nehézségeivel. Édesapja korának ismert és elismert tájképfestője volt, s bizony gyakran előfordult, hogy fiát ölébe ültetve készítette a képeket. Lászlónak a rajzolás, a festés már gyerekkorában annyira természetes volt, mint az evés. Szülei jó érzékkel egyengették pályáját, ám kényszeríteni nem akarták semmire. Így került Sopronba az ifjú Pántl, ahol elvégezte az Erdészeti Egyetemet, de mindig alkotott. Kezdetben akvarelleket, később már olajfestményeket készített. Témavilága elég szűk, de ahogyan elmondta, ebben érzi jól magát. Neki nagy nyűg lenne mást festeni, mint amit közelállónak érez magához, mint amiről tudja, mond valamit a közönség számára is. A festő jelenleg Fejér megye vadászati felügyelője, s így kapcsolata a természettel mindennapos.

Arra a kérdésre, hogy miért nem fest vadakat is tájképeibe, szerényen válaszolt. Kifejtette, egy vadat jól megfesteni, úgy, hogy az alkotó ne „bukjon le" a szakértők előtt, szinte lehetetlen. A Győrött bemutatkozó művész tájképei csendes nyugalmat, mondatai pedig nyugodt alázatot tükröznek. Amit csinál, azt megpróbálja a néző, a befogadó kedvéért csinálni, és ezt nem szégyelli, de nem is hivalkodik vele. A *finom tónusok, az áttetsző erdőrészletek*, a Vértes, a Bakony a Velencei-tó varázslatos világát idézik meg a szemlélőben. Órákig tartó megnyugvásra csábítanak. (A tárlat május 17-ig tekinthető meg.)

F. Gy.

Fotó: Sz. Ö.

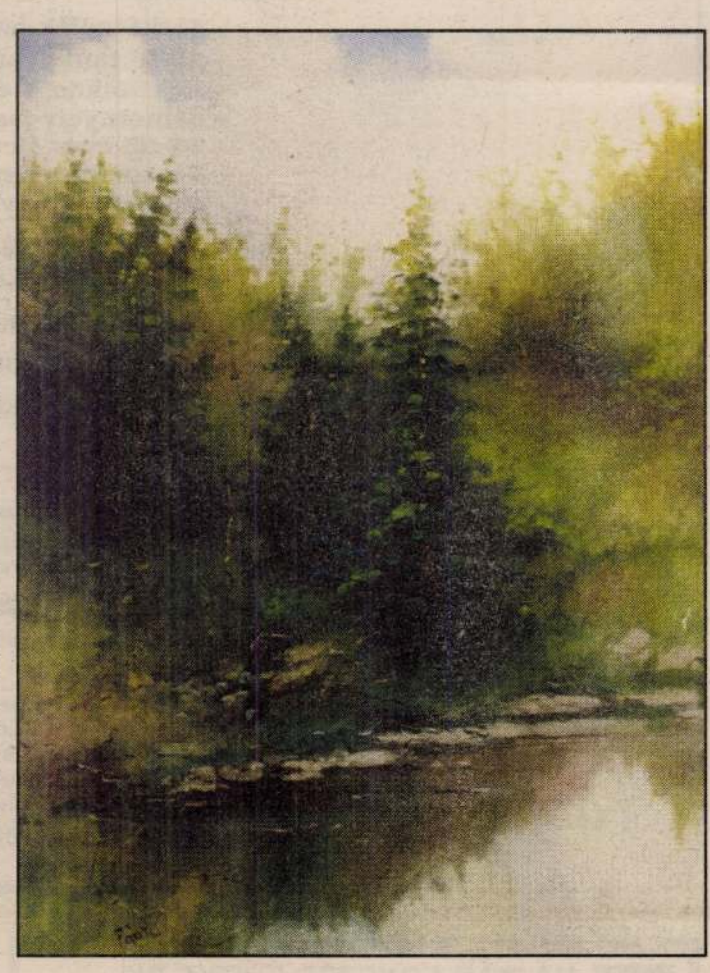

Ábel a rengetegben

Befejeződött a film forgatása Székelyudvarhelyen

(Bukaresti tudósítónktól.)

A Kisalföld olvasóit rendszeresen tájékoztattuk a magyar–román koprodukcióban, Erdélyben készülő film, az *Ábel a rengetegben* forgatásának fejleményeiről. Örömmel számolunk be a gyártással kapcsolatos újdonságokról is. A napokban befejeződött Székelyudvarhelyen a *Tamási Áron* remekírónk műve alapján, *Kányádi Sándor* költő forgatókönyvéből készülő négyévszakos játékfilm forgatása. Az utolsó jeleneteket, a *Mihályfy Sándor* főrendező irányította stáb Atyhán forgatta és az egyik Udvarhely környéki régi temetőben. Atyhán, Ábelék családi házának udvara végében, az apa (a remekül alakító *Héjja Sándor*) éppen a kertet ássa, hiszen itt még csak most bontakozik ki a megkésett tavasz. De azért már virágba borult fák között járul eléje Ábel, búcsúzkodni. Kijelenti, hogy ő nem megy többé vissza a bank erdejébe erdőpásztornak, elindul Bolha kutyájával a városba, szerencsét próbálni. Aztán a temetőbe siet, édesanyja sírjától is elbúcsúzik, imába foglalja fogadalmát arról, hogy a városban is igyekszik majd becsülettel megállni a helyét.

Persze, hihetetlenül sok munka vár még azokra, akik a film elkészítésében közreműködnek. Az utómunkálatokat Bukarestben végzik, s bizony feszített ütemben kell dolgoznia rendezőnek, vágónak, keverőnek, zeneszerzőnek *(Selmeczi György)*, hangmérnöknek és kivétel nélkül mindenkinek annak érdekében, hogy az Ábel a rengetegben őszre bemutatásra kész legyen. Erdélyben, a Székelyföldön nagy érdeklődéssel várják e bemutatót, jó néhány városban, s számos községben máris kijelentették, hogy elvárják a producereket, szereplőket, rendezőt és más munkatársakat, személyes találkozókkal egybekötött helyi diszbemutatókra.

Ez nyilván további igényes munkára kötelez, amit, legalábbis, ami a vágást illeti, igen megnehezít az, hogy (remélem, nem árulok el ezzel belső gyártási titkokat) gyönyörűek mind a külső, mind pedig a kis kalibában lejátszódó belső felvételek. Csodálatosak azok a festői hargitai tájak, amelyek a nyersanyag minden kockáján megelevenednek, szakad meg az ember szíve, amikor vágni kell belőlük. De sajnos egy-egy játékfilm hossza pontosan meghatározott, amit semmiképpen sem szabad túllépni. A vigasztaló csak az, hogy a rendező irányította művészi vágással végül is a film nyerni fog, csiszolódik, mint egy drágakő, s benne marad minden, ami a mondanivaló művészi, meggyőző közvetítését elősegítheti.

Illés József

Tűnődés koncert után

Kontesze a jó zenének

Gershwin a jazznek a hivatalos művészetekbe juttatásában elévülhetetlen érdemeket szerzett, ugyanakkor szenvedélyes rajongója s gyűjtője volt a képeknek. Közel száz műből álló eredeti válogatása legféltettebb darabjai Gauguin, Picasso, Modigliani, Chagall vásznai voltak. Az már kevésbé ismert, hogy saját munkáiból is rendeztek kiállítást! Mert imádott rajzolni-festeni. Szerinte ugyanis a képzőművészeknek óriási előnye a zeneszerzőkkel szemben, hogy elkészült alkotásuk nem igényel további munkát, közreműködést. A komponistának viszont zenészeket kell toboroznia, partitúrakivonatokat készítenie, hogy hallhassa egyáltalán munkája eredményét. De ha valaki hallgatta egyazon zenemű előadását más és más zenekarral, tudja, mire gondolhatott.

Volt olyan művész is, aki épp ezért maga szerette eljátszani alkotásait. Legalább az ő keze nyomát viselje. Állítólag még Bartók sem játszotta ugyanúgy kétszer zongorakompozícióit.

A könnyűzenében ez már gyakoribb jelenség, van, aki a jazzfesztiválok hajnalaira szeret megérkezni, mikor az aznap fellépett zenészek amolyan jam-session-re, örömzenére ülnek össze. Aki átélt már hasonlót, tudja, hogy ezek semmihez nem fogható eseményei az improvizatív zenének. Az alapok mindenki által ismertek, s ott születik előttünk az alkotás a közreműködők hangulata, technikai tudása és a hely sugallta érzések együtthatásaként. Reneszánszát élik egyébként is az akusztikus hangszerelések. Bizonyítja ezt az MTV – az M ezúttal Music-ot jelent – sorozata, mely a legnagyobb sztárok produkciójával bizonyítja, nem szükséges erősítő, komputer, szintetizátor a jó zenéhez. Mindezek betetőzéseként június 26–27-én egy hétvégét szán, állítása, nonstop igazolására. Szerencsére magyar képviselői is vannak e szimpatikus irányzatnak.

Bak Zoltánt hallgattam nemrégiben Győrött, az *ifjúsági házban*. Megannyi ötletesen meghangszerelt, komoly technikai tudást igénylő saját kompozíciót játszott el rokonszenves szerénységgel. Egész eltérő zenei világok ihlette zenéje nem vált egy pillanatig sem modoros, rutinból játszott produkcióvá. Aki ismeri e hangszer igazi természetét, az tudja, milyen óriási munka elvégzése eredményezheti a nála tapasztalható könnyedséget. Még a körülmények nem mindig ideális volta sem tudta kizökkenteni.

Volt egyébként a kultúrtörténetben bőven példa arra is, hogy más művészeti ágban zseniálisat alkotók a zeneszerzést imádták s művelték. Nietzsche például megzenésített több Petőfi-verset is karácsonyi ajándékul édesanyja és nővére számára. A Felhők, a Ciprus lombok Etelka sírjánál és a Júlia-ciklusból választott költeményeket.

No, mindez nem jelentheti természetesen azt, hogy zenésznek festenie, írónak komponálnia kell tudnia. Azt sem tudom, hogy Bak Zoltán szokott-e rajzolni, s foglalkozik-e filozófiával. De, hogy gitározni nagyon tud, azt nyugodt szívvel merem állítani. Tessék meggyőződni róla!

Iván Csaba

Pannoniai András

(Andreas Pannonius)

Lásd még:
Magyar könyvszemle
1878. 140–144. l

A modenai Este könyvtár-
nak Andreas Pannonius ál-
tal készített codexe két
munkát foglal magában, mely-
ket a szerző Hercules ferra-
rai hercegnek ajánl. Az
elsőnek címe innes. Tartalma
tulmyomó részben azon erényeket
fejtegeti, melyeket a fejedelmeknek
bírni szükséges.

A második munka „Libellus
super discessu Domini Borsii
ducis" címet visel és Borso
hercegnek (1473 ban bekövetkezett)
kimulta alkalmából az em-
beri lélekről, a halálról, az
üdvözültekről, kárhozatakról
és a purgatoriumról közöl el-
mélkedéseket 24 fejezetben.
A szerző személye felől ezen
kéziratból csak annyit tu-
dunk meg, hogy a Kartausi
szerzet tagja és magyarországi
származásu volt.
De ez nem volt szellemé-
nek egyetlen termékе.
Montfaucon – a tudós fran-
cia benediktinus – „Biblio-
theca Bibliothecarum" ci-
mű munkájából nyomára jöttünk,
hogy a vatikáni könyvtár is őrzi
Andreas Pannonius egy munká-
ját, mely a lajstromban ily cím
alatt találtatik:
„De regiis virtutibus ad
Mathiam Hungariae Regem."
Ér insett címet a könyvtár
catalogusának szerkesztői-
től vette. A szerző nem a dott
neki címet.
Mátyás királyhoz intézett
ajánló levéllel kezdődik,

2 megben a szerző napát a Ferrara közelében fenálló szent Kristóf ról szünzett kartausi zárda vicarinsának mondja, míg a munka végén, szintén Mátyás királyhoz intézett leveléből kitünik, hogy ugyanazon zárdában 1467. szept. első napján fejezte be munkájának irását. Ezen zársorokban, midőn Istent kéri, engedje, hogy az örök boldogsághazájában Mátyás királyt viszontláthasta, megjegyzi, hogy még a jelen ~~[illegible]~~ életben is ohajtana veletalálkozni, a kit mint csecsemőt Kolosvárt látott, minkor meghereszteltetett.

Kiváló képzettségéről, az egyházi és profán tudomájok terén, valamint arról, hogy a humanismus fuvalmai az ő szellemét is áthatották, munkái tanuskodnak.

Hogy Olaszországban tisztelt férfiu volt, mutatja az, hogy Candianus Bolanus velencei tudós patricius egyik munkáját (Libellus super principium genesis) 1466-ban Andrásunknak dedicálta.

Áttérve Andreas Pannonius Romában őrzött kézirati munkájára, ennek megirásánál azon cél lebegett előtte, hogy Mátyás kiráffal azon szerzeket ismertesse meg, melyeket a fejedelemnek birnia kell és öt azok elsajátitására, valamint az „Holsó dolgoksól" való elmélkedésre buzditsa.

Pannoniai András minvét meghüldötte Mátyásnak.

A XV. Századbeli hártya kézirat 107 levélből áll, melyeknek magassága 21 szélessége 14 centim. Mindenik oldal 25 sort tartalmaz. A fejezetek címei-

A megértés vezet a feszültség enyhítéséhez

Az Österreichische Volksstimme kommentárja a magyar kormány határozatáról

Bécs, május 10. (MTI)

A csütörtöki osztrák lapok kívétel élkül ismertetik a Magyar Népköz-ársaság Minisztertanácsának határo-atát, amelyben utasította a belügy-ninisztert a nyugati országhatárnál étesített műszaki zár megszünteté-ére. Az Österreichische Volksstimme, Wiener Zeitung, a Presse és több nás lap első oldalon közli a Minisz-ertanács határozatát.

Az Österreichische Volksstimme a ıatározattal kapcsolatban a többi kö-zött ezeket írja:

Az osztrák nép szívből köszönti a Magyar Népköztársaság kormányá-nak határozatát. Ez a döntés kézzel-fogható jele a nemzetközi feszült-ség enyhülésének, s annak, hogy magyar szomszédaink szoros és ba-ráti kapcsolatokat kívánnak létesí-

addig nem ismert eszközökkel vív-ták, s érthető, hogy ez a másik fél részéről rendkívüli óvintézkedése-ket vont maga után.

A nemzetközi feszültség enyhülé-se folytán a rendkívüli óvintézkedé-sek feleslegessé váltak. Ezt az oszt-rák nép megelégedéssel vette tudo-másul, s a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának határozatát egyben az Ausztria semlegességébe vetett bizalom jelének tekinti. Ma-gyarország semmiféle feltételhez sem kötötte intézkedését, de annak a reményének adott kifejezést, hogy illetékes osztrák szervek is síkra fognak szállni a hidegháború maradványainak mielőbbi felszá-molásáért.

Kezdeményezésünknek magyar barátainknál elért sikere azt bizo-nyítja, hogy nem az uszítás, hanem a megértés vezet a feszültség eny-hítéséhez és feloldásához. Ez pedig mindkét fél javát szolgálja. A Volksstimme örül, hogy a maga ré-széről is hozzájárulhatott ehhez.

és tiltakozás

A polgári lapok közül a konzerva-tív Times volt az egyetlen, amely ki mert állni a kivégzések végre-hajtása mellett. A többi lap élesen ellenezte a kormány politikáját. „A ciprusi görögöket a kivégzés egy-általán nem fogja elrettenteni, sőt inkább valószínű, hogy a jövőben gyermekeiket és utcáikat a kivég-zettekről nevezik majd el." — írta szerdán a Manchester Guardian.

A Daily Herald csütörtök reggeli száma sajnálatosnak nevezi az ese-ményeket. „Tragikus, hogy a brit kormány csak az erőszak folytatá-sára képes. Ha ezután is ily módon cselekszünk, Nagy-Britannia a poli-tikai katasztrófa felé rohan" — írja a lap.

Amikor csütörtök reggel a kivég-zések híre elterjedt Cipruson, a ke-reskedők nem nyitották ki üzletei-ket, a munkások otthagyták a gyá-rakat, megszólaltak a harangok és a nicosiai székesegyház körül ha-talmas tömeg gyűlt össze, hogy til-takozzon az angolok kegyetlensége ellen. A kivonult katonaság könny-fakasztó-bombákkal oszlatta szét a tüntetőket.

A ciprusi nép szabadságmozgal-

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285

Papp Gyula

SZABAD NÉP

1956 MAJ 11

4

JEGYZETEK KIÁLLÍTÁSOKRÓL

6110

Pap Gyula és Dabóczi Mihály kiállítása

Az Ernst Múzeum kiállítóhelyiségében két, merőben különböző művészi karakterű alkotóművészünk számol be munkálkodásáról (láthatóan csak a véletlen szeszélye sodorta őket egymás mellé).

Pap Gyula festőművész

munkásságának több évtizedét mutatja be a kiállítás anyaga. A művész változatos utat tett meg a huszas-harmincas évek *Vízió és Látomás* címmel jelzett képeitől máig, a sztálinvárosi olvasztárok munkáját megörökítő sorozatig. Érdeklődése, rokonszenve már a felszabadulás előtti években is a dolgozó ember felé fordult. Ma, amikor ez már természetes művészeink körében, csak az akkori helyzetet ismerők méltányolhatják értéke szerint a művész harcos állásfoglalását is bizonyító ilyen tárgyválasztását. Az 1939-ben készült *Kohászok* még a modern francia festők hatását (elsősorban *Rouault-ét)* mutatja, de a robusztus erejű *Aratókban* (1942) már megtalálja egyéni hangját. Ez a munka életművének egyik legjelentősebb darabja — ebben legerősebb a monumentalitás és a drámai sűrítettség. A művész ez időben festett legjobb csendéleteit is az erőteljes, de visszafojtott drámaiság teszi emlékezetessé.

A monumentális műfajok iránti természetes vonzódása csak a felszabadulást követő években érvényesülhetett. Ez idő tájt készített mozaikterveivel és nagyméretű táblaképeivel az elsők között igyekezett új, egész népünket érdeklő mondanivalókat kifejezni. A *Győztes műszak a nagykalapácsnál* című festménye az első országos kiállításon szerepelt. E képe már szinte teljesen mentes régebbi munkásképeinek hibáitól: alakjai reálisabbak, emberibbek lettek, s az előadásmód sajátos merevsége is feloldódott. A művész éveken át gondosan tanulmányozta az olvasztárok életét, munkáját, ilyen tárgyú képeinek eredményességét a közvetlen élmények jótékonyan befolyásolták.

Pap Gyula művészete — a szemmel látható fejlődés ellenére is — átmeneti időszakban van. Megpróbálta az új, tárgyiasabb formanyelvhez igazítani egyéniségét — és nem kevés sikerrel. A sokszor öncélú formai kísérletek puszta mellőzése azonban nem oldotta meg művészetének minden problémáját. Az új mondanivaló nemegyszer sivár általánosításokban jelentkezett vásznain, s az is megesett, hogy a közérthető előadásmódra való igyekezete sematikus egyszerűsítésekre vezetett. Nem egyedül a művész hibás ebben a vulgarizálásban. Az akkori művészeti politika egynémely gyengéje is részes benne, mert a helyes alapelvek konkretizálása során nemegyszer megelégedett az aktuális jelszavak puszta illusztrációival. Művészünk alkotó munkája — a kiállítás tanúsága szerint — még ma sem jutott túl teljesen e szakasz korlátain, de tehetsége és szívós szorgalma minden bizonnyal átsegíti majd e bizonytalan periódus nehézségein.

VISSZHANG ✲ VISSZHANG ✲ VISSZHANG ✲ VISSZHANG ✲ VISSZHANG

Nincs szükségünk tündérmesékre – tényfeltáró riportokat közöljenek!

Csillag Tibor nevével először az Antikva Kiadó 1988-as könyvének címlapján találkoztam. Óda a nyugati szélhez volt a címe és szemelvényeket nyújtott hét évszázad angol költészetéből. A fordító és jegyzetíró Csillag Tibor volt. Később kezembe került egy-egy Stádium is, olvastam bennük Csillag Tibor verseit, tanulmányait. A versek tele voltak erzsébeti vonatkozásokkal, gyanítottam, hogy itt él a költő-műfordító. Ez egészen bizonyos akkor lett előttem, amikor a Családi Kör mutatványszámának első oldalán a polgármester is őt idézte: „Osonó gyermekkorom városa" stb. Mindez fokozta érdeklődésemet a mutatványszám Csillag Tibor-féle riportjai iránt. Bennfentesként fogtam a Fiúk, lányok, felnőttek riportjának olvasásába, melyet a Lázár utcai családi könyvtárról írt. Értem Csillag Tibor szándékát: miért ne lenne hihető, hogy a templomtéri buszmegállóban olyan gyerektől tudakozódik a könyvtár hollétéről, akik kívülről fújják Az egri csillagokat. Hiszem, mert hinni akarom, hogy élnek még köztünk olyan kisfiúk, akik nővérük kötelező olvasmányát falják. Különben is kiderül, hogy nincs szüksége a riporternek útbaigazításra, hiszen pár sorral lejjebb bevallja, hogy valamikor ott szeretett volna könyvtáros lenni. Na, gondolom, ebből nagyon jó riport lesz. Bár ahogy a könyvtáros „Éva nénit" „mécses szemű középkorú hölgyként" kell megpillantanom, a kép némi baljóslattal tölt el. Hát még amikor beszélni kezd! Sajnos egyetlen szavát se hihetem. Aki ma könyvtáros: gondterhelt vagy egyenesen keserű. A könyvtárak fönntartása egyre nehezebb, pénz nincs semmire – már a könyvek átköttetésére sincs. Új könyvre végképp nincs. Éva néni szinte büszkén jelenti ki, hogy évi 80 ezer Ft-ot költhet új könyv vásárlására. Úgy mondja, mintha még most is 15-20 Ft volna egy könyv! Pedig tízszeres vagy még többszörös az áruk. A „mécses szemű hölgy" szerint a gyerekek zöme évente 70-80 könyvet olvas el, Csillag Tibor ártatlanul bólogat hozzá, mint egy teljesen tájékozatlan marslakó. Ha már Éva néni ilyen képtelenséget állít, legalább a riporter legyen résen. Az ilyen adatok minden tapasztalatnak ellentmondanak. Most jelentette ki egy olvasás-szociológus a Kossuth Rádióban, hogy az évi 3-4 könyv elolvasásáról számot adó gyerekek esetében se lehetünk biztosak abban, hogy valóban végigolvasták a könyveket. Ugyanis „mazsolázva" olvasnak: oldalakat, fejezeteket ugornak át. Ezt régen is így csinálta a gyerek a kölcsönzött könyvek jelentékeny részében. Csakhogy régen így is kialakult a saját „törzskönyvtára". Részben az otthoni könyvespolcán, amihez a többit a könyvtárból olvasta hozzá a gyerek. A mai méregdrága könyvárak pontot tettek a szép családi könyvajándékozás szokásának a végére. Ez pedig nemcsak azt jelenti, hogy csökken vagy ki sem alakul az otthoni könyvtár, még ha az csak 40-60 kötetes is, hanem megszűnt a könyvek újraolvasása, olvasgatása, egy könyv mélyebb beépülése a gyereklélekbe. Ezt a folyamatot éppen a könyvtárosok érzékelik a legjobban, és egyúttal azt is, hogy nincs ellensorük. Éva néni és a riporter közösen örvendezhet, hogy az elmúlt tíz évben nem volt vészes változás az olvasási szokásokban. Ennek hangoztatása ma vagy felelőtlenség vagy tudatlanság. Igenis vészesen változtak meg, mert azokban a családokban, ahol az apukák-anyukák 30-40 évesek, nemcsak a gyerekeik, hanem ők maguk is igen nagy százalékban dislexiásak, vagyis csökkent értékű olvasók. Ha a gyerekkönyvtár, vagy ahol a riport készült, a családi könyvtár mindennel rendelkezne, amivel most nem tud: szép, otthonias olvasó-szobákkal, akkor is csak roppant erőfeszítés árán tudná a könyvek vonzáskörében tartani a dislexiás szülők gyerekeit. Így viszont csaknem reménytelen a helyzet. Mind az anyagi, mind a személyi feltételek hiányoznak közkönyvtárainkból ahhoz, hogy puszta vegetálásnál többre fussa erejükből. Meglep, hogy egy költő-műfordító ezt nem tudja. Írásában hemzsegnek a képtelenségek (csak példának: 1985-ben azért alakult át a gyerekkönyvtár családi könyvtárrá, mert a gyerekolvasók száma megcsappant – hangzik el a riportban, s ez bizony így lehetett. De hogy azért csappantak volna meg a gyerekolvasók, mert „az iskolák száma megfogyatkozott" Erzsébeten már képtelenség. Az iskolák száma éppenséggel nőtt a kerületben. (Nem térek ki mindenre, mert nem akarom, hogy a hibajegyzék hosszabb legyen a közölt riportnál.) Csak a tisztelt Szerkesztőséget szeretném figyelmeztetni: az olvasónak őszinte tényfeltáró írásokra van szüksége minden témában. Tényekre, megbízható ismeretekre. A könyvtárainkról se közöljenek lakozott tündérmeséket – még egy költő tollából se.

Miskey Angéla

Hozzászólás a műtörténész-menedzser ügyhöz

Úgy olvastam a Családi Kör Szófejtőjét, hogy akinek nem inge, ne vegye magára. Családommal tudjuk, hol a Gaál Imre Galéria. Túlzottnak hisszük Kárpáti Kamil aggályait, hogy a Galéria nagyon üres és ismeretlen lenne az erzsébetiek előtt. Mi zeneszerető família vagyunk, két gyerekünkkel ott voltunk a Galéria csaknem valamennyi hangversenyén. Biztosíthatom Kárpáti Kamilt, hogy egyszer sem láttuk üresnek a Galériát. Azt is közöltem, noha nem csattanónak szánom, hogy tavaly a karácsonyi vásáron ott vettünk egy szép grafikát. S talán többet is vásárolunk, ha nagyobb a választék. De művészeink közül csak néhány vett részt műveivel a vásáron.

Ezzel nem cáfolni akarom a tekintélyes szerzőt. Ellenkezőleg, megerősíteném hitében, hogy a Galériára amikor ősz táján a kulturális bizottság meghallotta, hogy „a jobb munka érdekében műtörténész-menedzseri státuszt kell létrehozni a Gaál Imre Galériában", a nemtetszésüket fejezték ki és szükségtelennek tartották. Hogy aztán mitől váltak mégis javaslóivá, azt csak a jóisten tudná megmondani. Vagy a Családi Kör cikke ad rá feleletet: „...ha jön (t. i: a műtörténész-menedzser), vagyis az ügy befejeztetett (t. i: valakik eldöntötték fönt, hogy erre szükség van), akkor bizony jönni fog annak ellenére, hogy ilyen szerzet egyáltalán nem létezik". És – teszem hozzá – annak ellenére, hogy a kulturális bizottság se kívánta – eleinte. Gondolom, hogy Kárpáti Kamil a bizottság pálfordulása után is úgy látja, ahogy írta: „műtörténész-menedzserünk nincs, és nem is lesz (s ha lesz, hamar ki fog

szép jövendő vár. De azért nem árt az erzsébetieknek egy kicsit odafigyelniük! Úgy látom, hogy a „műtörténész-menedzser veszélye" Kárpáti Kamil cikke után is fönnáll. Nem árt, ha a Családi Kör tájékoztatja olvasóit: az önkormányzat kulturális bizottsága igenis a képviselőtestület elé javasló lag viszi a „műtörténész-menedzseri státusz" ügyét.

Kicsi a világ, szokták mondani. Erzsébet pedig a világnál is kisebb. Nyilván ez az oka, hogy nemcsak erről értesültem, hanem arról is, hogy derülni, hogy milyen abszolút mértékben nincs)". Mindenesetre a képviselők és a városházi tisztviselők figyelmét szeretném felhívni a Családi Kör írásának igen meggyőző érvelésére. Ha majd megszavazzák ezt a felettébb ésszerűtlen és fura történetű javaslatot, ne mondhassák, hogy jóhiszeműen, de tájékozatlanul tették. Mi, pestszenterzsébetiek érdeklődve várjuk, hogy tájékozódjanak.

Lakovich Géza

Sorok olvasói levelekből:

– „Jó érzés kézbe venni a lapot, de még nem derül ki, hogy akik csinálják, tudják-e, hogy a kerületben 100 lakosból 70 a létminimum alatt él? Ezt egy kispesti brosúrában olvastam, és a hír megdöbbentett. Jó lenne, ha a Családi Kör ezzel a ténnyel is foglalkozna, és nem lengené be az írásokat egy langyos rózsaszínű felhő" ... (Kissné. Cím a szerkesztőségben.)

– „Minél előbb a „kereslet-kínálat" rovatot! Hogy ne kelljen az EXPRESST venni és bújni, helyben könnyebb hirdetni, keresni, találni. Munkát, használt holmit, akármit. Még busz meg villamos se kell hozzá" ...

– „Jó lenne, ha a Határ útnál útjelző tábla hirdetné, hogy merre kell elkanyarodni az M5-ösre, Kecskemét felé. Az AGIP-beruházásból táblára már nem tellett? Így végigpöfögik a kamionok a Helsinki utat, mi meg „szívhatjuk" a figyelmetlenséget minden értelemben."

– „Közölje a lap, hogy merre tervezik a kábeltévé továbbfejlesztését! Ez a tény később értékmeghatározó lehet még az ingatlanpiacon is!"

– „Annyi a discont, meg a mini-discont, hogy minden sarkon találhat egyet az ember. Ez jó dolog. De jó volna tudni, hogy melyik mit kínál olcsóbban? A kispénzű ember nem sajnálná a fáradságot, megkeresné!"

– „Örülök a Családi Körnek. Végre nem dőlnek ránk a politikai szólamok a lap oldalairól. A legjobb politika amúgyis az, ha az ember segíteni akar a másikon!"

– „Próbáltam megfejteni a keresztrejtvényt. Ezt bizony atomfizikusoknak vagy Nobel-díjasoknak találták ki. Legyen tekintettel a lap Erzsébet polgárainak átlagműveltségére is!"

– „Nem tudom, van-e a lapnak kapcsolata a BKV-val. Ha van, kérem továbbítsák, hogy nagyon ritkán jár a 66-os és a piros 66-os busz, amelyekkel a Metro elérhető!"

Kis feledékenység

– „A Családi Kör első számában, a családi könyvtárról szóló interjúnak, a nyilatkozó hibájából, van egy fogyatékossága. A könyvtárosnő egy szóval sem emlékezett meg Pestszenterzsébet íróiról, pl. a kiváló költőről, Kárpáti Kamilról. Míg a budapesti nagy gyerekkönyvtárban Kárpáti ifjúsági regényei, így a Hogyan kezdődik a szerelem c. remekmű állandóan ki van kölcsönözve, addig az erzsébeti családi könyvtár vezetőjének egy szava sem volt a város e költőfiáról. Engem nem kötelez az újságírói udvariasság, ezért a szóban forgó cikk írója helyett én fejezem ki hiányérzetemet az Erzsébeten született írók neveinek elhallgatásáért."

Bíró Kálmán

Talán mégsem kellene ennyire örülni

Jóízű, hangulatos kis írást olvastam a Családi Kör mutatványszámában. Kár, hogy Szakáts Ildikó nem jól indítja a cikket és a végével sem lehet egyetérteni.

Aki gyakrabban jár a Városháza előtt, mindannyiszor beleütközik egy csöpp bódéba. Legalább két éve. Kezdetben még csinos volt, tele a sok színes borítójú könyvvel. Másfél éve azonban úgy néz ki, mintha az előző órákban fosztották volna ki. Nap szárítja, eső veri, az ablaknyílások fatábláit szél csapkodja. Bicskával vésték, telefirkálták az oldalát. Időről időre néhány méterrel ide-oda taszítják valakik, de így is, úgy is ott csúnyul a Városháza előtt. A kutya se árul benne könyvet. Se mást. Rontja a Városháza előtti amúgyis nagyon ronda látképet. Szakáts Ildikó írásának egyetlen Pest közepéből kirugdalt könyvárusa se költözött bele. Az erzsébetiek ezt látják napról napra, és a saját szemüknek hisznek, nem pedig Szakáts Ildikónak, aki szerint a Pestről kitiltott könyvesek új paradicsoma a külváros. Ez a szemünk előtt tönkremenő könyvbódé az eleven cáfolat.

Nekem csak a cikkíró utolsó mondatának cáfolata jut. Derűs cikkét ugyanis vidáman így zárja: „örüljünk, hogy megvehetjük negyven forintért" – tudniillik az utcai bódékban azokat a könyveket, amelyek egy évvel korábban, új korukban 400 Ft-ba kerültek. Például Koós Károly Erdély népi építészete c. gyönyörű könyvét. Én is optimista természetű vagyok, de amikor perforált a gyomrom, a műtét után mégsem az volt az első gondolatom: mekkora szerencsém, hogy nem agydaganattal kerültem kórházba!

Koós Károly nagyszerű könyve nem azért kapható árának 10%-áért az utcán, mert a kormány ráébredt arra, hogy a 24. órában mégis meg kellene menteni a magyar kultúrát. Hanem azért, mert a könyv nem kurrens áru manapság. Nincs rá megfelelő igény, és nincs rá pénze se annak, aki még mindig szeretne könyvet venni. Magam részéről semmi örömet se érzek amiatt, hogy ennyire elszegényedtünk és – sajnos, a tények ezt mutatják – ennyire elbutultunk. A 40 éves nagy, ösznépi elbutulás után most már nehogy lelkendezni kezdjünk, mert idáig süllyedtünk! Néhány hiéna a dugig tömött állami könyvraktárakat bagóért felvásárolta. „Reklám áron" most piacra dobva őket biztosan megtollasodnak. Még én is jól járok, ha a turkálókban valódi kincsekre találok, hiszen ha nem adnák ilyen áron, a szegénységem miatt nem vehetném meg. Csakhogy közben nem felejthetem, hogy ismét a 3 millió koldus országa lettünk, s maholnap én is – Szakáts Ildikóval együtt – közéjük fogok tartozni. A mostani könyvkiárusítás nem azonos a piacgazdaság önmagát szabályozó normális nyár utáni, tél utáni kiárusításaival, hanem a nemzeti közvagyon katasztrofális elherdálásával. Hogy is tudnék ennek örülni?

dr. Riedl Béla

Állatok a lakásban

Sokan szeretnének állatot tartani a lakásban, hogy ezzel társra, barátra tegyenek szert. Mielőtt bármilyen állatot vennénk, gondoljuk át, hogy mit is akarunk. Vegyük figyelembe elfoglaltságunkat, lakáshelyzetünket, családtagjaink esetleges kívánságait, stb. Az imént felsoroltakból is látszik, a feladat nem könnyű. Mindenekelőtt azt kell szem előtt tartani, hogy az állat nem használati tárgy, amit időnként elővesszünk, használjuk, majd félretesszük, hanem élőlény, amivel naponta bizonyos időt foglalkozni kell. A legtöbb esetben ez évekig tart, mert a kutya, a macska kb. 10–13 , a rágcsálók 2-3 évig élnek. A madarak és a halak is viszonylag hosszú ideig élnek, tehát itt is években kell gondolkodni.

Sokszor előfordul, hogy a kezdetben agyon dédelgetett állat egy-két hét után utcára kerül, mert megunták. Nem tartom jónak azt, ha azért veszünk állatot, hogy a gyerek majd gondját viseli. Ezek az állatok rendszerint a szülők nyakán maradnak, vagy teljesen el lesznek hanyagolva. Hiszen egy gyerektől nem lehet elvárni, hogy felelősen gondozzon egy élőlényt, mint ahogy a testvérét is csak a legszükségesebb esetekben, és csak rövid ideig bízzuk rá.

Nem árt tanulmányozni leendő barátunk tulajdonságait, mert könnyen előfordulhat, hogy a barátból ellenség lesz néhány széttépett cipő, vagy más értékesebb használati tárgy után. Gondoljuk csak el, mennyi mindent veszünk figyelembe ha tévét, rádiót, autót veszünk. Azt hiszem nem kell különösebben bizonygatnom, hogy mennyivel bonyolultabb egy élő szervezet, mint egy gép. Mégis, sajnos, a gépekkel többet foglalkozunk, mint az élőlényekkel. Tehát, ha tudjuk, mint várhatunk majdani kedvencünktől, nem fogunk csalódni.

Vegyük hát sorra: Kutyát az tartson, akinek naponta van egy-két órája reggel és este. Vagyis meg tudja oldani a rendszeres sétáltatást minden áldott nap. Elfoglalt, rendszertelen életet élő embernek nem való kutya. Persze más a helyzet, ha van kert, de akkor is szükség van a napi gondoskodásra, mert a kutya falka állat, szüksége van vezérre. Ha nem foglalkozunk vele eleget, akkor vagy a fejünkre nő, vagy más kutyája lesz. Nem fizikai, hanem lelki értelemben.

A macska rendkívül jól tartható lakásban. Nem igényel olyan rendszeres foglalkozást, mint a kutya, nem kell sétálni vinni, nagyon tiszta. A macska nem falka állat, ezért nem igényli a vezért, és a társaságot. Ez persze nem azt jelenti, hogy nem örül, ha foglalkoznak vele, de néhány perc törődés után szinte félre lehet rakni, nem sértődik meg.

Rágcsálókat tartani – szerintem – nem szerencsés dolog. Rövid ideig élnek, nem szeretik igazán, ha fogdossák őket. Nem alakul ki az a fajta kapcsolat, mint a kutyánál, vagy a macskánál. Ennek ellenére sokan szeretik őket, de azt szoktam mondani, hogy akkor inkább tartsanak macskát.

Az akvárium nagyon szép dísze lehet a szobának. De az elhanyagolt akváriumnál nincs csúnyább. Ha nem is úgy, mint a fent említett állatokkal, de a rendszeres törődés a halakkal is szükséges.

A különböző madarak nem csak díszei a lakásnak, de egy-két fajtájuk még beszél is. Persze ne gondoljuk azt, hogy ez természetes. Sok-sok egymással eltöltött óra után szólal csak meg a papagáj.

Mostanában divat az egzotikus állatok, hüllők tartása. Nem győzöm hangsúlyozni: csak alapos ismeretek után, szakember segítségével válasszuk ki a fajtát, építsük meg a tartózkodási helyét, és csak ezután szerezzük be az állatot. Ne felejtsük el, hogy sokukhoz különféle engedély is kell. A hüllőtartás szép hobbi, de a legtöbb esetben mégis csalódás, mert az emberek többsége valahogy mindig a kutyát veszi alapul, és minden mást ahhoz hasonlít. És egy kígyó vagy egy kajmán nem kutya!

Sokan szeretnének majmot tartani. A keleti országokból sokat be is hoztak, de a legtöbb majomtartó nagyon megbánta, hogy ez valaha is eszébe jutott. Miért? Tessék kimenni az állatkertbe, ott csak be kell nézni a majomketrecbe, és láthatóvá válik, mi lesz a lakásból rövid időn belül...

dr. Hargitay András
állatorvos

LÁZÁR ERVIN

Mit ugrálsz, Hideg?

Egy szép augusztusi napon nyitva maradt a Szaratov ajtaja.

– Aha – mormogta odabent a Hideg –, most itt az alkalom!

Féloldalasan kislisszant a résen. Megállt a konyha közepén, rettentő szemmel körülnézett.

– Majd most megmutatom nektek! – sziszegte vészjóslóan.

Kihúzta magát, behajlított karját vállmagasságba emelte, fitogtatta az izmait.

Olyan izmai voltak, mint egy kafferbivalynak.

A Mozsár, a Konyhaszekrény, a Fületlen Bögre, az Épfülű Bögre, a Kávédaráló, a Háromlábú Hokedli, a Körömreszelő (mit keres egy körömreszelő a konyhában?), a Húsvágó Bárd, a Merőkanál, a Bojtos Butykos, a Tejesköcsög, a Piros Fedő, az Alumínium Fedő, a Burátlan Lámpa, a Konyhaasztal és a Kettőbe Vágott Paradicsom hökkenten nézett rá.

A Hideg tánclépésben végiglejtett a konyhán, majd ökölvívóállásba helyezkedett.

Vészjósló hangon kérdezte:

– Melyikőtökkel kezdjem?

Körülnézett. Majd ezzel egyidőben azt mondta:

– Brrr!

A konyhában mindenki behúzta a nyakát. Azt gondolták: „Jaj, nehogy rajtam kezdje!"

Csak a Körömreszelőnek (mit keres egy körömreszelő a konyhában?) jutott eszébe: – Mit akarhat ez kezdeni?

A Hideg újra azt mondta:

– Brrr!

Egy kövér verejtékcsepp jelent meg a homlokán. Bal karján elernyesztette az izmokat, a homlokához nyúlt, elkente rajta a verejtékcseppet. Közben a bal lába megroggyant.

– Majd én most – kezdte volna újra, de csak szánalmas suttogásra telt.

Megroggyant a másik lába is.

– Ó, jaj! – mondta a Hideg, s már patakokban ömlött róla a víz.

Reszketett.

De azért még egyszer próbálkozott.

– Most megmutatom nektek! – nyöszörögte s elcsúszott. Mindenütt a fürdőszoba csempéjén reszketve feküdt a konyhakövén.

– Segítség! – mondta ekkor. – Segítsetek!

Gyorsan odafutott hozzá a Mozsár, a Konyhaszekrény, a Fületlen Bögre, az Épfülű Bögre, a Kávédaráló, a Háromlábú Hokedli, a Körömreszelő (mit keres egy körömreszelő a konyhában?), a Húsvágó Bárd, a Merőkanál, a Bojtos Butykos, a Tejesköcsög, a Piros Fedő, a Kék Fedő, az Alumínium Fedő, a Burátlan Lámpa, a Konyhaasztal és a Kettőbe Vágott Paradicsom.

Betámogatták az elalélt Hideget a Szaratovba, és rácsukták az ajtót.

– Ez még azért megmutatja nekünk, figyeljétek meg – mondta a Körömreszelő (mit keres egy körömreszelő a konyhában?). – Majd decemberben megmutatja.

A többiek hallgattak. Megértek már jó néhány decembert. A Mozsár egymaga százötvenet.

A Hideg meg gyógyulgatott a Szaratovban.

A Gaál Imre Galéria kiállítója

PÁNTI IMRE ÉS FESTÉSZETE

„Az alkotás pillanata egyenlő számomra a létezés minden örömével és keserűségével. Az élet rám eső töredékét szeretném megfesteni jó színvonalon, a maga teljességében. Habár szándékaim a folyamatos munka hiánya miatt a türelmetlenség jegyében fognak megvalósulni, mégis hinnem kell azok igazában..."

(Pánti Imre)

Sütő András írta egyik drámájában, hogy a szabadság, az csak egy álom, de az álom maga a szabadság.

Pánti Imre képei is álmok, de olyan álmok, amelyek az ébrenlét álmainak lapotában jönnek világra. Magukban hordozzák a szabadság és harmónia reményét, de valóságízük miatt sebeznek és fájnak. Művészete nem a megérlelt gondolatokon alapszik, hanem impressziókon, nosztalgikus emlékezéseken. Pánti azon festők közé tartozik, akik csak a műre összpontosítanak, minden anyagi elismerés nélkül, nem számítva se címre, rangra, se egyéb előnyre.

– Mikor kezdett el festeni?

– 18 éves koromban.

– Hogyan indult a pályán, honnan az indíttatás?

– Érettségi után jelentkeztem a Képzőművészeti Főiskolára. A 800 jelentkezőből benne voltam a legjobb 120-ban, de kirostáltak. Ezért elhatároztam, hogy inkább autodidaktaként képezem tovább magam. Részt vettem ún. művész-táborozásokon: Tokajban, Zebegényben, Szentendrén, Miskén. Aztán 1964-ben ideköltöztem Soroksárra, a Kis-Duna mentére. Sok barátra tettem szert, sikerült beilleszkednem. Nagyon sokat köszönhetek Bakallár Józsefnek és Tóth Menyhértnek, tőlük mind szakmailag, mind emberileg sokat tanultam.

– De még nem válaszolt, hogy érdeklődése miért éppen a festészet felé irányult?

– Először a színészi pálya vonzott, de a közösségi munka nem adta meg igazán azt a lehetőséget, hogy kifejezhessem önmagam. Mint minden ember, én is a belső harmóniát akartam megteremteni, s ez a festészetben adatott meg; sikerült kifestenem magamból a világ zűrzavarát.

– A képzőművészet foglalkozása is? Festészetből él meg?

– Nem. Címfestő vagyok, ami azt jelenti, hogy különböző reklámokat készítek.

– Kik voltak hatással a festészetére?

– Talán az impresszionisták, és Van Gogh, akinek a *Zöld búzamező* c. festménye nagyon megragadta képzeletemet annak idején.

– Hogyan fog hozzá egy kép megfestéséhez?

– Eszembe jut egy emlék, vagy meglátok valamit az utcán, amit fantáziám szeretne továbbképzelni. Soha nem úgy festem le az adott dolgot, mint ahogyan láttam – nem is lehetne, hiszen gyakran csak emlékezetből festek –, hanem mindig átformálom, hogy érdekesebb, egyénibb legyen.

TALÁLKOZÁSOK

ÁHITAT

– Nagyon tetszett Az őrült naplója c. festménye. Van köze Gogolhoz?

– Annak idején többször is megnéztem ezt a színdarabot, és innen jött az ötlet. Igazából nem fűződik szorosan Gogol művéhez, ez megint csak impresszió volt. Például, a képen látható lámpa a saját lámpám, melynek fénye a sötét ablaküvegről tükröződött vissza.

– Milyen stílusirányt követ?

– Úgy érzem, nem lehet könnyen behatárolni. Képeim rusztikus, lírai hatást árasztanak, némi szürrealitással. Sokszor a filmek képszerűségéből merítem gondolataimat; kedvencem Fellini, aki a maga visszafogottságában hűen ábrázolja az *igazi* zűrzavart.

– Igazi zűrzavart?

– Igen, azt aminek íze és szaga van. Mert vannak *mesterséges* zűrzavarok is, amelyek viszont *üresen konganak* éppen a patetizmustól.

– Mi ihleti meg jobban: a város vagy a vidék?

– A vidék. Talán azért is, mert vidéken születtem: a Bihar megyei Nagyrábé községben. A vidék mindig is szűziesebb volt, mint a városok forgataga.

– Szereti Szentendrét? A Galériában látható néhány szentendrei festménye.

– Igen, de már Szentendre sem a régi. A 60-as évek közepén még nem volt leöntve cukormázzal. Akkor még érintetlen volt, és volt hangulata. Ma már nem nagyon ihletnek meg a házak falán lógó pirospaprikák, sem régi népviseletünk, amit rágógumival együtt árulnak a kereskedők.

– Meddig tart, míg megfest egy képet?

– Azt szoktam erre felelni, hogy vagy félóra, vagy hat év.

– Gyakran előveszi régi, befejezetlen munkáit, hogy folytassa?

– Csak, amelyikben látok még fantáziát. Ilyen volt például a *Pincelablak* c. festményem; valódi mondanivalóját csak hat év után tudtam igazán kifejezni.

– Festészetében milyen mértékben játszik szerepet a politika?

– Közvetlen módon nem festek politikai témájú képeket, de például az *Ingovány* megszületésében nagy szerepet játszott a csernobili katasztrófa, s még inkább az, hogy elhallgatták a tényeket.

– Beszélhetünk utódlásról? Fest még valaki a családban?

– A lányom színésznő szeretne lenni. Az unokahúgom az, aki még fest. Nem tudom, hogy a nevemet viszi-e majd valaki tovább. Az ember élete bele van nyomorítva egy homokórába, ami egyre csak fogy.

Szentmártoni/Gréger

TENGERPARTON

1992. 1.

Pauk Imre élete

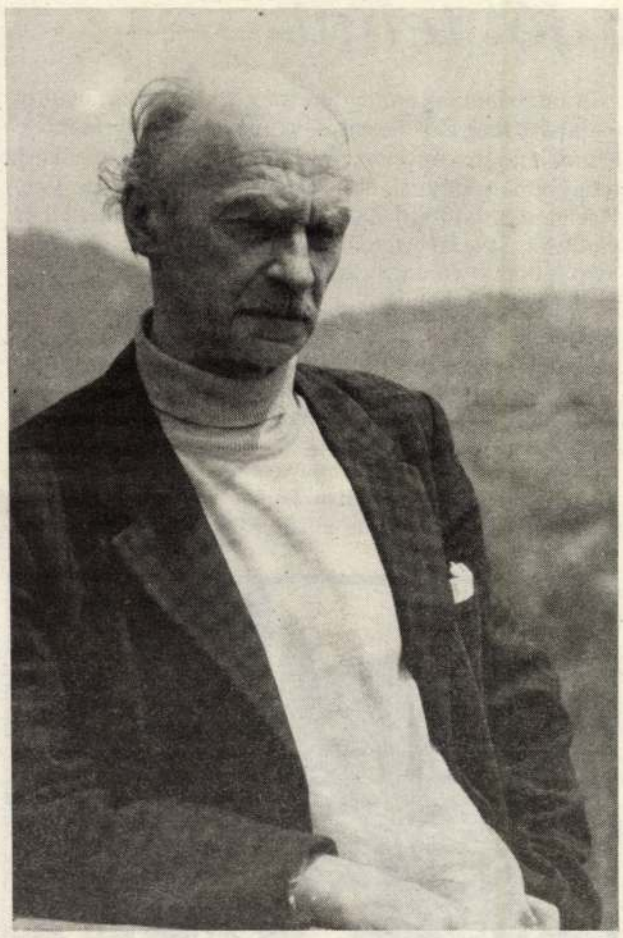

(FOTÓ: MOLNÁR EDIT)

A Jékely-egyetem

In memoriam J. Z.

Másik versre nevelőm (nevelőnk!), Kormos István aligha neheztelne rám azért, hogy egy írás erejéig „ellopom" ezt az eredetileg az ő nevével fémjelzett, Nagy Gáspártól származó szókapcsolatot. Igaz, Jékely Zoltánnak, aki *rejtve élt,* nem volt oly népes tanítványi serege, mint ifjabb, testvéri pályatársának. Mégis, sokan kaptunk egy életre szóló tanítást, útravalót, abban a Frankel Leó utcai kis „diákszobában", amelybe – bár sokszor jártam a lakásban – 1982 márciusa óta képtelen vagyok belépni... De voltaképpen fölösleges is lenne bármiféle helyhez kötött zarándoklat. Hiszen Jékely Zoltán, madárszóval-napsütéssel kísért temetésének (feltámadása kezdetének!) napja óta velünk van, tanítványaival, olvasóival; ahogyan életművének legavatottabb szakértője, Győri János írja: „sugaras példaként". Tanít az élet, a halál, a hit, a szerelem dolgaira, folttalan, nem-kérkedő (mert tudásban-ismeretekben gyökeredző) magyarságra. Halhatatlansága voltaképpen már huszonhárom esztendős korában bizonyos volt: ekkor vetette papírra *A marosszentimrei templombant*, amely minden korok minden hívőjének erőt és vigaszt ad, olyan vers ez, amely ma, a hitéleti tömegesemények idején is időszerű. Mert, kimondatlanul bár, de azt sugallja: hiába vagyunk együtt bármennyien, ha nincs köztünk az Úr, nem lehetünk gyülekezet.

Jékely Zoltánban tehát nem csupán a költőt, a műfordítót, a próza- és tanulmányírót, a költői színjátékok szerzőjét tiszteljük-szeretjük, de azt az *evangelizátort* is, aki nem harsányan, hanem elmélyült, bölcs (a magyar reformáció irodalmának színe-javán edzett!) szavakkal hív-vezet bennünket Isten közelébe.

P. É.

A KÖLTŐ SÍRBATÉTELE

„Hová tűntetek el, remegő bóbitájú lovak,
gyönyörű gyászparipák?"
(Jékely Zoltán: Óda a gyászlovak emlékezetére)

Mors Imperator – ahogy Te mondanád –
már feloszlatta udvarát:
koszos mundérba,
simlis sapkába bújt,

s műezüst kandelábert ha gyújt,
pálinkától gubancos nyelvvel,
bambán dadogja:
„Hátrébb..., mert... könnyen... belekap..."

És ez csak a
kezdet: szerettem
volna rákiáltani később
költőre, papra,

régi barátra: jobban
vigyázza szavát,
mert ki ma
sírba tetetik itt,

mások fölött,
gyász-ékkő-ragyogású
igékkel orált.

Méltó elsiratásra
erőtlen magam is,
búcsúszó és ima helyett
hangtalan mormoltam

egyre a verset,
a Te versedet,
üveghintót, „csótáros" paripákat,
– gyerekkoromban így mondták mifelénk –

haláltánc- s Élet Mesteréhez illő
pompát másként nem teremthetve Köréd.
Az áprilisi ég alatt
nem sírbatételt láttam akkor:

feltámadásod kezdetét.

Petrőczi Éva

Elolvasásra ajánljuk

Az Őrségi Református Egyházmegye története

Pataky László fenti című műve (Szabad Tér Kiadó) hatvan esztendő fáradságos munkájának gyümölcse. A tudós szerző negyed évszázadon át kercaszomori lelkész, az egykori Pápai Református Teológiai Akadémia egyháztörténet professzora, majd utóbb a győri eklézsia lelkipásztora volt. Genfi és párizsi egyetemi tanulmányok után lett tiszteletes és tudós őrségi lelkipásztor.

Fiatalon látott neki, hogy nagymúltú egyházmegyéje történetét közkinccsé tegye. Itt található Közép- és Kelet-Európa legrégebbi városa, a romjaiban is imponáló bronzkori Velem. Az egyházmegye másik végén pedig a szerző által is pásztorolt Velemér. Temploma középkori áhítatot, reformációkorabeli lelkes evangélizációt, barokk-kori véres protestánsüldözést, múlt századi közönyt hallott-látott. A hajdani Velem és a mai Velemér közötti ötezer esztendő látta a virágzó római Pannoniát, kelta, hun, avar s más népek rohamát. I. László királyunk messze tekintő terveiben fontos szerepet játszik az őrségi egyházmegye. A török világ száz esztendeje sem ment el nyomtalanul.

Itt meg kellett tanulni az életbenmaradás művészetét. 1945 után is, amikor az itt élő reformátusságot valósággal irtotta a kitelepítési politika. Mindenesetre az itteni református eklézsiák híveik kétharmadát veszítették el úgy, hogy egy részüket a hortobágyi pusztán szántották föld alá!

Csoda, hogy ma is él és virulófélben van az őrségi egyházmegye! Csoda, hogy Pataky László, próbatételes életében és embert próbáló lelkipásztori szolgálata közben ilyen munkát végezhetett! Örökség az utódoknak, erőforrás a maradéknak! A mű már húsz évvel ezelőtt is megjelenhetett volna, ha... – Késése azonban azzal a haszonnal járt, hogy a szerző még megemlíthette azt, hogy az egyházmegye 1991-ben visszaszerezte ősi nevét!

Az Őrség nevezet nemcsak az Őrségi Tájvédelmi Körzetnek elnevezett területet foglalja magában. Nemcsak az utódállamokhoz csatolt részeket kell beleérteni. Amikor I. László királyunk az Adriáig terjesztette ki fennhatóságát és létrejött a zágrábi egyházmegye, ennek részeként szervezték meg a „bekcsényi főesperesség"-et. Ennek székhelye Zalabaksa, ill. Becsehely. Az őrségi egyházmegye mind Vas, mind Zala megyei része ősi neve visszaszerzése által ezer esztendős jogfolytonosságot állított helyre!

A 450 oldalas mű sokféleképpen hasznosítható. Az őrségi egyházmegye az egész országra nézve jelentős politikai, kulturális, gazdasági, katonai események színtere. A helytörténet iránt érdeklődő, vagy aki szülőföldje múltjára kíváncsi, több száz település adataival ismerkedhet meg. Aki viszont Burgenland, vagy Muraköz viszonyaiban szeretne eligazodni, szintén itt kezdheti munkáját.

Kutatók és patrióták, igehirdetők és őseik hitét számontartani vágyó hívők gazdag kincsesbányát lelnek e műben.

(Kapható a pápai Református Gimnázium igazgatóságán: 8500 Pápa, Március 15. tér 9. Pf. 228. Ára: 235 Ft.)

Papp Vilmos

Egy eltűnt örökség nyomában

A kazettás mennyezetek „titka"

Debrecen adott otthont az 1991 decemberében tartott „Örökség" Népfőiskola 10. találkozójának. A jubileumi megemlékezés összegzése volt az eddig végzett munkának, vállalásoknak. Eszmei-gondolati tartalmát olyan célkitűzések vezérlik, hogy átemeljék nemzeti köztudatunkba azokat a jelentős kultúrtörténeti kincseinket, amelyek eddig méltánytalanul kiszorultak belőle. A népfőiskola rendezvényeinek keretein belül kiállítás nyílt a Kossuth Lajos Tudományegyetem aulájában. Témája a templomi festett kazettás mennyezetek bemutatása. A kiállítás megrendezését Pap Gábor művészettörténész, néprajzkutató vállalta el.

EGYHÁZTÖRTÉNETI kultúrörökségünk azon részéről van szó, ami művészettörténeti kuriózum, egyedülálló értéket képvisel a Kárpát-medencében, de Európában is. A néprajztudomány eddig vizsgálatai megközelítő jellegűek voltak, a teljességre törekvés igénye nélkül. A népi díszítőművészet egyfajta megnyilvánulásának tartották az asztalos festőmesterek figurális, alakos ornamentikus megjelenítésű mennyezetábrázolásait, ami a reformáció elterjedésével került hazánkba, a 16. századtól kezdve. Megelégedtek annak tárgyszerű leírásával, katalogizálásával, motivációinak formai kibontásával. Értelmezésük belső szimbolikai rendszerének vizsgálata azonban *elkerülte a kutatók figyelmét.* Pap Gábor az első, aki kísérletet tett megfejtésükre. 15 év kutató munkájának eredményeit először láthatta a nagyközönség. A patapoklosi református templom kiállított festett kazettáinak teljes anyaga, az Ormánságból, a Felvidékről és Erdélyből származó dokumentálisan rögzített felvételek egyértelműen igazolják az elmélet helyességét. A kazettás mennyezeteknek a keresztyén liturgiához szorosan kapcsolódó *saját nyelvezettel rendelkező és működő kidolgozott jelképrendszere* van.

Pap Gábor kérésünkre felvázolta a felfedezés történetét:

– 1977-ben tanítványaimmal egyetemi kiránduláson vettünk részt a Felvidéken – mondotta. – A Szabolcs-Szatmár megyei Csengersimán és Gyügyén kezdtük a módszeres vizsgálatokat. Nagyon hamar rájöttünk, hogy a két templomban hasonló rendszerről van szó. Csengersimán a képi megjelenítés mellett feliratokban is megtalálható a Nap, a Hold, a szél. A szél a néphagyományban az Esthajnalcsillag allegorikus vetülete. Erről tudtuk meg, hogy a kazetták alkotói kozmikus rendszerben gondolkodtak. A kutatások ebben az irányban folytatódtak tovább. Az is kitűnt, hogy egy háromrétegű világ szerkezetéről van szó. A hal a vízi világot, a kétfejű sas a felső régiót, a szarvas a földi életet jeleníti meg. Tüzetesen meg kellett vizsgálnunk a többi jelet is. Így bukkantunk az állatöv 12 képére. Beszélnünk kell az egyháztörténeti szemléletváltás azon folyamatáról, mely hatással volt a mennyezetek sorsának alakulására.

A REFORMÁCIÓ lényegi újításai közé tartozott, hogy a néphagyomány belső motivációjából táplálkozó elemeket a család szűk teréből egy nagyobb közösségbe: a templom szakrális terébe engedte be. Utolsó festett kazettás emlékeink 1835-ből a kórósi református templomból származnak. Ez a rendszer még működött. Közel két évszázad alatt azonban egy élő néphagyományra épülő kultúra eltűnt, holt tőkévé változott. Ez odáig vezetett, hogy a presbitériumi rendszer bevezetésével a kis egyházközségek élére magasabb fórumokon tanult, teológiában, dogmatikában képzettebb lelkészek kerülhettek, akik, már nem ismerve a *helyi* hagyomány értékét, a mennyezetkazettákat átfestették, pl. Drávacsepelyen, Vajszlón. Az átmázolt kazettákon az olajfestékek alól is áttűnnek az eredeti minták. Patapoklosiban megmaradt a Nap helye, ahová kivágott aranyozott fadíszítést tettek. A deszkát nem festették be alatta, ez bizonyítja, amit más források is megerősítenek.

A NÉPRAJZTUDOMÁNY eddigi állításával szemben nem más városokból, tömegáruként, előre megfestve érkezett a helyszínre. A többi szép példa is igazolta, hogy a helyi viszonyoknak megfelelő jelleggel kerültek a mennyezetre. S hogy a helyi viszonyok mennyire meghatározóak voltak, azt a Gyügyén, Csengersimán, valamint Somosháton végzett vizsgálatoknál le lehetett mérni. A megegyező jelrendszert, a más, de közeli tájolású templomoknál már nem odafestették. A patapoklosi rendszernél tudtunk következtetni az azonosításra, mely szerint a mindenséget strukturálisan számontartó felépítményről van szó. A mennyezet szerves része a vallási liturgiának: a mennyezet a mennyet varázsolja fölénk, mindent, amit a rátekintő szem fontosnak tart, megmutat. A bolygórendszerek szerepe ebben rejlik, s *nem asztrológiai hátteret* alkotnak. A kiállítás mottójául, címéül ezért kapta a zsoltárfordításból származó *„Az ég mennyezeti"* nevet. A zsoltárfordítás utal is rá: a mennyezet az Úr erejét és dicsőségét hirdeti.

– A fény *nem természettudományos jelenségként* jut be a templom szentélyébe. Ezt Veleméren figyelhettük meg. A fény üzenetet hordoz számunkra, ahogy végighaladva az ábrarendszeren a keleti ablak keresztmetszetén keresztül emberi alakot ölt. Magát a világ világosságát, a Teremtőt jeleníti meg. Az ábrarendszer bizonyos része csak a kövezet fénytörő hatása segítségével világlik meg. A kazettás mennyezeteknél egyetlen dolog változott meg: a rézsű dőlésszöge. Megemelték így a fényvisszaverődés által kiemelt kazetta tartalmát, így amit mi a mennyezeten rendszertelenségnek véltünk, a fény hatására értelmezést nyert. Gyügyén a templom sarkaiban két gólya és egy pelikán látható, egymásnak fejjel lefelé helyezkednek el. A kulcsot a fény útjának követése adta. A gólya, amelyik a gonoszt megjelenítő szarvaskígyót tartja, nem kerülhet fénybe. Az ablak vonala pontosan megegyezik a gólya csőrének vonalával: a világ és az élet ott hal el. A következő fényvonal a déli oldalon áramlik be. Az első ábra, amit megvilágít: a pelikán. A szakrális térben megjelenő reflexió mindig jelentéshordozó párost követ. A fény a jóságot, az állandó árnyék a gonoszságot szimbolizálja. Szeretet az egyik oldalon, gyűlölség a másikon. Ha ezt érzékelem, az évkörben egyszerre dolgozom egy természettudományi és egy üdvtörténeti apparátussal. A nyári napforduló kulcsfontosságú lett a szakrális terek vizsgálatában. Nemcsak azért, mert egyenlő gazdag fényben és árnyékban. A fény diadalmenete, áldásban és kegyelemben is a leggazdagabb. Természeti utalás az anyaságra. Az anya, aki áldozatot hoz, önmaga „megsértésével" táplálja utódját. A fiait vérével tápláló pelikán, a Megváltó és az Anyaszentegyház kettős jelképe.

EURÓPÁBAN eddig csak *egyetlen* fényre működő rendszert ismerünk Svájcban, nemzeti kincsként őrzik. A Kárpát-medencében több mint 10 ezer festett kazettáról tudunk, mind önálló műalkotások. Egy kutatás kezdetén vagyunk, méltánytalanul elfeledett kultúránk olyan része kerülhet napvilágra, ahol a szellemi fény testet ölthet és beléphet az életünkbe.

A vándorkiállítást, színes anyagát az érdeklődők a nyírbátori Báthory Múzeumban tekinthetik meg. Pap Gábor a festett mennyezetkazettákra vonatkozó kutatásainak eredményeit könyv alakban is publikálja.

Zelles László

PAP Gábor művtat.

Miből él egyházunk?

(Folytatás az 1. oldalról)

a közalapi költségvetéstől, hiszen a szeretetintézmények évtizedek óta kapják a „normatív támogatást" (csak korábban más volt a neve). A gyülekezetek pénzbeli, természetbeni és munkában nyújtott segítsége, és külföldi hittestvéreinek adományai segítik még a szeretetintézményeket.

Hogyan kaphatnak a gyülekezetek építési, tatarozási segélyt?

– A következő források állnak rendelkezésre: egyes egyházkerületeknek, egyházmegyéknek van építési segélyalapjuk. Külföldi egyházi segélyszervek évek óta rendszeresen juttatnak el hozzánk ilyen célú adományokat. Az elmúlt évben lehetőség volt arra, hogy egyes egyházközségek közvetlenül a Művelődésügyi Minisztériumtól igényeljenek segélyt. Ez a lehetőség megszűnt, mert a Parlament döntése nyomán a beruházási és felújítási keretösszegeket is átadják az egyházaknak. Ezeket az összegeket is az egyházkerületek osztják szét: tehát a presbitériumi határozattal, szabályos költségvetéssel felszerelt kérelmeket az esperesi hivatalok útján kell felterjeszteni az egyházkerületre.

Megszűnik-e a lelkészi kongrua?

– A kongrua – a lelkészeknek névre szólóan közvetlenül az Állami Egyházügyi Hivataltól kiutalt fizetéskiegészítő államsegély – ebben a formában régen megszűnt. Az összege – általában személyenként havi 700 Ft – 1949 óta változatlan (akkor hét pár cipőt lehetett kapni ennyi pénzért).

– A kongruára szánt összeget már a volt Állami Egyházügyi Hivatal évekkel ezelőtt *egy összegben* átutalta a Zsinati Irodának, és onnét történt a pénz kiküldése. Ez az összeg aztán beleépült a Parlament által megszavazott ún. működési támogatások összegébe. A gazdasági bizottság javasolta, hogy – ha ezt az összeget csakugyan az egyház oszthatja szét, és csakugyan fizetéskiegészítő segélyként kívánja egyházunk felhasználni, akkor ne a volt Állami Egyházügyi Hivatal által megállapított rendszerben, hanem az egyház jelen szükségletei által meghatározottan kerüljön szétosztásra. Jusson belőle a kisfizetésű lelkészeknek, jusson a szórványok terheit hordozóknak. Jusson a többgyermekes lelkészcsaládoknak. Legyen lehetőség arra, hogy ha valaki tudományos fokozatot szerezne, vagy a teológia elvégzése után kiegészítő egyetemi tanulmányokat folytatna – meghatározott időre kaphasson belőle ösztöndíjszerű támogatást. A Dunamelléki Református Egyházkerületben bő évtizede él a Lelkészi Szolidaritási Alap, és nagyon jó tapasztalatai vannak. Ennek mintájára szervezhetnék meg a többi egyházkerületek is a maguk belső segélyezési rendszerét.

– Megjegyezném, hogy a kérdés eldöntése nem a költségvetés része. A gazdasági bizottság javaslata a Zsinati Tanács elé kerül részletes vitára, de ebben a kérdésben a Zsinat május elejére tervezett ülése dönthet.

Változik-e ebben az évben a gyülekezetek által befizetendő közalapi járulék összege?

– A közalapi járulékok összegét legutóbb 1986-ban határozta meg (pontosabban szólva: emelte fel) a Zsinat. Azóta számértékben változatlan maradt. A köztudott infláció következtében a valós értéke az akkorinak legfeljebb harminc, más számolás szerint csak huszonöt százaléka. A Közalap 1952-ben történt újjászervezése során (mert az egyházi Központi Pénztár létrehozásáról az 1881-es debreceni Zsinat határozott) a gyülekezetek évi összbevételének mintegy 15%-át kellett befizetni. A korábban említett 21 millió Ft-os összeg a gyülekezetek mai összbevételének az 5%-át sem éri el. Mindezek ellenére az 1992. évi közalapi költségvetés nem tervezi a gyülekezetek által befizetendő közalapi járulékok emelését. De kérjük a gyülekezeteket, hogy a jelenlegi közalapi járulékaikat pontosan, lehetőség szerint időarányosan fizessék be az eddig szokott módon.

Köszönjük a beszélgetést.

Nagy Lenke

Tanuljatok jót tenni

Egy felületes és rosszul beidegződött felfogást oszlat el bennünk Ézsaiás próféta, amikor a böjt értelméről beszél. (Ézsaiás 1:11-18, 58:1-11.) Azt hisszük ugyanis, hogy a böjt csupán eledelektől való tartózkodást, porban és hamuban való üldögélést, tehát valamiféle önsanyargatást jelent. Megbüntethetjük magunkat, vezekelünk bűneinkért és Isten így biztosan megbocsát nékünk. Így valamiféle negatív kép alakul ki bennünk róla. Valamiket nem szabad megtennünk, valamiktől tartózkodnunk kell. Izráel kegyesei ehhez még a külső látszatot is megfelelően tudták biztosítani. Ezt Jézus elítélte, mert gyűlölte a képmutatást (Máté 6:16-18). Sajnos, a böjt az idők folyamán elveszítette belső tartalmát s inkább csak a külsőségekre adott. A belső megújulás hiánya miatt csak önmutogatás és emberi teljesítmény lett belőle.

Így volt ez már Ézsaiás próféta idejében. Ezért Isten az Őt rosszul kereső népre nem figyel. „Miért böjtölünk és Te nem nézed, gyötörjük lelkünket és Te nem tudod?" (Ézsaiás 58:3.) Sőt, egyenesen rosszallását fejezi ki emiatt: „Hát ilyen a böjt, amelyet én kedvelek és a nap, amelyen az ember a lelkét gyötri?" (Ézs. 58:5.). Az igazi böjt ugyanis nem tilalomfák sorozata, mint ahogy *a keresztyénség lényege sem az,* és nagy baj, ha sokszor annak látszik, mert annak láttatjuk, hiszen nem tudunk mindig a „Krisztus jó illatja" lenni. A próféták által Isten a böjtben a belső tartalmat, a lényegest tárja elénk, ami nagyon is pozitív dolog és röviden így foglalható össze: *Tanuljatok jót tenni!* Ehhez az első lépést valamiféle belső megújulás és megváltozás jelenti. „Mosódjatok meg, tisztuljatok meg" (Ézs. 1:16.). Ha ez megtörténik, *kétirányú* változást hoz életünkbe és mindkettő a felebarátot érinti.

Az *első* az, hogy akik eddig ezt tették, azok *szűnjenek meg gonoszt cselekedni* a felebarátaikkal szemben. „Hát nem ez-é a böjt, amit én kedvelek: hogy megnyisd a gonoszságnak bilincseit, az igának kötéleit megoldjad és szabadon bocsásd az elnyomottakat, és hogy minden igát széttépjetek?" (Ézs. 58:6.). Ha ezt meg nem teszi a nép, akkor hiábavaló a látszatböjt, az önsanyargatás, a látszat-istentisztelet. Sőt, ez esetben még az imádság is – amit pedig annyira vár népétől Isten – csak terheli és elfárasztja Őt. „És ha kiterjesztitek kezeiteket, elrejtem szemeimet előletek: sőt ha megsokasítjátok is az imádságot, én meg nem hallgatom: vérrel rakvák kezeitek." (Ézs. 1:15.) Isten irgalmasságot vár a böjtben és nem annyira áldozatot, ahogy ezt Zakariás próféta is hangsúlyozza: „Igaz ítélettel ítéljetek és irgalmasságot és könyörületességet gyakoroljon ki-ki az ő felebarátjával." (Zak. 7:9.).

Ez már átmenet a *másik* dologhoz, amit Isten a böjtben tőlünk vár. Nem elég ugyanis az, hogy felebarátainknak mi magunk fájdalmat nem okozunk, de azokért is felelősek vagyunk, akiknek ezt mások okozzák és a mások nélkülözését látva nem lehetünk közömbösek. „Hogy az éhezőnek megszegd kenyeredet és a szegény bujdosókat házadba bevigyed, ha meztelent látsz, felruházzad..." (Ézs. 58:7.)

A bűnbánatnak és megtérésnek ez a kettős irányultsága látszik meg Zákeusnál is, aki most már egyrészt felelősnek érzi magát a szegényekért, másrészt jóvá akarja tenni bűneit azoknál, akiket megkárosított. (Luk. 19:8.) Hát nem böjtölt tán Zákeus a terített asztal mellett ülvén? A böjt igazi értelme szerint: igen! Még ha látszatra nem is böjtölt volna, mert Pál apostol szavai ez irányban is eligazítanak bennünket: „Az Isten országa nem evés vagy ivás *(vagy: „nemevés vagy nemivás")*, hanem igazság, békesség és Szentlélek által való öröm." (Róma 14:17.). Az idvesség elnyerésének öröme a Szentlélek által ugyanis igazi jócselekedetre tette képessé Zákeust. Nem hiába mondja Jézus: „Ma lett idvessége ennek a háznak!" (Luk. 19:9.) Aki ugyanis igaz szívvel böjtöl, az idvességet „szerez", illetve kap *kegyelemből.* „Akkor felhasad mint hajnal a te világosságod és meggyógyulá-

Hajnal. Zimányi Alajos grafikája

sod gyorsan kivirágzik és igazságod előtted jár: az Úr dicsősége követ. Akkor kiáltasz és az Úr meghallgat, jajgatsz és Ő azt mondja: Itt vagyok." (Ézs. 58:8-9.). Az igazán böjtölőnek az arca Jézus szerint sem lehet szomorú, hiszen a belső örömöt, az idvesség ígéretének az örömét nem lehet eltitkolni.

Jézus nem tiltja a böjtöt, mert földi szolgálatának kezdetén őmaga is böjtölt. Ezzel is betöltötte a „törvényt". Ezután *ilyen formában már nem böjtölt.* Hát valóban nem böjtölt volna? Dehogynem! *A szó teljes értelmében igenis böjtölt, mert másokért élt,* mert a szenvedők gyötrelmét és a bűnösök bűneit magára vette. Így volt földi élete „kedves istentisztelet" és „okos böjt" az Atya dicsőségére. Közben tanította övéit jót tenni. A tanítványokat, mindenkit. Még minket is.

Szűcs József

Reménység

(Folytatás az 1. oldalról)

Hitükben megrendült tanárok az utóbbi egy-két évszázadban a protestáns iskolákban is előfordultak. Kételyükkel, tagadó magatartásukkal csendesen meghúzódtak. Az egyház, sőt a társadalom keresztyén hittudata a fokozatos elvilágiasodás ellenére is elég volt az iskola protestáns jellegének megőrzésére. A Bibliában meg éppen elég erő maradt a kritikai ellenvetések ellenére, hogy a szent könyv valláserkölcsi értékei a nyílt istentelenséget elhárítsák. Legalább formális keresztyénség még az állami iskolákban is megmaradt.

Ma más a helyzet. Az ateizmus nem a többé-kevésbé csendesen meghúzódó kisebbséggel, hanem *a nyíltan támadó erő a kisebbségbe szoruló keresztyénséggel szemben, még az iskolában is.* Az egyoldalúan értelmezett emberi szabadság és a félreértett igazság új lendületet ad akcióinknak. Igaz, hogy a múltban e téren a keresztyénség is türelmetlen volt. Ezekkel a tényekkel mindkét vonatkozásban számolnunk kell a most induló protestáns iskolákban is.

Ugyanakkor láthatunk kedvező körülményeket is. A tudomány egyre inkább ráébred határaira. Nem játszhatja a valláspótlék szerepét. Vívmányai a tömeges pusztításnak is eszközeivé válhatnak, az emberek legázolására is használhatók, nagyarányú munkanélküliséget is okozhatnak stb. Ezzel széltében felvetődik a kérdés: *Mi az emberélet célja?* És ez nemcsak az iskolai nevelés alapkérdése.

Az egyház főleg az ébredési körökből kapja a keresztyén tanerőket. Protestáns iskola bibliás életű személyiségek nélkül elképzelhetetlen. Elsősorban ők biztosítják az iskola protestáns jellegét. Létük azonban a vegyes közegben nem problémátlan és egyáltalán nem könnyű. Dehát ez a keresztyén élet velejárója. Jézus mondja: Az én igám gyönyörűséges. (Mt 11,30.) *De az iga szót használja.*

Már az maga bajt rejt, a Jézus követők látják legvilágosabban, mennyire szükséges az újrakezdéshez a hit és milyen sürgetően szüksége van ennek a társadalomnak a hitbeli megújulásra, hogy feladatát megoldhassa. Ez a szent meggyőződés a keresztyén embert türelmetlenné teheti a diákokkal és a kartársakkal szemben. A kartársak egy része értetlenül figyeli munkáját. Idegen nekik a buzgólkodása, még akkor is, ha tanári képzettségét elismerik és kartársiasságában sem lelnek kivetnivalót. *Más-voltában* éreznek ítéletet, még akkor is, ha farizeusi vonást nem találnak benne.

Értetlenségük bizalmatlanságot ébreszt iránta, amely egzisztenciális féltékenységgé fokozódhat. Úgy érzik, őrájuk csak addig van szükség, amíg az egyház ilyen hívő típusú tanárokat nevel, aztán nekik felmondanak, és kereshetnek maguknak új munkahelyet, ha haladottabb korban egyáltalán találnak. Hovatovább idegeneknek érzik magukat a protestáns iskolában s ez rányomja bélyegét egész tanári munkájukra. Értsük meg, bizony az ő helyzetük sem könnyű, pedig éppen csak bepillantottunk életükbe.

Idegenségük kifejezésre juthat esetleg a tanórákon is egy-egy elszólás formájában. A diák éles szeme ezt nyomban észreveszi és hajlandó ügyet csinálni belőle. Mi sem szerencsétlenebb, mint ha protestáns részről *ilyen esetben az órákon válaszolnak az elszólásra.* Félő, a diákok tanulság helyett csak „heccet" látnak a tanári vitatkozásban. Hatalmi eszközökkel itt tehetetlenek vagyunk. Türelem és kölcsönös bizalom nélkül nem képzelhető el jó tanári munka. Bizalom a kartársak és bizalom a diákok iránt.

Az iskola, ne feledjük, a diákokért van. Az útját kereső diákot a tanár segíti az eligazodásban. Ezt csak akkor teheti, ha a diák legalább annyira fontos számára, mint a szaktárgya, amit tanít. Az oktató-nevelő munka egységes tantestületet kíván, amit csak évek során, céltudatos munkával lehet kialakítani. Közben a bizalom itt is ott is megrendülhet. Az ilyen próbatétellel a közös nevelő munka érdekében mindenkinek közös akarattal, felelősen kell szembenézni.

A protestáns iskola Igére figyelő, imádkozó *gyülekezeti háttér nélkül elképzelhetetlen.* Viszont az iskola minden bajával együtt a gyülekezet szemefénye. A hit embere próbáltatásaiban Istenhez menekül. Istenhez, aki újra megengedte magyar földön a protestáns iskolák működését. Tőle kapja újra meg újra a türelmet és az erőt adó reményt, hogy Ő az elkezdett munkát jól véghez viszi.

A 16–17. századi atyáink is ezzel a bizodalommal indultak. Munkás hitük gyümölcse a magyar protestáns iskola, amelynek a talpra állítása a mi történelmi feladatunk.

Dr. Török István
ny. teológiai tanár